Bundel van de Raad van 8 juni 2016

Opening

1 Opening, mededelingen en vaststelling agenda.

De heer van Dolen (D66) dient een motie vreemd aan de agenda in inzake een 30-km zone in de Rembrandtlaan. Conform de verordening wordt het onderwerp geagendeerd als laatste bespreekpunt.

De commissie besluit het agendapunt 14 (Ruimtelijk kader Wilsveen 17 - 1544428) vanavond niet te bespreken en als hamerstuk door te schuiven naar de commissie OG van 21 juni 2016.

Voorblad

Agenda raad 8 juni 2016 (1601891)

Bespreekpunten

2 Spreekrecht burgers (maximaal 30 minuten).

De heer van den Bosch spreekt in op het doorgeschoven agendapunt 14.

Voorblad

3 Vragenuur.

Wethouder Bruines beantwoordt de vragen van de heer Blokland (CDA) inzake de locatieproblematiek voor kinderdagverblijven in Voorburg.

Voorblad

4 Raadsvoorstel: Spelregelkaarten Duivenvoordecorridor (1552032).

Tegen de motie stemmen de fractie Hohage en de fractie VVD. De overige fracties stemmen voor de motie. De motie is aanvaard.

Het voorstel wordt in stemming gebracht. Tegen het voorstel stemt de fractie Hohage. Voor het voorstel de overige fracties. Het voorstel is aangenomen.

Voorblad

Aanpak Contractering

Aanpak Marketing en communicatie

Juridisch planologische aanpak

Raadsbesluit: Duivenvoordecorridor - Spelregelkaarten

Raadsvoorstel: Duivenvoordecorridor - Spelregelkaarten

Ruimtelijke uitnodiging DVC raad versie 2

Verbeelding element De Groene Grens

5 Raadsvoorstel: Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016 (1552293).

Het voorstel wordt in stemming gebracht. Voor het voorstel stemmen de fracties van GBLV, CU-SGP, GL, D66 en PvdA. Tegen het voorstel stemmen de fracties van VVD, CDA en fractie Hohage. Het voorstel is aangenomen.

Voorblad

1530981 Getekende Begrotingswijziging nr. 16 Herziening grondexploitatie Nieuw Duivenvoordecorridor 2016

BW 0162016 Herziening Grex 2016 R

Infographic

Openbare samenvatting 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016'

Raadsbesluit: Herziening grondexploitatie Nieuw Duivenvoordecorridor 2016

Raadsvoorstel: Herziening grondexploitatie Nieuw Duivenvoordecorridor 2016

6 Raadsvoorstel (zienswijze) Ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 Avalex (1590339).

De raad geeft de voorkeur aan de formuleringen zoals opgenomen in de versie 2.05 van de zienswijzebrief.

De raad stemt unaniem in met voorliggend besluit.

Voorblad

Aanbiedingsbrief Avalex aan raad inzake ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020

Ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020

Raadsbesluit: Ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 Avalex

Raadsvoorstel: Ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 Avalex

Zienswijze ontwerpbegroting Avalex 2017 versie raad

zienswijze ontwerpbegroting avalex 2017_versie 2.05

7 Raadsvoorstel (zienswijze) Jaarrekening 2015 en begroting 2017 DSW Rijswijk e.o. (1555572).

Het voorstel wordt zonder stemming unaniem aangenomen.

Voorblad

Aanbiedingsbrief jaarstukken 2015/2017 DSW.

Accountantsverslag DSW 2015

Begroting 2017 DSW

Gewijzigde zienswijze(brief) DSW Rijswijk (versie 2)

Jaarverslag en jaarrekening 2015 DSW

Raadsbesluit: Jaarrekening 2015 en begroting 2017 DSW (versie 2)

Raadsvoorstel: Jaarrekening 2015 en begroting 2017 DSW

7.b 7b. Motie vreemd aan de agenda inzake 30 km-zone Rembrandtlaan.

De motie wordt unaniem aangenomen.

Voorblad

Hamerstukken

8 Zienswijze MRDH: Ontwerpbegroting MRDH 2017 (1599816).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

aanvullend - memo college IPVa 2017

Begeleidend_schrijven_ontwerp_begroting_MRDH_2017_toelichting_programma_s_verkeer_en_openbaar_vervoer

Bijlagen IPVa 2017 dd 13 april 2016

Concept_ontwerpbegroting_2017 versie 13 april 2016

MRDH_P-#19966-v7-Aanbiedingsbrief_ontwerpbegroting_MRDH_2017_-_start_zienswijze

raadsbesluit zienswijze ontwerpbegroting MRDH 2017

RV zienswijze ontwerpbegroting MRDH 2017

Tabel wijzigingsverzoek subsidiegelden MRDH (2)

Zienswijze LV ontwerpbegroting MRDH_v2.03

9 Raadsvoorstel (zienswijze) Meerjarenbegroting Veiligheidsregio Haaglanden 2017 - 2020 (1581901).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

1569776 Zienswijze op ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2017-2020 Versie 2

Aanbiedingsbrief financiele stukken VRH 2017-2020 aan gemeenteraad d.d. 13 april 2016 / p16.000483

Accountantsverslag 2015 Veiligheidsregio Haaglanden

Beleidsplan VRH koersen op 2020

Financieel Jaarbericht Veiligheidsregio Haaglanden 2015

Ontwerp meerjarenbegroting 2017-2020

Raadsbesluit: Ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 en jaarstukken 2015 Veiligheidsregio Haaglanden

Raadsvoorstel: Ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 en jaarstukken 2015 Veiligheidsregio Haaglanden

Zienswijze op ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2017-2020

10 Raadsvoorstel (zienswijze) ontwerpbegroting Omgevingsdienst Haaglanden 2017 (1582801).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Brief verzoek om zienswijze op begroting 2017 ODH

Ontwerp Begroting 2017 (meerjarenraming 2018-2020) ODH

Raadsbesluit: Ontwerp begroting 2017, meerjarenraming 2018-2020 en voorlopige jaarstukken 2015 Omgev

Raadsvoorstel: Ontwerp begroting 2017, meerjarenraming 2018-2020 en voorlopige jaarstukken 2015 Omge

Zienswijze op ontwerp begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 ODH

11 Raadsvoorstel (zienswijze) ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden (1554794).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Aanbiedingsbrief GGD ontwerpjaarprogramma en ontwerpbegroting 2017 en gewijzigde begroting 2016

Accountantsrapport jaarrekening 2015

begrotingswijziging

conceptbrief zienswijze

Ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden

Raadsbesluit: Zienswijze op ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden

Raadsvoorstel: Zienswijze op ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden

12 Raadsvoorstel (zienswijze) concept begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018-2020 Inkoopbureau H-10 (1583876).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Begroting Jeugdzorg 2017

Gewijzigde zienswijze(brief) Inkoopbureau H-10 (versie 2)

Jaarrekening 2015 en ontwerpbegroting 2017

Jaarstukken 2015

Raadsbesluit: Concept Begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018 - 2020 Inkoopbureau H-10

Raadsvoorstel: Concept Begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018 - 2020 Inkoopbureau H-10

13 Raadsvoorstel: Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2022 (15397782).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2022

Raadsbesluit: Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2022

Raadsvoorstel: Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2022

14 Raadsvoorstel: Ruimtelijk kader Wilsveen 17 (1544428)

Het raadsvoorstel wordt niet besproken. Afgesproken wordt het onderwerp nogmaals te agenderen als hamerstuk voor de commissie OG en de daarop volgende raadsvergadering.

Voorblad

Bijlage 1 Ruimtelijk kader Wilsveen 17 bij verseonnummer 1538656

Haalbaarheidsonderzoek weidelandgoed Wilsveen Bijlage 2 bij Ruimtelijk kader Wilsveen 17 (verseon 1

Raadsvoorstel: Ruimtelijk kader Wilsveen 17

Ruimtelijk kader Wilsveen 17 16-06-2016

15 Raadsvoorstel: Ontwikkelvisie Stompwijk (1569603)

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Ontwikkelvisie Stompwijk

Raadsbesluit: Ontwikkelvisie Stompwijk

Raadsvoorstel: Ontwikkelvisie Stompwijk

16 Raadsvoorstel: Ontwerp verklaring van geen bedenkingen ten behoeve van de aanvraag omgevingsvergunning voor het oprichten van 31 eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan in Voorburg met toepassing van artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3° van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (1583991).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Artist impression nieuwbouw 31 woningen aan de Marcellus Emantslaan in Voorburg

Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor het oprichten van 31 eengezinswoningen aan de Marcellus Eman

Raadsbesluit: Ontwerp verklaring van geen bedenkingen ten behoeve van de aanvraag omgevingsvergunnin

Raadsvoorstel: Ontwerp verklaring van geen bedenkingen ten behoeve van de aanvraag omgevingsvergunni

Ruimtelijke onderbouwing tbv nieuwbouw 31 woningen aan de Marcellus Emantslaan 19 in Voorburg

Situatietekening nieuwbouw 31 woningen Marcellus Emantslaan in Voorburg

17 Raadsvoorstel: Beschut werk onder de Participatiewet (1552688).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Bijlage 1: Toelichting pilot alternatief beschut werk

Bijlage 2: Landelijke ontwikkelingen beschut werk

Bijlage 3: Financiën

Raadsbesluit: Beschut werk onder de Participatiewet

Raadsvoorstel: Beschut werk onder de Participatiewet

18 Raadsvoorstel: vaststellen van een geactualiseerd Algemeen delegatiebesluit (1544436)

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Algemeen delegatiebesluit gemeente Leidschendam-Voorburg

Raadsbesluit tot het vaststellen van een geactualiseerd Algemeen delegatiebesluit

Raadsvoorstel tot het vaststellen van een geactualiseerd Algemeen delegatiebesluit

Tekst artikel 156 en artikel 160, lid 1 van de Gemeentewet

19 Raadsvoorstel: Rapport Rekenkamer inzake digitale dienstverlening (1600889).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Aanbiedingsbrief Rekenkamerrapport Beter sturen op digitale dienstverlening

Persbericht beter sturen op digitale dienstverlening

raadsbesluit rapport rekenkamercommissie digitale dienstverlening 2016

Raadsbrief: bestuurlijke reactie

Raadsvoorstel rapport RKC digitale dienstverlening

Rekenkamerrapport beter sturen op digitale dienstverlening

20 Raadsvoorstel: Instellen Werkgroep Omgevingswet (1601992).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Raadsbesluit instellen Werkgroep Omgevingswet

Raadsvoorstel instellen Werkgroep Omgevingswet

21 Raadsvoorstel: drie bejegeningsklachten (1601882).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Raadsbesluit bejegeningsklachten (1601883)

Raadsvoorstel bejegeningsklachten (1601882)

22 Raadsvoorstel: Bekrachtiging geheimhouding Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016 (1552288).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

RB Bekrachtiging geheimhouding Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016

RV Bekrachtiging geheimhouding Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016

23 Raadsvoorstel: Bekrachtiging geheimhouding bijlage Berekening element De Groene Grens (1552050).

Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

Voorblad

Raadsbesluit: Geheimhouding Bijlage Berekening element De Groene Grens

RV Bekrachtiging Geheimhouding Bijlage Berekening element De Groene Grens

24 Lijst van ingekomen stukken (1600336).

De lijst van ingekomen stukken wordt ongewijzigd vastgesteld.

Voorblad

Lijst van ingekomen stukken: Raad 8 juni 2016 (1600336).

25 Vaststellen besluitenlijst Raad d.d. 26 april 2016 (1564539).

De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

Voorblad

Besluitenlijst raad 26 april 2016.

26 Sluiting.

Voorblad

Voorblad

ID:	9467
Onderwerp:	Opening, mededelingen en vaststelling agenda.
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Griffie

Herenstraat 72/74
Voorburg
Postbus 1005
2260 BA Leidschendam

Telefoon 14070

www.leidschendamvoorburg.nl
griffie@leidschendamvoorburg.nl

De raad
van de gemeente
Leidschendam-Voorburg

Datum 1 juni 2016

Ons kenmerk 1601891
Contactpersoon G.A. van Egmond
Telefoon 070 – 300 8591
Bijlagen div.
Onderwerp Voorlopige agenda vergadering 8 juni 2016.

Geachte raadsleden,

Hierbij nodig ik u uit voor een openbare vergadering van de gemeenteraad op **woensdag 8 juni 2016 om 19.30 uur** in Huize Swaensteyn, Herenstraat 72-74 te Voorburg.

De voorzitter,
drs. J.W. van der Sluijs.

Voorlopige agenda

Ag.pt		Commissie	Aard behandeling
	Opening		
1	Opening, mededelingen en vaststelling agenda.	--	Vaststellen
	Bespreekpunten		
2	Spreekrecht burgers (maximaal 30 minuten).	--	
3	Vragenuur.	--	
4	Raadsvoorstel: Spelregelkaarten Duivenvoordecorridor (1552032).	OG	Besluitvormend
5	Raadsvoorstel: Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016 (1552293).	OG	Besluitvormend
6	Raadsvoorstel (zienswijze) Ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 Avalex (1590339).	OG	Besluitvormend
7	Raadsvoorstel (zienswijze) Jaarrekening 2015 en begroting 2017 DSW Rijswijk e.o. (1555572).	MA	Besluitvormend

Ag.pt		Commissie	Aard behandeling
	Hamerstukken		
8	Raadsvoorstel (zienswijze) Ontwerpbegroting MRDH 2017 (1600659).	AZ	Besluitvormend
9	Raadsvoorstel (zienswijze) Meerjarenbegroting Veiligheidsregio Haaglanden 2017 - 2020 (1581901).	AZ	Besluitvormend
10	Raadsvoorstel (zienswijze) ontwerpbegroting Omgevingsdienst Haaglanden 2017 (1582801).	OG	Besluitvormend
11	Raadsvoorstel (zienswijze) ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden (1554794).	MA	Besluitvormend
12	Raadsvoorstel (zienswijze) concept begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018-2020 Inkoopbureau H-10 (1583876).	MA	Besluitvormend
13	Raadsvoorstel: Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2022 (15397782).	OG	Besluitvormend
14	Raadsvoorstel: Ruimtelijk kader Wilsveen 17 (1544428). (onder voorbehoud).	OG	Besluitvormend
15	Raadsvoorstel: Ontwikkelvisie Stompwijk (1569603).	OG	Besluitvormend
16	Raadsvoorstel: Ontwerp verklaring van geen bedenkingen ten behoeve van de aanvraag omgevingsvergunning voor het oprichten van 31 eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan in Voorburg met toepassing van artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3° van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (1583991).	OG	Besluitvormend
17	Raadsvoorstel: Beschut werk onder de Participatiewet (1552688).	MA	Besluitvormend
18	Raadsvoorstel: vaststellen van een geactualiseerd Algemeen delegatiebesluit (1544436).	AZ	Besluitvormend
19	Raadsvoorstel: Rapport Rekenkamer inzake digitale dienstverlening (1600889).	AZ	Besluitvormend
20	Raadsvoorstel: Instellen Werkgroep Omgevingswet (1601992).	Presidium	Besluitvormend
21	Raadsvoorstel: drie bejegeningsklachten (1601882).	Presidium	Besluitvormend
22	Raadsvoorstel: Bekrachtiging geheimhouding Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016 (1552288).	OG, RG	Besluitvormend
23	Raadsvoorstel: Bekrachtiging geheimhouding bijlage Berekening element De Groene Grens (1552050).	OG, RG	Besluitvormend
24	Lijst van ingekomen stukken (1600336).	--	Vaststellen
25	Vaststellen besluitenlijst Raad d.d. 26 april 2016 (1564539).	--	Vaststellen
26	Sluiting.	--	

Voorblad

ID:	9468
Onderwerp:	Spreekrecht burgers (maximaal 30 minuten).
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Voorblad

ID:	9469
Onderwerp:	Vragenuur.
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Voorblad

ID:	10057
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Spelregelkaarten Duivenvoordecorridor (1552032).
Samenvatting:	De ontwikkelstrategie Duivenvoordecorridor is verder uitgewerkt per deelplan naar zogenaamde spelregelkaarten. Een spelregelkaart geeft meer ruimte dan een stedenbouwkundig plan om één en ander verder uit te werken. Doel van spelregelkaarten is om op het niveau van een deelplan de kaders en ambities helder te formuleren. De spelregelkaarten maken onderdeel uit van een 'Ruimtelijke uitnodiging', waarmee de gemeente haar integrale vraag aan de markt formuleert.
Financiële consequenties:	niet van toepassing
Behandelvoorstel commissie:	de raad adviseren over het voorstel
Communicatie:	Het college stelt een apart marketingplan op.
Ingekomen griffie:	22-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder P.F. Rozenberg
Commissies:	Commissie OG
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

«VLogoGr»

Postbus 1005
2260 BA Leidschendam

Duivenvoordecorridor

AANPAK CONTRACTERING

Van	Ariën Versteeg
Afdeling	
Doorkiesnummer	14070
Datum	12 april 2016
Versie	
Ons kenmerk	

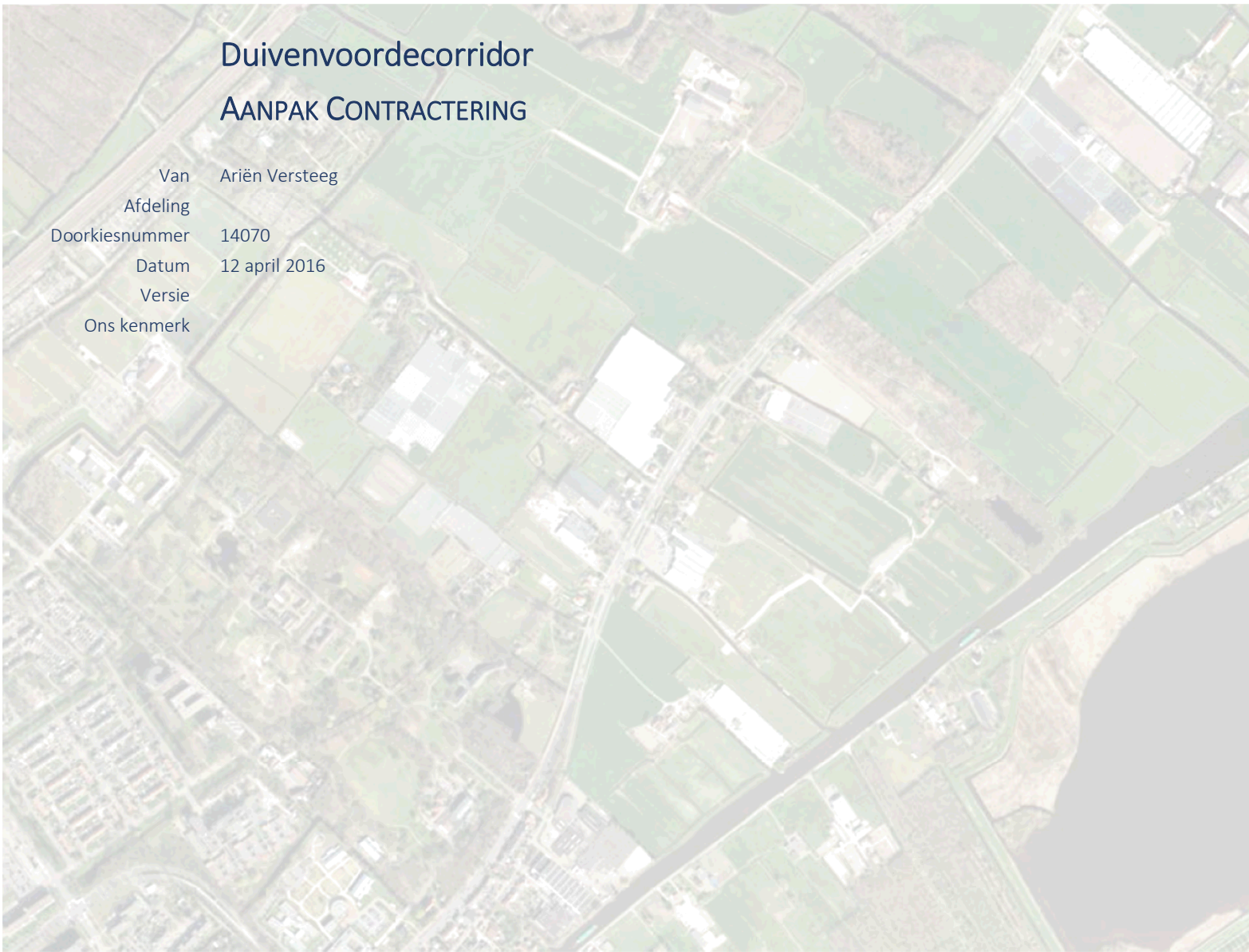

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3

2 De relatie met de markt en marktpartijen 3

3 Doel en kader van de samenwerking met de markt 4

3.1 Doel: grondverkoop 4
3.2 Kader: aanbesteden en staatssteun 5
4 Mogelijke proceskeuzes 5

4.1 Verkoop op basis van aanbiedingen 5
4.2 Verkoop in dialoog 5
4.3 Aanbesteding van werken 6
5 Aanpak per deelplan 6

5.1 Hoofdinfrastructuur groen, water, recreatie, verkeer: 7
5.2 Deelplan ‘entree’ 7
5.3 Deelplan ‘Oostbosch Noord’ 7
5.4 Deelplan ‘Oostbosch Oost aan de Vliet’ 7
5.5 Deelplan ‘Oostbosch West’ 8
5.6 Deelplan ‘Oostbosch Zuid aan de Vliet’: 8
5.7 Deelplan ‘Polder’: 8
5.8 Deelplan Noorthey 8
5.9 Deelplan Bosrand 8
5.10 Deelplan Schakelstuk: onderhandeling / grondruil Life & Garden 8
6 Samenhang met grondexploitatie 9

1 Inleiding

De ontwikkeling van de Duivenvoordecorridor is, zoals elke gebiedsontwikkeling van enige omvang, een proces in verschillende stappen en van meerdere jaren. De doelstellingen zijn verwoord in de spelregelkaarten en de grondexploitatie: gezamenlijk vormen deze de kern van het ontwikkelproces. Maar om deze doelstellingen te halen, moet de gemeente flankerend een aantal zaken goed regelen. Eén van deze is de wijze waarop de gemeente de markt benadert en contracteert.

Deze contractuele aanpak beschrijft de insteek van de gemeente op basis van kennis van de markt, van de mogelijkheden die er zijn qua contractvorm en aanbesteding. Per deelplan en voor de hoofdinfratrsuctuur is een principekeuze gemaakt. Tijdens de realisatie van de Duivenvoordecorridor is het belangrijk deze principekeuzes te toetsen en waar nodig bij te stellen, om zo accuraat en succesvol een marktpartij te committeren.

Deze aanpak is beschrijvend en introduceert geen gewijzigde verantwoordelijkheden ten aanzien van bestuurlijke besluitvorming.

2 De relatie met de markt en marktpartijen

De realisatie van vastgoed is veranderd naar een geleidelijk proces waarin de klant centraal staat. Dat vraagt een vernieuwende blik op de samenwerking met een focus op een gezamenlijke benadering van de woonconsument. De wijze van contracteren en de contractuele afspraken zijn afhankelijk van de complexiteit en schaalgrootte van een project.

Marktpartijen vragen visie en commitment van de gemeente, waarbij de gemeente de markt mag uitdagen om met creatieve en innovatieve plannen te komen. De tijd is voorbij dat gemeenten alles aan de voorkant dicht konden timmeren. Een complexe locatie als de Duivenvoordecorridor kent al randvoorwaarden genoeg en vraagt juist om slagkracht. Dat vereist op haar beurt weer inspiratie en oplossingsruimte.

De gemeente legt met de Ruimtelijke uitnodiging haar visie voor aan de markt. Ze legt de hoofdinfrastructuur zelf aan en borgt zo ook fysiek de belangrijkste waarden in het plan. Voor de ontwikkeling van het vastgoedprogramma in de deelplannen zoekt de gemeente een samenwerking waarbij de ontwikkelende marktpartij risicodragend is: de gemeente bouwt en verkoopt immers zelf geen woningen.

De (private) contractafspraken met een marktpartij gaan tenminste over en leiden tot gedeeld risico ten aanzien van:

- het ontwerp: zowel ruimtelijk, als fasering en programma.

- de grondexploitatie: hierin bevindt zich zowel de inbreng van gronden (van de gemeente naar de marktpartij) als de werkzaamheden voor bouwrijp en woonrijp maken, als ook de uitgifte van gronden.
- de verhouding tot de publieke taken van de gemeente: de marktpartij zal zekerheden vragen ten aanzien van de gemeentelijke inspanningsverplichting tot afgifte van benodigde omgevingsvergunningen;
- De verdeling van risico's en de financiële consequenties daarvan;
- De samenwerking tussen de gemeente en de marktpartij.

Een aandachtspunt is dat marktpartijen niet aan een lange en dure aanbestedingsprocedure deel willen nemen. Daar heeft de gemeente nadrukkelijk rekening mee te houden, voor zover mogelijk binnen de regelgeving. Per plandeel moet de afweging gemaakt worden tussen de proceduretijd – kosten en de schaal van het plandeel.

3 Doel en kader van de samenwerking met de markt

3.1 Doel: grondverkoop

In de Duivenvoordecorridor verkoopt de gemeente veelal geen kant-en-klare kavels aan bewoners, maar is sprake van een deelplan waarin een marktpartij enerzijds bouwkavels realiseert en anderzijds openbare ruimte inricht. De laatste levert hij in principe weer terug aan de gemeente. Dat kan een overheidsopdracht zijn die leidt tot een verplichting om een aanbestedingsprocedure te volgen, maar de omvang zal veelal onder drempelwaarde liggen.

Binnen deze grote lijn kan de gemeente met de marktpartij een aantal zaken over de grondtransactie afspreken, bijvoorbeeld over:

- Ontwerpproces in het deelplan;
- Planning en fasering;
- Afnamemoment en betaalmomenten;
- Zogenaamde A-B-C-leveringen;
- Voorverkooppercentages;
- Subsidies;
- Fiscale optimalisatie;

De gemeente kan toetsen of het deelplan binnen de afspraken tot ontwikkeling komt met een samenwerkingsovereenkomst. De gemeente wil in deze overeenkomst ruimte geven voor creativiteit en innovatie van de markt, zonder daarbij de doelstellingen van het project uit het oog te verliezen.

De gemeente borgt de essentiële elementen in de planontwikkeling door zelf de hoofdinfrastructuur ter hand te nemen.

3.2 Kader: aanbesteden en staatssteun

Gronduitgifte valt op zichzelf niet onder het bereik van het Europese aanbestedingsrecht, tenzij sprake is van een overheidsopdracht. Een belangrijk criterium voor het aannemen van een overheidsopdracht is het aanwezig zijn van een bezwarende titel (prestatie voor een tegenprestatie).
De gemeente moet bij een gebiedsontwikkeling op de volgende aandachtspunten letten:

- het doorleggen van de aanbestedingsplicht van publieke werken naar marktpartijen;
- de mate waarin de gemeente rechtstreeks financieel participeert in de opstalontwikkeling;
- de mate waarin de gemeente eisen stelt ten aanzien van de gebiedsontwikkeling die verder reiken dan de publieke taak.

Met name de laatste bullet houdt rechtsreeks verband met de spelregelkaarten: getracht is de eisen zorgvuldig vorm te geven op basis van de publieke taak. De gemeente toetst voor onderhandelingen of er sprake is van een bezwarende titel en er eventueel sprake is van een plicht tot het volgen van een aanbestedingsprocedure.

Ten aanzien van staatssteun moet d egemeente toetsen of zij zich opstelt al seen rationeel handelend marktpartij. Met andere woorden: de gemeente moet toezien op een marktconforme prijs en gangbare contractuele afspraken.

4 Mogelijke proceskeuzes

De contractering van een marktpartij moet zorgvuldig, waarbij voor de deelnemers zowel duidelijk is dat er een redelijke kans is om de opdracht te krijgen als dat de inzet past bij de omvang van de potentiële opdracht. Het proces is op diverse wijzen vorm te geven. Elk van deze processen kan ook binnen een aanbesteindgprocedure worden vormgegeven.

4.1 Verkoop op basis van aanbiedingen

Bij de verkoop van grond kan de gemeente gegadigden uitnodigen om een bod uit te brengen. Het beste aanbod wint. De uitkomst van een verkoop is een koopovereenkomst. De aanbestedingprocedures welke hierbij passen zijn de onderhandse verkoop en de openbare aanbesteding.

4.2 Verkoop in dialoog

De gemeente kan in de verkoop de mogelijkheid inbouwen om met partijen te spreken over de context en de kwaliteit van de aanbiedingen. Op basis van een visie op de opgave (typerende vraag: hoe kun je bijdragen aan het succes van de Duivenvoordecorridor ?) en een voorlopig grondbod vindt selectie plaats van drie partijen die in dialoog hun visie uitwerken. De dialoog

is erop gericht om kansen te grijpen die gezamenlijk in beeld komen, en verschilt daarmee wezenlijk van de traditoinel beoordeling waarbij grenzen bepalend zijn. Op basis van een uitgewerkte visie en een definitief grondbod gunt de gemeente de opgave aan de beste inschrijving. De uitkomst van een verkoop is een koopovereenkomst. De aanbestedingprocedure welke hierbij past is de concurrentiegerichte dialoog.

4.3 Aanbesteding van werken

De aanleg van werken is een typische overheidsopdracht. De gemeente is boven de drempelwaarde aanbestedingplichtig. De gemeente volgt hierbij de eigen inkoopprocedures, met de keuze om een outputspecificatie (‘een verbinding van a naar b over het water’), een ontwerp (’een voorlopig ontwerp van een brug’) of een bestek aan te besteden (‘een brug op elementenniveau omschreven’). De aanbestedingprocedures welke hierbij passen zijn de openbare en niet-openbare aanbesteding.

5 Aanpak per deelplan

De verschillende deelplannen zijn omschreven in de Ruimtelijke uitnodiging. In elk van de deelplan wordt een deel door de gemeente geborgd: de hoofdinfrastructuur voor groen, water, recreatie en verkeer. Onderstaande kaart geeft per deelplan met arcering aan over welk deel van het plandeel de gemeente met een marktpartij afspraken maakt.

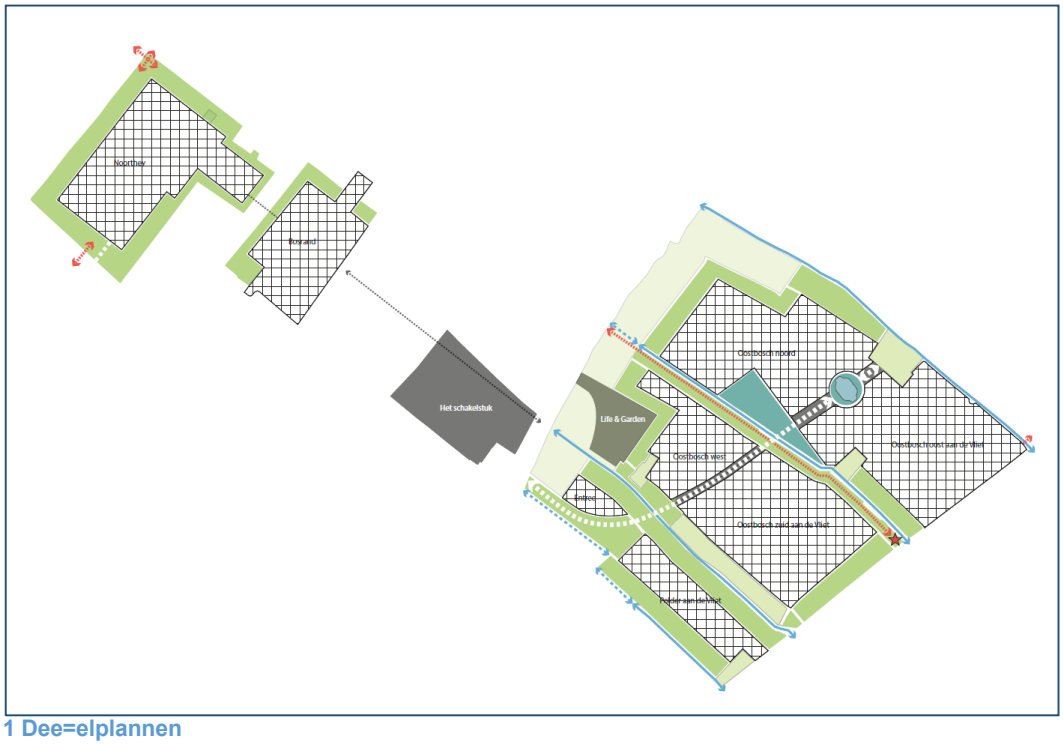

1 Dee=elplannen

Binnen deze grenzen is ruimte voor planvomring door de markt. Binnen deze planvorming ligt ook een deel van de groenopgave.

5.1 Hoofdinfrastructuur groen, water, recreatie, verkeer:

De hoofdinfrastructuur is de kapstok van het plan, waar de gemeente voor zorgdraagt. De gemeente borgt met een goede kwaliteit van deze grondexploitatiewerken de basis kwaliteit van het plan. Het eindproduct (groen, water, bruggen, paden en wegen) wordt eigendom van de gemeente. De gemeente werkt de functionele eisen uit, waarbij de uitvraag aan de markt, al naar gelang de moeilijkheid van de opgave, kan plaatsvinden op basis van een programma van eisen op outputspecificaties, een ontwerp met uitgangspunten of op een uitgewerkt bestek in gedetailleerde elementen. Door middel van een aanbesteding contracteert de gemeente een aannemer.

5.2 Deelplan ‘entree’

Het deelplan ‘entree’ wordt gekenmerkt door een grote groene ruimte en de ontsluitende en recreatieve verkeersinfrastructuur. De gemeente legt deze zelf aan (zie 5.1). Verspreid in het deelplan komen kavels beschikbaar voor vrijstaande woningen. De gemeente kiest voor de verkoop van deze kavels aan particulieren.

5.3 Deelplan ‘Oostbosch Noord’

Het deelplan ‘Oostbosch Noord’ is een beeldbepalend element in het plangebied tussen Veursestraatweg en Vliet. Het dorpse woonmilieu kent in de openbare ruimte een aantal centrale plaatsen, die de gemeente zelf aanlegt. Voor het ontwerp van het woonmilieu zijn richtinggevende ambities weergegeven op de spelregelkaart. Deze spelregelkaart biedt de markt de ruimte om een eigentijdse invulling te geven aan het begrip buurtschap. Belangrijke uitdagingen liggen in de sociale opgave: hoe een dorpse woonomgeving te maken dat bewoners bindt? De gemeente kiest voor deze belangrijke plek een aanbesteding waarbij meerdere partijen, elk in dialoog met de gemeente, kunnen komen tot een voorstel voor de aankoop van de ontwikkelbare kavels in een samenwerkingsovereenkomst. In de dialoog wordt meegenomen in hoeverre de gemeente de aanleg van infrastructuur onder brengt bij de ontwikkelende partij.

5.4 Deelplan ‘Oostbosch Oost aan de Vliet’

De gemeente overweegt om de contractvorming in dit deelplan aan te laten sluiten op de onderhandelingen over Oostbosch.

5.5 Deelplan ‘Oostbosch West’

In het deelplan ‘Oostbosch West’ (de huidige locatie van Life & Garden) is ruimte voor een specifiek gebouw waar wonen voor doelgroepen mogelijk wordt gemaakt. Te denken valt aan een zorgconcept of hoogwaardig wonen voor de doelgroep 55+. De gemeente zoekt een partner die zowel een goed concept neer kan leggen als een passend gebouw op deze beeldbepalende locatie. Gezien de beperkte omvang van de opgave kiest de gemeente voor een grondverkoop in dialoog.

5.6 Deelplan ‘Oostbosch Zuid aan de Vliet’:

Het deelplan ‘Oostbosch Zuid aan de Vliet’ is een locatie die aansluit bij het dorp en de daarbij behorende polder. De ontwikkeling volgt in tijd op de ontwikkeling van deze deelplannen. De samenwerking is nader te bepalen.

5.7 Deelplan ‘Polder’:

Het deelplan ‘Polder ligt enigszins excentrisch in het plangebied, gescheiden van de overige deelplannen door de particuliere kavel van De Groot. Dit maakt de realisatie van een onderscheidend woonmilieu mogelijk. Opties voor de verkoop zijn de concessie aan collectief particulier opdrachtgeverschap, maar ook de verkoop van exclusieve vrije kavels. Wanneer er onvoldoende animo voor aankoop van kavels is, kan de ontwikkeling van dit deelplan ook vorm krijgen door een verkoop in dialoog aan een marktpartij.

5.8 Deelplan Noorthey

Noorthey is een relatief groot perceel, met een opgave om de ontsluiting goed te regelen. Een optie is om het deelplan te laten aansluiten op de infrastructuur in Schakenbosch (met eventueel tijdelijk en/of tijdens de bouw een toegang via de sportvelden of de Tuinenlaan. . Zolang de gemeente geen eigen ontsluiting heeft gerealiseerd, is het interessant de kavel te verkopen aan een initiatiefnemer die samenwerkt met Schakenbosch.

5.9 Deelplan Bosrand

De Bosrand is een interessante locatie: hij komt al in 2016 beschikbaar, is zelfstandig te ontwikkelen en sluit aan op het open weidegebied. Het is goed mogelijk om op korte termijn de kaders en ambities van dit deelplan op te stellen. De gemeente kiest voor een verkoop in dialoog, zodat dit deelplan op korte termijn in realisatie komt, met ruimte voor innovatie en creativiteit van de markt. Bovendien kan het zo als een voorbeeld dienen voor de samenwerking tussen gemeente en de markt in de Duivenvoordecorridor.

5.10 Deelplan Schakelstuk: onderhandeling / grondruil Life & Garden

Op dit moment kan het schakelstuk een cruciale rol spelen in de verplaatsing van Life & Garden, waarmee beduidend meer ruimte aan de zijde tussen Veursestraatweg en de Vliet

beschikbaar komt. De gemeente voert één-één onderhandelingen. Dit is toegestaan omdat deze partij eigenaar is van gronden die nodig zijn voor de verplaatsing en alleen deze partij zelf risicodragend zal investeren in deze nieuwbouw.

6 Samenhang met grondexploitatie

Met deze wijze van contracteren kiest de gemeente nadrukkelijk voor een evenwicht in financiële opbrengst en kwalitatieve doelstellingen, door:

- De kwalitatieve eisen op de spelregelkaart voor te schrijven aan initiatiefnemers;
- De prognose van de opbrengst per deelplan in de grondexploitatie als minimumeis te formuleren;
- Partijen uit te dagen om een hogere grondopbrengst en een hogere kwaliteit te realiseren.

Prijs en kwaliteit zijn vaak 'communicerende vaten': een hoge ambitie in een plan leidt vaak tot een lager grondbod. Wanneer de gemeente geen uitspraak doet over de verhouding tussen prijs en kwaliteit, is het lastig voor een marktpartij om een goede keuze te maken. Een voorbeeld: een goedkope auto kan dezelfde prijs-kwaliteit-verhouding hebben als een dure. Toch heeft ieder zo zijn persoonlijke voorkeur en mogelijkheden.

Bij de ontwikkeling van een gebied is de focus op kwaliteit met name bij de start belangrijk: de eerste deelplannen zijn immers bepalend voor de uitstraling van de Duivenvoordecorridor. Dit is het geval bij de ontwikkeling van de Bosrand en bij de start van het dorpse woonmilieu. Wanneer het gebied zijn waarde heeft bewezen, dan kan de gemeente inzetten op een hogere prijs. Dit is aan de orde bij de polders langs de Vliet.

Voor de verschillende deelplannen in de Duivenvoordecorridor wordt de volgende weging tussen prijs en kwaliteit gehanteerd:

Deelplan	**Kwaliteit**		**Prijs**		**Filosofie**
	Drempel	Ambitie	Drempel	Ambitie	
Hoofdinfrastructuur	Hoog	n.v.t.	n.v.t.	hoog	Beste prijs voor omschreven kwaliteit;
Entree	Hoog	70%	Hoog	30%	Alleen als het mooi is, anders niet;
Oostbosch Noord	Hoog	80%	Neutraal	20%	Visitekaartje van het plan, beeldbepalend;
Oostbosch Oost aan de Vliet	Neutraal	30%	Hoog	60%	Hoge opbrengst aan de Vliet, passend bij dorp;
Oostbosch Zuid aan de Vliet	Laag	20%	Hoog	80%	Verdienlocatie;
Polder	Hoog	70%	Laag	30%	Anders dan anders,

					ruimte voor particulier initiatief
Oostbosch West	Neutraal	60%	Neutraal	40%	Beeldbepalend, passend bij specifieke doelgroepen
Noorthey	Hoog	70%	Neutraal	30%	Landgoed met hoge kwaliteit
Bosrand	Neutraal	80%	Neutraal	20%	Voorbeeld van kwaliteit en samenwerking voor de ontwikkeling van de Duivenvoordecorridor
Schakelstuk	Neutraal	50%	Laag	50%	Sleutelrol in verplaatsing Life & Garden met meerwaarde in zuid

«VLogoGr»

Postbus 1005

2260 BA Leidschendam

Duivenvoordecorridor

AANPAK MARKETING EN COMMUNICATIE

Van	Ariën Versteeg
Afdeling	
Doorkiesnummer	14070
Datum	12 april 2016
Versie	
Ons kenmerk	

Datum 26 februari 2016

Ons kenmerl

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**3**
2.	**Kernboodschap project**	**3**
3.	**Projectcommunicatie en gebiedsmarketing**	**3**
3.1.	**Projectcommunicatie**	**3**
3.2.	**Gebiedsmarketing**	**4**
3.3.	**De website**	**4**
4.	**Plan van aanpak gebiedsmarketing**	**6**

1. Inleiding

De ontwikkeling van de Duivenvoordecorridor is om meerdere redenen een belangrijk project voor Leidschendam-Voorburg. De doelstellingen op het gebied van groen en recreatie liggen hoog, de gemeentelijke financiële belangen zijn groot. Na de omvangrijke verwerving en sloop van de voormalige tuinbouwbedrijven, wil de gemeente het integrale plan in samenwerking met marktpartijen in realisatie brengen. Het plan kent verschillende deelplannen die elk hun eigen dynamiek kennen. De doorlooptijd is meerdere jaren.

Communicatie en marketing versterkt het proces dat de realisatie van deze doelen van zowel de gemeente als toekomstig bewoners en potentiële marktpartijen mogelijk maakt

2. Kernboodschap project

Het doel van het project is om de Duivenvoordecorridor te ontwikkelen tot een gebied waar mensen landelijk kunnen wonen en recreëren in het historisch groen, midden in de Randstad. Vlakbij zee, en net zo dicht bij aantrekkelijke steden. De gemeente werkt aan een groene Duivenvoordecorridor. Waar vroeger kassen stonden, is nu al tijdelijk groene ruimte. Op slechts 15% van dit voormalige kasoppervlak worden in de toekomst woningen gebouwd als dekking voor de kosten van de nieuwe groene inrichting.

3. Projectcommunicatie en gebiedsmarketing

De communicatie rondom de Duivenvoordecorridor kent twee sporen. Enerzijds de projectcommunicatie om te informeren over de formele stappen die worden doorlopen om te komen tot een nieuw flexibel bestemmingsplan voor de inrichting van het gebied (planologisch en bestuurlijk). Anderzijds de gebiedsmarketing die nodig is om de Duivenvoordecorridor als unieke kans onder de aandacht te brengen van investeerders, projectontwikkelaars en toekomstige bewoners.

3.1. Projectcommunicatie

In het proces tot nu toe zijn tot nu toe diverse belanghebbenden en bewoners van het gebied betrokken. Zij worden geïnformeerd over de vervolgstappen in het project en de verplichte publicaties rondom de vaststelling van het flexibele bestemmingsplan. Belangengroepen die zich inzetten voor behoud van het groen, worden betrokken worden bij de invulling van het groen in de verdere uitwerking van de plannen. De gemeenteraad wordt volgens reguliere

procedure in de vervolgstappen meegenomen. Dit geldt ook voor de aan dit project gerelateerd grondexploitatie

3.2. Gebiedsmarketing

Het doel van gebiedsmarketing is het aantrekken van partijen die willen investeren en woningbouw willen ontwikkelen in het gebied.

Een aantrekkelijk project voor investeerders kent een organisatie die open staat voor de creativiteit en innovatiekracht van de markt. Geen afwachtende houding tot investeerders zich komen melden, maar een uitnodigende aanpak om marktpartijen te interesseren en uit te dagen het beste planvoorstel te doen.

De uitdaging aan de markt om creatief, inventief en onderscheidend invulling te geven aan de plannen, de fasering en de samenwerking maakt het noodzakelijk om op een andere manier met de positionering van het gebied om te gaan om de juiste partijen hiervoor aan te trekken. De planning is om in het derde kwartaal van 2016 te starten met de gebiedsmarketing.

Voorbeelden van een dergelijke aanpak zijn:

- Rondetafelgesprekken met potentiële investeerders;
- Zichtbaarheid bij professionele vastgoedbeurzen;
- Directe lijnen tussen CEO's en bestuur;
- Samenwerking met bestaande investeerders in het gebied;
- Prikkelende kleinschalige evenementen in het gebied (bijvoorbeeld: proefwonen in het groen);
- Mogelijkheid voor dialoog tijdens onderhandelingen om te komen tot verkoopafspraken;
- Open staan voor allerlei initiatieven en zoeken naar gezamenlijke meerwaarde;

Gebiedsmarketing is gericht op de ontwikkeling van concrete deelplannen en wordt niet samen met Voorschoten opgepakt. Zij zijn al verder in de ontwikkeling van hun gronden in het gebied.

3.3. De website

Datum 26 februari 2016

Ons kenmerl

De huidige website www.duivenvoordecorridor.nl presenteert de gehele Duivenvoordecorridor een gezamenlijk met Voorschoten. Het is geen site bedoeld voor de marketing van specifieke deelplannen.

Voorbeelden van websites gerelateerd aan gebiedsmarketing

http://www.vroondaal.nl/

http://www.bosuyterlinde.nl/

http://www.landelijkwoneninboskoop.nl/

http://www.parkhelbergen.nl/helbergen/

http://www.waterstaete-reeuwijk.nl/

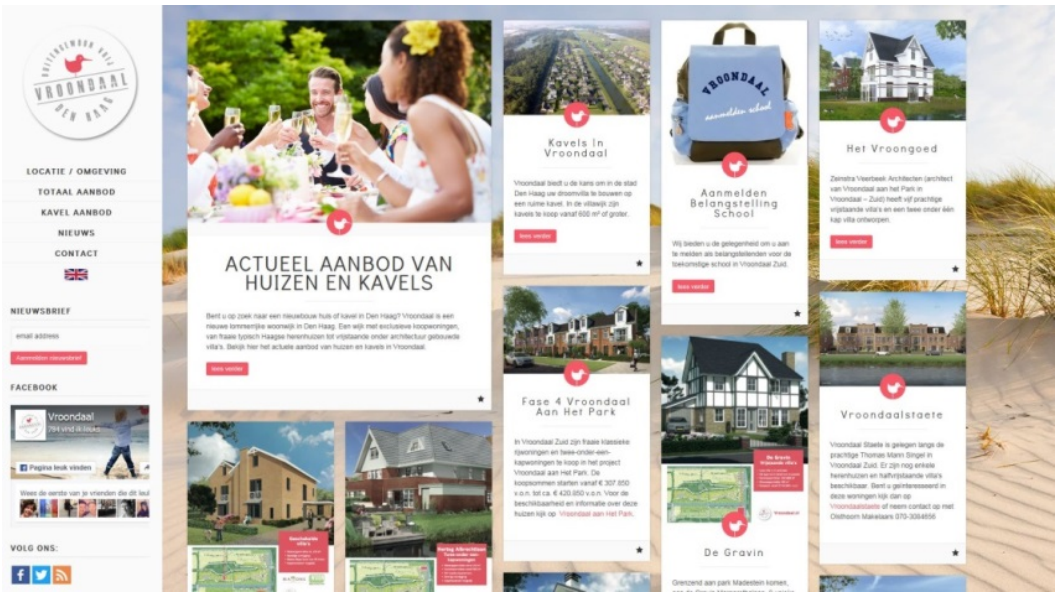

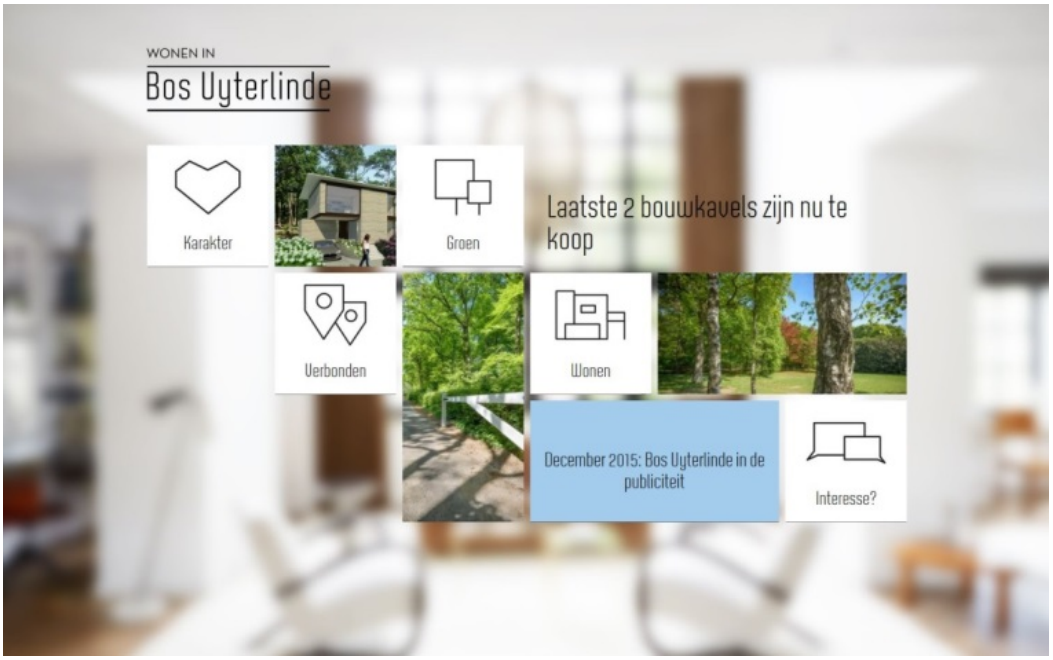

4. Plan van aanpak gebiedsmarketing

Om het beste resultaat te behalen zet de gemeente een bureau in met gebiedsmarketing als professionele expertise. De centrale vraagstelling bij start van deze opdracht is:

- Op welke wijze kan de gemeente Leidschendam-Voorburg op een goede wijze de kansen in de Duivenvoordecorridor vermarkten voor recreanten, toekomstige bewoners en potentiële investeerders en exploitanten. Zowel op het gebiedsniveau als voor de verschillende deelplannen.

De uitkomst van de opdracht is een plan van aanpak voor de gebiedsmarketing, voor de lange termijn en voor het komende jaar. Hierin wordt advies gevraagd over de relatie met de huidige website. De gemeente neemt vervolgens een besluit over de implementatie.

«VLogoGr»

Postbus 1005
2260 BA Leidschendam

Duivenvoordecorridor

JURIDISCH PLANOLOGISCHE AANPAK

Van	Ariën Versteeg
Afdeling	
Doorkiesnummer	14070
Datum	12 april 2016
Versie	
Ons kenmerk	

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3

2 Beschrijving huidige bestemmingsplan 3

3 Aanpak vervolg 3

3.1 Alternatief voor het bestemmingsplan 4
4 Aanpak per deelgebied 4

4.1 Hoofdinfrastructuur groen, water, recreatie, verkeer 4
4.2 Deelplan Noorthey 4
4.3 Deelplan Bosrand 5
4.4 Deelplan Schakelstuk 5
4.5 Deelplan ‘entree’ 6
4.6 Deelplannen ‘Oostbosch Noord’ en ‘Oostbosch Oost aan de Vliet’ 6
4.7 Deelplan ‘Oostbosch West’ 6
4.8 Deelplannen ‘Oostbosch Zuid aan de Vliet’ en ‘Polder’ 6

1 Inleiding

In de Raadsvergadering van 15 december 2015 is gevraagd wanneer een nieuw bestemmingsplan voor de Duivenvoordecorridor (DVC) met de nieuwe inzichten voor het gebied kan worden vastgesteld. Deze notitie beschrijft een passende planologische strategie per deelplan(gebied). In deze strategie behoudt de raad zijn vastgelegde verantwoordelijkheden.

Deze juridisch-planologische aanpak beschrijft de insteek van de gemeente op basis de mogelijkheden in de Wro en de actuele fasering van de deelplannen. Deze aanpak is beschrijvend. De raad behoudt haar reguliere verantwoordelijkheden in het juridisch-planologisch traject.

2 Beschrijving huidige bestemmingsplan

Het huidige bestemmingsplan “Duivenvoordecorridor” heeft vooral als doel om het waardevolle landschap van de DVC te behouden dan wel te versterken. Het plan is gericht op herstel van het oorspronkelijke landschap en voorziet in de sanering van de voorheen als hoofdfunctie in het gebied aanwezige glastuinbouw. Voor de financiering van deze sanering maakt het plan een beperkte ontwikkeling van nieuwe woonbebouwing mogelijk in de vorm van vijf buitenplaatsen. Deze ontwikkelingen zijn opgenomen in zogenoemde *uit te werken bestemmingen*. Dat betekent dat een directe bouwtitel voor (bijvoorbeeld) woningbouw niet mogelijk is zonder een aanvullende ruimtelijke procedure.

De randvoorwaarden voor het uitwerken van deze bestemmingen (de uitwerkingsregels) zijn zeer gedetailleerd. Bovendien is sprake van een verdeling van het gebied in vijf deelgebieden, waarbij door de mate van detaillering van de uitwerkingsregels niet of nauwelijks mogelijkheden bestaan om functies, bouwmogelijkheden, e.d. uit te wisselen tussen deze deelgebieden. De plansystematiek heeft tot gevolg dat er weinig tot geen speelruimte voorhanden is om te kunnen inspelen op veranderingen in de vastgoedmarkt, zoals die onder meer door de economische crisis zijn opgetreden.

Met de vaststelling van de nieuwe Ontwikkelstrategie in 2015 heeft de raad besloten af te zien van verdere (nieuwe) verwervingen in de DVC en in het vervolgtraject te zoeken naar flexibiliteit in te ontwikkelingen bestemmingen.

3 Aanpak vervolg

Het vigerende bestemmingsplan “Duivenvoordecorridor” is door de raad vastgesteld op 5 september 2007. De Wro kent een verplichting tot tienjaarlijkse actualisatie van bestemmingsplannen. Dit betekent dat de gemeenteraad uiterlijk in september 2017 een nieuw bestemmingsplan (of eventueel een beheersverordening) vast moet stellen.

Een nieuw bestemmingsplan, gebaseerd op de door de raad vastgestelde ruimtelijke strategie voor de Duivenvoordecorridor, wordt dan het beoordelingskader voor aanvragen om omgevingsvergunning.

3.1 Alternatief voor het bestemmingsplan

Er is een alternatief voorhanden vooruitlopend op een nieuw bestemmingsplan: afwijken van het vigerende bestemmingsplan op basis van een aanvraag voor een omgevingsvergunning met een goede ruimtelijke onderbouwing (de zogenaamde uitgebreide Wabo-procedure). De raad heeft bij de vaststelling van de Ontwikkelstrategie het voornemen uitgesproken om de eigen gronden onafhankelijk van andere percelen te ontwikkelen. Deze procedure past hier goed bij.

De raad houdt ook bij deze Wabo-procedure zijn rol en verantwoordelijkheid. De vergunning om af te wijken van het bestemmingsplan kan door het college pas verleend worden nadat de raad een zgn. verklaring van geen bedenkingen heeft afgegeven.

4 Aanpak per deelgebied

Voor het gehele plangebied Duivenvoordecorridor streeft de gemeente ernaar om in 2017 tot een nieuw bestemmingsplan te komen. Dit nieuwe plan regelt de aan te leggen hoofdinfrastructuur en een aantal te ontwikkelen deelplannen, waarbij de Spelregelkaarten als leidraad worden gebruikt. Per deelplan kan de gemeente wachten op het nieuwe bestemmingsplan of versnellen op basis van de uitgebreide Wabo-procedure.

4.1 Hoofdinfrastructuur groen, water, recreatie, verkeer

In het nieuwe bestemmingsplan worden de hoofdstructuren voor groen, water, recreatie en verkeer ‘hard’ vastgelegd. Wanneer vooruitlopend op het nieuwe bestemmingsplan aanleiding bestaat om eerder over te gaan tot het aanleggen van de hoofdinfrastructuur en dit in overeenstemming is met de Spelregelkaarten, dan zou gebruik gemaakt kunnen worden van de in de Wabo opgenomen mogelijkheid voor het tijdelijk (≤ 10 jaar) bij omgevingsvergunning afwijken van het vigerende bestemmingsplan. Een dergelijke vergunning kan door het college worden verleend met de reguliere procedure, met een doorlooptijd van acht weken. Bij het in werking treden van het nieuwe bestemmingsplan kan vervolgens voor een definitieve juridisch-planologische inpassing gezorgd worden.

4.2 Deelplan Noorthey

Voor het deelplan Noorthey is een Spelregelkaart opgesteld die onder meer inzicht geeft in de beoogde kwaliteit en het aanvaardbaar geachte ruimtegebruik. Een vergunning voor het deelplan Noorthey kan worden gefaciliteerd met de uitgebreide Wabo-procedure, uiteraard indien en voor zover die in overeenstemming is met de Spelregelkaart.

Relevant is daarbij te vermelden dat de maximale netto bebouwde oppervlakte ('footprint'), die in de Spelregelkaart voor Noorthey is opgenomen (namelijk 4.000 m²), overeen komt met de maximale bebouwde oppervlakte zoals die op grond van het vigerende bestemmingsplan "Duivenvoordecorridor" voor dit deelgebied mogelijk is gemaakt.

4.3 Deelplan Bosrand

Voor het deelplan De Bosrand is een Spelregelkaart opgesteld die onder meer inzicht geeft in de beoogde kwaliteit en het aanvaardbaar geachte ruimtegebruik. Een vergunning voor het deelplan Bosrand kan worden gefaciliteerd met de uitgebreide Wabo-procedure, uiteraard indien en voor zover die in overeenstemming is met de Spelregelkaart.

Relevant is daarbij te vermelden dat de maximale netto bebouwde oppervlakte ('footprint'), die in de Spelregelkaart voor Bosrand is opgenomen (namelijk 1.500 m²), overeen komt met de maximale bebouwde oppervlakte zoals die op grond van het vigerende bestemmingsplan "Duivenvoordecorridor" voor dit deelgebied mogelijk is gemaakt.

4.4 Deelplan Schakelstuk

Indien een grondruil met Life & Garden wordt geëffectueerd, dan komt het deelgebied Schakelstuk in beeld als locatie voor de bouw van een nieuw belevingscentrum, waarin het bestaande tuincentrum 'Life & Garden' en de vlindertuin 'Vlinders aan de Vliet' een nieuwe start kunnen maken. Uitgangspunt is het realiseren van een commercieel-recreatieve voorziening met een omvang die beperkt groter is dan het bestaande tuincentrum aan de zuidelijke zijde van de Veursestraatweg (N447). Van dit belevingscentrum zal ook een horecavoorziening deel uitmaken. Deze horecafunctie kent een openstelling die qua tijden gekoppeld is aan de overige commercieel-recreatieve functies. Een volwaardige, zelfstandige horeca-ontwikkeling die los van de overige commercieel-recreatieve functies te exploiteren is, is op deze locatie niet wenselijk.

In het vigerende bestemmingsplan "Duivenvoordecorridor" is op deze gronden een uit te werken bestemming ten behoeve van woningbouw, groenontwikkeling, etc. gelegd. De functieverandering naar een belevingscentrum als hiervoor bedoeld op deze locatie kan worden gemotiveerd door:

(1) het gegeven dat een vergelijkbare functie in de vorm van een thematuinencomplex altijd deel heeft uitgemaakt van de planvorming voor de DVC, zij het door middel van herontwikkeling en uitbreiding op de bestaande Life & Gardenlocatie
(2) het feit dat deze functie en de daarvoor in het bestemmingsplan "Duivenvoordecorridor" voorziene uitbreidingsruimte van de bestaande locatie van Life & Garden worden geschrapt zodat die gronden beschikbaar kunnen worden gemaakt voor woningbouw en/of andere functies

Wanneer door de betrokken initiatiefnemer(s) een concreet bouwplan is uitgewerkt dat voldoet aan de te stellen randvoorwaarden, dan kan deze ontwikkeling door de gemeente gefaciliteerd worden door de uitgebreide Wabo-procedure. De gemeente voert over deze ontwikkeling concrete onderhandelingen met de eigenaren van Life & Garden.

4.5 Deelplan ‘entree’

Het deelplan ‘entree’ voorziet voornamelijk in het realiseren van een nieuwe hoofdinfrastructuur (groen - en verkeersvoorzieningen). Verspreid binnen het groen is in beperkte mate woningbouw mogelijk. In het vigerende bestemmingsplan “Duivenvoordecorridor” heeft een deel van deze gronden de bestemming ‘Agrarisch gebied met landschappelijke waarden / open gebied. Deze nu nog vigerende bestemming belemmert de beoogde combinatie van verkeer, groen en wonen.

Zowel de hoofdinfrastructuur als de beoogde (woon)bebouwing wordt binnen het deelplan ‘entree’ vastgelegd in een nieuwe bestemming. Voor wat betreft het wonen worden in deze nieuwe bestemming uitsluitend essentiële voorschriften, voortkomend uit de ruimtelijke strategie en het bestuursconvenant, alsmede voorschriften die op grond van beleid van hogere overheden verplicht zijn, opgenomen.

4.6 Deelplannen ‘Oostbosch Noord’ en ‘Oostbosch Oost aan de Vliet’

De bebouwing binnen de deelplannen ‘Oostbosch Noord’ en ‘Oostbosch Oost aan de Vliet’ wordt gerealiseerd binnen een flexibele woonbestemming in het nieuwe bestemmingsplan. Uitsluitend essentiële voorschriften, voortkomende uit de ruimtelijke strategie en het bestuursconvenant, alsmede voorschriften die op grond van beleid van hogere overheden verplicht zijn, worden opgenomen.

4.7 Deelplan ‘Oostbosch West’

In het vigerende bestemmingsplan “Duivenvoordecorridor” is op de gronden, waarop thans het tuincentrum ‘Life & Garden’ is gevestigd een bedrijfsbestemming gelegd die voorziet in:
(1) continuering van het bestaande tuincentrum
(2) herontwikkeling en uitbreiding van het bestaande tuincentrum tot een thematuinencomplex waarvan ook de vlindertuin ‘Vlinders aan de Vliet’ en een ondersteunende horecavoorziening deel uitmaken

De mogelijkheden voor deze bedrijfsmatige activiteiten en de uitbreiding daarvan worden in de nieuwe strategie niet op deze locatie benut, maar worden ingezet voor de herontwikkeling van de locatie Het Schakelstuk aan de noordzijde van de Veursestraatweg (zie ook onder 4.8). Door deze omschakeling komt de bestaande locatie van Life & Garden beschikbaar voor herontwikkeling door middel van woningbouw.

De bebouwing binnen deelplan ‘Oostbosch West’ wordt gerealiseerd binnen een flexibele woonbestemming. Uitsluitend essentiële voorschriften, voortkomende uit de ruimtelijke strategie en het bestuursconvenant, alsmede voorschriften die op grond van beleid van hogere overheden verplicht zijn, worden opgenomen.

4.8 Deelplannen ‘Oostbosch Zuid aan de Vliet’ en ‘Polder’

De bebouwing binnen de deelplannen ‘Oostbosch Zuid aan de Vliet’ en ‘Polder’ worden gerealiseerd binnen een flexibele woonbestemming in het nieuwe bestemmingsplan. Uitsluitend essentiële

voorschriften, voortkomende uit de ruimtelijke strategie en het bestuursconvenant, alsmede voorschriften die op grond van beleid van hogere overheden verplicht zijn, worden opgenomen.

Raadsbesluit 1552037

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college van 19 april 2016 (1533692);

b e s l u i t :

- akkoord te gaan met de 'Ruimtelijke uitnodiging' als het integrale kader voor de Duivenvoordecorridor en akkoord te gaan met de spelregelkaarten per deelplan;
- het element 'open weidegebied met buitenplaats in de plandelen grenzend aan Haagwijk' van het plan De Groene Grens niet over te nemen;
- kennis te nemen van de juridisch-planologische strategie, de contractstrategie en de marketingstrategie.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 19 april 2016
Onderwerp Duivenvoordecorridor - Spelregelkaarten
Categorie A

Verseonnummer 1533692 / 1552032
Portefeuillehouder Wethouder Rozenberg
Behandeld door De heer Versteeg

1. Samenvatting

De in december vastgestelde ontwikkelstrategie Duivenvoordecorridor bood naar de mening van de raad nog verder uit te werken kaders. Het college heeft aangegeven de ontwikkelstrategie per deelplan uit te werken naar zogenaamde spelregelkaarten. Een spelregelkaart geeft, anders dan een traditioneel stedenbouwkundig plan, ruimte om binnen kaders een plan uit te werken. Bijvoorbeeld de verkaveling en de woningtypes liggen niet vast. Het doel van spelregelkaarten is om op het niveau van een deelplan de kaders en ambities helder te formuleren, voor de raad maar ook voor potentiële contractpartijen. Naast de spelregelkaarten per deelplan zijn er ook integrale ambities, die voor elk deelplan gelden. De spelregelkaarten maken daarom onderdeel uit van een 'Ruimtelijke uitnodiging', waarmee de gemeente haar integrale vraag aan de markt formuleert.

2. Gemeentelijke regierol: heldere kaders, daarbinnen vrijheid aan de markt

De gemeente ontwikkelt de Duivenvoordecorridor niet alleen. Naast de publieke investeringen in de hoofdstructuur (groen, water, infrastructuur), vraagt de ontwikkeling van de Duivenvoordecorridor om private investeringskracht. Kopers van woningen, ontwikkelaars, aannemers, exploitanten enzovoorts. Deze komen niet vanzelf naar een project: het is belangrijk de kloof te overbruggen tussen publieke ambities en datgene dat de markt kan bieden. Marktpartijen moeten worden uitgedaagd op de publieke ambities. Daarbij biedt de gemeente de marktpartijen ruimte en flexibiliteit om de locatie optimaal te ontwikkelen. De gemeente geeft daarbij ook duidelijk aan welke kaders minder of niet flexibel zijn. De Ontwikkelstrategie maakt deze regierol mogelijk: de gemeente kan onderhandelen met marktpartijen. De gemeente legt zich niet vast op een gedetailleerd stedenbouwkundig plan, maar benoemt per deelplan de kaders en ambities. Een contract met een marktpartij zal ook geen plan kennen dat op kavelniveau en detaillering vastligt, maar op hoofdlijnen en bijvoorbeeld op beeldkwaliteit. De gemeente legt de kaders voor ontwikkeling per deelplan vast in spelregelkaarten.

De spelregelkaarten staan niet op zichzelf, maar maken deel uit van de gemeentelijke integrale

strategie om de Duivenvoordecorridor in ontwikkeling te brengen. Onderdeel hiervan is een juridisch-planologische aanpak (op welke wijze organiseert de gemeente de publieke verantwoordelijkheid), een aanpak contractering (op welke wijze treedt de gemeente de markt tegemoet) en een aanpak marketing. Deze flankerende documenten zijn een bijlage bij de spelregelkaarten. De gemeente anticipeert met de aanpak in deze documenten op de nieuwe Omgevingswet. De financiële strategie is eveneens een belangrijk kader. Separaat wordt de grondexploitatie ter vaststelling aangeboden. De spelregelkaarten sluiten aan bij de uitgangspunten in deze grondexploitatie. De weging tussen financieel resultaat (de grondexploitatie) en kwaliteit (de ambities in de spelregelkaarten) is opgenomen in de aanpak contractering.

3. De opzet van de "Ruimtelijke uitnodiging'

De spelregelkaarten leggen per deelplan de randvoorwaarden en ambities vast. Echter: veel kaders gelden voor de gehele Duivenvoordecorridor. In de 'Ruimtelijke uitnodiging' is daarom een aantal inleidende paragrafen opgenomen waarin per thema de integrale ambities zijn benoemd. Per deelplan volgen vervolgens de spelregelkaarten. Deze kennen de volgende onderdelen:

- een inleidende tekst;
- een ruimtelijke verbeelding van de kaders;
- de randvoorwaarden: deze zijn helder omschreven met een grens, zodat duidelijk is wanneer een voorstel acceptabel is;
- de ambities: deze kennen een richting zodat duidelijk is wanneer een voorstel beter scoort;
- de weging: deze geeft hoe de verschillende ambities in belang verschillen;
- een inspiratie, waarin beeldmateriaal de beoogde kwaliteit toont: deze beelden ondersteunen de spelregelkaarten, maar zijn geen randvoorwaarde voor de ontwikkeling van een deelplan.

Aan de hand van de 'Ruimtelijke uitnodiging' voert de gemeente het gesprek met de markt, met als doelstelling zo veel mogelijk begrip en herkenning te creëren bij de partijen die willen investeren in de Duivenvoordecorridor. Door concurrentie te organiseren bij het uitwerken van de deelplannen, daagt de gemeente de markt uit om zo veel mogelijk ambities waar te maken.

Zoals in het raadsvoorstel Spoorboekje genoemd, vormen de spelregelkaarten in het zuidelijk deel een samenhangend geheel. Deze worden gezamenlijk vastgesteld. Aan de noordzijde is sprake van drie verspreid liggende gemeentelijke kavels. De gemeente is voornemens het perceel De Bosrand op korte termijn bouwrijp te maken en vervolgens te verkopen aan een marktpartij. Een marktpartij wil bij aankoop helderheid over de mogelijkheden op het perceel. Voor het schakelstuk is de gemeente in overleg met de eigenaren van Life & Garden. Voor Noorthey spreekt de gemeente met een initiatiefnemer op basis van de uitgangspunten in het bestemmingsplan. De spelregelkaarten voor het noordelijk deel houden met de lopende gesprekken rekening en worden eveneens vastgesteld.

De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de hoofdstructuur (zowel groen, water, recreatie als verkeer). Deze is helder op kaart aangegeven. Het structureel groen omvat een oppervlakte van ruim 8,5 hectare. Daarmee voldoet het plan aan de afspraken. In de ontwikkelgebieden is daarbovenop sprake van een substantiële hoeveelheid extra groen. Marktpartijen zijn aan zet om binnen de mogelijkheden die de spelregelkaarten geven, eigen plannen te ontwikkelen. De groenopgave is cruciaal: hoe zorgen ze dat het groen, het water en de woonbebouwing optimaal met elkaar wordt verweven? Rondom het dorpse woonmilieu is op de kaart de wens om groen het gebied in te trekken aangegeven met een groene contour. De som van het programma dat in elk deelplan maximaal wordt toegestaan, past binnen de bestuurlijke afspraken over het netto bebouwd oppervlakte.

De spelregelkaarten voor het zuidelijk deel
Het zuidelijk plangebied is ingedeeld in een zestal deelplannen. Hiermee ontstaan hapklare brokken die elk afzonderlijk kunnen worden gecontracteerd. Centraal staat de wens om substantieel groen en recreatieve voorzieningen te realiseren met daarbinnen een woonmilieu dat past bij het groene karakter van de Duivenvoordecorridor en dat zich onderscheidt van de bestaande woningvoorraad. De spelregelkaarten beschrijven een dorps woonmilieu dat aansluit bij de historische buitenplaats Oostbosch. Kenmerken van deze buitenplaats (landhuis, vijver, brink) vormen de inspiratie voor het dorpse woonmilieu. De buitenplaats met omliggende bosschages wordt dus niet volledig historiserend hersteld.

De spelregelkaarten voor het noordelijk deel
De spelregelkaarten in het noordelijk deel, inclusief het schakelstuk, zijn gelegen langs een centrale zichtlijn die het mogelijk maakt om vanaf de Veursestraatweg de drie deelplannen te ervaren. Elk deelplan kent vervolgens zijn eigen karakter: het schakelstuk als plaats voor een nieuw belevingscentrum rond Life & Garden, De Bosrand als eigentijdse woonomgeving op de grens van bos en weidegebied en de Noorthey als hoogwaardig woongebied omringd door bos.

4. De juridisch-planologische aanpak

Het bestemmingsplan "Duivenvoordecorridor" is door de raad vastgesteld op 5 september 2007. De Wro kent een verplichting tot tienjaarlijkse actualisatie van bestemmingsplannen. Dit betekent dat de gemeenteraad uiterlijk in september 2017 een nieuw bestemmingsplan (of eventueel een beheersverordening) vast moet stellen. Een nieuw bestemmingsplan, gebaseerd op de door de raad vastgestelde ruimtelijke strategie voor de Duivenvoordecorridor, wordt dan het beoordelingskader voor aanvragen om omgevingsvergunning. Er is een alternatief voorhanden vooruitlopend op een nieuw bestemmingsplan: afwijken van het vigerende bestemmingsplan op basis van een aanvraag voor een omgevingsvergunning met een goede ruimtelijke onderbouwing (de zogenaamde uitgebreide Wabo-procedure). De raad heeft bij de vaststelling van de Ontwikkelstrategie het voornemen uitgesproken om de eigen gronden onafhankelijk van andere percelen te ontwikkelen. De procedure sluit aan bij de voortgang op het noordelijk plangebied,

waar gegadigden zich al melden. De raad houdt ook bij deze Wabo-procedure zijn rol en verantwoordelijkheid. De vergunning om af te wijken van het bestemmingsplan kan door het college pas verleend worden nadat de raad een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen heeft afgegeven.

5. De Aanpak contractering

De wijze waarop de gemeente zich opstelt naar de markt is essentieel voor een goed contract: de spelregelkaarten geven de kaders aan, de onderhandelingen zijn gericht op de creativiteit en de innovatie van de markt. Deze onderhandelingen zijn op diverse manieren vorm te geven: in een volwaardige aanbesteding, maar ook in een eenvoudiger verkoopproces. De Aanpak contractering geeft in grote lijnen aan op welke wijze de gemeente in onderhandeling wil treden met de markt en welk soort contract de gemeente wil sluiten.

6. Aanpak Marketing en communicatie

Ondersteunend aan het ontwikkelproces moet de gemeente de Duivenvoordecorridor goed in de markt plaatsen: Marketing is erop gericht toekomstige bewoners, ontwikkelaars, beleggers, aannemers enzovoorts te interesseren voor en committeren aan de realisatie van dit nieuw te ontwikkelen gebied. Het college stelt een marketingplan op dat sturing geeft aan de benadering van de verschillende doelgroepen en de acties op korte termijn. Hiernaast is het college zich bewust van haar publieke verantwoordelijkheid bij de reguliere communicatie en publicaties/bekendmakingen over de Duivenvoordecorridor.

7. Het plan De Groene grens

In de raadsvergadering van 15 december heeft de gemeenteraad de motie De Groene Grens aangenomen. In deze motie vraagt u de waardevolle elementen uit het plan De Groene Grens te beoordelen en de financiële effecten in beeld te brengen.

Na overleg met de initiatiefnemer van het plan De Groene Grens komt het college tot de conclusie dat het plan De Groene Grens met name vraagt om een open weids landschap in de beide plandelen die grenzen aan Haagwijk. Hierin is dan ruimte voor een klein ensemble aan woningen, zoals voorheen de buitenplaats Oostbosch. Hoewel waardering bestaat voor de overwegend groene en historiserende ambitie van de initiatiefnemer, is het college van mening dat de voorliggende spelregelkaarten in voldoende mate aansturen op een groene ontwikkeling, echter wel in een eigentijds evenwicht tussen de beide functies groen en wonen. Daarbij kiest het college voor substantieel groen langs alle drie de opvaarten en niet alleen grenzend aan Haagwijk, met ook een centrale groene ruimte (de 'brink') als drager van het dorpse woonmilieu. Dit ontspannen, groene dorpse woonmilieu vormt een passende verwijzing naar het begrip buitenplaats. Tot slot is het college van mening dat een doorzicht van de Veursestraatweg naar de Vliet slechts beperkt mogelijk is vanwege de aanwezige lintbebouwing.

Wanneer het plan De Groene Grens wordt doorgevoerd, voor de beide deelplannen grenzend aan Haagwijk, dan betekent dit een forse afname van het aantal woningen. Compensatie in de andere plandelen leidt tot een enorme verdichting met woningen. Dat is ongewenst. Het college streeft ook in die deelplannen een kwalitatief en ontspannen woonmilieu na. Het negatief financieel effect van het plan De Groene Grens op de planvorming is substantieel, in de orde van grootte van €14 miljoen. In de bijlage Verbeelding element De Groene Grens en de geheime bijlage Berekening element De groene Grens vindt u een toelichting. Het college adviseert om vast te houden aan het dorpse woonmilieu, het element van De Groene Grens niet over te nemen en de 'Ruimtelijke uitnodiging' met daarin de spelregelkaarten als kader vast te stellen.

8. Conclusie en voorstel

Met de 'Ruimtelijke uitnodiging' met daarin de spelregelkaarten en met de verschillende flankerende aanpakken, legt de gemeente vast wat moet en geeft ze ruimte waar het kan.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

- Juridisch planologische aanpak
- Aanpak Contractering
- Aanpak Markering
- Verbeelding element De Groene Grens

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Maak het in de Duivenvoordecorridor

Een ruimtelijke uitnodiging

Luchtfoto Duivenvoordecorridor, 2004

Opgave:

"Van de toekomstige Duivenvoorde-corridor wordt verwacht dat het een ecologische en landschappelijke kwaliteit heeft die is gebaseerd op de historische kenmerken en kwaliteiten van het gebied. De kwaliteit moet het onderscheidende karakter van de woonmilieus definiëren en het gebied ecologisch en recreatief versterken."

Luchtfoto Duivenvoordecorridor, 2015

Versie: 2 juni 2016

Vastgesteld

College:

Raad:

1. Voorwoord

Na een intensief traject van herijking, is het tijd in de Duivenvoordecorridor de mouwen op te stropen en aan de slag te gaan. Geheel in lijn met de eigenheid van het gebied is ook de aanpak van het aanbestedingstraject anders dan we in Leidschendam-Voorburg gewend zijn. Met deze *Ruimtelijke uitnodiging* bieden we de ontwikkelingsplannen namelijk niet volledig uitgewerkt ter uitvoering aan, maar schetsen we alleen de kaders, wensen en ambities voor elk deelplan in de Duivenvoordecorridor. De uitdaging is aan de markt om creatief, inventief en onderscheidend invulling te geven aan het werkelijke programma, de fasering en onze samenwerking.

We zijn dan ook niet op zoek naar de eerste de beste projectontwikkelaar. We zoeken samenwerkingspartners die net zo veel kansen in de Duivenvoordecorridor zien als wij. Partners die met visie, vastberadenheid en vakmanschap een groen landschap weten te versterken en optimaal invulling geven aan een onderscheidend woonmilieu buiten de bestaande contour van de gemeente.

Uitdagend? Zeker! Maar we hebben het dan ook wel over een heel verrassend nieuw gebied in Leidschendam-Voorburg!

Frank Rozenberg
Projectwethouder Duivenvoordecorridor

Wat ging vooraf

Bestuursconvenant 2008

Het realiseren van een duurzame landschappelijke structuur en het waarborgen van de aanwezigheid van een duurzame recreatiefunctie in een overwegend groen landschap staan bij de ruimtelijke invulling centraal, daarbij dient er in de Duivenvoordecorridor niet meer woningbouw gerealiseerd te worden dan strikt noodzakelijk.

LandschapsOntwikkelingsPlan (LOP) en gebiedsprofiel Duin, Horst en Weide

Het LOP en het gebiedsprofiel hebben dezelfde essentie en geven op regionale schaal ambities voor het gebruik en de inrichting van het landschap. De Duivenvoordecorridor speelt een belangrijke rol in het verwezenlijken van de doelen uit beide documenten.
Centraal in het LOP staat het missiestatement: een vitaal, authentiek en toegankelijk Duin Horst en Weide. Vitaal is gericht op het economisch rendabel houden van de functies in het gebied, vooral waar deze de dragers vormen van het landschap. Authentiek is gericht op behoud en versterking van gebiedseigen kenmerken. Toegankelijk is gericht op het verbinden van het gebied met de stad en het verbeteren van de verbindingen binnen het grote groengebied zelf. Door in te zetten op passende ontwikkelingen die gericht zijn op het versterken van de gebiedseigen kenmerken, ontstaat een vitaal landschap met behoud van authentieke kwaliteiten. Daarnaast wordt sterk ingezet op het versterken van de identiteit en herkenbaarheid van Duin Horst en Weide als aantrekkelijk groengebied. De barcode van opeenvolgende landschappen is hiervoor symbolisch.

Structuurvisie Ruimte voor Wensen 2040, Herijking 2012

De sanering van het glastuinbouw en het herstellen van het cultuurhistorisch landgoederenlandschap staat in de structuurvisie centraal. De Duivenvoordecorridor is een essentiële schakel voor het functioneren van het Regiopark als één geheel. Andere belangrijke thema's zijn:

- Het versterken van de groene woonstad;
- Versterking van de specifieke gebiedsgerichte cultuurhistorische waarden;
- Streven naar een diversiteit in woonmilieus en een onderscheidend woonklimaat in de regio aansluitend op de positionering en de woningbehoefte en woningmarkt;
- Gericht op landschappelijk, landelijk en cultuurhistorisch wonen in een sfeer van nieuwe buitenplaatsen;
- Een invulling van excellente grondgebonden woningen in het hogere segment, met landelijke en recreatieve voorzieningen;
- Het benutten van de vaarmogelijkheden en het uitbreiden van vaarverbindingen en aanlegplaatsen;
- Het creëren van goede stad-landverbindingen;
- Voldoende openbaar vervoer binnen het landgoederenlandschap.

Structuurvisie Duivenvoorde, 2005

De structuurvisie voor de Duivenvoordecorridor is een lange termijn perspectief dat de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Voorschoten hebben opgesteld om het gebied landschappelijke kwaliteitswinst en toegankelijker te maken voor wandelaars en fietsers. Belangrijke elementen in deze visie waren:

- Handhaving en uitbreiding van de reeds bestaande open ruimte;
- Versterking van het karakter van het coulisselandschap;
- Versterking van het ontginningspatroon;
- Rood voor groen;
- De verbetering van het landschapsbeeld en de kwaliteit van het oppervlakte water;
- Een verbetering van de mogelijkheden voor landschapsbeleving;
- Verbeteren van de vergezichten.

Inhoudsopgave

1. Voorwoord 3
2. Leeswijzer 5

Deel 1
3. Landschap en ecologie 7
4. Cultuurhistorie en archeologie 9
5. Wonen 11
6. Recreatie 13
7. Duurzaamheid 15
8. Verkeer en parkeren 17

Deel 2
9. Spelregelkaarten voor de Duivenvoordecorridor 19
9.1 Spelregelkaart Entree 21
9.2 Spelregelkaart Oostbosch west 23
9.3 Spelregelkaart Oostbosch noord 25
9.4 Spelregelkaart Oostbosch oost aan de Vliet 27
9.5 Spelregelkaart Oostbosch zuid aan de Vliet 29
9.6 Spelregelkaart Polder aan de Vliet 31
9.7 Spelregelkaart Noorthey 33
9.8 Spelregelkaart Bosrand 35
9.9 Spelregelkaart Schakelstuk 37
9.10 Programmering 39
9.11 Technische aspecten 40
Colofon 41

2. Leeswijzer

De Duivenvoordecorridor is een cultuurhistorisch en landschappelijk waardevol gebied. De toekomstige herontwikkeling is een uitgelezen kans om de landschappelijke en recreatieve kwaliteiten te versterken en een aansprekend woonmilieu in te passen.

In deze Ruimtelijk uitnodiging legt de gemeente Leidschendam-Voorburg haar ambities en eisen vast voor de het gebied: een beperkte hoeveelheid eisen waar het moet, ruimte voor creativiteit en innovatie waar het kan.

In deel I wordt vanuit een aantal thema's onze ambitie gegeven voor het gebied. Deze wordt verbijzonderd in een aantal ambities, de 'bullets' waar specifiek aandacht voor wordt gevraagd. Daarnaast wordt met beelden aandacht besteed aan de gemeentelijke inspiratie: welke beelden appelleren aan de kwaliteit die de gemeente in de Duivenvoordecorridor wil bereiken?

In deel II wordt het ruimtelijk concept voor de toekomstige Duivenvoordecorridor beschreven en zijn in spelregelkaarten de ambities per deelgebied uitgewerkt. Per spelregelkaart vindt u een verbeelding en een beschrijving met bijbehorende eisen en ambities. De spelregelkaart vormt het kader waarmee de gemeente marktpartijen wil contracteren voor de realisatie van de Duivenvoordecorridor, met als achtergrond de thematische ambities uit het eerste deel.

Tot slot vindt u een programmatisch overzicht met de mogelijkheden in de Duivenvoordecorridor. Hiermee is duidelijk dat de ambitie voor een groen gebied is geborgd in substantieel groen en dat de oppervlakte aan woningbouw, als kostendrager voor de ontwikkeling, binnen de afgesproken grenzen ligt.

Een tuin in de Engelselandschapsstijl met slingerende paden en afwisselende open en begroeide delen levert een rijk en gevarieerd groen beeld op

Een appelboomgaard als groene ruimte geeft iets unieks aan een plek

Inspiratie

Een symmetrische barokke tuin als groene ruimte en verwijzing naar het rijke verleden

Een gemêleerde binnentuin biedt ruimte aan een rijkdom aan soorten van planten en dieren

Een half open bosstrook zorgt voor een sterke verbinding met het landschap en geeft het landschap een krachtige horizon

Groene natuurlijke oever langs opvaarten sluiten aan op de oorsprong van het landschap en geven ruimte aan planten en dieren

Een eetbare kruidentuin als groene ruimte geeft een dubbele functie door beleving, voedsel en ecologie

Open en gesloten delen in een bosstrook creëren bijzondere plekken en geven sfeer

Wandelpaden langs opvaarten en groenstructuren maken de natuurlijke kwaliteiten beleefbaar

Deel 1

3. Landschap en ecologie

Een ecologisch waardevol coulisselandschap

Het landgoederenlandschap van de Duivenvoordecorridor is een bijzonder cultuurlandschap, ontstaan door de plaatselijke combinatie van strandwallen en veengebieden en het gebruik als gemengd agrarisch gebied en recreatieve buitenplaatsen.
Kenmerkend zijn de grote open weidegebieden en de bosblokken met daarin opgenomen de formele en landschappelijke tuinen. Traditioneel was het bos zowel bedoeld voor productie als voor 'recreatie'.

In het landschap zijn twee hoofdrichtingen te onderscheiden: de richting van de Vliet, Veursestraatweg en strandwallen en dwars daarop de richting van opvaarten, oprijlanen en polderverkaveling. In het coulisselandschap zijn de zichtlijnen in de open weidegebieden lang. Bomenrijen, houtwallen en bosschages geven het landschap diepte en creëren beschutte 'kamers'.

In ecologisch opzicht is het gebied bijzonder als biotoop voor specifieke dieren- en plantensoorten. Daarnaast is het de corridor tussen de duinen en het Groene Hart. Tenslotte hebben de weilanden een functie als foerageergebied voor diverse (trek-)vogels.

Versterking van de Duivenvoordecorridor

De nieuwe Duivenvoordecorridor heeft een ecologische en landschappelijke kwaliteit gebaseerd op de oorspronkelijke kenmerken en kwaliteiten van het gebied. De ontwikkeling moet het gebied ecologisch en recreatief versterken en het onderscheidende karakter van de woonmilieus definiëren. De karakteristieke basisstructuur (het coulisselandschap) is het uitgangspunt.

Het leefgebied van de specifieke flora en fauna van het landgoederenlandschap wordt versterkt. De oevers van de bestaande 'opvaarten' worden zo ingericht dat deze als doorgaande routes kunnen worden gebruikt door verschillende diersoorten. De oevers van de Vliet vormen hierbij steeds minder een barrière.

In de Duivenvoordecorridor zal tenminste 8,4 ha nieuwe natuur (bos, weidegebied met natuurwaarden of open water) worden gerealiseerd.

Ambities

- Een afwisselend beeld van groen: open weiden, siertuinen, bomenrijen, bossen, groene oevers, de Vliet, opvaarten en ruim opgezette groene tuinen;
- Voeg zoveel mogelijk structureel groen toe in de woongebieden;
- Gebruik zoveel mogelijk gebiedseigen beplanting;
- Koppel het groen en het water zoveel mogelijk tot een aaneengesloten netwerk;
- Maak optimaal gebruik van de kwaliteit van het landschap en het groen;
- Zorg voor zoveel mogelijk zicht op het groen vanuit de woningen en de openbare ruimte;
- Behoud en versterk vergezichten zoveel mogelijk.

Nieuw structureel groen gebaseerd op de historie van het landschap

Inspiratie

Gebruik maken van historische bebouwing als referentie kan zorgen voor een interessant extra's in het gebied

Een frame van historische bebouwing geeft identiteit aan een plek en maakt deze uniek

Een speeltoestel die iets vertelt over de geschiedenis (kasteel) verbijzonderd een plek en is educatief

Historie zoals het Huys Oostbos kan als referentie worden ingezet en een belangrijke basis vormen voor de identiteit van het gebied

Een aanlegsteiger in Romeinse stijl kan verwijzen naar het rijke verleden van het gebied

Kunst om naar de geschiedenis van het landschap te verwijzen

Het realiseren van een muziektent en waterpomp geeft herkenbaarheid aan een plek en maakt deze speciaal

Het verbijzonderen van plekken door botenhuis/theehuis geeft karakter aan een plek

Het vertellen van het geschiedenis verhaal door het laten zien van vondsten op locatie, levert een bijdrage aan de identiteit van een gebied

4. Cultuurhistorie en archeologie

Een lange historie met verschillend gebruik

De Duivenvoordecorridor is in verschillende periodes meer of minder intensief gebruikt, bewoond en ontgonnen. Beeldbepalend waren tot voor kort de tuinbouwbedrijven die met hun kassen bijna 100 jaar het gebied domineerden. Het landschap bestond in de late middeleeuwen voor lange tijd uit boerderijen, landgoederen en buitenplaatsen met de daarbij behorende oprijlanen, opvaarten, bosblokken en siertuinen. In dit coulisselandschap waren de zichtlijnen indrukwekkend. In een eerdere periode stonden op de overgang van de strandwal parallel aan de Vliet de eenvoudige boerderijen in een open weidelandschap. Tussen de strandwallen en de Vliet waren dat veenweiden.

De Romeinen zijn het gebied ook gepasseerd, vooral over water. Het kanaal van Corbulo was een verbinding tussen de Maas en de Rijn, door het gebied heen. De exacte ligging is niet nog bekend. Restanten van deze oude watergang bevinden zich naar alle waarschijnlijkheid nabij de Vliet.

In het gebied zouden verder nog bewoningssporen, nederzettingen en akkers uit de late prehistorie of vroeg historische perioden kunnen bevinden.

Cultuurhistorie als inspiratie

De historische 'erfenis' is een waardevolle en interessante inspiratie. Het oude cultuurlandschap vormt een belangrijke ruimtelijke drager bij de ontwikkeling naar een toekomstbestendige Duivenvoordecorridor. Reconstructie om de geschiedenis zichtbaar te maken is niet direct noodzakelijk. Het is goed denkbaar dat de historische elementen worden ingepast waarbij de ondergrond niet verstoord wordt.

Zuid
In het zuidelijk deel vormen de historische opvaarten de ruimtelijke dragers van het gebied: helder, structurerend en ordenend. Ze vormen de verbinding van het lint langs de Veursestraatweg naar de Vliet en andersom. Een goede balans is nodig tussen de cultuurhistorische waarde, nieuwe woningen en recreatie. Delen van het landschap blijven open en groen, maar de Vliet zal ook benut worden om aan te wonen.
In de meest oostelijk gelegen polder lag het Oostbosch. Dit bos is een sterke referentie voor het groen in het zuidelijk deel. Het Huys Oostbos, met bijbehorende opstallen en vijver lag vroeger aan de rand van dit bos. Een verwijzing naar de voormalige buitenplaats kan een interessante bestemming zijn binnen het plangebied. Het huidige historische lint van de Veursestraatweg blijft intact.

In de planontwikkeling speelt het kanaal van Corbulo een belangrijke rol. Nader onderzoek moet uitwijzen waar deze heeft gelegen. In de planontwikkeling wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de ligging, met de ambitie om waar mogelijk in-situ te behouden.

Noord
In het noordelijk deel vormt de voormalige buitenplaats Noorthey samen met de oude bosblokken het ruimtelijk uitgangspunt. Toevoeging van een bosstrook leidt in combinatie met Schakenbosch tot een duidelijk geheel. Er ontstaat een helder contrast tussen het openweidegebied en een besloten bos. Dit levert een belangrijke bijdrage aan het coulisselandschap. De in het landschap nog herkenbare en niet meer zichtbare elementen van buitenplaats Noorthey kunnen structuur en meerwaarde geven aan de realisatie van woningen.

Essentieel vanuit cultuurhistorie is de landschappelijke onderlegger van strandwallen en veengebieden. Het is de logica van bewoning en gebruik van het gebied. Deze krachtige onderlegger zetten we in om het gebied te versterken en identiteit te geven. Het gebied maakt tevens deel uit van het beschermd dorpsgezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten - Leidschendam-Voorburg, aangewezen op 16 november 2007.

Ambities

- Realiseer waar mogelijk een verwijzing naar het kanaal van Corbulo en behoudt deze zoveel mogelijk in-situ;
- Routes en plekken in het gebied leveren een bijdrage aan het historische verhaal van het gebied;
- Historische aanknopingspunten worden ingezet om het plan te versterken;
- Het versterken van de identiteit en de historie van het gebied kan doormiddel van het toevoegen van kunst in de openbare ruimte die naar het rijke verleden verwijst hiermee zal het plan versterkt worden;
- Nieuwe zichtlijnen leveren een waardevolle bijdrage aan het gebied en de onderlinge relaties.

Historische relicten in het landschap, bodem en gebouwd (felrood voormalig Huys Oostbos)

Inspiratie

Groene semi openbare groene oevers zorgen voor een publieke kwalitatieve beleving

Volledig in het landschap geïntegreerde duurzame woning laat het landschap en natuur in zijn waarde

Veel afwisseling in groen en bebouwing geeft sfeer en beleving

Een formele dorpse ruimte geeft identiteit aan een plek

Een historische groene dorpsbrink geeft karakter en sfeer aan een buurtschap

Een intieme groene ‘kamer’ in het bos creëert een geborgen leefomgeving met veel kwaliteit

Een intieme gedifferentieerde dorpse ruimte zorgt voor een sfeervol beeld

Een helder bouwvolume omgeven met veel groen zorgt voor een rustig en kwalitatief hoogwaardig beeld

Hoogwaardig vormgegeven woningen leveren een belangrijke bijdrage aan de kwalitatieve beleving van oevers

Een groene en modern vormgegeven brink geeft een impuls aan de kwaliteit van de leefomgeving

5. Wonen

Eigentijds wonen in een attractieve omgeving

De Duivenvoordecorridor is een aantrekkelijk natuurlandschap vol met cultuurhistorie. Bijna alle kassen zijn inmiddels weg en de kwaliteit van het landschap is goed zichtbaar. Een prachtige plek met een rijke historie zorgt ervoor dat hier een uniek raamwerk ligt om een eigentijds en onderscheidend woonmilieu in de regio te realiseren.

Met respect voor het landschap en binnen de sterk vergrote groene basisstructuur is het mogelijk om woningbouw toe te voegen. Iedere ontwikkellocatie ontleent zijn identiteit aan de plek in het plangebied: groen en cultuurhistorie spelen hierbij een belangrijke rol.

Zuid
De nieuwe bebouwing met als referentie het 'Oostbosch' krijgt een dorps karakter, achter het lint zal een buurtschap ontstaan. Het gevoel van wonen in het buurtschap wordt gevormd door het besef dat het landschap nabij is. Kenmerkend voor een dorpsgevoel is gedifferentieerde bebouwing (typologie, categorie) in een (relatief) lage dichtheid. Plaatselijk worden overzichtelijke buurtjes gecreëerd die maken dat je prettig woont met je buren, dat ze een oogje in het zeil houden maar niet over je roddelen.

Langs de Vliet is er ruimte voor extreem hoogwaardig en individueel wonen met als motto: 'my home is my castle'.

Noord
In Noorthey is ruimte voor hoogwaardig wonen in bosblokken, dit kan individueel zijn op een eigen 'landgoed' of met gelijkgezinden in 'buitenplaatsen'. Op de locatie Bosrand is een eigentijds duurzaam en intiem woonmilieu mogelijk van maximaal 10 grondgebonden woningen.

Binnen de te ontwikkelen locaties is een totaal netto bebouwd oppervlakte van maximaal 23.300 m² mogelijk. Dit is gebaseerd op de oppervlakte aan gesloopte en nog te slopen kassen in het gebied.

Ambities

- Durf iets bijzonders en eigentijds neer te zetten;
- Biedt huisvestingsmogelijkheden voor (buurt)bewoners in verschillende levensfasen (leeftijd, omvang huishouden en inkomen);
- Het structurele groen wordt zoveel mogelijk de woongebieden ingetrokken;
- Een groen en open beeld langs oevers;
- Een gedifferentieerd beeld in voornamelijk het buurtschap;
- Regelmatig wisselende bebouwingstypologiën;
- Groene diepe voortuinen leveren een belangrijke bijdrage aan de groene beleving van een woonwijk;
- Maak groene erfafscheidingen, die bijdragen aan de biodiversiteit;
- Ruimte geven voor collectief particulier opdrachtgeverschap;
- Een hechte community creëren in het buurtschap.

De gebieden waarbinnen woningbouw ontwikkeld kan worden

Inspiratie

Attractieve afwisselende landschappen zorgen voor beweging

Ruiterpaden zorgen voor een bredere gebruikspotentie van het gebied

Aanlegplaatsen bereikbaar vanaf de Vliet zorgen voor een impuls voor Leidschendam en de Duivenvoordecorridor

Fietspaden door de polder zorgen voor een levendig gebied en beweging bij bewoners

Sfeervolle kleinschalige horeca langs het water geven een plek identiteit en karakter

Boerenlandpaden door het gebied versterken de diversiteit en mogelijkheden van de groene beleving

Waterrecreatie/ informele haven zorgen voor een levendig beeld

Paden en wegen in combinatie met groen kunnen structuur geven

Fietspontjes zorgen voor een extra attractie en concentratiepunt in een gebied

6. Recreatie

Een afwisselend en aantrekkelijk landschap om te recreëren

De Duivenvoordecorridor vormt een van de weinige groene verbindingen tussen het Duingebied langs de kust en het Groene Hart. Vanuit het stedelijk gebied van Den Haag is het het eerste groene en open landschap wat men tegenkomt. Het gebied heeft via de Vliet een directe vaarverbinding naar Amsterdam, Leiden en Rotterdam. De rijke historie met de buitenplaatsen Noorthey, Huys Oostbos, Haagwijk en kasteel Duivenvoorde is een aansprekend decor voor recreanten. Daarbij heeft het gebied een afwisselend landschap met open weiden en gesloten bosblokken, die liefhebbers van natuur en rust trekt.

Bevordering van de landschaps- en natuurbeleving is een essentieel onderdeel van de versterking van het recreatieve profiel in de Duivenvoordecorridor. Nieuwe extensieve recreatieve functies dragen hier aan bij, bijvoorbeeld een kleinschalige botenverhuur, fietsverhuur, theehuis enzovoort.

In het gebied komen nieuwe wandel- en fietsroutes, gelinkt aan de groene beleving en de historische elementen in het gebied, zoals een verbinding tussen Schakenbosch en de Noortheylaan en langs de Vlietoever. Nieuwe interessante aantrekkelijke rondjes ontstaan met rustpunten voor de fietser en wandelaar. Dit zijn bijvoorbeeld plekken met een weids uitzicht over de Vliet, waar van de voorbij dobberende bootjes kan worden genoten of plekken tussen de bomen waar in een natuurlijke omgeving rust gevonden wordt.

Verbindingen voor sloepen vanaf de woningen naar de Vliet en een botenhelling in het gebied versterken de waterrecreatie. Ook komt er bereikbaar vanaf de Vliet een aanlegplek verbonden met het langzaamverkeernetwerk, zodat passanten het gebied kunnen ontdekken.

Ambities:

- Natuur en groene landschapsbeleving;
- Watergebonden recreatie stimuleren;
- Het inpassen van ruiterpaden;
- Het realiseren van kleinschalige horecagelegenheiden;
- Het inpassen van een thematuinen-complex;
- Publieke aanleg mogelijkheid bereikbaar vanaf de Vliet;
- Padenstelsel met routes die ook een landschapsbeleving evenwijdig aan de Vliet en dwars door open ruimte mogelijk maken;
- Toevoegingen van functies zoals: voorzieningen voor milieueducatie, botenverhuur, theeschenkerij en dergelijke;
- Het realiseren van rustpunten langs fiets-, wandel- en vaarroutes;
- Het aanleggen van meer natuurvriendelijke oevers, natte graslanden en bosschages voor een betere beleving van het landschap.

De basis voor het creëren van recreatieve routes en ommetjes om van het landschap en de natuur te genieten

Inspiratie

Het combineren van natuur en duurzaamheid zoals een Helofytenfilter als groene zone leveren ook een bijdrage aan een kwalitatieve beleving

Meerwaarde ontstaat door groen en water in te zetten om het een dubbele functie te geven zoals deze wateropvang als ruimtelijke scheiding

Het gebruik van landschappelijke en cultuurhistorische waarden uit het verleden leveren een duurzame ontwikkeling op voor de toekomst

Bijzondere duurzaamheidsmaatregelen geven identiteit aan een plek

Architectuur waarbij duurzaamheidsmaatregelen in het ontwerp zijn geïntegreerd leveren een belangrijke bijdrage een een hoogwaardig beeld

Bijzondere zelfvoorzienende maatregelen als oplichtende fietspaden zorgen voor een attractie in het gebied

Duurzaamheid is ook met niet alledaagse oplossingen komen zoals deze woning opgebouwd uit strobalen

Goede langzaamverkeer verbindingen zorgen voor een lager autogebruik en gezondere mensen

Gemeenschappelijke tuinen zorgen niet alleen voor een groen beeld, maar ook voor sociale cohesie en een rijkdom aan flora en fauna

7. Duurzaamheid

Cultuurhistorie, Natuur en Landschap geven kleur aan de Duivenvoordecorridor

In de Duivenvoordecorridor vormen cultuurhistorische, natuurlijke en landschappelijke eigenschappen een krachtige basis voor een duurzame gebiedsontwikkeling. Door de toevoeging van natuur en gebruik te maken van de cultuurhistorische onderlegger ontstaat er een uniek en duurzaam gebied. De duurzame kwaliteiten van de Duivenvoordecorridor versterken daarmee niet alleen het gebied zelf. Het zorgt voor een versterking van het natuurlijke, ecologische en recreatieve landschap van Duin, Horst en Weide en het versterkt Leidschendam-Voorburg als aantrekkelijke groene woonstad in de regio.

Echt duurzaam is een aantrekkelijk gebied nalaten voor toekomstige generaties

De structurele natuur en landschappelijke elementen in de Duivenvoordecorridor zijn gebaseerd op de cultuurhistorie van het landschap. Kwalitatieve bosblokken geven samen met de voormalige buitenplaats Noorthey identiteit aan het noordelijke deel. In het zuidelijk deel vormen de karakteristieke opvaarten en het voormalige Oostbosch de identiteit- en kwaliteitsdragers. De opvaarten met groene natuurlijke oevers leveren met de nieuwe bosstroken een belangrijke bijdrage aan natuur en ecologie. De brink is het waardevolle groene gezicht van het nieuwe buurtschap en een belangrijke drager voor een sociale duurzame leefomgeving.

De duurzaamheidsambitie bij de ontwikkeling van de Duivenvoordecorridor gaat veel verder dan vergaande energiebesparing en duurzame energievoorziening. Echt duurzaam is een aantrekkelijk gebied en gezonde leefomgeving nalaten voor toekomstige generaties.

Een duurzame leefomgeving

Binnen de te ontwikkelen gebieden worden de krachtige landschappelijke elementen doorgezet. Duurzaamheid is integraal en verbindend ingezet om het landschap en de natuur optimaal te laten renderen en de woonomgeving gezond en aantrekkelijk te maken met een minimale milieubelasting.

Ambities

- Durf innovatief, creatief en vernieuwend te zijn;
- Gebruik oplossingen en maatregelen in techniek, uitvoering en gebruik die het milieu zo min mogelijk belasten;
- We streven naar energieleverende, energiezuinige producten, zoals bijvoorbeeld energieopwekkende woningen;
- Producten (zoals bijvoorbeeld woningen en auto's) maken zoveel en efficiënt mogelijk gebruik van duurzame brandstoffen (zoals bijvoorbeeld de zon en wind);
- Integreer duurzame maatregelen zo goed mogelijk in het ontwerp;
- Realiseer zoveel mogelijk maatregelen die het gebruik van duurzame producten bevorderd, zoals bijvoorbeeld oplaadmogelijkheden voor elektrische vervoersmiddelen;
- Versterk de biodiversiteit zoveel mogelijk, dit kan bijvoorbeeld door het realiseren van zo min mogelijk verharding en zoveel mogelijk groen, en het toepassen van groene gevels en daken;
- Belast het milieu zo min mogelijk met afvalstoffen, bijvoorbeeld door hergebruik van (afval)water, zoals bij helofytenfilters en wadi's;
- Bevorder het gebruik van het openbaar vervoer zo goed mogelijk;
- Faciliteer met slimme en duurzame maatregelen de verbetering van het oppervlakte water;
- Realiseer zo veel mogelijk faciliteiten die een stimulans zijn voor een goede gezondheid, zoals bijvoorbeeld goede fiets- en wandelpaden;
- Maak zoveel mogelijk gebruik van duurzame grondstoffen zoals bijvoorbeeld FSC-hout of vergelijkbaar;
- Gebruik van duurzaamheidsinstrumenten (bijvoorbeeld BREEAM of GPR) om inzicht te geven in de hoge duurzaamheidsambities.

Inspiratie

Een gedifferentieerd beeld in bijvoorbeeld groen, architectuur en materialisering levert een belangrijke bijdrage aan een sfeervolle woonomgeving

Een groene ruim opgezette route met een dorpse uitstraling geeft sfeer en ruimte voor vrijheid in de architectuur

Een bijzondere brug geeft een plek identiteit en herkenbaarheid, bijvoorbeeld aan de brink

Elegant en rustig vormgegeven langzaamverkeerbruggen geven het landschap kracht

Parkeren in het groen geeft een hoge belevingswaarde

Informeel vormgegeven straatjes waaraan diepe groene voortuinen liggen leveren een belangrijke bijdrage aan een groen straatbeeld

Kwalitatieve ommetjes gekoppelt aan het structurele groen leveren een belangrijke bijdrage aan de beweging en beleving van de buurt

Parkeren op gras in een groene omgeving van bomen zorgt voor een rustiek en kwalitatief beeld

8. Verkeer en parkeren

Inleiding

Een belangrijke historische structuur parallel aan de Vliet is de Veursestraatweg, onderdeel van het historische dorpslint op de strandwal die Den Haag met Leiden verbindt. De weg karakteriseert zich op dit moment vooral als verkeerskundige verbinding tussen de kernen van Leidschendam en Voorschoten. Ook de buslijn van Den Haag naar Leiden rijdt over deze weg.
De Lijtweg is een restant van een oude weg op een strandwal. De historie is hier nog goed zichtbaar door het smalle profiel, het naastgelegen weelderige groen en de smalle watergangen.
De Noortheylaan is een oude smalle laan die haaks op de richting van de strandwal loopt richting de voormalige buitenplaats Noorthey en wordt geflankeerd door een smalle sloot en oorspronkelijke boomstroken.
Buiten deze historische verbindingen bevinden zich geen openbare wegen in het gebied. Het parkeren is geregeld op de erven bij woningen.

Visie

De Lijtweg en de Noortheylaan behouden hun historische en groene karakter. De Veursestraatweg krijgt zijn allure terug en vormt een groene aantrekkelijke route tussen de kernen van Leidschendam en Voorschoten. Langs de centrale opvaart loopt een landschappelijk ingepaste langzaamverkeersroute met als rustpunt een prachtige groene plek aan de Vliet. Van hieruit kan een deel van de Vlietoever worden verkent.

Zuid

Het buurtschap in Oostbosch en de exclusieve woongebieden richting de Vliet worden ontsloten door een karakteristieke groene laan, vanaf de Veursestraatweg naar de brink in de richting van voormalig Huys Oostbos. Vanaf deze sfeervolle laan worden de buurtjes ontsloten door smalle informele straatjes in een groene setting die richting het water steeds opener wordt.
De parkeerplaatsen zijn netjes ingepast, omgeven door groen en zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare ruimte.

Noord

De locatie Bosrand wordt ontsloten via de oude en karakteristieke Noortheylaan. Het gebied Noorthey zal worden ontsloten via Schakenbosch, tijdelijk is een ontsluiting vanuit de noordkant een mogelijkheid. Via één van deze gebieden loop een aantrekkelijke langzaamverkeersroute van Schakenbosch naar de Noortheylaan.

De opgave is om historische wegen hun sfeer, groene uitstraling en karakter te laten behouden. Nieuwe straten groen en eigentijds in te richten, het parkeren netjes en ondergeschikt aan het straatbeeld in te passen en het gebruik van de fiets en wandelen te stimuleren.

Ambitie

- Het toevoegen van interessante rondjes voor langzaam verkeer door de woongebieden gekoppeld aan de landschappelijke beleving;
- Parkeren zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare ruimte bijvoorbeeld in groene parkeerhoven, waarbij bomen het beeld overheersen, in groene bermen en /of op eigen terrein zoveel mogelijk achter de woning etc.;
- Realiseer faciliteiten die het gebruikmaken van duurzame vervoersmiddelen stimuleren, zoals bijvoorbeeld oplaadpalen voor elektrische auto's of goede routes naar de bushalte;
- Zo min mogelijk parkeren in de straten;
- Het creëren van autovrije en autoluwe gebieden.

Routen en aansluitingen voor gemotoriseerd en langzaam verkeer

Herstel bos

Zicht relaties

Afwisselend bebouwingsbeeld

Sfeervol buurtschap

Kasteel Duivenvoorde

Nieuw groen lint

Buitenplaats Noorthey

Gedifferentieerd beeld

Groene oevers opvaarten

Afwisselend beeld Vliet

Huys Oostbos

Rustpunt langs de Vliet

Historische opvaarten

Zicht op de Vliet

Groene oevers Vliet

Inspiratie

Kasteel de Haar en het dorp Haarzuilens als inspiratie voor buurtschap Oostbosch bij kasteel Duivenvoorde

Deel 2

9. Spelregelkaarten voor de Duivenvoordecorridor

Inleiding

In deze paragraaf zijn de thematische ambities gebundeld en wordt het ruimtelijke concept voor de Duivenvoordecorridor kort beschreven. Deze zijn vervolgens vertaald in spelregelkaarten per deelgebieden.

Ruimtelijk concept

Het ruimtelijk concept is er op gericht van de toekomstige Duivenvoordecorridor een onderscheidend gebied te maken waar wordt gewoond en gerecreëerd in een omgeving met hoge ecologische en landschappelijke kwaliteiten, gebaseerd op de cultuurhistorische kenmerken van het landschap en de nog resterende historische bebouwing. Cultuurhistorie, landschap en ecologie vormen de basis voor de uitwerking van het gebied en zorgen voor een hechte verbinding met de plek.

Noord

In het noordelijk deel vormt de voormalige buitenplaats Noorthey aansluitend op Schakenbosch een eenduidig bosblok. In hierbinnen gecreëerde kamers bevinden zich individuele of collectieve 'landgoederen'.

Zuid

In het zuidelijke deel ligt achter het lint van de Veursestraatweg het buurtschap Oostbosch. Het buurtschap met groene brink ligt op de plek van het oorspronkelijke 'Oostbosch' en heeft vanuit de omgeving een groene en bosachtige uitstraling.
Het buurtschap is bereikbaar via een aantrekkelijke laan die vanaf de Veursestraatweg loopt tot en met een aantrekkelijk eindpunt, de gereconstrueerde vijver van de voormalige buitenplaats. Op het kruispunt van het nieuwe lint en de vanaf de Vliet komende centrale opvaart is een pleinachtige ruimte met een groene brink. Hieraan liggen de 'belangrijkste' gebouwen van het buurtschap. Vanuit deze centrale ruimte zijn kleine buurtjes bereikbaar. Vanuit de randen dringt het structurele groen de woonomgeving binnen.

Het buurtschap krijgt richting de Vliet uitlopers in de vorm van waterrijke nieuwe 'uitleggen' of 'werven'. Langs de Vliet worden deze beëindigd met bijvoorbeeld luxe landhuizen of boerderijen in een ruime groene setting.

Langs de centrale opvaart loopt een landschappelijk ingepaste langzaamverkeersroute met aan de Vliet als rustpunt een prachtige groene plek, geaccentueerd door een gebouw of kunstwerk dat verwijst naar de bijzondere locatie en historie van de plek. Vanaf hier kan ook een deel van de Vlietoever ontdekt worden.

Spelregelkaarten

In de spelregelkaarten zijn per deelgebied de ambities uit het eerste deel uitgewerkt op basis van het ruimtelijk concept. De spelregelkaarten bevatten een verbeelding en een beschrijving met bijbehorende eisen en ambities.
De spelregelkaart vormt het kader waarmee de gemeente marktpartijen wil contracteren voor de realisatie van de Duivenvoordecorridor, met als achtergrond de thematische ambities uit het eerste deel.
De inleiding geeft een algemene omschrijving van het deelgebied, eisen wat in ieder geval gerealiseerd moet worden, ambities dragen bij aan de verdere vergroting van de kwaliteit. Tenslotte wordt de weging tussen prijs en kwaliteit gegeven.

Ruimtelijk concept kaart Duivenvoordecorridor

Inspiratie

Een weelderig groen ingerichte tuin zorgt voor een goede sfeer en de beleving van woning en openbare ruimte

Moderne architectuur in contrasterende tinten gaat een mooie relatie aan met het groen van de natuur

Moderne architectuur gecombineerd met moderne elementen in het groen zorgen voor een bijzondere sfeer

Landelijke architectuur met een landelijke tuin zorgt voor een kwalitatief hoogwaardig beeld

Moderne architectuur geeft identiteit aan een plek

Landelijke architectuur met een landelijke tuin zorgt voor een kwalitatief hoogwaardig beeld

Moderne architectuur geeft identiteit aan een plek

9.1 Spelregelkaart Entree

Inleiding

Achter het lint van de Veursestraatweg afgescheiden door een groenstrook ligt het buurtschap Oostbosch. Het buurtschap is bereikbaar vanaf de hoofdroute die ligt tussen de Veursestraatweg en de in ere herstelde vijver van de voormalige buitenplaats Oostbosch.

De 'Entree' richting het buurtschap Oostbosch en de Vliet is de plek vanaf waar het drukke leven achtergelaten wordt en rust en vrijheid gevonden kan worden. Het groen groeit hier rijk en weelderig, dit is goed te zien aan de bijzonder vormgegeven tuinen bij de architectonisch hoogstaande villa's die de entree van dit bijzondere gebied markeren.

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, gedifferentieerde, eigentijdse en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met het groen;
- Woningen aan de hoofdroute zijn daar op georiënteerd;
- Maak tussen twee aangrenzende percelen groene erfafscheidingen;
- Richt de tuinen groen in.

Programmatisch

- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 400 m^2;
- Woningen krijgen maximaal 1 laag met een kap of twee lagen (excl. kelder);
- Maximaal 2 woningen.

Verkeerskundig:

- De verkeersentree vanaf de hoofdroute;
- Parkeren binnen het deelplan.

Ambities

Ruimtelijk

- Meer groen het deelplan intrekken;
- Geef de woningen zoveel mogelijk een directe relatie met het groen;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen;
- Parkeren zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare ruimte.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau;
- Ruimte geven aan (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Woonmilieu

- Hoogwaardige exclusieve woning(en) in een ruime setting.

Weging prijs/kwaliteit

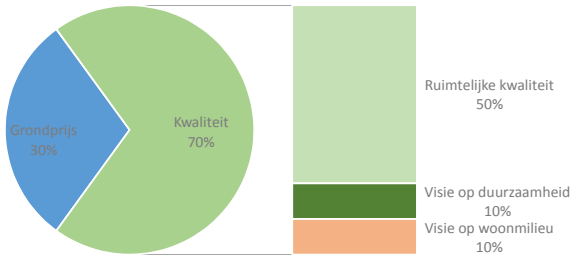

Inspiratie

Een moderne groene brink geeft kwaliteit aan het gebied en kan dienen als belangrijke sociale factor in het buurtschap

Bijzondere elementen of functies als spelen verrijken de brink

Groen ingerichte tuinen gezamenlijk of privé leveren een belangrijke bijdrage aan de sfeer van de woonomgeving

Informele straatjes met afwisselende architectuur leveren een vriendelijke woonomgeving op

Een gemeenschappelijke tuin levert niet alleen een belangrijke bijdrage aan een groen beeld in de buurt maar ook aan de sociale cohesie binnen een buurtschap

Een grote differentiatie aan volumes, rooilijnen, beplanting, oriëntatierichting, kaprichting en woningtypologie zorgen voor een interessant dorpsbeeld

Groene informele hofjes kunnen een prachtige bijdrage leveren aan de dorpse beleving en de sociale cohosie van het buurtschap

Een bijzonder dorpselement geeft sfeer en identiteit aan een plek

Een groene oever met langzaamverkeersroutes levert een rustige en sfeervolle woonomgeving op

9.2 Spelregelkaart Oostbosch west

Inleiding

Achter het lint van de Veursestraatweg afgescheiden door een groenstrook ligt het buurtschap Oostbosch. Door de groene randen van het buurtschap richting de lintbebouwing krijgt het gebied zijn eigen identiteit en behoudt het lint zijn waarde. De groene rand wordt het buurtschap ingetrokken en brengt het goede gevoel van een bos terug, Oostbosch.

Het buurtschap is bereikbaar vanaf de hoofdroute die ligt tussen de Veursestraatweg en de in ere herstelde vijver van de voormalige buitenplaats Oostbosch. De vijver vormt samen met de brink en de opvaarten met hun groene oevers het fundament voor een unieke woonbuurt met een grote sociale cohesie.

De afmeting en de ligging van de brink is gebaseerd op de voormalige opvaart naar Huys Oostbos en is het middelpunt van de community. Het is het groene plein waar alles en iedereen bij elkaar komt. Een bijzondere brug over de historische opvaart aan de brink laat dat zien en versterkt dat.

Het buurtschap vormt een fijne toekomstgerichte leefomgeving met een sterk gedifferentieerd beeld en mooie verrassende intieme plekken. Op bijzondere plekken en hoeken is de bebouwing verbijzonderd, het geeft extra identiteit en herkenbaarheid aan het buurtschap.

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, gedifferentieerde, eigentijdse en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met het groen;
- Woningen aan de opvaarten, hoofdroute, brink en vijver zijn daar op georiënteerd;
- Maak tussen twee aangrenzende percelen groene erfafscheidingen.

Programmatisch

- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 2.200 m^2;
- Woningen krijgen maximaal 2 lagen met een kap (excl. kelder);
- Stedenbouwkundige accenten krijgen maximaal 3 lagen met een kap;
- Rijwoningen in een maximale rij van 4 woningen, uitgezonderd een woonblok.

Verkeerskundig:

- De verkeersentree vanaf de hoofdroute;
- Parkeren binnen het deelplan.

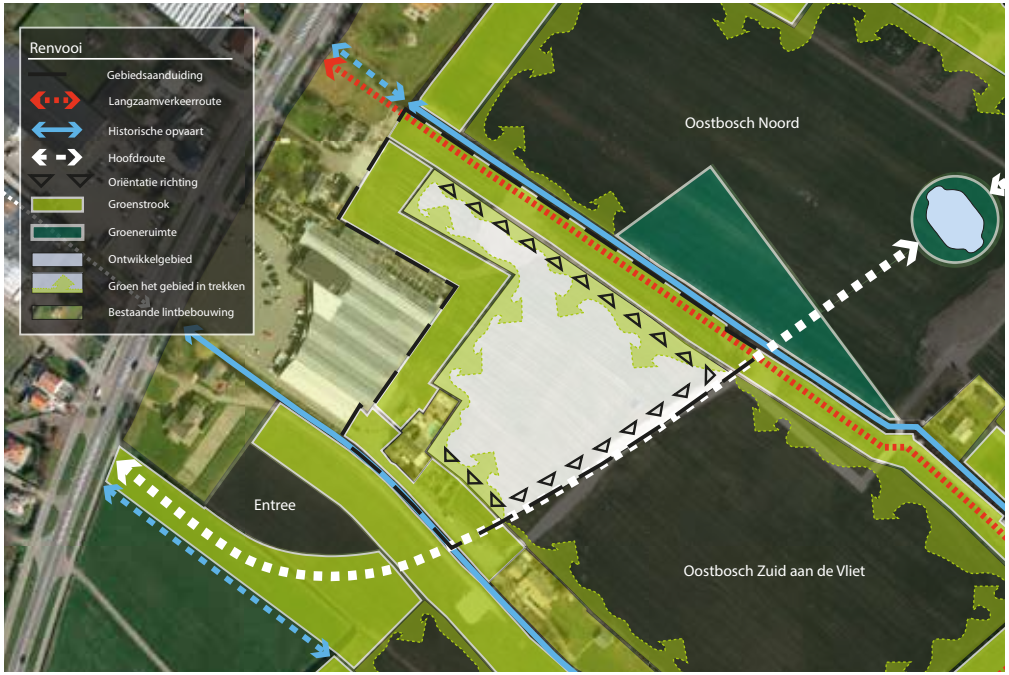

Ambities

Ruimtelijk

- Meer groen het deelplan intrekken en het buurtschap het gevoel van wonen in een bos geven;
- Geef de woningen zoveel mogelijk een directe relatie met het groen;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen;
- Parkeren zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare ruimte;
- Het maken van kwalitatieve ommetjes gerelateerd aan het groen.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau;
- Ruimte geven aan (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Woonmilieu

- Een dorpswoonmilieu waar iedereen zich thuis voelt;
- Een integrale sociale ambitie, bijvoorbeeld door het gezamenlijk beheer en onderhoud van het groen;
- Meer ruimte voor senioren huisvesting.

Weging prijs/kwaliteit

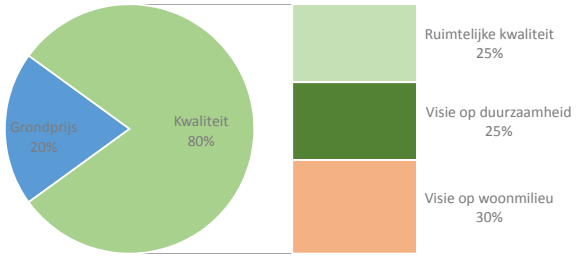

Een moderne groene brink geeft kwaliteit aan het gebied en kan dienen als belangrijke sociale factor in het buurtschap

Bijzondere elementen of functies als spelen verrijken de brink

Inspiratie

Groen ingerichte tuinen gezamenlijk of privé leveren een belangrijke bijdrage aan de sfeer van de woonomgeving

Informele straatjes met afwisselende architectuur leveren een vriendelijke woonomgeving op

Een gemeenschappelijke tuin levert niet alleen een belangrijke bijdrage aan een groen beeld in de buurt maar ook aan de sociale cohesie binnen een buurtschap

Een grote differentiatie aan volumes, rooilijnen, beplanting, oriëntatierichting, kaprichting en woningtypologie zorgen voor een interessant dorpsbeeld

Groene informele hofjes kunnen een prachtige bijdrage leveren aan de dorpse beleving en de sociale cohosie van het buurtschap

Een bijzonder dorpselement geeft sfeer en identiteit aan een plek

Kleurrijke bebouwing gecombineerd met een groen beeld levert een interessant beeld op

9.3 Spelregelkaart Oostbosch noord

Inleiding

Achter het lint van de Veursestraatweg afgescheiden door een groenstrook ligt het buurtschap Oostbosch. Door de groene randen van het buurtschap richting de lintbebouwing krijgt het gebied zijn eigen identiteit en behoudt het lint zijn waarde. De groene rand wordt het buurtschap ingetrokken en brengt het gevoel van een bos terug, Oostbosch.

Het buurtschap is bereikbaar vanaf de hoofdroute die ligt tussen de Veursestraatweg en de in ere herstelde vijver van de voormalige buitenplaats Oostbosch. De vijver vormt samen met de brink en de opvaarten met hun groene oevers het fundament voor een unieke woonbuurt met een grote sociale cohesie.

De afmeting en de ligging van de brink is gebaseerd op de voormalige opvaart naar Huys Oostbos en is het middelpunt van de community. Het is het groene plein waar alles en iedereen bij elkaar komt. Een bijzondere brug over de historische opvaart aan de brink laat dat zien en versterkt dat.

Het buurtschap vormt een fijne toekomstgerichte leefomgeving met een sterk gedifferentieerd beeld en mooie verrassende intieme plekken. Op bijzondere plekken en hoeken is de bebouwing verbijzonderd, het geeft extra identiteit en herkenbaarheid aan het buurtschap.

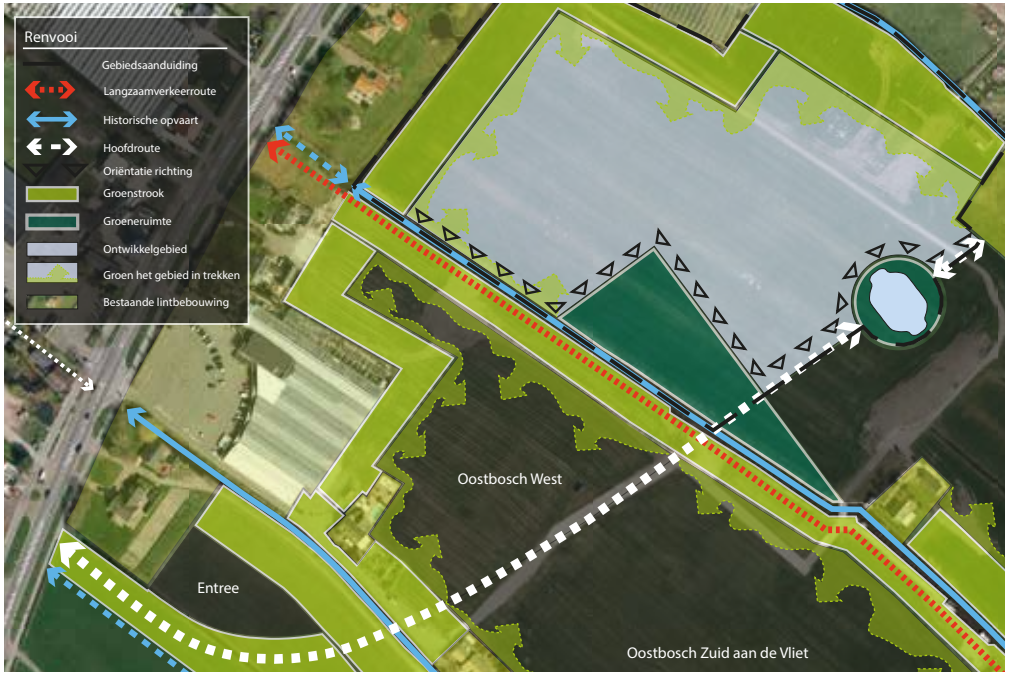

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, gedifferentieerde, eigentijdse en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met het groen;
- Een groene brink gekoppeld aan de hoofdroute en de centrale opvaart van minimaal 4.200 m^2;
- Woningen aan de opvaarten, hoofdroute, brink en vijver zijn daar op georiënteerd;
- Maak tussen twee aangrenzende percelen groene erfafscheidingen.

Programmatisch

- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 6.500 m^2;
- Woningen krijgen maximaal 2 lagen met een kap (excl. kelder);
- Stedenbouwkundige accenten krijgen maximaal 3 lagen met een kap;
- Rijwoningen in een maximale rij van 4 woningen.

Verkeerskundig:

- De verkeersentree vanaf de hoofdroute, brink of vijver;
- Parkeren binnen het deelplan.

Ambities

Ruimtelijk

- Meer groen het deelplan intrekken en het buurtschap het gevoel van wonen in een bos geven;
- Geef de woningen zoveel mogelijk een directe relatie met het groen;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen;
- Parkeren zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare ruimte;
- Maak kwalitatieve ommetjes gerelateerd aan het groen;
- Creëer zoveel mogelijk openbaar toegankelijke plekken langs de opvaart.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau;
- Ruimte geven aan (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Woonmilieu

- Een dorpswoonmilieu waar iedereen zich thuis voelt;
- Een integrale sociale ambitie, bijvoorbeeld door het gezamenlijk beheer en onderhoud van het groen;
- Meer ruimte voor seniorenhuisvesting.

Weging prijs/kwaliteit

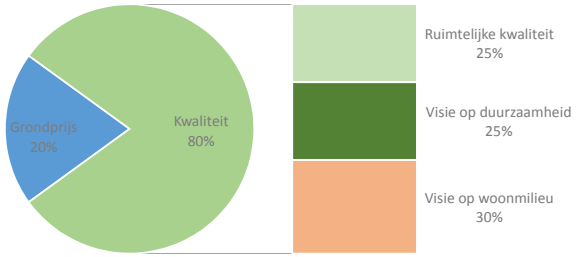

Inspiratie

Een statig pand met 'voorgevels' langs het water geeft een plek belevingswaarde

Vrijstaande woning op de oever met veel groen op de achtergrond

Stimuleren van waterrecreatie levert een kwalitatieve bijdrage aan de beleving

Weidse doorzichten zorgen voor kwaliteit in de woongebieden

Een afwisselend beeld met achtertuinen langs de oevers van het binnengebied sluit goed aan op de dorpse beleving van het buurtschap

Veel openheid en ruimte tot de oevers en moderne bebouwing zorgt voor ruimtelijkheid en beleving van de oevers

Luxe villa's met veel ruimte en privé tuinen langs het water zorgen voor een hoogwaardig en groen beeld

Eén massief hoofdgebouw geeft ruimte aan de groene ruimte rondom

Bijzonder vormgegeven woningen met terrassen langs het water haalt de sfeer en het gevoel van de Vliet naar binnen

9.4 Spelregelkaart Oostbosch oost aan de Vliet

Inleiding

In de luwte van het groene en attractieve buurtschap Oostbosch ligt een uniek hoogwaardig woonmilieu aan de Vliet, echt waterwonen. Nieuwe watergangen verbonden met de Vliet zorgen voor een fraaie waterrijke woonwereld met prachtige vaarroutes door een zeer afwisselend en aantrekkelijk landschap.

In het buurtje liggen op groene ruim opgezette kavels luxe en eigentijds vormgegeven woningen. De woningen worden vanaf het buurtschap ontsloten door informele groene straatjes richting de Vliet. Naarmate de Vliet dichterbij komt wordt de dichtheid van de woningen lager en het beeld groener. Langs de Vliet is het zeer exclusief wonen, in een opzet van grote luxueuze villa's met weelderig groene ruim opgezette privétuinen.

Langs de oevers van de Vliet en de opvaart is het beeld groen en ruim. Er mogen geen boten liggen langs de oevers van de Vliet. De oevers binnen in het buurtje worden gesierd door mooie jachten.

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, gedifferentieerde, eigentijdse en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met het groen en het water;
- Minimaal op 15 m afstand vanaf de Vliet en de historische opvaart bouwen;
- Woningen aan de hoofdroute, brink en vijver en de Vliet zijn daar op georiënteerd;
- Maak tussen twee aangrenzende percelen groene erfafscheidingen;
- Geen ligplaatsen direct langs de Vlietoever;
- Geen individuele insteekhavens langs de Vliet en de opvaarten;
- Bestaande woningen/percelen goed in het plan verweven;
- Ontwerp de gevels langs het water als voorkanten.

Programmatisch

- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 3.500 m2;
- Woningen krijgen maximaal 2 lagen met een kap (excl. kelder);
- Alleen langs de brink, hoofdroute en vijver rijwoningen in een maximale rij van 4.

Verkeerskundig:

- De verkeersentree is direct vanaf de hoofdroute, brink of vijver;
- Parkeren binnen het deelplan;
- Realiseer een langzaamverkeersroute naar de verbinding met Haagwijk.

Ambities

Ruimtelijk

- Realiseer een verwijzing naar het kanaal van Corbulo*) en behoudt deze zoveel mogelijk in-situ;
- Creëer zoveel mogelijk openbaar toegankelijke plekken langs de Vliet en de opvaart;
- Richt de oevers van de Vliet en de opvaart zo groen mogelijk in;
- Maak zoveel mogelijk gebruik van verstoorde plekken in de bodem voor nieuwe watergangen;
- Meer groen het deelplan intrekken en de sfeer van wonen aan het water het gebied in trekken;
- Maak het zicht vanaf de Vliet en de Oostvlietweg zo groen en open mogelijk;
- Geef de woningen zoveel mogelijk een directe relatie met het groen en het water;
- Realiseer zoveel mogelijk doorzichten vanaf het buurtschap naar de Vliet;
- Parkeren zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare ruimte en de Vliet;
- Maak kwalitatieve ommetjes gerelateerd aan het groen en het water;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen;
- Doorsnijd de Vlietoever minimaal met watergangen.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau;
- Ruimte geven aan (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Woonmilieu

- Geef ruimte voor exclusief wonen op een groot kavel met veel ruimte rondom.

*) Voor de start onderzoekt de gemeente de exacte ligging

Weging prijs/kwaliteit

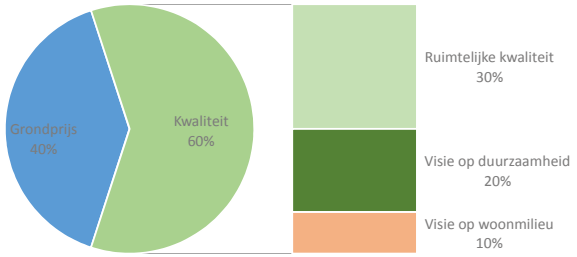

Inspiratie

Moderne luxe villa's op het water zorgen voor een sterke verbinding met het water

Vrijstaande woning op de oever in een groene landelijke setting draagt bij aan de sfeer van het gebied

Stimuleren van waterrecreatie levert een kwalitatieve bijdrage aan de beleving

Weidse doorzichten zorgen voor kwaliteit in de woongebieden

Groene privé oevers met landelijke bebouwing zorgen voor een grote bijdrage aan de groene beleving van het gebied

Veel openheid en ruimte tot de oevers en moderne bebouwing zorgt voor ruimtelijkheid en beleving van de oevers

Groene oevers met landelijke bebouwing en informele paden sluiten goed aan bij de landelijke sfeer van het gebied

Bijzonder gebruik van het landschap/polder zorgt voor een kwalitatief en interessante woonomgeving

Groene ruime semi-openbare oever met aangrenzend privétuinen geeft kwaliteit en gebruik aan de oevers

9.5 Spelregelkaart Oostbosch zuid aan de Vliet

Inleiding

In de luwte van het groene en attractieve buurtschap Oostbosch ligt een uniek hoogwaardig woonmilieu aan de Vliet, echt waterwonen. Nieuwe watergangen verbonden met de Vliet zorgen voor een fraaie waterrijke woonwereld met prachtige vaarroutes door een zeer afwisselend en aantrekkelijk landschap.

In het buurtje liggen op groene ruim opgezette kavels luxe en eigentijds vormgegeven woningen. De woningen worden vanaf het buurtschap ontsloten door informele groene straatjes richting de Vliet. Naarmate de Vliet dichterbij komt wordt de dichtheid van de woningen lager en het beeld groener. Langs de openbare groen ingerichte Vlietoever is het zeer goed toeven en is er in het verlengde van de langzaamverkeersroute een sfeervol rustpunt. Hier kan uitstekend worden genoten van voorbij dobberende bootjes en de hoge kwaliteit van het landschap.

Langs de oevers van de Vliet en de opvaart is het beeld ruim en groen. Er mogen geen boten liggen langs de oevers van de Vliet. De oevers binnen in het buurtje worden gesierd door mooie jachten.

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, gedifferentieerde, eigentijdse en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met het groen en het water;
- Woningen aan de hoofdroute, de Vliet en langzaamverkeersroute zijn daar op georiënteerd;
- Maak tussen twee aangrenzende percelen groene erfafscheidingen;
- Geen ligplaatsen direct langs de Vlietoever;
- Bestaande woningen/percelen goed in het plan verweven;
- Ontwerp de gevels langs het water als voorkanten.

Programmatisch

- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 2.200 m^2;
- Woningen krijgen maximaal 2 lagen met een kap (excl. kelder);
- Alleen langs de hoofdroute en brink rijwoningen in een maximale rij van 4.

Verkeerskundig:

- De verkeersentree is direct vanaf de hoofdroute;
- Parkeren binnen het deelplan.

Ambities

Ruimtelijk

- Realiseer een verwijzing naar het kanaal van Corbulo*) en behoudt deze zoveel mogelijk in-situ;
- Maak zoveel mogelijk gebruik van verstoorde plekken in de bodem voor nieuwe watergangen;
- Meer groen het deelplan intrekken en de sfeer van wonen aan het water het gebied in trekken;
- Maak het zicht vanaf de Vliet en de Oostvlietweg zo groen en open mogelijk;
- Geef de woningen zoveel mogelijk een directe relatie met het groen en het water;
- Realiseer zoveel mogelijk doorzichten vanaf het buurtschap naar de Vliet;
- Parkeren zoveel mogelijk uit het zicht vanaf de openbare ruimte en de Vliet;
- Maak kwalitatieve ommetjes gerelateerd aan het groen en het water;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen;
- Doorsnijd de Vlietoever minimaal met watergangen.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau;
- Ruimte geven aan (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Woonmilieu

- Geef ruimte voor exclusief wonen op een groot kavel met veel ruimte rondom.

*) Voor de start onderzoekt de gemeente de exacte ligging

Weging prijs/kwaliteit

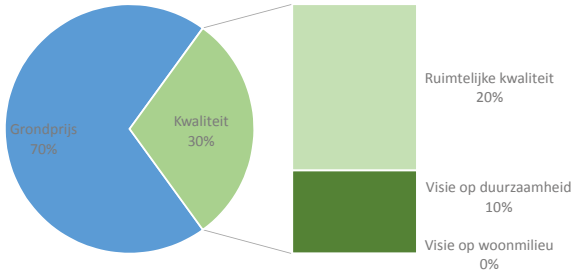

Inspiratie

In het landschap opgenomen woningen zorgen voor een krachtig landschappelijk beeld

Een landschappelijk vormgegeven tuin zorgt voor een visuele vergroting van het landschap en levert een belangrijke bijdrage aan de beleving van het gebied

Een polderlandschap zorgt voor prachtige vergezichten en een Hollands gevoel

Een moderne vertaling van de kas geeft een subtiele verwijzing naar het verleden, maar biedt op deze manier ook schoonheid en duurzaamheid

Een modern boerenerf principe met open en gesloten delen zorgt voor een eigentijds beeld van het landschap

Een moderne glazen doorzichtige woning zorgt voor een uitstekende beleving van het landschap

Een halfopen bosstrook geeft het openlandschap een heldere afscherming en biedt luwte en kwaliteit aan de woningen

Als het landschap leidend is voor architectuur en tuinontwerp zorgt dit voor een krachtig en kwalitatief hoogwaardig beeld

9.6 Spelregelkaart Polder aan de Vliet

Inleiding

Na de hoogwaardige groene entree richting het buurtschap Oostbosch ligt direct richting de Vliet een aantal exclusieve woningen in een unieke en ruime setting in de polder, polderwonen.

Het is een bijzonder en hoogwaardig woonmilieu met een sterke relatie naar het open en weidse polderlandschap. De woningen maken deel uit van het landschap en geven het gebied kwaliteit zonder het landschap te overheersen. De architectuur en het tuinontwerp speelt op een eigentijdse manier met de weidsheid, het groen en de sfeer van de polder.

De bewoners van de polderwoningen hebben naast de attractieve visuele en fysieke verbinding met de polder de mogelijkheid om de Vliet op te varen. Een fraai en zeer aantrekkelijk vaarnetwerk om met een sloep te verkennen.

Als alternatief kan deze polder in de toekomst worden bewoond door een hechte community die één zijn met hun omgeving en het groen.

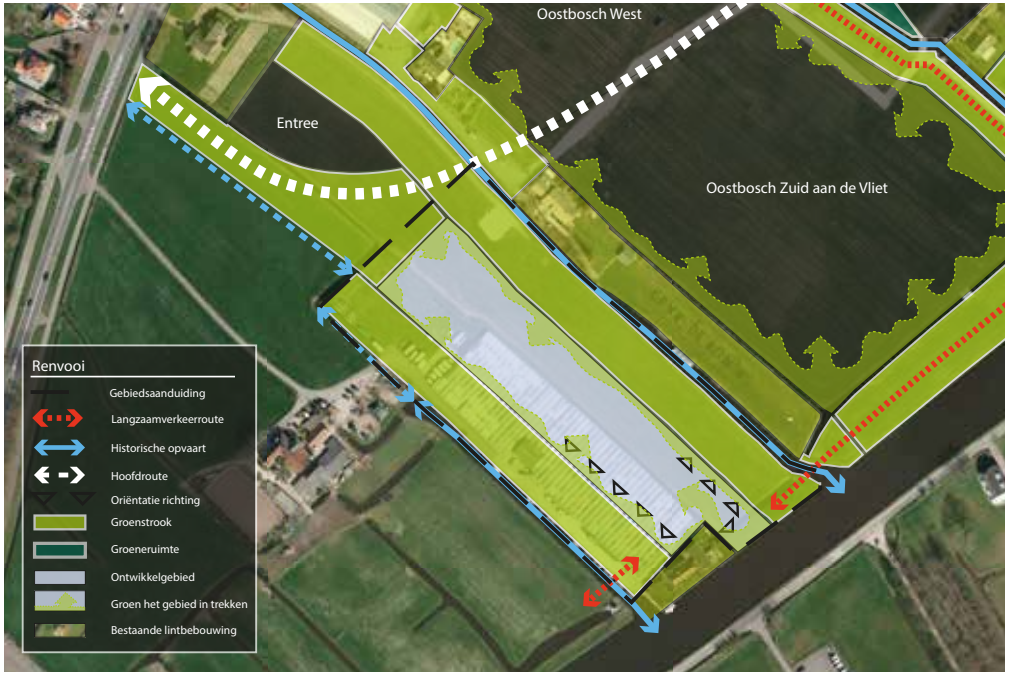

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, gedifferentieerde, eigentijdse en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met de polder en ondergeschikt de Vliet;
- De woningen gaan een krachtige en eigentijdse relatie met het polderlandschap aan;
- Wonen aan het water is landschappelijk gezien onderschikt aan het wonen in de polder;
- Woningen aan de Vliet zijn daar op georiënteerd;
- Maak tussen twee aangrenzende percelen groene of geen erfafscheidingen;
- Geen ligplaatsen direct langs de Vlietoever;
- Bestaande woningen/percelen goed in het plan verweven;
- Ontwerp alzijdige gebouwen.

Programmatisch

- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 1.000 m^2;
- Woningen krijgen maximaal 1 laag met een kap of een duidelijk ondergeschikte 2de laag (excl. kelder).

Verkeerskundig:

- De verkeersentree is direct vanaf de hoofdroute;
- Parkeren binnen het deelplan.

Ambities

Ruimtelijk

- Realiseer een verwijzing naar het kanaal van Corbulo*) en behoudt deze zoveel mogelijk in-situ;
- Maak zoveel mogelijk gebruik van verstoorde plekken in de bodem voor nieuwe watergangen;
- Laat de polder zover mogelijk vanaf de Vliet het gebied in komen;
- Meer groen/polder het deelplan intrekken;
- Maak het zicht vanaf de Vliet en de Oostvlietweg zo groen en open mogelijk;
- Geef de woningen zoveel mogelijk een directe relatie met de polder en het water;
- Parkeren zoveel mogelijk uit het zicht vanaf het landschap en de Vliet;
- Maak een wandelverbinding mogelijk langs de Vliet richting de Connexxionlocatie;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen;
- Doorsnijd de Vlietoever minimaal met watergangen.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau;
- Ruimte geven aan (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Woonmilieu

- Geef ruimte voor expressief wonen goed in het landschap ingepast.

*) Voor de start onderzoekt de gemeente de exacte ligging

Weging prijs/kwaliteit

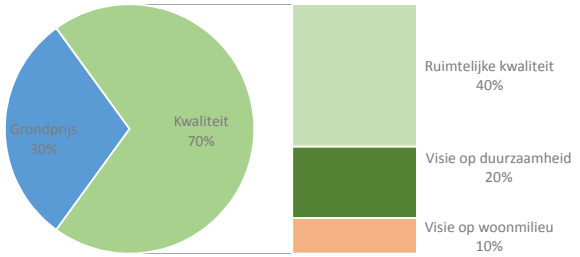

Inspiratie

Cultuurhistorie en een as in het landschap geven structuur en kwaliteit aan een plek

Het ontwerp van de tuin in combinatie met het hoofdgebouw geeft identiteit en kwaliteit aan een plek

Bijzondere organisch gevormde vrijstaande gebouwen creëren een interessante ruimtelijke beleving binnen een groene ruimte

Helder hoofdvolume geeft karakter aan de groene omgeving

De tegenstelling van moderne architectuur en een groene omgeving levert en kwalitatief hoogwaardig beeld op

Een stevig hoofdgebouw met veel ruimte rondom zorgt voor een open en groen beeld

Een robuust en historiserend gebouw geeft karakter aan een plek

Een samenstelling van woningen zorgt voor een helder ensemble

Een stevig hoofdgebouw met veel ruimte rondom zorgt voor een open en groen beeld

9.7 Spelregelkaart Noorthey

Inleiding

De bosstrook rond de voormalige buitenplaats Noorthey presenteert zich als lommerrijk bos. Aan de binnenzijde bevinden zich fraaie groene ruimten ingevuld met hoogwaardige woningbouw.

De voormalige symmetrische tuin van Noorthey geeft door het zichtbaar maken van de as uit de historische tuin en de reconstructie van de karakteristieke vijver identiteit en kwaliteit aan één van deze groene 'kamers'. Het einde van de tuin-as wordt gemarkeerd door een bijzondere plek met ruimte voor een duidelijk accent. Dit kan een bijzondere woning, theehuis of een ander uniek element zijn. De hoofdrichting van de as wordt verder versterkt door de dominante richting van de hoofdgebouwen en de groene wanden van de kamers parallel aan de as van de voormalige tuin.

De andere groene 'kamer' kan meer op zichzelf staan met een eigen identiteit. De hoofdrichting is wel gebaseerd op die van de voormalige tuin van Noorthey.
De locatie Noorthey ligt in het bosblok Schakenbosch, Bosrand en de voormalige buitenplaats Noorthey.

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, eigentijdse/historiserende en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met het groen;
- De as van de voormalige tuin wordt uitgelicht;
- De voormalige vijver wordt grotendeels gereconstrueerd;
- Een dicht beplante bosstrook aan de zijden Noorthey en Noortheylaan met een minimale breedte van 10 meter;
- Een bosstrook aan de overige zijden met een minimale breedte van 30 meter;
- Hoofdrichting bebouwing en groen begeleiden hoofdas tuin;
- Ontwerp alzijdige gebouwen.

Programmatisch

- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 4.000 m^2;
- Woningen krijgen maximaal 2 lagen met een kap;
- Eén bijzonder element op de symmetrie-as uit de tuin van Noorthey (maximaal vier lagen met kap).

Verkeerskundig:

- De verkeersentree vanaf Schakenbosch;
- Langzaamverkeersroute over het terrein, Schakenbosch - Noortheylaan;
- Het gebied is openbaar toegankelijk;
- Parkeren binnen deelplan.

Ambities

Ruimtelijk

- Meer groen binnen het deelplan;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen;
- Het uitlichten van lijnen uit de voormalige tuin van Noorthey en een open karakter geven aan de ruimte rondom de vijver;
- De tuin-as van de voormalige tuin versterken doormiddel van een scheidende bosstrook in lengte van de as.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau.

Woonmilieu

- Geef ruimte voor exclusief wonen;
- Een integrale sociale ambitie, bijvoorbeeld door het gezamenlijk beheer en onderhoud van het groen.

Weging prijs/kwaliteit

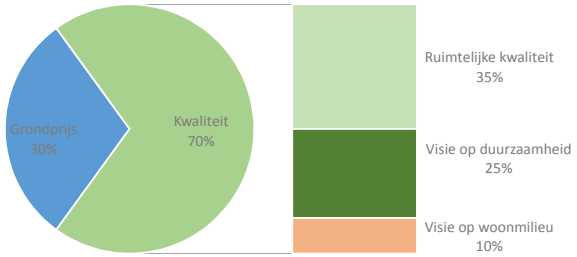

Inspiratie

Vrijstaande woning in het bos

Modern en hoogwaardig gedetailleerd vormgegeven woning in bosrijke omgeving geeft kwaliteit aan de plek

Modern landhuis met een bijzonder accent in de hoogte heeft betekenis als focuspunt

Luxe woning met tuin in het bos

Een groene boszoom draagt bij aan een groene beleving van het landschap

Bijzondere vormgeving van de woningen geeft sfeer en kwaliteit aan de boskamers

Contrast in kleur gebruik en materialisering en eigentijdse detaillering zorgen voor een kwalitatief beeld van de boskamer

Een zichtrelatie vanuit de boskamer levert een meerwaarde aan de woonbeleving

Doorzichten en diepte in de beplanting geven een gevarieerd en kwalitatief beeld

9.8 Spelregelkaart Bosrand

Inleiding

De locatie Bosrand ligt aan de rand van het bosblok rond de voormalige buitenplaats Noorthey. Het is de overgang naar het open weidelandschap. De locatie leent zich uitstekend voor invulling met bijzondere woningen, in de luwte van het bos met uitzicht over de weidse polder.

Door het groen ook achter de lintbebouwing door te trekken komt het gebied los en behoudt het lint zijn eigen identiteit.

De as uit de voormalige tuin van Noorthey en de toekomstige zichtas vanaf de Veursestraatweg, die in elkaars verlengde liggen, markeren een bijzondere plek met ruimte voor een duidelijk accent. Dit kan een bijzondere woning, theehuis of een ander uniek element zijn.

Eisen

Ruimtelijk

- Een duurzame, eigentijdse en onderscheidende woonomgeving, met een duidelijke relatie met het groen;
- Een dicht beplante bosstrook aan de zijden Noorthey en Noortheylaan met een minimale breedte van 15 meter;
- Een groenstrook aan de overige zijden met een minimale breedte van 30 meter, die zowel meer open kan zijn als een dicht beplante bosstrook;
- Een groene centrale ruimte die openbaar toegankelijk is.

Programmatisch

- Maximaal 10 woningen, vanwege de beperkte capaciteit van de Noortheylaan;
- Totaal netto bebouwd oppervlakte ('footprint') van maximaal 1.500 m^2;
- Woningen krijgen maximaal 2 lagen met een kap;
- Eén bijzonder element op de symmetrie-as uit de tuin van Noorthey en de zichtas vanaf Veursestraatweg (maximaal drie lagen met kap).

Verkeerskundig:

- De verkeersentree vanaf de Noortheylaan;
- Parkeren binnen het deelplan;
- Ruimte voor hulpdiensten om te keren;
- Langzaamverkeersroute over het terrein, Schakenbosch - Noortheylaan.

Ambities

Ruimtelijk

- Meer groen binnen het deelplan;
- Een zichtrelatie van de woningen met het open landschap;
- De inpassing van een doorgaande as in het deelplan naar de historische as uit de tuin van Noorthey;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau.

Woonmilieu

- Geef ruimte voor exclusief wonen;
- Een integrale sociale ambitie, bijvoorbeeld door het gezamenlijk beheer en onderhoud van het groen.

Weging prijs/kwaliteit

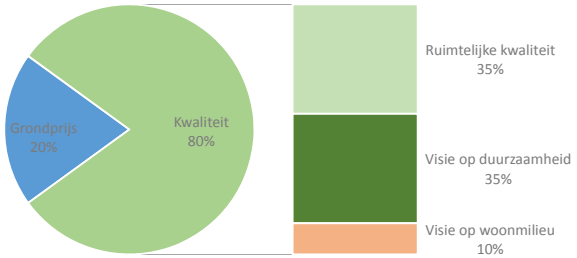

Inspiratie

Kwalitatieve glas en staalconstructies zorgen voor een hoogwaardig beeld

Ingetogen vormgeving in hout geeft een subtiele kniphoog naar de historie als kassengebied

Historische bouwvolumes en karakteristieke elementen in de gevels zorgen voor een rustig en prettig beeld

Netjes en ingetogen reclame / naamsaanduiding zorgt voor een rustig en kwalitatief hoogwaardig beeld

Veel groen in een glazen gebouw levert een bijdrage aan de beleving van de buitenruimte

Netjes en ingetogen reclame / naamsaanduiding zorgt voor een rustig en kwalitatief hoogwaardig beeld

Groene gevels en daken vormen een eenheid met het landschap, de glazen openingen geven een mooi contrast

Zicht door de gevel naar binnen geeft diepte en kwaliteit een het gebouw

9.9 Spelregelkaart Schakelstuk

Inleiding

Het Schakelstuk is een perceel ingeklemd tussen diverse bedrijfskavels in het historische lint van de Veursestraatweg. Door zijn geïsoleerde ligging heeft dit gebied nauwelijks een directe relatie met de overige ontwikkelgebieden en kan deze ook op die manier worden ingevuld. Een afwijkende functie of bijzonder programma past op deze locatie goed.

De ontwikkeling levert een bijdrage aan de beleving van het lint. Vanaf de Veursestraatweg is minimaal één doorzicht op het achterliggende open weide landschap en wordt een zichtas gecreëerd op het focuspunt in de Bosrand. Een mooie groene begeleiding doormiddel van stevige bomenrijen van de zichtas benadrukt deze extra.

De rand langs het open weide landschap is een bosstrook die de open ruimte een heldere en aantrekkelijke afronding geeft. De groene overgangen naar de direct naastgelegen percelen zijn netjes en zakelijk en passend bij de functie.

Eisen

Ruimtelijk

- Duurzame, eigentijdse en onderscheidende bebouwing, met een duidelijke relatie met het open landschap;
- Een zichtas richting het focuspunt van de Bosrand geflankeerd door laanbomen;
- Een dicht beplante bosstrook richting het open landschap;
- Een nette groene overgang naar de belendende percelen;
- De bebouwing krijgt een alzijdige vormgeving;
- Reclame-uitingen zijn ingetogen en ondergeschikt aan het landschap.

Programmatisch

- Gebouwen hebben een maximale bouwhoogte van 12 meter.

Verkeerskundig:

- De verkeersentree vanaf de Veursestraatweg;
- Parkeren binnen het deelplan.

Ambities

Ruimtelijk

- Meer groen binnen het deelplan;
- Een zichtrelatie vanuit de bebouwing met het open landschap;
- Zoveel mogelijk gebruik maken van gebiedseigen groen.

Duurzaamheid

- Een hoge ambitie op duurzaamheid, op gebouw- en gebiedsniveau.

Weging prijs/kwaliteit

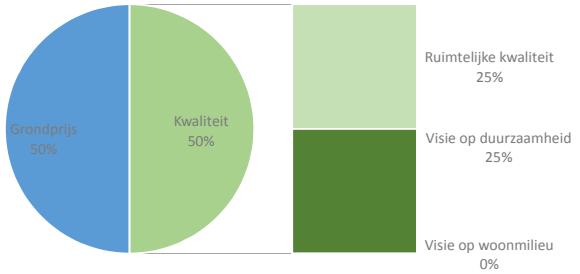

Renvooi
Langzaamverkeerroute
Historische opvaart
Hoofdroute
Landschappelijke as
Kern buurtschap
Structureel groen
Groeneruimte
Ontwikkelgebied
Groen het gebied in trekken
Bestaande lintbebouwing
Vroegere plek historische vijver
Noorthey
Bosrand
Het schakelstuk
Life & Garden
Entree
Oostbosch noord
Oostbosch west
Oostbosch oost aan de Vliet
Oostbosch zuid aan de Vliet
Polder aan de Vliet
0m 25m 50m 100m 200m

9.10 Programmering

Inleiding

In de onderstaande tabel is globaal aangegeven wat het toekomstige programma in de Duivenvoordecorridor zal zijn.

Globale programmering ontwikkeling Duivenvoordecorridor

	Uitgeefbaar woningen		Totaal m²
	Bebouwd	Tuinen	
Hoofdstructuur			
Entree	400	1000	
Oostbosch West	2200	4000	
Oostbosch Noord	6500	13000	
Oostbosch Oost aan de Vliet	3500	7000	
Oostbosch Zuid aan de Vliet	2200	4000	
Polder aan de Vliet	1000	2000	
Noorthey	4000	8000	
Bosrand	1500	3000	
Schakelstuk			
	21300 m²	42000 m²	288000 m²

9.11 Technische aspecten

Inleiding
Dit hoofdstuk somt de belangrijkste technische aspecten op bij ontwikkelingen in de Duivenvoordecorridor. Deze aspecten kunnen invloed hebben op het ruimtelijk ontwerp.

Archeologie
De locatie bevindt zich in een gebied waar een hoge verwachting geldt. De verwachting is hoog door de ligging van de grens van een strandwal en veen. Naar verwachting ligt ook het kanaal van Corbulo nabij de Vliet door het plangebied. De gemeente zal aanvullend archeologisch onderzoek gaan doen bij de ontwikkeling van de locatie. Bij nieuwbouw dient een rapport overlegd te worden van een archeologisch onderzoek, waarbij de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie in acht zijn genomen en de archeologische waarde van de betrokken locatie naar het oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate is vastgesteld.

Bodem
Bij herontwikkeling van de locatie is een milieukundig bodemonderzoek noodzakelijk alsmede een asbestonderzoek. Door de historie van de locatie is de verwachting dat er op verschillende plekken verontreinigingen in de bodem zullen zitten.
Bij het ophogen van gronden zal er gedegen onderzoek gedaan worden naar de inklinking van de bodem om te voorkomen dat in een latere periode tuinen en openbare ruimte onacceptabel verzakken.

Water en kade
Aandachtspunt is de waterkering langs het plangebied (o.a. Vlietoever). Langs de kade van de gehele locatie kunnen in verband met de vaarroute geen boten worden aangelegd. Vanaf de kadeconstructie van de Vliet is er een onderhoudsstrook waar binnen niet gebouwd mag worden. Aanvullend is er een strook die opengehouden moet worden in verband met zicht vanaf de vaarroute. Met beide is rekening gehouden in de spelregelkaarten.

Afvalinzameling
Door een beleidswijziging van de gemeente zullen alle huishoudens 3 mini containers krijgen, één voor papier, één voor plastic en één voor GFT. In de openbare ruimte zal ruimte moeten worden gereserveerd om deze op te kunnen halen. Daarnaast zullen er voor de wijk per 20 huishoudens ondergrondse containers moeten komen voor het inzamelen van restafval.

Toegankelijkheid
Het terrein dient zowel vanuit de brandweer als voor het bereiken van de bezoekersparkeerplaatsen toegankelijk te zijn. Aandachtpunt vanuit de brandweer is de nabijheid van een bluspunt.

Verkeer en Parkeren
De inrichting van de openbare ruimte dient aan te sluiten op het Handboek Openbare Ruimte van de gemeente. Qua parkeernormen zal voldaan moeten worden aan de Nota Parkeernormen.

Nutsvoorzieningen
Het zuidelijke plangebied krijgt geen aansluiting op het gasnet.

Colofon

Ruimtelijke Uitnodiging Duivenvoordecorridor

Dit is een uitgave van de gemeente Leidschendam-Voorburg
Postbus 1005, 2260 BA Leidschendam
www.leidschendam-voorburg.nl
T 14 070
E info@leidschendam-voorburg.nl

Tekst: gemeente Leidschendam-Voorburg

Leidschendam-Voorburg
2 juni 2016

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

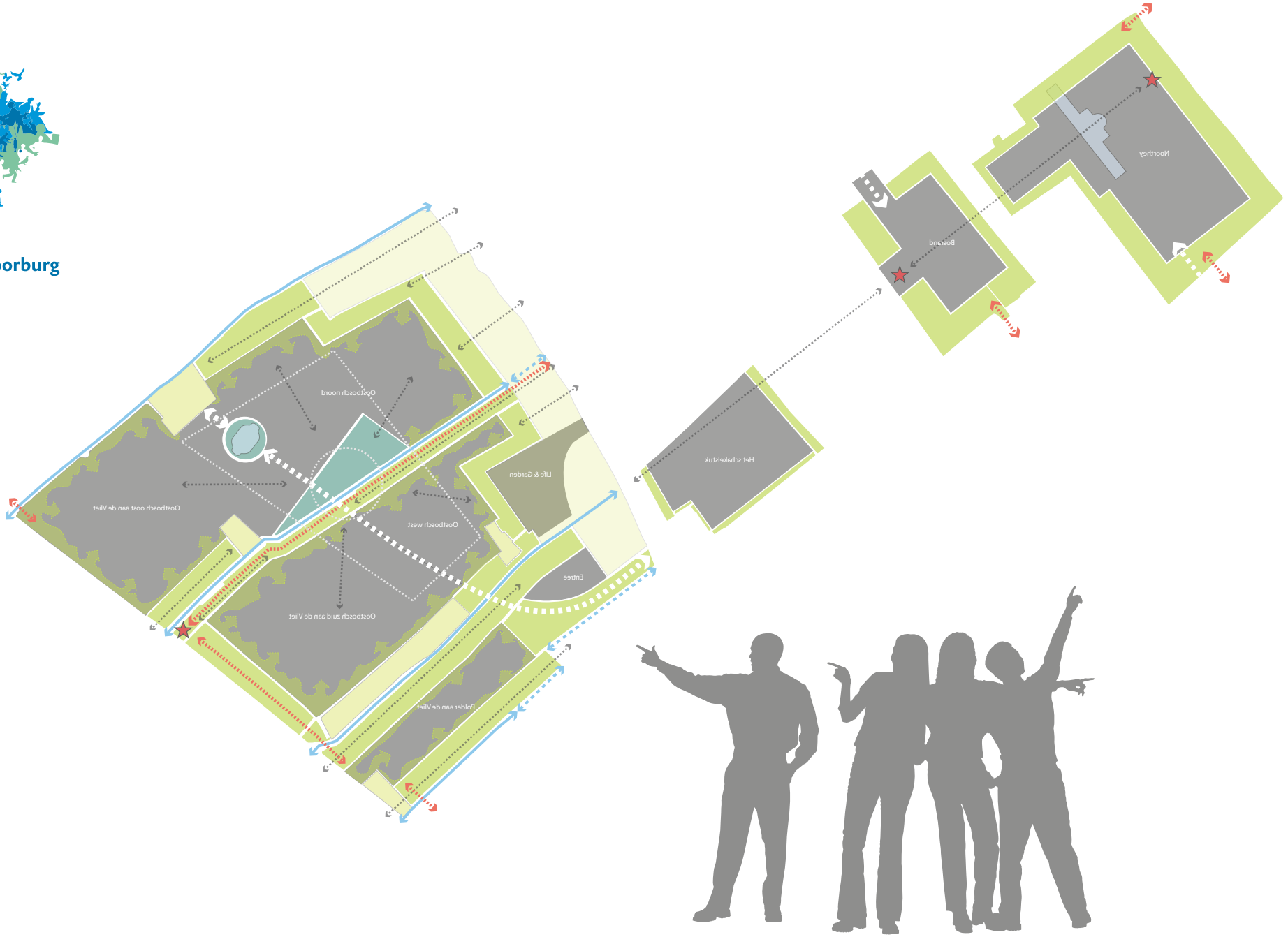

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft aan de samenstelling van deze uitgave uiterste zorg besteed. Het is evenwel niet uit te sluiten dat gegevens inmiddels zijn achterhaald of verwachtingen wekken. Aan deze publicatie kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

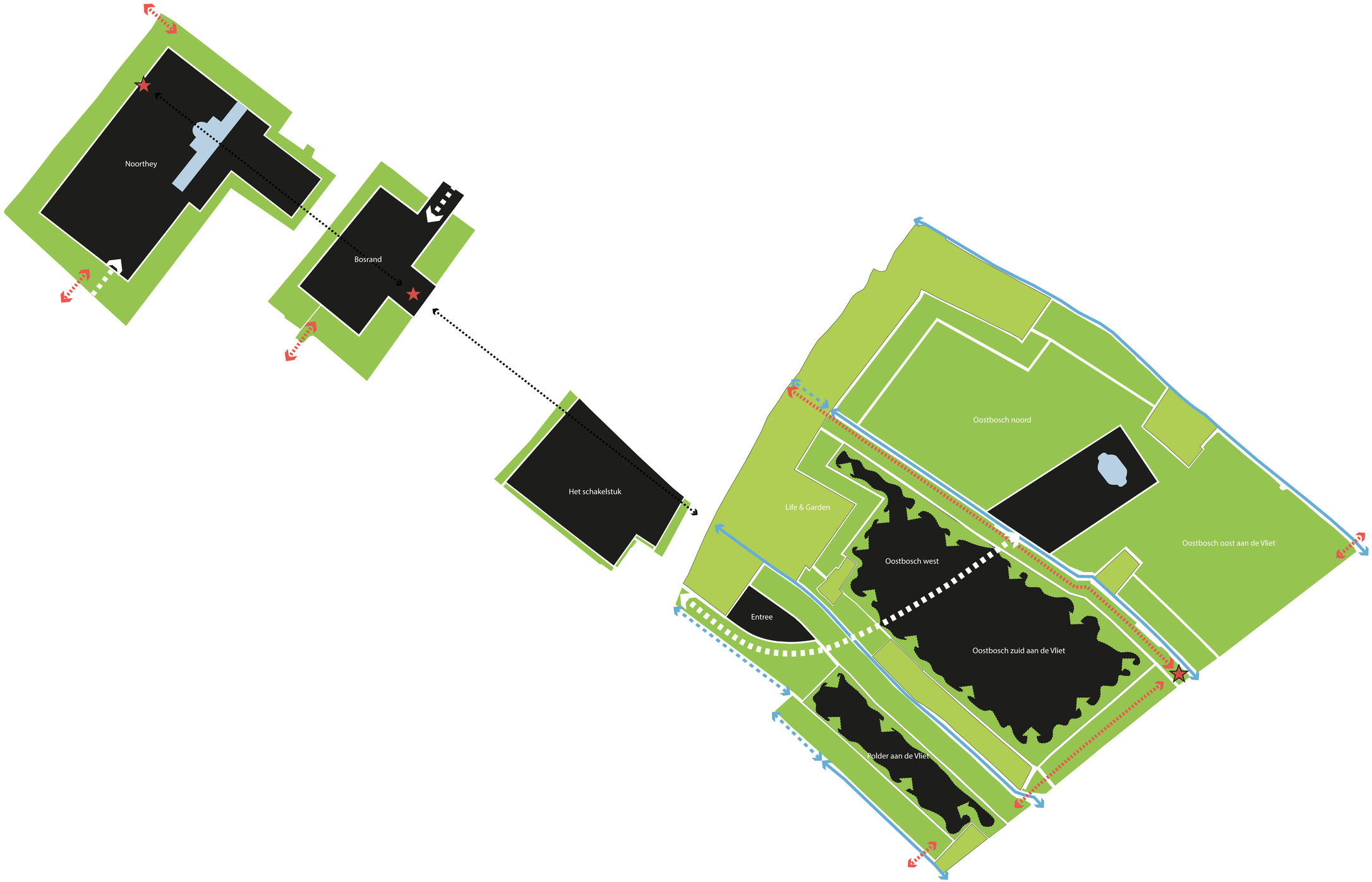
Noorthey
Bosrand
Het schakelstuk
Oostbosch noord
Life & Garden
Oostbosch oost aan de Vliet
Oostbosch west
Entree
Oostbosch zuid aan de Vliet
Polder aan de Vliet

Voorblad

ID:	10058
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016 (1552293).
Samenvatting:	Op 15 december 2015 heeft de raad de ontwikkelstrategie voor de Nieuwe Duivenvoordecorridor vastgesteld. Het college heeft de financiële gevolgen hiervan verwerkt in voorliggende grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016.
Financiële consequenties:	Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt ca. -/- &#1289,8 mln. op contante waarde per 1-1-2016. Op basis van voorliggende grondexploitatie zal een verliesvoorziening getroffen moeten worden van minimaal ca. &#1289,8 mln.(het tekort op de grondexploitatie). Daarnaast dient rekening te worden gehouden met toekomstige oprenting van de verliesvoorziening. Dit betekent dat de te treffen verliesvoorziening voor de GREX NDVC ca. &#12812,4 mln. bedraagt. Afgezet tegen de bij de tweede herziening van 2014 reeds getroffen verliesvoorziening van ca. &#12818,8 mln. valt een bedrag van ca. &#1286,4 mln. vrij ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar.
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel
Communicatie:	Externe communicatie verloopt via een infographic en een nieuwsflits
Ingekomen griffie:	22-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder P.F. Rozenberg
Commissies:	Commissie OG
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

GEMEENTE	PROVINCIE	DIENSTJAAR	WIJZIGING
Leidschendam-Voorburg	ZUID-HOLLAND	2016	16

Nummer Verseon
1530981

De raad van de Gemeente Leidschendam-Voorburg;

BESLUIT:

de begroting van baten en lasten van de gemeente
voor bovengenoemd dienstjaar als volgt te wijzigen:

Lasten/ baten	Programma-nummer	Programmanaam	nieuwe of verhoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming
1	2	3	4	5
Programma's				
		Lasten		
	210	Sociale structuur	0	0
	220	Sociale Ondersteuning	0	0
	230	Groenen woongemeente	0	0
	240	Economische en ruimtelijk kansen	3.703.588	6.639.603
	250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
		Totaal lasten	**3.703.588**	**6.639.603**
		Baten		
	210	Sociale structuur	0	0
	220	Sociale Ondersteuning	0	0
	230	Groenen woongemeente	0	0
	240	Economische en ruimtelijk kansen	3.390.963	6.326.978
	250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
		Totaal baten	**3.390.963**	**6.326.978**
			0	
Algemene dekkingsmiddelen				
		Lasten		
	655	Algemene dekkingsmiddelen	0,00	0,00
		Totaal lasten	**0,00**	**0,00**
		Baten		
	655	Algemene dekkingsmiddelen	0,00	0,00
		Totaal baten	**0,00**	**0,00**
		Saldo van lasten en baten Programma's	0	
Verrekeningen met de reserves				
		Lasten		
	210	Sociale structuur	0	0
	220	Sociale Ondersteuning	0	0
	230	Groenen woongemeente	0	0
	240	Economische en ruimtelijk kansen	0	0
	250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
			0	**0**

	Baten		
210	Sociale structuur	0	0
220	Sociale Ondersteuning	0	0
230	Groenen woongemeente	0	0
240	Economische en ruimtelijk kansen	0	0
250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
		0	**0**
	Resultaat	**0,00**	

Investeringen

Investeringsuitgaven		
Investeringsinkomsten		

Reserves/voorzieningen

Onttrekking aan reserves

0	0

Toevoegingen aan de reserves

0	0

Vrijval van voorzieningen

0	0

Toevoegingen aan voorzieningen

0	0

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg
8 juni 2016

de griffier, de voorzitter,

Toelichting:

Voor de toelichting verwijs ik u naar de Herziening Grondexploitaties 2016 (verseon 1530981)

GEMEENTE	PROVINCIE	DIENSTJAAR	WIJZIGING
Leidschendam-Voorburg	**ZUID-HOLLAND**	**2016**	**16**

Nummer Verseon

1530981

De raad van de Gemeente Leidschendam-Voorburg;

BESLUIT:

de begroting van baten en lasten van de gemeente
voor bovengenoemd dienstjaar als volgt te wijzigen:

Lasten/ baten	Programma-nummer	Programmanaam	nieuwe of ver-hoging van de bestaande raming	Bedrag van de verlaging van de bestaande raming
1	2	3	4	5
Programma's				
		Lasten		
	210	Sociale structuur	0	0
	220	Sociale Ondersteuning	0	0
	230	Groenen woongemeente	0	0
	240	Economische en ruimtelijk kansen	3.703.588	6.639.603
	250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
		Totaal lasten	**3.703.588**	**6.639.603**
		Baten		
	210	Sociale structuur	0	0
	220	Sociale Ondersteuning	0	0
	230	Groenen woongemeente	0	0
	240	Economische en ruimtelijk kansen	3.390.963	6.326.978
	250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
		Totaal baten	**3.390.963**	**6.326.978**
			0	
Algemene dekkingsmiddelen				
		Lasten		
	655	Algemene dekkingsmiddelen	0,00	0,00
		Totaal lasten	**0,00**	**0,00**
		Baten		
	655	Algemene dekkingsmiddelen	0,00	0,00
		Totaal baten	**0,00**	**0,00**
		Saldo van lasten en baten Programma's	0	
Verrekeningen met de reserves				
		Lasten		
	210	Sociale structuur	0	0
	220	Sociale Ondersteuning	0	0
	230	Groenen woongemeente	0	0
	240	Economische en ruimtelijk kansen	0	0
	250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
			0	**0**

	Baten		
210	Sociale structuur	0	0
220	Sociale Ondersteuning	0	0
230	Groenen woongemeente	0	0
240	Economische en ruimtelijk kansen	0	0
250	Bestuur, Organisatie en Veiligheid	0	0
		0	**0**
	Resultaat	**0,00**	

Investeringen

Investeringsuitgaven		
Investeringsinkomsten		

Reserves/voorzieningen

Onttrekking aan reserves

0	0

Toevoegingen aan de reserves

0	0

Vrijval van voorzieningen

0	0

Toevoegingen aan voorzieningen

0	0

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg
8 juni 2016

de griffier, de voorzitter,

Toelichting:

Voor de toelichting verwijs ik u naar de Herziening Grondexploitaties 2016 (verseon 1530981)

Grondexploitatie 18 april 2016
Nieuwe Duivenvoordecorridor

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Op basis van de nieuwe Ontwikkelstrategie is een grondexploitatie gemaakt. Een grondexploitatie laat het verschil zien tussen de gemaakte kosten om grond te kopen in de Duivenvoordecorridor en geschikt te maken voor bebouwing en mogelijke opbrengsten in de toekomst.

Wat is de nieuwe Duivenvoordecorridor?

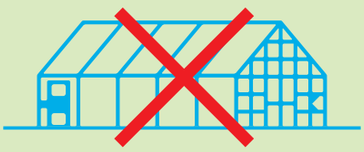

Waarom stellen we een grondexploitatie op?

Informatieve functie
Inzicht in kosten en opbrengsten project

Verantwoordingsfunctie
College legt verantwoording af over gerealiseerde kosten en opbrengsten

Sturingsfunctie
Raad kan door het nemen van inhoudelijke besluiten sturen op het resultaat

Wat is de grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor?

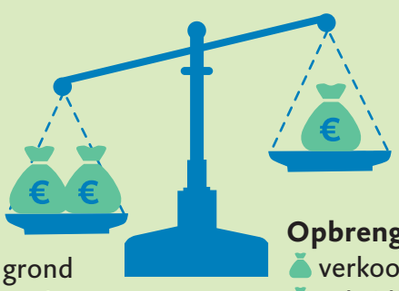

Kosten
- aankoop grond
- bouwrijp maken
- inrichten openbaar gebied
- plankosten

Opbrengsten
- verkoop bouwkavels
- subsidies en bijdragen

Ruimtegebruik GREX 2016

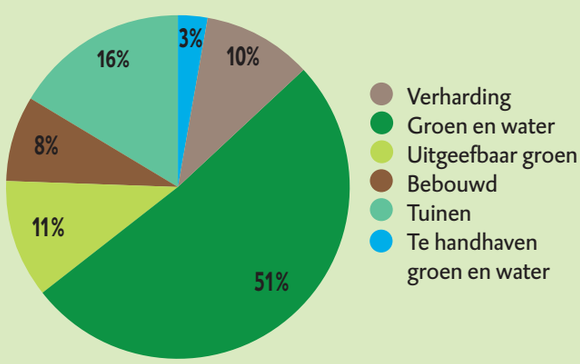

Wat is het resultaat van de grondexploitatie?

De kosten en opbrengsten in de grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor zijn gebaseerd op ramingen van (externe) deskundigen. Omdat de kosten hoger zijn dan de opbrengsten is sprake van een tekort op de grondexploitatie. Dit tekort is per 2016 berekend op ca. € 9,8 mln. (op contante waarde, rekening houdend met rente en inflatie). De hoogte van de toekomstige verkoopopbrengsten is op dit moment niet met zekerheid vast te stellen. Het uiteindelijke grondexploitatie-resultaat kan hierdoor lager of hoger uitvallen. Daarom wordt een bandbreedte van ca. -/- € 3,6 tot -/- 15,8 mln. aangehouden.

Openbare samenvatting grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor (NDVC) 2016 versie 12-4-2016

Wat is de Nieuwe Duivenvoordecorridor (NDVC)?

De gemeenten Voorschoten, Leidschendam-Voorburg, de provincie Zuid-Holland en het Rijk werken samen in de Duivenvoordecorridor met als hoofddoel de landschappelijke kwaliteit te verbeteren door de geleidelijke uitplaatsing, dan wel beëindiging, van de glastuinbouw tussen de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Voorschoten. De gemeenten organiseren voor hun eigen plangebied de voorbereiding en uitvoering van de gezamenlijke doelstelling. De versterking van de groene functies kan worden bekostigd door het ontwikkelen van woningbouw in een zogenaamde rood-voor-groen constructie. In dit kader mag de gemeente Leidschendam-Voorburg maximaal 15% van het oppervlak aan gesaneerde glasopstallen terugbouwen in de vorm van woningen. Het (netto) bebouwd oppervlak van de woningen is hierin leidend.

Herziening 2016: aanleiding

In december 2015 heeft de raad een nieuwe ontwikkelstrategie vastgesteld, welke uitgaat van een plankaart op hoofdlijnen. Dit is de essentiekaart. Ook doet de ontwikkelstrategie uitspraken over de voorgenomen gemeentelijke rol ten aanzien van de verschillende plandelen. Met het vaststellen van de ontwikkelstrategie is het project gedoopt tot 'Nieuwe Duivenvoordecorridor' (NDVC). Omdat de grondexploitatie 2015 nog was gebaseerd op het plan van de 'oude' DVC heeft een herziening van de grondexploitatie plaatsgevonden.

Waarom stellen we een grondexploitatie op?

Een grondexploitatie vervult verschillende functies. Zo heeft een grondexploitatie een **informatieve** functie, omdat deze inzicht geeft in de benodigde investeringen voor de ontwikkeling van de NDVC en de binnen het project te realiseren opbrengsten. Daarnaast heeft een grondexploitatie ook een **verantwoordingsfunctie,** omdat jaarlijks de kosten en opbrengsten met betrekking tot de ontwikkeling in de grondexploitatie worden verwerkt. Hierdoor ontstaat inzicht in het verloop van het financiële resultaat hiervan. Het college legt hiermee verantwoording af over de in dat jaar gemaakte kosten en opbrengsten. Tot slot is een grondexploitatie een **sturingsmiddel**, omdat de raad door het nemen van inhoudelijke beslissingen met betrekking tot het project het financiële resultaat kan beïnvloeden. Denk bij dergelijke beslissingen bijvoorbeeld aan het doorvoeren van een vergroting of verkleining van het bouwprogramma.

Wat is een grondexploitatie?

Is een berekening…

Een grondexploitatie is de financiële begroting van het plan. In de berekening voor deze begroting worden de investeringen (grondaankoop, bouwrijp maken, inrichting, plankosten, etc.) in het gebied gepland in de tijd. Hetzelfde wordt gedaan met de opbrengsten (verkoop bouwrijpe grond en subsidies). Door zowel de kosten, als opbrengsten te plannen en hierbij rekening te houden met inflatie en rentekosten, is het verwachte resultaat te berekenen. Voor een goed begrip van de cijfers in een grondexploitatie, zijn de volgende termen van belang:

- Nominale waarde: de kosten en opbrengsten per huidig prijspeil, niet rekening houdend met toekomstige rentelasten en prijsstijgingen.
- Eindwaarde: het resultaat op de einddatum van de grondexploitatie (einde looptijd) waarbij alle toekomstige rentelasten en prijsstijgingen zijn opgenomen.
- Contante waarde: het resultaat per huidige peildatum, waarbij rekening is gehouden met toekomstige rentelasten en prijsstijgingen. Alle bedragen in deze samenvatting zijn op contante waarde.

… en is ook een schatting

Een grondexploitatie is gebaseerd op inschattingen/ramingen van kosten, opbrengsten en prijsontwikkeling en heeft daarom per definitie onzekerheid in zich, omdat:

1. De looptijd lang is. Voor een plan zoals de Duivenvoordecorridor bestrijkt de resterende looptijd 12 jaar.
2. Waarde van een locatie op voorhand niet met zekerheid is vast te stellen. De opbrengsten bestaan voornamelijk uit de verkoop van bouwkavels, waarbij de locatie sterk van invloed is op de waarde. Het inschatten van deze waarde op een locatie waar nog geen woningen

staan en dus nog geen transacties zijn heeft per definitie een mate van onnauwkeurigheid in zich.

3. Het plan nog nader uitgewerkt wordt. Voor een ver uitgewerkt plan zijn de kosten en opbrengsten nauwkeuriger te ramen dan voor een plan dat hoofdzakelijk op hoofdlijnen is uitgewerkt. De NDVC bevindt zich, wat planvorming betreft, aan het begin en kent dus relatief veel onzekerheid.

Door deze gegevenheden dient het berekend grondexploitatieresultaat gezien te worden als een inschatting op basis van de gegevens die op dit moment beschikbaar zijn. Omdat marktomstandigheden kunnen wijzigen en plannen steeds verder uitgewerkt worden, herzien wij de grondexploitatie NDVC tweemaal per jaar.

Doorgevoerde aanpassingen ten opzichte van de grondexploitatie 2015

Ten opzichte van de herziening van 2015 zijn bij deze herziening de volgende zaken verwerkt. De hierbij gevolgde werkwijze komt op hoofdlijnen overeen met welke bij de herziening van 2015 is gevolgd, zodat een vergelijking van het resultaat mogelijk is.

Bedrijfsvoering

1. Verwerking boekwaarde per 31-12-2015: De herziening van 2015 gaf de stand van het project per peildatum 1-1-2015 weer. Om een beeld te krijgen van de actuele stand van het project, zijn de gerealiseerde kosten en opbrengsten over 2015 verwerkt.

Besluit

2. Verwerking ontwikkelstrategie en planconcept heroriëntatie: De grondexploitatie 2015 was gebaseerd op het ‘oude’ plan voor de DVC en kende een indicatief bouwprogramma van ca 250 woningen. De herziening van 2016 gaat uit van de in december 2016 door de raad vastgestelde ontwikkelstrategie, bijbehorende essentiekaart en indicatief plan en bouwprogramma. Het indicatieve bouwprogramma dat aan deze grondexploitatie ten grondslag ligt is ca. 285 *woningen.*

Marktactualisatie

1. Kosten De benodigde investeringen van dit indicatieve plan zijn nader onderbouwd door deze door diverse (externe) deskundigen te laten ramen. Deze ramingen zijn verwerkt in de grondexploitatie 2016.
2. Opbrengsten De marktconformiteit van het woningbouwprogramma en de opbrengsten zijn getoetst door een drietal makelaars te vragen om inschattingen te maken van de marktconforme woning- en kavelgroottes van de aan de ontwikkelstrategie ten grondslag liggende woningtypen. Ook hebben zij per type een inschatting gemaakt van de verkoopprijs. Omdat de ingeschatte prijs een verkoopprijs van het opstal betreft, zijn de grondopbrengsten bepaald door hierop de stichtingskosten (van de vastgoedontwikkeling) in mindering te brengen. Deze kosten zijn geraamd door een extern adviesbureau. Deze methode waarop de grondopbrengsten bepaald worden door op de verkoopprijs (excl. BTW) van het vastgoed de stichtingskosten in mindering te brengen, wordt de residuele grondwaardemethode genoemd. Opgemerkt wordt dat de grondexploitatie NDVC in de basis is gebaseerd op een gemiddelde van de inschattingen van het drietal makelaars. Dit gemiddelde is het ‘midcase scenario’.
3. Looptijd: Op basis van makelaarsinschattingen van de afzetsnelheid van woningen, is de looptijd geactualiseerd. De looptijd is ten opzichte van de herziening 2015 met één jaar verlengd. Dit komt omdat het indicatieve programma van de heroriëntatie uitgaat van meer woningen.
4. Rente en prijsontwikkeling: De grondexploitatie houdt rekening met toekomstige prijsontwikkeling (inflatie) en rente. De hoogte van deze parameters in de grondexploitatie is gebaseerd op externe adviezen, actuele tarieven en verwachte ontwikkelingen. Ten aanzien van de rente waarmee het resultaat op contante waarde wordt berekend, de zogenaamde disconteringsrente, merken wij op dat deze conform de nieuwe richtlijn van maart 2016 van de commissie BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten) is gemaximeerd op 2,00%.

Resultaat herziening per 1-1-2016 (mid-case)

Het resultaat van het ‘mid-case’ scenario bedraagt ca. -/- 9,8 mln. op contante waarde per 1-1-2016. De laatst vastgestelde tweede herziening van de grondexploitatie 2014 kende een resultaat op contante waarde per 1-1-2015 van ca. -/- € 18,8 mln. Voor dit tekort is in 2014 een verliesvoorziening getroffen.

De herziening 2015, de laatste actualisatie van de grondexploitatie van het ‘oude’ DVC, kende een resultaat op contante waarde per 1-1-2016 van ca. -/- € 18,6 mln. Dit komt neer op een verbetering van ca. € 8,8 mln. Onderstaand overzicht laat het verschil met de herziening 2015 zien voor wat betreft grondopbrengsten, kosten, looptijd en rentepercentage. Voor een meer uitgebreide toelichting op de kengetallen van de grondexploitatie wordt verwezen naar de geheim ter inzage gelegde rapportage van de herziening.

	GREX 2015	GREX 2016
Einddatum	31-12-2026	31-12-2027
Saldo eindwaarde (31-12-2027)		€ -12.400.000
Saldo eindwaarde (31-12-2026)	€ -23.200.000	
Saldo contante waarde per 1-1-2016	€ -18.600.000	€ -9.800.000
Saldo contante waarde per 31-12-2016	€ -19.000.000	€ -10.000.000
Rentepercentage (gemiddeld)	2,00%	2,00%

Verklaring resultaatsverschil ten opzichte van de herziening 2015

De vorige herziening van de grondexploitatie had betrekking op het ‘oude’ plan van de DVC. Eind 2015 is de ontwikkelstrategie en het hieraan ten grondslag liggende indicatieve plan voor de NDVC vastgesteld. De financiële effecten van de ontwikkelstrategie zijn op hoofdlijnen verkend door middel van een financiële analyse die ten opzichte van de grondexploitatie 2015 tot een resultaatsverbetering leidde. Kort samengevat werd deze resultaatsverbetering veroorzaakt door het terugbrengen van de kosten van het plan (stap 1 in onderstaande figuur). Concreet gaat het plan van de NDVC minder grondverwerving en ook minder inrichtingskosten.
Bij deze herziening is de ontwikkelstrategie van de heroriëntatie nader onderbouwd. Dit heeft eveneens tot een resultaatsverbetering geleid. Deze verbetering komt door hogere grondopbrengsten (stap 2 in onderstaande figuur). Zo is bij de herziening van de grondexploitatie 2016 gebleken dat bouwers in toenemende mate conceptmatig bouwen. Dit is een gestandaardiseerde vorm van bouwen en leidt tot lagere bouwkosten. Deze lagere bouwkosten vertalen zich in de residuele berekening vervolgens in hogere grondprijzen. Dat deze constatering juist nu in de grondexploitatie verwerkt wordt, is volgens ons deels te verklaren door het feit dat het indicatieve woningbouwprogramma uit de grondexploitatie 2016 gemiddeld goedkoper is dan dat van de grondexploitatie 2015. Dit woningbouwprogramma leent zich immers goed voor een conceptmatig bouwconcept. Kortom, afgezet tegen de grondexploitatie 2015 komt het resultaat van de grondexploitatie 2016 gunstiger uit. Dit wordt veroorzaakt door twee factoren, die elkaar deels versterken, zie de figuur rechts.

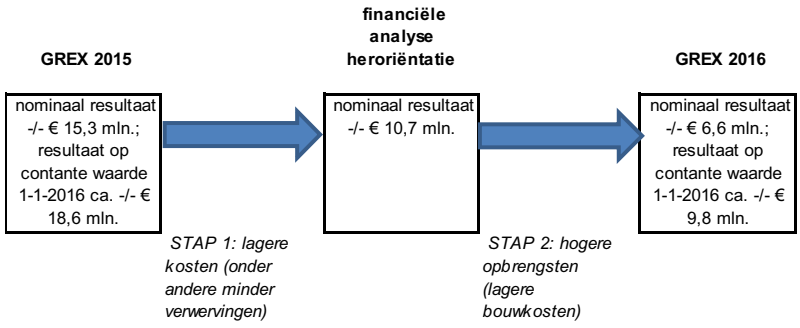

Gevoeligheid grondexploitatieresultaat vertaald in een bandbreedte

De belangrijkste variabele binnen deze grondexploitatie is de hoogte van de uiteindelijk te realiseren verkoopprijzen. Het berekende grondexploitatieresultaat is gebaseerd op inschattingen van drie makelaars. Concreet hebben de makelaars voor verschillende woningtypes inschattingen gemaakt van de woninggrootte, kavelgrootte, verkoopprijs en afzetsnelheid die zij marktconform achten. De inschattingen van de makelaars ten aanzien van deze variabelen verschillen per makelaar. Het grondexploitatieresultaat gaat uit van een gemiddelde van de makelaarsinschattingen, zijnde het ‘midcase’ scenario.

Bandbreedte prijsinschattingen makelaars

Om echter een beeld te krijgen van welk effect deze verschillende inschattingen hebben op het grondexploitatieresultaat, is het grondexploitatie resultaat ook op basis van de inschattingen van iedere makelaar afzonderlijk berekend. Rekening houdend met de bij de verschillende woningtype behorende bouwkosten, leiden de gemiddelde inschattingen tot een bandbreedte in het grondexploitatie resultaat op contante waarde per 1-1-2016 variërend van ca. -/- € 3,6 mln. (makelaar 1) tot de ca. -/- € 15,8 (makelaar 3), zie onderstaande figuur.

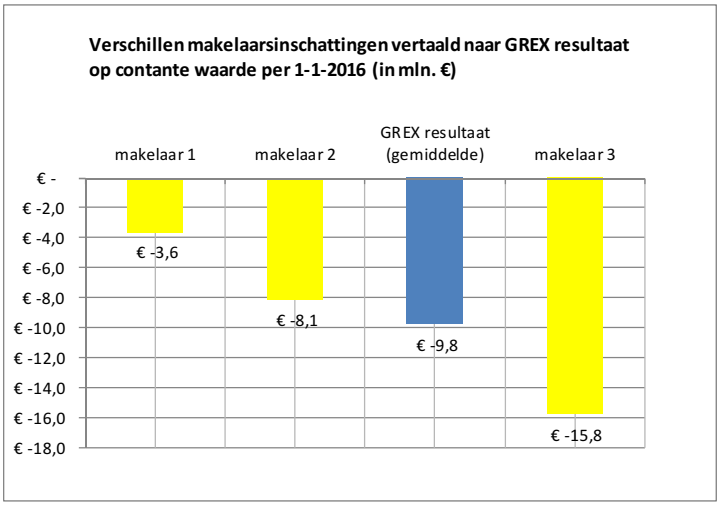

De bandbreedte wordt becijferd op ca. € 12,2 mln. op contante waarde (€ 15,8 mln. minus € 3,6 mln.). Hoewel deze bandbreedte substantieel is, is deze gezien de bandbreedte van de prijsinschattingen niet ongebruikelijk. Wanneer men in overweging neemt dat bij taxaties een bandbreedte van 5% tot 10% naar boven en naar beneden niet vreemd is en ten opzichte van de grondexploitatie een berekening zou maken met 5% hogere en 5% lagere v.o.n. prijzen, dan zou dit resulteren in een bandbreedte van het grondexploitatie resultaat op contante waarde variërend van ca. -/- € 5,2 mln. tot ca. -/- € 14,1 mln. Deze bandbreedte wijkt niet sterk af van de grondexploitatieberekeningen op basis van de verschillende makelaarsinschattingen. Het risico op lagere en daarmee lagere grondopbrengsten verkoopprijzen ten opzichte van het midcase scenario is opgenomen in de risicoanalyse.

Effecten prijsontwikkeling op grondexploitatie resultaat
De geactualiseerde grondexploitatie kent een looptijd t/m 31-12-2027. Het resultaat op contante waarde per 1-1-2016 bedraagt ca. -/- € 9,8 mln. Omdat de looptijd van het project nog lang is en de macro-economische ontwikkeling onzeker, zijn de effecten in beeld gebracht van een scenario van laagconjunctuur (kosten- en opbrengstenstijging 1% lager) en een scenario van hoogconjunctuur (kosten- en opbrengstenstijging 1% hoger). Het betreft hier scenario's waarin de effecten van *toekomstige* prijsontwikkelingen inzichtelijk worden gemaakt.

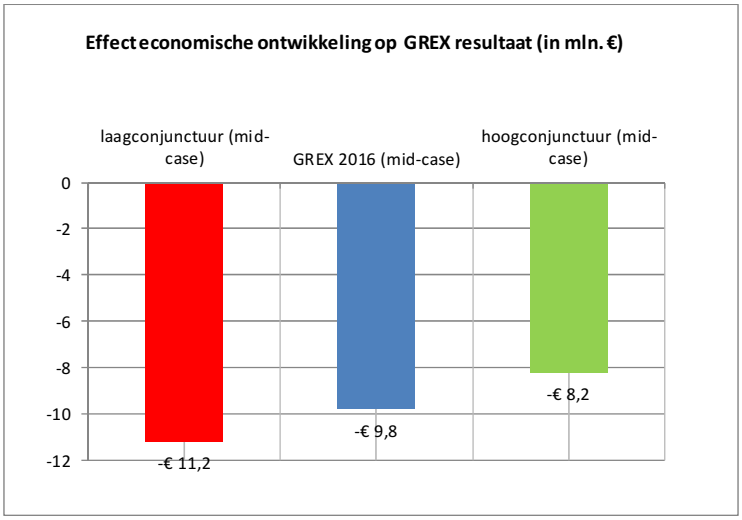

In de figuur rechts geeft het blauwe staafje de berekening weer op basis van de actuele inschattingen ten aanzien van kosten- en opbrengstenstijging, alsmede de overige uitgangspunten. Het rode staafje gaat uit van een scenario van laagconjunctuur (kosten- en opbrengstenstijging 1% lager) en het groene staafje gaan uit van een scenario van hoogconjunctuur (kosten- en opbrengstenstijging 1% hoger).
Het 'mid-case' scenario gaat in de basis uit van een resultaat van ca. -/- € 9,8 mln., maar wordt in een scenario van hoogconjunctuur (hogere prijsontwikkeling) becijferd op ca. -/- € 8,2 mln. en bij laagconjunctuur (lagere prijsontwikkeling) op ca. -/- € 11,2 mln. Het risico op negatieve prijsontwikkeling is opgenomen in de risicoanalyse.

Dekking tekort: voorziening en reserve

Ter afdekking van het berekende tekort dient een verliesvoorziening getroffen te worden. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat de verliesvoorzieningen tenminste op balansdatum van het lopende jaar voldoende moeten zijn om de verwachte tekorten te dekken op grondexploitaties. Voor de Jaarrekening 2015 geldt hiervoor het berekende tekort op contante waarde per 1-1-2016, zijnde ca. -/- € 9,8 mln. Op basis van voorliggende grondexploitatie zal, uitgaande van het mid-case scenario, een verliesvoorziening getroffen dienen te worden ter grootte van minimaal ca. € 9,8 mln., zijnde het tekort op de grondexploitatie op contante waarde per 1-1-2016.

Daarnaast dient rekening te worden gehouden met toekomstige oprenting van de verliesvoorziening, zodat deze op einddatum (31-12-2027) de omvang van het resultaat op eindwaarde heeft bereikt. Tot het 'on hold zetten van het plan' (begin 2015) waren de jaarlijkse lasten verbonden aan de oprenting in de meerjarenbegroting opgenomen. Deze werden gedekt uit de Algemene Reserve Grondexploitaties (ARG). De ARG is echter eind 2015 opgeheven, waardoor de gemeente bij het treffen van de voorziening voor NDVC rekening houdt met de toekomstige oprenting ter grootte van ca. € 2,6 mln.
Dit betekent dat de te treffen verliesvoorziening voor de GREX NDVC ca. € 12,4 mln. bedraagt. Afgezet tegen de bij de tweede herziening van 2014 reeds getroffen verliesvoorziening van ca. € 18,8 mln. valt een bedrag van ca. € 6,4 mln. vrij ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

Risicoprofiel

Zoals aangegeven is de grondexploitatie gebaseerd op een midcase scenario op basis van de informatie die nu bekend is. Daarnaast kent het project van de NDVC ook risico's. Door middel van een risicoanalyse zijn deze risico's in beeld gebracht en gewaardeerd. De financiële omvang van alle risico's samen is het risicoprofiel. Op basis van deze herziening is het risicoprofiel op contante waarde per 1-1-2016 berekend op ca. -/- € 6,3 mln. De grootste risico's hebben betrekking op de opbrengstenkant van de grondexploitatie, namelijk de afzetbaarheid en de te realiseren verkoopprijzen. Het risicoprofiel werd bij grondexploitatie 2015 becijferd op ca. -/- € 8,7 mln. contante waarde per 1-1-2016, wat neerkomt op een daling van ca. € 2,4 mln. Deze daling wordt vooral veroorzaakt doordat het plan voor de NDVC uitgaat van minder grondverwervingen en een kleiner te ontwikkelen exploitatiegebied. Als gevolg hiervan is voor een aantal risico's de kans van optreden lager ingeschat. Daarnaast zijn voorafgaand aan deze herziening al een aantal beheersmaatregelen genomen en nodige onderzoeken uitgevoerd, waardoor het risicoprofiel is gedaald.
Hoewel de positieve risico's (kansen) niet worden betrokken bij de bepaling van de reservering binnen het weerstandsvermogen, zijn dit wel kansen die de gemeente mogelijk kan verzilveren. Wanneer alle geïnventariseerde positieve risico's (kansen) als variabelen in de grondexploitatie worden verwerkt en hierop scenarioanalyses worden uitgevoerd, dan kent het exploitatieresultaat op contante waarde per 1-1-2016 een bandbreedte van ca. -/- € 5,6 mln. (negatief) tot ca. -/- € 9,8 mln. (negatief).

Het doel van de risicoanalyse is beheersing van het risicoprofiel. Hiertoe zijn voor de geïnventariseerde risico's beheersmaatregelen geformuleerd. Deze beheersmaatregelen hebben als doel de negatieve geïnventariseerde risico's te vermijden, over te dragen of te reduceren. Voor de positieve risico's dient de beheersingsstrategie juist gericht te zijn op realisatie hiervan.

Kortom

In deze samenvatting zijn de belangrijkste aspecten van de herziening 2016 toegelicht. Onderstaand volgen de belangrijkste conclusies:

- Voorliggende grondexploitatie maakt de (verwachte) financiële effecten van de in december 2015 vastgestelde ontwikkelstrategie met bijbehorend indicatief plan inzichtelijk. Deze vervult hiermee voor de raad een informatieve, verantwoordings- en sturingsfunctie.
- Het resultaat van de grondexploitatie is gebaseerd op een zogenaamd 'midcase' scenario. Dit wil zeggen dat de voor de opbrengsten in de basis is uitgegaan van het gemiddelde van de makelaarsinschattingen. Het midcase scenario leidt tot een resultaat op contante waarde per 1-1-2016 van ca. -/- € 9,8 mln., maar kent met name ten aanzien van de opbrengsten risico's.
- Het belangrijkste risico betreft de inschatting van de verkoopopbrengsten van het woningbouwprogramma. Het gaat immers om prognoses en in het projectgebied zijn nog geen woningen/grond verkocht. Een bandbreedte van 5% tot 10% hoger of lagere verkoopprijzen is niet ongebruikelijk.
- De makelaars schatten de verkoopprijs en afzetsnelheid van het geplande woningbouwprogramma verschillend in. Dit vertaalt zich in een bandbreedte van het resultaat op contante waarde, namelijk van ca. -/- € 3,6 mln. tot ca. -/- € 15,8 mln. Deze bandbreedte wijkt niet af van de eerder genoemde bandbreedte van 5 tot 10%
- Het risicoprofiel van de grondexploitatie 2016 wordt becijferd op ca. € 6,3 mln. De grootste risico's hebben hierbij betrekking op de afzetbaarheid en te realiseren verkoopprijzen.
- Ter afdekking van het berekende tekort dient een verliesvoorziening getroffen te worden. Deze dient voor de Jaarrekening 2015 minimaal gelijk te zijn aan het resultaat op contante waarde per 1-1-2016. Het resultaat op contante waarde per 31-12-2016 bedraagt ca. -/- € 9,8

mln. op contante waarde. Daarnaast dient ook voor de rest van de looptijd rekening te worden gehouden met oprenting van de verliesvoorziening. Dit zodat deze op einddatum (31-12-2027) de omvang van het resultaat op eindwaarde heeft bereikt. Deze toekomstige oprenting bedraagt ca. € 2,6 mln. Dit betekent dat de verliesvoorziening voor NDVC in totaliteit ca. € 12,4 mln. bedraagt. Omdat reeds een voorziening getroffen is ter grootte van ca. € 18,8 mln. komt ca. € 6,4 mln. voor vrijval ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar in aanmerking.

Verseon 1544668

Raadsbesluit 1583289

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 19 april 2016, (1530981);

gelet op artikel 25 gemeentewet, artikel 10 wet openbaarheid van bestuur, en artikel 50 van het reglement van orde van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

b e s l u i t :

- de rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen, alsmede de openbare bijlage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' vast te stellen;
- de begrotingswijziging vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 19 april 2016
Onderwerp Herziening grondexploitatie Nieuw Duivenvoordecorridor 2016
Categorie A

Verseonnummer 1530981 / 1552293
Portefeuillehouder De heer Rozenberg
Behandeld door De heer Georges

1. Samenvatting

Op 15 december 2015 heeft de raad de ontwikkelstrategie voor de Nieuwe Duivenvoordecorridor vastgesteld. Het college heeft de financiële gevolgen hiervan verwerkt in voorliggende grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016.

De grondexploitatie gaat uit van een 'mid-case' scenario met een resultaat van ca. -/- € 9,8 mln. op contante waarde per 1-1-2016. Een grondexploitatie is echter een schatting met een bandbreedte. De belangrijkste onzekere factor is de hoogte van de grondopbrengsten. De hiervoor benodigde verkoopprijzen van de woningen worden ingeschat door makelaars. Daar deze prijzen verschillend worden ingeschat, vertaalt zich dit (op basis van deze inschattingen) in een bandbreedte van het resultaat. Op contante waarde bedraagt deze bandbreedte ca. -/- € 3,6 mln. tot ca. -/- € 15,8 mln.

Voor de Jaarrekening 2015 is het resultaat op contante waarde per 1-1-2016 relevant voor de te treffen verliesvoorziening. Het college houdt bovendien rekening met de resterende rentelasten tot einde looptijd ter grootte van ca. € 2,6 mln. In totaliteit stelt het college voor om een verliesvoorziening te treffen ter grootte van ca. € 12,4 mln. Omdat al een verliesvoorziening is getroffen van ca. € 18,8 mln., komt ca. € 6,4 mln. beschikbaar voor vrijval ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

2. Inhoudelijke toelichting

2.1 Inleiding en doel

Op 15 december 2015 heeft de raad de ontwikkelstrategie voor de Nieuwe Duivenvoordecorridor vastgesteld. Deze ontwikkelstrategie gaat uit van een andere invulling van het plangebied, waarbij ontwikkeling van de huidige gemeentelijke grondposities centraal staat. Daarnaast staat flexibiliteit voorop, zodat het plan ook op langere termijn kan inspelen op de marktvraag. De 'harde' kaders zijn vastgelegd op de bij de ontwikkelstrategie behorende essentiekaart. Aan deze ontwikkelstrategie ligt ook een indicatief woningbouwprogramma en ruimtelijke inrichting ten

grondslag, zodat financiële effecten en haalbaarheid konden worden verkend. De resultaten van deze verkenning zijn in de geheime bijlage 4 van de ontwikkelstrategie (verseon 1425619) opgenomen.
Begin 2016 zijn de financiële gevolgen van de ontwikkelstrategie nader in beeld gebracht. Het (indicatieve) woningbouwprogramma is door (externe) deskundigen getoetst en de verschillende kosten en opbrengsten van de grondexploitatie zijn opnieuw geraamd. De resultaten hiervan zijn vastgelegd in voorliggende grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016. Zoals door het college aangekondigd bij de herziening 2015 (verseon 1424504) is bij de herziening van de grondexploitatie gebruik gemaakt van een nieuw, overzichtelijker en minder foutgevoelig rekenmodel.
Door deze grondexploitatie periodiek te actualiseren, informeert het college de raad over de financiële stand van het project. Het college legt hiermee tevens verantwoording af over gerealiseerde kosten en opbrengsten. Tot slot kan de raad door beslissingen te nemen ten aanzien van het project sturen op het grondexploitatie resultaat.

2.2 Resultaat herziening Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016
Onderstaand volgt beknopt een toelichting op het grondexploitatieresultaat, de positionering hiervan in een bandbreedte, het risicoprofiel en de bevindingen van de externe beoordeling.

Resultaat van de grondexploitatie
In de grondexploitatie zijn voor het projectgebied de investeringen ten behoeve van de locatieontwikkeling (grondaankoop, bouwrijp maken, inrichting, plankosten, etc.) gepland in de tijd. Hetzelfde geldt voor de opbrengsten (verkoop bouwrijpe grond en subsidies). Door zowel de kosten, als opbrengsten te plannen en hierbij rekening te houden met inflatie en rentekosten, is het verwachte resultaat te berekenen. Het resultaat per huidig peildatum en waarbij rekening gehouden wordt met rente en inflatie, noemt men het resultaat op contante waarde. Het grondexploitatieresultaat bedraagt ca. -/- € 9,8 mln. op contante waarde per 1-1-2016.

Bij de Ontwikkelstrategie is de raad via de geheime bijlage 4 geïnformeerd over de eerste berekeningen van het verwachte resultaat door SITE. Ten opzichte van het gemelde resultaat verbetert de grondexploitatie doordat, gebaseerd op extern advies, rekening gehouden is met de standaardisering in de woningbouw. Deze standaardisering (conceptmatige nieuwbouw) leidt tot lagere bouwkosten en een hogere residuele grondprijs voor woningen. Dit is enerzijds een rechtstreeks een gevolg van de wijziging in programma naar goedkopere woningen en anderzijds een gevolg van de continue doorontwikkeling van conceptbouw naar ook tweekappers en vrijstaande woningen. Het college merkt op dat conceptmatige nieuwbouw de standaard is bij elke actuele gebiedsontwikkeling.

De bandbreedte in het resultaat van de grondexploitatie
Opgemerkt wordt dat een grondexploitatie door de lange doorlooptijd onzekerheden en daarmee

risico's kent. Een indeling in interne beïnvloedbare en externe niet-beïnvloedbare risico's is gebruikelijk. Deze risico's hebben tot gevolg dat, vanwege de onzekerheid, het berekende resultaat (een puntschatting) in feite geplaatst dient te worden in een bandbreedte.
Een voorbeeld van een intern risico is een bodemvervuiling. Tijdens de uitvoering van een project kan de gemeente sturen op dit risico, door goed bodemonderzoek en eventueel een sanering te vermijden. Een intern risico leidt tot verschillende scenario's.
Een voorbeeld van een extern risico is de prijsontwikkeling: elke financiële prognose impliceert een mate van onzekerheid. Externe risico's leiden tot een bandbreedte in het resultaat. Ze hangen veelal samen met macro-economische ontwikkelingen en zijn voor de gemeente slechts in beperkte mate te sturen.

Met de vaststelling van de Ontwikkelstrategie heeft de gemeente het risico op extra kosten voor verwervingen sterk beperkt. De gemeente brengt voornamelijk de eigen gronden in productie. Het belangrijkste externe risico bij grondverkoop (en dus voor de Duivenvoordecorridor) zijn de grondopbrengsten. Deze grondopbrengsten worden in de basis bepaald door de verkoopprijzen van de te realiseren woningen minus de kosten voor realisatie van de woningen. Doordat het bij het bepalen van de verkoopprijzen gaat om het maken van prognoses en binnen het projectgebied nog geen transacties van woningen hebben plaatsgevonden, is de verkoopopbrengst van het indicatieve woningbouwprogramma niet met zekerheid vast te stellen.
Een indicatie van de opbrengstpotentie van het (indicatieve) woningbouwprogramma is gevraagd aan een drietal makelaars. De (prijs)inschattingen verschillen per makelaar, zodat een bandbreedte in het grondexploitatieresultaat waarneembaar is van ca. -/- € 3,6 tot ca. -/- € 15,8 mln. Het berekende grondexploitatieresultaat van ca. -/- € 9,8 mln. gaat in de basis uit van een gemiddelde van de makelaarsinschattingen en noemen wij het midcase scenario.
Hoewel deze bandbreedte van ca. € 12,2 mln. substantieel is, is deze verklaarbaar. Bij gecertificeerde taxaties is in deze fase van een project een bandbreedte van 5 tot 10% naar boven én naar beneden gangbaar. Het resultaat van de grondexploitatie, met 5% hogere en 5% lagere v.o.n. prijzen ten opzichte van het midcase scenario, komt op contante waarde in een bandbreedte van ca. -/- € 5,2 mln. tot ca. -/- € 14,1 mln. Deze bandbreedte sluit aan bij de grondexploitatieberekeningen op basis van de verschillende makelaarsinschattingen. Het risico op lagere grondopbrengsten ten opzichte van het midcase scenario is verwerkt in de risicoanalyse.

Risicoanalyse en risicoprofiel
Zoals aangegeven is de grondexploitatie gebaseerd op een midcase scenario op basis van de informatie die nu bekend is. Daarnaast kent het project van de NDVC ook risico's. Door middel van een risicoanalyse zijn deze risico's in beeld gebracht en gewaardeerd. De financiële omvang van alle risico's samen is het risicoprofiel. Het risicoprofiel komt op contante waarde per 1-1-2016 uit op ca. -/- € 6,3 mln. Het algemene weerstandsvermogen voorziet in de dekking van dit risicoprofiel.

Externe toets grondexploitatie en risicoanalyse
Deloitte heeft de grondexploitatie en bijbehorende risicoanalyse vanuit het oogpunt van projectcontrol inhoudelijk getoetst en beoordeeld. Deloitte heeft in dit kader onder meer beoordeeld in hoeverre de aanbevelingen, die zij in 2014 naar aanleiding van de door hen uitgevoerde second opinion hebben gedaan en hebben vastgelegd in hun rapportage 'Analyse vastgestelde grondexploitatie Duivenvoordecorridor 2013' d.d. 26 augustus 2014, bij deze herziening zijn verwerkt. De conclusie van Deloitte luidt: *" Op grond van onze analyse op hoofdlijnen op de verkregen stukken en het gesprek van 22 februari 2016 constateren wij dat onze aanbevelingen, zoals neergelegd in onze rapportage 'Analyse vastgestelde grondexploitatie Duivenvoordecorridor 2013' d.d. 26 augustus 2014 grotendeels zijn overgenomen in de geactualiseerde GREX NDVC. Daar waar onze aanbevelingen niet of deels zijn overgenomen zijn wij van mening dat dit relatief ondergeschikte(re) punten betreft, en/of dat de op deze punten door de gemeente gehanteerde alternatieve werkwijze in onze visie aansluit bij de intentie van de aanbeveling uit onze voornoemde rapportage van 26 augustus 2014.*
Uitzondering hierop betreft de in de GREX NDVC gedane aanname(s) ten aanzien van de raming van de bouwkosten. Gegeven het feit dat NDVC zich in de opstartfase bevindt en de (onzes inziens) reële kans op stijgende bouwkosten in een aantrekkende markt, adviseren wij een meer behoudend scenario 'in te rekenen', of in elk geval het risico op lagere grondopbrengsten als risico in de risicoanalyse op te nemen.".
Naar aanleiding van bovenvermelde conclusie van Deloitte heeft het college, overeenkomstig de aanbeveling van Deloitte, het risico van lagere grondopbrengsten door hogere bouwkosten toegevoegd in de risicoanalyse. Het effect hiervan is verwerkt in het eerder genoemde risicoprofiel van ca. € 6,3 mln. op contante waarde per 1-1-2016.

Nadere informatie
Voor nadere informatie en een samenvatting van de herziening 2016 wordt verwezen naar de (ter inzage gelegde) geheime rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en de bijlage 'Openbare samenvatting Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016'. De geheim (ter inzage gelegde) rapportage geeft inzicht in de uitgangspunten van de herziening. Ter nadere informatie zijn hierin bijlagen opgenomen van de berekening van het ruimtegebruik, de residuele grondwaarde en de berekening van het geconsolideerde resultaat. Nadere onderbouwingen van overige uitgangspunten zijn vanwege hun technische complexiteit, bedrijfsgevoeligheid of ondergeschiktheid niet als bijlage opgenomen in de rapportage. Op verzoek kunnen raadsleden via de griffie om een nadere toelichting op de door hen aangewezen uitgangspunten vragen.

3. Financiële toelichting
Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt ca. -/- € 9,8 mln. op contante waarde per 1-1-2016. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat de verliesvoorzieningen tenminste op balansdatum van het lopende jaar voldoende moeten zijn om de

verwachte tekorten te dekken op grondexploitaties. Voor de Jaarrekening 2015 geldt hiervoor het berekende tekort op contante waarde per 1-1-2016. Op basis van voorliggende grondexploitatie zal, uitgaande van het mid-case scenario, een verliesvoorziening getroffen dienen te worden ter grootte van minimaal ca. € 9,8 mln., zijnde het tekort op de grondexploitatie op contante waarde per 1-1-2016.
Daarnaast dient rekening te worden gehouden met toekomstige oprenting van de verliesvoorziening, zodat deze op einddatum (31-12-2027) de omvang van het resultaat op eindwaarde heeft bereikt. Tot het 'on hold zetten van het plan' (begin 2015) waren de jaarlijkse lasten verbonden aan de oprenting in de meerjarenbegroting opgenomen. Deze werden gedekt uit de Algemene Reserve Grondexploitaties (ARG). De ARG is echter eind 2015 opgeheven, waardoor het college bij het treffen van de voorziening voor NDVC rekening houdt met de toekomstige oprenting ter grootte van ca. € 2,6 mln.
Dit betekent dat de te treffen verliesvoorziening voor de GREX NDVC ca. € 12,4 mln. bedraagt. Afgezet tegen de bij de tweede herziening van 2014 reeds getroffen verliesvoorziening van ca. € 18,8 mln. valt een bedrag van ca. € 6,4 mln. vrij ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

Zoals eerder toegelicht kent het plan risico's. Ook wanneer de ontwikkeling van het plan volledig volgens plan verloopt, impliceert de onzekerheid in prijsvorming dat het resultaat ten opzichte van het berekende grondexploitatieresultaat substantieel kan wijzigen. Dit kan leiden tot een hogere of lagere benodigde verliesvoorziening. De raad kan beslissen om een bestemmingsreserve te treffen waaruit zij een eventuele toekomstig noodzakelijke verhoging van de verliesvoorziening kan dekken. In dat geval zullen echter minder middelen terugvloeien naar de algemene reserve vrij besteedbaar.

4. Communicatie
Over de GREX wordt extern gecommuniceerd door middel van een infographic en een nieuwsflits.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
1544668	Openbare samenvatting 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016'

Voorblad

ID:	10092
Onderwerp:	Raadsvoorstel (zienswijze) Ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 Avalex (1590339).
Samenvatting:	De raad wordt desgewenst verzocht een zienswijze in te dienen op de aangeleverde ontwerpbegroting. Het college heeft een conceptzienswijze voorbereid.
Financiële consequenties:	Niet van toepassing
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren te besluiten conform het voorstel
Communicatie:	De conceptzienswijze is in verband met het verstrijken van de reactietermijn reeds aangeboden aan Avalex onder voorbehoud van goedkeuring door de raad. Na vaststelling door de raad wordt een definitieve getekende versie verzonden.
Ingekomen griffie:	19-05-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder F.J. Kist
Commissies:	Commissie OG
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	Conform afspraken gemaakt in de commissie zijn enkele wijzigingen doorgevoerd. Deze zijn schriftelijk afgestemd met de leden van de commissie OG. In verband met het verstrijken van de reactietermijn is conform de afspraken gemaakt in de commissie OG de conceptzienswijze onder voorbehoud van goedkeuring door de raad reeds verzonden aan Avalex.

Geachte leden van de gemeenteraden,

Het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling Avalex informeert uw raden middels deze brief over:

- Ontwerpbegroting 2017 en de meerjarenraming 2018 - 2021

Uw raad kan een zienswijze indienen over de Ontwerpbegroting 2017. Avalex verzoekt u om uiterlijk 3 juni 2015 (8 weken na heden) uw zienswijze aan het dagelijks bestuur van Avalex kenbaar te maken.

De Ontwerpbegroting 2017 wijkt significant af van de begroting 2016 (zoals die in 2015 door het algemeen bestuur is vastgesteld. In deze brief willen we de belangrijkste verschillen toelichten. De voornaamste afwijkingen betreffen:

- Een nieuw gezamenlijk beleid
- Een nieuwe opzet van de begroting

Nieuw beleid
De zes Avalex gemeenten hebben gezamenlijk een nieuw afvalbeleid ontwikkeld. Ten tijde van het opstellen van deze gewijzigde begroting is in alle zes de gemeenteraden het voorkeursscenario 'Omgekeerd Inzamelen' uit het rapport 'Grip op Grondstoffen' aangenomen in de raden. De implementatie en uitvoering van het gezamenlijk afvalbeleid zijn verwerkt in de ontwerpbegroting 2017.

Afscheid van het 'inverdienmodel' en de fixed fee
In 2012 heeft het bestuur besloten tot het zogenaamde inverdienmodel om uit de verlieslatende situatie te komen. De essentie van het inverdienmodel is dat negatieve resultaten van het verleden en de verwachte negatieve resultaten t/m 2013 opgevangen worden binnen de reserves van Avalex.

De verwachting was dat de reserves een negatief saldo zouden hebben t/m 2016. Avalex kende gedurende deze periode een aangepaste afrekensystematiek, waarbij zij haar diensten aan gemeenten via een fixed fee bij de gemeenten in rekening bracht. Via taakstellingen zou Avalex volgens een geregisseerd plan vanaf het jaar 2014 weer positief bijdragen aan haar eigen vermogen. Middels deze target stellende plannen zou 2016 het laatste jaar met een negatief eigen vermogen worden.

Voor de deelnemende gemeenten betekent het dat de fixed fee periode eindigt op het moment dat Avalex beschikt over een positief eigen vermogen.

Die situatie van zwarte cijfers wordt eerder bereikt dan verwacht. De verwachting is dat Avalex bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 over een positief eigen vermogen beschikt.

Tariefstructuur
Avalex ontvangt haar inkomsten uit de DVO Bijdrage van de gemeenten en uit de opbrengsten van de vermarkting van grondstoffen. Avalex ontvang geen lokale heffingen, algemene uitkering of dividend.

In 2012 heeft het bestuur besloten tot een fixed fee afrekensystematiek om uit de in het verleden ontstane

verlieslatende situatie te komen. In dit model is vastgelegd dat door middel van een vaste bijdrage per gemeente de exploitatie van Avalex wordt afgerekend. Naast deze vaste bijdrage worden extra uitgevoerde dienstverleningen gescheiden in rekening gebracht. Avalex kende een aantal kostenposten uit de reguliere Avalex exploitatierekening met een eigen verrekensystematiek met de deelnemende gemeenten. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 komt Avalex uit de rode cijfers en wordt er een positief eigen vermogen vastgesteld. Naar aanleiding daarvan heeft het Bestuur van Avalex de opdracht gegeven tot de uitwerking van een nieuwe tariefstructuur.

Voorstellen hiervoor zijn in de vergaderingen van het dagelijks bestuur besproken. De voorkeur voor een scenario is door het dagelijks bestuur uitgesproken, een nadere uitwerking is noodzakelijk. De nieuwe tariefstructuur is nog niet opgenomen in deze ontwerpbegroting.

De vaststelling van de nieuwe tariefstructuur op voorstel van het dagelijks bestuur in zal plaatsvinden het algemeen bestuur.

Nieuwe opzet begroting
De begroting van Avalex kende in het verleden een opbouw met een zevental programma's. Programma 7 betrof de zakelijke dienstverlening (het bedrijfsafval). Per 31 december 2015 is deze afdeling verkocht. Door de verkoop van de afdeling bedrijfsafval is het dus ook noodzakelijk om een nieuwe programma indeling voor de begroting te maken, ook omdat hierdoor een aantal bestaande kostenverdeelsleutels aan wijzigingen onderhevig zijn.

Tezamen met het ontwikkelen van de nieuwe tariefstructuur en de invoering van het gezamenlijk beleid 'Grip op Grondstoffen' is nagedacht over de nieuwe programma indeling voor de begroting. Een belangrijk uitgangspunt is hierbij dat er sprake is van een grote mate van gemeenschappelijkheid met de mogelijkheid van individuele uitzonderingen (pluspakket).

Wijziging van de programma indeling van een begroting moet zorgvuldig gebeuren. Het bestuur van Avalex en de gemeenteraden moeten immers voldoende overzichtelijke stuurinformatie krijgen die ook nog meerjarig vergelijkbaar is.

De begroting dient nadrukkelijk om de bestuurbaarheid van Avalex te waarborgen. De informatie in de begroting dient daarom in hoge mate eenduidig, transparant en overzichtelijk te zijn. Door het gebruiken van meerdere programma's is het noodzakelijk om kostenverdeelsleutels te hanteren. Het gebruik van deze verdeelsleutels heeft een nadelige invloed op de transparantie.

Gelet op het bovenstaande is gekozen voor een nieuwe heldere en éénduidige programmabegroting. De nieuwe systematiek behelst één overzichtelijk programma waarin alle kosten en baten van Avalex duidelijk en transparant worden weergegeven.

Hiermee wordt ook invulling gegeven aan het uitgangspunt wat bovenstaand al in de nieuwe tariefstructuur wordt aangegeven:

- Eén administratie waarop één accountantsverklaring wordt gevraagd.

Opbrengsten
In de bijdrage gemeente DVO zijn alle opbrengsten meegenomen die Avalex ontvangt voor de dienstverlening aan haar gemeenten. De verschillende onderdelen die in 2015 apart aan de gemeenten werden doorbelast worden in 2016 onderdeel van de DVO-bijdrage, waardoor de DVO bijdrage stijgt ten opzichte van de ontwerpbegroting 2016.

De overige opbrengsten worden behaald door het overslaan van afval voor andere partijen en de extra dienstverlening die buiten de DVO om wordt uitgevoerd voor de deelnemende gemeenten. De daling van de overige opbrengsten ontstaat door het wegvallen van de opbrengsten van het onderdeel bedrijfsafval.

De opbrengst grondstoffen bevat alle opbrengsten die Avalex ontvangt voor het vermarkten van de grondstoffen, zoals oud papier en karton, textiel en glas. Per 1 februari 2016 zamelt Avalex PMD (Plastic, Metaal en Drinkpak) in, in plaats van plastic . De opbrengsten voor de stroom PMD wordt door de stichting Nedvang direct uitgekeerd aan de gemeenten. Deze opbrengsten zijn dus **niet** verwerkt in de begroting van Avalex. De kosten voor de inzameling van PMD zijn **wel** verwerkt in de begroting.

Op dit moment wordt er onderzocht of er draagvlak is bij de gemeenten om de PMD opbrengsten aan Avalex te laten uitkeren.

'In Control'
Jaarlijks wordt door het management van Avalex naar aanleiding van haar missie en visie een (jaar)plan opgesteld. In het begin van elk jaar wordt dit jaarplan geëvalueerd, aangevuld en aangepast vervolgens vastgesteld voor het volgende jaar. In het jaarplan zijn de resultaatgebieden voor de organisatie gedefinieerd. Aan de hand van de missie en visie zijn resultaatgebieden voor bestuur, medewerkers, klanten en maatschappij vastgelegd. Verder wordt richting gegeven aan de organisatie op het gebied van strategie, leiderschap en inzet van medewerkers. Het beheersen van het beschikbare budget voor de te realiseren doelen wordt hierin bewaakt.

In de planning en control cyclus (P&C cyclus) van Avalex wordt gestuurd op de te behalen (jaarplan) doelen. Belangrijk uitgangspunt van de P&C cyclus blijven daarbij de vijf pijlers van "in-control" opgesteld door Deloitte. Deze vijf pijlers zijn: adequate risicoanalyse, adequate procesopzet, goede verbijzonderde interne controle, adequate automatiseringsomgeving en voldoende frequente managementinformatie. Op deze wijze werkt Avalex aan het behouden en verder versterken van haar "in-control" positie. Op basis van haar jaarplan verwacht Avalex haar missie te voldoen binnen de gestelde kaders (begroting).

Mede door het sturen op het behouden en versterken van de 'in control' positie was het bijvoorbeeld mogelijk om de jaarrekening en jaarstukken dit jaar voor 15 april te laten goedkeuren.

Ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 in concept

Datum 7 april 2016

Voorwoord

Ondanks de vele bewegingen en onzekerheden in onze directe omgeving en in de rest van de wereld, kan worden vastgesteld dat door de aard van de werkzaamheden en de structuur, de ontwikkeling van Avalex redelijk voorspelbaar en beheersbaar is. Het overgrote deel van de werkzaamheden zullen in de voorliggende begrotingsperiode in vergelijkbare vormen gecontinueerd worden, zij het dat de inhoud van de containers zal veranderen alsmede afzetkanalen van de ingezamelde producten. Hierin liggen dan ook de grootste uitdagingen en worden de grootste risico's gelopen.

In de periode tot en met 2020 zal het project 'Omgekeerd Inzamelen' worden geïmplementeerd. De voortgang van dit cruciale project wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld zodat verrassingen in dit kader worden uitgesloten.

Met de nieuwe organisatiestructuur, de besturingsmogelijkheden van het nieuwe ICT-systeem en de heldere opdracht zien wij de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Maatschappelijke meerwaarde

De kerntaak van Avalex is het milieubewust inzamelen, scheiden en laten verwerken van afval en grondstoffen. We zijn een gemeenschappelijke regeling: hierdoor hangt ons bestaansrecht samen met de waarde die wij voor de maatschappij leveren. Het creëren van deze waarde gaat in onze ogen verder dan het uitvoeren van onze primaire taak van een milieubewuste afvalinzameling. Voor ons betekent het dat wij, naast onze kerntaak, waarde willen creëren op economisch en sociaal gebied.

Met de wijze waarop wij onze kerntaak uitvoeren, voegen wij waarde toe. Wij richten ons hiervoor nadrukkelijk op de lange termijn. Als spil in de keten zijn we hiermee een betrouwbare partner van de deelnemende gemeenten op een breed maatschappelijk terrein.

Visie
Een afvalloze regio binnen de gemeenten waarin wij actief zijn, door de verwaarding van afval naar grondstoffen.

Missie
Het zijn van een betrouwbare partner van gemeenten in de uitvoering van afvalinzameling en duurzame inzet van grondstoffen, op milieubewuste en maatschappelijke manier.

Kernwaarden
In ons handelen en onze communicatie streven wij de volgende waarden na: Samen, Beweging, Vertrouwen en Verantwoordelijkheid.

Strategie
Onze kerntaak zodanig uitvoeren dat we maximale maatschappelijke meerwaarde creëren.

Kerntaak
Het milieubewust inzamelen, scheiden en laten verwerken van afval en grondstoffen.

Maatschappelijke waarde
Maatschappelijke meerwaarde creëren we door op een maatschappelijk gewenste manier onze kerntaak uit te voeren. Hiervoor geven we invulling aan de volgende taken:
- Gezamenlijk afvalbeleid gemeenten
- Duurzame inzetbaarheid
- Verbinding maatschappelijke organisaties
- Advisering innovatief afvalmanagement

1. Inhoud

1. Inhoud 2

2. Inleiding 3

2.1. Kerngegevens Avalex 5

3. Programma Avalex 6

3.1. Maatschappelijke doelstellingen 6

3.2. Wat gaat Avalex daarvoor doen? 6

3.3. Financiën 7

4. Algemene dekkingsmiddelen 10

4.1. Nieuwe Tariefstructuur ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

5. Investeringen 10

6. Paragrafen 12

6.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 12

6.2. Onderhoud kapitaalgoederen 14

6.3. Financiering 14

6.4. Bedrijfsvoering 15

6.5. Verbonden partijen 17

Bijlage I Meerjarenraming 0

Bijlage II Inverdienmodel 1

Bijlage III DVO Bijdrage per gemeente 2

Bijlage IV Investeringsbegroting meerjarig 3

2. Inleiding

Voor u ligt de ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020. Het laat de te verwachten baten, kosten en investeringsuitgaven volgens huidig inzicht zien. Avalex is volop in beweging, de zes Avalex gemeenten hebben gezamenlijk een nieuw afvalbeleid ontwikkeld. Ten tijde van het opstellen van de ontwerpbegroting is in alle zes de gemeenteraden het voorkeursscenario 'Omgekeerd Inzamelen' uit het rapport 'Grip op Grondstoffen' aangenomen. De implementatie en uitvoering van het gezamenlijk afvalbeleid zijn verwerkt in deze ontwerpbegroting 2017.

Inverdienmodel 'Omgekeerd Inzamelen'

In bijlage II is de meerjarige ontwikkeling van de DVO Bijdrage opgenomen. Het inverdienmodel is gebaseerd op het genereren van meer opbrengsten via het inzamelen van grondstoffen en minder verwerkingskosten voor de verbranding van restafval. Echter worden de opbrengsten voor de stroom PMD (Plastic, Metaal en Drinkpak) in de huidige situatie uitgekeerd aan de gemeente en komen deze opbrengsten niet ten gunste van Avalex. Dit maakt dat de DVO bijdrage meerjarig niet de verwachte daling laat zien. Daarom is in bijlage II de meerjarige ontwikkeling in de DVO bijdrage opgenomen, met daaronder de verwachte stijging in opbrengsten die uitgekeerd worden aan de gemeenten. Kijkend naar het totaal zien we een daling van de kosten van de gemeente zoals opgenomen in het inverdienmodel van het stuk 'Grip op Grondstoffen'. Dit is dus niet terug te zien in de totale begroting van Avalex.

Nieuwe opzet begroting

Het uitgangspunt dat in het gezamenlijk beleid uit het rapport 'Grip op Grondstoffen' geformuleerd staat, is de grote mate van gemeenschappelijkheid met een mogelijkheid tot individuele uitzondering (pluspakket). Avalex heeft in het verlengde van het project 'Grip op Grondstoffen' een opzet gemaakt voor een eenduidige transparante begroting die het inzicht bevordert en de gezamenlijkheid weerspiegelt. De nieuwe systematiek behelst één overzichtelijk programma waarin alle kosten en baten van Avalex duidelijk en transparant worden weergegeven.

In bijlage I is de meerjarenraming opgenomen. Deze sluit aan bij de ontwerpbegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020. Hierin zijn de volgende te verwachten ontwikkelingen verwerkt:

- De verwachte consequenties van de invoer van 'Omgekeerd Inzamelen', zowel de gevolgen voor de uitvoering als de gevolgen voor de verwerkingskosten en de verwerkingsopbrengsten:
- De meerjarige financiële consequenties van de investeringsbegroting en de rentelasten van de lening portefeuille.

Kaderbrief gemeenschappelijke regelingen

De ontwerpbegroting is opgesteld op basis van de 'kaderbrief gemeenschappelijke regelingen' van de regio Haaglanden. Hierin zijn de zeven onderwerpen benoemd, die Avalex op de volgende wijze heeft verwerkt in deze begroting:

1 De tijdige inzending van stukkenontwerpbegroting
Avalex streeft ernaar alle stukken tijdig in te zenden, met inachtneming van de verplichte zienswijze termijnen voor de raden en de WGR.

2 Indexering
Avalex heeft op basis van de kaderbrief een indexering toegepast van 0,3%. Uitzondering daarop zijn de verwerkingstarieven en tarieven voor tractie, welke gebaseerd zijn op de contracten met de eindverwerkers en Roteb.

3 Risico's en weerstandscapaciteit
Avalex heeft in de paragraaf weerstandsvermogen en riscobeheersing een toelichting opgenomen van de risico's en risicobeheersing.

4 Nieuw beleid
Naast de invoer van het vastgestelde beleid wordt nieuw beleid voorbereidt door de stuurgroep Afvalbeleid, waarin de wethouders met afval in hun portefeuille uit de deelnemende gemeenten zitting hebben. Zij brengen vervolgens een advies uit aan het Dagelijks Bestuur.

5 Vennootschapsbelasting (VPB)
Avalex heeft uitgebreid overleg gehad met haar accountant over wet- en regelgeving rondom VPB. In december 2015 heeft Avalex het onderdeel Bedrijfsafval verkocht, hierdoor blijft het overgrote deel van de activiteiten vanaf 2016 en verder buiten de VPB sfeer. Veiligheidshalve is er een rekening gehouden met VPB over de inkomsten die gegenereerd worden met het overslaan van afval voor andere organisaties.

6 Commissie Depla en vernieuwing BBV
Avalex volgt de aanpassingen van de commissie BBV en heeft de gevraagde indicatoren opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

7 Omgang met tekorten/overschotten
Avalex informeert haar Dagelijks Bestuur middels een kwartaalrapportage over de voortgang op de begroting. Avalex streeft ernaar afwijkingen binnen de eigen begroting op te lossen. Mocht het echter voorkomen dat Avalex een overschrijding heeft van meer dan 5%, dan wordt de kwartaalrapportage voorzien van een voorstel voor een begrotingswijziging. Deze wijziging heeft dezelfde bestuurlijke route als de ontwerpbegroting.

2.1. Kerngegevens Avalex

Het Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex is in het jaar 2001 voortgekomen uit de reinigingsdiensten van de gemeenten Rijswijk, Leidschendam en Voorburg (tegenwoordig Leidschendam-Voorburg). De Gemeenschappelijke Regeling is opgericht op grond van de raadsbesluiten van de gemeenten Leidschendam, d.d. 10 januari 2000, Rijswijk, d.d. 21 december 1999 en Voorburg, d.d. 23 december 1999. Provinciale goedkeuring is verleend op 20 maart 2000. De thans vigerende GR is door het Dagelijks Bestuur vastgesteld op 14 september 2009. Het bedrijf heeft de rechtsvorm van een Gemeenschappelijke Regeling op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. De deelnemers zijn sinds 1 januari 2010 de volgende gemeenten:

- Delft
- Leidschendam-Voorburg
- Midden Delfland
- Pijnacker-Nootdorp
- Rijswijk
- Wassenaar

Het Algemeen Bestuur

Het AB stelt de kaders voor het DB vast en controleert het DB. De leden van het AB worden gekozen door de gemeenteraden. Op 31 december 2015 bestaat het AB uit volgende leden:

- Namens de gemeente Wassenaar:
  Dhr. J.Th. Hoekema, voorzitter (burgemeester), dhr. L. Maat (wethouder)
- Namens de gemeente Delft:
  Dhr. L.B. Harpe (wethouder), mevr. A. Hekker (wethouder)
- Namens de gemeente Leidschendam-Voorburg:
  Dhr. P.F. Rozenberg (wethouder), dhr. F.J. Kist (wethouder)
- Namens de gemeente Midden Delfland:
  Mevr. A. Schouten - van Doorn (gemeenteraadslid), dhr. H.H.V. Horlings, penningmeester (wethouder)
- Namens de gemeenten Pijnacker-Nootdorp:
  Dhr. F.J.M. van Kuppeveld (gemeenteraadslid), dhr. P.M. Melzer (wethouder)
- Namens de gemeente Rijswijk:
  Dhr. R.A.J. van der Meij (wethouder), mevr. N. Dierdorp, secretaris (wethouder)

Het Dagelijks Bestuur

Het DB bestuurt de onderneming en de directeur draagt zorg voor de uitvoering hiervan. Op 31 december 2015 bestaat het DB uit:

- Dhr. J.Th. Hoekema, voorzitter (burgemeester van Wassenaar)
- Dhr. P.M. Melzer (wethouder Pijnacker-Nootdorp)
- Dhr. F.J. Kist (wethouder Leidschendam-Voorburg)
- Mevr. N. Dierdorp, secretaris (wethouder Rijswijk)
- Dhr. H.H.V. Horlings, penningmeester (wethouder Midden Delfland)
- Mevr. A. Hekker (wethouder Delft)

Het managementteam van Avalex wordt gevormd door dhr. J.R. Kuin (algemeen directeur), mevr. C.H.T. Gribling (Controller/hoofd Bedrijfsvoering), mevr. S.C.M. van Gemert (hoofd Uitvoering), mevr. M. de Vries (hoofd Communicatie) en mevr. F.S. Mantes (hoofd Beleid, Innovatie en Projecten).

3. Programma Avalex

In programma Avalex zijn alle baten en lasten meegenomen. Met dit programma wordt uitvoering gegeven aan, de aan de Gemeenschappelijke Regeling opgedragen wettelijk taak van de Gemeenten: Delft, Leidschendam-Voorburg, Midden Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk en Wassenaar tot inzameling van afval van inwoners.

3.1. Maatschappelijke doelstellingen

De kerntaak van Avalex is het milieubewust inzamelen, scheiden en laten verwerken van afval en grondstoffen. De strategie van Avalex is deze kerntaak zodanig uit te voeren dat we een maximale maatschappelijke meerwaarde creëren.

3.2. Wat gaat Avalex daarvoor doen?

In 2017 zal Avalex de in 2016 ingezette operationalisering van “Grip op Grondstoffen” verder implementeren. Na de opstartfase in 2016 zal in 2017 in de zes gemeenten startwijken overgezet worden naar “Omgekeerd Inzamelen” en geëvalueerd. Het landelijke proeftraject “Afvalscheiding in de Hoogbouw” zal zijn afgerond en geëvalueerd, evenals het proefproject “Afvalscheiding in centrumgebieden”.

In 2017 zal Avalex een verdere invulling geven aan een aantal projecten op gebied van duurzaamheid die in 2016 zijn geïnitieerd:

- Schone voertuigen, transportvisie 2025
- Duurzaamheidscentrum
- Regionale verkenning biomassa
- Ontwikkelingen op het gebied van nascheiding

Figuur 1 kernproces

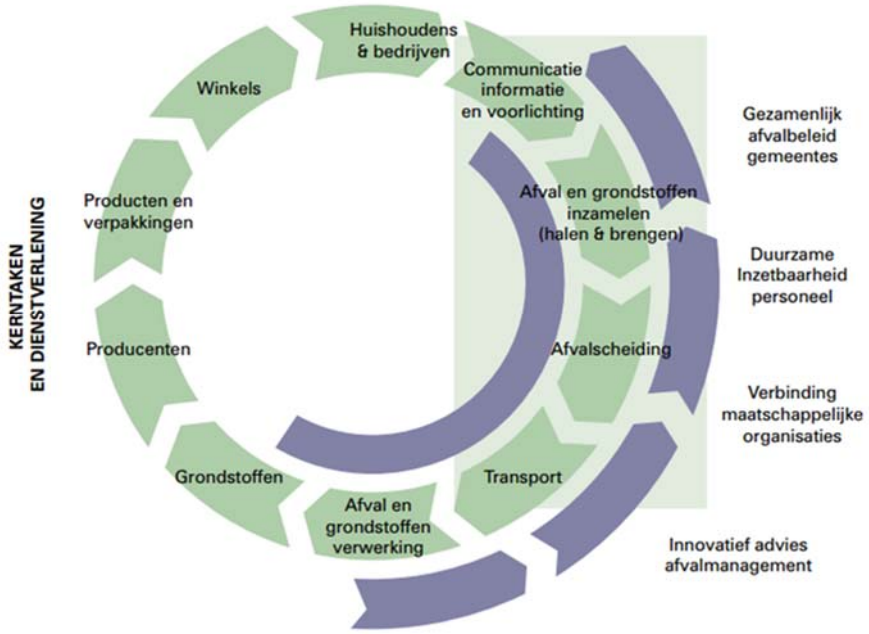

3.3. Financiën

Omschrijving	2016 Ontwerpbegroting	2016 Prognose	2017 Ontwerpbegroting
Bijdrage gemeente DVO	30.930	33.699	34.163
Opbrengst grondstoffen	1.747	2.275	2.782
Overige opbrengsten	9.425	3.359	3.412
Totaal opbrengsten	**42.102**	**39.332**	**40.357**
Inzameling & overslag	9.842	10.941	10.974
Verwerkingskosten	13.311	11.547	11.725
Beheer & onderhoud kapitaalgoederen	3.864	4.474	4.923
Overige directe kosten	2.252	1.448	1.460
Totaal directe kosten	**29.269**	**28.411**	**29.083**
Personeelskosten	6.962	5.389	5.405
Algemene bedrijfskosten	2.741	3.016	3.129
Financiële lasten	390	277	284
Totaal bedrijfsvoering kosten	**10.093**	**8.682**	**8.819**
Projectkosten VANG		**1.010**	**1.223**
Incidentele kosten	**300**	**887**	**889**
Totale kosten	**39.662**	**38.990**	**40.013**
Resultaat voor belastingen	**2.440**	**342**	**343**
VPB		**39**	**39**
Resultaat na belastingen	2.440	303	304

Opbrengsten

In de bijdrage gemeente DVO zijn alle opbrengsten meegenomen die Avalex ontvangt voor de dienstverlening aan haar gemeenten. De verschillende onderdelen die in 2015 apart aan de gemeenten werden doorbelast worden in 2016 onderdeel van de DVO-bijdrage, waardoor de DVO bijdrage voor 2017 stijgt ten opzichte van de ontwerpbegroting 2016.

De overige opbrengsten worden behaald door het overslaan van afval voor andere partijen en de extra dienstverlening die buiten de DVO om wordt uitgevoerd voor de deelnemende gemeenten. De daling van de overige opbrengsten ontstaat door het wegvallen van de opbrengsten van het onderdeel bedrijfsafval.

De opbrengst grondstoffen bevat alle opbrengsten die Avalex ontvangt voor het vermarkten van de grondstoffen, zoals oud papier en karton, textiel en glas. Per 1 februari 2016 zamelt Avalex PMD (Plastic, Metaal en Drinkpak) in, in plaats van plastic . De opbrengsten voor de stroom PMD wordt door de stichting Nedvang direct uitgekeerd aan de gemeenten. Deze opbrengsten zijn dus **niet** verwerkt in de begroting van Avalex. De kosten voor de inzameling van PMD zijn **wel** verwerkt in de begroting.

Ontwikkeling DVO Bijdrage		2016		2017
Bruto DVO bijdrage Avalex begroting	€	33.698.539	€	34.162.702
PMD opbrengsten bij gemeenten	€	1.040.416	€	1.989.852
Totale kosten gemeenten	€	32.658.123	€	32.172.850

Directe kosten
De kosten voor Inzameling & Overslag bevatten alle directe kosten die hiermee zijn gemoeid zoals tractiekosten, directe personeelskosten en kosten voor het overlaadstation. In de ontwerpbegroting 2016 stonden de kosten voor de inhuur van uitvoerend personeel onder de post personeelskosten. In deze begroting zijn deze opgenomen onder de directe kosten voor Inzameling & Overslag. Dit geeft een verschuiving van kosten van € 1.2 miljoen. In het totaal zijn meegenomen de wijziging van inzamelfrequenties door 'Omgekeerd Inzamelen' en het wegvallen van de kosten voor inzameling van bedrijfsafval.
De verwerkingskosten zijn gebaseerd op de verwachte tonnages reststromen, zoals restafval inclusief de afvalstoffenbelasting. De daling ten opzichte van de ontwerpbegroting 2016 is gebaseerd op de verwachte resultaten van de invoer van 'Omgekeerd Inzamelen'.

Het beheer & onderhoud kapitaalgoederen bevat alle kosten die gerelateerd zijn aan het onderhoud en beheer van het containerpark, zoals de onderhoudskosten, reparaties en afschrijvingslasten. De stijging in deze kosten wordt veroorzaakt door uitbreiding van het containerpark en een stijging van de onderhoudskosten per container, onder andere door de elektronica waar een groeiend aantal containers mee is uitgerust.
De overige directe kosten bevatten met name kosten voor de huisvesting. De daling van deze kosten ten opzichte van voorgaande jaren is ontstaan door het updaten van het meerjarenonderhoudsplan.

Bedrijfsvoering kosten
De personeelskosten zijn de kosten voor al het personeel dat niet direct in de uitvoering werkzaam is. De personeelskosten bevatten alle kosten voor zowel intern als extern personeel.
De algemene bedrijfskosten bevatten alle kantoorkosten zoals verzekeringen, ICT en kosten voor de kantine. De stijging van kosten heeft te maken met een stijging van het aantal vaste licenties ICT en de stijging van de verzekeringskosten op de huisvesting.
De incidentele kosten bestaan uit algemene advieskosten, kosten voor aanbestedingen en kosten voor ICT. De stijging wordt veroorzaakt door juridische advieskosten, kosten voor aanbestedingen en kosten voor het vervolmaken van het ICT landschap.

Projectkosten VANG
De doelstelling is om dit project optimaal uit te rollen binnen de afvaldriehoek: Service, Kosten en Milieu. Op basis van de KPI's uit deze driehoek wordt ieder kwartaal gerapporteerd aan het bestuur en de gezamenlijke stuurgroep afvalbeleid.

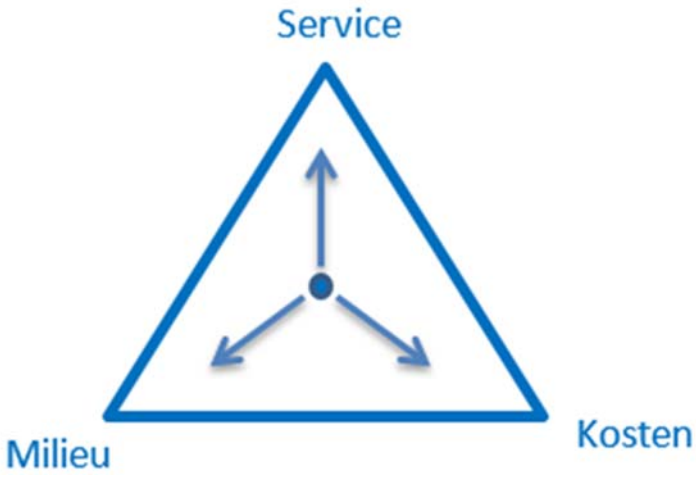

De projectkosten VANG bevatten alle kosten die benodigd zijn voor de invoer van ‘Omgekeerd Inzamelen’. Een specificatie van de te verwachte kosten voor 2016 is opgenomen in onderstaande tabel.

Begroting	2017	2018	2019	2020
Projectbureau	€ 131.813	€ 131.813	€ 131.813	€ 131.813
Communicatie	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000
Proefprojecten	€ 100.000			
Transitie	€ 730.705	€ 705.227	€ 679.749	€ 654.272
Totale kosten	€ 1.222.519	€ 1.097.040	€ 1.071.562	€ 1.046.086

4. Algemene dekkingsmiddelen

Avalex ontvangt haar inkomsten uit de DVO Bijdrage van de gemeenten en uit de opbrengsten van de vermarkting van grondstoffen. Avalex ontvang geen lokale heffingen, algemene uitkering of dividend.
In 2012 heeft het bestuur besloten tot een fixed fee afrekensystematiek om uit de in het verleden ontstane verlieslatende situatie te komen. In dit model is vastgelegd dat door middel van een vaste bijdrage per gemeente de exploitatie van Avalex wordt afgerekend. Naast deze vaste bijdrage worden extra uitgevoerde dienstverleningen gescheiden in rekening gebracht. Avalex kende een aantal kostenposten uit de reguliere Avalex exploitatierekening met een eigen verrekensystematiek met de deelnemende gemeenten.

Zoals bovenstaand is beschreven werd sinds 2012 afgerekend met de gemeente afgerekend op basis van een fixed fee. Deze fixed fee is toen per gemeente vastgesteld in een financieel uiterst onzekere situatie op basis van de op dat moment bekende gegevens en een aantal aannames.

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 komt Avalex uit de rode cijfers en wordt er een positief eigen vermogen vastgesteld. Naar aanleiding daarvan heeft het Bestuur van Avalex de opdracht gegeven tot de uitwerking van een nieuwe tariefstructuur.
Voorstellen hiervoor zijn in de vergaderingen van het dagelijks bestuur besproken. Het dagelijks bestuur van Avalex heeft een voorkeur uitgesproken voor een scenario gebaseerd op ‘werkelijke kosten’.

In Bijlage III treft u een mogelijke verdeling van de DVO bijdrage per gemeente op basis van de methode ‘werkelijke kosten’. Alle extra diensten die in het verleden buiten de DVO werden gefactureerd worden nu in één DVO bijdrage gepresenteerd. Dit scenario ligt op dit moment voor in het dagelijks bestuur, de bedragen per gemeente zijn dus indicatief.

Het totaal bedrag voor de gehele GR draagt zorg voor een sluitende begroting. Het dagelijks bestuur heeft besloten de (sluitende) begroting op basis van het totaal van de DVO bijdragen voor te leggen met de nadrukkelijke aantekening dat de verdeling per gemeenten nog vastgesteld dient te worden. Dit zal gebeuren op basis van de binnenkort vast te stellen tariefstructuur. Deze tariefstructuur zal recht doen aan de criteria die het bestuur hiervoor heeft gesteld (simpel, eerlijk, uitlegbaar en voorspelbaar).
De vaststelling van de nieuwe tariefstructuur op voorstel van het dagelijks bestuur zal plaatsvinden in het algemeen bestuur.

5. Investeringen

De investeringsbegroting is aanzienlijk veranderd ten opzichte van ontwerpbegroting 2016. Dit wordt met name veroorzaakt door de grote investeringen in minicontainers die in 2016 staan gepland. In bijlage IV is de meerjarige investeringsbegroting opgenomen.

De investeringen in gebouwen dalen ten opzichte van 2016 vanwege het feit dat er in 2016 de nodige verbeteringen worden aangebracht welke gereed zijn in 2017.

De Investeringen voor ICT hardware en software stijgen doordat er voor beide een aantal vervangingen gedaan moeten worden.

Tenslotte is er een forse daling op machines en installaties, dit vloeit voort uit het meerjarig onderhoudsplan.

Tabel in euro's x 1.000

Investeringen (in euro * 1.000)	2016 Ontwerpbegroting	2016 Prognose	2017 Ontwerpbegroting
Afzetcontainers		20	25
Bootcontainers		330	330
Perscontainer		70	31
Rolcontainer > 360L		40	46
Bovengronds verzamel container	890	50	31
Gebouwen	25	575	29
ICT, Hardware		175	283
ICT, Software	103	15	113
Machines en installaties		300	39
Inrichting en inventaris		30	19
Minicontainer	375	2.364	87
Mobiliteit	583	520	9
Ondergrondse container	3.585	3.750	3.286
Totaal	5.560	8.239	4.327

6. Paragrafen

6.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de mate waarin onverwachte financiële risico's kunnen worden opgevangen. Het geeft het vermogen van de organisatie weer om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te vangen zonder dat het invloed heeft op de voortzetting van het bestaande beleid. Bij het vaststellen van het weerstandvermogen wordt de weerstandcapaciteit afgezet tegen de risico's die Avalex loopt. De weerstandscapaciteit is het geheel van middelen en mogelijkheden om deze niet begrote, onverwachte en substantiële kosten te dekken.

De weerstandscapaciteit bestaat bijvoorbeeld uit reserves, bezuinigingsmogelijkheden en onbenutte belastingcapaciteit. Als reserves kunnen de vermogenspositie en bestemmingsreserves worden geteld. Avalex heeft eind 2015 een positief vermogen. Onbenutte belastingcapaciteit kent Avalex niet.

Risico's

Avalex streeft ernaar om risico's zoveel mogelijk te beperken. De risico's voor onroerend goed, inventaris en personeel zijn voor het grootste deel ondervangen door afgesloten verzekeringen.
De algemene reserve wordt vooral gebruikt als dekking voor niet verzekerbare risico's om te allen tijde de bedrijfsvoering voort te kunnen zetten. De specifieke risico's die in 2016 aan de orde kunnen komen zijn:

De implementatie van 'Omgekeerd Inzamelen'.
Het invoeren van 'Omgekeerd Inzamelen' brengt een aantal risico's met zich mee. Op deze risico's zijn beheersmaatregelen gezet, welke projectmatig worden onderkend. Het grootste financiële risico is;

- De geprognotiseerde meeropbrengst van de grondstofstromen en de daaraan gekoppelde reductie van restafval wordt niet of onvoldoende gerealiseerd (€2.000.000).

De invoering van de VPB
Invoering van de VPB kan financiële consequentie hebben voor Avalex, hier is in deze begroting rekening mee gehouden (€39.000).

On het benodigde Weerstandsvermogen te bepalen dienen de risico's gekwantificeerd te worden. Avalex heeft dit gedaan door het maximale financiële risico te vermenigvuldigen met de kans dat de situatie zich daadwerkelijk voordoet om zo tot het benodigde weerstandsvermogen te komen. Om dit model simpel te houden is gekozen voor een drie niveaus, klein, middel en groot. Hiervoor hanteert Avalex de volgende kans percentages:

Kans dat het risico zich voordoet is klein: 25%
Kans dat het risico zich voordoet is middel: 50%
Kans dat het risico zich voordoet is groot: 75%

Risico's		Impact	Kans		
Implementatie 'Omgekeerd Inzamelen'					
geprognotiseerde meeropbrengst van de grondstofstromen en reductie van restafval wordt niet of onvoldoende gerealiseerd	€	2.000.000	Middel	50%	€ 1.000.000
Structurele externe risico's					
Wijzigingen in externe regelgeving(CAO)	€	340.000	Groot	75%	€ 255.000
Wijzigingen in externe regelgeving(millieu)	€	1.000.000	Middel	50%	€ 500.000
Uittreding deelnemende gemeente	€	5.000.000	Klein	25%	€ 1.250.000
Fluctuatie verwerkingskosten(1% van het totaal)	€	116.000	Groot	75%	€ 87.000
Schade aan kapitaalgoederen	€	500.000	middel	50%	€ 250.000
Structurele interne risico's					
Dekking op bezettingsverliezen	€	1.000.000	Middel	50%	€ 500.000
Impact kwaliteitsverschil ingezameld afval	€	250.000	Middel	50%	€ 125.000
Uitvalrisico overlaadstation	€	1.000.000	Middel	50%	€ 500.000
Ziekteverzuim en leeftijdsopbouw personeelsbestand	€	600.000	Groot	75%	€ 450.000
Aansprakelijksheidsclaims	€	1.000.000	klein	25%	€ 250.000

Benodigde weerstandscapaciteit	€ 5.167.000

Weerstandsvermogen

Het weerstandvermogen bestaat uit opgebouwde reserves (eigen vermogen), bezuinigingsmogelijkheden en onbenutte belastingcapaciteit. Onbenutte belastingcapaciteit en bestemmingsreserves kent Avalex niet. Avalex heeft op balansdatum 31 december 2015 een eigen vermogen van €4,3 miljoen. Mede gelet op het feit dat het vermogen van Avalex als gevolg van de verlieslatende situatie tot en met 2014 negatief is geweest, is het duidelijk dat de reserves op balansdatum nog ontoereikend zijn voor het gewenste weerstandvermogen van €5,2 miljoen.

De verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen vertaalt zich in een solvabiliteitsratio van naar verwachting 10,4% in 2017. Bij een solvabiliteitsratio kleiner dan 20% heeft een organisatie haar bezit zeer zwaar belast met schuld. Normaal bevindt solvabiliteitsratio zich tussen de 30% en 80%. In 2016 zal het solvabiliteitsratio naar verwachting licht stijgen in de jaren 2018-2020.

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote van Avalex is 12.324% in 2017. Dit is onvoldoende volgens de normen van de VNG, zij adviseert een ratio van kleiner dan 100%. De netto schuldquote blijft in de jaren 2018-2020 ongeveer gelijk.

De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte Avalex heeft om de eigen lasten te dragen. De structurele exploitatieruimte van Avalex is naar verwachting 6,1% in 2017. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Deze kengetallen geven een vertekend beeld van de financiële situatie van de gemeenschappelijke regeling Avalex. Avalex is eigendom van de zes deelnemende gemeente, welke garant staan voor de schuldenlast Avalex. De relatie tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen zou eigenlijk als onderdeel van de deelnemende gemeenten moeten worden bepaald.

Kengetallen	2017	2018	2019	2020
Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen in %	12324,1%	12398,9%	12411,4%	12402,2%
Solvabiliteit	10,4%	10,9%	11,7%	12,4%
Structurele exploitatieruimte	6,1%	5,7%	5,6%	5,6%

Risicobeheersing

Avalex heeft beheersmaatregelen getroffen om haar risico's te beheersen. Beheersmaatregelen zijn preventief, waarbij beoogd wordt de kans van voorkomen af te laten nemen, of repressief, waarbij beoogd wordt de gevolgen te reduceren. De belangrijkste preventieve maatregelen die Avalex heeft genomen zijn:

Het veranderen van de organisatiestructuur. Op 1 januari 2016 is de nieuwe hoofdstructuur van Avalex ingegaan. De nieuwe organisatie is robuust en toekomstbestendig voor de ontwikkelingen door de invoer van 'Omgekeerd Inzamelen'.

De implementatie van een nieuw ICT landschap. Op 1 januari 2015 is het nieuwe ICT landschap van Avalex live gegaan. Dit geeft Avalex betere sturingsinformatie en maakt de gegevens en processen beter te volgen. In 2016 wordt het ICT Landschap verder doorontwikkeld waardoor het Avalex nog beter kan helpen bij een efficiëntere bedrijfsvoering en van nog betere sturingsinformatie kan voorzien.

Een flexibele arbeidsschil. Avalex maakt in de uitvoering van haar diensten gebruik van een grote flexibele arbeidsschil (circa 40%). Hiermee kan Avalex makkelijk inspringen op wijzigingen in de dienstverlening.

Het mobiliteitscontract. Avalex heeft geen eigen wagenpark maar een leasecontract met Roteb. Hierdoor loopt Avalex zelf geen risico met de vloot en kan Avalex flexibel omgaan met de inzet van de wagens.

Het afstoten van Avalex Bedrijfsafval. Op 31 december 2015 is Avalex Bedrijfsafval verkocht. Hiermee reduceert Avalex haar risico's op het commerciële vlak, zoals marktwerking en VPB.

Avalex heeft de volgende repressieve beheersmaatregel genomen:

De bedrijfsverzekeringen. Avalex heeft in 2015 de portefeuille herzien. De bedrijfsverzekeringen zijn uitgebreid waardoor het financiële gevolgen bij calamiteiten, zoals brand, zijn gereduceerd.

6.2. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze begroting zijn de meest recente inzichten verwerkt voor het onderhouden van kapitaalgoederen. In december 2013 is een meerjarenonderhoudsplan voor de diverse terreinen en gebouwen samengesteld. In 2015 is het meerjarenondehoudspan opnieuw tegen het licht gehouden en waar nodig bijgesteld. Deze nieuwe inzichten zijn vertaald naar een verwacht verloop van de voorziening groot onderhoud.

Voor het groot onderhoud van het containerpark is een Beheerplan opgesteld. Deze is in december 2015 aangeboden aan het Dagelijks Bestuur. Het Beheerplan bevat alle nieuwe inzichten evenals de service level agreements ten aanzien van het containerpark. De financiële consequenties van het beheersplan zijn verwerkt in deze begroting.

6.3. Financiering

De financieringskosten van Avalex zijn aangepast naar de meest recente inzichten. In 2016 moet door Avalex een nieuwe lening worden afgesloten om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Deze lening bedraagt € 15 miljoen met een verwacht rentepercentage van 2% en een looptijd van 10 jaar. In deze begroting is deze lening meegenomen, dit levert een daling op in de financiële lasten van € 239.000 vanwege het lage rentepercentage in 2016.

Naar verwachting is het in 2017 niet nodig een nieuwe financiering af te sluiten.

6.4. Bedrijfsvoering

Avalex heeft vanaf 1 januari 2016 een nieuwe hoofdstructuur die de visie en missie van Avalex ondersteunt. Hiervoor zijn de volgende uitganspunten geformuleerd:

- Om uitvoeringsproblemen op de bestuurlijke agenda te voorkomen is de servicebeleving van gemeenten en inwoners cruciaal;
- Dit vraagt om een voorziening voor kwaliteitsbesturing om inzicht te hebben op de service van Avalex;
- Vernieuwing is een kwaliteit apart. Ontwikkelingen worden panklaar aangeleverd (overige bedrijfsonderdelen beschikken over processen, diensten, etc. die operationeel zijn);
- De uitvoering is volledig gericht op efficiënte inzet van mensen en middelen, inclusief de beschikbaarheid van alle technische middelen;
- Bedrijfsvoering is integraal ondersteunend aan de organisatie, waarbij strategische keuzes op personeelsgebied bij de directie liggen.

Organigram per 1 januari 2016

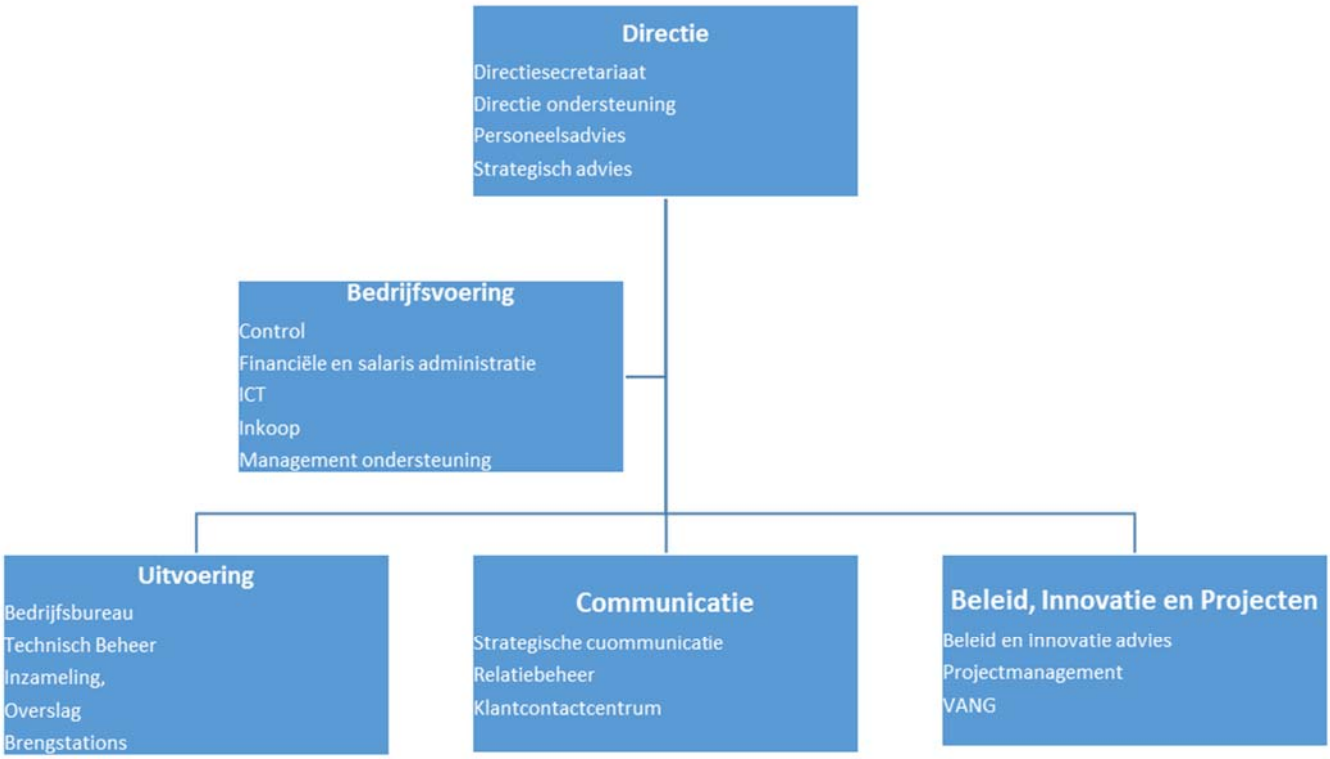

In 2016 heeft Avalex totaal 181,8 fte's. Hierin is de flexibele schil in de inzameling van 40 % niet meegenomen. Naar verwachting blijft het aantal fte's in 2017 ongeveer gelijk. De verdeling over de afdelingen is als volgt:

Afdeling	FTE's
Directie	11
Bedrijfsvoering	20
Communicatie	9
Beleid, Innovatie en Projecten	6
Uitvoering	135
Eindtotaal	181

Duurzaam personeelsbeleid

Een groot deel van de werkzaamheden binnen Avalex is van fysieke aard. Het is dus van groot belang dat Avalex aandacht besteed aan het duurzaam inzetten van haar vergrijzende personeel. Naast het onderzoek naar verdergaande mechanisatie in de uitvoering met bijvoorbeeld zijladers heeft Avalex in 2015 een aanvang gemaakt met het ontwerp van een Strategisch Personeelsplan (SPP) waaraan binnen Avalex grote behoefte bestaat. Het oogmerk van dit plan is een strategische bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en doelen waar Avalex zich voor gesteld ziet voor de korte, middellange en langere termijn.

Avalex transformeert van een afvalinzamelingsbedrijf naar een leverancier van duurzaamheid (Van Afval Naar Grondstof). Beleid, innovatie, social return en communicatie leveren een steeds grotere bijdrage aan de organisatie om draagvlak bij gemeenten (bestuur) en inwoners te krijgen. Avalex heeft in samenwerking met de aangesloten gemeenten een nieuw afval- en grondstoffenbeleid ontwikkeld (Grip op Grondstoffen). Het nieuwe beleid heeft als doel om in 2020 te streven naar 100 kilogram restafval per inwoner per jaar en 75% van het afval gescheiden in te zamelen. Hiervoor is ontwikkeling van een uitvoerende organisatie naar een kennis- en adviesorganisatie noodzakelijk. Deze veranderingen hebben ook effect op de interne organisatie: veranderende context van functies, nieuwe verantwoordelijkheden, andere complexiteit en deskundigheid.

Binnen Avalex zijn kernwaarden benoemd, waaraan alle personeel gerelateerde activiteiten worden opgehangen. De benoemde kernwaarden zijn:

6.5. Verbonden partijen

Avalex BV is een besloten vennootschap waarvan de aandelen voor 100% in handen zijn van de GR. Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt € 90.000, verdeeld over 90.000 gewone aandelen van elk € 1,- groot. De onderneming is gestart op 16 april 2010. De bedrijfsactiviteiten zijn statutair beschreven als het “inzamelen, bewerken en verwerken van bedrijfsafval en het verrichten van holdingactiviteiten”. De onderneming is opgericht met als doel om de activiteiten van Avalex op het gebied van bedrijfsafval in onder te brengen, om zodoende meer juridische scheiding aan te brengen tussen de ‘publiekrechtelijke’ taak van de inzameling van huishoudelijk afval en de meer ‘commerciële’ taak van inzameling van afval uit bedrijven.

Vanwege het afstoten van Bedrijfsafval per december 2015 zal worden onderzocht of de Besloten Vennootschap kan worden geliquideerd.

Bijlage I Meerjarenraming

Omschrijving	2016	2016	2017	2018	2019	2020
	Ontwerpbegroting	Prognose	Ontwerpbegroting	Meerjarenraming	Meerjarenraming	Meerjarenraming
Bijdrage gemeente DVO	30.930	33.699	34.163	34.221	34.340	34.278
Opbrengst grondstoffen	1.747	2.275	2.782	2.937	3.091	3.247
Overige opbrengsten	9.425	3.359	3.412	3.458	3.504	3.550
Totaal opbrengsten	**42.102**	**39.332**	**40.357**	**40.615**	**40.935**	**41.074**
Inzameling & overslag	9.842	10.941	10.974	11.007	11.040	11.073
Verwerkingskosten	13.311	11.547	11.725	11.872	12.014	12.149
Beheer & onderhoud kapitaalgoederen	3.864	4.474	4.923	5.132	5.319	5.435
Overige directe kosten	2.252	1.448	1.460	1.382	1.322	1.197
Totaal directe kosten	**29.269**	**28.411**	**29.083**	**29.393**	**29.694**	**29.854**
Personeelskosten	6.962	5.389	5.405	5.421	5.438	5.454
Algemene bedrijfskosten	2.741	3.016	3.129	3.213	3.259	3.277
Financiële lasten	390	277	284	255	233	201
Totaal bedrijfsvoering kosten	**10.093**	**8.682**	**8.819**	**8.889**	**8.930**	**8.932**
Projectkosten VANG		**1.010**	**1.223**	**1.097**	**1.072**	**1.046**
Incidentele kosten	**300**	**887**	**889**	**892**	**895**	**897**
Totale kosten	**39.662**	**38.990**	**40.013**	**40.271**	**40.590**	**40.729**
Resultaat voor belastingen	**2.440**	**342**	**343**	**344**	**344**	**345**
VPB		**39**	**39**	**39**	**39**	**39**
Resultaat na belastingen	2.440	303	304	305	305	306

Bijlage II Inverdienmodel

Ontwikkeling DVO bijdrage		2.016		2.017		2.018		2.019		2.020
DVO bijdrage Avalex begroting	€	33.698.539	€	34.162.702	€	34.220.717	€	34.340.020	€	34.278.311
PMD opbrengsten bij gemeenten	€	1.040.416	€	1.989.852	€	2.821.889	€	3.494.340	€	4.364.652
Totale kosten gemeenten	€	32.658.123	€	32.172.850	€	31.398.828	€	30.845.681	€	29.913.659

Bijlage III DVO Bijdrage per gemeente

Verwachte ontwikkeling DVO Bijdrage per gemeente	2016	2017	2018	2019	2020
Delft	€ 9.618.046	€ 9.753.862	€ 9.777.274	€ 9.818.620	€ 9.800.564
Leidschendam-Voorburg	€ 8.699.923	€ 8.825.958	€ 8.847.684	€ 8.886.052	€ 8.869.297
Rijswijk	€ 5.863.478	€ 5.934.734	€ 5.947.018	€ 5.968.710	€ 5.959.237
Pijnacker-Nootdorp	€ 4.800.378	€ 4.860.728	€ 4.871.132	€ 4.889.504	€ 4.881.481
Wassenaar	€ 2.918.656	€ 2.963.031	€ 2.970.681	€ 2.984.190	€ 2.978.290
Midden-Delfland	€ 1.798.057	€ 1.824.388	€ 1.828.928	€ 1.836.944	€ 1.833.443
Eindtotaal	€ 33.698.539	€ 34.162.702	€ 34.242.717	€ 34.384.020	€ 34.322.311

Bijlage IV Investeringsbegroting meerjarig

Investeringen (in euro * 1.000)	2016 Ontwerpbegroting	2016 Prognose	2017 Ontwerpbegroting	2018 Meerjarenraming	2019 Meerjarenraming	2020 Meerjarenraming
Afzetcontainers		20	25	25	25	25
Bootcontainers		330	330	330		
Perscontainer		70	31	31	31	31
Rolcontainer > 360L		40	46	46	46	46
Bovengronds verzamel container	890	50	31	31	31	31
Gebouwen	25	575	29	29	29	29
ICT, Hardware		175	283	283	283	283
ICT, Software	103	15	113	113	113	113
Machines en installaties		300	39	39	39	39
Inrichting en inventaris		30	19	19	19	19
Minicontainer	375	2.364	87	87	87	87
Mobiliteit	583	520	9	9	9	9
Ondergrondse container	3.585	3.750	3.286	3.286	3.286	3.286
Totaal	5.560	8.239	4.327	4.327	3.997	3.997

Raadsbesluit 1590350

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 19 mei 2016 (1590339);

gehoord de beraadslagingen op 8 juni 2016;

b e s l u i t:

de aangescherpte zienswijze op de ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 van Avalex vast te stellen en te zenden aan het Dagelijks Bestuur van Avalex.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 19 mei 2016
Onderwerp Ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 Avalex
Categorie A

Verseonnummer 1585760 / 1590339
Portefeuillehouder Wethouder Kist
Behandeld door De heer Van Rooijen

Het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Avalex informeert de raad middels bijgaande brief over de ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020. De raad krijgt de gelegenheid om vóór 3 juni a.s. een zienswijze in te dienen bij het dagelijks bestuur waarna het algemeen bestuur van Avalex deze op 30 juni a.s. zal vaststellen.

Het college heeft kort samengevat de volgende opmerkingen over de ontwerpbegroting:
- de ontwerpbegroting biedt onvoldoende inzicht in DVO-bijdrage van de gemeenten;
- het ontbreken van een (cijfermatige) vergelijking met de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 bemoeilijken de oordeelsvorming door de raad;
- de kostenstijging wijkt af van het geadviseerde percentage en is niet afdoende onderbouwd;
- een nieuwe afrekensystematiek is verwerkt in de begroting zonder dat over de afrekensystematiek een besluit is genomen.

In de zienswijze zijn de opmerkingen toegelicht.

Gelet op de opmerkingen wordt in de zienswijze aan het bestuur van Avalex geadviseerd om voorliggende ontwerpbegroting 2017 pro-forma vast te stellen met daaraan verbonden de volgende voorwaarden:
- Bijlage III wordt vervangen door een tabel die gebaseerd is op de geldende afspraken over fixed prices met een beperkt aantal verrekenbare posten;
- het Dagelijks Bestuur van Avalex bereidt een nieuwe afrekensystematiek voor, die vóór 1 januari 2017 kan worden vastgesteld. Bij het opstellen van deze afrekensystematiek wordt in ieder geval rekening gehouden met de wijze waarop gemeenten gaan profiteren van de voordelen van omgekeerd inzamelen en de wens van meerdere raden om goed inzamelende gemeenten te belonen voor goed gedrag (minder verwerkingskosten restafval en meer opbrengsten grondstoffen);
- de nieuwe afrekensystematiek en de herziene programma-indeling dienen verwerkt te worden in een uiterlijk in december 2016 vast te stellen begrotingswijziging 2017.

Voorstel
Het college stelt voor om de zienswijze op de ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 van Avalex vast te stellen en te zenden aan het Dagelijks Bestuur van Avalex.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

mw. mr. C.A. van der Burg	drs. P.F. Rozenberg MPA
loco-secretaris	loco-burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
1585858	Aanbiedingsbrief Avalex aan raad inzake Ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 Avalex
1585829	Ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 Avalex
1585622	concept zienswijze ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 Avalex

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Griffie

Herenstraat 72-74
2271 CK Voorburg

Postbus 905
2270 AX Voorburg

Telefoon 14 070
Fax (070) 3008401

www.leidschendam-voorburg.nl
griffie@leidschendam-voorburg.nl

Dagelijks Bestuur Avalex
Postbus 16428
2500 BK DEN HAAG

Datum 9 juni 2016
Ons kenmerk 1600834
Uw brief/kenmerk
Contactpersoon Dhr. S.G.W.M. Heerdink
Telefoon 06-46930247
Bijlagen 1
Onderwerp Definitieve zienswijze Gemeenteraad Leidschendam-Voorburg inzake ontwerpbegroting 2017

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand treft u de definitieve zienswijze van de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg inzake de ontwerpbegroting Avalex 2017. Op 31 mei stuurde ik u per mail reeds de conceptversie, onder voorbehoud van vaststelling door de raad. Op 8 juni jongstleden heeft de raad een besluit genomen. Daarbij zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in het concept. Deze zijn specifiek terug te vinden in de punten vier en vijf van de opsomming op pagina 3.
Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wens u veel succes bij de verdere behandeling van de ontwerpbegroting.

Met vriendelijke groet,

Sjors Heerdink
Commissie griffier Leidschendam-Voorburg

01-100-0711

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Ruimtelijke Ontwikkeling

Postbus 1005
2260 BA Leidschendam
Telefoon 14 070
Twitter @Gemeente_LV
www.lv.nl
info@lv.nl

Dagelijks Bestuur Avalex
Postbus 16428
2500BK DEN HAAG

Datum 9 juni 2016
Ons kenmerk 1600834
Uw brief/kenmerk
Contactpersoon De heer F.C. van Rooijen
Telefoon 070 300 9633
Bijlagen
Onderwerp Zienswijze op ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020

Geacht bestuur,

De gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg heeft van uw bestuur de ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 van Avalex d.d. 7 april 2016 ontvangen met het verzoek om uiterlijk 3 juni 2016 onze zienswijze aan uw bestuur kenbaar te maken.

Hoewel de raad zich goed kan vinden in de wijze waarop Avalex de bedrijfsvoering de afgelopen jaren heeft opgepakt. Ook is de raad content dat de resultaten in positieve zin zijn omgebogen, wil de raad u toch een aantal ernstige zorgen meegeven in onze zienswijze.
De gemeenteraad is zich er van bewust dat Avalex bezig is met de overgang naar Grip op Grondstoffen, een nieuwe afrekensystematiek, nieuwe dienstverleningsovereenkomsten en daardoor een nieuwe opzet van de begroting. Dit heeft nog niet geheel zijn beslag gekregen en dit is ook zichtbaar in de opbouw van de begroting. Dat leidt ertoe dat onze raad de volgende opmerkingen heeft:

Onvoldoende inzicht in bijdrage gemeenten
In hoofdstuk 4 van de begroting is verwoord dat de in Bijlage III opgenomen DVO-bijdragen indicatief zijn op basis van een nog vast te stellen verrekensystematiek. Doordat slechts indicatieve gemeentelijke bijdragen voor de jaren 2017-2020 zijn opgenomen, is onduidelijk welke bijdragen de gemeenten de komende jaren moeten gaan betalen. De gemeenteraad vindt dat een van de belangrijkste sturingsinstrumenten niet onzeker dient te zijn.

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

01-100-0711

Moeilijke vergelijkbaarheid
In tegenstelling tot eerdere jaren zijn alle kosten in één programma ondergebracht, terwijl voorts deze kosten alleen worden vergeleken met de begroting 2016 in plaats van met zowel de begroting als de realisatiecijfers van de jaarrekening 2015. Op grond van artikel 19 van het BBV dient een vergelijking plaats te vinden met zowel de begroting als de jaarrekening. Ook de toelichting op de verschillen met de begroting 2016 is zodanig summier dat hiermee onvoldoende inzicht wordt verschaft in deze verschillen. Eveneens ontbreekt toelichting op de verschillen met de jaarrekening 2015.
Naast het feit dat de begroting formeel onjuist is, kan onze gemeenteraad ook niet goed beoordelen welke wijzigingen er binnen Avalex gaan optreden in 2017 in vergelijking met 2015 en 2016. De oordeelsvorming wordt daardoor bemoeilijkt.

Eén programma
In vergelijking tot 2016 bestaat de begroting 2017 niet langer meer uit zes programma's maar nog slechts uit één programma. Onze gemeenteraad kan zich hierin wel vinden, maar vindt het wel noodzakelijk dat per gemeente sturingsinstrumenten worden opgenomen worden waardoor inzicht blijft bestaan welke dienstverlening Avalex voor elke gemeente verricht. Alleen dan kan per gemeente gedegen besluitvorming plaatsvinden.

Kostenstijgingen
In de kaderbrief gemeenschappelijke regeling gemeenten is door de gemeenten een maximale kostenstijging van 0,3% geadviseerd. Uit de ingediende stukken blijkt dat de post "bijdrage DVO gemeenten" stijgt van € 30,93 miljoen volgens de begroting 2016 naar € 34,16 miljoen in de ontwerpbegroting 2017. Dit is een stijging van 10,4%. Deze afwijking van de geadviseerde kostenstijging worden niet afdoende onderbouwd.
Daarnaast blijkt niet op welke wijze aansluiting kan worden gevonden met de getallen die in het kader van Grip op grondstoffen zijn gepresenteerd aan de gemeenteraden. Onze raad wenst hier nader inzicht in te krijgen.

Verrekensystematiek
De in de begroting opgenomen geraamde bijdragen van de gemeenten zijn niet alleen ruim 10% hoger dan in 2016 begroot, ook is niet toetsbaar wat de basis is voor de vaststelling van de DVO -bijdragen. Schijnbaar wordt een voorschot genomen op een discussie die nog moet gaan plaatsvinden over de verrekensystematiek, alsmede op de wijze waarop de invoering van 'Grip op grondstoffen' in rekening moet worden gebracht. Aangezien er nog geen voorstel aan het Algemeen Bestuur van Avalex is gedaan voor een nieuwe verrekensystematiek, vindt onze raad dat de ontwerpbegroting 2017 gebaseerd moet zijn op de geldende afspraken over 'fixed prices' met een beperkt aantal verrekenbare posten. In ieder geval voor zolang er geen besluit is genomen door het Algemeen Bestuur over een nieuwe verrekensystematiek.

Het bovenstaande leidt tot de volgende zienswijze:
Om te voorkomen dat Avalex onder preventief toezicht van de provincie wordt geplaatst door uitgestelde goedkeuring van de begroting adviseert de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg om de voorliggende ontwerpbegroting 2017 pro-forma vast te stellen met daaraan verbonden de volgende voorwaarden:

1) Bijlage III wordt vervangen door een tabel die gebaseerd is op de geldende afspraken over fixed prices met een beperkt aantal verrekenbare posten.
2) Het Dagelijks Bestuur van Avalex bereidt een nieuwe afrekensystematiek voor, die voor 1 januari 2017 kan worden vastgesteld. Bij het opstellen van deze afrekensystematiek wordt in ieder geval rekening gehouden met de wijze waarop gemeenten gaan profiteren van de voordelen van omgekeerd inzamelen en de wens van meerdere raden om goed inzamelende gemeenten te belonen voor goed gedrag (minder verwerkingskosten restafval en meer opbrengsten grondstoffen).
3) De nieuwe afrekensystematiek en de herziene programmaindeling dienen verwerkt te worden in een uiterlijk in december 2016 vast te stellen begrotingswijziging 2017.
4) De raad kan pas instemmen met de definitieve begroting wanneer deze zichtbaar maakt dat de kosten voor afvalverwerking op hele korte termijn afnemen, met daarbij een vertaling van de gestelde voordelen van Omgekeerd Inzamelen.
5) De begroting is zodanig vormgegeven dat deze beter leesbaar en navolgbaar is voor gemeenteraad, zodat de raad goed kan beoordelen waarover instemming wordt gevraagd.

De griffier,

mr. G.A. van Egmond

De voorzitter

drs. J.W. van der Sluijs

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Ruimtelijke Ontwikkeling

Postbus 1005
2260 BA Leidschendam
Telefoon 14 070
Twitter @Gemeente_LV
www.lv.nl
info@lv.nl

Dagelijks Bestuur Avalex
Postbus 16428
2500BK DEN HAAG

Datum
Ons kenmerk
Uw brief/kenmerk
Contactpersoon De heer F.C. van Rooijen
Telefoon 070 300 9633
Bijlagen
Onderwerp Zienswijze op ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020

Geacht bestuur,

De gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg heeft van uw bestuur de ontwerpbegroting 2017 en -meerjarenraming 2018-2020 van Avalex d.d. 7 april 2016 ontvangen met het verzoek om uiterlijk 3 juni 2016 onze zienswijze aan uw bestuur kenbaar te maken.

Hoewel de gemeenteraad zich goed kan vinden in de wijze waarop Avalex de bedrijfsvoering de afgelopen jaren heeft opgepakt en de resultaten in positieve zin heeft omgebogen, wil de Raad u toch een aantal ernstige zorgen meegeven in onze Zienswijze. De gemeenteraad is zich er van bewust dat Avalex bezig is met de overgang naar Grip op Grondstoffen, een nieuwe afrekensystematiek, nieuwe dienstverleningsovereenkomsten en daardoor een nieuwe opzet van de begroting. Dit heeft nog niet geheel zijn beslag gekregen en dit is ook zichtbaar in de opbouw van de begroting. Dat leidt ertoe dat onze raad de volgende opmerkingen heeft:

Onvoldoende inzicht in bijdrage gemeenten
In hoofdstuk 4 van de begroting is verwoord dat de in Bijlage III opgenomen DVO-bijdragen indicatief zijn op basis van een nog vast te stellen verrekensystematiek. Doordat slechts indicatieve gemeentelijke bijdragen voor de jaren 2017-2020 zijn opgenomen, is onduidelijk welke bijdragen de gemeenten de komende jaren moeten gaan betalen. De gemeenteraad vindt dat een van de belangrijkste sturingsinstrumenten niet onzeker dient te zijn.

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

Moeilijke vergelijkbaarheid
In tegenstelling tot eerdere jaren zijn alle kosten in één programma ondergebracht, terwijl voorts deze kosten alleen worden vergeleken met de begroting 2016 in plaats van met zowel de begroting als de realisatiecijfers van de jaarrekening 2015. Op grond van artikel 19 van het BBV dient een vergelijking plaats te vinden met zowel de begroting als de jaarrekening. Ook de toelichting op de verschillen met de begroting 2016 is zodanig summier dat hiermee onvoldoende inzicht wordt verschaft in deze verschillen. Eveneens ontbreekt toelichting op de verschillen met de jaarrekening 2015.
Naast het feit dat de begroting formeel onjuist is, kan onze gemeenteraad ook niet goed beoordelen welke wijzigingen er binnen Avalex gaan optreden in 2017 in vergelijking met 2015 en 2016. De oordeelsvorming wordt daardoor bemoeilijkt.

Eén programma
In vergelijking tot 2016 bestaat de begroting 2017 niet langer meer uit zes programma's maar nog slechts uit één programma. Onze gemeenteraad kan zich hierin wel vinden, maar vindt het wel noodzakelijk dat per gemeente sturingsinstrumenten worden opgenomen worden waardoor inzicht blijft bestaan welke dienstverlening Avalex voor elke gemeente verricht. Alleen dan kan per gemeente gedegen besluitvorming plaatsvinden.

Kostenstijgingen
In de kaderbrief gemeenschappelijke regeling gemeenten is door de gemeenten een maximale kostenstijging van 0,3% geadviseerd. Uit de ingediende stukken blijkt dat de post "bijdrage DVO gemeenten" stijgt van € 30,93 miljoen volgens de begroting 2016 naar € 34,16 miljoen in de ontwerpbegroting 2017. Dit is een stijging van 10,4%. Deze afwijking van de geadviseerde kostenstijging worden niet afdoende onderbouwd.
Daarnaast blijkt niet op welke wijze aansluiting kan worden gevonden met de getallen die in het kader van Grip op grondstoffen zijn gepresenteerd aan de gemeenteraden. Onze raad wenst hier nader inzicht in te krijgen.

Verrekensystematiek
De in de begroting opgenomen geraamde bijdragen van de gemeenten zijn niet alleen ruim 10% hoger dan in 2016 begroot, ook is niet toetsbaar wat de basis is voor de vaststelling van de DVO -bijdragen. Schijnbaar wordt een voorschot genomen op een discussie die nog moet gaan plaatsvinden over de verrekensystematiek, alsmede op de wijze waarop de invoering van 'Grip op grondstoffen' in rekening moet worden gebracht. Aangezien er nog geen voorstel aan het Algemeen Bestuur van Avalex is gedaan voor een nieuwe verrekensystematiek, vindt onze raad dat de ontwerpbegroting 2017 gebaseerd moet zijn op de geldende afspraken over 'fixed prices' met een beperkt aantal verrekenbare posten. In ieder geval voor zolang er geen besluit is genomen door het Algemeen Bestuur over een nieuwe verrekensystematiek.

Het bovenstaande leidt tot de volgende zienswijze:
Om te voorkomen dat Avalex onder preventief toezicht van de provincie wordt geplaatst door uitgestelde goedkeuring van de begroting adviseert de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg om de voorliggende ontwerpbegroting 2017 pro-forma vast te stellen met daaraan verbonden de volgende voorwaarden:

1) Bijlage III wordt vervangen door een tabel die gebaseerd is op de geldende afspraken over fixed prices met een beperkt aantal verrekenbare posten;
2) Het Dagelijks Bestuur van Avalex bereidt een nieuwe afrekensystematiek voor, die voor 1 januari 2017 kan worden vastgesteld. Bij het opstellen van deze afrekensystematiek wordt in ieder geval rekening gehouden met de wijze waarop gemeenten gaan profiteren van de voordelen van omgekeerd inzamelen en de wens van meerdere raden om goed inzamelende gemeenten te belonen voor goed gedrag (minder verwerkingskosten restafval en meer opbrengsten grondstoffen);
3) De nieuwe afrekensystematiek en de herziene programmaindeling dienen verwerkt te worden in een uiterlijk in december 2016 vast te stellen begrotingswijziging 2017.
4) Onze Raad kan pas instemmen met de definitieve begroting wanneer deze zichtbaar maakt dat de kosten voor afvalverwerking op hele korte termijn afnemen, met daarbij een vertaling van de gestelde voordelen van Omgekeerd Inzamelen.
5) De begroting is zodanig vormgegeven dat deze beter leesbaar en navolgbaar is voor de gemeenteraad, zodat deze goed kan beoordelen waarover instemming wordt gevraagd.

De griffier, De voorzitter

Mr. G.A. van Egmond drs. J.W. van der Sluijs

Voorblad

ID:	10042
Onderwerp:	Raadsvoorstel (zienswijze) Jaarrekening 2015 en begroting 2017 DSW Rijswijk e.o. (1555572).
Samenvatting:	De GR DSW Rijswijk e.o. stelt de raad in de gelegenheid om haar gevoelens te doen blijken omtrent het Jaarverslag en Jaarrekening 2015 en de begroting 2017 van de GR DSW Rijswijk e.o. De stukken worden op 7 juli 2016 vastgesteld door het Algemeen Bestuur.&#13&#10&#13&#10De conceptjaarrekening van DSW over 2015 sluit met een klein tekort van &#12819.484. Het Dagelijks Bestuur van DSW stelt voor dat de DSW dit tekort dekt uit haar eigen reserve weerstandsvermogen. De conceptbegroting DSW voor het jaar 2017 sluit met een gemeentelijke bijdrage in de exploitatie van &#128828.000. Het aandeel van de gemeente Leidschendam-Voorburg bedraagt &#128182.160. In de gemeentelijke meerjarenraming zijn hiervoor voldoende middelen geraamd. Het college stelt de raad voor akkoord te gaan met de conceptjaarrekening 2015, het tekort ad &#12819.484,- te dekken uit de reserve weerstandsvermogen DSW, de conceptbegroting 2017 en de concept zienswijze. De concept zienswijze betreft een minimale variant; de raad is vrij deze naar eigen inzicht aan te passen en aan te vullen.

Financiële consequenties:	In de begroting van DSW over 2015 is een gemeentelijke bijdrage in de exploitatie opgenomen van &#1281.200.000. Deze bijdrage wordt naar rato van het aantal dienstverbanden gedeeld door de samenwerkende gemeenten. In 2015 kwam 22 procent van het aantal dienstverbanden van de GR voor rekening van Leidschendam-Voorburg. Dit correspondeert met een bedrag van &#128264.000. Deze bijdrage is gedekt in de gemeentebegroting van Leidschendam-Voorburg. De conceptjaarrekening van DSW sluit met een klein tekort van &#12819.484. Het DB stelt voor dit tekort te dekken uit haar eigen reserve weerstandsvermogen DSW. De middelen hierin zijn toereikend.&#13&#10&#13&#10De begroting 2017 gaat uit van een tekort van &#128828.000. Hiermee voldoet DSW financieel gezien aan de meerjarenraming herstructurering. Dit betekent naar verwachting een bijdrage van &#128182.160 voor de gemeente Leidschendam-Voorburg. In de gemeentelijke meerjarenraming is een bedrag voorzien van &#128199.760.
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel en de zienswijze(brief) op hoofdlijnen bespreken en een standpunt bepalen.
Communicatie:	--
Ingekomen griffie:	29-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder N. Stemerdink
Commissies:	Commissie MA
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	--

– 4 APR. 2016

DSW

Arbeidsontwikkeling | Detachering | Dienstverlening | Groen & Milieu | Industrie | Kwekerij

Griffie van de Gemeenteraad
van de Gemeente Leidschendam-Voorburg
Postbus 905
2270 AX Voorburg

Zoetermeer 30-3-2016

Betreft:	Onze Ref:	Uw ref:
Jaarstukken 2015/2017	**DB/018/ep**	**DSW Rijswijk**

Geachte Leden van de Raad,

Hierbij berichten wij u dat het Jaarverslag en de Jaarrekening 2015 en de Begroting 2017 van de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en Omstreken op 7-7-2016 door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld.
Voorafgaande aan deze vaststelling worden de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid gesteld omtrent deze stukken hun gevoelen te doen laten blijken.

Hoogachtend,
Het Dagelijks Bestuur van
D.S.W. Rijswijk en Omstreken

Voor deze
S.R. Wijnia
directeur

Bijlagen:
Concept Jaarverslag en Jaarrekening 2015
Concept Begroting 2017

Contactgegevens:
Bestuurssecretaris
Evert Polman
Postbus 586
2700 AN Zoetermeer
tel. 079-3633402
fax. 079-3633499
e-mail: secretariaat@dswrijswijk.nl

Op alle transacties zijn onze leveringsvoorwaarden van toepassing. Deze kunt u te allen tijde bij ons opvragen.

BAKER TILLY
BERK

Dienst sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken

Accountantsverslag 2015

Maart 2016

Inhoudsopgave

BAKER TILLY BERK

1. Aard en reikwijdte van de werkzaamheden
2. Accountantscontrole
3. Kwaliteit verslaggeving
4. Bevindingen naar aanleiding van de eindejaarscontrole
5. Financiële positie en resultaat
6. Overige aandachtspunten
7. Landelijke ontwikkelingen

Uw contactpersoon:

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Verantwoordelijk accountant
E: r.opendorp@bakertillyberk.nl

A.P.C. (Astrid) Stoutjesdijk-Ringeling MSc RA
Manager
a.stoutjesdijk@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly Berk N.V.
Heerbaan 44 – 48
4817 NL BREDA

T: 076 – 525 00 00

BAKER TILLY BERK

3

VERTROUWELIJK
DSW Rijswijk en omstreken
T.a.v. de heer S.R. Wijnia
Edelgasstraat 250
2718 TC ZOETERMEER

Breda, maart 2016

Betreft: Accountantsverslag 2015

Geachte heer Wijnia,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2015 van uw werkvoorzieningsschap afgerond. In dit verslag van bevindingen informeren wij u over onze bevindingen.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen, hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2015.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly Berk N.V.

drs. R. Opendorp RA
Partner

A.P.C. Stoutjesdijk-Ringeling MSc RA
Manager

BAKER TILLY BERK

1. Aard en reikwijdte van de werkzaamheden

1.1 Dekking en reikwijdte van de controle zijn conform de opdrachtbevestiging

Wij hebben van u de opdracht gekregen om de jaarrekening 2015 van Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken, Stichting Power en Krijnen Personeel B.V. te controleren. In onze vaktechnische opdrachtbevestiging is deze opdracht in detail verder uitgewerkt.

Bij deze controle hanteren wij de in het controleprotocol vastgelegde marges. De maximaal toe te passen marges zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO). U heeft geen lagere marge vastgesteld waardoor wij het wettelijke kader als uitgangspunt hebben gehanteerd. De bij onze controle van de jaarrekening 2015 toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% (€ 230.000) en voor onzekerheden 3% (€ 689.000) van de totale lasten. Onze controle houdt in dat wij niet alle transacties controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en onrechtmatigheden te ontdekken.

In het verslag van bevindingen worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die de door u vastgestelde rapportagetolerantie van € 115.000 (50% van de goedkeuringstolerantie zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol) overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening gerapporteerd.

2. Accountantscontrole

2.1 Goedkeurende controleverklaring

Bij de jaarrekening over boekjaar 2015 zullen wij een goedkeurende controleverklaring verstrekken voor het aspect getrouwheid als ook voor het aspect rechtmatigheid waarvan de oordeelparagraaf als volgt luidt:

"Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten alsmede de balansmutaties over het boekjaar als van de activa en passiva per balansdatum in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling zelf".

2.2 Interne beheersing

Als onderdeel van onze controle van de jaarrekening hebben wij een onderzoek ingesteld naar de administratieve organisatie en de interne beheersingsmaatregelen bij de organisatie.

Onze werkzaamheden waren primair gericht op:

- Inventariseren van de opzet van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne beheersingsmaatregelen;
- Vaststellen bestaan en werking van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole.

Wij zijn van mening dat de organisatie over het algemeen een voldoende beheersing heeft van haar bedrijfsprocessen. Voor onze bevindingen vanuit de interne beheersing verwijzen wij ook naar de managementletter 2015 naar aanleiding van de interim-controle 2015.

2.3 Niet-gecorrigeerde afwijkingen groter dan de rapporteringstolerantie

Wij hebben één fout geconstateerd die de in hoofdstuk 1.1 genoemde rapporteringstolerantie overschrijdt. Dit betreft de vakantiedagenverplichting in Krijnen Personeel B.V. die doorbelast dient te worden aan DSW. De omvang van de vakantiedagenverplichting ultimo 2015 bedraag € 121.000. Hierdoor is de verplichting vanuit DSW aan Krijnen Personeel B.V. te laag weergegeven en het resultaat van DSW te hoog. Dit effect doet zich al meerdere jaren voor echter de omvang van de fout is ultimo 2015 hoger dan de door u vastgestelde rapporteringstolerantie. Met de invoering van de Individueel Keuze Budget dient binnen DSW in 2016 mogelijk ook de vakantiedagenverplichting die ultimo 2016 over 2016 nog verschuldigd is te worden opgenomen als verplichting.

2.4 Geen afwijkingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de Gemeentewet en moeten door het algemeen bestuur zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat lasten binnen de begroting blijven en de baten op peil blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het algemeen bestuur zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het algemeen bestuur.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de kadernota rechtmatigheid die door het platform rechtmatigheid is uitgebracht. De belangrijkste inhoudelijke conclusie hierbij betreft de constatering, dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Essentieel is dat het algemeen bestuur nadere regels kan stellen wanneer (1) kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, (2) kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid of (3) kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat het algemeen bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden gegeven, wordt betrokken.
Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

2.4 Geen afwijkingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid (vervolg)

Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het dagelijks bestuur in de jaarrekening aan moet geven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde te stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten, en het algemeen bestuur nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

Post	Begroot in euro's	Werkelijk in euro's	Verschil in euro's	Verschil in %
Totaal lasten (incl. grond- en hulpstoffen)	€ 21.870.196	€ 22.963.964	€ 1.093.768	5%

Wij constateren dat er op diverse kostenposten sprake is van een overschrijding op de gerealiseerde lasten ten opzichte van de begroting, namelijk op de lonen en sociale lasten WSW werknemers, lonen deelnemers re-integratie, ICT kosten, Vervoer WSW en Arbodienstverlening.

De lonen en sociale lasten WSW werknemers zijn hoger dan begroot in verband met hogere lonen per gemiddeld FTE en door gestegen premies.

Door het algemeen bestuur is op 9 juli 2015 besloten om de oude re-integratie contracten af te laten lopen in Stichting Power en de nieuwe re-integratie contracten te laten lopen via DSW Rijswijk. Dit was niet voorzien in de begroting 2015. Om deze reden zijn de lonen van deelnemers aan re-integratietrajecten niet voorzien.

De hogere ICT kosten hebben met name verband met onderbrengen van het netwerk bij een gespecialiseerd datacenter. Het vervoer WSW is hoger doordat het vervoer in de loop van 2014 is uitbesteed en de kostenaanpassing nog niet was opgenomen in de begroting 2015. De kosten arbodienstverlening is toegenomen vanwege de overgang naar een andere arbodienstverlener waarbij extra inzet op verzuimpreventie plaatsvindt.

Wij constateren dat de overschrijding wordt veroorzaakt door bestaand beleid cq samenhangt met aanvullende opbrengsten waardoor deze overschrijding niet als rechtmatigheidsfout wordt aangemerkt.

2.5 Schattingen in de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening zijn schattingen gemaakt. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant (kunnen) afwijken van de verwachtingen.
Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening zijn:

Belangrijkste schattingen	Beoordeling	Toelichting
Verwachte levensduur voor de materiële vaste activa	Akkoord	De verwachte levensduur voor de verschillende activa categorieën en daarmee de afschrijvingspercentages zijn in lijn met wat gebruikelijk is.
Waardering van de vorderingen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de vorderingen.
Doorbelastingen tussen Stichting Power en DSW Rijswijk en omstreken	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de doorbelastingen die tussen Stichting Power en DSW Rijswijk en omstreken hebben plaatsgevonden. De doorbelasting is gebaseerd op urenregistratie. De systematiek is consistent met voorgaand jaar behalve voor een korting van € 66.000. Voor meer details zie paragraaf 4.1.

Wij zijn van mening dat de directie bij het maken van schattingen consistent heeft gehandeld en kunnen ons hierin vinden.

2.6 Grondslagen

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen, beoordeling van de grondslagen van de financiële verslaggeving en van belangrijke schattingen die bij het opmaken van de jaarrekening zijn gehanteerd.

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw organisatie heeft gedurende 2015 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van uw werkvoorziening.

2.7 Overschrijding limiet bij schatkistbankieren

In de jaarrekening 2015 van DSW is een toelichting opgenomen ten aanzien van het gemiddeld bedrag aangehouden buiten het schatkistbankieren. In het derde en vierde kwartaal 2015 heeft een overschrijding plaatsgevonden van € 455.000 respectievelijk € 274.000 ten opzichte van het drempelbedrag € 250.000.

Op basis van de kadernota rechtmatigheid 2015 dienen wij deze overschrijding te rapporteren, maar weegt deze niet mee in het accountantsoordeel inzake de rechtmatigheid. De oorzaak voor de overschrijding is dat de DSW ten onrechte niet heeft deelgenomen aan het schatkistbankieren. Bij de jaarrekeningcontrole 2014 is dit geconstateerd. De organisatie heeft acties ondernomen om dit naar de toekomst toe te voorkomen. Dit inregelen met de bank heeft tijd gekost. Per heden is dit punt opgelost waarbij er nu sprake is van automatische afroming indien het saldo op de bank hoger is dan € 250.000.

3. Kwaliteit verslaggeving

3.1 Jaarverslag

De jaarstukken 2015 bestaan uit "het jaarverslag" en de "jaarrekening".
De programmarekening en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar.
De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting zoals in het boekwerk "jaarrekening 2015" is opgenomen.

De inhoud van het jaarverslag hebben wij 'marginaal getoetst'. Deze toetsing blijft beperkt tot het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid (en volledigheid) van de informatieverstrekking in het jaarverslag. Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening.

3.2 Wet Normering Topinkomens (WNT)

Wij hebben vastgesteld dat DSW Rijswijk aan de WNT voldoet. Er zijn geen betalingen boven de grenzen zoals gesteld in de WNT.

4. Bevindingen naar aanleiding van de eindejaarscontrole

4.1 Doorbelasting re-integratie vanuit DSW Rijswijk en omstreken aan Stichting Power

Door het algemeen bestuur is op 9 juli 2015 besloten om alle nieuwe re-integratie contracten onder te brengen bij DSW Rijswijk. De lopende trajecten zijn wel in Stichting Power afgewikkeld. De doorbelasting heeft op consistente wijze plaats gevonden ten opzichte van vorig jaar behalve voor een korting van € 66.000. Deze korting is opgenomen om het eigen vermogen van Stichting Power op € 0 te krijgen, aangezien de activiteiten hier zijn beëindigd en de Stichting ondersteunend is aan de activiteiten van DSW conform de statuten.

Door de re-integratie activiteiten is DSW in staat om de (huidige) overhead te dekken vanuit meer activiteiten dan alleen de SW activiteiten. In 2014 is sprake geweest van een verlies binnen de re-integratie activiteiten welke zijn gedekt vanuit de reserves die nog binnen Stichting Power aanwezig waren. Wij merken wij op de re-integratie contracten onder druk staan waardoor het lastig / niet meer mogelijk is voor DSW om hier een positief voordeel uit te halen. Belangrijk is om goed zicht te krijgen op de omvang van de toekomstige activiteiten van DSW om hier de organisatie tijdig op aan te kunnen passen en negatieve resultaten te voorkomen aangezien deze door de gemeenten moeten worden opgebracht als participant in de gemeenschappelijke regeling omdat het opbouwen van een reserve vanuit re-integratie activiteiten beperkt mogelijk is.

4.2 Groepsdetacheringovereenkomst

Met ingang van 1 juli 2014 tot en met 31 december 2017 is een contract overeengekomen met een onderneming voor groepsdetachering. In het contract zijn afspraken gemaakt van het moment van factureren. Dit is afhankelijk van het aantal verkochte producten door de ondernemer van de voorafgaande maand. In het contract zijn geen afspraken gemaakt over het kunnen factureren van voorraden die niet verkocht worden door de klant. Vorig jaar hebben wij u reeds geadviseerd om hier verder afspraken over te maken. Wij hebben begrepen dat hier nog geen verdere invulling aan is gegeven.

De gegeneerde omzet hieruit is in 2015 aanzienlijk opgelopen. Wij zien daarnaast dat de vordering op deze onderneming aanzienlijk oploopt. Eind 2015 staat een totale vordering open van totaal € 625.000 waarvan begin 2016 circa € 120.000 afloopt. DSW Rijswijk heeft hiervoor geen voorziening in het kader van dubieuze debiteuren getroffen. Er is sprake van een lange betaaltermijn waardoor het wel een onzekerheid in de financiële verantwoording betreft. Er zijn op dit moment geen harde signalen dat de vordering niet zal worden betaald.

5. Financiële positie en resultaat

5.1 Resultaat boekjaar

Uit de jaarrekening volgt een negatief rekeningsaldo, na resultaatbestemming, van € 19.484. In de begroting 2015 was uitgegaan van een resultaat van € 0.

Voor een verdere analyse van het rekeningresultaat over het boekjaar verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarstukken.

5.2 Weerstandsvermogen

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is de weerstandscapaciteit uiteengezet. De totale weerstandscapaciteit is € 1.390.000.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag is het weerstandsvermogen vermeld en de aanwezig risico's. Wij adviseren u om een financiële vertaalslag te maken tussen de vermelde risico's en het benodigde weerstandsvermogen.

Vanuit de algemene reserves wordt conform de gemaakte afspraken in het verleden de herstructurering bekostigd. In 2015 is hiervoor een aparte bestemmingsreserve gevormd. De totaal begrote kosten zoals opgenomen in het herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013 bedraagt € 3.513.000. Hierbij zijn ook afspraken gemaakt over de bijdragen van de deelnemende gemeenten. De herstructureringsreserve bedraagt ultimo 2015 € 429.081. Daarnaast is in 2015 een reserve co-financiering Kerstensgelden tot stand gekomen welke ultimo 2015 € 178.523 bedraagt.

6. Overige aandachtspunten

6.1 Overige dienstverlening -> onafhankelijkheid accountant

In het verlengde van de Nadere voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant, bevestigen wij dat, naar ons oordeel, de onafhankelijke positie in overeenstemming is met de wettelijke en beroepsvoorschriften. Tevens bevestigen wij dat de objectiviteit gedurende het afgelopen boekjaar niet is aangetast.

In onze controleaanpak zijn diverse maatregelen opgenomen die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld. De leden van ons controleteam moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid (schriftelijk) bevestigen.

De door ons voor DSW Rijswijk en omgeving verrichte werkzaamheden zijn alleen controle gerelateerde werkzaamheden geweest c.q. onderzoek naar financiële overzichten.

6.2 Fraude

Bij de uitvoering van de werkzaamheden hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) 240: "*De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten*".

Het dagelijks bestuur is primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude.
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Tijdens de controle van de jaarrekening inventariseren wij de frauderisico's binnen uw organisatie en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en ontdekken van fraude. Tijdens de beoordeling bleek ons dat binnen uw organisatie reeds de nodige aandacht wordt besteed aan de onderwerpen fraude en integriteit. U heeft aangegeven belang te hechten aan een adequate beheersing van frauderisico's.

7. Landelijke ontwikkelingen

In deze paragraaf nemen wij actuele ontwikkelingen op die een rol spelen binnen uw sector.

Bij onze controle hebben wij onderstaande punten niet in alle gevallen specifiek beoordeeld of toegepast op uw organisatie. Wij zijn vanzelfsprekend bereid om met u van gedachten te wisselen over de gevolgen en beantwoording van mogelijke vraagstukken voor uw organisatie.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Wijzigingen BBV
- Europese privacy verordening

Met betrekking tot de wijzigingen van de BBV adviseren we de organisatie tijdig de effecten op de P&C producten 2016 inzichtelijk te maken.

Vernieuwing BBV

In 2014 heeft een door de VNG ingestelde adviescommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de VNG, het ministerie van BZK en vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, onder leiding van Staf Depla, wethouder van Eindhoven, een rapport uitgebracht over de vernieuwing van het BBV. De adviezen hebben betrekking op een breed spectrum van onderwerpen met als rode draad het versterken van de horizontale sturing en verantwoording door de raad.

Op 1 juli 2015 heeft de stuurgroep de brochure Hoofdlijnen vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording gepubliceerd met de voornemens tot verwerking van de adviezen en de consequenties voor het BBV. Deze brochure richt zich op de consequenties van voorgenomen wijzigingen in het BBV voor gemeenten. Over de praktische uitwerking wordt u geïnformeerd door middel van de nieuwsbrieven van het ministerie van BZK en de gemeentefonds-circulaires.

Op 10 september 2015 is het concept wijzigingsbesluit van het BBV ter consultatie gepubliceerd. De bedoeling van de consultatie is duidelijkheid te verkrijgen dat de wijzigingen helder zijn, bijdragen aan de te verwachten effecten en de beoordeling van de financiële gezondheid en beleidsmatige prestaties van provincies en gemeenten vereenvoudigen.

Begin maart 2016 is het gewijzigde BBV definitief geworden. Wij adviseren u hier goed kennis van te nemen en vast te stellen welke gevolgen dit voor uw organisatie heeft. Onderstaand geven we een aantal belangrijke wijzigingen weer.

Wijzigingen

De voorgenomen wijzigingen gaan in op de volgende onderwerpen:

- Uitvoeringsinformatie
- Beleidsindicatoren
- Kengetallen financiële positie
- Verbonden partijen
- Inzicht in overhead en kosten
- Het stelsel van baten en lasten

Uitvoeringsinformatie

Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen moeten gegevens volgens de uniforme taakvelden en nieuwe categorieën met ingang van de begroting 2017 al aan het CBS aanleveren, met als advies om tegelijk de taakvelden in de gemeentelijke administratie te integreren. Organisaties die er niet in slagen om de gegevens in 2017 in te voeren moeten de taakvelden voor de begroting 2018 in de administratie opnemen.

Beleidsindicatoren

Naast de uniforme taakvelden, wordt in het herziene BBV voorgeschreven dat organisaties een basisset van beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Zij kunnen er zelf voor kiezen om daar eigen indicatoren, toegesneden op de lokale situatie, aan toe te voegen. De indicatoren worden opgenomen in de beleidsbegroting bij de programma's en zijn relevant voor een nadere onderbouwing van het beleid.

Kengetallen financiële positie

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen die gaan gelden voor de begroting vanaf 2016 en de jaarrekeningstukken vanaf 2015. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden over de financiële positie van hun gemeente.

Inzicht in overhead en kosten

Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle taken en activiteiten. Deze methodiek wordt ook van toepassing op de toerekening van rente. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie; de directie kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere organisaties.

Het stelsel van baten en lasten

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in een begrotingsparagraaf.

Het EMU-saldo moet op grond van nieuwe BBV worden opgenomen in een begrotingsparagraaf, in de meerjarenraming en in een paragraaf in het jaarverslag. Dit zorgt ervoor dat er meer (verplichte) aandacht is voor het EMU-saldo in de beleidsvoorbereiding, de sturing en beheersing. Het bestuur kan meer grip uitoefenen op het EMU-saldo, onder meer omdat de relatie met de referentiewaarden beter kan worden gelegd.

BAKER TILLY
BERK

Wet bescherming persoonsgegevens - Privacy

Iedere onderneming verwerkt persoonsgegevens, zoals gegevens omtrent personeel, sollicitanten, klanten, leveranciers e.d. De bescherming van dergelijke persoonsgegevens is vastgelegd in de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP). Met ingang van 1 januari 2016 is de WBP uitgebreid met de Wet Meldplicht Datalekken. In de pers en andere bronnen is hier weinig over gepubliceerd. Dit is de reden dat wij u middels dit medium hierop wijzen.

In de nieuwe Wet is vastgelegd dat bij een datalek, waarbij kans is op verlies of onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens (denk hierbij aan: het verliezen van een USB-stick, het per ongeluk wissen van een bestand en/of een aanval van een hacker), een melding gedaan moet worden bij de toezichthouder, het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP). Indien het datalek gevolgen kan hebben voor degene die de gegevens betreffen, zal ook moeten worden overgegaan tot melding aan die betrokkene. Deze meldplicht geldt voor iedere onderneming namens wie persoonsgegevens worden verwerkt, zowel in de private als publieke sector. Als er geen (tijdige) melding wordt gemaakt van een datalek, kan dit worden bestraft met een bestuurlijk boete van het CBP. Deze boetes kunnen onder de nieuwe wetgeving een forse omvang krijgen.

Bij de verwerking van persoonsgegevens wordt vaak ook gebruik gemaakt van derden (denk hierbij aan een salarisadministratiebureau, opslag "in de cloud", e.d.). In het kader van de vernieuwde WBP en het kunnen melden van datalekken, is het van belang hierover duidelijke afspraken te maken met de bewerker van de persoonsgegevens. Dit kan betekenen dat u de overeenkomsten met die derden aan de nieuwe wetgeving dient aan te passen.

Deze aangescherpte wet is de voorloper van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het is nog niet bekend op welk moment deze Verordening wordt aangenomen en in werking zal treden. In de Verordening is, naast aandacht voor hetgeen hierboven beschreven is, ook aandacht voor:

- het verplicht aanstellen van een functionaris voor de gegevensbescherming bij ondernemingen met meer dan 250 medewerkers;\
- het recht van betrokkene om vergeten te worden.

Wij adviseren u kennis te nemen van de vernieuwde wet- en de regelgeving en de impact hiervan voor uw organisatie te beoordelen. Voor vragen of advies kunt u zich tot ons wenden.

Jaarverslag 2015

DSW Rijswijk en omstreken

(Voorstel voor Algemeen Bestuur d.d. 7-7-2016)

CONCEPT

Inhoud

INLEIDING 3
1 FINANCIEEL BELEID EN FINANCIËLE RESULTATEN 6
2 ORGANISATIESTRUCTUUR EN VERBONDEN PARTIJEN 13
3 SAMENSTELLING BESTUUR, DIRECTIE EN MANAGEMENT 14
BIJLAGEN 15

CONCEPT

INLEIDING

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling DSW Rijswijk e.o. oriënteert zich op de toekomst. In de eerste plaats over de ontwikkelingen op korte termijn. De visie op de ontwikkeling van het bedrijf in de nabije toekomst is vastgelegd in het herstructureringsplan. Daarnaast denken de gemeenten na over de manier waarop hun behoefte aan beschut werk en re-integratie zich in de loop van de jaren ontwikkelt. En over de manier waarop ze dat in de toekomst willen organiseren.

Herstructurering

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling DSW Rijswijk e.o. heeft in 2013 op basis van veranderingen in wetgeving en financiering besloten tot de herstructurering van het uitvoeringsbedrijf. Nu we halverwege de looptijd van de herstructurering zijn, heeft het bestuur de balans opgemaakt van gerealiseerde en nog te realiseren doelen. Op basis daarvan is op enkele punten besloten tot een bijstelling.

Gerealiseerde doelen

De herstructurering is gebaseerd op de beweging van binnen naar buiten. DSW is erin geslaagd om de doelgroep in beweging te brengen. Het aantal werknemers dat is aangewezen op beschutte arbeid is tussen 2012 en 2015 afgenomen van 44% in 2012 tot 26% in 2015. Daarmee is het doel van afbouw van het aantal mensen dat werkt in een beschermde werkomgeving tot maximaal 30% ruimschoots gehaald.

Ook de doelstelling om mensen groepsgewijs onder te brengen bij reguliere werkgevers is ruimschoots behaald. Het aantal mensen dat buiten de poorten van het sociaal werkbedrijf werkt is gestegen van 29% in 2012 tot 44% in 2015. Dat aantal ligt ruim boven de 33% die in het herstructureringsplan was opgenomen.

Nog te realiseren doelen

Er resteren echter ook een aantal doelstellingen die nog niet of niet geheel zijn gerealiseerd. Hoewel de beweging van binnen naar buiten goed op gang is gekomen voor de beschermde werkomgeving en de groepsgewijze uitplaatsing bij werkgevers, is de ambitie ten aanzien van doorstroom naar individuele detachering nog niet gerealiseerd.

Daarnaast zijn weliswaar veel mensen groepsgewijs aan het werk gegaan bij reguliere werkgevers, maar het gaat hierbij niet zoals gepland om groepsdetachering, maar om het zogenoemde "werken op locatie", plekken waarin het risico geheel of gedeeltelijk bij DSW blijft en de tarieven lager zijn dan in het herstructureringsplan. De focus op door- en uitstroom lijkt ten koste te gaan van de aandacht voor de daarmee samenhangende inkomsten.

Ook het exploitatieresultaat van de resterende beschutte werkplekken loopt achter op de raming in het herstructureringsplan. Dat wordt veroorzaakt door een langlopend huurcontract tegen niet-marktconforme voorwaarden voor het pand aan de Edelgasstraat. Wel is DSW erin geslaagd de

huisvestingskosten terug te brengen door verhuur van overbodige ruimte en het organiseren van re-integratietrajecten.

Re-integratie

Hoewel we bij de herstructurering zijn uitgegaan van de exploitatie van de Wsw, is tevens de keuze gemaakt om de infrastructuur van de werkleerbedrijven toegankelijk te blijven maken voor kandidaten met een WWB-uitkering. Deze keuze levert goede resultaten op bij de door- en uitstroom van kandidaten uit de moeilijkste doelgroepen.

Ook hier is echter het beeld dat de focus op het creëren van werkplekken ten koste is gegaan van de tarieven die DSW in rekening brengt voor de inzet van gedetacheerde werknemers uit deze groep. Waar re-integratie momenteel vooral een bijdrage levert aan dekking van de overhead, zal in de toekomst nadrukkelijk moeten worden gekeken naar een verbetering van de tarieven.

Financieel beeld

Hoewel de herstructurering nog niet geheel is gerealiseerd, ligt het exploitatietekort desondanks op het vooraf begrote niveau. Dit is enerzijds te danken aan maatregelen die DSW heeft doorgevoerd en anderzijds aan destijds niet voorziene meevallers als gevolg van maatregelen van rijkswege (zoals het later ingaan van de bezuiniging op de rijksbijdrage). DSW heeft het jaar 2015 dan ook afgesloten met een verlies van € 19.000.

Om van de Herstructurering een succes te maken is het cruciaal dat DSW naast voortgaande beheersing van de kosten inzet op omzetverhoging. De prijzen bij de Werkleerbedrijven in de periode tot en met 2018 moeten met 18% omhoog (elk jaar met 6%). Deze omzetverhoging is in vergelijking met de benchmarkcijfers in de sector realistisch. Het besluit tot omzetverhoging betekent dat de financiële doelen van de Herstructurering zoals weergegeven in de onderstaande tabel (meerjarenraming exploitatieresultaat) overeind blijven. Natuurlijk blijven we de balans tussen de financiële doelstellingen en de sociale doelstellingen goed bewaken

Prognose	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Exploitatieresultaat Herstructurering	-2.204.000	-1.750.000	-1.200.000	-900.000	-900.000	-1.000.000

Bijstelling Herstructurering

Het Algemeen Bestuur van DSW heeft besloten om de nadruk op de uitstroomambitie te temperen, zodat de doelstellingen beter aansluiten bij de capaciteiten van de doelgroep. Het bestuur wil met het temperen van de ambities op het gebied van door- en uitstroom bovendien meer aandacht vragen voor de tarieven die voor (groepsgewijze) plaatsing worden gevraagd.

Scenario's voor de toekomst

Het bestuur heeft DSW gevraagd om een aantal scenario's te maken om de discussie over de toekomst op langere termijn vorm te kunnen geven. DSW heeft een document opgeleverd met een aantal verschillende richtingen met daarbij praktijkvoorbeelden uit andere delen van het land. Dit document heeft een goede aanzet gegeven voor de discussie.

Uitgangspunten

De samenwerkende gemeenten hebben te maken met onderwerpen als de visie op de ontwikkeling van beschut werk en re-integratie, de behoefte aan al dan niet publiek georganiseerde plekken die daarvan het gevolg is, en de vorm waarin dat het beste georganiseerd kan worden.

Toekomstverkenning

Het Dagelijks Bestuur van DSW heeft daarom besloten na een onderhandse aanbesteding IROKO opdracht te geven om, geredeneerd vanuit de strategische belangen van de gemeenten, onafhankelijk onderzoek te doen naar de visie en de behoefte van gemeenten aan beschut werk en re-integratie op de lange termijn en de rol van DSW daarin.

Gezien de ontwikkeling in de afgelopen jaren is de verwachting gerechtvaardigd dat de realisatie van de taakstellende stijging van de omzet zoals besloten in het kader van de herstructurering heel veel tijd en energie van de huidige directie zal vergen. Het Dagelijks Bestuur zal daarom rechtstreeks aanspreekpunt zijn voor de partner die het onderzoek zal uitvoeren.

T.C. Kuiper
Voorzitter Dagelijks en Algemeen bestuur

CONCEPT

1 FINANCIEEL BELEID EN FINANCIËLE RESULTATEN

1.1 Financieel resultaat DSW totaal

Tabel 1 Programmarekening:
(v/n = voordelig/nadelig)

	Werkelijk 2015	Begroot 2015	V/N	Werkelijk 2014
Bedrijfsopbrengsten	6.311.902	5.951.081	V	6.218.943
Ontvangen Rijksbijdrage en gemeentelijke bijdrage	15.454.818	15.554.148	N	15.657.019
Bedrijfs -en financieringslasten	-21.786.204	-21.505.229	N	-21.875.962
Resultaat	-19.484	0	N	12.532

De toelichting op de programmarekening vindt u in de jaarrekening

1.2 Motie Kerstens

De Participatiewet doet een beroep op de veranderkracht en het innovatief vermogen van gemeenten en hun SW-bedrijven. Met het aannemen van de motie Kerstens cs[1] stelt het Kabinet in 2015 een bedrag van € 30 miljoen beschikbaar om de herstructurering van de SW-sector te ondersteunen. De gelden zijn bedoeld voor innovatie en transformatie van sociale werkbedrijven. Voor de arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal is € 237.500 beschikbaar, mits de gemeenten eenzelfde bedrag als co-financiering bijdragen. Voor DSW wordt de co-financiering in het herstructureringsfonds gevonden. Het totaalbedrag voor de arbeidsmarktregio komt daarmee op € 475.000.

De aanvraag hebben we toegespitst op de afzonderlijke stappen van het Herstructureringsplan. De activiteiten vallen binnen de volgende thema's: het ontwikkelen en plaatsen van SW-medewerkers, het stimuleren van de expertise van stafmedewerkers en begeleiders, de infrastructuur van het SW-bedrijf toerusten voor de Participatiewet. Onze aanvullende wensen leiden opgeteld tot een investeringsvraag van € 475.000. Er is in 2015 met een overloop uit 2014 ongeveer 30% van het totale bedrag besteed. Dit is volgens planning.

1.3 Stappenplan ten behoeve van de herstructurering

In het 1e halfjaar van 2014 is een begin gemaakt met het opstellen van een stappenplan waarin we de herstructurering uitwerken. Hieronder de verschillende onderdelen van het stappenplan en een beschrijving van wat we in 2015 hebben bereikt en nog niet hebben bereikt.

[1] Tweede kamer vergaderjaar 2014-2015, 34 000 XV, nr27

1. **Opzetten van uitstroomteams waarbij een aantal medewerkers (jobcoaches) van DSW bij de gemeenten wordt gedetacheerd om de taakverdeling tussen gemeente en DSW in de praktijk verder te optimaliseren.**

De afdeling Detachering en Begeleid werken van DSW is in november 2014 afgebouwd en de jobcoaches zijn gedetacheerd bij de gemeenten. De administratie hiervan is ondergebracht bij het Bedrijfsbureau DSW, de facturatie bij F&C en de arbeidsovereenkomsten met de SW-medewerkers bij P&O. De jobcoaches worden functioneel aangestuurd door de teamleiders van de gemeenten. Hiërarchisch vallen zij onder het hoofd P&O van DSW. In de 2e helft van 2015 is er een interne evaluatie gehouden. Om het samenwerken te bespoedigen, hebben we onderzocht of het aanbieden van structurele werkplekken voor deze uitstroomteams bij DSW mogelijk is. Dat is gelukt, maar de uitstroomteams zijn eind 2015 nog wel volop in ontwikkeling.

2. **Het tot stand komen van 10 Werkleerbedrijven (WLB's) in de regio Zuid Holland Centraal (2014-2015) waarvan voor eind 2014 8 werklocaties operationeel zijn.**

Er is, bovenop de normale acquisitie van DSW ten behoeve van Beschut werk, in 2015 gericht acquisitie gevoerd om meer WLB's te realiseren. Uiteindelijk hebben deze inspanningen twee WLB's opgeleverd, te weten Riverdale in Nootdorp en FFM in Sassenheim. De laatste is goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Deze twee WLB's worden uitsluitend voor Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten ingezet.
DSW heeft eind 2015 10 Werkleerbedrijven. Hiervan zijn er 8 in de regio Zoetermeer en 2 in het werkgebied van Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten.

Omdat de WLB's pas bij een bezetting van 30-50 personen rendabel zijn, onderzoeken we in 2016 of het verstandiger is om over te gaan naar circa 6 WLB's met een goede regionale spreiding. De bezettingsgraad op een aantal WLB's is nu te laag.

Huidige Werkleerbedrijven:

RIVERDALE fashionable living
Royal Lemkes
DILLE & KAMILLE
INTERNATIONAL INNOVATION COMPANY
IIC
nbd biblion
DLT Media
DESIGNSTAR
vanUden LOGISTICS
SECRID wallets designed and made in Holland
FAST & FLUID THE TINTING COMPANY

3. Het blijvend aanscherpen van de financiële doelstelling (resultaat) per werksoort met een extra accent op Groepsdetacheringen. Het versterken van de sturing op de kosten/ opbrengsten per werksoort.

In het Herstructereringsplan is de uitwerking geconcentreerd op het verbeteren van het exploitatieresultaat via de beweging 'van binnen naar buiten'. Er is onderscheid gemaakt in Beschut binnen, Werken op Locatie/ Groepsdetachering en Individuele detachering/Begeleid werken. Het Beschut werken kost het meeste. Het resultaat van Beschut is lager dan begroot, Werken op Locatie/Groepsdetachering is beter dan begroot. Detachering levert geld op. Het resultaat van Deta/BW is in 2015 iets lager dan begroot.

Voor 2016 wordt ook Werken op Locatie en Groepsdetachering opgesplitst en wordt er meer gestuurd op het realiseren van Groepsdetachering. Omzet die bij Groepsdetachering wordt gerealiseerd levert een grotere toegevoegde waarde op omdat de aansturing niet door DSW wordt gedaan maar door het bedrijf waar men werkt en is daarom vanuit financieel perspectief daarom interessanter. Voor Groepsdetachering doen zich ook groeikansen voor. Vanwege de matige economische ontwikkeling is een sterke verhoging van Individuele detachering/Begeleid werken nog niet haalbaar gebleken.

4. Uitvoering en financiering gemeenschappelijke re-integratie.

In het afgelopen jaar is via pilots gezocht naar een meer eenduidige taakverdeling tussen gemeenten en DSW. Kern van deze taakverdeling is dat DSW de werkbegeleiding tijdens het re-integratietraject voor haar rekening neemt en focust op het in het werk ontwikkelen van werknemersvaardigheden. De gemeente verzorgt de trajectbegeleiding en de uitstroom. De projecten worden kostendekkend begroot op basis van een uniforme berekeningswijze

5. Een voorstel voor de aanpak van de wachtlijst

In dit voorstel betrekken we de instrumenten die voor de doelgroep WSW per 1 januari 2015 onder de Participatiewet ter beschikking zijn gekomen.

We kijken naar een voor de WSW alternatief arrangement (Arbeidsmatige dagbesteding, Aanpak Nieuw Beschut, voorbereiding op plaatsing op een 'Garantiebaan'). Samen met de gemeente Zoetermeer hebben we de Aanpak Nieuw beschut en Oriëntatieplaatsen uitgewerkt. De andere gemeenten kiezen voor een ander aanpak en gaan dit aanbesteden. DSW doet voor Leidschendam-Voorburg mee in de Pilot Alternatief Nieuw Beschut.

6. Arbeidsmatige dagbesteding

In het scenario is ervoor gekozen om DSW ook werkplekken voor Arbeidsmatige dagbesteding te laten aanbieden. DSW is samen met twee partijen een Kringloopwinkel gestart en heeft inmiddels ruimte verhuurd aan IPSE de Bruggen waarmee we intensief samenwerken. Voor Leidschendam-Voorburg heeft DSW eind 2015 de locatie aan de Gruttolaan ingeruild voor een locatie aan de Populierendreef om ook mogelijk hier invulling te geven aan de pilot alternatief nieuw beschut.

Om het stappenplan van de Herstructurering uit te voeren, is budget noodzakelijk en beschikbaar. Er is nu € 429k beschikbaar dit is exclusief verkoop Sionsgaerde en gemeentelijke dotaties voor de jaren 2016-2018.
Het weerstandsvermogen is ultimo 31-12-2015 € 1.390k groot.

1.4 Aantallen en percentuele verdeling WSW en Trajecten

Het gemiddeld aantal SE bedraagt 551,10. De rijkssubsidie 2015 bedraagt € 25.917 per SE.
DSW ontvangt van Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland een vergoeding van €27.210 per SE.
Dit bedrag is hoger dan de Rijkssubsidie omdat er rekening wordt gehouden met een opslag voor bedrijfskosten en risico's.

1.4.1 Formatie

In het jaarverslag en de jaarrekening wordt gesproken over aantal medewerkers in personen, fte's en SE's. Een SE is een standaardeenheid waarin de mate van handicap verwerkt is en waarop de subsidie wordt verleend. (een fte is een fulltime arbeidsplaats). Onderstaande tabel geeft de gemiddelde realisatie in SE's weer t.b.v. de Rijksbijdrage

Tabel 2: basisrealisatie SE

Basis realisatie in SE	**SE**
Zoetermeer	**285,37**
Rijswijk	**73,19**
Leidschendam- Voorburg	**103,53**
Subtotaal	
Pijnacker-Nootdorp (inkooprelatie)	**12,72**
Lansingerland (inkooprelatie)	**5,61**
Overige gemeenten	**70,68**
Totaal	**551,1**

CONCEPT

Tabel 3: Formatie uitgesplitst naar FTE en personen

In onderstaande tabel wordt het aantal medewerkers in personen en in Fte'n wwergegeven.

	31-12-14		31-12-15		verschil	
	aantal	Fte-en	aantal	Fte-en	aantal	Fte-en
SW-personeel (Gemiddeld SW 2015 536,5)	658	540,10	614	507,60	-44	-32,50
Begeleid werkers	19	16,31	17	14,42	-2	-1,89
Kader	75	70,82	73	69,67	-2	-1,15
subtotaal	**752**	**627,23**	**704**	**591,69**	**-48**	**-35,54**
Re-integratie	226	166,34	199	124.16	-27	-42,18
Totaal DSW	**978**	**793,57**	**903**	**715,85**	**-75**	**-77,72**

De grootste groep uitstroom WSW betreft een 20-tal medewerkers die na 2 jaar ziekte uit dienst zijn gegaan. Andere redenen van uitstroom: tijdelijke contracten niet verlengd, pensioen, ontslag op eigen verzoek gekregen en verhuizing.

Het aantal kaderleden bestaand uit ambtenaren, Krijnen personeel BV en een flexibele schil (voornamelijk voorlieden) is licht gedaald. Hiervan wordt 57,88 fte ingezet voor de WSW en 11,8 fte voor Re-integratie. Een verdere afbouw van het aantal kaderleden lijkt niet mogelijk. Er is circa 4fte aan externe inhuur bij DSW in 2015 werkzaam geweest. (accountmanagement, vervanging bij ziekte, projectmanagement).

Het aantal WSW in combinatie met Re-integratieactiviteiten zorgen ervoor dat de afdelingen effectief en efficiënt kunnen werken en niet onder een bepaalde kritische massa komen. Hoewel re-integratietrajecten financieel break-even zijn dragen zij door het volume wel degelijk bij aan het beperken van het tekort van DSW.

Tabel 4: Percentuele verdeling Wsw over de werksoorten per gemeente

	zoetermeer	rijswijk	levo	overig	totaal
beschut	*20,2%*	*38,6%*	*37,5%*	*24,9%*	*26,6%*
Wol/Groepsdeta	*46,5%*	*32,3%*	*37,5%*	*48,5%*	*43,3%*
deta	*33,3%*	*29,2%*	*25,0%*	*26,6%*	*30,1%*
totaal	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*

1.5 Re-integratie per gemeente

gemeente
Zoetermeer

Voor en samen met de gemeente Zoetermeer zijn in 2015 140 kandidaten geselecteerd voor deelname in het project Centurion 2. Van deze kandidaten hebben 98 een dienstverband met DSW voor de duur van maximaal zes maanden gekregen. Eind 2015 was circa 40% van deze groep uitgestroomd. In totaal zijn er via Centurion al 287 mensen aan de slag gegaan in verschillende Werkleerbedrijven, waarvan er ongeveer 60 in een reguliere baan werken. Vanwege dit succes starten we begin 2016 het project Centurion 3. Er is een start gemaakt met het invullen van de eerste Praktijk Ervaringsplaatsen die eventueel leiden tot Nieuw Beschut. Deze komen nog niet voor in het schema. DSW biedt in samenwerking met de reclassering Den Haag taakgestrafte inwoners uit Zoetermeer de mogelijkheid hun straf bij DSW uit te voeren. Wegens het gering aantal Fte komen deze niet voor in dit schema.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Met de gemeente Leidschendam-Voorburg is in november 2014 een project gestart waaraan 25 kandidaten hebben deelgenomen. Na een korte periode werk met behoud van uitkering zijn deze kandidaten in dienst gekomen van DSW Re-integratie. Onder de projectnaam Mercator heeft dit

project in september 2015 een vervolg gekregen. De aanzet voor een groter project (Columbus) is gegeven in december 2015. Voor dit project zullen kandidaten starten op de Kwekerij van waaruit ze op externe werkplekken kunnen worden ingezet. We werken toe naar nog meer efficiency en werk (uitstroom). We werken samen aan de Pilot Alternatief Nieuw Beschut.

Rijswijk

Het aantal mensen in een traject is sterk wisselend. Intakes en begeleiding tijdens het traject worden uitgevoerd door een trajectbegeleider van DSW. De trajectbegeleider onderhoudt contacten met de gemeente of de deelnemers van het project. Het werk wordt uitgevoerd onder begeleiding van een voorman van DSW in de Kwekerij.
DSW biedt in samenwerking met de reclassering Den Haag taakgestrafte inwoners uit Rijswijk de mogelijkheid hun straf bij DSW uit te voeren. Wegens het gering aantal fte komen deze niet voor in dit schema.

CONCEPT

2 ORGANISATIESTRUCTUUR EN VERBONDEN PARTIJEN

DSW geeft uitvoering aan de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningslandschap voor de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. DSW voert re-integratie activiteiten uit voor de deelnemende gemeenten, maar ook voor Wassenaar en Voorschoten. Met Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp is een inkooprelatie aangegaan ten behoeve van de WSW.

Stichting Power (re-integratie activiteiten) is in 2015 afgebouwd. De activiteiten zijn ondergebracht bij DSW.

Aan het eind van 2015 was het organogram van DSW als volgt:

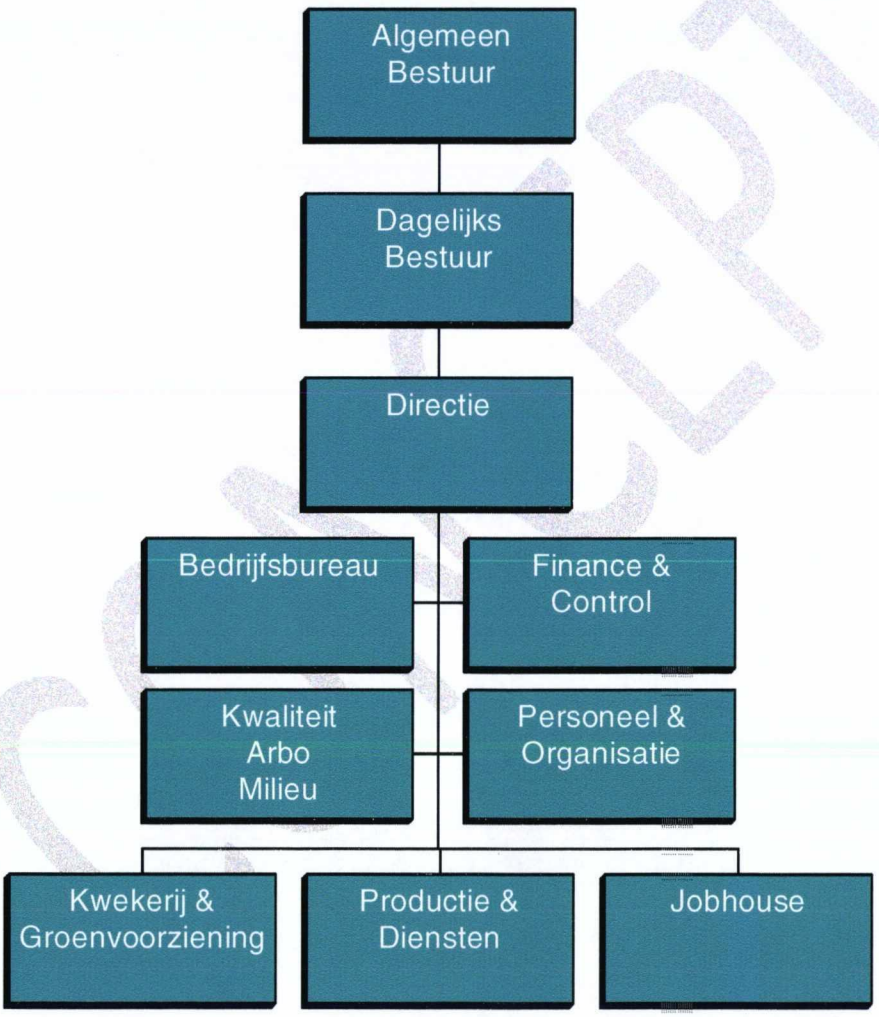

3 SAMENSTELLING BESTUUR, DIRECTIE EN MANAGEMENT

Het bestuur van DSW bestaat uit vertegenwoordigers van de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeentes.

Leden van het bestuur:
Taco Kuiper, Voorzitter DB en AB, Wethouder Zoetermeer
Nicole Dierdorp, Secretaris DB en AB, Wethouder Rijswijk
Nadine Stemerdink, Lid DB en AB, Wethouder Leidschendam-Voorburg
Isabelle Vugs-Vink, Lid AB, Wethouder Zoetermeer
Björn Lugthart, Lid AB, Wethouder Rijswijk
Frank Rozenberg, Lid AB Wethouder Leidschendam-Voorburg

Uitvoerende organisatie:
DSW heeft een algemeen directeur. Samen met de managers stuurt hij de uitvoerende organisatie aan.

Remco Wijnia – Algemeen Directeur
Alexander Schyns – Manager Finance & Control
Sjany de Ruijter – Manager Personeel en Organisatie
Herman Middendorp - Manager Bedrijfsbureau
Rob van Oosterhoudt - Operationeel manager Jobhouse (Werken op locatie)
Debby Vis – Operationeel manager Productie en Diensten (Beschut werk)
Dick Edelenbos – Operationeel manager Kwekerij en Groenvoorziening

CONCEPT

BIJLAGEN

CONCEPT

Bijlage 1: verplichte paragrafen

1.1 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen voor resultaatbestemming bedraagt € 1.390k en vormt een noodzakelijke buffer om niet–structurele financiële tegenvallers in de bedrijfsvoering op te kunnen vangen, zonder een beslag te hoeven doen op gemeentelijke middelen.

De risico's worden onderverdeeld in 3 categorieën:
Risico's ten aanzien van opbrengsten:

- Lagere omzet door conjuncturele ontwikkelingen;
- Lagere omzet door toename concurrentie;
- Lagere omzet door minder doorstroom;
- Lagere omzet door onvoldoende functionerend kaderpersoneel;
- Frictiekosten door wegvallen grote opdrachtgever(s);
- Frictiekosten door afname langlopende contracten;
- Budgetten van het rijk kunnen fluctueren.

Risico's ten aanzien van bedrijfskosten:

- Verhoging premie verzekering als gevolg van schadegedrag.
- Hogere kosten door verkoop gerelateerde aansprakelijkheidsstellingen.
- Extra investeringen om te kunnen blijven voorzien in passend beschut werk. Extra investeringen om te kunnen blijven voldoen aan (brand)veiligheidseisen, milieuvoorschriften, Arbo-voorschriften.
- Fluctuerende energieprijzen.
- Hogere verkoop- en incassokosten door economisch klimaat.

Risico's ten aanzien van personeelskosten:

- Hogere structurele personeelskosten door vervanging WSW-kader door regulier kader.
- Hogere structurele personeelskosten door toename aandeel WSW-ers met een psychiatrische achtergrond. (dit vereist hoger opgeleide begeleiders)

CONCEPT

Financiële Kengetallen BBV:

Netto Schuldquote

	bij begroting ultimo jaar	2015
	bij jaarrekening ultimo jaar	
A	Vaste schulden	497
B	Netto vlottende schuld	375
C	Overlopende passiva	717
D	Financiele activa art 36 lid d, e, f	81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065
F	Liquide middelen art 40 BBV	199
G	Overlopede activa art 40a BBV	702
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**

Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

	bij begroting ultimo jaar	2015
	bij jaarrekening ultimo jaar	
A	Vaste schulden	497
B	Netto vlottende schuld	375
C	Overlopende passiva	717
D	Financiele activa art 36 lid b, c, d, e, f	81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065
F	Liquide middelen art 40 BBV	199
G	Overlopede activa art 40a BBV	702
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**

Solvabiliteitsratio

	bij begroting ultimo jaar	2015
	bij jaarrekening ultimo jaar	
A	Eigen Vermogenart 42 BBV	1.979
B	Balanstotaal	3.705
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	53%

1.2 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Automatisering

In verband met outsourcen en upgraden van de ICT-infrastructuur is verouderde software en hardware vervangen. Het gaat hier zowel om investeringen als kosten.

Huisvesting Populierendreef

Aan het pand aan de Populierendreef zijn aanpassingen gedaan ten behoeve van nieuwe activiteiten die daar eind 2015 van start zijn gegaan.

1.3 Paragraaf financiering

Op 1 januari 2001 is de Wet financiering lagere overheden (Wet Filo) vervangen door de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). In deze nieuwe wet worden kaders gesteld voor een verantwoorde, professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

DSW heeft haar activiteiten op het gebied van treasury op een zo transparant en beheersbaar mogelijke wijze ingericht. Ten aanzien van de procedures, verantwoordelijkheden en bevoegdheden is een en ander vastgelegd in het Treasurystatuut Werkvoorzieningschap DSW Rijswijk e.o. december 2002.

DSW heeft een lening bij de BNG Bank van € 497.446 ultimo 2015. Deze zal in 2016 en 2017 volledig worden afgelost. Verder maakt DSW geen gebruik van andere financieringsproducten.

De liquiditeit wordt regelmatig en nauwlettend gemonitord. Een goede debiteurenbewaking en tijdige facturering dragen hieraan bij. Voor de 'korte termijn' liquiditeitsbehoefte maakt DSW gebruik van een kredietfaciliteit, zoals aangegeven in de jaarrekening. Ingeval de liquiditeit structureel onder druk komt, zal DSW in samenspraak met het dagelijks bestuur passende maatregelen nemen.

Informatie voor derden (Iv3)

Het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bepaalt dat de GR elk kwartaal verplicht haar financiële gegevens verstrekt aan het Centraal Bureau voor de statistiek (CBS), zoals uitgewerkt in de Ministeriële regeling informatie voor derden (Iv3). Naast de financiële gegevens in de vorm van een verdelingsmatrix en een overzicht van enkele balansstanden is een separate verklaring van het bestuur over de kwaliteit van de gegevens vereist.
Vervolgens is het CBS verplicht, volgens artikel 74 lid 3 van het BBV, een plausibiliteitcontrole uit te voeren op de financiële informatie, de verdelingsmatrix en het overzicht van balansstanden.

1.4 Paragraaf bedrijfsvoering

Algemeen

Het verslagjaar 2015 heeft in het teken gestaan van het (verder) inspelen van de DSW-organisatie op de Participatiewet. Voor meer informatie hierover verwijzen we naar het jaarverslag 2015.

Organisatie

De operationele afdelingen zijn ondergebracht in Productie & Diensten, Kwekerij & Groen en Jobhouse (Groepsdetachering). Het Bedrijfsbureau is ingericht en bedient alle operationele afdelingen.

Financieel Beheer

De kwaliteit van de rapportages is sterk verbeterd, waardoor beter gestuurd kan worden en afwijkingen tijdig worden gesignaleerd.

Informatievoorziening/automatisering

In 2014 is gestart met het outsourcen van de ICT-infrastructuur waardoor de continuïteit van het systeem is geborgd. In 2015 is hieraan een vervolg gegeven door ook de hardware over te dragen aan een professioneel datacenter.

Huisvesting en Facilitaire zaken

Ten behoeve van activiteiten voor de gemeente Leidschendam-Voorburg is een pand gehuurd en voor gebruikt gereed gemaakt aan de Populierendreef.

Machines, inventaris en vervoermiddelen

In 2014 is het groepsvervoer uitbesteed en is een aantal auto's en busjes verkocht.

Personeel

In het jaarverslag wordt gesproken over aantal medewerkers, fte's en SE's. Een fte is een fulltime arbeidsplaats. Een se is een standaardeenheid waarin de mate van handicap verwerkt is en waarop de subsidie wordt verleend.

Het gemiddeld aantal SE bedraagt 551,10. De rijkssubsidie 2015 bedraagt € 25.917 per SE.

CONCEPT

1.5 Paragraaf verbonden partijen

Naam:	Zetel:	Doelstelling:
Stichting Power	Gemeente Rijswijk	De stichting heeft tot doel om personen - zoals behorende tot onder andere de doelgroep van de WSW, de WWB en de WIA - met een grote tot zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt al dan niet in bezit van de indicatie begeleid werken, te bemiddelen en te begeleiden naar een economische zelfstandige positie op de arbeidsmarkt op basis van op de individuele persoon afgestemde en op ervaringsleren en scholing afgestemde ontwikkelingstrajecten.
Krijnen Personeel B.V.	Gemeente 's-Gravenhage	Het doel van de vennootschap is om op grond van haar rechtsverhouding met de moedermaatschappij en enig aandeelhouder, de gemeenschappelijke regeling DSW Rijswijk e.o., personen in dienst te nemen naar de mate en omvang als uit de personeelsbehoefte van de DSW voortvloeit; deze werknemers worden gedetacheerd bij de DSW voor het verrichten van werkzaamheden die de DSW hen zal opdragen in de uitoefening van haar publiekrechtelijke taak; in opdracht van de DSW uitvoeren van de ondersteunende werkzaamheden die het detacheren faciliteren.

Stichting Power

Via Stichting Power worden contractueel voor de Deelnemende Gemeenten diverse re-integratie trajecten behandeld en begeleid. De kosten die hiermee gemoeid zijn worden contractueel gedekt door de betreffende opdrachtgever. De door DSW gemaakte beheerskosten worden doorbelast aan Stichting Power.
Resultaat in boekjaar 2013: negatief € 564.624
Resultaat in boekjaar 2014: negatief € 5.743
Stichting Power is in 2015 afgebouwd. Alle activa en passiva zijn overgedragen aan DSW.

Krijnen Personeel B.V.

Voor het negatieve eigen vermogen is per saldo een voorziening gevormd van € 136.878
Deelneming € -18.152 voorziening € 155.030
Resultaat in boekjaar 2013: nihil
Resultaat in boekjaar 2014: nihil

Bijlage 2 Highlights Resultaten Benchmark Cedris

Jaarlijks vullen alle Sw-bedrijven gegevens in ten behoeve van de benchmark, opgesteld door Cedris. Alle leden kunnen hun eigen gegevens zien, ten opzichte van het gemiddelde, de hoogste en de laagste waarde. Om meer inzicht te geven in de resultaten van DSW worden hier de highlights van de resultaten uit de benchmark van 2014 weergegeven. De benchmark gegevens van 2015 zijn nog niet beschikbaar. Deze worden pas in 2016 bekend.

Medewerkers Wsw:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche
totaal aantal personen ultimo 2014	677	1.123
totaal aantal arbeidsjaren (vwd) ultimo 2014	572	955

Bij DSW werken ultimo 2014 677 medewerkers die 572 arbeidsjaren vertegenwoordigen. Dit is 60% van de gemiddelde Sw-onderneming.

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
totale kosten Wsw per arbeidsjaar	36.106	36.783	30.411	44.161

De totale kosten Wsw per arbeidsjaar (Wsw) ligt rond het landelijk gemiddelde.

Omzet:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
netto omzet Wsw per arbeidsjaar	8.763	9.859	4.244	20.520
omzet re-integratie per persoon overige doelgroepen	14.454	6.199	493	231.975

De omzet per arbeidsjaar ligt op bijna 90% van het gemiddelde. Hiermee is de omzet aan de lage kant en daarom gaan wij juist aan de omzet werken zoals eerder aangegeven. De omzet re-integratie is veel hoger dan gemiddeld. In de 'eigen gegevens' zijn de loonkosten van de doelgroep onderdeel van de omzet. Er is geen informatie beschikbaar hoe dat in de vergelijkende cijfers is verwerkt. Bovendien merken wij op dat de hoogste waarde niet juist kan zijn. DSW betaalt een vast uurloon terug per productief uur (re-integratie). Dit is verrekend in de opbrengst.

Werkladder:

verdeling over de werkladder	Eigen gegevens	Gemiddelde branche
aantal personen beschermd / intern geplaatst	26%	40%
aantal personen groepsdetachering	44%	39%
aantal personen individueel gedetacheerd	30%	21%
	100%	100%

Bij de verdeling van de werkladder is duidelijk te zien dat DSW het goed doet voor wat betreft de beweging 'van binnen naar buiten'. In deze benchmark zijn Werken op Locatie en Groepsdetachering gecombineerd waardoor dit een positiever beeld geeft dan het gemiddelde in de branche.

Leiding/kader:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
totaal aantal fte ongesubsidieerde profs ultimo	77	102		
totaal aantal personen ultimo 2014	677	1.123		
aantal plaatsingen reintegratie	262	173		
verhouding leiding / medewerker	12,2	12,7		
gemiddelde loonkosten per professional incl inhuur	56.749	62.880	45.151	92.758

Het aantal professionals ten opzichte van medewerkers is rond het landelijk gemiddelde en overtreft de interne doelstelling van 1:11.
De gemiddelde loonkosten per professional liggen veel lager dan gemiddeld.

Gemeentelijke bijdrage:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
gemeentelijke bijdrage per Wsw-gesubsidieerde	1.182	1.366	48	5.763

De aanvullende bijdrage 2014 voor DSW door de gemeenten was € 800.000.
Dit is € 1.182 per gesubsidieerde medewerker. Dat is 13% lager dan het gemiddelde en geeft een indicatie dat het resultaat van DSW goed past in het landelijke beeld.

Jaarrekening 2015

van

Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken

CONCEPT

Maart 2016

0. Programma-rekening.

	Werkelijk 2015	begroting 2015	%	V/N	Werkelijk 2014	%	V/N
	€	€			€		
Baten							
Som der bedrijfsopbrengsten	5.243.239	5.310.000	-1,3%	n	5.396.163	-2,8%	n
Opbrengst Re-integratie	917.471	0	100,0%	v	0	100,0%	v
Totaal grond –/ hulpstoffen en inhuur	-262.413	-264.967	-1,0%	v	-345.017	-23,9%	v
Toegevoegde waarde WSW	**5.898.297**	**5.045.033**	**16,9%**	**v**	**5.051.146**	**16,8%**	**v**
Doorbelasting DSW aan Power	298.766	800.000	-62,7%	n	1.061.749	-71,9%	n
Overige opbrengsten	114.840	106.048	8,3%	v	106.048	8,3%	v
Netto – bedrijfsopbrengsten	**6.311.902**	**5.951.081**	**6,1%**	**v**	**6.218.943**	**1,5%**	**v**
Ontvangen Rijksbijdrage WSW	14.254.818	14.354.148	-0,7%	n	14.683.317	-2,9%	n
aanv. Gem. bijdrage Exploitatie 2013			0,0%	-	173.702	-100,0%	n
Ontv. Gem. bijdrage Exploitatie	1.200.000	1.200.000	0,0%	-	800.000	50,0%	v
Subtotaal baten en lasten	**21.766.721**	**21.505.230**	**1,2%**	**v**	**21.875.962**	**-0,5%**	**n**
Lonen en soc. Last.WSW–werknemers	-14.910.164	-14.725.978	1,3%	n	-14.831.439	0,5%	n
Lonen deelnemers Reintegratie	-386.283	0	100,0%	n	0	100,0%	n
Lonen kaderpersoneel	-3.888.657	-4.141.564	-6,1%	v	-4.133.830	-5,9%	v
Afschrijving materiële vaste activa	-290.390	-305.169	-4,8%	v	-355.336	-18,3%	v
Huisvestingslasten	-1.023.834	-1.071.585	-4,5%	v	-1.240.466	-17,5%	v
ICT kosten	-225.094	-156.492	43,8%	n	-118.168	90,5%	n
Vervoer Wsw	-221.837	-150.000	47,9%	n	-182.470	21,6%	n
Arbodienstverlening	-118.990	-80.000	48,7%	n	-97.091	22,6%	n
Overige bedrijfskosten	-660.384	-767.618	-14,0%	v	-716.325	-7,8%	v
Rentelasten	-81.072	-106.824	-24,1%	v	-106.824	-24,1%	v
Incidentele baten /lasten	20.500	0	100,0%	v	92.220	-77,8%	n
Subtotaal bedrijfs- en financieringslasten	**-21.786.204**	**-21.505.229**	**1,3%**	**n**	**-21.689.728**	**0,4%**	**n**
Bijdrage Gemeenten aan Herstructurering	507.237	0	100,0%	v	187.000	171,2%	v
Bijdrage uit Kerstensgelden	18.577	0	100,0%	v	0	100,0%	v
Herstructureringskosten	-370.956	0	-100,0%	n	-453.985	-18,3%	v
Kosten 'Kerstensgelden'	-37.154	0	-100,0%	n	0	-100,0%	n
Bijzondere baten en lasten	**117.704**	**0**	**100,0%**	**v**	**-266.985**	**-144,1%**	**v**
Resultaat programma voor bestemming	**98.220**	**0**	**100,0%**	**v**	**-80.751**	**-221,6%**	**v**
toevoeging aan algemene reserve	0	0	0,0%	-	-173.702	-100,0%	v
toevoeging aan de herstructureringsreserve	-507.237	0	100,0%	n	-187.000	171,2%	n
Co-financiering Kerstensgelden	18.577	0	100,0%	n	0	100,0%	n
aanwending herstructureringsreserve	370.956	0	100,0%	v	453.985	100,0%	v
toevoegingen en onttrekkingen	**117.704-**	**-**	**100,0%**	**v**	**93.283**	**-226,2%**	**v**
Resultaat programma na bestemming	**-19.484**	**0**	**-100,0%**	**n**	**12.532**	**-255,5%**	**n**

1. Analyse op de programmarekening

Het resultaat 2015 is nagenoeg gelijk aan de begroting 2015 en ook nagenoeg gelijk aan 2014. Per rubriek zullen de verschillen worden toegelicht:

1.1 Omzet 2015

Omzet	2015	begroot	verschil	2014	verschil
Beschut	1.097.216	1.198.000	-8,4%	1.160.293	-5,4%
Wol/groepsdeta	2.112.695	2.065.000	2,3%	2.188.160	-3,4%
Deta	2.033.328	2.047.000	-0,7%	2.047.709	-0,7%
DSW Re-integratie	917.471	0	100,0%	0	100,0%
Totaal	6.160.710	5.310.000	16,0%	5.396.162	14,2%

In mei 2015 is door het bestuur besloten het gebruik van Stichting Power te beëindigen. Daarom zijn de nieuwe overeenkomsten aangegaan door DSW per 1 juli. Dit leidt tot omzet binnen DSW die niet is begroot. De omzet is hierdoor 16,0% hoger uitgekomen dan begroting en 14,2% hoger dan 2014. Onderdeel van deze omzet is de vergoeding voor loonkosten re-integratie.

Zonder deze wijziging is de omzet 2015 € 67K lager dan de begroting en € 153K lager dan vorig jaar. Binnen de werksoorten is sprake van enkele verschuivingen:

- De omzet *Beschut* is € 101K lager dan de begroting en € 63K lager dan vorig jaar. Binnen Beschut is de productie fors lager omdat er maximaal wordt ingezet op de inzet van Wol/Groepsdetachering. Bij de kwekerij is een grote groep re-integratie-deelnemers aan het werk geweest, waardoor de omzet hier veel hoger was.
- De omzet WOL/Groepsdetachering is hoger dan begroot (€ 48K) maar lager dan vorig jaar (€75K). Ook hier is sprake van een daling van Groen (-€ 88K) en een toename van € 135K van WOL en Groepsdetacheren.
- De omzet van *Detacheren* is nagenoeg gelijk aan de begroting en vorig jaar. Dit is het saldo van medewerkers die zijn teruggekomen van een detachering en nieuwe gerealiseerde plaatsingen.

1.2 Kostprijs van de omzet

Kostprijs	2015	begroot	verschil	2014	verschil
Beschut	-243.040	-237.780	2,2%	-338.346	-28,2%
Wol/groepsdeta	-18.087	-27.187	-33,5%	-5.906	206,2%
Deta	-1.287	0	100,0%	-766	68,0%
DSW Re-integratie	0	0	0,0%	0	0,0%
Totaal	-262.413	-264.967	-1,0%	-345.018	-23,9%

De kostprijs van de omzet (€ 262K) is nagenoeg gelijk aan de begroting (€ 265K). De kostprijs is € 83K lager dan vorig jaar.

1.3 Toegevoegde waarde

Omzet minus kostprijs leidt tot het volgende overzicht van toegevoegde waarde:

Toegevoegde waarde	2015	begroot	verschil	2014	verschil
Beschut	854.176	960.220	-11,0%	821.947	3,9%
Wol/groepsdeta	2.094.608	2.037.814	2,8%	2.182.254	-4,0%
Deta	2.032.041	2.047.000	100,0%	2.046.943	-0,7%
DSW Re-integratie	917.471	0	100,0%	0	100,0%
Totaal	5.898.297	5.045.033	16,9%	5.051.144	16,8%

Hier speelt de omzet re-integratie dezelfde rol als bij het omzet-overzicht.

1.4 Doorbelasting Stichting Power

De doorbelasting Stichting Power is veel lager dan vorig jaar omdat de activiteiten per 1 juli zijn beëindigd en nieuwe activiteiten zijn gestart bij DSW.

1.5 Overige opbrengsten

Overige opbrengsten betreffen de bijdrage voor bestuurskosten en de opbrengsten uit verhuur. Deze laatste is in 2015 gestegen doordat steeds meer ruimte wordt verhuurd aan derden.

1.6 Rijksbijdrage Wsw

De rijksbijdrage is € 100K lager dan begroot en € 428K lager dan 2014. De begroting ging uit van 555 SE. Gerealiseerd in 2015 is 551 SE. De Rijksbijdrage per SE was € 25.917. In 2014 was sprake van 562 SE met een tarief van € 26.125. Als gevolg van krimp van de doelgroep en een lager subsidiebedrag is dit bedrag lager dan begroot. DSW ontvangt voor de medewerkers uit Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland €27.210 subsidie per SE

1.7 Lonen en sociale lasten Wsw medewerkers

De lonen en sociale lasten Wsw zijn € 184K (1,3%) hoger dan de begroting en € 79K (0,5%) hoger dan 2014. Per fte is sprake van een stijging van 1,9%. Dit komt zowel door toegenomen lonen (gemiddeld per fte) als door gestegen premies (WW, WAO en Pensioen). Het aantal fte is 536 ten opzichte van 546 in 2014.

Analyse lonen Wsw	2015	Begr 2015	afwijking	2014	afwijking
Lonen en sociale lasten Wsw	14.910.164	14.725.978	101,3%	14.831.439	100,5%
per fte	27.789	27.270	101,9%	27.169	102,3%

1.8 Lonen deelnemers re-integratie

Evenals de omzet zijn ook de loonkosten van deelnemers re-integratie (€ 386k) als gevolg van het opheffen van Stichting Power vanaf 1 juli bij DSW terecht gekomen. Deze verandering was niet voorzien ten tijde van het opstellen van de begroting. Naar aanleiding van een aanbeveling van de accountant worden in de begroting van 2017 beheersmaatregelen getroffen gericht op risicobeheersing. Projecten

worden kostendekkend begroot op basis van een uniforme berekeningswijze. Bij twijfel over de financiële haalbaarheid worden projecten vooraf ter goedkeuring aan het Dagelijks Bestuur voorgelegd.

1.9 Lonen kaderpersoneel

De lonen van het kaderpersoneel (Krijnen en ambtenaren) zijn € 253k lager dan begroot en € 245k lager dan vorig jaar. Het aantal kaderleden (69,67 fte) bestaand uit ambtenaren, Krijnen personeel BV en een flexibele schil (voornamelijk voorlieden) is licht gedaald. Hiervan wordt 57,88 fte ingezet voor de WSW en 11,8 fte voor re-integratie. Een verdere afbouw van het aantal kaderleden lijkt niet mogelijk. Er is circa 4 fte aan externe inhuur bij DSW in 2015 werkzaam geweest. (accountmanagement, vervanging bij ziekte, projectmanagement)

1.10 Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten zijn € 15k lager dan begroting en € 65k lager dan van vorig jaar. Vervangingsinvesteringen worden zo veel mogelijk uitgesteld. Alleen voor noodzakelijke vervanging wordt geïnvesteerd, zoals vervoer, productiemiddelen en ICT.

1.11 Huisvestingslasten

De kosten voor huisvesting zijn lager door het wegvallen van de Steenplaetsstraat en lagere energiekosten door een relatief warme winter.

1.12 ICT

De kosten voor ICT zijn hoger dan begroot omdat na de eerste modernisering in 2014 in 2015 is besloten om het netwerk onder te brengen bij een gespecialiseerd datacenter. Een deel van deze kosten zijn eenmalig.

1.13 Vervoer Wsw

Het vervoer Wsw is in de loop van 2014 uitbesteed. Deze kosten zijn hoger dan de begroting (deze was nog gebaseerd op de oude situatie). Hier staat tegenover dat het wagenpark is gekrompen en er minder eigen chauffeurs ingezet worden.

1.14 Arbodienst

De kosten van de arbodienst zijn hoger dan begroot door de onverwachte overgang naar een andere dienst en de extra inzet op verzuimpreventie.

1.15 Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten zijn € 73K lager dan begroot en € 22K lager dan vorig jaar. Dit bestaat uit diverse posten waaronder advieskosten, accountantskosten, uitbetaalde subsidie begeleid werken en verzekeringen.

1.16 Rentelasten

Rentelasten dalen als gevolg van aflossingen op de langlopende lening.

1.17 Incidentele baten/lasten

De incidentele bate van € 20K heeft te maken met een resultaat op een desinvestering (wagenpark).

2. Balans

Balans per 31 december 2015				
(na resultaatbestemming)				
Activa	**2015**		**2014**	
	€	€	€	€
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	32.710		74.941	
Materiële vaste activa	1.284.949		1.419.337	
Financiële vaste activa	81.175		73.717	
		1.398.834		*1.567.995*
Vlottende activa				
Voorraden	340.110		267.546	
Uitzettingen met een rente typische looptijd < 1 jaar	1.065.145		1.773.005	
Overlopende activa	702.374		534.669	
Liquide middelen	198.649		30.075	
		2.306.278		*2.605.295*
Totaal activa		**3.705.112**		**4.173.290**

CONCEPT

Balans per 31 december 2015 vervolg				
Passiva				
	2015		2014	
	€	€	€	€
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Reserve weerstandsvermogen	1.370.909		1.840.393	
reserve herstructurering	607.604			
		1.978.513		1.840.393
Voorzieningen				
Deelneming Krijnen	136.878		136.878	
		136.878		136.878
Vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer				
Leningen		497.446		909.390
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd < één jaar	375.106		645.153	
Overlopende passiva	717.169		641.476	
		1.092.275		1.286.629
Totaal passiva		**3.705.112**		**4.173.290**

CONCEPT

3. Grondslagen voor de financiële verslaglegging

3.1 Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). DSW is als gemeenschappelijke regeling verbonden met de gemeenten Zoetermeer, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg en daarom is het BBV tevens van toepassing op DSW. DSW heeft voor het jaar 2015 een programmabegroting opgesteld. Voorts zijn de bepalingen van het BBV nader uitgewerkt in de verordening 212.

3.2 Balans

3.2.1 Immateriële vaste activa

Geactiveerde boeterente betreffende het omsluiten van leningen wordt geamortiseerd ten laste van het resultaat over de resterende looptijd van de leningen.

3.2.2 Materiële vaste activa

Waardering tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingstermijnen bedragen:

Gebouwen:	respectievelijk 10, 19, 20 en 25 jaar
Voorz. aan terreinen:	5 jaar
Installaties:	5 respectievelijk 10, 17, 20 en 25 jaar
Machines:	5 jaar
Inventaris:	5 jaar
Vervoermiddelen:	5 jaar
ICT:	3 jaar

3.2.3 Financiële vaste activa

Waardering vindt plaats tegen verkrijgingprijs, onder aftrek van eventuele noodzakelijke waardevermindering.

3.2.4 Voorraden

De voorraden van de kwekerij zijn gewaardeerd tegen de gemiddelde veilingprijs.

3.2.5 Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Eventueel noodzakelijke voorziening voor oninbaarheid komt in mindering op de waardering.

3.2.6 Liquide middelen

Waardering vindt plaats tegen de nominale waarde.

CONCEPT

3.2.7 *Bestemmingsreserve*

Een bestemmingsreserve wordt bestemd in overeenstemming met de bestemming die het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling hieraan heeft gegeven.

3.2.8 *Reserve weerstandsvermogen*

De reserve weerstandsvermogen is een buffer voor het opvangen van risico's die het schap loopt bij de uitvoering van zijn taak.

In 2015 heeft het Bestuur besloten de reserve ten behoeve van de herstructurering apart zichtbaar te maken in de balans. Hiertoe is een aparte (grootboek)rekening gevormd voor deze reserve. In dezelfde lijn is dit gedaan voor de reserve 'Kerstensgelden'. In de toelichting op de balans is weergegeven hoe de dotaties en onttrekkingen aan deze reserves hebben plaatsgevonden.

3.2.9 *Voorzieningen*

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en risico's, die voortvloeien uit de bedrijfsactiviteiten van het boekjaar, dan wel verband houden met de (geschatte) kosten van reorganisaties, die gebaseerd zijn op beslissingen van het bestuur in voorgaande boekjaren om bepaalde delen van de organisatie aan te passen c.q. om de omvang van het (ambtelijk) personeel te reduceren. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde.

3.2.10 *Leningen*

Deze zijn opgenomen tegen nominale waarde.
De bedragen die binnen een jaar vervallen, werden t/m 2012 opgenomen onder de kortlopende schulden.

3.2.11 *Kortlopende schulden*

Deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.3 Programmarekening

3.3.1 *Netto-omzet*

De netto-omzet is de opbrengst van aan derden in het verslagjaar geleverde goederen en diensten exclusief omzetbelasting en kortingen.

3.3.2 *Grond- en hulpstoffenverbruik*

De kosten van grond- en hulpstoffenverbruik worden berekend op basis van vaste verrekenprijzen. Onder kosten van grond- en hulpstoffenverbruik zijn tevens verantwoord inkoopprijsverschillen, herwaarderingen, voorraadverschillen, breuk e.d.

3.3.3 *Kosten van uitbesteed werk*

Betreft door derden in rekening gebrachte bedragen wegens verrichte bewerkingen aan producten c.q. verrichtte diensten, die direct verband houden met de omvang van de productie.

CONCEPT

3.3.4 *Overige bedrijfsopbrengsten*

Hieronder zijn o.a. begrepen de gemeentelijke bijdragen in de bestuur- en beheerskosten. In het kader van de WSW worden deze bestuurskosten rechtstreeks door de deelnemende gemeenten gedekt.

3.3.5 *Lonen WSW-werknemers*

Hieronder wordt verstaan de bruto kosten.

3.3.6 *Sociale lasten WSW-werknemers*

De ter zake van de werknemersverzekering verschuldigde werkgeverslasten evenals het werkgeversdeel van de pensioenvoorziening van WSW-werknemers en de kosten VUT-regeling.

3.3.7 *Overige kosten WSW-werknemers*

Hieronder zijn begrepen de kosten woon-werkverkeer, bedrijfskleding, opleiding en overige personeelskosten.

3.3.8 *Loonkosten ambtelijk personeel*

Dit betreft de over het jaar verschuldigde salarissen, het betaalde vakantiegeld en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremies. Tevens zijn hier opgenomen, onder de regel overige loonkosten, de overige personeelskosten zoals reis- en verblijfskosten, opleidingen, loonkosten practicanten e.d.

3.3.9 *Loonkosten Krijnen Personeel B.V.*

Dit betreft de over het jaar verschuldigde salarissen, het betaalde vakantiegeld en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremies.

3.3.10 *Rentebaten/rentelasten*

De rentelasten bestaan uit de aan het jaar toe te rekenen rentelasten van de langlopende geldleningen, de daggeldleningen en de rekening-courantkosten. Boeterente betreffende het oversluiten van leningen worden geamortiseerd over de resterende looptijd van de leningen en verantwoord als rentelasten. Rentebaten worden met de rentelasten gesaldeerd.

3.3.11 *Gemeentelijke bijdrage WSW*

Met de inwerking treden van de wet modernisering WSW per 1 januari 2008 voeren de gemeenten zelf de regie en ontvangen zij de rijksbijdrage WSW rechtstreeks van het ministerie. De DSW factureert de betreffende Gemeenten maandelijks op basis van het werkelijke aantal gerealiseerde se's.

3.3.12 *Buitengewone baten en lasten*

Onder de buitengewone baten en lasten zijn baten en lasten begrepen die niet voortvloeien uit de normale bedrijfsuitoefening.

3.3.13 Resultaat

Gezien de beperkte omvang van het begrotingstekort ad € 19.484 is, vooruitlopend op de goedkeuring van de jaarrekening door het Algemeen Bestuur, het begrotingstekort in mindering gebracht op de reserve weerstandsvermogen.

CONCEPT

4. Toelichting op de balans

4.1 Immateriële vaste activa

Boeterente betreffende omsluiten leningen	2015	2014
Boekwaarde per 1 januari	74.941	117.172
Afschrijving	-42.231	-42.231
Boekwaarde per 31 december	32.710	74.941

4.2 Materiële vaste activa met economisch nut:

Materiële Vaste Activa 2015	Verkrijgings-prijs per 1 januari	Investe-ringen	Des-inverste-ringen	Verkrijgings-prijs per 31 december
Grond en Terreinen	268.410	0	0	268.410
Gebouwen	3.302.939	0	0	3.302.939
Installaties / machines	2.691.538	55.489	0	2.747.027
Overige activa	1.673.517	20.888	0	1.694.405
Vervoermiddelen	634.852	79.627	-66.771	647.708
	8.571.256	156.004	-66.771	8.660.489

Materiële Vaste Activa 2015	Afschrijving per 1 januari	Afschrij-ving 2015	Afschrijving desinveste-ringen	Afschrijving per 31 december
Grond en Terreinen	164.333	516	0	164.849
Gebouwen	2.673.034	114.705	0	2.787.739
Installaties / machines	2.316.261	76.841	0	2.393.102
Overige activa	1.640.130	14.969	0	1.655.099
Vervoermiddelen	358.161	83.361	-66.771	374.751
	7.151.919	290.392	-66.771	7.375.540

Materiële Vaste Activa 2015	Boekwaarde per 1 januari	Boekwaarde per 31 december
Grond en Terreinen	104.077	103.561
Gebouwen	629.905	515.200
Installaties / machines	375.277	353.925
Overige activa	33.387	39.306
Vervoermiddelen	276.691	272.957
	1.419.337	1.284.949

In het verslagjaar hebben vooral investeringen van voertuigen plaats gevonden met economisch nut.

4.2 Financiële vaste activa

	2015	2014
	€	€
Waarborgsommen	81.175	73.717

Voorraden	2015	2014
	€	€
Grondstoffen	7.867	6.415
Gewassen te velde	316.558	247.335
Diverse voorraden	15.685	13.796
Totaal voorraden	340.110	267.546

4.3 Uitzettingen met een rente typische looptijd < één jaar

	2015	2014
	€	€
Debiteuren openbare lichamen	99.115	1.215.208
Overige debiteuren	972.896	586.804
voorziening dubieuze debiteuren	-6.866	-29.007
	1.065.145	1.773.005

4.4 Overlopende activa

	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
Diverse nog te ontvangen posten	460.749	479.847
RC Stichting Power	11.424	
Te vorderen omzetbelasting		54.821
Overige	230.201	
Totaal overlopende activa	702.374	534.669

4.5 Liquide middelen

	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
Kas	14.029	15.719
Bank	184.620	14.356
Liquide middelen	198.649	30.075

Het tekort (2014) bij de BNG bank is opgenomen als kortlopende schuld.

CONCEPT

Schatkistbankieren:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2015 (bedragen x € 1000)				
Drempelbedrag	**250**			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	**-436**	**-298**	**705**	**524**
Ruimte onder het drempelbedrag	686	548	-	-
Overschrijding van het drempelbedrag			455	274

CONCEPT

4.6 Eigen Vermogen

In 2015 is door het bestuur besloten om de herstructureringsreserve (en in dezelfde lijn ook de reserve Kerstensgelden) afzonderlijk zichtbaar te maken in de balans. Hiertoe zijn twee extra rekeningen gevormd. De totstandkoming is hieronder in beeld gebracht.

Reserve weerstandsvermogen	**2015**	**2014**
	€	€
Saldo per 1 januari	1.840.393	1.476.568
Resultaat DSW 2013		444.576
Resultaat DSW 2014		12.532
Resultaat DSW 2015	-19.484	
Bijdrage 2014 Zoetermeer naar herstructurering	-187.000	173.702
Deel weerstandsvermogen naar herstructurering	-1.000.000	187.000
Terugboeken onttrekking 2013	283.015	
aanwending reserve herstructurering 2014	453.985	-453.985
Reserve weerstandsvermogen per 31 december	1.370.909	1.840.393

Reserve herstructurering	**2015**
	€
Saldo per 1 januari	0
Deel reserve uit weerstandsvermogen	1.000.000
Bijdrage 2014 Zoetermeer uit reserve	187.000
Bijdragen door 3 gemeenten in 2015	507.237
Onttrekking uitgaven 2013, 2014	-737.000
Onttrekking uitgaven 2015	-370.956
Deel herstructurering 2014 t.l.v. Kerstensgelden	79.800
Naar Reserve Cofinanciering Kerstensgelden	-237.000
Reserve herstructurering per 31 december	429.081

Reserve cofinanciering Kerstensgelden	€
Saldo per 1 januari	0
Reserve cofinanciering uit herstructurering	237.000
cofinanciering 50% uitgaven 2014	-39.900
cofinanciering 50% uitgaven 2015	-18.577
Reserve cofinanciering Kerstensgelden per 31 december	178.523

Totaal Reserve herstructurering per 31 december	607.604

DSW staat garant voor de activiteiten van Krijnen Personeel B.V. voor het negatieve vermogen van Krijnen Personeel B.V. is een voorziening gevormd.

	2015	2014
	€	€
Deelneming Krijnen B.V.	18.152	18.152
Voorziening negatief eigen vermogen	-155.030	-155.030
Saldo per 31 december	-136.878	-136.878

4.7 Vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer

Overzicht leningen:

	Nr.	Nr.	Jaar van laatste aflossing	Rente %	Verstrekker	Aflossing	Rentelasten	Restant lening einde jaar
BNG	78579	88865	2017	4,76	346.169	115.390	19.000	230.779
BNG	79293	88866	2015	4,66	163.221	163.221	7.606	0
BNG	95393		2017	4,75	400.000	133.333	16.478	266.667
					909.390	**411.944**	**43.084**	**497.446**

4.8 Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar.

	31-12-2015	31-12-2014
Crediteuren	375.106	260.106
Negatief saldo BNG bank		385.047
Overige schulden	375.106	645.153

4.9 Overlopende passiva

	31-12-2015	31-12-2014
Nog te betalen bedragen	€	€
Belastingen en sociale premies	18.787	70.860
Diverse nog te betalen kosten	567.376	240.722
Totaal	586.163	311.582
RC Stichting Power	0	46.774
RC Krijnen Personeel B.V.	131.006	283.119
Totaal	131.006	392.823
Totaal overlopende passiva	717.169	641.475

5. Overige bepalingen inzake de balans

5.1 Vakantietoeslag en vakantiedagen

In de balans per 31 december 2015 zijn - conform BBV - de aan het einde van het jaar bestaande vakantiegeldverplichtingen niet opgenomen. Evenmin zijn per 31 december 2015 de nog niet opgenomen vakantiedagen in de jaarrekening verwerkt.

5.2 Bankgaranties

Met betrekking tot de huur van het pand aan de Edelgasstraat te Zoetermeer is een bankgarantie afgegeven ad. € 114.750.

5.3 Huurovereenkomst

Door DSW Rijswijk e.o. is een overeenkomst afgesloten voor de huur van het bedrijfspand aan de Edelgasstraat 240/248/250 en de Kryptonstraat 15 te Zoetermeer. De looptijd van deze overeenkomst is tot 31 juli 2021 met een optie tot verlengen voor een periode van 5 jaar. De jaarlijkse huurverplichting voor 2016 bedraagt € 627.625 (inclusief 21% BTW). Jaarlijks vindt een indexatie van de huurprijs plaats op basis van het maandprijsindexcijfer volgens de consumentenprijsindex (CPI) reeks CPI-werknemers Laag gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

5.4 Stichting Power

Door het Bestuur is besloten de activiteiten in Stichting Power te beëindigen en over te hevelen naar DSW. Deze overgang heeft in 2015 plaatsgevonden. Er vinden geen activiteiten meer plaats in Stichting Power. Alle activa en passiva zijn overgezet naar de DSW organisatie.

CONCEPT

6. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT):

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op DSW Rijswijk e.o. van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor DSW Rijswijk e.o. is € 178.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van (Raad van Toezicht/Raad van Commissarissen); dit bedraagt voor de voorzitter 7,5% en voor de overige leden 5% van het bezoldigingsmaximum.

6.1 Topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1			
Functie(s)	Directeur		
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12		
Omvang dienstverband (in fte)	1,0		
Gewezen topfunctionaris?	Nee		
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee		
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	N.v.t.		
Bezoldiging			
Beloning	€ 104.169		
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0		
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.850	Werkgeversbijdrage	pensioen
Totaal bezoldiging	€ 119.019		
Toepasselijk WNT-maximum	€ 178.000		
Motivering indien overschrijding:	n.v.t.		

CONCEPT

6.2 Bestuursleden Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Onderstaande bestuursleden zijn wethouders in de gemeente Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. Deze functie is onbezoldigd.

Toezichthoudende topfunctionarissen: Dagelijks Bestuur in 2015:

Dagelijks bestuur vanaf 1-1-2015	functie	gemeente
De heer T.C. Kuiper	voorzitter	Zoetermeer
Mevrouw N. Dierdorp	secretaris	Rijswijk
Mevrouw N. Stemerdink	lid	Leidschendam-Voorburg

Toezichthoudende topfunctionarissen: Algemeen Bestuur in 2015:

Algemeen bestuur vanaf 1-1-2015	functie	gemeente
De heer T.C. Kuiper	voorzitter	Zoetermeer
Mevrouw N. Dierdorp	secretaris	Rijswijk
Mevrouw N. Stemerdink	lid	Leidschendam-Voorburg
De heer P.F. Rozenberg	lid	Leidschendam-Voorburg
De heer B. Lugthart	lid	Rijswijk
Mevrouw I.H.C. Vugs-Vink	lid	Zoetermeer

6.3 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen: n.v.t.

6.4 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2015 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2015 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

6.5 Bezoldiging of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen: n.v.t.

Bijlagen

CONCEPT

Bijlage 1: overzicht herstructurering meerjarig:

Dekking Herstructureringbudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	nog te realiseren 2016	nog te realiseren 2017	nog te realiseren 2018	totaal
Weerstandsvermogen DSW	€ 1.000			€ 1.000				€ 1.000
Verkoopopbrengst kwekerij Siongaerde	€ 1.500					€ 1.500		€ 1.500
Co-financiering Kerstensgelden (besluit DB 9-7-2015)				€ 237-				€ 237-
Bijdrage Zoetermeer	€ 613		€ 187	€ 158	€ 116	€ 78	€ 74	€ 613
Bijdrage Rijswijk	€ 194			€ 194				€ 194
Bijdrage Leidschendam Voorburg	€ 215			€ 155	€ 60			€ 215
Totaal	**€ 3.522**	**€ -**	**€ 187**	**€ 1.270**	**€ 176**	**€ 1.578**	**€ 74**	**€ 3.285**

De bovenste tabel geeft de dekking aan van de uitgaven aan herstructurering. Nieuw hierin is de cofinanciering van de 'Kerstensgelden' door de gemeente. Dit wordt binnen de herstructurering apart geregistreerd en neemt af naar mate de Kerstensgelden gebruikt worden en de cofinanciering daartoe wordt aangewend.

Herstructureringbudget/transitiebudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	uitgaven 2013	uitgaven 2014	uitgaven 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018	totaal uitgaven
Transitie DSW								
Kosten afvloeiing regulier personeel DSW	**€ 1.300**		**€ 175-**	**€ 91-**	**€ 80-**	**€ 80-**	**€ 162-**	**€ 588-**
Kosten transitiemanagement	€ 350	€ 219-	€ 131-	€ 49-	€ 50-	€ -	€ -	€ 449-
Kosten methoden en systemen	€ 90	€ 29-	€ -	€ 30-	€ 25-	€ -	€ -	€ 84-
Kosten integrale werkgeversbenadering	€ 135		€ 80-	€ 35-	€ 50-	€ 50-	€ -	€ 215-
Kosten herstructurering organisatie DSW		€ 35-	€ 68-	€ 87-	€ 50-	€ 25-	€ -	€ 265-
Transitie uitstroombedrijf	**€ 575**	**€ 283-**	**€ 279-**	**€ 200-**	**€ 175-**	**€ 75-**	**€ -**	**€ 1.013-**
Subtotaal	***€ 1.875***	***€ 283-***	***€ 454-***	***€ 291-***	***€ 255-***	***€ 155-***	***€ 162-***	***€ 1.601-***
Kosten leegstand en afschrijvingen	**€ 1.638**		**€ -**	**€ -**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 759-**
Werkelijke kosten -/- marktconformiteit					*€ 139-*	*€ 139-*	*€ 139-*	
afschrijving gebouwen en productiemiddelen					*€ 114-*	*€ 114-*	*€ 114-*	
Totaal	**€ 3.513**	**€ 283-**	**€ 454-**	**€ 291-**	**€ 508-**	**€ 408-**	**€ 415-**	**€ 2.360-**

In de tweede tabel zijn de gerealiseerde en geprognosticeerde uitgaven weergegeven ten behoeve van de herstructurering. Vanaf 2016 worden de afschrijvingslasten en bovenmatige kosten vanwege marktconformiteit ten laste van de reserve gebracht, conform oorspronkelijk plan. De uitgaven ten behoeve van de Herstructurering waren in totaal € 370.956. Hiervan is € 291.156 ten laste gebracht van het Herstructureringsfonds en € 79.800 ten laste van de Kerstensgelden.

De integrale werkgeversbenadering is heeft er toe geleid dat voor het binnenhalen van 2 Werkleerbedrijven 241 bedrijven benaderd. Hieruit zijn uiteindelijk 46 echte vacatures voort gekomen, waarvan 27 doorgegeven zijn aan de werkgeversservicepunten (gemeenten), 2 aan het UWV, 5 aan jobcoaches in de uitstroomteams en 12 aan de andere arbeidsmarktregio's. Bovenop deze vacatures zijn 20 leads overgedragen aan het werkgeversservicepunt. Acquisitie van Individuele detachering vindt vanuit de werkgeversservicepunten plaats.

	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018
Cumulatief saldo herstructureringsreserve (vanaf 31-12-2015 op de balans)	€ 283-	€ 550-	€ 429	€ 97	€ 1.267	€ 926

In 2015 zijn de dotaties aan de reserve gelabeld. Hiermee is deze reserve herkenbaar in de balans van DSW. De uitgaven worden vervolgens onttrokken aan deze reserve. In de eindbalans 2015 is het saldo van de herstructureringsreserve € 429k (zie toelichting balans). In de balans zelf is de reserve Kerstensgelden en herstructurering samengevoegd.

Begroting 2017

DSW Rijswijk en omstreken

(Voorstel voor Algemeen Bestuur d.d. 7-7-2016)

CONCEPT

Inhoud

1. JAARPLAN 2017 3

2. AMBITIES 2017 4

3. AANNAMES EN DOELSTELLINGEN VAN DE BEGROTING 2017: 4

3a. RESULTAAT 2015 EN BEGROTING 2017 6

3b. TOELICHTING BEGROTING RE-INTEGRATIE EN OVERIGE PROJECTEN 2017 8

4. RISICO'S BEGROTING 2017 EN WEERSTANDSCAPACITEIT 10

5. MEERJARENPERSPECTIEF BEGROTING 11

BIJLAGE 1: ORGANISATIE EN BESTUUR 13

BIJLAGE 2: SPECIFICATIE HERSTRUCTURERING FINANCIEEL 15

BIJLAGE 3: FINANCIELE KENGETALLEN KADERBRIEF 17

CONCEPT

1. JAARPLAN 2017

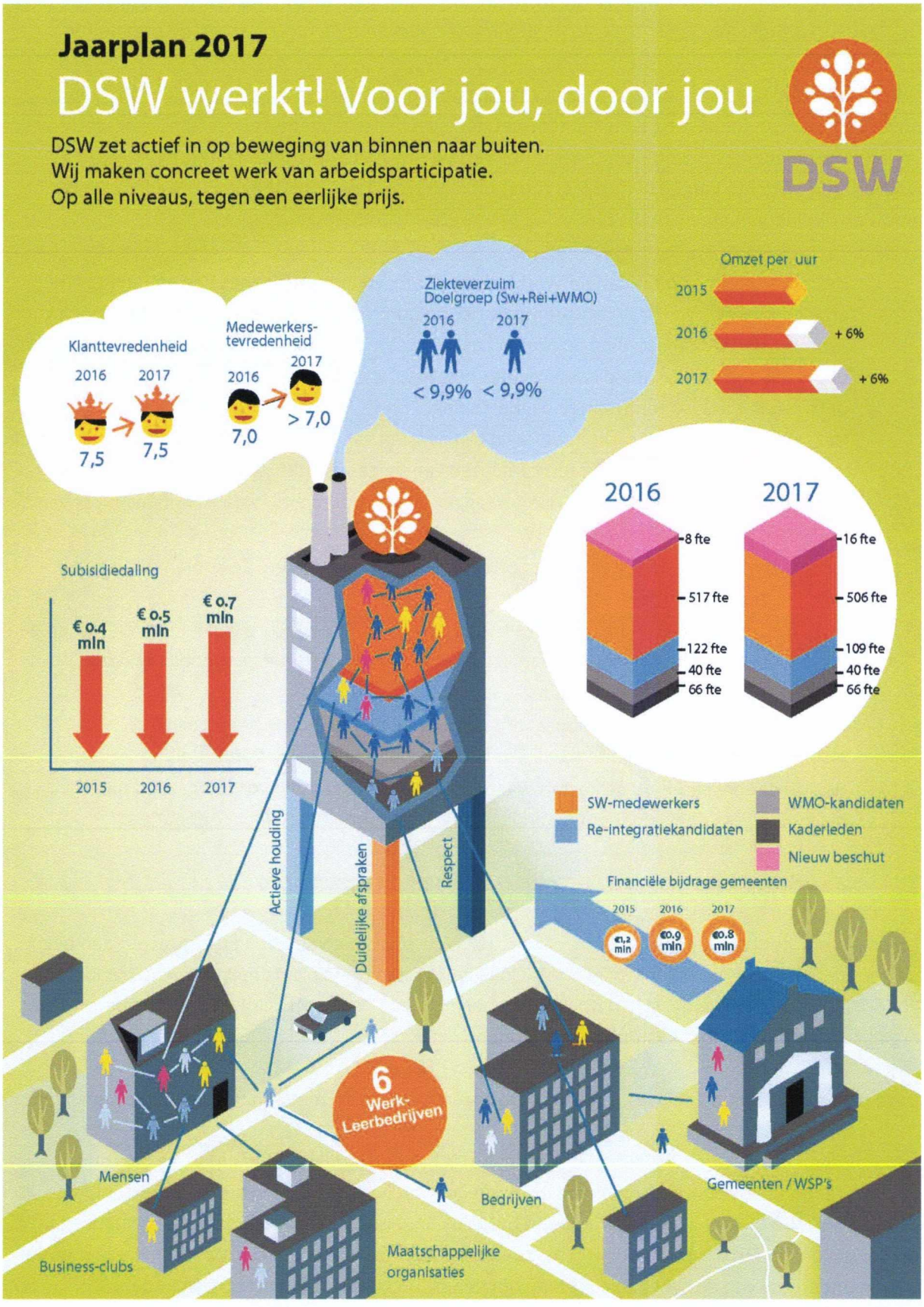

2. AMBITIES 2017

De Herstructurering loopt van 2014-2018. In deze periode vindt de ombouw van de organisatie plaats, waardoor DSW toekomstbestendig blijft. *Zie bijlage 2 voor een toelichting op de Herstructurering.* De ambities die ten grondslag liggen aan de Herstructurering zijn in 2017 onverminderd van toepassing en in lijn met het doel van de Participatiewet. De aandacht wordt wel verlegd. De belangrijkste ambitie dit jaar is **het verhogen van de uuropbrengst (toegevoegde waarde) ten opzichte van 2016 met 6%,** zodat dit leidt tot uiteindelijk 18% in 2018. Alle andere ambities zijn hiervan afgeleid. Dit zijn:

- Het organiseren van rendabele Werkleerbedrijven, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zowel WSW als re-integratie) op hun eigen niveau aan het werk zijn. Ook voor Arbeidsmatige dagbesteding en Nieuw beschut gaan we werkplekken organiseren. Hiervoor onderhouden we minimaal twee relaties met maatschappelijke organisaties voor de ontwikkeling van Arbeidsmatige dagbesteding.
- Het bundelen van slagkracht in de regio ten aanzien van Individuele detachering en Begeleid werken vanuit de Werkgeversservicepunten van de gemeenten, via de uitstroomteams.
- Groepsdetachering stimuleren: dat wil zeggen dat de opdrachtgever de medewerkers van de DSW aanstuurt in plaats van de DSW .
- Gedetacheerde medewerkers 'overzetten' naar Begeleid werken. Ze komen dan op de loonlijst van de werkgever.
- Een klantentevredenheidonderzoeksresultaat (KTO) met een score van gemiddeld 7,5 en een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) met een score van gemiddeld 7.0 voor SW-medewerkers en 7,5 voor het kader.
- Het afbouwen van Kwekerij Sionsgaerde en deze eind 2017 overdragen aan het projectbureau 'Rijswijk Buiten' volgens het plan dat begin 2016 is opgesteld.
- Het verder besparen op de kosten waarbij ook de overhead zal worden bezien: meer begeleiding op de werkvloer en minder financieel/administratief/ondersteunend.

3. AANNAMES EN DOELSTELLINGEN VAN DE BEGROTING 2017:

De basis voor het opstellen van de begroting 2017 is de realisatie van 2015 en het recent aan het bestuur gepresenteerde rekenmodel 2018. Ook vindt er een toets plaats met de meerjarenbegroting 2016-2019. Het rekenmodel geeft inzicht in de belangrijkste (korte termijn) stuurvariabelen van de organisatie: omzet en loonkosten kaderpersoneel.

Deze paragraaf toont de opbouw van de begroting in onderdelen met aannames en doelstellingen.

Het aantal medewerkers (Wsw en participatiewet) is het belangrijkste element in de begroting. Onderstaande tabel toont de verwachte ontwikkeling van het aantal Wsw medewerkers, uitgedrukt in Se en Fte. Hierbij is gekeken naar recente ontwikkelingen en analyse van de pensioendata van medewerkers. In 2017 is begroot dat 9 medewerkers overgaan naar Begeleid werken. Deze mensen blijven onderdeel van de Wet Sociale Werkvoorziening en komen in dienst bij een andere werkgever. Tevens is een inschatting gemaakt van het aantal Fte re-integratie en Nieuw Beschut.

Tabel 1: Se (subsidie-eenheid) en Fte (jaargemiddelde):

	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Se Wsw gemiddeld jaar	540	520,9	500,5	486,8	474,3
Fte Wsw gemiddeld jaar	524,0	497,7	487,8	474,5	462,3
extra' Fte Begeleid Werken		9,0	9,0	9,0	9,0
Fte Re-integratie	92,1	109,0	109,0	109,0	109,0
Fte Nieuw Beschut	8,0	16,0	24,0	32,0	40,0

Directe uren leiden tot omzet en toegevoegde waarde. In de komende drie jaar zal de toegevoegde waarde per direct uur met 18% stijgen ten opzichte van 2015. Er wordt meer werk geacquireerd tegen betere tarieven. Niet alleen de tarieven maar ook een betere bezetting dragen bij aan deze doelstelling. De kwekerij zal ultimo 2017 niet langer in gebruik zijn. In 2017 wordt nog wel gewerkt en zal de voorraad worden verkocht. Door het wegvallen van de inkoopkosten van de kwekerij, verandert de verhouding omzet-toegevoegde waarde na 2017. De totale omzet gaat echter omlaag omdat er minder productieve uren worden gemaakt als gevolg van de krimp van de WSW.

Concreet leidt dit tot de volgende doelstellingen:

- Beschut werk: minimaal 2 nieuwe opdrachtgevers binnenhalen waardoor we een hogere opbrengst kunnen halen met een gemiddeld hoger uurtarief van 2016.
- Werken op locatie: met maximaal 6 Werkleerbedrijven met voldoende schaalgrootte zodanig afspraken maken dat medewerkers het hele jaar daar aan het werk zijn.
- Met jobcoaches is afgesproken dat er per jobcoach minimaal 5 personen in Begeleid werken moeten worden geplaatst. Het aantal gedetacheerden moet met 20 personen stijgen ten opzichte van 2016.

Medio 2016 presenteren wij aan het bestuur een plan waaruit blijkt hoe wij denken de doelstellingen te realiseren.

Rijksbijdrage

Het aantal SE´s is de basis van de Rijksbijdrage. Bij de berekening is uitgegaan van de volgende bedragen per SE:

Tabel 2: rijksbijdrage per SE

	Realisatie 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Bijdrage per Se	**25.917**	**25.500**	**25.100**	**24.500**	**24.100**	**23.700**

De definitieve vaststelling van de bijdrage kan afwijken van deze tabel.

Vanuit Pijnacker/Nootdorp zijn er 15 medewerkers, 12,63 fte, 12,72 SE bij DSW werkzaam en vanuit Lansingerland 7 medewerkers, 5,22 fte, 5,611 SE. DSW ontvangt hiervoor €27.210 subsidie per SE.

Loonkosten Wsw

Met ingang van 2016 geldt een nieuwe CAO voor de Wsw. De effecten hiervan zijn doorgerekend voor 2016 (rekening houdend met een eenmalige uitkering) naast de eerdere stijging van sociale premies in 2015.

Tabel 3: loonkosten WSW

	Realisatie 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal loonkosten wsw	14.910.164-	14.568.872-	13.156.746-	12.806.365-	12.519.385-	12.258.343-
aantal Fte gemiddeld	536,5	524,0	497,7	487,8	474,5	462,3
loonkosten per Fte	27.792-	27.803-	26.435-	26.253-	26.384-	26.516-

In 2017 dalen de loonkosten (per fte) ten opzichte van 2016 door het wegvallen van de eenmalige uitkering en de toepassing van het lage inkomensvoordeel. Op de bruto lonen wordt vervolgens rekening gehouden met een indexering van 0,5%.

Loonkosten kader

Momenteel vindt besluitvorming plaats van de nieuwe CAO van ambtenaren (De CAO voor Krijnen personeel volgt dit besluit). Dit effect is doorgerekend. Voor de jaren daarna is geen loonkosten-stijging meegenomen. Zoals gepland in de herstructureringsplannen wordt de omvang en de loonkosten van het kader gereduceerd. Hierbij is rekening gehouden met de uitstroom van medewerkers (pensionering), het anders organiseren van werk en de te verwachten projecten. De formatie zal in 2017 bestaan uit circa 66 fte. (Ambtelijk, Krijnen en flexibele schil) Hiervan is circa 9 fte betrokken bij re-integratie.

3A. RESULTAAT 2015 EN BEGROTING 2017

Alle aannames, doelstellingen en plannen leiden tot de volgende begroting. Samenvattend resultaat: De begroting sluit bij een gemeentelijke bijdrage van € 908k op 0. Dit is conform eerdere meerjarenbegroting.

CONCEPT

Tabel 4: Resultaat 2015 en begroting 2017

	Realisatie 2015	begroting 2017	verschil	%
Omzet	5.243.239	5.370.616	127.377	2,4%
kostprijs	262.413-	183.236-	79.177	-30,2%
toegevoegde waarde	**4.980.826**	**5.187.380**	206.555	4,1%
Rijksbijdrage	14.254.818	13.074.590	1.180.228-	-8,3%
bijdrage Begeleid Werken	140.258-	214.078-	73.820-	52,6%
vergoeding re-integratie	1.216.238	2.103.857	887.619	73,0%
Exploitatiebijdrage Gemeente	1.200.000	828.640	371.360-	-30,9%
Totaal Baten	**21.511.624**	**20.980.389**	**531.235-**	**-2,5%**
Lonen en soc lasten WSW	14.910.164-	13.156.746-	1.753.418	-11,8%
lonen re-integratie	386.283-	1.804.234-	1.417.951-	367,1%
lonen kaderpersoneel	3.994.630-	4.056.794-	62.163-	1,6%
afschrijvingslasten	290.390-	290.390-	-	0,0%
huisvestingslasten	953.845-	946.065-	7.780	-0,8%
verzekeringen en belastingen	89.821-	89.821-	-	0,0%
ICT kosten	225.094-	170.000-	55.094	-24,5%
Vervoer Wsw	221.837-	210.000-	11.837	-5,3%
Arbodienstverlening	118.990-	100.000-	18.990	-16,0%
overige kosten	549.981-	533.268-	16.713	-3,0%
rentelasten	81.072-	31.072-	50.000	-61,7%
Totale kosten	***21.822.107-***	***21.388.390-***	***433.717***	***-2,0%***
Resultaat exclusief reintegratie	**310.483-**	**408.000-**	**97.517-**	**31,4%**
onttrekking herstructurering	291.000	408.000	**117.000**	**40,2%**
Resultaat DSW	**19.483-**	**0-**	**19.483**	**-100,0%**

N.B. De presentatie van de cijfers van de realisatie 2015 wijkt af van de jaarrekening en jaarverslag, voor wat betreft de kosten en de opbrengsten die te maken hebben met de re-integratie (mede door het opheffen van Stichting Power) en op de posten die te maken hebben met de herstructurering.

- De omzet is gestegen met 2,4%. De is de resultante van een hogere uur-opbrengst en een dalend aantal uren. De daling van de kostprijs heeft voornamelijk te maken met de sluiting van de kwekerij.
- De rijksbijdrage is berekend op basis van het aantal SE.
- De bijdrage begeleid werken neemt toe doordat we meer medewerkers in begeleid werken gaan plaatsen.
- Lonen Wsw zijn berekend op basis van aantal Fte zoals toegelicht in de aannames.
- Loonkosten kader stijgen 1,6% als gevolg van een verwachte CAO uitkomst medio 2016.

- ICT kosten dalen omdat in 2015 veel initiële kosten zijn gemaakt in verband met de overgang naar een nieuwe infrastructuur.
- Vervoer Wsw daalt mee met de verwachte daling van de Wsw medewerkers.
- Ook arbo dienstverlening daalt omdat in 2015 extra kosten zijn gemaakt in verband met de wisseling van dienst.
- Rentelasten dalen doordat de lening nagenoeg is afgelost.
- De exploitatiebijdrage van de gemeenten daalt met € 372k van € 1.200k naar € 828k.

Het resultaat re-integratie wordt separaat toegelicht in de volgende paragraaf.

3B. TOELICHTING BEGROTING RE-INTEGRATIE EN OVERIGE PROJECTEN 2017

DSW biedt de volgende trajecten aan:

- Werken op deze werkplek met behoud van uitkering.
- Werken met een arbeidscontract van DSW re-integratie.
- Praktijkervaringsplaatsen om uit te vinden waar de kandidaat het meest geschikt voor is.

De gemeenten (Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg) leveren de bijbehorende traject-begeleiding. Gemeente Rijswijk zal vanaf 2017 geen garantie afgeven voor het afnemen van re-integratie bij de DSW.

In de begroting bestaan de re-integratie projecten uit de volgende elementen:

- Vergoeding voor geleverde diensten DSW plus vergoeding loonkosten minus terug te betalen loonwaarde (niet bij alle projecten)
- Toegevoegde waarde: verdiende omzet op werkplekken (zit in de totale omzet DSW)
- Loonkosten participanten (in geval van dienstverband)
- Doorbelaste kosten voor geleverde diensten. Deze kosten zitten in de DSW organisatie en worden volgens een vaste methodiek doorbelast aan re-integratie activiteiten.

Uit de tabel blijkt dat de projecten waarbij loonwaarde wordt terugbetaald, nog niet rendabel zijn. Het gerealiseerde uurtarief blijft nog achter bij het afgedragen tarief.
Daarnaast verandert de aard van de projecten. In 2014 en 15 betroffen het grotendeels projecten met behoud van uitkering. Nu zijn het merendeels projecten met mensen die een dienstverband krijgen en werk krijgen aangeboden bij een van de werkplekken.

De doorbelasting zal hierdoor veranderen. DSW anticipeert hierop maar heeft dit in 2017 nog niet voor elkaar. Hierdoor is sprake van een tekort. Anderzijds is er sprake van een dekking van vaste kosten, waardoor het uitvoeren financieel nog steeds interessant is met de doelstelling om in 2018 en verder te werken aan een positief resultaat.

Veel nieuwe projecten, zoals nieuwe beschut, zijn nog in een ontwikkelfase, zowel bij de gemeente als bij de DSW. Dit houdt in dat er nog niet veel ervaringscijfers beschikbaar zijn. De begeleiding en de daarmee samenhangende doorbelasting alsmede de toegevoegde waarde is gebaseerd op zo goed mogelijke schattingen. Als beheersmaatregel worden de projecten kostendekkend begroot op basis van een uniforme berekeningswijze. Bij twijfel over de financiële haalbaarheid worden projecten vooraf ter goedkeuring aan het Dagelijks Bestuur voorgelegd.

Tabel 5: specificatie begroting re-integratie

Specificatie begroting Re-integratie	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Vergoeding Centurion-/- loonwaarde Zoetermeer	1.131.970	1.067.010	1.024.010	1.024.010
loonkosten deelnemers Centurion	1.104.080-	1.104.080-	1.104.080-	1.104.080-
toegevoegde waarde	386.321	386.321	386.321	386.321
doorbelasting	414.211-	345.973-	304.039-	303.455-
Resultaat Centurion	***0***	***3.278***	***2.213***	***2.796***
Nieuw beschut Ztm	393.887	590.830	766.807	958.509
loonkosten Nieuw Beschut Ztm	368.410-	552.614-	706.867-	883.584-
toegevoegde waarde	42.598	52.598	62.598	72.598
doorbelasting	63.845-	78.301-	93.337-	137.018-
Resultaat Nieuw beschut	***4.230***	***12.512***	***29.201***	***10.505***
PEP	96.000	96.000	96.000	96.000
toegevoegde waarde	11.788	11.788	11.788	11.788
doorbelasting	107.788-	95.662-	89.597-	83.531-
Resultaat PEP	***-***	***12.126***	***18.191***	***24.257***
werkplekken Levo	177.000	177.000	177.000	177.000
toegevoegde waarde	25.775	25.775	25.775	25.775
doorbelasting	202.775-	179.963-	178.553-	186.465-
Resultaat werkplekken LEVO	***-***	***22.812***	***24.222***	***16.310***
LEVO team Sion (anders na 2017)	145.000	145.000	145.000	145.000
loonkosten	165.672-	165.672-	165.672-	165.672-
toegevoegde waarde	65.782	55.782	45.782	45.782
doorbelasting	45.110-	35.035-	22.814-	21.269-
Resultaat team Sion	***-***	***75***	***2.296***	***3.841***
Mercator	140.000	140.000	140.000	140.000
loonkosten	165.672-	165.672-	165.672-	165.672-
toegevoegde waarde	59.054	59.054	59.054	59.054
doorbelasting	28.800-	30.560-	28.622-	26.685-
Resultaat Mercator	***4.582***	***2.822***	***4.760***	***6.697***
Alternatief beschut L-V	20.000	20.000	20.000	20.000
loonkosten	-	-	-	-
toegevoegde waarde	6.683	6.683	6.683	6.683
doorbelasting	26.542-	23.556-	22.063-	20.569-
Resultaat Alternatief beschut L-V	***141***	***3.127***	***4.620***	***6.114***
Resultaat Zoetermeer	4.231	27.917	49.605	37.558
Resultaat Leidschendam-Voorburg	4.723	28.836	35.898	32.962
Totaal Resultaat	**8.954**	**56.753**	**85.503**	**70.519**

4. RISICO'S BEGROTING 2017 EN WEERSTANDSCAPACITEIT

Het weerstandsvermogen heeft als doel om toekomstige onverwachte financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit direct gevolgen heeft voor het huidige beleid of de bestaande activiteiten. Eind 2015 is het weerstandsvermogen € 1,390 miljoen. Door de vorming van de bestemmingsreserve (herstructurering) is deze gedaald. Na herstructurering is deze reserve naar verwachting voldoende.

De kosten die betrekking hebben op de herstructurering zijn niet meegenomen in de beoordeling van het risico. Deze kosten worden gedekt vanuit de herstructureringsreserve en hebben als zodanig geen invloed op het resultaat.

De volgende risico's zijn van invloed op het uiteindelijk realiseren van deze begroting:

- De omzetontwikkeling, zowel in volume als uurtarief, behorende bij de verschillende werksoorten, dat afhankelijk is van factoren zoals concurrentie, economische ontwikkeling en vaardigheden van medewerkers WSW en Re-integratie maar ook van de kaderleden die de aansturing verzorgen.
- De omvang en bijdrage van re-integratieactiviteiten: De gemeenten Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg hebben een inschatting gemaakt voor 2017 en aangegeven uit te gaan van een status quo voor de jaren 2018-2020.
- Het kostendekkend organiseren van de re-integratieactiviteiten.
- Het tempo (en daarmee bedrag) waarin de Rijksbijdrage daadwerkelijk wordt afgebouwd.
- De veranderende wetgeving op het gebied van werkgeverschap, CAO-afspraken en transitievergoeding.
- Het al dan niet volledig toekennen door de Rijksoverheid van het Lage Lonen Voordeel (deze kan achteraf, voor het eerst in 2018, worden teruggevraagd bij de belastingdienst).
- De kosten van overhead: de DSW organisatie heeft een minimaal volume nodig ter dekking van de vaste kosten, en een minimale kritische massa om efficiënt en effectief te kunnen functioneren. Bij een grillig verloop van de omzet (met name re-integratie) is het enerzijds noodzakelijk de overhead af te bouwen. Anderzijds bouw je daarmee de organisatie (en kennis) af, die je weer nodig hebt als het volume toeneemt.
- Het risico van 'Bedrijfskosten' is als laag aan te merken. Mogelijke risico's kunnen zijn: verhoging premie verzekering als gevolg van schadegedrag, extra investeringen om te kunnen blijven voldoen aan (brand)veiligheidseisen, milieuvoorschriften en Arbo-voorschriften, extra investeringen om te kunnen blijven voorzien in passend Beschut werk.

5. MEERJARENPERSPECTIEF BEGROTING

De aannames genoemd voor de begroting 2017 gelden in grote lijnen ook voor de meerjaren begroting 2017-2020.

In de meerjarenbegroting is het volgende meegenomen:

- Een toename van de toegevoegde waarde per uur tot en met 2018 met 18% t.o.v. 2015.
- Afname rijksbijdrage en aantal Se/Fte.
- DSW stuurt op de verhouding 1:11 (kaderlid: WSW-medewerker). De voorlieden en werkleiding zijn de centrale spil van het bedrijf, de stafafdelingen Personeel & Organisatie, Finance & Control en het Bedrijfsbureau zijn ondersteunend.
- Verwerking van CAO-effecten in 2016 en 0,5% stijging van de salarissen vanaf 2018.
- Volledig uitkeren door de Rijksoverheid van het Lage Inkomens Voordeel.

Tabel 6: Overzicht meerjarenbegroting

Meerjaren-begroting	Realisatie 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Omzet	5.243.239	5.265.811	5.370.616	5.317.357	5.234.964	5.187.679
kostprijs	262.413-	194.778-	183.236-	50.000-	50.000-	50.000-
toegevoegde waarde	**4.980.826**	**5.071.033**	**5.187.380**	**5.267.357**	**5.184.964**	**5.137.679**
Rijksbijdrage	14.254.818	13.770.000	13.074.590	12.261.829	11.732.772	11.241.379
bijdrage Begeleid Werken	140.258-	157.363-	214.078-	214.078-	214.078-	214.078-
vergoeding re-integratie	1.216.238	925.475	2.103.857	2.275.840	2.451.817	2.643.519
Exploitatiebijdrage Gemeente	1.200.000	873.000	828.640	768.400	741.200	714.000
Totaal Baten	**21.511.623**	**20.482.145**	**20.980.389**	**20.359.348**	**19.896.675**	**19.522.499**
Lonen en soc lasten WSW	14.910.164-	14.568.872-	13.156.746-	12.806.365-	12.519.385-	12.258.343-
lonen re-integratie	386.283-	-	1.804.234-	1.988.438-	2.142.691-	2.319.408-
lonen kaderpersoneel	3.994.630-	3.630.280-	4.056.794-	3.916.170-	3.573.695-	3.268.151-
afschrijvingslasten	290.390-	332.000-	290.390-	294.518-	290.390-	290.390-
rentelasten	81.072-	56.035-	31.072-	-	-	-
overige kosten	2.159.568-	2.144.958-	2.049.154-	1.768.856-	1.623.513-	1.639.206-
Totale kosten	***21.822.107-***	***20.732.145-***	***21.388.389-***	***20.774.348-***	***20.149.675-***	***19.775.499-***
Resultaat exclusief reintegratie	**310.484-**	**250.000-**	**408.000-**	**415.000-**	**253.000-**	**253.000-**
aanwending Herstructureringsreserve	291.000	250.000	408.000	415.000	-	-
aanwending Algemene Reserve					253.000	253.000
Totaal resultaat	**19.484-**	**-**	**0**	**0**	**0-**	**0**

DSW heeft de ambitie om het exploitatietekort in 2018 terug te brengen naar € 750k . Dit zal worden gemonitord middels de kwartaalrapportages.

Bijlagen

CONCEPT

BIJLAGE 1: ORGANISATIE EN BESTUUR

Organisatie
DSW geeft uitvoering aan de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningslandschap voor de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. DSW voert re-integratieactiviteiten uit voor de deelnemende gemeenten, maar ook voor Wassenaar en Voorschoten. Met Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp is een inkooprelatie aangegaan ten behoeve van de WSW.

DSW en Krijnen Personeel BV zorgen samen voor het uiteindelijke geboekte resultaat van DSW Rijswijk e.o. en werken met één gezamenlijke begroting. De resultaten worden wel verantwoord in afzonderlijke jaarrekeningen.

Het organigram voor DSW is gelijk aan dat van 2016 en is weergegeven in onderstaand model:

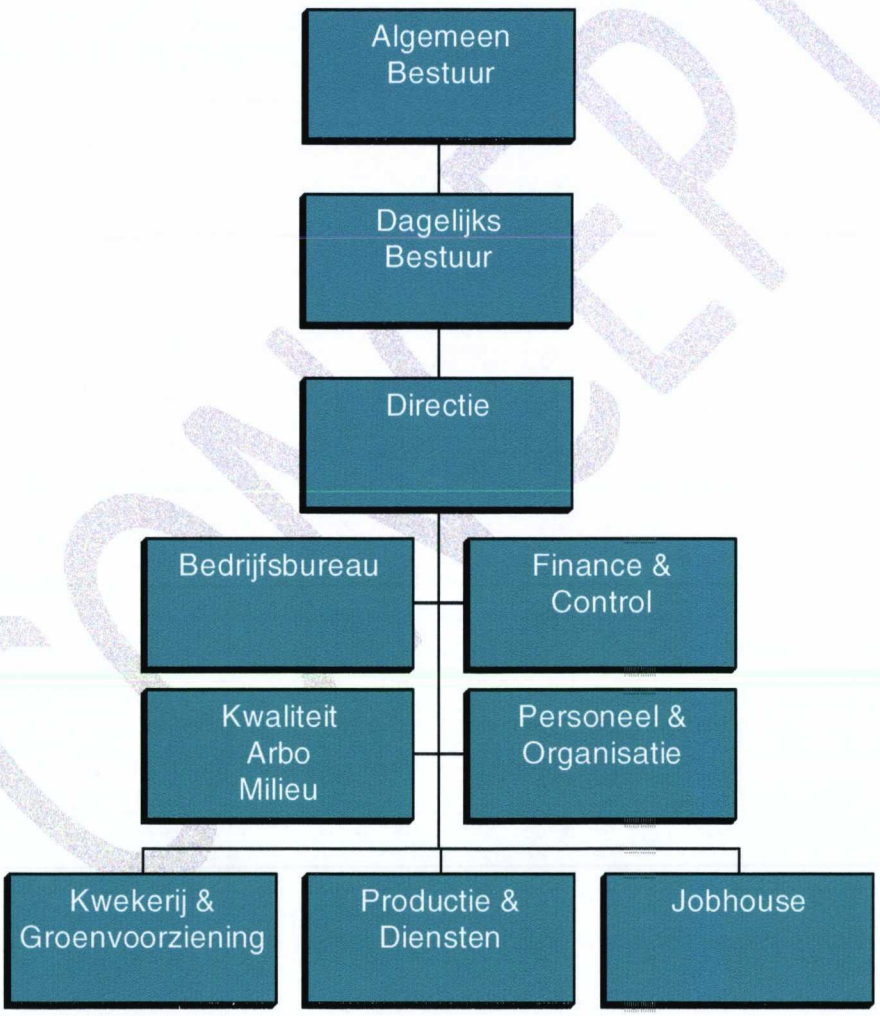

CONCEPT

Bestuur en verantwoording

Het bestuur van DSW bestaat uit vertegenwoordigers van de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeentes.

Leden van het bestuur:
Taco Kuiper, Voorzitter DB en AB, Wethouder Zoetermeer
Nicole Dierdorp, Secretaris DB en AB, Wethouder Rijswijk
Nadine Stemerdink, Lid DB en AB, Wethouder Leidschendam-Voorburg
Isabelle Vugs-Vink, Lid AB, Wethouder Zoetermeer
Björn Lugthart, Lid AB, Wethouder Rijswijk
Frank Rozenberg, Lid AB Wethouder Leidschendam-Voorburg

Uitvoerende organisatie:
DSW heeft een algemeen directeur. Samen met de managers stuurt hij de uitvoerende organisatie aan.

De vergaderfrequentie van het Dagelijks Bestuur is ongeveer eenmaal per 6 weken.
Deze vergaderingen worden ambtelijk voorbereid. Minimaal twee keer per jaar vindt er een vergadering van het Algemeen Bestuur plaats. Bij deze openbare vergaderingen wordt ook, indien nodig, de accountant uitgenodigd. Ook wordt bij de griffies kenbaar gemaakt dat deze vergaderingen gehouden worden.

De raadsleden van de deelnemende gemeenten worden, behoudens de kwartaalrapportages die worden toegestuurd, minimaal één keer per jaar in een bijeenkomst bij DSW geïnformeerd over de gang van zaken en de ontwikkelingen.

De rekeningcommissie komt twee keer per jaar bij elkaar. De directeur en de controller van DSW geven hier de noodzakelijke informatie.

Elk kwartaal wordt er gerapporteerd aan de gemeenteraden en het Dagelijks Bestuur over de voortgang en kunnen de resultaten gevolgd worden. Elk halfjaar wordt een uitgebreide rapportage gemaakt. Mochten er tussentijds grote afwijkingen worden geconstateerd dan wordt het Dagelijks Bestuur hier direct over geïnformeerd.

CONCEPT

BIJLAGE 2: SPECIFICATIE HERSTRUCTURERING FINANCIEEL

Om het stappenplan van de Herstructurering uit te voeren, is budget noodzakelijk en beschikbaar. In onderstaande tabel is een prognose gemaakt. De herstructureringskosten 2016 zijn niet begroot in de oorspronkelijke begroting 2016. In dit overzicht zijn ze wel opgenomen op basis van huidige inzichten.

Tabel 2.1: Dekking Herstructurering

Dekking Herstructureringbudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	nog te realiseren 2016	nog te realiseren 2017	nog te realiseren 2018	totaal
Weerstandsvermogen DSW	€ 1.000			€ 1.000				€ 1.000
Verkoopopbrengst kwekerij Siongaerde	€ 1.500					€ 1.500		€ 1.500
Co-financiering Kerstensgelden (besluit DB 9-7-2015)				€ 237-				€ 237-
Bijdrage Zoetermeer	€ 613		€ 187	€ 158	€ 116	€ 78	€ 74	€ 613
Bijdrage Rijswijk	€ 194			€ 194				€ 194
Bijdrage Leidschendam Voorburg	€ 215			€ 155	€ 60			€ 215
Totaal	**€ 3.522**	**€ -**	**€ 187**	**€ 1.270**	**€ 176**	**€ 1.578**	**€ 74**	**€ 3.285**

Bovenstaande tabel toont de dekking van de herstructurering. De verandering ten opzichte van de oorspronkelijke is dat de cofinanciering van de Kerstensgelden gehaald wordt uit deze reserve.

Tabel 2.2: Besteding Herstructurering:

Herstructureringbudget/transitiebudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	uitgaven 2013	uitgaven 2014	uitgaven 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018	totaal uitgaven
Transitie DSW								
Kosten afvloeiing regulier personeel DSW	**€ 1.300**		**€ 175-**	**€ 91-**	**€ 80-**	**€ 80-**	**€ 162-**	**€ 588-**
Kosten transitiemanagement	€ 350	€ 219-	€ 131-	€ 49-	€ 50-	€ -	€ -	€ 449-
Kosten methoden en systemen	€ 90	€ 29-	€ -	€ 30-	€ 25-	€ -	€ -	€ 84-
Kosten integrale werkgeversbenadering	€ 135		€ 80-	€ 35-	€ 50-	€ 50-	€ -	€ 215-
Kosten herstructurering organisatie DSW		€ 35-	€ 68-	€ 87-	€ 50-	€ 25-	€ -	€ 265-
Transitie uitstroombedrijf	**€ 575**	**€ 283-**	**€ 279-**	**€ 200-**	**€ 175-**	**€ 75-**	**€ -**	**€ 1.013-**
Subtotaal	***€ 1.875***	***€ 283-***	***€ 454-***	***€ 291-***	***€ 255-***	***€ 155-***	***€ 162-***	***€ 1.601-***
Kosten leegstand en afschrijvingen	**€ 1.638**		**€ -**	**€ -**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 759-**
Werkelijke kosten -/- marktconformiteit					*€ 139-*	*€ 139-*	*€ 139-*	
afschrijving gebouwen en productiemiddelen					*€ 114-*	*€ 114-*	*€ 114-*	
Totaal	**€ 3.513**	**€ 283-**	**€ 454-**	**€ 291-**	**€ 508-**	**€ 408-**	**€ 415-**	**€ 2.360-**

	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018
Cumulatief saldo herstructureringsreserve (vanaf 31-12-2015 op de balans)	€ 283-	€ 550-	€ 429	€ 97	€ 1.267	€ 926

Voor 2017 ziet de begroting voor de Herstructurering er als volgt uit:

- Kosten afvloeiing regulier personeel DSW: Deze kosten bestaan uit het sluiten van één of meerdere vaststellingsovereenkomsten en het doorbetalen van salariskosten aan medewerkers waar zo'n overeenkomst mee is gesloten. Totaal ongeveer € 80k.
- Kosten transitiemanagement: geen uitgaven in 2017.
- Kosten Methoden en Systemen: geen uitgaven in 2017.
- Kosten integrale werkgeversbenadering: voor 2017 wordt gerekend met €50k. DSW levert een bijdrage aan het verder succesvol maken van het regionale werkgeversservicepunt.
- Kosten herstructurering organisatie DSW: voor 2017 wordt verwacht dat er € 25k nodig is om extra ondersteuning aan te trekken bij de afbouw van Kwekerij de Sionsgaerde.

De kosten leegstand (marktconformiteit) en afschrijvingen: in totaal is er voor leegstand en afschrijvingen in de Herstructurering een bedrag van € 1.638k gereserveerd. In 2016 en 2017 en 2018 wordt voor een bedrag van €253k opgenomen uit het herstructureringsfonds.

CONCEPT

BIJLAGE 3: FINANCIELE KENGETALLEN KADERBRIEF

In de Kaderbrief begroting 2017 worden in bijlage 5.6.1 financiële kengetallen gevraagd en de relatie met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Om deze kengetallen op te stellen zijn vooraf de balansen opgesteld voor de jaren 2015, 2016 en 2017.

(geprognosticeerde) Balans ultimo jaar	**2015**	**2016**	**2017**
immateriele activa	33	0	0
materiele vaste activa	1.285	995	705
financiele vaste activa	81	81	81
	1.399	**1.076**	**786**
voorraden	340	340	0
uitzettingen	1.065	665	665
overlopende activa	702	465	465
bank	199	418	2.504
	2.306	**1.888**	**3.634**
Totaal Activa	***3.705***	***2.964***	***4.420***
Eigen vermogen	1.371	1.371	2.067
Herstructurering res.	608	185	1.266
	1.979	**1.556**	**3.333**
voorzieningen	137	137	137
vaste schulden	497	249	0
vlottende schulden	375	375	375
overlopende passiva	717	648	575
Totaal Activa	***3.705***	***2.965***	***4.420***

CONCEPT

Tabel 3.1A: Netto Schuldquote:

	bij begroting ultimo jaar	2015		2016		2017
	bij jaarrekening ultimo jaar					
A	Vaste schulden	497		249		0
B	Netto vlottende schuld	375		375		375
C	Overlopende passiva	717		648		575
D	Financiele activa art 36 lid d, e, f	81		81		81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065		665		665
F	Liquide middelen art 40 BBV	199		418		2.504
G	Overlopede activa art 40a BBV	702		465		465
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312		5.586		5.371
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**		**-6,4%**		**-51,5%**

In deze berekening worden de schulden verminderd met activa en vervolgens afgezet tegen de totale baten. Omdat de activa groter zijn dan de schulden is dit resultaat negatief. Eind 2017 is lening bij de BNG volledig afgelost en is de opbrengst Kwekerij toegevoegd aan het vermogen en de liquide middelen. Hierdoor daalt de quote nog verder in 2017.

Tabel 3.1B: Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle **verstrekte** leningen:

	bij begroting ultimo jaar	2015		2016		2017
	bij jaarrekening ultimo jaar					
A	Vaste schulden	497		249		0
B	Netto vlottende schuld	375		375		375
C	Overlopende passiva	717		648		575
D	Financiele activa art 36 lid b, c, d, e, f	81		81		81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065		665		665
F	Liquide middelen art 40 BBV	199		418		2.504
G	Overlopede activa art 40a BBV	702		465		465
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312		5.586		5.371
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**		**-6,4%**		**-51,5%**

Het resultaat van tabel 1B is identiek aan tabel 1A. Het verschil zit in punt D. DSW leent geen geld uit, waardoor er geen verschil is.

Tabel 3.2: Solvabiliteitsratio:

	bij begroting ultimo jaar	2015		2016		2017
	bij jaarrekening ultimo jaar					
A	Eigen Vermogenart 42 BBV	1.979		1.556		3.333
B	Balanstotaal	3.705		2.964		4.420
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	53%		52%		75%

Tabel 3.2 toont de solvabiliteitsratio. Dit is de verhouding Eigen Vermogen ten opzichte van balanstotaal. Door de relatief 'kleine' schuld is deze verhouding sterk en wordt nog sterker door de aflossing lening en de verkoop van de kwekerij.

Grondexploitatie:
Deze is niet van toepassing voor DSW

Structurele exploitatie-ruimte
Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. In principe zijn alle baten en lasten in de begroting te beschouwen als structureel.
Uitzondering hierop vormen uitgaven die incidenteel gemaakt worden ten behoeve van de herstructurering. Deze hebben geen invloed op het resultaat omdat ze ten laste van de herstructureringsreserve kunnen worden gebracht.

VPB
De effecten van de VPB worden onderzocht. Dit gebeurt in samenwerking met andere Sw-organisaties. Gelet op het begroot exploitatietekort in de komende jaren heeft dit voorlopig geen effect op het resultaat.

Kasgeldlimiet Begroting 2017:

Grondslag: omvang begroting 2017 stand per 1 januari	19.981	
Kasgeldlimiet in procenten van de grondslag	8,20%	
Kasgeldlimiet in bedrag	1.638	(Bedragen x € 1.000)

	Budget	Prognose kasgeld 2017 (gemiddeld)				
	Jaar	1e Kwartaal	2e Kwartaal	3e Kwartaal	4e Kwartaal	Jaar
Vlottende Schuld						
Schuld in rekening-courant	115	381	279	0	0	165
Totaal vlottende schuld	**115**	**381**	**279**	**0**	**0**	**165**
Vlottende middelen						
Tegoeden in rekening-courant	267	0	0	721	412	283
Totaal vlottende middelen	**267**	**0**	**0**	**721**	**412**	**283**
Toets kasgeldlimiet						
Totaal netto vlottende schuld	-152	381	279	-721	-412	-118
Toegestane kasgeldlimiet	1.638	1.638	1.638	1.638	1.638	1.638
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**1.790**	**1.257**	**1.359**	**2.359**	**2.050**	**1.757**

Renterisico's en renterisiconorm op vaste schuld	(Bedragen x € 1,000)			
Over de jaren	2017	2018	2019	2020
Vaste schuld				
Beginstand	248	0	0	0
Aflossingen	-248	0	0	0
Eindstand	0	0	0	0
Variabelen Renterisico				
Renteherzieningen op vaste schuld	0	0	0	0
Herfinancieringen	0	0	0	0
Renterisico op vaste schuld	**0**	**0**	**0**	**0**
Rente risiconorm				
Grondslag: omvang begroting 2017 stand per 1 januari	19.981	19.981	19.981	19.981
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm op basis van de grondslag	3.996	3.996	3.996	3.996
Renterisiconorm minimumbedrag	2.500	2.500	2.500	2.500
Toets Renterisiconorm				
Renterisico op vaste schuld	0	0	0	0
Renterisiconorm	3.996	3.996	3.996	3.996
Overschrijding renterisiconorm	-3.996	-3.996	-3.996	-3.996

CONCEPT

Dienst sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken

Accountantsverslag 2015

Maart 2016

Inhoudsopgave

1. Aard en reikwijdte van de werkzaamheden
2. Accountantscontrole
3. Kwaliteit verslaggeving
4. Bevindingen naar aanleiding van de eindejaarscontrole
5. Financiële positie en resultaat
6. Overige aandachtspunten
7. Landelijke ontwikkelingen

Uw contactpersoon:

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Verantwoordelijk accountant
E: r.opendorp@bakertillyberk.nl

A.P.C. (Astrid) Stoutjesdijk-Ringeling MSc RA
Manager
a.stoutjesdijk@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly Berk N.V.
Heerbaan 44 – 48
4817 NL BREDA

T: 076 – 525 00 00

3

VERTROUWELIJK
DSW Rijswijk en omstreken
T.a.v. de heer S.R. Wijnia
Edelgasstraat 250
2718 TC ZOETERMEER

Breda, maart 2016

Betreft: Accountantsverslag 2015

Geachte heer Wijnia,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2015 van uw werkvoorzieningsschap afgerond. In dit verslag van bevindingen informeren wij u over onze bevindingen.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen, hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2015.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly Berk N.V.

drs. R. Opendorp RA
Partner

A.P.C. Stoutjesdijk-Ringeling MSc RA
Manager

1. Aard en reikwijdte van de werkzaamheden

1.1 Dekking en reikwijdte van de controle zijn conform de opdrachtbevestiging

Wij hebben van u de opdracht gekregen om de jaarrekening 2015 van Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken, Stichting Power en Krijnen Personeel B.V. te controleren. In onze vaktechnische opdrachtbevestiging is deze opdracht in detail verder uitgewerkt.

Bij deze controle hanteren wij de in het controleprotocol vastgelegde marges.
De maximaal toe te passen marges zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO). U heeft geen lagere marge vastgesteld waardoor wij het wettelijke kader als uitgangspunt hebben gehanteerd. De bij onze controle van de jaarrekening 2015 toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% (€ 230.000) en voor onzekerheden 3% (€ 689.000) van de totale lasten. Onze controle houdt in dat wij niet alle transacties controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en onrechtmatigheden te ontdekken.

In het verslag van bevindingen worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die de door u vastgestelde rapportagetolerantie van € 115.000 (50% van de goedkeuringstolerantie zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol) overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening gerapporteerd.

2. Accountantscontrole

2.1 Goedkeurende controleverklaring

Bij de jaarrekening over boekjaar 2015 zullen wij een goedkeurende controleverklaring verstrekken voor het aspect getrouwheid als ook voor het aspect rechtmatigheid waarvan de oordeelparagraaf als volgt luidt:

"Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten alsmede de balansmutaties over het boekjaar als van de activa en passiva per balansdatum in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling zelf".

2.2 Interne beheersing

Als onderdeel van onze controle van de jaarrekening hebben wij een onderzoek ingesteld naar de administratieve organisatie en de interne beheersingsmaatregelen bij de organisatie.

Onze werkzaamheden waren primair gericht op:

- Inventariseren van de opzet van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne beheersingsmaatregelen;
- Vaststellen bestaan en werking van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole.

Wij zijn van mening dat de organisatie over het algemeen een voldoende beheersing heeft van haar bedrijfsprocessen. Voor onze bevindingen vanuit de interne beheersing verwijzen wij ook naar de managementletter 2015 naar aanleiding van de interim-controle 2015.

2.3 Niet-gecorrigeerde afwijkingen groter dan de rapporteringstolerantie

Wij hebben één fout geconstateerd die de in hoofdstuk 1.1 genoemde rapporteringstolerantie overschrijdt. Dit betreft de vakantiedagenverplichting in Krijnen Personeel B.V. die doorbelast dient te worden aan DSW. De omvang van de vakantiedagenverplichting ultimo 2015 bedraag € 121.000. Hierdoor is de verplichting vanuit DSW aan Krijnen Personeel B.V. te laag weergegeven en het resultaat van DSW te hoog. Dit effect doet zich al meerdere jaren voor echter de omvang van de fout is ultimo 2015 hoger dan de door u vastgestelde rapporteringstolerantie. Met de invoering van de Individueel Keuze Budget dient binnen DSW in 2016 mogelijk ook de vakantiedagenverplichting die ultimo 2016 over 2016 nog verschuldigd is te worden opgenomen als verplichting.

2.4 Geen afwijkingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de Gemeentewet en moeten door het algemeen bestuur zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat lasten binnen de begroting blijven en de baten op peil blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het algemeen bestuur zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het algemeen bestuur.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de kadernota rechtmatigheid die door het platform rechtmatigheid is uitgebracht. De belangrijkste inhoudelijke conclusie hierbij betreft de constatering, dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Essentieel is dat het algemeen bestuur nadere regels kan stellen wanneer (1) kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, (2) kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid of (3) kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat het algemeen bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden gegeven, wordt betrokken.
Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

2.4 Geen afwijkingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid (vervolg)

Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het dagelijks bestuur in de jaarrekening aan moet geven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde te stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten, en het algemeen bestuur nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

Post	Begroot in euro's	Werkelijk in euro's	Verschil in euro's	Verschil in %
Totaal lasten (incl. grond- en hulpstoffen)	€ 21.870.196	€ 22.963.964	€ 1.093.768	5%

Wij constateren dat er op diverse kostenposten sprake is van een overschrijding op de gerealiseerde lasten ten opzichte van de begroting, namelijk op de lonen en sociale lasten WSW werknemers, lonen deelnemers re-integratie, ICT kosten, Vervoer WSW en Arbodienstverlening.

De lonen en sociale lasten WSW werknemers zijn hoger dan begroot in verband met hogere lonen per gemiddeld FTE en door gestegen premies.

Door het algemeen bestuur is op 9 juli 2015 besloten om de oude re-integratie contracten af te laten lopen in Stichting Power en de nieuwe re-integratie contracten te laten lopen via DSW Rijswijk. Dit was niet voorzien in de begroting 2015. Om deze reden zijn de lonen van deelnemers aan re-integratietrajecten niet voorzien.

De hogere ICT kosten hebben met name verband met onderbrengen van het netwerk bij een gespecialiseerd datacenter. Het vervoer WSW is hoger doordat het vervoer in de loop van 2014 is uitbesteed en de kostenaanpassing nog niet was opgenomen in de begroting 2015. De kosten arbodienstverlening is toegenomen vanwege de overgang naar een andere arbodienstverlener waarbij extra inzet op verzuimpreventie plaatsvindt.

Wij constateren dat de overschrijding wordt veroorzaakt door bestaand beleid cq samenhangt met aanvullende opbrengsten waardoor deze overschrijding niet als rechtmatigheidsfout wordt aangemerkt.

2.5 Schattingen in de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening zijn schattingen gemaakt. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant (kunnen) afwijken van de verwachtingen.
Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening zijn:

Belangrijkste schattingen	Beoordeling	Toelichting
Verwachte levensduur voor de materiële vaste activa	Akkoord	De verwachte levensduur voor de verschillende activa categorieën en daarmee de afschrijvingspercentages zijn in lijn met wat gebruikelijk is.
Waardering van de vorderingen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de vorderingen.
Doorbelastingen tussen Stichting Power en DSW Rijswijk en omstreken	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de doorbelastingen die tussen Stichting Power en DSW Rijswijk en omstreken hebben plaatsgevonden. De doorbelasting is gebaseerd op urenregistratie. De systematiek is consistent met voorgaand jaar behalve voor een korting van € 66.000. Voor meer details zie paragraaf 4.1.

Wij zijn van mening dat de directie bij het maken van schattingen consistent heeft gehandeld en kunnen ons hierin vinden.

2.6 Grondslagen

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen, beoordeling van de grondslagen van de financiële verslaggeving en van belangrijke schattingen die bij het opmaken van de jaarrekening zijn gehanteerd.

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw organisatie heeft gedurende 2015 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.
Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van uw werkvoorziening.

2.7 Overschrijding limiet bij schatkistbankieren

In de jaarrekening 2015 van DSW is een toelichting opgenomen ten aanzien van het gemiddeld bedrag aangehouden buiten het schatkistbankieren. In het derde en vierde kwartaal 2015 heeft een overschrijding plaatsgevonden van € 455.000 respectievelijk € 274.000 ten opzichte van het drempelbedrag € 250.000.

Op basis van de kadernota rechtmatigheid 2015 dienen wij deze overschrijding te rapporteren, maar weegt deze niet mee in het accountantsoordeel inzake de rechtmatigheid. De oorzaak voor de overschrijding is dat de DSW ten onrechte niet heeft deelgenomen aan het schatkistbankieren. Bij de jaarrekeningcontrole 2014 is dit geconstateerd. De organisatie heeft acties ondernomen om dit naar de toekomst toe te voorkomen. Dit inregelen met de bank heeft tijd gekost. Per heden is dit punt opgelost waarbij er nu sprake is van automatische afroming indien het saldo op de bank hoger is dan € 250.000.

3. Kwaliteit verslaggeving

3.1 Jaarverslag

De jaarstukken 2015 bestaan uit "het jaarverslag" en de "jaarrekening".
De programmarekening en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar.
De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting zoals in het boekwerk "jaarrekening 2015" is opgenomen.

De inhoud van het jaarverslag hebben wij 'marginaal getoetst'. Deze toetsing blijft beperkt tot het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid (en volledigheid) van de informatieverstrekking in het jaarverslag. Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening.

3.2 Wet Normering Topinkomens (WNT)

Wij hebben vastgesteld dat DSW Rijswijk aan de WNT voldoet. Er zijn geen betalingen boven de grenzen zoals gesteld in de WNT.

4. Bevindingen naar aanleiding van de eindejaarscontrole

4.1 Doorbelasting re-integratie vanuit DSW Rijswijk en omstreken aan Stichting Power

Door het algemeen bestuur is op 9 juli 2015 besloten om alle nieuwe re-integratie contracten onder te brengen bij DSW Rijswijk. De lopende trajecten zijn wel in Stichting Power afgewikkeld. De doorbelasting heeft op consistente wijze plaats gevonden ten opzichte van vorig jaar behalve voor een korting van € 66.000. Deze korting is opgenomen om het eigen vermogen van Stichting Power op € 0 te krijgen, aangezien de activiteiten hier zijn beëindigd en de Stichting ondersteunend is aan de activiteiten van DSW conform de statuten.

Door de re-integratie activiteiten is DSW in staat om de (huidige) overhead te dekken vanuit meer activiteiten dan alleen de SW activiteiten. In 2014 is sprake geweest van een verlies binnen de re-integratie activiteiten welke zijn gedekt vanuit de reserves die nog binnen Stichting Power aanwezig waren. Wij merken wij op de re-integratie contracten onder druk staan waardoor het lastig / niet meer mogelijk is voor DSW om hier een positief voordeel uit te halen. Belangrijk is om goed zicht te krijgen op de omvang van de toekomstige activiteiten van DSW om hier de organisatie tijdig op aan te kunnen passen en negatieve resultaten te voorkomen aangezien deze door de gemeenten moeten worden opgebracht als participant in de gemeenschappelijke regeling omdat het opbouwen van een reserve vanuit re-integratie activiteiten beperkt mogelijk is.

4.2 Groepsdetacheringovereenkomst

Met ingang van 1 juli 2014 tot en met 31 december 2017 is een contract overeengekomen met een onderneming voor groepsdetachering. In het contract zijn afspraken gemaakt van het moment van factureren. Dit is afhankelijk van het aantal verkochte producten door de ondernemer van de voorafgaande maand. In het contract zijn geen afspraken gemaakt over het kunnen factureren van voorraden die niet verkocht worden door de klant. Vorig jaar hebben wij u reeds geadviseerd om hier verder afspraken over te maken. Wij hebben begrepen dat hier nog geen verdere invulling aan is gegeven.

De gegeneerde omzet hieruit is in 2015 aanzienlijk opgelopen. Wij zien daarnaast dat de vordering op deze onderneming aanzienlijk oploopt. Eind 2015 staat een totale vordering open van totaal € 625.000 waarvan begin 2016 circa € 120.000 afloopt. DSW Rijswijk heeft hiervoor geen voorziening in het kader van dubieuze debiteuren getroffen. Er is sprake van een lange betaaltermijn waardoor het wel een onzekerheid in de financiële verantwoording betreft. Er zijn op dit moment geen harde signalen dat de vordering niet zal worden betaald.

5. Financiële positie en resultaat

5.1 Resultaat boekjaar

Uit de jaarrekening volgt een negatief rekeningsaldo, na resultaatbestemming, van € 19.484. In de begroting 2015 was uitgegaan van een resultaat van € 0.

Voor een verdere analyse van het rekeningresultaat over het boekjaar verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarstukken.

5.2 Weerstandsvermogen

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is de weerstandscapaciteit uiteengezet. De totale weerstandscapaciteit is € 1.390.000.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag is het weerstandsvermogen vermeld en de aanwezig risico's. Wij adviseren u om een financiële vertaalslag te maken tussen de vermelde risico's en het benodigde weerstandsvermogen.

Vanuit de algemene reserves wordt conform de gemaakte afspraken in het verleden de herstructurering bekostigd. In 2015 is hiervoor een aparte bestemmingsreserve gevormd. De totaal begrote kosten zoals opgenomen in het herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013 bedraagt € 3.513.000. Hierbij zijn ook afspraken gemaakt over de bijdragen van de deelnemende gemeenten. De herstructureringsreserve bedraagt ultimo 2015 € 429.081. Daarnaast is in 2015 een reserve co-financiering Kerstensgelden tot stand gekomen welke ultimo 2015 € 178.523 bedraagt.

6. Overige aandachtspunten

6.1 Overige dienstverlening -> onafhankelijkheid accountant

In het verlengde van de Nadere voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant, bevestigen wij dat, naar ons oordeel, de onafhankelijke positie in overeenstemming is met de wettelijke en beroepsvoorschriften. Tevens bevestigen wij dat de objectiviteit gedurende het afgelopen boekjaar niet is aangetast.

In onze controleaanpak zijn diverse maatregelen opgenomen die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld. De leden van ons controleteam moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid (schriftelijk) bevestigen.

De door ons voor DSW Rijswijk en omgeving verrichte werkzaamheden zijn alleen controle gerelateerde werkzaamheden geweest c.q. onderzoek naar financiële overzichten.

6.2 Fraude

Bij de uitvoering van de werkzaamheden hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) 240: "*De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten*".

Het dagelijks bestuur is primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude.
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Tijdens de controle van de jaarrekening inventariseren wij de frauderisico's binnen uw organisatie en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en ontdekken van fraude. Tijdens de beoordeling bleek ons dat binnen uw organisatie reeds de nodige aandacht wordt besteed aan de onderwerpen fraude en integriteit. U heeft aangegeven belang te hechten aan een adequate beheersing van frauderisico's.

7. Landelijke ontwikkelingen

In deze paragraaf nemen wij actuele ontwikkelingen op die een rol spelen binnen uw sector.

Bij onze controle hebben wij onderstaande punten niet in alle gevallen specifiek beoordeeld of toegepast op uw organisatie. Wij zijn vanzelfsprekend bereid om met u van gedachten te wisselen over de gevolgen en beantwoording van mogelijke vraagstukken voor uw organisatie.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Wijzigingen BBV
- Europese privacy verordening

Met betrekking tot de wijzigingen van de BBV adviseren we de organisatie tijdig de effecten op de P&C producten 2016 inzichtelijk te maken.

Vernieuwing BBV

In 2014 heeft een door de VNG ingestelde adviescommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de VNG, het ministerie van BZK en vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, onder leiding van Staf Depla, wethouder van Eindhoven, een rapport uitgebracht over de vernieuwing van het BBV. De adviezen hebben betrekking op een breed spectrum van onderwerpen met als rode draad het versterken van de horizontale sturing en verantwoording door de raad.

Op 1 juli 2015 heeft de stuurgroep de brochure Hoofdlijnen vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording gepubliceerd met de voornemens tot verwerking van de adviezen en de consequenties voor het BBV. Deze brochure richt zich op de consequenties van voorgenomen wijzigingen in het BBV voor gemeenten. Over de praktische uitwerking wordt u geïnformeerd door middel van de nieuwsbrieven van het ministerie van BZK en de gemeentefonds-circulaires.

Op 10 september 2015 is het concept wijzigingsbesluit van het BBV ter consultatie gepubliceerd. De bedoeling van de consultatie is duidelijkheid te verkrijgen dat de wijzigingen helder zijn, bijdragen aan de te verwachten effecten en de beoordeling van de financiële gezondheid en beleidsmatige prestaties van provincies en gemeenten vereenvoudigen.

Begin maart 2016 is het gewijzigde BBV definitief geworden. Wij adviseren u hier goed kennis van te nemen en vast te stellen welke gevolgen dit voor uw organisatie heeft. Onderstaand geven we een aantal belangrijke wijzigingen weer.

Wijzigingen

De voorgenomen wijzigingen gaan in op de volgende onderwerpen:

- Uitvoeringsinformatie
- Beleidsindicatoren
- Kengetallen financiële positie
- Verbonden partijen
- Inzicht in overhead en kosten
- Het stelsel van baten en lasten

Uitvoeringsinformatie

Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen moeten gegevens volgens de uniforme taakvelden en nieuwe categorieën met ingang van de begroting 2017 al aan het CBS aanleveren, met als advies om tegelijk de taakvelden in de gemeentelijke administratie te integreren. Organisaties die er niet in slagen om de gegevens in 2017 in te voeren moeten de taakvelden voor de begroting 2018 in de administratie opnemen.

Beleidsindicatoren

Naast de uniforme taakvelden, wordt in het herziene BBV voorgeschreven dat organisaties een basisset van beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Zij kunnen er zelf voor kiezen om daar eigen indicatoren, toegesneden op de lokale situatie, aan toe te voegen. De indicatoren worden opgenomen in de beleidsbegroting bij de programma's en zijn relevant voor een nadere onderbouwing van het beleid.

Kengetallen financiële positie

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen die gaan gelden voor de begroting vanaf 2016 en de jaarrekeningstukken vanaf 2015. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden over de financiële positie van hun gemeente.

Inzicht in overhead en kosten

Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle taken en activiteiten. Deze methodiek wordt ook van toepassing op de toerekening van rente. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie; de directie kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere organisaties.

Het stelsel van baten en lasten

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in een begrotingsparagraaf.

Het EMU-saldo moet op grond van nieuwe BBV worden opgenomen in een begrotingsparagraaf, in de meerjarenraming en in een paragraaf in het jaarverslag. Dit zorgt ervoor dat er meer (verplichte) aandacht is voor het EMU-saldo in de beleidsvoorbereiding, de sturing en beheersing. Het bestuur kan meer grip uitoefenen op het EMU-saldo, onder meer omdat de relatie met de referentiewaarden beter kan worden gelegd.

Wet bescherming persoonsgegevens - Privacy

Iedere onderneming verwerkt persoonsgegevens, zoals gegevens omtrent personeel, sollicitanten, klanten, leveranciers e.d. De bescherming van dergelijke persoonsgegevens is vastgelegd in de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP). Met ingang van 1 januari 2016 is de WBP uitgebreid met de Wet Meldplicht Datalekken. In de pers en andere bronnen is hier weinig over gepubliceerd. Dit is de reden dat wij u middels dit medium hierop wijzen.

In de nieuwe Wet is vastgelegd dat bij een datalek, waarbij kans is op verlies of onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens (denk hierbij aan: het verliezen van een USB-stick, het per ongeluk wissen van een bestand en/of een aanval van een hacker), een melding gedaan moet worden bij de toezichthouder, het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP). Indien het datalek gevolgen kan hebben voor degene die de gegevens betreffen, zal ook moeten worden overgegaan tot melding aan die betrokkene. Deze meldplicht geldt voor iedere onderneming namens wie persoonsgegevens worden verwerkt, zowel in de private als publieke sector. Als er geen (tijdige) melding wordt gemaakt van een datalek, kan dit worden bestraft met een bestuurlijk boete van het CBP. Deze boetes kunnen onder de nieuwe wetgeving een forse omvang krijgen.

Bij de verwerking van persoonsgegevens wordt vaak ook gebruik gemaakt van derden (denk hierbij aan een salarisadministratiebureau, opslag "in de cloud", e.d.). In het kader van de vernieuwde WBP en het kunnen melden van datalekken, is het van belang hierover duidelijke afspraken te maken met de bewerker van de persoonsgegevens. Dit kan betekenen dat u de overeenkomsten met die derden aan de nieuwe wetgeving dient aan te passen.

Deze aangescherpte wet is de voorloper van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het is nog niet bekend op welk moment deze Verordening wordt aangenomen en in werking zal treden. In de Verordening is, naast aandacht voor hetgeen hierboven beschreven is, ook aandacht voor:

- het verplicht aanstellen van een functionaris voor de gegevensbescherming bij ondernemingen met meer dan 250 medewerkers;\
- het recht van betrokkene om vergeten te worden.

Wij adviseren u kennis te nemen van de vernieuwde wet- en de regelgeving en de impact hiervan voor uw organisatie te beoordelen. Voor vragen of advies kunt u zich tot ons wenden.

Begroting 2017

DSW Rijswijk en omstreken

(Voorstel voor Algemeen Bestuur d.d. 7-7-2016)

CONCEPT

Inhoud

1. JAARPLAN 2017 3

2. AMBITIES 2017 4

3. AANNAMES EN DOELSTELLINGEN VAN DE BEGROTING 2017: 4

3a. RESULTAAT 2015 EN BEGROTING 2017 6

3b. TOELICHTING BEGROTING RE-INTEGRATIE EN OVERIGE PROJECTEN 2017 8

4. RISICO'S BEGROTING 2017 EN WEERSTANDSCAPACITEIT 10

5. MEERJARENPERSPECTIEF BEGROTING 11

BIJLAGE 1: ORGANISATIE EN BESTUUR 13

BIJLAGE 2: SPECIFICATIE HERSTRUCTURERING FINANCIEEL 15

BIJLAGE 3: FINANCIELE KENGETALLEN KADERBRIEF 17

CONCEPT

1. JAARPLAN 2017

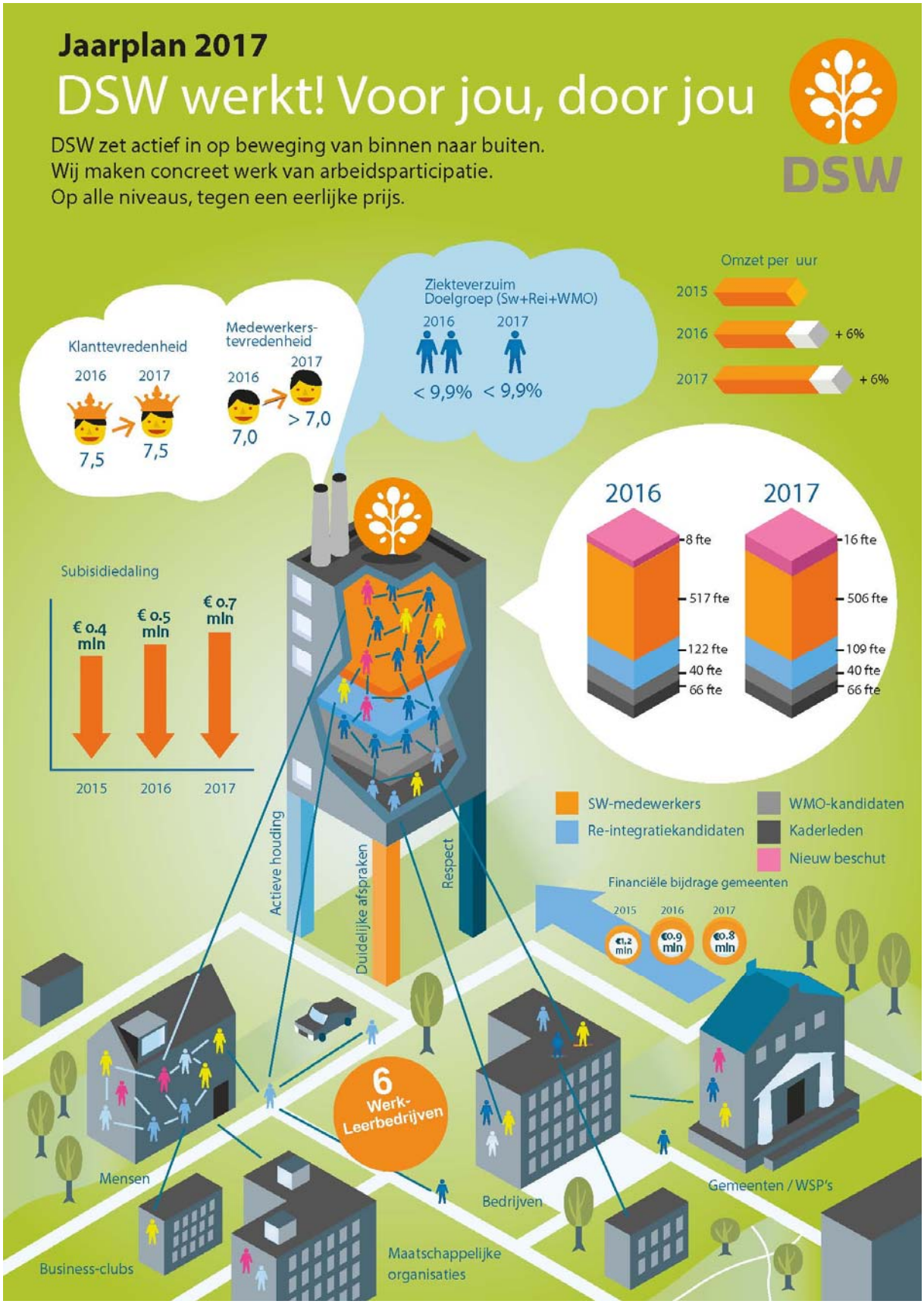

2. AMBITIES 2017

De Herstructurering loopt van 2014-2018. In deze periode vindt de ombouw van de organisatie plaats, waardoor DSW toekomstbestendig blijft. *Zie bijlage 2 voor een toelichting op de Herstructurering.* De ambities die ten grondslag liggen aan de Herstructurering zijn in 2017 onverminderd van toepassing en in lijn met het doel van de Participatiewet. De aandacht wordt wel verlegd. De belangrijkste ambitie dit jaar is **het verhogen van de uuropbrengst (toegevoegde waarde) ten opzichte van 2016 met 6%,** zodat dit leidt tot uiteindelijk 18% in 2018. Alle andere ambities zijn hiervan afgeleid. Dit zijn:

- Het organiseren van rendabele Werkleerbedrijven, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zowel WSW als re-integratie) op hun eigen niveau aan het werk zijn. Ook voor Arbeidsmatige dagbesteding en Nieuw beschut gaan we werkplekken organiseren. Hiervoor onderhouden we minimaal twee relaties met maatschappelijke organisaties voor de ontwikkeling van Arbeidsmatige dagbesteding.
- Het bundelen van slagkracht in de regio ten aanzien van Individuele detachering en Begeleid werken vanuit de Werkgeversservicepunten van de gemeenten, via de uitstroomteams.
- Groepsdetachering stimuleren: dat wil zeggen dat de opdrachtgever de medewerkers van de DSW aanstuurt in plaats van de DSW .
- Gedetacheerde medewerkers ‘overzetten’ naar Begeleid werken. Ze komen dan op de loonlijst van de werkgever.
- Een klantentevredenheidonderzoeksresultaat (KTO) met een score van gemiddeld 7,5 en een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) met een score van gemiddeld 7.0 voor SW-medewerkers en 7,5 voor het kader.
- Het afbouwen van Kwekerij Sionsgaerde en deze eind 2017 overdragen aan het projectbureau ‘Rijswijk Buiten’ volgens het plan dat begin 2016 is opgesteld.
- Het verder besparen op de kosten waarbij ook de overhead zal worden bezien: meer begeleiding op de werkvloer en minder financieel/administratief/ondersteunend.

3. AANNAMES EN DOELSTELLINGEN VAN DE BEGROTING 2017:

De basis voor het opstellen van de begroting 2017 is de realisatie van 2015 en het recent aan het bestuur gepresenteerde rekenmodel 2018. Ook vindt er een toets plaats met de meerjarenbegroting 2016-2019. Het rekenmodel geeft inzicht in de belangrijkste (korte termijn) stuurvariabelen van de organisatie: omzet en loonkosten kaderpersoneel.

Deze paragraaf toont de opbouw van de begroting in onderdelen met aannames en doelstellingen.

Het aantal medewerkers (Wsw en participatiewet) is het belangrijkste element in de begroting. Onderstaande tabel toont de verwachte ontwikkeling van het aantal Wsw medewerkers, uitgedrukt in Se en Fte. Hierbij is gekeken naar recente ontwikkelingen en analyse van de pensioendata van medewerkers. In 2017 is begroot dat 9 medewerkers overgaan naar Begeleid werken. Deze mensen blijven onderdeel van de Wet Sociale Werkvoorziening en komen in dienst bij een andere werkgever. Tevens is een inschatting gemaakt van het aantal Fte re-integratie en Nieuw Beschut.

CONCEPT

Tabel 1: Se (subsidie-eenheid) en Fte (jaargemiddelde):

	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Se Wsw gemiddeld jaar	540	520,9	500,5	486,8	474,3
Fte Wsw gemiddeld jaar	524,0	497,7	487,8	474,5	462,3
extra' Fte Begeleid Werken		9,0	9,0	9,0	9,0
Fte Re-integratie	92,1	109,0	109,0	109,0	109,0
Fte Nieuw Beschut	8,0	16,0	24,0	32,0	40,0

Directe uren leiden tot omzet en toegevoegde waarde. In de komende drie jaar zal de toegevoegde waarde per direct uur met 18% stijgen ten opzichte van 2015. Er wordt meer werk geacquireerd tegen betere tarieven. Niet alleen de tarieven maar ook een betere bezetting dragen bij aan deze doelstelling. De kwekerij zal ultimo 2017 niet langer in gebruik zijn. In 2017 wordt nog wel gewerkt en zal de voorraad worden verkocht. Door het wegvallen van de inkoopkosten van de kwekerij, verandert de verhouding omzet-toegevoegde waarde na 2017. De totale omzet gaat echter omlaag omdat er minder productieve uren worden gemaakt als gevolg van de krimp van de WSW.

Concreet leidt dit tot de volgende doelstellingen:

- Beschut werk: minimaal 2 nieuwe opdrachtgevers binnenhalen waardoor we een hogere opbrengst kunnen halen met een gemiddeld hoger uurtarief van 2016.
- Werken op locatie: met maximaal 6 Werkleerbedrijven met voldoende schaalgrootte zodanig afspraken maken dat medewerkers het hele jaar daar aan het werk zijn.
- Met jobcoaches is afgesproken dat er per jobcoach minimaal 5 personen in Begeleid werken moeten worden geplaatst. Het aantal gedetacheerden moet met 20 personen stijgen ten opzichte van 2016.

Medio 2016 presenteren wij aan het bestuur een plan waaruit blijkt hoe wij denken de doelstellingen te realiseren.

Rijksbijdrage

Het aantal SE´s is de basis van de Rijksbijdrage. Bij de berekening is uitgegaan van de volgende bedragen per SE:

Tabel 2: rijksbijdrage per SE

	Realisatie 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Bijdrage per Se	**25.917**	**25.500**	**25.100**	**24.500**	**24.100**	**23.700**

De definitieve vaststelling van de bijdrage kan afwijken van deze tabel.

Vanuit Pijnacker/Nootdorp zijn er 15 medewerkers, 12,63 fte, 12,72 SE bij DSW werkzaam en vanuit Lansingerland 7 medewerkers, 5,22 fte, 5,611 SE. DSW ontvangt hiervoor €27.210 subsidie per SE.

CONCEPT

Loonkosten Wsw

Met ingang van 2016 geldt een nieuwe CAO voor de Wsw. De effecten hiervan zijn doorgerekend voor 2016 (rekening houdend met een eenmalige uitkering) naast de eerdere stijging van sociale premies in 2015.

Tabel 3: loonkosten WSW

	Realisatie 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal loonkosten wsw	14.910.164-	14.568.872-	13.156.746-	12.806.365-	12.519.385-	12.258.343-
aantal Fte gemiddeld	536,5	524,0	497,7	487,8	474,5	462,3
loonkosten per Fte	27.792-	27.803-	26.435-	26.253-	26.384-	26.516-

In 2017 dalen de loonkosten (per fte) ten opzichte van 2016 door het wegvallen van de eenmalige uitkering en de toepassing van het lage inkomensvoordeel. Op de bruto lonen wordt vervolgens rekening gehouden met een indexering van 0,5%.

Loonkosten kader

Momenteel vindt besluitvorming plaats van de nieuwe CAO van ambtenaren (De CAO voor Krijnen personeel volgt dit besluit). Dit effect is doorgerekend. Voor de jaren daarna is geen loonkosten-stijging meegenomen. Zoals gepland in de herstructureringsplannen wordt de omvang en de loonkosten van het kader gereduceerd. Hierbij is rekening gehouden met de uitstroom van medewerkers (pensionering), het anders organiseren van werk en de te verwachten projecten. De formatie zal in 2017 bestaan uit circa 66 fte. (Ambtelijk, Krijnen en flexibele schil) Hiervan is circa 9 fte betrokken bij re-integratie.

3A. RESULTAAT 2015 EN BEGROTING 2017

Alle aannames, doelstellingen en plannen leiden tot de volgende begroting. Samenvattend resultaat: De begroting sluit bij een gemeentelijke bijdrage van € 908k op 0. Dit is conform eerdere meerjarenbegroting.

CONCEPT

Tabel 4: Resultaat 2015 en begroting 2017

	Realisatie 2015	begroting 2017	verschil	%
Omzet	5.243.239	5.370.616	127.377	2,4%
kostprijs	262.413-	183.236-	79.177	-30,2%
toegevoegde waarde	**4.980.826**	**5.187.380**	206.555	4,1%
Rijksbijdrage	14.254.818	13.074.590	1.180.228-	-8,3%
bijdrage Begeleid Werken	140.258-	214.078-	73.820-	52,6%
vergoeding re-integratie	1.216.238	2.103.857	887.619	73,0%
Exploitatiebijdrage Gemeente	1.200.000	828.640	371.360-	-30,9%
Totaal Baten	**21.511.624**	**20.980.389**	**531.235-**	**-2,5%**
Lonen en soc lasten WSW	14.910.164-	13.156.746-	1.753.418	-11,8%
lonen re-integratie	386.283-	1.804.234-	1.417.951-	367,1%
lonen kaderpersoneel	3.994.630-	4.056.794-	62.163-	1,6%
afschrijvingslasten	290.390-	290.390-	-	0,0%
huisvestingslasten	953.845-	946.065-	7.780	-0,8%
verzekeringen en belastingen	89.821-	89.821-	-	0,0%
ICT kosten	225.094-	170.000-	55.094	-24,5%
Vervoer Wsw	221.837-	210.000-	11.837	-5,3%
Arbodienstverlening	118.990-	100.000-	18.990	-16,0%
overige kosten	549.981-	533.268-	16.713	-3,0%
rentelasten	81.072-	31.072-	50.000	-61,7%
Totale kosten	***21.822.107-***	***21.388.390-***	***433.717***	***-2,0%***
Resultaat exclusief reintegratie	**310.483-**	**408.000-**	**97.517-**	**31,4%**
onttrekking herstructurering	291.000	408.000	**117.000**	**40,2%**
Resultaat DSW	**19.483-**	**0-**	**19.483**	**-100,0%**

N.B. De presentatie van de cijfers van de realisatie 2015 wijkt af van de jaarrekening en jaarverslag, voor wat betreft de kosten en de opbrengsten die te maken hebben met de re-integratie (mede door het opheffen van Stichting Power) en op de posten die te maken hebben met de herstructurering.

- De omzet is gestegen met 2,4%. De is de resultante van een hogere uur-opbrengst en een dalend aantal uren. De daling van de kostprijs heeft voornamelijk te maken met de sluiting van de kwekerij.
- De rijksbijdrage is berekend op basis van het aantal SE.
- De bijdrage begeleid werken neemt toe doordat we meer medewerkers in begeleid werken gaan plaatsen.
- Lonen Wsw zijn berekend op basis van aantal Fte zoals toegelicht in de aannames.
- Loonkosten kader stijgen 1,6% als gevolg van een verwachte CAO uitkomst medio 2016.

- ICT kosten dalen omdat in 2015 veel initiële kosten zijn gemaakt in verband met de overgang naar een nieuwe infrastructuur.
- Vervoer Wsw daalt mee met de verwachte daling van de Wsw medewerkers.
- Ook arbo dienstverlening daalt omdat in 2015 extra kosten zijn gemaakt in verband met de wisseling van dienst.
- Rentelasten dalen doordat de lening nagenoeg is afgelost.
- De exploitatiebijdrage van de gemeenten daalt met € 372k van € 1.200k naar € 828k.

Het resultaat re-integratie wordt separaat toegelicht in de volgende paragraaf.

3B. TOELICHTING BEGROTING RE-INTEGRATIE EN OVERIGE PROJECTEN 2017

DSW biedt de volgende trajecten aan:

- Werken op deze werkplek met behoud van uitkering.
- Werken met een arbeidscontract van DSW re-integratie.
- Praktijkervaringsplaatsen om uit te vinden waar de kandidaat het meest geschikt voor is.

De gemeenten (Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg) leveren de bijbehorende traject-begeleiding. Gemeente Rijswijk zal vanaf 2017 geen garantie afgeven voor het afnemen van re-integratie bij de DSW.

In de begroting bestaan de re-integratie projecten uit de volgende elementen:

- Vergoeding voor geleverde diensten DSW plus vergoeding loonkosten minus terug te betalen loonwaarde (niet bij alle projecten)
- Toegevoegde waarde: verdiende omzet op werkplekken (zit in de totale omzet DSW)
- Loonkosten participanten (in geval van dienstverband)
- Doorbelaste kosten voor geleverde diensten. Deze kosten zitten in de DSW organisatie en worden volgens een vaste methodiek doorbelast aan re-integratie activiteiten.

Uit de tabel blijkt dat de projecten waarbij loonwaarde wordt terugbetaald, nog niet rendabel zijn. Het gerealiseerde uurtarief blijft nog achter bij het afgedragen tarief.
Daarnaast verandert de aard van de projecten. In 2014 en 15 betroffen het grotendeels projecten met behoud van uitkering. Nu zijn het merendeels projecten met mensen die een dienstverband krijgen en werk krijgen aangeboden bij een van de werkplekken.

De doorbelasting zal hierdoor veranderen. DSW anticipeert hierop maar heeft dit in 2017 nog niet voor elkaar. Hierdoor is sprake van een tekort. Anderzijds is er sprake van een dekking van vaste kosten, waardoor het uitvoeren financieel nog steeds interessant is met de doelstelling om in 2018 en verder te werken aan een positief resultaat.

Veel nieuwe projecten, zoals nieuwe beschut, zijn nog in een ontwikkelfase, zowel bij de gemeente als bij de DSW. Dit houdt in dat er nog niet veel ervaringscijfers beschikbaar zijn. De begeleiding en de daarmee samenhangende doorbelasting alsmede de toegevoegde waarde is gebaseerd op zo goed mogelijke schattingen. Als beheersmaatregel worden de projecten kostendekkend begroot op basis van een uniforme berekeningswijze. Bij twijfel over de financiële haalbaarheid worden projecten vooraf ter goedkeuring aan het Dagelijks Bestuur voorgelegd.

CONCEPT

Tabel 5: specificatie begroting re-integratie

Specificatie begroting Re-integratie	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Vergoeding Centurion-/- loonwaarde Zoetermeer	1.131.970	1.067.010	1.024.010	1.024.010
loonkosten deelnemers Centurion	1.104.080-	1.104.080-	1.104.080-	1.104.080-
toegevoegde waarde	386.321	386.321	386.321	386.321
doorbelasting	414.211-	345.973-	304.039-	303.455-
Resultaat Centurion	***0***	***3.278***	***2.213***	***2.796***
Nieuw beschut Ztm	393.887	590.830	766.807	958.509
loonkosten Nieuw Beschut Ztm	368.410-	552.614-	706.867-	883.584-
toegevoegde waarde	42.598	52.598	62.598	72.598
doorbelasting	63.845-	78.301-	93.337-	137.018-
Resultaat Nieuw beschut	***4.230***	***12.512***	***29.201***	***10.505***
PEP	96.000	96.000	96.000	96.000
toegevoegde waarde	11.788	11.788	11.788	11.788
doorbelasting	107.788-	95.662-	89.597-	83.531-
Resultaat PEP	***-***	***12.126***	***18.191***	***24.257***
werkplekken Levo	177.000	177.000	177.000	177.000
toegevoegde waarde	25.775	25.775	25.775	25.775
doorbelasting	202.775-	179.963-	178.553-	186.465-
Resultaat werkplekken LEVO	***-***	***22.812***	***24.222***	***16.310***
LEVO team Sion (anders na 2017)	145.000	145.000	145.000	145.000
loonkosten	165.672-	165.672-	165.672-	165.672-
toegevoegde waarde	65.782	55.782	45.782	45.782
doorbelasting	45.110-	35.035-	22.814-	21.269-
Resultaat team Sion	***-***	***75***	***2.296***	***3.841***
Mercator	140.000	140.000	140.000	140.000
loonkosten	165.672-	165.672-	165.672-	165.672-
toegevoegde waarde	59.054	59.054	59.054	59.054
doorbelasting	28.800-	30.560-	28.622-	26.685-
Resultaat Mercator	***4.582***	***2.822***	***4.760***	***6.697***
Alternatief beschut L-V	20.000	20.000	20.000	20.000
loonkosten	-	-	-	-
toegevoegde waarde	6.683	6.683	6.683	6.683
doorbelasting	26.542-	23.556-	22.063-	20.569-
Resultaat Alternatief beschut L-V	***141***	***3.127***	***4.620***	***6.114***
Resultaat Zoetermeer	4.231	27.917	49.605	37.558
Resultaat Leidschendam-Voorburg	4.723	28.836	35.898	32.962
Totaal Resultaat	**8.954**	**56.753**	**85.503**	**70.519**

4. RISICO'S BEGROTING 2017 EN WEERSTANDSCAPACITEIT

Het weerstandsvermogen heeft als doel om toekomstige onverwachte financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit direct gevolgen heeft voor het huidige beleid of de bestaande activiteiten. Eind 2015 is het weerstandsvermogen € 1,390 miljoen. Door de vorming van de bestemmingsreserve (herstructurering) is deze gedaald. Na herstructurering is deze reserve naar verwachting voldoende.

De kosten die betrekking hebben op de herstructurering zijn niet meegenomen in de beoordeling van het risico. Deze kosten worden gedekt vanuit de herstructureringsreserve en hebben als zodanig geen invloed op het resultaat.

De volgende risico's zijn van invloed op het uiteindelijk realiseren van deze begroting:

- De omzetontwikkeling, zowel in volume als uurtarief, behorende bij de verschillende werksoorten, dat afhankelijk is van factoren zoals concurrentie, economische ontwikkeling en vaardigheden van medewerkers WSW en Re-integratie maar ook van de kaderleden die de aansturing verzorgen.
- De omvang en bijdrage van re-integratieactiviteiten: De gemeenten Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg hebben een inschatting gemaakt voor 2017 en aangegeven uit te gaan van een status quo voor de jaren 2018-2020.
- Het kostendekkend organiseren van de re-integratieactiviteiten.
- Het tempo (en daarmee bedrag) waarin de Rijksbijdrage daadwerkelijk wordt afgebouwd.
- De veranderende wetgeving op het gebied van werkgeverschap, CAO-afspraken en transitievergoeding.
- Het al dan niet volledig toekennen door de Rijksoverheid van het Lage Lonen Voordeel (deze kan achteraf, voor het eerst in 2018, worden teruggevraagd bij de belastingdienst).
- De kosten van overhead: de DSW organisatie heeft een minimaal volume nodig ter dekking van de vaste kosten, en een minimale kritische massa om efficiënt en effectief te kunnen functioneren. Bij een grillig verloop van de omzet (met name re-integratie) is het enerzijds noodzakelijk de overhead af te bouwen. Anderzijds bouw je daarmee de organisatie (en kennis) af, die je weer nodig hebt als het volume toeneemt.
- Het risico van 'Bedrijfskosten' is als laag aan te merken. Mogelijke risico's kunnen zijn: verhoging premie verzekering als gevolg van schadegedrag, extra investeringen om te kunnen blijven voldoen aan (brand)veiligheidseisen, milieuvoorschriften en Arbo-voorschriften, extra investeringen om te kunnen blijven voorzien in passend Beschut werk.

CONCEPT

5. MEERJARENPERSPECTIEF BEGROTING

De aannames genoemd voor de begroting 2017 gelden in grote lijnen ook voor de meerjaren begroting 2017-2020.

In de meerjarenbegroting is het volgende meegenomen:

- Een toename van de toegevoegde waarde per uur tot en met 2018 met 18% t.o.v. 2015.
- Afname rijksbijdrage en aantal Se/Fte.
- DSW stuurt op de verhouding 1:11 (kaderlid: WSW-medewerker). De voorlieden en werkleiding zijn de centrale spil van het bedrijf, de stafafdelingen Personeel & Organisatie, Finance & Control en het Bedrijfsbureau zijn ondersteunend.
- Verwerking van CAO-effecten in 2016 en 0,5% stijging van de salarissen vanaf 2018.
- Volledig uitkeren door de Rijksoverheid van het Lage Inkomens Voordeel.

Tabel 6: Overzicht meerjarenbegroting

Meerjaren-begroting	Realisatie 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Omzet	5.243.239	5.265.811	5.370.616	5.317.357	5.234.964	5.187.679
kostprijs	262.413-	194.778-	183.236-	50.000-	50.000-	50.000-
toegevoegde waarde	**4.980.826**	**5.071.033**	**5.187.380**	**5.267.357**	**5.184.964**	**5.137.679**
Rijksbijdrage	14.254.818	13.770.000	13.074.590	12.261.829	11.732.772	11.241.379
bijdrage Begeleid Werken	140.258-	157.363-	214.078-	214.078-	214.078-	214.078-
vergoeding re-integratie	1.216.238	925.475	2.103.857	2.275.840	2.451.817	2.643.519
Exploitatiebijdrage Gemeente	1.200.000	873.000	828.640	768.400	741.200	714.000
Totaal Baten	**21.511.623**	**20.482.145**	**20.980.389**	**20.359.348**	**19.896.675**	**19.522.499**
Lonen en soc lasten WSW	14.910.164-	14.568.872-	13.156.746-	12.806.365-	12.519.385-	12.258.343-
lonen re-integratie	386.283-	-	1.804.234-	1.988.438-	2.142.691-	2.319.408-
lonen kaderpersoneel	3.994.630-	3.630.280-	4.056.794-	3.916.170-	3.573.695-	3.268.151-
afschrijvingslasten	290.390-	332.000-	290.390-	294.518-	290.390-	290.390-
rentelasten	81.072-	56.035-	31.072-	-	-	-
overige kosten	2.159.568-	2.144.958-	2.049.154-	1.768.856-	1.623.513-	1.639.206-
Totale kosten	***21.822.107-***	***20.732.145-***	***21.388.389-***	***20.774.348-***	***20.149.675-***	***19.775.499-***
Resultaat exclusief reintegratie	**310.484-**	**250.000-**	**408.000-**	**415.000-**	**253.000-**	**253.000-**
aanwending Herstructureringsreserve	291.000	250.000	408.000	415.000	-	-
aanwending Algemene Reserve					253.000	253.000
Totaal resultaat	**19.484-**	**-**	**0**	**0**	**0-**	**0**

DSW heeft de ambitie om het exploitatietekort in 2018 terug te brengen naar € 750k . Dit zal worden gemonitord middels de kwartaalrapportages.

Bijlagen

CONCEPT

BIJLAGE 1: ORGANISATIE EN BESTUUR

Organisatie

DSW geeft uitvoering aan de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningslandschap voor de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. DSW voert re-integratieactiviteiten uit voor de deelnemende gemeenten, maar ook voor Wassenaar en Voorschoten. Met Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp is een inkooprelatie aangegaan ten behoeve van de WSW.

DSW en Krijnen Personeel BV zorgen samen voor het uiteindelijke geboekte resultaat van DSW Rijswijk e.o. en werken met één gezamenlijke begroting. De resultaten worden wel verantwoord in afzonderlijke jaarrekeningen.

Het organigram voor DSW is gelijk aan dat van 2016 en is weergegeven in onderstaand model:

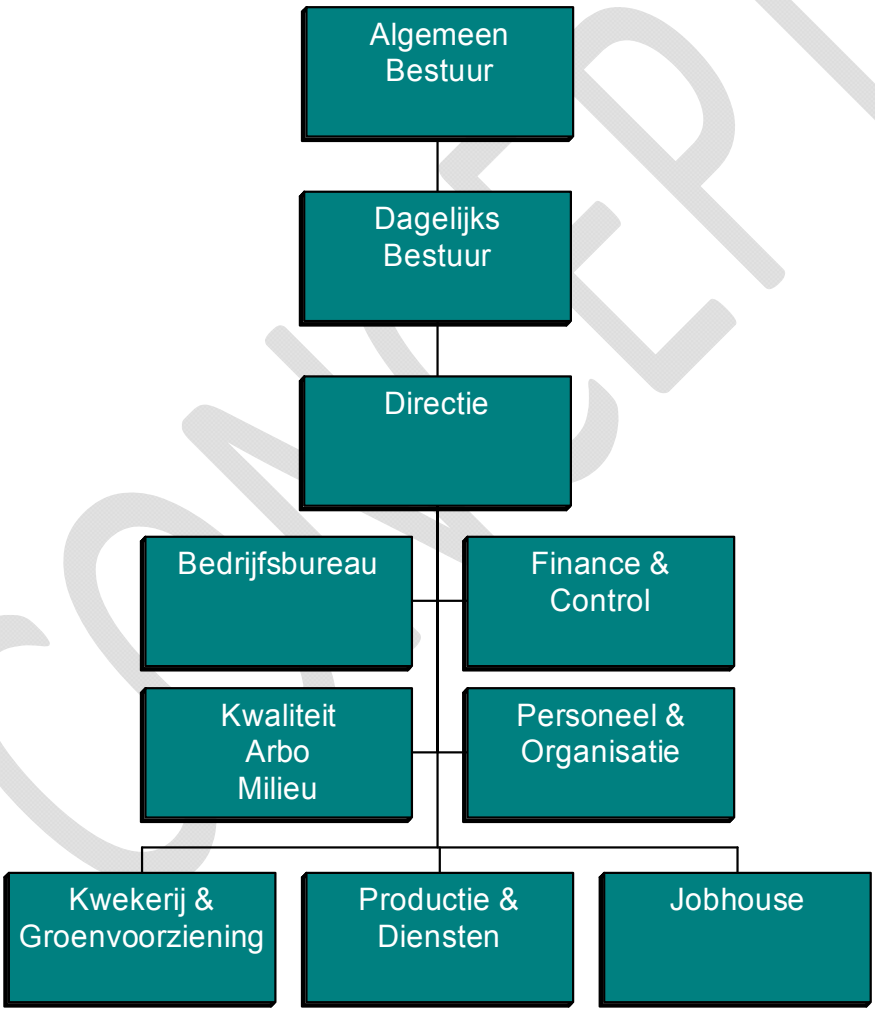

CONCEPT

Bestuur en verantwoording

Het bestuur van DSW bestaat uit vertegenwoordigers van de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeentes.

Leden van het bestuur:
Taco Kuiper, Voorzitter DB en AB, Wethouder Zoetermeer
Nicole Dierdorp, Secretaris DB en AB, Wethouder Rijswijk
Nadine Stemerdink, Lid DB en AB, Wethouder Leidschendam-Voorburg
Isabelle Vugs-Vink, Lid AB, Wethouder Zoetermeer
Björn Lugthart, Lid AB, Wethouder Rijswijk
Frank Rozenberg, Lid AB Wethouder Leidschendam-Voorburg

Uitvoerende organisatie:
DSW heeft een algemeen directeur. Samen met de managers stuurt hij de uitvoerende organisatie aan.

De vergaderfrequentie van het Dagelijks Bestuur is ongeveer eenmaal per 6 weken.
Deze vergaderingen worden ambtelijk voorbereid. Minimaal twee keer per jaar vindt er een vergadering van het Algemeen Bestuur plaats. Bij deze openbare vergaderingen wordt ook, indien nodig, de accountant uitgenodigd. Ook wordt bij de griffies kenbaar gemaakt dat deze vergaderingen gehouden worden.

De raadsleden van de deelnemende gemeenten worden, behoudens de kwartaalrapportages die worden toegestuurd, minimaal één keer per jaar in een bijeenkomst bij DSW geïnformeerd over de gang van zaken en de ontwikkelingen.

De rekeningcommissie komt twee keer per jaar bij elkaar. De directeur en de controller van DSW geven hier de noodzakelijke informatie.

Elk kwartaal wordt er gerapporteerd aan de gemeenteraden en het Dagelijks Bestuur over de voortgang en kunnen de resultaten gevolgd worden. Elk halfjaar wordt een uitgebreide rapportage gemaakt. Mochten er tussentijds grote afwijkingen worden geconstateerd dan wordt het Dagelijks Bestuur hier direct over geïnformeerd.

CONCEPT

BIJLAGE 2: SPECIFICATIE HERSTRUCTURERING FINANCIEEL

Om het stappenplan van de Herstructurering uit te voeren, is budget noodzakelijk en beschikbaar. In onderstaande tabel is een prognose gemaakt. De herstructureringskosten 2016 zijn niet begroot in de oorspronkelijke begroting 2016. In dit overzicht zijn ze wel opgenomen op basis van huidige inzichten.

Tabel 2.1: Dekking Herstructurering

Dekking Herstructureringbudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	nog te realiseren 2016	nog te realiseren 2017	nog te realiseren 2018	totaal
Weerstandsvermogen DSW	€ 1.000			€ 1.000				€ 1.000
Verkoopopbrengst kwekerij Siongaerde	€ 1.500					€ 1.500		€ 1.500
Co-financiering Kerstensgelden (besluit DB 9-7-2015)				€ 237-				€ 237-
Bijdrage Zoetermeer	€ 613		€ 187	€ 158	€ 116	€ 78	€ 74	€ 613
Bijdrage Rijswijk	€ 194			€ 194				€ 194
Bijdrage Leidschendam Voorburg	€ 215			€ 155	€ 60			€ 215
Totaal	**€ 3.522**	**€ -**	**€ 187**	**€ 1.270**	**€ 176**	**€ 1.578**	**€ 74**	**€ 3.285**

Bovenstaande tabel toont de dekking van de herstructurering. De verandering ten opzichte van de oorspronkelijke is dat de cofinanciering van de Kerstensgelden gehaald wordt uit deze reserve.

Tabel 2.2: Besteding Herstructurering:

Herstructureringbudget/transitiebudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	uitgaven 2013	uitgaven 2014	uitgaven 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018	totaal uitgaven
Transitie DSW								
Kosten afvloeiing regulier personeel DSW	**€ 1.300**		**€ 175-**	**€ 91-**	**€ 80-**	**€ 80-**	**€ 162-**	**€ 588-**
Kosten transitiemanagement	€ 350	€ 219-	€ 131-	€ 49-	€ 50-	€ -	€ -	€ 449-
Kosten methoden en systemen	€ 90	€ 29-	€ -	€ 30-	€ 25-	€ -	€ -	€ 84-
Kosten integrale werkgeversbenadering	€ 135		€ 80-	€ 35-	€ 50-	€ 50-	€ -	€ 215-
Kosten herstructurering organisatie DSW		€ 35-	€ 68-	€ 87-	€ 50-	€ 25-	€ -	€ 265-
Transitie uitstroombedrijf	**€ 575**	**€ 283-**	**€ 279-**	**€ 200-**	**€ 175-**	**€ 75-**	**€ -**	**€ 1.013-**
Subtotaal	***€ 1.875***	***€ 283-***	***€ 454-***	***€ 291-***	***€ 255-***	***€ 155-***	***€ 162-***	***€ 1.601-***
Kosten leegstand en afschrijvingen	**€ 1.638**		**€ -**	**€ -**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 759-**
Werkelijke kosten -/- marktconformiteit					*€ 139-*	*€ 139-*	*€ 139-*	
afschrijving gebouwen en productiemiddelen					*€ 114-*	*€ 114-*	*€ 114-*	
Totaal	**€ 3.513**	**€ 283-**	**€ 454-**	**€ 291-**	**€ 508-**	**€ 408-**	**€ 415-**	**€ 2.360-**

	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018
Cumulatief saldo herstructureringsreserve (vanaf 31-12-2015 op de balans)	€ 283-	€ 550-	€ 429	€ 97	€ 1.267	€ 926

Voor 2017 ziet de begroting voor de Herstructurering er als volgt uit:

- Kosten afvloeiing regulier personeel DSW: Deze kosten bestaan uit het sluiten van één of meerdere vaststellingsovereenkomsten en het doorbetalen van salariskosten aan medewerkers waar zo'n overeenkomst mee is gesloten. Totaal ongeveer € 80k.
- Kosten transitiemanagement: geen uitgaven in 2017.
- Kosten Methoden en Systemen: geen uitgaven in 2017.
- Kosten integrale werkgeversbenadering: voor 2017 wordt gerekend met €50k. DSW levert een bijdrage aan het verder succesvol maken van het regionale werkgeversservicepunt.
- Kosten herstructurering organisatie DSW: voor 2017 wordt verwacht dat er € 25k nodig is om extra ondersteuning aan te trekken bij de afbouw van Kwekerij de Sionsgaerde.

De kosten leegstand (marktconformiteit) en afschrijvingen: in totaal is er voor leegstand en afschrijvingen in de Herstructurering een bedrag van € 1.638k gereserveerd. In 2016 en 2017 en 2018 wordt voor een bedrag van €253k opgenomen uit het herstructureringsfonds.

CONCEPT

BIJLAGE 3: FINANCIELE KENGETALLEN KADERBRIEF

In de Kaderbrief begroting 2017 worden in bijlage 5.6.1 financiële kengetallen gevraagd en de relatie met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Om deze kengetallen op te stellen zijn vooraf de balansen opgesteld voor de jaren 2015, 2016 en 2017.

(geprognosticeerde) Balans ultimo jaar	**2015**	**2016**	**2017**
immateriele activa	33	0	0
materiele vaste activa	1.285	995	705
financiele vaste activa	81	81	81
	1.399	**1.076**	**786**
voorraden	340	340	0
uitzettingen	1.065	665	665
overlopende activa	702	465	465
bank	199	418	2.504
	2.306	**1.888**	**3.634**
Totaal Activa	***3.705***	***2.964***	***4.420***
Eigen vermogen	1.371	1.371	2.067
Herstructurering res.	608	185	1.266
	1.979	**1.556**	**3.333**
voorzieningen	137	137	137
vaste schulden	497	249	0
vlottende schulden	375	375	375
overlopende passiva	717	648	575
Totaal Activa	***3.705***	***2.965***	***4.420***

CONCEPT

Tabel 3.1A: Netto Schuldquote:

	bij begroting ultimo jaar	2015		2016		2017
	bij jaarrekening ultimo jaar					
A	Vaste schulden	497		249		0
B	Netto vlottende schuld	375		375		375
C	Overlopende passiva	717		648		575
D	Financiele activa art 36 lid d, e, f	81		81		81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065		665		665
F	Liquide middelen art 40 BBV	199		418		2.504
G	Overlopede activa art 40a BBV	702		465		465
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312		5.586		5.371
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**		**-6,4%**		**-51,5%**

In deze berekening worden de schulden verminderd met activa en vervolgens afgezet tegen de totale baten. Omdat de activa groter zijn dan de schulden is dit resultaat negatief. Eind 2017 is lening bij de BNG volledig afgelost en is de opbrengst Kwekerij toegevoegd aan het vermogen en de liquide middelen. Hierdoor daalt de quote nog verder in 2017.

Tabel 3.1B: Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle **verstrekte** leningen:

	bij begroting ultimo jaar	2015		2016		2017
	bij jaarrekening ultimo jaar					
A	Vaste schulden	497		249		0
B	Netto vlottende schuld	375		375		375
C	Overlopende passiva	717		648		575
D	Financiele activa art 36 lid b, c, d, e, f	81		81		81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065		665		665
F	Liquide middelen art 40 BBV	199		418		2.504
G	Overlopede activa art 40a BBV	702		465		465
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312		5.586		5.371
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**		**-6,4%**		**-51,5%**

Het resultaat van tabel 1B is identiek aan tabel 1A. Het verschil zit in punt D. DSW leent geen geld uit, waardoor er geen verschil is.

Tabel 3.2: Solvabiliteitsratio:

	bij begroting ultimo jaar	2015		2016		2017
	bij jaarrekening ultimo jaar					
A	Eigen Vermogenart 42 BBV	1.979		1.556		3.333
B	Balanstotaal	3.705		2.964		4.420
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	53%		52%		75%

Tabel 3.2 toont de solvabiliteitsratio. Dit is de verhouding Eigen Vermogen ten opzichte van balanstotaal. Door de relatief ‘kleine’ schuld is deze verhouding sterk en wordt nog sterker door de aflossing lening en de verkoop van de kwekerij.

CONCEPT

Grondexploitatie:
Deze is niet van toepassing voor DSW

Structurele exploitatie-ruimte
Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. In principe zijn alle baten en lasten in de begroting te beschouwen als structureel.
Uitzondering hierop vormen uitgaven die incidenteel gemaakt worden ten behoeve van de herstructurering. Deze hebben geen invloed op het resultaat omdat ze ten laste van de herstructureringsreserve kunnen worden gebracht.

VPB
De effecten van de VPB worden onderzocht. Dit gebeurt in samenwerking met andere Sw-organisaties. Gelet op het begroot exploitatietekort in de komende jaren heeft dit voorlopig geen effect op het resultaat.

Kasgeldlimiet Begroting 2017:

Grondslag: omvang begroting 2017 stand per 1 januari	19.981	
Kasgeldlimiet in procenten van de grondslag	8,20%	
Kasgeldlimiet in bedrag	1.638	(Bedragen x € 1.000)

	Budget	Prognose kasgeld 2017 (gemiddeld)				
	Jaar	1e Kwartaal	2e Kwartaal	3e Kwartaal	4e Kwartaal	Jaar
Vlottende Schuld						
Schuld in rekening-courant	115	381	279	0	0	165
Totaal vlottende schuld	**115**	**381**	**279**	**0**	**0**	**165**
Vlottende middelen						
Tegoeden in rekening-courant	267	0	0	721	412	283
Totaal vlottende middelen	**267**	**0**	**0**	**721**	**412**	**283**
Toets kasgeldlimiet						
Totaal netto vlottende schuld	-152	381	279	-721	-412	-118
Toegestane kasgeldlimiet	1.638	1.638	1.638	1.638	1.638	1.638
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**1.790**	**1.257**	**1.359**	**2.359**	**2.050**	**1.757**

CONCEPT

Renterisico's en renterisiconorm op vaste schuld	(Bedragen x € 1,000)			
Over de jaren	2017	2018	2019	2020
Vaste schuld				
Beginstand	248	0	0	0
Aflossingen	-248	0	0	0
Eindstand	0	0	0	0
Variabelen Renterisico				
Renteherzieningen op vaste schuld	0	0	0	0
Herfinancieringen	0	0	0	0
Renterisico op vaste schuld	**0**	**0**	**0**	**0**
Rente risiconorm				
Grondslag: omvang begroting 2017 stand per 1 januari	19.981	19.981	19.981	19.981
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm op basis van de grondslag	3.996	3.996	3.996	3.996
Renterisiconorm minimumbedrag	2.500	2.500	2.500	2.500
Toets Renterisiconorm				
Renterisico op vaste schuld	0	0	0	0
Renterisiconorm	3.996	3.996	3.996	3.996
Overschrijding renterisiconorm	-3.996	-3.996	-3.996	-3.996

CONCEPT

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Griffie

Herenstraat 72/74
Voorburg
Postbus 905
2270 AX Voorburg
Telefoon 14 070
Fax (070) 320 13 02
www.leidschendam-voorburg.nl
griffie@leidschendam-voorburg.nl

Het Dagelijks Bestuur van de DSW Rijswijk e.o.
Postbus 586
2700 AN ZOETERMEER

Datum 9 juni 2016
Ons kenmerk 1547950
Uw brief/kenmerk
Contactpersoon M. Ettema
Telefoon (070) 300 9045
Bijlagen
Onderwerp Zienswijze conceptjaarrekening 2015 en conceptbegroting 2017 van de DSW Rijswijk e.o.

Geacht bestuur,

Hierbij bieden wij u de zienswijze aan van de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg ten aanzien van de conceptjaarrekening 2015 en de conceptbegroting 2017 van DSW Rijswijk e.o.

Wij nemen kennis van de conceptjaarrekening 2015. Het resultaat ligt dicht bij het begrote resultaat. Wij nemen kennis van de dekking van het tekort uit de reserve weerstandsvermogen van DSW.

Bovendien nemen wij kennis van de conceptbegroting van DSW voor 2017. Gelet op de aanname van de geplande significante stijging van het uurtarief in de komende jaren, adviseren wij met klem alert te zijn op overschrijding van de conceptbegroting 2017.

Wij stellen tenslotte vast dat DSW erin slaagt om haar werknemers te motiveren om in toenemende mate bij reguliere werkgevers aan de slag te gaan, maar spreken onze zorg uit over het achterblijven van de omzet die het bedrijf daarmee behaalt. Hierbij vinden wij het cruciaal dat de DSW concreet meer werk maakt van niet-gehaalde doelstellingen uit eerdere jaren, zoals de doorstroom van Werken op Locatie (WOL) naar groepsdetachering.

Hierbij willen wij aangeven dat wij -ondanks het feit dat het DB heeft aangegeven dat de doorstroomambities getemperd mogen worden- de mensontwikkeling van buitengewoon belang vinden.

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

01-100-0711

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg,

De griffier,

mr. G.A. van Egmond

De voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

Jaarverslag 2015

DSW Rijswijk en omstreken

(Voorstel voor Algemeen Bestuur d.d. 7-7-2016)

CONCEPT

Inhoud

INLEIDING 3
1 FINANCIEEL BELEID EN FINANCIËLE RESULTATEN 6
2 ORGANISATIESTRUCTUUR EN VERBONDEN PARTIJEN 13
3 SAMENSTELLING BESTUUR, DIRECTIE EN MANAGEMENT 14
BIJLAGEN 15

CONCEPT

INLEIDING

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling DSW Rijswijk e.o. oriënteert zich op de toekomst. In de eerste plaats over de ontwikkelingen op korte termijn. De visie op de ontwikkeling van het bedrijf in de nabije toekomst is vastgelegd in het herstructureringsplan. Daarnaast denken de gemeenten na over de manier waarop hun behoefte aan beschut werk en re-integratie zich in de loop van de jaren ontwikkelt. En over de manier waarop ze dat in de toekomst willen organiseren.

Herstructurering

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling DSW Rijswijk e.o. heeft in 2013 op basis van veranderingen in wetgeving en financiering besloten tot de herstructurering van het uitvoeringsbedrijf. Nu we halverwege de looptijd van de herstructurering zijn, heeft het bestuur de balans opgemaakt van gerealiseerde en nog te realiseren doelen. Op basis daarvan is op enkele punten besloten tot een bijstelling.

Gerealiseerde doelen

De herstructurering is gebaseerd op de beweging van binnen naar buiten. DSW is erin geslaagd om de doelgroep in beweging te brengen. Het aantal werknemers dat is aangewezen op beschutte arbeid is tussen 2012 en 2015 afgenomen van 44% in 2012 tot 26% in 2015. Daarmee is het doel van afbouw van het aantal mensen dat werkt in een beschermde werkomgeving tot maximaal 30% ruimschoots gehaald.

Ook de doelstelling om mensen groepsgewijs onder te brengen bij reguliere werkgevers is ruimschoots behaald. Het aantal mensen dat buiten de poorten van het sociaal werkbedrijf werkt is gestegen van 29% in 2012 tot 44% in 2015. Dat aantal ligt ruim boven de 33% die in het herstructureringsplan was opgenomen.

Nog te realiseren doelen

Er resteren echter ook een aantal doelstellingen die nog niet of niet geheel zijn gerealiseerd. Hoewel de beweging van binnen naar buiten goed op gang is gekomen voor de beschermde werkomgeving en de groepsgewijze uitplaatsing bij werkgevers, is de ambitie ten aanzien van doorstroom naar individuele detachering nog niet gerealiseerd.

Daarnaast zijn weliswaar veel mensen groepsgewijs aan het werk gegaan bij reguliere werkgevers, maar het gaat hierbij niet zoals gepland om groepsdetachering, maar om het zogenoemde “werken op locatie”, plekken waarin het risico geheel of gedeeltelijk bij DSW blijft en de tarieven lager zijn dan in het herstructureringsplan. De focus op door- en uitstroom lijkt ten koste te gaan van de aandacht voor de daarmee samenhangende inkomsten.

Ook het exploitatieresultaat van de resterende beschutte werkplekken loopt achter op de raming in het herstructureringsplan. Dat wordt veroorzaakt door een langlopend huurcontract tegen niet-marktconforme voorwaarden voor het pand aan de Edelgasstraat. Wel is DSW erin geslaagd de

CONCEPT

huisvestingskosten terug te brengen door verhuur van overbodige ruimte en het organiseren van re-integratietrajecten.

Re-integratie

Hoewel we bij de herstructurering zijn uitgegaan van de exploitatie van de Wsw, is tevens de keuze gemaakt om de infrastructuur van de werkleerbedrijven toegankelijk te blijven maken voor kandidaten met een WWB-uitkering. Deze keuze levert goede resultaten op bij de door- en uitstroom van kandidaten uit de moeilijkste doelgroepen.

Ook hier is echter het beeld dat de focus op het creëren van werkplekken ten koste is gegaan van de tarieven die DSW in rekening brengt voor de inzet van gedetacheerde werknemers uit deze groep. Waar re-integratie momenteel vooral een bijdrage levert aan dekking van de overhead, zal in de toekomst nadrukkelijk moeten worden gekeken naar een verbetering van de tarieven.

Financieel beeld

Hoewel de herstructurering nog niet geheel is gerealiseerd, ligt het exploitatietekort desondanks op het vooraf begrote niveau. Dit is enerzijds te danken aan maatregelen die DSW heeft doorgevoerd en anderzijds aan destijds niet voorziene meevallers als gevolg van maatregelen van rijkswege (zoals het later ingaan van de bezuiniging op de rijksbijdrage). DSW heeft het jaar 2015 dan ook afgesloten met een verlies van € 19.000.

Om van de Herstructurering een succes te maken is het cruciaal dat DSW naast voortgaande beheersing van de kosten inzet op omzetverhoging. De prijzen bij de Werkleerbedrijven in de periode tot en met 2018 moeten met 18% omhoog (elk jaar met 6%). Deze omzetverhoging is in vergelijking met de benchmarkcijfers in de sector realistisch. Het besluit tot omzetverhoging betekent dat de financiële doelen van de Herstructurering zoals weergegeven in de onderstaande tabel (meerjarenraming exploitatieresultaat) overeind blijven. Natuurlijk blijven we de balans tussen de financiële doelstellingen en de sociale doelstellingen goed bewaken

Prognose	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Exploitatieresultaat Herstructurering	-2.204.000	-1.750.000	-1.200.000	-900.000	-900.000	-1.000.000

Bijstelling Herstructurering

Het Algemeen Bestuur van DSW heeft besloten om de nadruk op de uitstroomambitie te temperen, zodat de doelstellingen beter aansluiten bij de capaciteiten van de doelgroep. Het bestuur wil met het temperen van de ambities op het gebied van door- en uitstroom bovendien meer aandacht vragen voor de tarieven die voor (groepsgewijze) plaatsing worden gevraagd.

Scenario's voor de toekomst

Het bestuur heeft DSW gevraagd om een aantal scenario's te maken om de discussie over de toekomst op langere termijn vorm te kunnen geven. DSW heeft een document opgeleverd met een aantal verschillende richtingen met daarbij praktijkvoorbeelden uit andere delen van het land. Dit document heeft een goede aanzet gegeven voor de discussie.

CONCEPT

Uitgangspunten

De samenwerkende gemeenten hebben te maken met onderwerpen als de visie op de ontwikkeling van beschut werk en re-integratie, de behoefte aan al dan niet publiek georganiseerde plekken die daarvan het gevolg is, en de vorm waarin dat het beste georganiseerd kan worden.

Toekomstverkenning

Het Dagelijks Bestuur van DSW heeft daarom besloten na een onderhandse aanbesteding IROKO opdracht te geven om, geredeneerd vanuit de strategische belangen van de gemeenten, onafhankelijk onderzoek te doen naar de visie en de behoefte van gemeenten aan beschut werk en re-integratie op de lange termijn en de rol van DSW daarin.

Gezien de ontwikkeling in de afgelopen jaren is de verwachting gerechtvaardigd dat de realisatie van de taakstellende stijging van de omzet zoals besloten in het kader van de herstructurering heel veel tijd en energie van de huidige directie zal vergen. Het Dagelijks Bestuur zal daarom rechtstreeks aanspreekpunt zijn voor de partner die het onderzoek zal uitvoeren.

T.C. Kuiper
Voorzitter Dagelijks en Algemeen bestuur

CONCEPT

1 FINANCIEEL BELEID EN FINANCIËLE RESULTATEN

1.1 Financieel resultaat DSW totaal

Tabel 1 Programmarekening:
(v/n = voordelig/nadelig)

	Werkelijk 2015	Begroot 2015	V/N	Werkelijk 2014
Bedrijfsopbrengsten	6.311.902	5.951.081	V	6.218.943
Ontvangen Rijksbijdrage en gemeentelijke bijdrage	15.454.818	15.554.148	N	15.657.019
Bedrijfs -en financieringslasten	-21.786.204	-21.505.229	N	-21.875.962
Resultaat	-19.484	0	N	12.532

De toelichting op de programmarekening vindt u in de jaarrekening

1.2 Motie Kerstens

De Participatiewet doet een beroep op de veranderkracht en het innovatief vermogen van gemeenten en hun SW-bedrijven. Met het aannemen van de motie Kerstens cs[1] stelt het Kabinet in 2015 een bedrag van € 30 miljoen beschikbaar om de herstructurering van de SW-sector te ondersteunen. De gelden zijn bedoeld voor innovatie en transformatie van sociale werkbedrijven. Voor de arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal is € 237.500 beschikbaar, mits de gemeenten eenzelfde bedrag als co-financiering bijdragen. Voor DSW wordt de co-financiering in het herstructureringsfonds gevonden. Het totaalbedrag voor de arbeidsmarktregio komt daarmee op € 475.000.

De aanvraag hebben we toegespitst op de afzonderlijke stappen van het Herstructureringsplan. De activiteiten vallen binnen de volgende thema's: het ontwikkelen en plaatsen van SW-medewerkers, het stimuleren van de expertise van stafmedewerkers en begeleiders, de infrastructuur van het SW-bedrijf toerusten voor de Participatiewet. Onze aanvullende wensen leiden opgeteld tot een investeringsvraag van € 475.000. Er is in 2015 met een overloop uit 2014 ongeveer 30% van het totale bedrag besteed. Dit is volgens planning.

1.3 Stappenplan ten behoeve van de herstructurering

In het 1e halfjaar van 2014 is een begin gemaakt met het opstellen van een stappenplan waarin we de herstructurering uitwerken. Hieronder de verschillende onderdelen van het stappenplan en een beschrijving van wat we in 2015 hebben bereikt en nog niet hebben bereikt.

[1] Tweede kamer vergaderjaar 2014-2015, 34 000 XV, nr27

CONCEPT

1. **Opzetten van uitstroomteams waarbij een aantal medewerkers (jobcoaches) van DSW bij de gemeenten wordt gedetacheerd om de taakverdeling tussen gemeente en DSW in de praktijk verder te optimaliseren.**

De afdeling Detachering en Begeleid werken van DSW is in november 2014 afgebouwd en de jobcoaches zijn gedetacheerd bij de gemeenten. De administratie hiervan is ondergebracht bij het Bedrijfsbureau DSW, de facturatie bij F&C en de arbeidsovereenkomsten met de SW-medewerkers bij P&O. De jobcoaches worden functioneel aangestuurd door de teamleiders van de gemeenten. Hiërarchisch vallen zij onder het hoofd P&O van DSW. In de 2e helft van 2015 is er een interne evaluatie gehouden. Om het samenwerken te bespoedigen, hebben we onderzocht of het aanbieden van structurele werkplekken voor deze uitstroomteams bij DSW mogelijk is. Dat is gelukt, maar de uitstroomteams zijn eind 2015 nog wel volop in ontwikkeling.

2. **Het tot stand komen van 10 Werkleerbedrijven (WLB's) in de regio Zuid Holland Centraal (2014-2015) waarvan voor eind 2014 8 werklocaties operationeel zijn.**

Er is, bovenop de normale acquisitie van DSW ten behoeve van Beschut werk, in 2015 gericht acquisitie gevoerd om meer WLB's te realiseren. Uiteindelijk hebben deze inspanningen twee WLB's opgeleverd, te weten Riverdale in Nootdorp en FFM in Sassenheim. De laatste is goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Deze twee WLB's worden uitsluitend voor Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten ingezet.
DSW heeft eind 2015 10 Werkleerbedrijven. Hiervan zijn er 8 in de regio Zoetermeer en 2 in het werkgebied van Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten.

Omdat de WLB's pas bij een bezetting van 30-50 personen rendabel zijn, onderzoeken we in 2016 of het verstandiger is om over te gaan naar circa 6 WLB's met een goede regionale spreiding. De bezettingsgraad op een aantal WLB's is nu te laag.

Huidige Werkleerbedrijven:

RIVERDALE fashionable living
DILLE & KAMILLE
Royal Lemkes
INTERNATIONAL INNOVATION COMPANY
IIC
nbd biblion
DLT Media
DESIGNSTAR
vanUden LOGISTICS
SECRID wallets designed and made in Holland
FAST & FLUID THE TINTING COMPANY

CONCEPT

3. Het blijvend aanscherpen van de financiële doelstelling (resultaat) per werksoort met een extra accent op Groepsdetacheringen. Het versterken van de sturing op de kosten/ opbrengsten per werksoort.

In het Herstructereringsplan is de uitwerking geconcentreerd op het verbeteren van het exploitatieresultaat via de beweging 'van binnen naar buiten'. Er is onderscheid gemaakt in Beschut binnen, Werken op Locatie/ Groepsdetachering en Individuele detachering/Begeleid werken. Het Beschut werken kost het meeste. Het resultaat van Beschut is lager dan begroot, Werken op Locatie/Groepsdetachering is beter dan begroot. Detachering levert geld op. Het resultaat van Deta/BW is in 2015 iets lager dan begroot.

Voor 2016 wordt ook Werken op Locatie en Groepsdetachering opgesplitst en wordt er meer gestuurd op het realiseren van Groepsdetachering. Omzet die bij Groepsdetachering wordt gerealiseerd levert een grotere toegevoegde waarde op omdat de aansturing niet door DSW wordt gedaan maar door het bedrijf waar men werkt en is daarom vanuit financieel perspectief daarom interessanter. Voor Groepsdetachering doen zich ook groeikansen voor. Vanwege de matige economische ontwikkeling is een sterke verhoging van Individuele detachering/Begeleid werken nog niet haalbaar gebleken.

4. Uitvoering en financiering gemeenschappelijke re-integratie.

In het afgelopen jaar is via pilots gezocht naar een meer eenduidige taakverdeling tussen gemeenten en DSW. Kern van deze taakverdeling is dat DSW de werkbegeleiding tijdens het re-integratietraject voor haar rekening neemt en focust op het in het werk ontwikkelen van werknemersvaardigheden. De gemeente verzorgt de trajectbegeleiding en de uitstroom. De projecten worden kostendekkend begroot op basis van een uniforme berekeningswijze

5. Een voorstel voor de aanpak van de wachtlijst

In dit voorstel betrekken we de instrumenten die voor de doelgroep WSW per 1 januari 2015 onder de Participatiewet ter beschikking zijn gekomen.

We kijken naar een voor de WSW alternatief arrangement (Arbeidsmatige dagbesteding, Aanpak Nieuw Beschut, voorbereiding op plaatsing op een 'Garantiebaan'). Samen met de gemeente Zoetermeer hebben we de Aanpak Nieuw beschut en Oriëntatieplaatsen uitgewerkt. De andere gemeenten kiezen voor een ander aanpak en gaan dit aanbesteden. DSW doet voor Leidschendam-Voorburg mee in de Pilot Alternatief Nieuw Beschut.

6. Arbeidsmatige dagbesteding

In het scenario is ervoor gekozen om DSW ook werkplekken voor Arbeidsmatige dagbesteding te laten aanbieden. DSW is samen met twee partijen een Kringloopwinkel gestart en heeft inmiddels ruimte verhuurd aan IPSE de Bruggen waarmee we intensief samenwerken. Voor Leidschendam-Voorburg heeft DSW eind 2015 de locatie aan de Gruttolaan ingeruild voor een locatie aan de Populierendreef om ook mogelijk hier invulling te geven aan de pilot alternatief nieuw beschut.

CONCEPT

Om het stappenplan van de Herstructurering uit te voeren, is budget noodzakelijk en beschikbaar. Er is nu € 429k beschikbaar dit is exclusief verkoop Sionsgaerde en gemeentelijke dotaties voor de jaren 2016-2018.
Het weerstandsvermogen is ultimo 31-12-2015 € 1.390k groot.

1.4 Aantallen en percentuele verdeling WSW en Trajecten

Het gemiddeld aantal SE bedraagt 551,10. De rijkssubsidie 2015 bedraagt € 25.917 per SE.
DSW ontvangt van Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland een vergoeding van €27.210 per SE.
Dit bedrag is hoger dan de Rijkssubsidie omdat er rekening wordt gehouden met een opslag voor bedrijfskosten en risico's.

1.4.1 Formatie

In het jaarverslag en de jaarrekening wordt gesproken over aantal medewerkers in personen, fte's en SE's. Een SE is een standaardeenheid waarin de mate van handicap verwerkt is en waarop de subsidie wordt verleend. (een fte is een fulltime arbeidsplaats). Onderstaande tabel geeft de gemiddelde realisatie in SE's weer t.b.v. de Rijksbijdrage

Tabel 2: basisrealisatie SE

Basis realisatie in SE	**SE**
Zoetermeer	**285,37**
Rijswijk	**73,19**
Leidschendam- Voorburg	**103,53**
Subtotaal	
Pijnacker-Nootdorp (inkooprelatie)	**12,72**
Lansingerland (inkooprelatie)	**5,61**
Overige gemeenten	**70,68**
Totaal	**551,1**

CONCEPT

Tabel 3: Formatie uitgesplitst naar FTE en personen

In onderstaande tabel wordt het aantal medewerkers in personen en in Fte'n wwergegeven.

	31-12-14		31-12-15		verschil	
	aantal	Fte-en	aantal	Fte-en	aantal	Fte-en
SW-personeel (Gemiddeld SW 2015 536,5)	658	540,10	614	507,60	-44	-32,50
Begeleid werkers	19	16,31	17	14,42	-2	-1,89
Kader	75	70,82	73	69,67	-2	-1,15
subtotaal	**752**	**627,23**	**704**	**591,69**	**-48**	**-35,54**
Re-integratie	226	166,34	199	124.16	-27	-42,18
Totaal DSW	**978**	**793,57**	**903**	**715,85**	**-75**	**-77,72**

De grootste groep uitstroom WSW betreft een 20-tal medewerkers die na 2 jaar ziekte uit dienst zijn gegaan. Andere redenen van uitstroom: tijdelijke contracten niet verlengd, pensioen, ontslag op eigen verzoek gekregen en verhuizing.

Het aantal kaderleden bestaand uit ambtenaren, Krijnen personeel BV en een flexibele schil (voornamelijk voorlieden) is licht gedaald. Hiervan wordt 57,88 fte ingezet voor de WSW en 11,8 fte voor Re-integratie. Een verdere afbouw van het aantal kaderleden lijkt niet mogelijk. Er is circa 4fte aan externe inhuur bij DSW in 2015 werkzaam geweest. (accountmanagement, vervanging bij ziekte, projectmanagement).

Het aantal WSW in combinatie met Re-integratieactiviteiten zorgen ervoor dat de afdelingen effectief en efficiënt kunnen werken en niet onder een bepaalde kritische massa komen. Hoewel re-integratietrajecten financieel break-even zijn dragen zij door het volume wel degelijk bij aan het beperken van het tekort van DSW.

Tabel 4: Percentuele verdeling Wsw over de werksoorten per gemeente

	zoetermeer	rijswijk	levo	overig	totaal
beschut	*20,2%*	*38,6%*	*37,5%*	*24,9%*	*26,6%*
Wol/Groepsdeta	*46,5%*	*32,3%*	*37,5%*	*48,5%*	*43,3%*
deta	*33,3%*	*29,2%*	*25,0%*	*26,6%*	*30,1%*
totaal	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*

CONCEPT

1.5 Re-integratie per gemeente

gemeente
Zoetermeer

Voor en samen met de gemeente Zoetermeer zijn in 2015 140 kandidaten geselecteerd voor deelname in het project Centurion 2. Van deze kandidaten hebben 98 een dienstverband met DSW voor de duur van maximaal zes maanden gekregen. Eind 2015 was circa 40% van deze groep uitgestroomd. In totaal zijn er via Centurion al 287 mensen aan de slag gegaan in verschillende Werkleerbedrijven, waarvan er ongeveer 60 in een reguliere baan werken. Vanwege dit succes starten we begin 2016 het project Centurion 3. Er is een start gemaakt met het invullen van de eerste Praktijk Ervaringsplaatsen die eventueel leiden tot Nieuw Beschut. Deze komen nog niet voor in het schema. DSW biedt in samenwerking met de reclassering Den Haag taakgestrafte inwoners uit Zoetermeer de mogelijkheid hun straf bij DSW uit te voeren. Wegens het gering aantal Fte komen deze niet voor in dit schema.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Met de gemeente Leidschendam-Voorburg is in november 2014 een project gestart waaraan 25 kandidaten hebben deelgenomen. Na een korte periode werk met behoud van uitkering zijn deze kandidaten in dienst gekomen van DSW Re-integratie. Onder de projectnaam Mercator heeft dit

project in september 2015 een vervolg gekregen. De aanzet voor een groter project (Columbus) is gegeven in december 2015. Voor dit project zullen kandidaten starten op de Kwekerij van waaruit ze op externe werkplekken kunnen worden ingezet. We werken toe naar nog meer efficiency en werk (uitstroom). We werken samen aan de Pilot Alternatief Nieuw Beschut.

CONCEPT

Rijswijk

Het aantal mensen in een traject is sterk wisselend. Intakes en begeleiding tijdens het traject worden uitgevoerd door een trajectbegeleider van DSW. De trajectbegeleider onderhoudt contacten met de gemeente of de deelnemers van het project. Het werk wordt uitgevoerd onder begeleiding van een voorman van DSW in de Kwekerij.

DSW biedt in samenwerking met de reclassering Den Haag taakgestrafte inwoners uit Rijswijk de mogelijkheid hun straf bij DSW uit te voeren. Wegens het gering aantal fte komen deze niet voor in dit schema.

CONCEPT

2 ORGANISATIESTRUCTUUR EN VERBONDEN PARTIJEN

DSW geeft uitvoering aan de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningslandschap voor de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. DSW voert re-integratie activiteiten uit voor de deelnemende gemeenten, maar ook voor Wassenaar en Voorschoten. Met Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp is een inkooprelatie aangegaan ten behoeve van de WSW.

Stichting Power (re-integratie activiteiten) is in 2015 afgebouwd. De activiteiten zijn ondergebracht bij DSW.

Aan het eind van 2015 was het organogram van DSW als volgt:

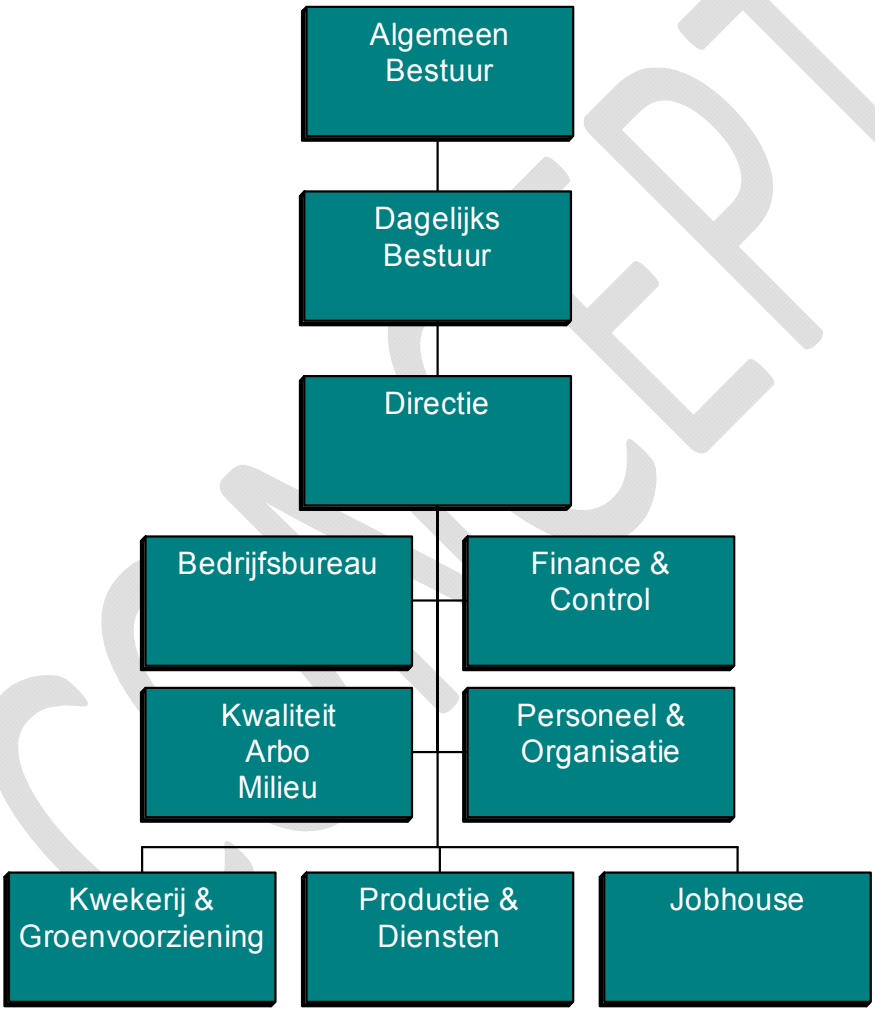

CONCEPT

3 SAMENSTELLING BESTUUR, DIRECTIE EN MANAGEMENT

Het bestuur van DSW bestaat uit vertegenwoordigers van de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeentes.

Leden van het bestuur:
Taco Kuiper, Voorzitter DB en AB, Wethouder Zoetermeer
Nicole Dierdorp, Secretaris DB en AB, Wethouder Rijswijk
Nadine Stemerdink, Lid DB en AB, Wethouder Leidschendam-Voorburg
Isabelle Vugs-Vink, Lid AB, Wethouder Zoetermeer
Björn Lugthart, Lid AB, Wethouder Rijswijk
Frank Rozenberg, Lid AB Wethouder Leidschendam-Voorburg

Uitvoerende organisatie:
DSW heeft een algemeen directeur. Samen met de managers stuurt hij de uitvoerende organisatie aan.

Remco Wijnia – Algemeen Directeur
Alexander Schyns – Manager Finance & Control
Sjany de Ruijter – Manager Personeel en Organisatie
Herman Middendorp - Manager Bedrijfsbureau
Rob van Oosterhoudt - Operationeel manager Jobhouse (Werken op locatie)
Debby Vis – Operationeel manager Productie en Diensten (Beschut werk)
Dick Edelenbos – Operationeel manager Kwekerij en Groenvoorziening

CONCEPT

BIJLAGEN

CONCEPT

Bijlage 1: verplichte paragrafen

1.1 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen voor resultaatbestemming bedraagt € 1.390k en vormt een noodzakelijke buffer om niet–structurele financiële tegenvallers in de bedrijfsvoering op te kunnen vangen, zonder een beslag te hoeven doen op gemeentelijke middelen.

De risico's worden onderverdeeld in 3 categorieën:
Risico's ten aanzien van opbrengsten:

- Lagere omzet door conjuncturele ontwikkelingen;
- Lagere omzet door toename concurrentie;
- Lagere omzet door minder doorstroom;
- Lagere omzet door onvoldoende functionerend kaderpersoneel;
- Frictiekosten door wegvallen grote opdrachtgever(s);
- Frictiekosten door afname langlopende contracten;
- Budgetten van het rijk kunnen fluctueren.

Risico's ten aanzien van bedrijfskosten:

- Verhoging premie verzekering als gevolg van schadegedrag.
- Hogere kosten door verkoop gerelateerde aansprakelijkheidsstellingen.
- Extra investeringen om te kunnen blijven voorzien in passend beschut werk. Extra investeringen om te kunnen blijven voldoen aan (brand)veiligheidseisen, milieuvoorschriften, Arbo-voorschriften.
- Fluctuerende energieprijzen.
- Hogere verkoop- en incassokosten door economisch klimaat.

Risico's ten aanzien van personeelskosten:

- Hogere structurele personeelskosten door vervanging WSW-kader door regulier kader.
- Hogere structurele personeelskosten door toename aandeel WSW-ers met een psychiatrische achtergrond. (dit vereist hoger opgeleide begeleiders)

CONCEPT

Financiële Kengetallen BBV:

Netto Schuldquote

	bij begroting ultimo jaar	2015
	bij jaarrekening ultimo jaar	
A	Vaste schulden	497
B	Netto vlottende schuld	375
C	Overlopende passiva	717
D	Financiele activa art 36 lid d, e, f	81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065
F	Liquide middelen art 40 BBV	199
G	Overlopede activa art 40a BBV	702
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**

Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

	bij begroting ultimo jaar	2015
	bij jaarrekening ultimo jaar	
A	Vaste schulden	497
B	Netto vlottende schuld	375
C	Overlopende passiva	717
D	Financiele activa art 36 lid b, c, d, e, f	81
E	uitzettingen kl 1 jaar art 39 BBV	1.065
F	Liquide middelen art 40 BBV	199
G	Overlopede activa art 40a BBV	702
H	Totale baten art17 lid C BBV	5.312
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	**-8,6%**

Solvabiliteitsratio

	bij begroting ultimo jaar	2015
	bij jaarrekening ultimo jaar	
A	Eigen Vermogenart 42 BBV	1.979
B	Balanstotaal	3.705
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	53%

CONCEPT

1.2 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Automatisering

In verband met outsourcen en upgraden van de ICT-infrastructuur is verouderde software en hardware vervangen. Het gaat hier zowel om investeringen als kosten.

Huisvesting Populierendreef

Aan het pand aan de Populierendreef zijn aanpassingen gedaan ten behoeve van nieuwe activiteiten die daar eind 2015 van start zijn gegaan.

1.3 Paragraaf financiering

Op 1 januari 2001 is de Wet financiering lagere overheden (Wet Filo) vervangen door de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). In deze nieuwe wet worden kaders gesteld voor een verantwoorde, professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

DSW heeft haar activiteiten op het gebied van treasury op een zo transparant en beheersbaar mogelijke wijze ingericht. Ten aanzien van de procedures, verantwoordelijkheden en bevoegdheden is een en ander vastgelegd in het Treasurystatuut Werkvoorzieningschap DSW Rijswijk e.o. december 2002.

DSW heeft een lening bij de BNG Bank van € 497.446 ultimo 2015. Deze zal in 2016 en 2017 volledig worden afgelost. Verder maakt DSW geen gebruik van andere financieringsproducten.

De liquiditeit wordt regelmatig en nauwlettend gemonitord. Een goede debiteurenbewaking en tijdige facturering dragen hieraan bij. Voor de 'korte termijn' liquiditeitsbehoefte maakt DSW gebruik van een kredietfaciliteit, zoals aangegeven in de jaarrekening. Ingeval de liquiditeit structureel onder druk komt, zal DSW in samenspraak met het dagelijks bestuur passende maatregelen nemen.

Informatie voor derden (Iv3)

Het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bepaalt dat de GR elk kwartaal verplicht haar financiële gegevens verstrekt aan het Centraal Bureau voor de statistiek (CBS), zoals uitgewerkt in de Ministeriële regeling informatie voor derden (Iv3). Naast de financiële gegevens in de vorm van een verdelingsmatrix en een overzicht van enkele balansstanden is een separate verklaring van het bestuur over de kwaliteit van de gegevens vereist.
Vervolgens is het CBS verplicht, volgens artikel 74 lid 3 van het BBV, een plausibiliteitcontrole uit te voeren op de financiële informatie, de verdelingsmatrix en het overzicht van balansstanden.

CONCEPT

1.4 Paragraaf bedrijfsvoering

Algemeen

Het verslagjaar 2015 heeft in het teken gestaan van het (verder) inspelen van de DSW-organisatie op de Participatiewet. Voor meer informatie hierover verwijzen we naar het jaarverslag 2015.

Organisatie

De operationele afdelingen zijn ondergebracht in Productie & Diensten, Kwekerij & Groen en Jobhouse (Groepsdetachering). Het Bedrijfsbureau is ingericht en bedient alle operationele afdelingen.

Financieel Beheer

De kwaliteit van de rapportages is sterk verbeterd, waardoor beter gestuurd kan worden en afwijkingen tijdig worden gesignaleerd.

Informatievoorziening/automatisering

In 2014 is gestart met het outsourcen van de ICT-infrastructuur waardoor de continuïteit van het systeem is geborgd. In 2015 is hieraan een vervolg gegeven door ook de hardware over te dragen aan een professioneel datacenter.

Huisvesting en Facilitaire zaken

Ten behoeve van activiteiten voor de gemeente Leidschendam-Voorburg is een pand gehuurd en voor gebruikt gereed gemaakt aan de Populierendreef.

Machines, inventaris en vervoermiddelen

In 2014 is het groepsvervoer uitbesteed en is een aantal auto’s en busjes verkocht.

Personeel

In het jaarverslag wordt gesproken over aantal medewerkers, fte’s en SE’s. Een fte is een fulltime arbeidsplaats. Een se is een standaardeenheid waarin de mate van handicap verwerkt is en waarop de subsidie wordt verleend.

Het gemiddeld aantal SE bedraagt 551,10. De rijkssubsidie 2015 bedraagt € 25.917 per SE.

CONCEPT

1.5 Paragraaf verbonden partijen

Naam:	Zetel:	Doelstelling:
Stichting Power	Gemeente Rijswijk	De stichting heeft tot doel om personen - zoals behorende tot onder andere de doelgroep van de WSW, de WWB en de WIA - met een grote tot zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt al dan niet in bezit van de indicatie begeleid werken, te bemiddelen en te begeleiden naar een economische zelfstandige positie op de arbeidsmarkt op basis van op de individuele persoon afgestemde en op ervaringsleren en scholing afgestemde ontwikkelingstrajecten.
Krijnen Personeel B.V.	Gemeente 's-Gravenhage	Het doel van de vennootschap is om op grond van haar rechtsverhouding met de moedermaatschappij en enig aandeelhouder, de gemeenschappelijke regeling DSW Rijswijk e.o., personen in dienst te nemen naar de mate en omvang als uit de personeelsbehoefte van de DSW voortvloeit; deze werknemers worden gedetacheerd bij de DSW voor het verrichten van werkzaamheden die de DSW hen zal opdragen in de uitoefening van haar publiekrechtelijke taak; in opdracht van de DSW uitvoeren van de ondersteunende werkzaamheden die het detacheren faciliteren.

Stichting Power

Via Stichting Power worden contractueel voor de Deelnemende Gemeenten diverse re-integratie trajecten behandeld en begeleid. De kosten die hiermee gemoeid zijn worden contractueel gedekt door de betreffende opdrachtgever. De door DSW gemaakte beheerskosten worden doorbelast aan Stichting Power.
Resultaat in boekjaar 2013: negatief € 564.624
Resultaat in boekjaar 2014: negatief € 5.743
Stichting Power is in 2015 afgebouwd. Alle activa en passiva zijn overgedragen aan DSW.

Krijnen Personeel B.V.

Voor het negatieve eigen vermogen is per saldo een voorziening gevormd van € 136.878
Deelneming € -18.152 voorziening € 155.030
Resultaat in boekjaar 2013: nihil
Resultaat in boekjaar 2014: nihil

CONCEPT

Bijlage 2 Highlights Resultaten Benchmark Cedris

Jaarlijks vullen alle Sw-bedrijven gegevens in ten behoeve van de benchmark, opgesteld door Cedris. Alle leden kunnen hun eigen gegevens zien, ten opzichte van het gemiddelde, de hoogste en de laagste waarde. Om meer inzicht te geven in de resultaten van DSW worden hier de highlights van de resultaten uit de benchmark van 2014 weergegeven. De benchmark gegevens van 2015 zijn nog niet beschikbaar. Deze worden pas in 2016 bekend.

Medewerkers Wsw:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche
totaal aantal personen ultimo 2014	677	1.123
totaal aantal arbeidsjaren (vwd) ultimo 2014	572	955

Bij DSW werken ultimo 2014 677 medewerkers die 572 arbeidsjaren vertegenwoordigen. Dit is 60% van de gemiddelde Sw-onderneming.

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
totale kosten Wsw per arbeidsjaar	36.106	36.783	30.411	44.161

De totale kosten Wsw per arbeidsjaar (Wsw) ligt rond het landelijk gemiddelde.

Omzet:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
netto omzet Wsw per arbeidsjaar	8.763	9.859	4.244	20.520
omzet re-integratie per persoon overige doelgroepen	14.454	6.199	493	231.975

De omzet per arbeidsjaar ligt op bijna 90% van het gemiddelde. Hiermee is de omzet aan de lage kant en daarom gaan wij juist aan de omzet werken zoals eerder aangegeven. De omzet re-integratie is veel hoger dan gemiddeld. In de 'eigen gegevens' zijn de loonkosten van de doelgroep onderdeel van de omzet. Er is geen informatie beschikbaar hoe dat in de vergelijkende cijfers is verwerkt. Bovendien merken wij op dat de hoogste waarde niet juist kan zijn. DSW betaalt een vast uurloon terug per productief uur (re-integratie). Dit is verrekend in de opbrengst.

CONCEPT

Werkladder:

verdeling over de werkladder	Eigen gegevens	Gemiddelde branche
aantal personen beschermd / intern geplaatst	26%	40%
aantal personen groepsdetachering	44%	39%
aantal personen individueel gedetacheerd	30%	21%
	100%	100%

Bij de verdeling van de werkladder is duidelijk te zien dat DSW het goed doet voor wat betreft de beweging 'van binnen naar buiten'. In deze benchmark zijn Werken op Locatie en Groepsdetachering gecombineerd waardoor dit een positiever beeld geeft dan het gemiddelde in de branche.

Leiding/kader:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
totaal aantal fte ongesubsidieerde profs ultimo	77	102		
totaal aantal personen ultimo 2014	677	1.123		
aantal plaatsingen reintegratie	262	173		
verhouding leiding / medewerker	12,2	12,7		
gemiddelde loonkosten per professional incl inhuur	56.749	62.880	45.151	92.758

Het aantal professionals ten opzichte van medewerkers is rond het landelijk gemiddelde en overtreft de interne doelstelling van 1:11.
De gemiddelde loonkosten per professional liggen veel lager dan gemiddeld.

Gemeentelijke bijdrage:

	Eigen gegevens	Gemiddelde branche	Laagste waarde	Hoogste waarde
gemeentelijke bijdrage per Wsw-gesubsidieerde	1.182	1.366	48	5.763

De aanvullende bijdrage 2014 voor DSW door de gemeenten was € 800.000.
Dit is € 1.182 per gesubsidieerde medewerker. Dat is 13% lager dan het gemiddelde en geeft een indicatie dat het resultaat van DSW goed past in het landelijke beeld.

CONCEPT

Jaarrekening 2015

van

Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken

CONCEPT

Maart 2016

0. Programma-rekening.

	Werkelijk 2015	begroting 2015	%	V/N	Werkelijk 2014	%	V/N
	€	€			€		
Baten							
Som der bedrijfsopbrengsten	5.243.239	5.310.000	-1,3%	n	5.396.163	-2,8%	n
Opbrengst Re-integratie	917.471	0	100,0%	v	0	100,0%	v
Totaal grond – / hulpstoffen en inhuur	-262.413	-264.967	-1,0%	v	-345.017	-23,9%	v
Toegevoegde waarde WSW	**5.898.297**	**5.045.033**	**16,9%**	**v**	**5.051.146**	**16,8%**	**v**
Doorbelasting DSW aan Power	298.766	800.000	-62,7%	n	1.061.749	-71,9%	n
Overige opbrengsten	114.840	106.048	8,3%	v	106.048	8,3%	v
Netto – bedrijfsopbrengsten	**6.311.902**	**5.951.081**	**6,1%**	**v**	**6.218.943**	**1,5%**	**v**
Ontvangen Rijksbijdrage WSW	14.254.818	14.354.148	-0,7%	n	14.683.317	-2,9%	n
aanv. Gem. bijdrage Exploitatie 2013			0,0%	-	173.702	-100,0%	n
Ontv. Gem. bijdrage Exploitatie	1.200.000	1.200.000	0,0%	-	800.000	50,0%	v
Subtotaal baten en lasten	**21.766.721**	**21.505.230**	**1,2%**	**v**	**21.875.962**	**-0,5%**	**n**
Lonen en soc. Last.WSW–werknemers	-14.910.164	-14.725.978	1,3%	n	-14.831.439	0,5%	n
Lonen deelnemers Reintegratie	-386.283	0	100,0%	n	0	100,0%	n
Lonen kaderpersoneel	-3.888.657	-4.141.564	-6,1%	v	-4.133.830	-5,9%	v
Afschrijving materiële vaste activa	-290.390	-305.169	-4,8%	v	-355.336	-18,3%	v
Huisvestingslasten	-1.023.834	-1.071.585	-4,5%	v	-1.240.466	-17,5%	v
ICT kosten	-225.094	-156.492	43,8%	n	-118.168	90,5%	n
Vervoer Wsw	-221.837	-150.000	47,9%	n	-182.470	21,6%	n
Arbodienstverlening	-118.990	-80.000	48,7%	n	-97.091	22,6%	n
Overige bedrijfskosten	-660.384	-767.618	-14,0%	v	-716.325	-7,8%	v
Rentelasten	-81.072	-106.824	-24,1%	v	-106.824	-24,1%	v
Incidentele baten /lasten	20.500	0	100,0%	v	92.220	-77,8%	n
Subtotaal bedrijfs- en financieringslasten	**-21.786.204**	**-21.505.229**	**1,3%**	**n**	**-21.689.728**	**0,4%**	**n**
Bijdrage Gemeenten aan Herstructurering	507.237	0	100,0%	v	187.000	171,2%	v
Bijdrage uit Kerstensgelden	18.577	0	100,0%	v	0	100,0%	v
Herstructureringskosten	-370.956	0	-100,0%	n	-453.985	-18,3%	v
Kosten 'Kerstensgelden'	-37.154	0	-100,0%	n	0	-100,0%	n
Bijzondere baten en lasten	**117.704**	**0**	**100,0%**	**v**	**-266.985**	**-144,1%**	**v**
Resultaat programma voor bestemming	**98.220**	**0**	**100,0%**	**v**	**-80.751**	**-221,6%**	**v**
toevoeging aan algemene reserve	0	0	0,0%	-	-173.702	-100,0%	v
toevoeging aan de herstructureringsreserve	-507.237	0	100,0%	n	-187.000	171,2%	n
Co-financiering Kerstensgelden	18.577	0	100,0%	n	0	100,0%	n
aanwending herstructureringsreserve	370.956	0	100,0%	v	453.985	100,0%	v
toevoegingen en onttrekkingen	**117.704-**	**-**	**100,0%**	**v**	**93.283**	**-226,2%**	**v**
Resultaat programma na bestemming	**-19.484**	**0**	**-100,0%**	**n**	**12.532**	**-255,5%**	**n**

CONCEPT

1. Analyse op de programmarekening

Het resultaat 2015 is nagenoeg gelijk aan de begroting 2015 en ook nagenoeg gelijk aan 2014. Per rubriek zullen de verschillen worden toegelicht:

1.1 Omzet 2015

Omzet	2015	begroot	verschil	2014	verschil
Beschut	1.097.216	1.198.000	-8,4%	1.160.293	-5,4%
Wol/groepsdeta	2.112.695	2.065.000	2,3%	2.188.160	-3,4%
Deta	2.033.328	2.047.000	-0,7%	2.047.709	-0,7%
DSW Re-integratie	917.471	0	100,0%	0	100,0%
Totaal	6.160.710	5.310.000	16,0%	5.396.162	14,2%

In mei 2015 is door het bestuur besloten het gebruik van Stichting Power te beëindigen. Daarom zijn de nieuwe overeenkomsten aangegaan door DSW per 1 juli. Dit leidt tot omzet binnen DSW die niet is begroot. De omzet is hierdoor 16,0% hoger uitgekomen dan begroting en 14,2% hoger dan 2014. Onderdeel van deze omzet is de vergoeding voor loonkosten re-integratie.

Zonder deze wijziging is de omzet 2015 € 67K lager dan de begroting en € 153K lager dan vorig jaar. Binnen de werksoorten is sprake van enkele verschuivingen:

- De omzet *Beschut* is € 101K lager dan de begroting en € 63K lager dan vorig jaar. Binnen Beschut is de productie fors lager omdat er maximaal wordt ingezet op de inzet van Wol/Groepsdetachering. Bij de kwekerij is een grote groep re-integratie-deelnemers aan het werk geweest, waardoor de omzet hier veel hoger was.
- De omzet WOL/Groepsdetachering is hoger dan begroot (€ 48K) maar lager dan vorig jaar (€75K). Ook hier is sprake van een daling van Groen (-€ 88K) en een toename van € 135K van WOL en Groepsdetacheren.
- De omzet van *Detacheren* is nagenoeg gelijk aan de begroting en vorig jaar. Dit is het saldo van medewerkers die zijn teruggekomen van een detachering en nieuwe gerealiseerde plaatsingen.

1.2 Kostprijs van de omzet

Kostprijs	2015	begroot	verschil	2014	verschil
Beschut	-243.040	-237.780	2,2%	-338.346	-28,2%
Wol/groepsdeta	-18.087	-27.187	-33,5%	-5.906	206,2%
Deta	-1.287	0	100,0%	-766	68,0%
DSW Re-integratie	0	0	0,0%	0	0,0%
Totaal	-262.413	-264.967	-1,0%	-345.018	-23,9%

De kostprijs van de omzet (€ 262K) is nagenoeg gelijk aan de begroting (€ 265K). De kostprijs is € 83K lager dan vorig jaar.

CONCEPT

1.3 Toegevoegde waarde

Omzet minus kostprijs leidt tot het volgende overzicht van toegevoegde waarde:

Toegevoegde waarde	2015	begroot	verschil	2014	verschil
Beschut	854.176	960.220	-11,0%	821.947	3,9%
Wol/groepsdeta	2.094.608	2.037.814	2,8%	2.182.254	-4,0%
Deta	2.032.041	2.047.000	100,0%	2.046.943	-0,7%
DSW Re-integratie	917.471	0	100,0%	0	100,0%
Totaal	5.898.297	5.045.033	16,9%	5.051.144	16,8%

Hier speelt de omzet re-integratie dezelfde rol als bij het omzet-overzicht.

1.4 Doorbelasting Stichting Power

De doorbelasting Stichting Power is veel lager dan vorig jaar omdat de activiteiten per 1 juli zijn beëindigd en nieuwe activiteiten zijn gestart bij DSW.

1.5 Overige opbrengsten

Overige opbrengsten betreffen de bijdrage voor bestuurskosten en de opbrengsten uit verhuur. Deze laatste is in 2015 gestegen doordat steeds meer ruimte wordt verhuurd aan derden.

1.6 Rijksbijdrage Wsw

De rijksbijdrage is € 100K lager dan begroot en € 428K lager dan 2014. De begroting ging uit van 555 SE. Gerealiseerd in 2015 is 551 SE. De Rijksbijdrage per SE was € 25.917. In 2014 was sprake van 562 SE met een tarief van € 26.125. Als gevolg van krimp van de doelgroep en een lager subsidiebedrag is dit bedrag lager dan begroot. DSW ontvangt voor de medewerkers uit Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland €27.210 subsidie per SE

1.7 Lonen en sociale lasten Wsw medewerkers

De lonen en sociale lasten Wsw zijn € 184K (1,3%) hoger dan de begroting en € 79K (0,5%) hoger dan 2014. Per fte is sprake van een stijging van 1,9%. Dit komt zowel door toegenomen lonen (gemiddeld per fte) als door gestegen premies (WW, WAO en Pensioen). Het aantal fte is 536 ten opzichte van 546 in 2014.

Analyse lonen Wsw	2015	Begr 2015	afwijking	2014	afwijking
Lonen en sociale lasten Wsw	14.910.164	14.725.978	101,3%	14.831.439	100,5%
per fte	27.789	27.270	101,9%	27.169	102,3%

1.8 Lonen deelnemers re-integratie

Evenals de omzet zijn ook de loonkosten van deelnemers re-integratie (€ 386k) als gevolg van het opheffen van Stichting Power vanaf 1 juli bij DSW terecht gekomen. Deze verandering was niet voorzien ten tijde van het opstellen van de begroting. Naar aanleiding van een aanbeveling van de accountant worden in de begroting van 2017 beheersmaatregelen getroffen gericht op risicobeheersing. Projecten

CONCEPT

worden kostendekkend begroot op basis van een uniforme berekeningswijze. Bij twijfel over de financiële haalbaarheid worden projecten vooraf ter goedkeuring aan het Dagelijks Bestuur voorgelegd.

1.9 Lonen kaderpersoneel

De lonen van het kaderpersoneel (Krijnen en ambtenaren) zijn € 253k lager dan begroot en € 245k lager dan vorig jaar. Het aantal kaderleden (69,67 fte) bestaand uit ambtenaren, Krijnen personeel BV en een flexibele schil (voornamelijk voorlieden) is licht gedaald. Hiervan wordt 57,88 fte ingezet voor de WSW en 11,8 fte voor re-integratie. Een verdere afbouw van het aantal kaderleden lijkt niet mogelijk. Er is circa 4 fte aan externe inhuur bij DSW in 2015 werkzaam geweest. (accountmanagement, vervanging bij ziekte, projectmanagement)

1.10 Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten zijn € 15k lager dan begroting en € 65k lager dan van vorig jaar. Vervangingsinvesteringen worden zo veel mogelijk uitgesteld. Alleen voor noodzakelijke vervanging wordt geïnvesteerd, zoals vervoer, productiemiddelen en ICT.

1.11 Huisvestingslasten

De kosten voor huisvesting zijn lager door het wegvallen van de Steenplaetsstraat en lagere energiekosten door een relatief warme winter.

1.12 ICT

De kosten voor ICT zijn hoger dan begroot omdat na de eerste modernisering in 2014 in 2015 is besloten om het netwerk onder te brengen bij een gespecialiseerd datacenter. Een deel van deze kosten zijn eenmalig.

1.13 Vervoer Wsw

Het vervoer Wsw is in de loop van 2014 uitbesteed. Deze kosten zijn hoger dan de begroting (deze was nog gebaseerd op de oude situatie). Hier staat tegenover dat het wagenpark is gekrompen en er minder eigen chauffeurs ingezet worden.

1.14 Arbodienst

De kosten van de arbodienst zijn hoger dan begroot door de onverwachte overgang naar een andere dienst en de extra inzet op verzuimpreventie.

1.15 Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten zijn € 73K lager dan begroot en € 22K lager dan vorig jaar. Dit bestaat uit diverse posten waaronder advieskosten, accountantskosten, uitbetaalde subsidie begeleid werken en verzekeringen.

1.16 Rentelasten

Rentelasten dalen als gevolg van aflossingen op de langlopende lening.

1.17 Incidentele baten/lasten

De incidentele bate van € 20K heeft te maken met een resultaat op een desinvestering (wagenpark).

CONCEPT

2. Balans

Balans per 31 december 2015				
(na resultaatbestemming)				
Activa	**2015**		**2014**	
	€	€	€	€
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	32.710		74.941	
Materiële vaste activa	1.284.949		1.419.337	
Financiële vaste activa	81.175		73.717	
		1.398.834		*1.567.995*
Vlottende activa				
Voorraden	340.110		267.546	
Uitzettingen met een rente typische looptijd < 1 jaar	1.065.145		1.773.005	
Overlopende activa	702.374		534.669	
Liquide middelen	198.649		30.075	
		2.306.278		*2.605.295*
Totaal activa		**3.705.112**		**4.173.290**

CONCEPT

Balans per 31 december 2015 vervolg				
Passiva				
	2015		**2014**	
	€	€	€	€
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Reserve weerstandsvermogen	1.370.909		1.840.393	
reserve herstructurering	607.604			
		1.978.513		1.840.393
Voorzieningen				
Deelneming Krijnen	136.878		136.878	
		136.878		136.878
Vaste schulden met een rente-				
typische looptijd van één jaar of langer				
Leningen		497.446		909.390
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd < één jaar	375.106		645.153	
Overlopende passiva	717.169		641.476	
		1.092.275		1.286.629
Totaal passiva		**3.705.112**		**4.173.290**

CONCEPT

3. Grondslagen voor de financiële verslaglegging

3.1 Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). DSW is als gemeenschappelijke regeling verbonden met de gemeenten Zoetermeer, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg en daarom is het BBV tevens van toepassing op DSW. DSW heeft voor het jaar 2015 een programmabegroting opgesteld. Voorts zijn de bepalingen van het BBV nader uitgewerkt in de verordening 212.

3.2 Balans

3.2.1 Immateriële vaste activa

Geactiveerde boeterente betreffende het omsluiten van leningen wordt geamortiseerd ten laste van het resultaat over de resterende looptijd van de leningen.

3.2.2 Materiële vaste activa

Waardering tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingstermijnen bedragen:

Gebouwen:	respectievelijk 10, 19, 20 en 25 jaar
Voorz. aan terreinen:	5 jaar
Installaties:	5 respectievelijk 10, 17, 20 en 25 jaar
Machines:	5 jaar
Inventaris:	5 jaar
Vervoermiddelen:	5 jaar
ICT:	3 jaar

3.2.3 Financiële vaste activa

Waardering vindt plaats tegen verkrijgingprijs, onder aftrek van eventuele noodzakelijke waardevermindering.

3.2.4 Voorraden

De voorraden van de kwekerij zijn gewaardeerd tegen de gemiddelde veilingprijs.

3.2.5 Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Eventueel noodzakelijke voorziening voor oninbaarheid komt in mindering op de waardering.

3.2.6 Liquide middelen

Waardering vindt plaats tegen de nominale waarde.

CONCEPT

3.2.7 Bestemmingsreserve

Een bestemmingsreserve wordt bestemd in overeenstemming met de bestemming die het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling hieraan heeft gegeven.

3.2.8 Reserve weerstandsvermogen

De reserve weerstandsvermogen is een buffer voor het opvangen van risico's die het schap loopt bij de uitvoering van zijn taak.

In 2015 heeft het Bestuur besloten de reserve ten behoeve van de herstructurering apart zichtbaar te maken in de balans. Hiertoe is een aparte (grootboek)rekening gevormd voor deze reserve. In dezelfde lijn is dit gedaan voor de reserve 'Kerstensgelden'. In de toelichting op de balans is weergegeven hoe de dotaties en onttrekkingen aan deze reserves hebben plaatsgevonden.

3.2.9 Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en risico's, die voortvloeien uit de bedrijfsactiviteiten van het boekjaar, dan wel verband houden met de (geschatte) kosten van reorganisaties, die gebaseerd zijn op beslissingen van het bestuur in voorgaande boekjaren om bepaalde delen van de organisatie aan te passen c.q. om de omvang van het (ambtelijk) personeel te reduceren. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde.

3.2.10 Leningen

Deze zijn opgenomen tegen nominale waarde.
De bedragen die binnen een jaar vervallen, werden t/m 2012 opgenomen onder de kortlopende schulden.

3.2.11 Kortlopende schulden

Deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.3 Programmarekening

3.3.1 Netto-omzet

De netto-omzet is de opbrengst van aan derden in het verslagjaar geleverde goederen en diensten exclusief omzetbelasting en kortingen.

3.3.2 Grond- en hulpstoffenverbruik

De kosten van grond- en hulpstoffenverbruik worden berekend op basis van vaste verrekenprijzen. Onder kosten van grond- en hulpstoffenverbruik zijn tevens verantwoord inkoopprijsverschillen, herwaarderingen, voorraadverschillen, breuk e.d.

3.3.3 Kosten van uitbesteed werk

Betreft door derden in rekening gebrachte bedragen wegens verrichte bewerkingen aan producten c.q. verrichtte diensten, die direct verband houden met de omvang van de productie.

CONCEPT

3.3.4 Overige bedrijfsopbrengsten

Hieronder zijn o.a. begrepen de gemeentelijke bijdragen in de bestuur- en beheerskosten. In het kader van de WSW worden deze bestuurskosten rechtstreeks door de deelnemende gemeenten gedekt.

3.3.5 Lonen WSW-werknemers

Hieronder wordt verstaan de bruto kosten.

3.3.6 Sociale lasten WSW-werknemers

De ter zake van de werknemersverzekering verschuldigde werkgeverslasten evenals het werkgeversdeel van de pensioenvoorziening van WSW-werknemers en de kosten VUT-regeling.

3.3.7 Overige kosten WSW-werknemers

Hieronder zijn begrepen de kosten woon-werkverkeer, bedrijfskleding, opleiding en overige personeelskosten.

3.3.8 Loonkosten ambtelijk personeel

Dit betreft de over het jaar verschuldigde salarissen, het betaalde vakantiegeld en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremies. Tevens zijn hier opgenomen, onder de regel overige loonkosten, de overige personeelskosten zoals reis- en verblijfskosten, opleidingen, loonkosten practicanten e.d.

3.3.9 Loonkosten Krijnen Personeel B.V.

Dit betreft de over het jaar verschuldigde salarissen, het betaalde vakantiegeld en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremies.

3.3.10 Rentebaten/rentelasten

De rentelasten bestaan uit de aan het jaar toe te rekenen rentelasten van de langlopende geldleningen, de daggeldleningen en de rekening-courantkosten. Boeterente betreffende het oversluiten van leningen worden geamortiseerd over de resterende looptijd van de leningen en verantwoord als rentelasten. Rentebaten worden met de rentelasten gesaldeerd.

3.3.11 Gemeentelijke bijdrage WSW

Met de inwerking treden van de wet modernisering WSW per 1 januari 2008 voeren de gemeenten zelf de regie en ontvangen zij de rijksbijdrage WSW rechtstreeks van het ministerie. De DSW factureert de betreffende Gemeenten maandelijks op basis van het werkelijke aantal gerealiseerde se's.

3.3.12 Buitengewone baten en lasten

Onder de buitengewone baten en lasten zijn baten en lasten begrepen die niet voortvloeien uit de normale bedrijfsuitoefening.

CONCEPT

3.3.13 Resultaat

Gezien de beperkte omvang van het begrotingstekort ad € 19.484 is, vooruitlopend op de goedkeuring van de jaarrekening door het Algemeen Bestuur, het begrotingstekort in mindering gebracht op de reserve weerstandsvermogen.

CONCEPT

4. Toelichting op de balans

4.1 Immateriële vaste activa

Boeterente betreffende omsluiten leningen	**2015**	**2014**
Boekwaarde per 1 januari	74.941	117.172
Afschrijving	-42.231	-42.231
Boekwaarde per 31 december	32.710	74.941

4.2 Materiële vaste activa met economisch nut:

Materiële Vaste Activa 2015	Verkrijgings-prijs per 1 januari	Investe-ringen	Des-inverste-ringen	Verkrijgings-prijs per 31 december
Grond en Terreinen	268.410	0	0	268.410
Gebouwen	3.302.939	0	0	3.302.939
Installaties / machines	2.691.538	55.489	0	2.747.027
Overige activa	1.673.517	20.888	0	1.694.405
Vervoermiddelen	634.852	79.627	-66.771	647.708
	8.571.256	156.004	-66.771	8.660.489

Materiële Vaste Activa 2015	Afschrijving per 1 januari	Afschrij-ving 2015	Afschrijving desinveste-ringen	Afschrijving per 31 december
Grond en Terreinen	164.333	516	0	164.849
Gebouwen	2.673.034	114.705	0	2.787.739
Installaties / machines	2.316.261	76.841	0	2.393.102
Overige activa	1.640.130	14.969	0	1.655.099
Vervoermiddelen	358.161	83.361	-66.771	374.751
	7.151.919	290.392	-66.771	7.375.540

Materiële Vaste Activa 2015	Boekwaarde per 1 januari	Boekwaarde per 31 december
Grond en Terreinen	104.077	103.561
Gebouwen	629.905	515.200
Installaties / machines	375.277	353.925
Overige activa	33.387	39.306
Vervoermiddelen	276.691	272.957
	1.419.337	1.284.949

In het verslagjaar hebben vooral investeringen van voertuigen plaats gevonden met economisch nut.

CONCEPT

4.2 Financiële vaste activa

	2015	2014
	€	€
Waarborgsommen	81.175	73.717

Voorraden	**2015**	**2014**
	€	€
Grondstoffen	7.867	6.415
Gewassen te velde	316.558	247.335
Diverse voorraden	15.685	13.796
Totaal voorraden	340.110	267.546

4.3 Uitzettingen met een rente typische looptijd < één jaar

	2015	2014
	€	€
Debiteuren openbare lichamen	99.115	1.215.208
Overige debiteuren	972.896	586.804
voorziening dubieuze debiteuren	-6.866	-29.007
	1.065.145	1.773.005

4.4 Overlopende activa

	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
Diverse nog te ontvangen posten	460.749	479.847
RC Stichting Power	11.424	
Te vorderen omzetbelasting		54.821
Overige	230.201	
Totaal overlopende activa	702.374	534.669

4.5 Liquide middelen

	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
Kas	14.029	15.719
Bank	184.620	14.356
Liquide middelen	198.649	30.075

Het tekort (2014) bij de BNG bank is opgenomen als kortlopende schuld.

CONCEPT

Schatkistbankieren:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2015 (bedragen x € 1000)				
Drempelbedrag	**250**			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	**-436**	**-298**	**705**	**524**
Ruimte onder het drempelbedrag	686	548	-	-
Overschrijding van het drempelbedrag			455	274

CONCEPT

4.6 Eigen Vermogen

In 2015 is door het bestuur besloten om de herstructureringsreserve (en in dezelfde lijn ook de reserve Kerstensgelden) afzonderlijk zichtbaar te maken in de balans. Hiertoe zijn twee extra rekeningen gevormd. De totstandkoming is hieronder in beeld gebracht.

Reserve weerstandsvermogen	**2015**	**2014**
	€	€
Saldo per 1 januari	1.840.393	1.476.568
Resultaat DSW 2013		444.576
Resultaat DSW 2014		12.532
Resultaat DSW 2015	-19.484	
Bijdrage 2014 Zoetermeer naar herstructurering	-187.000	173.702
Deel weerstandsvermogen naar herstructurering	-1.000.000	187.000
Terugboeken onttrekking 2013	283.015	
aanwending reserve herstructurering 2014	453.985	-453.985
Reserve weerstandsvermogen per 31 december	1.370.909	1.840.393

Reserve herstructurering	**2015**
	€
Saldo per 1 januari	0
Deel reserve uit weerstandsvermogen	1.000.000
Bijdrage 2014 Zoetermeer uit reserve	187.000
Bijdragen door 3 gemeenten in 2015	507.237
Onttrekking uitgaven 2013, 2014	-737.000
Onttrekking uitgaven 2015	-370.956
Deel herstructurering 2014 t.l.v. Kerstensgelden	79.800
Naar Reserve Cofinanciering Kerstensgelden	-237.000
Reserve herstructurering per 31 december	429.081

Reserve cofinanciering Kerstensgelden	€
Saldo per 1 januari	0
Reserve cofinanciering uit herstructurering	237.000
cofinanciering 50% uitgaven 2014	-39.900
cofinanciering 50% uitgaven 2015	-18.577
Reserve cofinanciering Kerstensgelden per 31 december	178.523

Totaal Reserve herstructurering per 31 december	607.604

CONCEPT

DSW staat garant voor de activiteiten van Krijnen Personeel B.V. voor het negatieve vermogen van Krijnen Personeel B.V. is een voorziening gevormd.

	2015	2014
	€	€
Deelneming Krijnen B.V.	18.152	18.152
Voorziening negatief eigen vermogen	-155.030	-155.030
Saldo per 31 december	-136.878	-136.878

4.7 Vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer

Overzicht leningen:

	Nr.	Nr.	Jaar van laatste aflossing	Rente %	Verstrekker	Aflossing	Rentelasten	Restant lening einde jaar
BNG	78579	88865	2017	4,76	346.169	115.390	19.000	230.779
BNG	79293	88866	2015	4,66	163.221	163.221	7.606	0
BNG	95393		2017	4,75	400.000	133.333	16.478	266.667
					909.390	**411.944**	**43.084**	**497.446**

4.8 Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar.

	31-12-2015	31-12-2014
Crediteuren	375.106	260.106
Negatief saldo BNG bank		385.047
Overige schulden	375.106	645.153

4.9 Overlopende passiva

	31-12-2015	31-12-2014
Nog te betalen bedragen	€	€
Belastingen en sociale premies	18.787	70.860
Diverse nog te betalen kosten	567.376	240.722
Totaal	586.163	311.582
RC Stichting Power	0	46.774
RC Krijnen Personeel B.V.	131.006	283.119
Totaal	131.006	392.823
Totaal overlopende passiva	717.169	641.475

CONCEPT

5. Overige bepalingen inzake de balans

5.1 Vakantietoeslag en vakantiedagen

In de balans per 31 december 2015 zijn - conform BBV - de aan het einde van het jaar bestaande vakantiegeldverplichtingen niet opgenomen. Evenmin zijn per 31 december 2015 de nog niet opgenomen vakantiedagen in de jaarrekening verwerkt.

5.2 Bankgaranties

Met betrekking tot de huur van het pand aan de Edelgasstraat te Zoetermeer is een bankgarantie afgegeven ad. € 114.750.

5.3 Huurovereenkomst

Door DSW Rijswijk e.o. is een overeenkomst afgesloten voor de huur van het bedrijfspand aan de Edelgasstraat 240/248/250 en de Kryptonstraat 15 te Zoetermeer. De looptijd van deze overeenkomst is tot 31 juli 2021 met een optie tot verlengen voor een periode van 5 jaar. De jaarlijkse huurverplichting voor 2016 bedraagt € 627.625 (inclusief 21% BTW). Jaarlijks vindt een indexatie van de huurprijs plaats op basis van het maandprijsindexcijfer volgens de consumentenprijsindex (CPI) reeks CPI-werknemers Laag gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

5.4 Stichting Power

Door het Bestuur is besloten de activiteiten in Stichting Power te beëindigen en over te hevelen naar DSW. Deze overgang heeft in 2015 plaatsgevonden. Er vinden geen activiteiten meer plaats in Stichting Power. Alle activa en passiva zijn overgezet naar de DSW organisatie.

CONCEPT

6. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT):

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op DSW Rijswijk e.o. van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor DSW Rijswijk e.o. is € 178.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van (Raad van Toezicht/Raad van Commissarissen); dit bedraagt voor de voorzitter 7,5% en voor de overige leden 5% van het bezoldigingsmaximum.

6.1 Topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1			
Functie(s)	Directeur		
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12		
Omvang dienstverband (in fte)	1,0		
Gewezen topfunctionaris?	Nee		
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee		
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	N.v.t.		
Bezoldiging			
Beloning	€ 104.169		
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0		
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.850	Werkgeversbijdrage	pensioen
Totaal bezoldiging	€ 119.019		
Toepasselijk WNT-maximum	€ 178.000		
Motivering indien overschrijding:	n.v.t.		

CONCEPT

6.2 Bestuursleden Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Onderstaande bestuursleden zijn wethouders in de gemeente Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. Deze functie is onbezoldigd.

Toezichthoudende topfunctionarissen: Dagelijks Bestuur in 2015:

Dagelijks bestuur vanaf 1-1-2015	functie	gemeente
De heer T.C. Kuiper	voorzitter	Zoetermeer
Mevrouw N. Dierdorp	secretaris	Rijswijk
Mevrouw N. Stemerdink	lid	Leidschendam-Voorburg

Toezichthoudende topfunctionarissen: Algemeen Bestuur in 2015:

Algemeen bestuur vanaf 1-1-2015	functie	gemeente
De heer T.C. Kuiper	voorzitter	Zoetermeer
Mevrouw N. Dierdorp	secretaris	Rijswijk
Mevrouw N. Stemerdink	lid	Leidschendam-Voorburg
De heer P.F. Rozenberg	lid	Leidschendam-Voorburg
De heer B. Lugthart	lid	Rijswijk
Mevrouw I.H.C. Vugs-Vink	lid	Zoetermeer

6.3 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen: n.v.t.

6.4 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2015 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2015 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

6.5 Bezoldiging of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen: n.v.t.

CONCEPT

Bijlagen

CONCEPT

Bijlage 1: overzicht herstructurering meerjarig:

Dekking Herstructureringbudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	nog te realiseren 2016	nog te realiseren 2017	nog te realiseren 2018	totaal
Weerstandsvermogen DSW	€ 1.000			€ 1.000				€ 1.000
Verkoopopbrengst kwekerij Siongaerde	€ 1.500					€ 1.500		€ 1.500
Co-financiering Kerstensgelden (besluit DB 9-7-2015)				€ 237-				€ 237-
Bijdrage Zoetermeer	€ 613		€ 187	€ 158	€ 116	€ 78	€ 74	€ 613
Bijdrage Rijswijk	€ 194			€ 194				€ 194
Bijdrage Leidschendam Voorburg	€ 215			€ 155	€ 60			€ 215
Totaal	**€ 3.522**	**€ -**	**€ 187**	**€ 1.270**	**€ 176**	**€ 1.578**	**€ 74**	**€ 3.285**

De bovenste tabel geeft de dekking aan van de uitgaven aan herstructurering. Nieuw hierin is de cofinanciering van de 'Kerstensgelden' door de gemeente. Dit wordt binnen de herstructurering apart geregistreerd en neemt af naar mate de Kerstensgelden gebruikt worden en de cofinanciering daartoe wordt aangewend.

Herstructureringbudget/transitiebudget (x € 1,000) (conform herzien herstructureringsplan d.d. 9 januari 2013)	Begroot	uitgaven 2013	uitgaven 2014	uitgaven 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018	totaal uitgaven
Transitie DSW								
Kosten afvloeiing regulier personeel DSW	**€ 1.300**		**€ 175-**	**€ 91-**	**€ 80-**	**€ 80-**	**€ 162-**	**€ 588-**
Kosten transitiemanagement	€ 350	€ 219-	€ 131-	€ 49-	€ 50-	€ -	€ -	€ 449-
Kosten methoden en systemen	€ 90	€ 29-	€ -	€ 30-	€ 25-	€ -	€ -	€ 84-
Kosten integrale werkgeversbenadering	€ 135		€ 80-	€ 35-	€ 50-	€ 50-	€ -	€ 215-
Kosten herstructurering organisatie DSW		€ 35-	€ 68-	€ 87-	€ 50-	€ 25-	€ -	€ 265-
Transitie uitstroombedrijf	**€ 575**	**€ 283-**	**€ 279-**	**€ 200-**	**€ 175-**	**€ 75-**	**€ -**	**€ 1.013-**
Subtotaal	***€ 1.875***	***€ 283-***	***€ 454-***	***€ 291-***	***€ 255-***	***€ 155-***	***€ 162-***	***€ 1.601-***
Kosten leegstand en afschrijvingen	**€ 1.638**		**€ -**	**€ -**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 253-**	**€ 759-**
Werkelijke kosten -/- marktconformiteit					*€ 139-*	*€ 139-*	*€ 139-*	
afschrijving gebouwen en productiemiddelen					*€ 114-*	*€ 114-*	*€ 114-*	
Totaal	**€ 3.513**	**€ 283-**	**€ 454-**	**€ 291-**	**€ 508-**	**€ 408-**	**€ 415-**	**€ 2.360-**

In de tweede tabel zijn de gerealiseerde en geprognosticeerde uitgaven weergegeven ten behoeve van de herstructurering. Vanaf 2016 worden de afschrijvingslasten en bovenmatige kosten vanwege marktconformiteit ten laste van de reserve gebracht, conform oorspronkelijk plan. De uitgaven ten behoeve van de Herstructurering waren in totaal € 370.956. Hiervan is € 291.156 ten laste gebracht van het Herstructureringsfonds en € 79.800 ten laste van de Kerstensgelden.

De integrale werkgeversbenadering is heeft er toe geleid dat voor het binnenhalen van 2 Werkleerbedrijven 241 bedrijven benaderd. Hieruit zijn uiteindelijk 46 echte vacatures voort gekomen, waarvan 27 doorgegeven zijn aan de werkgeversservicepunten (gemeenten), 2 aan het UWV, 5 aan jobcoaches in de uitstroomteams en 12 aan de andere arbeidsmarktregio's. Bovenop deze vacatures zijn 20 leads overgedragen aan het werkgeversservicepunt. Acquisitie van Individuele detachering vindt vanuit de werkgeversservicepunten plaats.

	realisatie 2013	realisatie 2014	realisatie 2015	prognose 2016	prognose 2017	prognose 2018	
Cumulatief saldo herstructureringsreserve (vanaf 31-12-2015 op de balans)	€ 283-	€ 550-	€ 429	€ 97	€ 1.267	€ 926	

In 2015 zijn de dotaties aan de reserve gelabeld. Hiermee is deze reserve herkenbaar in de balans van DSW. De uitgaven worden vervolgens onttrokken aan deze reserve. In de eindbalans 2015 is het saldo van de herstructureringsreserve € 429k (zie toelichting balans). In de balans zelf is de reserve Kerstensgelden en herstructurering samengevoegd.

Raadsbesluit 1555576

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 25 april 2016, (1546819);

b e s l u i t :

- de zienswijze(brief) conceptjaarrekening 2015 en conceptbegroting 2017 van de DSW Rijswijk vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 25 april 2016
Onderwerp Jaarrekening 2015 en begroting 2017 DSW
Categorie A

Verseonnummer 1546819 / 1555572
Portefeuillehouder Wethouder Stemerdink
Behandeld door Mevrouw Ettema

Samenvatting
Jaarlijks legt het Dagelijks Bestuur (DB) van de Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW) de conceptjaarrekening en de conceptbegroting aan de raden van de deelnemende gemeenten voor. De conceptjaarrekening van DSW over 2015 sluit met een klein tekort van € 19.484. Het Dagelijks Bestuur van DSW stelt voor dat de DSW dit tekort dekt uit haar eigen reserve weerstandsvermogen. De conceptbegroting DSW voor het jaar 2017 sluit met een gemeentelijke bijdrage in de exploitatie van € 828.000. Het aandeel van de gemeente Leidschendam-Voorburg bedraagt € 182.160. In de gemeentelijke meerjarenraming zijn hiervoor voldoende middelen geraamd. Het voorstel is akkoord te gaan met de conceptjaarrekening, de conceptbegroting en de concept zienswijze. De concept zienswijze betreft een minimale variant; de raad is vrij deze naar eigen inzicht aan te passen en aan te vullen.

Inleiding
De Gemeenschappelijke Regeling DSW Rijswijk en omstreken voert voor de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Zoetermeer en Rijswijk de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit. Daarnaast voert DSW re-integratieactiviteiten uit voor gemeentelijke uitkeringsgerechtigden. Jaarlijks legt het Dagelijks Bestuur (DB) van DSW de conceptjaarrekening en de conceptbegroting aan de raden van de deelnemende gemeenten voor. Dit moment wil het college aangrijpen om de raad ook kort mee te nemen in het proces rondom de toekomst van DSW. Voordat wordt ingegaan op de jaarstukken, wordt hieronder eerst dit inhoudelijke kader geschetst.

Participatiewet
Met ingang van 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden, met als gevolg dat er geen nieuwe instroom in de Wsw meer mogelijk is. Dit betekent niet dat DSW haar deuren kan sluiten. Dit heeft te maken met onder meer de volgende factoren:

1. Bestaande werknemers (Wsw) behouden hun rechten en plichten.
2. DSW heeft vooralsnog een rol bij re-integratieactiviteiten van gemeentelijke

uitkeringsgerechtigden.
3. Onder de Participatiewet wordt van gemeenten verwacht het instrument beschut werk aan te bieden.

Voorstel over beschut werk onder Participatiewet
Over het organiseren van beschut werk onder de Participatiewet volgt een afzonderlijk voorstel. Hierin wordt door het college aan de raad geadviseerd om nieuwe beschutte werkplekken te gaan organiseren. Dit betekent niet automatisch dat DSW hiervoor de uitvoerende partij wordt. De vraag waar nieuw beschut werk moet plaatsvinden wordt na positieve besluitvorming over de invoering van dit instrument verder uitgewerkt.

Onderzoek toekomst DSW
In het kader van de toekomst DSW is door het bestuur DSW ingezet op drie sporen:
1. In de periode 2013 t/m 2018 loopt de herstructurering DSW.
2. In 2015 is ingezet op een regionale visie op de sociale werkvoorziening. Hiervoor is overleg gevoerd met de regio Haaglanden, maar in Haaglanden wordt op dit moment minder noodzaak gezien voor een regionale visie. In de toekomst kan dit veranderen, overleg hierover blijft aan de orde.
3. In 2015 is door het Dagelijks Bestuur aan directie DSW gevraagd om toekomstscenario's te formuleren. Dit heeft een eerste aanzet gegeven in denkrichtingen, maar verder onvoldoende resultaat opgeleverd. In het eerste kwartaal 2016 heeft het bestuur daarom de opdracht gegeven aan een gespecialiseerd bureau om onafhankelijk onderzoek te doen naar toekomstscenario's DSW voor de middellange termijn, met een handelingsperspectief voor de tweede helft van 2016. Het onderzoek vindt volledig plaats onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur. De resultaten van dit onderzoek worden deze zomer verwacht en de bevindingen worden gepresenteerd aan de gemeenteraden.

Proces jaarrekening en begroting
In de Gemeenschappelijke Regeling is bepaald dat de raden ten aanzien van de jaarrekening en begroting hun zienswijze kenbaar kunnen maken (artikel 26 en 29). Het Algemeen Bestuur (AB) van DSW stelt de conceptjaarrekening en -begroting vast, rekening houdend met de zienswijze van de raden. Vervolgens zendt het AB de stukken op basis van de Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen (WGR) voor 15 juli aan Gedeputeerde Staten. Bijgevoegd is een concept zienswijze.

<u>Conceptjaarverslag en jaarrekening</u>

Resultaat
In de begroting van DSW over 2015 is een gemeentelijke bijdrage in de exploitatie opgenomen van € 1.200.000. Deze bijdrage wordt naar rato van het aantal dienstverbanden gedeeld door de samenwerkende gemeenten. In 2015 kwam 22 procent van het aantal dienstverbanden van de GR

voor rekening van Leidschendam-Voorburg. Dit correspondeert met een bedrag van € 264.000. Deze bijdrage is gedekt in de gemeentebegroting van Leidschendam-Voorburg. De conceptjaarrekening van DSW sluit met een klein tekort van € 19.484. Het DB stelt voor dit tekort te dekken uit haar eigen reserve weerstandsvermogen DSW. De middelen hierin zijn toereikend.

Het exploitatietekort ligt dus op een klein tekort na op het vooraf begrote niveau. Dit is enerzijds te danken aan maatregelen die DSW heeft doorgevoerd en anderzijds aan destijds niet voorziene meevallers als gevolg van maatregelen van rijkswege (zoals het later ingaan van de bezuiniging op de rijksbijdrage).

Stichting Power
In het recente verleden werd er naast de jaarrekening van DSW tevens een afzonderlijke jaarrekening gemaakt voor de Stichting Power, dat onderdeel was van DSW. Binnen de stichting Power vonden de re-integratieactiviteiten plaats. Met re-integratieactiviteiten worden tijdelijke trajecten voor gemeentelijke uitkeringsgerechtigden bedoeld (niet vallend onder de Wet sociale werkvoorziening). Om de transparantie te verhogen heeft het bestuur besloten de re-integratieactiviteiten in stichting Power per juni 2015 te beëindigen en rechtstreeks onder DSW te laten vallen. De re-integratie-activiteiten worden vanaf 2015 afzonderlijk en transparant weergegeven in de jaarrekening van DSW. Omdat de activiteiten van Power pas in juni van dit jaar zijn beëindigd, is in de jaarrekening van 2015 voor de laatste keer een bedrag opgenomen voor de doorbelasting van kosten van DSW aan Power.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen van DSW is in 2015 met € 138.000 toegenomen en bedraagt € 1.978.513. Het eigen vermogen van DSW wordt als volgt onderverdeeld:

- Weerstandsvermogen: € 1.370.909. Het weerstandsvermogen is bedoeld om bedrijfsrisico's af te dekken.
- Reserve herstructurering: € 429.081
- Reserve 'plan Kerstens': € 178.523

De omvang van het eigen vermogen is daarmee in lijn met de € 1.900.000 die nodig wordt geacht om de risico's van de lopende bedrijfsvoering én de herstructurering af te dekken.
Het eigen vermogen is dus toegenomen, terwijl de jaarrekening afsluit met een klein tekort. Dit komt door de extra financiële middelen in de Reserve 'plan Kerstens'.

Plan Kerstens
Het kabinet heeft in 2015 extra middelen beschikbaar gesteld voor de sociale werkvoorziening (motie Kerstens). Voor arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal is een bedrag van € 237.500 beschikbaar gesteld. Het eigen vermogen DSW dient als (verplichte) cofinanciering. De Kerstensgelden kunnen worden gebruikt voor innovatie en transformatie en als zodanig ook voor de herstructurering DSW.

Herstructurering DSW

Resultaten herstructurering

Het Algemeen Bestuur van DSW heeft in 2013 op basis van veranderingen in wetgeving en financiering besloten tot de herstructurering van het bedrijf. Nu de looptijd van de herstructurering halverwege is, heeft het bestuur de balans opgemaakt van gerealiseerde en nog te realiseren doelen.

Gerealiseerde doelen

De herstructurering is gebaseerd op de beweging van binnen naar buiten. DSW is erin geslaagd om de doelgroep in beweging te brengen. Het aantal werknemers dat is aangewezen op beschutte arbeid is tussen 2012 en 2015 afgenomen van 44 procent in 2012 tot 26 procent in 2015. Daarmee is het doel van afbouw van het aantal mensen dat werkt in een beschermde werkomgeving tot maximaal 30 procent ruimschoots gehaald. Ook de doelstelling om mensen groepsgewijs onder te brengen bij reguliere werkgevers is ruimschoots behaald. Het aantal mensen dat buiten de poorten van het sociaal werkbedrijf werkt is gestegen van 29 procent in 2012 tot 44 procent in 2015. Dat aantal ligt ruim boven de 33 procent die in het herstructureringsplan was opgenomen.

Nog te realiseren doelen

Er resteren echter ook een aantal doelstellingen die nog niet of niet geheel zijn gerealiseerd. Hoewel de beweging van binnen naar buiten goed op gang is gekomen voor de beschermde werkomgeving en de groepsgewijze uitplaatsing bij werkgevers, is de ambitie ten aanzien van doorstroom naar individuele detachering nog niet gerealiseerd.

Daarnaast zijn weliswaar veel mensen groepsgewijs aan het werk gegaan bij reguliere werkgevers, maar het gaat hierbij niet zoals gepland om groepsdetachering, maar om het zogenoemde 'Werken op locatie (WOL)', plekken waarin het risico geheel of gedeeltelijk bij DSW blijft en de tarieven lager zijn dan in het herstructureringsplan.

De focus op door -en uitstroom lijkt ten koste te gaan van de aandacht voor de daarmee samenhangende inkomsten. Ook het exploitatieresultaat van de resterende beschutte werkplekken loopt achter op de raming in het herstructureringsplan. Dat wordt veroorzaakt door een langlopend huurcontract tegen niet marktconforme voorwaarden voor het pand aan de Edelgasstraat. Wel is DSW erin geslaagd de huisvestingskosten terug te brengen door verhuur van overbodige ruimte en het organiseren van re-integratietrajecten.

Bijstelling Herstructurering

Op basis van de tussentijdse resultaten van de herstructurering is besloten tot een bijstelling. Het Algemeen Bestuur van DSW heeft besloten om de nadruk op de uitstroomambitie te temperen, zodat de doelstellingen beter aansluiten bij de capaciteiten van de doelgroep. Het bestuur wil met

het temperen van de ambities op het gebied van door- en uitstroom bovendien meer aandacht vragen voor de tarieven die voor (groepsgewijze) plaatsing worden gevraagd.

Om van de herstructurering een succes te maken is het cruciaal dat DSW naast voortgaande beheersing van de kosten inzet op omzetverhoging. De prijzen bij de werkleerbedrijven in de periode tot en met 2018 moeten met 18 procent omhoog (elk jaar met 6 procent). Deze omzetverhoging is in vergelijking met de benchmarkcijfers in de sector realistisch. Het besluit tot omzetverhoging betekent dat de financiële doelen van de herstructurering (meerjarenraming exploitatieresultaat) overeind blijven.

Kosten

DSW heeft in 2015 € 371.000 aangewend voor de herstructurering. Een bedrag van € 291.000 is ten laste gebracht van de reserve herstructurering en een bedrag van € 79.800 ten laste van de reserve Kerstens.

Conceptbegroting 2017

De begroting 2017 gaat uit van een tekort van € 828.000. Hiermee voldoet DSW financieel gezien aan de meerjarenraming herstructurering. Dit betekent naar verwachting een bijdrage van € 182.160 voor de gemeente Leidschendam-Voorburg. In de gemeentelijke meerjarenraming is een bedrag voorzien van € 199.760.
In de begroting DSW van 2017 ligt de nadruk op het verhogen van de omzet. DSW begroot een verhoging van de prijzen ten opzichte van 2015 met 12 procent. Omdat het aantal mensen met een Wsw-contract door de instroomstop jaarlijks met ongeveer 5 procent terugloopt, leidt dit tot een omzetverhoging van 2,4 procent ten opzichte van realisatie in 2015.

Re-integratie

De re-integratieactiviteiten worden minimaal kostendekkend begroot. Ze leveren een bescheiden bijdrage aan het bedrijfsresultaat van DSW. Daarnaast bieden deze activiteiten dekking voor een deel van de overhead van het bedrijf.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
1548203	Conceptbegroting DSW 2017
1548204	Accountantsverslag
1547950	Concept Zienswijze
1548202	Conceptjaarverslag en conceptjaarrekening DSW 2015

Voorblad

ID:	10173
Onderwerp:	7b. Motie vreemd aan de agenda inzake 30 km-zone Rembrandtlaan.
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Voorblad

ID:	9973
Onderwerp:	Zienswijze MRDH: Ontwerpbegroting MRDH 2017 (1599816).
Samenvatting:	Het dagelijks bestuur van de MRDH heeft de zienswijzeprocedure voor de ontwerpbegroting MRDH 2017 gestart. &#13&#10&#13&#10Hierbij ontvangt u:&#13&#10&#149 De aanbiedingsbrief met nadere toelichting op de ontwerpbegroting.&#13&#10&#149 Een begeleidend schrijven inzake de programma&#146s van de Vervoersautoriteit.&#13&#10&#149 De ontwerpbegroting MRDH 2017 inclusief het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa), behoudens bijlage B3. &#13&#10&#13&#10Debijlage B3 (aanmeldingen) van het IPVa wordt nagezonden, naar verwachting uiterlijk half april. Een nadere toelichting is opgenomen in de aanbiedingsbrief.&#13&#10&#13&#10Het verzoek is om uw opmerkingen uiterlijk 18 mei a.s. schriftelijk kenbaar te maken aan het dagelijks bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Het algemeen bestuur heeft middels de Kadernota begrotingsuitgangspunten MRDH begroting 2017 besloten deze zienswijzeperiode met een week te verlengen indien de ontwerpzienswijze uiterlijk 18 mei a.s. door de MRDH wordt ontvangen.
Financiële consequenties:	--
Behandelvoorstel commissie:	De brief van de MRDH op hoofdlijnen bespreken en een standpunt bepalen.

Communicatie:	De conceptzienswijze is in verband met het verstrijken van de reactietermijn onder voorbehoud van goedkeuring door de raad al verzonden aan MRDH. Na vaststelling wordt een definitieve getekende zienswijze verzonden.
Ingekomen griffie:	24-03-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	Op basis van een bespreking met de fracties zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de definitieve versie van de zienswijzebrief.&#13&#10De conceptzienswijze is in verband met het verstrijken van de reactietermijn onder voorbehoud van goedkeuring door de raad al verzonden aan MRDH. Na vaststelling wordt een definitieve getekende zienswijze verzonden.

MEMO COLLEGE OVER HET REGIONALE INVESTERINGSPROGRAMMA

Van Mariska Kastelic en Edgar de Bruin
Datum 22 april 2016
Onderwerp Standpunt college over het Regionaal Investeringsprogramma MRDH

Welke functie heeft Leidschendam-Voorburg in de regio?
Leidschendam-Voorburg heeft een belangrijke woonfunctie voor de regio. Ook op het gebied van winkelen (Leidsenhage) en recreatie is er een regionale functie. Daarnaast speelt het voortgezet onderwijs en het zorgaanbod een regionale rol.
Op het gebied van werkgelegenheid, hoger onderwijs, uitgaan en culturele voorzieningen speelt de regio, in het bijzonder Den Haag, een belangrijke rol voor de inwoners van Leidschendam-Voorburg. Andersom vervult Leidschendam-Voorburg voor Den Haag een aanvullende rol op het gebied van wonen, cultuur en als alternatieve vestigingslocatie.

Liggend aan de Noordflank van de MRDH vormt Leidschendam-Voorburg een natuurlijke verbinding naar de Leidse regio, Schiphol en de Metropoolregio Amsterdam.

Wat is de positionering van Leidschendam-Voorburg?
Leidschendam-Voorburg is een aantrekkelijke ontmoetings- en vestigingsplaats in de Randstad, waar goed opgeleide en internationaal georiënteerde kenniswerkers, huishoudens met kinderen met hoge en lage inkomens en vitale en minder vitale ouderen met veel plezier wonen. Een gemeente met een bijzondere woonomgeving [die verbonden is met de belangrijkste werkgebieden in de regio] en met een rijkdom aan excellente groene en stedelijke voorzieningen op loop- en fietsafstand. Een gemeente die kleinschaligheid, kwaliteit en veiligheid biedt binnen een groot stedelijk netwerk.

Belangrijke speerpunten hierbij zijn:
- Ontwikkelen groene, woon- en werkmilieus
- Voorzieningenstructuur
- Regionale bereikbaarheid
- Herstructurering en transitie van woon- en werkgebieden
- Segregatie, onveiligheid en sociale uitval bestrijden
- Dienstverlening op orde
- Ontwikkeling Duin, horst en weidegebied

Deze speerpunten zijn gericht op het behouden en versterken van de onderscheidende identiteit van Leidschendam-Voorburg: in de veilige groene leefomgeving van Leidschendam-Voorburg kunnen jong en oud plezierig wonen, werken, recreëren en bewegen.

Uitgaande van de propositie van Leidschendam-Voorburg zijn de volgende thema's belangrijk: Wonen, duurzaamheid, groen, transformatie en (innovatie).

Regionaal Investeringsprogramma MRDH
Met de vier kernopgaven en de aanbevelingen van de OESO als leidraad wil de MRDH concrete investeringsprojecten realiseren. De MRDH, provincie Zuid Holland en de Economische Programmaraad Zuidvleugel hebben de handen ineengeslagen voor het invulling geven aan het Regionale Investeringsprogramma. De gezamenlijke Investeringsstrategie kan ook benut worden om richting Europa sterker te staan voor een beroep op middelen uit Europese fondsen.

Vaststelling van het investeringsprogramma
De MRDH wijst op de **urgentie** om op 1 juli a.s. een investeringsprogramma gereed te hebben. Leidschendam-Voorburg deelt het gevoel voor urgentie niet. Op 1 juli ontbreekt het eindrapport met handelingsperspectief van de Roadmap Next Economy. Bovendien gaat de snelheid ten koste van draagvlak bij de raden van de deelnemende gemeenten. Uitgaande van het feit, dat in oktober de Roadmap Next Economy van Rifkin verschijnt en je de ambitie in de tijd moet zien vast te houden en daarbij ook draagvlak bij de raden moet hebben, stelt Leidschendam-Voorburg voor om als streefdatum **1 december 2016** aan te houden. Dat lijkt veel later, maar dat is het niet als je wilt investeren in politiek draagvlak. Anders gezegd: “Koop tijd om het advies van Rifkin en de daaruit voortvloeiende projecten in het investeringsprogramma in te voegen en stel daarna het investeringsprogramma vast”.

De MRDH moet het proces opnieuw oplijnen en goed in beeld brengen op welk moment colleges en raden aan zet zijn. Daarnaast spelen bestuurscommissies, adviescommissies en algemeen bestuur een rol in het besluitvormingsproces. Belangrijk is dat colleges en raden met een lokale pet naar het investeringsprogramma kijken, de andere drie bestuursorganen doen dat met een regionale pet op.

Focus op de inhoud van het investeringsprogramma
Daarnaast wijst Leidschendam-Voorburg erop dat de MRDH zich sterker moet richten op maximaal vijf projecten in plaats van 25 thema’s en meerdere achterliggende projecten. De gedachte hierachter is dat de MRDH geen geld heeft voor zoveel projecten en dat Europa niet voor alle thema’s leningen verstrekt. Kies dus die **thema’s die kansrijk zijn voor Europese gelden**, dat wil zeggen die projecten die een metropolitane signatuur dragen en goed zijn voor de totale regio. De nog sterkere focus op een “Top vijf” maakt de kans groter dat die projecten ook daadwerkelijk slagen.

Koppositie van de raden
Om de raden daadwerkelijk de koppositie te geven is meer tijd nodig. Dat gaat wellicht ten koste van de daadkracht, maar dat verdient zich terug in draagvlak. De colleges moeten de eigen raad kunnen meenemen om een goede lokale discussie te kunnen voeren over het investeringsprogramma. Het college moet kunnen uitleggen waarom bepaalde projecten vanuit regionaal belang een plek in de investeringsagenda krijgen en andere lokaal relevante projecten niet.

Wat daarbij helpt is een goede tijdlijn die in beeld brengt wanneer de raden aan zet zijn en die daarmee de raden een kans geeft om een gedegen zienswijze te geven op voorstellen in het algemeen en in het bijzonder op het investeringsprogramma.

In die tijdlijn is opgenomen wanneer een voorstel naar de colleges van de 23 gemeenten gaat, wanneer naar de raden, en wanneer naar de bestuurscommissies, de adviescollege’s en het algemeen bestuur. Het feit dat vijf bestuursorganen betrokken kunnen zijn bij een voorstel maakt die tijdlijn nodig. Inmiddels heeft de organisatie van de MRDH een inhoudelijke jaarplanning gemaakt. Die is als bijlage bij deze memo gevoegd.

Bestuurlijke trekkersrol
De MRDH heeft bestuurlijke trekkers aangewezen voor de projecten. Wethouder Bruines is trekker bij het project VVE's verduurzamen, dat valt onder het thema Next generation woonwijken. De vraag is welk project het beste aansluit bij de belangen van leidschendam-Voorburg. Dat moeten in ieder geval projecten zijn die aansluiten bij de thema's die voor Leidschendam-Voorburg belangrijk zijn.

Voor Leidschendam-Voorburg zijn de volgende thema's belangrijk uit de huidige lijst van 25 thema's van het regionaal investeringsprogramma:

2. Next generation woonwijken (in het bijzonder de wijken grenzend aan Den Haag (Beatrixkwartier en Binckhorst))
5. Glasvezel regio (uitbreiding en toegankelijkheid)
6. Last mile / vervoer op maat / automatische voertuigen (snelfietsroute)
8. transformatie kantoren en winkels (Leidsenhage, CBS en Klein Plaspoelpolder)
17. Central innovation District / Security Delta Den Haag, inclusief verkeer en vervoer (Beatrixkwartier en Binckhorst)
25. Metropolitaan landschap (landschapstafel Duin Horst Weide, Duivenvoordecorridor)

De nummers verwijzen naar de nummering die de thema's hebben in het concept-investeringsprogramma. Op wat op deze thema's gebeurt kan Leidschendam-Voorburg aanhaken.

Voor het Central Innovation District / Security Delta Den Haag (project ingebracht door Den Haag) kan Leidschendam-Voorburg mogelijk de Tennet locatie inbrengen.

Schematische weergave van het belang van de MRDH voor de door Leidschendam-Voorburg ingebrachte projecten

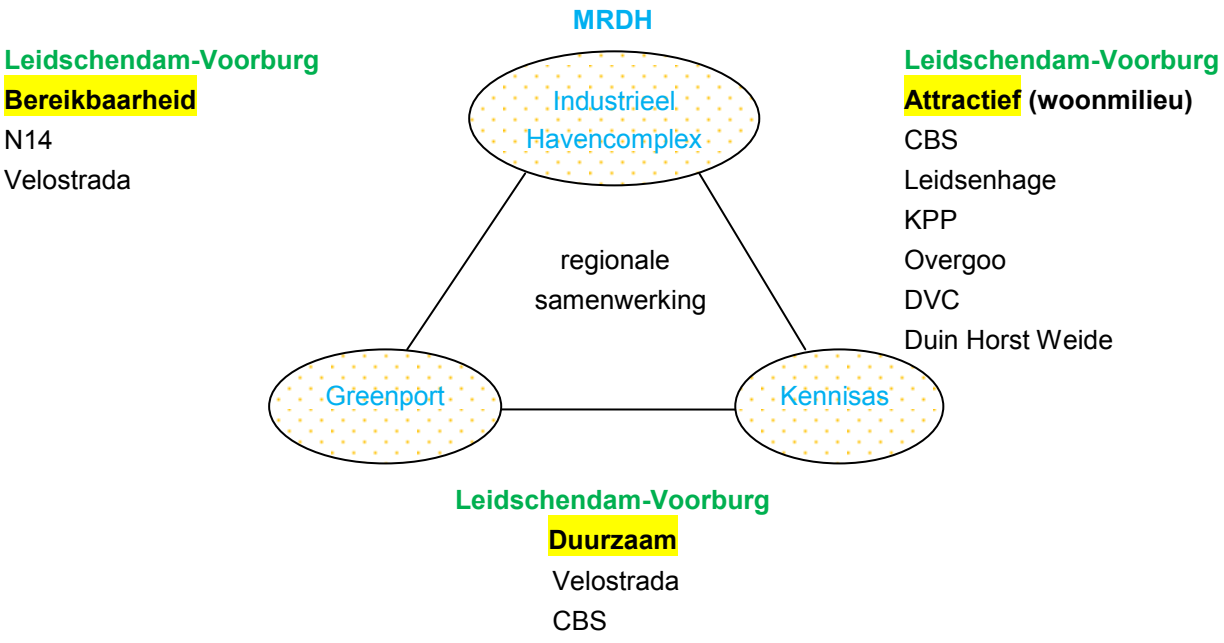

De investering voor de ongelijkvloerse kruising N14 is nu gedekt. Voor Leidschendam-Voorburg is belangrijk dat de N14 als project zichtbaar blijft op de MIRT lijst. Anders gezegd, hou in beeld wat van de projecten al gaande is. Dan kunnen we voorkomen dat deze investering wegvalt.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG
VERVOERSAUTORITEIT

Grote Marktstraat 43
Postbus 66
2501 CB Den Haag

Telefoon 088 5445 100

E-mail: informatie@MRDH.nl
Internet: www.mrdh.nl

Bankrekeningnummer:
NL96 BNGH 0285 1651 43

KvK nummer:62288024

M E M O

Aan de 23 gemeenteraden
Datum 23 maart 2016
Onderwerp Begeleidend schrijven ontwerpbegroting MRDH 2017 - programma's Verkeer en Openbaar Vervoer en IPVa 2017

In voorliggend memo worden de belangrijkste punten voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer nader toegelicht.

Inhoud en samenhang
Bij de behandeling van de begroting 2016 hebben de gemeenten aangegeven het abstractieniveau van de begroting te hoog te vinden. Bij de begroting 2017 is dit goeddeels ondervangen, omdat het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) nu integraal deel uitmaakt van de begroting. De begroting en het IPVa zijn opgesteld met de wetenschap dat parallel de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB) bestuurlijk wordt behandeld. In de begroting is rekening gehouden met onderzoeksbudgetten voor de programma's en projecten die in de UAB zijn opgenomen. Bij de voorbereiding hiervan zijn de gemeenten al nauw betrokken

De begroting 2017 geeft de stand van zaken weer zoals die in januari 2016 bekend is. In de eerste helft van 2016 vindt een nadere uitwerking plaats van het OESO-rapport, de UAB en de Roadmap Next Economy. Er ligt een bestuurlijke opdracht vanuit het algemeen bestuur om, op basis van deze trajecten, voor de zomer van 2016 een eerste brede Regionaal Investeringsprogramma gereed te hebben. Zodra dat investeringsprogramma gereed is, wordt ook duidelijk in hoeverre er consequenties zijn voor de begroting 2017. De zienswijze voor de concept begroting MRDH 2017 start in maart; op dat moment is de inhoud van het eerste Regionaal Investeringsprogramma nog niet gereed. Er is dus sprake van parallelle processen die samenkomen in het algemeen bestuur van 1 juli a.s. Dit betekent dat de mogelijkheid bestaat dat naar aanleiding van het vaststellen van het Regionaal Investeringsprogramma aanpassingen nodig zijn in de dan vastgestelde begroting 2017. Voor de projecten die nog niet in de vigerende begroting, inclusief IPVa, zijn opgenomen, moet aanvullende financiering gevonden worden met bijbehorende begrotingswijziging.
De uitwerking van de strategische trajecten is daarom nog niet terug te vinden in de huidige begroting en het voorstel voor de begroting van de MRDH voor 2017.

Het eerste MRDH brede Regionale Investeringsprogramma zal circa 20 tot 25 projecten bevatten. De projecten die invulling geven aan de verkeer en vervoeropgave in deze regio zullen in ieder geval opgenomen zijn in de UAB en dragen daarbij te allen tijde bij aan de bereikbaarheidsdoelen van de regio.
De UAB is een beleidsrijke uitvoeringsagenda waarvoor niet voor alle opgaven de financiële dekking nu beschikbaar is. In aanloop naar de begroting 2018 wordt een implementatieplan opgesteld waarin in gezamenlijkheid de prioriteiten worden bepaald in de uitvoering van de UAB en gezocht wordt naar alternatieve financieringsbronnen om de ambitie van de UAB en het Regionale Investeringsprogramma te verwezenlijken

Begrippen Overplanning en Overbesteding
Overplanning houdt in dat er in de planning rekening mee wordt gehouden dat er meer aan projecten gepland wordt in enig jaar dan er in dat jaar aan BDU-geld beschikbaar is. Voorwaarde die hieraan is gesteld is dat binnen 10 jaar niet meer projecten beschikt worden dan er aan financiële middelen beschikbaar is.
Overbesteding in enig jaar houdt in dat de werkelijke bestedingen tot een negatief saldo van de BDU-fondsen leiden.

Stelselwijziging financiering openbaar vervoer
De huidige ramingen laten zien dat in 2017 sprake is van overbesteding, waardoor de MRDH zou moeten gaan lenen. Omdat subsidieaanvragers deze opgaaf hebben gedaan, moeten we er op voorbereid zijn dat overplanning leidt tot overbesteding. Voorgesteld wordt om het mogelijk te maken om op de derdenmarkt geld te lenen. Of en de mate van overbesteding is afhankelijk van een aantal zaken. Die worden toegelicht onder de paragraaf 'opschoonactie'.
Een uitgewerkt voorstel voor de financiering van de overbesteding zal separaat ter besluitvorming worden voorgelegd. Hierin zullen de te stellen kaders worden opgenomen. Conform artikel 2:1 tweede lid van de gemeenschappelijke regeling MRDH, zal de vertegenwoordigende organen in dit geval hun zienswijze worden gevraagd.

Met de huidige inzichten is de verwachte overbesteding in 2017 € 75 miljoen. Naast de structureel optimistische inschatting van subsidieaanmeldingen van gemeenten dragen ook de ondergenoemde stelselwijzigingen bij aan een eenmalige mogelijke overbesteding.
1. Dit wordt in de eerste plaats veroorzaakt door een gewijzigde systematiek van bekostiging van het vervangingsonderhoud infrastructuur vanaf 2017 ten behoeve van de RET. Door de projecten te subsidiëren wanneer ze gereed zijn in plaats van op afbetaling te subsidiëren worden hierdoor minder rentekosten betaald, waardoor er meer geld overblijft om te besteden aan projecten. In 2017 wordt hierdoor € 38 miljoen meer betaald ten opzichte van eerdere ramingen. Het wijzigen van systematiek van bekostiging bewerkstelligt dat de MRDH ten opzichte van de huidige systematiek vanaf 2026 structureel € 24 mln. per jaar minder BDU-geld hoeft in te zetten. Hiermee wordt geld vrijgespeeld voor de invulling van de UAB.
2. In tweede plaats door een gewijzigde systematiek van bekostiging van de kapitaallasten van voertuigen ten behoeve van de RET. Vanaf 2017 zal deze plaatsvinden op basis van een lineair systeem in plaats van op basis van annuïteiten. In 2017 moet daarvoor wel een eenmalige inhaalafschrijving van € 23 miljoen aan de RET worden vergoed. In de 20 jaren daarna wordt hierdoor echter een extra besparing gerealiseerd van in totaal ruim € 40 miljoen.
3. Ten slotte is voor de projecten in het kader van Netwerk RandstadRail en het Actieprogramma Openbaar Vervoer met het Rijk een extra bijdrage overeengekomen. Deze projecten worden in 2016 en 2017 opgeleverd, maar voornoemde rijksbijdrage (€ 16 miljoen) wordt gefaseerd ontvangen in de jaren 2018 t/m 2020. De MRDH financiert deze projecten tot dit bedrag voor.

Opschoonactie van het IPVa
Het volgende is aan de orde:
1. Tijdens het opstellen van het IPVa is tezamen met de gemeenten geconstateerd dat sommige projecten lang op de lijst van aanmeldingen staan, voornamelijk in het Haaglanden gebied. Sommige zijn bijvoorbeeld zes jaar oud. Een deel van deze oude aanmeldingen (bij Haaglanden) tot 1 januari 2015 zijn opgenomen als uitgaven in 2016 en 2017. Hiervoor zijn echter nog geen concreet onderbouwde aanvragen voor subsidiebeschikkingen ontvangen. Dit betreft een bedrag van ongeveer € 72 mln. Het is de vraag of (een deel van) deze aanmeldingen werkelijk leiden af te geven subsidiebeschikkingen en daarmee tot uitgaven in deze jaren. De MRDH probeert met de opschoonactie de geraamde overbesteding zo laag mogelijk te houden door samen met de gemeenten kritisch naar de overplanning te kijken. Dit wordt mede veroorzaakt door de discussie over de extra inwonersbijdrage (bovenop de inkomsten vanuit de BDU) aan het mobiliteitsfonds van het haaglanden deel. (Zie de uitleg hieronder.) Hierdoor is er nu een harde scheidslijn tussen de budgetten tot en met 2017 en de eventuele budgetten vanaf 2018. Bij het Rotterdamse gebied speelt dit niet omdat hier jaarlijks een subsidieplafond geldt, dat bij niet besteding in het jaar meteen vrij valt en er geen inwonersbijdrage is die nu ter discussie staat.
2. De ervaring leert dat uitvoering van beschikte projecten in het algemeen optimistisch geprognotiseerd worden. Jaarlijks wordt een forse omvang, rond de € 100 mln, in de totale

begroting doorgeschoven naar een volgend jaar. In aanloop naar de begroting 2018 zal met de gemeenten kritisch naar de planning van de uitvoering van projecten worden gekeken zodat er een meer realistisch beeld ontstaat.

Bovenstaande punten overziend is de verwachting dat het risico van daadwerkelijke overbesteding niet groot is zowel qua optreden als qua omvang en het wellicht niet nodig zal zijn om werkelijk bij derden gelden aan te moeten trekken.

Financiering voertuigen openbaar vervoer
In de lange termijnfinanciering van (o.a.) de metro's en trams van HTM en RET hebben de gemeenten Den Haag en Rotterdam een groot aandeel. De rentevergoeding voor deze investeringen wordt door de MRDH via concessies aan de genoemde OV-bedrijven vergoed. Momenteel wordt onderzocht, of met de eventuele overname van de lange termijnfinanciering van de investeringen in (in eerste instantie) de trams en metro's van HTM en RET substantieel op de rentevergoeding kan worden bespaard. De op deze wijze vrijkomende BDU-middelen zouden dan op een nader te bepalen andere wijze kunnen worden ingezet. Een voorstel over de (mogelijke) herfinanciering van voornoemde ontwikkelingen wordt u in een later stadium ter besluitvorming voorgelegd.

Inwonersbijdrage Mobiliteitsfonds Haaglanden
In 2016 zal de discussie gevoerd worden over de extra inwonersbijdrage aan het Mobiliteitsfonds. Tot en met 2017 leggen de oud Haaglandengemeenten € 9,14 per inwoner in ten behoeve van de Verkeer en Vervoer opgave in het oud-Haaglandengebied. Dit is als zodanig opgenomen in de begroting. Voor de begroting 2018 zal de discussie of deze inwonerbijdrage zal moeten vervallen of van toepassing zal worden verklaard voor het totale gebied, gevoerd moeten zijn en doorgevoerd. Hierbij zijn alle MRDH-gemeenten betrokken.

Bijlagen

Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026

Bijlage B1: Grote projecten
Bijlage B2: Lopende subsidiebeschikkingen
Bijlage B3: Aanmeldingen
Bijlage B4: In 2015 opgeleverde/afgeronde projecten

Bijlage C: Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg

Bijlage D: Quick Wins

Bijlage E: Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid

Bijlage F: Afkortingenlijst

Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026

In deze bijlage zijn de totaaloverzichten weergegeven van de regio Rotterdam, de regio Haaglanden en de MRDH als sommatie.

Bij de inkomsten wordt, naast de BDU-uitkering, ook rekening gehouden met bijdragen van derden en specifieke bijdragen van het Rijk (Beter Benutten, Rotterdamsebaan).
Met de bijvoeging van alle andere kosten en inzet van reserves van de MRDH, en het doorzicht tot en met 2026, wordt de cumulatieve stand van zaken weergegeven.

Daar waar we de informatie beschikbaar hebben, is ook een actualisatie van de investeringen in 2015 gemaakt. Omdat nog niet beide jaarrekeningen bekend zijn, is deze actualisatie niet volledig. Het IPVa en deze bijlagen worden geactualiseerd op het moment dat nieuwe gegevens bekend zijn.

Meerjarenoverzicht

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beginstand	*Haaglanden*	201.041.437	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729	-50.845.630	-58.036.898	-39.396.434	-53.269.407	-27.054.455	-1.110.520
	Rotterdam	363.679.012	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090	-59.877.482	-41.720.091	-40.302.771	-15.556.645	12.588.536	54.504.431
		564.720.449	**136.037.230**	**-75.042.461**	**-133.996.600**	**-172.484.819**	**-110.723.112**	**-99.756.989**	**-79.699.204**	**-68.826.052**	**-14.465.919**	**53.393.911**
Inkomsten												
BDU + inwonerbijdrage	*Haaglanden*	242.546.870	257.323.563	271.032.895	260.480.053	260.149.509	259.590.261	259.382.368	243.575.644	216.217.727	206.503.427	206.503.427
BDU	*Rotterdam*	266.651.409	287.966.923	261.697.406	261.680.484	261.244.578	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954
		509.198.279	**545.290.486**	**532.730.301**	**522.160.537**	**521.394.086**	**523.730.214**	**523.522.321**	**507.715.597**	**480.357.680**	**470.643.380**	**470.643.380**
Uitgaven												
Apparaatslasten	*MRDH*	9.124.000	9.287.600	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000
Beleid en programmering Verkee	*MRDH*	5.441.123	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Beleid en programmering OV	*MRDH*	5.813.248	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
OV exploitatie + B&O	*Haaglanden*	175.394.288	151.183.913	151.877.963	153.202.213	154.513.675	160.855.125	160.231.763	164.110.244	167.657.275	170.813.992	168.035.625
	Rotterdam	190.340.700	240.861.587	207.617.881	202.561.676	204.929.470	202.237.063	198.977.134	195.648.329	192.249.273	188.778.560	191.234.756
OV netwerk	*Haaglanden*	125.601.272	33.723.173	22.441.556	30.165.552	5.725.702	-	-	13.953.281	-	-	-
	Rotterdam	128.402.113	165.850.600	63.100.000	56.080.108	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.100.000	6.100.000
Verkeer	*Haaglanden*	216.566.162	29.528.223	110.356.039	86.648.207	52.272.533	97.480.904	72.064.641	70.939.591	13.900.000	1.300.000	-
	Rotterdam	81.198.592	117.835.082	19.400.000	15.100.000	18.900.000	28.900.000	48.900.000	28.900.000	28.900.000	18.900.000	18.900.000
		937.881.498	**756.370.177**	**591.684.439**	**560.648.756**	**459.632.380**	**512.764.092**	**503.464.538**	**496.842.445**	**425.997.548**	**402.783.552**	**401.161.381**
Eindstand	*Haaglanden*	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729	-50.845.630	-58.036.898	-39.396.434	-53.269.407	-27.054.455	-1.110.520	28.911.782
	Rotterdam	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090	-59.877.482	-41.720.091	-40.302.771	-15.556.645	12.588.536	54.504.431	93.964.129
		136.037.230	**-75.042.461**	**-133.996.600**	**-172.484.819**	**-110.723.112**	**-99.756.989**	**-79.699.204**	**-68.826.052**	**-14.465.919**	**53.393.911**	**122.875.911**

Bijlage B1 Grote projecten

Een project is groot als de subsidiabele kosten hoger zijn dan € 5 miljoen exclusief btw. In de bijgevoegde lijst zijn zowel lopende beschikkingen als verkenningen en planstudies opgenomen.

Er zijn vier redenen om de grote projecten apart te benoemen en inzichtelijk te maken:
- Ze beslaan een substantieel deel van de investeringsruimte;
- De investeringen zijn over meerdere jaren gepland, waardoor de investeringsruimte in latere jaren soms beperkt is;
- De investeringen zijn vaak gelabeld aan één gemeente of partij, maar het belang is regionaal;
- Door het bij elkaar plaatsen van de grote projecten worden de (financiële) consequenties duidelijker.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën:

VV	Verkeersveiligheid
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
OV	Openbaar Vervoer

Voormalige stadsregio Rotterdam															
Aanvrager	**Proj nr.**	**Projectnaam**	**Cat.**	**Subsidie**	**Al betaald**	**2016***	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
MRDH		Hbekse Lijn	OV	312.000.000	49.649.892	58.000.000	145.000.000	33.500.000	25.850.108							
MRDH		Spoorveiligheid	OV	19.500.000	17.100.000	700.000	1.000.000	700.000								
MRDH		Systeemsprong Sneltramtraject	OV	13.730.000	5.000.000	5.000.000	3.730.000									
MRDH		Stadstram	OV	13.720.600	4.700.000	5.400.000	3.620.600									
MRDH		Tunnelveiligheid	OV	12.000.000	4.000.000	4.000.000	2.000.000	2.000.000								
MRDH		Hart van Zuid	OV	12.000.000				12.000.000								
RET	RDRDM0205	Tramsporen remise Beverwaard	OV	8.177.000	2.819.442	5.357.558										
Rotterdam	RDRDM0204	P+R Beverwaard	FKM	14.021.500	13.069.012	952.488										
Schiedam	SCSCC	P+R Schieveste	FKM	5.250.000	2.032.500	2.317.500	900.000									
Hellevoetsluis	HEHEW0286	Ontsluiting bedrijventerrein Kickersbloem III	VMWS	5.450.000		5.450.000										
MRDH		A16 Rotterdam+ bovenwettelijke milieu eisen	VMWS	64.035.082			64.035.082									
Rotterdam		H6-weg	VMWS	8.600.000			4.300.000	4.300.000								
Vlaardingen		Ongelijkvloerse kruising Marathonweg	VMWS	5.450.000		5.450.000										
GR Nieuw Reijerwaard		Nieuw Reijerwaard	VMWS	5.250.000			5.250.000									
				499.184.182	**98.370.846**	**92.627.546**	**229.835.682**	**52.500.000**	**25.850.108**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voormalig Stadsgewest Haaglanden

Aanvrager	Proj nr.	Projectnaam	Cat.	Subsidie	Al betaald	2016*	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Den Haag		Fietsviaduct A4 bij Ypenburg	FKM	9.000.000					9.000.000							
Den Haag	14FDG006	beschikking knooppuntontw. Den Haag HS-fietspark.	FKM	4.900.000			4.900.000									
Rijswijk	08FRK001	Fietsbrug over het Rijn-Schiekanaal (incl voorfinanciering)	FKM	9.469.164	5.126.511	4.342.653										
Delft		Fietstunnel station Delft Zuid	FKM	7.400.000				7.400.000								
Den Haag	10TDG999	Aanlanding Erasmuslijn bij station Den Haag CS (HSE)	OV	45.557.317	21.700.100	23.857.217										
Zoetermeer	07TZR001	Verlenging Oosterheemlijn t/m A12/ZORO 1e fase	OV	43.300.000	42.130.889	1.199.060										
Zoetermeer		Vervoersknooppunt Bleizo	OV	56.980.000	4.000.000	12.000.000	25.000.000	12.000.000	3.980.000							
NS		Bedieningsovereenkomst station Bleizo	OV	5.500.000					5.500.000							
MRDH	10TDG003	AP.001 Lijn 2	OV	20.202.755	19.913.257	289.498										
MRDH	14TSH014	AP.002 Tracé Koninginnegracht	OV	51.940.442	22.810.762	22.803.280	1.452.273	4.874.126								
MRDH	14TSH015	AP.003 Capaciteit Stationsplein HS	OV	5.357.624		4.045.554	1.641.963									
MRDH	09TDG001	AP.004 Keerlus Madurodam	OV	3.043.000	3.043.000											
MRDH	14TSH016	AP.005 Ombouw Hoornbrug	OV	10.375.009					10.375.009							
MRDH	10TDG009	AP.006 Doortrekken RR naar Bleizo (restbudget naar Bleizo)	OV	27.204.412	11.351.974	0										
MRDH	12TSH004	AP.007 Tophalte HS (budget incl. QW € 1,26 milj)	OV	2.760.504	260.504	475.000	2.025.000									
MRDH		PM.001 Projectmanagement NRR	OV	3.990.000	2.104.151	1.263.130	622.719									
MRDH	14TSH007	AI.002 renovatie Tramtunnels Hollands Spoor en Grote Marktstraat	OV	3.766.421	3.766.421											
MRDH	14TSH008	AI.003 ombouw lijn 9 Vrederust + lijn 16	OV	7.849.205	5.033.840	2.725.473	89.892									
MRDH	14TSH009	AI.004 Ombouw lijn 11 HS-kust	OV	8.249.205	7.405.103	844.102										
MRDH	14TSH010	AI.006 Aanpassingen lijn 19	OV	2.707.737	2.679.042	28.695										
MRDH	14TSH011	AI.007 capaciteitsvergroting RR3 en RR4	OV	1.063.551	1.048.551	15.000										
MRDH	14TSH012	AI.008 aanpassen tracé HS - CS	OV	16.650.000	1.342.747	14.156.404	1.150.849									
MRDH	14TSH013	AI.011 Opstelterrein VOHL (restbudget naar Bleizo)	OV	10.369.824	4.962.206	0										
MRDH		PM.001 Projectmanagement AROVH	OV	5.347.598	2.626.706	2.035.173	685.719									
MRDH	12TSH001	BB19 Ombouw lijn 17 (budget incl. rest BB € 11,596 milj.)	OV	22.883.559	8.183.390	11.596.000										
MRDH	12TSH002/3	BB 23 OV Knelpunten (budget incl rest BB € 0,39 milj)	OV	5.477.565	2.422.726	390.000										
MRDH	14TSH017	ME.002 Tractievoorziening	OV	18.232.465	8.535.601	8.053.522	80.000									
MRDH		Tramlijn 19 Delft Centraal - TU-wijk	OV	53.521.000	40.342.186	820.199	630.483	2.667.430	3.335.000	5.725.702						
Den Haag		HOV baan naast Rotterdamsebaan	OV	13.953.281									13.953.281			
Den Haag	02ADG001	Rotterdamsebaan	VMMS	424.931.458		56.935.979	6.016.934	94.056.039	68.373.207	43.372.533	43.372.534	43.164.641	69.639.591			
Den Haag	11ADG001	Neherkade	VMMS	18.000.000	13.500.000	4.500.000										
Midden-Delfland	12AMD001	Hoipolderweg	VMMS	13.966.030	5.000.000		8.966.030									
Rijnacker-Nootdorp	10APP001	Komkommerweg fase 1	VMMS	5.454.987	3.011.757			2.443.230								
Rijnacker-Nootdorp	13APP001	Oostelijke Randweg fase 2	VMMS	5.000.000	3.750.000			1.250.000								
Rijnacker-Nootdorp	14APP001	Komkommerweg fase 2	VMMS	7.997.178	5.997.884			1.999.295								
Rijswijk	12ARK001	Verbreding Prinses Beatrixlaan Rijswijk/provincialeweg + fietspad	VMMS	7.838.935	4.419.470	3.419.465										
Rijswijk	14ARK001	Reconstructie Haagweg, Fietsstraat en tramhalte Herenstraat	VMMS	4.546.838	2.273.419	2.273.419										
Rijswijk		A4-passage Poorten en Inprikkers (excl indexering, BTW en bijdrage I&M)	VMMS	27.613.497			2.158.952					25.454.545				
Den Haag		A4-passage Poorten en Inprikkers (excl indexering, BTW en bijdrage PZH)	VMMS	17.975.206							17.975.206					
Westland	06AWD001	Zuidelijke Randweg Naaldwijk (Riet Struijkweg)	VMMS	6.742.326	6.588.032	154.294										
Zoetermeer		Aansluitingen A12/N470	VMMS	5.000.000										5.000.000		
RWS		Prins Clausplein/Ontvlechten weefbewegingen A13/A4 Prins Clausplein	VMMS	6.132.880	4.599.660	1.533.220										
Provincie Zuid-Holland	07VZH001	Reconstructie N223 Duurzaam Veilig	VV	16.572.237	12.699.637	3.872.600										
				1.044.823.210	**282.629.526**	**183.628.936**	**55.420.815**	**126.690.119**	**100.563.216**	**49.098.235**	**61.347.740**	**68.619.186**	**83.592.872**	**5.000.000**	**0**	**0**

Bijlage B2 Lopende subsidiebeschikkingen per subsidieontvanger

De hier vermelde openstaande verplichtingen hebben betrekking op (kleine) subsidiebeschikkingen en (kleine) opdrachten. De openstaande verplichtingen worden afgetrokken van de beschikbare ruimte voor investeringen.

De lijsten zijn gesorteerd per gemeente; per regio zijn vervolgens de andere subsidieontvangers, al dan niet gebundeld, opgenomen.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën:

VV	Verkeersveiligheid
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
OV	Openbaar Vervoer

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Delft	12MDT002	Manangementproject Stedelijke Distributie (Delft)	VMVS	46.008
Delft	12MDT003	Implementatie bouwlogistiek (Delft)	VMVS	32.206
Delft	13FDT001	fietspad Rotterdamseweg ts Polweg en Jaffalaan	FKM	68.075
Delft	13VDT003	Palen op fietspaden	VV	5.830
Delft	14ADT001	Verbeteren autobewegwijzering	VMVS	79.750
Delft	14FDT001	Uitbreiden fietsenstalling Coenderpark	FKM	3.942.227
Delft	14VDT003	Verhoogde zebra Vrijheidslaan	VV	1.570
Delft	15FDT001	Kleine fietsveiligheidsmaatregelen	VV	5.625
Delft	15MDT001	DVM Zuidvleugel Verkeerscentrales Delft	VMVS	331.900
Delft	15FDT002	Fietsaansluiting en fietsoversteek Vulcanusweg	FKM	14.790
Totaal Delft				**4.527.981**
Den Haag	07LDG001	Parkeer en Reis Hoornwijck Den Haag	FKM	604.493
Den Haag	12FDG002	Kwaliteit fietspaden 2012 deel N	FKM	159.080
Den Haag	12FDG007	knooppuntontwikkeling DHC - fietsparkeren deel 1	VMVS	916.437
Den Haag	12MDG004	DVM Zuidvleugel maatregel 27a1, 27d en 27e	VMVS	1.025.242
Den Haag	14ADG001	Opt. kruisingen OWN- Aansluiting A12/Voorburg	VMVS	822.267
Den Haag	14FDG005	Fietspad Laakweg	FKM	500.000
Den Haag	14MDG001	plaatsing E-laadvoorzieningen in Haaglanden (C-Z)	VMVS	976.528
Den Haag	14TDG001	subsidie lijn 9 Vrederust - deel Fruitweg	OV	34.578
Den Haag	14VDG001	subsidie KANS 2014 en 2015	VV	10.000
Den Haag	14VDG002	subsidie SP-verkeersparcours 2014 & 2015	VV	41.753
Den Haag	14VDG003	subsidie Biking2Skool 2014 en 2015	VV	70.000
Den Haag	14VDG004	subsidie VLF 2014 en 2015	VV	92.116
Den Haag	14VDG005	Wisseling snelheidsdisplays	VV	50.400
Den Haag	15FDG001	Fietsparkeren binnenstad Den Haag	FKM	225.000
Den Haag	15FDG003	Handhaven Fietsdepot vanaf 2015	FKM	100.000
Den Haag	15VDG001	Verb. verk.veiligh. kp Molenweg met B'kade D'kade	VV	100.000
Den Haag	15VDG002	Schoolroutes en schoolomgeving Fahrenheitstraat UVP10-11	VV	222.120
Den Haag	15FDG002	Herinrichting kruispunt Valkenboslaan-Weimarstraat	FKM	686.736
Den Haag	15VDG003	Herinrichting Beeklaan	VV	100.000
Den Haag	15FDG006	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Leidschenveen (BB16a)	FKM	2.427.390
Den Haag	15FDG004	Fietsparkeren binnenstad Den Haag - fietsenstalling Veerkade	FKM	79.210
Totaal Den Haag				**9.243.350**
Leidschendam-Voorburg	13VLG001	ViaStat Speed Profiles 2013	VV	3.993
Totaal Leidschendam-Voorburg				**3.993**
Midden-Delfland	07VMD004	Verkeersmaatregelen doorgaande route 2007	VV	53.760
Midden-Delfland	08VMD001	Verkeersveiligheidsprojecten gedragsbeinvloedingen 2008	VV	3.600
Midden-Delfland	08VMD002	Fietssuggestiestroken Veenakkerweg (Den Hoorn)	VV	13.760
Midden-Delfland	09VMD002	Verkeersveiligheidsprojecten gedragsbeinvloeding 2009	VV	3.600
Midden-Delfland	13FMD001	Fietsenstalling busstation Maasland	FKM	60.000
Midden-Delfland	15TMD001	OV-halte lijn 37 Heerenesse	OV	20.000
Midden-Delfland	15FMD002	Fietsstraat Beresteyn	FKM	92.500
Totaal Midden-Delfland				**247.220**
Pijnacker-Nootdorp	14FPP004	Fietsproject Pijnackerse Poort	FKM	3.918.235
Pijnacker-Nootdorp	14FPP005	30 km-zone Pijnacker-Noord	FKM	375.000
Pijnacker-Nootdorp	15VPP002	30km/u-zone Pijnacker-Noord, Heesterbuurt	VV	90.000
Pijnacker-Nootdorp	15VPP003	Bordbusters "De scholen zijn weer begonnen" 2016 en 2017	VV	3.280
Totaal Pijnacker-Nootdorp				**4.386.515**
Rijswijk	12FRK001	Fietspad 't Haantje	FKM	32.206
Rijswijk	13FRK001	Opwaarderen fietsvoorzieningen Rembrandtkade	FKM	229.547
Rijswijk	13TRK001	OV bushaltes Rijswijkcluster 2013/2014 fase IV	OV	186.890
Rijswijk	13VRK001	Verkeerseducatie	VV	3.180
Rijswijk	14FRK001	Fietsverb. Rijswijk Buiten Noordhoornseweg-kestanj	FKM	317.650
Rijswijk	14FRK002	Uitbreiding fietsenstallingen Rijswijk	FKM	45.017
Rijswijk	14FRK003	Fietspad S.W. Churchilllaan	FKM	311.982
Rijswijk	14FRK004	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijswijk	FKM	14.664
Rijswijk	14MRK001	DVM Zuidvleugel : netwerkoptimalisatie	VMVS	125.558
Rijswijk	14VRK001	Verkeerseducatie 2013b	VV	1.069
Rijswijk	14VRK002	Verkeerseducatie 2013c	VV	1.750
Rijswijk	14VRK003	30 km-zone Stationskwartier	VV	72.030
Rijswijk	14VRK004	Oversteekplaats L. Kleiweg - Visseringln	VV	8.080
Rijswijk	15FRK001	Uitbreiding fietsparkeercapaciteit woon- en winkelgebieden	FKM	23.600
Rijswijk	15FRK002	Fietsstraat Populierlaan	VMVS	198.773
Totaal Rijswijk				**1.571.996**
Wassenaar	14AWR001	Verkeersregelinstallaties N44	VMVS	835.624
Wassenaar	14FWR001	Verkeersveilh. en bereikbaarh. Wassenaarseslag	FKM	131.250
Wassenaar	14FWR002	Kruispunt Zijdeweg - Wittenburgerweg	FKM	141.374
Wassenaar	14VWR001	Violierenweg-Ter Weerlaan	VV	76.850
Wassenaar	14VWR002	Inrichten veilige schoolzones	VV	2.030
Wassenaar	14VWR003	Rijnlandroute, aansluiting Maaldrift	VV	750.000
Wassenaar	15VWR002	Inrichten veilige schoolzones (deel 1)	VV	38.100
Wassenaar		Herinrichting Windlustweg	VV	14.690
Totaal Wassenaar				**1.989.918**

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Westland	12WWD002	Reconstructie Poeldijksepad	VV	189.954
Westland	13WWD007	Schoolthuisroute 2e fase Barendselaan / Voorstraat	VV	18.230
Westland	14FWD002	Poelzone, fietsbruggen fase 1a Wotwateringbrug	FKM	750.960
Westland	14FWD003	Poelzone, fietspad N211 Nw. Water fase 1a	FKM	192.480
Westland	14WWD002	Rotonde Wateringveldsepolder	VV	456.255
Westland	14WWD007	verk.maatreg.Boomawatering fase 2 aanl. V.Ruijvenl	VV	863.580
Westland	14WWD008	Reconstructie Middenzwet te Wateringen	VV	1.000.000
Westland	14WWD010	Rotonde Pijletuinenweg/ Middelbroekweg	FKM	860.620
Westland	15FWD001	Poelzone, fietsbruggen fase 1b Brug bij de vispaaiplaats	FKM	136.900
Westland	15WWD001	Verk.maatreg. Boomawatering fase 5a Bochtverbreding Casembrootlaan 35	VV	25.490
Totaal Westland				**4.494.469**
Zoetermeer	13MZR001	Dynamisch parkeer verwijssysteem Dorpstraat	VM/VS	287.500
Zoetermeer	13MZR002	gebiedsaanpak Zmeer fietsnetwerk bedrijventerrein	VM/VS	41.000
Zoetermeer	14AZR001	Kruising Amerikaweg - Vorstiusrode	VM/VS	438.025
Zoetermeer	14FZR001	Fietsenst. tramh. RR Zmeer deel 1	FKM	37.131
Zoetermeer	14VZR001	Fietslessen groepen 4 en 6	VV	19.950
Zoetermeer	14VZR002	Aanl. ontsluit.weg Aralmeer-oostweg distr.MssEtam	VV	119.000
Zoetermeer	14VZR003	Verwijderen of aanpassen obstakels in fietspaden	VV	26.370
Zoetermeer	15FZR002	Fietsst. tramh. RR Zmeer Fietskl. OV-halte Vweg	FKM	12.424
Zoetermeer	15VZR001	Fietslessen groep 4 en 6 basisscholen 2015/2016	VV	31.850
Zoetermeer	15VZR002	Aanpassen Osylaan ter hoogte van het CKC	VV	18.770
Zoetermeer	15VZR003	Kruising Schoolstr., V. Dieslaan, Clauslaan, Stolberglaan	VV	75.600
Zoetermeer	15FZR001	Bebording pleinen Mandelabrug	FKM	7.020
Zoetermeer	15FZR004	Verbeteren fietsparkeren Dorpsstraat	FKM	19.850
Totaal Zoetermeer				**1.134.490**
ProRail	10FDN001	Uitbreiding fietsparkeervoorzieningen NS stations 2010	FKM	886.380
ProRail	14FDN001	Uitbreiding fietsenstalling tranche |||	FKM	659.000
Totaal ProRail				**1.545.380**
Provincie Zuid-Holland	13FZH001	Combitunnel Westerlee	FKM	507.047
Provincie Zuid-Holland	13FZH002	Fietstunnel Maasdijk	FKM	542.355
Provincie Zuid-Holland	13FZH003	sterfietsroute fietsverbinding Vlietpolderplein	FKM	2.568.829
Provincie Zuid-Holland	14FZH001	Energietransitie Fietsverbinding Vlietpolderplein	FKM	500.000
Provincie Zuid-Holland	14FZH002	Fietspad Oude Leede	FKM	146.930
Provincie Zuid-Holland	15VZH001	Rotonde Monster	FKM	2.207.083
Provincie Zuid-Holland	14TSH006	Vernieuwen/ophogen Sint Sebastiaansbrug	OV	1.713.166
Provincie Zuid-Holland	14MZH001	subsidie DVMZuidVleugel Reistijdcamera's	VM/VS	21.234
Provincie Zuid-Holland	14MZH003	DVMZuidVleugel Zes DRIP's PZH BB27b3	VM/VS	175.545
Provincie Zuid-Holland	14AZH001	Capaciteitsmaatregelen N206/A44	VM/VS	211.680
Provincie Zuid-Holland	07VZH001	Reconstructie N233 Duurzaam Veilig	VV	4.241.428
Provincie Zuid-Holland	13VZH001	Rotonde Meerlaan - N206	VV	538.736
Provincie Zuid-Holland	14VZH001	N220 aansluiting Heenweg/Papedijk, 's Gravenzande	VV	40.187
Totaal Provincie Zuid-Holland				**13.414.220**
Rijkswaterstaat	13ADN002	verbreden toerit N14-A4 Leidschendam	VM/VS	228.000
Rijkswaterstaat	13ADN003	A13 Rijswijk - Ypenburg verlengen opstelstrook	VM/VS	190.400
Rijkswaterstaat	15ADN001	Aansluiting A4-Leidschendam-Zoetermeerse Rijweg VRI's BB12c	VM/VS	904.336
Totaal Rijkswaterstaat				**1.322.736**
DON/Wortelboer/Flyover Opleidingen	04VSH002	Dodehoek projecten	VV	157.691
DTV Consultants	15MSH002	Onderst. koppelen VRI's Haaglanden	VM/VS	4.750
Faculteit Universiteitsdienst	12FDG006	Procestrekker handhaving fietsparkeren	FKM	8.548
Gemeente Leiden	14FDN002	Onderdoorgang A44 - Niels Borhweg - fase 1 BB42	VM/VS	102.259
Haags Centrum voor Onderwijsbegeleidi	07VDN001	Verkeerseducatie voortgezet onderwijs deel 2 (HCO)	VV	112.336
Heijmans Wegen B.V.	10MZR001	Opdracht Swift III Drips	VM/VS	57.052
HTM Exploitatie	14TSH005	beschikking Valkenbosbrug	OV	375.000
Mobycon Concordis Groep	14MSH002	Doorgeef e-fiets Haaglanden-uitbreiding	FKM	2.900
OnderwijsAdvies	03VSH003	Verkeersleerkracht/Onderwijsadviseur	VV	639.842
Opdrachten aan derden (tramlijn 1)		Tramlijn 1 (Delft)	OV	855.368
Opdrachten aan derden (tramlijn 19)		Tramlijn 19 (Delft)	OV	32.361
Opdrachten aan derden (Beter Benutten)		Slimreisbudget, wagenpark, nachtdistributie, pendelvervoer	VM/VS	139.033
Opdrachten aan derden (BBV)		Studies, begeleiding	VM/VS	48.608
Opdrachten aan derden (VV)	05VSH001	BOB	VV	4.682
Opdrachten aan derden (VV)	06VSH002	Alcohol, zeven sloten, Advoss, VVN	VV	10.790
Royal Haskoning DHV	13MSH018	Uitbreiding NDW levering Delft	VM/VS	2.000
Opdrachten aan diverse derden (FKM)	12FDG006	Handhaving fietsparkeren	FKM	61.169
Stichting Urgenda	13MDN001	Schoon rijden Haaglanden WeShare	VM/VS	179.537
Openstaande verplichtingen kleine projecten SGH				**46.676.193**

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Albrandswaard	ALALK02614	Fiets in de keten Albrandswaard 2012 ALALK02614	FKM	19.801
Albrandswaard	ALALC02825	Aanp. route buslijn182 ALALC02825	OV	53.000
Totaal Albrandswaard				**72.801**
Barendrecht	BDBDF02867	Fietspad Oude Maaspad BDBDF02867	FKM	98.000
Barendrecht	BDBDD02898	DVMZuidvleueg VRI onderligg. wegennet 37c (BB) 1e	VMVS	60.000
Barendrecht	BDBDD02899	Verb. funct. verk.reg.centr. 42B (BB) B'drecht BDB	VMVS	19.500
Barendrecht	BDBDD03033	Verb. funct. verkeerscentr. BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMVS	7.500
Barendrecht	BDBDE03049	Verkeerseducatie Barendrecht 2015	VV	10.000
Totaal Barendrecht				**195.000**
Brielle	BIBIE02856	BROEM-dag Brielle 2014 BIBIE02856	VV	1.046
Totaal Brielle				**1.046**
Capelle aan den IJssel	CYCYH02855	Haltetoeg.Capelle a/d Ijssel CYCYH02855	OV	32.000
Capelle aan den IJssel	CYCYH03042	Haltetoegankelijkheid bushalten De Linie de Duikerlaan	OV	34.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD02847	Optimaliseren algeracorridor fase 1 (BB) CYCYD0284	VMVS	495.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02885	DVMZuidvl. VRI's onderl. wegennet 37c (BB) 1e tra	VMVS	21.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02886	Optimalisatie Algeracorridor fase 2 (BB) CYCYD0288	VMVS	76.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD02887	DVMZuidvl. VRI's onderl. wegennet 37c (BB) 2e tra	VMVS	16.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02892	DVMZuidvl. VRI onderl.wegnet. 37c (BB) capelle 3e	VMVS	10.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD03023	Verk.camera's Capelle, Beter benutten maatreg. 42B	VMVS	12.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD03034	Extra objectcamera BB maatregel 46	VMVS	19.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD03038	Verb. funct. verk.reg.centr. (BB37C) en opt. Algeracorridor (BB46)	VMVS	30.000
Totaal Capelle aan den IJssel				**747.000**
Hellevoetsluis	HEHEH03019	Toegankelijkheid Halteplaatsen 2015 HEHEH03019	OV	15.000
Totaal Hellevoetsluis				**15.000**
Krimpen a/d IJssel	KYKYH02841	Haltetoegankelijkheid Nw. Tiendweg KYKYH02841	OV	10.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYH03046	Haltetoegankelijkheid 9 bushaltes voor mindervaliden	OV	72.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYD03043	Verb. funct. verk.reg.centr.afkoop B&O BB maatregel 37C en 42B	VMVS	2.130
Krimpen a/d IJssel	KYKYD03047	Optimaliseren Algeracorridor, monitoring (BB46)	VMVS	55.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYV02752	Kruispunt Burgemeester Aalberslaan-Mddenwetering	VV	141.500
Krimpen a/d IJssel	KYKYV03037	Fietspad en verkeerseducatie Krimpenerwaard College	VV	191.000
Totaal Krimpen a/d IJssel				**471.630**
Lansingerland	LALAC02860	P+R Westpolder-Bolwerk (QMRV) LALAC02860	FKM	882.750
Lansingerland	LALAF02380	Regionale fietsroute 7 LALAF02380	FKM	96.600
Lansingerland	LALAF02611	Fietspad Kasteel-Rodenrijs (sfr) LALAF02611	FKM	438.000
Lansingerland	LALAF02613	Verlichting fietspad Provincialeweg Landscheiding	FKM	25.500
Lansingerland	LALAK02827	Fietsparkeervoorziening OVhaltes Lansingerland LA	FKM	34.500
Lansingerland	LALAK02853	Fietsparkeren westpolder fase 3 (QMRV)LALAK02853	FKM	71.500
Lansingerland	LALAH02864	Haltetoeg. L'singerland Groendalseweg LALAH02864	OV	17.500
Lansingerland	LALAV03072	30km/u-zone Sterrenweg	VV	6.500
Lansingerland	LALAV03025	Veilige schoolomgeving Wilderszijde	VV	46.000
Totaal Lansingerland				**1.618.850**
Maassluis	MAMAH03022	Bushaltetoegankelijkheid 2015	OV	10.000
Maassluis	MAMAE03021	Verkeerseducatie Maassluis 2015	VV	7.500
Totaal Maassluis				**17.500**
Nissewaard	SPSPF02832	Fietsverb. Winston Churchillaan (BB) SPSPF02832	FKM	454.000
Nissewaard	NINIH03044	Haltetoegankelijkheid Nissewaard 2015	OV	164.000
Nissewaard	NINID03032	Verb. funct. verk.centr. BB42, afkoop B&O 37C en 42B	VMVS	13.500
Nissewaard	SPSPD02895	Verb. fundt. verk.reg.centr. 42B (BB), verk.camera	VMVS	29.000
Nissewaard	SPSPD02901	Verb. funct. verk.reg.centr. 42B (BB) syst.kopp SP	VMVS	43.250
Nissewaard	SPSPE02858	Verkeerseducatie 2014 Spijkenisse SPSPE02858	VV	9.500
Totaal Nissewaard				**713.250**
Ridderkerk	RIRIF02859	Fietsvoorz. Rijnsingel-Kievitsweg - route 9 RIRIF0	FKM	209.500
Ridderkerk	RIRIF03048	Reconstructie kruispunt Donkerslootweg-Vlietlaan -route 03/497	FKM	204.500
Ridderkerk	RIRIH02546	Haltetoegankelijkheid 2011 RIRIH02546	OV	16.000
Ridderkerk	RIRIH02869	Haltetoegankelijkheid 2014 Ridderkerk RIRIH02869	OV	54.000
Ridderkerk	RIRIH03020	Haltetoegankelijkheid Ridderkerk 2015	OV	15.000
Ridderkerk	RIRIE03054	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015	VV	6.500
Totaal Ridderkerk				**505.500**
Rotterdam	RDRDM01098	P+R Kralingse Zoom RDRDM01098	FKM	250.000
Rotterdam	RDRDC02577	Regionale P+R verwijzing RDRDC02577	FKM	300.250
Rotterdam	RDRDC02743	FidK, Station Blijdorp RDRDC02743	FKM	5.000
Rotterdam	RDRDF02418	Fietsvoorz Proveniersplein RDRDF02418	FKM	47.500
Rotterdam	RDRDF02683	Fietsvoorzieningen Hoofdweg en Koningslaan RDRDF02	FKM	343.000
Rotterdam	RDRDF02691	Fietspad G.K. van Hogendorpweg (sfr) RDRDF02691	FKM	196.750
Rotterdam	RDRDF02692	Fietspad Rosestraat - Roentgenstraat (F16) RDRDF02	FKM	27.000
Rotterdam	RDRDF02726	Fietspad Stieltjesplein (F16) RDRDF02726	FKM	102.000
Rotterdam	RDRDF02727	Fietspad Havenspoorpad RDRDF02727	FKM	400.000
Rotterdam	RDRDF02729	Fietspad Posthumalaan - route 5 RDRDF02729	FKM	37.250
Rotterdam	RDRDF02749	Fietspad Stadionlaan- Sportlaan RDRDF02749	FKM	175.250
Rotterdam	RDRDF02750	Fietspad Volgerweg RDRDF02750	FKM	178.000
Rotterdam	RDRDF02837	Fietspad Groene Kruisweg (BB) RDRDF02837	FKM	45.500

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Rotterdam	RDRDF02838	Fietspad Maashaven o.z. (BB)	FKM	68.000
Rotterdam	RDRDF02839	Fietsoversteken Kralingse Zoom (BB) RDRDF02839	FKM	26.000
Rotterdam	RDRDF02840	Fietsstraat Schulpweg (BB) RDRDF02840	FKM	65.250
Rotterdam	RDRDF02842	Fietsverbinding G.J. de Jonghweg RDRDF02842	FKM	101.500
Rotterdam	RDRDF02865	Fietsverbinding Parkhaven	FKM	309.000
Rotterdam	RDRDF02875	Molenvliet - route 484 RDRDF02875	FKM	20.500
Rotterdam	RDRDF02879	Fietspad Rochussenstr. zuidzijde - route 420 RDRDF	FKM	22.750
Rotterdam	RDRDF02880	Fietspad Park 16-hoven Overschiese Kleiweg fase1 (	FKM	79.500
Rotterdam	RDRDF02881	Fietspad Crooswijkseweg - route 511RDRDF02881	FKM	28.250
Rotterdam	RDRDF02904	Schakel Sydneystraat - Polderdwarsweg	FKM	460.500
Rotterdam	RDRDF03050	Pleinweg Zuidzijde - route 2	FKM	229.500
Rotterdam	RDRDK02636	Fiets in de keten Prins Alexander RDRDK02636	FKM	138.500
Rotterdam	RDRDK02637	Fiets in de keten Noord RDRDK02637	FKM	1.000
Rotterdam	RDRDK02641	Fiets in de keten Kralingen-Crooswijk RDRDK02641	FKM	10.500
Rotterdam	RDRDK02744	FidK, OV-haltes Oostpl. Eendr.pl. Dijkz, Leuveh. C	FKM	17.000
Rotterdam	RDRDK02745	FidK, Willemsbrug-Prinsendam-Wilhelminaplein (BB)R	FKM	17.000
Rotterdam	RDRDK02747	FidK, Meijersplein-Melanchtonweg-Bushalte Schelpwe	FKM	65.500
Rotterdam	RDRDK02857	Fietsenstalling station R'dam Blaak RDRDK02857	FKM	327.500
Rotterdam	RDRDP02686	Fietsparkeren metrostation Kralingse Zoom (BB) RDR	FKM	87.500
Rotterdam	RDRDP02728	Fietstrommels Rotterdam 2013 RDRDP02728	FKM	69.500
Rotterdam	RDRDR01649	Tijdelijke P+R Kralingse Zoom RDRDR01649	FKM	75.700
Rotterdam	SRSRR02363	Pilot P+R doelgroep Slinge en Alexander SRSRR02363	FKM	74.216
Rotterdam	RDRDM02050	Tramsporen remise Beverwaard RDRDM02050	OV	5.357.558
Rotterdam	RDRDC02843	Verbreden tramperrons R'dam CS RDRDC02843	OV	40.000
Rotterdam	RDRDC02845	Doorstr. OV Str.w.-Ceintuurb. en adapt. RDRDC02845	OV	113.000
Rotterdam	RDREM02724	Gem.Rdam inpassingontw. toegankelijke tramhaltes R	OV	1.320
Rotterdam	SRSRM02543	Aanpassing keerlus Marconiplein SRSRM02543	OV	37.774
Rotterdam	SRSRM02561	Engineering Keizerswaard SRSRM02561	OV	200.000
Rotterdam	SRSRM02564	Keizerswaard SRSRM02564	OV	2.278.746
Rotterdam	SRSRM02590	Keerlus Marconiplein SRSRM02590	OV	1.881.961
Rotterdam	SRSRM02755	Vertragingskosten keerlus Marconiplein SRSRM02755	OV	87.203
Rotterdam	SRSRM02765	Binnenlus Keizerswaard (garants.mat.kst) SRSRM0276	OV	1.378.978
Rotterdam	SRSRO02805	Doorstroming OV & Proef lijn 21/24 SRSRO02805	OV	2.443
Rotterdam		Toegankelijkheid bushaltes SRR	OV	6.456
Rotterdam	RDRDH02684	Haltetoegankelijkheid Beverwaardseweg RDRDH02684	OV	48.000
Rotterdam	RDRDH02812	Toegankelijke bushaltes M. Kingweg RDRDH02812	OV	15.000
Rotterdam	RDRDO02398	Herinr busstation Rdam Alex. RDRDO02398	OV	87.000
Rotterdam	RDRDO02656	Verkenning stedenbaanstation Stadionpark (BB) RDRD	OV	168.000
Rotterdam	RDRDO02685	Doorstroming OV maatregel 440 bushalte Rijnhaven (	OV	32.000
Rotterdam	RDRDO02690	Bochtaanpassing Heemraadssingel-Mathenesserlaan (B	OV	3.000
Rotterdam	RDRDO02819	Programma NTOV - versnelling OV lijnen RDRDO02819	OV	86.590
Rotterdam	RDRDO03012	Nieuwe bushaltes dienstregeling 2015 RDRDO03012	OV	146.000
Rotterdam	RDRDF02731	Fietsverkeer Kralingen-Feijenoord (BB)	VMVS	1.010.750
Rotterdam	RDRDM02054	Pettendijk BDU deel RDRDM02054	VMVS	461.366
Rotterdam	RDRDC02848	P+R bewegwijz. op A- en N-wegen (QWRV) (herz) RDRD	VMVS	377.700
Rotterdam	RDRDD02366	Dynamische routebegeleiding (incl 2e fase) RDRDD02366	VMVS	1.985.100
Rotterdam	RDRDD02761	Verb. functioneren verkeerscentrales R'dam (BB-42A	VMVS	205.000
Rotterdam	RDRDD02816	Open verkeersdata 44c (BB) RDRDD02816	VMVS	16.500
Rotterdam	RDRDD02852	5 DRIPS in Capelle, Krimpen, Vdingen & S'dam 42b	VMVS	186.500
Rotterdam	RDRDD02888	Verb. funct. verkeersreg.centr. 42B (BB) verkeersc	VMVS	9.750
Rotterdam	RDRDD02900	Verb. funct. verk.reg.centr.42B (BB), kopp.cameras	VMVS	11.000
Rotterdam	RDRDD03026	Tekstdisplays, beter Benutten maatregel 46	VMVS	136.000
Rotterdam	RDRDD03035	verb. funct. verk.centrales BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMVS	27.000
Rotterdam	RDRDV02878	Blackspot 2e Rosestraat - Colosseumweg RDRDV02878	VMVS	134.000
Rotterdam	RDRDW02618	Ontsluiting Nesselande 4e fase RDRDW02618	VMVS	1.000.000
Rotterdam	RDRDW02695	Aanleg ventweg Vierhavenstraat RDRDW02695	VMVS	293.250
Rotterdam	RDRDX02404	Inwinnen reistijdgeg A15 corri RDRDX02404	VMVS	49.600
Rotterdam	SRSRD02850	Regelscenarios BB 37C, 42B en 46	VMVS	47.747
Rotterdam	RDRDV03065	30km/uur gebied Stadsdriehoek Laurenskwartier	VV	30.000
Rotterdam	RDRDE02559	Verkeerseducatie Rotterdam 2012 RDRDE02559	VV	75.000
Rotterdam	RDRDE02710	Verkeerseducatie Rotterdam 2013 RDRDE02710	VV	50.000
Rotterdam	RDRDE02811	Verkeerseducatie Rotterdam 2014 RDRDE02811	VV	50.000
Rotterdam	RDRDE03030	Verkeerseducatie Rotterdam 2015	VV	63.750
Rotterdam	RDRDV00994	Blackspot Pleinw-Wolphaertsb. RDRDV00994	VV	7.500
Rotterdam	RDRDV01904	3 Blackspots Hillelaan RDRDV01904	VV	153.100
Rotterdam	RDRDV02228	DV weginr Burg Baumannlaan RDRDV02228	VV	150.600
Rotterdam	RDRDV02252	Blackspot Olympiaweg-Smeetl.w. RDRDV02252	VV	66.000
Rotterdam	RDRDV02391	30 km Groenenhagen RDRDV02391	VV	37.500
Rotterdam	RDRDV02517	RBlackspot Spinozaweg-Smeetlandseweg DRDV02517	VV	54.250
Rotterdam	RDRDV02520	Blackspot Laan op Zuid/Lodewijk Pincoffsweg RDRDV0	VV	214.500
Rotterdam	RDRDV02521	Blackspot Boezemweg-Warande RDRDV02521	VV	52.000
Rotterdam	RDRDV02530	Blackspot Giessenweg/Industrieweg RDRDV02530	VV	79.500
Rotterdam	RDRDV02701	Spinozaweg herprofileren en saneren blackspots RDR	VV	317.250
Rotterdam	RDRDV02741	Blackspot Dortse- Mijnsherenlaan- Puttershoekstr.	VV	6.500
Rotterdam	RDRDV02742	Blackspot Groeninx van Zoelenlaan - Akkeroord RDRD	VV	37.000

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Rotterdam	RDRDV02746	Blackspot Mathenesserdijk - Mathenesserbrug - Math	VV	53.000
Rotterdam	RDRDV02748	Blackspot Groene Kruisweg RDRDV02748	VV	231.750
Rotterdam	RDRDV02751	Blackspot Dorpsweg - Fuutstraat (BS) RDRDV02751	VV	439.500
Rotterdam	RDRDV02754	Blackspot President Rooseveltweg-Marshallweg RDRDV	VV	281.000
Rotterdam	RDRDV02882	Blackspot kruising Motorstraat-Strevelsweg	VV	15.750
Rotterdam	RDRDV03024	BS Pascallweg-Catullusweg RDRDV03024	VV	49.000
Totaal Rotterdam				**24.838.908**
Schiedam	SCSCF01479	Fietspaden 's-Gravelandseweg-Noord SCSCF01479	FKM	85.500
Schiedam	SCSCF02660	Fietspad 's-Gravelandseweg-Schievestte (route 414)	FKM	68.500
Schiedam	SCSCF02760	Poldervaartroute (excl.A20 Passage) (BB) SCSCF0276	FKM	1.405.000
Schiedam	SCSCF02806	Poldervaartroute A20 passage (BB) SCSCF02806	FKM	660.500
Schiedam	SCSCO02702	Tramplus Proveniersbrug + fietspad 's Gravelandsew	FKM	131.000
Schiedam	SCSCP02138	Fietsstalvoorzieningen 2008 SCSCP02138	FKM	33.000
Schiedam	SCSCC02756	Stedelijke distributie Schiedam (QMRV) SCSCC02756	VMVS	72.000
Schiedam	SCSCV01462	Fietspad Nieuw Mathenessestraat SCSCV01462	VV	857.000
Schiedam	SCSCV01914	Rotonde Nieuwlandplein SCSCV01914	VV	138.100
Schiedam	SCSCV02180	Verkeerseducatie 2008 SCSCV02180	VV	2.506
Totaal Schiedam				**3.453.106**
Vlaardingen	VLVLD03009	37C/42B systeemkoppeling Vlaardingen	VMVS	36.500
Vlaardingen	VLVLD03010	42B Plaatsing camera's (BB)	VMVS	72.500
Vlaardingen	VLVLD03036	Verb. funct. verk.centrales BB42 keerscenario	VMVS	18.000
Vlaardingen	VLVLE02872	Verkeerseducatie Vlaardingen 2014 VLVLE02872	VV	6.500
Vlaardingen	VLVLD03068	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2015 VLVLH03068	OV	200.000
Vlaardingen	VLVLV02535	Schoolzones 2011 VLVLV02535	VV	19.500
Totaal Vlaardingen				**353.000**
Westvoorne	WWWE02834	Verkeersleerkracht Westvoorne WWWE02834	VV	6.500
Totaal Westvoorne				**6.500**
De Verkeersonderneming	SRVOX	Beter Benutten Vervolg, diversen	VMVS	2.309.377
De Verkeersonderneming	SRVOX	Beter Benutten, diversen	VMVS	3.233.475
Totaal De Verkeersonderneming				**5.542.852**
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDF02889	BS en fietspad Waalhaven Oostzijde	FKM	181.500
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDO02663	Pers.vervoer over water in Stadshaven HBRDO02663	OV	76
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDO02861	Pers.vervoer over water in stadsh. 2014 HBRDO02861	OV	153.789
Havenbedrijf Rotterdam	HBRWD02896	Realisatie Handhavings- en controlelocatie Tweedweg Rotterdam 43a (BB)	VMVS	72.000
Totaal Havenbedrijf Rotterdam				**407.365**
ProRail	SRSRP02593	Fietsparkeervoorzieningen bij OV-knooppunten (3e t	FKM	277.000
ProRail	SRSRP02717	ProRail VAT-kst fietsenstalling R'dam Alexander SR	FKM	50.000
ProRail	SRSRP02807	Fietsparkeervoorz. bij OV knooppunt (4e tranche) S	FKM	374.500
Totaal ProRail				**701.500**
Provincie Zuid-Holland	ZHLAF01963	Fietsr.Noordeindse-Klwijkseweg ZHLAF01963	FKM	678.900
Provincie Zuid-Holland	ZHLAF01964	Fietsroute Noordeindseweg ZHLAF01964	FKM	1.508.059
Provincie Zuid-Holland	ZHRDF02480	Fietspad DOP NOAP zuidzijde ZHRDF02480	FKM	416.500
Provincie Zuid-Holland	ZHWVF00915	Fietspad langs N496 Westvoorne ZHWVF00915	FKM	826.000
Provincie Zuid-Holland	ZHZHF02845	Fietspad N492 (F581) Rotterdam-Hoogvliet (BB) ZHZH	FKM	299.000
Provincie Zuid-Holland	ZHZHM02436	N57/N218 ongelijkvloerse kruising ZHZHM02436	VMVS	1.994.600
Provincie Zuid-Holland	ZHZHD03004	42B verb. funct. verk.centrales syst.kopp. PZH BB	VMVS	54.500
Provincie Zuid-Holland	ZHWVV00918	N218 Rotonde Kleidijk/Brielsew ZHWVV00918	VV	150.396
Totaal Provincie Zuid-Holland				**5.927.955**
RET NV	RERDO02275	Tramplus Ridderkerklijn RERDO02275	OV	514.625
RET NV	REREM	Toegankelijke tramhaltes (diverse projecten)	OV	3.504.000
RET NV	REREM02762	Stadstram voorfinanciering engineering	OV	174.200
RET NV	RERECO2830	Doorstr. OV: proef rijtijdverk. 21/24 RERECO2830	OV	257.750
RET NV	SRSRM02564	RET Stedin Keizerswaard SRSRM02564	OV	28.144
RET NV	RERECO2736	Doorstromingsmaatregelen OV locatie Eendrachtsweg	VMVS	58.000
Totaal RET NV				**4.536.719**
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWR02893	P+R verw.syst. afk. B&O RWRWR02893	FKM	1.848.000
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWR02894	P+R clusterborden realisatie (QMRV) RWRWR02894	FKM	1.848.500
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWD02720	Incidentmanagement (43) en CAR (BB) RWRWS02720	VMVS	67.500
Totaal Rijkswaterstaat Z-H				**3.764.000**
Waterschap Hollandse Delta	HDSPF01847	Fietsroute Aaldijk-Spui HDSPF01847	FKM	431.500
Waterschap Hollandse Delta	HDHDD03013	Beter Benutten maatregel 37C en 42B (BB)	VMVS	37.000
Waterschap Hollandse Delta	HDHDD03039	Verb. funct. verk.centr. afk.b&o Bb maatregel 37C en 42B	VMVS	4.901
Totaal Waterschap Hollandse Delta				**473.401**
Arcadis/DTV/Prologistics	SRSRD02808	Regelscenarios BB 37C, 42B en 46	VMVS	83.766
Bleizo	SRSRW02485	Laan van Mathenesse SRSRW02485	VMVS	300.000
Diverse opdrachtnemers	SRSRE02814	BOB, verkeerseducatie	VV	4.348
Gemeente Zwijndrecht	ZWZWF02733	Fietsverbinding Brugweg (F16) ZWZWF02733	FKM	120.000
NBd Nationale Bewegwijzeringsdienst	SRSRF03018	Bewegwijzering F16	FKM	3.146
Stadsgewest Haaglanden	SRSRD02835	BB pakket 37A, 44B, 37D en Bereik! 2014 (BB) SRSRD	VMVS	445.000
Openstaande verplichtingen kleine projecten SR				**55.319.144**

Bijlage B3 Aanmeldingen

In 2015 hebben gemeenten en andere partijen nieuwe aanmeldingen voor subsidie ingediend. In november en december is een ronde geweest die zich voornamelijk richtte op aanmeldingen voor het jaar 2017.

In het eerste kwartaal van 2016 is een opschoonactie gehouden waarbij het aantal aanmeldingen binnen de voormalige regio SGH met een kleine € 15 miljoen is teruggebracht. De aanmeldingen zijn verder gefaseerd over een periode van 5 jaar. De aanmeldingen die in het eerste kwartaal van 2016 zijn beschikt, zijn nu ondergebracht in bijlage B2.

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Den Haag	DG69	juni-09	Kempstraat	VV	400.000	200.000		200.000			
Den Haag	HGL202	april-10	Fietspad Finnenburg	FKM	850.000	425.000	425.000				
Den Haag	DG75	februari-11	Schoolroutes en schoolomgeving, diverse lokaties cluster UVP12-13	VV	131.120	65.560	65.560				
Den Haag	DG76	juni-11	Willem de Zwijgerlaan	VV	660.000	495.000				495.000	
Den Haag	QW3016	januari-12	P&R Forepark	FKM	806.987	368.487	368.487				
Den Haag	QW3010/HGL451	januari-12	Verbeteren fiets sterroute Scheveningen	FKM	4.459.731	2.593.731		2.593.731			
Den Haag	BB16b/HGL450	15FDG007	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld	FKM	3.200.000	2.336.134	774.000	1.562.134			
Den Haag	HGL087	februari-13	Fietspad spoortunnel Hildebrandplein	FKM	290.000	140.000	140.000				
Den Haag	HGL828	februari-13	Fietsparkeren binnenstad Den Haag (cluster)	FKM	1.750.000	170.000		170.000			
Den Haag	HGL464	februari-13	Fietsvoorzieningen Bankastraat	FKM	1.000.000	500.000	500.000				
Den Haag	HGL067	februari-13	Toeleidend fietspad fietsviaduct A4 - Westvlietweg	FKM	1.500.000	500.000				500.000	
Den Haag	HGL409	februari-13	Vrijliggend fietspad Madesteinweg	FKM	3.000.000	1.500.000		1.500.000			
Den Haag	HGL??	maart-13	Fietsvoorzieningen Zuiderparklaan	FKM	3.600.000	1.600.000	1.600.000				
Den Haag	HGL270	maart-14	Fietsvoorzieningen Spoorlaan	FKM	500.000	250.000			250.000		
Den Haag	DG98	maart-14	Herinrichting kruispunt Berensteinlaan / Hengelolaan	VV	300.000	150.000	150.000				
Den Haag	DG99	maart-14	Herinrichting kruispunt Maartensdijklaan / Meppelweg	VV	300.000	150.000	150.000				
Den Haag	HGL388	april-14	Fietsvoorzieningen Stationsweg en Wagenstraat (sterfietsroute Rijswijk)	FKM	1.500.000	750.000		375.000	375.000		
Den Haag	HGL??	december-14	Kwaliteit fietspaden 2015 (cluster)	FKM	700.000	350.000	350.000				
Den Haag	HGL289/838	juni-15	Fietsvoorzieningen smalle deel Laan van Meerdervoort	FKM	2.350.000	900.000	450.000	450.000			
Den Haag	HGL077/838	juni-15	Fietsvoorzieningen smalle deel Javastraat	FKM	1.400.000	445.620	445.630				
Den Haag	DG103	oktober-15	Kinderen Anders Naar School (KANS) 2016	VV	10.000	5.000	5.000				
Den Haag	DG101	oktober-15	Veilig leren Fietsen 2016	VV	100.500	50.250	50.250				
Den Haag	DG102	oktober-15	Verkeersparcours 2016	VV	42.000	21.000	21.000				
Den Haag	SGH	december-15	Biking 2 school 2016	VV	70.000	35.000	35.000				
Den Haag	SGH	december-15	Kinderen Anders Naar School (KANS) 2017	VV	10.000	5.000		5.000			
Den Haag	SGH	december-15	Veilig leren Fietsen 2017	VV	100.500	50.250		50.250			
Den Haag	SGH	december-15	Verkeersparcours 2017	VV	42.000	21.000		21.000			
Den Haag	SGH	december-15	Biking 2 school 2017	VV	70.000	35.000		35.000			
Den Haag	SGH	december-15	Pilot Haagsche stadsfiets A naar B	FKM	50.000	25.000	25.000				
Den Haag	SGH	15FDG008	Laan van Meerdervoort (ts Azaleaplein en Thorbeckelaan)	FKM	6.050.000	1.380.000	1.380.000				
Den Haag	SGH	12FDG007	knooppuntontwikkeling DHC - fietsparkeren deel 2 (BB21)	FKM		1.425.062	712.531	712.531			
Den Haag	HGL492	maart-15	Fietsstroken Waalsdorperweg	FKM	850.000	200.000		200.000			
Den Haag	HGL493	juni-15	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld; 2e tranche	FKM	3.250.000	825.000			825.000		
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Scheveningseweg	FKM	400.000	200.000		200.000			
Den Haag	SGH	december-15	Kwaliteit fietspaden	FKM	900.000	300.000		300.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Benoordenhoutseweg	FKM	1.000.000	200.000		200.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Soestdijksepleln	FKM	2.200.000	750.000		750.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen spoorwegonderdoorgangen Binckhorstlaan	FKM	500.000	150.000		150.000			
Den Haag	SGH	december-15	Blackspot Kraayensteinlaan – Margaretha van Hennebergweg	VV	250.000	125.000	125.000				
Den Haag	SGH	december-15	Ophoging aanmelding Madesteinweg (additioneel)	FKM	2.425.000	500.000		500.000			
Den Haag	SGH	december-15	Ophoging aanmelding Kempstraat (additioneel)	VV	600.000	220.000		220.000			
Den Haag	SGH	januari-16	Schoolomgevingen 2016/2017	VV	500.000	250.000	100.000	150.000			
Den Haag	SGH	januari-16	Blackspot aanpak 2017	VV	400.000	200.000		200.000			
Totaal Den Haag						**20.862.095**	**7.872.458**	**10.544.647**	**1.450.000**	**995.000**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Mijnbouwstraat	VM/VS	468.000	234.000					234.000
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Poortlandplein	VM/VS	1.324.840	710.000					710.000
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Zuidplantsoen	VM/VS	910.000	400.000					400.000
Delft	DT50	maart-13	Fietsstroken Dijkhoornseweg	FK/M	60.000	30.000	30.000				
Delft	BB31	jul-13	Vernieuwend fietsparkeren Delft (BB31)	FK/M	100.000	20.000	20.000				
Delft	BB17a/QW3013/HGL8	maart-14	Innovatief modulair fietsparkeren stationsgebied Delft 17a, b, f	FK/M	3.865.000	1.997.343		1.997.343			
Delft	SGH	15VDT001	Kruising Westlandseweg - Papsouweselaan	VM/VS	1.760.000	1.115.000	1.115.000				
Delft	64	maart-14	Verbeteren autobewegwijzering Delft (westelijk deel)	VM/VS	140.000	70.000	70.000				
Delft	QW3009/DT63/HGL48	april-14	Herinrichting Reinier de Graafweg	VM/VS	7.401.000	3.062.111		3.062.111			
Delft	BBV	april-14	Aanleg fietsstraat Abtwoudseweg (naar BBV)	VV	562.500						
Delft	BBV	maart-15	Fietsoversteek kruispunt Prinses Beatrixlaan - Westlandseweg (naar BBV)	FK/M	80.000						
Delft	BBV	maart-15	Fietsstraat Hoolkade/ Zuideinde (naar BBV)	FK/M	320.000						
Delft	HGL496/073	maart-15	Verbreden brom-/fietspad Prinses Beatrixlaan	FK/M	81.000	35.000	35.000				
Delft	SGH	december-15	Fietsstrook Havenstraat tegenrichting	FK/M	70.000	35.000		35.000			
Delft	SGH	december-15	Herinrichten Brasserskade	FK/M	120.000	90.000		90.000			
Delft	SGH	december-15	Verplaatsen tramhalte Martinus Njhofflaan	OV	80.000	30.000		30.000			
Delft	SGH	december-15	Verbeteren autobewegwijzering Delft, deel 3, objectbewegwijzering	VM/VS	60.000	30.000		30.000			
Delft	SGH	december-15	Herinrichten Julianalaan (westzijde)	VM/VS	78.000	39.000		39.000			
Totaal Delft						**7.897.454**	**1.270.000**	**5.283.454**	**-**	**-**	**1.344.000**
Leidschendam-Voorburg	LG27/LG025	februari-13	Verbindingsweg Stompwijk	VV	7.452.000	539.250	539.250				
Leidschendam-Voorburg	LG026/LG28	april-14	Reconstructie Kolfschotenlaan / Veurs college	VV	200.000	150.000	150.000				
Leidschendam-Voorburg	HGL834/BB2	april-14	Fietsenstalling RandstadRail station Leidschendam-Voorburg	FK/M	464.000	232.000	232.000				
Leidschendam-Voorburg	HGL374	april-14	Fietspaden Mgr. Van Steelaan	FK/M	150.000	75.000	75.000				
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietspaden tegels omzetten naar asfalt	FK/M	310.000	155.000		155.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietsparkeren Randstadrail station Voorburg 't Loo	FK/M	116.000	58.000		58.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietsverbinding Weigelia	FK/M	350.000	175.000		175.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Verkeersmaatregelen Damplein	VV	100.000	50.000		50.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Herinrichting Nieuwstraat te Leidschendam	VV	650.000	25.000		25.000			
Totaal Leidschendam-Voorburg						**1.459.250**	**996.250**	**463.000**	**-**	**-**	**-**
Midden-Delfland	HGL462/MB09	januari-13	Fietspad Molenlaan	FK/M	90.000	90.000	90.000				
Midden-Delfland	MD18/HGL468	maart-13	Oversteek Lotsweg bij Woudseweg	VV	100.000	75.000	75.000				
Midden-Delfland	MD021/MD20	februari-14	Herinrichting Woudseweg tot 30km-weg	VV	650.000	325.000	162.500	162.500			
Midden-Delfland	HGL412	maart-14	Fietspad A4	FK/M	150.000	75.000	37.500	37.500			
Midden-Delfland			opgave opschonen aanmeldingen (stand per 11 april 2016)		-160.000	-160.000	-160.000				
Totaal Midden-Delfland						**405.000**	**205.000**	**200.000**	**-**	**-**	**-**
Pijnacker-Nootdorp	HGL422/PP039	november-10	Fietspad Laan van Nootdorp-Sportparkweg	FK/M	150.000	112.500	56.250	56.250			
Pijnacker-Nootdorp	HGL131	maart-12	Fietspad Keijzershof fase 2 definitief	FK/M	200.000	100.000			100.000		
Pijnacker-Nootdorp	HGL453	mei-12	Fietspad Laan van Ruyven - Ruyven	FK/M	225.000	112.500	56.250	56.250			
Pijnacker-Nootdorp	HGL452	mei-12	Fietspad Zuideindseweg-Wilgenweg	FK/M	400.000	200.000	200.000				
Pijnacker-Nootdorp	HGL047	mei-12	Fietsbrug en Fietspad Zuideindseweg Ruyven	FK/M	400.000	200.000	200.000				
Pijnacker-Nootdorp	HGL046d	april-13	Fietspad Ruyven - Ackerdijkseweg	FK/M	500.000	250.000	125.000	125.000			
Pijnacker-Nootdorp	QW3003/HGL/PP	september-13	Kornkommerweg / Parallelweg overige maatregelen	VV	1.200.000	800.000	400.000			400.000	
Pijnacker-Nootdorp	HGL797	februari-14	Rood asfalt fietspad Delftsestraatweg	FK/M	325.000	162.500	162.500				
Pijnacker-Nootdorp	SGH	15FPP001	Fietspad Oostlaan-'s Gravenweg 4e fase	FK/M	320.000	125.000	125.000				
Pijnacker-Nootdorp	PP47	maart-15	Campagneborden verkeersveiligheid	VV	18.000	9.000	9.000				
Pijnacker-Nootdorp	PP48PP049	februari-15	Verkeersveiligheidsplan Pijnacker-Nootdorp, maatregelen 2016 (cluster)	VV	120.000	90.000	90.000				
Pijnacker-Nootdorp	SGH	december-15	30 km/u- zone Berken- en Bomenbuurt	VV	750.000	110.279		110.279			
Totaal Pijnacker-Nootdorp						**2.271.779**	**1.424.000**	**347.779**	**100.000**	**400.000**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Rijswijk	SGH	15TRK001	Verbeteren trambeïnvloeding Rijswijk BB23c2	OV	361.457	361.457	361.457				
Rijswijk	M017	november-13	Bushaltes Rijswijk cluster 2014 fase V	OV	175.750	110.976		110.976			
Rijswijk	RK16	april-14	Verkeersveiligheid Huis te Landelaan/ Laan van Zuidhoorn	VV	40.000	20.000	20.000				
Rijswijk	HGL799	april-14	Sterroute 4 fiets in asfalt - Rembrandtkade deel 2	FKM	200.000	100.000		100.000			
Rijswijk	HGL798	april-14	Sterroute 4 fiets in asfalt - Steenlaan	FKM	300.000	150.000		150.000			
Rijswijk	RK21	april-14	Verkeersveilige inrichting hoofdwegen Rijswijk B. Generaal Spoorlaan	VV	3.025.000	600.000		600.000			
Rijswijk	SGH	15FRK003	Fietsroute langs de Vliet - Jaagpad / Huis te Hoornkade tot Pasgeld	FKM	1.678.000	414.000	414.000				
Rijswijk	SGH	15MRK001	DVM Zuidvleugel Wegkantsystemen: optimalisatie VRI's deel 2 (BB27a3)	VM/VS	357.098	164.295	164.295				
Rijswijk	SGH	15VRK001	Verkeersveilige inrichting hoofdwegen Rijswijk A. Herinrichting Treubstraat	VV	378.717	250.000	250.000				
Rijswijk	SGH	15VRK002	Wijkontsluiting stationskwartier incl Kiss&Ride schoolzone	VV	435.000	100.000	100.000				
Rijswijk	SGH	september-15	Veilige schoolomgeving 2016-2017	VV	91.940	45.970	45.970				
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Van Rijnweg t/m Beatrixlaan (RijswijkBuiten - Oude Zwethpad)	FKM	340.000	170.000					170.000
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Lange Kleiweg t/m fietstunnel spoor (RijswijkBuiten - Oude Zwethpad	FKM	340.000	170.000				170.000	
Rijswijk	SGH	december-15	Fietsstraat Kloosterlocatie (RijswijkBuiten - HPS RijswijkBuiten)	FKM	280.000	140.000			140.000		
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Laan van 't Haantje (RijswijkBuiten - HPS RijswijkBuiten) fase 1 2 3	FKM	1.585.000	792.500		180.000		612.500	
Rijswijk	SGH	december-15	Fietstunnel fietspad Prinses Beatrixlaan - Lange Kleiweg (onder spoor)	FKM	4.300.000	2.150.000				2.150.000	
Totaal Rijswijk						**5.739.198**	**1.355.722**	**1.140.976**	**140.000**	**2.932.500**	**170.000**
Wassenaar	WR07	juni-09	Inrichten 60 km/u wegen	VV	232.000	50.000	50.000				
Wassenaar	45	juni-11	Sluipverkeer Kerkehout/Kokhoornlaan	VM/VS	400.000	200.000	200.000				
Wassenaar	55	juli-11	Asfalteren Stormvan 's Gravesandeweg	VV	350.000	145.000	72.500	72.500			
Wassenaar	HGL458	mei-12	Fietsoversteek Hogeboomseweg/Jaagpad	FKM	50.000	25.000	25.000				
Wassenaar	WR21/061	april-13	Verhoogde fietsstrook Van Zuylen van Nijeveltstraat	VV	450.000	337.500	337.500				
Wassenaar	WR19/HGL471	april-13	Waalsdorperlaan Duurzaam Veilig	FKM	900.000	675.000	675.000				
Wassenaar	56	april-14	Fietsmaatregelen centrum	FKM	150.000	75.000	75.000				
Wassenaar	WR15/054	februari-15	Inrichten veilige schoolzones (cluster)	VV	141.800	91.559	91.559				
Wassenaar	064/HGL495	maart-15	Verkeersveiligheid en bereikbaarheid fiets Buurtweg	FKM	750.000	375.000	375.000				
Totaal Wassenaar						**1.974.059**	**1.901.559**	**72.500**	**-**	**-**	**-**
Westland	HGL402	april-10	Poelzone, fietsbruggen (Vlotwatering) (cluster)	FKM	744.282	372.141	372.141				
Westland	HGL401	april-10	Poelzone, fietspad N211 - Nieuwe Water (cluster)	FKM	1.708.930	726.535	267.028	459.508			
Westland	HGL074	juni-11	Aanleg fietspad en fietsbrug Zwethzone deelprjecten 5a en 5b (fase 2)	FKM	280.000	140.000	140.000				
Westland	WD34/WD010	februari-12	School-thuisroute Arckelweg	VV	300.000	150.000	150.000				
Westland	WD30	februari-12	Fietsvoorzieningen Lange Kruisweg	VV	1.008.000	504.000	504.000				
Westland	BB23d3/AI016/M025	juli-12	Fietsenstallingen bij bushaltes in Westland BB23d (fase 3 = restant)	OV	40.593	40.593	40.593				
Westland	WD011	maart-13	2e Verkeersontsluiting bedrijventerrein Teylingen te 's-Gravenzande	VV	1.225.000	612.500		612.500			
Westland	SGH		Kruising Boomaweg - Molenweg	VV	324.066	162.033	162.033				
Westland	WD42	maart-13	Verkeersmaatregelen Boomawatering (cluster)	VV	2.569.163	499.803	499.803				
Westland	WD47/HGL483	maart-14	Aanleg rotonde kruising Haagweg / Molenweg	VV	1.260.000	945.000	945.000				
Westland	WD45	maart-14	N223-Noordlierweg/Oostbuurtseweg, incl. verbreding Noordlierweg	VV	630.000	315.000	315.000				
Westland	WD44	maart-14	Rotonde Coldenhovelaan / Herenlaan	VV	909.000	454.500		454.500			
Westland	WD49	april-14	School-thuisroute 3e fase (Cluster)	VV	604.303	302.151	302.151				
Westland	WD016	maart-15	Bochtverbreding en aanleg uitwijkstroken Noordlierweg	VV	650.000	325.000	325.000				
Westland	WD017	maart-15	Kleine verkeersaanpassingen centrum Kwintsheul	VV	44.000	22.000	22.000				
Westland	SGH	december-15	School thuis route (cluster 4)	VV	700.000	350.000		350.000			
Westland	SGH	december-15	Aanpassingen kruispunt Kruisbroekweg / Kruisweg	VV	220.000	165.000	165.000				
Totaal Westland						**6.086.257**	**4.209.749**	**1.876.508**	**-**	**-**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Zoetermeer	68	mei-10	Ontsluitingsweg Nutricia	VV	500.000	250.000			250.000		
Zoetermeer	90	maart-13	Kruising Europaweg / Aziëweg / Australiëweg	VM/VS	105.000	52.500		52.500			
Zoetermeer	ZR71	april-13	Australiëweg tussen Van Aalstlaan en Aziëweg	VV	25.000	12.500		12.500			
Zoetermeer	ZR73/HGL473	april-13	Kruising Europaweg / Denemarkenlaan	VV	100.000	75.000		75.000			
Zoetermeer	ZR74/084	april-13	Kruising Kadelaan / Zijdewerf	VV	300.000	225.000	225.000				
Zoetermeer	ZR75/085	april-13	Kruising Van Aalstlaan / Dumeelaan / Gaardedreef	VV	100.000	75.000		75.000			
Zoetermeer	ZR77/087	april-13	Kruising Van Aalstlaan / Van Aalstlaan	VV	350.000	262.500		262.500			
Zoetermeer	ZR76/086	april-13	Kruising Van Diestlaan / Van Aalstlaan	VV	300.000	225.000	225.000				
Zoetermeer	ZR72	april-13	Reconstructie schoolomgeving Annie M.G. Schmidtschool aan de Nesciohove	VV	200.000	100.000	100.000				
Zoetermeer	ZR79/089	april-13	Rotonde Aletta Jacobslaan / Hugo de Grootlaan / Willem Dreeslaan	VV	85.000	63.750	63.750				
Zoetermeer	QW3018f/HGL825	januari-14	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 2)	FKM	101.084	101.084	101.084				
Zoetermeer	ZR83/HGL479	maart-14	Maatregelen actieplan verkeersveiligheid	VV	100.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	HGL478/ZR82	maart-14	Nachtnet Fiets	FKM	200.000	150.000	150.000				
Zoetermeer	96	april-14	Aanpassen fietspaden rotonde Van Stolberglaan/ Paltelaan	FKM	90.000	50.000	50.000				
Zoetermeer	QW	oktober-14	Verbeteren afslag A12 Zoetermeer (afslag 6: Costweg)	VM/VS	450.000	300.000	300.000				
Zoetermeer	ZR84/HGL480	januari-15	Uitvoering lokale aanpak veilig fietsen	FKM	100.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	SGH	december-15	Fietslessen 2016/2017	VV	45.000	22.500		22.500			
Zoetermeer	98	april-15	1e en 2e fase actualisatie bewegwijzering fietspaden	FKM	150.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	95	april-15	Aanpassen fietsoversteek 3e Stationsstraat/Pigmentsingel	FKM	80.000	40.000		40.000			
Zoetermeer	99	april-15	Afronden project bromfietsers op de rijbaan	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	102	april-15	Verhogen fietsoversteken rotonde J.J. van Rijweg/van Leeuwenhoeklaan	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	SGH	15FZR003	2e fase verwijderen obstakels in fietspaden / vervangen door fietsvriendelijke	FKM	87.444	43.730	43.730				
Zoetermeer	SGH	15FZR005	Fietsenstallingen bushaltes Zoetermeer	FKM	37.930	28.450	28.450				
Zoetermeer	SGH	15FZR006	Aanpassen fietsoversteek Vaartdreef/ Violiervaart	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	SGH	december-15	Reconstructie Franklinstraat-Wattstraat	VV	190.000	95.000		95.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	School-thuisroute	VV	50.000	25.000		25.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	Verhoogde fiets en voetgangersoversteken (attentieverhoging)	VV	300.000	150.000		150.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	Reconstructie Brusselstraat (fietsstraat)	FKM	75.000	37.500		37.500			
Zoetermeer	SGH	december-15	Rondje Meerpolder	FKM	250.000	125.000	125.000				
Totaal Zoetermeer						**2.809.514**	**1.712.014**	**847.500**	**250.000**	**-**	**-**
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Laan van NOI	FKM	1.900.000	950.000	950.000				
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Mariahoeve	FKM	512.000	256.000	256.000				
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Moerwijk	FKM	121.000	60.500		60.500			
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Rijswijk	FKM	849.000	424.500			424.500		
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Ypenburg	FKM	412.000	206.000				206.000	
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Zoetermeer oost	FKM	289.000	144.500					144.500
Totaal Prorail						**2.041.500**	**1.206.000**	**60.500**	**424.500**	**206.000**	**144.500**
Provincie Zuid-Holland	BB27b	januari-12	DVM Zuidvleugel Maatregelen Operationeel Verkeersmanagement BB27b	VM/VS	312.297	143.683	143.683				
Provincie Zuid-Holland	BB15	jun-12	Centrale as Westland N213 (BB15)	VM/VS	8.800.000	1.147.375		1.147.375			
Provincie Zuid-Holland	HGL269	maart-14	Fietspad Virulypad F227.5	FKM	900.000	450.000	450.000				
Provincie Zuid-Holland	HGL476	maart-14	Sterroute Voorburg/CBS	FKM	780.000	390.000	390.000				
Totaal Provincie Zuid-Holland						**2.131.058**	**983.683**	**1.147.375**	**-**	**-**	**-**
RWS	SGH	mei-12	DVM Zuidvleugel BermDRIPs RWS (BB27b2)	VM/VS		249.622	249.622				
RWS	SGH	jan-12	Aansluiting A44 Flora-Holland	VM/VS	9.250.000	3.000.000	3.000.000				
RWS	SGH	jan-12	Aansluiting A4-Leidschendam-Zoetermeerse Rijweg	VM/VS	1.888.962	1.358.023	1.358.023				
Totaal RWS						**4.607.645**	**4.607.645**	**-**	**-**	**-**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Hoogheemraadschap Rijnland	SGH	december-15	Fietspaden Neuwe Driemanspolder	FKM	3.200.000	540.000		540.000			
Totaal Hoogheemraadschap Rijnland						**540.000**	**-**	**540.000**	**-**	**-**	**-**
MRDH	MRDH	nov-15	Bleizo HOV-baan	OV	2.900.000	2.900.000			2.900.000		
Totaal MRDH						**2.900.000**	**-**	**-**	**2.900.000**	**-**	**-**
Haaglanden	SGH	mei-12	DRIS-panelen lokaal en regionaal OV op stations en P&Rs (BB25)	OV	700.000	700.000	700.000				
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten Fiets- en ketenmobiliteit	FKM	872.837	872.837	436.419	436.419			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DVM (regionaal, 100% subsidie)	VM/VS	2.903.156	2.903.156	1.451.578	1.451.578			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DVM (lokaal, 50% subsidie)	VM/VS	2.903.156	2.903.156	1.451.578	1.451.578			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten Verkeersveiligheid (educatie, per 1-10-2015)	VV	795.955	795.955	265.318	530.637			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten haltetoegankelijkheid	OV	1.300.000	1.300.000	500.000	800.000			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DRIS	OV	800.000	800.000	400.000	400.000			
Totaal Haaglanden						**10.275.105**	**5.204.893**	**5.070.212**	**-**	**-**	**-**
Gemeentelijke projecten	Delft	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Den Haag	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 566.662 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Leidschendam-Voorburg	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		25.751	25.751	12.876	12.876			
Gemeentelijke projecten	Midden-Delfland	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-6.060	-6.060	-	-6.060			
Gemeentelijke projecten	Pijnacker-Nootdorp	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Rijswijk	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 809.614 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Wassenaar	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 29.145 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Westland	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 465.907 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Zoetermeer	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		298.003	298.003	149.002	149.002			
Totaal Gemeentelijke projecten						**317.694**	**161.877**	**155.817**	**-**	**-**	**-**
Totaal aanmeldingen en reserveringen SGH						**71.777.608**	**33.110.851**	**27.210.267**	**5.264.500**	**4.533.500**	**1.658.500**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Albrandswaard	SR	dec-15	Realiseren fietsstraat Hoogvlietse Kerkweg	FKM	250.000	125.000		125.000			
Albrandswaard	SR	dec-15	Educatie en Infra verkeersveilige Schoolomgeving	VV	125.000	62.500		62.500			
Albrandswaard	SR	dec-15	30 km/h-gebiedWelhoeksedijk in Poortugaal	VV	100.000	50.000		50.000			
Albrandswaard	SR	dec-15	30 km/h-gebied Woonbuurt Valkensteyn in Poortugaal	VV	100.000	50.000		50.000			
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Albrandswaardsedijk route 10	FKM	50.000	25.000	25.000				
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Dorpsdijk - route 476	FKM	75.000	37.500	37.500				
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Tijsjesdijk - route 11	FKM	80.000	40.000	40.000				
Albrandswaard	SR	mei-15	Bewegwijzering P&R-metrostations Rhoon en Poortugaal	FKM	20.000	10.000	10.000				
Albrandswaard	SR	apr-15	Schoolroute Rotonde Albrandwaardseweg- Albrandswaardsedijk	VV	80.000	40.000	40.000				
Albrandswaard	SR	apr-15	Schoolomgeving Don Bosco school	VV	25.000	12.500	12.500				
Totaal Albrandswaard						**452.500**	**165.000**	**287.500**	**-**	**-**	**-**
Barendrecht	SR	dec-15	Verkeerseducatie 2016, 2017, 2018, 2019, 2020	VV	115.000	57.500	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500
Barendrecht	SR	dec-15	P+R NS Station Barendrecht	FKM	580.000	290.000		145.000	145.000		
Barendrecht	SR	dec-15	Fietsvoorziening en -plaatsen noordoost/west zijde NS station	FKM	750.000	750.000		750.000			
Barendrecht	SR	dec-15	Snelfietsroute F16 Bedrijventerrein oost	FKM	300.000	100.000	100.000				
Barendrecht	SR	dec-15	Fietsparkeren Station Barendrecht Zuidwest	FKM	425.000	212.500	212.500				
Totaal Barendrecht						**1.410.000**	**324.000**	**906.500**	**156.500**	**11.500**	**11.500**
Brielle	SR	apr-15	30 km/u-zone Rochus Meeuwiszoonweg	VV	355.000	6.250		6.250			
Brielle	SR	apr-15	30 km/u-zone Slagveld	VV	250.000	2.500		2.500			
Totaal Brielle						**8.750**	**-**	**8.750**	**-**	**-**	**-**
Capelle aan den Ijssel	SR	apr-15	Fietsstalling metrohalte Capelle Centrum	FKM	24.500	24.500	24.500				
Capelle aan den Ijssel	SR	apr-15	Fietsstalling metrohalte Slotlaan	FKM	21.000	21.000	21.000				
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Verbeteren fietsroute 429 Hoofdwegplein noord	FKM	-	49.000	49.000				
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Fietspad Slotlaan - nieuwe route	FKM	365.355	180.000		180.000			
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Fluiterlaan	VV	435.000	108.750		108.750			
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Reigerlaan	VV	871.000	217.750		217.750			
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Meeuwensingel	VV	314.000	78.500		78.500			
Totaal Capelle aan den Ijssel						**679.500**	**94.500**	**585.000**	**-**	**-**	**-**
Hellevoetsluis	SR	dec-15	Schoolroute en oversteek Nelson Mandelalaan	VV	40.000	20.000		20.000			
Hellevoetsluis	SR	dec-15	30 km/uur-zone Bloemen en Plantenbuurt	VV	-	29.000		29.000			
Hellevoetsluis	SR	dec-15	Verkeerseducatie Hellevoetsluis 2016	VV	10.000	5.000	5.000				
Totaal Hellevoetsluis						**54.000**	**5.000**	**49.000**	**-**	**-**	**-**
Krimpen aan den Ijssel	SR	dec-15	Herinrichting busstation en vergroting P+R (en nieuwe fietsenstalling)	FKM	300.000	187.500		187.500			
Totaal Krimpen aan den Ijssel						**187.500**	**-**	**187.500**	**-**	**-**	**-**
Lansingerland	SR	apr-15	E-Biketraining Lansingerland	VV	5.000	2.500	2.500				
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsvoorzieningen Berkelseweg - route 5	FKM	613.500	307.000		307.000			
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsparkeren Zoro busbaan	FKM	60.000	60.000		60.000			
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsparkeren metrostations Lansingerland	FKM	300.000	300.000		300.000			
Lansingerland	SR	dec-15	Verkeerseducatie Lansingerland 2017	VV	13.000	6.500		6.500			
Lansingerland	SR	dec-15	30 km/uur-zone Noordeindseweg (Berkel)	VV	191.400	19.000		19.000			
Totaal Lansingerland						**695.000**	**2.500**	**692.500**	**-**	**-**	**-**
Maassluis	SR	apr-15	Fietsstalling Halte Steendijkpolder Hoekse lijn	FKM	116.000	116.000		116.000			
Maassluis	SR	apr-15	P+R Halte Maassluis west Hoekse Lijn	FKM	83.000	83.000		83.000			
Maassluis	SR	apr-15	P+R Halte Steendijkpolder Hoekse Lijn	FKM	105.000	105.000		105.000			
Maassluis	SR	apr-15	Verkeerseducatie Maassluis 2016, 2017, 2018	VV	45.000	22.500	7.500	7.500	7.500		
Totaal Maassluis						**326.500**	**7.500**	**311.500**	**7.500**	**-**	**-**

Nissewaard	SR	dec-15	OV-knoop Voorne Putten	OV	1.562.000	1.171.500		1.171.500			
Nissewaard	SR	dec-15	Verkeersveiligheid schoolomgeving Nissewaard	VV	793.618	396.809		396.809			
Nissewaard	SR	apr-15	Schoolomgeving Nissewaard 2016, 2017, 2018	VV	150.000	75.000	25.000	25.000	25.000		
Nissewaard	SR	dec-15	Verkeerseducatie Nissewaard 2016, 2017, 2018	VV	81.000	40.500	13.500	13.500	13.500		
Totaal Nissewaard						**1.683.809**	**38.500**	**1.606.809**	**38.500**	**-**	**-**
Ridderkerk	SR	apr-15	Tweerichtingen fietspad Vlietlaan bij Salem- route 03	FKM	80.000	40.000	40.000				
Ridderkerk	SR	apr-15	30 km/u-zone Ringdijk Riederwerf	VV	40.000	3.000	3.000				
Ridderkerk	SR	dec-15	verkeerseducatie Ridderkerk 2016, 2017, 2018, 2019	VV	56.000	28.000	7.000	7.000	7.000	7.000	
Ridderkerk	SR	dec-15	30 km/uur-zone Pruimendijk Oostendam	VV	50.000	2.500		2.500			
Totaal Ridderkerk						**73.500**	**50.000**	**9.500**	**7.000**	**7.000**	**-**
Rotterdam	SR	apr-15	Fietspad Grote Stern - route 07	FKM	950.000	475.000	475.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Colosseumweg - Beukendaal	VV	208.000	104.000	104.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Vuurplaat - Rosestraat (Rotonde)	VV	550.000	275.000	275.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Prinsenlaan - Michelangelostraat	VV	202.000	101.000	101.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Prins Alexanderlaan	VV	80.000	40.000	40.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Schoolomgeving Rotterdam2016	VV	150.000	75.000	75.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Verkeerseducatie Rotterdam2016	VV	300.000	150.000	150.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Matlingeweg - Galateestraat	VV	1.290.000	645.000	645.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Groene Kruisweg - Laning	VV	170.000	85.000	85.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Fietsvoorzieningen Goudse Rijweg - Vlietlaan route 08	FKM	260.000	130.000	130.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Jonker Fransstraat - Admiraal De Ruijterweg	VV	572.600	286.300		286.300			
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Terbregseweg - Hoofdweg - Boszoom	VV	200.000	100.000	100.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Bergweg - route 421	FKM	2.000.000	1.000.000		1.000.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Krabbendijkestraat - nieuwe route (501A)	FKM	300.000	150.000		150.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Matlingeweg - route 417	FKM	150.000	50.000		50.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Hillelaan-Brede Hilledijk	VV	60.000	30.000		30.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Korte Stadionweg	VV	750.000	375.000		375.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Pretorialaan-Paul Krugerstraat	VV	32.000	16.000		16.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Verkeersveiligheid schoolomgeving Rotterdam	VV	150.000	75.000		75.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Verkeerseducatie Rotterdam2017	VV	300.000	150.000		150.000			
Totaal Rotterdam						**4.312.300**	**2.180.000**	**2.132.300**	**-**	**-**	**-**
Schiedam	SR	apr-15	Fietspad Beatrixlaan - route 412	FKM	407.000	203.500	203.500				
Schiedam	SR	apr-15	Fietspad Schiedamseweg - route 413	FKM	723.000	362.000		362.000			
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Rotterdamsedijk - route 08	FKM	450.000	113.000		113.000			
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Horvathweg - route 415	FKM	326.000	82.000			82.000		
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Hargalaan - route 411	FKM	485.000	121.250	121.250				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Nieuwe Damlaan - route 411	FKM	790.000	198.000			198.000		
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Nieuwe Haven - route 411	FKM	106.000	26.500	26.500				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad 's Gravelandseweg zuid - route 414	FKM	465.000	116.250	116.250				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Vlaardingerdijk - route 08	FKM	600.000	150.000			150.000		
Schiedam	SR	apr-15	Rotonde Lange Nieuwstraat - Oranjestraat	VV	440.000	220.000		220.000			
Schiedam	SR	apr-15	Rotonde Westfrankelandsedijk - Adm. De Ruyterstraat	VV	585.000	293.000			293.000		
Schiedam	SR	apr-15	Blackspot Nieuwe Damlaan - Mgr. Nolenslaan	VV	90.000	45.000	45.000				
Schiedam	SR	apr-15	Schoolomgeving Schiedam2016, 2017, 2018	VV	240.000	120.000	40.000	40.000	40.000		
Schiedam	SR	apr-15	Kruispunt Burg. Van Haarenlaan - Parkweg	VV	160.000	80.000		80.000			
Schiedam	SR	apr-15	Kruispunt Burg. Van Haarenlaan - Piersonstraat	VV	130.000	65.000	65.000				
Schiedam	SR	apr-15	Rotonde Laan van Bol's — Van Beethovenlaan	VV	302.000	151.000	151.000				
Schiedam	SR	dec-15	Fietspad Koemarkt - route 8	FKM	450.000	125.000			125.000		
Totaal Schiedam						**2.471.500**	**768.500**	**815.000**	**888.000**	**-**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Vlaardingen	SR	dec-15	Verkeerseducatie Vlaardingen 2016, 2017, 2018, 2019	VV	80.000	40.000	10.000	10.000	10.000	10.000	
Vlaardingen	SR	dec-15	Verleggen fietspad Marathonweg bij BP	VV	224.000	112.000		112.000			
Vlaardingen	SR	jun-15	Verkeerseducatie Vlaardingen 2015 VLVLE03069	VV	12.700	6.350	6.350				
Vlaardingen	SR	jun-15	Overige maatregelen Marathonweg	VM/VS	1.850.000	1.850.000		1.850.000			
Vlaardingen	SR	jun-15	Fietspaden recreatiegebied Noordoever	FKM	800.000	800.000		800.000			
Totaal Vlaardingen						**2.808.350**	**16.350**	**2.772.000**	**10.000**	**10.000**	**-**
Westvoorne	SR	dec-15	30km/uur-zone dorpscentrum Oostvoorne	VV	-	12.500		12.500			
Totaal Westvoorne						**12.500**	**-**	**12.500**	**-**	**-**	**-**
MRDH	SR	apr-15	Verkeerseducatie MRDH 2016, 2017, 2018	VV	1.200.000	600.000	200.000	200.000	200.000		
MRDH	SR	dec-15	Toegankelijkheid OV	OV	1.000.000	1.000.000	500.000	500.000			
MRDH	SR	jun-15	Nooduitgangen Metro Eendrachtsplein	OV	3.400.000	3.400.000	3.400.000				
MRDH	SR	dec-15	Fietskluizen	FKM	600.000	600.000	350.000	200.000	50.000		
Totaal MRDH						**5.600.000**	**4.450.000**	**900.000**	**250.000**	**-**	**-**
Hollandse Delta	SR	apr-15	Aanschaf displays	VV	21.000	10.500	10.500				
Totaal Hollandse Delta						**10.500**	**10.500**	**-**	**-**	**-**	**-**
Havenbedrijf	SR	apr-15	Uitbreiding ponton Willemskade	OV	2.100.000	800.000	800.000				
Totaal Havenbedrijf						**800.000**	**800.000**	**-**	**-**	**-**	**-**
Prorail	SR	dec-15	Fietsparkeren NS station Rotterdam-Alexander	FKM	1.500.000	750.000			750.000		
Prorail	SR	dec-15	Fietsparkeren NS station Schiedam	FKM	300.000	150.000		150.000			
Totaal Prorail						**900.000**	**-**	**150.000**	**750.000**	**-**	**-**
Totaal Totaal aanmeldingen en reserveringen SR						**22.475.709**	**8.901.850**	**11.426.359**	**2.107.500**	**28.500**	**11.500**

B4 Afgeronde projecten

In 2015 is een groot aantal projecten gerealiseerd, die in de lijst hieronder zijn vermeld. Het is mogelijk dat hierbij projecten staan die ook nog bij de lopende verplichtingen zijn vermeld. Dat komt voor wanneer de vaststelling eind 2015 heeft plaatsgevonden, maar de eindfactuur nog niet is betaald.

Daarnaast is er ook streep gezet onder enige programma's, waarbij in onderstaande twee gevallen een voorstel is opgenomen voor herbestemming.

Agglonet (Den Haag en omgeving)
Er zijn geen concrete projecten meer. Het voorstel is om de vrijval ad € 3,7 miljoen in te zetten voor Beter Benutten Vervolg (Haaglanden). Door deze aanvulling van regionale middelen kan er optimaal gebruik worden gemaakt van de bijdragen van het Rijk.

Infra maatregelen ZoRo-bus (gebied voormalig Stadsgewest Haaglanden)
De reservering van dit geld heeft niet geleid tot een project. Het verdient echter aanbeveling om de vrijval van dit bedrag ad € 0,9 miljoen in te zetten voor een nieuw te realiseren busverbinding tussen de Zilverstraat te Zoetermeer en het in aanleg zijnde vervoersknooppunt Bleizo. Daarvoor is € 2,9 miljoen nodig.

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Delft	Verhoogde zebra Vrijheidslaan	VV	1.570
Den Haag	Parkeer en Reis Hbornwijck Den Haag	FKM	1.172.158
Den Haag	Monsterseweg - kruising landgoed Ockenburgh	FKM	132.103
Den Haag	Kwaliteit fietspaden 2013 deel V	FKM	139.550
Den Haag	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Den Haag	FKM	141.381
Den Haag	Fietspad Waldorpstraat	FKM	300.000
Leidschendam-Voorburg	Verkeersmaatregelen Stompwijkseweg	VV	84.640
Rijnacker-Nbotdorp	Rood asfalt fietspad Oudeweg Nbotdorp	FKM	196.620
Rijswijk	Fietsroute Zweth fase 1: Fietspad Zweth - Van Rijnweg	FKM	50.990
Wassenaar	Hbfcampweg Duurzaam Veilig	VV	143.600
Wassenaar	Rotonde Hbfcampweg	VV	216.420
Westland	Zuidelijke Randweg Naaldwijk (Piet Struijkweg)	VMMS	6.742.326
Westland	School-thuisroute 2e fase - Jan Barendselaan / Voorstraat	VV	18.230
Westland	School-thuisroute 2e fase - Hbflaan / Koningin Julianaweg	VV	37.960
Westland	School-thuisroute 2e fase - Koningin Julianaweg	VV	107.580
Westland	School-thuisroute 3e fase - Verburghlaan en omgeving	VV	59.090
Zoetermeer	Aanleg ontsluitingsweg Aralmeer-Oostweg tbv distributiecentrum Mss Etam	VV	238.000
Zoetermeer	Communicatie en programmamanagement BB04d	VMMS	18.403
Zoetermeer	Verlenging Oosterheemlijn t/m A12/ZORO 1e fase	OV	43.300.000
Provincie Zuid-Holland	N213 Doelgroepenstrook Westland	VMMS	735.494
Provincie Zuid-Holland	Bushaltes Provincie Z-H cluster 2010/1	OV	128.800
Provincie Zuid-Holland	3 in 1 (verb. Hbek van Holland Westerlee/kruispunt Westerlee/Verlengde Veilingroute)	VMMS	67.300.000

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Albrandswaard	FidK Albrandswaard 2012	FKM	66.000
Barendrecht	Fietsvoorziening Dorpsstraat, Boerhavelaan, Hoefslag	FKM	74.500
Barendrecht	Fiets in de Keten Barendrecht 2014	FKM	
Barendrecht	Haltetoegankelijkheid 2014	OV	27.500
Barendrecht	Verkeerseducatie Barendrecht 2014	VV	11.000
Barendrecht	Verbreden fietspad Dierensteinweg	VV	27.500
Capelle aan den IJssel	Bewaakte fietsenstalling metrostation De Terp (BB)	FKM	123.000
Capelle aan den IJssel	Haltetoegankelijkheid Capelle ad IJssel 2011	OV	18.000
Capelle aan den IJssel	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel, eerste tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel tweede tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel derde tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	Verbeteren functioneren verkeersregelcentrale (BB 37C) en optimalisatie Algeracorridor (BB 46)	VMMS	
Capelle aan den IJssel	Verbeteren functioneren verkeerscentrales BB42 afkoop beheer en onderhoud en eenmalige koster	VMMS	40.500
Capelle aan den IJssel	Robuustheidsmaatr. Abram van Rijckevorselweg (BB)	VMMS	4.527.000
Erasmus MC	Fietsenstalling bij publiektrekkers 20b (BB) Erasmus MC	FKM	50.000
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Personenvervoer over water in Stadshavens (BB)	OV	
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Personenvervoer over water in Stadshavens 2014 (BB)	OV	
Hellevoetsluis	Toegankelijkheid Halteplaatsen2015	OV	
Hellevoetsluis	Verkeerseducatie Totally Traffic Helinium	VV	2.062
Krimpen aan den IJssel	Haltetoegankelijkheid Nieuwe Tiendweg	OV	
Krimpen aan den IJssel	Herinrichting Nieuwe Tiendweg	VV	130.000
Krimpen aan den IJssel	Kruispunt Burgemeester Aalberslaan - Middenwetering	VV	141.500
Lansingerland	Verlichting fp. Provincialeweg Landscheiding (sfr)	FKM	73.000
Lansingerland	Regionale fietsroute 439 in Oudeland	FKM	100.000
Lansingerland	Fietsparkeervoorzieningen OV haltes Lansingerland	FKM	34.500
Lansingerland	Verkeerseducatie Lansingerland 2013	VV	7.000
Lansingerland	Verkeerseducatie Lansingerland 2013	VV	7.000
Lentiz Onderwijsgroep, Geuz	Verkeersproject Geuzencollege	VV	820
Maassluis	Fietsbrug Maassluise buitenhaven	FKM	1.752.100
Maassluis	Asfalteren fp. Laan 1940-1945 / Route 7	FKM	35.500
Maassluis	Verkeerseducatie Maassluis 2014	VV	7.000
ProNovaCollege	Verkeerseducatie Totally Traffic ProNovaCollege Schiedam	VV	833
Provincie Zuid-Holland	Fietspad N492 (f581) Rotterdam Hoogvliet (BB)	FKM	299.000
Provincie Zuid-Holland	N209 Boterdorpseweg - AVO-laan	OV	
Provincie Zuid-Holland	N218 Rotonde Kleidijk-Brielseweg Westvoorne	VV	1.070.000
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Nieuwe Binnenweg deellocatie Eendrachtsplein (Stadstram)	OV	
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Burg. Le Fevre de Montignylaan (stadstram)	OV	
RET N.V.	Doorstromingsmaatregelen OV locatie Eendrachtsweg (BB)	OV	
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Noordsingel (Stadstram)	OV	
RET N.V.	Schiedamseweg	OV	
RET N.V.	Bergweg	OV	
RET N.V.	Spanjaardstraat	OV	
RET N.V.	Westzeedijk-Kievitslaan	OV	
Ridderkerk	Fietspad Populierenlaan	FKM	31.000
Ridderkerk	Haltetoegankelijkheid Ridderkerk 2014	OV	
Ridderkerk	Haltetoegankelijkheid 2011	OV	188.000
Ridderkerk	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015 - deel 1	VV	1.050
Ridderkerk	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015 - deel 2	VV	815
Rotterdam	Fietspad Maashaven o.z. (BB)	FKM	
Rotterdam	Fietspad Rochussenstraat zuidzijde - route 420	FKM	
Rotterdam	Fiets in de Keten, deelgemeente Kralingen-Crooswijk	FKM	
Rotterdam	Fietsparkeren metrostation Kralingse Zoom (BB)	FKM	

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Rotterdam	Fiets in de Keten, Maijersplein - Melanchtonweg - Bushalte Schelpweg	FKM	
Rotterdam	Fietstunnel G.K. van Hogendorpweg	FKM	4.298.000
Rotterdam	Fietspad Tunnel SFG, Dwarskleiweg (BB)	FKM	53.500
Rotterdam	Verlichting prof Jonkersbrug	FKM	16.000
Rotterdam	Fietsvoorz. Hoofdweg en Koningslaan	FKM	735.500
Rotterdam	Fietspad G.K. van Hogendorpweg (sfr)	FKM	475.500
Rotterdam	Fietspad Havenspoorpad	FKM	400.000
Rotterdam	Fietspad Rosestraat - Roentgenstraat (F16)	FKM	54.000
Rotterdam	Fietsparkeren 2011	FKM	40.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Noord	FKM	7.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Prins Alexander	FKM	179.500
Rotterdam	Fietsparkeervoorzieningen metrostation Marconiplein (BB)	FKM	17.500
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Noord	FKM	7.000
Rotterdam	Fietsparkeervoorzieningen metrostation Marconiplein (BB)	FKM	17.500
Rotterdam	Fiets in de Keten, deelgemeente Hoogvliet	FKM	128.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Prins Alexander	FKM	179.500
Rotterdam	Fiets in de Keten, station Blijdorp	FKM	16.500
Rotterdam	Fietstrommels Rotterdam 2013	FKM	69.500
Rotterdam	Tijdelijke P+R Kralingse Zoom	FKM	378.500
Rotterdam	Doorstroming OV: Straatweg-Ceintuurbaan en adaptieve Halteertijden (BB)	OV	
Rotterdam	Haltetoegankelijkheid Beverwaardseweg	OV	
Rotterdam	Haltetoegankelijkheid Rotterdam 2013	OV	888.000
Rotterdam	Voetpad George Hintzenweg	OV	148.500
Rotterdam	Bochtaanpassing Heemraadssingel-Matheneserlaan (BB)	OV	10.000
Rotterdam	Bochtaanpassing Heemraadssingel-Matheneserlaan (BB)	OV	10.000
Rotterdam	Verkenning Stedenbaanstation Stadionpark (BB)	OV	180.000
Rotterdam	Verbreden tramperrons Rotterdam Centraal (BB)	OV	40.000
Rotterdam	Open verkeersdata 44c (BB)	VMMS	
Rotterdam	verbeteren functioneren verkeerscentrales BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMMS	
Rotterdam	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Rotterdam 1e tranche	VMMS	15.000
Rotterdam	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Rotterdam 2e tranche	VMMS	126.500
Rotterdam	Laan op Zuid - herprofilering	VMMS	2.600.000
Rotterdam	Blackspot Tienmorgenseweg - Laan van Nieuw Blankenburg	VV	
Rotterdam	Verkeerseducatie Rotterdam 2013	VV	
Rotterdam	Blackspot Groeninx van Zoelenlaan - Akkeroord	VV	
Rotterdam	Blackspot Mathenesserdijk - Mathenesserbrug - Mathenesserweg	VV	
Rotterdam	Blackspot Groene Kruisweg - Aveling	VV	
Rotterdam	Verkeerseducatie Rotterdam 2012	VV	100.000
Rotterdam	Verkeersouders 2015	VV	2.070
Rotterdam	Blackspot Reinweg - Wolphaertsbocht	VV	48.000
Rotterdam	Blackspot. Molenlaan-Burg. vanKempensingel	VV	52.000
Rotterdam	Blackspot Dordtselaan-Mijnsherenlaan-Puttershoekstraat	VV	53.000
Rotterdam	Blackspot. Olympiaweg-Smeetlandseweg	VV	198.500
Rotterdam	Herinrichting Burgemeester Baumannlaan	VV	311.000
Rotterdam	Blackspot. Boezemweg - Warande	VV	103.000
Rotterdam	Blackspot. Giessenweg / Industrieweg	VV	441.500
Rotterdam	Blackspot. Laan op Zuid / Lodewijk Pincofsweg	VV	429.000
Schiedam	Fp. Harreweg	FKM	421.000
Schiedam	Haltetoegankelijkheid 2014 Schiedam	OV	43.500
Spijkenisse	FidK, Bus- en metrostation Spijkenisse Centrum (BB)	FKM	101.000
Spijkenisse	Fietsverbinding Winston Churchilllaan (BB)	FKM	908.000
Spijkenisse	Rotonde Hekelingseweg - Westdijk - Dorpsstraat	VV	837.000
Spijkenisse	Totally Traffic Praktijkcollege Spijkenisse	VV	949
Stadsregio	BOBsport campagne 2014 IVA	VV	2.250
Verkeersonderneming	Spitsmijden Personen op de Ruit/Algera (BB)	VMMS	
Verkeersonderneming	Publiekscampagne (BB)	VMMS	
Verkeersonderneming	Ritts, Pilot A & B	VMMS	
Vlaardingen	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2014	OV	
Vlaardingen	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2013	OV	80.000
Vlaardingen	Pats!Boem! Lentiz Vlaardingen	VV	2.100
WHD	Haltetoegankelijkheid Rotterdamseweg Waterschap HD	OV	106.500
WHD	VRI Ijsselmondse Knoop	VMMS	23.500

Bijlage C Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg

In 2016 worden de projecten vastgesteld die in aanmerking komen voor het programma Beter Benutten Vervolg. Het Rijk heeft aangegeven dat de geldstromen voor de programma's van de voormalige regio's gescheiden dienen te blijven.

De lijsten laten op dit moment nog een overprogrammering zien:

- in de regio Rotterdam zijn de middelen toereikend voor de Toplijst; voor de projecten van de groslijst moet worden geprioriteerd.
- in de regio Haaglanden moet het programma worden teruggebracht. Voor de bijdrage MRDH is € 11 miljoen beschikbaar, eventueel aangevuld met vrijval vanuit Agglonet en enige kleine projecten. Voor opwaarderen tramlijn 1 is vanuit Beheer en Onderhoud OV additioneel € 10,37 miljoen beschikbaar.

Beter Benutten Vervolg stadsgewest Haaglanden			investering excl BTW	Rijk 45,25%	MRDH	derden
Goedgekeurde plannen van aanpak HGL BBV			**€ 6.969.650**	**€ 3.132.143**	**€ 807.807**	**€ 3.029.700**
HGL-BBV-001	Gebieds-en werkgeversaanpak	VMWS	€ 6.493.650	€ 2.922.143	€ 781.807	€ 2.789.700
HGL-BBV-002	Logistieke efficiency goederentransport	VMWS	€ 476.000	€ 210.000	€ 26.000	€ 240.000
MRDH						
	NRR De reiziger op 1 - tramlijn 1 hele traject	OV				
Den Haag						
	Busplatform Den Haag Centraal	OV				
	Snelfietsroute Binnenstad-Spoorwijk-Rijswijk-Delft	FKM				
	Snelfietsroute Den Haag-Wateringseveld; knelpunt Schalk	FKM				
	P+R locaties (nog geen PvA, wel kostenindicatie)	FKM				
Delft						
	Snelfietsroute Schipluiden-Delft -Pijnacker-Zoetermeer	FKM				
HGL-BBV-009	Pieken in fietsintensiteiten Jaffalaan	FKM	€ 2.870.000	€ 1.298.675	€ 785.663	€ 785.663
HGL-BBV-007	Beatrixlaan-Van Foreestweg	VMWS	€ 1.100.000	€ 497.750	€ 301.125	€ 301.125
	Snelfietsroute Vlietroute Delft - Leidschendam	FKM				
HGL-BBV-008	A4 / Laan van Delfvliet	VMWS	€ 880.585	€ 440.293	€ 440.292	€ -
Leiden/Alphen aan den Rijn/Zoetermeer						
	Snelfietsroute Leiden -Katwijk	FKM				
HGL-BBV-010	Stimuleren E-fietsgebruik	FKM	€ 200.000	€ 90.500	€ -	€ 109.500
	HOV verbinding Leiden-Leiderdorp	OV				
	fietsparkeerverwijssysteem	FKM				
HGL-BBV-013	Deelfietssysteem Biosciencepark	FKM	€ 230.000	€ 104.075	€ -	€ 125.925
	Snelfietsroute Leiden-Zoetermeer	FKM				
Westland						
	Snelfietsroute Naaldwijk-Wateringen A	FKM				
	Snelfietsroute Naaldwijk-Wateringen B	FKM				
ITS (exclusief BTW)						
	Bijdrage ITS Rijk inclusief BTW	VMWS		€ 5.000.000		
	Bijdrage ITS MRDH exclusief BTW	VMWS			€ 5.000.000	
	Totaal doorgerekend, inclusief ITS, ex BTW		**€ 135.392.248**	**€ 47.561.886**	**€ 26.552.208**	**€ 57.495.118**
	Beschikbaar budget I&M € 5 mln ITS + € 45 miljoen minus BTW			**€ 42.190.083**		
	Beschikbaar budget MRDH € 11 mln				*€ 11.000.000*	
	Te fourneren budget lijn 1 € 10,37 miljoen (OIW)				*€ 10.366.982*	
	Agglonet (inzet van het restant)				*€ 3.668.250*	
					€ 25.035.232	
	Benodigd budget Leiden en Alphen (maximaal)					€ 4.623.232
	Werelds Netwerk Aan Zee					€ 15.000.000
	Benodigd budget overige derden (maximaal)					€ 37.871.886

BETER BENUTTEN VERVOLG STADSREGIO ROTTERDAM

Project-nummer	Projectomschrijving	Programmalijn	Investering totaal	*Rijk (excl. btw)*	MRDH excl. btw	Derden excl. btw
RTD-BBV-001	Patrouillerende berger op de ruit van Rotterdam	Rijgedrag	€ 1.591.200	*€ 720.000*		
RTD-BBV-002	Reisgedrag Spitmijden*	Reisgedrag	€ 3.097.000	*€ 1.545.000*	€ 765.000	€ 787.000
RTD-BBV-003	Gebiedsaanpak Wonen en Werken 2015-2017	Reisgedrag	€ 26.730.000	*€ 16.000.000*		€ 8.000.000
RTD-BBV-004	Aanpak bezoeken 2015-2017	Reisgedrag	€ 5.341.000	*€ 4.100.000*		€ 800.000
RTD-BBV-005	Campagne Filedier 2015-2017	Reisgedrag	€ 1.586.000	*€ 649.587*	€ 200.000	€ 600.000
RTD-BBV-006	Verminderen hinder door incidenten regio Rotterdam	Rijgedrag	€ 4.640.480	*€ 2.288.000*		€ 1.872.000
RTD-BBV-008	Logistiek	Logistiek	€ 8.350.000	*€ 3.305.785*	€ 620.000	€ 3.730.000
RTD-BBV-009	Koepelplan Netwerkversterking	Netwerkversterking	€ 63.976.000	*€ 26.300.000*	€ 16.500.000	€ 15.653.000
RTD-BBV-012	N218 Stenen Baakplein	Netwerkversterking	€ 4.447.000	*€ 700.000*		€ 3.600.000
RTD-BBV-013	Vervolgacties fase 1a en 1b stakeholderaanpak Beter Benutten ITS (landelijk PvA; trekker regio Rotterdam)**	Rijgedrag	€ 242.000	*€ 200.000*		
RTD-BBV-014	Rijgedrag en doorstroming - Beinvloeding Rijgedrag	Rijgedrag	€ 88.400	*€ 40.000*	€ 40.000	
RTD-BBV-015	Systeemsturing en ITS	Rijgedrag	€ 13.328.500	*€ 5.850.000*	€ 3.847.668	€ 2.402.332
			€ 133.417.580	**€ 61.698.372**	**€ 21.972.668**	**€ 37.444.332**

RTD-BBV-009 Koepelplan Netwerkversterking: TOP LIJST Bedragen x € 1.000,-

projectnaam	Investering	I&M	MRDH	Derden
OV-knoop Rotterdam - Alexander	10.360	4.660	3.050	2.650
Tramlijn 23	7.740	3.483	4.257	
Koppeling fiets BMR - BAR-route	1.301	585	358	358
Brielselaan - Doklaan	1.800	810	495	495
Centrumas Rotterdam	3.475	1.485	995	995
Fietsmaatregelen havengebied	1.065	479	292	294
P+R H-bekselijn	1.058	476	291	291
Fietsenstallingen bij OV	1.000	450	550	
Vijfsluizen	10.700	4.815	2.942	2.943
Steenen Baakplein - N218	4.300	700	500	3.100
totaal	**42.799**	**17.943**	**13.730**	**11.126**

RTD-BBV-009 Koepelplan Netwerkversterking: GROSLIJST Bedragen x € 1.000,-

projectnaam	investering	I&M	MRDH	Derden
Metro station Dijkzigt	6.000	2.700	2.800	500
OV-knoop Blaak	3.700	1.700	400	1.600
Poldervaartroute	1.240	558	341	341
Vulcaanweg - Delflantsedijk	1.620	810	488	322
F15 Ijsselmonde	5.500	2.500	500	2.500
Harmonielaan Barendrecht	3.500	1.530	765	1.205
Sandelingenknoop A16	700	315		385
Brug Spijkenisserhaven	2.795	826	662	1.307
CV en OV Maasvlakte	3.485	1.568	958	959
Fietsmaatregelen haven	700	315	192	193
CV en OV Waal/Eemhaven	997	449	274	274
CAR-route Suurhoffbrug	3.850	1.733	1.059	1.059
Personen water RDM-Heijplaat	224	93	56	75
Westfrankenlandsedijk	1.062	478	292	292
Fietsparkeren binnenstad	660	170		490
Last mile havengebied	300	135	83	83
aanlegsteiger watertaxi	115	75		40
Station Schiedam centrum	1.500	675	825	
metrostation Vijfsluizen	1.000	450	550	
Watertaxi Schiedam	291	131	80	80
totaal	**39.239**	**17.211**	**10.324**	**11.704**

Bijlage D Quick-wins

In het verleden heeft het Rijk voor beide voormalige regio's geld beschikbaar gesteld voor Quick-wins. De bijgevoegde lijsten voldoen aan de afspraak voor jaarlijkse rapportage aan het Rijk.

	Quick Wins Rotterdam Vooruit			k € (ex BTW)	bijdrage van	rijk	regio	aanvrager	totaal te verp.	totaal verplich	voortgang december 20
	focus op knooppunten en best scorende maatregelen										
	programma										
A	knoop	P+R (+ontsluiting) Schieveste	parkeerplaatsen, aanpassing aansluiting op OWN, bewegwijzering	7.800	SRR/Schiedam	3.900	1.950	1.950	5.850	4.350	gestart
B	OV (tram)	flexibiliseringsmaatregelen	capaciteitsvergroting halte Weena	115	SRR	57	57	-	115	115	gereed
C	dvm/knoop	P+R verwijzing	bewegwijzering OWN / HWN	6.778	SRR/wegbeheerders	3.389	3.189	200	6.578	6.479	gestart,
E	goederenvervoer	binnenstadsservice	bundelen bevoorrading binnenstedelijke winkels	367	r'dam/schiedam	184	115	68	299	299	gestart
F	knoop	verbeteren loop- en fietsroutes station Alexander Oostzijde	voetpad George Hinzeweg	104	r'dam	52	26	26	78	78	gereed
G	fiets/knoop	fietsenstallingen	Diverse locaties	1.000	r'dam/SRR	500	500		1.000	780	gestart
I	monitoring	aanvullende monitoringsmaatregelen	monitoring voortgang en effecten maatregelen	14		7	7		14	14	gereed
J	OV (tram)	flexibiliseringsmaatregel	keerlus Marconiplein	4.362		2.181	2.181		4.362	4.362	gereed
L	dvm	regelscenario's	aanpassen VRI's Spijkenisse	400	SRR/Spijkenisse	200	100	100	300	300	gereed
M	knoop	P+R doelgroepensysteem		92	SRR/wegbeheerders	46	23	23	69	69	gestart
N	knoop	P+R Heemraadlaan	Spijkenisse	1.333	SRR/Spijkenisse	667	333	333	1.000	1.000	gereed
O	knoop	P+R Westpolder	Lansingerland	2.353	SRR/Lansingerland	1.177	588	588	1.765	1.765	gestart
P	knoop	OV-knoop Voorne Putten	Nissewaard	1.562	SRR/Nissewaard	781	391	391	1.172	1.172	studie
	totaal			**26.280**		**13.140**	**9.461**	**3.679**	**22.601**	**20.781**	
	reserveprojecten*			3.120		1.560	483	1.077	**2.043**		vrijval
	totaal			**29.400**		14.700	9.944	4.756	24.644	20.781	

QUICK WIN MIRT								
Aanvrager	**Project nr.**	**ID nummers**		**Project naam**	**Cat.**	**Invest.**	**Tot. Subs.**	**Waarvan QW**
Gereed								
Zoetermeer	12AZR001	QW3002/081	S	Voorsorteervakken Lansinghage	VMWS	833.900	416.900	408.218
Zoetermeer	11TZR003	QW3002/075/AR006	S	ZoRo tracé Zoetermeer	OV	2.801.258	1.937.370	862.435
Den Haag	11TDG002	QW3005/M025	S	Tramhalte Weidevogellaan	OV	311.010	311.010	155.505
Den Haag	12TDG005	QW3007	S	Verbeteren bereik-, leefbaarheid en veiligheid, station Mberwijk	OV	478.500	218.500	218.500
Leidschendam-Voorburg	03TLG001	HGL405/RVE003/M205-1/ QW3015/LG008/M017	S	Masterplan bereikbaarheid Stationsgebied Voorburg	OV	11.276.586	10.076.586	1.008.403
Den Haag	12MDG003	QW3017	S	P&R Uithof	VMWS	230.000	66.000	66.000
Den Haag	11FDG007	QW3008a	S	Extra fietsenstalling station Leidschenveen	FKM	24.440	24.440	16.300
Rijnacker-Nootdorp	13FPP006	*QW3018d/HGL825*	S	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijnacker-Nootdorp	FKM	15.767	15.767	7.884
Beschikt								
Delft	12MDT001	M205-18/QW3003	B	QW MIRT DVM/DRIPS - Delft	VMWS	100.950	100.950	50.475
Provincie Z-H	13MSH018d	QW3003d		QW MIRT DRIPS	VMWS	338.060	213.060	213.060
Delft	15MDT001	M205/QW3019	B	DVM Zuidvleugel Verkeerscentrales	VMWS	331.900	331.900	165.950
RWS	15MDN002	QW/BB	B	DVM Zuidvleugel Berm Drip's	VMWS	1.887.070	249.622	130.000
Wassenaar	14AWR001	M102/QWMIRT	B	Sluipverkeer Wassenaar incl. VRI's (QWMIRT)	VMWS	835.624	835.624	400.000
Rijswijk	13FRK001	QW3012a/HGL457	B	Opwaarderen fietsvoorziening Rembrandtkade	FKM	320.000	229.547	76.516
Rijswijk	14FRK003	QW3012b/HGL457	B	Fietspad S.W. Churchillaan (Verbeteren hoofdfietsstructuur)	FKM	415.976	311.982	123.484
Rijnacker-Nootdorp	14APP001	M119/QW3014/HGL	B	Komkommerweg fase 2	VMWS	16.110.025	7.997.178	800.000
Den Haag	14FDG001	*QW3018b/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Den Haag	FKM	141.381	141.381	70.690
Leidschendam-Voorburg	14FLG001	*QW3018c/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Leidschendam-Voorburg	FKM	98.149	98.149	49.075
Rijnacker-Nootdorp	14FPP001	*HGL835/QW3018d*	B	Bewaakte fietsenstalling RR haltes Nootdorp/Rijnacker-zuid	FKM	235.800	170.800	54.400
Rijswijk	14ARK001	*BB16c/RRK001 QW3018e/HGL825*	B	Reconstructie Haagweg, Fietsstraat en tramhalte Herenstraat	VMWS	7.266.232	4.546.838	6.971
Rijswijk	14FRK004	*QW3018e/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijswijk	FKM	14.664	14.664	7.332
Zoetermeer	14FZR001	*QW3018f/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 1)	FKM	37.131	37.131	18.566
Zoetermeer	15FZR002	*QW3018f/HGL825*	B	Fietsklemmen OV halte RR	FKM	12.424	12.424	6.212
Aanmeldingen en reserve voor DVM-projecten								
Zoetermeer	**	QW3004		Verbeteren afslag A12 Zoetermeer (afslag 6: Oostweg)	VMWS	450.000	300.000	150.000
PZH/Rijnacker-Nootdorp	**	QW3003/HGL/PP		Komkommerweg Parallelweg/overige maatregelen	VV	1.200.000	800.000	600.000
Den Haag/MRDH	12TSH004	QW3006/AP007		Pilot tophalte Hollands Spoor, Den Haag	OV	2.760.504	2.500.504	1.260.504
Delft	**	QW3009/DT63/HGL485/BB2		Herinrichting Reinier de Graafweg	VMWS	7.161.773	3.062.111	3.062.111
Den Haag	**	QW3010/HGL451		Verbeteren fiets sterroute Scheveningen	FKM	4.459.731	2.593.731	727.731
Delft	**	QW3013/HGL831/BB17/M205-2		Innovatief modulair fietsparkeren stationsgebied Delft 17a, b, f	FKM	3.865.000	1.997.343	1.079.563
Den Haag		QW3016		P&R Forepark	VMWS	806.987	368.487	368.487
Delft	**	*QW3018a/HGL825*		Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Delft	FKM	8.166	8.166	4.083
Zoetermeer	**	*QW3018f/HGL825*		Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 2)	FKM	101.084	101.084	50.542
Stadsgewest Haaglanden	13MSH018	M205-18/QW3003a	B	QW MIRT DVM/DRIPS Cluster	VMWS	2.378.027	2.378.027	928.502
Stadsgewest Haaglanden	*	QW3001	B	Uitbreiding DVM regionaal wegennet Haaglanden	VMWS	5.989.949	4.352.501	4.352.501
						73.298.070	**46.819.778**	**17.500.000**

Concept ontwerpbegroting 2017 en meerjarenbeeld 2018-2020

Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Inhoud

Inleiding 5
Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH 9
1.1 Introductie 9
1.2 MRDH-brede strategie 9
1.3 Bestuurlijke organisatie 14
1.4 Vervoersautoriteit 15
1.5 Economisch Vestigingsklimaat 15
1.6 Ambtelijke organisatie 16
1.7 Financiën 17
Hoofdstuk 2 Vervoersautoriteit 18
2.1 De inhoudelijke ambities 18
2.2 De financiële structuur 19
2.3 Programma Verkeer 22
2.4 Programma Openbaar Vervoer 29
Hoofdstuk 3 Programma Economisch Vestigingsklimaat 33
3.1 Werklocaties 34
3.2 Smart Infrastructure 35
3.3 Branding 37
3.4 Clustervorming 38
3.5 Financiering 40
3.6 Onderwijs en arbeidsmarkt 40
3.7 Bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek) 41
3.8 Economie landelijk gebied 42
3.9 Wat gaat het kosten? 44
Hoofdstuk 4 Samenwerkingsverbanden 45
4.1 BEREIK! 45
4.2 DOVA (voormalig SkVV) 45
4.3 Wat gaat het kosten? 46
Hoofdstuk 5 Paragrafen 47
5.1 Financiering 47
5.2 Verbonden partijen 48
5.3 Weerstandsvermogen en risico's 50
5.4 Onderhoud kapitaalgoederen 52

5.5 Bedrijfsvoering 54
5.6 Investeringen 56
Hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen 2016-2020 57
Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente 58
Hoofdstuk 8 Besluit 60
Bijlage 1 Kostenverdeelstaat 2017-2020 gecomprimeerd 61
Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017 61
1. Inleiding, achtergronden en kaders 65
1.1 De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het Investeringsprogramma 2017 65
1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit 66
1.3 Beleidskaders van de Vervoersautoriteit 66
1.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden 68
1.5 Harmonisatie van de investeringsprogramma's 68
2. Financiële samenvatting 70
3. Openbaar Vervoer 73
3.1 Projecten in de realisatiefase 73
3.2 Uitwerkingsfase 76
3.3 Verkenningen en planstudies 76
4. Verkeersmanagement en wegenstructuur 77
4.1 Projecten in de realisatiefase 77
4.2 Projecten in de uitwerkingsfase 79
4.3 Verkenningen en planstudies 79
5. Fiets- en ketenmobiliteit en verkeersveiligheid 82
5.1 Fiets 82
5.2 Ketenmobiliteit 83
5.3 Verkeersveiligheid 84
5.4 Duurzame mobiliteit 84
6. Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid 85
7. Beter Benutten 86
7.1 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SGH) 86
7.2 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SR) 87
Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026 90
Bijlage B1 Grote projecten 91

Bijlage B2 Lopende subsidiebeschikkingen per subsidieontvanger 93
Bijlage B3 Aanmeldingen 99
Bijlage B4 Afgeronde projecten 108
Bijlage C Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg 111
Bijlage D Quick-wins 114
Bijlage E Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid 116
Bijlage F Afkortingenlijst 121

Inleiding

Voor u ligt de begroting van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voor het jaar 2017, een integrale begroting met daarin de programmabegrotingen voor Verkeer, Openbaar Vervoer en Economisch Vestigingsklimaat. Drie programma's die in samenhang met elkaar bijdragen aan de missie van de MRDH: een Europese topregio worden.
De samenwerkingsverbanden waarvoor de MRDH de juridische entiteit is, zijn in een apart hoofdstuk met bijbehorende programmabegroting eveneens in beeld gebracht, net als de informatie over onder meer het weerstandsvermogen en risico's, de bedrijfsvoering, investeringen en inwonerbijdragen. Tezamen met het meerjarenbeeld dat in de diverse programma's wordt geschetst, wordt u een overzicht gegeven van de actuele en toekomstige situatie van de MRDH.

Bij de behandeling van de begroting 2016 hebben de gemeenten aangegeven het abstractieniveau van de begroting te hoog te vinden. Bij de begroting 2017 is dit goeddeels ondervangen, omdat het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) nu integraal deel uitmaakt van de begroting. Daarnaast is de begroting van de Vervoersautoriteit zoveel mogelijk gebaseerd op de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB), die eenzelfde besluitvormings- en consultatietraject doorloopt als de begroting. Bij de voorbereiding hiervan zijn de gemeenten al nauw betrokken.

De begroting 2017 geeft de stand van zaken weer zoals die in maart 2016 bekend is. In de eerste helft van 2016 vindt een nadere uitwerking plaats van het OESO-rapport en de Roadmap Next Economy, waarna in opdracht van het algemeen bestuur, vanuit deze twee trajecten voor de zomer van 2016 een voorstel gereed zal zijn voor een eerste investeringspakket. Daar waar de uitkomsten van deze trajecten consequenties hebben voor de begroting 2017 wordt medio 2016 een voorstel gedaan aan de gemeenten hoe dat proces vorm te geven, zodanig dat recht gedaan wordt aan de betrokkenheid van alle gremia.
Daarnaast onderzoekt de MRDH momenteel in een tussentijdse evaluatie of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken en aansluit bij de wensen van bestuur, management en medewerkers. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. De uitkomst van deze interne evaluatie wordt in de eerste helft van 2016 verwacht en kan aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's. In dat geval is er aanleiding om de begroting bij te stellen.

Bij de vorming van de MRDH in december 2014 is besloten om de Investeringsprogramma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de beide voormalige stadsregio's tot en met 2017 gescheiden inzichtelijk te maken. Pas na 2017 vindt integratie plaats.

Werkplan
Op grond van de gemeenschappelijke regeling dient het algemeen bestuur jaarlijks een Werkplan vast te stellen op basis van de strategische agenda. Het algemeen bestuur heeft op 9 december 2015 het Werkplan MRDH vastgesteld. Daarbij is besloten om het strategisch deel van het Werkplan met ingang van 2017 te koppelen aan de doorlooptijd van de strategische agenda van de MRDH en daarmee niet meer jaarlijks uit te brengen. De concrete activiteiten worden met ingang van 2017 jaarlijks geïntegreerd in de Begroting MRDH. De voortgang van de activiteiten wordt via de jaarrekening en de Bestuursrapportages gemeld. De ontwerpbegroting 2017 vervult derhalve tevens de functie van Werkplan.

Regiomonitor
Ook is in 2015 gestart met het project 'regiomonitor'. In deze monitor worden de regionale ontwikkelingen op het gebied van economie en bereikbaarheid weergegeven en geanalyseerd. In april 2016 wordt de eerste regiomonitor opgeleverd. De regiomonitor is faciliterend. De indicatoren van de regiomonitor zijn zo gekozen dat ze meehelpen sturing te geven aan het beleid. De monitor geeft aan hoe de concurrentiepositie van de regio zich ontwikkelt en geeft zo inzicht in welke ontwikkelingen zich in de regio afspelen waarop overheden moeten inspelen. De hierin te gebruiken indicatoren worden in de begroting voor 2017 opgenomen. De indicatoren in de regiomonitor schetsen de context waarin de MRDH en de andere betrokken organisaties opereren en geven een kwantitatieve onderbouwing voor de ontwikkelrichting van de regio en de daarbij behorende activiteiten. De monitor meet niet de directe 'output' van de activiteiten van de deelnemende partijen, maar brengt wel de 'outcome' op regionale schaal in beeld. Anders gezegd: de uitkomsten op de indicatoren uit de regiomonitor die in de begroting zijn opgenomen worden wel beïnvloed, zij het in beperkte mate, maar zeker niet bepaald door de activiteiten van de MRDH.

Beoogd is dat de regiomonitor zich uiteindelijk tot één monitor voor zowel MRDH, provincie, Drechtsteden en de Leidse regio ontwikkelt. Daartoe werken we samen met de EPZ. De regiomonitor, met daarin de nulmeting op de in de begroting opgenomen indicatoren, wordt ter informatie aan de gemeenten toegezonden en op een later moment in de begroting verwerkt. Binnen de programma's van de Vervoersautoriteit en het programma Economisch Vestigingsklimaat wordt nader op de te gebruiken indicatoren in gegaan.

Financiën
De Brede Doeluitkering (BDU) voor verkeer en vervoer is de belangrijkste dekking voor de kosten van de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer. De geraamde lasten van deze programma's bedragen in 2017 € 756,4 miljoen.
De negen gemeenten van het voormalige Stadsgewest Haaglanden stellen aanvullend een bedrag voor Verkeer en Openbaar Vervoer beschikbaar van € 9,148 per inwoner, in totaal € 9,7 miljoen. Dit bedrag komt uitsluitend ten goede aan het Investeringsprogramma Verkeer en Vervoer van het voormalige Stadsgewest Haaglanden. Deze werkwijze geldt conform afspraak tot en met 2017. De inwonerbijdrage wordt tot die tijd ook niet opnieuw geïndexeerd. De inwonerbijdrage is in het IPVa doorgetrokken tot 2024 (zie ook de toelichting bij het programma Va). Er is niet op voorhand geschrapt in de inwonerbijdrage (ongeveer € 68 mln.) en de genoemde projecten(€ 50 mln.). De discussie over de inwonerbijdrage aan het Mobiliteitsfonds wordt in 2016 met alle gemeenten gevoerd. De uitkomst wordt verwerkt in de begroting MRDH 2018.

De inwonerbijdrage voor het programma Economisch Vestigingsklimaat stijgt ten opzichte van de begroting 2016, conform de door het algemeen bestuur vastgestelde kadernota begrotingsuitgangspunten MRDH begroting 2017, met 1% naar € 2,49 per inwoner; voor 2017 is dat een totaalbedrag van € 5,7 miljoen. Van die € 2,49 per inwoner wordt maximaal € 1,02 ingezet voor de dekking van de apparaatslasten van het programma Economisch Vestigingsklimaat.
De resterende € 1,47 wordt ingezet voor de dekking van de programma's en projecten van het Economisch Vestigingsklimaat.

De indirecte kosten van bedrijfsvoering worden voor een kwart doorbelast aan het programma EV en voor drie kwart aan de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkelijk over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt. De MRDH is nu een jaar op weg en bij de eerstvolgende jaarrekening is er inzicht in de daadwerkelijke kostenverdeling. Op basis van die

gegevens kan worden beoordeeld of de bovengenoemde standaardverdeling (25/75) op begrotingsbasis aanpassing behoeft. Indien dat blijkt zal dat bij de eerstvolgende gelegenheid worden doorgevoerd.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bevat een introductie van de integrale ambitie en activiteiten van de MRDH en daaraan gekoppeld een overzicht van de integrale begroting.
Hoofdstukken 2, 3 en 4 bevatten de programma's voor Verkeer, Openbaar Vervoer, Economisch Vestigingsklimaat en de samenwerkingsverbanden waarvoor de MRDH de juridische entiteit is. In de programma's wordt steeds antwoord gegeven op drie vragen: 'Wat willen we bereiken?'- in deze alinea wordt aangegeven wat we in het desbetreffende programma willen bereiken. 'Wat gaan we daarvoor doen?'- waarbij we ingaan op de activiteiten die in 2017 worden uitgevoerd om de eerder genoemde doelstellingen te bereiken. Deze worden toegelicht op het niveau van de beleidsmatige inspanningen. Ten slotte beantwoorden we de vraag 'Wat gaat dat kosten?' – waarbij we onderscheid maken tussen programmalasten en apparaatslasten.
Hoofdstuk 5 bevat de in het Besluit Begroting en Verantwoording[1] (BBV) verplicht gestelde paragrafen.
Hoofdstuk 6 bevat de staat van reserves en fondsen 2016-2020.
Hoofdstuk 7 bevat een nadere toelichting op de inwonerbijdrage.

[1] en [2] De Gemeentewet en de Provinciewet schrijven voor dat elke gemeente en elke provincie jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken opstellen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat de regelgeving daarvoor. Op basis van de wet geldt het BBV ook voor gemeenschappelijke regelingen zoals de MRDH.

Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH

1.1 Introductie

De 23 gemeenten verenigd in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) bundelen hun krachten ter verbetering van de bereikbaarheid en de versterking van het economisch vestigingsklimaat. De MRDH opereert binnen het bestuurlijke en maatschappelijke netwerk van gemeenten, bedrijfsleven, kennisinstellingen, financiers, provincie, Rijk en internationale organisaties. Resultaatgerichte samenwerking tussen en met deze partijen is het uitgangspunt. De MRDH initieert, agendeert, coördineert en financiert.

Missie:
De Metropoolregio Rotterdam Den Haag werkt aan een Europese topregio.

23 gemeenten gaan de uitdaging aan om de internationale concurrentiepositie te verbeteren door hun kennis en bestuurlijke kracht in te zetten en samen te werken met het bedrijfsleven, de kennisinstituten en medeoverheden. Wij werken aan een aantrekkelijke regio voor inwoners om te werken, wonen en recreëren, waar (internationale) bedrijven zich vestigen en waar bezoekers zich welkom voelen. Wij richten ons op het versterken van de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat van de regio Rotterdam Den Haag.

Visie:
De Metropoolregio Rotterdam Den Haag wil een Europese topregio worden.
Wij zijn al een sterke Europese regio, maar willen nog beter presteren. Betere economische prestaties, betekenen meer welvaart voor de inwoners.

Om dit te bereiken zetten we in op:

- Verbetering van de (internationale) bereikbaarheid van de metropoolregio
- Economische vernieuwing
- Transitie naar toonaangevende duurzaamheid
- Attractiviteit van de regio

De inhoudelijke agenda's van de Vervoersautoriteit en Economisch Vestigingsklimaat zijn hierbij leidend en de basis voor de MRDH-brede strategie. Het verbeteren van het verkeer- en vervoersysteem is immers een cruciaal onderdeel van de metropoolvorming en daarmee voor het versterken van de economische positie van de regio.

De MRDH-brede strategie is in 2015 en 2016 verder uitgewerkt in een aantal integrale trajecten zoals het OESO-onderzoek, de Roadmap Next Economy en de Investeringsstrategie. Deze trajecten zijn aanvullend aan elkaar ingevuld om zo steeds meer en beter inhoudelijke focus aan te brengen en nieuwe financiële strategieën te kunnen ontwikkelen. In de volgende paragraaf wordt de MRDH-brede strategie nader toegelicht.

1.2 MRDH-brede strategie

Om de economische structuur van onze regio te versterken, de bereikbaarheid verder te verbeteren en klaar te zijn voor en te kunnen inspelen op veranderingen die op ons gebied afkomen, zijn we in 2015 vanuit de Strategische Bereikbaarheidsagenda en de Agenda Economisch Vestigingsklimaat gestart met een nadere uitwerking van de MRDH-brede strategie. Op basis van een analyse door professor Tordoir zijn vier kernopgaven benoemd die het

uitgangspunt vormen voor de MRDH-brede strategie en richting geven aan de activiteiten van de MRDH-organisatie en de 23 gemeenten:

1. Metropolitane verbindingen: verbetering interne- en internationale verbindingen
2. Economische vernieuwing
3. Transitie naar toonaangevende duurzaamheid
4. Attractiviteit

Deze kernopgaven vragen om gerichte investeringen om de kracht van de steden en het omliggende gebied verder te versterken.

De Investeringsstrategie brengt de noodzakelijke investeringsprojecten in beeld voor de korte-, middellange- en lange termijn. De investeringsprojecten voor de middellange- en lange termijn komen onder andere voort uit de aanbevelingen van het OESO-onderzoek en de Roadmap Next Economy.

OESO-onderzoek

Op1 februari 2016 is de *Territorial Review of the Metropolitan Region of Rotterdam-The Hague* van de OESO verschenen. Dit onderzoek is uitgevoerd in een samenwerking van de MRDH, het ministerie van Binnenlandse Zaken en de OESO. Het rapport bevestigt het beeld dat de economische groei en de werkgelegenheid van de regio Rotterdam Den Haag achterblijven ten opzichte van andere regio's in Nederland en Europa. Ondanks de nabijheid en complementariteit van veel sterke economische sectoren komen samenwerking en cross-overs nog onvoldoende tot stand. De fysieke verbindingen binnen het gebied en van/naar het gebied zijn nog niet overal zodanig op orde dat deze economische groei kunnen faciliteren. De OESO constateert dat onze regio een enorm potentieel heeft, dat echter nog onvoldoende benut wordt. De aanbevelingen van de OESO onderstrepen de urgentie om concrete investeringsprojecten in onze regio te realiseren. Daarnaast wordt het belang van economische vernieuwing onderstreept. In 2016 heeft de MRDH de uitwerking van de aanbevelingen ter hand genomen, onder andere door deze te laten landen in de Investeringsstrategie. De OESO adviseert de MRDH aan inwoners en bedrijven uit te leggen welke doelen zij nastreeft, wat het belang hiervan is en hoe zij dit doet. De Metropoolregio onderschrijft de conclusies van het bovengenoemde rapport van de OESO en ook in algemene zin het belang van communicatie richting de inwoners en bedrijven in de metropoolregio. Dat doet de MRDH in de eerste plaats bij de projecten die zij uitvoert. De resultaten van de uitgevoerde projecten zijn immers zichtbaar voor de inwoners en bedrijven van de metropoolregio. Binnen de gereserveerde budgetten voor de projecten is daarom rekening gehouden met externe communicatie. De openbare vergaderingen van het algemeen bestuur van de MRDH worden aangekondigd in de lokale weekbladen, zodat geïnteresseerden hiervan op de hoogte zijn en de vergadering kunnen bijwonen. Via de website is publiek toegankelijk informatie te vinden over de MRDH en de projecten die worden uitgevoerd. De MRDH is verlengd lokaal bestuur 'van, voor en door de 23 MRDH-gemeenten'. Het is in de eerste plaats aan de gemeenten om met inwoners en bedrijven te communiceren over het belang van samenwerking in de metropoolregio en de resultaten die deze samenwerking voor hen oplevert. Vanzelfsprekend ondersteunt de MRDH de gemeenten hierbij.

Roadmap Next Economy

Economische vernieuwing is noodzakelijk om in te kunnen spelen op veranderingen die op onze regio afkomen. Trends als grondstoffenschaarste, digitalisering, globalisering, robotisering, 3D-printing, zelfsturende voertuigen en *reshoring* in combinatie met de steeds verdergaande verstedelijking betekenen dat het zwaartepunt van de nieuwe economie, oftewel de *next economy*,

steeds meer verschuift naar stedelijke regio's zoals de MRDH. Dit biedt grote kansen voor nieuwe bedrijvigheid. Om die nieuwe bedrijvigheid te laten floreren, zal de regio zich internationaal moeten positioneren als aantrekkelijke toplocatie voor koplopers.
Om invulling te geven aan de bevindingen van de OESO is in 2015 een start gemaakt met het opstellen van de Roadmap Next Economy. De MRDH is opdrachtgever van de Roadmap; de provincie, partners uit bedrijfsleven, medeoverheden en kennisinstellingen zijn nauw betrokken. Met de Roadmap is de noodzakelijke gemeenschappelijke agenda, gericht op de economische transitie, opgesteld en beantwoorden we de vraag hoe wij als regio moeten inspelen op de genoemde trends. Daarbij is in kaart gebracht wat er voor de regio noodzakelijk is aan acties en investeringen voor de middellange- en lange termijn in de vorm van een concreet uitvoeringsprogramma met bijbehorende noodzakelijke publieke en private investeringen om de economie en bereikbaarheid van de regio te versterken.

Regionale Investeringsstrategie
De Regionale Investeringsstrategie hebben we in 2015 in gang gezet. De MRDH, provincie Zuid-Holland (PZH) en de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ) werken hierin samen. Deze gezamenlijke Investeringsstrategie brengt de voor de economische structuurversterking noodzakelijke investeringsprojecten in beeld en kan tevens benut worden om extra middelen te genereren. Het biedt de regio ook kansen om richting Europa sterker te staan voor een beroep op middelen uit Europese fondsen. Het gaat om een continu proces dat we voortdurend up-to-date houden. De Regionale Investeringsstrategie sluit naadloos aan bij de andere twee in gang gezette strategische trajecten: Ruimtelijk-economisch Ontwikkelprogramma en Roadmap Next Economy. De OESO-studie 'Metropolitan Review' laat zien dat een gezamenlijke investeringsstrategie voor de regio dringend noodzakelijk is. Het Ruimtelijk-economisch Ontwikkelprogramma vormt daarvoor de basis. De Roadmap Next Economy biedt enerzijds de mogelijkheid reeds lopende initiatieven betere mogelijkheden voor realisatie te bieden. Anderzijds levert de Roadmap Next Economy ook nieuwe initiatieven op, die zullen landen in de Regionale Investeringsstrategie.

De Regionale Investeringsstrategie heeft een bestuurlijke begeleidingscommissie met vertegenwoordigers van overheden, kennisinstellingen en bedrijven. De Regionale Investeringsstrategie heeft drie doelstellingen:

1. Informeren
2. Monitoren en sturen
3. Realiseren

<u>1. Informeren</u>
De aandacht hebben we in eerste instantie vooral laten uitgaan naar de informerende functie. De site www.investeringskaart.nl is het instrument om investeringsprojecten in beeld te brengen. Het is voor overheden, bedrijven en kennisinstellingen van belang om op het gebied van investeringen (van elkaar) te weten wat er speelt en waarop wordt ingezet. Daarmee kunnen enerzijds tegenstrijdige belangen bespreekbaar worden gemaakt en anderzijds kansen voor win-winsituaties worden benut, bijvoorbeeld door het opschalen van initiatieven.

De Investeringskaart geeft de lopende, geplande en gewenste investeringsprojecten weer. Investeringen zijn gedefinieerd als projecten/programma's gericht op de economische structuurversterking van de regio. De proeve van de Investeringskaart hebben we tijdens de vergaderingen van het algemeen bestuur MRDH en van de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ) op 3 juli 2015 gedemonstreerd. Samen met gemeenten, provincie, bedrijven en

kennisinstellingen heeft vervolgens een nadere invulling plaatsgevonden. Op 1 februari 2016 is de Investeringskaart 2.0 ‘on air’ gegaan.

2. Monitoren en sturen

Door van de investeringsprojecten ook de stand van zaken en voortgang op de Investeringskaart weer te geven, ontstaat de mogelijkheid om te monitoren. We beoordelen en analyseren de investeringsprojecten op uniforme wijze. Daarmee maken we zichtbaar hoe een investeringsproject ervoor staat, maar ook wat er nodig is om het investeringsproject tot realisatie te brengen. Daarmee ontstaat bijvoorbeeld inzicht waar leemtes zitten en waar wij extra accenten moeten leggen c.q. prioriteiten moeten stellen om de gewenste economische structuurversterking tot stand te brengen.

3. Realiseren

De realisatie van de Regionale Investeringsstrategie is allereerst de verantwoordelijkheid van bedrijven, kennisinstellingen en overheden in de regio. Voor bekostiging/financiering zullen primair eigen mogelijkheden, Europese fondsen/regelingen en private middelen moeten worden benut. Door de handen ineen te slaan kunnen we de uitvoeringskracht versterken. Ook het Rijk is een onmisbare partner. Het is noodzakelijk dat de regio eenduidig aangeeft welke investeringsprojecten cruciaal c.q. prioritair zijn en wat er voor nodig is om deze te realiseren. De acht samenwerkingsprojecten MRDH – PZH, waarvoor bestuurlijke duo’s zijn aangesteld, vormen daarvan een voorbeeld:

Verbetering interne en internationale verbindingen

1.	Viersporige railverbinding Rotterdam – Den Haag
Bestuurlijk duo	Pex Langenberg (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)

2.	Internationale connectiviteit
Bestuurlijk duo	Tom de Bruijn (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)

3.	Eén openbaarvervoerkaart
Bestuurlijk duo	Dick van Sluis (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)

Toonaangevende duurzaamheid

4.	Warmtenet/Warmterotonde Cluster West
Bestuurlijk duo	Pex Langenberg (MRDH) en Han Weber (PZH)

5.	Mobiliteitsinnovatie
Bestuurlijk duo	Christel Mourik (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)

Vernieuwing economie

6.	Fieldlabs
Bestuurlijk duo	Adri Bom-Lemstra (PZH) en Ferrie Förster (MRDH)

Aantrekkingskracht op talent en investeerders

7.	Aantrekkelijke metropolitane landschappen
Bestuurlijk duo	Alexander van Steenderen (MRDH) en Han Weber (PZH)

8.	World Expo Rotterdam 2025

Bestuurlijk duo	Adri Bom-Lemstra (PZH) en Maarten Struijvenberg (MRDH)

In 2016 zijn stappen gezet om te komen tot het realiseren van projecten en het boeken van concrete resultaten. Hiervoor is ook samen met financieel experts van gemeenten, provincie, private partijen en het ministerie van Economische Zaken gewerkt aan een financieringsstrategie. Investeringsprojecten vereisen immers een financieringsstrategie om van een idee te komen tot een concreet project dat daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Publiek-private en private financiering zullen meer regel dan uitzondering worden en dit stelt andere eisen aan investeringsvoorstellen. De I(nvesterings)-dagen bieden een platform om investeringsprojecten een duw in de rug te geven. De eerste hebben we georganiseerd op 25 november 2015. Tijdens deze I-dagen brengen we experts/deskundigen bijeen om vast te stellen wat er moet gebeuren om projecten investeringsgereed/financierbaar te maken. Verzoeken om projecten in dit verband aan de orde te stellen komen van gemeenten, kennisinstellingen en/of bedrijven. Afhankelijk van het type investeringsprojecten schakelen we experts/deskundigen in. Jaarlijks vinden 3 à 4 I-dagen plaats.

In 2017 worden in ieder geval de volgende activiteiten verricht:

- up-to-date houden van de investeringskaart.nl en daartoe actief contact onderhouden met gemeenten, provincie, Rijk, kennisinstellingen, bedrijven;
- analyseren en beoordelen van de stand van zaken en voortgang van voor de regio relevante investeringsprojecten;
- voorstellen indienen voor te stellen prioriteiten;
- organiseren van Investeringsdagen met experts/deskundigen om investeringsprojecten (sneller) tot realisatie te brengen.

Naar een eerste investeringspakket

De uitwerking van de aanbevelingen uit het OESO-rapport en de Roadmap Next Economy vindt in de eerste helft van 2016 plaats. Er ligt een bestuurlijke opdracht vanuit het algemeen bestuur om voor de zomer van 2016 een eerste investeringspakket gereed te hebben. Zodra dat investeringspakket gereed is, wordt ook duidelijk in hoeverre er consequenties zijn voor de voorliggende begroting 2017. Daar waar de uitkomsten van deze twee trajecten consequenties hebben voor de begroting 2017, wordt medio april/mei 2016 een voorstel gedaan aan de gemeenten hoe dat proces vorm te geven zodanig dat recht gedaan wordt aan de betrokkenheid van alle gremia.

Het realiseren van het investeringspakket is een collectieve opgave van de MRDH-organisatie, de 23 gemeenten en andere partners zoals het Rijk, de provincie en het bedrijfsleven. Ieder levert daarbij zijn of haar bijdrage, ook financieel. De MRDH wil partijen committeren aan de uitvoering van het investeringspakket en zal ook actief op zoek gaan naar nieuwe financieringsbronnen. Hiertoe is in 2015 een start gemaakt met een kleine groep financieel experts van gemeenten, provincie, private partijen en het ministerie van Economische Zaken, die de komende jaren als ‘Expertisecentrum’ investeringsprojecten verder helpen en relaties opbouwen met relevante financiële instellingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opstellen van businesscases, uitvoeren van risicoanalyses en het komen tot financieringsarrangementen.

Regiomonitor

In 2015 is gestart met het project ‘regiomonitor’. In deze monitor worden de regionale ontwikkelingen op het gebied van economie en bereikbaarheid weergegeven en geanalyseerd. Het uiteindelijke doel is één monitor voor zowel de MRDH, provincie, Drechtsteden als de Leidse regio. Daartoe werken we samen met de EPZ. In april 2016 wordt de eerste regiomonitor gepresenteerd.

De monitor bevat contextindicatoren die inzicht geven hoe de concurrentiepositie van de regio zich ontwikkelt en welke ontwikkelingen zich in de regio afspelen waarop overheden moeten inspelen. Hiermee kan bijvoorbeeld richting gegeven worden aan het maken van keuzes in het investeringspakket. De contextindicatoren zijn niet geschikt om rechtstreeks effect van de activiteiten van de MRDH in beeld te brengen.
De regiomonitor is nog in wording en wordt mede aan de hand van het OESO-rapport en de Roadmap Next Economy verder uitgewerkt. De nulmeting op de in de begroting opgenomen contextindicatoren wordt ter informatie aan de gemeenten toegezonden en op een later moment in de begroting verwerkt.
Binnen de programma's van de Vervoersautoriteit en het programma Economisch Vestigingsklimaat wordt nader ingegaan op de contextindicatoren waar we nu aan denken.

Daarnaast bevat de Regiomonitor een aantal indicatoren gericht op investeringen, die overkoepelend zijn over de vier kernopgaven:

- reductie beheer- & exploitatielasten OV
- ontvangen middelen in provincie Zuid-Holland uit Europese fondsen
- investeringen naar type (woningen, utiliteit, machines, vervoermiddelen, ICT)
- investeringen naar publieke en private herkomst.

1.3 Bestuurlijke organisatie

De 23 gemeenten hebben elkaar gevonden om samen de uitdaging aan te gaan om de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat van de metropoolregio te versterken. Dit is een unieke vorm van samenwerking, van onderaf opgebouwd, de MRDH als netwerkbestuur. De gemeenten zijn de ruggengraat van de MRDH en vormen via hun gezamenlijke organisatie het netwerk in de regio.
Er zijn nieuwe mogelijkheden ontstaan door de nieuwe context waarbinnen de gemeenten werken en door het benutten van het volledige werkkapitaal van de 23 gemeenten voor de gezamenlijke doelen.

Nadat in 2015 vooral het opstarten van de nieuwe organisatie centraal stond, zijn in 2016 stappen gezet om de MRDH als netwerkbestuur te verstevigen en het eigenaarschap van de metropoolregio te versterken. Hierbij is ook aandacht besteed aan de verdere organisatieontwikkeling, zowel binnen de gemeenschappelijke werkorganisatie als binnen de individuele gemeenten. Er is onder andere invulling gegeven aan het versterken van de betrokkenheid van de gemeenteraden en de gemeentesecretarissen, de mogelijkheid op meerdere plekken in de regio te werken en vergaderen voor de MRDH en het stroomlijnen van de formele bestuurlijke besluitvorming.

Naast het bundelen van de krachten van de 23 gemeenten is samenwerking met onder meer bedrijfsleven, kennisinstellingen, omliggende regio's zoals Drechtsteden en Leiden, de provincie en het Rijk noodzakelijk om de ambities te realiseren. De MRDH werkt daarnaast nauw samen met de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ), het triple helix orgaan van vertegenwoordigers van bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen. Samenwerking met omliggende regio's en de andere partners vindt zowel plaats bij de strategische trajecten als bij de uitvoering van concrete activiteiten.

1.4 Vervoersautoriteit

Het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropoolregio is één van de centrale strategieën om een Europese topregio te worden. Door het versterken van de interne bereikbaarheid kunnen de kwaliteiten van de verschillende deelgebieden binnen de MRDH optimaal worden benut. En door het versterken van de externe bereikbaarheid, nationaal en internationaal, kunnen wij de economische relatie met andere economische zwaartepunten in Nederland en daarbuiten versterken. De fysieke verbindingen binnen het gebied en van/naar het gebied zijn nog niet overal dusdanig op orde dat zij economische groei kunnen faciliteren. De OESO constateert dat onze regio een enorm potentieel heeft, dat echter nog onvoldoende benut wordt. Samenwerking op de schaal van de metropoolregio, zowel op het gebied van verkeer als op het gebied van openbaar vervoer, is daartoe noodzakelijk.

De Vervoersautoriteit MRDH (Va) geeft uitvoering aan de wettelijke taken op het terrein van verkeer en vervoer en plaatst dat binnen een breder kader. In 2014 is daartoe de Strategische Bereikbaarheidsagenda (SBA) vastgesteld. In 2015 is een start gemaakt met de nadere uitwerking van de SBA in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid om daarmee ook te komen tot een plan dat voldoet als een Regionaal Verkeer- en Vervoersplan op grond van de Planwet verkeer en vervoer. De Uitvoeringsagenda vormt ook de basis voor de vertaling naar maatregelen, het aanscherpen van subsidieregels etc. Het is een plan op hoofdlijnen, zodat er voldoende flexibiliteit is om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. Begin 2016 is de zienswijzeprocedure gestart.

Het verkeer- en vervoersysteem is een cruciaal onderdeel van de metropoolvorming. Bereikbaarheid en mobiliteit zijn geen doelen op zich, maar randvoorwaarden voor een economisch vitale, leefbare, duurzame en sociale ontwikkeling van de metropoolregio. De bredere doelen ter versterking van het economisch vestigingsklimaat van de metropoolregio zijn het uitgangspunt geweest voor het bepalen van de opgaven voor een succesvol verkeer- en vervoersysteem. Snellere verbindingen per auto en OV vergroten het draagvlak voor voorzieningen en de mogelijkheden voor functionele integratie (zakelijke contacten, woon-werkrelaties, winkelverkeer). De Mainport, Greenports en het cluster van internationale instellingen nemen een bijzondere plek in binnen de metropoolregio en vragen om een goede interne en externe bereikbaarheid. Internationale concurrentie en het ‘daily urban system’ maken samenwerking op de schaal van de metropoolregio noodzakelijk.
In hoofdstuk 2 zijn de programma’s Verkeer en Openbaar Vervoer van de Vervoersautoriteit MRDH nader uitgewerkt in concrete activiteiten.

1.5 Economisch Vestigingsklimaat

De economische kansen voor de metropoolregio zijn legio. Een sterke internationale oriëntatie, een diverse economische structuur met zwaartepunten in alle topsectoren, de aanwezigheid van vier topuniversiteiten en meerdere hogescholen en de aanwezigheid van natuur vlakbij de grootste stadscentra maken dat dit gebied een zeer goede uitgangspositie heeft in de internationale concurrentieslag tussen metropolen.

Ondanks die goede uitgangspositie blijven de economische prestaties achter bij vergelijkbare regio’s in Nederland. Onze economie groeit minder hard dan in de Metropoolregio Amsterdam en de Metropoolregio Eindhoven. De grote steden in de MRDH kampen met een hardnekkige werkloosheid, ruim boven het landelijk gemiddelde. En meerdere belangrijke, beeldbepalende economische sectoren staan aan de vooravond van een grote vernieuwingsslag. De Agenda

Economisch Vestigingsklimaat benoemt globale trends die kansen bieden, maar ook vragen om gezamenlijke actie. Het OESO-rapport over de MRDH dat op 1 februari 2016 officieel verschenen is, onderschrijft de kansen die onze regio heeft en de urgentie om actie te ondernemen ten behoeve van de economisch structuurversterking.
Het programma Economisch Vestigingsklimaat is in hoofdstuk 3 nader uitgewerkt in concrete activiteiten.

1.6 Ambtelijke organisatie

De organisatie van de MRDH krijgt vorm vanuit de samenwerkende gemeenten: de MRDH als netwerkorganisatie. Dit uitgangspunt past zowel bij de wens tot zo laag mogelijke kosten (onder andere in relatie tot de inwonerbijdrage), als bij de gedachte dat regionale samenwerking een taak is van de deelnemende gemeenten zelf. Daarom zijn in bestuurlijk opzicht alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd in het algemeen bestuur, in de bestuurscommissies en in de adviescommissies. De directie van de ambtelijke organisatie moet op voet van gelijkwaardigheid op bestuurs- en directieniveau verbindingen kunnen leggen.

De gezamenlijke doelen kunnen alleen gerealiseerd worden als ook het werkkapitaal van de 23 gemeenten ingezet wordt. Zo zijn de gemeenten door middel van het detacheren van medewerkers op functies in de flexibele schil verbonden met de ambtelijke organisatie van de MRDH. De MRDH-organisatie betrekt voortdurend medewerkers van de gemeenten bij projecten, activiteiten en het uitstippelen van beleid. Andersom wordt ook van de gemeenten verwacht dat zij zelf het initiatief nemen bij projecten en actief meedenken en meeschrijven aan het gezamenlijk beleid. Ook op het terrein van bedrijfsvoering in het algemeen, of op specifieke onderdelen daarvan in het bijzonder, opereert de MRDH in een netwerk met de gemeenten.

De MRDH onderzoekt momenteel in een tussentijdse evaluatie of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken en aansluit bij de wensen van bestuur, management en medewerkers. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. De uitkomst van deze interne evaluatie wordt in de eerste helft van 2016 verwacht en kan aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's. In dat geval is er aanleiding om de begroting bij te stellen.

Zie verder hoofdstuk 5.5 paragraaf bedrijfsvoering voor opbouw, inrichting en financiering van de MRDH organisatie.

1.7 Financiën

De Begroting 2017 kent een omvang van € 764,7 miljoen. In onderstaande tabel is de totaalbegroting opgenomen en de uitsplitsing over de programma's.

Programmabegroting 2017 (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten per programma				
1. Verkeer	**157.152.400**	139.296.800	111.289.000	80.713.300
2. Openbaar Vervoer	**599.217.800**	452.387.600	449.359.800	378.919.100
3. Economisch Vestigingsklimaat	**5.745.700**	5.745.700	5.745.700	5.745.700
4. Samenwerkingsverbanden	**2.545.000**	2.545.000	2.545.000	2.545.000
Totaal	**764.660.900**	599.975.100	568.939.500	467.923.100
Baten per programma				
1. Verkeer	**157.152.400**	139.296.800	111.289.000	80.713.300
2. Openbaar Vervoer	**599.217.800**	452.387.600	449.359.800	378.919.100
3. Economisch Vestigingsklimaat	**5.745.700**	5.745.700	5.745.700	5.745.700
4. Samenwerkingsverbanden	**2.545.000**	2.545.000	2.545.000	2.545.000
Totaal	**764.660.900**	599.975.100	568.939.500	467.923.100
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**

De fluctuaties in de meerjarenramingen worden toegelicht bij de programma's.

Hoofdstuk 2 Vervoersautoriteit

2.1 De inhoudelijke ambities

Binnen de MRDH begroting kent de Vervoersautoriteit twee programma's: een programma Verkeer en een programma Openbaar Vervoer. Aan de hand van de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid beschrijven we per programma de doelstellingen ofwel wat we willen bereiken, en aan deze doelstellingen koppelen we vervolgens jaaractiviteiten. De Vervoersautoriteit geeft daarnaast ook invulling aan een aantal wettelijke taken die voorheen bij de stadsregio's waren belegd. Het gaat hierbij met name om de concessieverlening Openbaar Vervoer met alle daaraan gerelateerde opdrachten en activiteiten.

Indicatoren Regiomonitor
Om de agglomeratiekracht en de concurrentiepositie van de metropoolregio te versterken en de leefbaarheid te vergroten, zijn in de SBA vijf hoofddoelen benoemd. Om meer greep te krijgen op de relatie tussen enerzijds de geformuleerde doelen en anderzijds de effecten van ingrepen in het mobiliteitssysteem zijn de SBA-doelen in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid vertaald in eisen. Dit maakt het mogelijk om onderbouwde keuzes te maken, prioriteiten te stellen en meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van investeringen. Dit vraagt, naast een methodische doorvertaling van doelen naar eisen, om een bijpassende monitoringssystematiek. Voor de regiomonitor maken we gebruik van deze in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid opgenomen eisen, de zogenaamde top-eisen. Per top-eis is daarbij een ambitie voor 2025 geformuleerd. Met haar beleid draagt de MRDH bij aan het bereiken van de gestelde ambities. Tegelijkertijd vinden er ook andere ingrepen in het mobiliteitssysteem plaats, buiten de invloedssfeer van de MRDH, die van invloed zijn op het behalen van de geformuleerde ambities. De komende periode is het zaak om de geformuleerde ambities en eisen te verifiëren en waar nodig bij te stellen en/of meer SMART te maken. Om deze methodiek tot een succes te maken zijn een goede nulmeting en periodieke monitoring van belang. Naast een nulmeting, kijken we daarom ook naar de trendontwikkeling van de verschillende eisen en ambities in de loop van de tijd. In de navolgende tabel is de vertaling van de SBA hoofddoelen naar de top-eisen zichtbaar gemaakt:

Bereikbaarheidsdoel SBA	**Top-eis**	**Ambitie in 2025 t.o.v. huidige situatie**
Concurrerende economie	• Aantal mensen dat economische toplocaties in 45 minuten kan bereiken • Betrouwbaarheid van reistijd op de belangrijkste verbindingen, in het bijzonder voor het goederenvervoer	• Toename van 10% voor de 10 belangrijkste locaties • 95% op hoofdwegennet en 90% op onderliggend wegennet
Kansen voor mensen	Aantal arbeidsplaatsen/ voorzieningen dat mensen vanuit woongebieden in 45 minuten kunnen bereiken	Toename van 10% voor 90% van de woongebieden
Kwaliteit van plekken	Gebruikerswaardering van de stedenbaan-knopen	Minimaal 7,5 op 90% van de knopen
De duurzame regio	Uitstootreductie vervoersysteem (CO_2)	Afname van 30% voor het gehele vervoersysteem
Efficiënt en rendabel	Reductie beheer- & exploitatielasten OV	Afname van 10% voor het gehele OV-systeem

2.2 De financiële structuur

De Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid leidt tot projecten en maatregelen die opgenomen worden in het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa), en vormt tevens input voor de Investeringsstrategie van de MRDH. Teneinde de continuïteit van lopende programma's te borgen, is besloten om de investeringsprogramma's van de voormalige stadsregio's de eerste jaren - tot en met 2017- gescheiden te houden. De MRDH heeft de intentie de programma's zo snel als mogelijk in elkaar te schuiven. De MRDH neemt als rechtsopvolger van de stadregio's immers de verplichtingen van de realisatieprojecten over. De vraag wat gaan we doen om de doelen te bereiken, wordt dus vooralsnog beantwoord vanuit de lopende investeringsprogramma's.

Het IPVa maakt deel uit van de begroting MRDH en geeft inzicht in de bijdrage vanuit de middelen van de Va aan het realiseren van projecten. De uitgangspunten zijn in dit kader als volgt:

- tot en met 2017 blijven de investeringsprogramma's en de bijbehorende fondsen van de voormalige stadsregio's gescheiden, pas na die datum zal van integratie sprake zijn;
- de jaarlijkse contributie van de Haaglanden-gemeenten aan het Mobiliteitsfonds is tot en met 2017 vastgelegd;
- er mag sprake zijn van overplanning (= negatief saldo) binnen het investeringsprogramma, mits binnen tien jaar het saldo weer nul is. Overplanning houdt in dat er in de planning rekening mee wordt gehouden dat er meer aan projecten gepland wordt in enig jaar dan er BDU-geld beschikbaar is. De praktijk leert dat gemeenten vaak optimistisch plannen. De werkelijke bestedingen ijlen dan soms een paar jaar na. Ter illustratie: in het IPVa 2016 verwachtten wij dat de stand van het BDU fonds in 2016 ruim € 11 miljoen positief uit zou komen. In het IPVa 2017 verwachten wij dat de stand van het BDU fonds ultimo 2016 positief € 136 miljoen uit zal komen. Omdat deze optimistische planning zich elk jaar voordoet, is vanwege de voortgang in projecten door het algemeen bestuur in de constituerende vergadering besloten dat er sprake mag zijn van overplanning. Na 2017 loopt de overplanning tot maximaal € 172 miljoen in 2019 en is daarna aflopend, totdat vanaf 2025 weer een positieve fondsstand wordt geraamd.
- er kan daarnaast sprake zijn van overbesteding. Er is een verschil tussen overplanning en overbesteding. Overbesteding houdt in dat de werkelijke bestedingen tot een negatief saldo van de BDU-fondsen leiden. In 2017 is de geraamde overbesteding € 75 miljoen. Dit wordt in de eerste plaats veroorzaakt door een gewijzigde systematiek van bekostiging van het vervangingsonderhoud infrastructuur vanaf 2017 ten behoeve van de RET. In 2017 wordt hierdoor € 38 miljoen meer betaald dan ten opzichte van eerdere ramingen, hiermee wordt echter bewerkstelligd dat de MRDH ten opzichte van de huidige bekostigingssystematiek vanaf 2026 structureel minder BDU-geld hoeft in te zetten. Vanaf 2032 wordt de maximale besparing bereikt.
  Ten tweede door een gewijzigde systematiek van bekostiging van de kapitaallasten van voertuigen ten behoeve van de RET. Vanaf 2017 zal deze plaatsvinden op basis van een lineair systeem in plaats van op basis van annuïteiten. In 2017 moet daarvoor wel een eenmalige inhaalafschrijving van € 23 miljoen aan de RET worden vergoed. In de jaren daarna wordt hierdoor echter een extra besparing gerealiseerd van in totaal ruim € 40 miljoen.
  Ten slotte is voor de projecten in het kader van Netwerk RandstadRail en het Actieprogramma Openbaar Vervoer met het Rijk een extra bijdrage overeengekomen. Deze projecten worden in 2016 en 2017 opgeleverd, maar voornoemde rijksbijdrage

(€ 16 miljoen) wordt gefaseerd ontvangen in de jaren 2018 t/m 2020. De MRDH financiert deze projecten voor tot dit bedrag. Jaarlijks wordt bij de begroting een besluit gevraagd over de mate van de overbesteding. Ook hier geldt dat de stand van de BDU-fondsen binnen tien jaar tenminste nul is. Een uitgewerkt voorstel voor de financiering van de overbesteding zal separaat ter besluitvorming worden voorgelegd. Hierin zullen de te stellen kaders worden opgenomen. Conform artikel 2:1 tweede lid van de gemeenschappelijke regeling MRDH, zal de vertegenwoordigende organen in dit geval hun zienswijze worden gevraagd.
De geraamde overbesteding in 2017 van € 75 miljoen en het principe dat deze overbesteding maximaal € 90 miljoen bedraagt, worden expliciet in de besluitvorming bij deze begroting opgenomen.

- de subsidieverordeningen en regelingen van de voormalige regio's blijven nog van toepassing bij het bepalen van de hoogte van de bijdrage aan projecten;
- de grens tussen kleine en grote projecten ligt bij € 5 miljoen.

In de lange termijnfinanciering van (o.a.) de metro's en trams van HTM en RET hebben de gemeenten Den Haag en Rotterdam een groot aandeel. De rentevergoeding voor deze investeringen wordt door de MRDH via concessies aan de genoemde OV-bedrijven vergoed. Momenteel wordt onderzocht, of met de eventuele overname van de lange termijnfinanciering van de investeringen in (in eerste instantie) de trams en metro's van HTM en RET substantieel op de rentevergoeding kan worden bespaard. De op deze wijze vrijkomende BDU-middelen zouden dan op een nader te bepalen andere wijze kunnen worden ingezet. Een voorstel over de (mogelijke) herfinanciering van voornoemde ontwikkelingen wordt u tegelijk met het bovengenoemde voorstel voor de financiering van de overbesteding in een later stadium ter besluitvorming voorgelegd.

BDU
De projecten en de organisatie van de Vervoersautoriteit worden grotendeels bekostigd uit de reguliere Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Daarnaast zijn er nog specifieke rijksbijdragen, zoals gelden voor Beter Benutten en het Actieprogramma Regionaal OV die beiden zijn toegevoegd aan de BDU.

Mobiliteitsfonds Haaglanden
Verder heft de MRDH van de Haaglanden-gemeenten een inwonerbijdrage ten behoeve van het Mobiliteitsfonds. In 2011 is besloten deze bijdrage (€ 9,148 per inwoner, prijspeil 2014) in stand te houden tot en met 2017. De inleg komt uitsluitend en volledig ten goede aan de Haaglanden-gemeenten. In de IPVV's Haaglanden is verondersteld dat de inwonerbijdrage op dezelfde manier geheven blijft worden, met andere woorden de inwonerbijdrage is als een constante inkomstenstroom verwerkt in de IPVV's. Deze inwonerbijdrage is in het IPVa MRDH vanwege de bestendige gedragslijn dus ook doorgetrokken tot en met 2024.
In het IPVV Haaglanden van 2015-2025 dat in juli 2014 is geaccordeerd door het Algemeen Bestuur van het Stadsgewest Haaglanden is de inwonerbijdrage na 2024 niet meer opgenomen vanwege de te verwachten samenvoeging van de twee stadsregio's. De inwonerbijdrage zou alsdan onderwerp van discussie worden in de nieuw te vormen vervoersautoriteit, omdat de stadsregio Rotterdam immers zo'n soort inwonerbijdrage niet kende.
Om geen tekorten in de begroting te krijgen, zijn ook de toezeggingen aan de gemeenten vanaf 2018 bevroren. De budgetten voor gemeentelijke projecten en de budgetten op het gebied van verkeersveiligheid, fiets en mobiliteitsmanagement zijn vanaf 2018 niet concreet gevuld. De toenmalige portefeuillehouder Verkeer en Vervoer van het Stadsgewest Haaglanden heeft

aangegeven dat de invulling van deze budgetten in de discussie zou moeten worden betrokken bij het eventueel geheel of gedeeltelijk laten vervallen van de inwonerbijdrage. Er is niet op voorhand geschrapt in de inwonerbijdrage (ongeveer € 68 miljoen) en de genoemde projecten (€ 50 miljoen). Er wordt in 2016 aparte besluitvorming voorbereid hoe om te gaan met deze inwonerbijdrage vanaf 2018.

De financiën zoals opgenomen in de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer vormen de financiële kaders voor het IPVa 2017 zoals dit tegelijk met deze begroting door het algemeen bestuur zal worden vastgesteld.

2.3 Programma Verkeer

Inleiding

In het programma Verkeer worden voor de deelonderwerpen Verkeersmanagement en wegenstructuur, Fiets- en ketenmobiliteit/de duurzame regio en verkeersveiligheid, in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), steeds de volgende drie vragen beantwoord:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag het kosten?

Uitgangspunt van de beschreven projecten zijn de vijf kernthema's, te weten: concurrerende economie, kansen voor mensen, kwaliteit van plekken, de duurzame regio en efficiënt en rendabel, die gezamenlijk bijdragen aan realisatie van het hoofddoel van de MRDH, een Europese topregio worden.

Beleid en programmering

De MRDH zet voor het programma Verkeer in op het zo efficiënt en effectief mogelijk benutten van de beschikbare middelen. Concreet betekent dit dat we keuzes moeten maken c.q. prioriteiten moeten stellen, terwijl daarnaast naar nieuwe en/of alternatieve financieringsvormen gezocht dient te worden. Samenwerking is ten slotte ook een belangrijke pijler onder het gekozen beleid en de programmering. Innoveren, slim samenwerken, monitoren en bijsturen, trends en ontwikkelingen nauwgezet volgen en nieuwe en/of andere financieringskanalen aanboren zijn de sleutelwoorden om de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UaB) tot ontwikkeling te brengen.

Wat willen we bereiken?

Voor de implementatie van de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid is het noodzakelijk om de top-eisen en de netwerkeisen te operationaliseren. Zo kunnen we opgaven en knelpunten precies vaststellen en komen tot (een systematiek) van prioriteitstelling. Daarbij gaat het er om juist die opgaven te bepalen die de grootste bijdrage leveren aan de top-eisen en de versterking van de agglomeratiekracht.
Monitoring van de gestelde top- en netwerkeisen is van groot belang, niet alleen om te bepalen of we het goed doen, maar ook om vorm te geven aan adaptieve planning: inspelen op de nieuwe ontwikkelingen in gedrag en techniek.
Gegeven de financiële slagkracht van de MRDH en de onderliggende gemeenten is het noodzakelijk om ook alternatieve financieringsvormen te onderzoeken. Daarbij speelt tevens een rol dat slimmer samenwerken noodzakelijk is om zaken voor elkaar te krijgen, zowel met het bedrijfsleven als met medeoverheden**.** Beide zaken pakken we in het kader van de regionale investeringsstrategie MRDH-breed aan.
Voor verschillende onderwerpen is het noodzakelijk om verkenningen of studies uit te voeren, voorbeelden zijn het MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag en vervolgverkenningen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Programmering IPVa en subsidieverstrekking;
- Programmamanagement Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid;
- Opstellen monitoringsrapport Bereikbaarheid;
- Participeren in MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag;

- Vervolgverkenningen MIRT-onderzoek;
- Vaststellen prioriteringssytematiek a.d.h.v. top- en netwerkeisen;
- Verkennen beter functioneren mobiliteitsmarkt via prijsmechanismen;
- Alternatieve en nieuwe financieringsvormen onderzoeken zowel bij/samen met medeoverheden (provincie Zuid-Holland, Rijk, Europa) als bij/samen met het bedrijfsleven;
- Tenminste 1 pilot alternatieve financiering uitvoeren;
- Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: bedrijfsleven als werkgever, onder andere bedrijfsvervoer, collectief vervoer haven, *platooning*;
- Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: bedrijfsleven als aanbieder van nieuwe mobiliteitsproducten;
- Structureel slimmer samenwerken: samenwerking met en tussen de MRDH-gemeenten en samenwerking met partners, zoals het platform Future Mobility Movement, netwerkontwikkeling, mobiliteitsinnovatie, kennisontwikkeling en –deling.

Verkeersmanagement en wegenstructuur

Verbetering van de bereikbaarheid en mobiliteit is een van de strategieën om van de regio een nog aantrekkelijker gebied te maken om te werken, wonen en verblijven. Een goede bereikbaarheid is een randvoorwaarde voor een gezonde economische ontwikkeling van de MRDH. De Mainport, Greenports en het cluster van internationale instellingen moeten zowel binnen de regio als van daarbuiten goed bereikbaar zijn.

Wat willen we bereiken?

De wegenstructuur in de metropoolregio moet het mogelijk maken dat zoveel mogelijk inwoners binnen 45 minuten de metropolitane economische centra betrouwbaar kunnen bereiken en dat voorzieningen en arbeidsplaatsen binnen bereik van de inwoners zijn. Daartoe worden in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid eisen gesteld aan het autonetwerk. Qua maatregelen gaat het niet alleen om het oplossen van knelpunten via aanleg van infrastructuur maar in de eerste plaats om het beter benutten van de infrastructuur die er al ligt.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

Wegennetwerk

- Opstarten in samenwerking met de betrokken wegbeheerders van een drietal verkenningen zoals benoemd in de UAB;
- Regionale inbreng leveren bij uitvoering van de planstudie A20 Oost, N14 en A4 Passage door het Rijk;
- Subsidie verstrekken voor de inpassing van de Blankenburgverbinding zoals afgesproken in het Kwaliteitsprogramma;
- Subsidie verstrekken voor de inpassing van de A16 Rotterdam conform de Afsprakenkaart;
- In samenwerking met de gemeenten Den Haag en Rijswijk uitvoeren van de planstudie voor resp. de Erasmusweg/Lozerlaan en Prinses Beatrixlaan volgend uit de MIRT-verkenning A4 Passage en Poorten & Inprikkers;
- Afronden MIRT onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag gericht op afspraken in BO-MIRT najaar 2017;
- Afronden van de netwerkversterkende maatregelen, waaronder aansluiting Vijfsluizen, zoals opgenomen binnen Beter Benutten Rotterdam;
- Vaststellen van het geactualiseerde regionale verkeersmodel.

Mobiliteitsmanagement

- Participeren in en cofinancieren van De Verkeersonderneming en Bereikbaar Haaglanden t.b.v. de uitvoering van mobiliteitsmanagement binnen de regio;
- In samenwerking met gemeenten en betrokken partijen afronden van de mobiliteitsmanagementwerkzaamheden binnen Beter Benutten vervolg en besluitvorming over overdracht en vervolg (o.a. mobiliteits- en logistiek makelaar, Marktplaats voor Mobiliteit, werkgeversaanpak);
- Inzetten van regionaal bedrijfsleven en kennisinstellingen in de MRDH bij ontwikkeling pilots en proeftuinen voor mobiliteitsvernieuwing, inclusief de bereikbaarheid van het landelijk gebied.

Verkeersmanagement

- Participeren in en cofinancieren van BEREIK! t.b.v. de uitvoering en het waar nodig kortcyclisch bijstellen van regelscenario's in dagelijkse situaties, bij wegwerkzaamheden, evenementen of incidenten.

Intelligente Transport Systemen (ITS)

- Starten vijfjarige exploitatie van de afgesproken *use cases* uit de ITS aanpak voor Beter Benutten Vervolg;
- Bijdragen aan visievorming over zelfrijdend vervoer en participeren in dan wel het initiëren van pilotprojecten hiervoor (bijv. zelfrijdend OV of *platooning* van vrachtwagens).

Goederenvervoer en stedelijke distributie

- Overdragen van de aanpak inzake 'Vrachtwagen parkeren' aan de regiogemeenten en betrokken wegbeheerders;
- Gebruik maken van de expertise binnen bestaande initiatieven in de regio, o.a. Logistieke ontkoppelpunten (LOP), en deze opschalen en verbinden.

Programma Beter Benutten (1 en vervolg)

Het samenwerkingsprogramma Beter Benutten heeft de ambitie om in de komende jaren (t/m 2017) de reistijd op de grootste knelpunten in de regio's Haaglanden en Rotterdam te verbeteren door middel van inframaatregelen (fiets, auto, OV) en gedrags- en verkeersmanagement-maatregelen voor personen- en vrachtverkeer.

De inzet voor de regio Haaglanden betreft:

- Het in samenwerking met gemeenten, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en bedrijfsleven afronden van de resterende maatregelen uit het programma Beter Benutten 1 (o.a. verbreding Centrale As Westland-N213, uitbreiding fietsparkeren, knooppunt Bleizo);
- Het coördineren van de uitvoering van het programma Beter Benutten vervolg regio Haaglanden met de betrokken gemeenten, provincie Zuid-Holland, ministerie I&M/Rijkswaterstaat en VNO-NCW West. De infrastructuurprojecten worden uitgevoerd door de betreffende overheidspartijen. De vraagsturingsprojecten en projecten in het kader van Logistieke Efficiency worden uitgevoerd onder de vlag van Bereikbaar Haaglanden. De maatregelen staan weergegeven onder de eerder genoemde werkvelden.

De inzet voor de regio Rotterdam betreft:

- Het in samenwerking met gemeenten, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en bedrijfsleven financieel afronden van de resterende maatregelen uit het programma Beter Benutten 1;
- Het (laten) uitvoeren van het programma Beter Benutten Vervolg regio Rotterdam door De Verkeersonderneming in samenwerking met betrokken gemeenten, de MRDH, Havenbedrijf Rotterdam, ministerie I&M/Rijkswaterstaat en provincie Zuid-Holland. De maatregelen staan weergegeven onder de eerder genoemde werkvelden.

Fiets- en ketenmobiliteit, de duurzame regio
Fiets- en ketenmobiliteit dragen bij aan een duurzamere regio en zijn ook van invloed op het behalen van de doelstellingen op het gebied van het aantal spitsmijdingen. Fiets- en ketenmobiliteit zijn immers de manier om autogebruik terug te dringen.

Wat willen we bereiken?
De fiets wordt in hoog tempo belangrijker voor de bereikbaarheid binnen de metropoolregio. Het is niet voor niets dat de top-eisen voor bereikbaarheid in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid ook gelden voor de fiets. Zeker in het stedelijk gebied wint de fiets het vaak van de auto, mede vanwege de kwaliteit van de buitenruimte en de leefbaarheid. De fiets is daarnaast van grote betekenis voor de ontsluiting van de grote landelijke groengebieden in de regio. Daarvoor is in 2015 het concept van *slow lanes* omarmd (opgesteld door landschapsarchitect Adriaan Geuze/ West8).
Daarnaast is ook de ketenmobiliteit van steeds groter belang in de reis van deur tot deur. Daarbij gaat het om het optimaliseren van voorzieningen zoals P+R en fietsparkeren, maar ook over de kwaliteit en belevingswaarde van de OV-stations, die tot uiting komt in de waardering van de reiziger.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?
Fiets
- We voeren samen met gemeenten en andere beheerders tenminste 3 trajectstudies uit naar de realisatie van metropolitane routes, waaronder tenminste één slow lane;
- We maken afspraken over de wijze waarop de MRDH-organisatie ondersteuning biedt aan de gemeenten bij de uitoefening van hun taak ten aanzien van fietsparkeren in de centra;
- De kwaliteitsambities voor het bestaande netwerk worden vastgelegd;
- De snelfietsroutes uit het programma Beter Benutten (vervolg) worden uitgevoerd.

Ketenmobiliteit
- We blijven met de gemeenten continu werken aan voldoende, veilige fietsparkeerplekken bij het OV.
- Op tenminste twee stedenbaan haltes voeren we pilots uit van onze nieuwe kwaliteitsaanpak.
- Bij de pilots voor de kwaliteit van overstappunten betrekken we ook de toeleidende fietsroutes,

Duurzame mobiliteit
In 2016 worden de ambities op het vlak van duurzame mobiliteit uitgewerkt in concrete en SMART geformuleerde doelstellingen en maatregelen. De MRDH vertaalt de duurzaamheidsambities tevens in concrete eisen bij aanbestedingen van het openbaar vervoer en de aankoop van materieel. Verder faciliteert de MRDH initiatieven voor een schoner wagenpark door afstemming en kennisdeling.

Verkeersveiligheid

Fietsers, jonge automobilisten, jeugd (0-18 jaar) en ouderen zijn kwetsbare doelgroepen in het verkeer. Op meerdere fronten kunnen we bijdragen aan een grotere verkeersveiligheid, onder meer door in te zetten op educatie en gedragsbeïnvloeding, maar ook op handhaving.

Wat willen we bereiken?

Elke verkeersslachtoffer is er één teveel. 'Maak van de nul een punt' is de paraplu waaronder het hele verkeersveiligheidsbeleid valt. De MRDH gebruikt de afgesproken landelijke doelstellingen als impuls en als basis voor monitoring bij de realisatie van haar eigen doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

Stimuleren van kwaliteitsverbetering van de landelijke ongevallenregistratie

- Door samenwerking met het Verbond van verzekeraars met betrekking tot hun monitor. Hierdoor krijgen we meer inzicht in oorzaken van schadegevallen.
- Door ervaring op te doen met het gebruik van de mobiele schade app (STAR) en door de inzet van middelen en mensen.

Stimuleren en ontwikkelen van verkeersveiligheidsbeleid vanuit een risicogestuurde benadering, uitgaande van duurzaam veilig.

- In 2016 is de pilot Safe Cycling Network (SCN) op een klein deel van het MRDH fietsnetwerk uitgevoerd. Afhankelijk van de ervaringen en uitkomsten van deze pilot ondernemen we vervolgstappen, bijvoorbeeld het op basis van de risicogestuurde benadering inventariseren van een deel van het fietsnetwerk binnen iedere gemeentegrens. De preventieve indicatoren kunnen voor gemeenten een maat zijn voor de verkeersveiligheidswaarde van hun netwerk.

Regierol nemen voor gedragsbeïnvloeding van specifieke doelgroepen met een verhoogd risico (fietsers, jonge automobilisten, jeugd (0-18 jaar) en ouderen).

- Nemen van gedragsbeïnvloedende maatregelen en verkeerseducatie voor basis- en middelbaar onderwijs uniformeren. Dit resulteert in het aanbesteden van delen of het geheel hiervan. Doel is in 2018 te starten met een uniforme MRDH-brede aanpak. Inzet extra middelen (€ 50.000) t.b.v. aanbesteding en mensen.
- Minimaal gelijk houden van het aantal deelnemende scholen/leerlingen aan verkeerseducatie aan het aantal in 2016 en dit aantal zo mogelijk verhogen met 5%.

Opdrachtgeverschap Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid in samenwerking met de provincie Zuid-Holland t.b.v. gedragsbeïnvloeding en educatie.

- Gemeenten stimuleren deel te nemen aan landelijke campagnes. De gemeente krijgen een aanbod zich aan te sluiten bij Zuid-Holland brede campagnes. De samenwerking richt zich op het faciliteren.

Aansluiten bij andere maatschappelijke thema's en mobiliteitsinnovaties die kansen bieden om de verkeersveiligheid te verbeteren.

- Vergroten van verkeersveiligheid is geen losstaande taak, maar een onderdeel van de maatschappelijke thema's en mobiliteitsinnovaties (maatschappelijk verantwoord ondernemen, gezondheid etc.). In drie bedrijven verkeersveiligheidsacties initiëren die aanhaken bij thema's die al leven in dat bedrijf.

Handhaving hoger op de bestuurlijke agenda krijgen.

- Aanhalen van de contacten op gemeentelijke niveau om de handhavingsacties van de politie meer af te stemmen en waar mogelijk te intensiveren.

Wat gaat het kosten?

Programma 1: Verkeer (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
Programmakosten regio Haaglanden				
Projectkosten				
- Verkeersmanagement en wegenstructuur	26.634.900	96.056.000	70.373.200	45.372.500
- Fiets- en ketenmobiliteit	2.347.700	11.400.000	13.000.000	4.000.000
- Verkeersveiligheid	545.600	2.900.000	3.275.000	2.900.000
Subtotaal regio Haaglanden	**29.528.200**	110.356.000	86.648.200	52.272.500
Programmakosten Rotterdamse regio				
Projectkosten				
- Verkeersmanagement en wegenstructuur	107.013.200	9.900.000	5.600.000	7.400.000
- Fiets- en ketenmobiliteit	6.210.500	6.200.000	6.200.000	7.200.000
- Verkeersveiligheid	4.611.400	3.300.000	3.300.000	4.300.000
Subtotaal Rotterdamse regio	**117.835.100**	19.400.000	15.100.000	18.900.000
Programmakosten MRDH				
- Beleid en programmering	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
- Apparaatslasten	4.789.100	4.540.800	4.540.800	4.540.800
Subtotaal MRDH	**9.789.100**	9.540.800	9.540.800	9.540.800
Totaal lasten	**157.152.400**	139.296.800	111.289.000	80.713.300
Baten:				
Regio Haaglanden	34.422.750	115.126.400	91.418.600	57.042.900
Rotterdamse regio	122.729.650	24.170.400	19.870.400	23.670.400
Totaal baten	**157.152.400**	139.296.800	111.289.000	80.713.300
Resultaat	**0**	0	0	0

Verkeersmanagement en wegenstructuur

Regio Haaglanden

Het opgenomen kasritme bij verkeersmanagement en wegenstructuur betreft naast een reservering voor klein projecten bijna volledig de bijdrage aan het project Rotterdamse Baan.

Rotterdamse regio

In 2017 is naast de regionale bijdrage aan de A13/A16 van € 64 miljoen ook een reservering getroffen van € 40 miljoen voor het programma Beter Benutten Vervolg. Vanaf 2017 is een reservering opgenomen voor kleine projecten als onderdeel van het subsidieplafond.

Fiets- en ketenmobiliteit

Regio Haaglanden

De reservering in 2017 betreft voor ruim € 1,3 miljoen aan fietsenstallingen bij NS stations in oud Haaglanden. In 2018 en 2019 zijn respectievelijk de Fietstunnel Station Delft Zuid (€ 7,4 miljoen) en het Fietsviaduct A4 bij Ypenburg (€ 9 miljoen) opgenomen. Het restant betreft algemene reserveringen in het kader van uitwerkingsprojecten fiets en ketenmobiliteit.

Rotterdamse regio

Ook in de Rotterdamse regio wordt in 2017 ruim € 1 miljoen geïnvesteerd in fietsenstallingen bij OV. Verder wordt er geïnvesteerd in het regionale fiets netwerk en P+R plaatsen langs de Hoekselijn en bij NS station Barendrecht.

Verkeersveiligheid

Regio Haaglanden

De genoemde bedragen bij de regio Haaglanden in de jaren 2017 tot en met 2020 betreffen reserveringen in het kader van het uitwerkingsprogramma.

Rotterdamse regio

In 2017 zijn allerlei infrastructurele projecten opgenomen om de verkeersveiligheid te verbeteren, bijvoorbeeld het inrichten van 30-km gebieden en het opheffen van blackspot locaties. Het grootste project betreft de Marathonweg in Vlaardingen met € 1,85 miljoen. De jaren 2018 tot en met 2020 betreffen voornamelijk reserveringen binnen het subsidieplafond die nog niet ingevuld zijn met concrete projecten.

2.4 Programma Openbaar Vervoer

Inleiding
De MRDH in zijn totaliteit als samenwerkingsverband van de 23 onderliggende gemeenten heeft als doel de concurrentiepositie en de agglomeratiekracht van de regio te versterken. In de Strategische Bereikbaarheidsagenda (SBA) zijn vijf doelen geformuleerd die een bijdrage leveren aan deze hoofddoelstelling van de MRDH, te weten:
- concurrerende economie
- kansen voor mensen
- kwaliteit van plekken
- de duurzame regio
- efficiënt en rendabel.

In de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid zijn projecten en maatregelen opgenomen die, mede vanuit Openbaar Vervoer, een bijdrage leveren aan de vijf strategische doelen in de SBA. Tot en met 2017 wordt gewerkt vanuit twee gescheiden investeringsprogramma´s. De vraag wat we gaan doen om de gestelde doelen uit de SBA te bereiken wordt derhalve voor 2017 beantwoord vanuit de lopende investeringsprogramma's. Het thema Openbaar Vervoer valt daarbij uiteen in drie subthema's waaronder de activiteiten zijn ondergebracht en per thema financieel zijn vertaald.

Wat willen we bereiken?
We willen het aantal mensen dat economische toplocaties in 45 minuten kan bereiken verhogen. Daarnaast willen we de gebruikerswaardering van de stedenbaanknopen vergroten, schadelijke stoffen in/via het openbaar vervoer reduceren en de beheer- en exploitatiekosten van het openbaar vervoer beheersen en waar mogelijk reduceren.

Exploitatie/Beheer en onderhoud infra
Een significant deel van de BDU wordt besteed aan de exploitatie van het openbaar vervoer en het beheer van de daaraan gerelateerde assets. Hoewel de exploitatielasten van het openbaar vervoer een steeds meer kostendekkende tendens vertonen, is dit voor wat betreft de bus- en railconcessies nog niet het geval. Het beheer en onderhoud legt een steeds groter beslag op de beschikbare middelen. Dit heeft vooral te maken met de groei van het netwerk en de leeftijd van het systeem waardoor veel en meer onderhoud noodzakelijk is. De inkomsten vanuit de BDU nemen echter alleen maar af.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?
- Verder continueren van kostenbeheersing op regulier beheer en onderhoud, vervangingsinvesteringen rail en op financieringskosten van de railvoertuigen;
- Concessies actief en kritisch beheren, waarbij het belang van de reiziger voorop staat;
- Introduceren van een MRDH-breed marketingplatform.

Beleid en programmering openbaar vervoer
Om uitvoering te kunnen geven aan de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid is het van belang de top- en netwerkeisen te operationaliseren. Daarbij is het van belang om die opgaven vast te stellen die de grootste toegevoegde waarde genereren om aan de gestelde eisen te voldoen. De financiële druk die er op dit moment zowel bij de MRDH, zeker op het onderdeel Beheer en Onderhoud, als bij de gemeenten is, maakt het noodzakelijk om de financieringsvraagstukken anders te benaderen en nieuwe vormen van financieren en samenwerken te zoeken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?
- Verder inzetten op het vormen van een eenduidig OV-systeem voor de reiziger binnen de metropoolregio;
- Programma van gemeentelijk doelgroepenvervoer en ontsluitende OV-diensten integreren;
- Voorbereiden verlenging busconcessies, waarbij bovenstaande onderwerpen worden geïntegreerd;
- Voortzetten programma Stedenbaan;
- Uitvoeren visie personenvervoer over water;
- Invulling geven aan oplossingen in de *first & last mile*.

Netwerk OV
Het OV-netwerk binnen de MRDH is het samenstel van trein-, metro-, lightrail-, tram- en busverbindingen. Het netwerk moet de verplaatsingen ondersteunen die noodzakelijk zijn voor een economisch florerende en leefbare regio. In 2017 zal nadrukkelijk oog zijn voor de rol van de fiets als `feeder` van dit netwerk en de wijze waarop andere vervoerssystemen onderdeel van het netwerk kunnen zijn en daarmee een uitbreiding zijn op het totale OV-netwerk.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?
- Ombouwen Hoekse Lijn en starten metrodienst;
- Starten aanleg vervoersknoop Bleizo;
- Starten bouw 4-sporigheid Rijswijk–Delft Zuid;
- Realiseren vervanging St. Sebastiaanbrug Delft met daarbij afronden aanleg tramlijnstation Delft -TU Wijk (tram 19);
- Afronden opwaarderen tramlijn 1 (Tanthof – Den Haag Centrum);
- In 2017 worden activiteiten en voorbereidingen getroffen om het OV-netwerk aan te laten sluiten op de ambities van de MRDH in de toekomst:

<u>Planstudie</u>
- Starten uitwerkingsfase hergebruiken sporen voormalige Hoekse Lijn voor aansluiting op sporen naar Delft, inclusief IC-haltering Schiedam;
- Maatregelen voorstellen ter verbetering ontsluiting Rotterdam The Hague Airport op Meijersplein;
- Starten uitwerkingsfase verbetering internationale connectiviteit metropoolregio (verbinding met Duitsland en tussen Den Haag en België/Frankrijk).

<u>Verkenningen</u>
- Afronden verkenning verbetering Den Haag – Leiden – Schiphol – Amsterdam (internationale connectiviteit);
- Afronden visie op HOV Den Haag –Westland –Hoekse Lijn;
- Starten uitwerkingsfase HOV-baan Bleizo.

Wat gaat het kosten?

Programma 2: Openbaar Vervoer (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
Programmakosten regio Haaglanden				
Exploitatie	99.883.900	100.577.900	101.902.200	103.213.700
Beheer en onderhoud infra	51.300.000	51.300.000	51.300.000	51.300.000
Netwerk	33.723.200	22.441.600	30.165.600	5.725.700
Subtotaal regio Haaglanden	**184.907.100**	174.319.500	183.367.800	160.239.400
Programmakosten Rotterdamse regio				
Exploitatie	114.035.700	78.820.700	74.270.200	77.082.700
Beheer en onderhoud infra	126.825.900	128.797.200	128.291.500	127.846.800
Netwerk	165.850.600	63.100.000	56.080.100	6.400.000
Subtotaal Rotterdamse regio	**406.712.200**	270.717.900	258.641.800	211.329.500
Programmakosten MRDH				
Beleid en programmering OV	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
Exploitatie				
Apparaatslasten	4.498.500	4.250.200	4.250.200	4.250.200
Subtotaal MRDH	**7.598.500**	7.350.200	7.350.200	7.350.200
Totaal lasten	**599.217.800**	452.387.600	449.359.800	378.919.100
Baten:				
Regio Haaglanden	**188.706.350**	177.994.600	187.042.900	163.914.500
Rotterdamse regio	**410.511.450**	274.393.000	262.316.900	215.004.600
Totaal baten	**599.217.800**	452.387.600	449.359.800	378.919.100
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**

Regio Haaglanden
Netwerk
In 2017 worden met name bestedingen voor het vervoersknooppunt Bleizo verwacht à € 17 miljoen en de inframaatregelen in het kader van Netwerk RandstadRail en Actieprogramma OV à € 8 miljoen, evenals de maatregelen in het kader van het Beter Benutten programma van € 7 mln. In 2018 vormen de subsidie voor het tracé Koninginnegracht € 5 miljoen en de subsidie voor het Vervoersknooppunt Bleizo ten bedrage van € 12 miljoen het belangrijkste onderdeel van de begroting. In 2019 wordt de subsidie voor de Hoornbrug ad € 17 miljoen verwacht en de subsidie voor het Vervoersknooppunt Bleizo voor € 10 mln.

Rotterdamse regio

Netwerk
De meerjarige verschillen bij het onderdeel Netwerk worden voornamelijk veroorzaakt door het bestedingsritme voor het project Hoekse Lijn. In 2017 worden de bestedingen aan de Hoekse Lijn geraamd op € 155 miljoen, in 2018 bedragen deze € 44 miljoen en in 2019 € 51 miljoen. In 2018 staat ook de bijdrage voor het Hart van Zuid in de planning.

Exploitatie
In 2017 is sprake van een eenmalige uitkering aan RET van € 23 miljoen voor de omzetting van het subsidiëren van de kapitaallasten van de railvoertuigen op annuïtaire basis naar lineaire basis. Tevens zullen de jaarlijkse rentekosten die hiermee samenhangen jaarlijks dalen.

Hoofdstuk 3 Programma Economisch Vestigingsklimaat

De begroting Economisch Vestigingsklimaat vormt het financiële en beleidsmatige kader voor de periode 2017-2020. Dit beleidsmatige kader komt voort uit de inhoudelijke ambities, doelstellingen en activiteiten zoals verwoord in de Agenda Economisch Vestigingsklimaat (AEV) en het bijbehorende werkprogramma. In de AEV zijn vijf macro-economische trends opgenomen die de economische toekomst van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag bepalen.

Trends:

- metropoolvorming
- toenemend belang van kennis als productiefactor
- terugkeer van de productieketen
- ecologisering van de economie
- de stad en omgeving als aantrekkelijk consumptiemilieu.

Per trend is in de AEV een aantal ambities verwoord waarop de MRDH gaat inzetten. Deze ambities laten zich vertalen in een aantal opdrachten voor de gemeenten verenigd in de organisatie Metropoolregio Rotterdam Den Haag en zijn in te delen in de onderstaande werkvelden waarnaar de activiteiten zijn onderverdeeld:

- werklocaties;
- smart infrastructure;
- branding;
- clustervorming;
- financiering;
- onderwijs en arbeidsmarkt;
- bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek);
- economie landelijk gebied.

De begroting voor het programma Economisch Vestigingsklimaat is opgezet langs de indeling van deze werkvelden. In deze begroting worden achtereenvolgens per werkveld de volgende vragen beantwoord in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) drie vragen te beantwoorden:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag het kosten?

De activiteiten die in 2017 in relatie tot de werkvelden worden uitgevoerd, bouwen voort op de behaalde resultaten in 2015 en 2016. De uitkomsten en aanbevelingen vanuit het OESO-onderzoek (februari 2016) en de Roadmap Next Economy (zomer 2016) bepalen de exacte vorm van de activiteiten. De gewenste investeringen die vanuit deze trajecten naar voren komen, vinden hun plaats in de Regionale Investeringsstrategie.

Van, voor en door 23 gemeenten: de werking van het samenwerkingsverband
In de voorbereiding, uitvoering en implementatie van de verschillende acties binnen de werkvelden wordt via flexibele deelcoalities samengewerkt met de aangesloten gemeenten. Op deze wijze profiteert de regio optimaal van de expertise die binnen deze gemeenten beschikbaar is. De

samenwerking met de gemeenten binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag kent diverse vormen:

- Rondom de werkvelden zijn deelcoalities betrokken bij de realisatie van de ambities uit het werkplan;
- Middels de clusteraanpak worden per economisch cluster projecten ontwikkeld en uitgevoerd;
- Voor het opstellen van de Regionale Investeringsstrategie hebben alle 23 gemeenten hun medewerking verleend;
- Het projectteam rondom de Roadmap Next Economy is samengesteld uit diverse collega's vanuit het ambtelijk netwerk;
- Om ook de raden actief te betrekken worden roadshows georganiseerd rondom specifieke thema's, zoals bijvoorbeeld de resultaten van het OESO-rapport;
- Om binnen de MRDH-werkorganisatie een contactpersoon te hebben die het geheel van deze activiteiten overziet en daarin met de gemeente kan meedenken, draait EV een pilot rondom accounthouderschap waarbij elk van de 23 gemeenten gekoppeld wordt aan een lid van het team EV.

Regiomonitor: indicatoren werkvelden EV
Ook de uitkomsten van de Regiomonitor (april 2016) zullen worden gebruikt om de activiteiten in de begroting verder aan te scherpen. De regionale ontwikkelingen op het gebied van economie en bereikbaarheid worden binnen deze monitor weergegeven en geanalyseerd. De indicatoren die binnen de regiomonitor gehanteerd worden, zijn per werkveld al wel meegenomen in de uitwerking van de begroting EV.

3.1 Werklocaties

Inleiding
Elke economische activiteit heeft ruimte nodig – de kledingzaak in het winkelcentrum, het hoogwaardige industriële productiecentrum in de haven, de nieuw werkende overheidsconsultant in het flexkantoor. Werklocaties vormen dan ook de basis van de economie in de metropoolregio. Bedrijven moeten zich hier kunnen vestigen, groeien en bloeien. Daarbij geldt: het juiste bedrijf op de juiste plek. Dit betekent dat er slim ruimte gereserveerd moet worden voor nieuwe economische activiteiten en dat het bestaande areaal aan werklocaties verstandig moet worden beheerd. De ambities zijn een gezonde detailhandels-, bedrijventerreinen- en kantorenmarkt, die alle segmenten bedienen en waarbij vraag en aanbod op de lange termijn in evenwicht zijn. Nieuwe vestigingen met een bovenlokale impact worden afgestemd in MRDH-verband. Tevens wordt gekeken naar de profilering van de bedrijventerreinen en kantorenlocaties, mede in relatie tot de sterke clusters binnen de regio. Dit laatste kan ook helpen bij de acquisitie van nieuwe bedrijven.

Wat willen we bereiken?
A. Een visie voor werklocaties in de MRDH
B. Programmeringsafspraken werklocaties
C. Eén loket voor locatievraagstukken

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?
Ad A.
- Regionale visievorming op het terrein van bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel. De Agenda Kantoren MRDH 2015-2025 is in 2015 opgeleverd. In 2016 volgen de Agenda

Detailhandel en de Agenda Bedrijventerreinen. In 2017 worden deze agenda's verder verfijnd, met behulp van de uitkomsten van het Koopstroomonderzoek Randstad 2016, het traject Roadmap Next Economy en input van het werkveld clustervorming.
- Afstemming bereikbaarheid werklocaties met Vervoersautoriteit.

Ad B.

- Gezamenlijke programmering van bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel, met aandacht voor herprogrammering, herstructurering en herbestemming van bestaande locaties.
- Monitoring van ontwikkeling werklocaties.
- Afstemming programmering werklocaties met buurregio's.
- Vertegenwoordiging van de MRDH-gemeenten naar provincie Zuid-Holland rond de afstemming van regionale plannen op het provinciaal instrumentarium (REO-functie).
- Toetsing van nieuwe initiatieven aan de visies. Dit willen we doen in logische thematische en geografische verbanden, afhankelijk van de schaal van de opgave die voorligt.
- Kennisdeling met en ondersteuning van gemeenten en regionale economische netwerken.
- Inrichting van een goed functionerende regionale overlegstructuur, die zowel geografisch als thematisch logisch ingedeeld is.

Ad C.

- Het bestaande speelveld is in 2015 in kaart gebracht. In 2016 is een voorstel gemaakt voor de vorming van één loket voor het midden- en kleinbedrijf. In 2017 bekijken we of we het speelveld op het terrein van de internationale acquisitie logischer kunnen inrichten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- VNO-NCW West
- MKB Nederland
- Winkeliersverenigingen
- Vastgoedeigenaren
- Projectontwikkelaars
- Acquisitiepartijen

Indicatoren

Op het gebied van de kantoren, bedrijventerreinen en detailhandel bestaan eenduidige definities en zijn bronnen beschikbaar. De volgende variabelen zijn gekozen:

- Kantorenmarkt: voorraad, leegstand, opname, onttrekking en plancapaciteit
  Bron: Monitor Kantorenmarkt Zuid-Holland 2015, STEC Groep
- Bedrijventerreinen: aanbod, uitgifte en prijs
  Bron: Samenvatting Enquête (beschikbare) bedrijventerreinen provincie Zuid-Holland
- Detailhandel: leegstand winkels
  Bron: Compendium voor de Leefomgeving (PBL).

3.2 Smart Infrastructure

Inleiding

Metropoolvorming vraagt om verdere versterking en verknoping van de verschillende fysieke netwerken in de regio (het ruimtelijke 'grid' van de MRDH). In de AEV gaat het met name om de infrastructuur voor duurzame energie en ICT. Versterking van deze netwerken biedt kansen voor het creëren van massa en schaalvoordelen bij het duurzaam opwekken en distribueren van

energie en hergebruik van ‘afval’ als grondstof. Het op metropoolschaal versterken van het netwerk voor duurzame energievoorziening en hergebruik schept mogelijkheden voor grootschalige proeftuinen voor innovaties en biedt door deze opschaling meer kansen voor sluitende private en publiek-private businesscases. Het ontwikkelen van deze netwerken op regionale schaal biedt ook de mogelijkheid lokale werkgelegenheid te stimuleren en kennis uit de regio toe te passen.

Wat willen we bereiken?

Verdere ontwikkeling en verknoping van de duurzame energie-infrastructuur in de metropoolregio om zo schaal- en efficiencyvoordelen te benutten en om de ontwikkeling van nieuwe technologieën in de praktijk mogelijk te maken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Met behulp van instrumenten, zoals de regionale warmte koude kaarten die in 2016 worden opgeleverd, projecten opzetten om de energietransitie in de regio vorm te geven.
- Projecten op het gebied van energie en ICT die in 2016 vanuit de Roadmap Next Economy worden aangedragen, worden in 2017 verder ontwikkeld.
- Zorgen dat op de schaal van de MRDH het regionaal inkoopnetwerk bijdraagt aan innovatief en duurzaam inkopen door gemeenten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Energieproducenten en -leveranciers
- Tuinbouwsector en industriële sector
- Havenbedrijf Rotterdam
- Provincie Zuid-Holland
- Kennisinstellingen (o.a. TU-Delft en TNO)
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu en het ministerie van Economische Zaken

Indicatoren

Dit is een werkveld in wording: het werkveld loopt vooruit op de beschikbaarheid van cijfers. Met smart infrastructure wordt de matching tussen vraag en aanbod van duurzame energie met behulp van internet bedoeld. Deze bevindt zich nog in een experimenteel stadium, maar is in het beleid de toekomst. Er zijn nog geen concrete data op dit gebied beschikbaar. Data over het gebruik en aanbod van energie naar bron, naar regio en CO^2-emissies naar regio zijn schaars. Een belangrijke reden daarvoor is de toedeling: naar gebruik (afnemer) of naar bron (producent), en het feit dat de energie via een ´put´ wordt herverdeeld. Daardoor verdwijnt het onderscheid tussen duurzame en niet-duurzame energie. Dat geldt in het bijzonder voor geïmporteerde en geëxporteerde energie. Cijfers over duurzame energie zijn in het algemeen nationaal beschikbaar, en niet naar regio. De Energie Monitor Zuid-Holland van DCMR, in potentie een goede bron, is uit 2009 en niet herhaald. Bij het CBS zijn over het gebruik van energie door huishoudens en bedrijfstakken enige data naar regio beschikbaar. Er wordt derhalve gekozen voor eenduidige variabelen die het CBS ter beschikking heeft:

- aantal woningen verbonden aan warmtenet (naar gemeente)
- verbruik aardgas en elektriciteit van woningen (naar gemeente)
- verbruik aardgas en elektriciteit van bedrijfstakken (naar gemeente)

- productie windenergie (naar provincie)
- elektrische laadpalen (bron: pm).

Deze instrumentvariabelen geven vooral goed inzicht in het gebruik van fossiel aardgas, de benutting van restwarmte door huishoudens en bedrijfstakken en de productie van windenergie, de belangrijkste duurzame bron van duurzame energie in Nederland. In samenspraak met de werkgroep Smartgrid dienen variabelen verder ontwikkeld te worden.

3.3 Branding

Inleiding
De regio Rotterdam Den Haag is een gebied met veel sterke merken: van Greenports tot International City of Peace and Justice tot World Port, World City. Zoveel steden, zoveel merken. Waar dit aan de ene kant de rijkheid en diversiteit van de regio illustreert, geeft het tegelijkertijd het beeld van een versnipperde en weinig samenhangende metropool, terwijl in de praktijk veel activiteiten linksom of rechtsom met elkaar verbonden zijn. Een gezamenlijke en eenduidige presentatie van de regio biedt grote kansen om onze regio aantrekkelijker te introduceren bij investeerders en ondernemers.

Wat willen we bereiken?
De MRDH heeft samen met InnovationQuarter een eenduidige brandingstrategie voor de hele regio ontwikkeld, zodat alle aanwezige merken vanuit hun eigen identiteit maar wel in samenhang worden uitgedragen. Dit doet recht aan de diversiteit van de regio, terwijl tegelijkertijd de gezamenlijke kracht wordt gecommuniceerd. De brandingstrategie richt zich op bedrijven die zich in de regio willen vestigen en hun medewerkers.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?
- Organiseren van netwerk van marketing- en acquisitieorganisaties.
- Met InnovationQuarter ontwikkelen van tools voor gemeenten en marketing- en acquisitieorganisaties.
- Gezamenlijk presenteren van gemeenten onder de brandingstrategie op internationale beurzen
- Vormen en benutten van netwerk van bedrijven in de metropoolregio als ambassadeurs in het gebied bij internationale bezoeken/geïnteresseerde leads e.d.
- Vergroten van de (inter-)nationale bekendheid van de MRDH als mondiale showcase voor oplossingen op het gebied van duurzaam leven in een sterk verstedelijkte deltaregio: a real life testing ground.

Welke partners zijn betrokken?
- MRDH-gemeenten
- InnovationQuarter
- Economische Programmaraad Zuidvleugel
- WFIA
- Den Haag Marketing
- Rotterdam Partners
- Lokale marketingorganisaties

Indicatoren
Deze variabele heeft een overwegend kwalitatieve doelstelling. Het gaat om het beeld van Zuid-Holland bij investeerders en bezoekers uit het buitenland. Tevens is het een werkveld in wording. We hebben voorgesteld om in overleg met InnovationQuarter en WestHolland Foreign Investment Agency (WFIA) de instrumentvariabelen verder te ontwikkelen.

Beschikbare variabelen:
Buitenlandse investeringsprojecten in Zuid-Holland naar herkomst en aantal arbeidsplaatsen na 1 en 3 jaar (Bron: Jaarverslag WFIA)
Aantal internationale congressen in Rotterdam en Den Haag (ICCA)

Te ontwikkelen variabele:
Nieuwe inschrijvingen met buitenlandse moeder in KvK-register. Bron: KvK/In Company

3.4 Clustervorming

Inleiding
Economische vernieuwing vindt plaats door diversificatie van en kruisbestuiving tussen economische sectoren, resulterend in de ontwikkeling van nieuwe marktniches. Om dit proces van vernieuwing in een hogere versnelling te brengen, is economische netwerkvorming in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag cruciaal. Daarbij is van belang dat relatief nieuwe economische clusters als cleantech, medtech, food en security, succesvolle kruisverbanden aangaan met meer traditioneel in de regio gewortelde sectoren als ICT, petrochemie, logistiek en tuinbouw. Van deze laatste sectoren zijn voor met name de petrochemie en de tuinbouw economische vernieuwing cruciaal; ze zijn hoogst productief, maar bieden tegelijkertijd steeds minder werkgelegenheid en ruimte voor vernieuwing. Er zijn in deze clusters volop kansen voor transitie en nieuwe ontwikkeling die nader worden geduid in de Roadmap Next Economy (zomer 2016). De kansen liggen vooral in slimme cross-overs met verwante sectoren.

In 2015 en 2016 is er door de samenwerkende gemeenten gewerkt volgens de zogenaamde clusteraanpak. Dit houdt in dat er per cluster in kaart is gebracht welke clusterversterkende activiteiten ontplooid dienen te worden om economische ontwikkeling van het cluster te stimuleren. Deze activiteiten hebben een relatie tot de EV-werkvelden bereikbaarheid, onderwijs-arbeidsmarkt, clustervorming, werklocaties, branding en smart infrastructure en hebben juist in samenhang de regionale impact die de MRDH voor ogen heeft.

De inzet van de MRDH binnen de activiteiten kan vervolgens op drie niveaus onderscheiden worden:
- Het ondersteunen van processen en verbinden van partijen. Dit gebeurt vanuit de werkvelden.
- Het beschikbaar stellen van een projectbijdrage voor initiatieven met een aantoonbare regionale impact. Het toekennen van deze bijdrage loopt altijd via de bestuurscommissie.
- Het definiëren van meerjarige transformerende opgaven die een plek kunnen krijgen in de Investeringsstrategie.

Wat willen we bereiken?
De MRDH wil een sterk economisch netwerk tussen bedrijven onderling en met kennisinstellingen binnen de metropoolregio. Dat leidt tot succesvolle cross-overs tussen bedrijven uit verschillende

clusters, sectoren en gebieden binnen de metropoolregio, ten behoeve van economische diversificatie en behoud en groei van werkgelegenheid en inkomen op de langere termijn.

Wat gaan we daar voor doen in 2017?

- Fysieke en ruimtelijke randvoorwaarden stimuleren voor verbinding tussen en groei van innovatieve bedrijven in de regio, onder meer door verzekerd aanbod van locaties in alle marktsegmenten en op alle kwaliteitsniveaus, en door inrichting van nieuwe en versterking van bestaande interactie-, kennis-, campus- en overige werkmilieus binnen de metropoolregio.
- Projectmatig uitvoeren van de actieagenda's afkomstig uit de clusteraanpak
- Faciliteren van kansrijke cross-overs door het instellen van regelluwe zones, proeftuinen en fieldlabs
- Implementeren van de Campusstrategie MRDH langs de lijnen *facility sharing*, huisvesting voor starters/accelerators en succesvolle inhoudelijke incubatorprogramma's.
- Ondersteunen van de samenwerking tussen de universiteiten van Leiden, Delft en Erasmus Universiteit (LDE) en met Wageningen UR.
- Meer consistentie in het regionaal-economische beleid door het afstemmen van regionale economische doelstellingen met de economische programma's van de deelnemende gemeenten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- InnovationQuarter
- Universiteiten (LDE en Wageningen UR)
- TNO
- Clusterorganisaties / triple helix samenwerkingsverbanden
- Kamer van Koophandel
- Lokale ondernemersnetwerken

Indicatoren

Dit werkveld heeft twee onderdelen: economische clusters en innovatie.
Van een aantal economische clusters dat voor de regio van belang is worden toegevoegde waarde en werkgelegenheid in beeld gebracht aan de hand van bestaande monitors, te weten van de clusters:

- Greenport/Food
- Transport en Logistiek
- Cleantech
- Life Sciences & Health
- Maritiem/Haven
- ICT/Hightech/Safety/Security

Innovatie: aantal start-ups, werkgelegenheid en investeringen per academische campus in Zuid-Holland.

3.5 Financiering

Het werkveld Financiering is opgegaan in de MRDH-brede Investeringsstrategie (zie hoofdstuk 1, paragraaf 1.2) en komt om die reden als zelfstandig werkveld te vervallen. Besteding van procesmiddelen voor de Investeringsstrategie zal voor een kwart ten laste van het programma EV worden gebracht en voor drie kwart ten laste van de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkelijk over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt. Deze middelen zijn geraamd bij de afzonderlijke programma's.

3.6 Onderwijs en arbeidsmarkt

Inleiding

Een goed functionerende arbeidsmarkt is cruciaal voor de economische toekomst van de regio. Voor innovatie en kruisbestuiving zijn bewegingen op de arbeidsmarkt van groot belang: kennis zit in mensen en mensen die van baan veranderen nemen deze kennis mee naar nieuwe bedrijven en sectoren. Dynamiek op de arbeidsmarkt - zowel tussen bedrijven als tussen sectoren - is de motor achter kennisuitwisseling, nieuwe ideeën en ongedachte toepassingen van bestaande technieken. Ook is voldoende aanwezigheid van goed gekwalificeerd personeel een steeds belangrijker factor voor bedrijven bij het kiezen voor een vestigingsplaats. In verschillende sectoren in de regio worden de economische kansen belemmerd door onvoldoende aanbod van geschikt personeel op de lokale en regionale arbeidsmarkt, op alle opleidingsniveaus. Dit geldt voor specifieke kennisrichtingen en zowel op de korte als de lange termijn. Tegelijkertijd heeft de metropoolregio een hoog aantal werkzoekenden en een relatief lage participatiegraad. Het arbeidsmarktbeleid in de regio is onder meer gericht op participatie van werkzoekenden, verhoging van het opleidingsniveau van werkenden en scholieren en een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

De regio kent een groot aantal regionale opleidingscentra, hogescholen en universiteiten en andere opleidingsinstituten. Het aanbod van opleidingen is breed en in veel gevallen overlappend. Onderwijsmiddelen worden hierdoor niet altijd efficiënt besteed. Meer regionale specialisatie kan leiden tot een hoogwaardiger onderwijsinfrastructuur.

Wat willen we bereiken?

Het doel is een flexibel inzetbare, goed opgeleide beroepsbevolking met kennis en vaardigheden die voldoende aansluiten op de vraag uit de regionale clusters. De arbeidsmarkt moet zodanig functioneren dat er voldoende mobiliteit van werknemers is tussen bedrijven en sectoren.

Wat gaan we daar voor doen in 2017?

- Op basis van de opleidingsvragen uit de economische clusters, activiteiten ontplooien ter verbetering van de match tussen onderwijsaanbod en huidige en toekomstige personeelsvraag. De opleidingsvragen zijn opgenomen in de actieagenda's afkomstig uit de clusteraanpak met betrekking tot Greenport/Food (2015), ICT/Hightech/Safety/Security, Maritiem, Life Sciences & Health en Cleantech (2016). Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op bestaande triple helix samenwerkingsverbanden in de regio.
- Verder bijdragen aan versterking en opstart van hotspots onderwijs (o.a. mbo-Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV) en hbo-Centres of Excellence (COE)) en bijdragen aan opstart in clusters waar nog geen voldoende functionerende onderwijs-/bedrijfslevenstructuren zijn.

- Effecten van ontwikkelingen die van invloed zijn op de regionale arbeidsmarkt van verschillende clusters (o.a. digitalisering, nieuwe maakindustrie, *reshoring*, robotisering) zoals deze in de Roadmap Next Economy (RNE) zijn opgenomen, vertalen naar concrete afspraken met de betreffende clusters. De verbinding van deze ontwikkeling en het effect op onderwijs en arbeidsmarkt zijn integraal onder deel van de RNE.
- Verder ontsluiten succesvolle aanpakken 'onderkant arbeidsmarkt'.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Roc's, hbo's, universiteiten
- Werkgevers- en clusterorganisaties
- Samenwerkingsverbanden Onderwijs-Bedrijfsleven-Overheid (triple helix)
- Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ)
- UWV
- Individuele bedrijven
- Ministerie van OC&W

Indicatoren

Voor dit werkveld zijn veel data beschikbaar. Aansluitend bij het doel worden de volgende variabelen gekozen:

- Ontwikkeling beroepsbevolking (participatie) en werkloosheid naar opleiding en COROP in Zuid-Holland
- Ontwikkeling langdurig werkloosheid en jeugdwerkloosheid
- Gediplomeerden WO, hbo en mbo per COROP (Bron: CBS)
- Instroom en gediplomeerden technisch onderwijs in Zuid-Holland (bron: CBS)
- Spanning per beroepsgroep (verschil vacatures en kortdurende werkzoekenden) (bron: UWV)

3.7 Bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek)

Inleiding

De economie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag rust op drie sterke pijlers: een sterk logistiek en industrieel complex dat zich concentreert in de productie- en logistieke zone, een omvangrijk kennis- en dienstencomplex met concentraties op de kennis-as en een consumptiegedreven zone met concentraties op zowel de kennis-as als in de landschapsstad met historische kernen en metropolitane landschappen met extensieve recreatie. Binnen deze pijlers zijn in het metropolitaan stedelijk gebied, zoals beschreven in de Adaptieve Agenda Zuidelijke Randstad, verschillende economische clusters actief, ieder met hun eigen economische toplocaties en specifieke mobiliteitsvraagstukken.

Ter ondersteuning van de verdere metropoolvorming en het benutten van agglomeratievoordelen is het van belang de economische clusters en hun hotspots goed te verbinden, regionaal, nationaal en internationaal. Daarnaast moet ook steeds de versterking van de regionale kenniseconomie in het oog worden gehouden. Dat verstevigt de kansen op complementariteit en specialisatie en daarmee de economische kracht van de MRDH.

Wat willen we bereiken?

In samenwerking met de Vervoersautoriteit een bijdrage leveren aan mobiliteitsoplossingen ter versteviging van de economische clusters in de MRDH, door (1) adresseren bij de provincie Zuid-Holland, het ministerie van IenM en andere relevante partners, en (2) inzetten op ontwikkeling van pilots en proeftuinen voor mobiliteitsvernieuwing.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?
Het doel van het werkveld bereikbaarheid is het versterken van de samenhang tussen economie en mobiliteit. Ook in 2017 ligt daarbij de nadruk op de projecten uit de Innovatieagenda mobiliteit, de OV-bereikbaarheid van internationale toplocaties en het MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag. Dit betekent een intensieve samenwerking met de Vervoersautoriteit, met regiogemeenten én met de provincie Zuid-Holland op de volgende onderwerpen:

- Koppeling economische doelstellingen aan de doelen uit de strategische bereikbaarheidsagenda (vergroten van bereikbaarheid kernen, beter benutten bestaande infrastructuur, versterken kwaliteit vervoersknooppunten).
- Gerichte activiteiten op grond van een mobiliteitsstrategie voor de economische (hotspots van de) clusters inzake verschillende modaliteiten en vervoersstromen. Met onderscheid in *last mile*, regionale bereikbaarheid en internationale connectiviteit.
- Inzet regionale bedrijfsleven en kennisinstellingen in de MRDH bij ontwikkeling pilots en proeftuinen voor mobiliteitsvernieuwing, inclusief de bereikbaarheid van het landelijk gebied.

Welke partners zijn betrokken?
- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- TNO en InnovationQuarter

Indicatoren
De invulling van de instrumentvariabelen in dit werkveld vindt plaats in samenspraak met de Vervoersautoriteit.
- Interne bereikbaarheid (bereikbaarheidskaart Zuid-Holland locaties binnen 45 min bereikbaar)
- Bezettingsgraad OV
- Modal split-reistijd motief werk (Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht, Noord-Brabant)
- Pendel (woon-werkverkeer COROP's en gemeenten Zuid-Holland)
- Ontwikkeling werken bij OV-locaties

3.8 Economie landelijk gebied

Inleiding
Het landelijk gebied van de MRDH is een essentieel onderdeel van het aantrekkelijk vestigingsklimaat van de regio en heeft een intrinsieke economische waarde. Het voorzieningenniveau is daarbij een bepalende factor en draagt bij aan het profiel van de MRDH.

In het eerste jaar van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag is in samenwerking met de Landschapstafels (gemeenten, bedrijven, en maatschappelijke organisaties) een perspectief op het landschap in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag opgesteld door landschapsarchitect Adriaan Geuze/ West8. In dit Perspectief op het Landschap worden verschillende projecten benoemd die kunnen bijdragen aan een sterk vestigingsklimaat, zoals de Delflandse kust en

uitbreiding van de Rottemeren. Ook het realiseren van fysieke (fiets)verbindingen met allure en het toevoegen van bestemmingen dragen hieraan bij. Daarnaast worden er vanuit het werkveld Economie Landelijk Gebied activiteiten uitgevoerd ter verbetering van de samenwerking op het gebied van de vrijetijdseconomie (Leisure, Toerisme en Recreatie). Dit resulteert in nieuwe verdienmodellen voor de ondernemers in de stad en het landelijk gebied en biedt kansen voor de regio om zich te profileren als een 'complete' regio voor verschillende vormen van toerisme en recreatie.

Wat willen we bereiken?

Door samenwerking en specialisatie realiseren we een hoogwaardiger aanbod van natuur en recreatieve voorzieningen in de omgeving van de stad. Dit netwerk draagt bij aan de identiteit van de MRDH als aantrekkelijk gebied om te wonen en te werken. De economische dragers voor het landelijk gebied worden versterkt, zowel de agrarische sector als de sector toerisme en recreatie.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- In 2017 worden de programma's en projecten die in 2016 zijn gestart ter versterking van het landschap verder richting uitvoering gebracht. Dit betreft o.a. de *slow lanes*.
- De kennisbasis voor het landschap als vestigingsklimaat wordt versterkt in samenwerking met kennisinstituten zoals de Vereniging Deltametropool en Wageningen UR.
- Er wordt voor de vrijetijdseconomie een passend instrumentarium ontwikkeld om de economische waarden ervan voor de regio te vergroten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- Landschapstafels Duin, Horst en Weide, Hof van Delfland, IJsselmonde en Voorne-Putten
- LTO
- Natuur- en milieuorganisaties
- Recron
- Lokale en regionale marketingorganisaties
- Kennisinstituten o.a. Wageningen UR, Vereniging Deltametropool

Indicatoren

Dit werkveld wordt aan de hand van de volgende variabelen gevolgd:

- Ontwikkeling bevolking en werkgelegenheid in het landelijk gebied (bron: CBS, LISA)
- Ontwikkeling Recreatie en Toerisme sector (LISA)
- Huizenprijzen (bron: CBS)
- Bereikbaarheid natuur- en recreatiegebieden: Duin, Horst en Weidegebied, Voorne-Putten, IJsselmonde, Midden-Delfland (in samenhang met interne bereikbaarheidskaart)

3.9 Wat gaat het kosten?

Programma 3: Economisch vestigingsklimaat (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
Programmakosten	**3.392.700**	3.392.700	3.392.700	3.392.700
Apparaatslasten	**2.353.000**	2.353.000	2.353.000	2.353.000
Totaal lasten	**5.745.700**	5.745.700	5.745.700	5.745.700
Baten:				
Inwonerbijdrage	**5.745.700**	5.745.700	5.745.700	5.745.700
Totaal baten	**5.745.700**	5.745.700	5.745.700	5.745.700
Resultaat	**0**	0	0	0

Voor de acht werkvelden wordt gezamenlijk een programmabudget van € 0,8 miljoen begroot. Daarnaast zetten we in 2017 € 2,6 miljoen in voor projecten op grond van de Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat MRDH 2015:
A. projecten die bijdragen aan het beter functioneren van het gebied als één ruimtelijk economisch systeem.
B. projecten die aansluiten bij de strategische thema's van de Agenda Economisch Vestigingsklimaat: metropoolvorming, het toenemend belang van kennisontwikkeling in de economie, de opkomst van de nieuwe maakindustrie, ecologisering van de economie en het toenemende belang van aantrekkelijk stedelijk leven voor de economie.
C. projecten die bijdragen aan de versterking van één van de werkvelden van de Agenda Economisch Vestigingsklimaat.

De inwonerbijdrage stijgt ten opzichte van de begroting 2016 met 1% (Kadernota begrotingsuitgangspunten MRDH begroting 2017) naar € 2,49 per inwoner; voor 2017 is dat een totaalbedrag van € 5,7 miljoen.
Van die € 2,49 wordt voor maximaal € 1,02 ingezet voor de dekking van de apparaatslasten. De resterende € 1,47 wordt ingezet voor de dekking van de programma's en projecten voor het economisch vestigingsklimaat.

Hoofdstuk 4 Samenwerkingsverbanden

4.1 BEREIK!

BEREIK! is de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van de MRDH (voorheen Stadsgewest Haaglanden en stadsregio Rotterdam), de provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam, de gemeente Den Haag en het Havenbedrijf Rotterdam. BEREIK! is gehuisvest bij de MRDH. De MRDH is de juridische entiteit waaronder BEREIK! valt en de MRDH voert de financiële administratie voor BEREIK!.

Weggebruikers in Zuid-Holland maken gebruik van de wegen van bijna 70 verschillende wegbeheerders. Omdat de verkeershinder door drukte, incidenten, wegwerkzaamheden of evenementen zich niet houdt aan deze grenzen, is samenwerking essentieel. Op het gebied van regionaal netwerkmanagement (inclusief de afstemming van wegwerkzaamheden) organiseert BEREIK! deze samenwerking van wegbeheerders; nu en in de toekomst.
Georganiseerd in letterlijke zin: BEREIK! heeft operationele kerntaken in de vorm van de Regiodesk, het Regionaal Verkeerskundig Team en RegioRegie waarin gezamenlijke taken zijn belegd. Georganiseerd in de betekenis van coördineren en afstemmen: BEREIK! is het platform waarin wegbeheerderoverstijgende afspraken worden gemaakt en gezamenlijke stappen worden gezet richting de toekomst als het gaat om regionaal verkeersmanagement. BEREIK! fungeert als middel om in de Zuidvleugel partijen bij elkaar te brengen en vorm te geven aan een gezamenlijk ontwikkelpad.

4.2 DOVA (voormalig SkVV)

DOVA (Decentrale OV-autoriteiten) is gehuisvest bij de MRDH. De MRDH is de juridische entiteit waaronder DOVA valt en de MRDH voert de financiële administratie voor dit samenwerkingsorgaan. DOVA ondersteunt de gezamenlijke regionale OV-autoriteiten bij het beleid betreffende het OV-betaal-/tariefsysteem en aanverwante onderwerpen. Het uiteindelijke doel daarvan is het realiseren van een doeltreffend en efficiënt OV voor de reiziger. DOVA is van start gegaan op 1 april 2015. Het orgaan wordt gefinancierd door de twaalf provincies en twee vervoersautoriteiten naar rato van de grootte van hun BDU.
De begroting voor 2017 is niet verhoogd ten opzichte van de begroting 2016. De organisatie heeft een omvang van 5,7 fte. Uit het werkbudget betaalt DOVA de niet vooraf te begroten kleine externe opdrachten. Het kan daarbij gaan om juridische ondersteuning, inhoudelijke deskundigheid of specifieke onderzoeken.

4.3 Wat gaat het kosten?

Programma 4: Samenwerkingsverbanden (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
BEREIK!	1.590.000	1.590.000	1.590.000	1.590.000
DOVA	955.000	955.000	955.000	955.000
Totaal lasten	**2.545.000**	**2.545.000**	**2.545.000**	**2.545.000**
Baten:				
BEREIK!	1.590.000	1.590.000	1.590.000	1.590.000
DOVA	955.000	955.000	955.000	955.000
Totaal baten	**2.545.000**	**2.545.000**	**2.545.000**	**2.545.000**
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**

Hoofdstuk 5 Paragrafen

5.1 Financiering

Treasury-functie en -beleid

Het doel van de treasury-functie is: het sturen en beheersen van, verantwoording afleggen over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, geldstromen en posities en de hieraan verbonden risico's, op een zodanige wijze, dat risico's worden geminimaliseerd en opbrengsten worden geoptimaliseerd.

De wettelijke kaders voor de uitvoering van de treasury-functie liggen vast in de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) en de daarbij behorende ministeriële regelingen (RUDDO, UFDO en BLDO). Het beleid van de MRDH voor de treasury-functie is vastgelegd in het treasury-statuut MRDH 2015. Daarin ligt de beleidsmatige infrastructuur van de treasury-functie vast in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Ook besteedt het treasury-statuut aandacht aan de bevoegdheden en administratieve organisatie.

De financieringsstructuur van de MRDH wordt in belangrijke mate bepaald door het verstrekken van middelen in de vorm van subsidies en (project)bijdragen aan gemeenten, bedrijven en instellingen, die (soms al veel) eerder van vooral het Rijk zijn ontvangen. Mede gezien de omvang van deze bijdragen is er normaal gesproken sprake van een goede liquiditeitspositie. Volgens de meest recente ramingen zijn echter de bestaande fondsen en inkomsten van de Vervoersautoriteit in de jaren 2017 tot 2025 niet toereikend voor de geplande uitgaven voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer in die jaren. Er is daarmee sprake van overbesteding. In paragraaf 5.3 Weerstandsvermogen en Risico's worden de oorzaken daarvan nader toegelicht. Vanwege de overbesteding zal in een nader te bepalen vorm geld moeten worden geleend binnen de kaders zoals ze in voornoemde paragraaf zijn geschetst. Ook indien wordt besloten tot al dan niet gedeeltelijke en/of gefaseerde overname van de langetermijnfinanciering van RET en HTM (zie ook hoofdstuk 2.2 Financiële structuur Vervoersautoriteit) zullen de daarvoor benodigde middelen in de vorm van geldleningen moeten worden aangetrokken.
De bestaande gemeenschappelijke regeling voorziet niet in het aantrekken van geldleningen. Ook het treasury-statuut zal daarop moeten worden aangepast. Hierbij past een daarop toegesneden voorbereidingsbesluit dat voor zienswijze aan de deelnemende gemeenten zal worden voorgelegd.

Schatkistbankieren is een wettelijke verplichting voor de MRDH. Concreet betekent dit dat, behoudens een klein werkkapitaal, alle beschikbare liquide middelen in 's Rijks schatkist moeten worden aangehouden.

Rentevisie

De rentevisie is opgesteld op basis van de actuele verwachtingen ten tijde van het opstellen van deze Begroting 2017 medio februari 2016.

Het in de begroting 2016 reeds gemelde opkoopbesluit van obligaties van de Europese Centrale Bank (ECB) dat zou gelden tot september 2016, is in december 2015 verlengd met een halfjaar tot maart 2017. Tegelijkertijd is het depositotarief van de ECB met 10 basispunten verlaagd tot 0,3% negatief. Het monetair beleid blijft daarmee zeer ruim en beoogt een stijging van economische groei en inflatie.

Ondanks dat het opkoopprogramma van de ECB een drukkend effect heeft op de lange rente – met name in landen met een relatief lage financieringsbehoefte als Nederland – wordt verwacht dat deze op korte termijn stabiel blijft op het huidige niveau van rond 0,6%. Op middellange termijn wordt een stijging voorzien met een bandbreedte van 2% tot 4%.
De korte rente blijft extreem laag. Het 6-maands Euribor tarief ligt nu rond 0,07% negatief. Het EONIA-tarief is sinds begin 2015 al negatief.
Dat laatste betekent concreet dat over de tegoeden die de MRDH moet aanhouden in ’s Rijks schatkist geen rente wordt vergoed.

Renterisicobeheer
Het renterisico dat de MRDH op de vlottende middelen loopt, kan worden getoetst aan de kasgeldlimiet. Volgens deze limiet is de totale omvang van de vlottende schulden op enig moment aan een maximum gebonden (8,2% van de lastenkant van de begroting).

De maximaal toegestane kasgeldlimiet voor 2017 bedraagt op basis van het geactualiseerde begrotingstotaal € 62,7 miljoen. Bij het bepalen van de hiervoor genoemde aanvullende financieringsbehoefte zal hiermee nadrukkelijk rekening worden gehouden.

5.2 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de MRDH een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Het kan gaan om gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke organisatie), deelnemingen (vennootschappen), stichtingen en verenigingen (privaatrechtelijke organisaties).

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Er is sprake van een financieel belang als de MRDH:
● een ter beschikking gesteld bedrag niet kan verhalen indien de verbonden partij failliet gaat;
● aansprakelijk kan worden gesteld door derden, als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Een partij die jaarlijks een subsidie ontvangt, waaraan geen andere financiële verplichtingen met een juridische afdwingbaarheid door derden verbonden zijn, is geen verbonden partij.
Verbonden partijen voeren meestal taken uit met een groot publiek belang. Ze leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen.

In het geval van de MRDH is er één verbonden partij: de Verkeersonderneming, waarvan hieronder in tabelvorm de belangrijkste bestuurlijke en financiële gegevens opgenomen zijn.

Naam	De Verkeersonderneming
Vestigingsplaats	Rotterdam
Visie	Bereikbaarheid van het Rotterdamse havengebied verbeteren en tijdens de ombouw van de A15 garanderen, door een combinatie van mobiliteits- en verkeersmanagement. Daarnaast verricht de Verkeersonderneming het programmamanagement van Beter Benutten 1 en Beter Benutten vervolg en zorgt zij voor uitvoering van de vraagbeïnvloedingsprojecten.
Openbaar behartigd belang	Bereikbaarheid van de regio Rotterdam, inclusief het havengebied.
Deelnemende partijen	De Verkeersonderneming wordt aangestuurd door de Stuurgroep en bijgestaan door de Raad van Advies.
	De Stuurgroep bestaat uit Rijkswaterstaat/I&M, het Havenbedrijf Rotterdam, de MRDH en de gemeente Rotterdam.
	De Raad van Advies wordt op dit moment gevormd door Deltalinqs, TLN, EVO, VNO/NCW, MKB, Nissewaard, de gemeente Capelle aan den IJssel, de gemeente Krimpen aan den IJssel, de provincie Zuid-Holland en de RET.
Rechtsvorm	Stichting
Bestuurlijk belang	(Vice-)voorzitter Bestuurscommissie MRDH is lid van de Stuurgroep.
Financieel belang	Een jaarlijkse bijdrage in de exploitatiekosten ad € 209.000 plus de bekostiging van één formatieplaats (€ 105.000). Deze bijdrage is onderdeel van de programmabegroting Verkeer.
Eigen vermogen	Per 31-12-2014: € 230.687
Vreemd vermogen	Per 31-12-2014: € 1.364.438
Financieel resultaat	Over 2014: - € 9.774
Risico's	-
beleidsvoornemens	Vanwege het verlengen van het programma Beter Benutten is de samenwerkingsovereenkomst in 2015 eveneens verlengd. In 2017 wordt het programma Beter Benutten Vervolg regio Rotterdam door De Verkeersonderneming uitgevoerd in samenwerking met betrokken gemeenten, de MRDH, Havenbedrijf Rotterdam, ministerie I&M/Rijkswaterstaat en provincie Zuid-Holland.
Programma en activiteit	Programma Verkeer

Het risico bestaat dat de Verkeersonderneming verplichtingen aangaat buiten het kader van de vastgestelde begroting en daarmee dus boven het bedrag van de inbreng van de deelnemers. Dit risico wordt beperkt doordat in de statuten is opgenomen dat de bestuurder in specifieke gevallen goedkeuring van de raad van toezicht en de deelnemers van de stuurgroep nodig heeft, bijvoorbeeld waar het overeenkomsten of investeringen betreft die het daarvoor in de jaarbegroting vastgestelde bedrag te boven gaan.

5.3 Weerstandsvermogen en risico's

Het begrip 'weerstandsvermogen'
Het financieel weerstandsvermogen van de MRDH is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te vangen zonder dat de uitvoering van de taken in het gedrang komt. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de bekende risico's waarvoor geen afdoende stuur- en beheersmaatregelen kunnen worden getroffen of waarvoor geen voorzieningen bestaan.

Risico's
De mogelijke maatregelen om de risico's te beheersen en/of financieel te dekken zijn:
● risico's onder controle houden door stuur- en beheersmaatregelen (bijvoorbeeld door het afsluiten van verzekeringen of het aanscherpen van de regelgeving);
● risico's kunnen financieel worden afgedekt door het instellen van voorzieningen voor risico's die kunnen worden gekwantificeerd en het instellen van een weerstandsvermogen voor risico's die niet financieel kunnen worden gekwantificeerd.

Normale bedrijfsrisico's doen zich regelmatig voor en deze zijn daarom vrij goed meetbaar. Hierdoor kunnen ze worden gedekt door ofwel beheersmaatregelen ofwel het afsluiten van verzekeringen. Het gaat dan bijvoorbeeld om brand, wateroverlast en uitval van ICT.
De risico's die samenhangen met de strategische agenda Economisch Vestigingsklimaat kunnen alleen met eigen weerstandscapaciteit van de MRDH worden afgedekt
De risico's die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen alle projecten wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-gelden aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-gelden lager worden en/of vertragen;

Het IPVa geeft inzicht in de jaarlijkse stand van zaken van de infrastructurele projecten, de uitgaven aan de OV-concessies en de apparaatskosten. Er zal een doorkijk gegeven worden naar de komende tien jaar. Aan het einde van deze tien jaar zal het saldo van de inkomsten en de uitgaven nul of positief moeten zijn. Door de jaren heen kan er sprake zijn van een overplanning. Daardoor kan het saldo in enig jaar onder nul dalen. Dit is toegestaan, maar altijd met de restrictie dat er aan het einde van de tienjaarsperiode weer een positief saldo ontstaat.

Overplanning houdt in dat er in de planning rekening mee wordt gehouden dat er meer projecten gepland worden in enig jaar dan er BDU-geld beschikbaar is. De praktijk leert dat gemeenten vaak optimistisch plannen. De werkelijke bestedingen ijlen dan soms een paar jaar na. Ter illustratie: in het IPVa 2016 verwachtten wij dat de stand van het BDU-fonds in 2016 ruim € 11 miljoen positief zou bedragen. In het IPVa 2017 ramen wij voor 2016 een overschot van € 136 miljoen. Omdat deze optimistische planning zich elk jaar voordoet, is vanwege de voortgang in projecten door het algemeen bestuur in de constituerende vergadering besloten dat er sprake mag zijn van overplanning.

Er mag daarnaast sprake zijn van overbesteding. Er is een verschil tussen overplanning en overbesteding. Overbesteding houdt in dat de werkelijke bestedingen tot een negatief saldo van de BDU-fondsen kunnen leiden, dat wil zeggen dat er meer geld wordt uitgegeven dan er beschikbaar is in de BDU-fondsen. Overbesteding zal zeer waarschijnlijk in 2017 aan de orde zijn. Voor de

oorzaken daarvan en de wijze waarop daarmee zal worden omgegaan, wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2.

Audit weerstandsvermogen en risico's
Bij de begroting 2016 heeft de MRDH aangekondigd dat in 2015 door een externe partij een audit wordt uitgevoerd om de risico's die de MRDH loopt te inventariseren en de weerstandscapaciteit te bepalen. Dit naar aanleiding van opmerkingen uit de gemeenten over de paragraaf weerstandsvermogen van de concept begroting 2016. In augustus 2015 is Concern Auditing Rotterdam gestart met de inventarisatie van de risico's. Dit heeft geleid tot de adviesnota Opportunity management MRDH (Kansen en Risico's) & Weerstandsvermogen, Concern Auditing Rotterdam (de Adviesnota). Deloitte heeft op basis van de uitkomsten van de inventarisatie van Concern Auditing Rotterdam een vertaling gemaakt naar financiële risico's en een advies uitgebracht over mogelijke beheersmaatregelen en de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit. Dit heeft geleid tot een Financiële risicoanalyse.
In de Financiële risicoanalyse is het risico bepaald dat een gemeente niet kan voldoen aan haar verplichte bijdrage aan Economisch Vestigingsklimaat. Bij het eventueel wegvallen van een deel van de inwonerbijdragen is een weerstandscapaciteit van € 100.000 nodig om het dekkingstekort op de (vaste) apparaatskosten op te vangen. In bovengenoemd audittraject is bepaald dat dit risico eenmaal per vier jaar (collegeperiode) voor kan komen en dat voor het opvangen daarvan 1/23 deel van € 2,29 miljoen euro benodigd is. Dit komt neer op een bedrag van circa € 100.000, dat iedere vier jaar benodigd zou zijn.
In de Financiële risicoanalyse wordt geconcludeerd dat binnen de Vervoersautoriteit eventuele tekorten in een toekomstig jaar kunnen worden opgevangen. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit mag een overplanning hebben, mits een negatief saldo binnen tien jaar is gereduceerd tot nul.
Met een relatief lage weerstandscapaciteit van € 100.000 kunnen de financiële risico's worden gedekt. De formule voor het berekenen van de ratio weerstandsvermogen is als volgt: weerstandsvermogen = beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit. In dit geval is er sprake van een weerstandsvermogen van 1,0 of 100%: de te vormen beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 100.000 en de benodigde weerstandscapaciteit bedraagt ook € 100.000.

Het algemeen bestuur heeft op 9 december 2015 besloten dat:

- De adviesnota Opportunity management MRDH (Kansen en Risico's) & Weerstandsvermogen, Concern Auditing Rotterdam (de Adviesnota) als basis wordt gebruikt voor de Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen MRDH en dat deze beleidsnota uiterlijk ultimo 2016 in het algemeen bestuur wordt behandeld;
- De in de Adviesnota opgenomen adviezen, voor zover relevant, hun plek krijgen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's van de MRDH-jaarrekening en begroting, voor de eerste maal in de ontwerpjaarrekening 2015 en ontwerpbegroting 2017;
- De in de Adviesnota opgenomen doelstellingen inzake Opportunity management MRDH verder worden uitgewerkt in de ontwerpbeleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen MRDH;
- In de ontwerpbeleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen MRDH de mate, waarin de MRDH bereid is risico's en kansen te nemen, wordt opgenomen;
- Bij de jaarrekening 2015 de in de Financiële risicoanalyse berekende benodigde weerstandscapaciteit wordt gevormd, te weten € 100.000 voor de eerste vier jaar.

Daarnaast is per 12 juni 2015 het *Besluit van 15 mei 2015, houdende wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten in verband met het opnemen van kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing* in werking getreden.
Dit betekent dat conform het gewijzigde BBV de volgende onderdelen aan de paragraaf weerstandsvermogen en risico's dienen te worden toegevoegd:
een kengetal voor de:

1a	netto schuldquote;
1b	netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2	solvabiliteitsratio;
3	grondexploitatie;
4	structurele exploitatieruimte;
5	belastingcapaciteit

en een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. De punten 3 grondexploitatie en 5 belastingcapaciteit zijn kengetallen die voor de MRDH niet aan de orde zijn.
De ministeriële regeling ter zake schrijft voor dat de kengetallen voor de begroting worden gebaseerd op het gemiddelde van de jaarrekeningcijfers van de drie voorgaande jaren. Omdat de MRDH pas vanaf 2015 operationeel is, zijn onderstaande kengetallen (behalve de berekening van de structurele exploitatieruimte) gebaseerd op de concept jaarrekening 2015.

1a	Netto schuldquote	257%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	257%
2	Solvabiliteitsratio	0,4%
4	Structurele exploitatieruimte	0,0%

5.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Grond

Het Stadsgewest Haaglanden heeft in het verleden diverse percelen grond in eigendom verkregen dan wel een recht van opstal daarop gevestigd ten behoeve van de aanleg van tramlijnen. Volgens een actuele kadasteropgave gaat het daarbij om de volgende percelen:

Perceel	adres	eigenaar	gerechtigde	Omschrijving
Rijswijk A 3914	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk D 8010	Burgemeester Elsenlaan/Van Vredenburchweg 77B	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk D 8011	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk D 8015	Sir Winston Churchilllaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk D 8038	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
Rijswijk G 2984	Limpqergstraat/Limpergstraat 11	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk G 2985	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 2989	Veraartlaan/Visseringlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 2994	Visseringlaan/Volmerlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 2999	Volmerlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 3001	Sir Winston Churchilllaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 3002	Lange Kleiweg/Lange Kleiweg 2A	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk G 3050	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
Rijswijk G 3054	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
Rijswijk I 2128	Prinses Beatrixlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk I 2131	Weidedreef	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk I 2134	Florence Nightingalestraat	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk I 2137	Eikelenburglaan/Eikelenburglaan 4	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk I 2139	Eikelenburglaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen

Genoemde percelen en/of het daarop gevestigde recht van opstal zijn per 1 januari 2015 om niet overgedragen aan de MRDH. Er zijn geen financiële verplichtingen ten aanzien van de gronden.

Kantoorinventaris, communicatie- en ICT-voorzieningen
De bestaande kantoorvoorzieningen zijn om niet overgenomen van het Stadsgewest Haaglanden. In 2015 zijn geen nieuwe investeringen gedaan.

Oplaadapparatuur OV-chipkaart
Sinds 1 november 2010 kunnen reizigers bij de HTM een chipkaart gebruiken voor het reizen met het openbaar vervoer. Bij Veolia en RET was dit al eerder het geval. Hiervoor zijn trams en bussen voorzien van kaartlezers. Om de in omloop zijnde OV-chipkaarten op te waarderen bestaan diverse mogelijkheden. Een daarvan is het opladen via zogenaamde Afhaal- en Verkoopmachines (AVM's).
In 2010 en 2011 heeft het Stadsgewest Haaglanden in totaal 100 machines met randapparatuur aangeschaft en deze bij wederverkopers in de regio geplaatst. De apparaten zijn door het Stadsgewest Haaglanden per 1 januari 2015 overgedragen aan de MRDH. Ultimo 2015 is deze apparatuur geheel afgeschreven.
De MRDH is tot en met 2016 zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van de oplaadapparatuur. Vanaf 2017 zal de distributiefunctie ondergebracht zijn bij de HTM rail concessie. Er is in 2017 dan ook geen sprake meer van deze activa.

Personenbussen voor het openbaar vervoer
De concessie voor het personenvervoer in de gemeente Den Haag is gegund aan HTMbuzz. Daarvoor werden de stadsbussen van HTM in december 2012 (door)geleverd via het Stadsgewest Haaglanden aan HTMbuzz. Ten gevolge van de door het Rijk opgelegde bezuinigingen op het openbaar vervoer is de dienstregeling aangepast. Hierdoor waren 20 bussen minder nodig. Deze bussen zijn eigendom van het Stadsgewest Haaglanden. In 2014 zijn 10 bussen door het Stadsgewest verkocht en per 1 januari 2015 zijn 10 bussen overgedragen aan de MRDH. De boekwaarde van deze 10 bussen per 31 december 2015 bedraagt € 1.000.000. Getracht wordt de bussen aan andere OV-bedrijven te verkopen.

Haltevoorzieningen

In maart 2014 heeft het Stadsgewest Haaglanden een overeenkomst met de gemeente Den Haag gesloten voor de aanleg en het onderhoud van haltevoorzieningen in de gemeente Den Haag. Daarin is vastgelegd, dat alle bestaande en nieuwe haltevoorzieningen (de zgn. abri's) voor een periode van 15 jaar aan het Stadsgewest Haaglanden in economisch eigendom zijn overgedragen. Per 1 januari 2015 zijn deze rechten onverkort overgedragen aan de MRDH. Alle investeringen en het beheer en onderhoud ter zake zijn voor rekening van de MRDH. Deze kosten worden geheel gefinancierd door reclameopbrengsten, waartoe de MRDH zelfstandig een contract heeft aanbesteed. In de loop van het eerste kwartaal 2016 zullen beheer en onderhoud van de abri's aan de HTM worden overgedragen.
De boekwaarde van de haltevoorzieningen per 31 december 2015 bedraagt € 7.712.582.

5.5 Bedrijfsvoering

MRDH-organisatie
De organisatie, onder leiding van de secretaris-generaal, bestaat uit twee inhoudelijke organisatieonderdelen, de Vervoersautoriteit (Va) en Economisch Vestigingsklimaat (EV), en een centrale stafafdeling Bedrijfsvoering (BV). De secretaris-generaal is het eerste aanspreekpunt voor het dagelijks bestuur en algemeen bestuur en is verantwoordelijk voor het organiseren van het bestuurlijk opdrachtgeverschap van de MRDH-organisatie.

De MRDH-organisatie ziet er schematisch als volgt uit:

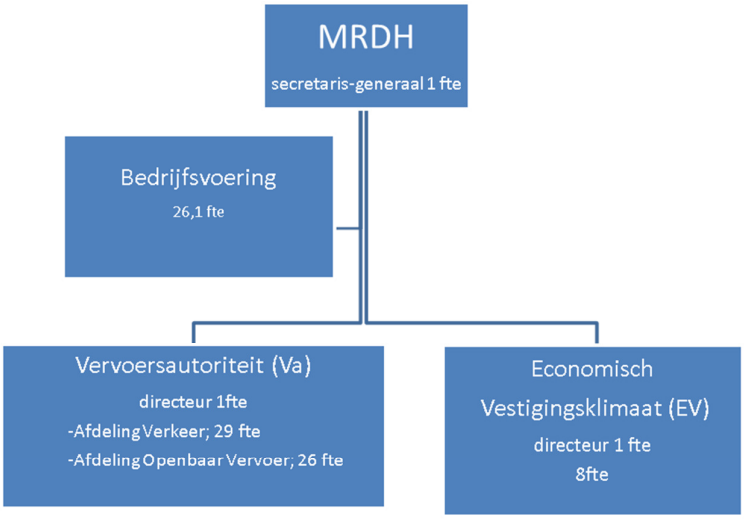

Vervoersautoriteit (Va)
Binnen dit organisatieonderdeel staat de uitvoering van de Strategische Bereikbaarheidsagenda centraal. De directeur Vervoersautoriteit heeft de eindverantwoordelijkheid over twee afdelingen: Verkeer en Openbaar Vervoer. De dagelijkse leiding van deze afdelingen ligt bij twee managers. De Vervoersautoriteit telt 56 fte, waarvan 35 vaste kern en 21 fte in de flexibele schil. De ambtelijke inzet wordt betaald uit de BDU verkeer en vervoer.

Economisch Vestigingsklimaat (EV)

EV kenmerkt zich als een regie- en programma-organisatie. De ambtelijke organisatie van dit organisatieonderdeel bestaat daarom uit een kleine vaste kern, die nauw samenwerkt met de gemeentelijke diensten van de deelnemende gemeenten. Bij diverse programma's en projecten werken medewerkers van de 23 gemeenten mee. De dagelijkse leiding en de eindverantwoordelijkheid voor de realisatie van de Strategische Agenda EV ligt bij de directeur EV. Deze is lid en tevens voorzitter van de Directieraad die uit directeuren/hoofden economie van enkele gemeenten bestaat, die elk verantwoordelijk zijn voor een inhoudelijk thema of werkveld. Bij dit organisatieonderdeel werken 9 fte. De ambtelijke inzet wordt betaald uit de inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat.

Bedrijfsvoering (BV)
De Bedrijfsvoering is gepositioneerd onder de secretaris-generaal. De bedrijfsvoeringsfuncties omvatten HRM, Communicatie, Financiën & Control, Juridische Zaken, Bestuursondersteuning, Secretariaat, Huisvesting, ICT, Documentaire Informatievoorziening en Facilitaire Zaken. Facilitaire zaken wordt deels door eigen medewerkers gedaan en deels extern ingekocht. De totale ambtelijke capaciteit voor dit onderdeel is 26,1 fte. De salarissen van de medewerkers van de afdeling Bedrijfsvoering worden voor een kwart doorbelast aan het programma EV en voor drie kwart doorbelast aan de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkelijk over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt.
Wij zijn nu een jaar op weg en bij de eerstvolgende jaarrekening hebben wij inzicht in de daadwerkelijke kostenverdeling. Op basis van die gegevens kunnen wij bezien of de bovengenoemde standaardverdeling (25/75) op begrotingsbasis aanpassing behoeft. Indien dat blijkt, zullen we die aanpassing bij de eerstvolgende gelegenheid doorvoeren.

Meerdere raden hebben tijdens de begrotingsbehandeling 2016 opmerkingen gemaakt over de hoogte van de apparaatslasten voor het programma EV. Van de inwonerbijdrage voor EV van € 2,45 (prijspeil 2015) wordt conform de afspraken maximaal € 1 (prijspeil 2015) ingezet voor apparaatslasten. Dat geldt ook voor de begroting 2017.

De MRDH onderzoekt momenteel in een tussentijdse evaluatie of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken en aansluit bij de wensen van bestuur, management en medewerkers. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. Tot het uitvoeren van deze evaluatie was al bij de oprichting van de MRDH besloten en deze was gepland voor eind 2015. De uitkomst van de evaluatie wordt in april 2016 verwacht en kan aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's. In dat geval is er eveneens aanleiding om de begroting bij te stellen.

Tot en met 2017 worden tijdelijk kosten gemaakt als gevolg van de reorganisatie. Het betreft de plaatsing boven de formatie van medewerkers die om uiteenlopende redenen niet bij gemeenten konden worden geplaatst, alsmede formatie die nodig is om de reorganisatie binnen de MRDH verder vorm te geven, voor zover die niet in de reguliere formatie is opgenomen. De omvang van deze tijdelijke extra formatie is begrensd op 6,9 fte over de periode 2015-2017. Deze frictiekosten komen volledig ten laste van de BDU.

De begrote personele formatie en de daaraan verbonden salariskosten (inclusief sociale lasten) zijn als volgt te specificeren:

Onderdeel	Fte's	Kosten
Economisch vestigingsklimaat	9,0	995.456
Verkeer	29,5	2.593.680
Openbaar vervoer	26,5	2.303.103
Bedrijfsvoering/directie	27,1	2.240.483
Normbezetting totalen	***92,1***	***8.132.721***
Boven formatief	6,9	496.578
Totalen	*99,0*	*8.629.300*

Voor een overzicht van de overige organisatielasten en de toerekening daarvan aan de begrotingsprogramma's verwijzen wij naar de als bijlage 1 opgenomen Kostenverdeelstaat.

5.6 Investeringen

Eventuele toekomstige investeringen worden gepland en begroot vanuit een investeringsplan. Investeringsplannen maken integraal deel uit van de bestuurlijk vast te stellen begroting(swijzigingen).

Materiële investeringen met een gezamenlijke aanschaffingswaarde vanaf € 10.000 worden geactiveerd en afgeschreven ten laste van de exploitatie van meerdere jaren. De afschrijvingsduur is afhankelijk van de aard van de investering.

Hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen 2016-2020

Omschrijving	Raming saldo 31-12-2015	Raming dotatie 2016	Raming onttrekking 2016	Raming saldo 31-12-2016	Raming dotaties 2017	Raming onttrekking 2017	Raming saldo 31-12-2017	Raming dotatie 2018	Raming onttrekking 2018	Raming saldo 31-12-2018	Raming dotatie 2019	Raming onttrekking 2019	Raming saldo 31-12-2019	Raming dotatie 2020	Raming onttrekking 2020	Raming saldo 31-12-2020
MRDH																
Algemene reserve	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000
Egalisatiereserve EV	2.387.200	0	2.387.200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal reserves	*2.487.200*	*0*	*2.387.200*	*100.000*	*0*	*0*	*100.000*	*0*	*0*	*100.000*	*0*	*0*	*100.000*	*0*	*0*	*100.000*
Regio Rotterdam																
BDU	363.679.000	266.651.400	410.130.600	220.199.800	287.966.900	533.241.000	-25.074.300	261.697.400	298.563.400	-61.940.300	261.680.500	282.187.300	-82.447.100	261.244.600	238.675.000	-59.877.500
Regio Haaglanden																
BOR-fonds	55.611.700	0	55.611.700	0	0	0	0									
Mobiliteitsfonds	145.429.700	242.546.900	472.139.200	-84.162.600	257.323.600	223.129.100	-49.968.100	271.032.900	293.121.100	-72.056.300	260.480.100	278.461.500	-90.037.700	260.149.500	220.957.400	-50.845.600
Subtotaal fondsen	*564.720.400*	*509.198.300*	*937.881.500*	*136.037.200*	*545.290.500*	*756.370.100*	*-75.042.400*	*532.730.300*	*591.684.500*	*-133.996.600*	*522.160.600*	*560.648.800*	*-172.484.800*	*521.394.100*	*459.632.400*	*-110.723.100*
TOTAAL-GENERAAL	**567.207.600**	**509.198.300**	**940.268.700**	**136.137.200**	**545.290.500**	**756.370.100**	**-74.942.400**	**532.730.300**	**591.684.500**	**-133.896.600**	**522.160.600**	**560.648.800**	**-172.384.800**	**521.394.100**	**459.632.400**	**-110.623.100**

Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente

Alle deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag betalen in 2017 een bijdrage in het kader van het programma Economisch Vestigingsklimaat.

Gemeente	Aantal inwoners per 1-1-2016 (*)	Bijdrage per inwoner	Totaal inwonerbijdrage 2017
Albrandswaard	25.007	2,49	62.267
Barendrecht	47.844	2,49	119.132
Brielle	16.641	2,49	41.436
Capelle aan den IJssel	66.514	2,49	165.620
Delft	101.075	2,49	251.677
Den Haag	519.411	2,49	1.293.333
Hellevoetsluis	38.610	2,49	96.139
Krimpen aan den IJssel	29.059	2,49	72.357
Lansingerland	59.037	2,49	147.002
Leidschendam-Voorburg	74.227	2,49	184.825
Maassluis	32.287	2,49	80.395
Midden-Delfland	18.870	2,49	46.986
Nissewaard	85.403	2,49	212.653
Pijnacker-Nootdorp	51.880	2,49	129.181
Ridderkerk	45.100	2,49	112.299
Rijswijk	49.322	2,49	122.812
Rotterdam	629.078	2,49	1.566.404
Schiedam	77.051	2,49	191.857
Vlaardingen	71.888	2,49	179.001
Wassenaar	25.859	2,49	64.389
Westland	105.007	2,49	261.467
Westvoorne	14.205	2,49	35.370
Zoetermeer	124.151	2,49	309.136
Totaal	**2.307.526**		**5.745.740**

(*) bron: CBS StatLine. Info van 14-3-2016.

De onderstaande gemeenten, voorheen deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling Stadsgewest Haaglanden, betalen in 2017 een bijdrage in het kader van het Mobiliteitsfonds.

Gemeente	**Aantal inwoners per 1-1-2016 (*)**	**Bijdrage per inwoner**	**Totaal inwoner-bijdrage 2017**
Delft	101.075	9,148	924.634
Den Haag	519.411	9,148	4.751.572
Leidschendam-Voorburg	74.227	9,148	679.029
Midden-Delfland	18.870	9,148	172.623
Pijnacker-Nootdorp	51.880	9,148	474.598
Rijswijk	49.322	9,148	451.198
Wassenaar	25.859	9,148	236.558
Westland	105.007	9,148	960.604
Zoetermeer	124.151	9,148	1.135.733
Totaal	**1.069.802**		**9.786.549**

(*) bron: CBS StatLine. Info van 14-3-2016.

Hoofdstuk 8 Besluit

- de begroting 2017 inclusief het hierin opgenomen Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) 2017 vast te stellen waarmee overbesteding op de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer in 2017 aan de orde is tot een bedrag van € 75 miljoen, de in de programma's opgenomen budgetten vast te stellen op programmatotalen en kennis te nemen van het meerjarenbeeld 2018-2020;
- In te stemmen met het principe tot overbesteding voor het vast te stellen begrotingsjaar bij de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de begroting MRDH waarbij de maximale overbesteding is gelimiteerd op € 90 miljoen onder de voorwaarde dat binnen een periode van tien jaar de voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer beschikbare financiële middelen ten minste nul zijn.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag van 1 juli 2016,

de secretaris,
mw. mr. drs. A.W.H. Bertram

de voorzitter,
ing. A. Aboutaleb

Bijlage 1 Kostenverdeelstaat 2017-2020 gecomprimeerd

	2017				2018				2019				2020			
Omschrijving	EV	VK	OV	Totaal	EV	VK	OV	Totaal	EV	VK	OV	Totaal	EV	VK	OV	Totaal
Salarislasten direct personeel	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239
Salarislasten indirect personeel	604.687	817.898	817.898	2.240.483	604.682	817.890	817.890	2.240.462	604.682	817.890	817.890	2.240.462	604.682	817.890	817.890	2.240.462
Tijdelijke extra formatie	0	248.289	248.289	496.578	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige personele lasten	186.750	280.125	280.125	747.000	186.750	280.125	280.125	747.000	186.750	280.125	280.125	747.000	186.750	280.125	280.125	747.000
Huisvesting/facilitaire zaken	273.325	409.988	409.988	1.093.300	273.325	409.988	409.988	1.093.300	273.325	409.988	409.988	1.093.300	273.325	409.988	409.988	1.093.300
Financiën	30.000	45.000	45.000	120.000	30.000	45.000	45.000	120.000	30.000	45.000	45.000	120.000	30.000	45.000	45.000	120.000
ICT/DIV	152.875	229.313	229.313	611.500	152.875	229.313	229.313	611.500	152.875	229.313	229.313	611.500	152.875	229.313	229.313	611.500
Bestuursondersteuning/jur. zaken	26.250	39.375	39.375	105.000	26.250	39.375	39.375	105.000	26.250	39.375	39.375	105.000	26.250	39.375	39.375	105.000
Communicatie	83.625	125.438	125.438	334.500	83.625	125.438	125.438	334.500	83.625	125.438	125.438	334.500	83.625	125.438	125.438	334.500
Totalen	**2.353.000**	**4.789.100**	**4.498.500**	**11.640.600**	**2.353.000**	**4.540.800**	**4.250.200**	**11.144.000**	**2.353.000**	**4.540.800**	**4.250.200**	**11.144.000**	**2.353.000**	**4.540.800**	**4.250.200**	**11.144.000**
Legenda																
EV = Economisch vestigingsklimaat																
VK = Verkeer																
OV = Openbaar vervoer																

De formatie van de MRDH bestaat uit 92,1 fte. Tot en met 2017 is incidenteel nog maximaal 6,9 fte nodig ten behoeve van de stroomlijning en optimale automatisering van de werkprocessen. Deze incidentele formatie komt ten laste van de BDU en wordt gelijkelijk verdeeld over de regio Haaglanden en de regio Rotterdam.
De directe salariskosten van de medewerkers worden rechtstreeks toegerekend aan de programma's waarvoor de betreffende medewerkers werkzaamheden verrichten. De indirecte salarislasten (medewerkers van de afdeling bedrijfsvoering) en de overige organisatielasten (overige personele lasten, huisvesting/ facilitaire zaken etc.) worden voor een kwart doorbelast aan het programma EV en voor drie kwart doorbelast aan de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkelijk over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt.

Wij zijn nu een jaar op weg en bij de eerstvolgende jaarrekening hebben wij inzicht in de daadwerkelijke kostenverdeling. Op basis van die gegevens kunnen wij bezien of de bovengenoemde standaard verdeling (25/75) op begrotingsbasis aanpassing behoeft. Indien dat blijkt zullen we dat bij de eerstvolgende gelegenheid doorvoeren.
Meerdere raden hebben tijdens de begrotingsbehandeling 2016 opmerkingen gemaakt over de hoogte van de apparaatslasten voor het programma EV. Van de inwonerbijdrage voor EV van € 2,45 (prijspeil 2015) wordt conform de afspraken maximaal € 1 (prijspeil 2015) ingezet voor apparaatslasten. Dat geldt tevens voor de begroting 2017.
De MRDH onderzoekt momenteel of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. De antwoorden op deze onderzoeksvragen kunnen aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's.

Een aantal onderdelen van de apparaatslasten, waaronder huisvesting en salarislasten, kent een autonome – d.w.z. niet door de MRDH te beïnvloeden - stijging. Voor huisvesting is bijvoorbeeld in het huurcontract de indexeringsmethode bepaald. Voor de salarislasten volgt de MRDH de CAO gemeenten. Op begrotingsbasis worden deze posten jaarlijks met 1% geïndexeerd.
De lastenstijging wordt voor het EV deel gedekt door de (geïndexeerde) inwonerbijdrage en voor het Va deel uit de BDU middelen. De BDU kent ook een jaarlijkse indexering. De hoogte hangt af van de middelen die het Ministerie van Financiën hiervoor beschikbaar heeft.

De meerjarenraming is opgesteld op basis van constante prijzen. Dit betekent dat de meerjarenraming is gebaseerd op het prijsniveau van het begrotingsjaar.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG
VERVOERSAUTORITEIT

Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017

CONCEPT

Inhoudsopgave

Inleiding 5

Leeswijzer 8

Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH 9

1.1 Introductie 9

1.2 MRDH-brede strategie 9

1.3 Bestuurlijke organisatie 14

1.4 Vervoersautoriteit 15

1.5 Economisch Vestigingsklimaat 15

1.6 Ambtelijke organisatie 16

1.7 Financiën 17

Hoofdstuk 2 Vervoersautoriteit 18

2.1 De inhoudelijke ambities 18

2.2 De financiële structuur 19

2.3 Programma Verkeer 22

2.4 Programma Openbaar Vervoer 29

Hoofdstuk 3 Programma Economisch Vestigingsklimaat 33

3.1 Werklocaties 34

3.2 Smart Infrastructure 35

3.3 Branding 37

3.4 Clustervorming 38

3.5 Financiering 40

3.6 Onderwijs en arbeidsmarkt 40

3.7 Bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek) 41

3.8 Economie landelijk gebied 42

Hoofdstuk 4 Samenwerkingsverbanden 45

4.1 BEREIK! 45

4.2 DOVA (voormalig SkVV) 45

Hoofdstuk 5 Paragrafen 47

5.1 Financiering 47

5.2 Verbonden partijen 48

5.3 Weerstandsvermogen en risico's 50

5.4 Onderhoud kapitaalgoederen 52

5.5 Bedrijfsvoering 54

5.6 Investeringen 56

Hoofdstuk 6 Staat van fondsen 2017-2020 57

CONCEPT

Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente 58
Hoofdstuk 8 Besluit 60
Bijlage 1 Kostenverdeelstaat 2017-2020 gecomprimeerd 61
Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017 61
1. Inleiding, achtergronden en kaders 65
1.1 De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het Investeringsprogramma 2017 65
1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit 66
1.3 Beleidskaders van de Vervoersautoriteit 66
1.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden 68
1.5 Harmonisatie van de investeringsprogramma's 68
2. Financiële samenvatting 70
3. Openbaar Vervoer 73
3.1 Projecten in de realisatiefase 73
3.2 Uitwerkingsfase 76
3.3 Verkenningen en planstudies 76
4. Verkeersmanagement en wegenstructuur 77
4.1 Projecten in de realisatiefase 77
4.2 Projecten in de uitwerkingsfase 79
4.3 Verkenningen en planstudies 79
5. Fiets- en ketenmobiliteit en verkeersveiligheid 82
5.1 Fiets 82
5.2 Ketenmobiliteit 83
5.3 Verkeersveiligheid 84
5.4 Duurzame mobiliteit 84
6. Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid 85
7. Beter Benutten 86
7.1 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SGH) 86
7.2 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SR) 87
Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026 90
Bijlage B1 Grote projecten 91
Bijlage B2 Lopende subsidiebeschikkingen per subsidieontvanger 93
Bijlage B3 Aanmeldingen 99
Bijlage B4 Afgeronde projecten 108
Bijlage C Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg 111
Bijlage D Quick-wins 114
Bijlage E Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid 116

CONCEPT

Bijlage F Afkortingenlijst 121

CONCEPT

1. Inleiding, achtergronden en kaders

1.1 De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het Investeringsprogramma 2017

De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voert de verkeer- en vervoerstaken binnen de Metropoolregio uit, waaronder het ontwikkelen van beleid en het realiseren en subsidiëren van investeringsmaatregelen binnen het programma Verkeer en het programma Openbaar Vervoer.

Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) is de concrete uitwerking van de Strategische Bereikbaarheidsagenda van de Vervoersautoriteit MRDH. Het IPVa 2017 is de laatste samenstelling van de investeringsprogramma's van de voormalige regio's Rotterdam en Haaglanden. Om de continuïteit van de lopende programma's te borgen, is in aanloop naar de oprichting van de MRDH besloten om de investeringsprogramma's van de regio Haaglanden en de Rotterdamse regio tot en met 2017 gescheiden te houden. Tegelijkertijd is er een bestuurlijke wens en noodzaak om de programma's zo snel mogelijk in elkaar te schuiven en te harmoniseren.

Het IPVa beschrijft waar de beschikbare financiën aan worden besteed qua investeringen. Voor het bepalen van de investeringsmaatregelen zijn de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland en andere betrokken partijen geconsulteerd. Voor de investeringen voor het openbaar vervoer zijn de interne projectleiders van de MRDH benaderd. De opgave daarbij was om de investeringslijst te verifiëren en actualiseren en nieuwe projecten aan te melden.

Voor de regio Haaglanden vult de lijst met geplande investeringen en aanmeldingen voor Verkeer en Openbaar Vervoer meer dan het volledig beschikbare budget van deze voormalige regio. Voor de Rotterdamse regio geldt dat kleine projecten gedurende het jaar kunnen worden aangemeld. Voor deze regio is er voor het jaar 2017 een subsidieplafond van € 20 miljoen, waarbij de aanvragen in volgorde van binnenkomst worden behandeld.

In de hoofstukken 3 en 4 zijn de grote projecten omschreven. De kleine(re) projecten zijn opgenomen in de bijlagen, zodat het IPVa beperkt in omvang en leesbaar blijft. De investeringen voor fietsvoorzieningen, verkeersveiligheid en ketenmobiliteit zijn over het algemeen wat kleiner van omvang en zijn in de vorm van een kwalitatieve omschrijving in hoofdstuk 5 opgenomen.

De projecten die voortvloeien uit de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid zijn in kort bestek beschreven in hoofdstuk 6. Na bestuurlijke vaststelling wordt deze lijst in het IPVa geactualiseerd. De projecten krijgen vervolgens hun plaats bij de verschillende subsidie-aanvragers.

In het programma Beter Benutten Vervolg (hoofdstuk 7) werken Rijk, regio en bedrijfsleven samen om de bereikbaarheid in de drukste regio's over weg, water en spoor te verbeteren. We verminderen de files op de drukste punten en realiseren reistijdverbetering van deur tot deur in de spits in die drukste gebieden. Daarnaast ligt de nadruk in het programma vooral op maatregelen die reizigers in staat stellen op een slimme manier snel op de plek van bestemming te komen en op een aantal belangrijke thema's zoals fiets, logistiek en spitsmijden.
De besluitvorming daarover vindt grotendeels in het eerste kwartaal van 2016 plaats en wordt bekrachtigd in overeenkomsten tussen de regio's en de Minister. In het investeringsprogramma is rekening gehouden met de regionale bijdragen voor de jaren 2016 en 2017.

CONCEPT

1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit

De geografische grenzen en gemeenten zijn op onderstaand kaartje aangegeven.

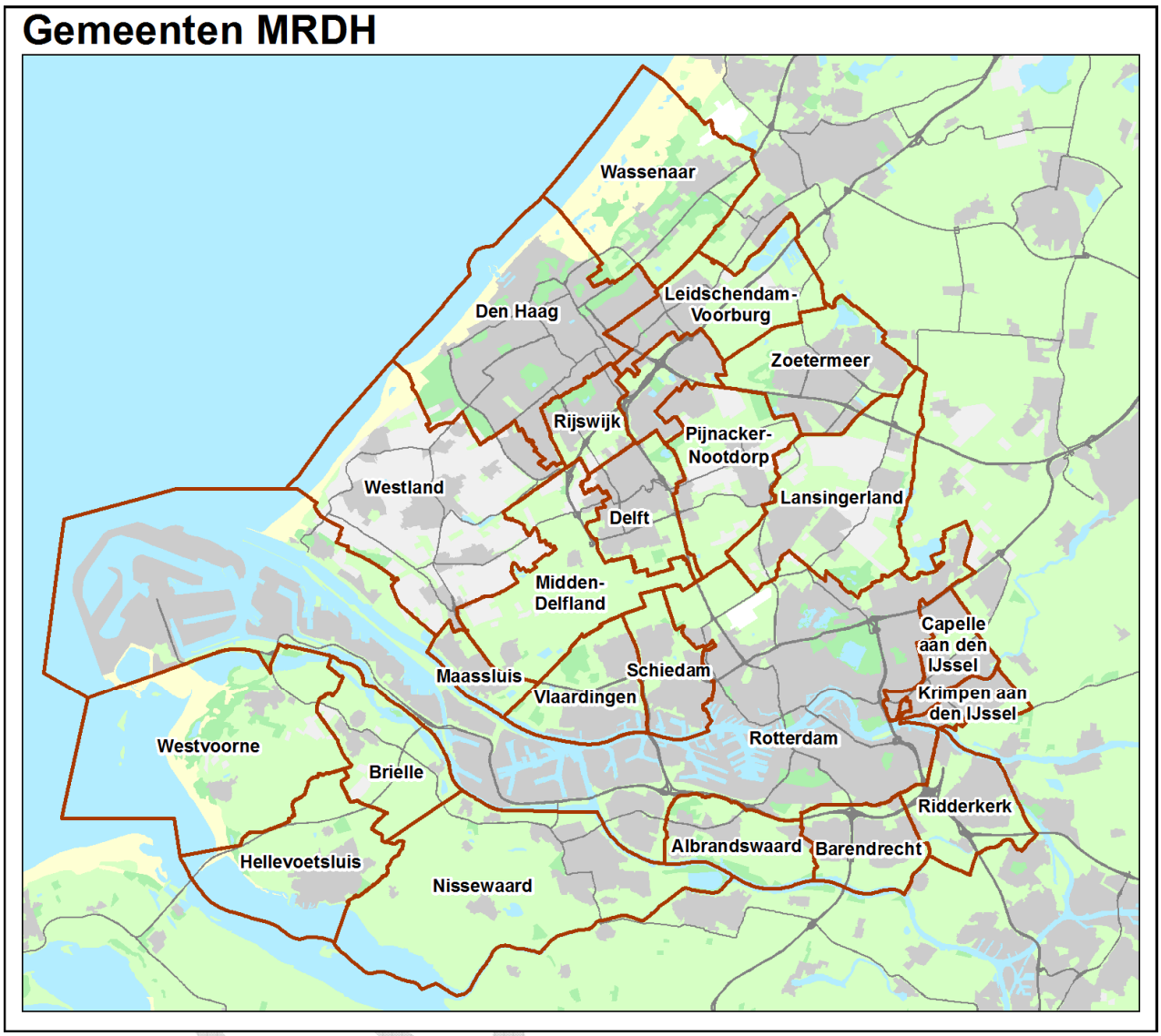

1.3 Beleidskaders van de Vervoersautoriteit

Het verkeer- en vervoersbeleid van de Metropoolregio heeft als belangrijkste doel het garanderen van de bereikbaarheid van de regio. Een goede bereikbaarheid is immers een voorwaarde voor een voorspoedige ruimtelijke en economische ontwikkeling.
De verwachting is dat de mobiliteit de komende decennia blijft groeien. Als gevolg van de crisis zal deze groei echter minder snel gaan. In combinatie met de ambitie om kwalitatief hoogwaardige woon- en werkmilieus te creëren, vraagt dat om de inzet van een samenhangend en duurzaam mobiliteitssysteem. Een dergelijk mobiliteitssysteem kent twee pijlers:
1. een robuust en veilig verkeersnetwerk met een zo optimaal mogelijke benutting;
2. een hoogwaardig openbaar vervoer en verdere stedelijke ontwikkeling zoveel mogelijk rond de knooppunten van het openbaar vervoer.

Bereikbaarheid en mobiliteit zijn geen doelen op zich, maar zijn randvoorwaarden voor een economisch vitale, leefbare, duurzame en sociale ontwikkeling van de Metropoolregio. Om te bepalen welke opgaven er liggen op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid in de Metropoolregio beginnen we daarom bij de

doelen op het gebied van economie, ruimte, milieu en welzijn, zoals opgenomen in de "Strategische Bereikbaarheidsagenda Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag". Op basis van de hieronder beknopt omschreven doelen is bepaald wat de opgaven zijn voor een succesvol verkeer- en vervoersysteem. De verdere concretisering daarvan is terug te vinden in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid, ter behandeling in de Bestuurscommissie van maart 2016 en ter besluitvorming in het Algemeen Bestuur van juli 2016.

De hoofddoelen in deze strategische bereikbaarheidsagenda zijn:
Concurrerende economie door het verbeteren van de interne en externe bereikbaarheid van onze economische kerngebieden. Concurrentie vindt in toenemende mate plaats tussen stedelijke regio's. Deze bieden toegang tot werk, creativiteit, sociale contacten et cetera. Door onze economische kerngebieden voor mensen en goederen binnen een betrouwbare en aanvaardbare reistijd bereikbaar te maken, ontstaan er meer kansen voor agglomeratievoordelen en verbetert de concurrentiekracht van de regio.

Kwaliteit van plekken verhogen door de aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van internationaal concurrerende plekken en de kwaliteit van andere woon- en werklocaties te verbeteren. Mensen en banen trekken in toenemende mate naar de stad. Ze zijn op zoek naar woon-, werk en interactiemilieus die niet alleen bereikbaar, maar ook aantrekkelijk zijn. Dit betekent per plek zoeken naar de juiste balans tussen het beter bereikbaar maken of houden van de plek en het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit.

Vergroten van kansen voor mensen door te zorgen dat ze toegang hebben tot werk en voorzieningen binnen een aanvaardbare reistijd en tegen een redelijke prijs. Iedereen krijgt zoveel mogelijk kansen om zich te ontplooien, zowel in economisch als maatschappelijk opzicht. Voor toegang tot werk en voorzieningen is betaalbare bereikbaarheid een belangrijke basisvoorwaarde.

De duurzame regio door een meer toekomstvast, schoner, stiller en zuiniger vervoersysteem. Er is een sterke noodzaak om te verduurzamen om een klimaat- en energiecrisis af te wenden. Mobiliteit blijft op dit moment achter bij andere sectoren als men kijkt naar verduurzaming. Innovatie op dit gebied biedt economische kansen. Er is veel onzekerheid over de ontwikkeling van de mobiliteit en het tempo waarin mobiliteit moet verduurzamen. Het is belangrijk om op zoek te gaan naar robuuste investeringen en maatregelen die daarmee rekening houden.

Efficiënt en Rendabel omgaan met middelen door optimaal gebruik te maken van het beschikbare vervoersysteem en de ruimte daaromheen. De budgetten voor investeringen in infrastructuur nemen af, terwijl de kosten voor beheer en onderhoud toenemen. Dat betekent minder geld voor uitbreiding van 'harde' infrastructuur, maar ondertussen nemen de mogelijkheden om met nieuwe technieken de bestaande infrastructuur beter te benutten snel toe. Slim gebruik maken van de bestaande infrastructuur betekent ook inzetten op transformatie en intensivering van het ruimtegebruik in onze steden rondom het openbaar vervoer, waardoor we afstanden verkorten en bovendien de ruimtes tussen onze steden open houden.

CONCEPT

1.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden

Naast de Strategische Bereikbaarheidsagenda, heeft het IPVa een basis in een aantal onderliggende vastgestelde beleidsstukken en verordeningen.

De doelen van het voormalige Stadsgewest Haaglanden staan beschreven in:

- de Regionale Nota Mobiliteit uit 2005 met het supplement uit 2008
- de " Update van de Regionale Nota Mobiliteit" uit 2013
- MIRT-Verkenning Haaglanden 2012

De doelen van de voormalige stadsregio Rotterdam staan beschreven in:

- de Regionale Strategische Agenda
- het Regionaal Verkeers- en VervoersPlan 2003-2020
- Kadernota Openbaar Vervoer uit 2011
- MIRT-Verkenning Rotterdam VooRuit 2009

De doelen van Randstad-net (R-net), zoals beschreven in de Bestuursovereenkomst hoogwaardig OV Randstad met bijlagen, uit 2012.

Bovenstaande beleidsstukken worden vervangen door de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid wanneer deze is vastgesteld en onherroepelijk is.

De Tijdelijke subsidieverordening MRDH 2015
In het IPVa houden we daarnaast rekening met de verordeningen en de investeringsprogramma's met de bijbehorende begrotingswijzigingen van de voormalige regio's:

- Verordening mobiliteitsfonds Haaglanden 2005 (Stadsgewest Haaglanden)
- Subsidieverordening Verkeer en Vervoer 2012 (stadsregio Rotterdam)
- Uitvoeringsregeling BDU 2014 (stadsregio Rotterdam)

1.5 Harmonisatie van de investeringsprogramma's

Wat we willen bereiken is dat het IPVa inzicht geeft in de belangrijkste projecten en de relevante wijzigingen. We houden het leesbaar door ons in de tekst te beperken tot de hoofdlijnen. In de bijlagen worden de investeringen en bestedingen gedetailleerder weergegeven.

Het IPVa 2016 was de eerste verschijningsvorm van de gecombineerde investeringsprogramma's van de voormalige regio's. Met het IPVa 2017 zetten we de volgende stap naar verdere harmonisatie en verbeterde inzichtelijkheid in de wijze waarop de investeringen en subsidies worden gerealiseerd.

De exploitatiekosten openbaar vervoer, beheer- en onderhoudskosten, jaarlijkse bijdragen aan gelieerde partijen en apparaatslasten worden betaald vanuit de BDU-gelden, maar zijn geen projectmatige investeringen. Om die reden zijn deze niet opgenomen in het IPVa.

Om te bepalen of er over een looptijd van tien jaar voldoende middelen voorhanden zijn om alle kosten te dekken, doen we een aanname voor het aandeel kleine projecten.
Voor de Rotterdamse regio is er van 2017 tot en met 2019 een subsidieplafond van € 20 miljoen, voor de navolgende jaren € 25 miljoen. Deze plafonds zijn de afgelopen jaren toereikend geweest voor de aanvragen van kleine projecten
Voor de regio Haaglanden zijn er voor 2017 de lopende reserveringen. Voor de jaren erna is de besluitvorming van het verleden aangehouden: jaarlijks een budget van € 2,3 miljoen voor

CONCEPT

verkeersveiligheid (educatie) en ketenmaatregelen, en in een aantal jaren € 7,6 miljoen per jaar voor Gemeentelijke projecten, verkeersveiligheidsprojecten (infra) en fietsmaatregelen.

Binnen de financiële administratie van de MRDH is de bron van diverse geldstromen en fondsen vastgelegd, maar in dit IPVa zal dat alleen zichtbaar zijn wanneer dat een toegevoegde waarde heeft. Afgeronde subsidieprogramma's waar voor nieuwe projecten geen subsidie meer beschikbaar is, worden dan ook niet meer vermeld.

In dit investeringsprogramma zijn de bedragen voor verkenningen en planstudies niet meer genoemd.

Voor de fasering houden we aan:

Verkenningen en planstudies: Er is een probleem geconstateerd en een potentiele oplossing voorhanden. De effecten en kosten zijn indicatief bekend, maar er is nog geen dekking. De planning heeft een bandbreedte van enige jaren en er is nog geen aangewezen projectorganisatie.

Uitwerkingsfase: Voor het project heeft de MRDH een aanmelding van de wegbeheerder getoetst en opgenomen in het IPVa. De planning is tot 1 à 2 jaar nauwkeurig. Het project kan eventueel afvallen als blijkt dat er (nog) geen of onvoldoende geld beschikbaar is om het project uit te voeren en af te ronden.

Realisatiefase: Het project is getoetst en (bijna) beschikt conform de verordening. De planning en uitvoeringstermijn zijn bekend.

Vaststelling: Het project is afgerond en de eindafrekening wordt ingediend. De Vervoersautoriteit verzorgt de financiële vaststelling.

Vanaf 1 januari 2016 hanteren we een nieuwe projectnummering voor subsidies en projecten:

- Jaartal van de beschikking (twee cijfers)
- Categorie (een letter)
- Gemeente of subsidieontvanger (twee letters)
- Volgnummer (vier cijfers, doorlopend)

Een voorbeeld hiervan is een project "Gebieds- en werkgeversaanpak", een opdracht van de MRDH in januari 2016. Het toegekende projectnummer wordt voor dit project **16MMR0001**.

In 2016 zal een voorstel worden voorgelegd aan de Bestuurscommissie en het Algemeen Bestuur voor de subsidieverordening die vanaf 1 januari 2018 van kracht zal worden. De nieuwe verordening vormt de basis voor de toetsing van aanmeldingen en het bepalen van de hoogte van subsidies.

CONCEPT

2. Financiële samenvatting

De projecten en de organisatie van de Vervoersautoriteit worden grotendeels bekostigd uit de reguliere Rijksbijdrage, de zogenaamde Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Daarnaast zijn er nog specifieke Rijksbijdragen, zoals gelden voor Beter Benutten (Vervolg) en het Actieprogramma Regionaal Openbaar Vervoer en de Quick-Wins, welke integraal onderdeel zijn van de BDU.

Verder betalen de gemeenten in de regio Haaglanden een jaarlijkse bijdrage per inwoner van € 9,148. Deze inleg komt uitsluitend en volledig ten goede aan de Haaglanden-gemeenten. Er wordt aparte besluitvorming voorbereid hoe om te gaan met de inwonerbijdrage vanaf 2018.

Voor het IPVa 2017 passen we de volgende randvoorwaarden toe:
- De begrotingen van Stadsgewest Haaglanden en stadsregio Rotterdam zijn formeel gescheiden tot en met 2017;
- Voor de doorkijk tot en met 2026 presenteren we de geldstromen van Stadsgewest Haaglanden en stadsregio Rotterdam als gescheiden geldstromen;
- De jaarlijkse contributie van de Haaglandengemeenten (inwonersbijdrage) is tot en met 2017 vastgelegd, maar in het IPVa conform eerdere besluiten voor het meerjarig doorzicht doorgetrokken tot en met 2024;
- Voor Haaglanden in de periode van 2018 tot en met 2024 rekening gehouden met nog niet belegde kleine projecten uit de categorieën Gemeentelijke Projecten, fietsmaatregelen en verkeersveiligheid infra;
- De prognose voor beleid en studie is geactualiseerd; voor de apparaatslasten zijn de gegevens van de begroting 2016 gehanteerd;
- Over een periode van tien jaar moet het saldo van de inkomsten en de uitgaven op nul of positief sluiten.
- Door de jaren heen kan er sprake zijn van een overplanning. Daardoor kan het saldo in enig jaar onder nul dalen. Dit is toegestaan, onder de restrictie van een positief saldo na tien jaar;
- De vigerende verordeningen en regelingen van de voormalige regio's zijn in 2016 en 2017 van kracht;
- De grens tussen grote en kleine projecten ligt op € 5 miljoen subsidiabele kosten.

In de grafiek op de volgende pagina is het cumulatieve meerjarenbeeld voor de gehele MRDH van 2016 tot en met 2026 weergegeven (stand na opschoonactie IPVa). De beschikbare ruimte voor investeringen in Verkeer en OV is vanaf 2017 tot 2025 negatief.
Het tekort in 2017 wordt in de eerste plaats veroorzaakt door een gewijzigde systematiek van bekostiging van het vervangingsonderhoud vanaf 2017 ten behoeve van de RET. In 2017 wordt hierdoor € 38 miljoen meer betaald dan ten opzichte van eerdere ramingen, hiermee wordt echter bewerkstelligd dat de MRDH ten opzichte van de huidige bekostigingssystematiek vanaf 2026 structureel minder BDU-geld hoeft in te zetten. Vanaf 2032 wordt de maximale besparing bereikt.
Ten tweede door een gewijzigde systematiek van bekostiging van de kapitaallasten van voertuigen ten behoeve van de RET. Vanaf 2017 zal deze plaatsvinden op basis van een lineair systeem in plaats van op basis van annuïteiten. In 2017 moet daarvoor wel een eenmalige inhaalafschrijving van € 23 miljoen aan de RET worden vergoed. In de jaren daarna wordt hierdoor echter een extra besparing gerealiseerd van in totaal ruim € 40 miljoen.
Ten slotte is voor de projecten in het kader van Netwerk RandstadRail en het Actieprogramma Openbaar Vervoer met het Rijk een extra bijdrage overeengekomen. Deze projecten worden in 2016 en 2017 opgeleverd, maar voornoemde rijksbijdrage (€ 15 miljoen) wordt gefaseerd ontvangen in de jaren 2018 t/m 2020. De MRDH financiert deze projecten dus tot dit bedrag voor.

CONCEPT

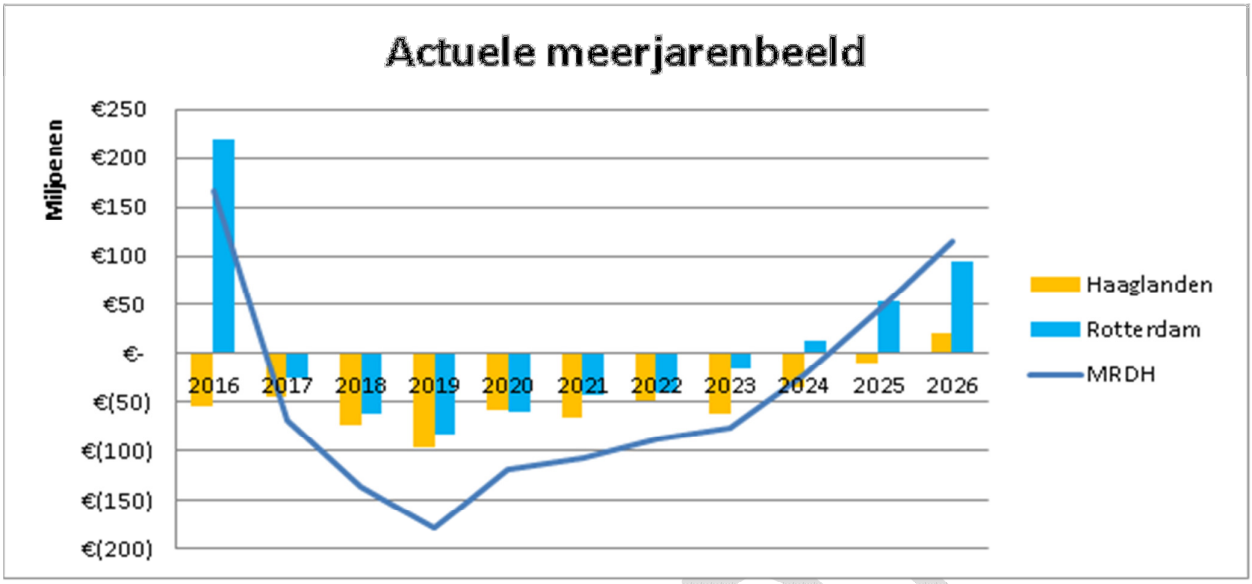

Hieronder staat een overzicht van de inkomsten en bestedingen in tabelvorm weergegeven. De tabellen geven de actualisatie 2016, de begroting 2017 en het meerjarenbeeld 2018 -2020 weer. Het betreft drie tabellen: MRDH als totaal en de uitsplitsing naar de voormalige stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden (stand per januari 2016).

Meerjarenoverzicht MRDH totaal						
		2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Beginstand	*MRDH*	564.720.449	136.037.230	-75.042.461	-133.996.600	-172.484.819
Inkomsten BDU + inwonersbijdrage	*MRDH*	509.198.279	545.290.486	532.730.301	522.160.537	521.394.086
Beschikbaar budget	*MRDH*	**1.073.918.728**	**681.327.716**	**457.687.840**	**388.163.937**	**348.909.267**
Apparaatslasten	*MRDH*	9.124.000	9.287.600	8.791.000	8.791.000	8.791.000
Beleid en programmering Verkeer	*MRDH*	5.441.123	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Beleid en programmering OV	*MRDH*	5.813.248	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
OV exploitatie + B&O	*MRDH*	365.734.988	392.045.500	359.495.844	355.763.889	359.443.145
OV netwerk	*MRDH*	254.003.385	199.573.773	85.541.556	86.245.660	12.125.702
Verkeer	*MRDH*	297.764.754	147.363.305	129.756.039	101.748.207	71.172.533
Uitgaven	*MRDH*	**937.881.498**	**756.370.177**	**591.684.439**	**560.648.756**	**459.632.380**
Eindstand	*MRDH*	**136.037.230**	**-75.042.461**	**-133.996.600**	**-172.484.819**	**-110.723.113**

Meerjarenoverzicht voormalige regio Stadsgewest Haaglanden						
		2016	2017	2018	2019	2020
Beginstand	*SGH*	201.041.437	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729
Inkomsten BDU + inwonersbijdrage	*SGH*	242.546.870	257.323.563	271.032.895	260.480.053	260.149.509
Beschikbaar budget	*SGH*	**443.588.307**	**173.160.963**	**221.064.749**	**188.423.743**	**170.111.780**
Apparaatslasten	*SGH*	4.562.000	4.643.800	4.395.500	4.395.500	4.395.500
Beleid en programmering Verkeer	*SGH*	2.720.562	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Beleid en programmering OV	*SGH*	2.906.624	1.550.000	1.550.000	1.550.000	1.550.000
OV exploitatie + B&O	*SGH*	175.394.288	151.183.913	151.877.963	153.202.213	154.513.675
OV netwerk	*SGH*	125.601.272	33.723.173	22.441.556	30.165.552	5.725.702
Verkeer	*SGH*	216.566.162	29.528.223	110.356.039	86.648.207	52.272.533
Uitgaven	*SGH*	**527.750.907**	**223.129.108**	**293.121.058**	**278.461.472**	**220.957.410**
Eindstand	*SGH*	**-84.162.600**	**-49.968.146**	**-72.056.309**	**-90.037.729**	**-50.845.630**

Meerjarenoverzicht voormalige Stadsregio Rotterdam						
		2016	2017	2018	2019	2020
Beginstand	*SR*	363.679.012	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090
Inkomsten BDU	*SR*	266.651.409	287.966.923	261.697.406	261.680.484	261.244.578
Beschikbaar budget	*SR*	**630.330.421**	**508.166.754**	**236.623.091**	**199.740.194**	**178.797.488**
Apparaatslasten	*SR*	4.562.000	4.643.800	4.395.500	4.395.500	4.395.500
Beleid en programmering Verkeer	*SR*	2.720.562	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Beleid en programmering OV	*SR*	2.906.624	1.550.000	1.550.000	1.550.000	1.550.000
OV exploitatie + B&O	*SR*	190.340.700	240.861.587	207.617.881	202.561.676	204.929.470
OV netwerk	*SR*	128.402.113	165.850.600	63.100.000	56.080.108	6.400.000
Verkeer	*SR*	81.198.592	117.835.082	19.400.000	15.100.000	18.900.000
Uitgaven	*SR*	**410.130.591**	**533.241.069**	**298.563.381**	**282.187.284**	**238.674.970**
Eindstand	*SR*	**220.199.830**	**-25.074.316**	**-61.940.290**	**-82.447.090**	**-59.877.482**

concept

3. Openbaar Vervoer

Eén van de ambities van de MRDH is een leefbare woon- en werkomgeving met een krachtige economie. Hiervoor is bereikbaarheid en dus een sterk en betrouwbaar openbaar vervoernetwerk belangrijk. Een netwerk dat ruimte biedt aan alle reizigers. Nu én straks. Daarom werkt de MRDH met alle partners in de regio samen aan het openbaar vervoer van de toekomst. De inzet van moderne en ruimere trams, comfortabele haltes en actuele reisinformatie wordt de komende jaren verder doorgevoerd.
De geïntegreerde aanpak van mobiliteit en verstedelijking richt zich ook op de Stedenbaanstations langs de spoorlijnen en wordt uitgebreid naar het totale hoogwaardig openbaarvervoersysteem in de Zuidvleugel en de Randstad: ook wel R-net genoemd

We zien een groei in het gebruik van met name het hoogwaardige openbaar vervoer (sterke tram- en metrolijnen). De investeringen van de MRDH zullen vooral gericht zijn op uitbreiding van het netwerk en het versterken van het bestaande netwerk. De vervoercapaciteit wordt uitgebreid om de stijgende vervoervraag te faciliteren en er worden maatregelen genomen om de reistijd te verlagen en de kwaliteit van de reis te verbeteren.

Dit hoofdstuk beschrijft de grootste of meest in het oog springende projecten binnen de MRDH op het gebied van Openbaar Vervoer. De omvang van investeringen en subsidies in 2017 is € 200 miljoen.

3.1 Projecten in de realisatiefase

Tramlijn 1 Scheveningen-Delft

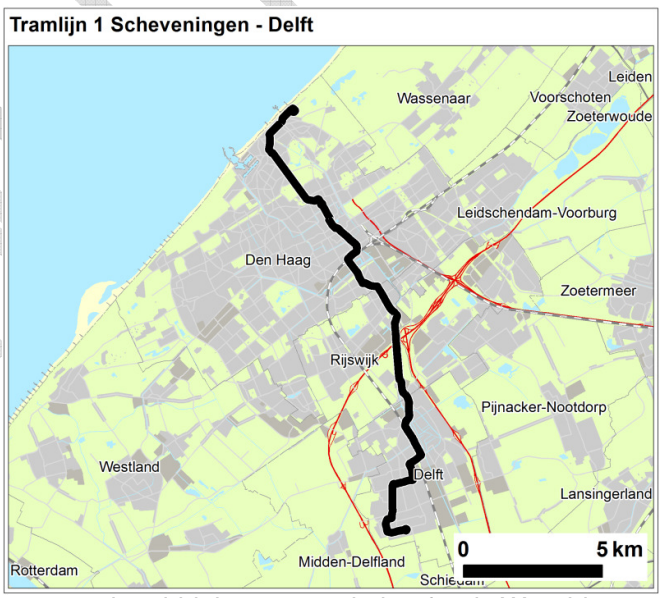

Tramlijn 1 maakt deel uit van het Netwerk RandstadRail (NRR). De lijn verbindt de gemeenten Den Haag, Rijswijk en Delft en wordt aangepast en geschikt gemaakt voor RandstadRail-materieel. De werkzaamheden zijn gericht op het aanpassen van de perrons voor breed materieel, het opheffen van conflicten in het profiel van vrije ruimte en het verbeteren van de halte-toegankelijkheid.
Vanwege de omvang is het project opgeknipt in een deel Den Haag en een deel Delft en Rijswijk. De aanpassingen worden in 2017 uitgevoerd door de gemeente Den Haag en zo veel mogelijk gecombineerd met het door HTM geplande groot onderhoud en met het gemeentelijk onderhoud aan de buitenruimte. In 2015 is € 15 miljoen aan gereserveerde middelen gestort in het fonds Werelds Netwerk Aan Zee van de gemeente Den Haag. Voor het gedeelte Delft en Rijswijk wordt de dekking gevonden in Onderhoud Infrastructurele Werken (Beheer en Onderhoud OV). De totale investering wordt geraamd op € 40 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Metropoolregio	PM	PM	0	0	0

Tramlijn 19 Delft

De aanpassingen aan tramlijn 19 hebben de komende jaren alleen nog betrekking op het tracé in Delft. Ter hoogte van de spoortunnel wordt het tramspoor op een definitieve locatie gelegd. De Sebastiaansbrug moet worden vervangen en tegelijkertijd geschikt worden gemaakt voor tramverkeer. Daarna kan aansluiting plaatsvinden op het al aangelegde tramspoor in de TU-campus in Delft.

Tramlijn 19 inclusief nieuwe Sebastiaansbrug, Delft

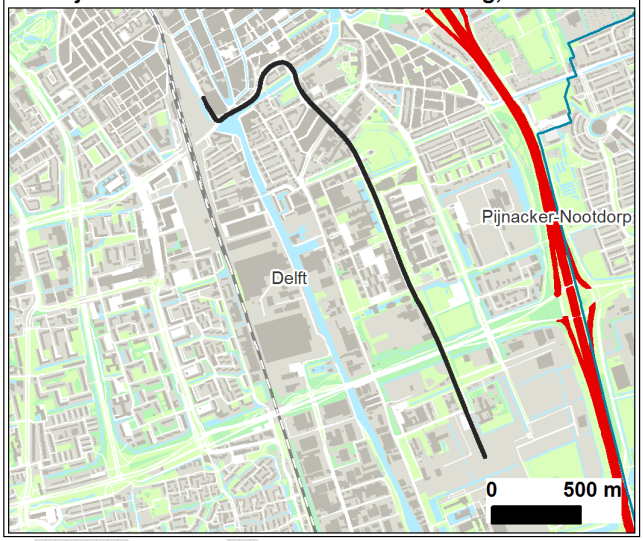

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Metropoolregio	820	630	2.667	3.335	5.726

Haags Startstation Erasmuslijn (Den Haag)

De gemeente Den Haag is eind november 2014 gestart met de bouw van het Haags Startstation Erasmuslijn; de nieuwe halte op het Centraal Station voor de metro E-lijn van Rotterdam naar Den Haag. De metro's stoppen vanaf medio 2016 bij de nieuwe halte boven het busplatform van het Centraal Station. De totale investering is € 45,5 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Metropoolregio	23.85	0	0	0	0

Inframaatregelen Netwerk RandstadRail (Den Haag en omgeving)

Netwerk RandstadRail (NRR) heeft als doel door middel van een samenhangend pakket aan maatregelen bij te dragen aan een zeer goede OV-bereikbaarheid in de regio Den Haag. De opgave is om het gebruik van openbaar vervoer met 40% te laten groeien tot 2020. Deze reizigersgroei is mogelijk door onder meer de inzet van nieuw, breder trammaterieel.

De haltes van lijn 2 zijn gereed gemaakt voor dat bredere materieel en hebben een comfortabele inrichting en actuele reisinformatie gekregen. De werkzaamheden aan de haltes van de lijnen 9, 11 en 17 zijn nog onderhanden. Ook de maatregelen die te nemen zijn aan lijn 1 vallen t.z.t. onder Netwerk RandstadRail. Het grootste deel van de projecten ligt binnen de gemeente Den Haag, daarom is er met de gemeente en HTM een structurele samenwerking voor al deze projecten ingericht. Voor de projecten in andere gemeenten worden per project keuzes gemaakt over de samenwerkingsvorm. De totale investering van NRR bedraagt € 50 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Diversen	27.086	1.943	0	0	0

CONCEPT

Hoekse Lijn (Noordoever van de Maas)

Het project Hoekse Lijn omvat de ombouw van het bestaande tracé tussen Schiedam en Hoek van Holland van een gewone spoorlijn naar een moderne metro. Aan het einde van de lijn, in Hoek van Holland, wordt een kilometer nieuw spoor aangelegd met een nieuw station 'Hoek van Holland Strand'.

In Schiedam sluit de Hoekse Lijn aan op metrolijn B naar Nesselande. Door de koppeling aan het Rotterdamse metronet wordt het hart van Rotterdam via de gemeenten Schiedam, Vlaardingen en Maassluis verbonden met het strand van Hoek van Holland. Na de ombouw stijgt naar verwachting het aantal reizigers op de Hoekse Lijn met circa 40%.

De totale investering bedraagt € 312 miljoen.

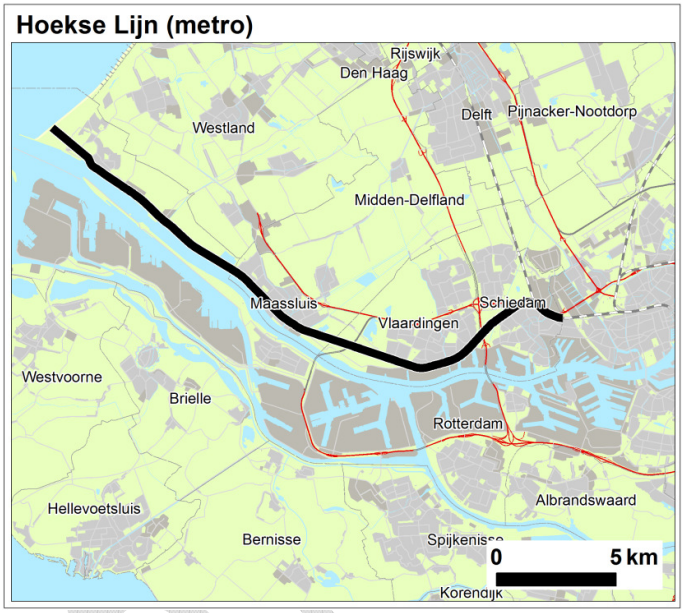

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
MRDH	64.228	160.461	37.075	585	-

Bleizo (gemeente Lansingerland)

Sinds enkele jaren wordt gewerkt aan de totstandkoming van station Bleizo, een nieuw NS-station op de spoorlijn Den Haag - Gouda - Utrecht op de grens van de gemeenten Zoetermeer en Lansingerland als onderdeel van de nieuwe vervoersknoop. Hier komen trein, RandstadRail, buslijnen, fietspaden, een P+R en fietsparkeren op een hoogwaardig knooppunt bij elkaar. Dit biedt grote kansen voor ruimtelijke ontwikkeling. De aanbesteding is in 2016 en de oplevering voorzien we eind 2018. De totale investering bedraagt € 56,8 miljoen. Daarnaast betaalt de MRDH een eenmalig bedrag van ruim € 5,5 miljoen aan de NS inzake haltering.

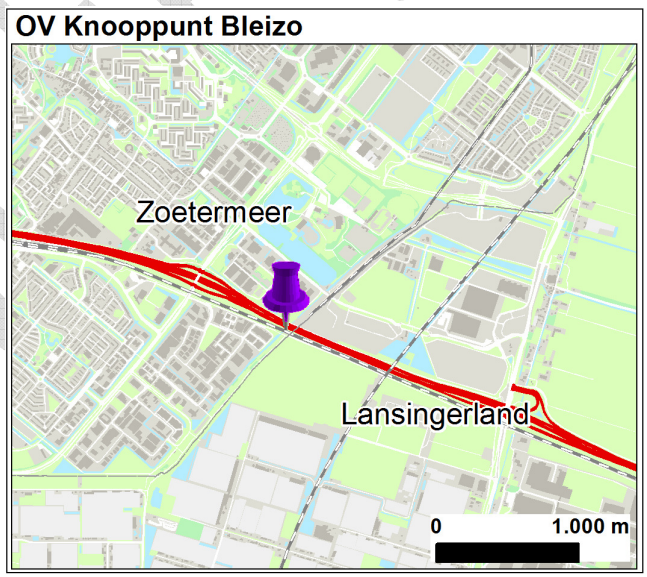

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Vervoersknoop Bleizo	15.500	24.750	12.000	4.630	0

3.2 Uitwerkingsfase

Bleizo busbaan

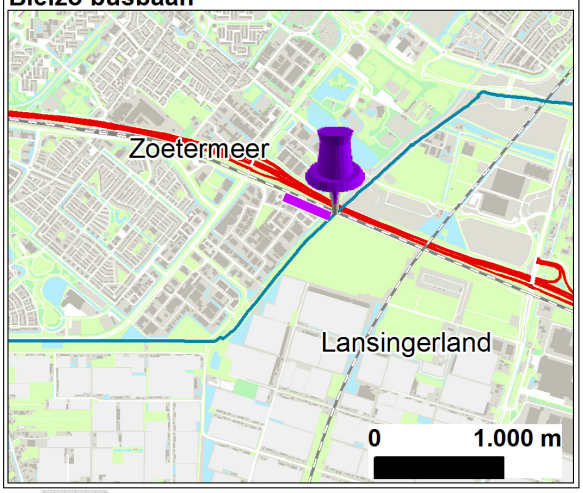

Bleizo Hoogwaardig Openbaar Vervoer-baan (Zoetermeer/Lansingerland)
Station Bleizo opent eind 2018. Het is een belangrijke vervoersknoop, maar de businfrastructuur sluit er nog niet op aan. Aan de zuidzijde is een nieuwe verbinding nodig tussen de ZoRo busbaan, station Bleizo en de Zilverstraat in Zoetermeer. Deze verbinding moet geschikt zijn voor hoogwaardig openbaar vervoer en zal worden aangelegd als vrije busbaan. De oplevering moet gelijktijdig zijn met de ingebruikname van station Bleizo. De kosten worden geraamd op € 2,9 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Vervoersknoop Bleizo	0	0	2.900	0	0

3.3 Verkenningen en planstudies

OV knooppunt Hart van Zuid

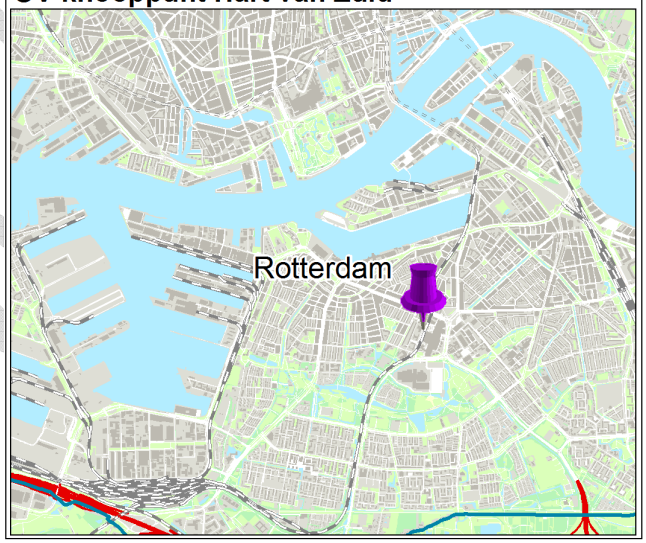

Hart van Zuid (gemeente Rotterdam)
Het Hart van Zuid ligt in Rotterdam tussen Ahoy en het Zuidplein. De belangrijkste ambitie is een bruisend centrum realiseren voor heel Rotterdam-Zuid. Het gebied wordt nóg beter bereikbaar met het openbaar vervoer. De nieuwe busterminal en de metroperrons sluiten straks logischer op elkaar aan. En de nieuwe looproutes van en naar het stadsplein worden kort, uitnodigend en veilig. Ook komt er een nieuwe fietsparkeergarage, die voor iedereen toegankelijk is. Voetgangers kunnen de drukke Zuiderparkweg makkelijker en veiliger oversteken. Tussen het winkelcentrum, Ahoy en het Zuiderpark komen uitnodigende en veilige wandelroutes

Hoogwaardig Openbaar Vervoer-baan naast de Rotterdamsebaan (Rijswijk/Den Haag)
De Rotterdamsebaan wordt tussen nu en 2019 aangelegd. In hoofdstuk 4.1 van het IPVa staat een omschrijving van de verkeerstunnel. In het project is een ruimtereservering opgenomen voor de realisatie van een Hoogwaardig Openbaar Vervoer-baan. De haalbaarheid en wijze van uitvoering zijn nog in studie. Het in het volgende decennium gereserveerde bedrag is verlaagd met € 1,5 miljoen ten gunste van de aanlanding HSE.

CONCEPT

4. Verkeersmanagement en wegenstructuur

De verwachting is dat de mobiliteit de komende decennia blijft groeien. In combinatie met de ambitie van hoogwaardige woon- en werkmilieus, vraagt dat om inzet op een samenhangend en duurzaam mobiliteitssysteem. Een robuust, veilig en optimaal benut verkeersnetwerk is daarvoor een onmisbare pijler. De nota “Update Regionale Mobiliteit Haaglanden” van november 2013, benoemt concrete projecten die bijdragen aan een duurzaam concurrerende, bereikbare, veilige en leefbare regio.
In de Rotterdamse regio is de infrastructuur de laatste decennia onvoldoende meegegroeid met de ruimtelijke en economische ontwikkeling, wat vooral te merken is aan de overbelasting op de Ruit (A20/A16/A15/A4). Op termijn kunnen ook capaciteitsproblemen in het regionaal openbaar vervoer ontstaan. De eenzijdige ontsluiting van het haven- en industriecomplex vormt een probleem.

Dit hoofdstuk beschrijft de grootste of meest in het oog springende projecten binnen de MRDH op het gebied van verkeersmanagement en wegenstructuur. Voor 2017 zijn de investeringen en subsidies geraamd op € 147 miljoen.

4.1 Projecten in de realisatiefase

Rotterdamsebaan (Rijswijk, Den Haag)

De Rotterdamsebaan is een verbinding tussen knooppunt Ypenburg en de Centrumring van Den Haag. De Rotterdamsebaan wordt aangelegd als boortunnel onder Voorburg-West en sluit aan op de Binckhorstlaan. De verbinding is nodig vanwege de problematische bereikbaarheid van de centrale zone van Den Haag en de verwachte economische ontwikkelingen. Na de openstelling eind 2019, verbetert de leefbaarheid in Voorburg en langs de Haagweg te Rijswijk. De totale kosten voor dit project bedragen € 425 miljoen.

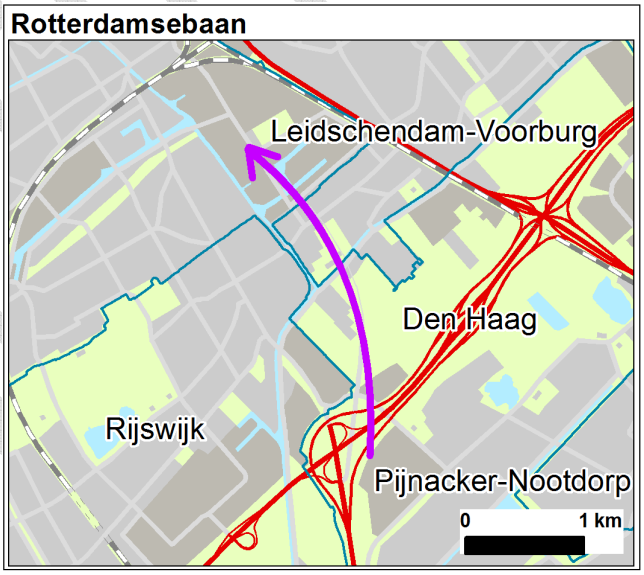

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Den Haag	68.643	6.016	94.056	66.373	199.549

A16 Rotterdam (Rotterdam/ Lansingerland)

Dit project omvat de realisatie van een nieuwe rijksweg tussen de A13 en de A16. De weg wordt voor een groot gedeelte aangelegd op de huidige locatie van de N209 langs Rotterdam -The Hague Airport. Vanaf de Bergweg-Zuid tot en met de Rotte wordt de weg aangelegd in een half-verdiepte tunnel door het Lage Bergse Bos. Met de aanleg van dit deel van de A16 verbeteren de bereikbaarheid en de leefbaarheid van Rotterdam en het noordelijke deel van de Rotterdamse regio, verbetert de doorstroming op de A13 en A20 en wordt het onderliggend wegennet voor een groot

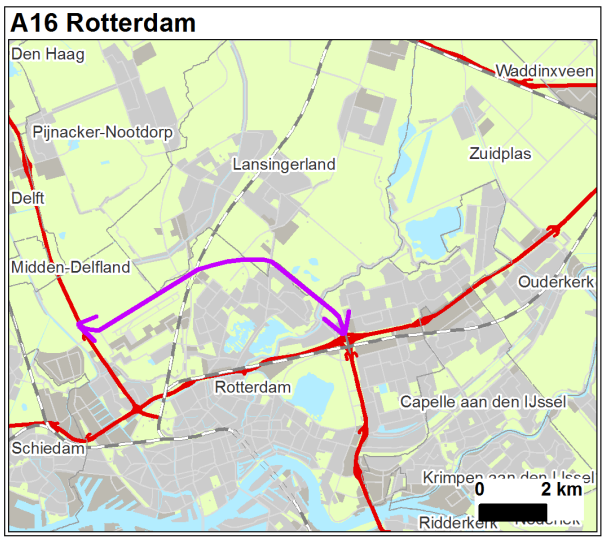

gedeelte ontlast. De MRDH stelt in totaal € 64 miljoen beschikbaar voor extra maatregelen ten behoeve van een goede inpassing van de weg, waaronder een akoestisch landschap, de tunnel op maaiveld en een recreaduct.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
RWS	0	64.035	0	0	0

Blankenburgverbinding (Rotterdam, Vlaardingen)
De Blankenburgtunnel wordt de nieuwe verbinding onder de Nieuwe Waterweg tussen de A15 bij Rozenburg en de A20 ten westen van Vlaardingen. Deze tunnel is nodig om de bereikbaarheid van de haven te garanderen en die van het Westland te verbeteren. Het project ontlast de Beneluxtunnel en de Botlekcorridor. De regionale partijen hebben een Kwaliteitsprogramma opgesteld, dat de impact van de weg beperkt door verbetering van groen, recreatie, waterkwaliteit, natuur, het tegengaan van geluidsoverlast en het verbeteren van het onderliggend wegennet. Dit Kwaliteitsprogramma wordt betaald uit de € 25,4 miljoen euro van de motie Kuiken, aangevuld met middelen van de regionale partijen.

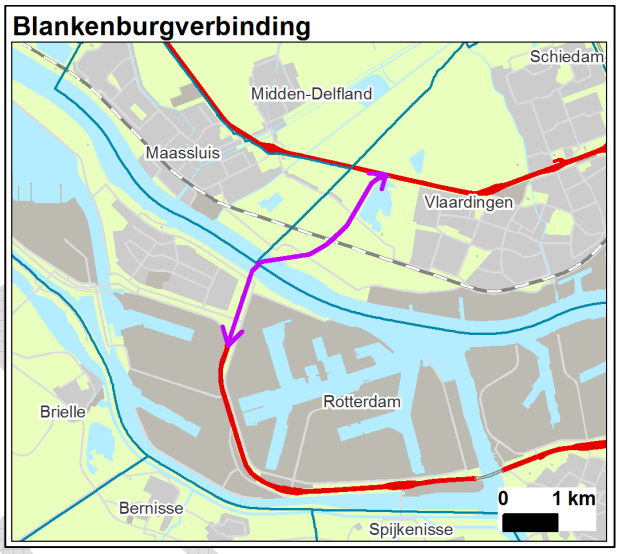

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
RWS	5.500	0	0	0	0

Nieuw Reijerwaard (Ridderkerk)
Nieuw Reijerwaard is een nieuw agrologistiek bedrijventerrein van ruim 90 hectare direct ten zuiden van het verkeersplein Ridderster (A15-A16). Om de bestaande verkeersbewegingen en de voorziene verkeersgroei af te kunnen wikkelen, moeten de zuidelijke op- en afrit van de A15 ter plaatse worden aangepast. Deze kruising heet de IJsselmondse Knoop. De bijdrage van de MRDH is € 5,25 miljoen.

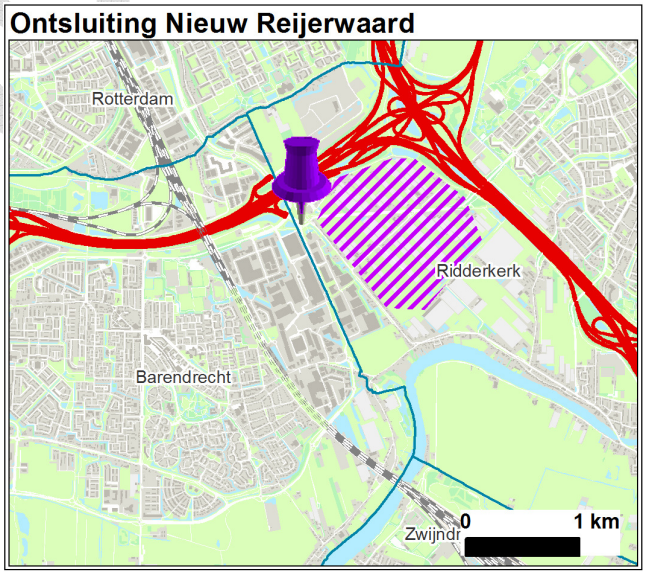

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
GR Nieuw Reijerwaard	0	5.250	0	0	0

4.2 Projecten in de uitwerkingsfase

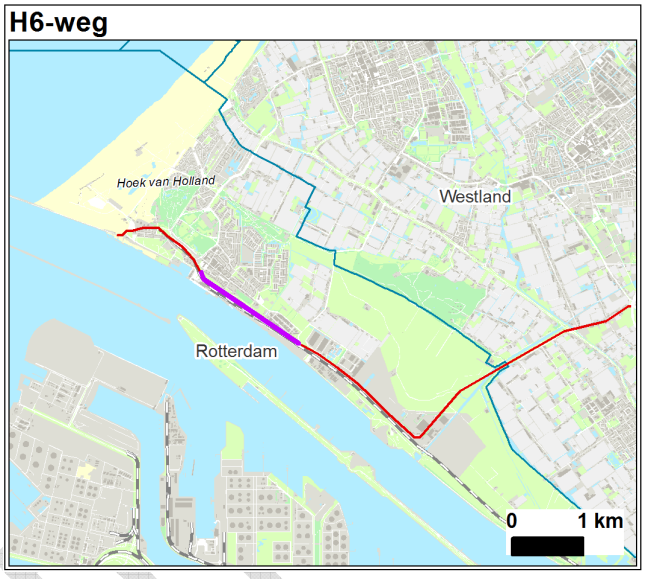

H6-weg (Hoek van Holland)
Het project H6-weg betreft de realisatie van het laatste gedeelte van de Tweede Ontsluitingsweg Hoek van Holland, waarbij de Hoeksebaan vanaf de Haakweg wordt doorgetrokken tot de Harwichweg. Er ontstaat een nieuwe ontsluiting voor het autoverkeer, waardoor de Maasdijk en de wegen door de dorpskern ontlast worden. Hierdoor verbeteren de doorstroming en verkeersveiligheid in het gebied. De ontwikkeling van de omgeving station Hoek van Holland Haven inclusief een P+R terrein maken eveneens deel uit van het project. De bijdrage van de MRDH aan dit project bedraagt € 8,6 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Gemeente Rotterdam	0	4.300	4.300	0	0

4.3 Verkenningen en planstudies

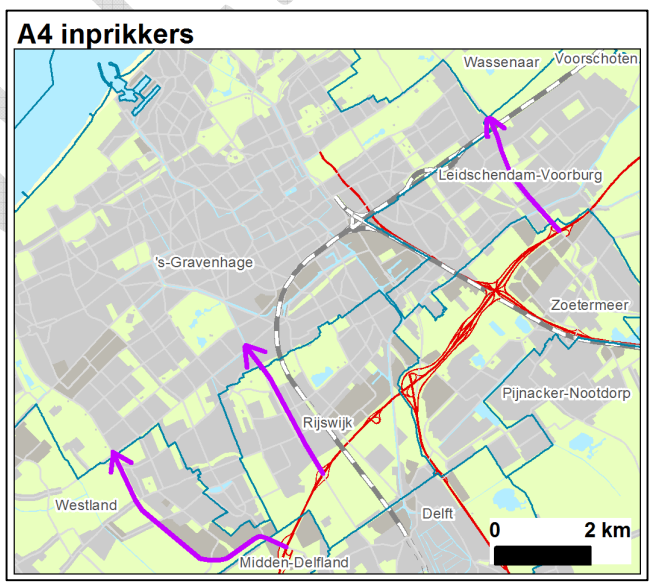

A4 passage met Poorten en Inprikkers (Den Haag en omgeving)
In de MIRT-verkenning Haaglanden hebben de doorstroming A4 en Poorten en Inprikkers prioriteit. De maatregelen uit dat pakket worden tot 2028 uitgevoerd. Het ministerie van IenM betaalt en realiseert de maatregelen aan de A4 met bijbehorende aansluitingen, inclusief het vergroten van de capaciteit tussen de aansluitingen Beatrixlaan en Den Hoorn en aanpassingen aan de N14.
De provincie Zuid-Holland neemt maatregelen op de N211 tussen de aansluiting A4 en de Veilingroute. Dit project moet voor 2020 gereed zijn.
De Metropoolregio, gemeenten en de provincie betalen de ongelijkvloerse kruising van de N211-Erasmusweg. Voor het ongelijkvloers maken van de kruisingen Prinses Beatrixlaan/ Admiraal Helfrichsingel en Winston Churchilllaan draagt het ministerie 1/3 van de kosten. De Metropoolregio en regionale partijen betalen het overige deel. Voor de voorbereidingskosten heeft de MRDH € 2.159.000 gereserveerd. De uitvoering van deze projecten is voorzien na 2020.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Den Haag, Rijswijk, RWS	0	0	0	0	65.208

Reconstructie kruispunt N222/ N466 en verbreden Veilingroute bij FloraHolland (Westland)
Met deze aanpassing verbetert de doorstroming van met name het goederenvervoer. De provincie Zuid-Holland is de initiatiefnemer.

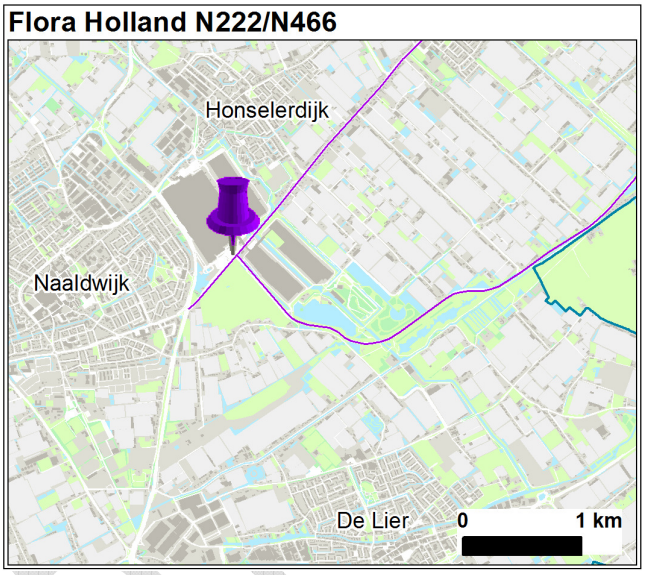

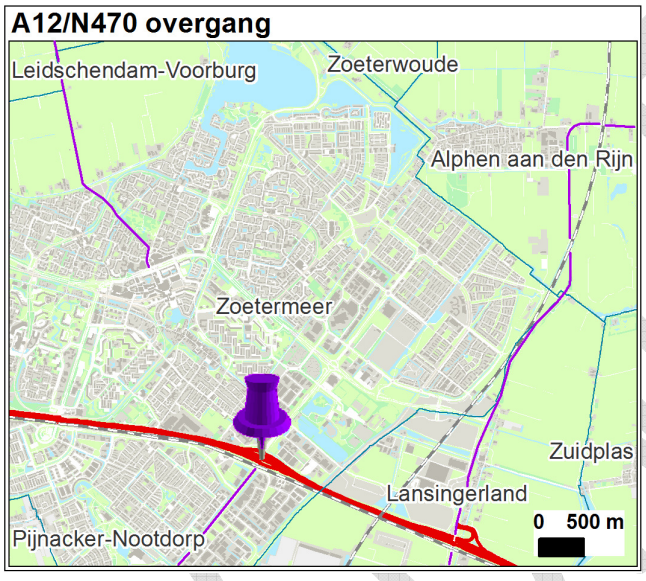

Verbetering van de verkeersafwikkeling aansluitingen bij de A12 te Zoetermeer
Bij deze genoemde aansluitingen moet in de verre toekomst rekening worden gehouden met maatregelen voor afwikkeling van het verkeer. De gemeente Zoetermeer is de initiatiefnemer.

Nieuwe oeververbinding regionaal verkeer (Rotterdam)
Het concentreren van verkeer op het hoofdwegennet is eindig. De stroom verkeer op bijvoorbeeld de Brienenoord-corridor is al zo groot, dat uitbreiding van de capaciteit op dezelfde bundel technisch en financieel niet realistisch is. In een verkenning is gekeken naar de gevolgen van nieuwe (oever)verbindingen voor een verbetering van de doorstroming en leefbaarheid op het gehele onderliggend wegennet. Het gaat hierbij om de verbindingen die in het kader van het project Rotterdam VooRuit naar voren zijn gekomen. Een nieuwe verbinding betekent tevens een nieuwe oriëntatie en daarmee meer mogelijkheden voor de groei van de netwerkstad. De brug kan tevens dienen als ontsluiting voor grootschalige evenementen in het komend decennium.

Noordwestelijke hoofdroute Den Haag
De hoofdroute tussen Ockenburg en Madurodam, parallel aan de kust, is zwaar belast. Met een grote hoeveelheid aan kruisingen is de verkeersveiligheid niet optimaal. De gemeente Den Haag wil deze hoofdroute herinrichten om de verkeersveiligheid en oversteekbaarheid te verbeteren, waarbij de functionaliteit van kruisend openbaar vervoer niet aangetast wordt.

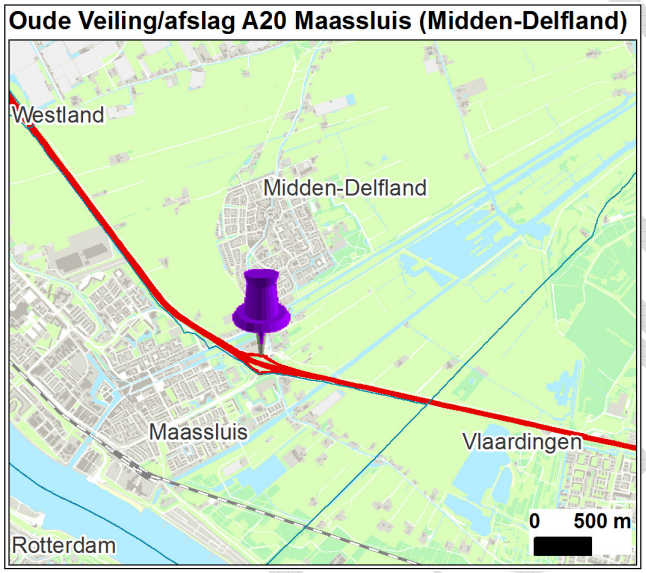

Oude Veiling/afslag A20 Maassluis (Midden-Delfland/Maassluis)
Maassluis ontwikkelt samen met de Lely Groep een nieuwe woonwijk tussen de A20 en de Westlandseweg. De woonwijk kan leiden tot een zwaardere verkeersbelasting op onder andere de afslag A20 Maassluis. De verkeersafwikkeling rond deze afslag (Oude Veiling) is nu al problematisch. Tegelijkertijd is de nieuwe A4 tussen Kethelplein en Delft opengesteld. De verkeersstromen kunnen als gevolg daarvan wijzigen en toenemen, wat ook effect kan hebben op de verkeersbelasting van de afslag. Na monitoring bepalen de gemeenten of, en welke maatregelen nodig zijn.

5. Fiets- en ketenmobiliteit en verkeersveiligheid

De fiets draagt bij aan drie van de vijf doelen uit de Strategische Bereikbaarheidsagenda: de kwaliteit van plekken, kansen voor mensen en de duurzame regio. De ketenmobiliteit draagt bij aan de doelstelling van de concurrerende economie.
Snellere verbindingen in de regio bieden meer kansen op werk. De fiets vervult daarin in eerste instantie een rol in het voor- en natransport voor het OV. Snelfietsroutes vergroten de fietsbereikbaarheid tussen delen van de regio en ontsluiten op die manier extra arbeidsplaatsen. In landelijke delen draagt de fiets bij aan de lokale bereikbaarheid van voorzieningen en het OV-hoofdnet. Tot slot kan de fiets bijdragen aan de bevordering van de toegankelijkheid van recreatiegebieden.
Door voetgangers en fietsers centraal te stellen bij de inrichting van belangrijke centra en knooppunten kunnen we de verblijfskwaliteit van zulke plekken verbeteren. De “duurzame regio” zet in op de fiets in en tussen de steden door verbetering van de voorzieningen voor de fiets. De fiets krijgt ook een primaire rol in het voor- en natransport, zodat het aantrekkelijker wordt om te voet en op de fiets naar de dichtstbijzijnde OV-halte te gaan. Zo beperken we (de groei van) het autogebruik in het voor- en natransport. Er wordt ingezet op een *modal shift* van auto naar fiets en OV.
De investeringen en subsidies zijn voor 2017 geraamd op € 16,8 miljoen voor fiets- en ketenmobiliteit en € 9,0 miljoen voor verkeersveiligheid.

5.1 Fiets

De fiets is een belangrijke vorm van voor- en natransport (samen met lopen). De fiets biedt reizigers een zelfstandige vorm van lokale, interlokale en soms regionale bereikbaarheid. De fiets wordt naast het woon-werkverkeer natuurlijk ook gebruikt voor recreatie.

De Strategische Bereikbaarheidsagenda gaat uit van een fijnmazig hoofdnetwerk van fietspaden in de stedelijke gebieden dat uitwaaiert naar buiten en gericht is op afstanden tot 7,5 kilometer. Daarnaast moet het OV-hoofdnet per fiets binnen 15 minuten vanuit alle delen van de regio bereikbaar zijn. Tot slot stimuleert de MRDH de fietsbereikbaarheid van basisvoorzieningen in landelijke woongebieden.

Snelfietsroutes verbinden de economische kerngebieden met andere delen van de regio. Aan deze routes worden hoge kwaliteitseisen gesteld op het vlak van herkenbaarheid, continuïteit, comfort, snelheid, belevingswaarde en verkeersveiligheid. Snelfietsroutes worden belangrijker door onder andere de opkomst van de e-bike.

Op de volgende pagina zijn de snelfietsroutes indicatief op kaart weergegeven, dit betreft de routes:

Leiden – Zoetermeer	Leiden – Alphen aan den Rijn
Leiden – Katwijk	Zoetermeer – Bleizo
Wateringen – Naaldwijk	Den Haag – Rijswijk
Den Haag – Wateringen	Verlengde VeloStrada
Schipluiden -Delft-Pijnacker-Zoetermeer	Hoek van Holland – Den Haag
Vlietroute Delft – Leidschendam	F15 Hoogvliet – Ridderkerk
Hellevoetsluis – Spijkenisse	Centrum-as Rotterdam

Een ander aspect van de belangrijke fietsroutes betreft de realisatie van fietsviaducten en fietstunnels. De belangrijkste projecten die in de plan- en onderzoeksfase of de realisatiefase zijn:
- Fietsviaduct over de A4 bij Ypenburg, onderdeel van de route Hofplein – Hofvijver
- Fietstunnel bij station Delft-zuid
- Fietstunnel onder de spoorlijn in Rijswijk-Zuid, te realiseren door ProRail (Groenconvenant).

CONCEPT

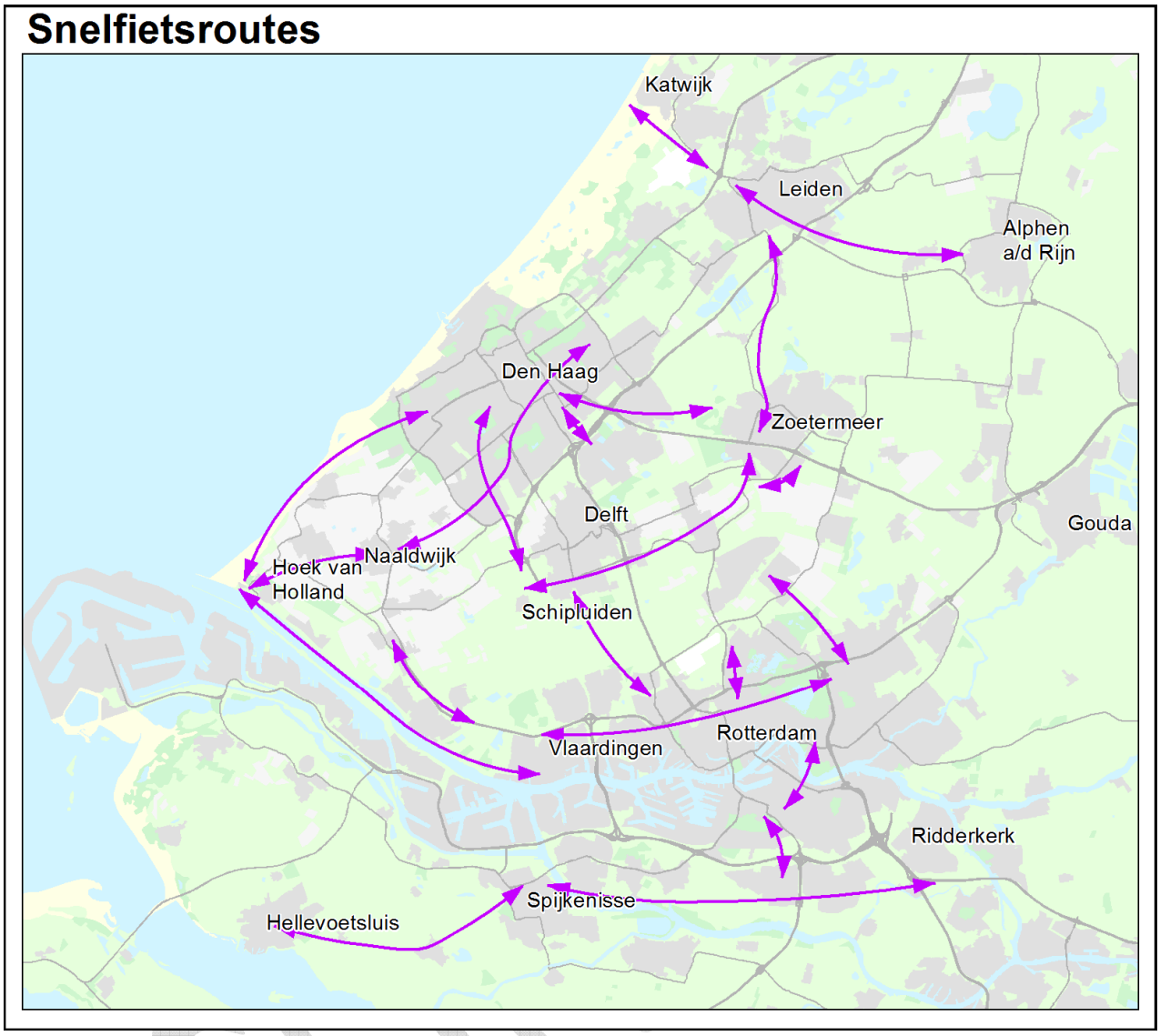

Er is ten slotte ook een relatie tussen fietsen en recreatie. Daarbij kunnen twee functies van de fiets onderscheiden worden: fietsen als recreatief uitje en fietsen als transportmiddel naar een bepaalde bestemming. Indien we aandacht schenken aan een groene inpassing van snelfietsroutes dan vervullen deze een gecombineerde functie met het recreatieve netwerk. Deze combinatie past ook bij de belevingswaarde van de regionale fietsroutes.

5.2 Ketenmobiliteit

Ketenmobiliteit is een reis die met meer dan één vervoermiddel gemaakt wordt. In de praktijk wordt met ketenmobiliteit gedoeld op de overstap tussen twee vervoermiddelen. Een goede ketenmobiliteit moet voldoen aan zowel kwalitatieve als kwantitatieve eisen. De kwaliteit wordt bepaald door:

- de beschikbare reisinformatie voor en tijdens de reis, inclusief overstapinformatie;
- de kwaliteit van parkeervoorzieningen;
- de stationsomgeving;
- de loop- en fietsroutes naar het station.

De kwantiteit gaat over de hoeveelheid beschikbare (fiets)parkeerplaatsen.

Een belangrijke stimulans voor ketenmobiliteit is een hoge kwaliteit van de overstap-voorzieningen. De overstap op een knooppunt, lokaal of regionaal, moet als het ware geruisloos verlopen. Hoe belangrijker

zo'n knooppunt, hoe groter de rol in het netwerk, en hoe meer aandacht voor de inrichting van de omgeving nodig is. Dit betekent ook zorg voor langzaam-verkeerroutes op stations. De Strategische Bereikbaarheidsagenda benoemt een aantal knooppunten die een kwaliteitsimpuls moeten krijgen.

Fietsparkeren
In de afgelopen jaren zijn in beide regio's generieke uitbreidingen van het fietsparkeren bij de OV-haltes en stations gerealiseerd met klemmen die voldoen aan Fietsparkeur, vaak ook overdekt.
Door actief te monitoren houden we inzicht in de uitbreidingsbehoefte van fietsparkeerplaatsen. ProRail zal met cofinanciering van de MRDH tot 2020 in ieder geval 3.000 fietsparkeerplaatsen realiseren bij NS-stations in de Rotterdamse regio.
In de regio Haaglanden betreft het grote fietsenstallingen bij de spoorwegstations Den Haag CS, Den Haag HS en Delft CS. Behalve deze geplande uitbreidingen zal ProRail de komende jaren circa 1.500 extra fietsenstallingen bij andere NS-stations met cofinanciering van de MRDH uitvoeren.

Aanleg Park+Ride-parkeerplaatsen langs de Hoekse Lijn
De Hoekse Lijn is eind 2017 omgebouwd van trein naar metro, met aansluiting op het bestaande metronet. Zie hoofdstuk 3.1 van het IPVa voor de omschrijving van de Hoekse lijn. Realisatie van P+R bij de stations van deze lijn kan het reisgedrag van mensen beïnvloeden. In verband hiermee nemen de gemeenten Rotterdam, Maassluis en Vlaardingen in totaal 450 P+R-parkeerplaatsen op in hun plannen voor de omgeving van de stations.

5.3 Verkeersveiligheid

De MRDH stimuleert en subsidieert regiogemeenten en organisaties om educatie- en gedragsbeïnvloedingsmaatregelen te treffen voor de (kwetsbare) doelgroepen: fietsers, jonge/beginnende bestuurders, jongeren in het basis- en voortgezet onderwijs en oudere verkeersdeelnemers. De MRDH verstrekt verder subsidies aan wegbeheerders voor het aanpakken van verkeersonveilige situaties.

5.4 Duurzame mobiliteit

Bij dit onderwerp geeft de Vervoersautoriteit uitvoering aan het in het Stadsgewest Haaglanden ingezette milieubeleid. De Vervoersautoriteit werkt hier op verschillende niveaus. De Vervoersautoriteit stelt beleid vast als uitwerking van Europees en rijksbeleid, ter harmonisering op regionaal niveau. De gewenste ontwikkeling wordt gestimuleerd door subsidieverlening, door ruimte te geven aan pilots, door het sluiten van convenanten over bijvoorbeeld groengas of green deals, en door het actief lobbyen bij de Rijksoverheid voor schone en stille voertuigen. Op het faciliterende niveau treedt de Vervoersautoriteit in overleg met andere regio's of de provincie, deelt kennis of treedt op als penvoerder namens de gemeenten, bijvoorbeeld bij contractvorming voor laadinfrastructuur.

CONCEPT

6. Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid

De Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB) is een nadere uitwerking van de Strategische Bereikbaarheidsagenda (SBA) van de MRDH. Daarmee vormt het een doorvertaling op het gebied van verkeer en vervoer voor de periode 2016 - 2025 van de relevante beleidskaders van het Rijk, de provincie Zuid-Holland en de MRDH zelf. Het Uitvoeringsprogramma is een onderlegger voor de afspraken met de 23 MRDH-gemeenten en met externe stakeholders over te realiseren verkeer- en vervoersmaatregelen en projecten. Daarbij bouwt de MRDH voort op de karakteristieken van de afzonderlijke gemeenten en gebiedstypen in de metropoolregio.

De leidraad om de bereikbaarheidsdoelen om te zetten in concrete maatregelen met het daarbij behorende toetsingskader:

Bereikbaarheidsdoel	Top-eis	Ambitie 2025 t.o.v. heden
Concurrerende economie	Aantal mensen dat economische toplocaties in 45 minuten kan bereiken	+ 10% voor de tien belangrijkste locaties
Kansen voor mensen	Aantal arbeidsplaatsen dat mensen vanuit woongebieden in 45 minuten kunnen bereiken	+ 10% voor 90% van de woongebieden
Kwaliteit van plekken	gebruikswaardering van stedenbaanknopen	Minimaal 7,5 op 90% van de knopen
Duurzame regio	Uitstootreductie vervoersysteem	- 30% voor het gehele vervoersysteem
Efficiënt en rendabel	Reductie beheer- en exploitatie-lasten OV	- 10% voor het gehele vervoersysteem

In de Uitvoeringsagenda wordt een samenhangend pakket aan maatregelen voorgesteld voor de periode 2016-2025. De voor het investeringsprogramma relevante elementen zijn in bijlage E opgenomen. Verder geeft de Uitvoeringsagenda invulling aan de formele verplichting uit de Planwet verkeer en vervoer. Die schrijft voor dat de MRDH een regionaal verkeer- en vervoerplan moet vaststellen. De Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid is dat verkeer- en vervoerplan.

CONCEPT

7. Beter Benutten

In 2011 is voor beide regio's het programma Beter Benutten samen met het ministerie van IenM en het bedrijfsleven opgesteld. In maart 2014 hebben de stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden hernieuwde bestuurlijke afspraken gemaakt met de minister over Beter Benutten Vervolg: een programma om de economie en de concurrentiekracht van Nederland duurzaam te versterken. De positie van de steden wordt daarbij steeds belangrijker omdat de internationale concurrentiestrijd steeds meer plaatsvindt tussen stedelijke regio's. Een goede bereikbaarheid is cruciaal. Daarom is het belangrijk dat het MIRT-investeringsprogramma met kracht wordt doorgezet. De groei van mobiliteit kan echter niet langer alleen met meer infrastructuur worden opgevangen. De hoeveelheid en soort mobiliteit verandert bovendien door toenemende verstedelijking, verduurzaming en (innovatieve) informatisering. Er zijn niet alleen andere oplossingen nodig, maar ook mogelijk.

Benuttingsmaatregelen kunnen extra capaciteit op het wegennet realiseren zonder te investeren in nieuwe infrastructuur. Een betere benutting is mogelijk door afspraken met het bedrijfsleven te maken (mobiliteitsmanagement) of door technische maatregelen (dynamisch verkeersmanagement). In het stedelijk gebied blijven de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor het vrachtverkeer gewaarborgd.

Voor Beter Benutten Vervolg is de landelijke ambitie om de reistijd van deur tot deur op de belangrijkste gesignaleerde knelpunten in de spits op de weg, in de periode van 2015 tot en met 2017, met 10% te verminderen.

De bestuurlijk vastgestelde en vast te stellen Plannen van Aanpak nemen we op in dit IPVa. De actualisatie voeren we tegelijkertijd met ingekomen opmerkingen na de termijn van het ter visie leggen uit.

7.1 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SGH)

Het programma Beter Benutten heeft tot doel om de fileknelpunten in Haaglanden met circa 20% te reduceren en de groei op het spoor te accommoderen. De uitvoering van Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (Haaglanden) wordt aangestuurd door een bestuurlijk trio: de minister van Infrastructuur en Milieu, de voormalig portefeuillehouder van de regio Haaglanden en de CEO van Siemens Nederland namens het bedrijfsleven. De dagelijkse aansturing gebeurt door een hoog-ambtelijke stuurgroep.

In het eerste programma werd ingezet op verbetering van de kwaliteit en de beleving van alle modaliteiten. Er lopen nog enkele grote projecten die deels vanuit Beter Benutten worden gefinancierd: onder andere Bleizo, twee sterfietsroutes in Den Haag en fietsparkeren bij de stations Den Haag HS en CS. In 2019 kan Beter Benutten worden afgerond en de verrekening inclusief btw-problematiek worden afgewikkeld.

Voor Beter Benutten Vervolg is voor de regio Haaglanden gekozen voor een indeling in vier gebieden: Den Haag, Westland, de Delftse regio en de regio Leiden/Alphen aan den Rijn/Zoetermeer. Per regio bereidt men projecten voor, waarbij een toetsing plaatsvindt op effectiviteit, financiële haalbaarheid en planning. De besluitvorming over de plannen van aanpak wordt naar verwachting afgerond in het eerste kwartaal van 2016.

Het totaal beschikbare budget is € 100 miljoen, waarvan het Rijk € 50 miljoen inclusief btw bijdraagt en de regiopartijen € 50 miljoen exclusief btw. Van deze bedragen word 10% ingezet voor Intelligente Transport Systemen (ITS). In de begroting van de MRDH rekening gehouden met € 11 miljoen aan reserveringen voor gebiedsprojecten en is € 15 miljoen voor NRR Tramlijn 1 gedoteerd aan Werelds Netwerk Aan Zee.

CONCEPT

De MRDH is budgethouder voor de rijksbijdrage aan projecten in de regio's Haaglanden en Midden-Holland die door de MRDH, de gemeenten, het bedrijfsleven en eventueel de provincie worden uitgevoerd. De rijksbijdrage wordt gestort in het Mobiliteitsfonds (BDU) en conform de Verordening beschikt.
Als Rijkswaterstaat in het kader van Beter Benutten Vervolg projecten uitvoert, dan beschikt het ministerie van IenM deze zelf. De (concept)lijst met projecten is opgenomen in bijlage C.

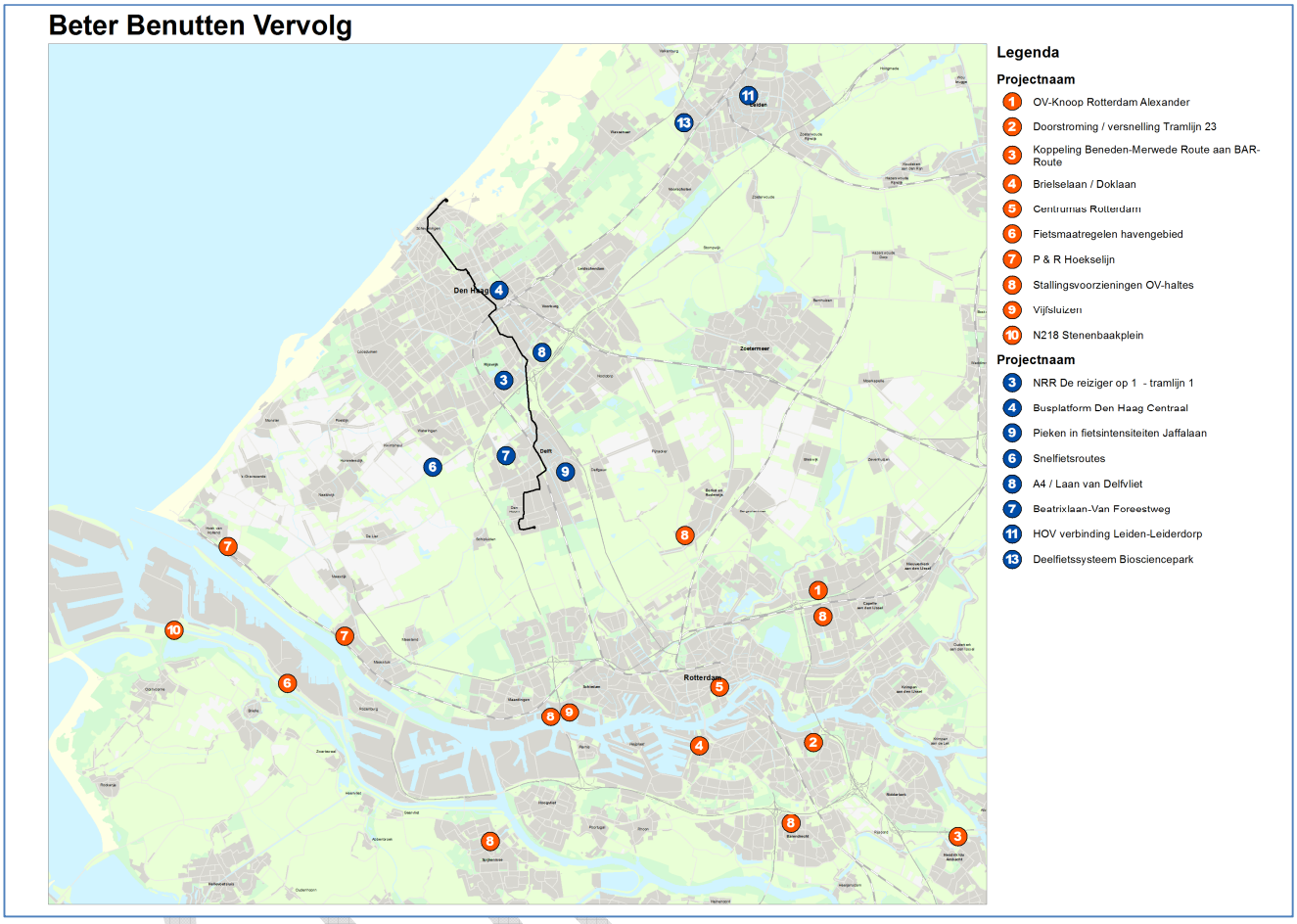

7.2 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SR)

Het programma Beter Benutten Rotterdam wordt in 2016 volledig afgerond. Enkele grotere projecten worden de komende jaren afgerond. Met het Rijk is afgesproken dat eventuele vrijval ingezet kan worden voor (en onder de condities) van Beter Benutten Vervolg.

Beter Benutten Vervolg Rotterdam heeft als opgave om op de grootste knelpunten in de regio circa 6.000 tot 10.000 spitsmijdingen te realiseren. De Rotterdamse regio zet in op een programma van maximaal 14.000 spitsmijdingen, waarvan 12.000 door autoverkeer en 2.000 in het openbaar vervoer om er zeker van te zijn dat het doel van 10% reistijdverbetering wordt gehaald, maar daarnaast omdat in het openbaar vervoer óók overmatige spitsdrukte bestaat,
De regio zet in op vier programmalijnen, te weten:

- reisgedrag: het *pre-trip* interveniëren in de vervoerswijzekeuze van de reiziger, het tijdstip van reizen en/of de plaats waarheen of waar vandaan gereisd wordt;
- rijgedrag: het *on-trip* interveniëren in de routekeuze en/of rijgedrag van automobilisten;
- netwerkversterking: het verbeteren van de netwerken (fiets, openbaar vervoer, auto, en hun samenhang om ander reis- of rijgedrag mogelijk te maken);

- logistiek: het verbeteren van de efficiency in logistieke ketens.

De vier programmalijnen ondersteunen en versterken elkaar, maar kunnen ook afzonderlijk van elkaar een oplossend vermogen hebben.

Het totale beschikbare budget voor Beter Benutten Vervolg is € 133 miljoen inclusief de vrijval van Beter Benutten. Het Rijk draagt € 73 miljoen inclusief btw bij, de MRDH € 22 miljoen en de overige wegbeheerders dragen € 38 miljoen bij. Van deze bedragen wordt 10% ingezet voor Intelligente Transport Systemen (ITS). Voor de regio betekent het een gemaximeerde bijdrage van € 5 miljoen exclusief BTW. De lijst met projecten is opgenomen in bijlage C.

CONCEPT

Bijlagen

Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026

Bijlage B1: Grote projecten
Bijlage B2: Lopende subsidiebeschikkingen
Bijlage B3: Aanmeldingen
Bijlage B4: In 2015 opgeleverde/afgeronde projecten

Bijlage C: Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg

Bijlage D: Quick Wins

Bijlage E: Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid

Bijlage F: Afkortingenlijst

CONCEPT

Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026

In deze bijlage zijn de totaaloverzichten weergegeven van de regio Rotterdam, de regio Haaglanden en de MRDH als sommatie.

Bij de inkomsten wordt, naast de BDU-uitkering, ook rekening gehouden met bijdragen van derden en specifieke bijdragen van het Rijk (Beter Benutten, Rotterdamsebaan).
Met de bijvoeging van alle andere kosten en inzet van reserves van de MRDH, en het doorzicht tot en met 2026, wordt de cumulatieve stand van zaken weergegeven.

Daar waar we de informatie beschikbaar hebben, is ook een actualisatie van de investeringen in 2015 gemaakt. Omdat nog niet beide jaarrekeningen bekend zijn, is deze actualisatie niet volledig. Het IPVa en deze bijlagen worden geactualiseerd op het moment dat nieuwe gegevens bekend zijn.

Meerjarenoverzicht

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beginstand	*Haaglanden*	201.041.437	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729	-50.845.630	-58.036.898	-39.396.434	-53.269.407	-27.054.455	-1.110.520
	Rotterdam	363.679.012	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090	-59.877.482	-41.720.091	-40.302.771	-15.556.645	12.588.536	54.504.431
		564.720.449	**136.037.230**	**-75.042.461**	**-133.996.600**	**-172.484.819**	**-110.723.112**	**-99.756.989**	**-79.699.204**	**-68.826.052**	**-14.465.919**	**53.393.911**
Inkomsten												
BDU + inwonerbijdrage	*Haaglanden*	242.546.870	257.323.563	271.032.895	260.480.053	260.149.509	259.590.261	259.382.368	243.575.644	216.217.727	206.503.427	206.503.427
BDU	*Rotterdam*	266.651.409	287.966.923	261.697.406	261.680.484	261.244.578	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954
		509.198.279	**545.290.486**	**532.730.301**	**522.160.537**	**521.394.086**	**523.730.214**	**523.522.321**	**507.715.597**	**480.357.680**	**470.643.380**	**470.643.380**
Uitgaven												
Apparaatslasten	*MRDH*	9.124.000	9.287.600	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000
Beleid en programmering Verkee	*MRDH*	5.441.123	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Beleid en programmering OV	*MRDH*	5.813.248	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
OV exploitatie + B&O	*Haaglanden*	175.394.288	151.183.913	151.877.963	153.202.213	154.513.675	160.855.125	160.231.763	164.110.244	167.657.275	170.813.992	168.035.625
	Rotterdam	190.340.700	240.861.587	207.617.881	202.561.676	204.929.470	202.237.063	198.977.134	195.648.329	192.249.273	188.778.560	191.234.756
OV netwerk	*Haaglanden*	125.601.272	33.723.173	22.441.556	30.165.552	5.725.702	-	-	13.953.281	-	-	-
	Rotterdam	128.402.113	165.850.600	63.100.000	56.080.108	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.100.000	6.100.000
Verkeer	*Haaglanden*	216.566.162	29.528.223	110.356.039	86.648.207	52.272.533	97.480.904	72.064.641	70.939.591	13.900.000	1.300.000	-
	Rotterdam	81.198.592	117.835.082	19.400.000	15.100.000	18.900.000	28.900.000	48.900.000	28.900.000	28.900.000	18.900.000	18.900.000
		937.881.498	**756.370.177**	**591.684.439**	**560.648.756**	**459.632.380**	**512.764.092**	**503.464.538**	**496.842.445**	**425.997.548**	**402.783.552**	**401.161.381**
Eindstand	*Haaglanden*	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729	-50.845.630	-58.036.898	-39.396.434	-53.269.407	-27.054.455	-1.110.520	28.911.782
	Rotterdam	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090	-59.877.482	-41.720.091	-40.302.771	-15.556.645	12.588.536	54.504.431	93.964.129
		136.037.230	**-75.042.461**	**-133.996.600**	**-172.484.819**	**-110.723.112**	**-99.756.989**	**-79.699.204**	**-68.826.052**	**-14.465.919**	**53.393.911**	**122.875.911**

Bijlage B1 Grote projecten

Een project is groot als de subsidiabele kosten hoger zijn dan € 5 miljoen exclusief btw. In de bijgevoegde lijst zijn zowel lopende beschikkingen als verkenningen en planstudies opgenomen.

Er zijn vier redenen om de grote projecten apart te benoemen en inzichtelijk te maken:
- Ze beslaan een substantieel deel van de investeringsruimte;
- De investeringen zijn over meerdere jaren gepland, waardoor de investeringsruimte in latere jaren soms beperkt is;
- De investeringen zijn vaak gelabeld aan één gemeente of partij, maar het belang is regionaal;
- Door het bij elkaar plaatsen van de grote projecten worden de (financiële) consequenties duidelijker.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën:

VV	Verkeersveiligheid
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
OV	Openbaar Vervoer

Voormalige stadsregio Rotterdam															
Aanvrager	**Proj nr.**	**Projectnaam**	**Cat.**	**Subsidie**	**Al betaald**	**2016***	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
MRDH		Hbekse Lijn	OV	312.000.000	49.649.892	58.000.000	145.000.000	33.500.000	25.850.108							
MRDH		Spoorveiligheid	OV	19.500.000	17.100.000	700.000	1.000.000	700.000								
MRDH		Systeemsprong Sneltramtraject	OV	13.730.000	5.000.000	5.000.000	3.730.000									
MRDH		Stadstram	OV	13.720.600	4.700.000	5.400.000	3.620.600									
MRDH		Tunnelveiligheid	OV	12.000.000	4.000.000	4.000.000	2.000.000	2.000.000								
MRDH		Hart van Zuid	OV	12.000.000				12.000.000								
RET	RDRDM0205	Tramsporen remise Beverwaard	OV	8.177.000	2.819.442	5.357.558										
Rotterdam	RDRDM0204	P+R Beverwaard	FKM	14.021.500	13.069.012	952.488										
Schiedam	SCSCC	P+R Schieveste	FKM	5.250.000	2.032.500	2.317.500	900.000									
Hellevoetsluis	HEHEW0286	Ontsluiting bedrijventerrein Kickersbloem III	VMWS	5.450.000		5.450.000										
MRDH		A16 Rotterdam+ bovenwettelijke milieu eisen	VMWS	64.035.082			64.035.082									
Rotterdam		H6-weg	VMWS	8.600.000			4.300.000	4.300.000								
Vlaardingen		Ongelijkvloerse kruising Marathonweg	VMWS	5.450.000		5.450.000										
GR Nieuw Reijerwaard		Nieuw Reijerwaard	VMWS	5.250.000			5.250.000									
				499.184.182	**98.370.846**	**92.627.546**	**229.835.682**	**52.500.000**	**25.850.108**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voormalig Stadsgewest Haaglanden

Aanvrager	Proj nr.	Projectnaam	Cat.	Subsidie	Al betaald	2016*	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Den Haag		Fietsviaduct A4 bij Ypenburg	FKM	9.000.000					9.000.000							
Den Haag	14FDG006	beschikking knooppuntontw. Den Haag HS-fietspark.	FKM	4.900.000			4.900.000									
Rijswijk	08FRK001	Fietsbrug over het Rijn-Schiekanaal (incl voorfinanciering)	FKM	9.469.164	5.126.511	4.342.653										
Delft		Fietstunnel station Delft Zuid	FKM	7.400.000				7.400.000								
Den Haag	10TDG999	Aanlanding Erasmuslijn bij station Den Haag CS (HSE)	OV	45.557.317	21.700.100	23.857.217										
Zoetermeer	07TZR001	Verlenging Oosterheemlijn t/m A12/ZORO 1e fase	OV	43.300.000	42.130.889	1.199.060										
Zoetermeer		Vervoersknooppunt Bleizo	OV	56.980.000	4.000.000	12.000.000	25.000.000	12.000.000	3.980.000							
NS		Bedieningsovereenkomst station Bleizo	OV	5.500.000					5.500.000							
MRDH	10TDG003	AP.001 Lijn 2	OV	20.202.755	19.913.257	289.498										
MRDH	14TSH014	AP.002 Tracé Koninginnegracht	OV	51.940.442	22.810.762	22.803.280	1.452.273	4.874.126								
MRDH	14TSH015	AP.003 Capaciteit Stationsplein HS	OV	5.357.624		4.045.554	1.641.963									
MRDH	09TDG001	AP.004 Keerlus Madurodam	OV	3.043.000	3.043.000											
MRDH	14TSH016	AP.005 Ombouw Hoornbrug	OV	10.375.009					10.375.009							
MRDH	10TDG009	AP.006 Doortrekken RR naar Bleizo (restbudget naar Bleizo)	OV	27.204.412	11.351.974	0										
MRDH	12TSH004	AP.007 Tophalte HS (budget incl. QW € 1,26 milj)	OV	2.760.504	260.504	475.000	2.025.000									
MRDH		PM.001 Projectmanagement NRR	OV	3.990.000	2.104.151	1.263.130	622.719									
MRDH	14TSH007	AI.002 renovatie Tramtunnels Hollands Spoor en Grote Marktstraat	OV	3.766.421	3.766.421											
MRDH	14TSH008	AI.003 ombouw lijn 9 Vrederust + lijn 16	OV	7.849.205	5.033.840	2.725.473	89.892									
MRDH	14TSH009	AI.004 Ombouw lijn 11 HS-kust	OV	8.249.205	7.405.103	844.102										
MRDH	14TSH010	AI.006 Aanpassingen lijn 19	OV	2.707.737	2.679.042	28.695										
MRDH	14TSH011	AI.007 capaciteitsvergroting RR3 en RR4	OV	1.063.551	1.048.551	15.000										
MRDH	14TSH012	AI.008 aanpassen tracé HS - CS	OV	16.650.000	1.342.747	14.156.404	1.150.849									
MRDH	14TSH013	AI.011 Opstelterrein VOHL (restbudget naar Bleizo)	OV	10.369.824	4.962.206	0										
MRDH		PM.001 Projectmanagement AROVH	OV	5.347.598	2.626.706	2.035.173	685.719									
MRDH	12TSH001	BB19 Ombouw lijn 17 (budget incl. rest BB € 11,596 milj.)	OV	22.883.559	8.183.390	11.596.000										
MRDH	12TSH002/3	BB 23 OV Knelpunten (budget incl rest BB € 0,39 milj)	OV	5.477.565	2.422.726	390.000										
MRDH	14TSH017	ME.002 Tractievoorziening	OV	18.232.465	8.535.601	8.053.522	80.000									
MRDH		Tramlijn 19 Delft Centraal - TU-wijk	OV	53.521.000	40.342.186	820.199	630.483	2.667.430	3.335.000	5.725.702						
Den Haag		HOV baan naast Rotterdamsebaan	OV	13.953.281									13.953.281			
Den Haag	02ADG001	Rotterdamsebaan	VMMS	424.931.458		56.935.979	6.016.934	94.056.039	68.373.207	43.372.533	43.372.534	43.164.641	69.639.591			
Den Haag	11ADG001	Neherkade	VMMS	18.000.000	13.500.000	4.500.000										
Midden-Delfland	12AMD001	Hoipolderweg	VMMS	13.966.030	5.000.000		8.966.030									
Rijnacker-Nootdorp	10ARP001	Komkommerweg fase 1	VMMS	5.454.987	3.011.757			2.443.230								
Rijnacker-Nootdorp	13ARP001	Oostelijke Randweg fase 2	VMMS	5.000.000	3.750.000			1.250.000								
Rijnacker-Nootdorp	14ARP001	Komkommerweg fase 2	VMMS	7.997.178	5.997.884			1.999.295								
Rijswijk	12ARK001	Verbreding Prinses Beatrixlaan Rijswijk/provincialeweg + fietspad	VMMS	7.838.935	4.419.470	3.419.465										
Rijswijk	14ARK001	Reconstructie Haagweg, Fietsstraat en tramhalte Herenstraat	VMMS	4.546.838	2.273.419	2.273.419										
Rijswijk		A4-passage Poorten en Inprikkers (excl indexering, BTW en bijdrage I&M)	VMMS	27.613.497			2.158.952					25.454.545				
Den Haag		A4-passage Poorten en Inprikkers (excl indexering, BTW en bijdrage PZH)	VMMS	17.975.206							17.975.206					
Westland	06AWD001	Zuidelijke Randweg Naaldwijk (Riet Struijkweg)	VMMS	6.742.326	6.588.032	154.294										
Zoetermeer		Aansluitingen A12/N470	VMMS	5.000.000										5.000.000		
RWS		Prins Clausplein/Ontvlechten weefbewegingen A13/A4 Prins Clausplein	VMMS	6.132.880	4.599.660	1.533.220										
Provincie Zuid-Holland	07VZH001	Reconstructie N223 Duurzaam Veilig	VV	16.572.237	12.699.637	3.872.600										
				1.044.823.210	**282.629.526**	**183.628.936**	**55.420.815**	**126.690.119**	**100.563.216**	**49.098.235**	**61.347.740**	**68.619.186**	**83.592.872**	**5.000.000**	**0**	**0**

Bijlage B2 Lopende subsidiebeschikkingen per subsidieontvanger

De hier vermelde openstaande verplichtingen hebben betrekking op (kleine) subsidiebeschikkingen en (kleine) opdrachten. De openstaande verplichtingen worden afgetrokken van de beschikbare ruimte voor investeringen.

De lijsten zijn gesorteerd per gemeente; per regio zijn vervolgens de andere subsidieontvangers, al dan niet gebundeld, opgenomen.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën:

VV	Verkeersveiligheid
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
OV	Openbaar Vervoer

CONCEPT

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Delft	12MDT002	Manangementproject Stedelijke Distributie (Delft)	VMVS	46.008
Delft	12MDT003	Implementatie bouwlogistiek (Delft)	VMVS	32.206
Delft	13FDT001	fietspad Rotterdamseweg ts Polweg en Jaffalaan	FKM	68.075
Delft	13VDT003	Palen op fietspaden	VV	5.830
Delft	14ADT001	Verbeteren autobewegwijzering	VMVS	79.750
Delft	14FDT001	Uitbreiden fietsenstalling Coenderpark	FKM	3.942.227
Delft	14VDT003	Verhoogde zebra Vrijheidslaan	VV	1.570
Delft	15FDT001	Kleine fietsveiligheidsmaatregelen	VV	5.625
Delft	15MDT001	DVM Zuidvleugel Verkeerscentrales Delft	VMVS	331.900
Delft	15FDT002	Fietsaansluiting en fietsoversteek Vulcanusweg	FKM	14.790
Totaal Delft				**4.527.981**
Den Haag	07LDG001	Parkeer en Reis Hoornwijck Den Haag	FKM	604.493
Den Haag	12FDG002	Kwaliteit fietspaden 2012 deel N	FKM	159.080
Den Haag	12FDG007	knooppuntontwikkeling DHC - fietsparkeren deel 1	VMVS	916.437
Den Haag	12MDG004	DVM Zuidvleugel maatregel 27a1, 27d en 27e	VMVS	1.025.242
Den Haag	14ADG001	Opt. kruisingen OWN- Aansluiting A12/Voorburg	VMVS	822.267
Den Haag	14FDG005	Fietspad Laakweg	FKM	500.000
Den Haag	14MDG001	plaatsing E-laadvoorzieningen in Haaglanden (C-Z)	VMVS	976.528
Den Haag	14TDG001	subsidie lijn 9 Vrederust - deel Fruitweg	OV	34.578
Den Haag	14VDG001	subsidie KANS 2014 en 2015	VV	10.000
Den Haag	14VDG002	subsidie SP-verkeersparcours 2014 & 2015	VV	41.753
Den Haag	14VDG003	subsidie Biking2Skool 2014 en 2015	VV	70.000
Den Haag	14VDG004	subsidie VLF 2014 en 2015	VV	92.116
Den Haag	14VDG005	Wisseling snelheidsdisplays	VV	50.400
Den Haag	15FDG001	Fietsparkeren binnenstad Den Haag	FKM	225.000
Den Haag	15FDG003	Handhaven Fietsdepot vanaf 2015	FKM	100.000
Den Haag	15VDG001	Verb. verk.veiligh. kp Molenweg met B'kade D'kade	VV	100.000
Den Haag	15VDG002	Schoolroutes en schoolomgeving Fahrenheitstraat UVP10-11	VV	222.120
Den Haag	15FDG002	Herinrichting kruispunt Valkenboslaan-Weimarstraat	FKM	686.736
Den Haag	15VDG003	Herinrichting Beeklaan	VV	100.000
Den Haag	15FDG006	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Leidschenveen (BB16a)	FKM	2.427.390
Den Haag	15FDG004	Fietsparkeren binnenstad Den Haag - fietsenstalling Veerkade	FKM	79.210
Totaal Den Haag				**9.243.350**
Leidschendam-Voorburg	13VLG001	ViaStat Speed Profiles 2013	VV	3.993
Totaal Leidschendam-Voorburg				**3.993**
Midden-Delfland	07VMD004	Verkeersmaatregelen doorgaande route 2007	VV	53.760
Midden-Delfland	08VMD001	Verkeersveiligheidsprojecten gedragsbeinvloedingen 2008	VV	3.600
Midden-Delfland	08VMD002	Fietssuggestiestroken Veenakkerweg (Den Hoorn)	VV	13.760
Midden-Delfland	09VMD002	Verkeersveiligheidsprojecten gedragsbeinvloeding 2009	VV	3.600
Midden-Delfland	13FMD001	Fietsenstalling busstation Maasland	FKM	60.000
Midden-Delfland	15TMD001	OV-halte lijn 37 Heerenesse	OV	20.000
Midden-Delfland	15FMD002	Fietsstraat Beresteyn	FKM	92.500
Totaal Midden-Delfland				**247.220**
Pijnacker-Nootdorp	14FPP004	Fietsproject Pijnackerse Poort	FKM	3.918.235
Pijnacker-Nootdorp	14FPP005	30 km-zone Pijnacker-Noord	FKM	375.000
Pijnacker-Nootdorp	15VPP002	30km/u-zone Pijnacker-Noord, Heesterbuurt	VV	90.000
Pijnacker-Nootdorp	15VPP003	Bordbusters "De scholen zijn weer begonnen" 2016 en 2017	VV	3.280
Totaal Pijnacker-Nootdorp				**4.386.515**
Rijswijk	12FRK001	Fietspad 't Haantje	FKM	32.206
Rijswijk	13FRK001	Opwaarderen fietsvoorzieningen Rembrandtkade	FKM	229.547
Rijswijk	13TRK001	OV bushaltes Rijswijkcluster 2013/2014 fase IV	OV	186.890
Rijswijk	13VRK001	Verkeerseducatie	VV	3.180
Rijswijk	14FRK001	Fietsverb. Rijswijk Buiten Noordhoornseweg-kestanj	FKM	317.650
Rijswijk	14FRK002	Uitbreiding fietsenstallingen Rijswijk	FKM	45.017
Rijswijk	14FRK003	Fietspad S.W. Churchilllaan	FKM	311.982
Rijswijk	14FRK004	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijswijk	FKM	14.664
Rijswijk	14MRK001	DVM Zuidvleugel : netwerkoptimalisatie	VMVS	125.558
Rijswijk	14VRK001	Verkeerseducatie 2013b	VV	1.069
Rijswijk	14VRK002	Verkeerseducatie 2013c	VV	1.750
Rijswijk	14VRK003	30 km-zone Stationskwartier	VV	72.030
Rijswijk	14VRK004	Oversteekplaats L. Kleiweg - Visseringln	VV	8.080
Rijswijk	15FRK001	Uitbreiding fietsparkeercapaciteit woon- en winkelgebieden	FKM	23.600
Rijswijk	15FRK002	Fietsstraat Populierlaan	VMVS	198.773
Totaal Rijswijk				**1.571.996**
Wassenaar	14AWR001	Verkeersregelinstallaties N44	VMVS	835.624
Wassenaar	14FWR001	Verkeersveilh. en bereikbaarh. Wassenaarseslag	FKM	131.250
Wassenaar	14FWR002	Kruispunt Zijdeweg - Wittenburgerweg	FKM	141.374
Wassenaar	14VWR001	Violierenweg-Ter Weerlaan	VV	76.850
Wassenaar	14VWR002	Inrichten veilige schoolzones	VV	2.030
Wassenaar	14VWR003	Rijnlandroute, aansluiting Maaldrift	VV	750.000
Wassenaar	15VWR002	Inrichten veilige schoolzones (deel 1)	VV	38.100
Wassenaar		Herinrichting Windlustweg	VV	14.690
Totaal Wassenaar				**1.989.918**

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Westland	12WWD002	Reconstructie Poeldijksepad	VV	189.954
Westland	13WWD007	Schoolthuisroute 2e fase Barendselaan / Voorstraat	VV	18.230
Westland	14FWD002	Poelzone, fietsbruggen fase 1a Wotwateringbrug	FKM	750.960
Westland	14FWD003	Poelzone, fietspad N211 Nw. Water fase 1a	FKM	192.480
Westland	14WWD002	Rotonde Wateringveldsepolder	VV	456.255
Westland	14WWD007	verk.maatreg.Boomawatering fase 2 aanl. V.Ruijvenl	VV	863.580
Westland	14WWD008	Reconstructie Middenzwet te Wateringen	VV	1.000.000
Westland	14WWD010	Rotonde Pijletuinenweg/ Middelbroekweg	FKM	860.620
Westland	15FWD001	Poelzone, fietsbruggen fase 1b Brug bij de vispaaiplaats	FKM	136.900
Westland	15WWD001	Verk.maatreg. Boomawatering fase 5a Bochtverbreding Casembrootlaan 35	VV	25.490
Totaal Westland				**4.494.469**
Zoetermeer	13MZR001	Dynamisch parkeer verwijssysteem Dorpstraat	VMVS	287.500
Zoetermeer	13MZR002	gebiedsaanpak Zmeer fietsnetwerk bedrijventerrein	VMVS	41.000
Zoetermeer	14AZR001	Kruising Amerikaweg - Vorstiusrode	VMVS	438.025
Zoetermeer	14FZR001	Fietsenst. tramh. RR Zmeer deel 1	FKM	37.131
Zoetermeer	14VZR001	Fietslessen groepen 4 en 6	VV	19.950
Zoetermeer	14VZR002	Aanl. ontsluit.weg Aralmeer-oostweg distr.MssEtam	VV	119.000
Zoetermeer	14VZR003	Verwijderen of aanpassen obstakels in fietspaden	VV	26.370
Zoetermeer	15FZR002	Fietsst. tramh. RR Zmeer Fietskl. OV-halte Vweg	FKM	12.424
Zoetermeer	15VZR001	Fietslessen groep 4 en 6 basisscholen 2015/2016	VV	31.850
Zoetermeer	15VZR002	Aanpassen Osylaan ter hoogte van het CKC	VV	18.770
Zoetermeer	15VZR003	Kruising Schoolstr., V. Dieslaan, Clauslaan, Stolberglaan	VV	75.600
Zoetermeer	15FZR001	Bebording pleinen Mandelabrug	FKM	7.020
Zoetermeer	15FZR004	Verbeteren fietsparkeren Dorpsstraat	FKM	19.850
Totaal Zoetermeer				**1.134.490**
ProRail	10FDN001	Uitbreiding fietsparkeervoorzieningen NS stations 2010	FKM	886.380
ProRail	14FDN001	Uitbreiding fietsenstalling tranche III	FKM	659.000
Totaal ProRail				**1.545.380**
Provincie Zuid-Holland	13FZH001	Combitunnel Westerlee	FKM	507.047
Provincie Zuid-Holland	13FZH002	Fietstunnel Maasdijk	FKM	542.355
Provincie Zuid-Holland	13FZH003	sterfietsroute fietsverbinding Vlietpolderplein	FKM	2.568.829
Provincie Zuid-Holland	14FZH001	Energietransitie Fietsverbinding Vlietpolderplein	FKM	500.000
Provincie Zuid-Holland	14FZH002	Fietspad Oude Leede	FKM	146.930
Provincie Zuid-Holland	15VZH001	Rotonde Monster	FKM	2.207.083
Provincie Zuid-Holland	14TSH006	Vernieuwen/ophogen Sint Sebastiaansbrug	OV	1.713.166
Provincie Zuid-Holland	14MZH001	subsidie DVMZuidVleugel Reistijdcamera's	VMVS	21.234
Provincie Zuid-Holland	14MZH003	DVMZuidVleugel Zes DRIP's PZH BB27b3	VMVS	175.545
Provincie Zuid-Holland	14AZH001	Capaciteitsmaatregelen N206/A44	VMVS	211.680
Provincie Zuid-Holland	07VZH001	Reconstructie N233 Duurzaam Veilig	VV	4.241.428
Provincie Zuid-Holland	13VZH001	Rotonde Meerlaan - N206	VV	538.736
Provincie Zuid-Holland	14VZH001	N220 aansluiting Heenweg/Papedijk, 's Gravenzande	VV	40.187
Totaal Provincie Zuid-Holland				**13.414.220**
Rijkswaterstaat	13ADN002	verbreden toerit N14-A4 Leidschendam	VMVS	228.000
Rijkswaterstaat	13ADN003	A13 Rijswijk - Ypenburg verlengen opstelstrook	VMVS	190.400
Rijkswaterstaat	15ADN001	Aansluiting A4-Leidschendam-Zoetermeerse Rijweg VRI's BB12c	VMVS	904.336
Totaal Rijkswaterstaat				**1.322.736**
DON/Wortelboer/Flyover Opleidingen	04VSH002	Dodehoek projecten	VV	157.691
DTV Consultants	15MSH002	Onderst. koppelen VRI's Haaglanden	VMVS	4.750
Faculteit Universiteitsdienst	12FDG006	Procestrekker handhaving fietsparkeren	FKM	8.548
Gemeente Leiden	14FDN002	Onderdoorgang A44 - Niels Borhweg - fase 1 BB42	VMVS	102.259
Haags Centrum voor Onderwijsbegeleidi	07VDN001	Verkeerseducatie voortgezet onderwijs deel 2 (HCO)	VV	112.336
Heijmans Wegen B.V.	10MZR001	Opdracht Swift III Drips	VMVS	57.052
HTM Exploitatie	14TSH005	beschikking Valkenbosbrug	OV	375.000
Mobycon Concordis Groep	14MSH002	Doorgeef e-fiets Haaglanden-uitbreiding	FKM	2.900
OnderwijsAdvies	03VSH003	Verkeersleerkracht/Onderwijsadviseur	VV	639.842
Opdrachten aan derden (tramlijn 1)		Tramlijn 1 (Delft)	OV	855.368
Opdrachten aan derden (tramlijn 19)		Tramlijn 19 (Delft)	OV	32.361
Opdrachten aan derden (Beter Benutten)		Slimreisbudget, wagenpark, nachtdistributie, pendelvervoer	VMVS	139.033
Opdrachten aan derden (BBV)		Studies, begeleiding	VMVS	48.608
Opdrachten aan derden (VV)	05VSH001	BOB	VV	4.682
Opdrachten aan derden (VV)	06VSH002	Alcohol, zeven sloten, Advoss, VVN	VV	10.790
Royal Haskoning DHV	13MSH018	Uitbreiding NDW levering Delft	VMVS	2.000
Opdrachten aan diverse derden (FKM)	12FDG006	Handhaving fietsparkeren	FKM	61.169
Stichting Urgenda	13MDN001	Schoon rijden Haaglanden WeShare	VMVS	179.537
Openstaande verplichtingen kleine projecten SGH				**46.676.193**

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Albrandswaard	ALALK02614	Fiets in de keten Albrandswaard 2012 ALALK02614	FKM	19.801
Albrandswaard	ALALC02825	Aanp. route buslijn182 ALALC02825	OV	53.000
Totaal Albrandswaard				**72.801**
Barendrecht	BDBDF02867	Fietspad Oude Maaspad BDBDF02867	FKM	98.000
Barendrecht	BDBDD02898	DVM Zuidvleueg VRI onderligg. wegennet 37c (BB) 1e	VMVS	60.000
Barendrecht	BDBDD02899	Verb. funct. verk.reg.centr. 42B (BB) B'drecht BDB	VMVS	19.500
Barendrecht	BDBDD03033	Verb. funct. verkeerscentr. BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMVS	7.500
Barendrecht	BDBDE03049	Verkeerseducatie Barendrecht 2015	VV	10.000
Totaal Barendrecht				**195.000**
Brielle	BIBIE02856	BROEM-dag Brielle 2014 BIBIE02856	VV	1.046
Totaal Brielle				**1.046**
Capelle aan den IJssel	CYCYH02855	Haltetoeg.Capelle a/d Ijssel CYCYH02855	OV	32.000
Capelle aan den IJssel	CYCYH03042	Haltetoegankelijkheid bushalten De Linie de Duikerlaan	OV	34.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD02847	Optimaliseren algeracorridor fase 1 (BB) CYCYD0284	VMVS	495.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02885	DVM Zuidvl. VRI's onderl. wegennet 37c (BB) 1e tra	VMVS	21.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02886	Optimalisatie Algeracorridor fase 2 (BB) CYCYD0288	VMVS	76.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD02887	DVM Zuidvl. VRI's onderl. wegennet 37c (BB) 2e tra	VMVS	16.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02892	DVM Zuidvl. VRI onderl.wegnet. 37c (BB) capelle 3e	VMVS	10.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD03023	Verk.camera's Capelle, Beter benutten maatreg. 42B	VMVS	12.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD03034	Extra objectcamera BB maatregel 46	VMVS	19.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD03038	Verb. funct. verk.reg.centr. (BB37C) en opt. Algeracorridor (BB46)	VMVS	30.000
Totaal Capelle aan den IJssel				**747.000**
Hellevoetsluis	HEHEH03019	Toegankelijkheid Halteplaatsen 2015 HEHEH03019	OV	15.000
Totaal Hellevoetsluis				**15.000**
Krimpen a/d IJssel	KYKYH02841	Haltetoegankelijkheid Nw. Tiendweg KYKYH02841	OV	10.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYH03046	Haltetoegankelijkheid 9 bushaltes voor mindervaliden	OV	72.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYD03043	Verb. funct. verk.reg.centr.afkoop B&O BB maatregel 37C en 42B	VMVS	2.130
Krimpen a/d IJssel	KYKYD03047	Optimaliseren Algeracorridor, monitoring (BB46)	VMVS	55.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYV02752	Kruispunt Burgemeester Aalberslaan-Middenwetering	VV	141.500
Krimpen a/d IJssel	KYKYV03037	Fietspad en verkeerseducatie Krimpenerwaard College	VV	191.000
Totaal Krimpen a/d IJssel				**471.630**
Lansingerland	LALAC02860	P+R Westpolder-Bolwerk (QMRV) LALAC02860	FKM	882.750
Lansingerland	LALAF02380	Regionale fietsroute 7 LALAF02380	FKM	96.600
Lansingerland	LALAF02611	Fietspad Kasteel-Rodenrijs (sfr) LALAF02611	FKM	438.000
Lansingerland	LALAF02613	Verlichting fietspad Provincialeweg Landscheiding	FKM	25.500
Lansingerland	LALAK02827	Fietsparkeervoorziening OVhaltes Lansingerland LA	FKM	34.500
Lansingerland	LALAK02853	Fietsparkeren westpolder fase 3 (QMRV)LALAK02853	FKM	71.500
Lansingerland	LALAH02864	Haltetoeg. L'singerland Groendalseweg LALAH02864	OV	17.500
Lansingerland	LALAV03072	30km/u-zone Sterrenweg	VV	6.500
Lansingerland	LALAV03025	Veilige schoolomgeving Wilderszijde	VV	46.000
Totaal Lansingerland				**1.618.850**
Maassluis	MAMAH03022	Bushaltetoegankelijkheid 2015	OV	10.000
Maassluis	MAMAE03021	Verkeerseducatie Maassluis 2015	VV	7.500
Totaal Maassluis				**17.500**
Nissewaard	SPSPF02832	Fietsverb. Winston Churchillaan (BB) SPSPF02832	FKM	454.000
Nissewaard	NINIH03044	Haltetoegankelijkheid Nissewaard 2015	OV	164.000
Nissewaard	NINID03032	Verb. funct. verk.centr. BB42, afkoop B&O 37C en 42B	VMVS	13.500
Nissewaard	SPSPD02895	Verb. fundt. verk.reg.centr. 42B (BB), verk.camera	VMVS	29.000
Nissewaard	SPSPD02901	Verb. funct. verk.reg.centr. 42B (BB) syst.kopp SP	VMVS	43.250
Nissewaard	SPSPE02858	Verkeerseducatie 2014 Spijkenisse SPSPE02858	VV	9.500
Totaal Nissewaard				**713.250**
Ridderkerk	RIRIF02859	Fietsvoorz. Rijnsingel-Kievitsweg - route 9 RIRIF0	FKM	209.500
Ridderkerk	RIRIF03048	Reconstructie kruispunt Donkerslootweg-Vlietlaan -route 03/497	FKM	204.500
Ridderkerk	RIRIH02546	Haltetoegankelijkheid 2011 RIRIH02546	OV	16.000
Ridderkerk	RIRIH02869	Haltetoegankelijkheid 2014 Ridderkerk RIRIH02869	OV	54.000
Ridderkerk	RIRIH03020	Haltetoegankelijkheid Ridderkerk 2015	OV	15.000
Ridderkerk	RIRIE03054	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015	VV	6.500
Totaal Ridderkerk				**505.500**
Rotterdam	RDRDM01098	P+R Kralingse Zoom RDRDM01098	FKM	250.000
Rotterdam	RDRDC02577	Regionale P+R verwijzing RDRDC02577	FKM	300.250
Rotterdam	RDRDC02743	FidK, Station Blijdorp RDRDC02743	FKM	5.000
Rotterdam	RDRDF02418	Fietsvoorz Proveniersplein RDRDF02418	FKM	47.500
Rotterdam	RDRDF02683	Fietsvoorzieningen Hoofdweg en Koningslaan RDRDF02	FKM	343.000
Rotterdam	RDRDF02691	Fietspad G.K. van Hogendorpweg (sfr) RDRDF02691	FKM	196.750
Rotterdam	RDRDF02692	Fietspad Rosestraat - Roentgenstraat (F16) RDRDF02	FKM	27.000
Rotterdam	RDRDF02726	Fietspad Stieltjesplein (F16) RDRDF02726	FKM	102.000
Rotterdam	RDRDF02727	Fietspad Havenspoorpad RDRDF02727	FKM	400.000
Rotterdam	RDRDF02729	Fietspad Posthumalaan - route 5 RDRDF02729	FKM	37.250
Rotterdam	RDRDF02749	Fietspad Stadionlaan- Sportlaan RDRDF02749	FKM	175.250
Rotterdam	RDRDF02750	Fietspad Volgerweg RDRDF02750	FKM	178.000
Rotterdam	RDRDF02837	Fietspad Groene Kruisweg (BB) RDRDF02837	FKM	45.500

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Rotterdam	RDRDF02838	Fietspad Maashaven o.z. (BB)	FKM	68.000
Rotterdam	RDRDF02839	Fietsoversteken Kralingse Zoom (BB) RDRDF02839	FKM	26.000
Rotterdam	RDRDF02840	Fietsstraat Schulpweg (BB) RDRDF02840	FKM	65.250
Rotterdam	RDRDF02842	Fietsverbinding G.J. de Jonghweg RDRDF02842	FKM	101.500
Rotterdam	RDRDF02865	Fietsverbinding Parkhaven	FKM	309.000
Rotterdam	RDRDF02875	Molenvliet - route 484 RDRDF02875	FKM	20.500
Rotterdam	RDRDF02879	Fietspad Rochussenstr. zuidzijde - route 420 RDRDF	FKM	22.750
Rotterdam	RDRDF02880	Fietspad Park 16-hoven Overschiese Kleiweg fase1 (	FKM	79.500
Rotterdam	RDRDF02881	Fietspad Crooswijkseweg - route 511RDRDF02881	FKM	28.250
Rotterdam	RDRDF02904	Schakel Sydneystraat - Polderdwarsweg	FKM	460.500
Rotterdam	RDRDF03050	Pleinweg Zuidzijde - route 2	FKM	229.500
Rotterdam	RDRDK02636	Fiets in de keten Prins Alexander RDRDK02636	FKM	138.500
Rotterdam	RDRDK02637	Fiets in de keten Noord RDRDK02637	FKM	1.000
Rotterdam	RDRDK02641	Fiets in de keten Kralingen-Crooswijk RDRDK02641	FKM	10.500
Rotterdam	RDRDK02744	FidK, OV-haltes Oostpl. Eendr.pl. Dijkz, Leuveh. C	FKM	17.000
Rotterdam	RDRDK02745	FidK, Willemsbrug-Prinsendam-Wilhelminaplein (BB)R	FKM	17.000
Rotterdam	RDRDK02747	FidK, Meijersplein-Melanchtonweg-Bushalte Schelpwe	FKM	65.500
Rotterdam	RDRDK02857	Fietsenstalling station R'dam Blaak RDRDK02857	FKM	327.500
Rotterdam	RDRDP02686	Fietsparkeren metrostation Kralingse Zoom (BB) RDR	FKM	87.500
Rotterdam	RDRDP02728	Fietstrommels Rotterdam 2013 RDRDP02728	FKM	69.500
Rotterdam	RDRDR01649	Tijdelijke P+R Kralingse Zoom RDRDR01649	FKM	75.700
Rotterdam	SRSRR02363	Pilot P+R doelgroep Slinge en Alexander SRSRR02363	FKM	74.216
Rotterdam	RDRDM02050	Tramsporen remise Beverwaard RDRDM02050	OV	5.357.558
Rotterdam	RDRDO02843	Verbreden tramperrons R'dam CS RDRDO02843	OV	40.000
Rotterdam	RDRDO02845	Doorstr. OV Str.w.-Ceintuurb. en adapt. RDRDO02845	OV	113.000
Rotterdam	RDREM02724	Gem.Rdam inpassingontw. toegankelijke tramhaltes R	OV	1.320
Rotterdam	SRSRM02543	Aanpassing keerlus Marconiplein SRSRM02543	OV	37.774
Rotterdam	SRSRM02561	Engineering Keizerswaard SRSRM02561	OV	200.000
Rotterdam	SRSRM02564	Keizerswaard SRSRM02564	OV	2.278.746
Rotterdam	SRSRM02590	Keerlus Marconiplein SRSRM02590	OV	1.881.961
Rotterdam	SRSRM02755	Vertragingskosten keerlus Marconiplein SRSRM02755	OV	87.203
Rotterdam	SRSRM02765	Binnenlus Keizerswaard (garants.mat.kst) SRSRM0276	OV	1.378.978
Rotterdam	SRSRO02805	Doorstroming OV & Proef lijn 21/24 SRSRO02805	OV	2.443
Rotterdam		Toegankelijkheid bushaltes SRR	OV	6.456
Rotterdam	RDRDH02684	Haltetoegankelijkheid Beverwaardseweg RDRDH02684	OV	48.000
Rotterdam	RDRDH02812	Toegankelijke bushaltes ML Kingweg RDRDH02812	OV	15.000
Rotterdam	RDRDO02398	Herinr busstation Rdam Alex. RDRDO02398	OV	87.000
Rotterdam	RDRDO02656	Verkenning stedenbaanstation Stadionpark (BB) RDRD	OV	168.000
Rotterdam	RDRDO02685	Doorstroming OV maatregel 440 bushalte Rijnhaven (	OV	32.000
Rotterdam	RDRDO02690	Bochtaanpassing Heemraadssingel-Mathenesserlaan (B	OV	3.000
Rotterdam	RDRDO02819	Programma NTOV - versnelling OV lijnen RDRDO02819	OV	86.590
Rotterdam	RDRDO03012	Nieuwe bushaltes dienstregeling 2015 RDRDO03012	OV	146.000
Rotterdam	RDRDF02731	Fietsverkeer Kralingen-Feijenoord (BB)	VMVS	1.010.750
Rotterdam	RDRDM02054	Pettendijk BDU deel RDRDM02054	VMVS	461.366
Rotterdam	RDRDC02848	P+R bewegwijz. op A- en N-wegen (QWRV) (herz) RDRD	VMVS	377.700
Rotterdam	RDRDD02366	Dynamische routebegeleiding (ind 2e fase) RDRDD02366	VMVS	1.985.100
Rotterdam	RDRDD02761	Verb. functioneren verkeerscentrales R'dam (BB-42A	VMVS	205.000
Rotterdam	RDRDD02816	Open verkeersdata 44c (BB) RDRDD02816	VMVS	16.500
Rotterdam	RDRDD02852	5 DRIPS in Capelle, Krimpen, Vdingen & S'dam 42b	VMVS	186.500
Rotterdam	RDRDD02888	Verb. funct. verkeersreg.centr. 42B (BB) verkeersc	VMVS	9.750
Rotterdam	RDRDD02900	Verb. funct. verk.reg.centr.42B (BB), kopp.cameras	VMVS	11.000
Rotterdam	RDRDD03026	Tekstdisplays, beter Benutten maatregel 46	VMVS	136.000
Rotterdam	RDRDD03035	verb. funct. verk.centrales BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMVS	27.000
Rotterdam	RDRDV02878	Blackspot 2e Rosestraat - Colosseumweg RDRDV02878	VMVS	134.000
Rotterdam	RDRDW02618	Ontsluiting Nesselande 4e fase RDRDW02618	VMVS	1.000.000
Rotterdam	RDRDW02695	Aanleg ventweg Vierhavenstraat RDRDW02695	VMVS	293.250
Rotterdam	RDRDX02404	Inwinnen reistijdgeg A15 corri RDRDX02404	VMVS	49.600
Rotterdam	SRSRD02850	Regelscenarios BB 37C, 42B en 46	VMVS	47.747
Rotterdam	RDRDV03065	30km/uur gebied Stadsdriehoek Laurenskwartier	VV	30.000
Rotterdam	RDRDE02559	Verkeerseducatie Rotterdam 2012 RDRDE02559	VV	75.000
Rotterdam	RDRDE02710	Verkeerseducatie Rotterdam 2013 RDRDE02710	VV	50.000
Rotterdam	RDRDE02811	Verkeerseducatie Rotterdam 2014 RDRDE02811	VV	50.000
Rotterdam	RDRDE03030	Verkeerseducatie Rotterdam 2015	VV	63.750
Rotterdam	RDRDV00994	Blackspot Pleinw-Wolphaertsb. RDRDV00994	VV	7.500
Rotterdam	RDRDV01904	3 Blackspots Hillelaan RDRDV01904	VV	153.100
Rotterdam	RDRDV02228	DV weginr Burg Baumannlaan RDRDV02228	VV	150.600
Rotterdam	RDRDV02252	Blackspot Olympiaweg-Smeetl.w. RDRDV02252	VV	66.000
Rotterdam	RDRDV02391	30 km Groenenhagen RDRDV02391	VV	37.500
Rotterdam	RDRDV02517	RBlackspot Spinozaweg-Smeetlandseweg DRDV02517	VV	54.250
Rotterdam	RDRDV02520	Blackspot Laan op Zuid/Lodewijk Pincoffsweg RDRDV0	VV	214.500
Rotterdam	RDRDV02521	Blackspot Boezemweg-Warande RDRDV02521	VV	52.000
Rotterdam	RDRDV02530	Blackspot Giessenweg/Industrieweg RDRDV02530	VV	79.500
Rotterdam	RDRDV02701	Spinozaweg herprofileren en saneren blackspots RDR	VV	317.250
Rotterdam	RDRDV02741	Blackspot Dortse- Mjnsherenlaan- Puttershoekstr.	VV	6.500
Rotterdam	RDRDV02742	Blackspot Groeninx van Zoelenlaan - Akkeroord RDRD	VV	37.000

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Rotterdam	RDRDV02746	Blackspot Mathenesserdijk - Mathenesserbrug - Math	VV	53.000
Rotterdam	RDRDV02748	Blackspot Groene Kruisweg RDRDV02748	VV	231.750
Rotterdam	RDRDV02751	Blackspot Dorpsweg - Fuutstraat (BS) RDRDV02751	VV	439.500
Rotterdam	RDRDV02754	Blackspot President Rooseveltweg-Marshallweg RDRDV	VV	281.000
Rotterdam	RDRDV02882	Blackspot kruising Motorstraat-Strevelsweg	VV	15.750
Rotterdam	RDRDV03024	BS Pascallweg-Catullusweg RDRDV03024	VV	49.000
Totaal Rotterdam				**24.838.908**
Schiedam	SCSCF01479	Fietspaden 's-Gravelandseweg-Noord SCSCF01479	FKM	85.500
Schiedam	SCSCF02660	Fietspad 's-Gravelandseweg-Schievestte (route 414)	FKM	68.500
Schiedam	SCSCF02760	Poldervaartroute (excl.A20 Passage) (BB) SCSCF0276	FKM	1.405.000
Schiedam	SCSCF02806	Poldervaartroute A20 passage (BB) SCSCF02806	FKM	660.500
Schiedam	SCSCO02702	Tramplus Proveniersbrug + fietspad 's Gravelandsew	FKM	131.000
Schiedam	SCSCP02138	Fietsstalvoorzieningen 2008 SCSCP02138	FKM	33.000
Schiedam	SCSCC02756	Stedelijke distributie Schiedam (QMRV) SCSCC02756	VMMS	72.000
Schiedam	SCSCV01462	Fietspad Nieuw Mathenessestraat SCSCV01462	VV	857.000
Schiedam	SCSCV01914	Rotonde Nieuwlandplein SCSCV01914	VV	138.100
Schiedam	SCSCV02180	Verkeerseducatie 2008 SCSCV02180	VV	2.506
Totaal Schiedam				**3.453.106**
Vlaardingen	VLVLD03009	37C/42B systeemkoppeling Vlaardingen	VMMS	36.500
Vlaardingen	VLVLD03010	42B Plaatsing camera's (BB)	VMMS	72.500
Vlaardingen	VLVLD03036	Verb. funct. verk.centrales BB42 keerscenario	VMMS	18.000
Vlaardingen	VLVLE02872	Verkeerseducatie Vlaardingen 2014 VLVLE02872	VV	6.500
Vlaardingen	VLVLD03068	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2015 VLVLH03068	OV	200.000
Vlaardingen	VLVLV02535	Schoolzones 2011 VLVLV02535	VV	19.500
Totaal Vlaardingen				**353.000**
Westvoorne	WWWE02834	Verkeersleerkracht Westvoorne WWWE02834	VV	6.500
Totaal Westvoorne				**6.500**
De Verkeersonderneming	SRVOX	Beter Benutten Vervolg, diversen	VMMS	2.309.377
De Verkeersonderneming	SRVOX	Beter Benutten, diversen	VMMS	3.233.475
Totaal De Verkeersonderneming				**5.542.852**
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDF02889	BS en fietspad Waalhaven Oostzijde	FKM	181.500
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDO02663	Pers.vervoer over water in Stadshaven HBRDO02663	OV	76
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDO02861	Pers.vervoer over water in stadsh. 2014 HBRDO02861	OV	153.789
Havenbedrijf Rotterdam	HBRWD02896	Realisatie Handhavings- en controlelocatie Tweedweg Rotterdam 43a (BB)	VMMS	72.000
Totaal Havenbedrijf Rotterdam				**407.365**
ProRail	SRSRP02593	Fietsparkeervoorzieningen bij OV-knooppunten (3e t	FKM	277.000
ProRail	SRSRP02717	ProRail VAT-kst fietsenstalling R'dam Alexander SR	FKM	50.000
ProRail	SRSRP02807	Fietsparkeervoorz. bij OV knooppunt (4e tranche) S	FKM	374.500
Totaal ProRail				**701.500**
Provincie Zuid-Holland	ZHLAF01963	Fietsr.Noordeindse-Klwijkseweg ZHLAF01963	FKM	678.900
Provincie Zuid-Holland	ZHLAF01964	Fietsroute Noordeindseweg ZHLAF01964	FKM	1.508.059
Provincie Zuid-Holland	ZHRDF02480	Fietspad DOP NOAP zuidzijde ZHRDF02480	FKM	416.500
Provincie Zuid-Holland	ZHWVF00915	Fietspad langs N496 Westvoorne ZHWVF00915	FKM	826.000
Provincie Zuid-Holland	ZHZHF02845	Fietspad N492 (F581) Rotterdam-Hoogvliet (BB) ZHZH	FKM	299.000
Provincie Zuid-Holland	ZHZHM02436	N57/N218 ongelijkvloerse kruising ZHZHM02436	VMMS	1.994.600
Provincie Zuid-Holland	ZHZHD03004	42B verb. funct. verk.centrales syst.kopp. PZH BB	VMMS	54.500
Provincie Zuid-Holland	ZHWV00918	N218 Rotonde Kleidijk/Brielsew ZHWV00918	VV	150.396
Totaal Provincie Zuid-Holland				**5.927.955**
RET NV	RERDO02275	Tramplus Ridderkerklijn RERDO02275	OV	514.625
RET NV	REREM	Toegankelijke tramhaltes (diverse projecten)	OV	3.504.000
RET NV	REREM02762	Stadstram voorfinanciering engineering	OV	174.200
RET NV	RERECO2830	Doorstr. OV: proef rijtijdverk. 21/24 RERECO2830	OV	257.750
RET NV	SRSRM02564	RET Stedin Keizerswaard SRSRM02564	OV	28.144
RET NV	RERECO2736	Doorstromingsmaatregelen OV locatie Eendrachtsweg	VMMS	58.000
Totaal RET NV				**4.536.719**
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWR02893	P+R verw.syst. afk. B&O RWRWR02893	FKM	1.848.000
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWR02894	P+R clusterborden realisatie (QMRV) RWRWR02894	FKM	1.848.500
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWD02720	Incidentmanagement (43) en CAR (BB) RWRWS02720	VMMS	67.500
Totaal Rijkswaterstaat Z-H				**3.764.000**
Waterschap Hollandse Delta	HDSPF01847	Fietsroute Aaldijk-Spui HDSPF01847	FKM	431.500
Waterschap Hollandse Delta	HDHDD03013	Beter Benutten maatregel 37C en 42B (BB)	VMMS	37.000
Waterschap Hollandse Delta	HDHDD03039	Verb. funct. verk.centr. afk.b&o Bb maatregel 37C en 42B	VMMS	4.901
Totaal Waterschap Hollandse Delta				**473.401**
Arcadis/DTV/Prologistics	SRSRD02808	Regelscenarios BB 37C, 42B en 46	VMMS	83.766
Bleizo	SRSRW02485	Laan van Mathenesse SRSRW02485	VMMS	300.000
Diverse opdrachtnemers	SRSRE02814	BOB, verkeerseducatie	VV	4.348
Gemeente Zwijndrecht	ZWZWF02733	Fietsverbinding Brugweg (F16) ZWZWF02733	FKM	120.000
NBd Nationale Bewegwijzeringsdienst	SRSRF03018	Bewegwijzering F16	FKM	3.146
Stadsgewest Haaglanden	SRSRD02835	BB pakket 37A, 44B, 37D en Bereik! 2014 (BB) SRSRD	VMMS	445.000
Openstaande verplichtingen kleine projecten SR				**55.319.144**

Bijlage B3 Aanmeldingen

In 2015 hebben gemeenten en andere partijen nieuwe aanmeldingen voor subsidie ingediend. In november en december is een ronde geweest die zich voornamelijk richtte op aanmeldingen voor het jaar 2017.

In het eerste kwartaal van 2016 is een opschoonactie gehouden waarbij het aantal aanmeldingen binnen de voormalige regio SGH met een kleine € 15 miljoen is teruggebracht. De aanmeldingen zijn verder gefaseerd over een periode van 5 jaar. De aanmeldingen die in het eerste kwartaal van 2016 zijn beschikt, zijn nu ondergebracht in bijlage B2.

CONCEPT

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Den Haag	DG69	juni-09	Kempstraat	VV	400.000	200.000		200.000			
Den Haag	HGL202	april-10	Fietspad Finnenburg	FKM	850.000	425.000	425.000				
Den Haag	DG75	februari-11	Schoolroutes en schoolomgeving, diverse lokaties cluster UVP12-13	VV	131.120	65.560	65.560				
Den Haag	DG76	juni-11	Willem de Zwijgerlaan	VV	660.000	495.000				495.000	
Den Haag	QW3016	januari-12	P&R Forepark	FKM	806.987	368.487	368.487				
Den Haag	QW3010/HGL451	januari-12	Verbeteren fiets sterroute Scheveningen	FKM	4.459.731	2.593.731		2.593.731			
Den Haag	BB16b/HGL450	15FDG007	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld	FKM	3.200.000	2.336.134	774.000	1.562.134			
Den Haag	HGL087	februari-13	Fietspad spoortunnel Hildebrandplein	FKM	290.000	140.000	140.000				
Den Haag	HGL828	februari-13	Fietsparkeren binnenstad Den Haag (cluster)	FKM	1.750.000	170.000		170.000			
Den Haag	HGL464	februari-13	Fietsvoorzieningen Bankastraat	FKM	1.000.000	500.000	500.000				
Den Haag	HGL067	februari-13	Toeleidend fietspad fietsviaduct A4 - Westvlietweg	FKM	1.500.000	500.000				500.000	
Den Haag	HGL409	februari-13	Vrijliggend fietspad Madesteinweg	FKM	3.000.000	1.500.000		1.500.000			
Den Haag	HGL??	maart-13	Fietsvoorzieningen Zuiderparklaan	FKM	3.600.000	1.600.000	1.600.000				
Den Haag	HGL270	maart-14	Fietsvoorzieningen Spoorlaan	FKM	500.000	250.000			250.000		
Den Haag	DG98	maart-14	Herinrichting kruispunt Berensteinlaan / Hengelolaan	VV	300.000	150.000	150.000				
Den Haag	DG99	maart-14	Herinrichting kruispunt Maartensdijklaan / Meppelweg	VV	300.000	150.000	150.000				
Den Haag	HGL388	april-14	Fietsvoorzieningen Stationsweg en Wagenstraat (sterfietsroute Rijswijk)	FKM	1.500.000	750.000		375.000	375.000		
Den Haag	HGL??	december-14	Kwaliteit fietspaden 2015 (cluster)	FKM	700.000	350.000	350.000				
Den Haag	HGL289/838	juni-15	Fietsvoorzieningen smalle deel Laan van Meerdervoort	FKM	2.350.000	900.000	450.000	450.000			
Den Haag	HGL077/838	juni-15	Fietsvoorzieningen smalle deel Javastraat	FKM	1.400.000	445.620	445.630				
Den Haag	DG103	oktober-15	Kinderen Anders Naar School (KANS) 2016	VV	10.000	5.000	5.000				
Den Haag	DG101	oktober-15	Veilig leren Fietsen 2016	VV	100.500	50.250	50.250				
Den Haag	DG102	oktober-15	Verkeersparcours 2016	VV	42.000	21.000	21.000				
Den Haag	SGH	december-15	Biking 2 school 2016	VV	70.000	35.000	35.000				
Den Haag	SGH	december-15	Kinderen Anders Naar School (KANS) 2017	VV	10.000	5.000		5.000			
Den Haag	SGH	december-15	Veilig leren Fietsen 2017	VV	100.500	50.250		50.250			
Den Haag	SGH	december-15	Verkeersparcours 2017	VV	42.000	21.000		21.000			
Den Haag	SGH	december-15	Biking 2 school 2017	VV	70.000	35.000		35.000			
Den Haag	SGH	december-15	Pilot Haagsche stadsfiets A naar B	FKM	50.000	25.000	25.000				
Den Haag	SGH	15FDG008	Laan van Meerdervoort (ts Azaleaplein en Thorbeckelaan)	FKM	6.050.000	1.380.000	1.380.000				
Den Haag	SGH	12FDG007	knooppuntontwikkeling DHC - fietsparkeren deel 2 (BB21)	FKM		1.425.062	712.531	712.531			
Den Haag	HGL492	maart-15	Fietsstroken Waalsdorperweg	FKM	850.000	200.000		200.000			
Den Haag	HGL493	juni-15	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld; 2e tranche	FKM	3.250.000	825.000			825.000		
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Scheveningseweg	FKM	400.000	200.000		200.000			
Den Haag	SGH	december-15	Kwaliteit fietspaden	FKM	900.000	300.000		300.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Benoordenhoutseweg	FKM	1.000.000	200.000		200.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Soestdijksepleln	FKM	2.200.000	750.000		750.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen spoorwegonderdoorgangen Binckhorstlaan	FKM	500.000	150.000		150.000			
Den Haag	SGH	december-15	Blackspot Kraayensteinlaan – Margaretha van Hennebergweg	VV	250.000	125.000	125.000				
Den Haag	SGH	december-15	Ophoging aanmelding Madesteinweg (additioneel)	FKM	2.425.000	500.000		500.000			
Den Haag	SGH	december-15	Ophoging aanmelding Kempstraat (additioneel)	VV	600.000	220.000		220.000			
Den Haag	SGH	januari-16	Schoolomgevingen 2016/2017	VV	500.000	250.000	100.000	150.000			
Den Haag	SGH	januari-16	Blackspot aanpak 2017	VV	400.000	200.000		200.000			
Totaal Den Haag						**20.862.095**	**7.872.458**	**10.544.647**	**1.450.000**	**995.000**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Mijnbouwstraat	VM/VS	468.000	234.000					234.000
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Poortlandplein	VM/VS	1.324.840	710.000					710.000
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Zuidplantsoen	VM/VS	910.000	400.000					400.000
Delft	DT50	maart-13	Fietsstroken Dijkhoornsweg	FK/M	60.000	30.000	30.000				
Delft	BB31	jul-13	Vernieuwend fietsparkeren Delft (BB31)	FK/M	100.000	20.000	20.000				
Delft	BB17a/QW3013/HGL8	maart-14	Innovatief modulair fietsparkeren stationsgebied Delft 17a, b, f	FK/M	3.865.000	1.997.343		1.997.343			
Delft	SGH	15VDT001	Kruising Westlandseweg - Papsouweselaan	VM/VS	1.760.000	1.115.000	1.115.000				
Delft	64	maart-14	Verbeteren autobewegwijzering Delft (westelijk deel)	VM/VS	140.000	70.000	70.000				
Delft	QW3009/DT63/HGL48	april-14	Herinrichting Reinier de Graafweg	VM/VS	7.401.000	3.062.111		3.062.111			
Delft	BBV	april-14	Aanleg fietsstraat Abtwoudseweg (naar BBV)	VV	562.500						
Delft	BBV	maart-15	Fietsoversteek kruispunt Prinses Beatrixlaan - Westlandseweg (naar BBV)	FK/M	80.000						
Delft	BBV	maart-15	Fietsstraat Hoolkade/ Zuideinde (naar BBV)	FK/M	320.000						
Delft	HGL496/073	maart-15	Verbreden brom-/fietspad Prinses Beatrixlaan	FK/M	81.000	35.000	35.000				
Delft	SGH	december-15	Fietsstrook Havenstraat tegenrichting	FK/M	70.000	35.000		35.000			
Delft	SGH	december-15	Herinrichten Brasserskade	FK/M	120.000	90.000		90.000			
Delft	SGH	december-15	Verplaatsen tramhalte Martinus Njhofflaan	OV	80.000	30.000		30.000			
Delft	SGH	december-15	Verbeteren autobewegwijzering Delft, deel 3, objectbewegwijzering	VM/VS	60.000	30.000		30.000			
Delft	SGH	december-15	Herinrichten Julianalaan (westzijde)	VM/VS	78.000	39.000		39.000			
Totaal Delft						**7.897.454**	**1.270.000**	**5.283.454**	**-**	**-**	**1.344.000**
Leidschendam-Voorburg	LG27/LG025	februari-13	Verbindingsweg Stompwijk	VV	7.452.000	539.250	539.250				
Leidschendam-Voorburg	LG026/LG28	april-14	Reconstructie Kolfschotenlaan / Veurs college	VV	200.000	150.000	150.000				
Leidschendam-Voorburg	HGL834/BB2	april-14	Fietsenstalling RandstadRail station Leidschendam-Voorburg	FK/M	464.000	232.000	232.000				
Leidschendam-Voorburg	HGL374	april-14	Fietspaden Mgr. Van Steelaan	FK/M	150.000	75.000	75.000				
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietspaden tegels omzetten naar asfalt	FK/M	310.000	155.000		155.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietsparkeren Randstadrail station Voorburg 't Loo	FK/M	116.000	58.000		58.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietsverbinding Weigelia	FK/M	350.000	175.000		175.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Verkeersmaatregelen Damplein	VV	100.000	50.000		50.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Herinrichting Nieuwstraat te Leidschendam	VV	650.000	25.000		25.000			
Totaal Leidschendam-Voorburg						**1.459.250**	**996.250**	**463.000**	**-**	**-**	**-**
Midden-Delfland	HGL462/MB09	januari-13	Fietspad Molenlaan	FK/M	90.000	90.000	90.000				
Midden-Delfland	MD18/HGL468	maart-13	Oversteek Lotsweg bij Woudseweg	VV	100.000	75.000	75.000				
Midden-Delfland	MD021/MD20	februari-14	Herinrichting Woudseweg tot 30km-weg	VV	650.000	325.000	162.500	162.500			
Midden-Delfland	HGL412	maart-14	Fietspad A4	FK/M	150.000	75.000	37.500	37.500			
Midden-Delfland			opgave opschonen aanmeldingen (stand per 11 april 2016)		-160.000	-160.000	-160.000				
Totaal Midden-Delfland						**405.000**	**205.000**	**200.000**	**-**	**-**	**-**
Pijnacker-Nootdorp	HGL422/PP039	november-10	Fietspad Laan van Nootdorp-Sportparkweg	FK/M	150.000	112.500	56.250	56.250			
Pijnacker-Nootdorp	HGL131	maart-12	Fietspad Keijzershof fase 2 definitief	FK/M	200.000	100.000			100.000		
Pijnacker-Nootdorp	HGL453	mei-12	Fietspad Laan van Ruyven - Ruyven	FK/M	225.000	112.500	56.250	56.250			
Pijnacker-Nootdorp	HGL452	mei-12	Fietspad Zuideindseweg-Wilgenweg	FK/M	400.000	200.000	200.000				
Pijnacker-Nootdorp	HGL047	mei-12	Fietsbrug en Fietspad Zuideindseweg Ruyven	FK/M	400.000	200.000	200.000				
Pijnacker-Nootdorp	HGL046d	april-13	Fietspad Ruyven - Ackerdijksweg	FK/M	500.000	250.000	125.000	125.000			
Pijnacker-Nootdorp	QW3003/HGL/PP	september-13	Kornkommerweg / Parallelweg overige maatregelen	VV	1.200.000	800.000	400.000			400.000	
Pijnacker-Nootdorp	HGL797	februari-14	Rood asfalt fietspad Delftsestraatweg	FK/M	325.000	162.500	162.500				
Pijnacker-Nootdorp	SGH	15FPP001	Fietspad Oostlaan-'s Gravenweg 4e fase	FK/M	320.000	125.000	125.000				
Pijnacker-Nootdorp	PP47	maart-15	Campagneborden verkeersveiligheid	VV	18.000	9.000	9.000				
Pijnacker-Nootdorp	PP48PP049	februari-15	Verkeersveiligheidsplan Pijnacker-Nootdorp, maatregelen 2016 (cluster)	VV	120.000	90.000	90.000				
Pijnacker-Nootdorp	SGH	december-15	30 km/u- zone Berken- en Bornenbuurt	VV	750.000	110.279		110.279			
Totaal Pijnacker-Nootdorp						**2.271.779**	**1.424.000**	**347.779**	**100.000**	**400.000**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Rijswijk	SGH	15TRK001	Verbeteren trambeinvloeding Rijswijk BB23c2	OV	361.457	361.457	361.457				
Rijswijk	M017	november-13	Bushaltes Rijswijk cluster 2014 fase V	OV	175.750	110.976		110.976			
Rijswijk	RK16	april-14	Verkeersveiligheid Huis te Landelaan/ Laan van Zuidhoorn	VV	40.000	20.000	20.000				
Rijswijk	HGL799	april-14	Sterroute 4 fiets in asfalt - Rembrandtkade deel 2	FKM	200.000	100.000		100.000			
Rijswijk	HGL798	april-14	Sterroute 4 fiets in asfalt - Steenlaan	FKM	300.000	150.000		150.000			
Rijswijk	RK21	april-14	Verkeersveilige inrichting hoofdwegen Rijswijk B. Generaal Spoorlaan	VV	3.025.000	600.000		600.000			
Rijswijk	SGH	15FRK003	Fietsroute langs de Vliet - Jaagpad / Huis te Hoornkade tot Pasgeld	FKM	1.678.000	414.000	414.000				
Rijswijk	SGH	15MRK001	DVM Zuidvleugel Wegkantsystemen: optimalisatie VRI's deel 2 (BB27a3)	VM/VS	357.098	164.295	164.295				
Rijswijk	SGH	15VRK001	Verkeersveilige inrichting hoofdwegen Rijswijk A. Herinrichting Treubstraat	VV	378.717	250.000	250.000				
Rijswijk	SGH	15VRK002	Wijkontsluiting stationskwartier incl Kiss&Ride schoolzone	VV	435.000	100.000	100.000				
Rijswijk	SGH	september-15	Veilige schoolomgeving 2016-2017	VV	91.940	45.970	45.970				
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Van Rijnweg t/m Beatrixlaan (RijswijkBuiten - Oude Zwethpad)	FKM	340.000	170.000					170.000
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Lange Kleiweg t/m fietstunnel spoor (RijswijkBuiten - Oude Zwethpa	FKM	340.000	170.000				170.000	
Rijswijk	SGH	december-15	Fietsstraat Kloosterlocatie (RijswijkBuiten - HPS RijswijkBuiten)	FKM	280.000	140.000			140.000		
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Laan van 't Haantje (RijswijkBuiten - HPS RijswijkBuiten) fase 1 2 3	FKM	1.585.000	792.500		180.000		612.500	
Rijswijk	SGH	december-15	Fietstunnel fietspad Prinses Beatrixlaan - Lange Kleiweg (onder spoor)	FKM	4.300.000	2.150.000				2.150.000	
Totaal Rijswijk						**5.739.198**	**1.355.722**	**1.140.976**	**140.000**	**2.932.500**	**170.000**
Wassenaar	WR07	juni-09	Inrichten 60 km/u wegen	VV	232.000	50.000	50.000				
Wassenaar	45	juni-11	Sluipverkeer Kerkehout/Kokhoornlaan	VM/VS	400.000	200.000	200.000				
Wassenaar	55	juli-11	Asfalteren Storm van 's Gravesandeweg	VV	350.000	145.000	72.500	72.500			
Wassenaar	HGL458	mei-12	Fietsoversteek Hogeboomsweg/Jaagpad	FKM	50.000	25.000	25.000				
Wassenaar	WR21/061	april-13	Verhoogde fietsstrook Van Zuylen van Nijeveltstraat	VV	450.000	337.500	337.500				
Wassenaar	WR19/HGL471	april-13	Waalsdorperlaan Duurzaam Veilig	FKM	900.000	675.000	675.000				
Wassenaar	56	april-14	Fietsmaatregelen centrum	FKM	150.000	75.000	75.000				
Wassenaar	WR15/054	februari-15	Inrichten veilige schoolzones (cluster)	VV	141.800	91.559	91.559				
Wassenaar	064/HGL495	maart-15	Verkeersveiligheid en bereikbaarheid fiets Buurtweg	FKM	750.000	375.000	375.000				
Totaal Wassenaar						**1.974.059**	**1.901.559**	**72.500**	**-**	**-**	**-**
Westland	HGL402	april-10	Poelzone, fietsbruggen (Vlotwatering) (cluster)	FKM	744.282	372.141	372.141				
Westland	HGL401	april-10	Poelzone, fietspad N211 - Neuwe Water (cluster)	FKM	1.708.930	726.535	267.028	459.508			
Westland	HGL074	juni-11	Aanleg fietspad en fietsbrug Zwethzone deelprjecten 5a en 5b (fase 2)	FKM	280.000	140.000	140.000				
Westland	WD34/WD010	februari-12	School-thuisroute Arckelweg	VV	300.000	150.000	150.000				
Westland	WD30	februari-12	Fietsvoorzieningen Lange Kruisweg	VV	1.008.000	504.000	504.000				
Westland	BB23d3/AI016/M025	juli-12	Fietsenstallingen bij bushaltes in Westland BB23d (fase 3 = restant)	OV	40.593	40.593	40.593				
Westland	WD011	maart-13	2e Verkeersontsluiting bedrijventerrein Teylingen te 's-Gravenzande	VV	1.225.000	612.500		612.500			
Westland	SGH		Kruising Boomaweg - Mblenweg	VV	324.066	162.033	162.033				
Westland	WD42	maart-13	Verkeersmaatregelen Boomawatering (cluster)	VV	2.569.163	499.803	499.803				
Westland	WD47/HGL483	maart-14	Aanleg rotonde kruising Haagweg / Mblenweg	VV	1.260.000	945.000	945.000				
Westland	WD45	maart-14	N223-Noordlierweg/Oostbuurtseweg, incl. verbreding Noordlierweg	VV	630.000	315.000	315.000				
Westland	WD44	maart-14	Rotonde Coldenhovelaan / Herenlaan	VV	909.000	454.500		454.500			
Westland	WD49	april-14	School-thuisroute 3e fase (Cluster)	VV	604.303	302.151	302.151				
Westland	WD016	maart-15	Bochtverbreding en aanleg uitwijkstroken Noordlierweg	VV	650.000	325.000	325.000				
Westland	WD017	maart-15	Kleine verkeersaanpassingen centrum Kwintsheul	VV	44.000	22.000	22.000				
Westland	SGH	december-15	School thuis route (cluster 4)	VV	700.000	350.000		350.000			
Westland	SGH	december-15	Aanpassingen kruispunt Kruisbroekweg / Kruisweg	VV	220.000	165.000	165.000				
Totaal Westland						**6.086.257**	**4.209.749**	**1.876.508**	**-**	**-**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Zoetermeer	68	mei-10	Ontsluitingsweg Nutricia	VV	500.000	250.000			250.000		
Zoetermeer	90	maart-13	Kruising Europaweg / Aziëweg / Australiëweg	VMMS	105.000	52.500		52.500			
Zoetermeer	ZR71	april-13	Australiëweg tussen Van Aalstlaan en Aziëweg	VV	25.000	12.500		12.500			
Zoetermeer	ZR73/HGL473	april-13	Kruising Europaweg / Denemarkenlaan	VV	100.000	75.000		75.000			
Zoetermeer	ZR74/084	april-13	Kruising Kadelaan / Zijdewerf	VV	300.000	225.000	225.000				
Zoetermeer	ZR75/085	april-13	Kruising Van Aalstlaan / Dumeelaan / Gaardedreef	VV	100.000	75.000		75.000			
Zoetermeer	ZR77/087	april-13	Kruising Van Aalstlaan / Van Aalstlaan	VV	350.000	262.500		262.500			
Zoetermeer	ZR76/086	april-13	Kruising Van Diestlaan / Van Aalstlaan	VV	300.000	225.000	225.000				
Zoetermeer	ZR72	april-13	Reconstructie schoolomgeving Annie M.G. Schmidtschool aan de Nesciohove	VV	200.000	100.000	100.000				
Zoetermeer	ZR79/089	april-13	Rotonde Aletta Jacobslaan / Hugo de Grootlaan / Willem Dreeslaan	VV	85.000	63.750	63.750				
Zoetermeer	CW3018f/HGL825	januari-14	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 2)	FKM	101.084	101.084	101.084				
Zoetermeer	ZR83/HGL479	maart-14	Maatregelen actieplan verkeersveiligheid	VV	100.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	HGL478/ZR82	maart-14	Nachtnet Fiets	FKM	200.000	150.000	150.000				
Zoetermeer	96	april-14	Aanpassen fietspaden rotonde Van Stolberglaan/ Paltelaan	FKM	90.000	50.000	50.000				
Zoetermeer	CW	oktober-14	Verbeteren afslag A12 Zoetermeer (afslag 6: Costweg)	VMMS	450.000	300.000	300.000				
Zoetermeer	ZR84/HGL480	januari-15	Uitvoering lokale aanpak veilig fietsen	FKM	100.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	SGH	december-15	Fietslessen 2016/2017	VV	45.000	22.500		22.500			
Zoetermeer	98	april-15	1e en 2e fase actualisatie bewegwijzering fietspaden	FKM	150.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	95	april-15	Aanpassen fietsoversteek 3e Stationsstraat/Pigmentsingel	FKM	80.000	40.000		40.000			
Zoetermeer	99	april-15	Afronden project bromfietsers op de rijbaan	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	102	april-15	Verhogen fietsoversteken rotonde J.J. van Rijweg/van Leeuwenhoeklaan	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	SGH	15FZR003	2e fase verwijderen obstakels in fietspaden / vervangen door fietsvriendelijke	FKM	87.444	43.730	43.730				
Zoetermeer	SGH	15FZR005	Fietsenstallingen bushaltes Zoetermeer	FKM	37.930	28.450	28.450				
Zoetermeer	SGH	15FZR006	Aanpassen fietsoversteek Vaartdreef/ Violiervaart	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	SGH	december-15	Reconstructie Franklinstraat-Wattstraat	VV	190.000	95.000		95.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	School-thuisroute	VV	50.000	25.000		25.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	Verhoogde fiets en voetgangersoversteken (attentieverhoging)	VV	300.000	150.000		150.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	Reconstructie Brusselstraat (fietsstraat)	FKM	75.000	37.500		37.500			
Zoetermeer	SGH	december-15	Rondje Meerpolder	FKM	250.000	125.000	125.000				
Totaal Zoetermeer						**2.809.514**	**1.712.014**	**847.500**	**250.000**	**-**	**-**
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Laan van NOI	FKM	1.900.000	950.000	950.000				
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Mariahoeve	FKM	512.000	256.000	256.000				
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Moerwijk	FKM	121.000	60.500		60.500			
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Rijswijk	FKM	849.000	424.500			424.500		
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Ypenburg	FKM	412.000	206.000				206.000	
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Zoetermeer oost	FKM	289.000	144.500					144.500
Totaal Prorail						**2.041.500**	**1.206.000**	**60.500**	**424.500**	**206.000**	**144.500**
Provincie Zuid-Holland	BB27b	januari-12	DVM Zuidvleugel Maatregelen Operationeel Verkeersmanagement BB27b	VMMS	312.297	143.683	143.683				
Provincie Zuid-Holland	BB15	jun-12	Centrale as Westland N213 (BB15)	VMMS	8.800.000	1.147.375		1.147.375			
Provincie Zuid-Holland	HGL269	maart-14	Fietspad Virulypad F227.5	FKM	900.000	450.000	450.000				
Provincie Zuid-Holland	HGL476	maart-14	Sterroute Voorburg/CBS	FKM	780.000	390.000	390.000				
Totaal Provincie Zuid-Holland						**2.131.058**	**983.683**	**1.147.375**	**-**	**-**	**-**
RWS	SGH	mei-12	DVM Zuidvleugel BermDRIPs RWS (BB27b2)	VMMS		249.622	249.622				
RWS	SGH	jan-12	Aansluiting A44 Flora-Holland	VMMS	9.250.000	3.000.000	3.000.000				
RWS	SGH	jan-12	Aansluiting A4-Leidschendam-Zoetermeerse Rijweg	VMMS	1.888.962	1.358.023	1.358.023				
Totaal RWS						**4.607.645**	**4.607.645**	**-**	**-**	**-**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Hoogheemraadschap Rijnland	SGH	december-15	Fietspaden Nieuwe Driemanspolder	FKM	3.200.000	540.000		540.000			
Totaal Hoogheemraadschap Rijnland						**540.000**	**-**	**540.000**	**-**	**-**	**-**
MRDH	MRDH	nov-15	Bleizo HOV-baan	OV	2.900.000	2.900.000			2.900.000		
Totaal MRDH						**2.900.000**	**-**	**-**	**2.900.000**	**-**	**-**
Haaglanden	SGH	mei-12	DRIS-panelen lokaal en regionaal OV op stations en P&Rs (BB25)	OV	700.000	700.000	700.000				
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten Fiets- en ketenmobiliteit	FKM	872.837	872.837	436.419	436.419			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DVM (regionaal, 100% subsidie)	VM/VS	2.903.156	2.903.156	1.451.578	1.451.578			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DVM (lokaal, 50% subsidie)	VM/VS	2.903.156	2.903.156	1.451.578	1.451.578			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten Verkeersveiligheid (educatie, per 1-10-2015)	VV	795.955	795.955	265.318	530.637			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten haltetoegankelijkheid	OV	1.300.000	1.300.000	500.000	800.000			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DRIS	OV	800.000	800.000	400.000	400.000			
Totaal Haaglanden						**10.275.105**	**5.204.893**	**5.070.212**	**-**	**-**	**-**
Gemeentelijke projecten	Delft	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Den Haag	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 566.662 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Leidschendam-Voorburg	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		25.751	25.751	12.876	12.876			
Gemeentelijke projecten	Midden-Delfland	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-6.060	-6.060	-	-6.060			
Gemeentelijke projecten	Pijnacker-Nootdorp	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Rijswijk	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 809.614 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Wassenaar	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 29.145 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Westland	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 465.907 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Zoetermeer	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		298.003	298.003	149.002	149.002			
Totaal Gemeentelijke projecten						**317.694**	**161.877**	**155.817**	**-**	**-**	**-**
Totaal aanmeldingen en reserveringen SGH						**71.777.608**	**33.110.851**	**27.210.267**	**5.264.500**	**4.533.500**	**1.658.500**

CONCEPT

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Albrandswaard	SR	dec-15	Realiseren fietsstraat Hoogvlietse Kerkweg	FKM	250.000	125.000		125.000			
Albrandswaard	SR	dec-15	Educatie en Infra verkeersveilige Schoolomgeving	VV	125.000	62.500		62.500			
Albrandswaard	SR	dec-15	30 km/h-gebiedWelhoeksedijk in Poortugaal	VV	100.000	50.000		50.000			
Albrandswaard	SR	dec-15	30 km/h-gebied Woonbuurt Valkensteyn in Poortugaal	VV	100.000	50.000		50.000			
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Albrandswaardsedijk route 10	FKM	50.000	25.000	25.000				
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Dorpsdijk - route 476	FKM	75.000	37.500	37.500				
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Tijsjesdijk - route 11	FKM	80.000	40.000	40.000				
Albrandswaard	SR	mei-15	Bewegwijzering P&R-metrostations Rhoon en Poortugaal	FKM	20.000	10.000	10.000				
Albrandswaard	SR	apr-15	Schoolroute Rotonde Albrandwaardseweg- Albrandswaardsedijk	VV	80.000	40.000	40.000				
Albrandswaard	SR	apr-15	Schoolomgeving Don Bosco school	VV	25.000	12.500	12.500				
Totaal Albrandswaard						**452.500**	**165.000**	**287.500**	**-**	**-**	**-**
Barendrecht	SR	dec-15	Verkeerseducatie 2016, 2017, 2018, 2019, 2020	VV	115.000	57.500	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500
Barendrecht	SR	dec-15	P+R NS Station Barendrecht	FKM	580.000	290.000		145.000	145.000		
Barendrecht	SR	dec-15	Fietsvoorziening en -plaatsen noordoost/west zijde NS station	FKM	750.000	750.000		750.000			
Barendrecht	SR	dec-15	Snelfietsroute F16 Bedrijventerrein oost	FKM	300.000	100.000	100.000				
Barendrecht	SR	dec-15	Fietsparkeren Station Barendrecht Zuidwest	FKM	425.000	212.500	212.500				
Totaal Barendrecht						**1.410.000**	**324.000**	**906.500**	**156.500**	**11.500**	**11.500**
Brielle	SR	apr-15	30 km/u-zone Rochus Meeuwiszoonweg	VV	355.000	6.250		6.250			
Brielle	SR	apr-15	30 km/u-zone Slagveld	VV	250.000	2.500		2.500			
Totaal Brielle						**8.750**	**-**	**8.750**	**-**	**-**	**-**
Capelle aan den Ijssel	SR	apr-15	Fietsstalling metrohalte Capelle Centrum	FKM	24.500	24.500	24.500				
Capelle aan den Ijssel	SR	apr-15	Fietsstalling metrohalte Slotlaan	FKM	21.000	21.000	21.000				
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Verbeteren fietsroute 429 Hoofdwegplein noord	FKM	-	49.000	49.000				
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Fietspad Slotlaan - nieuwe route	FKM	365.355	180.000		180.000			
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Fluiterlaan	VV	435.000	108.750		108.750			
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Reigerlaan	VV	871.000	217.750		217.750			
Capelle aan den Ussel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Meeuwensingel	VV	314.000	78.500		78.500			
Totaal Capelle aan den Ijssel						**679.500**	**94.500**	**585.000**	**-**	**-**	**-**
Hellevoetsluis	SR	dec-15	Schoolroute en oversteek Nelson Mandelalaan	VV	40.000	20.000		20.000			
Hellevoetsluis	SR	dec-15	30 km/uur-zone Bloemen en Rantenbuurt	VV	-	29.000		29.000			
Hellevoetsluis	SR	dec-15	Verkeerseducatie Hellevoetsluis 2016	VV	10.000	5.000	5.000				
Totaal Hellevoetsluis						**54.000**	**5.000**	**49.000**	**-**	**-**	**-**
Krimpen aan den Ijssel	SR	dec-15	Herinrichting busstation en vergroting P+R (en nieuwe fietsenstalling)	FKM	300.000	187.500		187.500			
Totaal Krimpen aan den Ijssel						**187.500**	**-**	**187.500**	**-**	**-**	**-**
Lansingerland	SR	apr-15	E-Biketraining Lansingerland	VV	5.000	2.500	2.500				
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsvoorzieningen Berkelseweg - route 5	FKM	613.500	307.000		307.000			
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsparkeren Zoro busbaan	FKM	60.000	60.000		60.000			
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsparkeren metrostations Lansingerland	FKM	300.000	300.000		300.000			
Lansingerland	SR	dec-15	Verkeerseducatie Lansingerland 2017	VV	13.000	6.500		6.500			
Lansingerland	SR	dec-15	30 km/uur-zone Noordeindseweg (Berkel)	VV	191.400	19.000		19.000			
Totaal Lansingerland						**695.000**	**2.500**	**692.500**	**-**	**-**	**-**
Maassluis	SR	apr-15	Fietsstalling Halte Steendijkpolder Hoekse lijn	FKM	116.000	116.000		116.000			
Maassluis	SR	apr-15	P+R Halte Maassluis west Hoekse Lijn	FKM	83.000	83.000		83.000			
Maassluis	SR	apr-15	P+R Halte Steendijkpolder Hoekse Lijn	FKM	105.000	105.000		105.000			
Maassluis	SR	apr-15	Verkeerseducatie Maassluis 2016, 2017, 2018	VV	45.000	22.500	7.500	7.500	7.500		
Totaal Maassluis						**326.500**	**7.500**	**311.500**	**7.500**	**-**	**-**

Nissewaard	SR	dec-15	OV-knoop Voorne Putten	OV	1.562.000	1.171.500		1.171.500			
Nissewaard	SR	dec-15	Verkeersveiligheid schoolomgeving Nissewaard	VV	793.618	396.809		396.809			
Nissewaard	SR	apr-15	Schoolomgeving Nissewaard 2016, 2017, 2018	VV	150.000	75.000	25.000	25.000	25.000		
Nissewaard	SR	dec-15	Verkeerseducatie Nissewaard 2016, 2017, 2018	VV	81.000	40.500	13.500	13.500	13.500		
Totaal Nissewaard						**1.683.809**	**38.500**	**1.606.809**	**38.500**	**-**	**-**
Ridderkerk	SR	apr-15	Tweerichtingen fietspad Vlietlaan bij Salem- route 03	FKM	80.000	40.000	40.000				
Ridderkerk	SR	apr-15	30 km/u-zone Ringdijk Riederwerf	VV	40.000	3.000	3.000				
Ridderkerk	SR	dec-15	verkeerseducatie Ridderkerk 2016, 2017, 2018, 2019	VV	56.000	28.000	7.000	7.000	7.000	7.000	
Ridderkerk	SR	dec-15	30 km/uur-zone Pruimendijk Oostendam	VV	50.000	2.500		2.500			
Totaal Ridderkerk						**73.500**	**50.000**	**9.500**	**7.000**	**7.000**	**-**
Rotterdam	SR	apr-15	Fietspad Grote Stern - route 07	FKM	950.000	475.000	475.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Colosseumweg - Beukendaal	VV	208.000	104.000	104.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Vuurplaat - Rosestraat (Rotonde)	VV	550.000	275.000	275.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Prinsenlaan - Michelangelostraat	VV	202.000	101.000	101.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Prins Alexanderlaan	VV	80.000	40.000	40.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Schoolomgeving Rotterdam2016	VV	150.000	75.000	75.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Verkeerseducatie Rotterdam2016	VV	300.000	150.000	150.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Matlingeweg - Galateestraat	VV	1.290.000	645.000	645.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Groene Kruisweg - Laning	VV	170.000	85.000	85.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Fietsvoorzieningen Goudse Rijweg - Vlietlaan route 08	FKM	260.000	130.000	130.000				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Jonker Fransstraat - Admiraal De Ruijterweg	VV	572.600	286.300		286.300			
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Terbregseweg - Hoofdweg - Boszoom	VV	200.000	100.000	100.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Bergweg - route 421	FKM	2.000.000	1.000.000		1.000.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Krabbendijkestraat - nieuwe route (501A)	FKM	300.000	150.000		150.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Matlingeweg - route 417	FKM	150.000	50.000		50.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Hillelaan-Brede Hilledijk	VV	60.000	30.000		30.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Korte Stadionweg	VV	750.000	375.000		375.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Pretorialaan-Paul Krugerstraat	VV	32.000	16.000		16.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Verkeersveiligheid schoolomgeving Rotterdam	VV	150.000	75.000		75.000			
Rotterdam	SR	dec-15	Verkeerseducatie Rotterdam2017	VV	300.000	150.000		150.000			
Totaal Rotterdam						**4.312.300**	**2.180.000**	**2.132.300**	**-**	**-**	**-**
Schiedam	SR	apr-15	Fietspad Beatrixlaan - route 412	FKM	407.000	203.500	203.500				
Schiedam	SR	apr-15	Fietspad Schiedamseweg - route 413	FKM	723.000	362.000		362.000			
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Rotterdamsedijk - route 08	FKM	450.000	113.000		113.000			
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Horvathweg - route 415	FKM	326.000	82.000			82.000		
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Hargalaan - route 411	FKM	485.000	121.250	121.250				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Nieuwe Damlaan - route 411	FKM	790.000	198.000			198.000		
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Nieuwe Haven - route 411	FKM	106.000	26.500	26.500				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad 's Gravelandseweg zuid - route 414	FKM	465.000	116.250	116.250				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Vlaardingerdijk - route 08	FKM	600.000	150.000			150.000		
Schiedam	SR	apr-15	Rotonde Lange Nieuwstraat - Oranjestraat	VV	440.000	220.000		220.000			
Schiedam	SR	apr-15	Rotonde Westfrankelandsedijk - Adm. De Ruyterstraat	VV	585.000	293.000			293.000		
Schiedam	SR	apr-15	Blackspot Nieuwe Damlaan - Mgr. Nolenslaan	VV	90.000	45.000	45.000				
Schiedam	SR	apr-15	Schoolomgeving Schiedam2016, 2017, 2018	VV	240.000	120.000	40.000	40.000	40.000		
Schiedam	SR	apr-15	Kruispunt Burg. Van Haarenlaan - Parkweg	VV	160.000	80.000		80.000			
Schiedam	SR	apr-15	Kruispunt Burg. Van Haarenlaan - Piersonstraat	VV	130.000	65.000	65.000				
Schiedam	SR	apr-15	Rotonde Laan van Bol's — Van Beethovenlaan	VV	302.000	151.000	151.000				
Schiedam	SR	dec-15	Fietspad Koemarkt - route 8	FKM	450.000	125.000			125.000		
Totaal Schiedam						**2.471.500**	**768.500**	**815.000**	**888.000**	**-**	**-**

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Vlaardingen	SR	dec-15	Verkeerseducatie Vlaardingen 2016, 2017, 2018, 2019	VV	80.000	40.000	10.000	10.000	10.000	10.000	
Vlaardingen	SR	dec-15	Verleggen fietspad Marathonweg bij BP	VV	224.000	112.000		112.000			
Vlaardingen	SR	jun-15	Verkeerseducatie Vlaardingen 2015 VLVLE03069	VV	12.700	6.350	6.350				
Vlaardingen	SR	jun-15	Overige maatregelen Marathonweg	VM/VS	1.850.000	1.850.000		1.850.000			
Vlaardingen	SR	jun-15	Fietspaden recreatiegebied Noordoever	FKM	800.000	800.000		800.000			
Totaal Vlaardingen						**2.808.350**	**16.350**	**2.772.000**	**10.000**	**10.000**	**-**
Westvoorne	SR	dec-15	30km/uur-zone dorpscentrum Oostvoorne	VV	-	12.500		12.500			
Totaal Westvoorne						**12.500**	**-**	**12.500**	**-**	**-**	**-**
MRDH	SR	apr-15	Verkeerseducatie MRDH 2016, 2017, 2018	VV	1.200.000	600.000	200.000	200.000	200.000		
MRDH	SR	dec-15	Toegankelijkheid OV	OV	1.000.000	1.000.000	500.000	500.000			
MRDH	SR	jun-15	Nooduitgangen Metro Eendrachtsplein	OV	3.400.000	3.400.000	3.400.000				
MRDH	SR	dec-15	Fietskluizen	FKM	600.000	600.000	350.000	200.000	50.000		
Totaal MRDH						**5.600.000**	**4.450.000**	**900.000**	**250.000**	**-**	**-**
Hollandse Delta	SR	apr-15	Aanschaf displays	VV	21.000	10.500	10.500				
Totaal Hollandse Delta						**10.500**	**10.500**	**-**	**-**	**-**	**-**
Havenbedrijf	SR	apr-15	Uitbreiding ponton Willemskade	OV	2.100.000	800.000	800.000				
Totaal Havenbedrijf						**800.000**	**800.000**	**-**	**-**	**-**	**-**
Prorail	SR	dec-15	Fietsparkeren NS station Rotterdam-Alexander	FKM	1.500.000	750.000			750.000		
Prorail	SR	dec-15	Fietsparkeren NS station Schiedam	FKM	300.000	150.000		150.000			
Totaal Prorail						**900.000**	**-**	**150.000**	**750.000**	**-**	**-**
Totaal Totaal aanmeldingen en reserveringen SR						**22.475.709**	**8.901.850**	**11.426.359**	**2.107.500**	**28.500**	**11.500**

CONCEPT

B4 Afgeronde projecten

In 2015 is een groot aantal projecten gerealiseerd, die in de lijst hieronder zijn vermeld. Het is mogelijk dat hierbij projecten staan die ook nog bij de lopende verplichtingen zijn vermeld. Dat komt voor wanneer de vaststelling eind 2015 heeft plaatsgevonden, maar de eindfactuur nog niet is betaald.

Daarnaast is er ook streep gezet onder enige programma's, waarbij in onderstaande twee gevallen een voorstel is opgenomen voor herbestemming.

Agglonet (Den Haag en omgeving)
Er zijn geen concrete projecten meer. Het voorstel is om de vrijval ad € 3,7 miljoen in te zetten voor Beter Benutten Vervolg (Haaglanden). Door deze aanvulling van regionale middelen kan er optimaal gebruik worden gemaakt van de bijdragen van het Rijk.

Infra maatregelen ZoRo-bus (gebied voormalig Stadsgewest Haaglanden)
De reservering van dit geld heeft niet geleid tot een project. Het verdient echter aanbeveling om de vrijval van dit bedrag ad € 0,9 miljoen in te zetten voor een nieuw te realiseren busverbinding tussen de Zilverstraat te Zoetermeer en het in aanleg zijnde vervoersknooppunt Bleizo. Daarvoor is € 2,9 miljoen nodig.

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Delft	Verhoogde zebra Vrijheidslaan	VV	1.570
Den Haag	Parkeer en Reis Hbornwijck Den Haag	FKM	1.172.158
Den Haag	Monsterseweg - kruising landgoed Ockenburgh	FKM	132.103
Den Haag	Kwaliteit fietspaden 2013 deel V	FKM	139.550
Den Haag	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Den Haag	FKM	141.381
Den Haag	Fietspad Waldorpstraat	FKM	300.000
Leidschendam-Voorburg	Verkeersmaatregelen Stompwijkseweg	VV	84.640
Rijnacker-Nbotdorp	Rood asfalt fietspad Oudeweg Nbotdorp	FKM	196.620
Rijswijk	Fietsroute Zweth fase 1: Fietspad Zweth - Van Rijnweg	FKM	50.990
Wassenaar	Hbfcampweg Duurzaam Veilig	VV	143.600
Wassenaar	Rotonde Hbfcampweg	VV	216.420
Westland	Zuidelijke Randweg Naaldwijk (Piet Struijkweg)	VMMS	6.742.326
Westland	School-thuisroute 2e fase - Jan Barendselaan / Voorstraat	VV	18.230
Westland	School-thuisroute 2e fase - Hoflaan / Koningin Julianaweg	VV	37.960
Westland	School-thuisroute 2e fase - Koningin Julianaweg	VV	107.580
Westland	School-thuisroute 3e fase - Verburghlaan en omgeving	VV	59.090
Zoetermeer	Aanleg ontsluitingsweg Aralmeer-Oostweg tbv distributiecentrum Mss Etam	VV	238.000
Zoetermeer	Communicatie en programmamanagement BB04d	VMMS	18.403
Zoetermeer	Verlenging Oosterheemlijn t/m A12/ZORO 1e fase	OV	43.300.000
Provincie Zuid-Holland	N213 Doelgroepenstrook Westland	VMMS	735.494
Provincie Zuid-Holland	Bushaltes Provincie Z-H cluster 2010/1	OV	128.800
Provincie Zuid-Holland	3 in 1 (verb. Hoek van Holland Westerlee/kruispunt Westerlee/Verlengde Veilingroute)	VMMS	67.300.000

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Albrandswaard	FidK Albrandswaard 2012	FKM	66.000
Barendrecht	Fietsvoorziening Dorpsstraat, Boerhavelaan, Hoefslag	FKM	74.500
Barendrecht	Fiets in de Keten Barendrecht 2014	FKM	
Barendrecht	Haltetoegankelijkheid 2014	OV	27.500
Barendrecht	Verkeerseducatie Barendrecht 2014	VV	11.000
Barendrecht	Verbreden fietspad Dierensteinweg	VV	27.500
Capelle aan den IJssel	Bewaakte fietsenstalling metrostation De Terp (BB)	FKM	123.000
Capelle aan den IJssel	Haltetoegankelijkheid Capelle ad IJssel 2011	OV	18.000
Capelle aan den IJssel	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel, eerste tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel tweede tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel derde tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	Verbeteren functioneren verkeersregelcentrale (BB 37C) en optimalisatie Algeracorridor (BB 46)	VMMS	
Capelle aan den IJssel	Verbeteren functioneren verkeerscentrales BB42 afkoop beheer en onderhoud en eenmalige koster	VMMS	40.500
Capelle aan den IJssel	Robuustheidsmaatr. Abram van Rijckevorselweg (BB)	VMMS	4.527.000
Erasmus MC	Fietsenstalling bij publiektrekkers 20b (BB) Erasmus MC	FKM	50.000
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Personenvervoer over water in Stadshavens (BB)	OV	
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Personenvervoer over water in Stadshavens 2014 (BB)	OV	
Hellevoetsluis	Toegankelijkheid Halteplaatsen2015	OV	
Hellevoetsluis	Verkeerseducatie Totally Traffic Helinium	VV	2.062
Krimpen aan den IJssel	Haltetoegankelijkheid Nieuwe Tiendweg	OV	
Krimpen aan den IJssel	Herinrichting Nieuwe Tiendweg	VV	130.000
Krimpen aan den IJssel	Kruispunt Burgemeester Aalberslaan - Middenwetering	VV	141.500
Lansingerland	Verlichting fp. Provincialeweg Landscheiding (sfr)	FKM	73.000
Lansingerland	Regionale fietsroute 439 in Oudeland	FKM	100.000
Lansingerland	Fietsparkeervoorzieningen OV haltes Lansingerland	FKM	34.500
Lansingerland	Verkeerseducatie Lansingerland 2013	VV	7.000
Lansingerland	Verkeerseducatie Lansingerland 2013	VV	7.000
Lentiz Onderwijsgroep, Geuz	Verkeersproject Geuzencollege	VV	820
Maassluis	Fietsbrug Maassluise buitenhaven	FKM	1.752.100
Maassluis	Asfalteren fp. Laan 1940-1945 / Route 7	FKM	35.500
Maassluis	Verkeerseducatie Maassluis 2014	VV	7.000
ProNovaCollege	Verkeerseducatie Totally Traffic ProNovaCollege Schiedam	VV	833
Provincie Zuid-Holland	Fietspad N492 (f581) Rotterdam Hoogvliet (BB)	FKM	299.000
Provincie Zuid-Holland	N209 Boterdorpseweg - AVO-laan	OV	
Provincie Zuid-Holland	N218 Rotonde Kleidijk-Brielseweg Westvoorne	VV	1.070.000
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Nieuwe Binnenweg deellocatie Eendrachtsplein (Stadstram)	OV	
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Burg. Le Fevre de Montignylaan (stadstram)	OV	
RET N.V.	Doorstromingsmaatregelen OV locatie Eendrachtsweg (BB)	OV	
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Noordsingel (Stadstram)	OV	
RET N.V.	Schiedamseweg	OV	
RET N.V.	Bergweg	OV	
RET N.V.	Spanjaardstraat	OV	
RET N.V.	Westzeedijk-Kievitslaan	OV	
Ridderkerk	Fietspad Populierenlaan	FKM	31.000
Ridderkerk	Haltetoegankelijkheid Ridderkerk 2014	OV	
Ridderkerk	Haltetoegankelijkheid 2011	OV	188.000
Ridderkerk	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015 - deel 1	VV	1.050
Ridderkerk	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015 - deel 2	VV	815
Rotterdam	Fietspad Maashaven o.z. (BB)	FKM	
Rotterdam	Fietspad Rochussenstraat zuidzijde - route 420	FKM	
Rotterdam	Fiets in de Keten, deelgemeente Kralingen-Crooswijk	FKM	
Rotterdam	Fietsparkeren metrostation Kralingse Zoom (BB)	FKM	

CONCEPT

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Rotterdam	Fiets in de Keten, Meijersplein - Melanchtonweg - Bushalte Schelpweg	FKM	
Rotterdam	Fietstunnel G.K. van Hogendorpweg	FKM	4.298.000
Rotterdam	Fietspad Tunnel SFG, Dwarskleiweg (BB)	FKM	53.500
Rotterdam	Verlichting prof Jonkersbrug	FKM	16.000
Rotterdam	Fietsvoorz. Hoofdweg en Koningslaan	FKM	735.500
Rotterdam	Fietspad G.K. van Hogendorpweg (sfr)	FKM	475.500
Rotterdam	Fietspad Havenspoorpad	FKM	400.000
Rotterdam	Fietspad Rosestraat - Roentgenstraat (F16)	FKM	54.000
Rotterdam	Fietsparkeren 2011	FKM	40.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Noord	FKM	7.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Prins Alexander	FKM	179.500
Rotterdam	Fietsparkeervoorzieningen metrostation Marconiplein (BB)	FKM	17.500
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Noord	FKM	7.000
Rotterdam	Fietsparkeervoorzieningen metrostation Marconiplein (BB)	FKM	17.500
Rotterdam	Fiets in de Keten, deelgemeente Hoogvliet	FKM	128.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Prins Alexander	FKM	179.500
Rotterdam	Fiets in de Keten, station Blijdorp	FKM	16.500
Rotterdam	Fietstrommels Rotterdam 2013	FKM	69.500
Rotterdam	Tijdelijke P+R Kralingse Zoom	FKM	378.500
Rotterdam	Doorstroming OV: Straatweg-Ceintuurbaan en adaptieve Halteertijden (BB)	OV	
Rotterdam	Haltetoegankelijkheid Beverwaardseweg	OV	
Rotterdam	Haltetoegankelijkheid Rotterdam 2013	OV	888.000
Rotterdam	Voetpad George Hintzenweg	OV	148.500
Rotterdam	Bochtaanpassing Heemraadssingel-Matheneserlaan (BB)	OV	10.000
Rotterdam	Bochtaanpassing Heemraadssingel-Matheneserlaan (BB)	OV	10.000
Rotterdam	Verkenning Stedenbaanstation Stadionpark (BB)	OV	180.000
Rotterdam	Verbreden tramperrons Rotterdam Centraal (BB)	OV	40.000
Rotterdam	Open verkeersdata 44c (BB)	VMMS	
Rotterdam	verbeteren functioneren verkeerscentrales BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMMS	
Rotterdam	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Rotterdam 1e tranche	VMMS	15.000
Rotterdam	DVM Zuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Rotterdam 2e tranche	VMMS	126.500
Rotterdam	Laan op Zuid - herprofilering	VMMS	2.600.000
Rotterdam	Blackspot Tiendmorgenseweg - Laan van Nieuw Blankenburg	VV	
Rotterdam	Verkeerseducatie Rotterdam 2013	VV	
Rotterdam	Blackspot Groeninx van Zoelenlaan - Akkeroord	VV	
Rotterdam	Blackspot Mathenesserdijk - Mathenesserbrug - Mathenesserweg	VV	
Rotterdam	Blackspot Groene Kruisweg - Aveling	VV	
Rotterdam	Verkeerseducatie Rotterdam 2012	VV	100.000
Rotterdam	Verkeersouders 2015	VV	2.070
Rotterdam	Blackspot Pleinweg - Wolphaertsbocht	VV	48.000
Rotterdam	Blackspot. Molenlaan-Burg. vanKempensingel	VV	52.000
Rotterdam	Blackspot Dordtselaan-Mijnsherenlaan-Puttershoekstraat	VV	53.000
Rotterdam	Blackspot. Olympiaweg-Smeetlandseweg	VV	198.500
Rotterdam	Herinrichting Burgemeester Baumannlaan	VV	311.000
Rotterdam	Blackspot. Boezemweg - Warande	VV	103.000
Rotterdam	Blackspot. Giessenweg / Industrieweg	VV	441.500
Rotterdam	Blackspot. Laan op Zuid / Lodewijk Pincofsweg	VV	429.000
Schiedam	Fp. Harreweg	FKM	421.000
Schiedam	Haltetoegankelijkheid 2014 Schiedam	OV	43.500
Spijkenisse	FidK, Bus- en metrostation Spijkenisse Centrum (BB)	FKM	101.000
Spijkenisse	Fietsverbinding Winston Churchilllaan (BB)	FKM	908.000
Spijkenisse	Rotonde Hekelingseweg - Westdijk - Dorpsstraat	VV	837.000
Spijkenisse	Totally Traffic Praktijkcollege Spijkenisse	VV	949
Stadsregio	BOBsport campagne 2014 IVA	VV	2.250
Verkeersonderneming	Spitsmijden Personen op de Ruit/Algera (BB)	VMMS	
Verkeersonderneming	Publiekscampagne (BB)	VMMS	
Verkeersonderneming	Ritts, Pilot A & B	VMMS	
Vlaardingen	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2014	OV	
Vlaardingen	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2013	OV	80.000
Vlaardingen	Pats!Boem! Lentiz Vlaardingen	VV	2.100
WHD	Haltetoegankelijkheid Rotterdamseweg Waterschap HD	OV	106.500
WHD	VRI Ijsselmondse Knoop	VMMS	23.500

CONCEPT

Bijlage C Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg

In 2016 worden de projecten vastgesteld die in aanmerking komen voor het programma Beter Benutten Vervolg. Het Rijk heeft aangegeven dat de geldstromen voor de programma's van de voormalige regio's gescheiden dienen te blijven.

De lijsten laten op dit moment nog een overprogrammering zien:

- in de regio Rotterdam zijn de middelen toereikend voor de Toplijst; voor de projecten van de groslijst moet worden geprioriteerd.
- in de regio Haaglanden moet het programma worden teruggebracht. Voor de bijdrage MRDH is € 11 miljoen beschikbaar, eventueel aangevuld met vrijval vanuit Agglonet en enige kleine projecten. Voor opwaarderen tramlijn 1 is vanuit Beheer en Onderhoud OV additioneel € 10,37 miljoen beschikbaar.

CONCEPT

Beter Benutten Vervolg stadsgewest Haaglanden			investering excl BTW	Rijk 45,25%	MRDH	derden
Goedgekeurde plannen van aanpak HGL BBV			**€ 6.969.650**	**€ 3.132.143**	**€ 807.807**	**€ 3.029.700**
HGL-BBV-001	Gebieds-en werkgeversaanpak	VMWS	€ 6.493.650	€ 2.922.143	€ 781.807	€ 2.789.700
HGL-BBV-002	Logistieke efficiency goederentransport	VMWS	€ 476.000	€ 210.000	€ 26.000	€ 240.000
MRDH						
	NRR De reiziger op 1 - tramlijn 1 hele traject	OV				
Den Haag						
	Busplatform Den Haag Centraal	OV				
	Snelfietsroute Binnenstad-Spoorwijk-Rijswijk-Delft	FKM				
	Snelfietsroute Den Haag-Wateringseveld; knelpunt Schalk	FKM				
	P+R locaties (nog geen PvA, wel kostenindicatie)	FKM				
Delft						
	Snelfietsroute Schipluiden-Delft -Pijnacker-Zoetermeer	FKM				
HGL-BBV-009	Pieken in fietsintensiteiten Jaffalaan	FKM	€ 2.870.000	€ 1.298.675	€ 785.663	€ 785.663
HGL-BBV-007	Beatrixlaan-Van Foreestweg	VMWS	€ 1.100.000	€ 497.750	€ 301.125	€ 301.125
	Snelfietsroute Vlietroute Delft - Leidschendam	FKM				
HGL-BBV-008	A4 / Laan van Delfvliet	VMWS	€ 880.585	€ 440.293	€ 440.292	€ -
Leiden/Alphen aan den Rijn/Zoetermeer						
	Snelfietsroute Leiden -Katwijk	FKM				
HGL-BBV-010	Stimuleren E-fietsgebruik	FKM	€ 200.000	€ 90.500	€ -	€ 109.500
	HOV verbinding Leiden-Leiderdorp	OV				
	fietsparkeerverwijssysteem	FKM				
HGL-BBV-013	Deelfietssysteem Biosciencepark	FKM	€ 230.000	€ 104.075	€ -	€ 125.925
	Snelfietsroute Leiden-Zoetermeer	FKM				
Westland						
	Snelfietsroute Naaldwijk-Wateringen A	FKM				
	Snelfietsroute Naaldwijk-Wateringen B	FKM				
ITS (exclusief BTW)						
	Bijdrage ITS Rijk inclusief BTW	VMWS		€ 5.000.000		
	Bijdrage ITS MRDH exclusief BTW	VMWS			€ 5.000.000	
	Totaal doorgerekend, inclusief ITS, ex BTW		**€ 135.392.248**	**€ 47.561.886**	**€ 26.552.208**	**€ 57.495.118**
	Beschikbaar budget I&M € 5 mln ITS + € 45 miljoen minus BTW			**€ 42.190.083**		
	Beschikbaar budget MRDH € 11 mln				*€ 11.000.000*	
	Te fourneren budget lijn 1 € 10,37 miljoen (OIW)				*€ 10.366.982*	
	Agglonet (inzet van het restant)				*€ 3.668.250*	
					€ 25.035.232	
	Benodigd budget Leiden en Alphen (maximaal)					€ 4.623.232
	Werelds Netwerk Aan Zee					€ 15.000.000
	Benodigd budget overige derden (maximaal)					€ 37.871.886

BETER BENUTTEN VERVOLG STADSREGIO ROTTERDAM						
Project-nummer	**Projectomschrijving**	**Programmalijn**	**Investering totaal**	***Rijk (excl. btw)***	**MRDH excl. btw**	**Derden excl. btw**
RTD-BBV-001	Patrouillerende berger op de ruit van Rotterdam	Rijgedrag	€ 1.591.200	*€ 720.000*		
RTD-BBV-002	Reisgedrag Spitmijden*	Reisgedrag	€ 3.097.000	*€ 1.545.000*	€ 765.000	€ 787.000
RTD-BBV-003	Gebiedsaanpak Wonen en Werken 2015-2017	Reisgedrag	€ 26.730.000	*€ 16.000.000*		€ 8.000.000
RTD-BBV-004	Aanpak bezoeken 2015-2017	Reisgedrag	€ 5.341.000	*€ 4.100.000*		€ 800.000
RTD-BBV-005	Campagne Filedier 2015-2017	Reisgedrag	€ 1.586.000	*€ 649.587*	€ 200.000	€ 600.000
RTD-BBV-006	Verminderen hinder door incidenten regio Rotterdam	Rijgedrag	€ 4.640.480	*€ 2.288.000*		€ 1.872.000
RTD-BBV-008	Logistiek	Logistiek	€ 8.350.000	*€ 3.305.785*	€ 620.000	€ 3.730.000
RTD-BBV-009	Koepelplan Netwerkversterking	Netwerkversterking	€ 63.976.000	*€ 26.300.000*	€ 16.500.000	€ 15.653.000
RTD-BBV-012	N218 Stenen Baakplein	Netwerkversterking	€ 4.447.000	*€ 700.000*		€ 3.600.000
RTD-BBV-013	Vervolgacties fase 1a en 1b stakeholderaanpak Beter Benutten ITS (landelijk PvA; trekker regio Rotterdam)**	Rijgedrag	€ 242.000	*€ 200.000*		
RTD-BBV-014	Rijgedrag en doorstroming - Beinvloeding Rijgedrag	Rijgedrag	€ 88.400	*€ 40.000*	€ 40.000	
RTD-BBV-015	Systeemsturing en ITS	Rijgedrag	€ 13.328.500	*€ 5.850.000*	€ 3.847.668	€ 2.402.332
			€ 133.417.580	**€ 61.698.372**	**€ 21.972.668**	**€ 37.444.332**

RTD-BBV-009 Koepelplan Netwerkversterking: TOP LIJST	Bedragen x € 1.000,-			
projectnaam	**Investering**	**I&M**	**MRDH**	**Derden**
OV-knoop Rotterdam - Alexander	10.360	4.660	3.050	2.650
Tramlijn 23	7.740	3.483	4.257	
Koppeling fiets BMR - BAR-route	1.301	585	358	358
Brielselaan - Doklaan	1.800	810	495	495
Centrumas Rotterdam	3.475	1.485	995	995
Fietsmaatregelen havengebied	1.065	479	292	294
P+R Hbekselijn	1.058	476	291	291
Fietsenstallingen bij OV	1.000	450	550	
Vijfsluizen	10.700	4.815	2.942	2.943
Steenen Baakplein - N218	4.300	700	500	3.100
totaal	**42.799**	**17.943**	**13.730**	**11.126**

RTD-BBV-009 Koepelplan Netwerkversterking: GROSLIJST	Bedragen x € 1.000,-			
projectnaam	**investering**	**I&M**	**MRDH**	**Derden**
Metro station Dijkzigt	6.000	2.700	2.800	500
OV-knoop Blaak	3.700	1.700	400	1.600
Poldervaartroute	1.240	558	341	341
Vulcaanweg - Delflantsedijk	1.620	810	488	322
F15 Ijsselmonde	5.500	2.500	500	2.500
Harmonielaan Barendrecht	3.500	1.530	765	1.205
Sandelingenknoop A16	700	315		385
Brug Spijkenisserhaven	2.795	826	662	1.307
CV en OV Maasvlakte	3.485	1.568	958	959
Fietsmaatregelen haven	700	315	192	193
CV en OV Waal/Eemhaven	997	449	274	274
CAR-route Suurhoffbrug	3.850	1.733	1.059	1.059
Personen water RDM-Heijplaat	224	93	56	75
Westfrankenlandsedijk	1.062	478	292	292
Fietsparkeren binnenstad	660	170		490
Last mile havengebied	300	135	83	83
aanlegsteiger watertaxi	115	75		40
Station Schiedam centrum	1.500	675	825	
metrostation Vijfsluizen	1.000	450	550	
Watertaxi Schiedam	291	131	80	80
totaal	**39.239**	**17.211**	**10.324**	**11.704**

CONCEPT

Bijlage D Quick-wins

In het verleden heeft het Rijk voor beide voormalige regio's geld beschikbaar gesteld voor Quick-wins. De bijgevoegde lijsten voldoen aan de afspraak voor jaarlijkse rapportage aan het Rijk.

	Quick Wins Rotterdam Vooruit			k € (ex BTW)	bijdrage van	rijk	regio	aanvrager	totaal te verp.	totaal verplich	voortgang december 20
	focus op knooppunten en best scorende maatregelen										
	programma										
A	knoop	P+R (+ontsluiting) Schieveste	parkeerplaatsen, aanpassing aansluiting op OWN, bewegwijzering	7.800	SRR/Schiedam	3.900	1.950	1.950	5.850	4.350	gestart
B	OV (tram)	flexibiliseringsmaatregelen	capaciteitsvergroting halte Weena	115	SRR	57	57	-	115	115	gereed
C	dvm/knoop	P+R verwijzing	bewegwijzering OWN / HWN	6.778	SRR/wegbeheerders	3.389	3.189	200	6.578	6.479	gestart,
E	goederenvervoer	binnenstadsservice	bundelen bevoorrading binnenstedelijke winkels	367	r'dam/schiedam	184	115	68	299	299	gestart
F	knoop	verbeteren loop- en fietsroutes station Alexander Oostzijde	voetpad George Hinzeweg	104	r'dam	52	26	26	78	78	gereed
G	fiets/knoop	fietsenstallingen	Diverse locaties	1.000	r'dam/SRR	500	500		1.000	780	gestart
I	monitoring	aanvullende monitoringsmaatregelen	monitoring voortgang en effecten maatregelen	14		7	7		14	14	gereed
J	OV (tram)	flexibiliseringsmaatregel	keerlus Marconiplein	4.362		2.181	2.181		4.362	4.362	gereed
L	dvm	regelscenario's	aanpassen VRI's Spijkenisse	400	SRR/Spijkenisse	200	100	100	300	300	gereed
M	knoop	P+R doelgroepensysteem		92	SRR/wegbeheerders	46	23	23	69	69	gestart
N	knoop	P+R Heemraadlaan	Spijkenisse	1.333	SRR/Spijkenisse	667	333	333	1.000	1.000	gereed
O	knoop	P+R Westpolder	Lansingerland	2.353	SRR/Lansingerland	1.177	588	588	1.765	1.765	gestart
P	knoop	OV-knoop Voorne Putten	Nissewaard	1.562	SRR/Nissewaard	781	391	391	1.172	1.172	studie
	totaal			**26.280**		**13.140**	**9.461**	**3.679**	**22.601**	**20.781**	
	reserveprojecten*			3.120		1.560	483	1.077	**2.043**		vrijval
	totaal			**29.400**		14.700	9.944	4.756	24.644	20.781	

CONCEPT

QUICK WIN MIRT								
Aanvrager	**Project nr.**	**ID nummers**		**Project naam**	**Cat.**	**Invest.**	**Tot. Subs.**	**Waarvan QW**
Gereed								
Zoetermeer	12AZR001	QW3002/081	S	Voorsorteervakken Lansinghage	VMWS	833.900	416.900	408.218
Zoetermeer	11TZR003	QW3002/075/AP006	S	ZoRo tracé Zoetermeer	OV	2.801.258	1.937.370	862.435
Den Haag	11TDG002	QW3005/M025	S	Tramhalte Weidevogellaan	OV	311.010	311.010	155.505
Den Haag	12TDG005	QW3007	S	Verbeteren bereik-, leefbaarheid en veiligheid, station Mberwijk	OV	478.500	218.500	218.500
Leidschendam-Voorburg	03TLG001	HGL405/RVE003/M205-1/ QW3015/LG008/M017	S	Masterplan bereikbaarheid Stationsgebied Voorburg	OV	11.276.586	10.076.586	1.008.403
Den Haag	12MDG003	QW3017	S	P&R Uithof	VMWS	230.000	66.000	66.000
Den Haag	11FDG007	QW3008a	S	Extra fietsenstalling station Leidschenveen	FKM	24.440	24.440	16.300
Rijnacker-Nootdorp	13FPP006	*QW3018d/HGL825*	S	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijnacker-Nootdorp	FKM	15.767	15.767	7.884
Beschikt								
Delft	12MDT001	M205-18/QW3003	B	QW MIRT DVM/DRIPS - Delft	VMWS	100.950	100.950	50.475
Provincie Z-H	13MSH018d	QW3003d		QW MIRT DRIPS	VMWS	338.060	213.060	213.060
Delft	15MDT001	M205/QW3019	B	DVM Zuidvleugel Verkeerscentrales	VMWS	331.900	331.900	165.950
RWS	15MDN002	QW/BB	B	DVM Zuidvleugel Berm Drip's	VMWS	1.887.070	249.622	130.000
Wassenaar	14AWR001	M102/QWMIRT	B	Sluipverkeer Wassenaar incl. VRI's (QWMIRT)	VMWS	835.624	835.624	400.000
Rijswijk	13FRK001	QW3012a/HGL457	B	Opwaarderen fietsvoorziening Rembrandtkade	FKM	320.000	229.547	76.516
Rijswijk	14FRK003	QW3012b/HGL457	B	Fietspad S.W. Churchillaan (Verbeteren hoofdfietsstructuur)	FKM	415.976	311.982	123.484
Rijnacker-Nootdorp	14APP001	M119/QW3014/HGL	B	Komkommerweg fase 2	VMWS	16.110.025	7.997.178	800.000
Den Haag	14FDG001	*QW3018b/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Den Haag	FKM	141.381	141.381	70.690
Leidschendam-Voorburg	14FLG001	*QW3018c/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Leidschendam-Voorburg	FKM	98.149	98.149	49.075
Rijnacker-Nootdorp	14FPP001	*HGL835/QW3018d*	B	Bewaakte fietsenstalling RR haltes Nootdorp/Rijnacker-zuid	FKM	235.800	170.800	54.400
Rijswijk	14ARK001	*BB16c/RRK001 QW3018e/HGL825*	B	Reconstructie Haagweg, Fietsstraat en tramhalte Herenstraat	VMWS	7.266.232	4.546.838	6.971
Rijswijk	14FRK004	*QW3018e/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijswijk	FKM	14.664	14.664	7.332
Zoetermeer	14FZR001	*QW3018f/HGL825*	B	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 1)	FKM	37.131	37.131	18.566
Zoetermeer	15FZR002	*QW3018f/HGL825*	B	Fietsklemmen OV halte RR	FKM	12.424	12.424	6.212
Aanmeldingen en reserve voor DVM-projecten								
Zoetermeer	**	QW3004		Verbeteren afslag A12 Zoetermeer (afslag 6: Oostweg)	VMWS	450.000	300.000	150.000
PZH/Rijnacker-Nootdorp	**	QW3003/HGL/PP		Komkommerweg Parallelweg/overige maatregelen	VV	1.200.000	800.000	600.000
Den Haag/MRDH	12TSH004	QW3006/AP007		Pilot tophalte Hollands Spoor, Den Haag	OV	2.760.504	2.500.504	1.260.504
Delft	**	QW3009/DT63/HGL485/BB2		Herinrichting Reinier de Graafweg	VMWS	7.161.773	3.062.111	3.062.111
Den Haag	**	QW3010/HGL451		Verbeteren fiets sterroute Scheveningen	FKM	4.459.731	2.593.731	727.731
Delft	**	QW3013/HGL831/BB17/M205-2		Innovatief modulair fietsparkeren stationsgebied Delft 17a, b, f	FKM	3.865.000	1.997.343	1.079.563
Den Haag		QW3016		P&R Forepark	VMWS	806.987	368.487	368.487
Delft	**	*QW3018a/HGL825*		Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Delft	FKM	8.166	8.166	4.083
Zoetermeer	**	*QW3018f/HGL825*		Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 2)	FKM	101.084	101.084	50.542
Stadsgewest Haaglanden	13MSH018	M205-18/QW3003a	B	QW MIRT DVM/DRIPS Cluster	VMWS	2.378.027	2.378.027	928.502
Stadsgewest Haaglanden	*	QW3001	B	Uitbreiding DVM regionaal wegennet Haaglanden	VMWS	5.989.949	4.352.501	4.352.501
						73.298.070	**46.819.778**	**17.500.000**

Bijlage E Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid

De inventarisatie van onderzoeksopgaven en projecten, aangeleverd door ambtenaren en bestuurders van gemeenten, andere overheden en organisaties heeft geleid tot bijgevoegde lijsten. Deze lijsten kunnen dubbelingen of lacunes bevatten met betrekking tot lopende beschikkingen en bestuurlijke toezeggingen.

De vaststelling van de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid wordt in de loop van 2016 voorzien. Deze bijlage wordt op dat moment geactualiseerd.

Nr.	Opgave	omschrijving
UAB 001	ontwikkeling systematiek/methodiek	Meer SMART formuleren top-eisen en ambities.
UAB 002	ontwikkeling systematiek/methodiek	Opstellen meet- en monitoringsplan 2015 – 2017.
UAB 003	ontwikkeling systematiek/methodiek	Opstellen factsheets per project uit dit uitvoeringsprogramma; vastleggen bijdrage project aan ambities en eisen.
UAB 004	ontwikkeling systematiek/methodiek	Opstellen evaluatie- en aanpassingsplan t.b.v. bijstellen uitvoeringsprogramma en/of methodiek.
UAB 005	vernieuwde samenwerking	Financieringsvormen: onderzoek naar alternatieve en nieuwe financieringsvormen zowel bij/samen met medeoverheden (provincie Zuid-Holland, Rijk,
UAB 006	vernieuwde samenwerking	Alternatieve financiering: Pilot oplaadpalen elektrisch vervoer: andere manieren van in de markt zetten, aantrekken externe financiering.
UAB 007	vernieuwde samenwerking	Alternatieve financiering: Pilot P+R: andere vormen van financiering (bv. NS als medefinancier van fietsparkeren, Havenbedrijf besloten vervoer).
UAB 008	vernieuwde samenwerking	Alternatieve financiering: Pilot 'ontschotten budgetten' (bv. veraangenamen reizen).
UAB 009	vernieuwde samenwerking	Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: Bedrijfsleven als werkgever, onder andere bedrijfsvervoer, collectief vervoer Haven, platooning.
UAB 010	vernieuwde samenwerking	Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: Bedrijfsleven als aanbieder van nieuwe mobiliteitsproducten.
UAB 011	vernieuwde samenwerking	Structureel slimmer samenwerken: samenwerking met en tussen de MRDH-gemeenten en samenwerking met partners. Zoals platform Future Mobility Movement, netwerkontwikkeling, mobiliteitsinnovatie, kennisontwikkeling en –deling.
UAB 012	innovatie	Definiëren van innovatieve, first & last-mile oplossingen, waaronder Rotterdam The Hague Airport, Parkshuttle Rivium en diverse andere opgaven in gemeenten.
UAB 013	innovatie	Uitwerken Weg van de energietransitie N470 en N211, inclusief vertaling naar andere wegen.
UAB 014	innovatie	Vormgeven van de transitie naar zero-emissie in het busvervoer.
UAB 015	innovatie	Uitvoeren proeftuinen/demonstraties zelfrijdend vervoer, inclusief participatie in onderzoeksprogramma's.
UAB 016	innovatie	Stimuleren maatschappelijk medegebruik infrastructuur OV.
UAB 017	innovatie	Zoeken naar compensatie voor wegvallend ontsluitend OV en de trend van vergroting van halteafstanden door. Ontwikkeling van herkomsttransferia, stimuleren voortransport per fiets en andere vormen van deur-halte vervoer, bijvoorbeeld via efficiënter en met gemeenten afgestemd doelgroepenvervoer.
UAB 018	innovatie	Ondersteunende activiteit: deelnemen aan Community of Practice Mobiliteitsinnovatie, waaronder laadpalen voor elektrisch vervoer, kansen en gevolgen van innovaties (zoals connected driving en big data) voor de wegbeheerder.
UAB 019	innovatie	Ondersteunende activiteit: door ontwikkelen Future Mobility Movement, het netwerk van mobiliteitsinnovatoren in de Zuidelijke Randstad.
UAB 020	innovatie	Opgaven definiëren om met prijsmechanismen de mobiliteitsmarkt beter te laten functioneren.
UAB 021	OV	Programma één OV-systeem voor de reiziger.
UAB 022	OV	Herijking 'tussenlaag' ontsluitend OV in kader van nieuw aan te besteden concessies.
UAB 023	OV	Programma integratie van gemeentelijk doelgroepenvervoer en ontsluitende OV-diensten. Onderdeel is verkennen mogelijke wijze van organiseren en financieren en aan de slag gaan op basis van pilots (bijvoorbeeld Schiedam).
UAB 024	OV	Vraagafhankelijk vervoer en vernieuwde lijnvoering: verkennen organisatie openbaar vervoer, in samenwerking met de provincie Zuid-Holland (bijvoorbeeld Hoekse lijn).
UAB 025	OV	Doorzetten programma Stedenbaan, waaronder het stimuleren van verdichting stedelijk programma rond bestaande stations Oude Lijn.

Nr.	Opgave	omschrijving
UAB 026	auto	Samenwerking van netwerkbeheerders: gezamenlijk benutten van het netwerk: DVM, mobiliteits-management, ITS en meer netwerk-overschrijdende maatregelen.
UAB 027	auto	Nader onderzoek uitvoeren naar toepassing van het betrouwbaarheidscriterium.
UAB 028	fiets	Meten van de fietsintensiteiten en routekeuze, het ontwikkelen van een modelsystematiek.
UAB 029	fiets	Ontwikkeling en prioriteitstelling metropolitaan fietsnetwerk, inclusief formulering kwaliteitseisen.
UAB 030	fiets	Ontwikkeling aanpak kwaliteitsverbetering bestaand regionaal fietsnetwerk, inclusief eisen t.a.v. verkeersveiligheid.
UAB 031	fiets	Analyse opgave fietsparkeren en rolverdeling.
UAB 032	fiets	Opzetten en uitvoeren campagnes in fietseducatie en –communicatie.
UAB 033	fiets	Opstellen fietsbeleid en toewijding doelstellingen.
UAB 034	ketenmobiliteit	Opstellen gezamenlijke agenda Ketenmobiliteit (zie ook tabel 7.11 op pagina 55): methodiek ontwikkelen, pilots uitvoeren en toepassen
UAB 035	ketenmobiliteit	Uitwerking aanpak kwaliteit OV-knooppunten: Analyseren kwaliteit, (keten)-regierol MRDH vormgeven, alliantiegesprekken, gebiedsgerichte uitvoeringsplan(nen) opstellen, faciliteren/ coördineren uitvoering, monitoring handhaving kwaliteit.
UAB 036	ketenmobiliteit	Herijking P+R beleid, waaronder koppeling aan doelgroepen, ligging, verwachte gedragseffecten, te verwachten behoefteontwikkeling, bestaande parkeersituatie in omgeving, relatie met parkeerbeleid in de steden, mogelijkheden van tarifering, criteria voor effectiviteit, monitoring. Op basis hiervan opstellen van een nieuw programma voor uitbreiding en verbetering van P+R.
UAB 037	ketenmobiliteit	Programma fietsenstallingen op OV-knooppunten, inclusief monitoring bezetting fietsstallingen.
UAB 038	ketenmobiliteit	Aanpak weesfietsen en fietswrakken, afspraken handhaving (sociale) veiligheid en kwaliteit (onderhoud en beheer).
UAB 039	duurzame mobiliteit	Uitwerken van de ambitie van duurzaamheid / schoon wegverkeer in concrete doelstellingen passend bij de rol van de MRDH.
UAB 040	duurzame mobiliteit	Uitwerking van de verduurzaming van het OV-systeem via de OV-concessies.
UAB 041	duurzame mobiliteit	Opstellen programma duurzaamheid assets OV.
UAB 042	duurzame mobiliteit	Organiseren van de samenwerking tussen de gemeenten bij het realiseren van laadinfrastructuur inclusief het verkennen van (externe) bronnen van financiering (cofinanciering uit de markt/Green Deals etc.).
UAB 043	verkeersveiligheid	Het stimuleren van kwaliteitsverbetering van de landelijke ongevallenregistratie.
UAB 044	verkeersveiligheid	Het stimuleren en ontwikkelen van verkeersveiligheid beleid vanuit risico-gestuurde benadering, uitgaande van Duurzaam Veilig, een pilot met de tool Safe Cycling Network voor het fietsnetwerk uitvoeren.
UAB 045	verkeersveiligheid	Uitwerken regierol voor gedrag en educatie van specifieke doelgroepen met verhoogd risico, zoals fietsers, jonge automobilisten, jeugd (0-18 jaar) en ouderen. In samenwerking met gemeenten meest effectieve manier bepalen. Resulterend in een meerjaren Bestuursovereenkomst ROVZH.
UAB 046	verkeersveiligheid	Opdrachtgever Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid voor de uitwerking van het regionale verkeersveiligheidsbeleid (gedragsbeïnvloeding en educatie) in samenwerking met de provincie Zuid-Holland ten behoeve van de gemeenten. Dit vanuit de mindset 'Maak van de nul een punt'.
UAB 047	verkeersveiligheid	Aansluiting zoeken bij andere maatschappelijke thema's en bij mobiliteitsinnovaties die kansen bieden om de verkeersveiligheid te verbeteren.
UAB 048	verkeersveiligheid	Handhaving hoger op de bestuurlijke agenda krijgen.
UAB 049	mobiliteitsmanagment	Continueren en afmaken Mobiliteitsmanagement acties in het kader van Beter Benutten Vervolg Haaglanden en Rotterdam.
UAB 050	mobiliteitsmanagment	Continueren participatie in en bijdrage aan Bereikbaar Haaglanden en De Verkeersonderneming.
UAB 051	mobiliteitsmanagment	Bepalen visie/strategie op mobiliteitsmanagement in vervolg op Beter Benutten Vervolg (transitieproces).
UAB 052	mobiliteitsmanagment	Een platform mobiliteitsmanagement starten en/of verder uitbouwen in samenwerking met het bedrijfsleven (commitment en slagkracht).
UAB 053	verkeersmanagement	Aanpak van verstoringen: het beter afstemmen van wegwerkzaamheden, werken in rustige periodes, juiste gezamenlijke communicatie en inzet van regel-scenario's.
UAB 054	verkeersmanagement	Continueren bijdrage aan BEREIK!

Nr.	Opgave	omschrijving
UAB 055	verkeersmanagement	Stimuleren samenwerking: de automobielindustrie voor de ontwikkeling, marktpartijen voor de implementatie, universiteiten voor de kennisontwikkeling, wegbeheerders voor de aanpassingen van wegen en wegkantsystemen en overheden als hoeder van het algemeen belang en de veiligheid.
UAB 056	verkeersmanagement	Onderzoek naar de effecten en kansen voor zelfrijdend vervoer.
UAB 057	verkeersmanagement	No–regret stappen zetten om de nieuwe technieken mogelijk te maken. Een aantal gemeenten in de regio staat open om als proeftuin te fungeren.
UAB 058	verkeersmanagement	Kennisontwikkeling en – deling door onder meer de participatie in onderzoeksprojecten met de provincie Zuid-Holland en TU Delft (bijvoorbeeld in beeld brengen gevolgen en kansen van intelligente auto's).
UAB 059	verkeersmanagement	Participatie in samenwerkingsverbanden als Dutch Roads en Connekt ten behoeve van het versnellen van (proeven met) zelfrijdend vervoer.
UAB 060	verkeersmanagement	In het kader van Beter Benutten cofinanciering van projecten om systemen en auto's intelligenter te maken.
UAB 061	goederenvervoer	Oplossen regionale knelpunten en optimaliseren keten: Verbeteren logistieke routes van en naar de Mainport en Greenports en betere aansluiting op het
UAB 062	goederenvervoer	Oplossen regionale knelpunten en optimaliseren keten: Samenbrengen partijen rond logistiek om kennis te delen, knelpunten op te lossen en activiteiten te ontplooien.
UAB 063	goederenvervoer	Oplossen regionale knelpunten en optimaliseren keten: Afstemmen inefficiënt transport en zwaar transport, met name voor bouwlogistiek, internet-winkelen en allerhande bezorgapplicaties.
UAB 064	goederenvervoer	Slimmer goederenvervoer vraagt ook om gedragsverandering: Voorlichten van doelgroepen.
UAB 065	goederenvervoer	Slimmer goederenvervoer vraagt ook om gedragsverandering: Inzichtelijk maken van alternatieven.
UAB 066	goederenvervoer	Vervoer van gevaarlijke stoffen: veilig vervoer stimuleren
UAB 067	goederenvervoer	Routering afstemmen op toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
UAB 068	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer:
UAB 069	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen vrachtwagen-parkeren.
UAB 070	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen ontkoppelpunten lange, zware voertuigen (LOP, LZV).
UAB 071	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen/kennisdelen tussen gemeenten van beperkingen in hoogte, breedte en gewicht (valt onder Beter Benutten Vervolg).
UAB 072	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen venstertijden stedelijke distributie (is reeds uitgevoerd in regio Rotterdam).
UAB 073	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer:Kennisdelen en coördineren wettelijke omgang met slimme logistiek en nieuwe, logistieke voertuigen, als elektrisch aangedreven voertuigen, platooning, twizzy cargo's.

CONCEPT

Nr.	Categorie	Fase	Projectomschrijving
UAB_P101	OV	Realisatie	Ombouw Hoekse Lijn (A).
UAB_P102	OV	Realisatie	Eindhalte metrolijn E Den Haag Centraal (A).
UAB_P103	OV	Realisatie	Vervoersknoop BleiZo (F).
UAB_P104	OV	Realisatie	IC-haltering en verbetering station Blaak (F).
UAB_P105	OV	Realisatie	4-sporigheid Rijswijk–Delft Zuid (F).
UAB_P106	OV	Realisatie	6 x per uur Sprinter Oude Lijn (F).
UAB_P107	OV	Realisatie	Aanleg tramlijn station Delft -TU Wijk (tram 19) (A).
UAB_P108	OV	Realisatie	Verbetering overstapstations Den Haag Laan van NOI, Blaak en Rotterdam Alexander (A).
UAB_P109	OV	Realisatie	Opwaarderen tramlijn 1 (Tanthof – Den Haag Centrum) (A).
UAB_P110	OV	Realisatie	Kwaliteitsverbetering tram 23 Rotterdam Zuid (A).
UAB_P111	OV	planstudie	Hergebruiken sporen voormalige Hoekse Lijn voor aansluiting op sporen naar Delft, inclusief IC-haltering Schiedam (F).
UAB_P112	OV	planstudie	Vergroten capaciteit en robuustheid RandstadRail: samenloopdeel lightrail/metro en capaciteit Rotterdam/Pijnacker (A).
UAB_P113	OV	planstudie	Verbetering OV-ontsluiting TU Wijk – Delft Zuid (A).
UAB_P114	OV	planstudie	Verbetering ontsluiting Rotterdam The Hague Airport op Meijersplein (A).
UAB_P115	OV	planstudie	Verbetering internationale connectiviteit metropoolregio (Verbinding met Duitsland en tussen Den Haag en België / Frankrijk) (F).
UAB_P116	OV	planstudie	OV-ontsluiting en realisatie Station Stadionpark (A+F).
UAB_P117	OV	planstudie	Overdag 4 Sprinters per uur tussen Rotterdam en Gouda (F).
UAB_P118	OV	planstudie	Opwaarderen tramlijn 1 (Den Haag Centrum – Scheveningen) (A).
UAB_P119	OV	planstudie	HOV-verbinding tram Norkfolkterrein Scheveningen (A).
UAB_P120	OV	planstudie	Busstation Zuidplein (A).
UAB_P121	OV	planstudie	Koppeling World Expo 2025: Westelijke oeververbinding HOV (F).
UAB_P122	OV	planstudie	Koppeling World Expo 2025: Westelijke oeververbinding HOV (F).
UAB_P123	OV	verkenningen	4-sporigheid A12 corridor Den Haag – Gouda (inclusief mogelijke inzet RandstadRail en relatie Binckhorst) en 4-sporigheid Rotterdam – Gouda (F).
UAB_P124	OV	verkenningen	Verbinding Internationale Zone –Den Haag Centraal (A).
UAB_P125	OV	verkenningen	Verbetering Den Haag – Leiden – Schiphol – Amsterdam (internationale connectiviteit) (F).
UAB_P126	OV	verkenningen	Corridor R'dam - Drechtsteden (IC, sprinters, Merwede Lingelijn, goederen, verdeling capaciteit Willemspoortunnel op LT) (F).
UAB_P127	OV	verkenningen	Visie op HOV Den Haag –Westland –Hoekse Lijn (A).
UAB_P128	OV	verkenningen	Verbetering overstapstations Schiedam Centrum en Rijswijk (F).
UAB_P129	OV	verkenningen	4-sporigheid Delft Zuid –Schiedam (F).
UAB_P130	OV	verkenningen	Verbetering HOV Rotterdam Zuid (A).
UAB_P131	OV	verkenningen	Programma Netwerk RandstadRail fase 2 (bredere tramvoertuigen en perrons) op lijnen 6, 12, 16 en 17 (A).
UAB_P132	OV	verkenningen	HOV Ridderkerk-Drechtsteden (R-net) (A)
UAB_P133	OV	verkenningen	HOV-verbinding bus uit Westland (A).
UAB_P134	OV	verkenningen	HOV-verbinding Rotterdam Alexander–Zoetermeer-Delft (A).
UAB_P135	OV	verkenningen	Ongelijkvloerse verbinding HS – CS (F).
UAB_P136	OV	verkenningen	HOV-baan BleiZo (A).
UAB_P137	auto	Realisatie	Poorten en inprikkers: N211 Wippolderlaan (A4-N222)
UAB_P138	auto	Realisatie	H6-weg Hoek van Holland.
UAB_P139	auto	Realisatie	Aansluiting Vijfsluizen.
UAB_P140	auto	Realisatie	Rijnlandroute.
UAB_P141	auto	Realisatie	Moordrechtboog.
UAB_P142	auto	Realisatie	Nieuw Reijerwaard (IJsselmondse knoop).
UAB_P143	auto	Realisatie	A16 Rotterdam.
UAB_P144	auto	Realisatie	Blankenburgverbinding.
UAB_P145	auto	Realisatie	Rotterdamsebaan.
UAB_P146	auto	Realisatie	Capaciteitsuitbreiding aansluiting Zoetermeer A12.
UAB_P147	auto	Realisatie	Uitbreiding A4 tussen N14 en toekomstige Rijnlandroute.
UAB_P148	auto	planstudie	Poorten en inprikkers: Lozerlaan/Erasmusweg
UAB_P149	auto	planstudie	Poorten en inprikkers: Prinses Beatrixlaan Rijswijk.
UAB_P150	auto	planstudie	Poorten en inprikkers: N14.
UAB_P151	auto	planstudie	Parallelstructuur A4-passage.
UAB_P152	auto	planstudie	Verlengde Veilingroute.
UAB_P153	auto	planstudie	A20 Oost.
UAB_P154	auto	planstudie	Capaciteitsverruiming A15 Papendrecht-Sliedrecht.
UAB_P155	auto	verkenningen	Bereikbaarheid Voorne Putten en Havengebied.
UAB_P156	auto	verkenningen	Verbreding N57
UAB_P157	auto	verkenningen	Aansluitingen A20 Maassluis-Vlaardingen.
UAB_P158	auto	verkenningen	Ontsluiting Westland (centrale as en Bruinsmaknoop).
UAB_P159	auto	verkenningen	Volledige aansluiting Zoetermeer Centrum/A12.
UAB_P160	auto	verkenningen	A12 Zoetermeer-Voorburg.

CONCEPT

Nr.	Categorie	Fase	Projectomschrijving
UAB_P161	auto	verkenningen	N209 bij Benthuizen verlengen richting N11.
UAB_P162	auto	verkenningen	Aansluitingen A15 en A29.
UAB_P163	auto	verkenningen	Capaciteit Ridderster West=>Noord.
UAB_P164	auto	verkenningen	Oeververbinding(en) Rotterdam en Krimpen (N210) (in relatie tot HBAC).
UAB_P165	auto	verkenningen	Corridor A4-A13 en Kruithuisweg (tweede ontsluiting Technopolis/Ruyven).
UAB_P166	auto	verkenningen	Ontsluiting Oostland (N470/N471/N209).
UAB_P167	auto	verkenningen	Verlengde N471, 2e verbinding Pijnacker-Nootdorp.
UAB_P168	auto	verkenningen	Doorstroming/leefbaarheid A44/N44 (tunnel Wassenaar?).
UAB_P169	auto	verkenningen	Schenkviaduct Den Haag.
UAB_P170	auto	verkenningen	A4 -Zuid
UAB_P171	fiets	planstudie	Kruising A4 (exclusief kruising Vliet).
UAB_P172	fiets	planstudie	Velostrada (NOI-HS).
UAB_P173	fiets	planstudie	Programma snelfietsroutes Beter Benutten HGL.
UAB_P174	fiets	verkenningen	Programma fietsverbindingen naar OV knooppunten
UAB_P175	fiets	verkenningen	Programma fietsenstallingen op OV-knooppunten.
UAB_P176	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Binckhorst – Zoetermeer.
UAB_P177	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Kruising Vliet van A4-route.
UAB_P178	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Delft – Rotterdam.
UAB_P179	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Vlaardingen – Rotterdam – Rotterdam Alexander.
UAB_P180	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Rotterdam Alexander – Lansingerland.
UAB_P181	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Kruising A20 (Hofpleinroute).
UAB_P182	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Spijkenisse – Ridderkerk.
UAB_P183	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hellevoetsluis – Rotterdam.
UAB_P184	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Kralingen – Rotterdam Zuid.
UAB_P185	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Barendrecht – Rotterdam Zuid.
UAB_P186	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hoek van Holland – Naaldwijk.
UAB_P187	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Naaldwijk – Vlaardingen.
UAB_P188	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hoek van Holland – Den Haag (voornamelijk recreatief).
UAB_P189	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hoek van Holland – Vlaardingen (voornamelijk recreatief).

CONCEPT

Bijlage F Afkortingenlijst

BDU	Brede Doeluitkering
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IPVa	Investeringsprogramma Vervoersautoriteit
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
OV	Openbaar Vervoer
P+R	Parkeer en Reis
RWS	Rijkswaterstaat
VAT-kosten	Kosten voor voorbereiding, administratie en toezicht
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
VV	Verkeersveiligheid

CONCEPT

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Grote Marktstraat 43
Postbus 66
2501 CB Den Haag

Telefoon 088 5445 100

E-mail: informatie@MRDH.nl
Internet: www.mrdh.nl
KvK nummer: 62288024

Bankrekeningnummer
NL96 BNGH 0285 1651 43

contactpersoon
Joke Volkerijk

uw kenmerk
-

ons kenmerk
19966

doorkiesnummer
088 5445 100

e-mail
j.volkerijk@mrdh.nl

Retouradres: Postbus 66 2501 CB Den Haag

De raden van de 23 gemeenten die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Datum
24 maart 2016

Onderwerp
Zienswijze ontwerpbegroting MRDH 2017

bijlage(n)
1. Begeleidend schrijven inzake programma's Vervoersautoriteit
2. Ontwerpbegroting MRDH 2017

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij nodigen wij u uit om uw zienswijze kenbaar te maken op de ontwerpbegroting van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2017. Het verzoek is om uw opmerkingen uiterlijk 18 mei 2016 schriftelijk kenbaar te maken aan het dagelijks bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Het algemeen bestuur heeft middels de Kadernota begrotingsuitgangspunten MRDH begroting 2017 besloten deze zienswijzeperiode met een week te verlengen indien de ontwerpzienswijze uiterlijk 18 mei 2016 door de MRDH wordt ontvangen.

Op grond van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen is de MRDH gehouden de ontwerpbegroting voor commentaar aan de deelnemende gemeenten te sturen acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden. Het algemeen bestuur van de MRDH zal de begroting behandelen in haar vergadering van 1 juli a.s. De bijgevoegde ontwerpbegroting is door het dagelijks bestuur op 23 maart 2016 vrijgegeven voor de zienswijze. Met het vrijgeven van de ontwerpbegroting voor zienswijze wordt tevens voldaan aan artikel 34b van de Wet gemeenschappelijke regelingen, waarin bepaald is dat de gemeenten uiterlijk 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders dienen te ontvangen.

Uitgangspunten ontwerpbegroting
De ontwerpbegroting MRDH 2017 is gebaseerd op de kadernota begrotingsuitgangspunten 2017 zoals die door het algemeen bestuur op 4 maart 2016 is vastgesteld. Dat betekent onder andere dat:

- de beleidsmatige uitgangspunten zijn gebaseerd op de Strategische bereikbaarheidsagenda/ Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid en de Agenda Economisch Vestigingsklimaat;
- er binnen het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit sprake mag zijn van overplanning (=negatief saldo), mits binnen 10 jaar het saldo weer nul is;
- er binnen het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit sprake kan zijn van overbesteding met een maximum van € 90 miljoen (de werkelijke bestedingen leiden tot een negatief saldo van de fondsen) mits de stand van de BDU-fondsen binnen 10 jaar tenminste nul is.
- de Brede Doeluitkering (BDU) bijdrage van het Rijk wordt opgenomen volgens prijspeil 2015. Het door het Rijk te hanteren prijspeil 2017 zal namelijk pas in de loop van 2017 bekend worden;
- de bijdrage van de voormalige Haaglanden-gemeenten aan het mobiliteitsfonds van € 9,148 (prijspeil 2014, wordt niet verder geïndexeerd) nog in ieder geval in stand blijft tot en met 2017.

De discussie over de inwonerbijdrage aan het Mobiliteitsfonds wordt in 2016 met alle gemeenten gevoerd. De uitkomst wordt verwerkt in de begroting MRDH 2018.
- de inwonerbijdrage voor het programma Economisch Vestigingsklimaat voor het jaar 2017 geïndexeerd wordt met 1,0%, waarmee de inwonerbijdrage stijgt van € 2,47 in 2016 naar € 2,49 in 2017.

De ontwerpbegroting 2017 geeft de stand van zaken weer zoals die in maart 2016 bekend is. In de eerste helft van 2016 vindt een nadere uitwerking plaats van het OESO-rapport, de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid en de Roadmap Next Economy. Er ligt een bestuurlijke opdracht vanuit het algemeen bestuur om, op basis van deze trajecten, voor de zomer van 2016 een eerste brede Regionaal Investeringsprogramma gereed te hebben. Zodra dat investeringsprogramma gereed is, wordt ook duidelijk in hoeverre er consequenties zijn voor de begroting 2017. De zienswijze voor de concept begroting MRDH 2017 start nu, op het moment dat de inhoud van het eerste Regionaal Investeringsprogramma nog niet gereed is. Er is dus sprake van parallelle processen die samenkomen in het algemeen bestuur van 1 juli a.s. Dit betekent dat de mogelijkheid bestaat dat naar aanleiding van het vaststellen van het Regionaal Investeringsprogramma aanpassingen nodig zijn in de dan vastgestelde begroting 2017.

Investeringsprogramma Vervoersautoriteit
Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017 e.v. (IPVa) maakt onderdeel uit van de ontwerpbegroting. Tijdens het opstellen van het IPVa is tezamen met de gemeenten geconstateerd dat sommige projecten die aangemeld zijn voor 1 januari 2015, in de regio Haaglanden al enkele jaren op de lijst van aanmeldingen staan. Hiervoor zijn echter nog geen onderbouwde aanvragen voor subsidiebeschikkingen ontvangen. De oudere aanmeldingen (van 2010 t/m 2014) zijn niet volledig opgeschoond en zorgen voor een piek in de voorgenomen investeringen en de geraamde overbesteding. In de systematiek van programmeren binnen de regio Haaglanden leggen deze aanmeldingen tevens beslag op alle beschikbare budgetruimte, waardoor er tot 2025 voor nieuwe initiatieven geen financiën beschikbaar zijn. De bestuurscommissie Vervoersautoriteit heeft daarom op 9 maart jl. besloten tot een zogenaamde 'opschoonactie' om de lijst met aanmeldingen op te schonen en te faseren. Door het opschonen ontstaat ruimte voor nieuwe (urgente) initiatieven binnen het programma van de regio Haaglanden en kan de investeringspiek gespreid worden. De MRDH-organisatie kijkt op dit moment samen met de betreffende gemeenten kritisch naar de overplanning. De uitkomsten van de opschoonactie worden begin april verwerkt in bijlage B3 'Aanmeldingen' van het IPVa. Deze bijlage wordt uiterlijk half april nagezonden.

Als bijlage bij deze brief is een begeleidend schrijven opgenomen voor de beide programma's van de Vervoersautoriteit, zijnde Openbaar Vervoer en Verkeer. Hierin wordt onder andere kort en bondig ingegaan op de inhoud en samenhang met de eerder genoemde strategische trajecten en het IPVa, de belangrijkste oorzaken van de mogelijk aan de orde zijnde overbesteding en nadere informatie over bovengenoemde opschoonactie van het IPVa.

Werkplan
Op grond van de gemeenschappelijke regeling dient het algemeen bestuur jaarlijks een Werkplan vast te stellen op basis van de strategische agenda. Het algemeen bestuur heeft op 9 december 2015 het Werkplan MRDH vastgesteld. Daarbij is besloten om het strategisch deel van het Werkplan met ingang van 2017 te koppelen aan de doorlooptijd van de strategische agenda van de MRDH en daarmee niet meer jaarlijks uit te brengen. De concrete activiteiten worden met ingang van 2017 jaarlijks geïntegreerd in de Begroting MRDH. De voortgang van de activiteiten wordt via de jaarrekening en de Bestuursrapportages gemeld. De ontwerpbegroting 2017 vervult derhalve tevens de functie van Werkplan.

Regiomonitor
In 2015 is gestart met het project 'Regiomonitor'. In deze monitor worden de regionale ontwikkelingen op het gebied van economie en bereikbaarheid weergegeven en geanalyseerd. In april 2016 wordt de eerste regiomonitor opgeleverd die als nulmeting dient. De te gebruiken indicatoren zijn in de ontwerpbegroting 2017 opgenomen. De uitkomsten van de nulmeting worden toegevoegd in de begroting, tegelijkertijd met de verwerking van de uitkomsten van de zienswijzeprocedure. De cijfers van de nulmeting worden medio mei per brief ter kennisname aan de colleges verstuurd.

Vervolgtraject
Op 15 juni 2016 worden de ontwerpbegroting MRDH 2017, de zienswijzen van de deelnemende gemeenten en de adviezen van de adviescommissies besproken in het dagelijks bestuur. De begroting 2017 wordt op 1 juli a.s. behandeld in het algemeen bestuur.

Voor eventuele vragen over de ontwerp begroting kan contact opgenomen worden met Joke Volkerijk via j.volkerijk@mrdh.nl

Het dagelijks bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag,

mw. mr. drs. A.W.H. Bertram
secretaris

ing. A. Aboutaleb
voorzitter

Raadsbesluit (1600659)

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het presidium van Leidschendam-Voorburg
d.d. 2 juni 2016 (1599816);

b e s l u i t :

de conceptzienswijze Ontwerpbegroting MRDH 2017 vast te stellen en een getekend afschrift hiervan te versturen aan de MRDH.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum
Onderwerp Conceptzienswijze Ontwerpbegroting MRDH 2017
Categorie A

Verseonnummer 1599816
Portefeuillehouder Presidium
Behandeld door S.G.W.M. Heerdink
Samenvatting De Gemeenteraad van Leidschendam – Voorburg geeft een zienswijze op de aangeboden ontwerpbegroting 2017 van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Voorstel
Voorgesteld wordt de conceptzienswijze vast te stellen en een getekend afschrift van de zienswijze te versturen aan de MRDH.

Inleiding
Jaarlijks stelt de MRDH een begroting op voor het komende jaar. De raden van de deelnemende gemeenten zijn bevoegd een zienswijze in te dienen over deze begroting.

Wat willen we bereiken?
We willen bereiken dat het standpunt van de raad van Leidschendam-Voorburg wordt meegewogen bij de bespreking van en besluitvorming over de begroting 2017 van de MRDH.

Wat gaan we daarvoor doen?
Namens de raad wordt een schriftelijke zienswijze ingediend.

Kanttekeningen
In de commissie AZ van 19 april is voor het eerst gesproken over de begroting en de daarop in te dienen zienswijze. In verband met de late aanlevering van stukken en het verstrijken van de reactietermijn is daar de afspraak gemaakt dat de conceptzienswijze na bespreking in de commissie onder voorbehoud van goedkeuring door de raad wordt verstuurd naar MRDH. Na vaststelling door de raad wordt een papieren en getekend exemplaar van de definitieve zienswijze verzonden. Hierover is afstemming geweest met MRDH.

Financien
Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan voorliggend besluit.

Communicatie
Na vaststelling door de raad wordt een papieren en getekend exemplaar van de definitieve zienswijze verzonden aan MRDH.

Het presidium,

De Griffier, De voorzitter,

mr. G.A. Van Egmond drs. J.W. van der Sluijs

Tabel wijzigingsverzoek subsidiegelden MRDH

Aanvrager	ID/SGH/ SR	Datum aan-melding	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019
Leidschendam-Voorburg	LG27/LG025	febr-13	Verbindingsweg Stompwijk	VV	7.452.000	539.250				539.250
Leidschendam-Voorburg	LG026/LG28	april-14	Reconstructie Kolfschotenlaan / Veurs college	VV	200.000	150.000	150.000			
Leidschendam-Voorburg	HGL834/BB2	april-14	Fietsenstalling RandstadRail station Leidschendam-Voorburg	FKM	464.000	232.000	232.000			
Leidschendam-Voorburg	HGL374	april-14	Fietspaden Mgr. Van Steelaan	FKM	150.000	75.000		75.000		
Leidschendam-Voorburg	SGH	dec-15	Fietspaden tegels omzetten naar asfalt	FKM	310.000	155.000		155.000		
Leidschendam-Voorburg	SGH	dec-15	Fietsparkeren Randstadrail station Voorburg 't Loo	FKM	116.000	58.000		58.000		
Leidschendam-Voorburg	SGH	dec-15	Fietsverbinding Weigelia	FKM	350.000	175.000		175.000		
Leidschendam-Voorburg	SGH	dec-15	Verkeersmaatregelen Damplein	VV	100.000	50.000		50.000		
Leidschendam-Voorburg	SGH	dec-15	Herinrichting Nieuwstraat te Leidschendam	VV	650.000	25.000		25.000		
Leidschendam-Voorburg			Duurzaam veilig in beheerprojecten (Rembrandlaan) (3.1d)		100.000	50.000	50.000			
Leidschendam-Voorburg			Duurzaam veilig in beheerprojecten (Irenelaan) (3.1c)		100.000	50.000		50.000		
Leidschendam-Voorburg			Fietsroute langs de Vliet Fietsstraat (concretisering van 2.9)		220.000	60.500		60.500		
Totaal Leidschendam-Voorburg						**1.619.750**	**432.000**	**648.500**	**-**	**539.250**

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Gemeenteraad

Raadhuisplein 1
Leidschendam
Postbus 1005
2260 BA Leidschendam

Telefoon 14 070
Fax (070) 320 13 02

www.leidschendam-voorburg.nl
info@leidschendam-voorburg.nl

Metropoolregio Rotterdam Den Haag
Postbus 66
2501 CB DEN HAAG

Datum
Ons kenmerk
Uw brief 24 maart 2016 (kenmerk: 19966)
Contactpersoon De heer De Bruin
Telefoon (070) 3009 007
Onderwerp Zienswijze ontwerpbegroting 2017 Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Geacht bestuur,

In deze brief geven wij onze zienswijze op de ontwerpbegroting 2017 die wij van u hebben ontvangen. De ontwerpbegroting MRDH 2017 is gebaseerd op de kadernota begrotingsuitgangspunten 2017 zoals die door het algemeen bestuur op 4 maart 2016 is vastgesteld.

Wij begrijpen dat de organisatie van de MRDH onder hoge tijdsdruk moet werken om de stukken tijdig aan te leveren gezien het lange besluitvormingsproces met de zienswijzeprocedure. Het verspreid ontvangen van stukken, hoe begrijpelijk ook, maakt het er echter niet makkelijker op om de begroting goed te behandelen.

Wij willen het algemeen bestuur van de Metropoolregio de volgende inhoudelijke aandachtspunten meegeven.

Regionaal Investeringsplan

- Probeert invulling te geven aan OESO en Rifkin. Komt er geld beschikbaar, of blijft het bij plannen waarvoor geen businesscase is?
- Wij hebben begrip voor de hoge druk, maar wel het verzoek in te zetten op kwaliteit, zorgvuldigheid en communicatie. Een en ander mag niet ten koste gaan van de betrokkenheid van de gemeenteraden.
- Wij stellen daarom voor om het investeringsprogramma pas op 1 december 2016 vast te stellen. Dan is ook het rapport van de Roadmap Next Economy met het handelingsperspectief beschikbaar en kunnen de projecten die gebaseerd zijn op de RNE bij de vaststelling meegenomen worden.

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

Economisch Vestigingsklimaat

- Context is dat de werkgelegenheid in de MRDH achterblijft bij Eindhoven en MA
- Inzake het economisch vestigingsklimaat stellen wij voor om meer focus aan te brengen. De middelen zijn te veel gespreid over de projecten. Wij zien meer in een keuze voor vijf projecten die kansrijk zijn voor Europese leningen.
- Omdat het beschikbare budget relatief gering is (minder dan 1% gaat naar EV), is het vinden van de juiste focus een must.
- Met het oog op de financiering moet vooral gezocht worden naar externe partijen die bij willen dragen.

Vervoersautoriteit

- Inzake Verkeer en vervoer stellen wij vast dat het ambitieniveau hoog is, maar wij zien nog niet direct dat dit ambitieniveau ook kan worden waargemaakt omdat de middelen voor een groot deel besteed worden aan exploitatie en beheer.
- Ook bij de Vervoersautoriteit zien wij doelstellingen graag concreter. Daarbij kunt u bij het openbaar vervoer en fietsverkeer bijvoorbeeld denken aan een groei met 2% per jaar.
- Bij fietsverkeer is het zaak in het jaarlijks terugkerende Investeringsprogramma van de Vervoersautoriteit (het IPVA, in de bijlage van de Begroting 2017) zoveel mogelijk in te zetten op concrete projecten.
- Ook willen wij u vragen de toekomstige bereikbaarheid van Leidsenhage te betrekken bij majeure projecten als het MIRT Haaglanden en de aanpassingen die die N14 in dat verband zal ondergaan. In dit verband worden wij graag tijdig betrokken bij de verkenning van mogelijke varianten voor een aftakking naar Leidschendam-Voorburg vanuit de aangepaste N14. Leidsenhage ondergaat daarnaast momenteel een grootschalige herontwikkeling en vernieuwing;
- Ten aanzien van Station Voorburg, dat in samenwerking met Stadsgewest Haaglanden een paar jaar geleden is opgewaardeerd, vragen wij u de relatie met de ruimtelijke- en economische ontwikkelingen op de Binckhorst goed in de gaten te houden. Vanuit ons Verkeer- en Vervoerplan (2014) vragen wij om bijvoorbeeld de mogelijkheden van een tramverbinding te verkennen.

Het Investeringsprogramma van de Vervoersautoriteit (het IPVA)

Deze begroting is de laatste waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de oude Rotterdamse en Haagse regio. De totstandkoming van de begroting voor 2017 en het bijbehorende IPVA is ingewikkelder geweest dan voorgaande jaren. Enerzijds omdat gemeenten opnieuw veel projecten hebben aangemeld, anderzijds omdat er vanuit de MRDH een extra bezuinigingstaakstelling is doorgevoerd richting de Oud-Haaglanden gemeenten.

In het geval van onze gemeente blijkt dat de totale hoeveelheid subsidiegeld gelukkig past bij de geplande projecten. Wél vragen wij u enkele inhoudelijke wijzigingen aan te brengen door (zie tabel met wijzigingsverzoek in de bijlage):

- Subsidie beschikbaar te stellen voor de aanleg van fietsvoorzieningen aan de Irenelaan (€ 50.000,-) en mogelijk ook voor de herinrichting van de Rembrandtlaan (naar verwachting € 50.000,-) en hiervoor in de plaats de subsidie voor het asfalteren van de fietsroutes van € 155.000,- te laten vervallen. Deze middelen zullen wij niet in 2017 besteden. Ten aanzien van de Rembrandtlaan wordt nu een plan uitgewerkt en zullen wij u zo snel mogelijk nader informeren;
- Daarnaast voorzien wij bij de Verbindingsweg Stompwijk vanwege een onteigeningsprocedure een vertraging en vragen u het gereserveerde bedrag over te hevelen van 2017 naar 2019;
- Inmiddels is ook de planning van de werkzaamheden rondom Leidsenhage concreter geworden. Wij vragen u het gereserveerde bedrag voor de Weigelia over te hevelen naar 2018.
- De subsidie voor fietspaden Mgr. Van Steelaan van € 75.000,- om deze over te hevelen van 2016 naar 2017.

Inwonersbijdrage Mobiliteitsfonds

De huidige begroting is vooralsnog de laatste waarin de inwonerbijdrage Mobiliteitsfonds Haaglanden is vewerkt. De discussie of deze bijdrage wordt doorgezet moet zo snel mogelijk worden gestart en de komende maanden met alle MRDH gemeenten worden gevoerd. Eind 2016 kan de begroting 2018 dan verder worden samengesteld. De MRDH gemeenten moeten voldoende tijd krijgen om ook hun gemeenteraden bij deze belangrijke keuze te betrekken.

de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg,

de griffier, de voorzitter,

mr. G.A. van Egmond drs. J.W. van der Sluijs

Voorblad

ID:	10038
Onderwerp:	Raadsvoorstel (zienswijze) Meerjarenbegroting Veiligheidsregio Haaglanden 2017 - 2020 (1581901).
Samenvatting:	De raad wordt gevraagd zijn zienswijze kenbaar te maken inzake de meerjarenbegroting 2017 - 2020 van de Veiligheidsregio Haaglanden.
Financiële consequenties:	geen
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel
Communicatie:	Na vaststelling van de zienswijze wordt deze verstuurd aan de Veiligheidsregio Haaglanden. Deadline voor het aanleveren van de zienswijze is 13 juni 2016.
Ingekomen griffie:	20-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	Commissie AZ
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio
Haaglanden
Postbus 52155
2505 CD DEN HAAG

Raadhuisplein 1
Leidschendam
Postbus 1005
2260 BA Voorburg
Telefoon 14 070
Fax (070) 320 13 02
www.leidschendam-voorburg.nl
info@leidschendam-voorburg.nl

Datum	9 juni 2016
Ons kenmerk	1569776
Uw brief/kenmerk	13 april 2016 / P16.000493
Contactpersoon	Drs. R.C. Verbrugge
Telefoon	070-3009115
Bijlagen	-
Onderwerp	Zienswijze op ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2017-2020

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van de ontwerpbegroting VRH 2017-2020, ontvangt u onze zienswijze.

Wij nemen uw programmabegroting 2017 voor kennisgeving aan en hebben met belangstelling kennis genomen van de voortgang van de doelstellingen van de Veiligheidsregio Haaglanden. U geeft aan dat de komende periode een aantal frictiepunten zal worden weggenomen. Deze houden verband met de bezuinigingstaakstelling over de afgelopen periode. Wij verzoeken u ons op de hoogte te houden van de voortgang bij het wegwerken van de fricties die zijn ontstaan door de bezuinigingstaakstelling.

Wij stellen vast dat de bestemming van het voordelige resultaat van de jaarrekening 2015 van de VRH direct in de begroting 2017-2020 is verwerkt. Omdat het voordelige resultaat daardoor niet terugvloeit naar de regiogemeenten verzoeken wij u om de aangegeven besteding daarvan gespecificeerd te verantwoorden in de jaarrekening 2016 van de VRH.

Als raad ondersteunen wij het streven naar financiële regionale eenduidigheid voor de verbonden partijen van de gemeenten. U heeft het belang daarvan onderschreven maar

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

daarbij wel aandacht gevraagd voor de handhaving van het zorgniveau van de verbonden partijen en vastgehouden aan een afwijkende indexering.

Met vriendelijke groet,

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg,

De griffier, De voorzitter,

mr. G.A. van Egmond drs. J.W. van der Sluijs

Veiligheidsregio Haaglanden

BRANDWEER GHOR MKA

Bezoekadres

Telefoon
Fax

Correspondentieadres
VRH
Postbus 52155
2505 CD Den Haag

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Leidschendam-Voorburg
Raadhuisplein 1
2264 BP LEIDSCHENDAM

Datum 13 april 2016
Onze referentie P16.000483
Uw brief van
Bijlage(n)
1. Kaderbrief begroting VRH 2017-2020
2. Jaarrekening 2015 (incl. accountantsrapport)
3. Ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020
Onderwerp Aanbieding ontwerp-meerjarenbegroting ter zienswijze en kaderbrief, jaarrekening en accountantsverslag ter kennisname.

Telefoon 06 215 217 13
E-mail bart.yedema@vrh.nl

Zeer geachte leden van de gemeenteraad,

Middels deze brief biedt het Dagelijks Bestuur, na instemming van het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH), u de ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 ter zienswijze aan krachtens artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen (WGr).

Het Dagelijks Bestuur van de VRH verneemt graag uiterlijk 13 juni 2016 uw schriftelijke zienswijze over deze ontwerp-begroting. Deze zienswijze zal vervolgens worden betrokken bij de definitieve vaststelling van de begroting in de vergaderingen van respectievelijk het Dagelijks Bestuur (22 juni 2016) en het Algemeen Bestuur (6 juli 2016) van de VRH.

Voorts wordt u middels deze brief de algemene financiële en beleidsmatige kaders ten behoeve van de VRH-begroting ('kaderbrief') 2017-2020 en de jaarrekening 2015 (inclusief accountants-rapport) ter kennisname aangeboden. Deze documenten worden u aangeboden op grond van artikel 34b van de WGr.

Algemene toelichting
Het Algemeen Bestuur heeft bij de behandeling van bijgaande begroting de kaders die zijn aangedragen door de wethouders Financiën (namens de colleges) grotendeels overgenomen. Uitzondering hierop vormt het uitgangspunt 'indexatie'. De argumentatie voor deze keuze treft u in voorliggende notitie, en is in lijn met de reactie van het bestuur aan de wethouders hierover.

De begroting van de VRH bestaat voor circa 60% uit personeelskosten. Om aan te sluiten bij de opbouw van de begroting, baseert de VRH de indexatie op een gecombineerde loon/prijs-index (loonvoet overheid/ nationale consumentenprijsindex). Namens de colleges, is door de wethouders Financiën voorgesteld de indexatie te baseren op het 'Indexcijfer voor Materiele Overheids-consumptie', afgekort als de 'IMOC'. Wanneer beide indexatietechnieken naast elkaar worden gezet, blijkt een verschil van indicatief circa € 600.000 per jaar. Het toepassen van de IMOC zou daarmee een structurele bezuiniging op de VRH tot gevolg hebben.

In een "personeelsgedreven" organisatie zoals de VRH moeten structurele bezuinigingen met name in personeelskosten worden gevonden. Hierbij komt een bezuiniging van € 600.000 neer op circa 10 fte vast personeel of 75 tot 90 vrijwilligers. Deze teruggang in personele sterkte heeft nadelige gevolgen voor de opkomsttijden bij incidenten, de mogelijkheden bij gelijktijdig optreden

van incidenten binnen de regio en voor het organiseren van slagkracht. Deze gevolgen gelden voor zowel vast als vrijwillig personeel. Specifiek ten aanzien van vast personeel geldt dat een aanvullende bezuiniging gevolgen heeft voor de invulling van specialistische brandweerzorg (aangezien deze zorg met name door vast personeel wordt ingevuld) en risicobeheersing/ preventie (zoals adviestaken t.b.v. de gemeentelijke vergunningverlening). Verdere bezuinigingen op de vrijwilligers hebben vergelijkbare effecten op de totale slagkracht van de brandweer tot gevolg. Niet alleen worden vrijwilligers ingezet voor de lokale brandweerzorg, maar zij worden ook ingezet bij grote incidenten in de regio en bij de aflossing van eenheden bij grote incidenten omdat hiervoor langdurig veel materieel en personeel nodig is[1].

Bovenstaande gevolgen kunnen niet los gezien worden van de eerdere bezuiniging van 10%, in welk kader de formatie van de VRH (vooral de brandweer) reeds is teruggebracht met 110 fte. De effecten hiervan 'ijlen' nog steeds na en hebben voor een aantal frictiepunten in de organisatie gezorgd. Tegelijkertijd is de belasting op het personeel ook zwaarder geworden door toegenomen (landelijke) kwaliteitseisen. Enerzijds worden hierdoor hogere eisen gesteld aan oefeningen en trainingen (t.b.v. 'het werk op straat'), anderzijds moet als gevolg van de professionaliseringsdruk ook steeds meer 'papieren' verantwoording hierover worden afgelegd. De ervaren druk en zwaardere belasting leggen met name een groot beslag op vrijwilligers die hun bijdrage aan de brandweer immers moeten combineren met hun privéleven en reguliere werk.

De focus op het realiseren van de bezuiniging heeft ertoe geleid dat de noodzakelijke vernieuwing van de brandweer achterop is geraakt. Ook zijn – in afwachting van de vaststelling van de begroting 2016-2019 (vastgesteld op 8 juli 2015) – vacatures aangehouden. Deze zaken hebben zich in 2015 financieel vertaald in lagere kosten en daardoor een verwacht incidenteel resultaat van circa € 2 miljoen voordelig. Sinds het vaststellen van de begroting wordt de budgettaire ruimte gebruikt om de frictiepunten weg te nemen. Dit betekent dat in de organisatie extra capaciteit is vrijgemaakt voor de uitvoering van vernieuwingsprojecten, vacatures zorgvuldig worden ingevuld en nieuwe brandwachten worden geworven om schuurpunten in het rooster weg te nemen. Hiermee is de VRH in staat het zorgniveau blijvend te garanderen.

Vorenstaande leidt tot de conclusie dat het niet verantwoord is een indexatie-techniek toe te passen die leidt tot een aanvullende bezuinigingstaakstelling. Derhalve blijft de indexatie van de VRH-begroting gebaseerd op de gecombineerde loon/prijsindex, passend bij de opbouw van de begroting van de VRH.

Dit besluit neemt niet weg dat het AB het streven naar regionale eenduidigheid onderschrijft. In dit kader heeft het AB voorgesteld de controllers van de gemeenten en de VRH in gezamenlijkheid naar mogelijkheden te laten zoeken voor een duurzame oplossing. Een oplossing die bijdraagt aan de gewenste uniformiteit, maar die tegelijkertijd op een doordachte wijze invulling geeft aan het zorgniveau.

Hopende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met de meeste hoogachting,
Namens het Dagelijks Bestuur van de VRH,

J.J. van Aartsen
Voorzitter Veiligheidsregio Haaglanden

E.E. Lieben
Secretaris

[1] Daarnaast is deze slagkracht ook noodzakelijk om invulling te geven aan het regionaal risicoprofiel. Bijvoorbeeld in het kader van wateroverlast, grootschalige evenementen of de jaarwisseling.

Deloitte.

Veiligheidsregio Haaglanden
BRANDWEER GHOR MKA

Accountantsverslag 2015

Veiligheidsregio Haaglanden

31 maart 2016

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Aan het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling
Veiligheidsregio Haaglanden
Postbus 52158
2505 CD DEN HAAG

Onderwerp
Accountantsverslag 2015 Veiligheidsregio Haaglanden

Datum
31 maart 2016

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2015. Daarin zijn onze belangrijkste controlebevindingen samengevat naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2015. Voorts treft u een analyse aan van de ontwikkelingen in uw vermogen en resultaat.

De jaarrekening 2015 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden.
In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 gecontroleerd. Bij deze jaarrekening hebben wij op 31 maart 2016 een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het algemeen en dagelijks bestuur en uw organisatie. Het is zonder voorafgaande toestemming niet toegestaan om dit accountantsverslag te publiceren. Dit geldt ook voor de publicatie op uw website.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

W. Kalkman RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de ‘Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2014’ gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.

Member of
Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting 5
Significante onderwerpen 9
Overige significante zaken 14
Analyse vermogen en resultaat 16
Overige onderwerpen 18
Bijlagen 20
Bijlage A: Foutenevaluatie 21
Bijlage B: Onafhankelijkheid 22
Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2015 23
Bijlage D: Actuele ontwikkelingen 25
Bijlage F: Disclaimer en beperking in gebruik 28

Managementsamenvatting

Accountantsverslag 2015
Veiligheidsregio Haaglanden

Managementsamenvatting

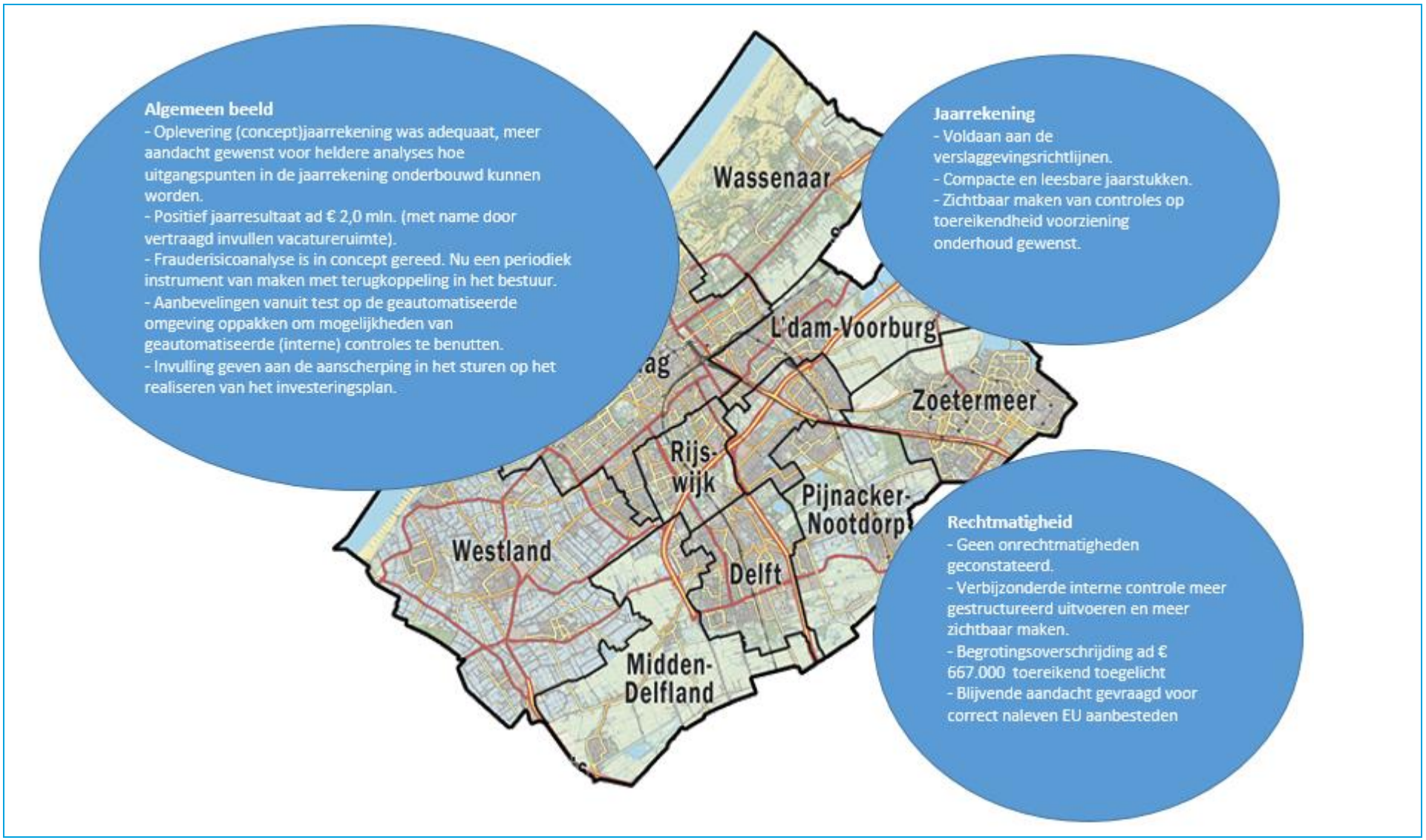

Managementsamenvatting

Status van de controle	Uitvoering controle is gereed. Formele afwikkeling is afhankelijk van vergadering DB en uitvoeren en afronden interne kwaliteitsreview Deloitte. Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met de vooraf afgesproken planning, zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging van 2 oktober 2015. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring. De controleverklaring bij de jaarrekening 2015 hebben wij u op 31 maart 2016 toegezonden. Bij de start van de controle was een goed onderbouwde (concept)jaarrekening aanwezig. De aandachtspunten, die voorafgaand aan de controle met uw organisatie zijn gedeeld, heeft u op een adequate wijze opgepakt. In de loop van het controleproces zijn enkele beperkte, veelal formele en tekstuele, aanpassingen doorgevoerd om de jaarrekening in overeenstemming te laten zijn met de geldende verslaggevingsregels. Ten behoeve van het verder ontwikkelen van de kwaliteit van de jaarrekening adviseren wij u om analyses die u uitvoert, met name met betrekking tot posten waarin een schatting zit, zichtbaar vast te leggen en deze te documenteren met (externe) brondocumenten. In deze onderbouwingen kunt u weergeven op welke wijze bijvoorbeeld een schatting tot stand is gekomen en welke brondocumentatie u daarbij heeft gehanteerd.
Reikwijdte van de controle	Met de opdrachtbevestiging van 2 oktober 2015 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2015. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging voor 2015. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2015 voldoende voor de doelstelling van de externe controle. Een samenvatting van de reikwijdte van de controle voor 2015 is opgenomen in bijlage C.
Analyse vermogen en resultaat	Het eigen vermogen van uw veiligheidsregio is het afgelopen jaar gedaald van € 9.773.000 (beginstand eigen vermogen op 1 januari 2015) naar € 7.808.000 (ultimo 2015). Dit sluit aan met het totaal gerealiseerde saldo van baten en lasten in 2015 van € 1.319.000 (positief) en een terugbetaling van de bijdrage per inwoner over 2014 van € 3.284.000 aan de deelnemende gemeenten. Derhalve is sprake van een daling van € 1.965.000. De resterende weerstandscapaciteit - beschikbare ruimte in de reserves - is desondanks nog toereikend om de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's te dekken.

Managementsamenvatting

Interne beheersing bij uw veiligheidsregio	Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in november 2015 de interim-controle uitgevoerd. De interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle van de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. De bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in onze managementletter d.d. 4 januari 2016. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen verwijzen wij u naar deze managementletter.
Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen	De materialiteit bij de planning en uitvoering van onze controle was € 915.000 (2014: € 940.000), zoals uiteengezet in onze controleplanning. Deze materialiteit sluit aan op het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol en de externe wet- en regelgeving. Tijdens onze controle hebben wij geen rechtmatigheidsfouten en/of onzekerheden geconstateerd.
Onafhankelijkheid	• Wij zijn onafhankelijk van de Veiligheidsregio Haaglanden en voorzover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. • Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve dochterondernemingen en de Veiligheidsregio Haaglanden, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. • Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

Significante onderwerpen

Accountantsverslag 2015
Veiligheidsregio Haaglanden

Algemeen

Financiële positie	Het positieve resultaat is voor een belangrijk deel door incidenteel lagere lasten beïnvloed. Daarbij valt het vertraagd invullen van de vacatureruimte het meest op. Een analyse welke doelstellingen (mogelijk) door het ontbreken van ingevulde vacatures niet gehaald is, ontbreekt. Wij hebben van u vernomen dat op het gebied van opleiden en oefenen een aantal zaken niet gerealiseerd is. Daarnaast heeft u werving & selectie en het Periodiek Preventief Medisch Onderzoek (PPMO) naar 2016 doorgeschoven. Welk 'positief' effect dit op uw jaarresultaat 2015 heeft gehad, is slechts deels in de toelichting op de jaarrekening opgenomen. U zou verder in deze analyses kunnen aangeven welke acties u inzet om deze onderdelen 'in te lopen' in 2016. Wij adviseren u een dergelijke analyse te laten maken en hierover in de aankomende (tussentijdse) rapportages verantwoording over af te laten leggen.
Frauderisicoanalyse	U heeft momenteel een inventarisatie uitgevoerd van de belangrijkste frauderisico's in uw organisatie. Deze inventarisatie behandelt u eerst in het directieteam om deze vervolgens te bespreken met uw algemeen en/of dagelijks bestuur. Hiermee heeft u een start gemaakt met het periodiek agenderen van de intern opgestelde frauderisicoanalyse bij het bestuur. Dit met als doel terugkoppeling te geven in hoeverre effectieve maatregelen zijn getroffen op materiële frauderisico's en welke bevindingen u gedurende het jaar hebt geconstateerd en welke aanpassingen noodzakelijk dan wel gewenst zijn. Wij adviseren u de frauderisicoanalyse (mede als onderdeel van het totale risicomanagement binnen uw organisatie) periodiek te delen met het bestuur.
Aanbeveling vanuit test op de geautomatiseerde omgeving oppakken	Uw bedrijfsvoering wordt steeds verder geautomatiseerd. Daarmee wordt uw organisatie steeds gevoeliger voor inbreuk op deze geautomatiseerde omgeving. Het testen of de basis in uw IT-landschap betrouwbaar is, is daarmee een van de voorwaarden geworden. Daarnaast maakt u steeds meer gebruik van geautomatiseerde controles in de processen. Om hierbij zekerheid te verkrijgen dat deze controles effectief zijn, is het periodiek testen op de effectieve werking van de ingerichte application controles noodzakelijk. Begin 2016 heeft u een uitgebreid onderzoek laten verrichten naar uw geautomatiseerde omgeving. Met als doel inzage te hebben in hoeverre binnen uw geautomatiseerde omgeving voldoende beveiliging en waarborgen zijn getroffen. Uit dit onderzoek komen enkele aanbevelingen naar voren die - bij toereikende opvolging daarvan - (kunnen) leiden tot een geautomatiseerde omgeving die zich leent om (interne) controlewerkzaamheden geautomatiseerd in te vullen.

Investeringsplan

Wij constateren dat - net zoals in voorgaande jaren - de realisatie van investeringen achterblijft op de raming. Hiermee vergroot u het risico op een piek in de investeringen en - als dit niet juist en volledig wordt doorgezet in de investeringsbegroting - tot een piek in de kapitaallasten.

Wij hebben van u vernomen dat u vanaf 2016 (nog) meer sturing gaat geven aan nut, noodzaak en realiseerbaarheid van geraamde investeringen. In de kwartaalgesprekken - die (mede) hiervoor zijn belegd - komt u hier nadrukkelijk op terug door te evalueren met de verantwoordelijke in hoeverre geplande investeringen zijn gehaald.

Wij adviseren u te monitoren of u met deze aanscherping in de beheersing van het investeringsplan het gewenste resultaat bereikt.

Rechtmatigheid

Begrotings-onrechtmatigheid

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de jaarrekening 2015 van de Veiligheidsregio Haaglanden (welke feitelijk bestaat uit één programma met meerdere producten) hebben wij geen overschrijdingen van de werkelijke lasten ten opzichte van de begrote lasten na begrotingswijziging geconstateerd. Tevens zijn de gerealiseerde investeringen binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde kaders gebleven.

Wij hebben geconstateerd dat sprake is van begrotingsonrechtmatigheden in 2015. In totaal heeft u een overschrijding van € 667.000. Dit is ontstaan door hogere lasten dan begroot als gevolg van hogere (bijbehorende) lasten veroorzaakt bij de producten RAC en MKA. Deze analyse blijkt (eveneens) uit uw eigen begrotingsanalyse (zie pagina 16 van uw financieel jaarbericht 2015).

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2015 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat het algemeen bestuur nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat het algemeen bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan worden afgegeven.

	Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het dagelijks bestuur in de jaarrekening moet aangeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij het algemeen bestuur nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig. Daarmee concluderen wij dat in de jaarrekening 2015 geen sprake is van begrotingsonrechtmatigheden, die hoeven mee te tellen in ons oordeel. Wij hebben bij onze controle ook geen andere rechtmatigheidsfouten geconstateerd op het gebied van het voorwaardencriterium. Hieronder valt het naleven van de externe- en interne regelgeving die in uw controleprotocol zijn opgenomen.
Verbijzonderde interne controle meer gestructureerd en meer zichtbaar maken	Wij constateren dat u inhoudelijk veel werkzaamheden verricht in het kader van verbijzonderde interne controles. Uit deze waarnemingen komen diverse bevindingen. Deze (vaak geringe) bevindingen vragen om nadere afwikkeling, maar ook om een nadere analyse hoe deze afwijkingen tot stand zijn gekomen. Hebben interne beheersmaatregelen niet toereikend gewerkt of zijn deze niet getroffen (terwijl deze wel noodzakelijk waren)? In onze managementletter hebben wij u geadviseerd om de verbijzonderde interne controle meer vanuit een risicobenadering in te steken en nadrukkelijk aansluiting te zoeken bij uw risicomanagement. Inhoudelijke kunt u met minder werkzaamheden dan een kwalitatief beter en meer effectief resultaat bereiken met de verbijzonderde interne controle.
Europees aanbesteden	Gezien de omvang en samenstelling van uw organisatie waarbij u op veel verschillende afdelingen vergelijkbare aanbestedingen van goederen en/of diensten verricht, behoeft het correct naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen blijvende aandacht. In dit licht merken wij op dat door nadere aanscherping van de regels in het Europees aanbesteden in het boekjaar 2016 (waaronder het vervallen van het verlichte regime voor 2B-diensten) verhoogde aandacht in uw organisatie gewenst blijft.

Jaarrekening

Algemeen	De (concept)jaarrekening voldoet aan de geldende verslaggevingsrichtlijnen (BBV).
Voorzieningen	De voorziening onderhoud is een post van beperkte omvang. Evenwel dient u deze post aanvullende aandacht te geven. U heeft inmiddels het inzicht vergroot in de historische gegevens van de panden, waarmee u de opbouw van de voorziening kritisch(er) kan gaan beoordelen. U kunt hierbij denken aan het beoordelen of afwijkingen ten opzichte van het MJOP aanwijzingen zijn dat het beheerplan (onderbouwend aan de stand van de voorziening) niet juist of onvolledig is. Wij adviseren u bij het actualiseren dergelijke analyses meer zichtbaar te maken.

Overige significante zaken

Overige significante zaken

Single information, Single audit

Proces tot standkoming SiSa

De procedure die uw gemeenschappelijke regeling moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeenschappelijke regeling dient in een vast, voorgeschreven stramien een zestal documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening is opgesteld door de gemeenschappelijke regeling. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de door u opgemaakte SiSa-bijlage en de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2015. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeenschappelijke regeling zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage.

In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente reviews van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen (de zogenoemde single review) hebben wij gemerkt dat zij (zeer) kritisch zijn op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenschappelijke regelingen en de hierop uitgevoerde accountantscontroles. De aanbevelingen die wij hierna doen voor het proces van totstandkoming van de SiSa-bijlage moet u mede in dit perspectief lezen.

Fouten en onzekerheden SiSa

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2015 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A2	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)	€ 0	€ 0	n.v.t.
	Totaal	€ 0	€ 0	n.v.t.

Analyse vermogen en resultaat

Accountantsverslag 2015
Veiligheidsregio Haaglanden

Vermogen en resultaat

Analyse vermogen, resultaat en risicomanagement

In het BBV wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten bedraagt € 1.319.000 voordelig. Desondanks zijn de reserves van uw gemeenschappelijke regeling in 2015 met een bedrag van € 1.965.000 afgenomen. Dit betreft het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten 2015 minus de terugbetaling van de bijdrage per inwoner aan de gemeenten over 2014. Dit heeft u ook zodanig toegelicht in de jaarrekening.

Hierna geven wij een overzicht van de ontwikkeling van het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van 2012 tot en met 2015.

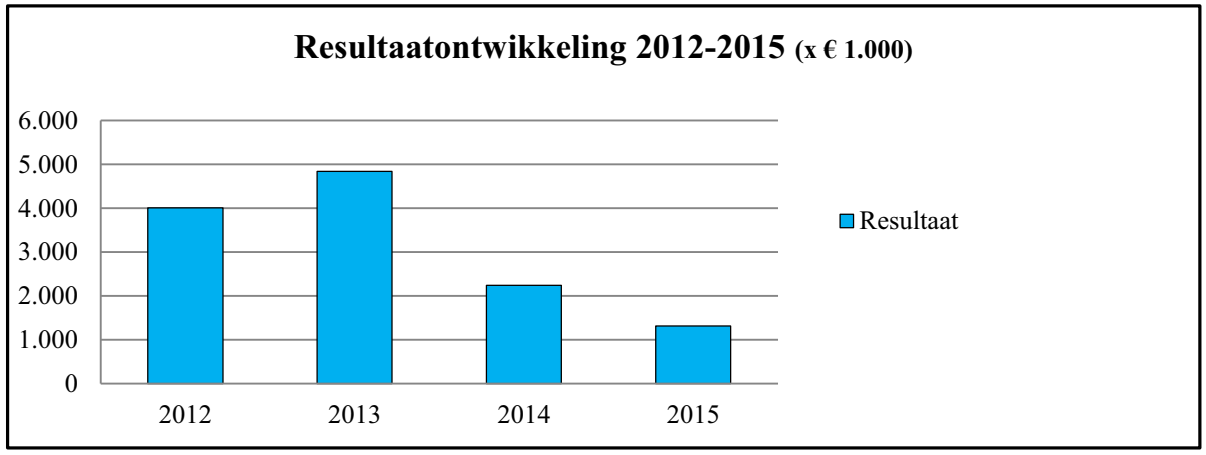

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving	Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts díe onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.
Meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het dagelijks bestuur en het management van de organisatie geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het dagelijks bestuur, het management en de medewerkers van de Veiligheidsregio Haaglanden de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Fraude	In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van de Veiligheidsregio Haaglanden, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken. Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het "omzeilen" van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2015 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Bijlagen

Accountantsverslag 2015
Veiligheidsregio Haaglanden

Bijlage A: Foutenevaluatie

Niet-gecorrigeerde fouten

Wij hebben geen (begrotings)onrechtmatigheden geconstateerd over het boekjaar 2015 die wij moeten meetellen in ons oordeel.

Gecorrigeerde fouten

Wij hebben enkele fouten in de presentatie geconstateerd, die vervolgens door u toereikend zijn opgelost. Deze hebben overigens een beperkt effect gehad op het uiteindelijke resultaat.

Rechtmatigheid

In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO), de kadernota rechtmatigheid en in het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader is het kader voor de controle op de rechtmatigheid opgenomen. Deze normen zijn vastgelegd in het controleprotocol van uw gemeenschappelijke regeling. Bij de controle op de rechtmatigheid hebben wij geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd.

Bijlage B: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Nadere Voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant” (hierna: NVO) en vormen een belangrijk onderdeel van het “normenkader” waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de NVO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de Veiligheidsregio Haaglanden in 2015 voldoende is gewaarborgd. Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening
1. Onderzoek geautomatiseerde omgeving

Op grond van de door ons getroffen maatregelen en de communicatie met u hierover, zijn wij van mening dat onze onafhankelijkheid in voldoende mate is gewaarborgd.

Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2015

De opdracht die u ons heeft verstrekt

Binnen het kader van de meerjarige overeenkomst tussen uw gemeenschappelijke regeling en Deloitte Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening worden elk jaar de onderlinge afspraken formeel bevestigd door middel van een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging van 2 oktober 2015 heeft u ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2015.

De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de Veiligheidsregio Haaglanden. In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle.

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeenschappelijke regeling mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw gemeenschappelijke regeling en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interim-controle

Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat er betrouwbare informatie wordt opgeleverd, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, hoeven wij met de aanvang van onze controle niet te wachten totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt daarom voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats.

Wij onderzoeken tijdens de interim controle de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is een managementletter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing (zie paragraaf Interne beheersing).

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften, of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in het controleprotocol 2015. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals vastgelegd in het controleprotocol 2015.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en een verslag van bevindingen. In het verslag van bevindingen worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die de vastgestelde rapportagetolerantie (25% van de goedkeuringstolerantie zijnde ongeveer € 225.000) overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening aan het algemeen bestuur gerapporteerd (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing).

Scope van de opdracht

Onze controleverklaring is gebaseerd op onze controlewerkzaamheden als accountant van de Veiligheidsregio Haaglanden.

Bijlage D: Actuele ontwikkelingen

Cybersecurity

Algemene aanbeveling inzake cyberveiligheid

Het belang van cyberveiligheid is de laatste jaren fors toegenomen als gevolg van de grotere afhankelijkheid van informatietechnologie en internet. Daarnaast heeft zich een verschuiving voorgedaan van informatiebeveiliging naar cyberveiligheid. De traditionele aanpak van informatiebeveiliging was vooral gericht op interne controles om de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van gegevens veilig te stellen. Hoewel deze controles van groot belang blijven, bestrijkt cyberveiligheid een bredere waaier van interne en externe factoren.

Als zodanig dienen het algemeen en dagelijks bestuur zich er in toenemende mate van te vergewissen dat managers in alle geledingen van de organisatie zich bewust zijn van de risico's die de digitale technologie met zich meebrengt voor de strategie en de organisatieactiviteiten en dat zij de juiste maatregelen treffen om deze risico's te beheersen. Rapportages aan het algemeen en dagelijks bestuur dienen in toenemende mate te gaan over de lessen die worden getrokken uit specifieke IT-gerelateerde incidenten en zogenaamde near-misses en het algemeen en dagelijks bestuur dienen, om vast te stellen welke inbreuk op de veiligheid de organisatie bereid is te tolereren. Daarnaast dient op bestuurlijk niveau te worden verzekerd dat sprake is van een voldoende mate van verantwoordelijkheid en verantwoordingsplicht ter ondersteuning van de daadwerkelijke prioritering van informatieactiva en juiste besluitvorming over het gebruik en de bescherming van informatie.

Onafhankelijkheid

Ontwikkelingen Accountancy

Nieuwe onafhankelijkheidsregels in Nederland

Op 16 december 2015 heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) de nieuwe Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) vastgesteld. Wij willen u in dit accountantsverslag graag op de hoogte stellen van de belangrijkste wijzigingen zoals die gelden voor organisaties die **niet** kwalificeren als een Organisatie van Openbaar Belang (OOB, vooral beursgenoteerde ondernemingen en financiële instellingen). Wij stellen voor om bij het bespreken van ons accountantsverslag de specifieke gevolgen voor onze dienstverlening aan uw organisatie te bespreken.

Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)

De ViO is van toepassing op **alle cliënten** waar assurance-opdrachten worden uitgevoerd en is van kracht vanaf 1 januari 2015. De ViO vervangt de nadere voorschriften voor onafhankelijkheid (NVO).

Met de nieuwe ViO beoogt de beroepsorganisatie tegemoet te komen aan de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer en daarmee bij te dragen aan het vertrouwen in het accountantsberoep. Hierna geven wij een toelichting op enkele onderwerpen uit de ViO die van belang zijn in het kader van onze dienstverlening aan uw organisatie.

Eén set van regels voor alle assurance-opdrachten

In de nieuwe onafhankelijkheidsregels is sprake van één set van regels voor alle assurance-opdrachten, zoals de controle of beoordeling van een jaarrekening, een subsidieverklaring, een verklaring bij een IT-systeem of een assurance-rapport bij een maatschappelijk jaarverslag. In de oude regels werd een onderscheid gemaakt tussen controleopdrachten en overige assurance-opdrachten, waarbij de onafhankelijkheidsvoorschriften voor controleopdrachten strenger waren.

Regelgeving voor adviesdiensten

Combinaties van assurance en advies (non-assurance) werkzaamheden zijn onder de VIO nog steeds toegestaan. De ViO introduceert wel een strak toetsingskader voor de evaluatie van alle non-assurance diensten, wat betekent dat voor aanvang van overige dienstverlening altijd een onafhankelijkheidsanalyse in het dossier dient te worden opgenomen. De ViO leidt daarmee tot een verzwaarde documentatieplicht. Het toetsingskader in de ViO is gebaseerd op de principes in de internationale onafhankelijkheidsregels van de Code of Ethics van de International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). Deze internationale onafhankelijkheidsregels worden door Deloitte nageleefd.

Langdurige betrokkenheid bij uw organisatie

In de ViO is opgenomen dat een maatregel is vereist indien seniorleden van het assurance-team (waaronder de eindverantwoordelijke accountant, maar ook andere senior-teamleden) langdurig betrokken zijn bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Van langdurige betrokkenheid is in elk geval sprake als een senior-teamlid gedurende zeven aaneengesloten jaren betrokken is bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Voorbeelden van maatregelen zijn het laten uitvoeren van een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) of het rouleren van het teamlid. Indien meerdere teamleden gelijktijdig zouden moeten rouleren, is het ook mogelijk om voor een gefaseerde roulatie te kiezen. Na roulatie mag het betreffende teamlid gedurende twee jaar niet betrokken zijn bij de assurance-dienstverlening aan de organisatie.

Marketing en reclame

In de ViO is een nieuwe bepaling opgenomen over marketing en reclame. Vooral is het niet toegestaan om met een assurance-cliënt een relatie aan te gaan waarbij de accountantsorganisatie zich in het kader van reclame of marketing associeert of laat associëren met de assurance-cliënt. Van associatie is sprake indien de onderlinge relatie als onderdeel van reclame of marketing openbaar wordt gemaakt.

Geschenken en gastvrijheid

De regels voor het ontvangen en verstrekken van geschenken en gastvrijheid zijn aangescherpt. Het uitgangspunt is dat het ontvangen en verstrekken van geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid niet past in een relatie tussen de accountant en de gecontroleerde organisatie. Deze regels gelden niet alleen voor de leden van het assurance-team, maar ook voor de accountantsorganisatie, andere onderdelen van het netwerk en haar bestuurders. Er is een drempel in de regels opgenomen van € 100.

Voor geschenken met een waarde van meer dan € 100 is de eindverantwoordelijke accountant gehouden om:

- Te onderbouwen waarom het geschenk of de uiting van gastvrijheid gepast is
- Een melding te doen bij een aangewezen persoon binnen Deloitte
- Vooraf met het toezichthoudend orgaan van uw organisatie af te spreken hoe zij hierover geïnformeerd wil worden.

Deze bepalingen gelden tevens voor persoonlijke uitingen van gastvrijheid. Hieronder wordt verstaan het voor de andere partij of persoon betalen van kosten van uitstapjes, reizen, lunches, diners en dergelijke die geen zakelijk karakter dragen.

Overgangsbepalingen

De nieuwe onafhankelijkheidsregels treden in werking per 1 januari 2015. Voor bestaande opdrachten en/of relaties waarbij een onafhankelijkheidsbedreiging speelt gelden overgangsbepalingen.

Bijlage F: Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com/ about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte provides audit, tax, consulting, and financial advisory services to public and private clients spanning multiple industries. With a globally connected network of member firms in more than 140 countries, Deloitte brings world-class capabilities and deep local expertise to help clients succeed wherever they operate. Deloitte's approximately 169,000 professionals are committed to becoming the standard of excellence.

This publication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, Deloitte Global Services Limited, Deloitte Global Services Holdings Limited, the Deloitte Touche Tohmatsu Verein, any of their member firms, or any of the foregoing's affiliates (collectively the "Deloitte Network") are, by means of this publication, rendering accounting, business, financial, investment, legal, tax, or other professional advice or services. This publication is not a substitute for such professional advice or services, nor should it be used as a basis for any decision or action that may affect your finances or your business. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte Network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this publication.

© 2016 Deloitte Netherlands

BRANDWEER
Haaglanden

KOERSEN OP

2020

Voorwoord

Afgelopen jaren hebben we vaak metaforen uit de watersport gebruikt om te kijken naar ons werk. De spannende periode na de regionalisering van de organisatie ligt inmiddels achter ons. We zijn meer één geworden als organisatie. Na deze beleidsperiode, gebaseerd op 'Op koers' en de organisatieverandering conform 'Overstag', zijn we nu toe aan de volgende etappe. Voor de periode 2015-2020 is een nieuw beleidsplan opgesteld: Brandweer 2020, Op volle kracht vooruit.

De komende periode gaan we door op de ingezette koers. Dit betekent niet dat alles hetzelfde blijft, maar dat we de dingen doen die passen bij de brandweer die we in 2020 willen zijn. We gaan verder met de al ingezette vernieuwing van de organisatie. We werken aan een brandweer die zorg op maat levert, nog zichtbaarder en meer benaderbaar is voor de burger en die met goed vakmanschap haar werk uitvoert. Dat geldt voor alle aspecten van ons vak. Voor de bewoners en bezoekers van Haaglanden is dit het meest zichtbaar tijdens het voorkomen en bestrijden van incidenten.

In dit magazine wordt het beeld van Brandweer Haaglanden in 2020 geschetst. Drie pijlers staan de komende periode centraal:

- Flexibiliteit
- Specialisatie
- Differentiatie

Wat deze termen precies voor ons en voor ons werk betekenen lees je in de verschillende artikelen en interviews. Vanuit meerdere invalshoeken gaan we in op onze rol in en bijdrage aan de samenleving ('de wijk') en wat we in 2020 met Brandweer Haaglanden willen bereiken. Waarbij uiteraard de veiligheid voor de burgers en het eigen personeel voorop blijft staan.

De zeilen zijn gehesen, het is tijd om het ruime sop te kiezen!

Esther Lieben
Commandant Brandweer Haaglanden

Veiligheidsregio Haaglanden

BRANDWEER **GHOR** **MKA**

COLOFON

Dit is een uitgave van de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) voor medewerkers van Brandweer Haaglanden. Niets van deze uitgave mag worden gekopieerd of vermenigvuldigd zonder voorafgaand toestemming van het team communicatie.

Redactie Team Communicatie VRH
Fotografie Team Communicatie VRH
Vormgeving en interviews CieremansVanReijn

Heb je een vraag over deze uitgave of wil je reageren? Neem contact op met het team Communicatie van de VRH via 088 886 8060 of communicatie@vrh.nl.

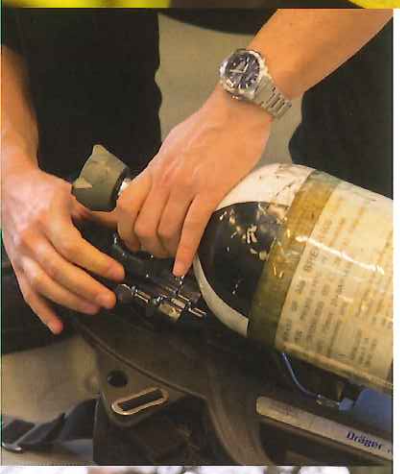

Inhoud

Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen 4
Martin Evers - Directeur Brandweerzorg

Maatschappelijke ontwikkelingen 5

Van aanbodgericht naar risico- en vraaggestuurd 6
Jan Bron - Directeur Brandweerzorg

Resultaat in 2020 8

Risicoprofiel 9

Brandweer 2020 in de praktijk 10
Otto Visscher - Clusterhoofd Risico- en Crisisbeheersing
Marc Nas - Clusterhoofd Brandweerzorg

Beleid 2015-2020 12

Deelprocessen 13

Verankeren in de samenleving 14
Camille Michel - Clusterhoofd Operationele Ondersteuning
Collega's vertellen over hun vakmanschap binnen Brandweer Haaglanden in 2020

Brandweer in de wijk 16

Brandveilig leven: werken aan veiligheidsbewustzijn 17
Jan Kuipers - Clusterhoofd Brandweerzorg

Bestrijden wordt maatwerk 18
Lucien Groenewegen - Clusterhoofd Brandweerzorg

Inspelen op veranderingen in de samenleving 19
Tjeerd Neumann - Multimanager

Inspelen op **maatschappelijke ontwikkelingen**

Martin Evers - Directeur Brandweerzorg

Iedereen moet binnen het eigen vakgebied alles beheersen. Zo is het lange tijd geweest. Maar dat gaat nu veranderen. De huidige trends in de maatschappij vragen om een andere aanpak. Martin Evers, Directeur Brandweerzorg, legt uit om welke ontwikkelingen het gaat en hoe Brandweer Haaglanden daarop gaat inspelen.

In Nederland en ook in Haaglanden neemt het aantal ouderen toe. De vergrijzing van de bevolking in combinatie met het feit dat ouderen langer thuis blijven wonen, betekent nogal wat voor het werk van de brandweer. "Uit onze statistieken blijkt dat branden en ongevallen juist in deze categorie veel voorkomen", zegt Martin Evers. "Als die categorie zich dan ook nog eens uitbreidt, zullen we daar in ons beleid rekening mee moeten houden. Omdat het voor ons niet te doen is om alle mensen persoonlijk over brandveilig leven te informeren, moeten we gaan samenwerken met bijvoorbeeld belangenverenigingen en thuiszorginstellingen."

Kansen

Ook de multiculturele samenleving is iets om zeker rekening mee te houden. "Vooral bij het voorkomen van brand is het belangrijk dat wij kennis hebben over andere culturen. Daardoor kunnen wij bijvoorbeeld veiligheidstips geven aan de Hindoestaanse gemeenschap over het Lichtjesfeest." Verder spelen diverse technologische ontwikkelingen een rol bij de roep om vernieuwing bij de brandweer. "Als voorbeelden noem ik de sociale media die we meer in ons werk zullen moeten integreren, maar ook het meervoudige ruimtegebruik met steeds complexere bouwwerken en auto's die worden uitgerust met allerlei technische snufjes. Aan de andere kant biedt de techniek ons ook kansen. Om eenvoudiger en sneller met diverse externe doelgroepen te communiceren bijvoorbeeld, maar ook intern om kennis te delen en van elkaar te leren."

Vernieuwen

Om op al deze ontwikkelingen in te kunnen spelen, zullen we de werkzaamheden onderverdelen in drie categorieën: standaardwerkzaamheden die om flexibiliteit en maatwerk vragen, standaardafwijkingen die om differentiatie vragen en afwijkende werkzaamheden waarvoor specialisme nodig is. "Gezien de complexiteit van de samenleving is het niet meer mogelijk dat onze mensen alles beheersen en overal op ingezet worden. Mede daarom hebben we voor deze indeling gekozen. Maar we zullen waar mogelijk ook inzetten op de zelfredzaamheid van mensen. In de woonomgeving zullen we vooral moeten sturen op gedrag. Bij de hogere risicofactoren zullen we naast toetsen voor en tijdens de bouw ook controleren tijdens het gebruik. Ook daarbij speelt de gedragscomponent overigens een belangrijke rol. Met als uiteindelijk doel minder incidenten en minder gewonden en doden bij incidenten die zich toch voordoen. Dat is het verhogen van het maatschappelijk rendement. Natuurlijk is dat een lastig meetbaar gegeven in een zich continu ontwikkelende maatschappij waar goed referentiemateriaal ontbreekt en vele factoren een rol spelen."

Om een proactieve, toekomstgerichte brandweer te kunnen zijn moeten we anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen.

MAATSCHAPPELIJKE **ONTWIKKELINGEN**

Vergrijzing van de bevolking

Het aandeel van ouderen in de bevolking zal de komende jaren stijgen. Deze ontwikkeling gecombineerd met het feit dat ouderen langer thuis blijven wonen, heeft gevolgen voor het werk van de brandweer. Uit onderzoek is gebleken dat de kans op kleine ongelukken en brand bij senioren toeneemt.

Diverse samenleving

In ons verzorgingsgebied wonen mensen met verschillende culturele achtergronden samen in een dichtbevolkt gebied. Vooral bij het voorkomen van brand, is het van belang dat de brandweer kennis heeft van gewoonten die horen bij andere culturen.

Participatie samenleving

De participatiesamenleving is inmiddels een ingeburgerde term in ons land. Voor Brandweer Haaglanden betekent dit dat mensen zelf een actieve rol hebben in het zorgen voor hun eigen veiligheid. Daarom spreken wij mensen hierop aan en geven advies om hun zelfredzaamheid te vergroten.

Technologische ontwikkelingen

We moeten rekening houden met meervoudig ruimtegebruik waarin steeds complexere bouwwerken zullen verschijnen. Er komen meer auto's die voorzien zijn van vele technische snufjes, naast de diversiteit in brandstoffen. Technologische ontwikkelingen kunnen ons werk ook gemakkelijker maken, doordat het ons technische hulpmiddelen biedt. We moeten als brandweer de technologische ontwikkelingen zien als mogelijkheden en er proactief mee om gaan. Sociale media zullen we meer in ons werk moeten integreren.

Van aanbodgericht naar **risico- en vraaggestuurd**

Jan Bron - Directeur Brandweerzorg

De samenleving verandert continu. Brandweer Haaglanden verandert mee. Dat moet om op een goede en veilige manier invulling te kunnen blijven geven aan het zorgniveau. Daarom zal de komende jaren een transformatie plaatsvinden van een aanbodgerichte naar een risico- en vraaggestuurde brandweer. Niet langer alleen reactief opereren, maar ook pro-actief aan de weg timmeren. Jan Bron, Directeur Brandweerzorg, vertelt hoe de kazerne van 2020 eruit zal zien.

Brandweer Haaglanden biedt zijn diensten aan vanuit 24 kazernes. Deze zijn allemaal hetzelfde uitgerust, terwijl de risico's per gebied verschillen. "Met uitruk op maat willen we daar verandering in brengen", stelt Jan Bron. "Op alle kazernes staat standaard in elk geval één tankautospuit voor zes personen (TS6) gestationeerd. Dat is en blijft de basis. Maar daarnaast gaan we voor kleine niet-spoedeisende incidenten ook werken met tankautospuiten voor vier personen (TS4), met snelle interventievoertuigen voor twee personen (SIV) en met de motor (MOB). Zo kunnen we de middelen beter afstemmen op het risicogebied en beter anticiperen op incidenten van verschillende aard. Naar een woningbrand blijven we natuurlijk met zes mensen rijden, maar naar kleine klusjes zoals een kat uit een boom halen of een prullenbakbrand kunnen we vaak met minder mensen toe. Maatwerk leveren dus. Dat werkt veel efficiënter."

Flexibiliteit, differentiatie en specialisatie

Om dat maatwerk op het gebied van bestrijding te kunnen leveren, zal van de collega's in de operationele dienst een andere inzet gevraagd worden. Er wordt nu nog volgens een centraal gepland strak rooster gewerkt, maar straks is er vooral behoefte aan meer flexibele inzetbaarheid. Jan Bron: "Niet alleen de inzet van middelen, maar ook de inzet van mensen zal meer worden afgestemd op de vraag en het ingeschatte risico. We willen af van het alleen maar werken volgens vaste patronen en toe naar de mogelijkheid om zo nodig af te wijken van de standaard. Afhankelijk van onder meer de analyse van risico's en de hulpvraag willen we per kazerne kunnen differentiëren in werkwijze, maar wel overal dezelfde hoge kwaliteit in brandweerzorg kunnen bieden. Om ook bij complexe vraagstukken die hoge kwaliteit te kunnen aanspreken, willen we op vakgebieden als bijzondere gebouwen en tunnels gaan werken met specialisten. Daarmee ligt de tijd dat iedereen alles moet kunnen achter ons. Daarvoor is ons werkveld simpelweg te ingewikkeld geworden."

Bestrijden en signaleren

Bestrijden is slechts een van de deelprocessen van de brandweer. De ontwikkeling van een aanbodgerichte naar een risico- en vraaggestuurde organisatie zal daarnaast van invloed zijn op de andere drie deelprocessen: signaleren, voorkomen en leren. Volgens Jan Bron grijpen deze taken in elkaar, lopen ze in elkaar over en kan de een niet zonder de ander gezien worden. "Maatwerk kunnen leveren op het gebied van bestrijding begint bij signaleren. Welke maatschappelijke en technische ontwikkelingen zien we in de samenleving? Wat zijn de bestuurlijke wensen? Hoe kunnen we daarop anticiperen? Neem het gegeven dat de overheid zich steeds verder terugtrekt bijvoorbeeld. Wat betekent dat over vijf jaar voor ons als brandweer? We willen daarop vooruit lopen, niet reageren maar er pro-actief mee aan de slag gaan."

Voorkomen en leren

Op basis van behoeften die de brandweer signaleert, wordt voorlichting gegeven over brandveiligheid. Vorm en inhoud daarvan kunnen per wijk en doelgroep enorm verschillen. "In Schipluiden spelen andere zaken dan in de binnenstad van Den Haag en onder jongeren leven andere dingen dan onder ouderen. In heel Haaglanden moet de burger gaan merken dat de brandweer meer zichtbaar wordt. Dat is ons streven. En ook op het gebied van voorlichting bieden we maatwerk met als doel incidenten zoveel mogelijk te voorkomen. Mocht er onverhoopt toch een incident plaatsvinden, dan is het zaak daar lering uit te trekken. Het evalueren van incidenten en informatie verzamelen over locaties en oorzaken is heel belangrijk. Op basis daarvan kunnen we bijvoorbeeld besluiten onze interne werkwijze aan te passen.

Draagvlak creëren en de mensen in de ontwikkeling meekrijgen, dat ziet Jan Bron als belangrijkste uitdaging voor de komende jaren. "We hebben een moeilijke periode achter ons met een organisatieontwikkeling en bezuinigingen. Nu kunnen we ons weer gaan concentreren op ons vak. Op heel veel plekken binnen de organisatie zie ik het enthousiasme terugkomen. Dat verder stimuleren is mijn rol. Pas als de burgers, bestuurders én onze medewerkers tevreden zijn, is mijn missie volbracht."

KOERSEN OP **BRANDWEER HAAGLANDEN 2020**

2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019

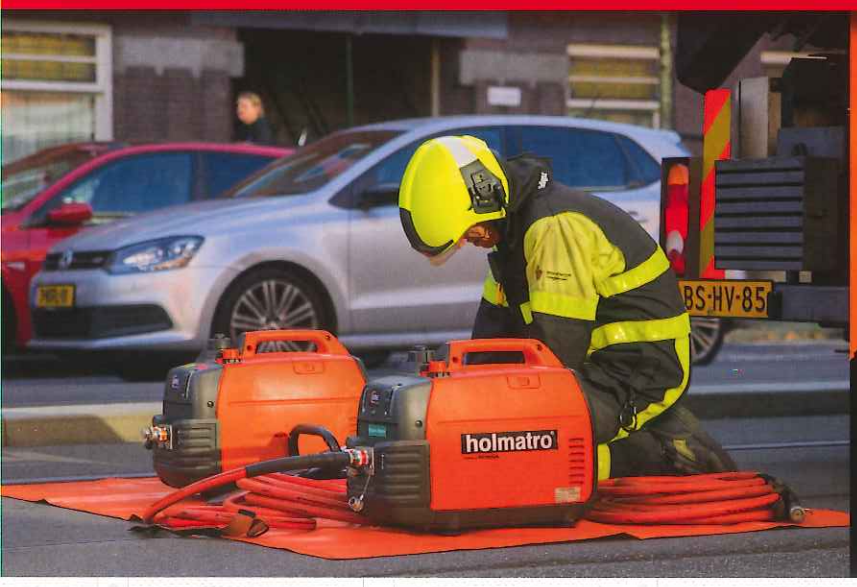

RESULTAAT IN **2020**

Brandweer Haaglanden is in 2020 een breed inzetbare veiligheidsdienst, die risico- en vraaggestuurd werkt. Waarbij onze eigen veiligheid en het brandweerzorgniveau gewaarborgd blijft. Dit betekent dat we:

- **maatwerk leveren**; gebaseerd op de risico's in ons verzorgingsgebied en de vraag van de burger en de maatschappij.
- nog zichtbaarder en benaderbaarder zijn voor de burger; conform 'brandweer in de wijk' hebben we een **centrale positie in de wijk**.
- **flexibel**, meer **gedifferentieerd** en **gespecialiseerd** werken.
- het **"vangnet"** blijven voor verstoringen in de maatschappij, of op zijn minst het voorportaal zijn voor zaken die andere (hulp)diensten niet direct op kunnen lossen.
- een **professionele partner** zijn in de voorbereiding op en samenwerking met multidisciplinaire partners op het terrein van evenementen, rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Minder slachtoffers, minder schade en voorkomen van incidenten
In ons beleidsplan 2015-2020 staan drie doelstellingen centraal: minder slachtoffers, minder schade en het voorkomen van incidenten. Die incidenten die niet te voorkomen zijn moeten minder doden, minder schade en minder verstoring van de samenleving veroorzaken. Daar is ons optreden op gericht.

RISICOPROFIEL

Het werkgebied van Brandweer Haaglanden kent een zeer uitdagend risicoprofiel met diverse veiligheidsrisico's zoals: het intensieve gebruik van de schaarse ruimte, de tuinbouwsector in Pijnacker-Nootdorp en in het Westland (één van de motoren van de Nederlandse economie), onze kennisindustrie in Delft en Rijswijk én Den Haag als internationale stad van Recht en Vrede en bestuurlijk centrum van Nederland.

Brandweer Haaglanden zal de komende jaren transformeren van een aanbodgerichte naar een risico- en vraaggestuurde organisatie. Wat dat voor onze manier van werken in de praktijk betekent, leggen Otto Visscher, Clusterhoofd Risico- en Crisisbeheersing, en Marc Nas, Clusterhoofd Brandweerzorg, hier uit.

Otto Visscher - Clusterhoofd Risico- en Crisisbeheersing

Brandweer 2020 in de praktijk

Wat Otto Visscher betreft, zal de belangrijkste verandering in de mindset van de collega's moeten plaatsvinden. "We moeten veel meer klantgericht gaan denken, als adviseur gaan optreden en met de klant in gesprek gaan. Hoe kunnen wij bereiken wat de klant wil ondanks of dankzij de regels? Dat betekent dat we van regel- naar risicogericht werken zullen bewegen. Daarmee zeg ik niet dat we de regels loslaten, maar wel dat we ze niet langer blind zullen toepassen, maar juist primair vanuit het mogelijk risico zullen adviseren. We moeten leren met het doel achter de regels om te gaan. Simpel gezegd meer maatwerk leveren dus."

Commercieel leren denken

Omdat de regelgeving niet altijd toereikend is, richten wij ons op de doorontwikkeling van onze kennis. Dat betekent meer nadenken over de effecten van de regels om incidenten zoveel mogelijk te kunnen voorkomen en zich toch voordoende incidenten zo klein en beheersbaar mogelijk te houden. Otto Visscher: "Afgelopen jaren zijn we al met opleidingen op dit voor ons nieuwe gebied gestart. We zijn nog volop in de ontwikkelingsfase. De transitie van regel- naar risicogericht vindt binnen de brandweer ook op landelijk niveau plaats, we staan er dus niet alleen voor." Haast is echter geboden, want door wettelijke ontwikkelingen als de nieuwe

Marc Nas - Clusterhoofd Brandweerzorg

omgevingswet en private kwaliteitsborging is het in 2020 niet meer vanzelfsprekend dat voor advies, toetsing en toezicht bij de brandweer wordt aangeklopt. "Er is voor ons echt een slag te maken in commercieel leren denken. Straks moeten we met het adviesbureau om de hoek concurreren."

Elkaar versterken

Voordeel van de brandweer ten opzichte van de concurrentie is dat risico- en crisisbeheersing integraal, dus ook vanuit de repressieve kant, wordt bekeken. Volgens Otto Visscher moet dit belangrijke pluspunt maximaal worden uitgenut. "Dat gaan we doen met ondersteuning van een geautomatiseerd systeem. In dat systeem worden alle preventie-eisen en getroffen voorzieningen zodanig vastgelegd dat de operationele dienst ook gebruik kan maken van onze gegevens en van onze kennis. We zullen intern veel meer gaan samenwerken en lering trekken uit elkaars ervaringen. Zo versterken we elkaar binnen de brandweer en daar hebben de klant en de maatschappij dan ook weer baat bij."

Nieuw MPSP

Deze nauwere samenwerking tussen risico- en crisisbeheersing enerzijds en brandweerzorg anderzijds speelt ook bij de herinrichting van de 24 kazernes van Brandweer Haaglanden. "Op basis van een uitgebreide risicoanalyse zal een nieuw materieel- en personeelsspreidingsplan voor de regio worden gemaakt", vertelt Marc Nas. "Daarbij wordt de slagkracht per kazerne afgestemd op de risico-inventarisatie. Nu is de inzet van personeel en materieel overal hetzelfde, terwijl de risico's per gebied verschillen. We moeten veel meer in staat zijn mee te bewegen met wat de omgeving van ons vraagt. De doelstelling is meer omgevingsgerichte zorg te bieden. Dat kunnen we bereiken door meer wijk- en risicogericht te gaan werken. Flexibiliseren is daarbij wat mij betreft de kapstok waaraan alles opgehangen kan worden. Zowel in de organisatie als richting medewerkers zal de flexibiliteit versterkt moeten worden."

> "We hoeven niet meer allemaal hetzelfde te kunnen. We gaan voor een flexibele organisatie met mensen met een flexibele geest."

Uitruk op maat en flexibele werkroosters

Die grotere mate van flexibiliteit moet onder meer bereikt worden met uitruk op maat. Niet meer in alle gevallen zal met zes mensen worden uitgerukt. Bij kleinere incidenten zal dat gebeuren met vier of twee mensen. De afgelopen jaren zijn pilots gehouden met SIV's voor twee personen, tankautospuiten voor vier personen en zelfstandige uitruk per motor. Marc Nas: "De TS6 is niet langer ons enige gegeven. Door op andere manieren met ander materieel te plannen kunnen we veel eenvoudiger meebewegen met vragen uit de omgeving en risico's in bepaalde gebieden." Door de wijzigingen in bezetting en materieel zal ook flexibiliteit in de werkroosters gecreëerd moeten worden. Een hele operatie volgens Marc Nas. "Vraaggestuurd werken is lastig voor elkaar te krijgen met een vooraf vastgesteld rooster. We zullen meer rekening kunnen houden met wensen van collega's én met de behoefte van de organisatie aan beschikbare collega's afhankelijk van de vraag."

Verantwoordelijkheid

Het is de bedoeling dat de collega's zelf meedenken over hoe, wanneer en met welke capaciteit het werk het best verricht kan worden. "De collega's op de kazerne kennen de wijk het best. We gaan sowieso meer verantwoordelijkheid bij de collega's neerleggen. Ook op het gebied van vakbekwaamheid. Nadenken over je eigen behoeften, over wat je nodig hebt om je werk goed uit te voeren. De opleidings- en trainingsprogramma's worden veel individueler. Dat sluit aan bij de wens tot meer differentiatie en specialisatie. We hoeven niet meer allemaal op hetzelfde moment hetzelfde te kunnen. We gaan voor een flexibele organisatie met collega's met een flexibele geest."

Richting 2020 zijn drie pijlers voor Brandweer Haaglanden belangrijk; flexibiliteit, differentiatie en specialisatie. De keuzes die de komende vijf jaar gemaakt worden staan in het teken van onderstaande pijlers. De koers die in de afgelopen jaren is ingezet verandert niet. Er wordt juist 'met volle kracht vooruit' gegaan.

BELEID **2015-2020**

Flexibiliteit

In 2020 reageren we flexibel op hulpvragen vanuit de samenleving. De brandweer is minder afhankelijk van vaste patronen en heeft de mogelijkheid om naar behoefte gecontroleerd af te wijken van de standaard. Onze inzet van mensen en middelen wordt afgestemd op de vraag en het ingeschatte risico; er wordt zorg op maat geleverd. Vrijwilligers zijn een onderdeel van deze flexibele schil.

Differentiatie

We kiezen op basis van beschikbare gegevens en afhankelijk van de omgeving (onder andere het vastgestelde risicoprofiel) voor een bepaalde werkwijze. Dit betekent dat de brandweerzorg qua kwantiteit in de gemeenten verschillend tot stand kan komen, maar dat de kwaliteit van de brandweerzorg in de hele regio hetzelfde is.

Specialisatie

Een deel van de medewerkers van de brandweer zal zich meer toeleggen op de kwalitatief hoogwaardige uitvoering van één specifieke taak of taakveld, met als doel complexe(re) vraagstukken aan te kunnen. Dit betekent dat niet iedereen meer alles moet kunnen uitvoeren, maar dat er wordt gestreefd naar specialisten op bepaalde vakgebieden.

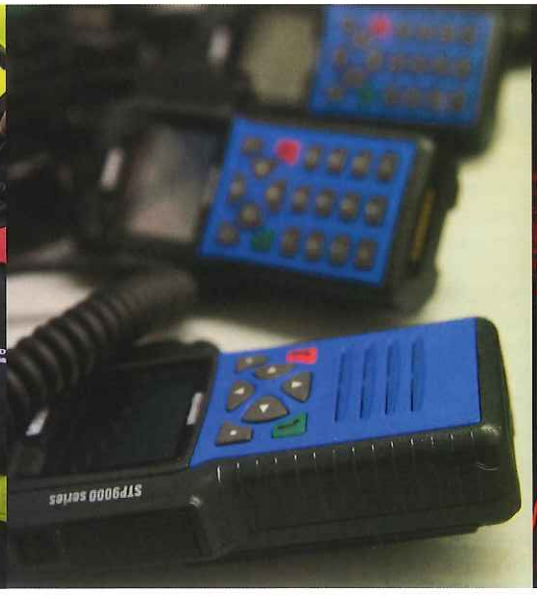

DEELPROCESSEN

Het werk van de brandweer wordt steeds meer bepaald op basis van een risicoanalyse en de hulpvraag van de samenleving. Dit heeft gevolgen voor de deelprocessen van de brandweer. Onder het primaire proces 'brandweerzorg' van de brandweer, vallen vier deelprocessen:

SIGNALEREN

Wij staan midden in de samenleving. Ontwikkelingen die we daar zien en meemaken signaleren we binnen de organisatie, zodat wij daarop kunnen inspelen.

VOORKOMEN

Wij zetten vol in op het voorkomen van incidenten en het beperken van schade bij incidenten. Onder andere door advies bij vastgestelde risico's en binnenkomende vragen.

LEREN

Onze ervaring zetten wij om in concrete leerpunten en nemen wij mee in de verdere ontwikkeling van ons vakmanschap.

BESTRIJDEN

Wij bestrijden incidenten en beperken schade onder andere door 'uitruk op maat'.

Verankeren in de

Volgens Camille Michel, Clusterhoofd Operationele Ondersteuning, is de brandweer van oudsher een wat starre en in zichzelf gekeerde organisatie. Heel erg bereid om te helpen, maar wel op een reactieve manier. Om van een aanbodgerichte naar een risico- en vraaggestuurde brandweer te komen, is een stevige verankering in de samenleving noodzakelijk.

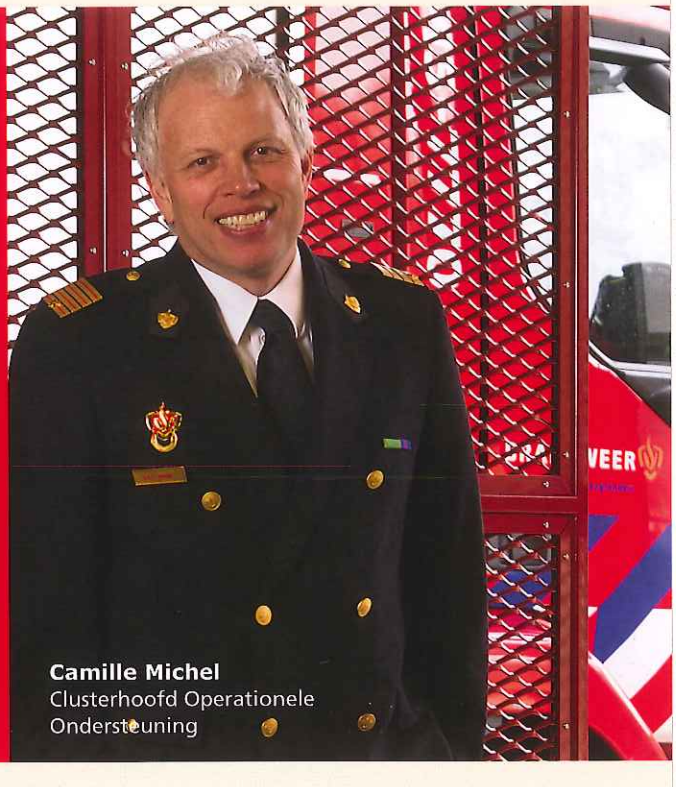

Camille Michel
Clusterhoofd Operationele Ondersteuning

Collega's vertellen over hun vakmanschap binnen Brandweer Haaglanden in 2020:

Paul Huls
Ploegchef D-ploeg Loosduinen
"De maatschappij verwacht van de brandweer een professionele eerste respons. Ook begrijpt zij dat er bij de meer bijzondere klussen meer en ander materiaal ter plaatse moet komen. Ik zou wensen dat we het fenomeen brand op een andere, meer effectieve, wijze gaan organiseren. Zoals een huisarts kan doorverwijzen naar een specialist, rukt bij een incident altijd eerst een basiseenheid uit. Indien nodig kan deze 'doorverwijzen' naar specialisten binnen de brandweer. Wij moeten ervoor gaan zorgen dat de basis heel goed wordt in haar aangepaste takenpakket. De specialisten worden ingezet voor de afwijkende inzetten."

Duncan van de Laar
Teamhoofd Leidschenveen en Pijnacker-Nootdorp
"Brandweer in de wijk" is een centrale plek waar burgers, bedrijven en gemeente terecht kunnen met hun vragen, problemen en ideeën op het gebied van brandveiligheid. Door een integrale aanpak van brandveiligheidsvraagstukken proberen we het veiligheidsbesef te vergroten. De zelfredzaamheid van de inwoners en bezoekers van de wijk is een speerpunt. Door de burger zelf actief te betrekken bij zijn eigen brandveiligheid vergroten we de kans dat het zal resulteren in een brandveiligere wijk."

Job Kramer
Teamhoofd Operationele Voorbereiding
"We kunnen én moeten als organisatie nog veel meer leren van incidenten. Er zijn al goede initiatieven, zoals de leertafel en de After Action Review. Dat is een prettige en snelle werkwijze voor de betrokken collega's. Uitdaging blijft om als gehele organisatie verder te komen. We zouden ons daarbij niet alleen op de grote incidenten moeten richten, maar juist op de regelmatig terugkerende situaties!"

Chris Bal
Ploegchef D-ploeg Rijswijk
"De brandweer moet vooruitkijken, de wereld om ons heen verandert. Het is belangrijk dat we ons blijven verdiepen in de materie brand, het leren van anderen en andere tactieken en procedures toepassen. En deze kennis delen. Ik zie het als een puzzel, waarin nu vaak nog iedereen met een eigen stukje bezig is.

samenleving

Het leveren van maatwerk begint op de meldkamer. Daar komt de om hulp vragende burger "binnen". Hier zie je veel ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening. "We willen de overgang naar het meer informatiegestuurd werken bereiken aan de hand van onze vier deelprocessen: signaleren, voorkomen, bestrijden en leren", zegt Camille Michel. Immers, wil je goed kunnen signaleren en voorkomen, dan zul je wel naar buiten móeten treden. "We zullen veel meer de wijken in gaan, omdat we precies willen weten wat daar speelt. Die informatie hebben we nodig om vanuit risicoperspectief onderscheid te kunnen maken in onze dienstverlening. En als we weten waar de risico's zitten, kunnen we ook gericht doelgroepen voorlichten over de gevaren en op die manier incidenten voorkomen. Op dat risicoperspectief zal de brandweer de inzet van personeel en middelen afstemmen, zodat er veel meer maatwerk geleverd kan worden op het gebied van bestrijding."

'Lessons learned' database

Het leren is de jongste loot aan de boom. Volgens Camille Michel is de brandweer van nature geen lerende organisatie. "We kunnen wat dat betreft een voorbeeld nemen aan de luchtvaart. Daar worden alle medewerkers twee keer per jaar in een simulator getest met als doel leren en verbeteren van de kwaliteit. Het leren van incidenten moeten we beter borgen in de organisatie. In andere landen zijn ze daar veel verder mee. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld bestaat een 'lessons learned institute' alleen voor de brandweer. In Nederland bestaat een dergelijke database nog niet. Ik zie een toenemende bereidheid om buiten de eigen omgeving te kijken om ons vakmanschap verder te ontwikkelen. Het huidige informatietijdperk kan helpen om dit proces te versnellen."

Ik hoop dat de puzzel in 2020 bestaat uit een boven-, onder- en zijkant. Dan zijn we op de goede weg."

Robert van den Ende
Coördinator brandonderzoek
"Het structureel uitvoeren van brandonderzoek geeft ons de mogelijkheid om met voorlichting maatwerk te leveren, te leren van de inzetten, inzicht te krijgen in het brandverloop en draagt bij aan verbetering van de brandbestrijding. Ook het effect van brandveiligheidsvoorzieningen wordt groter naarmate wij meer weten van brand en brandverloop. Brandonderzoek is daarmee een belangrijke verbinding tussen de schakels van de vier deelprocessen voor ons."

Jeffrey Schamper
Teamhoofd Laak en Centrum
"Brandweerkazernes leveren een bijdrage aan het creëren van een veiligere omgeving. De kazerne is in het traject van het 'voorkomen van brand', een bekende in de wijk. Hierbij hebben we contact met onze 'kennissen' in de wijk en is de kennis van de wijk uiterst belangrijk. Op termijn levert dit zowel voor incidentbestrijding, maar met name voor het voorkomen van brand voordelen op."

Lucas de Lange
Programmamanager Vernieuwde Repressie
"Brandweer Haaglanden gaat de komende jaren nog beter aansluiten op de risico's en behoefte van de maatschappij. Met meer slagkracht en specialisten als het gebied of de klus erom vragen maar ook minder als het kan. Deze ontwikkeling maakt het brandweervak nog boeiender, ieders kennis en kunde is nodig zodat wij dé vakmensen in incidentbestrijding blijven. Er wordt op ons gerekend!"

Clemens Hoppenbrouwer
Teamhoofd toetsing & procesondersteuning
"Voor de brandweer zijn netwerken in de wijk belangrijk om maatschappelijke ontwikkelingen te signaleren en er op in te spelen. Door de vakspecialistische kennis vanuit risicobeheersing en operationele eenheden te delen blijft de brandweer de gewaardeerde (hof)leverancier van brandveiligheidsadvies. Er moet een omdenkslag worden gemaakt van een regelgerichte naar een risicogerichte benadering van brandveiligheid. Gezamenlijk optrekken is daarbij belangrijk."

Paul van de Wetering
Teamhoofd toezicht & ontwikkeling risicobeheersing
"De ontwikkeling van risicobeheersing zal zich steeds meer richten op het enerzijds preventief toezicht uitoefenen bij de meer complexe bouwwerken. Hierbij worden dan voornamelijk de factoren beoordeeld die invloed hebben op het gebruik, de omgeving en inzet van de brandweer. Anderzijds zal er een verdere professionalisering plaatsvinden van onze adviesrol. Deze zal zich naast advies meer ontwikkelen naar een voorlichtende rol."

Annelies Engelenburg
Programmamanager Brandveilig Leven
"Ik verheug me richting 2020 op samenwerken met collega's én mensen in de 'buitenwereld'. We zijn goed in zelf doen (beïnvloeden van de inwoner van de toekomst via basisonderwijs en voorlichting na brand bijvoorbeeld) maar willen groeien in het mobiliseren van toepasselijke netwerkpartners. Daarbij maken mijn programmacollega's en ik onszelf uiteindelijk overbodig en kan de interne organisatie deze taak prima aan!"

De kazerne in de wijk werkt aan het voorkomen van incidenten door gevraagd en ongevraagd te adviseren over veiligheidsaspecten. Bijvoorbeeld voor evenementen met een laag risico, de bereikbaarheid binnen een wijk en bluswatervoorzieningen in de wijk en haar omgeving.

BRANDWEER **IN DE WIJK**

Het teamhoofd zorgt met de operationele ploegen, risicobeheerders en ondersteuners voor voorlichting en advisering, zowel proactief (Brandveilig Leven) als reactief (na afloop van een brand). Brandweer in de wijk legt contact met burgers, (maatschappelijke) organisaties, maar ook met andere multidisciplinaire partners zoals de politie en de gemeente.

Kazerne als veiligheidscentrum

Onze kazernes zijn innovatieve veiligheidscentra, waar mensen rondlopen die van de juiste materialen zijn voorzien en kennis hebben van uiteenlopende onderwerpen als noodhulp, medische ondersteuning bij calamiteiten, publieksvoorlichting, technisch onderhoud en natuurlijk de laatste brandpreventietechnieken.

Brandveilig Leven

De ambitie van Brandveilig Leven is om in 2020 maatschappelijke relaties te hebben met bijvoorbeeld woningbouwverenigingen en verzekeraars, in plaats van slechts te focussen op doelgroepen. De activiteiten van Brandveilig Leven richten zich op het beïnvloeden van het gedrag bij (het voorkomen van) brand en het vergroten van het brandveiligheidsbewustzijn van burgers en bedrijven. Dit gebeurt aan de hand van een wijk- of doelgroepgerichte communicatiestrategie.

Brandveilig leven: werken aan veiligheidsbewustzijn

Jan Kuipers - Clusterhoofd Brandweerzorg

Het betrekken van de burger bij zijn eigen veiligheid werd een paar jaar geleden al als programma Brandveilig Leven ingevoerd. Als onderdeel van de deelprocessen signaleren en voorkomen wordt Brandveilig Leven verder doorvertaald naar werkzaamheden op de kazernes.' Jan Kuipers, Clusterhoofd Brandweerzorg, vertelt wat de inwoners van Haaglanden hiervan gaan merken.

De burger meer veiligheidsbewust maken, dat is het doel van Brandveilig Leven. "Dat gaat verder dan de burger wijzen op zijn eigen verantwoordelijkheid", stelt Jan Kuipers. "We willen ook handelingsperspectief bieden, zodat mensen weten wat ze moeten doen als er iets gebeurt." Omdat er geen capaciteit is om alle burgers individueel voor te lichten, richt de brandweer zich op doelgroepen die als ambassadeur voor de brandweer kunnen optreden, zoals kinderen. "We bezoeken elk jaar groep zes van alle basisscholen in de regio Haaglanden om voorlichting te geven over brandveiligheid, brandpreventie en het maken van een vluchtplan. We stimuleren de kinderen die informatie thuis met vader, moeder, broers en zussen te delen. Zo weten we via de kinderen een veel grotere doelgroep te bereiken."

Structurele netwerken opzetten

Met het zoeken naar en benaderen van doelgroepen heeft Brandweer Haaglanden de afgelopen jaren geëxperimenteerd. Jan Kuipers: "Toen in een bepaald gebied diverse meldingen van koolmonoxide binnenkwamen, hebben we de woningcorporatie benaderd met het verzoek informatie over dit onderwerp in hun correspondentie aan de huurders mee te nemen. Via thuiszorgorganisaties hebben we toegang gezocht tot de kwetsbare risicogroep van langer zelfstandig wonende ouderen." Het gaat om het opzetten van structurele netwerken en daarbinnen kennis en kunde bieden. Alles wat mogelijkheden biedt om het verhaal van de brandweer bij de burger te brengen grijpen we aan. Ook als het gaat om veiligheid in een groter verband. "De politie wil via buurtpreventieteams burgers informeren over inbraakpreventie. Wij sluiten daarbij graag aan met ons verhaal."

Maatwerk leveren

Met heel veel verschillende partners wordt samenwerking gezocht. Elke belangenvereniging of organisatie kan een rol spelen. "Per wijk gaan we kijken wat er speelt en welke risico's er zijn. Aan de hand daarvan maken we een plan. Want het gaat niet om het uitrollen van een standaardproduct. We willen maatwerk leveren, dat moet ook om een optimaal resultaat te kunnen bereiken. Voor een wijk in Delft waar veel studenten wonen stellen we een ander programma op dan voor een villabuurt in Wassenaar. We zullen dus veel meer de kazerne uit en de wijk in komen en daarin heeft iedere medewerker een rol."

Lucien Groenewegen - Clusterhoofd Brandweerzorg

Bestrijden wordt maatwerk

Meer dan 80 procent van alle meldingen betreft kleine klussen. Dat Brandweer Haaglanden nu toewerkt naar uitruk op maat, vindt Lucien Groenewegen, Clusterhoofd Brandweerzorg, dan ook niet meer dan logisch. Bovendien is het volgens hem een reële en veilige optie, omdat de brandweer waar ook in regio Haaglanden binnen vijftien minuten met drie voertuigen ter plaatse kan zijn.

"Het wordt niet volledig anders", stelt Lucien Groenewegen. "Komt er een melding binnen van een brand in een woning, dan rukken we uiteraard zoals gebruikelijk met minimaal veertien mensen uit. Maar ligt er ergens een tak op de weg, dan is dat helemaal niet nodig." Niet langer zullen we op elke kazerne met hetzelfde type voertuig en dezelfde bezetting werken. "Mede dankzij steeds betere statistieken en data krijgen we meer inzicht in risico's in wijken en gebieden. Daarop kunnen we de inrichting en bezetting van de kazernes afstemmen."

Materieel

Daar waar het risico dat toelaat, start Lucien Groenewegen liefst dit jaar nog of anders begin volgend jaar met de implementatie van uitruk op maat. "We hebben er goed over nagedacht en de nodige testen uitgevoerd. Duidelijk is dat we niet op alle kazernes met kleine voertuigen kunnen gaan rijden. We moeten goed naar de operationele slagkracht kijken. Er moet voldoende groot materieel inzetbaar blijven. En we zullen nieuw materieel moeten aanschaffen. Dat doen we in nauw overleg met de gebruikers: wat hebben jullie nodig voor jullie specifieke kazerne? Daarnaast moeten we helder krijgen aan welke oefeningen en trainingen de collega's op de kazerne behoefte hebben om meer zorg op maat te kunnen gaan bieden."

Kennis

Dat met uitruk op maat efficiënter gewerkt kan worden, daarvan is Lucien Groenewegen overtuigd. Maar dan moet het wel goed worden voorbereid. "Op de kazerne kunnen de collega's dat niet à la minute uitvoeren. Uitvoerenden moeten zich veilig voelen. Daarom zal de ontwikkeling goed worden begeleid en zal er veel aandacht zijn voor het deelproces leren." We verwachten steeds meer eigen verantwoordelijkheid van de medewerkers. "Wij zorgen voor het toegankelijk maken van kennis via onder meer e-learning en misschien zelfs games. Het is in belangrijke mate aan de medewerker zelf om aan te geven waar hij of zij behoefte aan heeft." We zullen meer samenwerken binnen de brandweer, zodat er meer terugkoppeling plaatsvindt over risico's, incidenten en trends in de samenleving."

Midden in de samenleving staan. Niet alleen naar buiten treden als er getoetst en gehandhaafd moet worden of als er een incident is. Maar actief de wijk in gaan met als doel deze brandveiliger te maken. En waar mogelijk samenwerken met andere hulpdiensten of welke relevante partijen dan ook. Tjeerd Neumann, Multimanager, ziet voor de brandweer een belangrijke rol als netwerkorganisatie weggelegd.

Inspelen op veranderingen in de samenleving

Tjeerd Neumann - Multimanager

De veerkracht in de samenleving is groter geworden. Mensen gaan steeds meer zelf dingen doen. Een grote groep zal dan ook geen hinder ondervinden van het feit dat de overheid zich steeds verder terugtrekt. "Maar aan de andere kant groeit de groep die wel hulp nodig heeft", stelt Tjeerd Neumann. "Zorginstellingen sluiten hun deuren, patiënten worden steeds eerder uit het ziekenhuis ontslagen en mantelzorg wordt gestimuleerd. Op rijksniveau en op gemeentelijk niveau worden zaken in werking gezet waar wij als brandweer op moeten inspelen. En als wij op onze beurt onze inzetprocedures veranderen, dan heeft dat consequenties voor andere hulpdiensten."

De wijk (brand)veiliger maken

Samenwerking met andere hulpdiensten als de GHOR en de politie en andere relevante partijen als gemeenten, defensie of waterschappen wordt al gezocht als er nog niets aan de hand is, in risicocommunicatie bijvoorbeeld. Tjeerd Neumann: "We hechten belang aan face-to-face contact in de wijken. We willen de mensen kennen, weten wat er speelt en erachter komen waaraan behoefte is. Ons doel daarbij is de wijk brandveiliger maken. Die rol kunnen we uitbouwen in samenwerking met andere partijen. In Amsterdam bijvoorbeeld werkt de brandweer samen met de klusdienst van een woningcorporatie. De mensen van de klusdienst hebben een cursus brandveiligheid gevolgd. Wanneer ze in een woning moeten zijn, checken ze meteen de stopcontacten en kijken ze of er wel rookmelders aanwezig zijn."

Vanuit verschillende perspectieven

De samenleving verandert. Dat vraagt om aanpassing binnen de brandweer, maar ook in de multidisciplinaire samenwerking. "De diversiteit aan en complexiteit van risico's neemt toe, van de klassieke brand en terreurdreiging tot een evenement als de NSS-top en sociale onrust zoals in Haren vanwege een oproep op facebook. De noodzaak tot samenwerking is groter dan ooit. We zoeken elkaar meer op aan de voorkant, in de voorbereiding op crises, rampen en evenementen." Daarbij maakt het volgens Tjeerd Neumann niet uit wie de hulp verleent, zolang dat maar accuraat gebeurt op momenten dat mensen het zelf niet kunnen oplossen. "Door de multidisciplinaire samenwerking hebben we vanuit verschillende perspectieven zicht op de samenleving en kunnen we met elkaar beter aansluiten op hulpvragen."

Brandweer Haaglanden maakt samen met GHOR Haaglanden en de Meldkamer Ambulancezorg deel uit van de Veiligheidsregio Haaglanden. Ons werkgebied telt ruim één miljoen inwoners. Het is ons doel om, ondanks ons unieke risicoprofiel, de regio Haaglanden een van de veiligste gebieden van het land te laten zijn. Dat is iedere dag weer een uitdaging.

Wij doen ons werk soms op de voorgrond, maar veel vaker op de achtergrond. Brandweer Haaglanden draagt 24/7 bij aan een veilige woon-, werk- en leefomgeving van meer dan een miljoen mensen, duizenden bedrijven en tientallen overheidsorganisaties. Brandweer Haaglanden werkt met bijna 800 vaste medewerkers en 300 vrijwilligers. Onze medewerkers hebben een passie voor veiligheid.

Uw veiligheid

We stellen alles in het werk om noodsituaties te voorkómen en bieden voorzorg, professionele hulp en nazorg bij veiligheidsvraagstukken. Door preventie, publieksvoorlichting en gedragseducatie stimuleren wij (brand)veilig gedrag. We streven voortdurend naar verbetering van onze hulpverlening, met gevraagd en ongevraagd advies. Aan iedereen.

met

We werken samen met de geneeskundige hulpdiensten, politie en veiligheidspartners als gemeenten, waterschappen, ziekenhuizen en ministeries. Niet alleen om samen op te kunnen treden als het nodig is, maar ook om samen de voorbereidingen te treffen om rampen of grote incidenten te voorkomen.

onze hulp

Wij staan 24 uur per dag klaar om mens en dier in nood te helpen. Op de momenten dat het ertoe doet, maken onze mensen het verschil tussen leven en dood. Maar zoals gezegd, het gaat niet alleen om bestrijden, maar ook, steeds meer, om voorkómen. We zijn een sterk team dat van aanpakken weet. Altijd en overal.

Veiligheidsregio Haaglanden

BRANDWEER GHOR MKA

Financieel Jaarbericht

Veiligheidsregio Haaglanden

2015

Bezoekadres Dedemsvaartweg 1 - 2545 AP Den Haag / Postbus 52155 - 2505 CD Den Haag

INHOUDSOPGAVE

Jaarverslag **Pagina**

1. Algemeen 3
   - 1.1 Inleiding 3
   - 1.2 Leiding en bestuur 4
   - 1.3 Resultaten 5

2. Paragrafen 6
   - 2.1 Gemeentelijke bijdrage 6
   - 2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 6
   - 2.3 Bestemmingsvoorstel gerealiseerd resultaat 11
   - 2.4 Onderhoud kapitaalgoederen 11
   - 2.5 Financiering 12
   - 2.6 Bedrijfsvoering 12
   - 2.7 Klachten 13
   - 2.8 Verbonden partijen 13

Jaarrekening

3. Balans 15
4. Overzicht van baten en lasten 16
5. Toelichting 17
   - 5.1 Waarderingsgrondslagen 17
   - 5.2 Toelichting op de balans 19
   - 5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 27
   - 5.4 SiSa verantwoording 38
   - 5.5 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) 40
   - 5.6 Ondertekening van de jaarrekening 42
   - 5.7 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 43

Bijlagen

1. Kostenverdeelstaat 47
2. Personele sterkte en personeelslasten 48
3. Inkomensoverdrachten 49
4. Treasury 50
5. Investeringsplan 51
6. Kosten overgangsregeling FLO 52
7. Overzicht gebruikte afkortingen 53

1. Algemeen

1.1 Inleiding

Veiligheidsregio Haaglanden

Dit is het financieel jaarbericht over het jaar 2015 van de Veiligheidsregio Haaglanden gevestigd aan de Dedemsvaartweg 1 te Den Haag. De VRH is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.

De Gemeenschappelijk Regeling Veiligheidsregio Haaglanden is hét orgaan voor fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio Haaglanden. Deze organisatie omvat brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening en de gemeenschappelijke meldkamer. Alle activiteiten richten zich op het vergroten van veiligheid van de Haaglandse bevolking en de bezoekers van de regio.

Verbindend Vakmanschap in Veiligheid en Zorg

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) staat 24 uur per dag, 7 dagen in de week klaar voor veiligheid en zorg in de regio. Zij bundelt hiervoor de krachten van verschillende partners om samen goed voorbereid te zijn op dagelijkse, maar ook op grootschalige incidenten en deze slagvaardig te bestrijden. Daarbij treedt de VRH op als regisseur bij het organiseren en uitvoeren van de hulpverlening.

Doelstelling

De doelstelling van de VRH is verwoord in artikel 3 van de Gemeenschappelijke Regeling. De VRH behartigt de belangen van de gemeenten ten aanzien van de overgedragen taken op de volgende terreinen:

a. brandweerzorg;
b. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
c. rampenbestrijding en crisisbeheersing;
d. het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer.

Het doel van de Veiligheidsregio Haaglanden is de bestuurlijke en operationele slagkracht en daarbij de kwaliteit van de hulpverlening te verbeteren.

De Veiligheidsregio Haaglanden bestaat uit:

1. Brandweer Haaglanden (en meldkamer);
2. Geneeskundige HulpverleningsOrganisatie in de Regio (GHOR);
3. Meldkamer Ambulancezorg (MKA).

Financieel jaarbericht

Dit jaarverslag vormt met de jaarrekening het financieel jaarbericht van de Veiligheidsregio Haaglanden. De inhoudelijke verantwoording over en toelichting op het uitgevoerde beleid staan in het jaarverslag. Dit jaarbericht bestaat uit een algemeen deel, de balans en het overzicht van baten en lasten, de toelichtingen en tot slot een aantal bijlagen. Primair wordt het financiële resultaat van de VRH verantwoord en toegelicht in de jaarrekening. Voor de evaluatie van de realisatie van de doelstellingen op productniveau wordt verwezen naar paragraaf 5.3.

1.2 Leiding en bestuur

Dagelijkse leiding Veiligheidsregio Haaglanden

De commandant brandweer, Esther Lieben, en de directeur publieke gezondheid, Ton van Dijk vormen de dagelijkse leiding van de Veiligheidsregio Haaglanden. Esther Lieben heeft de dagelijkse leiding over de regionale brandweer, Ton van Dijk geeft leiding aan de GHOR en de MKA. Daarnaast hebben zij gemeenschappelijke verantwoordelijkheden, zoals personeel, financiën, informatievoorziening, communicatie, beleids- en bestuurs-ondersteuning en medezeggenschap.

Algemeen Bestuur van negen burgemeesters

Het Algemeen Bestuur bepaalt de hoofdlijnen van het regionale veiligheidsbeleid en stelt de daaruit voortvloeiende beleidsplannen vast. Verder neemt het Algemeen Bestuur besluiten over onderwerpen als de begroting, de jaarrekening en het beheer van de organisatie.

Het Algemeen Bestuur van de VRH bestaat uit de negen burgemeesters van de regio:

dhr. J.J. van Aartsen,	burgemeester Den Haag (voorzitter)
dhr. C.B. Aptroot,	burgemeester Zoetermeer (plaatsvervangend voorzitter portefeuille informatievoorziening en meldkamer)
dhr. M.J. Bezuijen,	burgemeester Rijswijk, (portefeuille rampenbestrijding & crisisbeheersing)
mw. F. Ravestein,	burgemeester Pijnacker-Nootdorp (portefeuille acute zorg)
dhr. J.Th. Hoekema,	burgemeester Wassenaar (portefeuille P&O en GHOR)
dhr. A.J. Rodenburg,	burgemeester Midden-Delfland (portefeuille financiën)
dhr. J.W. van der Sluijs,	burgemeester Leidschendam-Voorburg (portefeuille gemeenten/Oranje Kolom)
dhr. J. van der Tak,	burgemeester Westland (portefeuille brandweer)
dhr. G.A.A. Verkerk,	burgemeester Delft (portefeuille water)

Het nemen van besluiten door het Algemeen Bestuur vindt plaats op basis van een gewogen stemverdeling*1 te weten:

a. gemeenten < 30.000 inwoners	: 1 stem;
b. gemeenten ≥ 30.000 tot 90.000 inwoners	: 2 stemmen;
c. gemeenten ≥ 90.000 tot 150.000 inwoners	: 3 stemmen;
d. gemeenten ≥ 150.000 tot 300.000 inwoners	: 4 stemmen;
e. gemeenten ≥ 300.000 inwoners	: 5 stemmen.

Voor de vaststelling van het aantal inwoners van de betrokken gemeente(n) wordt uitgegaan van de per 1 januari van het voorafgaande jaar door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door dhr. J.J. van Aartsen (vrz.), dhr. C.B. Aptroot (plv.vrz.), dhr. A.J. Rodenburg (portefeuille financiën) en dhr. J.Th. Hoekema (portefeuille P&O).

*1 Gemeenschappelijke Regeling VRH; artikel 8.

1.3 Resultaten

Het gerealiseerde resultaat over het jaar 2015 bedraagt **voordelig € 2,0 mln.**

Het behaalde resultaat ligt in de lijn met de in de bestuurlijke marap 2015 gerapporteerde verwachting.

Het voordelige resultaat 2015 is op hoofdlijnen samengesteld uit de volgende posten:

Voordeel vacatureruimte voordelig € 1,5 mln.

Het jaar 2015 was bijzonder. In het voorjaar was nog sprake van een mogelijke bezuinigingsopdracht van het bestuur. Dit was de belangrijkste reden om terughoudend om te gaan met het invullen van vacatures. Inmiddels is eind 2015 de bezetting 817 fte (eind 2014: 798 fte). De vacatureruimte is de reden voor een incidenteel voordelig resultaat van € 1,5 mln. In 2016 zal de vacatureruimte vooral worden gebruikt om aspiranten voor de operationele dienst te werven en op te leiden.

Incidentele meevallers voordelig € 0,3 mln.

De VRH heeft een aantal incidentele meevallers. De grootste meevaller betreft een vergoeding van € 275.000 van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) voor de meldkamersystemen van de MKA. Deze vergoeding is het gevolg van de uitspraak op ons bezwaar over de hoogte van die vergoeding over de jaren 2005 – 2008. Daarnaast is per saldo sprake van een aantal andere meevallers.

Onvoorzien niet nodig voordelig € 0,2 mln.

In de gemeentelijke bijdrage is een bedrag van € 0,15 per inwoner, ofwel € 164.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Het AB heeft niet besloten deze post aan te wenden.

2. Paragrafen

2.1 Gemeentelijke bijdrage

De gemeentelijke bijdrage 2015 was begroot op € 77.286.000 In deze bijdrage is o.a. een post onvoorzien opgenomen van € 0,15 per inwoner. Omdat het AB niet besloten heeft deze bijdrage in 2015 aan te wenden, is deze derhalve niet gefactureerd. De werkelijke bijdrage 2015 is vastgesteld op € 76.841.000 Het verschil wordt onder andere veroorzaakt door de nacalculatie van de overgangsregeling FLO en een bezuiniging op het pluspakket van de gemeente Den Haag. De bijdrage per gemeente over het jaar 2015 ziet er grafisch als volgt uit.

Grafiek 1) Gemeentelijke bijdrage 2015.

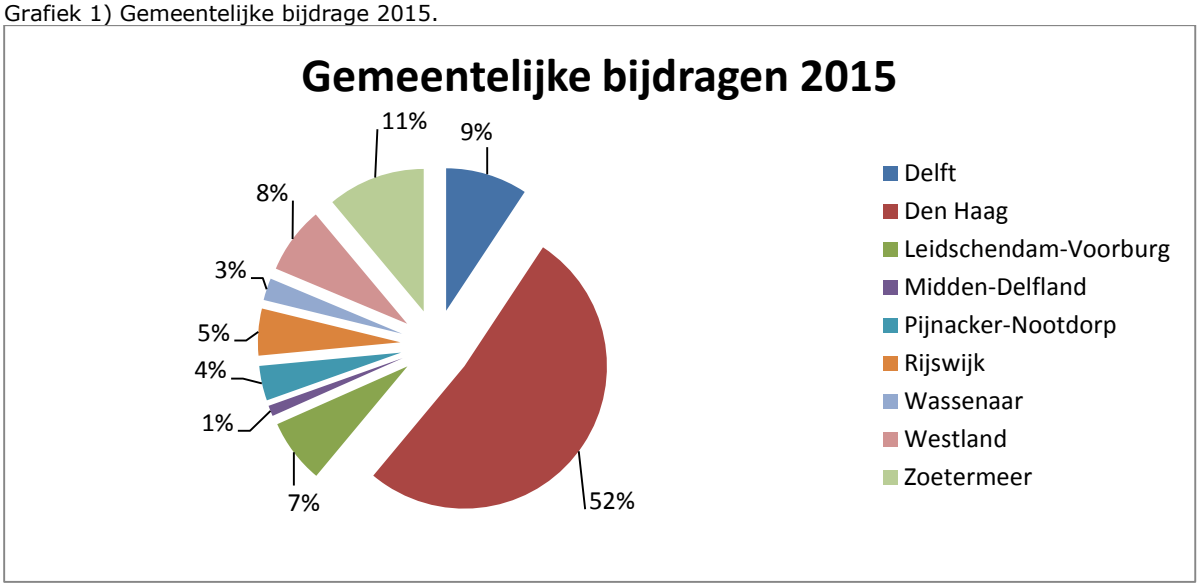

2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over potentiële risico's en de vertaling van deze risico's tot een acceptabel weerstandsvermogen. Risicomanagement is het bewust worden, identificeren, kwantificeren en beheersen van relevante risico's. De risico's worden twee keer per jaar geïnventariseerd en geactualiseerd. Vervolgens wordt bepaald of het hier afgedekte, of niet afgedekte risico's betreft. Voor de niet afgedekte risico's dient een weerstandscapaciteit te worden aangehouden. De risicomanagementrapportage wordt u aangeboden via de bestuurlijke marap, de jaarrekening en de begroting.

Weerstandscapaciteit

Op basis van risico-identificatie en de risicomatrix is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Uitgangspunt hierbij is de statische benadering die ervan uitgaat dat de risico's zich niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang voor zullen doen. De weerstandscapaciteit binnen de VRH bestaat uit de algemene reserve. Deze reserve dient ter dekking van geïdentificeerde risico's van materiële aard. Risico's met een beperkt financieel beslag worden gedekt uit de lopende exploitatie en de post onvoorzien. De toevoeging van een voordelig resultaat aan de algemene reserve is regel tot de algemene reserve het maximum heeft bereikt van 1% van de begrotingsomzet. De post onvoorzien, groot € 164.000, is gebaseerd op € 0,15 per inwoner. Daarnaast wordt de weerstands-capaciteit gevormd door de deelnemende gemeenten die garant staan voor de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden.

Tabel 1) Overzicht samenstelling weerstandscapaciteit. (bedragen * € 1.000)

Reserves	**2015**
Algemene reserve	1.446
Weerstandscapaciteit	1.446

De berekening van de benodigde weerstandscapaciteit;

Tabel 2) Berekening benodigde weerstandscapaciteit. (bedragen * € 1.000)

Risico's versus weerstandscapaciteit	**2015**
Incidentele risico's	
Transitie landelijke meldkamerorganisatie	425
2e loopbaan beleid	300
Arbeidshygiëne en beroepsziekten	162
Structurele risico's	
Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers	264
Aansprakelijkheid dienstverlening	177
Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW	102
Totale geïdentificeerde niet afgedekte risico's	1.430
Gewenste weerstandscapaciteit	1.430
Beschikbare weerstandscapaciteit	1.446

Risico's:
De VRH onderkent een aantal niet afgedekte risico's. Hieronder is aangegeven welke risico's de VRH onderkent en in hoeverre, indien dit risico zich voordoet, een beroep wordt gedaan op de weerstandscapaciteit.

Ten opzichte van de jaarrekening 2014 zijn twee risico's niet meer vermeld. Voor het incidentele risico 'Ontwikkeling cao "IKB vakantie geld"' is in de bestuurlijke marap 2015 aan het Algemeen Bestuur het voorstel gedaan dit risico af te dekken middels een te vormen bestemmingsreserve (zie bestemmingsvoorstel van het voordelig resultaat 2015 blz. 11). Het incidentele risico 'herijking BDuR' is zoals gemeld bij de Bestuurlijke Marap 2015 vanwege de positieve uitkomst van de herijking niet meer opgenomen.

Incidentele risico's

Transitie landelijke meldkamerorganisatie
In 2013 is het transitieakkoord landelijke meldkamerorganisatie (LMO) getekend. In dit transitieakkoord is afgesproken de realisatie van een landelijke meldkamerorganisatie met maximaal 10 meldkamers. Dit einddoel blijft overeind, maar recent heeft de minister van V en J aangegeven dat de aanpak van de transitie naar de LMO wordt gefaseerd. De prioriteit ligt bij de regionale samenvoegingstrajecten en het vormen van de landelijke ICT. De inschatting is dat dit in 2020 gerealiseerd kan zijn. Het Ministerie van V en J doet nog een voorstel voor de financiële spelregels. De vervolgstappen in de transitie moeten duidelijkheid geven over mogelijke incidentele frictiekosten en de wijze van financieel afrekenen. Conform een verdeelsleutel zijn de totale transitiekosten voor de VRH berekend op € 425.000.

2e Loopbaanbeleid
Per 1 januari 2006 werd het functioneel leeftijdsontslag (FLO) bij de brandweer herzien en de 2e loopbaan ingevoerd. Brandweermedewerkers in een bezwarende functie stromen in beginsel na twintig jaar door naar een niet-bezwarende functie, om zo gezond én gemotiveerd hun pensioen te kunnen halen. Om dit mogelijk te maken investeren medewerker en werkgever in een passende beroepsopleiding. Indien deze cao afspraken in overleg met de vakbonden tussentijds niet aangepast worden, zal ingaande 2021 sprake zijn van aanzienlijke meerkosten. De uitkomst van het Periodiek Preventief Medisch Onderzoek (PPMO) kan ook aangeven dat het voor een brandweermedewerker verstandig is eerder naar een niet-bezwarende functie door te stromen. Het risico is berekend op € 300.000.

Arbeidshygiëne en beroepsziekten
Momenteel is er brede aandacht voor de effecten op de gezondheid van restvervuiling die in bluskleding achterblijft na bestrijding van een incident. Zo wordt onderzocht of bepaalde typen kanker een beroepsziekte van de brandweer zijn. Vanuit de branche worden onderzoeken gedaan om te bezien wat hieraan verbeterd kan worden. Ook in Haaglanden wordt nagedacht over de mogelijkheden. Het betreft aspecten als persoonlijke beschermingsmiddelen, vakbekwaamheid en bewustwording. Dit zou kunnen leiden tot structurele kosten. Een aantal maatregelen is voorzien in 2016. Het resterende risico is berekend op € 162.000.

Structurele risico's

Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers
De VRH hecht eraan de brandweerzorg in Haaglanden te blijven verzorgen met vrije instroom vrijwilligers. De komende jaren is voorzien in werving van vrijwilligers om het aantal op peil te brengen. Gezien de landelijke terugloop in aantallen vrijwilligers onderkent de VRH het risico dat de werving niet volledig zal slagen. Het risico is berekend op € 264.000.

Aansprakelijkheid dienstverlening
De dienstverlening van de VRH is vastgelegd in procedures. Zo zijn kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening geborgd. Mocht de kwaliteit van de dienstverlening onverhoopt tekort schieten, dan is dit risico deels afgedekt via een WA verzekering. De ervaring leert dat er sprake is van een restrisico (juridische kosten etc.). In het geval van een grieppandemie is de kwantiteit een risico. In dat geval wordt enerzijds de zorgvraag groter, anderzijds valt veel personeel wegens ziekte uit. Het risico is deels afgedekt door het Draaiboek Grieppandemie en Afschaalmodel Brandweer. Het risico wordt geraamd op € 177.000.

Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW
Voor de gevolgen van arbeidsongeschiktheid van medewerkers, het werkgeversrisico WGA, is de VRH eigen risico drager. Dit is financieel voordeliger dan het volledig te verzekeren. Echter deze keuze brengt wel een restrisico met zich mee. Voor de gevolgen van de werkeloosheidswet is de VRH verplicht eigen risicodrager, dit betreft zowel tijdelijke als vaste medewerkers. De VRH neemt momenteel tijdelijk werknemers in dienst, dit verhoogt het risico. Het totale beslag op het weerstandsvermogen is berekend op € 102.000.

Overgangsregeling FLO
Verhoging van de pensioen gerechtigde leeftijd heeft gevolgen voor de overgangsregeling FLO. In financiële zin brengt dit geen extra kosten met zich mee, wel zal het vertrek uit de organisatie hierdoor worden vertraagd. Een andere ontwikkeling betreft de afschaffing in 2022 van de levensloopregeling. Het FLO overgangsrecht maakt nu gebruik van de fiscaal gunstige levensloopregeling voor het sparen van volledig 3 jaar levensloop. Wat de gevolgen voor het overgangsrecht zijn is nog niet bekend. Vakbonden en werkgevers zijn hierover met elkaar in gesprek. Het overleg vindt plaats binnen het Landelijk Overleg Brandweer Specifieke Arbeidsvoorwaarden. Het werkgevers uitgangspunt is dat de ontwikkeling zoveel mogelijk budgettair neutraal wordt uitgevoerd. Door de afschaffing van de levensloopregeling zal het vertrek uit de organisatie de komende jaren mogelijk worden versneld. De kosten van de overgangsregeling FLO worden ieder jaar op nacalculatie basis afgerekend met de betreffende gemeente. Reden is dat de individuele gemeenten op verschillende manieren de kosten van de overgangsregeling berekenden. Gemeenten dragen individueel zorg voor een voorziening voor deze kosten. In die zin is er voor de VRH geen sprake van een financieel risico.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle gekwantificeerde risico's waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn. Deze ratio bedraagt 1,01 (1.446/1.430) en dit betekent dat het weerstandsvermogen "voldoende" is. Volledigheidshalve de toevoeging dat als risico's zich onverhoopt en tegelijkertijd voordoen en in de maximale omvang, die de gewenste weerstandscapaciteit te boven gaan.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{1.446 (Beschikbare weerstandscapaciteit)}}{\text{1.430 (Gewenste weerstandscapaciteit)}} = 1{,}01$$

Tabel 3) Ratio weerstandsvermogen (x) betekenis

Betekenis	Ratio Weerstandsvermogen
Uitstekend	<2,0
Ruim voldoende	1,4 < x < 2,0
Voldoende	1,0 < x < 1,4
Matig	0,8 < x < 1,0
Onvoldoende	0,6 < x < 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

Samengevat:

Ten opzichte van 2014 is het ratio weerstandsvermogen licht verbeterd. De risico's 'CAO ontwikkeling "IKB vakantie"' en 'herijking BDUR' maken geen deel meer uit van de risicoparagraaf. De risico's '2e loopbaanbeleid' en 'Arbeidshygiëne en beroepsziekten' zijn toegevoegd. In totaal is sprake van een restrisico van € 1.430.000. De ratio weerstandsvermogen is 'voldoende'.

Grafiek 2) Ontwikkeling algemene reserve. (x € 1.000)

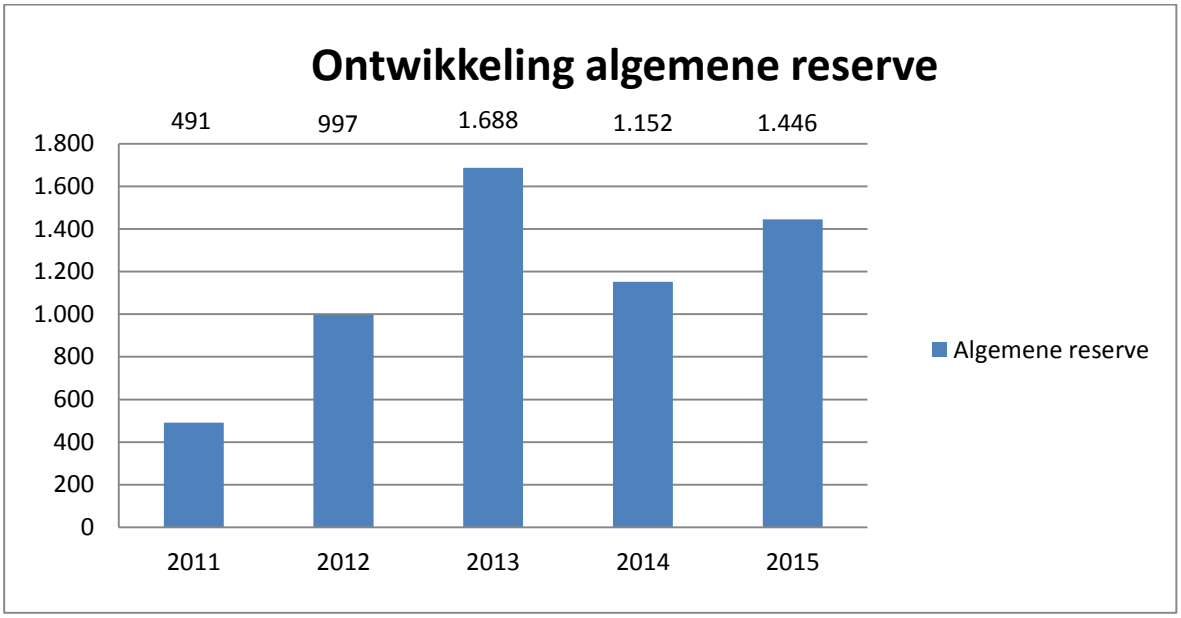

De algemene reserve heeft zich sinds 2010 positief ontwikkeld. Ingaande 2012 is de algemene reserve afgestemd op de geïdentificeerde risico's en daarmee was de ratio weerstandsvermogen 'voldoende'. In 2015 is het weerstandsvermogen na actualisatie van de risico-inschatting ook als "voldoende" gekwalificeerd.

Ingaande 2015 is er een aantal nieuwe verplichte financiële kengetallen voor gemeenschappelijke regelingen. Deze kengetallen geven een indicatie in hoeverre de VRH het vermogen heeft om in ongunstige tijden haar activiteiten te kunnen voorzetten.

Tabel 4) Kengetallen

Kengetallen	**2014**	**2015**
Netto schuldquote	74,56%	86,20%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	74,56%	86,20%
Solvabiliteitsratio	10,85%	8,54%
Structurele exploitatieruimte	3,67%	2,17%

2.3 Bestemmingsvoorstel gerealiseerd resultaat

Het te bestemmen resultaat van de rekening bedraagt **€ 2.032.000**

Het AB zal bij het vaststellen van de jaarrekening een besluit nemen over de bestemming. Het voorstel is:

- voor een bedrag van **€ 1.800.000** een bestemmingsreserve IKB vakantiegeld te vormen. Voor de uitvoering van het cao-akkoord 2013-2015 is sprake van een incidentele extra last van 7 maanden vakantiegeld.
- een bedrag van **€ 48.000** zijnde het resultaat 2015 van de "Oranje Kolom", toevoegen aan de bestemmingsreserve exploitatie "Oranje Kolom". Deze bestemmingsreserve is benodigd om de toenemende kosten van piketten van de deelnemende gemeenten te bekostigen.
- een bedrag van **€ 20.000** toe te voegen aan de algemene reserve van de VRH.
- de post onvoorzien van **€ 164.000** niet in rekening te brengen. Gelet op het resultaat 2015 is de post onvoorzien niet benodigd.

2.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Panden
De VRH heeft een 25-tal panden in gebruik. De kazernes/kantoorpanden in Den Haag (7), Delft (1), Rijswijk (1), Leidschendam-Voorburg (1), Pijnacker-Nootdorp (1), Wassenaar (1) en Zoetermeer Oosterheem (1) zijn in eigendom van de VRH. De overige panden in Midden-Delfland (3), Westland (7), de Yp (1) en Zoetermeer Stadshart (1) worden gehuurd.

In 2015 heeft een hernieuwde conditiemeting van de panden plaatsgevonden. Het resultaat is verwerkt in een meerjaren-onderhoudsplan dat het groot onderhoud van de panden regelt voor de jaren 2016-2024. Het uitvoeren van de activiteiten van het onderhoudsplan garanderen dat de panden op het onderhoudsniveau 3 blijven. Dat betekent dat de staat van onderhoud het niveau 'voldoende' kent. Het jaarlijkse groot onderhoudsbudget hiervoor bedraagt € 790.000. De fluctuatie in de uitgaven wordt opgevangen via de voorziening groot onderhoud. Hierbij is gedacht aan lange termijn functionaliteit, veiligheid, maar ook aan duurzaamheid en reductie van energieverbruik.

In 2015 zijn een aantal achterstallige niet geplande onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. De kazernes Den Haag Centrum en Archipel zijn hierbij opgeknapt.

Overige kapitaalgoederen
De VRH heeft ook voor het voertuigenbestand en de repressieve middelen een meerjarig investerings- en onderhoudsplanning vastgesteld. De planning omvat ook de verplichte keuringen en certificeringen van het operationeel materiaal. Het onderhoudswerk aan de voertuigen en het repressieve materiaal wordt grotendeels in eigen beheer gedaan.

2.5 Financiering

Voor de financiering maakt de VRH zoveel mogelijk gebruik van eigen middelen. Hierdoor is in 2015 tijdelijk niet voldaan aan de kasgeldlimiet. Vanwege de per 1 januari ontvangen bevoorschotting 2016 door de gemeenten is geen sprake van een liquiditeitstekort. In de loop van het 1e halfjaar 2016 zal de financiering naar langlopend worden omgezet.

Voor de financiering van de materiële vaste activa heeft de VRH leningen afgesloten bij de BNG. De rentepercentages van de afgesloten leningen liggen tussen de 0,56% en de 4,9%. Eind 2015 heeft de VRH een lening met een hoog rentetarief geherfinancierd tegen een rentepercentage van 1,81%. De lening portefeuille bedraagt eind 2015 € 61,4 mln. en de rentelast € 2,6 mln. De VRH blijft met de afgesloten leningen binnen de renterisiconorm.

2.6 Bedrijfsvoering

2.6.1 Rechtmatigheid

Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 9 december 2015 het controleprotocol rechtmatigheid 2015 vastgesteld. Hiermee heeft het Algemeen Bestuur ten behoeve van de interne en externe toetsing aanwijzingen gegeven over de reikwijdte, de normstellingen en de te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Noemenswaardig is de in de rechtmatigheid-toets betrokken Financiële Verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet zoals vastgesteld door het Algemeen Bestuur in april 2011 en de Controleverordening ex artikel 213 van de Gemeentewet, zoals vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 25 mei 2005. De VRH heeft het controleprotocol rechtmatigheid 2015 nader geoperationaliseerd in het intern controleplan. De accountant heeft bij haar externe toetsing gebruik gemaakt van de interne controlebevindingen.

2.6.2 Personeel

De formatie in de begroting 2015 van de VRH bedraagt 830 fte. De personele bezetting eind 2015 bedraagt 817 fte en is ten opzichte van eind 2014 toegenomen met 19 fte. In 2015 is net als in 2014 geïnvesteerd in interne en externe mobiliteit. De gemiddelde bezetting van de VRH in 2015 bedraagt 808 fte en is de belangrijkste reden voor het incidentele voordelige resultaat. De voorbereiding voor het werven en opleiden van nieuwe aspirant brandwachten voor de operationele dienst in 2016 is in volle gang.

De WNT 2015 stelt een jaarlijkse maximale beloning vast. Deze is ten opzichte van 2014 verlaagd met € 56.000. De maximale beloning 2015 is vastgesteld op € 178.000 bij een meer dan zes maanden functievervulling binnen achttien maanden. Voor 2015 heeft de VRH personeel ingeleend binnen de gestelde normering.

2.6.3 Informatiemanagement en automatisering

Bedrijfsvoering

Na een Europese aanbesteding is in 2015 een nieuw contract afgesloten voor een nieuwe ICT infrastructuur, werkplekomgeving en bijbehorende dienstverlening. De implementatie van deze nieuwe omgeving heeft eind 2015 plaatsgevonden. Deze omgeving bouwt voort op het concept van plaats- en tijdonafhankelijk werken.

De focus was in 2015 gericht op het in orde brengen en borgen van de informatievoorziening. Dit betekent o.a. zorgen voor samenhang en goede benutting van huidige en nieuwe voorzieningen. In 2015 zijn hierin belangrijke stappen gezet o.a. door het aanstellen van een coördinator functioneel beheer en van functioneel beheerders voor de belangrijkste applicaties.

De inrichting van het HRM systeem Workforce is na de ingebruikname in 2015 verder geoptimaliseerd. In 2015 zijn de afspraken vastgelegd voor de inrichting van een kernregistratie personeel waarmee diverse systemen voor o.a. vakbekwaamheid en roosteren gevoed zullen worden.

Het Facilitair Management Systeem (Fmis) is voor de ondersteuning van diverse processen verder ingericht. O.a. meldingen van de VRH medewerkers worden in Fmis geregistreerd maar ook de contracten van de VRH zijn in Fmis ingevoerd.

Brandweerzorg
In 2015 is de basis gelegd om een omgeving voor business intelligence in te richten en bijbehorende kennis op te doen. Eerste pilots in het kader van risicobeheersing hebben daarmee plaatsgevonden. Hiermee wordt één van de speerpunten van brandweer 2020 informatie- en risico gestuurd werken ondersteund.

2.6.4 Investeringen

In 2015 is op basis van het investeringsplan € 2.597.000 geïnvesteerd. Hiermee is 42% van de investeringsbegroting gerealiseerd. Het betreft onder meer de investeringen in kantoorautomatisering, vervanging van een deel van de kleine voertuigen, duikmaterialen en -pakken en investeringen in brandveiligheid gebouwen. De investeringen in kantoorautomatisering zijn tegen een lager bedrag gerealiseerd. De investeringen in grote dienstvoertuigen, piketvoertuigen, overige duikmaterialen en installatievervanging in een aantal panden is uitgesteld. Deels in afwachting van nieuwe richtlijnen (duikmaterialen) en deels in afwachting van het nieuwe MJIP (installatievervanging).

2.7 Klachten

In 2015 heeft de Veiligheidsregio 9 schriftelijke klachten ontvangen. Deze waren aan het eind van het jaar op één na allemaal binnen de wettelijke termijn van 6 weken afgehandeld. Eén klacht, ingediend aan het eind van het jaar, stond nog open. 2 Van de klachten waren gegrond, 1 deels gegrond en 6 ongegrond. Naar aanleiding van de gegronde klachten zijn gesprekken gevoerd met betrokken medewerkers.

De klachten hadden met name betrekking op het gedrag van brandweer-voertuigen in het verkeer en daarnaast op het niet verschijnen op een brandmelding van een kleine brand.

Over de Meldkamer ambulancezorg zijn in 2015 7 klachten binnengekomen. Hiervan zijn 6 klachten intern afgehandeld, 1 klacht is nog in behandeling bij de klachtencommissie en 3 klachten betroffen alleen een melding.

Aansprakelijkstellingen
In 2015 zijn er 107 aanrijdingen geweest waarbij dienstvoertuigen betrokken waren, waarbij een schademelding aan de verzekeraar is gedaan. In 21 van deze gevallen is de Veiligheidsregio aansprakelijk geacht door de verzekeraar. Hiervan zijn er uiteindelijk 4 niet uitgekeerd aan de tegenpartij omdat zij geen claim/factuur hebben ingestuurd.

Er zijn 14 aansprakelijkstellingen geweest voor de gewone WA verzekering. Doorgaans gaat dit om schade die ontstaat bij inzetten. Om een brand te kunnen bestrijden moet soms toegang worden verschaft tot terreinen van derden of moet bijvoorbeeld voor een nacontrole na brand of een koolmonoxidemelding een deur van een woning worden geforceerd. Na de grote brand in de van der Kunstraat kwamen bijvoorbeeld al 3 van dergelijke schadeclaims binnen.

2.8 Verbonden partijen

Er zijn geen privaat- dan wel publiekrechtelijke organisaties waarin de VRH een bestuurlijk en of een financieel belang heeft.

Jaarrekening

3. Balans

(bedragen in duizenden euro's)

BALANS PER 31 DECEMBER	2015		2014	
ACTIVA				
Vaste activa				
1. Materiële vaste activa		79.927		83.070
1.1 Investeringen met een economisch nut	79.927		83.070	
Totaal vaste activa		79.927		83.070
Vlottende activa				
2. Uitzettingen met rentetypische looptijd <1 jaar		8.865		517
2.1 Vorderingen op openbare lichamen	207		161	
2.2 Rijks schatkist	8.587		152	
2.3 Overige vorderingen	71		204	
3. Liquide middelen		90		3.289
3.1 Kassaldi	3		5	
3.2 Banksaldi	87		3.284	
4. Overlopende activa		2.516		3.194
Totaal vlottende activa		11.471		7.000
Totaal-generaal activa		**91.398**		**90.070**
PASSIVA				
Vaste passiva				
5. Eigen vermogen		7.808		9.773
5.1 Algemene reserve	1.446		1.152	
5.2 Bestemmingsreserve OMS	2.224		2.135	
5.3 Bestemmingsreserve BRW 2015	1.400		1.741	
5.4 Bestemmingsreserve BDUR	306		306	
5.5 Bestemmingsreserve overgangsregeling FLO	327		788	
5.6 Bestemmingsreserve expl. Oranje Kolom	73		73	
5.7 Nog te bestemmen resultaat	2.032		3.578	
6. Voorzieningen		984		1.523
6.1 Voorziening groot onderhoud	984		1.523	
7. Langlopende schulden		61.370		62.422
7.1 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of groter	61.370		62.422	
Totaal vaste passiva		70.162		73.718
Vlottende passiva				
8. Netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar		10.511		9.607
8.1 Overige schulden	10.511		9.607	
9. Overlopende passiva		10.725		6.745
Totaal vlottende passiva		21.236		16.352
Totaal-generaal passiva		**91.398**		**90.070**

4. Overzicht van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015 (1)	Primaire begroting 2015	Herziene begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	2014
Lasten	-91.485	-91.354	-90.760	-725	-94.024
Baten	92.804	91.104	90.110	2.694	96.267
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**1.319**	**-250**	**-650**	**1.969**	**2.243**
*Toevoeging/onttrekking aan reserves**					
Bestemmingsreserve OMS	-89	250	250	-339	-70
Bestemmingsreserve BRW 2015	341	0	400	-59	337
Bestemmingsreserve BDUR	0	0	0	0	415
Bestemmingsreserve FLO	461	0	0	461	226
Bestemmingsreserve Oranje Kolom	0	0	0	0	427
Telling toevoeging/onttrekking	713	250	650	63	1.335
Gerealiseerde resultaat	**2.032**	**0**	**0**	**2.032**	**3.578**

*) Overeenkomstig bestuursbesluit.

Het gerealiseerde resultaat is € 2.032.000 voordelig.

De resultaten per product zijn verder toegelicht vanaf bladzijde 27.

De lasten 2015 zijn € 667.000 hoger dan de begroting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de RAC € 417.000 en de MKA € 310.000 (hogere lasten). Deze hogere lasten worden gedekt door de in 2015 gerealiseerde hogere baten. Conform het controleprotocol van de VRH vallen deze afwijkingen buiten het rechtsmatigheidsoordeel van de accountant.

Conform artikel 28c van het BBV lichten wij hieronder de incidentele baten en lasten toe van (materiële) omvang.

1) In 2015 is een incidentele bate ontvangen van € 275.000 van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). Het betreft een vergoeding voor de meldkamersystemen van de MKA. Deze vergoeding is het gevolg van de uitspraak op ons bezwaar over de hoogte van die vergoeding over de jaren 2005 – 2008.

2) In het kader van het project Brandweer 2020 is in 2015 geïnvesteerd in de vernieuwing van de Brandweer. Voor de projecten 'vernieuwde repressie', 'brandveilig leven' en 'uitruk op maat' is in totaal € 341.000 uitgegeven. Deze kosten zijn gedekt uit de hiervoor gevormde bestemmingsreserve Brandweer 2020.

3) In 2015 zijn er meerkosten op de FLO gerealiseerd voor een bedrag van € 461.000. Deze meerkosten betreffen de gemeenten Delft en Pijnacker-Nootdorp. Conform AB besluit (april 2014) worden deze kosten voor een periode van 3 jaar gedekt uit de hiervoor gevormde bestemmingsreserve.

5.1 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De grondslagen zijn gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Algemeen uitgangspunt is dat het stelsel van baten en lasten wordt toegepast. Hoofdregel is dat als prijsgrondslag de historische kostprijs wordt gehanteerd inclusief BTW. De bedragen in de jaarrekening betreffen duizenden euro's tenzij anders vermeld. Alle vorderingen en schulden zijn tegen hun nominale waarde verantwoord.

Materiële vaste activa

Algemeen uitgangspunt is dat het baten- en lastenstelsel wordt toegepast. Hoofdregel is dat als prijsgrondslag de historische kostprijs inclusief BTW wordt gehanteerd. De post materiële vaste activa betreft investeringen met economisch nut. De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs en worden in de regel annuïtair (panden) of lineair (overig) afgeschreven. De afschrijving vangt aan vanaf het eerste boekjaar na ingebruikname van het actief.

Afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte technische of economische levensduur overeenkomstig de Financiële Verordening* ex art 212 Gemeentewet. Waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van het begrotingsjaar in aanmerking genomen. In 2015 is afgeschreven conform de financiële verordening zoals deze op 13 april 2011 door het Algemeen Bestuur nader is vastgesteld.

**Financiële Verordening art 10 lid 9:*

a.	Niet afschrijven	:	gronden;
b.	40 jaar	:	nieuwbouw gebouwen;
c.	10-20 jaar	:	renovatie, instandhoudingsinvesteringen, aanpassing en aankoop van gebouwen, technische installaties gebouwen;
d.	5-20 jaar	:	hulpverleningsvoertuigen, containers, aanhangers, vaartuigen, afhankelijk van de richtlijnen van BZK;
e.	10 jaar	:	meubilair, kantoorinventaris, witgoed en keukenapparatuur;
f.	5-8 jaar	:	brandweermateriaal, ladders, voertuiginventaris, OGS Pakken, adembescherming, duikmateriaal, afhankelijk van de brancherichtlijnen;
g.	5-8 jaar	:	personen- en bestelauto's;
h.	5-7 jaar	:	kantoorapparatuur, automatiseringsapparatuur, communicatieapparatuur en verbindingsmiddelen (uitgezonderd de kantoorautomatisering);
i.	4 jaar	:	automatiseringsapparatuur, communicatieapparatuur en verbindingsmiddelen die worden wordt ingezet binnen de kantoorautomatisering;
j.		:	indien richtlijnen van de externe financier dit voorschrijven, kan van de afschrijvingstermijnen onder a t/m i worden afgeweken.

Vlottende activa en passiva

Vlottende activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Vorderingen worden gewaardeerd onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve betreft het weerstandsvermogen van de VRH. Daarnaast is er een aantal specifieke bestemmingsreserves voor bijvoorbeeld het Openbaar Meldsysteem (OMS): voor- en nadelen van de OMS exploitatie worden ten gunste of ten laste van deze reserve gebracht. In 2010 is een voorziening groot onderhoud t.b.v. de overgenomen panden gevormd. In 2015 heeft een dotatie aan deze voorziening plaatsgevonden op basis van de meerjarig onderhoudsplannen (MOP's). Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overheadtoerekening

De directie Bedrijfsvoering verzorgt de staffuncties zoals secretariële ondersteuning, personeelszaken, financiële zaken, ICT ondersteuning en communicatie. De kosten van deze afdeling worden toegerekend aan de producten van de VRH. Ook de kosten van de afdeling Facilitaire Dienst worden doorberekend naar de diverse producten. De producten van de VRH zijn; Brandweerzorg, Crisisbeheersing, RAC, MKA en de GHOR. De hoofdgrondslag voor de toerekening is de loonsom van een afdeling.

WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector heeft de VRH zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT.

VPB

De VRH is in 2015 geen ondernemer voor de vennootschapsbelasting. Op basis van de Wet markt en overheid zal in 2016 getoetst moeten worden of de VRH met ingang van 2016 wel of niet als ondernemer voor de vennootschapsbelasting moet worden aangemerkt. De VRH participeert in een landelijke werkgroep die begin 2016 met de fiscus hierover in overleg zal treden.

5.2 Toelichting op de balans

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2015	31-12-2014

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

1.1 Investeringen met economisch nut **79.927** **83.070**

MVA	Boekwaarde primo	Investeringen 2015	Desinvesteringen 2015	Afschrijvingen	Boekwaarde ultimo
Gronden	7.861			9	7.852
Gebouwen	58.183	1.056		2.324	56.914
Vervoermiddelen	12.389	732	3	1.738	11.379
Machines, apparaten, installaties	2.848	68	100	581	2.235
Overige materiële vaste activa	1.789	741	46	937	1.547
Telling	83.070	2.597	149	5.590	79.927
OHW					0
Telling	83.070	2.597	149	5.590	79.927

Er zijn geen bijdragen van derden opgenomen in de activa. Het is niet noodzakelijk een afwaardering te boeken op basis van een duurzame waardevermindering. De gepresenteerde desinvesteringen betreft verkochte mva. De opbrengst is als bate verantwoord.

In bijlage 5 is een nadere toelichting op de investeringen 2015 opgenomen.

2. Uitzettingen met rentetypische looptijd van < 1 jaar

2.1 Vorderingen op openbare lichamen

Het betreft hier reguliere vorderingen op openbare lichamen. **207** **161**

Het betreft hier voornamelijk gefactureerde diensten c.q. doorberekende kosten aan openbare lichamen.

De inwonerbijdrage 2016 die eind 2015 bij de deelnemende gemeenten in rekening is gebracht en die per 31 december 2015 nog niet ontvangen is, wordt niet in de jaarrekening verantwoord. De balanstotalen zouden anders een onjuist beeld geven.

Het bedrag van de vooruit gefactureerde inwonerbijdrage m.b.t. 2016: € 31.534.452

5.2 Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2015	31-12-2014
2.2 Rijks schatkist	**8.587**	**152**

In december 2013 is door aanpassing van de Wet financiering decentrale overheden, verplicht schatkistbankieren van kracht. Deze aanpassing van de wet verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige liquide middelen bij de schatkist aan te houden. In onderstaande tabel zijn de kwartaalcijfers opgenomen van de buiten de Rijks schatkist aangehouden middelen.

	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4
Gemiddelde per kwartaal	506	330	374	172
Drempelbedrag 0,75 % van de begroting	676	676	676	676
Ruimte onder het drempelbedrag	170	346	302	504

De toename van het saldo 2015 ten opzichte van 2014 wordt voornamelijk veroorzaakt door ontvangen gemeentelijke bijdragen voor het jaar 2016.

2.3 Overige vorderingen		**71**	**204**

Hierin zijn de reguliere overige vorderingen opgenomen, niet zijnde de vorderingen op openbare lichamen. De transitorische en nog te facturen posten zijn onder de overlopende activa verantwoord. De voorziening dubieuze debiteuren ad € 15.000 is in mindering gebracht op de nominale waarde van de (overige) vorderingen.

3. Liquide middelen

3.1 Kassaldi		**3**	**5**
3.2 Banksaldi		**87**	**3.284**
Betaalrekeningen:	87		
ABN-AMRO	17		
BNG	69		

Als gevolg van het wijzigingsbesluit BBV, 13 december 2014, wordt de uitzetting bij de Rijks schatkist onder de uitzettingen met rentetypische looptijd van < 1 jaar gepresenteerd en niet meer onder de liquide middelen.

4. Overlopende activa

		2.516	**3.194**
- *Vooruitbetaalde bedragen*	581		
Softwarelicenties	340		
Huur panden	113		
Overige vooruitbetaalde kosten	128		
- *Vooruitontvangen facturen*	972		
Verzekeringen	204		
OMS kosten	768		
- *Nog te ontvangen*	963		
RAV verrekeningen	470		
Projectkosten Driver	152		
Voordeel samenvoeging Meldkamers	162		
Overige nog te ontvangen bedragen	179		

5.2 Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2015	31-12-2014

PASSIVA

5.1 Algemene reserve VRH	**1.446**	**1.152**

De algemene reserve vormt de algemene weerstandscapaciteit.

- Algemene reserve VRH

Stand primo	1.152
- afrekening saldo van de rekening 2014	294
Stand ultimo	1.446

Door het AB VRH is op basis van het voorstel in de jaarrekening 2014, besloten de algemene reserve te verhogen naar € 1.446.000*. De algemene reserve sluit hierdoor aan op de destijds gewenste weerstandscapaciteit.

* (conform AB besluit april 2015)

5.2 Bestemmingsreserve OMS	**2.224**	**2.135**

Stand primo	2.135
- dotatie 2015	89
- besteding 2015	0
Stand ultimo	2.224

De doelstelling van de bestemmingsreserve OMS dient ter dekking van de exploitatie uit de OMS activiteiten. In 2015 is het aantal OMS aansluiting beperkt afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door continuering van aansluitingen op vrijwillige basis.

5.3 Bestemmingsreserve BRW 2020	**1.400**	**1.741**

Stand primo	1.741
- dotatie 2015	0
- besteding 2015	-341
Stand ultimo	1.400

Het project "Op Volle Kracht Vooruit" zet vanaf 2015 in op een verdere implementatie van de ingezette vernieuwing van de brandweer.

Ook in 2015 zijn diverse uitgaven gedaan binnen het project Brandweer 2020. Het zijn de projecten ‘vernieuwde repressie’, ‘brandveilig leven’ en ‘uitruk op maat’.

5.2 Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans		31-12-2015	31-12-2014
5.4 Bestemmingsreserve BDUR		**306**	**306**
Stand primo	306		
- dotatie 2015	0		
- besteding 2015	0		
Stand ultimo	306		

Deze reserve is bestemd voor toekomstige bijzondere evenementen.

5.5 Bestemmingsreserve FLO		**327**	**788**
Stand primo	788		
- dotatie 2015	0		
- besteding 2015	-461		
Stand ultimo	327		

Ter dekking van de meerkosten van de overgangsregeling FLO van de gemeente Delft en Pijnacker-Nootdorp voor de jaren 2014-2016 is een bestemmingsreserve gevormd*. In 2015 is een deel van de meerkosten van de FLO met de gemeenten Delft en Pijnacker-Nootdorp verrekend.

5.6 Bestemmingsreserve exploitatie "Oranje Kolom"		**73**	**73**
Stand primo	73		
- dotatie 2015	0		
- besteding 2015	0		
Stand ultimo	73		

Deze reserve is bestemd ter dekking van de toegenomen regionale gemeentelijke piketten.

5.7 Nog te bestemmen resultaat (saldo vd rekening)		**2.032**	**3.578**
Stand primo	3.578		
- afrekening saldo van de rekening 2014	-3.578		
- Gerealiseerd resultaat 2015*	2.032		
Stand ultimo	2.032		

Een voorstel voor de bestemming van het gerealiseerde resultaat is opgenomen in paragraaf 2.3 Bestemmingsvoorstel gerealiseerd resultaat.

5.2 Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2015	31-12-2014

PASSIVA

Overzicht reserves

Reserves	primo	afrekening t/m 2014	toevoeging 2015	onttrekking 2015	saldo rekening 2015	ultimo
Algemene reserve	1.152	294				1.446
OMS	2.135		89			2.224
BRW 2015	1.741			-341		1.400
BDUR	306			0		306
FLO	788			-461		327
Oranje Kolom	73			0		73
Terugbetaling aan gemeenten		3.284				0
Saldo van de rekening	3.578	-3.578			2.032	2.032
Totaal eigen vermogen	9.773	0	89	-802	2.032	7.808

Toelichting op sluiting vermogensvergelijking:

Eigen vermogen	31-12-2015	7.808
Eigen vermogen	01-01-2015	9.773
Mutatie eigen vermogen		-1.965
Gerealiseerd saldo van lasten en baten		1.319
Aansluiting mutatie eigen vermogen		-3.284
Terugbetaling gemeenten		3.284
Verschil in mutatie eigen vermogen		**0**

6. Voorzieningen	**984**	**1.523**

6.1 Voorziening groot onderhoud

Stand primo	1.523
- dotatie 2015	790
- onttrekking 2015	-1.329
Stand ultimo	984

Op basis van het geactualiseerde meerjarige onderhoudsplan, is de jaarlijkse dotatie vastgesteld op € 790.000.

5.2 Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2015	31-12-2014

PASSIVA

7. Langlopende schulden

7.1 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of groter		**61.370**	**62.422**

Financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken. De langlopende leningen zijn gebruikt ter financiering van de materiële vaste activa.

De VRH heeft eind 2015 een lening met een hoge rente (4,15%) geherfinancierd via een lening met een lage rente (1,81%). Daarnaast heeft de VRH medio 2015 een lening opgenomen van € 2.000.000,-

Aflossing en rente lopende leningen:		
Aflossingsdeel 2015	3.052	
De rentelast 2015 bedraagt	2.604	
Leningen met een rentetypische looptijd van 1-5 jaar		5.842
Leningen met een rentetypische looptijd langer dan 5 jaar		55.528

Verloop langlopende schulden:		
Stand	31-12-2014	62.422
Aflossing	2015	-3.052
Opname nieuwe lening	2015	2.000
Stand	31-12-2015	**61.370**

8. Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar

8.1 Overige schulden		**10.511**	**9.607**

- Crediteuren		7.240

Het crediteurensaldo 2014 was € 6.245.000.

- Te betalen afdrachten en overig		3.272
Te betalen loonheffingen	2.562	
Te betalen afdracht ABP	630	
Te betalen overig	79	

Het betreft hier voornamelijk de reguliere afdrachten aan de Belastingdienst inzake af te dragen loonheffingen en aan het ABP voor af te dragen pensioenpremie.

5.2 Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans			31-12-2015	31-12-2014
PASSIVA				
9. Overlopende passiva			**10.725**	**6.745**
- Vooruitontvangen bedragen		**7.900**		
Vooruitontvangen gemeentelijke bijdrage	7.597			
Vooruitontvangen projectgelden	303			
- Nog te betalen bedragen		**2.825**		
Rente lopende leningen	783			
Politie, doorbelasting RAC/MKA	548			
Afrek. FLO 2de halfjaar	182			
Versterkt Ouderdoms Pensioen	160			
Vrijwilligers 4e kw. 2015	125			
Projectgelden	121			
Overige nog te betalen kosten	906			

De toename van de overlopende passiva per eind 2015 ten opzichte van 2014 (€ 3.922.000) wordt voornamelijk veroorzaakt door de voorontvangen gemeentelijke bijdrage.

5.2 Toelichting op de balans (vervolg)

Toelichting op de balans

PASSIVA

Belangrijke financiële rechten en verplichtingen.

De VRH heeft de volgende in het bijzonder genoemde activa en verplichtingen:

Afgesloten SLA voor de kantoorautomatisering met een looptijd tot 7 december 2018. Deze SLA is te verlengen telkens met een jaar tot 7 december 2025. De kosten verbonden aan deze SLA zijn € 1.532.757 (incl. 21% b.t.w.) per jaar.

De VRH heeft geen voorziening getroffen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals vakantiegeld en kosten voormalig personeel. Deze worden gedekt uit de lopende begroting.

De VRH heeft de volgende langlopende huurovereenkomsten:

Afgesloten met	Eindigt	Huurbedrag 2015	Verhuurbedrag 2015
Gemeente Midden-Delfland, kazernes	31-12-2017	91.708	
Gemeente Westland, kazernes	31-12-2018	468.527	
Gemeente Zoetermeer kazernes	31-12-2019	190.756	
Politie, Meldkamer	01-11-2022	426.249	
Politie Kantoorruimte	31-10-2017	231.144	
GGD, locatie Delft	28-02-2020		21.719
GGD, locatie Voorburg	31-12-2019		21.719

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Product 120.1 BRANDWEERZORG

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015 (1)	Primaire begroting 2015	Herziene begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Lasten	-77.449	-78.098	-77.981	532	-79.386
Baten	77.917	78.098	77.581	336	82.606
Saldo van baten en lasten	468	0	-400	868	3.220
Toevoeging/onttrekking aan reserves	802	0	400	402	696
Gerealiseerde resultaat	1.270	0	0	1.270	3.916

Brandweerzorg

Natuurlijk is de brandweer er om branden te blussen. Maar de brandweer doet veel meer. Of het nu gaat om het redden van mensen bij verkeersongevallen, waterongevallen, ongevallen met gevaarlijke stoffen, reddingen op hoogte of dieren in nood. Ook in het voorkomen van incidenten als brand heeft de brandweer een belangrijke maar ook omvangrijke taak.

Doelstelling/activiteiten

Zorgdragen voor de lokale operationele brandveiligheid van de verzorgingsgebieden met een moderne krachtige en slagvaardige brandweerorganisatie met aandacht voor preventieve en preparatieve processen en met een lokale inbedding.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2015 (1)	Begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
In hoeveel procent van de aangevraagde (preventie) adviezen is binnen de hiervoor gestelde termijn afgegeven? (Hoog, Midden en Laag risico)	%H	95	90	5	-
	%M	95	90	5	-
	%L	95	90	5	-
In hoeveel procent van de prio-1 uitrukken door de brandweer wordt de opkomsttijd* behaald (norm 80% binnen 8 min.)	%	88	80	8	90
Hoeveel procent van de repressieve medewerkers is opgeleid en geoefend conform de gestelde eisen (norm 80%)	%	88	80	8	85

*Binnenbrand.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Financiële ontwikkelingen
Het gerealiseerde resultaat over 2015 bedraagt € 1.270.000 voordelig.

Toelichting:
Dit resultaat is voornamelijk ontstaan door vacature ruimte bij de operationele dienst en de ondersteunende afdelingen. Operationeel gezien heeft VRH in 2015 een besluit genomen inzake de geleidelijk uitfasering van het type dienstverband Gekazerneerde Vrijwilliger. Dit besluit was noodzakelijk aangezien uit evaluatie is gebleken dat het type dienstverband "Gekazerneerde Vrijwilligers" niet toekomst bestendig is voor de VRH. Een andere ontwikkeling betreft de gevolgen van het FLO overgangsrecht voor de komen jaren. Voor de jaren 2017 – 2020 stromen een aanzienlijk aantal medewerkers uit. Om ervoor te zorgen dat de operationele bedrijfsvoering en daarmee het veiligheidsniveau structureel gewaarborgd is en blijft is er in het 4e kwartaal 2015 een eerste aanzet geweest voor het werven van nieuwe manschappen en zijn/worden vacatures bij de ondersteunende afdeling geleidelijk ingevuld.

Brandweer 2020
Voor de ombuiging naar Brandweer 2020 is veel aandacht geweest en zijn concrete resultaten behaald. In 2015 heeft het programma "Vernieuwde Repressie" zich gericht op een aantal projecten. Bij een tweetal kazernes is ervaring opgedaan met de uitruk van de brandweer bij een reanimatie. Een nieuw concept blusvoertuig is in de praktijk getest en is gestart met de implementatie van Uitruk op Maat. In 2016 wordt de Implementatie Uitruk op Maat gerond en is TS4, het zelfstandig optreden van HV/HW en de MOB in de Brandweer Haaglanden beschikbaar. Daarnaast zijn, uniek voor 2015, tijdelijke voorlichters in de wijk ingezet en is een woningbrandanalyse opgeleverd. Deze dragen bij aan de doorontwikkeling van risicogericht werken én het opzetten van het gewenste netwerk in de wijken.

Strandveiligheid Den Haag
De gemeente Den Haag heeft de strandveiligheidstaak ondergebracht in het "pluspakket" bij de VRH. De strand bewakingstaak wordt uitgevoerd door de Haagse Vrijwillige Reddingsbrigade (HVRB). Een dienstverleningsovereenkomst met de HVRB, die jaarlijks wordt verlengd, biedt de VRH de mogelijkheid om directer te sturen op de strandbewaking. De HVRB heeft rond de 120 strandwachten beschikbaar die gedurende de zomermaanden (juni, juli, augustus) de bewaking uitvoeren. In 2015 zijn in totaal 49 drenkelingen gered. Bij 18% van deze reddingen was sprake van levensbedreigende situaties. Daarnaast zijn 254 zoekgeraakte kinderen opgevangen en zijn 1.073 EHBO-gevallen geteld.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Product 120.2 CRISISBEHEERSING

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015 (1)	Primaire begroting 2015 (2)	Herziene begroting 2015	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Lasten	-2.530	-2.505	-2.578	48	-2.713
Baten	2.879	2.505	2.578	301	2.713
Saldo van baten en lasten	349	0	0	349	0
Toevoeging/onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0
Gerealiseerde resultaat	349	0	0	349	0

Crisisbeheersing

De Veiligheidsdirectie, die wordt gevormd door de directieleden van de brandweer GHOR/MKA, politie en gemeentelijke kolom, heeft de samenwerking tussen de kolommen beschreven in het Multidisciplinair Organisatieplan Rampen & Crisisbeheersing. Via dit plan zijn de ambities uit het Regionaal beleidsplan 2014 - 2017 zijn geborgd

De interdisciplinaire samenwerking wordt vormgegeven door een flexibele uitvoeringsorganisatie die zich richt op de volgende inhoudelijke taakvelden:

- Multidisciplinair Opleiden, Trainen, Oefenen en Evalueren;
- Multidisciplinair Informatiemanagement;
- Multidisciplinaire planvorming en netwerken;
- Gemeentelijke aansluiting bij de interdisciplinaire samenwerking;
- Bedrijfsvoering.

Doelstelling/activiteiten

Versterking van de positie van de regionale brandweer als één van de partners in het netwerk van de rampenbestrijding.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2015 (1)	Begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Jaarlijks wordt met alle partners waarmee convenanten zijn afgesloten de basisactielijst besproken (100%)	%	100	100	0	-
Hoeveel procent van de wettelijk verplichte plannen zijn binnen de daarvoor gestelde normtijd geactualiseerd (100%)	%	100	100	0	100

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Financiële ontwikkelingen

Het gerealiseerde resultaat over 2015 is € 349.000 voordelig.

Toelichting:

Het resultaat voor crisisbeheersing is € 348.640 positief. Regulier stond voor multidisciplinaire samenwerking 2015 in het kader van opleiden van de kernfunctionarissen van de crisisorganisatie. Het gaat om opleidingen Leider Operationeel Team, Leider Copi, Informatiemanager Operationeel team en informatie manager Copi. Vanwege de roosterdruk zijn de opleidingen gefaseerd. Het opleidingsbudget is daarom niet volledig benut. De operationele informatievoorziening voor en tijdens een incident of crisis is geborgd via het LCMS / netcentrisch werken. De werving van een functioneel beheerder is pas recent geslaagd. Hierdoor is er incidenteel budget overgehouden.

Project Driver

Het resultaat is inclusief de gemaakte kosten van het Europese subsidieproject Driver. Er is bij multi veel capaciteit geleverd aan het Europese subsidieproject Driver. Er wordt een laatste hand gelegd aan de realisatie van een simulatiecentrum waarin virtueel en met tabletop getraind kan worden op grote schaal. De gemeente Den Haag en de VRH hebben een samenwerkingsovereenkomst financiën project Driver afgesloten. Hierin zijn afspraken vastgelegd betreft financiën en verantwoordelijkheden.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Product 120.3a MELDKAMER Regionale Alarmcentrale (RAC)

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015 (1)	Primaire begroting 2015	Herziene begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Lasten	-3.800	-3.607	-3.383	-417	-4.139
Baten	3.741	3.357	3.133	608	4.079
Saldo van baten en lasten	-59	-250	-250	191	-60
Toevoeging/onttrekking aan reserves					
Bestemmingsreserve OMS	-89	250	250	-339	-70
Gerealiseerde resultaat	-148	0	0	-148	-130

Meldkamer Regionale Alarmcentrale (RAC)

De taken van de RAC zijn de volgende:
- verzorgen van het afhandelen van incidentmeldingen
- begeleiden en coördineren van brandweerpersoneel en -materieel welke nodig zijn voor het bestrijden van incidenten
- het exploiteren van het op de alarmcentrale aangesloten Openbaar meld Systeem (OMS)

Voor deze taak zijn enerzijds getrainde centralisten in een continurooster beschikbaar en anderzijds de technische (communicatie)systemen die het mogelijk maken de meldingen via 112 om te zetten in eenadequate afhandeling van de incidenten. Dit zijn veelal landelijke systemen zoals GMS en C2000 die beheerd worden door de ICT organisatie van de politie.

Doelstelling/activiteiten

Het continu beschikbaar zijn voor hulpvragen van burgers en bedrijven, om een adequate alarmering van hulpdiensten, i.c. de brandweer, te realiseren.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2015 (1)	Begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
In welk percentage van de gevallen haalt de alarmcentrale (RAC) de bestuurlijk vastgestelde verwerkingstijd bij prio 1 meldingen? Norm: 1 minuut.	%	82	80	2	83
Incidentmeldingen	aantal	15.693	17.500	-1.807	14.925
Aansluitingen OMS	aantal	1.312	1.200	112	1.369

Financiële ontwikkelingen

Het gerealiseerde resultaat over 2015 bedraagt € -148.000 nadelig.

Toelichting:
Het resultaat van de RAC is € 148.000 negatief. Dit komt onder andere door externe inhuur centralisten, aangezien er bij RAC openstaande vacatures centralisten waren. De vacatures zijn per 1 oktober ingevuld. Er is bij de RAC gewerkt aan kwaliteitsverbetering en verdere samenwerking tussen Haaglanden en Hollands Midden. Op het dossier LMO is intensief samengewerkt met de Veiligheids-regio Hollands Midden en de Politie Den Haag. De kosten hiervoor van € 102.000 zijn vergoed door de KLMO.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Product 120.3b Meldkamer Ambulancezorg (MKA)

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015 (1)	Primaire begroting 2015	Herziene begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Lasten	-3.945	-3.989	-3.635	-310	-4.041
Baten	4.096	3.989	3.635	461	3.729
Saldo van baten en lasten	151	0	0	151	-312
Toevoeging/onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0
Gerealiseerde resultaat	151	0	0	151	-312

Meldkamer Ambulancezorg

De Meldkamer Ambulancezorg (MKA) verwerkt alle aanvragen voor ambulancevervoer binnen de regio Haaglanden, zowel 112 meldingen als niet-spoedeisende aanvragen. De MKA verstrekt opdrachten voor ambulancevervoer aan de drie regionale ambulancediensten. Daarnaast coördineert de MKA de inzet van de motorambulance en onderhoudt zij de contacten met verschillende ziekenhuizen. Samen met de meldkamers van Brandweer Haaglanden en Politie Haaglanden vormt de MKA de Gemeenschappelijke Meldkamer Haaglanden.

Doelstelling/activiteiten

Het continu beschikbaar zijn voor hulpvragen van burgers en bedrijven, om een adequate alarmering van hulpdiensten, i.c. de ambulancediensten, te realiseren.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2015 (1)	Begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
RAV Haaglanden norm					
Responstijden A1-ritten binnen norm van 15 min. (RAV norm)	%	94,1	95,0	-0,9	95,5
Responstijden A2-ritten binnen norm van 30 min. (RAV norm)	%	95,1	95,0	0,1	96,1
SLA met RAV Haaglanden *1					
Gemiddelde verwerkingstijd 112 meldingen van A1 spoedritten binnen norm van 2 min.	min.	02:05	02:00	00:05	02:13
Declarabele ritten	aantal	70.782	50.500	20.282	65.431
EHBO ritten	aantal	16.864	12.500	4.364	16.529
Totaal ritten		87.646	63.000	24.646	81.960
Meldingen, geen ritten *2	aantal	82.890	45.000	37.890	64.353
Totaal meldingen		170.536	108.000	62.536	146.313

*1 De verwerkingstijd MKA is een prestatie-indicator die voor een belangrijk deel afhankelijk is van de ambulancecapaciteit die door de RAV geleverd wordt. Als deze capaciteit achterblijft op de vraag naar ambulancezorg, zal een MKA-centralist een percentage van de ritaanvragen niet direct kwijt kunnen aan een ambulance waardoor de verwerkingstijd toeneemt.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

2* De MKA Haaglanden krijgt naast 112 meldingen en ritopdrachten van huisartsen, verloskundigen en ziekenhuizen, nog tal van andere telefonische aanvragen te verwerken. Men moet daarbij denken aan informatie-/alarmeringsverzoeken van andere disciplines, ketenpartners en ambulancemedewerkers. Niet elk telefonisch contact met de MKA levert dus een ambulancerit op. In de cijfers wordt dat goed zichtbaar. Door de huidige telefonie-inrichting komen veel van deze meldingen direct bij de backoffice uit waardoor de 112 lijnen vrij blijven.

Financiële ontwikkelingen

Het gerealiseerde resultaat over 2015 bedraagt € 151.000 voordelig.
De MKA heeft in 2015 een positief resultaat van € 151.000. Dit resultaat valt grotendeels toe te schrijven aan een eenmalige vergoeding. Dit betreft de uitkomst van een rechtszaak met de NZa mbt vergoedingen over voorgaande jaren (kosten berichtencentrum).
De MKA had in 2015 te kampen met een hoog ziekteverzuimpercentage. Dit is deels opgevangen middels externe inhuur en deels door het inzetten van de coördinator en beleidsmedewerker in de rol van verpleegkundig centralist.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Product 120.4 Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015 (1)	Primaire begroting 2015	Herziene begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Lasten	-2.300	-2.437	-2.437	137	-2.962
Baten	2.498	2.437	2.437	61	2.625
Saldo van baten en lasten	198	0	0	198	-337
Toevoeging/onttrekking aan reserves	0	0	0	0	282
Gerealiseerde resultaat	198	0	0	198	-55

Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

Als er een groot ongeval of een ramp in de regio plaatsvindt, coördineert de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) de inzet van de geneeskundige hulpverlening. De meeste incidenten kunnen prima worden bestreden door ambulance, brandweer en politie. Pas als er sprake is van een grootschalig incident komt de GHOR in beeld. Zij treedt dan op als verantwoordelijke dienst voor de coördinatie en regie van de geneeskundige hulpdiensten. Het redden, verzorgen en opvangen van slachtoffers heeft daarbij de prioriteit.

Doelstelling/activiteiten

De GHOR draagt zorg voor de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen, crisis en rampen. De reguliere zorg wordt in die situaties vanuit de reguliere situatie opgeschaald. Haar missie staat dan ook voor: Het beperken van gezondheidsschade van burgers in Haaglanden als gevolg van grootschalige calamiteiten.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2015 (1)	Begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionarissen hebben de beoogde basisopleiding voor de betrokken functie met goed gevolg afgerond?	%	86	100	-14	87
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionaris-sen en GHOR-teams zijn opgeleid en geoefend conform de hiervoor gestelde eisen (norm 100%)	%	77	100	-23	87

Alle sleutelfunctionarissen moeten een basisopleiding volgen om in de piketfunctie te functioneren. Vanwege hernieuwde opleidingen en nieuwe instroom van functionarissen volgden enkele functionarissen in 2015 de nieuwe opleiding. Vanwege de planning van het landelijk aangeboden opleidingsprogramma worden ook in 2016 nog opleidingen gevolgd.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Financiële ontwikkelingen
Het gerealiseerde resultaat over 2015 bedraagt € 198.000 voordelig.

Toelichting:
Het resultaat 2015 van de GHOR is € 198.000 positief. De GHOR houdt vacature ruimte over om flexibiliteit binnen de afdeling te kunnen realiseren en aan VRH projecten deel te kunnen nemen zoals aan de GCCS (Globel Conference on Cyberspace). Een voorbeeld hiervan is de start van het traineeprogramma binnen de VRH.

Er is een overschrijding op de piketkosten in 2015, de piketkosten zullen de komende jaren gaan stijgen, omdat er door de marktconforme werking in de zorg, andere verrekening plaats vindt tussen de ambulancevoorziening (die deels privaat is georganiseerd) en de GHOR. Deze stijging heeft te maken met marktconforme afspraken inzake inhuur van geneeskundig personeel.

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Product 120.5 ORANJE KOLOM

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015 (1)	Primaire begroting 2015	Herziene begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Lasten	-454	-502	-502	48	-427
Baten	502	502	502	0	0
Saldo van baten en lasten	48	0	0	48	-427
Toevoeging/onttrekking aan reserves	0	0	0	0	427
Gerealiseerde resultaat	48	0	0	48	0

Bevolkingszorg

De kolom bevolkingszorg bestaat uit de gemeentelijke crisisorganisaties van de negen gemeenten binnen Haaglanden. Bevolkingszorg wil als vierde hulpverleningskolom een vanzelfsprekend onderdeel uitmaken van de regionale, multidisciplinaire crisisorganisatie. Uniformiteit van processen en organisatie is hierbij een uitgangspunt. Naar de samenleving toe willen de gemeenten duidelijkheid geven over hoe zij hun zorgplicht tijdens rampen en crisis invullen en wat zij daarbij van de samenleving zelf verwachten.

Doelstelling/activiteiten

Om dit te realiseren is kolom bevolkingszorg in 2014 gestart met een doorontwikkeling naar een professionelere organisatie, op basis van de nieuwe visie op bevolkingszorg. De kernpunten in de doorontwikkeling van de kolom zijn:

1. Een aantal sleutelrollen op het gebied van crisisbeheersing wordt georganiseerd in een regionaal piket. Dit betreft met name rollen binnen het informatiemanagement en de crisiscommunicatie. Regionaal opleiden, trainen en oefenen is hier een onderdeel van.
2. Regionalisering van het proces crisiscommunicatie, binnen de kaders gesteld door het Ministerie van Veiligheid en Justitie.
3. Groei van uitvoerder naar regisseur. Bekeken wordt welke gemeentelijke (deel)processen kunnen worden uitgevoerd door (meer) professionele partijen. Uitbesteding van het proces verwanteninformatie aan het landelijke SIS is reeds besloten. De gemeente behoudt als eindverantwoordelijke de regie.
4. Implementatie van de visie 'bevolkingszorg op orde'. Per proces wordt bekeken hoe zelfredzaamheid gestimuleerd en gefaciliteerd kan worden, welke basiszorg door de gemeenten wordt voorbereid (waarbij de focus ligt op verminderd zelfredzamen) en welke zorg op basis van improvisatie geboden kan worden.

Daarnaast investeert bevolkingszorg in de samenwerking met de partners brandweer, GHOR, politie en gemeenschappelijk meldkamer. Door de raakvlakken met de processen van de partners inzichtelijk te maken en de eigen kolom meer bekendheid te geven, wordt samenwerking steeds vanzelfsprekender.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2015 (1)	Begroting 2015 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2014
Beschikbaarheid regionale piketfunctionarissen	%	100	100	0	-

5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten (vervolg)

Financiële ontwikkelingen
Het gerealiseerde resultaat over 2015 bedraagt € 48.000 voordelig.

Toelichting:
Het jaarresultaat van bevolkingszorg is € 48.000 positief. Dit komt door later starten van de piketten bevolkingszorg. Vanaf 1 september is bevolkingszorg gestart met de regionale piketten voor alle functies binnen de taakorganisatie communicatie (inclusief communicatie ROT), de informatie-manager BT en de informatiemanager bevolkingszorg. Er zijn wederom vacatures ontstaan op een aantal functies. Invulling hiervan blijft continue zorg van de gemeenten. Vooralsnog kunnen de piketroosters worden ingevuld. In de planvorming wordt gewerkt aan het implementeren van "bevolkingszorg op orde" in de andere taakorganisaties.

5.4 SiSa verantwoording 2015

(bedragen in euro's)

Departement	Nummer	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa I N D I C A T O R E N
V&J	A2	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.3 en 8.4		Veiligheidsregio's	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: a2/01
					€ 7.830.609

Telling	€ 7.830.609

5.4 SiSa verantwoording 2015 (vervolg)

(bedragen in euro's)

Doeluitkering bestrijding van rampen en zware ongevallen (BDUR)		Beschikt	Ontvangen	Besteed	Toelichting
Algemeen					
Ministerie Veiligheid en Justitie	Beschikking 2015 - 588641	7.813.489		7.813.489	
	Beschikking 2015 - 685226	17.120		17.120	
	BIJDRAGE 2015 BDUR 1E KW		1.953.372		
	BIJDRAGE 2015 BDUR 2E KW		1.953.372		
	BIJDRAGE 2015 BDUR 3E KW		1.970.493		
	BIJDRAGE 2015 BDUR 4E KW		1.953.372		
Totalen		**7.830.609**	**7.830.609**	**7.830.609**	

5.5 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

Binnen een rechtspersoon als bedoeld onder 1.2 eerste lid onder h van de WNT gelden als topfunctionarissen: de leden van de hoogste uitvoerende en toezichthoudende organen als mede de hoogste ondergeschikten aan dat orgaan en degene die belast is met de dagelijkse leiding. Volgens de toelichting bij de wet gaat het daarbij om de hoogste leidinggevenden binnen een organisatie, waarbij het betreft het leidinggeven aan de gehele organisatie.

Toelichting op de maximale bezoldiging van Topfunctionarissen bij de VRH, zoals bedoeld in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector.

Topfunctionaris VRH 2015:

Maximale WNT-bezoldigingsnorm 2015 bedraagt € 178.000 (art.2.3 lid 1 WNT)
Maximale WNT-ontslagvergoeding 2015 bedraagt € 75.000 (art.2.10 lid 1 WNT)

In het kader van de WNT zijn de volgende functionarissen als topfunctionaris aangemerkt:

Bestuur

Burgemeester Den Haag (voorzitter),	dhr. J.J. van Aartsen
Burgemeester Zoetermeer (plaatsvervangend voorzitter, portefeuille informatievoorziening en meldkamer),	dhr. C.B. Aptroot
Burgemeester Rijswijk (portefeuille rampenbestrijding & crisisbeheersing),	dhr. M.J. Bezuijen
Burgemeester Wassenaar (portefeuille GHOR en P&O),	dhr. J.Th. Hoekema
Burgemeester Pijnacker-Nootdorp (portefeuille acute zorg),	mw. F. Ravestein
Burgemeester Midden-Delfland (portefeuille financiën),	dhr. A.J. Rodenburg
Burgemeester Leidschendam-Voorburg (portefeuille gemeenten/ Oranje Kolom),	dhr. J.W. van der Sluijs
Burgemeester Westland (portefeuille brandweer),	dhr. J. van der Tak
Burgemeester Delft (portefeuille water).	dhr. G.A.A. Verkerk

Aan de bestuursleden van de VRH zijn geen bezoldigingen of ontslagvergoedingen uitbetaald.

Dagelijkse leiding

Commandant brandweer	mw. E.E. Lieben
Directeur publieke gezondheid	dhr. A.A.H.M. van Dijk

De Directeur publieke gezondheid heeft in 2015 geen bezoldiging van de VRH ontvangen.

De Commandant brandweer ontvangt een bezoldiging vanuit de VRH en wordt daarom in het financieel jaarbericht vermeld.

Er zijn in 2015 geen ontslagvergoedingen aan topfunctionarissen betaald.

5.5 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (vervolg)

	Jaar 2014	**Jaar 2015**
Functionaris	Commandant brandweer	
Beloning per jaar*	127.663,07	148.881,45
Belaste vaste en variabele onkostenvergoedingen	0,00	89,84
Werkgeverslasten premies vrijwillige sociale verzekeringen	0,00	0,00
Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn	21.754,80	11.709,24
Totaal	149.417,87	160.680,53

*De beloning per jaar is als volgt opgebouwd:

Bruto beloning inclusief vakantiegeld, eindejaaruitkering	120.572,65	140.887,92
Bruto vergoeding commandant van dienst (CvD)	7.090,42	7.993,53
Totaal beloning per jaar, conform CAO	127.663,07	148.881,45

Functie	Commandant brandweer	
Duur van het dienstverband in het boekjaar	1-1-2014/31-12-2014	1-1-2015/31-12-2015
Omvang van het dienstverband in het boekjaar	36 uur per week (FT)	36 uur per week (FT)

Voor de Commandant brandweer wordt het bezoldigingsmaximum zoals omschreven in artikel 2.3 lid 1 WNT niet overschreden.

Overzicht functionarissen van wie de bezoldiging de maximale norm heeft overschreden.

Maximale WNT-bezoldigingsnorm 2015 bedraagt € 178.000 (art.2.3 lid 1 WNT)
Maximale WNT-ontslagvergoeding 2015 bedraagt € 75.000 (art.2.10 lid 1 WNT)

In 2015 zijn er door de VRH geen bezoldigingen of ontslagvergoedingen uitbetaald die de maximale WNT-norm hebben overschreden.

5.6 Ondertekening van de jaarrekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Dagelijks Bestuur van de

Veiligheidsregio Haaglanden

Datum,

De Voorzitter, De Secretaris,

_____ _____

J.J. van Aartsen E.E. Lieben

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de

Veiligheidsregio Haaglanden

Datum,

De Voorzitter, De Secretaris,

_____ _____

J.J. van Aartsen E.E. Lieben

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de, in dit financieel jaarbericht in hoofdstuk 3 tot en met 5 opgenomen, jaarrekening 2015 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden te Den Haag gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2015 met de toelichtingen, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SiSa-bijlage.

Verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling

Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het besluit van het algemeen bestuur d.d. 9 december 2015 en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.

Member of
Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van gemeenschappelijke regeling

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De financiële rechtmatigheidscriteria zijn vastgesteld met het normenkader door het algemeen bestuur op 9 december 2015 en de operationalisering van het normenkader voor rechtmatigheid in de beheersorganisatie van de gemeenschappelijke regeling.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 2, lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur vastgesteld bij besluit van 9 december 2015. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen. van de gemeenschappelijke regeling.

Deloitte.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 213, lid 3 onder d Gemeentewet vermelden wij dat het in hoofdstuk 1 en 2 van het financieel jaarbericht opgenomen jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Rotterdam, 31 maart 2016

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: W. Kalkman RA

Bijlagen

Bijlage 1. Kostenverdeelstaat

(bedragen in duizenden euro's)

kosten -soort	Omschrijving	Totaal rekening 2015	Herziene Begroting 2015	Totaal rekening 2014	kostendragers 120.1 Brandweerzorg rekening 2015	120.2 Crisisbeh. rekening 2015	120.3a RAC rekening 2015	120.3b MKA rekening 2015	120.4 GHOR rekening 2015	120.5 Oranje Kolom rekening 2015	120.6 Bedr.voering rekening 2015
LASTEN											
0000	Niet in te delen onvoorzien	0	164	0	0	0	0	0	0	0	0
1110	Loonbetalingen en sociale premies	51.853	54.183	51.778	40.371	601	1.321	2.063	977	0	6.519
1150	Vergoedingen personeel	1.155	793	977	877	21	24	38	16	0	180
1200	Sociale uitkeringen (voormalig) personeel	4.563	4.278	4.834	4.525	0	0	28	0	0	11
2210	Rente leningen	2.604	2.546	2.672	0	0	0	0	0	0	2.604
2230	Rente vaste activa	0	0	0	35	0	87	65	32	0	-220
2300	Afschrijving	5.724	5.698	5.336	139	0	400	349	127	0	4.710
3000	Personeel van derden	1.829	626	2.414	523	44	243	212	225	282	300
3100	Energie	1.291	1.546	1.354	0	0	0	0	0	0	1.291
3430	Aankopen goederen en diensten	22.466	20.926	24.659	5.529	469	1.145	714	389	139	14.081
6240	Overige verrekeningen van kostenplaatsen	0	0	0	25.450	1.394	580	477	534	33	*-28.468*
TOTAAL LASTEN		**91.485**	**90.760**	**94.024**	**77.449**	**2.530**	**3.800**	**3.945**	**2.300**	**454**	**1.008**
BATEN											
2210	Rente rekening courant	0	0	24	0	0	0	0	0	0	0
3000	Vergoeding voor personeel	285	0	262	65	119	20	40	15	0	26
3210	Huren	55	0	55	0	0	0	0	0	0	55
3400	Overige goederen en diensten	7.198	5.011	6.004	1.147	116	1.650	3.306	55	0	924
4110	Inkomstenoverdrachten van het Rijk	8.170	7.813	8.195	3.921	2.162	200	150	1.736	0	0
4240	Overige-inkomensoverdracht overheid (niet-Rijk)	77.096	77.286	81.727	72.783	482	1.871	*600*	*691*	502	167
TOTAAL BATEN		**92.804**	**90.110**	**96.267**	**77.917**	**2.879**	**3.741**	**4.096**	**2.497**	**502**	**1.172**
GEREALISEERD SALDO VAN BATEN EN LASTEN		**1.319**	**-650**	**2.243**	**467**	**349**	**-59**	**151**	**198**	**48**	**164**
6000	Onttrekking bestemmingsreserves	802	650	1.405	802	0	0	0	0	0	0
6000	Toevoeging bestemmingsreserves	-89	0	-70	0	0	-89	0	0	0	0
	Mutatie bestemmingsreserves	**713**	**650**	**1.335**	**802**	**0**	**-89**	**0**	**0**	**0**	**0**
GEREALISEERD RESULTAAT		**2.032**	**0**	**3.578**	**1.270**	**349**	**-148**	**151**	**198**	**48**	**164**

Bijlage 2. Personele sterkte en personeelslasten

(bedragen in duizenden euro's)

Organisatie-eenheid	Personele sterkte (fte)			Totaal salarissen en sociale lasten			
	Rekening (gemiddeld) 2015	Begroting 2015	Rekening (gemiddeld) 2014	Rekening 2015	Begroting 2015	Rekening 2014	
HUIDIG PERSONEEL	Bezetting	Formatie	Bezetting				
Brandweerzorg	640,0	647,4	644,3	40.372	41.599	40.838	*
Crisisbeheersing	5,1	5,0	4,5	601	557	358	
Meldkamer	48,2	51,8	45,4	3.384	3.546	3.155	
GHOR	12,6	14,2	13,0	977	1.159	998	
Bedrijfsvoering	102,1	112,0	99,9	6.519	7.119	6.428	
Totaal	**808,0**	**830,4**	**807,1**	**51.853**	**53.980**	**51.778**	

* Bedragen zijn inclusief kosten vrijwilligers.

Vrijwilligers Brandweerzorg	312,0	500,0	343,0	1.490	2.183	1.591

VOORMALIG PERSONEEL

(bedragen in duizenden euro's)

Organisatie-eenheid	Rekening 2015	Rekening 2014
Brandweerzorg	4.475	4.785
Crisisbeheersing	0	0
Meldkamer	28	34
GHOR	0	(5)
Bedrijfsvoering	60	20
Totaal	**4.563**	**4.834**
Algemeen totaal	**56.416**	**56.612**

Bijlage 3. Inkomensoverdrachten

(bedragen in duizenden euro's)

Sector	Bijdrage	Verstrekker	2015	Herziene begroting 2015	2014	Toelichting
BZ / GHOR	BDUR	Min.V&J	7.831	7.800	7.863	
Telling			**7.831**	**7.800**	**7.863**	

Bijlage 4. Treasury

(bedragen in duizenden euro's)

Kasgeldlimiet		**2015**	**2014**
Omvang vlottende korte schuld			
- opgenomen gelden < 1 jaar		21.236	16.352
	(1)	21.236	16.352
Vlottende middelen			
- uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar		8.865	517
- contante gelden in kas		3	5
- tegoeden in rekening-courant		87	3.284
- overige uitstaande gelden		0	0
- overlopende activa		2.516	3.194
	(2)	11.471	7.000
Toets kasgeldlimiet			
- totaal netto vlottende schuld	(3)=(1-2)	9.765	9.352
- toegestane kasgeldlimiet (8,2% van de begroting).	(4)	7.442	7.816
Ruimte	**(5)=(4-3)**	**-2.323**	**-1.536**

(bedragen in duizenden euro's)

Renterisiconorm		**2015**	**2014**
renteherziening op vaste schuld o/g	(1a)	954	1.410
renteherziening op vaste schuld u/g	(1b)	0	0
renteherziening op vaste schuld	(2)=(1a-1b)	954	1.410
nieuwe aangetrokken vaste schuld	(3a)	2.000	0
nieuwe uitgezette lange lening	(3b)	0	0
netto nieuwe aangetrokken vaste schuld	(4)=(3a-3b)	2.000	0
betaalde aflossingen	(5)	3.052	3.041
herfinanciering	(6)=(laagste 4/5)	2.000	0
renterisico op vaste schuld	(7)=(2+6)	2.954	1.410
renterisiconorm	(8)=(12)	12.484	13.093
ruimte onder renterisiconorm	(9)=(8-7)	9.530	11.683
berekening renterisiconorm:			
stand van vaste schuld per 1 januari	(10)	62.422	65.463
bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	(11)	20%	20%
renterisiconorm	(12)=(10x11)	12.484	13.093

Bijlage 5. Investeringsplan

(bedragen in duizenden euro's)

Sector	Omschrijving	Rekening 2015	Herziene begroting 2015	Verschil	Toelichting
BV	Automatisering	461	1.249	788	Investeringen voor migratie kantoorautomatisering zijn uitgevoerd tegen lagere kosten. Nieuwe accespoints WiFi zijn aangeschaft. Investeringen in digitalisering en aanschaf database software worden niet gedaan.
BZ	Voertuigen	597	2.423	1.826	De vervanging van een deel van de kleine voertuigen, de grote dienstvoertuigen en piketvoertuigen is doorgeschoven naar 2016. De aanbesteding van het haakarmchasis is vertraagd. Wel zijn er 20 kleine dienstauto's aangeschaft. Verder is het materiaal voor de reddingsbrigade en de commando haakarmbak aangeschaft.
	Repressieve middelen	483	1.024	541	De duikmaterialen en pakken zijn aangeschaft tegen een lager bedrag dan geraamd. Ook is er materiaal voor technische hulpverlening en vakbekwaamheid gekocht. De redvesten en waadpakken zijn aangehouden in afwachting van nieuwe richtlijnen.
	Instandhouding investeringen gebouwen	930	1.222	292	Project brandveiligheid gebouwen is afgerond, alle gebouwen hebben nu een certificaat BVG. De installaties van archipel en centrum zijn vernieuwd. Verder zijn alle beroepskazernes voorzien van nieuwe bedden. Installatievervanging van een drietal panden is uitgesteld in afwachting van het nieuwe MJOP.
RAC	Meldkamer De Yp	0	0	0	Geen activiteiten
	Randapparatuur C2000	0	0	0	
MKA	Meldkamer De Yp	0	0	0	Geen activiteiten
	Randapparatuur C2000	0	0	0	
GHOR	RCC De Yp	0	0	0	Geen activiteiten
VRH	Stelpost	126	200	74	Aanschaf van inventaris voor kantine en vergaderlokatie en aanpassing 9e etage Dedemsvaartweg.
Totaal		**2.597**	**6.118**	**3.521**	

Bijlage 6. Kosten overgangsregeling FLO

De geprognosticeerde kosten van de overgangsregeling FLO worden als voorschot via de gemeentelijke bijdragen bij de gemeenten in rekening gebracht. Aan het einde van het jaar volgt de afrekening op basis van de werkelijk gemaakte kosten.

De afrekening per gemeente ziet er voor 2015 als volgt uit:

(bedragen in euro's)

Gemeente	Subtotalen	Rekening 2015
Gemeente Delft		**550.639**
Buitengewone verlofregeling	541.877	
Levensloopregeling	119.144	
Premie Versterkt OuderdomsPensioen	0	
Inkomsten Loyalis uit levensloopregeling	-110.382	
Gemeente Den Haag		**2.425.823**
Buitengewone verlofregeling	1.771.768	
Levensloopregeling	717.691	
Premie Versterkt OuderdomsPensioen	84.218	
Inkomsten Loyalis uit de levensloopregeling	-147.854	
Gemeente Leidschendam-Voorburg		**471.151**
Buitengewone verlofregeling	432.827	
Levensloopregeling	42.882	
Premie Versterkt OuderdomsPensioen	21.120	
Inkomsten Loyalis uit de levensloopregeling	-25.678	
Gemeente Pijnacker-Nootdorp		**36.796**
Buitengewone verlofregeling	0	
Levensloopregeling	36.796	
Premie Versterkt OuderdomsPensioen	0	
Inkomsten Loyalis uit de levensloopregeling	0	
Gemeente Rijswijk		**297.621**
Buitengewone verlofregeling	254.813	
Levensloopregeling	102.284	
Premie Versterkt OuderdomsPensioen	53.927	
Inkomsten Loyalis uit de levensloopregeling	-113.403	
Gemeente Wassenaar		**20.966**
Buitengewone verlofregeling	0	
Levensloopregeling	11.482	
Premie Versterkt OuderdomsPensioen	9.484	
Inkomsten Loyalis uit de levensloopregeling	0	
Gemeente Zoetermeer		**651.433**
Buitengewone verlofregeling	501.306	
Levensloopregeling	136.252	
Premie Versterkt OuderdomsPensioen	95.497	
Inkomsten Loyalis uit de levensloopregeling	-81.622	
Telling	**4.454.429**	**4.454.429**

Bijlage 7. Overzicht gebruikte afkortingen

Afkorting	Toelichting
AB	Algemeen Bestuur
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BZ	Brandweerzorg
CB	Crisisbeheersing
DBK	Digitale bereikbaarheidskaart
FLO	Functioneel Leeftijdsontslag (overgangsregeling)
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GR	Gemeenschappelijke regeling
KLMO	Kwartiermakersorganisatie Landelijke Meldkamerorganisatie
MKA	Meldkamer ambulancezorg
MVA	Materiële vaste activa
NSS	Nuclear Security Summit
OMS	Openbaar meldsysteem
RAC	Regionale alarmcentrale
RAV	Regionale ambulancevoorziening
SiSa	Single information Single audit
SIV	Snelle interventie voertuig
TAS	Tankautospuit
TWAZ	Tijdelijke Wet Ambulancezorg
VPB	Vennootschapsbelasting
VRC	Versterking Rampencoördinatie Crisisbeheersing
VRH	Veiligheidsregio Haaglanden
WAZ	Wet ambulancezorg
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOV	Waterongevallenvoertuig

Veiligheidsregio Haaglanden

BRANDWEER GHOR MKA

ONTWERP

MEERJARENBEGROTING

2017 – 2020

Bezoekadres Dedemsvaartweg 1 - 2545 AP Den Haag / Postbus 52155 - 2505 CD Den Haag

Inhoudsopgave

1 Algemeen (blz 2)
1.1 Inleiding
1.2 Doelstelling
1.3 Taken

2 Beleidsmatige ontwikkelingen (blz 4)
2.1 De veiligheidsregio
2.2 Brandweer
2.3 GHOR
2.4 Meldkamers (MKA en RAC)
2.5 Bevolkingszorg

3 Programma Veiligheid (blz 7)
3.1 Raming van baten en lasten
3.2 Toelichting op grondslagen
3.3 Financiële ontwikkelingen
3.4 Financiën in hoofdlijnen

4 Paragrafen (blz 11)
4.1 Gemeentelijke bijdrage
4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen
4.4 Financiering
4.5 Bedrijfsvoering

5 Overzicht van baten en lasten en toelichting van programmaonderdelen (blz 23)
5.1 Brandweerzorg
5.2 Crisisbeheersing
5.3 RAC
5.4 MKA
5.5 GHOR
5.6 Bevolkingszorg

6 Vaststelling begroting (blz 38)

7. Bijlagen (blz 39)
7.1 Kostenverdeelstaat
7.2 Inkomensoverdracht van het Rijk
7.3 Investeringsplan
7.4 Liquiditeitsplanning
7.5 Incidentele inkomsten en uitgaven
7.6 Reserves en voorzieningen

1. Algemeen

1.1 Inleiding

Voor u ligt de ontwerp-meerjarenbegroting (2017-2020) van de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH). De VRH is een regionaal samenwerkingsverband van de negen gemeenten in de regio. De begroting 2017 - 2020 omvat één programma "Veiligheid".

De grondslag voor de VRH is verankerd in de gemeenschappelijke regeling van de VRH. Deze regeling is onlangs geactualiseerd en na vaststelling in het Algemeen Bestuur (14 oktober 2015) ter instemming aangeboden aan de betrokken colleges en raden. Dit besluitvormingsproces bevindt zich op het moment van schrijven van deze begroting in de afrondende fase. Echter, omdat de geactualiseerde regeling pas in werking kan treden als het besluitvormingsproces volledig is doorlopen en publicatie heeft plaatsgevonden in de Staatscourant, is de gemeenschappelijke regeling uit 2011 nog steeds van kracht. De verwachte inwerkingtreding van de geactualiseerde gemeenschappelijke regeling (medio 2016) zal echter geen consequenties hebben voor deze begroting.

De VRH heeft in 2015 de bezuinigingstaakstelling van 10% financieel gerealiseerd. Samen met de zwaarder geworden belasting op het personeel en de toegenomen (landelijke) kwaliteitseisen, heeft deze focus op de bezuinigingen een aantal effecten tot gevolg gehad. Deze effecten 'ijlen' nog steeds na en hebben voor een aantal frictiepunten in de organisatie gezorgd. De komende periode zal dan ook worden gebruikt (zie ook hoofdstuk 2) om deze frictiepunten weg te nemen en het ingezette beleid verder voort te zetten. Basis hiervoor is het meerjarenbeleidsplan ('koersen op 2020') van de brandweer, dat in 2015 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld.

1.2 Doelstelling

De doelstelling is verwoord in artikel 2, lid 4 van de GR. De Veiligheidsregio Haaglanden behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening.

1.3 Taken

De taken van de VRH staan benoemd in artikel 3 van de GR. Aan het Algemeen Bestuur worden de taken overgedragen genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. In aanvulling op de taken die de Veiligheidsregio op het basisniveau voor gemeenten verricht op grond van artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's en het Besluit veiligheidsregio's (basispakket), kan per gemeente worden overeengekomen dat de Veiligheidsregio ten aanzien van deze taken een hoger voorzieningenniveau levert (pluspakket).

In artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's staan de volgende taken:
a. het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises;
b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;
c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweerzorg);
d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing;
e. het instellen en in stand houden van een brandweer;
f. het instellen en in stand houden van een GHOR;
g. het voorzien in de meldkamerfunctie;
h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;
i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.

2 Beleidsmatige ontwikkelingen

2.1 De veiligheidsregio

De Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) als *gemeenschappelijke regeling* omvat de Regionale Brandweer, GHOR en MKA (Meldkamer Ambulancezorg).

De VRH is daarnaast te duiden *als samenwerkingsverband* waarin de 9 gemeenten in Haaglanden, de Veiligheidsregio Haaglanden (Brandweer Haaglanden, GHOR en MKA) en de politie-eenheid Den Haag samenwerken om zich voor te bereiden op het voorkomen en bestrijden van ongevallen, rampen en crisissituaties. Deze zogenoemde multidisciplinaire samenwerking kan worden verbreed naar andere crisispartners als waterschappen, defensie en/of de aangrenzende veiligheidsregio's.

Het beleid met betrekking tot de rampenbestrijding en crisisbeheersing in Haaglanden staat op hoofdlijnen beschreven in het Regionaal Beleidsplan Haaglanden (RBP) 2015-2018. Dit RBP is in 2015 door het Algemeen Bestuur van de VRH vastgesteld. Dit multidisciplinaire beleidsplan staat los van het monodisciplinaire beleid van de verschillende organisaties. De beleidsmatige ontwikkelingen ten aanzien van de gemeenschappelijke regeling (brandweer, GHOR en meldkamer) zijn in de volgende paragrafen opgenomen. Tot slot wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de beleidsmatige ontwikkelingen binnen de zogenaamde 'oranje kolom'. In de vergadering van het AB (29 januari 2014) is deze kolom opgenomen in de begroting van de VRH.

2.2 Brandweer

In 2011 is met de vaststelling van het visiedocument 'Op Koers' een vernieuwing van de brandweer in gang gezet, bedoeld om te komen tot een structureel goedkopere brandweer met een hoger rendement. In 2015 is met de vaststelling (8 juli 2015) van het beleidsplan voor de periode 2015-2020 ('Koersen op 2020') besloten het ingezette beleid verder door te ontwikkelen en de vernieuwing te laten beklijven; 'Koersen op 2020' omvat daarmee dus geen nieuw beleid.

De focus op het realiseren van de eerder genoemde bezuiniging heeft ertoe geleid dat de noodzakelijke vernieuwing van de brandweer, zoals ingezet met 'Op Koers', achterop is geraakt. Ook zijn – in afwachting van de vaststelling van de begroting 2016 – 2019 (8 juli 2015) – vacatures aangehouden.

De effecten hiervan 'ijlen' hierdoor nog steeds na en hebben voor een aantal frictiepunten in de organisatie gezorgd. Tegelijkertijd is de belasting op het personeel ook zwaarder geworden door toegenomen (landelijke) kwaliteitseisen. Enerzijds worden hierdoor hogere eisen gesteld aan oefeningen en trainingen (t.b.v. 'het werk op straat'), anderzijds moet als gevolg van de professionaliseringsdruk ook steeds meer 'papieren' verantwoording hierover worden afgelegd. De ervaren druk en zwaardere belasting leggen met name een groot beslag op vrijwilligers, die hun bijdrage aan de brandweer immers moeten combineren met hun privé-leven en reguliere werk.

Met de vaststelling van de voorgaande begroting (medio 2015) wordt de budgettaire ruimte gebruikt om schuurpunten weg te nemen. Dit betekent dat in de organisatie extra capaciteit is vrijgemaakt voor de uitvoering van vernieuwingsprojecten, vacatures zorgvuldig worden ingevuld en nieuwe brandwachten worden geworven om schuurpunten in het rooster weg te nemen. Hiermee is de VRH in staat het zorgniveau blijvend te garanderen.

2.3 GHOR

Invoering van de Wet langdurige zorg brengt met zich mee dat ouderen of zieken langer thuis blijven wonen met ondersteuning. Dit betekent dat er een toename ontstaat van verminderd zelfredzamen in de wijk. Consequenties hiervan voor hulpdiensten zijn komende periode aandachtspunt, waarbij de samenwerking met gemeenten wordt gezocht. De koppeling tussen het domein veiligheid en zorg is een essentieel onderdeel van deze samenwerking.

De afstemming in de monodisciplinaire ketenzorg blijft actueel. De herziening van het risicoprofiel van de VRH, specialisering en concentratie van zorginstellingen, leidt tot een behoefte tot het formuleren van uitgangspunten voor de spoedeisende medische hulpverlening bij rampen en crisis. Thema's hierbij zijn onder andere scenario's, patiëntprofielen en handelingsperspectieven voor de witte kolom, de gevolgen van infectieziekten voor de ketenzorg, en de manier waarop de witte kolom bij crises netcentrisch kan werken.

GHOR Haaglanden vindt het belangrijk om in het kader van evenementenveiligheid en daaraan verbonden bestuurlijke afbreukrisico's intensief betrokken te zijn bij de vergunning verstrekking rondom evenementen.

2.4 Meldkamers (MKA en RAC)

In 2013 is het transitieakkoord 'Meldkamer van de Toekomst' tot stand gekomen, waarin besloten is dat een landelijke meldkamerorganisatie (LMO) met maximaal tien locaties zal worden gerealiseerd. Een van deze tien locaties betreft de meldkamerlocatie 'De Yp'. In 2013 is deze locatie in gebruik genomen als Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK) van de Veiligheidsregio Haaglanden.
Ter voorbereiding op die ontwikkelingen is eind 2013 door het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden, het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden en het Algemeen Bestuur van de Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden ingestemd om de opdracht en uitgangspunten voor de samenwerking van de gemeenschappelijke meldkamers van Haaglanden en Hollands Midden in gebouw De Yp in Den Haag te realiseren. In navolging van de GMK Haaglanden is de GMK Hollands Midden sinds 27 mei 2014 gehuisvest in De Yp.

In eerdere begrotingen is ingegaan op de transitie van de gemeenschappelijke meldkamer naar de Landelijke Meldkamerorganisatie (LMO). Begin 2016 heeft de Minister van Veiligheid en Justitie (kenmerk: 717878) in zijn brief aan de Tweede Kamer echter aangegeven dat een heroriëntatie nodig is. Hoewel het einddoel (de realisatie van één landelijke meldkamer-organisatie op maximaal 10 locaties) overeind blijft staan, wordt de transitiestrategie bijgesteld naar een meer realistische aanpak.

Thans wordt met de verschillende betrokken partijen gewerkt aan een concrete invulling van de heroriëntatie. In afwachting hiervan, blijft de focus van Haaglanden gericht op het optimaliseren van het meldkamerproduct. Ten aanzien van de uiteindelijke overdracht van de meldkamer aan de LMO, blijft onverminderd gelden dat niet eerder dan na overeenstemming over de (inhoudelijke) afbakening van taken binnen het meldkamerdomein, er in Haaglanden sprake kan zijn van een financiële en materiele overdracht.

2.5 Bevolkingszorg (Oranje kolom)

Sinds oktober 2010 zijn de gemeenten onderdeel van de regionale, multidisciplinaire crisisorganisatie. De gemeentelijke processen zijn sinds die tijd zoveel mogelijk geüniformeerd waardoor de negen gemeenten als één kolom bevolkingszorg aangesloten zijn op de regionale hoofdstructuur.

In 2013 is landelijk een nieuwe visie op bevolkingszorg ontstaan, waarin zelfredzaamheid van burgers en bedrijven centraal staat. Binnen de eigen regio is het besef gegroeid dat sleutelfuncties binnen de gemeentelijke crisisorganisatie beter geborgd moeten worden.

In de komende periode richt bevolkingzorg zich op twee hoofdzaken:

1. regionalisering van een aantal sleutelrollen binnen de crisisorganisatie, met name op het gebied van informatiemanagement en crisiscommunicatie;
2. optimalisering van de gemeentelijke crisisprocessen waarbij de gemeenten zich ontwikkelen van uitvoerder naar regisseur en de basiszorg met name georganiseerd wordt voor verminderd zelfredzamen.

3 Programmabegroting Veiligheid

3.1 Meerjarenraming van lasten en baten

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten	91.485	94.172	94.254	94.254	94.054	93.824
Baten	92.804	91.842	93.724	93.724	93.724	93.824
Saldo Lasten en Baten	-1.319	530	530	530	330	0
Onttrekkingen reserves	713	2.330	530	530	330	0
Resultaat	-2.032	0	0	0	0	0

Raming lasten en baten programma-activiteiten jaarschijf 2017

(bedragen in duizenden euro's)

	Begroting 2017		
	Lasten	Baten	Saldo
Brandweerzorg	80.932	80.932	0
Crisisbeheersing	2.896	2.896	0
Meldkamer/RAC	3.493	3.493	0
Meldkamer/MKA	3.694	3.694	0
GHOR	2.470	2.470	0
Bevolkingszorg	549	549	0
Bedrijfsvoering	51	51	0
Bedrijfsvoering onvoorzien	169	169	0
Totaal	94.254	94.254	0

Financiële ontwikkelingen

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Ontwerp begroting 2016		92.312	92.312	92.312	92.112	91.912
Nacalculatie trend voorgaande jaren		32	32	32	32	32
Voorcalculatie trend 2017			1.386	1.386	1.386	1.386
BDUR		-41	267	267	267	267
Overige ontwikkelingen		69	257	257	257	227
Keuzebudget vakantiegeld		1.800				
Totaal lasten	91.485	94.172	94.254	94.254	94.054	93.824
Baten						
Ontwerp begroting 2016		92.312	92.312	92.312	92.112	91.912
Nacalculatie trend voorgaande jaren		32	32	32	32	32
Voorcalculatie trend 2017			1.386	1.386	1.386	1.386
BDUR		-41	267	267	267	267
Overige ontwikkelingen		189	377	377	377	377
Vrijval reserve		1.680	-120	-120	-120	-150
Totaal baten	93.517	94.172	94.254	94.254	94.054	93.824

3.2 Toelichting op grondslagen

De grondslagen zijn gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De grondslagen zijn van toepassing voor begroting en jaarrekening. Niet alle grondslagen zijn direct relevant voor de begroting.

Algemeen
Algemeen uitgangspunt is dat het lasten en batenstelsel wordt toegepast. Hoofdregel is dat als prijsgrondslag de historische kostprijs *inclusief* BTW wordt gehanteerd. Uitzondering wordt gemaakt voor ondernemersactiviteiten. Het betreft hier met name het openbaar meldsysteem (OMS) voor automatische brandmelding naar de meldkamer.

Materiële vaste activa
Voor de investeringen en kapitaallasten in deze begroting geldt:
- De post materiële vaste activa betreft investeringen met economisch nut.
- De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de oorspronkelijke verkrijging- of vervaardigingprijs en worden als regel annuïtair (panden) of lineair (overig) afgeschreven.
- Afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte technische of economische levensduur. Waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van het begrotingsjaar in aanmerking genomen. De afschrijving vangt aan het eerste boekjaar na ingebruikname van het actief.

Vlottende activa en passiva
Voor de begroting zijn deze grondslagen niet relevant.
- Vlottende activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Vorderingen worden gewaardeerd onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Reserves
De VRH kent (naast specifieke bestemmingsreserves) een aantal reserves.
- Algemene reserve betreft het eigen vermogen (weerstandsvermogen) van de VRH.
- Egalisatiereserve OMS: voor- en nadelen van de OMS exploitatie worden t.g.v./t.l.v. deze reserve gebracht

Overheadtoerekening
Deze grondslag is van toepassing op de verdeelde kosten van bedrijfsvoering.
- De overhead bestaande uit functies zoals secretariële ondersteuning, personeelszaken, financiële zaken, automatisering en huisvesting wordt volledig toegerekend aan de organisatieonderdelen. De hoofdgrondslag voor de toerekening is het aantal personeelsleden van een organisatieonderdeel.

3.3 Financiële ontwikkelingen

De jaarschijf 2017 in deze begroting is ten opzichte van de voorgaande begroting 2016 - 2019 met € 1.942.000 van € 92.312.000 gestegen tot € 94.254.000. De wijzigingen:

Trend 2017 € 1.418.000
De trendsystematiek voor de VRH is ongewijzigd. De begroting van de VRH bestaat voor circa 60% uit personeelskosten. Om aan te sluiten bij de opbouw van de begroting , baseert de VRH de indexatie op een gecombineerde loon/prijs-index (loonvoet overheid/nationale consumentenprijsindex). Het percentage is gebaseerd op de meest recente informatie van het Centraal Plan Bureau (7 maart 2016).

Het trendpercentage voor 2017 bedraagt 1,76% (€ 1.386.000). De trend voor voorgaande jaren is met 0,04% (€ 32.000) bijgesteld. Dit geeft de volgende tabel:

Tabel 1. Trend *(bedragen in duizenden euro's)*

Trend	2015 (%)	2016 (%)	t/m 2016	2017 (%)	2017
Begroting 2016	*0,48%*	*1,64%*			
CPB maart 2016	0,60%	1,56%		1,76%	1.386
Nacalculatie	0,12%	-0,08%	32		
Begroting 2017		*0,04%*	*32*	*1,76%*	*1.386*

Herijking BDUR € 267.000
De grondslagen voor de BDUR uitkering zijn herijkt. Ingaande 2017 betekent dit voor Haaglanden een toegenomen uitkering. In voorgaande jaren meldde de VRH de hoogte en herijking van de BDUR als risico. De kosten van bijvoorbeeld grote evenementen behorend bij een regeringsstad, maar ook overgedragen taken waren onvoldoende geborgd. Ingaande deze begroting is dit risico niet meer vermeld.

Overige ontwikkelingen € 257.000
De gemeentelijke bijdrage volgt de ontwikkeling van inwoneraantallen in Haaglanden. Het inwoneraantal is met 7.894 inwoners (+0,7%) toegenomen. Hiervan wordt een kwart, ofwel €151.000 in de bijdrage doorberekend. Hiermee worden lokale ontwikkelingen in de begroting opgevangen. Daarnaast is per saldo sprake van een toename van € 106.000 van de inkomsten. Het betreft o.m. activiteiten in het kader van USAR.

3.4 Financiën in hoofdlijnen

Om snel inzicht te geven in de geldstromen van de VRH twee grafieken.

Aan welke producten geven we het uit?
De grafiek geeft weer dat 86% van het geld naar brandweerzorg gaat. De overige producten krijgen samen 14%.

Grafiek 1. Aandeel uitgaven producten

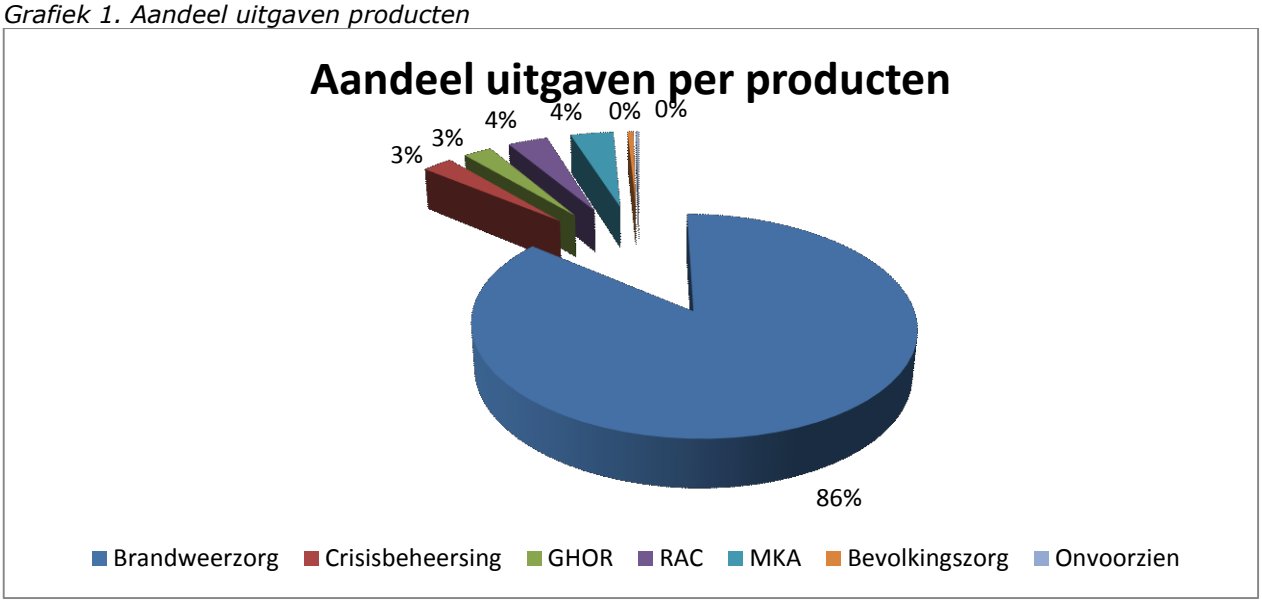

En wat voor kosten betreft het?
De personeelskosten zijn met 60% de grootste post. Indien de overgangsregeling FLO wordt toegevoegd, is het zelfs 65%. De kosten van de 2e loopbaan als onderdeel van die overgangsregeling zijn hier nog niet begroot. De overige 35% betreft kapitaallasten en goederen en diensten.

Grafiek 2. Aandeel uitgaven kostensoorten

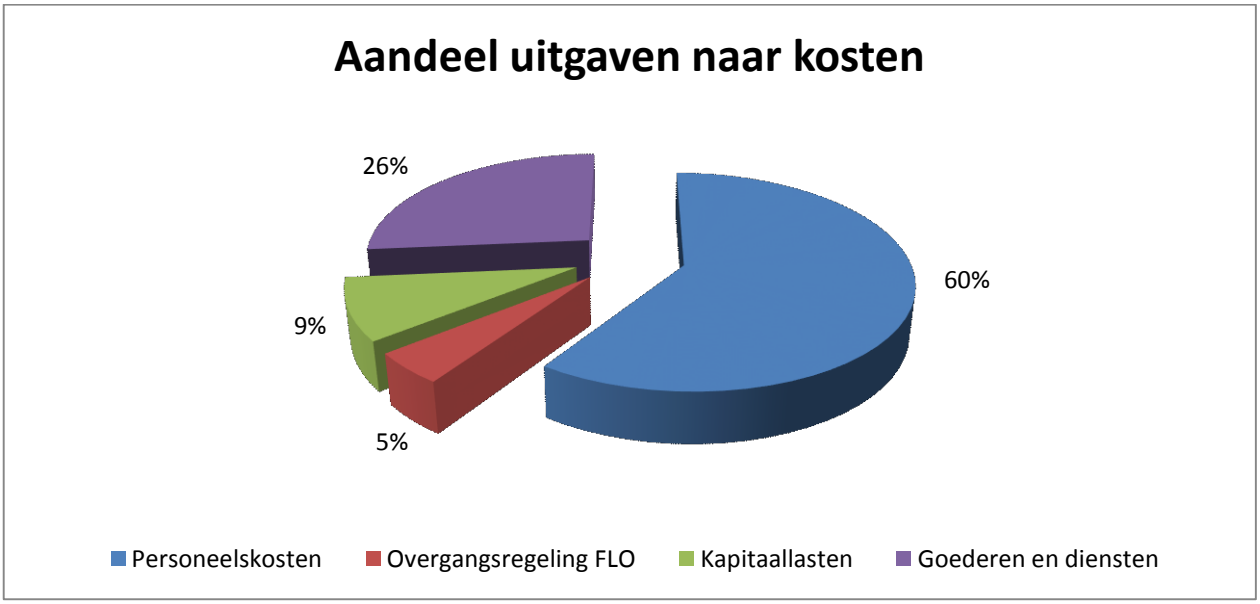

4 Paragrafen

4.1 Gemeentelijke bijdrage

De gemeentelijke bijdrage is veruit de grootste inkomstenbron voor de VRH. Grafiek 3 geeft weer dat de gemeenten goed zijn voor in totaal bijna 86% van de inkomsten.

Grafiek 3. Aandeel inkomsten stakeholders

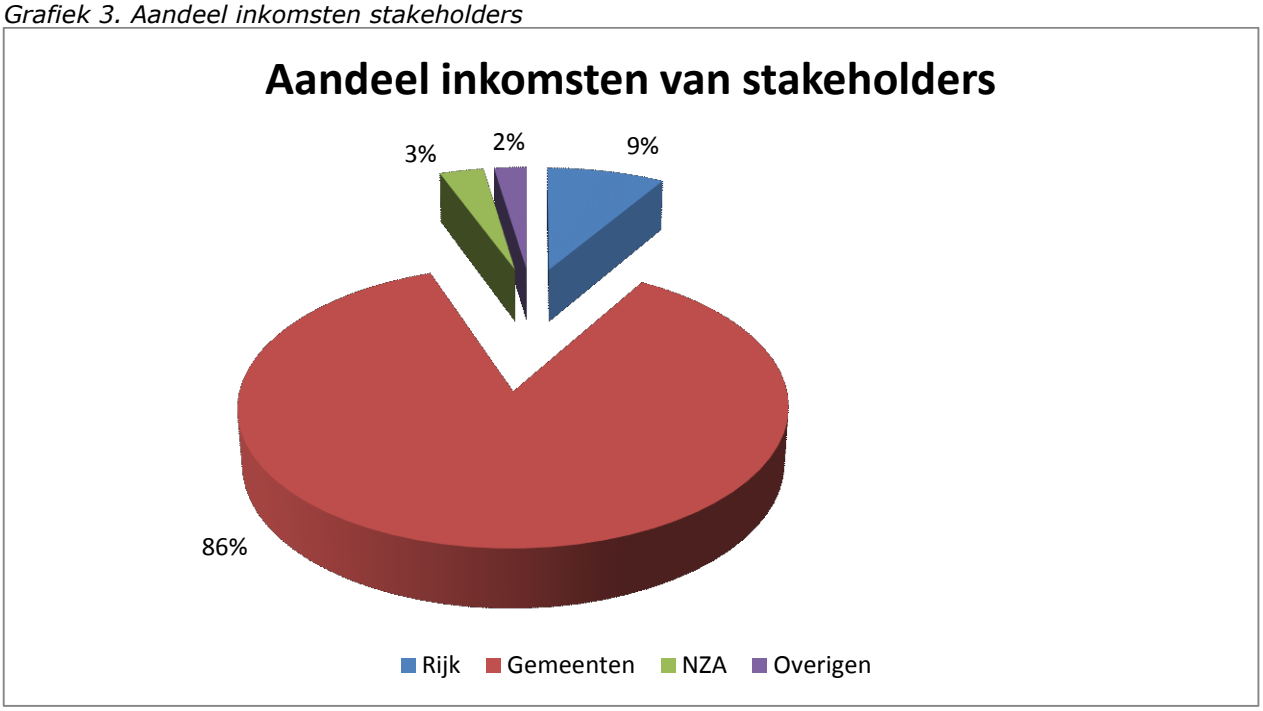

De gemeentelijke bijdrage is voor 2017 geïndexeerd met 1,76% (€ 1.386.000) conform het laatst beschikbare trendpercentage van het CPB van 7 maart 2016. De trend voor voorgaande jaren is met 0,04% (€ 32.000) bijgesteld. Dit houdt per saldo in een stijging van € 1.418.000.

In de begroting 2017 is sprake van een bijdrage per inwoner variërend tussen € 53,30 voor Midden Delfland (landelijk) en € 81,48 voor Den Haag (grootstedelijk). De inwonerbijdrage van gemeente Delft (stedelijk) bedraagt met € 74,77 ongeveer het gemiddelde van de inwonerbijdrage.

De bijdrage van de gemeenten volgt de ontwikkeling van het aantal inwoners. De stijging van het aantal inwoners in Haaglanden bedraagt 0,75%. Het AB heeft bij de vaststelling van het verdeelmodel besloten dat hiervan 25% wordt doorberekend. Dit resulteert in een stijging van de bijdrage met € 151.000. Hieruit worden regionale ontwikkelingen bekostigd.

De verdeelsystematiek
De onderliggende verdeelsystematiek, die leidt tot de bijdrage per inwoner, heeft de VRH bij de begroting van 2013 vastgesteld. De VRH-kosten van de gemeenten bestaan grofweg uit drie onderdelen, boxen genoemd:

Box 1 Brandweerzorg
De kosten van box 1 worden toegerekend naar brandveiligheidsrisico's en de mate van verstedelijking.
Deze kosten hebben betrekking op de regionale basis brandweerzorg, specialistische brandweerzorg en brandweer multikosten. Deze kosten behelzen circa 80% van de gemeentelijke bijdragen in totaal.

Box 2 Algemene kosten
De kosten van box 2 zijn gebaseerd op algemeen nut en zijn een gelijk bedrag per inwoner.
Deze kosten hebben betrekking op de kosten voor bedrijfsvoering, meldkamer, crisisbeheersing, GHOR en Oranje kolom. Deze kosten behelzen circa 20% van de gemeentelijke bijdragen in totaal.

Box 3 Aanvullend maatwerk
De kosten van box 3 worden per gemeente afgerekend
Deze kosten hebben betrekking op de kosten voor de overgangsregelingen (FLO) met de individuele gemeenten en de bestaande gemeentelijke pluspakketten (strandveiligheid en "grote kraan", beide in Den Haag).

Tabel 2. Bijdrage per inwoner per gemeente *(bedragen in euro's)*

Gemeente	2016	2017	2018	2019	2020
Categorie grootstedelijk					
Den Haag	80,52	81,48	81,48	81,48	81,48
Categorie stedelijk					
Zoetermeer	70,70	71,54	71,54	71,54	71,54
Delft	73,90	74,77	74,77	74,77	74,77
Leidschendam-Voorburg	72,56	73,42	73,42	73,42	73,42
Rijswijk	80,04	80,99	80,99	80,99	80,99
Categorie kleinstedelijk					
Westland	57,87	58,56	58,56	58,56	58,56
Pijnacker Nootdorp	59,66	60,37	60,37	60,37	60,37
Wassenaar	70,07	70,90	70,90	70,90	70,90
Categorie landelijk					
Midden Delfland	52,67	53,30	53,30	53,30	53,30
Totale bijdrage gemeenten	**73,65**	**75,08**	**75,08**	**75,08**	**75,08**

In de volgende tabel is de bijdrage per gemeente weergegeven.

Tabel 3. Bijdrage per gemeente *(bedragen in duizenden euro's)*

Gemeente	2016	2017	2018	2019	2020
Categorie grootstedelijk					
Den Haag	41.442	42.321	42.321	42.321	42.321
Categorie stedelijk					
Zoetermeer	8.769	8.882	8.882	8.882	8.882
Delft	7.471	7.558	7.558	7.558	7.558
Leidschendam Voorburg	5.366	5.450	5.450	5.450	5.450
Rijswijk	3.859	3.994	3.994	3.994	3.994
Categorie kleinstedelijk					
Westland	6.034	6.149	6.149	6.149	6.149
Pijnacker Nootdorp	3.055	3.132	3.132	3.132	3.132
Wassenaar	1.807	1.833	1.833	1.833	1.833
Categorie landelijk					
Midden Delfland	985	1.006	1.006	1.006	1.006
Totale bijdrage gemeenten	**78.788**	**80.325**	**80.325**	**80.325**	**80.325**

Een bedrag van € 0,15 per inwoner (€ 169.000) voor onvoorzien wordt niet op voorhand in rekening gebracht. Het Algemeen Bestuur heeft in deze opzet de ruimte om eigenstandig te besluiten voor onvoorziene zaken tot (maximaal) € 0,15 per inwoner extra te heffen.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen
In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over potentiële risico's en de vertaling van deze risico's tot een acceptabel weerstandsvermogen. Risicomanagement is het bewust worden, identificeren, kwantificeren en beheersen van relevante risico's. De risico's worden twee keer per jaar geïnventariseerd en geactualiseerd. Vervolgens wordt bepaald of het hier afgedekte, of niet afgedekte risico's betreft. Voor de niet afgedekte risico's dient een weerstandscapaciteit te worden aangehouden. De risicomanagementrapportage wordt u aangeboden via de bestuurlijke marap, de jaarrekening en de begroting.

Weerstandscapaciteit
Op basis van risico-identificatie en de risicomatrix is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Uitgangspunt hierbij is de statische benadering die ervan uitgaat dat de risico's zich niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang voor zullen doen. De weerstandscapaciteit binnen de VRH bestaat uit de algemene reserve. Deze reserve dient ter dekking van geïdentificeerde risico's van materiële aard. Risico's met een beperkt financieel beslag worden gedekt uit de lopende exploitatie en de post onvoorzien. De toevoeging van een voordelig resultaat aan de algemene reserve is regel tot de algemene reserve het maximum heeft bereikt van 1% van de begrotingsomzet. De post onvoorzien, groot € 169.000, is gebaseerd op € 0,15 per inwoner. Daarnaast wordt de weerstands-capaciteit gevormd door de deelnemende gemeenten die garant staan voor de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden.

Verloop van reserves en voorzieningen
De VRH heeft een algemene reserve en een aantal bestemmingsreserves. Het verloop tot en met 2017 is in onderstaande tabel zichtbaar. Voor het verdere verloop wordt verwezen naar bijlage 6.

Tabel 4. Overzicht reserves *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Toe-name	Ont-trekking 2016	Eindstand	Toe-name	Ont-trekking 2017	Eindstand
Algemene reserve	1.446	20		1.466			1.466
Algemene reserve VRH	1.446	20	0	1.466	0	0	1.466
OMS	2.224		100	2.124		100	2.024
BRW 2015-2020	1.400		400	1.000		400	600
BDUR	306			306			306
Overgangsregeling FLO	327		327				0
Exploitatie Bevolkingszorg	73	48	30	91		30	61
Keuzebudget vakantiegeld	0	1.800	1.800				0
Bestemmingsreserves VRH	4.330	1.848	2.657	3.521	0	530	2.991
Te bestemmen resultaat 2015	2.032	-2.032		0			0
Totale reserve	**7.808**	**-164**	**2.657**	**4.987**	**0**	**530**	**4.457**

Bestemmingsreserve OMS
De WABO heeft mede tot gevolg dat het aantal verplichte aansluitingen op het Openbaar meldsysteem terug zal lopen. De inschatting was een teruggang in aansluitingen oplopend tot ca. 35%. De teruggang in aansluitingen is echter lager dan verwacht werd. Daarom kan de onttrekking aan de reserve verlaagd worden van € 250.000 naar € 100.000. De teruglopende inkomsten kunnen worden opgevangen door te bezuinigen op de beïnvloedbare kosten. Naar verwachting is in 2020 sprake van een kostendekkende exploitatie. De bestemmingsreserve OMS is toereikend om de komende jaren het tekort af te dekken.

Bestemmingsreserve brandweer 2015-2020
Bij het vaststellen van de jaarrekening 2010 is besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve voor pilotprojecten in het kader van de vernieuwing van de brandweer. Investeren in pilots is van belang om de vernieuwing mogelijk te maken. Het AB 8 juli 2015 het beleidsplan 'Koersen op 2020' vastgesteld. Deze bestemmingsreserve is ter financiering van het beleidsplan.

Bestemmingsreserve BDUR
De VRH heeft bij het vaststellen van de jaarrekening 2011 resterende niet bestede BDUR middelen bestemd. Zo zijn bijvoorbeeld de meerkosten van de Nuclear Security Summit in 2014 uit de reserve bekostigd. Deze reserve is beschikbaar voor dergelijke toekomstige bijzondere evenementen in Haaglanden. Bestedingsvoorstellen zullen separaat aan het AB worden voorgelegd.

Bestemmingsreserve overgangsregeling FLO
Bij het vaststellen van de jaarrekening 2013 heeft het AB VRH een bestemmingsreserve overgangsregeling FLO ingesteld. Dit om de kosten, veroorzaakt door het harmoniseren van de "FLO-overgangsregeling FLO", voor de gemeenten Delft en Pijnacker-Nootdorp voor de periode 2014 – 2016 te verlagen.

Reserve bevolkingszorg
De reserve bevolkingszorg is bij het vaststellen van de jaarrekening 2014 (AB 8 juli 2015) ontstaan. De reserve is bestemd om de toegenomen kosten van gemeentelijke regionale piketten te bekostigen. Na een aanloopperiode zijn deze piketten nu operationeel. De bestemmingsreserve zal van 2016 tot en met 2019 worden ingezet om de extra piketkosten van deze kolom te dekken met een jaarlijkse dotatie van € 30.000 uit deze reserve. In deze periode zullen ook maatregelen worden getroffen zodat de exploitatie ingaande 2020 dekkend zal zijn.

Risico's

De VRH onderkent een aantal niet afgedekte risico's. Hieronder is aangegeven welke risico's de VRH onderkent en in hoeverre, indien dit risico zich voordoet, een beroep wordt gedaan op de weerstandscapaciteit.
Ten opzichte van de jaarrekening 2014 zijn twee risico's niet meer vermeld. Voor het incidentele risico 'Ontwikkeling cao "IKB vakantie geld"' is in de bestuurlijke marap 2015 aan het Algemeen Bestuur het voorstel gedaan dit risico af te dekken middels een te vormen bestemmingsreserve. Het incidentele risico 'herijking BDUR' is zoals gemeld bij de Bestuurlijke Marap 2015 vanwege de positieve uitkomst van de herijking niet meer opgenomen.

Incidentele risico's

Transitie landelijke meldkamerorganisatie
In 2013 is het transitieakkoord landelijke meldkamerorganisatie (LMO) getekend. In dit transitieakkoord is afgesproken de realisatie van een landelijke meldkamerorganisatie met maximaal 10 meldkamers. Dit einddoel blijft overeind, maar recent heeft de minister van V en J aangegeven dat de aanpak van de transitie naar de LMO wordt gefaseerd. De prioriteit ligt bij de regionale samenvoegingstrajecten en het vormen van de landelijke ICT. De inschatting is dat dit in 2020 gerealiseerd kan zijn. Het Ministerie van V en J doet nog een voorstel voor de financiële spelregels. De vervolgstappen in de transitie moeten duidelijkheid geven over mogelijke incidentele frictiekosten en de wijze van financieel afrekenen. Conform een verdeelsleutel zijn de totale transitiekosten voor de VRH berekend op € 425.000.

2e Loopbaanbeleid
Per 1 januari 2006 werd het functioneel leeftijdsontslag (FLO) bij de brandweer herzien en de 2e loopbaan ingevoerd. Brandweermedewerkers in een bezwarende functie stromen in beginsel na twintig jaar door naar een niet-bezwarende functie, om zo gezond én gemotiveerd hun pensioen te kunnen halen. Om dit mogelijk te maken investeren medewerker en werkgever in een passende beroepsopleiding. Indien deze cao afspraken in overleg met de vakbonden tussentijds niet aangepast worden, zal ingaande 2021 sprake zijn van aanzienlijke meerkosten. De uitkomst van het Periodiek Preventief Medisch Onderzoek (PPMO) kan ook aangeven dat het voor een brandweermedewerker verstandig is eerder naar een niet-bezwarende functie door te stromen. Het risico is berekend op € 300.000.

Arbeidshygiëne en beroepsziekten
Momenteel is er brede aandacht voor de effecten op de gezondheid van restvervuiling die in bluskleding achterblijft na bestrijding van een incident. Zo wordt onderzocht of bepaalde typen kanker een beroepsziekte van de brandweer zijn. Vanuit de branche worden onderzoeken gedaan om te bezien wat hieraan verbeterd kan worden. Ook in Haaglanden wordt nagedacht over de mogelijkheden. Het betreft aspecten als persoonlijke beschermingsmiddelen, vakbekwaamheid en bewustwording. Dit zou kunnen leiden tot structurele kosten. Een aantal maatregelen is voorzien in 2016. Het resterende risico is berekend op € 162.000.

Structurele risico's

Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers
De VRH hecht eraan de brandweerzorg in Haaglanden te blijven verzorgen met vrije instroom vrijwilligers. De komende jaren is voorzien in werving van vrijwilligers om het aantal op peil te brengen. Gezien de landelijke terugloop in aantallen vrijwilligers onderkent de VRH het risico dat de werving niet volledig zal slagen. Het risico is berekend op € 264.000.

Aansprakelijkheid dienstverlening
De dienstverlening van de VRH is vastgelegd in procedures. Zo zijn kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening geborgd. Mocht de kwaliteit van de dienstverlening onverhoopt tekort schieten, dan is dit risico deels afgedekt via een WA verzekering. De ervaring leert dat er sprake is van een restrisico (juridische kosten etc.). In het geval van een grieppandemie is de kwantiteit een risico. In dat geval wordt enerzijds de zorgvraag groter, anderzijds valt veel personeel wegens ziekte uit. Het risico is deels afgedekt door het Draaiboek Grieppandemie en Afschaalmodel Brandweer. Het risico wordt geraamd op € 177.000.

Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW
Voor de gevolgen van arbeidsongeschiktheid van medewerkers, het werkgeversrisico WGA, is de VRH eigen risico drager. Dit is financieel voordeliger dan het volledig te verzekeren. Echter deze keuze brengt wel een restrisico met zich mee. Voor de gevolgen van de werkeloosheidswet is de VRH verplicht eigen risicodrager, dit betreft zowel tijdelijke als vaste medewerkers. De VRH neemt momenteel tijdelijk werknemers in dienst, dit verhoogt het risico. Het totale beslag op het weerstandsvermogen is berekend op € 102.000.

Overgangsregeling FLO
Verhoging van de pensioen gerechtigde leeftijd heeft gevolgen voor de overgangsregeling FLO. In financiële zin brengt dit geen extra kosten met zich mee, wel zal het vertrek uit de organisatie hierdoor worden vertraagd. Een andere ontwikkeling betreft de afschaffing in 2022 van de levensloopregeling. Het FLO overgangsrecht maakt nu gebruik van de fiscaal gunstige levensloopregeling voor het sparen van volledig 3 jaar levensloop. Wat de gevolgen voor het overgangsrecht zijn is nog niet bekend. Vakbonden en werkgevers zijn hierover met elkaar in gesprek. Het overleg vindt plaats binnen het Landelijk Overleg Brandweer Specifieke Arbeidsvoorwaarden. Het werkgevers uitgangspunt is dat de ontwikkeling zoveel mogelijk budgettair neutraal wordt uitgevoerd. Door de afschaffing van de levensloopregeling zal het vertrek uit de organisatie de komende jaren mogelijk worden versneld. De kosten van de overgangsregeling FLO worden ieder jaar op nacalculatie basis afgerekend met de betreffende gemeente. Reden is dat de individuele gemeenten op verschillende manieren de kosten van de overgangsregeling berekenden. Gemeenten dragen individueel zorg voor een voorziening voor deze kosten. In die zin is er voor de VRH geen sprake van een financieel risico.

Tabel 5. Risico's/Berekening benodigde weerstandscapaciteit *(bedragen in duizenden euro's)*

Risico's versus weerstandscapaciteit	**2017**
Incidentele risico's	
Transitie landelijke meldkamerorganisatie	425
2e loopbaan beleid	300
Arbeidshygiëne en beroepsziekten	162
Structurele risico's	
Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers	264
Aansprakelijkheid dienstverlening	177
Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW	102
Geïdentificeerde niet afgedekte risico's – gewenste weerstandscapaciteit	**1.430**
Beschikbare weerstandscapaciteit	1.446
Voorgestelde dotatie	20
Weerstandscapaciteit na voorgestelde resultaatbestemming	**1.466**

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle gekwantificeerde risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn. Deze ratio bedraagt 1,02 (1.466/1.430), inclusief de voorgestelde mutatie uit het jaarrekening resultaat 2015. Dit betekent dat het weerstandsvermogen "voldoende" is. Volledigheidshalve de toevoeging dat als risico's zich onverhoopt en tegelijkertijd voordoen en in de maximale omvang, die de gewenste weerstandscapaciteit te boven gaan.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{1.466 (Beschikbare weerstandscapaciteit)}}{\text{1.430 (Gewenste weerstandscapaciteit)}} = \text{1,02 (voldoende)}$$

Tabel 6. Ratio weerstandsvermogen (x) betekenis

Betekenis	**Ratio weerstandsvermogen**
Uitstekend	<2,0
Ruim voldoende	1,4 < x < 2,0
Voldoende	1,0 < x < 1,4
Matig	0,8 < x < 1,0
Onvoldoende	0,6 < x < 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Panden
De VRH heeft een 25-tal panden in gebruik. De kazernes/kantoorpanden in Den Haag (7), Delft (1), Rijswijk (1), Leidschendam-Voorburg (1), Pijnacker-Nootdorp (1), Wassenaar (1) en Zoetermeer Oosterheem (1) zijn in eigendom van de VRH. De overige panden in Midden-Delfland (3), Westland (7), de Yp (1) en Zoetermeer Stadshart (1) worden gehuurd. Met ingang van 2016 is een hernieuwde conditiemeting en meerjaren-onderhoudsplan van kracht voor de periode 2016-2024, met als doel het onderhoudsniveau te garanderen conform niveau 3. Dat betekent dat de staat van onderhoud het niveau 'voldoende' kent. Het jaarlijkse groot onderhoudsbudget hiervoor bedraagt € 894.000. De fluctuatie in de uitgaven wordt opgevangen via de voorziening groot onderhoud. Hierbij is gedacht aan lange termijn functionaliteit, veiligheid, maar ook aan duurzaamheid en reductie van energieverbruik.
Het verloop tot en met 2017 is in onderstaande tabel weergegeven. Voor het verdere verloop wordt verwezen naar bijlage 6.

Tabel 7. Overzicht voorziening onderhoud *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Toename 2016	Onttrekking 2016	Eindstand 2016	Toename 2017	Onttrekking 2017	Eindstand 2017
Voorziening groot onderhoud	984	894	1.297	581	894	440	1.035
Voorzieningen VRH	984	894	1.297	581	894	440	1.035

Overige kapitaalgoederen
De VRH heeft ook voor het voertuigenbestand en de overige repressieve middelen een meerjarig investeringsplan en een onderhoudsplanning vastgesteld. De onderhoudsplanning omvat ook de verplichte keuringen en certificeringen van het operationeel materiaal. Het onderhoudswerk wordt grotendeels in eigen beheer gedaan. In tegenstelling tot panden zijn de jaarlijkse kosten redelijk stabiel en worden de kosten gedekt uit de jaarlijkse exploitatiebudgetten onderhoud voertuigen en materiaal.

4.4 Financiering

Voor de financiering van de investeringen in materiële vaste activa trekt de VRH langlopende leningen aan. Hierbij wordt rekening gehouden met de beschikbare eigen middelen. Per eind 2016 is de stand van de leningportefeuille van de VRH € 61,3 mln. Voor de financiering worden de kaders vanuit het Treasurystatuut gevolgd. Het statuut heeft rekening gehouden met de laatste ontwikkelingen. Het treasury-beleid van de VRH is gebonden aan richtlijnen, die aangeven dat alle overtollige liquide middelen dagelijks afgestort moeten worden op de rekening bij de Rijks schatkist.

De Wet financiering decentrale overheden (FIDO) kent een tweetal kwantitatieve randvoorwaarden. Dit zijn de kasgeldlimiet, die een grens stelt aan de hoogte van de netto-vlottende schuld en de renterisiconorm, die hetzelfde doet voor de langlopende schuld. Bij het aangaan van de financiering houdt de Veiligheidsregio Haaglanden rekening met deze randvoorwaarden. De Provincie ziet als toezichthouder toe op de naleving.

Tabel 8. Kasgeldlimiet en renterisiconorm (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Omvang begroting	94.254	94.254	94.054	93.824
Leningenportefeuille	62.323	60.719	59.078	57.399
Renterisiconorm (20%)	12.465	12.144	11.816	11.480
Nieuwe lening herfinanciering	2.592	2.628	2.666	2.705
Ruimte t.o.v. norm	9.872	9.515	9.150	8.775
Kasgeldlimiet (8,2%)	7.729	7.729	7.713	7.694

In bijlage 4 liquiditeitsplanning is de liquiditeitsverwachting berekend.

4.5 Paragraaf bedrijfsvoering

4.5.1 Organisatie

Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door de 9 burgemeesters van de deelnemende gemeenten. De directievoering is in handen van de brandweercommandant en de regionaal geneeskundig commandant. Onderstaand het organogram.

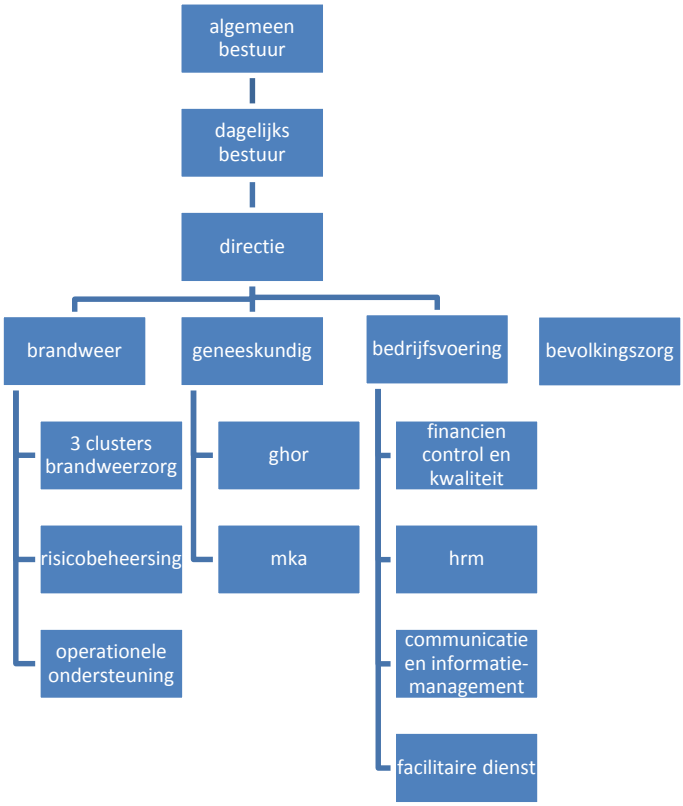

4.5.2 Personeel

De formatie van Veiligheidsregio Haaglanden bestaat per 1 januari 2017 uit 843 fte en ca. 320 vrijwilligers. De formatie van Veiligheidsregio Haaglanden is verder aangepast aan haar behoeften. Dit betekent enerzijds dat een deel van de gekazerneerde vrijwilligers formatie is omgezet in vaste formatie (13 fte) voor de operationele dienst en anderzijds wordt invulling gegeven aan formatief een deels meer flexibele inzet van medewerkers. Hiermee wordt bijvoorbeeld invulling gegeven aan de bezetting van interne opleidingen voor brandwachten en de opvang van werkzaamheden voor medewerkers die gebruik maken van het generatiepact, zoals de inzet van trainees en andere werkervaringsplaatsen. Deze meer flexibele formatievorm is een concreet resultaat van het strategisch personeelsplan zoals dat in 2015 is bekrachtigd.

In 2017 zullen de inspanningen op het gebied van loopbaanbeleid voor operationele en niet operationele medewerkers worden geïntensiveerd. Ontwikkelingen op het gebied van PPMO en ambities om de kwaliteit van haar dienstverlening te verbeteren en aan te passen aan de visie 2020 maken deze intensivering noodzakelijk. Het regisseren op het in evenwicht brengen van formatie en bezetting blijft de aandacht houden.

Tabel 9. Formatie *(bedragen in duizenden euro's)*

Product	Formatie fte's	Bedrag
Brandweerzorg	653	42.141
Crisisbeheersing	9	653
Meldkamer	53	3.616
GHOR	15	1.170
Bedrijfsvoering	113	6.787
Subtotaal	**843**	**54.367**
Vrijwilligers	320	1.791
Totaal	**1.163**	**56.158**

4.5.3 Informatievoorziening en automatisering

Bedrijfsvoering.
Eind 2015 is de nieuwe ICT infrastructuur met bijbehorende werkplek en dienstverlening geïmplementeerd. 2016 is gericht op het verder in orde brengen en borgen van de informatievoorziening. De focus daarbij ligt op informatie gestuurd werken. Dit betekent o.a. zorgen voor samenhang en goede benutting van huidige en nieuwe voorzieningen. Het gebruik van diverse kernregistraties zoals personeel, en objecten zijn daar voorbeelden van. Het invoeren van een oplossing voor Business Intelligence waarmee data analyse wordt ondersteund helpt op weg naar 2020 bij het flexibel inspelen op de ontwikkelingen van de VRH.

De komende jaren komt een digitale werkomgeving beschikbaar met efficiënte gegevensopslag en het digitaal ondersteunen van de documentenstromen. Deze werkomgeving moet het delen en halen van informatie en samenwerking faciliteren. De fysieke archieven worden de komende jaren vervangen door digitale archieven binnen de wettelijke kaders.

Informatieveiligheid is een van de speerpunten bij de verdere groei van de informatievoorziening. Begin 2016 zijn in het kader van informatiebeveiliging op de belangrijkste applicaties en in de ICT werkplekomgeving impact analyses gehouden. Het doel daarvan is om maatregelen te treffen om risico's te voorkomen of gevolgen ervan tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen.

Brandweerzorg
Bij brandweerzorg is de informatievoorziening verder verbeterd en geïntegreerd. De basis hiervoor is gelegd in de verdere ontwikkeling van de geografische informatie. Dagelijks is een 24 uurs rapportage van de incidenten beschikbaar. De kernregistratie objecten zorgt voor koppeling tussen de regionale applicatie voor risicobeheersing en de operationele informatie. In 2016 komt een voertuigviewer beschikbaar waarbij ook de voertuigposities in beeld worden gebracht.

Voor de huidige applicaties die worden gebruikt voor o.a. roosteren en vakbekwaamheid lopen de huidige contracten in 2017 af. Hoe we deze werkprocessen digitaal zo optimaal mogelijk kunnen ondersteunen ook in het kader van brandweer 2020 wordt voorbereid.

Meldkamer
In 2014 zijn de meldkamers van Haaglanden en Hollands Midden samengevoegd. In 2016 zal een applicatie voor decentrale uitgifte worden aangeschaft die er voor moet zorgen dat op drukke dagen zoals oud en nieuw en bijv. stormdagen meldingen kunnen worden geregistreerd en uitgezet om de reguliere intake van de centralisten te ontlasten.

Communicatie
Communicatie gaat door met het versterken van de regie op 'het beeld' wat binnen en buiten onze organisatie bestaat over onze organisatie. Communicatie is daarbij een breed domein, met veel verschillende 'zenders' en vormen/technieken. Internet, social media, beeld & geluid en specifieke uitgaven. De VRH zal in 2016 zich meer gaan toeleggen op het gebruik van social media om de verschillende doelgroepen in de samenleving te bereiken.

4.5.4 Investeringen

In dit begrotingsjaar zijn vervangingsinvesteringen voorgenomen voor gebouwen, automatisering, materiaal en voertuigen voor in totaal € 6,2 mln. In het kader van de implementatie van de vernieuwing van de brandweer wordt van elke investering nagegaan in hoeverre deze mogelijk aangepast moet worden aan de toekomstvisie. Voor deze begroting is expliciet aandacht gegeven aan nut, noodzaak en realiseerbaarheid van de investeringen. Zie verder bijlage 3. Investeringsplan.

4.5.5 Incidentele middelen

De VRH heeft over de jaren 2017 – 2019 beschikbaar over jaarlijks € 530.000 aan incidentele middelen. Het betreft specifieke reserves voor incidentele kosten. Het betreft vooral de vernieuwingskosten van de Brandweer. De reserves zijn toegelicht op blz. 14 en 15. Zie verder bijlage 5. Overzicht incidentele middelen.

4.5.6 Financiële kengetallen

Het rijk heeft op 9 juli 2015 een regeling gepubliceerd over financiële kengetallen. Deze kengetallen moeten de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in de begroting en jaarverslag opnemen. Er worden in dit besluit zes kengetallen benoemd. De kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn voor de VRH niet van toepassing. De overige zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 10 kengetallen

Financiële kengetallen	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Netto schuldquote	86,20%	82,89%	80,72%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	86,20%	82,89%	80,72%
Solvabiliteitsratio	8,54%	5,91%	5,28%
Structurele exploitatieruimte	2,17%	0,00%	0,00%

5.1 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.1 BRANDWEERZORG

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Brandweer Haaglanden is een organisatie die in nauwe verbinding met de maatschappij staat en vakmanschap op het gebied van (fysieke) veiligheid levert. De brandweer verleent adequate brandweerzorg en werkt risico- en vraaggestuurd. Dit houdt in dat maatwerk wordt geleverd, gebaseerd op de risico's in het verzorgingsgebied en de vraag van de maatschappij.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

- Voldoen aan de eisen gesteld in de Wet veiligheidsregio en bijbehorende AMvB's waarin het kwaliteitsniveau is vastgelegd;
- Uitvoeren van de risicobeheersingstaak;
- Uitvoeren van de operationele brandweertaak conform het Kwaliteitskader Uitruk- en Opkomsttijden en het Materieel- en Personeelsspreidingplan;
- Stimuleren van gedragsverandering bij burgers, bedrijven en instellingen op het gebied van brandveiligheid;
- Realiseren van een slagvaardigere organisatie door schaalvergroting, bundeling van kennis en capaciteit en interregionale samenwerking.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
In hoeveel procent van de aangevraagde adviezen externe veiligheid is binnen de daarvoor gestelde termijn het advies afgegeven?	%	-	-	Nieuw	99%
In hoeveel procent van de aangevraagde adviezen (ver)bouw vergunningen is binnen de hiervoor gestelde termijn afgegeven?	% H % M % L	Nieuw	95% 95% 95%	90% 90% 90%	99% 99% 99%
In hoeveel procent van de relevante evenementen waarbij de brandweer moet adviseren (conform de regionale evenementenkalender), heeft de brandweer geadviseerd?	%	-	Nieuw	90%	99%
Alle unieke objecten zoals opgenomen in het Handhaving Uitvoering Protocol (HUP) Norm: 90%	Aantal %	-	Nieuw	90%	90%
In hoeveel procent van de uitrukken voor gebouwbranden (binnenbrand) wordt de normtijd van 8 minuten behaald? Norm 80%	%	90%	88%	80%	80%
Deelname klassen basisonderwijs aan programma 'Brandveilig Leven' en tevredenheidscijfer.	% / 1-10	-	-	Nieuw	80% / >7
Hoeveel procent van de repressieve medewerkers heeft voldaan aan de oefenverplichting ROP (opgeleid en geoefend conform de gestelde eisen). Gekeken wordt naar de aanwezigheid bij oefeningen. (kwantitatief) Norm: 80%	%	85%	88%	80%	80%

WAT MAG HET KOSTEN?

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten	77.449	80.872	80.932	80.932	80.732	80.532
Baten	77.917	79.083	80.532	80.532	80.532	80.532
Saldo lasten en baten	-468	1.739	400	400	200	0
Dotaties reserves						
Onttrekkingen reserves	802	1.739	400	400	200	0
Resultaat	-1.270	0	0	0	0	0

Financiële ontwikkelingen *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Ontwerp begroting 2016		79.407	79.407	79.407	79.207	79.007
Nacalculatie trend voorgaande jaren		32	32	32	32	32
Voorcalculatie trend 2017			1.313	1.313	1.313	1.313
Overige ontwikkelingen		44	180	180	180	180
Keuzebudget vakantiegeld		1.389				
Totaal lasten	77.449	80.872	80.932	80.932	80.732	80.532
Baten						
Ontwerp begroting 2016		79.407	79.407	79.407	79.207	79.007
Nacalculatie trend voorgaande jaren			32	32	32	32
Voorcalculatie trend 2017			1.313	1.313	1.313	1.313
Overige ontwikkelingen		44	180	180	180	180
Vrijval reserve		1.389				
Totaal baten	78.719	80.872	80.932	80.932	80.732	80.532

Toelichting begroting 2017-2020

Het beleidsplan voor de periode 2015-2020 ('Koersen op 2020') stelt als doel dat de brandweer in 2020 risico- en vraaggestuurd werkt. Centraal hierbij staan de volgende drie pijlers:

- Flexibiliteit;
- Specialisatie;
- Differentiatie.

Bij het doorvoeren van deze pijlers worden lokale thema's (zoals vrijwilligers) en risico's in acht genomen. Zo wordt bijvoorbeeld 'brandveilig leven', dat is gericht op het vergroten van het brandveiligheidsbewustzijn, gedifferentieerd naar de kenmerken van de bevolkingssamenstelling van de negen gemeenten: multicultureel, ouderen, studenten etc.

Bij incidentbestrijding betekent 'differentiatie' dat de brandweerzorg wordt afgestemd op de lokale verzorgingsgebieden van de brandweer. Gedacht wordt aan de inzet van de brandweermotor in dichtbebouwde en -bevolkte gebieden of in de directe omgeving van snelwegen tijdens spitsuren. Dit laatste is tevens een voorbeeld van 'flexibiliteit', waarbij de capaciteit wordt afgestemd op de verwachte werklast. Bijvoorbeeld als een storm of extreme regenval wordt verwacht of als een evenement in een gemeente of de regio plaatsvindt.

Wat betreft 'specialisatie' geldt dat het niet doeltreffend en doelmatig is om elke medewerker alle aspecten van het brandweervak op kwalitatief hoog niveau te laten uitvoeren. Het beleidsplan 2020 maakt daarom onderscheid tussen enerzijds kennis en vaardigheden die alle medewerkers moeten bezitten en anderzijds specialistische kennis en vaardigheden.

De uitvoering van dit beleid vindt plaats binnen landelijke kaders, zoals bijvoorbeeld de kaders met betrekking tot 'uitruk op maat' (incidentbestrijding) en 'van regelgericht naar risicogericht' (risicobeheersing).

5.2 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.2 CRISISBEHEERSING

WAT WILLEN WE BEREIKEN?
De Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) bevordert de veiligheid en gezondheid van allen die zich in het gebied van de VRH bevinden door de samenwerking tussen burgers, private en publieke partijen te stimuleren en te faciliteren.

WAT DOEN WE DAARVOOR?
Veiligheid en gezondheid zijn een zaak van ons allen en daarom heeft de VRH samenwerking hoog in het vaandel staan. Waar mogelijk is zij een stimulator en facilitator van de samenwerking tussen en met overheden, (ambtelijke) diensten, burgers en bedrijven, publiek en privaat. Veiligheid begint bij het zoveel mogelijk voorkomen van incidenten, rampen en crises en het voorkomen en beperken van gezondheidsschade bij incidenten, rampen en crises. De risico's in de regio vormen daarom de basis waarop het veiligheidsbeleid door de VRH wordt vormgegeven. Voor de volgende risico's hebben de gemeenteraden aandacht gevraagd:

- terrorisme;
- de uitval van communicatiemiddelen;
- clusterbuien/ overstromingen;
- regiogrens-overschrijdende incidenten

Dit zijn tevens risico's die als prioritair risico benoemd zijn in het Regionaal Risicoprofiel en waar komende beleidsperiode aandacht voor is.
De VRH voelt zich verantwoordelijk voor een goede regie, zowel bij het reduceren van risico's, als bij het bestrijden en beperken van de effecten. De VRH anticipeert op de ontwikkelingen van de samenleving. Informatie en communicatie beschouwt zij als kernbegrippen en kerntaken.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Aantal ontkleurde functionarissen die volgens beleid VRH de basisopleiding met goed gevolg hebben afgelegd	%	-	Nieuw	75%	75%
Ontkleurde functionarissen die volgens beleid VRH een training en oefening hebben gevolgd	%	-	Nieuw	100%	100%
Jaarlijks wordt met alle partners waarmee convenanten zijn afgesloten de basisactielijst besproken (100%)	%	Nieuw	100%	100%	100%
Hoeveel procent van de wettelijk verplichte plannen zijn binnen de daarvoor gestelde normtijd geactualiseerd (100%)	%	100%	100%	100%	100%
In hoeveel (procent van de) gevallen waren de ondersteunende (ICT)systemen toegankelijk tijdens een incident voor alle COPI en ROT deelnemers en Actiecentra?	%	-	Nieuw	100%	100%
In hoeveel (procent van de) gevallen hebben ondersteunende (ICT)systemen gewerkt/voldoende gefunctioneerd tijdens het optreden van de regionale crisisorganisatie bij incidenten /gebeurtenissen	%	-	Nieuw	100%	100%

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten	2.530	2.595	2.896	2.896	2.896	2.896
Baten	2.879	2.573	2.896	2.896	2.896	2.896
Saldo lasten en baten	-349	22	0	0	0	0
Dotaties reserves						
Onttrekkingen reserves		22				
Geraamd resultaat	-349	0	0	0	0	0

Financiële ontwikkelingen *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Ontwerp begroting 2015		2.583	2.583	2.583	2.583	2.583
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			5	5	5	5
BDUR		-41	247	247	247	247
Overige ontwikkelingen		31	61	61	61	61
Keuzebudget vakantiegeld		22				
Totaal lasten	2.530	2.595	2.896	2.896	2.896	2.896
Baten						
Ontwerp begroting 2015		2.583	2.583	2.583	2.583	2.583
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			5	5	5	5
BDUR		-41	247	247	247	247
Overige ontwikkelingen		31	61	61	61	61
Vrijval reserve		22				
Totaal baten	2.879	2.595	2.896	2.896	2.896	2.896

Toelichting begroting 2017-2020

In de beleidsperiode van 2017-2020 ligt het accent op het verder ontwikkelen van de volgende zaken[1]:

Bevolkingszorg nieuwe stijl
Het Algemeen Bestuur heeft het rapport 'Bevolkingszorg op orde, de vrijblijvendheid voorbij' onderschreven. In dit rapport is een nieuwe visie op bevolkingszorg gepresenteerd. Deze visie

[1] Bron: Regionaal Beleidsplan 2015-2018, Veiligheidsregio Haaglanden

sluit aan bij de zelfredzaamheid van burgers en bedrijven, gaat uit van een realistische voorbereiding en maakt gebruik van spontane hulp en van een gezonde dosis van improvisatie en veerkracht. Dit komt ook tot uiting in de monodisciplinaire deelprocessen.

Regionale risico- en crisiscommunicatie
Goede risicocommunicatie is randvoorwaardelijk voor burgers en bedrijven om zelf hun verantwoordelijkheid te kunnen nemen tijdens en na een incident of crisis, en draagt bij aan hun veiligheidsbewustzijn. Risicocommunicatie is hiermee zowel gericht op de veel voorkomende incidenten als op risico's uit het risicoprofiel. De VRH wil de komende beleidsperiode risicocommunicatie een duidelijke plaats binnen de organisatie geven en visie en beleid ontwikkelen op dit thema. De gemeenten binnen de VRH hebben hierin actieve betrokkenheid.
Crises komen relatief weinig voor, dus lokaal is het een zware opgave om daar goed op te investeren. Daarom zal in Haaglanden een aantal functies op het vlak van crisiscommunicatie worden geregionaliseerd. Hierbij volgt Haaglanden de landelijke kaders die hiervoor zijn opgesteld. De functionarissen zijn afkomstig uit de negen gemeenten, de brandweer, de politie en GHOR. In crisissituaties blijft er bovendien altijd ruimte voor de lokale communicatieadviseur/-woordvoerder.

Advisering bij complexe ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelingen
De VRH wil vroegtijdig multidisciplinair overleg onderdeel maken van de procedure rondom advisering bij nieuwe complexe ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelingen om veiligheidsmaatregelen te verankeren in het ontwerp. Zo verkleinen we risico's voor burgers, bedrijven en hulpverleners. Door vroegtijdig te participeren in projecten kan het belang van veiligheid zodanig worden gediend dat het wordt meegewogen gedurende alle fasen van ontwikkeling en besluitvorming. Hierbij wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de andere (multidisciplinaire crisis)partners in de regio en waar nodig ook daar buiten.

Europees innovatieproject DRIVER
Binnen de beleidsperiode 2015 – 2018 neemt de veiligheidsregio Haaglanden deel aan het Europese project DRIVER (Driving Innovation in Crisis Management for European Resillience). Het doel van het project DRIVER is om het innovatieve vermogen van crisismanagementorganisaties (zoals de Veiligheidsregio Haaglanden) te vergroten. Hiertoe worden reeds bestaande resultaten en producten uit vele Europese en nationale projecten bijeengebracht. De VRH wil hier een actieve bijdrage aan leveren door onder andere een aantal kleine experimenten en een groot experiment (Joint Experiment) te organiseren, wat zorgt voor zichtbaarheid en internationale positionering van de regio Haaglanden in Europa als innovatieve veiligheidsregio.

5.3 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.3 MELDKAMER Regionale Alarmcentrale (RAC)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?
Het continue beschikbaar zijn voor hulpvragen van burgers en bedrijven, om een adequate alarmering van hulpdiensten, i.c. de brandweer, te realiseren.

WAT DOEN WE DAARVOOR?
- Verzorgen van het afhandelen van incidentmeldingen;
- Begeleiden en coördineren van brandweerpersoneel en -materieel welke nodig zijn voor het bestrijden van incidenten;
- Exploiteren van het op de alarmcentrale aangesloten Openbaar Meld Systeem.

Voor deze taak zijn enerzijds getrainde centralisten in een continurooster beschikbaar en anderzijds de technische (communicatie)systemen die het mogelijk maken de meldingen via 112 om te zetten in een adequate afhandeling van de incidenten. Dit zijn veelal landelijke systemen (zoals GMS en C2000) die beheerd worden door vtsPN, de bovenregionale ICT-beheerorganisatie van de politie.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
In welk percentage van de gevallen haalt de alarmcentrale (RAC) de bestuurlijk vastgestelde verwerkingstijd bij prio 1 meldingen? 80% binnen 1 min	%	83%	82%	80%	80%
Incidentmeldingen	aantal	14.925	15.693	15.700	15.700
Aansluitingen OMS	aantal	1.369	1.312	1.270	1.270

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten	3.800	3.486	3.493	3.493	3.493	3.493
Baten	3.741	3.338	3.393	3.393	3.393	3.393
Saldo lasten en baten	59	148	100	100	100	100
Dotaties reserves	89					
Onttrekkingen reserves		148	100	100	100	100
Resultaat	148	0	0	0	0	0

Financiële ontwikkelingen *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Ontwerp begroting 2016		3.438	3.438	3.438	3.438	3.438
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			33	33	33	33
Overige ontwikkelingen			22	22	22	22
Keuzebudget vakantiegeld		48				
Totaal lasten	3.800	3.486	3.493	3.493	3.493	3.493
Baten						
Ontwerp begroting 2016		3.438	3.438	3.438	3.438	3.438
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			33	33	33	33
Overige ontwikkelingen		150	172	172	172	172
Vrijval reserve		-102	-150	-150	-150	-150
Totaal baten	3.652	3.486	3.493	3.493	3.493	3.493

Toelichting begroting 2017-2020

Met het fysiek samensmelten van twee meldkamers, en de oprichting van de Landelijke Meldkamer Organisatie, kan het intensiveren van de onderlinge samenwerking tussen de meldkamers van Brandweer, Politie en Ambulancezorg niet uitblijven. De komende jaren richt de samenwerking zich op de inrichting van één nieuwe meldkamer voor de verzorgingsgebieden van de regio's van Haaglanden en Hollands Midden en gezamenlijk de continuïteit en kwaliteit te waarborgen om (blijvend) te kunnen aansluiten bij de wensen en behoeften van de burger.

5.4 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.3 Meldkamer Ambulancezorg (MKA)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

- Het continu beschikbaar zijn om de geneeskundige/zorgketen monodisciplinair te kunnen opschalen en coördineren indien noodzakelijk;
- Het continu beschikbaar zijn om de geneeskundige zorgketen samen met de veiligheidspartners multidisciplinair te kunnen opschalen en coördineren;
- Het, op basis van de met de coöperatie RAV afgesloten SLA, continu beschikbaar zijn voor hulp- en ambulancezorgzorgvragen van burgers en bedrijven en een adequate alarmering en regie vanuit de RAV te realiseren.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

- Het samen met de geneeskundige zorgpartners in stand houden en gebruiken van de benodigde communicatie (infra)structuur om zo nodig uitvoering te kunnen geven aan de GHOR taken;
- Het samen met de multidisciplinaire veiligheidspartners in stand houden en gebruiken van de benodigde (infra)structuur om zo nodig uitvoering te kunnen geven aan de multidisciplinaire crisis/rampenbestrijding;
- Met gebruikmaking van deze infrastructuur het aannemen en afhandelen van verzoeken om ambulancezorg;
- Omzetten van meldingen en zorgvragen in zorg of verwijzing, afgestemd op de reële behoefte. In de praktijk betekent dit het al dan niet met spoed uitsturen van een ambulance of het doorverwijzen van de hulpvrager naar de huisarts of andere instanties. Daarbij bewaakt de MKA de paraatheid, dit betekent dat de meldkamer er op toe ziet dat te allen tijde een ambulance inzetbaar is voor het leveren van de noodzakelijke ambulancezorg;
- Het in stand houden van een gecertificeerd kwaliteitsborgingssysteem (HKZ) en Veiligheidsmanagementsysteem (VMS) om zo de kwaliteit en veiligheid van de dienst- en zorgverlening te waarborgen;
- Zorgen dat al onze medewerkers aantoonbaar goed zijn opgeleid en geoefend en tevens dat alle verpleegkundig (intake) centralisten bevoegd en bekwaam zijn en over een geldige bekwaamheidsverklaring beschikken.

Voor deze taken zijn enerzijds voldoende centralisten in een continurooster beschikbaar en anderzijds de technische (communicatie)systemen die het mogelijk maken de meldingen via 112 om te zetten in een adequate afhandeling van de incidenten. Dit zijn veelal landelijke systemen (zoals GMS en C2000) die beheerd worden door vtsPN, de bovenregionale ICT-beheerorganisatie van de politie.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
RAV Haaglanden norm					
Responstijd A1-ritten binnen normtijd van 15 minuten	%	95,5%	94,1%	95%	95%
Responstijd A2-ritten binnen normtijd van 30 minuten	%	96,1%	95,1%	95%	95%
SLA met RAV Haaglanden					
Gemiddelde verwerkingstijd 112 meldingen van A1 spoedritten binnen normtijd van 2 minuten	min.	2:13min	2:05min	2:00min	2:00min

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Ritten					
Declarabele ritten	aantal	65.431	70.782	71.000	71.000
EHBO ritten	aantal	16.529	16.864	17.000	17.000
Totaal ritten		**81.960**	**87.646**	**88.000**	**88.000**
Meldingen, geen ritten	aantal	64.353	82.890	83.000	83.000
Totaal meldingen		**146.313**	**170.536**	**171.000**	**171.000**

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten	3.945	3.754	3.694	3.694	3.694	3.694
Baten	4.096	3.683	3.694	3.694	3.694	3.694
Saldo lasten en baten	-151	71	0	0	0	0
Dotaties reserves						
Onttrekkingen reserves		71				
Resultaat	-151	0	0	0	0	0

Financiële ontwikkelingen *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Ontwerp begroting 2016		3.690	3.690	3.690	3.690	3.690
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			11	11	11	11
Overige ontwikkelingen		-7	-7	-7	-7	-7
Keuzebudget vakantiegeld		71				
Totaal lasten	3.945	3.754	3.694	3.694	3.694	3.694
Baten						
Ontwerp begroting 2016		3.690	3.690	3.690	3.690	3.690
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			11	11	11	11
Overige ontwikkelingen		-7	-7	-7	-7	-7
Vrijval reserve		71				
Totaal baten	4.096	3.754	3.694	3.694	3.694	3.694

Toelichting begroting 2017-2020

Zo snel en adequaat mogelijk handelen, dat is van levensbelang als elke seconde telt. Daarom werkt de Meldkamer Ambulancezorg (MKA) Haaglanden continu aan de verbetering van de kwaliteit van het hulp- en zorgproces. Met behulp van de Nederlandse Triage Standaard (NTS) wordt blijvend gezocht naar aansluiting bij en afstemming op de zorgvrager binnen de acute zorgketen. De komende jaren zal de MKA Haaglanden haar expertise inzetten om de kwaliteit en veiligheid van de telefonische triage, binnen het kwaliteitssysteem, verder te waarborgen.

De MKA Haaglanden beschouwt zichzelf als lerende organisatie en geeft gericht invulling en sturing aan het veiligheidsbeleid, door zowel retrospectief als prospectief risico's in het zorgproces te signaleren en op basis daarvan verbeteringen door te voeren. Deskundigheidsbevordering en ervaringsgericht leren maken deel uit van onze kwaliteitszorg. Uitgangspunt is dat verantwoorde zorg een intrinsiek gemotiveerde verantwoordelijkheid is, die organisatie breed gedragen wordt. De MKA investeert dan ook continue in het bevorderen en toetsen van het kwaliteits- en veiligheidsbewustzijn van haar (verpleegkundig) centralisten.

5.5 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.4 Geneeskundige HulpverleningsOrganisatie in de Regio (GHOR)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

GHOR Haaglanden wil maatschappelijke ontwrichting als gevolg van disbalans binnen publieke en acute gezondheidszorg voorkomen. Om dit te bereiken verbindt de GHOR de partijen in de zorg (RAV, GGD, ziekenhuizen, huisartsenposten) tot een keten die in opgeschaalde situaties gezamenlijk goed afgestemd kan optreden. De GHOR maakt waar nodig de verbinding tussen de zorgketen en de veiligheidspartners. GHOR Haaglanden is een partner die proactief optreedt. GHOR Haaglanden regisseert, coördineert, verbindt, activeert, verwijst en adviseert.

- Ketencontinuïteit voor zowel publieke als acute gezondheidszorg
- Bestuurlijke inzicht over de mate waarop zorginstellingen zijn voorbereid op opgeschaalde zorg

WAT DOEN WE DAARVOOR?

- Relaties aangaan en onderhouden met partners in zorg en veiligheid
- Ontwikkelen en implementeren beleid in samenwerking met partners in zorg en veiligheid
- Bestuurlijke afstemming met zorginstellingen
- Rapportage aan het bestuur van de VRH over de mate van voorbereiding van zorginstellingen
- Operationele organisatie op orde
- Implementeren landelijke nieuwe systematiek voor grootschalige geneeskundige bijstand

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionarissen heeft de beoogde basisopleiding voor de betrokken functie met goed gevolg afgerond (norm 100%)	%	87%	86%	100%	100%
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionarissen en GHOR-teams is opgeleid en geoefend conform de hiervoor gestelde eisen (norm 100%)	%	87%	77%	100%	100%

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten	2.300	2.475	2.470	2.470	2.470	2.470
Baten	2.498	2.438	2.470	2.470	2.470	2.470
Saldo lasten en baten	-198	37	0	0	0	0
Dotaties reserves						
Onttrekkingen reserves		37				
Resultaat	-198	0	0	0	0	0

Financiële ontwikkelingen *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Ontwerp begroting 2016		2.438	2.438	2.438	2.438	2.438
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			12	12	12	12
BDUR			20	20	20	20
Keuzebudget vakantiegeld		37				
Totaal lasten	2.300	2.475	2.470	2.470	2.470	2.470
Baten						
Ontwerp begroting 2016		2.438	2.438	2.438	2.438	2.438
Nacalculatie trend voorgaande jaren						
Voorcalculatie trend 2017			12	12	12	12
BDUR			20	20	20	20
Vrijval reserve		37				
Totaal baten	2.498	2.475	2.470	2.470	2.470	2.470

Toelichting begroting 2017-2020

Veiligheidsregio
De GHOR blijft zich, als een van haar basistaken, inspannen om de verbinding binnen de Witte Kolom, en tussen de Witte Kolom en de multipartners vorm te geven. Daarnaast wordt in de komende periode aandacht besteed aan het verbinden van het regionaal risicoprofiel en de zorginstellingen: welke consequenties hebben de belangrijkste regionale risico's binnen de zorgketen? Wat betekent dat voor de regio Haaglanden? De gevolgen van actuele maatschappelijke ontwikkelingen in relatie tot zelfredzaamheid van burgers is een belangrijk aandachtspunt dat samen met gemeenten en veiligheidspartners wordt opgepakt.

5.6 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.5 Bevolkingszorg

WAT WILLEN WE BEREIKEN?
De kolom bevolkingszorg bestaat uit de gemeentelijke crisisorganisaties van de negen gemeenten binnen Haaglanden. Bevolkingszorg wil als vierde hulpverleningskolom een vanzelfsprekend onderdeel uitmaken van de regionale, multidisciplinaire crisisorganisatie. Uniformiteit van processen en organisatie is hierbij een uitgangspunt. Naar de samenleving toe willen de gemeenten duidelijkheid geven over hoe zij hun zorgplicht tijdens rampen en crisis invullen en wat zij daarbij van de samenleving zelf verwachten.

WAT DOEN WE DAARVOOR?
Om dit te realiseren is kolom bevolkingszorg in 2014 gestart met een doorontwikkeling naar een professionelere organisatie, op basis van de nieuwe visie op bevolkingszorg. De kernpunten in de doorontwikkeling van de kolom zijn:

1. Een aantal sleutelrollen op het gebied van crisisbeheersing wordt georganiseerd in een regionaal piket. Dit betreft met name rollen binnen het informatiemanagement en de crisiscommunicatie. Regionaal opleiden, trainen en oefenen is hier een onderdeel van.
2. Regionalisering van het proces crisiscommunicatie, binnen de kaders gesteld door het Ministerie van Veiligheid en Justitie.
3. Groei van uitvoerder naar regisseur. Bekeken wordt welke gemeentelijke (deel)processen kunnen worden uitgevoerd door (meer) professionele partijen. Uitbesteding van het proces verwanteninformatie aan het landelijke SIS is reeds besloten. De gemeente behoudt als eindverantwoordelijke de regie.
4. Implementatie van de visie 'bevolkingszorg op orde'. Per proces wordt bekeken hoe zelfredzaamheid gestimuleerd en gefaciliteerd kan worden, welke basiszorg door de gemeenten wordt voorbereid (waarbij de focus ligt op verminderd zelfredzamen) en welke zorg op basis van improvisatie geboden kan worden.

Daarnaast investeert bevolkingszorg in de samenwerking met de partners brandweer, GHOR, politie en gemeenschappelijk meldkamer. Door de raakvlakken met de processen van de partners inzichtelijk te maken en de eigen kolom meer bekendheid te geven, wordt samenwerking steeds vanzelfsprekender.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Beschikbaarheid regionale piketfunctionarissen	%	-	100%	100%	100%
Regionale functionarissen voldoen aan OTO-verplichtingen	%	-	Nieuw	100%	100%
Planvorming bevolkingszorg geactualiseerd	%	-	Nieuw	80%	80%

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten	454	540	549	549	549	519
Baten	502	510	519	519	519	519
Saldo lasten en baten	-48	30	30	30	30	0
Dotaties reserves						
Onttrekkingen reserves		30	30	30	30	
Resultaat	-48	0	0	0	0	0

Financiële ontwikkelingen *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Ontwerp begroting 2016		510	510	510	510	510
Nacalculatie trend voorgaande jaren		0	0	0	0	0
Voorcalculatie trend 2017		0	9	9	9	9
Overige ontwikkelingen		30	30	30	30	0
Totaal lasten	454	540	549	549	549	519
Baten						
Ontwerp begroting 2016		510	510	510	510	510
Nacalculatie trend voorgaande jaren		0	0	0	0	0
Voorcalculatie trend 2017		0	9	9	9	9
Vrijval reserve		30	30	30	30	0
Totaal baten	502	540	549	549	549	519

Toelichting begroting 2017-2020

De kosten voor de kolom bevolkingszorg bestaan uit de volgende posten:

- Bureau gemeentelijke crisisbeheersing (BGC);
- Piketkosten regionale pools functies bevolkingszorg;
- OTO-kosten regionale pools functies bevolkingszorg;
- Regionale faciliteiten (o.a. videoconferencingsysteem, OOV alert, dark site);
- Bijdragen landelijke voorzieningen (o.a. bovenregionaal team crisiscommunicatie).

Met de implementatie van 'bevolkingszorg op orde' worden er steeds meer functies binnen bevolkingszorg regionaal georganiseerd. De functies die op hard piket staan, worden regionaal gefinancierd, zowel de piketvergoeding als de opleidingen en trainingen. De stijging van het budget van bevolkingszorg wordt hierdoor verklaard.

VASTSTELLING VAN DE MEERJARENBEGROTING 2017 - 2020

ALDUS VASTGESTELD IN DE VERGADERING VAN HET ALGEMEEN BESTUUR VAN DE VEILIGHEIDSREGIO HAAGLANDEN OP 6 JULI 2016:

DE VOORZITTER, DE SECRETARIS,

J.J. VAN AARTSEN E.E. LIEBEN

Bijlage 1. Kostenverdeelstaat

(bedragen in duizenden euro's)

Kosten-soort	Omschrijving	Totaal rekening 2015	Totaal begroting 2016	Totaal begroting 2017	120.1 Brandweer-zorg	120.2 Crisis beheersing	120.3a Meldkamer RAC	120.3b Meldkamer MKA	120.4 GHOR	120.5 Bevol kingszorg	120.6 Overhead
LASTEN											
0.0	Niet in te delen onvoorzien	0	166	169							169
1.1	Loonbetalingen en sociale premies	51.853	56.634	56.158	43.932	653	1.442	2.174	1.170		6.787
1.15	Vergoedingen personeel	1.155	860	879	682	21	37	30	12		96
1.2	Sociale uitkeringen (voormalig) personeel	4.563	4.332	4.428	4.428						
2.1	Rente rekening courant	2.604	2.673	2.673							2.673
2.2	Rente vaste activa	0	0	0	607		46	44	19		-716
2.3	Afschrijvingen	5.724	5.384	6.101	2.702		400	276	125		2.599
3.0	Personeel van derden	1.829	856	673	52		39	62	140	380	0
3.1	Energie	1.291	1.461	1.477	528						949
3.4	Aankopen goederen en diensten	22.466	21.806	21.696	9.018	716	875	586	489	135	9.877
6.2	Overige verrekeningen van kostenplaatsen	0	-	0	18.983	1.506	654	522	515	34	-22.214
TOTAAL LASTEN		91.485	94.172	94.254	80.932	2.896	3.493	3.694	2.470	549	220
BATEN											
3.4	Overige goederen en diensten	7.538	5.282	5.319	995	100	1.250	2.923	0	0	51
4.1	Inkomstenoverdrachten van het Rijk	8.170	7.772	8.080	3.504	2.470	200	150	1.756	0	0
4.2	Inkomensoverdr. van overheid (niet-Rijk)	77.096	78.788	80.325	76.033	326	1.943	621	714	519	169
TOTAAL BATEN		92.804	91.842	93.724	80.532	2.896	3.393	3.694	2.470	519	220
TOTAAL SALDO LASTEN EN BATEN		-1.319	2.230	530	400	0	100	0	0	30	0
	Reserveringen	713	2.330	530	400	0	100	0	0	30	0
GERAAMD RESULTAAT		-2.032	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Bijlage 2. Inkomensoverdrachten van het Rijk

(bedragen in duizenden euro's)

sector	bijdrage	besluit	verstrekker	Rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	toelichting
VRH	BDUR BTW	kenmerk 2012-329421 dd. 3 dec 2012	Ministerie van V en J	4.018	4.018	4.018	4.018	4.018	
VRH	BDUR alg	kenmerk 2013-456756 dd. 25 nov 2013	Ministerie van V en J	3.790	3.790	3.790	3.790	3.790	
VRH	BDUR alg	kenmerk 2014-588641 dd. 28 nov 2014	Ministerie van V en J	23	5	5	5	5	
VRH	BDUR alg	kenmerk 2015-712800 dd. 17 december 2015	Ministerie van V en J	0	-41	-41	-41	-41	Aanpassing ijkpunten BAG
VRH	BDUR alg	kenmerk 2015-713270 dd. 15 december 2015	Ministerie van V en J	0	0	308	308	308	Herijkingsonderzoek
				7.831	7.772	8.080	8.080	8.080	

De herijking van het gemeentefonds (subcluster Brandweer en Rampenbestrijding) en de BDUR is september 2014 van start gegaan. De uitkomsten van het herijkingsonderzoek BDUR zijn in 2015 bekend gemaakt. Vanaf 2017 krijgt de VRH een hogere uitkering, waarvan de hoogte in de beschikking van december 2015 is vastgesteld.

Bijlage 3. Investeringsplan

(bedragen in duizenden euro's)

sector	omschrijving	afschrijving in jaren	2016	2017	2018	2019	2020
VRH	Stelpost	4-10	200	200	256	200	200
BV	Ict / kantoorautomatisering	3-5	200	475	548	452	1.152
BR	Dienstvoertuigen	5-10	1.532	1.259	70	328	83
	Operationele voertuigen	5-15	556	3.116	3.412	2.440	3.223
	Repressieve middelen	5-15	220	324	193	1.801	285
	Instandhouding gebouwen	5-20	737	93	35	100	1.739
	Kleding	4-10	1.467	770	0	0	0
	Meldkamersystemen	5-15	0	0	501	0	0
RAC	Meldkamersystemen	4-10	0	0	535	0	0
MKA	Meldkamersystemen	5-15	167	0	670	0	0
GHOR	Meldkamersystemen	5-15	0	0	335	0	0
Totaal			5.078	6.238	6.555	5.321	6.681

Bijlage 4. Liquiditeitenplanning begroting

(bedragen in duizenden euro's)

periode	inkomsten				uitgaven					saldo inkomsten /uitgaven	liquide middelen ultimo jaar
	overige	BDUR	bijdragen gemeenten	aantrekken leningen	personeel	overige	investe-ringen	rente	aflossing leningen		
2015											600
1e kwartaal	1.274	1.943	39.378		14.040	7.060	1.423			20.073	
2e kwartaal	1.274	1.943			14.040	7.060	1.423			-19.306	
3e kwartaal	1.274	1.943	39.210	4.000	14.040	7.060	809	2.163	3.016	19.339	
4e kwartaal	1.273	1.943			14.040	7.060	1.423			-19.306	
totaal 2016	5.095	7.772	78.588	4.000	56.158	28.239	5.078	2.163	3.016	800	1.400
1e kwartaal	1.330	2.020	40.163		14.040	7.060	1.406	0		21.007	
2e kwartaal	1.330	2.020		1.000	14.040	7.060	1.406	0	2.592	-20.747	
3e kwartaal	1.330	2.020	40.162		14.040	7.060	2.020	2.082		18.310	
4e kwartaal	1.329	2.020			14.038	7.059	1.406			-19.153	
totaal 2017	5.319	8.080	80.325	1.000	56.158	28.239	6.238	2.082	2.592	-583	817
2018	5.319	8.080	80.325	1.000	56.158	28.039	6.555	2.004	2.628	-660	157
2019	5.319	8.080	80.325	1.000	56.158	27.839	5.321	1.923	2.666	816	973
2020	5.319	8.080	80.325	1.000	56.158	27.839	6.681	1.842	2.705	-501	472

Bijlage 5. Incidentele middelen

	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten				
Incidentele projecten brandweer 2020	400	400	200	0
Piketdiensten bevolkingszorg	30	30	31	
Exploitatie tekort OMS	100	100	100	0
	530	530	331	0
Baten				
Bestemmingsreserve brandweer 2020	400	400	200	
Bestemmingsreserve bevolkingszorg	30	30	31	
Reserve OMS	100	100	100	
	530	530	331	0
Saldo	0	0	0	0

De regionale brandweer 'investeert' in een efficiëntere organisatie. Hiermee wordt een omslag gemaakt naar een brandweer 2020 met meer maatschappelijk rendement.

Dekking piketactiviteiten vanuit de reserve voor de gemeentelijke functionarissen die ingezet worden ter ondersteuning van de processen vanuit de gemeente bij rampen.

Vanwege vrijere regelgeving neemt het aantal OMS aansluitingen af. Vooralsnog is besloten de lagere opbrengst te compenseren middels de hiervoor toereikende reserve OMS. Doordat de afname meevalt is de inzet van de reserve vanaf 2016 verlaagd van 250 naar 100.

Bijlage 6. Reserves en voorzieningen

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015	Toe-name	Ont-trekking 2016	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2017	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2018	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2019	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2020	Eind stand
Algemene reserve	1.446	20	0	1.466			1.466			1.466			1.466			1.466
Algemene reserve VRH	1.446	20	0	1.466	0	0	1.466	0	0	1.466	0	0	1.466	0	0	1.466
OMS	2.224		100	2.124		100	2.024		100	1.924		100	1.824		0	1.824
BRW 2015-2020	1.400		400	1.000		400	600		400	200		200	0		0	0
BDUR	306			306		0	306		0	306		0	306		0	306
Overgangsregeling FLO	327		327	0		0	0			0			0			0
Exploitatie Bevolkingszorg	73	48	30	91		30	61		30	31		31	0			0
Keuzebudget vakantiegeld		1.800	1.800	0			0			0			0			0
Bestemmingsreserves VRH	4.330	1.848	2.657	3.521	0	530	2.991	0	530	2.461	0	331	2.130	0	0	2.130
Te bestemmen resultaat 2015	2.032	-2032	0													
Totale reserve	**7.808**	**-164**	**2.657**	**4.987**	**0**	**530**	**4.457**	**0**	**530**	**3.927**	**0**	**331**	**3.596**	**0**	**0**	**3.596**

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2015	Toe-name	Ont-trekking 2016	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2017	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2018	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2019	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking 2020	Eind stand
Voorziening groot onderhoud	984	894	1.297	581	894	440	1.035	894	1.429	500	894	668	726	894	1.155	465
Voorzieningen VRH	**984**	**894**	**1.297**	**581**	**894**	**440**	**1.035**	**894**	**1.429**	**500**	**894**	**668**	**726**	**894**	**1.155**	**465**

Raadsbesluit 1581909

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 3 mei 2016 (registratienummer 1581901);

gelet op artikel 27 van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Haaglanden;

b e s l u i t :

- Kennis te nemen van de ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 van de Veiligheidsregio Haaglanden.
- De zienswijze van de raad op de ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 kenbaar te maken door middel van de conceptbrief, gericht aan het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Haaglanden.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 3 mei 2016
Onderwerp Ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 en jaarstukken 2015 Veiligheidsregio Haaglanden.
Categorie A

Verseonnummer 1548249 / 1581901
Portefeuillehouder Burgemeester
Behandeld door De heer Verbrugge

1. Samenvatting

Vanuit de Veiligheidsregio Haaglanden zijn de ontwerp-meerjarenbegroting voor de periode 2017-2020 en de algemene financiële en beleidsmatige kaders ten behoeve van de VRH-begroting ("kaderbrief") 2017-2020 en de jaarrekening 2015 (inclusief accountantsrapport) naar de raad verzonden. Met de toezending daarvan wordt de raad de gelegenheid geboden om binnen de gestelde termijn zijn zienswijze over de ontwerpbegroting ter kennis te brengen van het dagelijks bestuur van de Veiligheidsregio. De kaderbrief 2017-2020 en de voorlopige jaarrekening 2015 inclusief accountantsrapport ontvangt de raad ter informatie.

2. Inleiding

Bijgaand treft u aan de ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 van de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH). De begroting behandelt de beleidsmatige ontwikkelingen, de prestatie-indicatoren en de financiële gevolgen van het beleid voor het jaar 2017 en geeft een financiële doorkijk tot en met 2020. De VRH behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing inclusief geneeskundige hulpverlening bij crises en rampen. Op basis van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden wordt de raad in de gelegenheid gesteld om zijn eventuele op- of aanmerkingen binnen de toepasselijke termijn schriftelijk kenbaar te maken aan de VRH. Na verloop van deze termijn stelt het algemeen bestuur van de VRH de begroting vast met inachtneming van de ontvangen reacties van de raden van de regio Haaglanden gemeenten.

3. jaarstukken VRH 2015

De VRH heeft in 2015 de bezuinigingstaakstelling van 10% gerealiseerd. Samen met de zwaarder geworden belasting op het personeel en de toegenomen (landelijke) kwaliteitseisen heeft deze focus op de bezuinigingen een aantal effecten tot gevolg gehad. Deze effecten hebben voor een aantal frictiepunten in de organisatie gezorgd. De komende periode zal worden benut om deze frictiepunten weg te nemen en het ingezette beleid verder voort te zetten. Basis voor dit beleid

vormt bijgaand meerjarenbeleidsplan "koersen op 2020" van de brandweer, dat op 8 juli 2015 door het algemeen bestuur van de VRH is vastgesteld. Dit alles betekent dat in de organisatie van de VRH extra capaciteit is vrijgemaakt voor de uitvoering van vernieuwingsprojecten, vacatures zorgvuldig worden ingevuld en nieuwe brandwachten worden geworven om schuurpunten in het rooster weg te nemen. Hiermee is de VRH in staat het zorgniveau blijvend te garanderen.

3.1 Jaarrekening

Het positieve resultaat van de jaarrekening 2015 van de VRH bedraagt afgerond € 2 mln. Het resultaat is op hoofdlijnen samengesteld uit het aanhouden van vacatures (€ 1,5 mln.), het niet aanwenden van de post voor onvoorzien
(€ 0,2 mln.) en incidentele meevallers (€ 0,3 mln.). De accountant heeft bij de jaarrekening een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Het algemeen bestuur van de VRH heeft bij het vaststellen van de jaarstukken 2015 besloten het rekeningsresultaat als volgt te bestemmen:
a. Een bestemmingsreserve van € 1,8 mln. in te stellen voor de financiële gevolgen van de invoering van het Individueel keuzebudget per 1 januari 2017 als gevolg van de Cao 2013-2015. In overeenstemming met de financiële regelgeving van het Besluit begroting en Verantwoording moeten de door de medewerkers opgebouwde vakantiegelden over de maanden juni tot en met december 2016 in het jaar 2016 eenmalig als last (verplichting) worden opgenomen. De VRH voorziet in de dekking door het vormen van de reserve.
b. aan de bestemmingsreserve Exploitatie Oranje Kolom een bedrag van € 48.000 toe te voegen voor het dekken van de toenemende kosten van piket;
c. de post voor onvoorziene uitgaven niet in rekening te brengen (€ 164.000) en
d. het resterende bedrag van € 20.000 van het rekeningsresultaat toe te voegen aan de algemene reserve.

Een en ander betekent dat de definitieve bijdrage 2015 van onze gemeente aan de VRH in totaal € 5.565.992 bedraagt. In de jaarrekening 2015 van onze gemeente is de voorlopige bijdrage 2015 aan de VRH verantwoord tot een bedrag van € 5.653.868. Het voordelige verschil van € 87.876 wordt veroorzaakt door de nacalculatie over 2015 van de kosten van voormalige brandweermedewerkers van onze gemeente die met functioneel leeftijdsontslag zijn gegaan. Het voordeel wordt betrokken bij de samenstelling van de tweede tussentijdse rapportage 2016.

4. Begroting VRH 2017-2020

De bijgaande begroting van de VRH omvat de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen voor de periode 2017-2020.

4a. Beleidsmatige ontwikkelingen.

De belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen rond de VRH kunnen als volgt worden samengevat.

Prestatie indicatoren
De VRH heeft in de meerjarenbegroting invulling gegeven aan de wens van de aan de VRH deelnemende gemeenten om passende prestatie-indicatoren aan de diverse programma onderdelen te verbinden. Voor zover sprake is van nieuwe aanvullende indicatoren is dat aangegeven in de begroting.

Meldkamers
In 2013 is het transitieakkoord "Meldkamer van de Toekomst" tot stand gekomen, waarin besloten is dat een landelijke meldkamerorganisatie (LMO) met maximaal tien locaties zal worden gerealiseerd. Een van deze tien locaties betreft meldkamerlocatie "De Yp" in Den Haag. In 2013 is deze locatie in gebruik genomen als Gemeenschappelijke Meldkamer van de VRH. Begin 2016 heeft de minister van Veiligheid & Justitie echter in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat een heroriëntatie nodig is die voorziet in een meer realistische aanpak om het einddoel te verwezenlijken. Op dit moment wordt met de betrokken partijen gewerkt aan een concrete invulling van de heroriëntatie. In afwachting daarvan blijft de focus van de VRH gericht op het optimaliseren van het meldkamerproduct. Ten aanzien van de uiteindelijke overdracht van de meldkamer aan de LMO, blijft onverminderd gelden dat niet eerder dan na overeenstemming over de (inhoudelijke) afbakening van taken binnen het meldkamerdomein, er in Haaglanden sprake kan zijn van een financiële en materiele overdracht.

Verdeelmodel gemeentelijke bijdrage
Bij de oprichting van de VRH is afgesproken dat een evaluatie komt van het huidige verdeelmodel van de gemeentelijke bijdragen. Het dagelijks bestuur van de VRH gaat dit onderwerp eerst met de bestuurders van de VRH onderling bespreken om te bezien of de uitkomsten daarvan aanleiding zijn voor nader onderzoek.

4b. Financiële begroting
De gemeentelijke bijdrage van onze gemeente aan de VRH voor 2017 en volgende jaren is in de VRH-begroting becijferd op € 5.450.000 per jaar. De bijdrage is voor de onderdelen brandweerzorg en de algemene kosten van crisisbeheersing, meldkamer, geneeskundige hulpverlening en bevolkingszorg (Oranjekolom).
Daarnaast is sprake van kosten voor functioneel leeftijdsontslag (FLO) volgens de overgangsregeling voor toekomstig vervroegd uittreden van voormalige gemeentelijke brandweermedewerkers, die met de oprichting in 2010 naar de VRH zijn overgegaan. Deze FLO-kosten blijven voor rekening van de gemeenten van herkomst en worden ieder jaar op nacalculatiebasis met de desbetreffende gemeente afgerekend. Zodra de betreffende FLO-er de pensioengerechtigde leeftijd bereikt eindigt de FLO-uitkering. De VRH stelt voor 2017 en volgende jaren een herziene prognose van de FLO-kosten op. Vooralsnog zijn de ramingen van de FLO-kosten gebaseerd op de inzichten per eind 2015.

Het algemeen bestuur van de VRH heeft de "Kaderbrief begroting 2017 gemeenschappelijke regelingen" van de portefeuillehouders financiën van de regio grotendeels overgenomen voor de samenstelling van de VRH-begroting 2017. Uitzondering daarop vormt het uitgangspunt voor de indexatie, te weten het Indexcijfer voor materiële overheidsconsumptie. De VRH-begroting bestaat voor 60% uit personeelskosten. Om aan te sluiten bij de opbouw van de begroting baseert de VRH de indexatie op een gecombineerde loon-/prijsindex. Wanneer beide indexatiemethoden naast elkaar worden gezet blijkt een verschil van € 600.000 per jaar. Het toepassen van de index materiële overheidsconsumptie zou een structurele bezuiniging op de VRH tot gevolg hebben. Het algemeen bestuur van de VRH vindt het - vanwege de negatieve gevolgen op het veiligheidsniveau - niet verantwoord een indexatiemethode toe te passen die leidt tot een bezuinigingstaakstelling. Voor de uitgebreide reactie op de indexatiemethode wordt kortheidshalve verwezen naar de aanbiedingsbrief d.d. 13 april 2016 van het dagelijks bestuur van de VRH.

De financiële gevolgen zijn samengevat in tabel 1.

Tabel 1

Jaar:	2017	2018	2019	2020
Onderdeel:				
1. Algemene VRH-bijdrage	5.279.533	5.279.533	5.279.533	5.279.533
2. FLO-kosten in algemene bijdrage	170.467	170.467	170.467	170.467
Gemeentelijke bijdrage volgens VRH-begroting blz. 13	5.450.000	5.450.000	5.450.000	5.450.000
3. Bijkomende FLO-kosten	154.000	83.000	83.000	83.000
4. Totale bijdrage aan de VRH	5.604.000	5.533.000	5.533.000	5.533.000
5. Raming in gemeentebegroting (incl. indexering 0,3%)	5.535.000	5.463.000	5.463.000	5.463.000
6. Verschillen nadelig (regel 4 minus regel 5)	-69.000	-70.000	-70.000	-70.000

Het college houdt met het opstellen van de concept-programmabegroting 2017-2020 voor onze gemeente rekening met de verwachte bijdragen aan de VRH zoals opgenomen in tabel 1 onder 4.

5. Concept-zienswijze

In bijgaande concept-zienswijze van de raad wordt enerzijds ingegaan op de mededeling vanuit de VRH dat de komende periode een aantal frictiepunten zal worden weggenomen die verband houden met de bezuinigingen van de afgelopen periode. Aangegeven wordt dat de raad graag geïnformeerd wordt over de voortgang van het wegnemen van deze frictiepunten. Anderzijds vraagt de raad aandacht voor het streven naar financiële regionale eenduidigheid voor de verbonden partijen van de gemeente. Dit in de lijn van de jaarlijkse kaderbrief begroting gemeenschappelijke regelingen van de portefeuillehouders financiën van de aan VRH deelnemende gemeenten.

6. Conclusie en voorstel

Wij stellen de raad voor:

a. de jaarstukken 2015 van de VRH voor kennisgeving aan te nemen;

b. kennis te nemen van de ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 van de VRH en uw zienswijze hierover kenbaar te maken.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
549238	Aanbiedingsbrief begroting 2017-2020 VRH met bijlagen d.d. 13 april 2016, kenmerk P16.000493.
1549218	Aanbiedingsbrief begroting 2017-2020 VRH met bijlagen w.o. kaderbrief begroting VRH 2017-2020 d.d. 13 april 2016, kenmerk P16.000483.
1549211	Ontwerp-meerjarenbegroting 2017-2020 VRH.
1549223	Financieel jaarbericht VRH 2015 (inclusief accountantsrapport).
1549236	Accountantsverslag 2015 VRH 31 maart 2016
1549281	Beleidsplan Koersen op 2020 VRH Concept-raadsbesluit m.b.t. concept-zienswijze op de concept-programmabegroting 2017-2020 van de VRH.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio
Haaglanden
Postbus 52155
2505 CD DEN HAAG
(**CONCEPT)**

Raadhuisplein 1
Leidschendam
Postbus 1005
2260 BA Voorburg
Telefoon 14 070
Fax (070) 320 13 02
www.leidschendam-voorburg.nl
info@leidschendam-voorburg.nl

Datum	
Ons kenmerk	
Uw brief/kenmerk	13 april 2016 / P16.000493
Contactpersoon	Drs. R.C. Verbrugge
Telefoon	070-3009115
Bijlagen	-
Onderwerp	Zienswijze op ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2017-2020

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van de ontwerpbegroting VRH 2017-2020, ontvangt u onze zienswijze.

Wij nemen uw programmabegroting 2017 voor kennisgeving aan en hebben met belangstelling kennis genomen van de voortgang van de doelstellingen van de Veiligheidsregio Haaglanden. U geeft aan dat de komende periode een aantal frictiepunten zal worden weggenomen. Deze houden verband met de bezuinigingstaakstelling over de afgelopen periode. Wij verzoeken u ons op de hoogte te houden van de voortgang bij het wegwerken van de fricties die zijn ontstaan door de bezuinigingstaakstelling.

Wij stellen vast dat de bestemming van het voordelige resultaat van de jaarrekening 2015 van de VRH direct in de begroting 2017-2020 is verwerkt. Omdat het voordelige resultaat daardoor niet terugvloeit naar de regiogemeenten verzoeken wij u om de aangegeven besteding daarvan gespecificeerd te verantwoorden in de jaarrekening 2016 van de VRH.

Als raad ondersteunen wij het streven naar financiële regionale eenduidigheid voor de verbonden partijen van de gemeenten. U heeft het belang daarvan onderschreven maar

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

daarbij wel aandacht gevraagd voor de handhaving van het zorgniveau van de verbonden partijen en vastgehouden aan een afwijkende indexering.

Met vriendelijke groet,
de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg,
namens deze,
de griffier,

mr. G.A. van Egmond.

Voorblad

ID:	10053
Onderwerp:	Raadsvoorstel (zienswijze) ontwerpbegroting Omgevingsdienst Haaglanden 2017 (1582801).
Samenvatting:	De raad wordt verzocht zijn zienswijze kenbaar te maken inzake de ontwerpbegroting van de Omgevingsdienst Haaglanden 2017 uiterlijk 10 juni 2016.
Financiële consequenties:	Niet van toepassing
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel
Communicatie:	Na vaststelling van de zienswijze wordt deze door de griffie verstuurd aan de ODH.
Ingekomen griffie:	14-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	Commissie OG
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 00
E info@odh.nl
I www.odh.nl

Gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg
t.a.v. de Griffie
Postbus 905
2270AX VOORBURG

Datum	Uw Brief	Ons Kenmerk	Afdeling	Contactpersoon
13-4-2016	-	ODH-2016-00038997	Bedrijfsvoering	C.M.J. Veerman
Bijlage(n)	Uw Kenmerk	Zaaknummer	Team	Telefoonnummer
2	-	-	Financiën	06 215 61 992
Betreft				Email
Begroting 2017				cees.veerman@odh.nl

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt de conceptbegroting 2017 van de Omgevingsdienst Haaglanden.

In het begrotingsjaar 2017 worden de opgaven uit het bedrijfsplan ODH 2011 voor de periode 2013-2017 afgerond. De 10% efficiencytaakstelling is gerealiseerd, de projectgelden nodig voor de oprichting van de dienst zijn terugbetaald, het weerstandsvermogen is opgebouwd en de overeengekomen productiviteit per medewerker wordt gehaald.

Vanaf 2016 wordt gewerkt met een outputbegroting waarin producten en diensten zijn opgenomen met een aantal kritische productie indicatoren als kwalitatieve borging. Voorts is in de periode 2013-2017 de exogene lastenstijging van 4% opgevangen binnen de eigen exploitatie. Een overzicht van de ontwikkeling van de deelnemersbijdrage in de periode 2013- 2017 is in de conceptbegroting opgenomen.

Ten behoeve van deze conceptbegroting zijn twee kaderbrieven ontvangen. Een brief namens de negen aangesloten gemeenten en een brief van de provincie Zuid-Holland. In de conceptbegroting is uitgegaan van de indexering van de deelnemersbijdrage in overeenstemming met de brief van de gezamenlijke gemeenten waarbij het Dagelijks Bestuur de dienst heeft opgedragen voor vaststelling van de begroting in het Algemeen Bestuur aan te geven in hoeverre extra bezuinigingen mogelijk zijn om de stijging van de personeelskosten als gevolg van de op 7 april jongstleden geaccordeerde afspraken tussen de sociale partners voor 2016 en 2017 (tot mei) en de verhoogde pensioenafdracht ingaande 1 april 2016 aan het ABP te compenseren. Vertrekpunt is dat diensten en producten niet in kwaliteit of kwantiteit wijzigen.

In de vergadering van 11 april 2016 heeft het Dagelijks Bestuur ingestemd met het voor zienswijze aanbieden van de begroting 2017 aan Provinciale Staten van Zuid-Holland en aan de gemeenteraden van de deelnemers van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Haaglanden.

De begroting 2017 wordt vastgesteld in het Algemeen Bestuur van 27 juni 2016. De begroting 2017 moet vóór 1 augustus 2017 zijn ingediend bij de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Conform artikel 24 van de Gemeenschappelijke Regeling heeft u de mogelijkheid om de komende acht weken, ingaande 15 april 2016, een zienswijze te geven op de voorliggende conceptbegroting. U kunt de zienswijze tot uiterlijk 10 juni 2016 schriftelijk aan ons kenbaar maken. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren, waarin deze zienswijze is vervat, bij de begroting 2017 en biedt deze aan het algemeen bestuur aan.

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Op grond van artikel 58b van de Wet gemeenschappelijke regelingen zend ik u tevens ter informatie de voorlopige jaarrekening 2015.

Het postadres waar u uw zienswijze aan kunt richten is:
Omgevingsdienst Haaglanden, t.a.v. de directeur, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag.

Ik vertrouw erop hiermee u voldoende geïnformeerd te hebben. Voor vragen kunt u terecht bij de teamleider Financiën, Planning & Control, de heer Cees Veerman. Telefonisch bereikbaar op 06 215 61 992 en per e-mail op cees.veerman@odh.nl.

Met vriendelijke groet,

Het Dagelijks Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden, namens deze,

Ir. L.P. Klaassen,
Secretaris

Bijlage 1: Ontwerp begroting 2017
Bijlage 2: Voorlopige jaarrekening 2015

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Ontwerp

Begroting 2017

Meerjarenraming 2018 – 2020

Definitieve versie d.d. 11-04-2016

omgevingsdienst HAAGLANDEN

Inhoudsopgave

1 Aanbieding ... 3
1.1 Inleiding ... 3
1.2 Leeswijzer ... 4

2 Financiële begroting 2017-2020 ... 5
2.1 Uitgangspunten ... 5
2.2 Meerjarenbegroting ... 6

3 Programmabegroting ... 8
3.1 Inleiding ... 8
3.2 Programma Toetsing en Vergunningverlening ... 8
3.2.1 Wat willen we bereiken? ... 8
3.2.2 Wat gaan we daarvoor doen? ... 8
3.2.3 Wat gaat dat kosten? ... 9
3.3 Programma Toezicht en Handhaving ... 10
3.3.1 Wat willen we bereiken? ... 10
3.3.2 Wat gaan we daarvoor doen? ... 10
3.3.3 Wat gaat dat kosten? ... 10

4 Paragrafen ... 12
4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 12
4.1.1 Weerstandscapaciteit ... 13
4.1.2 Risicoanalyse ... 14
4.1.3 Beheersmaatregelen ... 15
4.1.4 Ratio ... 16
4.1.5 Kengetallen weerstandsvermogen en risicobeheer ... 17
4.2 Financiering ... 17
4.2.1 Kasgeldlimiet en de renterisiconorm ... 17
4.2.2 Schatkistbankieren ... 17
4.3 Bedrijfsvoering ... 18
4.3.1 Wat gaat dat kosten? ... 18
4.3.2 Organisatie ... 18
4.3.3 Personeel ... 18
4.3.4 Financiën ... 19
4.3.5 Informatisering en automatisering ... 19
4.4 Onderhoud kapitaalgoederen ... 19

5 Besluit Algemeen Bestuur ... 21

6 Bijlagen ... 22
6.1 Exploitatiebegroting ... 22
6.2 Outputbegroting T&V ... 25
6.3 Outputbegroting T&H ... 27
6.4 Historisch overzicht wijzigingen lasten en baten 2013-2017 ... 30
6.5 Begrippen- en afkortingenlijst ... 31

1 Aanbieding

1.1 Inleiding

Voor u ligt de begroting 2017-2020 van de Omgevingsdienst Haaglanden.

Met het begrotingsjaar 2017 wordt de oprichtingsfase van de ODH afgesloten. De bestuurlijk overeengekomen uitgangspunten in het Bedrijfsplan 2011 van de ODH zijn volgens afspraak uitgevoerd. De projectgelden die nodig waren voor de oprichting zijn terugbetaald aan de deelnemers, het weerstandvermogen is opgebouwd, de overeengekomen efficiëntietaakstelling inclusief de additionele taakstelling in de periode 2013-2017 van 14% is gerealiseerd.

In onderstaand overzicht is de historie weergegeven van de ontwikkeling van de deelnemersbijdrage over de periode 2013 tot en met 2017. Voor een historisch overzicht van de wijzigingen van de lasten en baten wordt verwezen naar bijlage 6.4.

Omschrijving	B 2017
Deelnemersbijdrage volgens bedrijfsplan	18,28
a. Correctie loonsom bij overkomst personeel	0,92
b. Correctie directe productiekosten	-0,11
c. Cao 2013-2015 en periodieken (Taskforce loonsomproblematiek)	0,53
d. Taakstelling bedrijfsplan	-1,25
e. Aanvullende taakstelling dekking Cao 2013-2015 en periodieken binnen exploitatie (Taskforce loonsomproblematiek)	-0,53
f. Taakuitbreidingen 2015 (bodemtaken) en 2016 (diversen)	0,75
g. Indexaties 2015 (0,3%) en 2017 (1,9%)	0,41
Deelnemersbijdragen 2017	**19,00**

Het overzicht laat zien dat:
1. de werkelijke loonsom van de overgekomen medewerkers bij de start van de organisatie € 0,92 miljoen hoger bleek te zijn dan de veronderstelde normatieve loonsom in het bedrijfsplan (a). Met de suppletie van € 0,92 miljoen is dit tekort bij aanvang opgelost;
2. de benodigde directe productiekosten zijn aangepast aan de werkelijke uitgaven door deze met € 0,11 miljoen te verlagen (b);
3. meerdere deelnemers extra taken hebben ondergebracht bij de ODH met een totaalvolume van € 0,75 miljoen (f);
4. het hanteren van de zogenaamde nullijn heeft geleid tot extra bezuinigingen van € 0,53 miljoen (c en e);
5. conform het bedrijfsplan een bedrag van € 1,25 miljoen is bezuinigd op de deelnemersbijdrage (d);
6. de totale indexatie inclusief 2017 neerkomt op een bedrag van € 0,41 miljoen, onder voorbehoud van vaststelling van de begroting 2017 (g). Hier staat een exogene lastenstijging in de periode 2013-2017 tegenover van € 0,94 miljoen (zie ook 4).

Resumerend: in vergelijking met het bedrijfsplan ODH 2011 is in de periode 2013-2017 sprake van een exogene lastenstijging van € 1,86 miljoen en een bezuinigingstaakstelling van € 1,25 miljoen, € totaal 3,11 miljoen. Deze extra lasten zijn voor een bedrag van € 0,97 miljoen gecompenseerd bij de begroting 2014 (€ 0,92 miljoen loonsom en € 0,05 miljoen indexatie). In de concept begroting 2017 is middels een indexatie een compensatie van € 0,36 miljoen opgenomen. Het resterende bedrag van € 1,78 miljoen is door ombuigingen binnen de exploitatie gevonden. Daartoe is de post personeel met € 0,90 miljoen verlaagd, de post opleidingskosten met € 0,31 miljoen, de post algemene personeelskosten met € 0,25 miljoen en de post onvoorzien met € 0,32 miljoen. De bezuiniging op de directe productiekosten alsmede de extra taken zijn individueel verwerkt in de desbetreffende deelnemersbijdrage.

Ook is vanaf 2016 de begroting gebaseerd op te leveren diensten en producten (output) en wordt de kwaliteit gemeten op grond van kritische productie indicatoren. Door het gebruiken van de zaaktypologie en de producten- en dienstencatalogus zijn de bedrijfsprocessen eenduidig ingericht. Met het hanteren van een harmoniseerde sanctiestrategie met inbegrip van geüniformeerde dwangsomgrondslagen, een uniform ingezette bestuurlijke strafbeschikking en gestandaardiseerde normen wordt invulling gegeven aan een zogenaamd ‘level playing field’. De ondersteuning van de productie en informatiestromen door automatisering is grotendeels uitgevoerd, maar behoeft nog een extra impuls en actualisering als gevolg van gewijzigde regelgeving bijvoorbeeld op het gebied van archivering.

In 2017 zullen voorbereidingen dienen te worden getroffen in relatie tot het voornemen van de regering om in 2018 de Omgevingswet in werking te laten treden. Aangezien dit traject nog aan een aantal onzekerheden onderhevig is, zal bij Najaarsnota 2016 of Voorjaarsnota 2017 worden aangegeven of de implementatie van de wet ook financiële ondersteuning behoeft.

Ook zal de samenwerking binnen Zuid-Holland maar ook op landelijk niveau tussen de Omgevingsdiensten verder vorm worden gegeven. In Haaglanden is zowel met de VRH als de GGD de ambitie om bij calamiteiten meer integraal te kunnen faciliteren. De uitvoering van het duurzaamheidsprogramma zal ook in 2017 plaatsvinden.

Gelet op de lastenstijging als gevolg van de afspraken tussen de sociale partners en om nu te komen tot een sluitende begroting is de deelnemersbijdrage ten opzichte van 2016 met 1,9% geïndexeerd. Met de deelnemers is afgesproken om aan de hand van nadere beschouwing zoals onder meer aangekondigd over het informatiebeleid en activeringsbeleid en het doorlichten van andere onderdelen van de begroting bij Voorjaarsnota 2017 te bezien in hoeverre ombuigingen het mogelijk maken alsnog tot een beperking van de stijging van de deelnemersbijdrage te komen. Opdracht is ombuigingen te benoemen die zoveel als verantwoord, onder de condities van de overeengekomen kwaliteit en kwantiteit aan producten en diensten, bijdragen aan een inperking van de effecten van de indexatie.

1.2 Leeswijzer

Hoofstuk 2 bevat de financiële begroting met een toelichting op de uitgangspunten. In hoofdstuk 3 is de inhoudelijke beschrijving van de doelstellingen en voornemens van de ODH per programma opgenomen. In dit hoofdstuk worden de drie W-vragen beantwoord, namelijk ‘Wat willen we bereiken?, ‘Wat gaan we daarvoor doen?” en ‘Wat mag het kosten?’.

In hoofdstuk 4 staan de verplichte paragrafen beschreven. In hoofdstuk 5 is het besluit van het Algemeen Bestuur opgenomen. De bijlagen staan in hoofdstuk 6.

2 Financiële begroting 2017-2020

2.1 Uitgangspunten

Voor het financieel kader voor de begroting 2017 wordt rekening gehouden met de kaderbrieven van de gemeenten en de provincie Zuid-Holland (PZH). De kaderbrief van de PZH is op 19 november 2015 ontvangen en de kaderbrief van de gemeenten op 10 december 2015. Omdat de eerstvolgende vergadering van het AB pas op 27 juni 2016 staat gepland maken de begrotingsuitgangspunten onderdeel uit van de begroting.

In de kaderbrief van de gemeenten in de regio Haaglanden wordt uitgegaan van een indexering van de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling van 0,3% ten opzichte van 2016. Dit percentage betreft een inschatting voor 2017 van 1,0% en een correctie voor oude jaren van twee maal -0,35%.Voorts is aangegeven dat het mogelijk is dat er een discrepantie ontstaat tussen de toegekende index van de gemeentelijke bijdrage en de werkelijke kostenontwikkeling van de begroting bijvoorbeeld veroorzaakt doordat er vorig jaar geen gebruik is gemaakt van de indexering van de gemeentelijke bijdrage. Bij de aanbieding van de begroting kunnen deze verschillen worden aangegeven met een voorstel hoe dit verschil kan worden opgelost.

Uitgangspunt voor de PZH is het coalitieakkoord waarin voor de eigen exploitatie een nullijn voor de komende jaren is afgesproken. Lastenverhogingen door bijvoorbeeld afspraken met de sociale partners over de loonsom zullen intern gecompenseerd worden met ombuigingen op andere exploitatie onderdelen. In Algemeen Bestuur is gevraagd na te gaan of een dergelijke benadering ook voor de ODH mogelijk is.

Daarover kan het volgende worden opgemerkt: de gewichten die kunnen worden toegekend aan de diverse onderdelen van de exploitatie laten tussen de PZH en de ODH significante verschillen zien. Zo maakt de loonsomcomponent bij ODH ca. 79% van de exploitatielasten uit. De exercitie van de Taskforce in 2014 heeft aangetoond dat ook op andere onderdelen sprake is van meerjarig verplichte uitgaven. De post onvoorzien is inmiddels in de afgelopen jaren teruggebracht van € 560.000 naar € 40.000. Grotere materiële posten als ICT en huisvesting zijn meerjarig verplicht en daarenboven is bij het aangaan de mogelijkheid voor prijsindexatie overeengekomen. De PZH heeft laten weten voor de huisvesting voor 2017, relatief bescheiden, gebruik te maken van deze mogelijkheid.

Het Algemeen Bestuur heeft voorts aangegeven aan de hand van een specifieke nota over de toekomst van het ICT-beleid een besluit te willen nemen over het activeringsbeleid.

Het volgen van het beleid van de afgelopen jaren om een nullijn te hanteren zal uiteindelijk leiden tot extra krimp op het personeel additioneel op de inmiddels 14% die sinds de oprichting in 2013 als taakstelling is meegegeven. Nu in 2017 de met de laatste terugbetaling van de initiële kosten bij de oprichting, de overgang naar een outputbegroting en de voornoemde efficiëntie korting is gerealiseerd, de budgetten voor bijvoorbeeld opleiding zijn teruggebracht van ca. 5 naar ca. 2% van de loonsom, ligt het in de rede het evenwicht tussen lasten en baten op niveau 2017 niet te wijzigen. Incidentele interne compensatie bijvoorbeeld door het eenmalig aanspreken van de Algemene reserve wordt vanwege de structurele doorwerking van de verhoging van de lasten niet werkbaar geacht.

De ODH heeft in 2016 geen indexering van de bijdrage doorgevoerd; voor de loonsom is de zogenaamde nullijn gehanteerd en voor de materiële kosten is een indexering van 1% doorgevoerd. De lastenverzwaring door het hanteren van de nullijn voor de personele component en de indexering van de materiële kosten is in 2016 opgevangen binnen de exploitatie via een ombuiging van € 0,526 miljoen (waarvan € 0,226 miljoen middels een incidentele onttrekking aan de Algemene reserve en het overige deel door een reallocatie van middelen). Ook in 2015 is voor de loonsom een nullijn gehanteerd. Voor de materiële kosten is een indexering van 1,27% doorgevoerd die eveneens binnen de exploitatie is opgevangen.

In de Macro Economische Verkenning van september 2015 wordt voor de begroting 2016 uitgegaan van een indexering van 0,9% en voor de begroting 2017 van 1%. Als uitgangspunt voor de begroting 2017 wordt voorgesteld de kaderbrief van de gezamenlijke gemeenten te volgen en dat betekent een indexering van de deelnemersbijdrage in vergelijking met 2015 van 1,9%.

Inmiddels is een akkoord afgesloten tussen de werkgevers en werknemers voor een nieuwe gemeentelijke cao. Ten opzichte van 2015 is een salarisverhoging afgesproken in 2017 van 3,4%. Hiervan wordt een deel

gedekt uit het loonruimteakkoord van 2015, waarin afspraken zijn gemaakt over besparingen op de pensioenregeling en over loonstijgingen van structureel 1,4% structureel in 2016. De salarisstijging ten opzichte van 2015 komt daarmee uit op 2%.

Omdat de dekkingsgraad van het ABP eind december 2015 niet voldoende was, is besloten de pensioenpremies per 1 april 2016 met 1% te verhogen, waarvan de werkgever 70% voor zijn rekening neemt. Deze premieopslag geldt in principe voor vijf jaar.

De indexering van looncomponent met 2%, de verhoging van de pensioenpremie en de indexering van de materiële kosten van 1% komen nagenoeg overeen met de indexering van de deelnemersbijdrage van 1,9%.

2.2 Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting bestaat uit een programmabegroting op programmaniveau. De uitwerking van de begrotingsuitgangspunten zijn hierin verwerkt.

Tabel 1 Programmabegroting

Programmabegroting (afronding in hondertallen)	2017	2018	2019	2020
1 Toetsing en Vergunningverlening	9.701.500	9.049.900	9.049.900	9.049.900
2 Toezicht en Handhaving	10.428.900	9.952.200	9.952.200	9.952.200
3 Specialismen en Advies	pm	pm	pm	pm
Totaal lasten	**20.130.400**	**19.002.100**	**19.002.100**	**19.002.100**
4 Bijdragen deelnemers	-19.002.100	-19.002.100	-19.002.100	-19.002.100
5 Additionele projecten	pm	pm	pm	pm
Totaal baten	**-19.002.100**	**-19.002.100**	**-19.002.100**	**-19.002.100**
Geraamd totaal van baten en lasten	**1.128.300**	**0**	**0**	**0**
6 Mutatie reserves				
Storting algemene reserve t.b.v. restitutie projectgelden	0	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. restitutie projectgelden	-689.300	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. dekking cao 2013-2015	0	0	0	0
Onttrekking algemene reserve a.g.v. resultaatbestemming	0	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. project ICT/DIV	0	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. dekking cao 2016	0	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. IKB	-439.000	0	0	0
Onttrekking reserve stadsgewest Haaglanden	0	0	0	0
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**-1.128.300**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**

De programma's zijn direct gerelateerd aan de uitvoerende afdeling met dezelfde benaming, Aan de uitvoering van het programma Specialismen en Advies wordt geen uitvoering gegeven.

De exploitatiekosten die niet rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de programma's zijn verdeeld op basis van de direct aan de programma's toe te rekenen fte's op begrotingsbasis. Op begrotingsbasis zijn 72,5 fte toegerekend aan het programma Toetsing en Vergunningverlening en 77,5 fte aan het programma Toezicht en Handhaving. De niet rechtstreeks toe te rekenen exploitatiekosten zijn toegerekend aan de programma's in de verhouding 46,7 : 53,3.

Een toelichting per programma is opgenomen in hoofdstuk 2.4.3. en 2.5.3.

De algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de deelnemersbijdragen. In tabel 2 is een overzicht van de deelnemersbijdragen over 2017 opgenomen.

Tabel 2 Overzicht deelnemersbijdragen

Deelnemers	Bijdrage 2016	Overdracht taken 2016	Taakstelling 2017	Indexering 2017 (1,9%)	Bijdrage 2017	Databank Flora en Fauna	Totaal
Delft	1.243.226		-114.093	22.981	1.152.113	4.363	1.156.476
Den Haag	5.596.379		0	106.786	5.703.165	7.272	5.710.437
Leidschendam-Voorburg	250.146		-22.956	4.624	231.814	3.333	235.147
Midden-Delfland	350.344	58.056	-32.151	6.853	383.102	1.515	384.617
Pijnacker-Nootdorp	690.806		-63.396	12.769	640.179	3.333	643.512
Rijswijk	399.645		-36.676	7.387	370.357	2.666	373.023
Wassenaar	279.417	39.056	-25.643	5.419	298.249	2.121	300.370
Westland	3.637.191		-333.792	67.233	3.370.632	5.454	3.376.086
Zoetermeer	860.043	167.903	-78.928	16.989	966.007	5.454	971.461
Provincie Zuid-Holland	5.934.646	349.039	-544.634	111.969	5.851.020	0	5.851.020
Totaal	**19.241.843**	**614.054**	**-1.252.269**	**363.010**	**18.966.638**	**35.511**	**19.002.149**

In 2017 is een onttrekking aan de Algemene reserve voorzien van € 689.300 ten behoeve van de teruggave van de projectkosten oprichting ODH over 2016 en een onttrekking van € 439.000 voor de dekking de salariskosten voortvloeiende uit de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) per 1 januari 2017.

3 Programmabegroting

3.1 Inleiding

De ODH voert een van te voren afgesproken takenpakket uit. Hierbij geldt dat de gemeenten en de provincie verantwoordelijk zijn voor de beleidsvorming. Zij doen dat aan de hand van landelijke kaders, landelijke regelgeving en aanwezige eigen beleidsruimte. De eigen beleidsruimte wordt ingevuld aan de hand van gemeentelijke en provinciale bestuurlijke ambities. Het totaal aan landelijke en eigen regelgeving wordt vertaald in een set vastgestelde beleidskaders. De uitvoering van deze beleidskaders wordt voor een deel belegd bij de omgevingsdienst Haaglanden.

3.2 Programma Toetsing en Vergunningverlening

3.2.1 Wat willen we bereiken?

De ODH voert voor het gebied van Haaglanden de milieutaken uit voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. De ODH is een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage te leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering in de regio.

Uitvoering van de taken geschiedt in 2017 voor het tweede jaar op basis van output, waarbij het werkpakket en de begroting hiervan wordt opgebouwd uit de te verrichten diensten en producten met bijbehorende productprijzen. Deze wijze van begroten sluit goed aan bij de zaakgerichte organisatie van de taakuitvoering binnen de ODH.

3.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Het programma Toetsing en Vergunningverlening Milieu (T&V) richt zich op de behandeling van meldingen, toetsingen, vergunningen en beschikkingen die volgen uit de taken die bij de ODH zijn neergelegd.

Een belangrijke pijler wordt gevormd door werkzaamheden gericht op inrichtingen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet milieubeheer (Wm). Verder betreft het de uitvoering van wettelijke taken (toetsing en beschikking) op het gebied van bodem, groen, grondwater, ontgronding, geluid, lucht en externe veiligheid, zowel als eigenstandige taken en als onderdeel van het Wm, Wabo of andere procedures. De taken op groen, grondwater en ontgrondingen voert de ODH uit voor het totale grondgebied van Zuid-Holland. Tot het programma T&V behoort ook het (geluid)beheer van gezoneerde industrieterreinen, het bijhouden van diverse milieudata (bodem, milieu) en het beoordelen van aanvragen aangaande Warmte Koude Opslag (WKO). Verder voert de ODH voor de provincie werkzaamheden uit ten behoeve van het bodemsaneringsprogramma (inclusief uitvoering nazorg en bodemconvenant) en de programmatische aanpak van externe veiligheid, alsmede voor een beperkt aantal gemeenten werkzaamheden ten behoeve van de programmatische sanering van geluidknelpunten.

Bundeling van alle meldingen, toetsingen en vergunningen c.q. beschikkingen komt voort uit de nauwe verwevenheid van de afzonderlijke (deel)procedures binnen de Wabo en in het licht van de ontwikkelingen in het omgevingsrecht. De ODH heeft algemene en specifieke kennis om de werkzaamheden eigenstandig uit te voeren. De kennis en expertise die voor de taakuitvoering beschikbaar is, kan door opdrachtgevers worden ingezet bij de vorming of uitvoering van hun beleidsprogramma's of ter ondersteuning van bijvoorbeeld planontwikkeling of Milieu effect rapportage (MER) procedures.
Hierbij kan gedacht worden aan:

- Meerjarige adviestaken op het gebied van Milieu en RO. Advisering over milieuaspecten in ruimtelijke plannen (structuurvisies, bestemmingsplannen en projectbesluiten) en duurzame gebiedsontwikkeling.
- Uitvoeren van diverse overige programmataken, zoals het programma luchtkwaliteit, het programma leren voor duurzaamheid, het programma databeheer etc.
- (Mogelijke) eenmalige adviesopdrachten of inzet van specifieke expertise op verzoek van één van de deelnemers op het gebied van o.a. milieubeheer, bodem, groen, geluid, luchtkwaliteit en externe veiligheid.
- Procescoördinatie, zoals de bevoegd gezag rol MER.

Per 1 januari 2017 wijzigen de Natuurbeschermingswet (Nb) en de Flora en faunawet (FF) en wordt de nieuwe Wet Natuurbescherming van kracht. Behalve een aantal inhoudelijke wijzigingen gaat deze verandering ook gepaard met een decentralisatie van de soortenbescherming FF (thans artikel 75) van het Rijk naar de Provincie. Met de nieuwe Wet Natuurbescherming wordt een aantal nu nog losse wetten op natuurbeschermingsgebied gebundeld. De impact van deze wetswijziging op de taakuitvoering door de ODH is bij het opstellen van de begroting 2017 nog niet bekend. Deze maakt dan ook (nog) geen onderdeel uit van de begroting 2017.

Het jaar 2017 is het (vooralsnog) laatste jaar van de voorbereiding op de Omgevingswet. In de begroting is voorzien in een bijdrage van de ODH in de voorbereiding op deze nieuwe wet. Ook voor de Omgevingswet geldt dat de impact op de taakuitvoering alsook de aard en omvang van de implementatie nu nog niet bekend is. In de begroting is derhalve voorzien in een bescheiden budget ten behoeve van deze voorbereiding.

3.2.3 Wat gaat dat kosten?

Toetsing en Vergunningverlening	2017	2018	2019	2020
1 Personeel	6.041.700	5.885.600	5.885.600	5.885.600
2 Indirecte kosten	283.500	283.500	283.500	283.500
3 Additionele projecten	0	0	0	0
4 Toerekening directie en bedrijfsvoering	3.239.000	2.880.800	2.880.800	2.880.800
Totaal lasten	**9.564.200**	**9.049.900**	**9.049.900**	**9.049.900**

1. Personeel

De post personeel betreft de salariskosten die rechtstreeks aan het programma Toetsing en Vergunningverlening zijn toegerekend.

2. Indirecte kosten

De indirecte kosten bestaan uit de kosten van het abonnement Databank Flora- en Fauna, publicatiekosten, kosten van onderzoek en kosten van bezwaar- en beroep.

3. Additionele projecten

De additionele projecten worden bij Voorjaarsnota of Najaarsnota bij geraamd. Vooralsnog zijn er voor 2017 geen opdrachten verstrekt.

4. Toerekening directie en bedrijfsvoering

De ondersteunende kosten (directie en bedrijfsvoering) worden via een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's Toetsing en Vergunningenverlening en Toezicht en Handhaving in de verhouding 46,7 : 53,3.

Voor een toelichting op de verdeling wordt verwezen naar 4.3.1.

Op basis van de verdeling is in het programma Toetsing en Vergunningverlening een bedrag van € 527.200 opgenomen bestaande uit de in 2017 terug te betalen projectkosten ODH over 2016 en een bedrag aan salariskosten Individueel Keuzebudget (IKB). Deze kosten worden gedekt door een onttrekking aan de Algemene reserve.

Ter bepaling van het werkvolume waarop de outputbegroting is gebaseerd dienen de lasten van het programma Toetsing en Vergunningverlening met een bedrag van € 527.200 te worden verlaagd. Na aftrek resteert een bedrag van € 9.037.000 (zie bijlage 6.2).

3.3 Programma Toezicht en Handhaving

3.3.1 Wat willen we bereiken?

Het programma Toezicht en Handhaving Milieu (T&H) richt zich op een adequaat toezicht, behandelen van overlastmeldingen en waar nodig handhavend optreden van inrichtingen, instellingen en personen die zich niet houden aan de wet- en regelgeving. Dit laatste conform de bestuurlijke vastgestelde sanctiestrategie. Het gaat daarbij om het toezicht (administratief en fysiek) en de handhaving op alle bij de ODH ondergebrachte regelgeving, zoals het toezicht op de wet Milieubeheer, bodemsanering, grondstromen, grondwateronttrekkingen en ontgrondingen.

3.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Voor het programma T&H geldt dat de werkzaamheden deels te plannen zijn en voor een kleiner deel afhankelijk zijn van klachten, incidenten of aanvragen. Dat betekent dat bij het toedelen van de capaciteit tussen verschillende taakvelden getracht is rekening te houden met een vaste inzet van capaciteit en een flexibele inzet.

In het Besluit omgevingsrecht is opgenomen dat het handhavingsbeleid van een gemeente gebaseerd moet zijn op een analyse van de problemen die zich naar het oordeel van het bestuursorgaan kunnen voordoen met betrekking tot de naleving. Ook dient het handhavingsbeleid inzicht te geven in de prioriteitenstelling met betrekking tot de uitvoering van de voorgenomen activiteiten. Omdat de taken worden uitgevoerd door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is een regionale probleemanalyse en prioriteitenstelling gemaakt, die door de gemeente is vastgesteld.
De probleemanalyse en prioriteitenstelling hebben tot doel een regionaal uitvoeringskader vast te leggen waarbij ook ruimte is voor lokale en landelijke prioriteiten. Met de probleemanalyse wordt dus een risico gerichte inzet van de beschikbare capaciteit gerealiseerd, waarbij het de bedoeling is dat dezelfde soort bedrijven in de hele regio onderworpen worden aan hetzelfde toezichtregime.
Daarnaast wordt de opgestelde startbrief beschouwd als uitgangspunt en input voor de prioriteiten.
De toegepaste risicomethodiek is gebaseerd op een weging van de volgende factoren:

- Feitelijk naleefgedrag
- De mogelijke effecten van potentiele en feitelijke overtredingen;
- Veiligheid, leefbaarheid, natuur- en milieuwaarden, financieel/economische schade en bestuurlijk imago.
- De kansen op overtredingen
- Klachten en signalen
- Landelijke prioriteiten.

Behoudens het risicogericht bezoeken van inrichtingen en werken, vindt ook projectmatig en thematisch toezicht plaats. Te denken valt aan ketentoezicht (asbest, grondstromen) of toezicht met een specifieke milieudoelstelling zoals ten aanzien van duurzaamheid of externe veiligheid. Onderdeel van dit programma is ook de behandeling van overlastmeldingen die verbonden zijn aan de bij de ODH ondergebrachte wettelijke taakuitvoering.

De deelname aan de crisisorganisatie van de opdracht gevende organisaties maakt deel uit van dit programma. Bij dit programma zijn diverse toezichttaken geclusterd vanuit de onderlinge verwevenheid en een verdere samensmelting van toezicht binnen het omgevingsrecht. De ODH is zo ingericht dat het de T&H-taken eigenstandig kan uitvoeren en dat de daarvoor benodigde kennis aanwezig is.

3.3.3 Wat gaat dat kosten?

Toezicht en Handhaving	2017	2018	2019	2020
1 Personeel	6.836.100	6.630.300	6.630.300	6.630.300
2 Indirecte kosten	37.800	37.800	37.800	37.800
3 Additionele projecten	0	0	0	0
4 Toerekening directie en bedrijfsvoering	3.692.300	3.284.100	3.284.100	3.284.100
Totaal lasten	**10.566.200**	**9.952.200**	**9.952.200**	**9.952.200**

1. Personeel

De post personeel betreft de salariskosten die rechtstreeks aan het programma Toezicht en Handhaving toegerekend.

2. Indirecte kosten

De indirecte kosten bestaan uit kosten van werkmateriaal, werkkleding- en schoeisel, kosten van onderzoek en kosten van bezwaar- en beroep .

3. Additionele projecten

De additionele projecten worden bij Voorjaarsnota of Najaarsnota bij geraamd. Vooralsnog zijn er voor 2017 geen opdrachten verstrekt.

4. Toerekening directie en bedrijfsvoering

De ondersteunende kosten (directie en bedrijfsvoering) worden via een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's Toetsing en Vergunningenverlening en Toezicht en Handhaving in de verhouding 46,7 : 53,3.

Voor een toelichting op de verdeling wordt verwezen naar 4.3.1.

Op basis van de verdeling is in het programma Toezicht en Handhaving een bedrag van € 601.100 opgenomen bestaande uit de in 2017 terug te betalen projectkosten ODH over 2016 en een bedrag aan salariskosten Individueel Keuzebudget (IKB). Deze kosten worden gedekt door een onttrekking aan de Algemene reserve.

Ter bepaling van het werkvolume waarop de outputbegroting is gebaseerd dienen de lasten van het programma Toezicht en Handhaving met een bedrag van € 601.100 te worden verlaagd. Na aftrek resteert een bedrag van € 9.965.100 (zie bijlage 6.3).

4 Paragrafen

In het Besluit Begroting en Verantwoording zijn zeven verplichte paragrafen opgenomen voor provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen. Deze zijn niet allemaal relevant voor de omgevingsdienst. Om die reden zijn de paragrafen lokale heffingen, grondbeleid en verbonden partijen niet opgenomen.

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële draagkracht van de ODH indien zich onvoorziene gebeurtenissen voordoen. Een sluitende (meerjaren)begroting zonder toereikende buffer betekent dat elke onvoorziene financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigingen om alsnog een (structureel) sluitende begroting te houden. In dat geval staat het beleid van de ODH ook direct onder druk. Daarom heeft de ODH voldoende weerstandscapaciteit nodig.

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de risico's, waarvoor geen specifieke maatregelen zijn getroffen enerzijds, en de capaciteit van middelen en mogelijkheden (weerstandscapaciteit) die de organisatie heeft om niet begrote kosten op te vangen anderzijds (BBV art. 11). Hoe groot die weerstandscapaciteit moet zijn, is afhankelijk van de risico's die de ODH op dat moment loopt. Hiertoe worden strategische risico's onderscheiden van de reguliere.

Reguliere risico's doen zich regelmatig voor en zijn over het algemeen goed meet- en beheersbaar. Voorbeelden van beheersmaatregelen zijn het afsluiten van verzekeringen, het vormen van voorzieningen, het creëren van bestemmingsreserves en het inrichten van de administratieve organisatie en interne controle.

Kenmerkend voor strategische risico's is dat er sprake is van niet of nauwelijks beïnvloedbare (externe) risico's. Meestal is de kans dat het risico zich voordoet klein, terwijl de financiële gevolgen groot kunnen zijn. Beide zijn moeilijk in te schatten. Dergelijke risico's kunnen samenhangen met rijksbrede bezuinigingen, onvoorziene loonstijgingen, productiviteitsverlies en veranderingen in de vraag. Om te voorkomen dat de ODH bij het voordoen van een niet afgedekt strategisch risico ingrijpende wijzigingen moet doorvoeren, dient de ODH weerstandscapaciteit te bezitten om tegenvallers te kunnen opvangen.

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit geeft het weerstandsvermogen aan.

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Voor de bepaling of de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de (gekwantificeerde) risico's af te dekken, wordt gebruik gemaakt van een tabel die landelijk[1] wordt gehanteerd. In deze tabel wordt een gradatie aangegeven van 'ruim onvoldoende' tot 'uitstekend'.

Tabel 3 Richtlijnen weerstandscapaciteit

Betekenis ratio	Ratio weerstandscapaciteit
Uitstekend	> 2,0
Ruim voldoende	1,4 < x > 2,0
Voldoende	1,0 < x > 1,4
Matig	0,8 < x > 1,0
Onvoldoende	0,6 < x > 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

Voor het bepalen van de kwantificeerbare risico's wordt eerst het financieel risico ingeschat om vervolgens via een weging (wat is de impact en hoe groot is de kans dat het risico zich voordoet) de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen.

[1] Dit is de meest gebruikte kwantitatieve waarderingsmethode die is ontwikkeld door Nederland Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

In de jaarrekening 2014 en begroting 2016 is voor de impact uitgegaan van een indeling in drie klassen (groot, medium en klein) en voor de kans dat het risico zich voordoet (waarschijnlijkheid) is uitgegaan van een indeling in vier klassen (zeer hoog, hoog, medium en laag).

Een nota Weerstandsvermogen en risicomanagement is in voorbereiding en wordt in 2016 ter vaststelling worden aangeboden[2]. De resultaten tot nu toe geven aanleiding om de weging van de risico's aan te passen. Voor zowel de impact (financiële bandbreedte) als voor de kans dat een risico zich voordoet (waarschijnlijkheid) wordt uitgegaan van een indeling in vijf klassen (zeer groot, groot, gemiddeld, klein en zeer klein).

Tabel 4 Weging risicoprofiel (financiële bandbreedte en waarschijnlijkheid)

Financiële bandbreedte (impact)	
1. Zeer klein	Financieel risico x < € 50.000
2. Klein	€ 50.000 < x > € 100.000
3. Gemiddeld	€ 100.000 < x > € 200.000
4. Groot	€ 200.000 < x > € 500.000
5. Zeer groot	x > € 500.000
Waarschijnlijkheid (kans)	
1. Zeer klein	1-20%
2. Klein	21-40%
3. Gemiddeld	41-60%
4. Groot	60-80%
5. Zeer groot	81-100%

Met behulp van een risicoscore worden de risico's gerangschikt en wordt inzichtelijk welke risico's het meest belangrijk zijn om te worden beheerst. De risicoscore wordt bepaald door de klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens onderstaande formule, waarbij de maximale score 25 is (5*5).

Op basis van het indelen van de risico's in bovenvermelde klassen wordt een risicomatrix opgesteld. De risicomatrix geeft een indicatie van de potentiële impact van het risico. Hieronder is de risicomatrix weergegeven die gebaseerd is op bovenvermelde risicoklassen. Hierbij geldt bij het intekenen van een risicoscore dat hoe hoger de risicoscore, hoe donkerder de kleur, hoe hoger de prioriteit voor aanpak van het risico is.

Tabel 5 Risicomatrix

.

		Impact				
		x < € 50.000	€ 50.000 < x > € 100.000	€ 100.000 < x > € 200.000	€ 200.000 < x > € 500.000	x > € 500.000
Kans	Zeer groot (81-100%)	5	10	15	20	25
	Groot (61-80%)	4	8	12	16	20
	Gemiddeld (41-60%)	3	6	9	12	15
	Klein (21-40%)	2	4	6	8	10
	Zeer klein (0-20%)	1	2	3	4	5

4.1.1 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van de ODH bestaat uit de algemene reserve en de post onvoorzien. Voorzieningen behoren niet tot de weerstandscapaciteit. Bij de vorming van de ODH is de gewenste weerstandscapaciteit bepaald op 5% van de omzet in 2017, hetgeen neerkomt op een bedrag van € 851.200. Als gevolg van taakoverdrachten wordt in 2017 een omzet verwacht van € 19.002.100. Dit betekent dat de weerstandscapaciteit op basis van de in het bedrijfsplan opgenomen percentage van 5%

[2] `De planning is erop gericht de nota Weerstandsvermogen te laten vaststellen in het Algemeen Bestuur van juni 2016.

zou moeten worden verhoogd naar afgerond € 905.100. De huidige weerstandscapaciteit bedraagt inclusief de post onvoorzien € 1.692.600.

Tabel 6 Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit	Stand 1-1-2017	Nog te muteren 2017	Restant capaciteit
Algemene Reserve	2.780.785	-1.128.262	1.652.523
Onvoorzien (structureel)	40.100	0	40.100
Totaal weerstandscapaciteit	**2.820.885**	**-1.128.262**	**1.692.623**

4.1.2 Risicoanalyse

In 2014 is een risicoanalyse uitgevoerd op basis waarvan een risicoprofiel voor de ODH is opgesteld. De analyse is uitgevoerd op basis van de volgende risico's

1. Deelnemersrisico's;
2. Bedrijfsvoeringrisico's en
3. Technische risico's.

Met betrekking tot het deelnemersrisico zijn de volgende risico's benoemd:

1. Risico van uittreding van een deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling met als gevolg tijdelijke lasten. De grootte daarvan is afhankelijk van de deelnemer en varieert tussen de € 0,3 en € 6,0 miljoen en het risicoprofiel is zeer klein;
2. Het tijdens een boekjaar niet overeenkomen van vraag en aanbod van producten en diensten, waardoor er geen dekking is van de verplichte lasten in de begroting. Om de afspraken met de opdrachtgevers na te kunnen komen, is er een mogelijkheid dat op zeer korte termijn personele capaciteit moet worden toegevoegd aan de eigen bezetting. Voorts is bij de behandeling van de uitkomsten van de Taskforce er op gewezen dat extra krimp en mede daardoor verlies aan productiecapaciteit niet wordt uitgesloten. Hierbij is aangegeven dat in die situatie een beroep op het weerstandsvermogen kan worden gedaan. Voor de omvang ervan is een bandbreedte van 10% van het personele budget gehanteerd hetgeen overeenkomt met een bedrag van € 1,5 miljoen, met een risicoprofiel van zeer klein;
3. Het achterblijven van de opgelegde krimptaakstelling in kwantiteit of kwaliteit (mobiliteit op de verkeerde plekken). Voor de omvang is uitgegaan van maximaal 6 fte zijnde een bedrag van afgerond € 0,4 miljoen met een risicoprofiel gemiddeld.

Met betrekking tot het bedrijfsvoeringrisico zijn de volgende risico's benoemd:

1. Aansprakelijkheid voor het handelen door de ODH waar geen dekking mogelijk is vanuit de afgesloten aansprakelijkheidsverzekering of direct eenduidig herleidbaar is naar een van de deelnemers. De omvang is ingeschat op maximaal € 0,5 miljoen met een risicoprofiel gemiddeld;
2. Uitval van productie door bijzondere omstandigheden. Een hoger ziekteverzuim dan genormeerd en het daaruit voortvloeiende productiviteitsverlies kan extra inhuur tot gevolg hebben. De omvang is maximaal ingeschat op 10% productieverlies hetgeen overeenkomt met ca. 15 fte zijnde een bedrag van € 1,1 miljoen; het risicoprofiel is gemiddeld;
3. Om te kunnen voldoen aan de aanpassing van Archiefregeling ter uitvoering van de Archiefwet heeft de VNG een zogenaamde metadata model vastgesteld om te komen tot uniformering van de wijze van archivering. Na overleg met de archiefzorgdragers, de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling ODH zal voornoemd model ook bij ODH worden ingevoerd. Aangezien bij de overdracht van het beheer van de archieven een dergelijke model niet was vastgesteld is in overleg met de deelnemers een 'eigen' metadatering gehanteerd. De transitie naar het uniforme metadata model VNG is in 2016 ter hand genomen. Echter, ook al omdat nog niet alle deelnemers de relevante archief onderdelen digitaal beschikbaar hebben gesteld, kan de transitie ook in 2017, voor onverwachte uitgaven zorgen. Het kwantificeren van dit risico is vooralsnog achterwege gelaten maar zal indien relevant bij de Najaarsnota 2016 of Voorjaarsnota 2017 worden toegevoegd;
4. In het jaar 2017 zullen voorbereidingen worden getroffen om de implementatie van de Omgevingswet goed te laten plaatsvinden. Daarvoor kunnen extra uitgaven nodig zijn, bijvoorbeeld in de vorm van frictiekosten voor personeel doordat bepaalde werkzaamheden in volume afnemen en andere werkzaamheden additioneel zullen worden uitgevoerd. Omdat de vormgeving van de regelgeving nog niet zodanig is dat nu al uitsluitsel kan worden gegeven over de mogelijke consequenties is hier nu nog geen risico voor opgenomen, maar zal indien relevant bij de Najaarsnota 2016 of Voorjaarsnota 2017 worden toegevoegd;

5. Met betrekking tot de invoering van de vennootschapsbelastingplicht (vpb) voor overheidsondernemingen per 1 januari 2016 is een inventarisatie gehouden van de activiteiten die de ODH uitvoert. Uit deze inventarisatie blijkt dat nagenoeg alle activiteiten van de ODH als expliciete overheidstaak zijn aan te merken waarbij de ODH niet in concurrentie staat met andere partijen. Voor een beperkt aantal adviestaken wordt nu onderzocht (in samenwerking met de omgevingsdiensten in Zuid-Holland) wat de consequenties daarvan in financiële zin zijn. Voor zover relevant lijkt de invoering van de vennootschapsplicht voor de ODH geen of slechts zeer beperkte budgettaire consequenties te hebben.

Met betrekking tot het technisch risico zijn de volgende risico's benoemd:
1. Uitval van hard- en softwaresystemen. Om snel weer te kunnen herinvesteren om naar de optimale situatie te komen, dient rekening te worden gehouden met zowel het investeren in een nieuwe serverruimte, in nieuwe verdeelruimten (switches), bekabeling en servers en andere apparatuur, bijvoorbeeld voor een noodstroomvoorziening. Daarnaast kan een herinvestering aan apparatuur op de werkplek nodig zijn. Indien door een calamiteit de in gebruik zijnde applicaties de bedrijfsprocessen niet meer ondersteunen, moeten nieuwe applicaties worden aangeschaft en geïmplementeerd. Tot op heden is een bedrag van € 1,6 miljoen voor ICT geactiveerd. Daarenboven is er externe ondersteuning nodig om de hardware opnieuw te installeren en nieuwe of gewijzigde applicaties te implementeren. Hiervoor is naar verwachting zeker een bedrag van € 0,2 miljoen nodig. Het verlies aan productiecapaciteit is ingeschat op € 0,2 miljoen. In totaal is het risico ingeschat op € 2,0 miljoen met een risicoprofiel zeer klein.
2. Het buiten gebruik zijn van de huisvesting. Bij een calamiteit waarbij de huisvesting verloren gaat, zal een directe investering in alternatieve huisvesting nodig zijn. Uitgegaan wordt van een periode van een jaar. De huur zal voor circa 200 fte circa € 0,7 miljoen bedragen. Daarnaast zal een werkplek investering nodig zijn van € 3.500 per fte wat eveneens neerkomt op een bedrag van € 0,7 miljoen. Het totale risico is ingeschat op € 1,4 miljoen met een risicoprofiel zeer klein.

4.1.3 Beheersmaatregelen

Doel van de ODH is te komen tot een dienst die in staat is doelmatig en doelgericht de huidige en toekomstige VTH taken uit te voeren en integrale adviezen uit te brengen over ontwikkeling en behoud van een duurzame leefomgeving. Het streven is er op gericht deze kennis binnen de dienst beschikbaar te hebben. Incidenteel gevraagde kennis kan 'van de markt' worden betrokken. De strategische personeelsplanning wordt daarop afgestemd. Doel is een relatief grote harde kern met veel kennis en daaromheen een flexibele schil om incidentele vragen en fluctuaties in de vraag van regulier werk op te kunnen vangen.

Voor zover de dienst aansprakelijk wordt gesteld voor enige vorm van schade is een verzekering afgesloten. Er bestaat de mogelijkheid dat er gedeeltelijke dekking zal zijn. Een inschatting te maken van een orde van grootte is ondoenlijk omdat de diversiteit van mogelijke aansprakelijkheidsstellingen groot is. Omdat voor grote bedragen er naar verwachting een afwijkend proces zal worden gelopen, wordt in dit kader een bedrag van € 0,5 miljoen in relatie tot het weerstandsvermogen benoemd.

Het verzuimbeleid en de toepassing daarvan binnen de ODH heeft in 2015 nadrukkelijk de aandacht gekregen o.a. door middel van opleidingen. Langdurige ziektegevallen worden met regelmaat met de leidinggevenden besproken in het Sociaal Medisch Team (SMT) met als doel een zo snel mogelijke re-integratie.

Ten aanzien van de hardware is door middel van het realiseren van uitwijkmogelijkheden als mede het optimaliseren van de condities in de primaire werksituatie het afgelopen jaar geïnvesteerd in het beperken van de risico's. Bij een calamiteit zullen deze voorzieningen er voor zorgdragen dat zowel het bedrijfsproces als de beschikbaarheid van gegevens niet voor lange tijd ontregeld zijn en er geen data verloren gaan.

Tabel 7 Risicoprofiel

Soort risico	Omschrijving risico	Effect	Impact	Kans	Risico-score	Beheersmaatregel	Bandbreedte financieel risico	Benodigde weerstands-capaciteit
Deelnemersrisico's	Uittreding gemeenschappelijke regeling	Schaalnadeel	Zeer groot	Zeer klein	5	-	€ 0,3 en € 6,0 miljoen	315.000
	Verschil vraag en aanbod producten en diensten	Schaalnadeel	Zeer groot	Zeer klein	5	Flexibele schil (nog te vormen)	10 % van P-budget is € 1,5 miljoen	150.000
	Achterblijven opgelegde krimptaakstelling	Schaalnadeel	Groot	Gemiddeld	12	-	6 fte, € 0,4 miljoen	160.000
Bedrijfsvoeringsrisico's	Aansprakelijkheid handelen ODH	Exploitatieverlies	Groot	Gemiddeld	12	Aansprakelijkheids-verzekering	Maximaal € 0,5 miljoen	200.000
	Uitval bijzondere omstandigheden	Exploitatieverlies	Zeer groot	Gemiddeld	15	Verzuimbeleid	15 fte, € 1,1 miljoen	550.000
	Transitie uniform metadatering model	Exploitatieverlies	-	-	-	-	-	pm
	Implementatie Omgevingswet	Exploitatieverlies	-	-	-	-	-	pm
	Vennootschapsbelastingplicht	Exploitatieverlies	-	-	-	-	-	pm
Technische risico's	Uitval van hard- en softwaresystemen	Exploitatieverlies	Zeer groot	Zeer klein	5	Noodstroomvoorziening en uitwijk	€ 2,0 miljoen	200.000
	Het buiten gebruik zijn van de huisvesting	Exploitatieverlies	Zeer groot	Zeer klein	5	-	€ 1,4 miljoen	140.000
Totaal kwantificeerbare risico's								**1.715.000**

4.1.4 Ratio

Uit het risicoprofiel blijkt een kwantificeerbaar risico van € 1.715.000. De weerstandscapaciteit bedraagt € 1.692.600.

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit wordt weergegeven in een ratio. Deze bedraagt € 1.692.600 / € 1.715.000 = 0,99.

Het weerstandsvermogen wordt daarmee als ‘matig’ beoordeeld.

4.1.5 Kengetallen weerstandsvermogen en risicobeheer

Tabel 8 Kengetallen weerstandsvermogen en risicobeheer

Kengetallen	Verloop van de kengetallen		
	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Netto schuldquote	-0,14	-0,15	-0,13
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-0,14	-0,15	-0,13
Solvabiliteitsratio	0,21	0,20	0,17
Structurele exploitatieruimte	0,06	0,02	0,00

De netto schuldquote geeft de verhouding weer van de vlottende activa minus de vlottende passiva ten opzichte van het saldo van de baten. Het resultaat laat zien dat de ODH over meer vlottende activa beschikte dan vlottende passiva.

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding weer van het eigen vermogen ten opzichte van de totale passiva en geeft aan in welke mate de ODH het eigen vermogen kan inzetten voor de dekking van de schulden (in hoeverre is de ODH in staat aan haar financiële verplichtingen te voldoen).

De structurele exploitatieruimte geeft de verhouding weer van de structurele lasten en baten ten opzichte van het saldo van de baten. De exploitatieruimte over 2015 en 2016 is benut om de restitutie van de projectgelden oprichting ODH te dekken; vanaf 2017 is er geen structurele exploitatieruimte meer.

4.2 Financiering

Volgens de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), is elke gemeenschappelijke regeling verplicht om een financieringsparagraaf in haar begroting en jaarrekening op te nemen. Daarin worden de ontwikkelingen aangegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de rente-risiconorm, de verwachte toe- of afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van treasury. Deze paragraaf Financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

4.2.1 Kasgeldlimiet en de renterisiconorm

De kasgeldlimiet geeft aan in welke mate in de financiering van investeringen mag worden voorzien in de vorm van kortlopende middelen. Volgens de Wet FIDO bedraagt de kasgeldlimiet 8,2% van het totaal van de (primitieve) begroting en dat is voor 2017 € 1,651 miljoen.

Er is een treasurystatuut opgesteld voor de omgang met liquide middelen. Hiervoor is met de Bank Nederlandse Gemeenten een overeenkomst gesloten. Er wordt alleen geleend voor kapitaaluitgaven die de reguliere bedrijfsvoering betreffen, dit zullen naar het huidige beeld met name ICT-investeringen zijn. In het treasurystatuut is tevens aangegeven dat voor financieringsdoeleinden het gebruik van derivaten niet is toegestaan.

4.2.2 Schatkistbankieren

Met ingang van 16 december 2013 is de wet Schatkistbankieren voor decentrale overheden in werking getreden. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Iedere euro die decentrale overheden aanhouden in de schatkist, vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk.

4.3 Bedrijfsvoering

De afdeling Bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de milieuprogramma's. Het welslagen van deze programma's is mede afhankelijk van de doelmatigheid, transparantie en kwaliteit van de bedrijfsvoering. De externe dienstverlening is gebaat bij een goede interne bedrijfsvoering. De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de realisatie van de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

4.3.1 Wat gaat dat kosten?

Directie en Bedrijfsvoering	2017	2018	2019	2020
1 Personeel	3.353.800	3.276.700	3.276.700	3.276.700
2 Kapitaallasten	479.900	479.900	479.900	479.900
3 Indirecte kosten	3.057.500	2.368.200	2.368.200	2.368.200
4 Additionele projecten	0	0	0	0
5 Onvoorzien	40.100	40.100	40.100	40.100
Totaal lasten (doorbelasting naar programma's)	**6.931.300**	**6.164.900**	**6.164.900**	**6.164.900**

De ondersteunende kosten (directie en bedrijfsvoering) worden via een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's Toetsing en Vergunningenverlening en Toezicht en Handhaving in de verhouding 46,7 : 53,3.

Het betreft de volgende posten:

• Kosten van personeel – salarissen	€	2.100.500
• Kosten van personeel – salarissen IKB	€	439.000
• Kosten van personeel – inhuur derden	€	134.300
• Kosten van personeel – opleidingskosten	€	343.500
• Kosten van personeel – algemene personeelskosten	€	341.600
• Kapitaallasten	€	479.900
• Indirecte kosten (huisvesting, ICT, wagenpark en diverse bedrijfskosten)	€	2.363.100
• Indirecte kosten (restitutie projectgelden oprichting ODH 2016	€	689.300
• Onvoorzien	€	40.100
Totaal	€	6.931.300

Op basis van de verdeelsleutel is een bedrag van € 3.239.000 toegerekend aan het programma Toetsing en Vergunningverlening en een bedrag van € 3.692.300 aan het programma Toezicht en Handhaving.

4.3.2 Organisatie

2016 is het jaar waarin de ODH de laatste stappen in het bereiken van de in het bedrijfsplan afgesproken efficiencyslag heeft gezet. De formatie is in de periode 2013-2017 afgebouwd met 13 formatieplaatsen terwijl tegelijkertijd extra taken door de deelnemers zijn ingebracht. Daar is de uitwerking van het resultaat van de organisatie evaluatie in 2016 nog op van invloed. De aanbevelingen van deze evaluatie zijn in 2015 beschikbaar gekomen en zullen in 2016 verder uitgewerkt worden en een basis vormen voor de doorontwikkeling van de organisatie. In 2017 zal dit verder worden uitgerold en bestendigd.

4.3.3 Personeel

Kwaliteit van producten en dienstverlening staat centraal in de doorontwikkeling van de organisatie. Daarbij is het behoud van kennis en expertise ook in het kader van de vergrijzing een belangrijk aandachtspunt. In dit kader is 2016 de regeling 'Generatiepact' ingevoerd. Verder vraagt de komst van de Omgevingswet aandacht om te investeren in kennis en kunde van het personeel om aan de toekomstige specifieke behoeftes van de deelnemer te kunnen voldoen. Door inzet van strategische personeelsplanning en kennismanagement worden concrete mogelijkheden ingezet onder andere door scholingsmogelijkheden, seniorenbeleid en stagemogelijkheden.

Tabel 9 Formatieoverzicht

Formatie	Bedrijfsplan	Taakstelling/ uitbreiding	2017
Primair proces	157,0	-5,0	152,0
Ondersteuning	49,0	-8,0	41,0
Totaal	**206,0**	**-13,0**	**193,0**
Formatie	**206,0**	**-13,0**	**193,0**
Overheveling stadsgewest Haaglanden	0,0	0,0	0,0
Overheveling bodemtaken Delft en PZH	0,0	1,6	1,6
Overheveling bodemtaken Zoetermeer	0,0	2,3	2,3
Overheveling bodemtaken Wassenaar	0,0	0,6	0,6
Overheveling extra toezicht Midden Delfland	0,0	0,8	0,8
Overheveling taken PZH	0,0	4,9	4,9
Totaal	**206,0**	**-2,9**	**203,1**
Bezetting per 31-12-2015			190,5
Vacatureruimte			12,6

4.3.4 Financiën

Het werken met een outputbegroting gaat zijn tweede jaar in en de ervaringen van 2016 worden meegenomen.

4.3.5 Informatisering en automatisering

Op het gebied van de inrichting van het ICT landschap met zijn doelarchitectuur en de aansluiting op de bestaande landelijke systemen zullen in 2016 de laatste stappen gezet zijn. De ODH zal dan vorm gegeven zijn zoals het bedoeld was onder medeneming van alle laatste ontwikkelingen. Ondertussen gaan de ontwikkelingen door. Er is namelijk geen werkterrein waar de ontwikkelingen zo snel gaan als op het gebied van ICT. Hierbij zijn er aan de hardware kant in 2015 grote stappen gezet (server ruimte, redundante bekabeling back-up, uitwijk e.a.) om de bestaande risico's te reduceren. Ook de DIV organisatie is doorontwikkeld van ouderwetse post- en reprokamer tot moderne documentatie informatie voorziening waarin de digitale informatievoorziening van de dienst wordt gerealiseerd.

4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf dient inzicht te worden gegeven in de realisatie van het beleid ten aanzien van het onderhoud van kapitaal goederen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties ten opzichte van de begroting. Het gaat hierbij tevens om het verlangde onderhoudsniveau, de (lange termijn) onderhoudsplanning voor alle belangrijke activa en het voorzieningen beleid ter zake.

De kapitaalgoederen van de omgevingsdienst betreffen de inventaris en ICT. De aanschaf van kapitaalgoederen vindt gefaseerd plaats en er wordt afgeschreven per afzonderlijk component.
De afschrijving start in het jaar na aanschaf. In tabel 10 is een overzicht van de materiele vaste activa opgenomen; tabel 11 geeft het verloop van de kapitaallasten weer (stand ultimo 2015).

omgevingsdienst HAAGLANDEN

Tabel 10 Overzicht vaste activa

Omschrijving activa	ICT	Huisvesting	Totaal
Boekwaarde 1-1-2017	**513.376**	**76.350**	**589.726**
Investeringen 2017	0	0	0
Afschrijving 2017	301.317	10.504	311.821
Boekwaarde 1-1-2018	**212.059**	**65.846**	**277.905**
Investeringen 2018	0	0	0
Afschrijving 2018	184.595	10.504	195.099
Boekwaarde 1-1-2019	**27.464**	**55.342**	**82.806**
Investeringen 2019	0	0	0
Afschrijving 2019	15.696	10.504	26.200
Boekwaarde 1-1-2020	**11.768**	**44.838**	**56.606**
Investeringen 2020	0	0	0
Afschrijving 2020	11.768	10.504	22.272
Boekwaarde 1-1-2021	**0**	**34.334**	**34.334**

Tabel 11 Overzicht verloop kapitaallasten

Omschrijving activa	2017	2018	2019	2020
Totaal kapitaallasten	479.900	479.900	479.900	479.900
Afschrijving	311.821	195.099	26.200	22.272
Ruimte voor rente en afschrijving herinvesteringen	**168.079**	**284.801**	**453.700**	**457.628**

5 Besluit Algemeen Bestuur

Het Algemeen Bestuur van de omgevingsdienst Haaglanden;

Gelezen het voorstel van de Dagelijks Bestuur van 10 maart 2016;

Gelezen de toezending van de ontwerpbegroting aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten van Zuid-Holland, acht weken voor de vaststelling in het Algemeen Bestuur;

BESLUIT:

1. De begroting van lasten en baten op programma's voor het jaar 2017 vast te stellen;
2. De meerjarenbegroting van de jaren 2018 – 2020 voor kennisgeving aan te nemen;
3. De bevoorschotting conform tabel 2 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur op 27 juni 2016.

De secretaris, De voorzitter,

Ir. L.P. Klaassen H.H.V. Horlings

6 Bijlagen

6.1 Exploitatiebegroting

Tabel 12 Exploitatiebegroting

Kostensoort	2017	2018	2019	2020
1 Personeel	16.236.700	15.797.700	15.797.700	15.797.700
2 Kapitaallasten	479.900	479.900	479.900	479.900
3 Indirecte kosten	3.373.700	2.684.400	2.684.400	2.684.400
4 Additionele projecten	0	0	0	0
5 Onvoorzien	40.100	40.100	40.100	40.100
Totaal lasten	**20.130.400**	**19.002.100**	**19.002.100**	**19.002.100**
6 Bijdragen deelnemers	-19.002.100	-19.002.100	-19.002.100	-19.002.100
7 Additionele projecten				
Totaal baten	**-19.002.100**	**-19.002.100**	**-19.002.100**	**-19.002.100**
Geraamd totaal van baten en lasten	**1.128.300**	**0**	**0**	**0**
8 Mutatie reserves				
Storting	0	0	0	0
Onttrekking	-1.128.300	0	0	0
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**-1.128.300**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**

Lasten

1. Personeel

De post personeel bestaat uit de salariskosten van het eigen personeel, de inhuur van derden, opleidingskosten en algemene personeelskosten. De inhuur en inkoop diensten t.b.v. ICT (o.a. servicedesk) is ondergebracht bij de post indirecte kosten.

De gevolgen van de nieuwe gemeentelijke cao, zoals die per 1 januari 2016 van kracht is geworden, alsmede de gevolgen van de invoering van het Individueel Keuzebudget (IKB) per 1 januari 2017 zijn in de salariskosten verwerkt.

De opleidingskosten bedragen 2,3% van de salariskosten. De algemene personeelskosten bestaan uit o.a. de kosten voor woon-werkverkeer, overwerk, wachtdienstvergoedingen, kosten BHV, kosten arbodienst, kosten personeelsvereniging en kosten ondernemingsraad.

• Salariskosten exclusief IKB	€	15.046.400
• Salariskosten IKB	€	439.000
• Opleidingskosten: 2,3% van € 14.915.900	€	343.500
• Algemene personeelskosten	€	407.800
Totaal personeel	€	16.236.700

2. Kapitaallasten

Voor de kapitaallasten van de investeringen wordt uitgegaan van een structureel bedrag van € 479.900. Daarbij is uitgegaan dat de in het verleden gedane investeringen na afloop van de afschrijvingstermijn voor een gelijk bedrag worden geherinvesteerd.

Het Algemeen Bestuur heeft aangegeven aan de hand van een specifieke nota over de toekomst van het ICT-beleid een besluit te willen nemen over het activeringsbeleid.

3. Indirecte kosten

De indirecte kosten bestaan uit huisvestingskosten, kosten van ICT, kosten wagenpark en kosten van dienstreizen, accountantskosten en overige (bedrijfs)kosten (zoals kosten van verzekeringen, werkkleding en –schoeisel, kosten salarisadministratie, abonnementen en kantoorbehoeften, representatie etc.). De inhuur en inkoop diensten t.b.v. ICT (o.a. servicedesk) is met ingang van 2017 ondergebracht bij de post indirecte kosten in plaats van de personeelskosten.

Daarnaast is een bedrag opgenomen van € 689.300 zijnde de restitutie projectgelden oprichting ODH over 2016.

• Huisvestingskosten	€	674.100
• Kosten ICT	€	1.288.000
• Kosten wagenpark	€	118.200
• Accountantskosten en diverse (bedrijfs)kosten	€	604.100
• Restitutie projectgelden oprichting ODH 2016	€	689.300
Totaal Indirecte kosten	€	3.373.700

4. Additionele projecten

De additionele projecten worden bij Voorjaarsnota of Najaarsnota bij geraamd. Vooralsnog zijn er voor 2017 geen opdrachten verstrekt.

5. Onvoorzien

Deze post is opgenomen omdat het goed wordt geacht dat de dienst een klein werkkapitaal heeft om naar eigen inzicht kleine investeringen te doen en niet voor elke bedrag alle deelnemers langs hoeft.

Baten

6. Algemene dekkingsmiddelen

In tabel 2 is een overzicht opgenomen van de voorschotbijdragen 2017.

Mutatie reserves

7. Mutaties reserves

In 2017 worden de projectkosten oprichting ODH 2016 van € 689.300 gerestitueerd aan de deelnemers. Voor de dekking wordt een eenzelfde bedrag uit de Algemene reserve onttrokken.

Daarnaast is een onttrekking uit de Algemene reserve opgenomen van € 439.000 als dekking voor de financiële gevolgen van de invoering van het Individueel Keuzebudget (IKB) per 1 januari 2017. Bij resultaatbestemming jaarrekening 2015 is hiervoor een bedrag van € 439.000 gereserveerd. In tabel 13 is een overzicht weergegeven van het verloop van de reserves en voorzieningen.

omgevingsdienst HAAGLANDEN

Tabel 13 Overzicht reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen	Algemene reserve	Bestemmingsreserve stadsgewest Haaglanden	Voorziening verlofrechten latende organisatie	Totaal
Stand 1-1-2017	**2.780.785**	**0**	**65.894**	**2.846.679**
Storting 2017	0	0	0	0
Onttrekking 2017	1.128.262	0	65.894	1.194.156
Stand 1-1-2018	**1.652.523**	**0**	**0**	**1.652.523**
Storting 2018	0	0	0	0
Onttrekking 2018	0	0	0	0
Stand 1-1-2019	**1.652.523**	**0**	**0**	**1.652.523**
Storting 2019	0	0	0	0
Onttrekking 2019	0	0	0	0
Stand 1-1-2020	**1.652.523**	**0**	**0**	**1.652.523**

6.2 Outputbegroting T&V

Product	Kengetal	Prijs	Aantal	Prijs x aantal
Milieu-inrichtingen	-			
Oprichtingsvergunning niet-complex	60	5.220	16	83.520
Oprichtingvergunning complex	175	16.950	2	33.900
Revisievergunning niet-complex	45	3.950	4	15.800
Revisievergunning complex	450	48.320	2	96.640
Veranderingsvergunning niet-complex	45	3.950	13	51.350
Veranderingsvergunning complex	150	14.540	1	14.540
Milieuneutrale veranderingsvergunning	45	3.860	15	57.900
Omgevingsvergunning BRIKS	45	3.900	2	7.800
Regie BRIKS		in uren/euro		30.720
Intrekkingsbesluit Wm	24	2.120	2	4.240
Geactualiseerde vergunning	45	3.950	1	3.950
Actualisatietoets vergunningen niet-complex	8	680	18	12.240
Actualisatietoets vergunningen complex	16	1.550	15	23.250
Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (Wm)	24	2.050	9	18.450
Behandeling melding activiteitenbesluit	12	1.020	473	482.460
Behandeling melding indirecte lozing/Blbi	14	1.240	106	131.440
Maatwerkvoorschrift Wm / indirecte lozing	34	3.100	130	403.000
Besluit verplichting Activiteitenbesluit	8	750	2	1.500
Behandeling sloopmelding	24	2.050	5	10.250
Behandeling kennisgeving mobiele puinbreker	8	680	15	10.200
Vuurwerkontbrandingstoestemming	40	4.280	20	85.600
Behandeling vuurwerk melding	16	1.650	51	84.150
Toetsing en advies Wm	12	1.070	255	272.850
Beleidsadvies milieu	24	2.550	0	0
Vooroverleg Wm	100	8.850	29	256.650
Beheer milieu-informatie inrichtingen		in uren/euro		0
Administratieve handhaving Wm	8	840	0	0
Bodembescherming en -kwaliteit	-			
Beschikking bodemsanering	20	1.770	190	336.300
Behandeling melding wijziging saneringsplan	10	860	17	14.620
Behandeling BUS-melding	10	850	180	153.000
Behandeling melding Besluit bodemkwaliteit	4	320	414	132.480
Toetsing bodem	8	700	1.191	833.700
Coördinatie bodemsanering		in uren/euro		45.740
Advies bodem	8	710	403	286.130
Informatie-ontsluiting bodem				122.390
Vergunning ontgronding niet-complex	75	6.580	8	52.640
Vergunning ontgronding complex	125	0	0	0
Toetsing ontgronding (vrijstelling/advies)	18	1.580	15	23.700
Vergunning grondwateronttrekking en -opslag	70	7.080	35	247.800
Omgevingsvergunning beperkte milieutoets bodemenergie	150	14.830	1	14.830
Behandeling melding Blbi-bodemenergie	16	1.430	9	12.870
Maatwerkvoorschrift Blbi-bodemenergie	20	1.800	1	1.800
Advies WKO	16	1.620	29	46.980
Toetsing WKO	16	1.580	6	9.480
Informatie-ontsluiting Landelijk grondwaterregister		in uren/euro		99.200
Ontheffing PMV	24	2.390	75	179.250
Melding PMV	10	980	60	58.800
Toetsing PMV Wabo	16	1.580	50	79.000
Beleidsadvies milieu/ontgronding/Pmv	40	4.240	0	0
Vooroverleg water/ontgronding/Pmv	25	2.310	45	103.950
Vooroverleg bodem	60	5.470	37	202.390
Administratieve handhaving Wbb	6	630	2	1.260
Implementatie regelgeving/beleid Bodem		in uren/euro		7.520
Implementatie regelgeving/beleid Ontgronding/(grond)water/PMV		in uren/euro		5.090
Natuurbescherming	-			
Ontheffing Ffw niet-complex	40	4.160	15	62.400
Ontheffing Ffw complex	70	7.290	5	36.450

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Product	Kengetal	Prijs	Aantal	Prijs x aantal
Aanwijzing Ffw	70	7.240	2	14.480
Toetsing Ffw	24	2.490	5	12.450
Vergunningen Nbw niet-complex	40	4.130	70	289.100
Vergunningen Nbw complex	80	8.580	2	17.160
Melding Nbw (PAS)	2	210	70	14.700
VVGB Nbw	32	3.370	50	168.500
Bestuurlijk oordeel NBW	32	3.340	15	50.100
Toetsing Natuurbescherming	24	2.510	75	188.250
Toetsing onderzoek Natuurbescherming	24	2.500	5	12.500
Advies Natuurbescherming	40	4.290	15	64.350
Monitoring ecologie		in uren/euro		110.200
Beleidsadvies milieu Natuurbescherming	8	850	2	1.700
Vooroverleg Natuurbescherming	40	4.280	35	149.800
Implementatie Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)		in uren/euro		27.430
Geluid, Lucht, EV	-			
Samengesteld advies geluid, lucht, externe veiligheid	24	2.180	33	71.940
Samengestelde toets geluid, lucht, externe veiligheid	24	2.180	61	132.980
Enkelvoudig advies geluid, lucht, externe veiligheid	24	2.200	33	72.600
Enkelvoudige toets geluid, lucht, externe veiligheid	16	1.460	229	334.340
Zonebeheer industrielawaai		in uren/euro		54.020
Beschikkingen hogere waarde	24	2.120	31	65.720
Ontheffing Route Gevaarlijke Stoffen	20	880	10	8.800
Beheer monitoringstool (luchtkwaliteit)		in uren/euro		2.740
Advies milieu quickscan	8	690	63	43.470
Advies/toetsing MER	60	6.350	3	19.050
Toetsing onderzoek MER-beoordeling	40	4.360	1	4.360
Vooroverleg Milieu en RO	100	10.700	6	64.200
Inpassing bedrijf	10	860	0	0
Overige taken	-			
Advies OG (diverse werkvelden)		in uren/euro		97.870
Advies/ondersteuning Beleidsafdelingen OG		in uren/euro		215.930
Inbreng bestuur/statenvragen		in uren/euro		23.560
Bestuurlijke ondersteuning OG		in uren/euro		28.720
Relatiebeheer		in uren/euro		205.020
Deelname crisisorganisatie		in uren/euro		23.460
Behandeling Wob-verzoek	20	1.910	15	28.650
Bezwaar en Beroep	50	5.070	55	278.850
Helpdesk loket		in uren/euro		212.150
Planning & Control		in uren/euro		71.130
Voorbereiding Omgevingswet		in uren/euro		249.740
Databank Flora en Fauna		in uren/euro		35.511
Specifieke Projecten en/of niet benoemde taken (diversen)		in uren/euro		209.267
Totaal V&T			**4.860**	**9.036.968**

6.3 Outputbegroting T&H

Product	Hoofdzaak	Plan-matig	Cate-gorie	Ken-getal	Totaal	
					Aantal	Prijs
Toezicht - Controle Inrichting (preventief)						
Administratieve controle	Administratief toezicht	ja		7	177	111.360
		nee		7	27	22.330
Aspectcontrole	Handhavingsverzoek	nee		10	22	20.240
	Melding overlast (klacht)	nee		10	774	712.080
	Ongewoon voorval	nee		10	22	29.740
Deelcontrole	Assimilatie	nee		10	29	29.580
	Energie/duurzaamheid	ja		19	65	125.050
	Externe veiligheid	ja		5	63	30.120
	Externe veiligheid	nee		5	1	920
	Grondwater onttrekking	ja			24	67.440
	Indirecte lozingen				12	13.320
	Meten/Verificatie	nee		10	10	10.000
	Thema controles	nee		5	936	430.560
	Nazorg stortplaatsen	ja			14	52.500
	Vuurwerkopslag	ja		10	294	291.060
	WKO-afdichting	nee			5	3.650
	WKO-boorcontrole	nee			20	22.200
	WKO-regulier	ja			150	166.500
	WKO-Start-Up	nee			20	56.200
	WKO-gesloten	nee		10	23	20.930
Integrale controle	Wm-regulier	ja	1	8	0	0
		ja	2	10	727	632.490
		ja	3	12	236	245.440
		ja	4	22	126	262.920
		nee		12	312	324.480
	Gestapeld toezicht	ja		12	408	424.320
		nee		12	37	38.480
Opleveringscontrole	Opleveringscontrole	nee		18	44	73.650
Toezicht - Controle Inrichting (repressief)						
Administratieve controle	Administratief toezicht	nee		6	110	64.000
Hercontrole	Assimilatie	nee		10	22	22.220
	Besluit Bodemkwaliteit	nee		6	10	5.300
	Bodemsanering ernstig	nee		10	13	11.840
	Bodemsanering niet ernstig	nee		6	4	2.140
	Energie/duurzaamheid	nee		15	22	30.200
	E-prtr	nee			1	540
	Externe veiligheid	nee		6	21	11.110
	Gestapeld toezicht	nee		6	146	75.920
	Grondwater onttrekking	nee			8	7.360
	Handhavingsverzoek	nee		6	9	4.780
	Herstelplicht Wm	nee		6	2	1.060
	Indirecte lozingen	nee		6	2	1.060
	Inventarisatie bedrijven	nee		6	216	117.500
	Meten/Verificatie	nee		10	3	2.800
	Melding overlast (klacht)	nee		6	272	144.180
	Mobiele puinbreker	nee		6	3	1.590
	Nazorg stortplaatsen	nee			4	3.680
	Ongewoon voorval	nee		6	7	3.710
	Opleveringscontrole	nee		6	15	7.960
	Programma van eisen upd	nee		6	4	2.120
	Thema controles	nee		6	308	163.240
	Tanksaneringen ondergronds	nee		6	1	530
	Vuurwerkopslag	nee		6	51	28.560
	WKO-administratief	nee			165	89.100
	WKO-afdichting	nee			2	700
	WKO-boorcontrole	nee			7	2.450
	WKO-regulier	nee			83	52.290
	WKO-Start-Up	nee			7	4.410
	WKO-gesloten	nee		6	0	0
	Wm-regulier	nee	1	5	0	0
		nee	2	6	220	112.200
		nee	3	6	74	37.740
		nee	4	7	45	35.000
		nee		6	83	42.330
Sanctiecontrole	Administratief toezicht	nee		6	12	6.260

omgevingsdienst HAAGLANDEN

Product	Hoofdzaak	Plan-matig	Cate-gorie	Ken-getal	Totaal	
					Aantal	Prijs
	Assimilatie	nee		10	73	70.810
	Besluit Bodemkwaliteit	nee		6	0	0
	Bodemsanering ernstig	nee		10	0	0
	Bodemsanering niet ernstig	nee		6	0	0
	Energie/duurzaamheid	nee		6	3	1.620
	E-prtr	nee			1	350
	Externe veiligheid	nee		6	3	1.620
	Gestapeld toezicht	nee		6	28	15.120
	Grondwater onttrekking	nee			2	1.080
	Handhavingsverzoek	nee		6	0	0
	Herstelplicht Wm	nee		6	44	23.760
	Inventarisatie bedrijven	nee		6	40	21.600
	Melding overlast (klacht)	nee		6	44	23.760
	Meten/Verificatie	nee		10	0	0
	Mobiele puinbreker	nee		6	0	0
	Nazorg stortplaatsen	nee			0	0
	Ongewoon voorval	nee		6	1	540
	Opleveringscontrole	nee		6	1	540
	Programma van eisen upd	nee		4	0	0
	Thema controles	nee		6	56	31.360
	Tanksaneringen ondergronds	nee		6	0	0
	Vuurwerkopslag	nee		6	6	3.480
	WKO-administratief	nee			30	10.500
	WKO-afdichting	nee			0	0
	WKO-boorcontrole	nee			1	630
	WKO-regulier	nee			9	5.670
	WKO-Start-Up	nee			1	630
	WKO-gesloten	nee		6	0	0
	Wm-regulier	nee		6	89	49.380
Toezicht - Overig						
Inventarisatie bedrijven	Inventarisatie bedrijven	nee		8	665	466.320
Gebiedscontrole specifieke wetgeving	Controle PMV	nee			3	2.760
Controle mobiele puinbreker	Mobiele puinbreker	nee		12	15	15.750
Controle vuurwerkevenement	Vuurwerkevenement	nee			76	215.840
Beoordeling rapportage verplichting	Programma van eisen upd	nee		8	16	11.200
	EED-controles	nee		6	77	41.580
	Nattekoeltorens	nee		6	63	34.020
	WKO-administratief	nee			500	275.000
Beoordeling E-PRTR-rapportage	E-prtr	ja			15	20.850
Klachtbehandeling milieu		nee		2	1.940	349.200
Behandeling voorvalmelding		nee		2	138	24.840
Controle geluidhinder	Evenementen	nee		30	30	97.800
Besluit op handhavingsverzoek		nee		35	22	75.680
Bodembescherming en -kwaliteit						
Controle bodemsanering Wbb	Bodemsanering ernstig	nee		20	127	234.600
	Bodemsanering niet ernstig	nee		12	46	55.300
	Nazorglocatie actief	nee			5	16.500
	Nazorglocatie passief	nee			16	14.720
Controle bodemsanering niet-Wbb	Herstelplicht Wm	nee		10	34	29.580
	Tanksaneringen ondergronds	nee		10	30	27.300
Controle toepassing grond- en bouwstoffen	Besluit Bodemkwaliteit	nee		12	121	125.840
Controle ontgrondingen	Ontgrondingen	nee			1	830
Controle lozen buiten inrichting	Lozingen	nee		7	4	2.470
Gebiedscontrole bodembescherming	Gebiedscontrole bodembescherming	nee		20	22	39.050
Bouw en gebruik						
Controle BRIKS	BRIKS (toezicht)	nee			18	68.580
Controle brandveilig gebruik	Brandveilig gebruik	nee			1	1.920
Handhaving						
Handhavingsbesluit - Voornemen last onder dwangsom		nee		15	244	366.000
Handhavingsbesluit - Last onder dwangsom		nee		18	139	254.370
Handhavingsbesluit - Voornemen bestuursdwang		nee		20	0	0
Handhavingsbesluit - Bestuursdwang		nee		20	0	0
Bestuursdwang		nee		40	0	0
Last onder dwangsom - Invorderen		nee		8	42	33.600
Last onder dwangsom - Intrekken		nee		7	48	33.120
Bestuurlijke strafbeschikking milieu		nee		20	17	31.450
Proces verbaal		nee		20	0	0
Bezwaar & Beroep						
Behandeling bezwaar met voorlopige voorziening		nee		50	0	0

omgevingsdienst HAAGLANDEN

Product	Hoofdzaak	Plan-matig	Cate-gorie	Ken-getal	Totaal	
					Aantal	Prijs
Behandeling bezwaar zonder voorlopige voorziening		nee		40	28	118.160
Behandeling beroep met voorlopige voorziening		nee		50	0	0
Behandeling beroep zonder voorlopige voorziening		nee		40	9	38.010
Behandeling hoger beroep met voorlopige voorziening		nee		50	0	0
Behandeling hoger beroep zonder voorlopige voorziening		nee		40	0	0
Juridische (beleids)ondersteuning		nee			0	18.880
Advisering						
Advies milieu-aspecten beleid bevoegd gezag		nee		10	53	53.000
Advies milieu-aspecten calamiteit		nee		10	14	13.720
Advies milieu-aspecten taakuitoefening bevoegd gezag		nee		10	53	51.940
Beleidsadvies milieu		nee			0	281.231
Beleidsadvies Omgevingswet		nee			0	222.833
Overige Taken						
Helpdesk		nee			0	21.353
Meldkamer		nee			0	115.231
Informatie-ontsluiting		nee			0	120.017
Relatiebeheer		nee			0	195.848
Behandeling WOB-verzoek		nee		25	5	14.300
Deelname crisisorganisatie		nee			0	35.729
Permanente meting		nee			0	7.058
Project bevordering milieubewustzijn	Duurzaamheid coordinatie project	nee			0	0
Projecten	Coordinatie toezicht project	nee			0	0
	Project TU-Delft	Ja			0	0
	Vrijplaatsen				0	4.111
	Ketentoezicht	nee			0	88.220
	Coördinatie Vuurwerkopslag/evenementen	nee			0	8.342
	Afronding / specifiek project of korting				0	15.189
Totaal V&H					**11.599**	**9.965.132**

6.4 Historisch overzicht wijzigingen lasten en baten 2013-2017

Omschrijving	Bedrijfsplan 2011	Wijzigingen	B 2017
Personeel			
Salariskosten	13,04	1,60	14,64
Opleidingskosten	0,65	-0,31	0,34
Algemene personeelskosten (zie bijlage 3)	0,65	-0,25	0,40
Totaal personeel	**14,34**	**1,04**	**15,38**
Kapitaallasten			
Afschrijvingslasten	0,24	0,14	0,38
Rentelasten	0,06	0,04	0,10
Totaal kapitaallasten	**0,30**	**0,18**	**0,48**
Materiële kosten			
Huisvesting	0,94	-0,27	0,67
ICT	0,39	0,90	1,29
Wagenpark	0,00	0,12	0,12
Diverse bedrijfskosten (voorheen directe productiekosten)	0,75	-0,07	0,68
Diverse bedrijfskosten (zie bijlage 4)	0,97	-0,63	0,34
Totaal materiële kosten	**3,05**	**0,05**	**3,10**
Onvoorzien	**0,59**	-0,55	**0,04**
Totaal (na correctie incidentele lasten en baten)	**18,28**	**0,72**	**19,00**

Toelichting	Taakstelling	Verhoging	Totaal
Personeel			
Salarissen: correctie loonsom bij overkomst personeel	0,00	0,90	0,90
Salarissen: taakuitbreidingen bodemtaken en overdracht taken 2016	0,00	0,75	0,75
Salarissen: Cao 2013-2015 en periodieken	0,00	0,53	0,53
Salarissen: Cao 2016 en verhoging pensioenpremie	0,00	0,33	0,33
Salarissen: taakstelling bedrijfsplan	-0,90	0,00	-0,90
Opleidingskosten: verlaging naar 2,3% van de loonsom ikv taakstelling	-0,32	0,00	-0,32
Algemene personeelskosten: verlaging ikv taakstelling	-0,25	0,00	-0,25
Totaal mutaties personeel	**-1,47**	**2,51**	**1,04**
Kapitaallasten			
Verhoging kapitaallasten ten laste van onvoorzien	**0,00**	**0,18**	**0,18**
Materiële lasten			
Interne verschuivingen tussen huisvesting, ict, wagenpark en directe productiekosten ten laste van onvoorzien	**0,00**	**0,05**	**0,05**
Onvoorzien			
Verlaging onvoorzien ten gunste van kapitaallasten	0,00	-0,18	-0,18
Verlaging onvoorzien ten gunste van materiële lasten	0,00	-0,05	-0,05
Verlaging onvoorzien ikv taakstelling	-0,32	0,00	-0,32
Totaal mutaties onvoorzien	**-0,32**	**-0,23**	**-0,55**
Totaal mutaties	**-1,79**	**2,51**	**0,72**

6.5 Begrippen- en afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Besluit Omgevingsrecht
BRIKS	Bouwen, Reclame, Inrit, Kap en Sloop
BRZO	Besluit risico's zware ongevallen
BSBm	Bestuurlijke strafbeschikking milieu
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
BUS	Besluit Uniforme Saneringen
DB	Dagelijks Bestuur
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DMS	Document Management Systeem
EMU	Economische en Monetaire Unie
EV	Externe veiligheid
FTE	Fulltime-equivalent
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GIS	Geografisch Informatiesyteem
I&M	Infrastructuur en Milieu
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IKB	Individueel Keuze Budget
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
ISO	International Organization for Standardization
ISZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
KPI	Kritische Prestatie Indicator
KPN	Koninklijke PTT Nederland BV
KvK	Kamer van Koophandel
L-dossier	Locatiedossier
LTO	Land- en tuinbouworganisatie
MER	Milieueffectrapportage
Nb	Natuurbeschermingwet
NEN	Nederlandse Norm
NJN	Najaarsnota
ODH	Omgevingsdienst Haaglanden
OM	Openbaar Ministerie
P&C	Planning & Control
PAS	Plan van Aanpak Stikstof
PDC	Producten- en Diensten catalogus
PJ	Petajoule
PMV	Provinciale Milieuverordening
PV	Proces Verbaal
PZH	Provincie Zuid-Holland
RMA	Record Management Applicatie
RRGS	Risico Register Gevaarlijke Stoffen
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SBI	Standaard Bedrijfsindeling
SER	Sociaal Economische Raad
SLA	Service level Agreement
SMT	Sociaal Medisch Team
T&H	Toezicht & Handhaving
T&V	Toetsing & Vergunningverlening
TMLO	Toepassingsprofiel Metadatering Lokale Overheden
UPD	Uitgangspuntendocument
VJN	Voorjaarsnota
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRA	Veiligheidsregio Haaglanden
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVGB	Verklaring van geen bedenkingen
Wbb	Wet bodembescherming
Wgh	Wet geluidhinder
WKO	Warmte- en koudeopslag
Wm	Wet milieubeheer
WNT	Wet normering topinkomens
WOPT	Wet Openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens

Raadsbesluit 1582805

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 3 mei 2016 (1552286);

conform artikel 24 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Haaglanden;

b e s l u i t :

- Kennis te nemen van de concept begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 van de Omgevingsdienst Haaglanden.
- De zienswijze van de raad op de concept begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 kenbaar te maken door middel van de conceptbrief (kenmerk 1554260), gericht aan het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst Haaglanden.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 3 mei 2016
Onderwerp Ontwerp begroting 2017, meerjarenraming 2018-2020 en voorlopige jaarstukken 2015 Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
Categorie A

Verseonnummer 1552286 / 1582801
Portefeuillehouder Wethouder Kist
Behandeld door Mevrouw Seijsener

1. Inleiding
De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) heeft de ontwerp begroting voor het jaar 2017 en meerjarenraming 2018-2020 naar de gemeenteraad verzonden. De ontwerp begroting behandelt ontwikkelingen en de financiële gevolgen voor het jaar 2017 en geeft een financiële doorkijk tot 2020. Met de toezending van de ontwerp begroting wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om binnen acht weken een zienswijze over deze begroting ter kennis te brengen van het dagelijks bestuur van de ODH. De zienswijze moet uiterlijk 10 juni 2016 naar het dagelijks bestuur van de ODH zijn verzonden.

Met het begrotingsjaar 2017 wordt de oprichtingsfase van de ODH afgesloten. De bestuurlijk overeengekomen uitgangspunten uit het bedrijfsplan 2011 van de ODH zijn volgens afspraak uitgevoerd. De projectgelden die nodig waren voor de oprichting zijn terugbetaald aan de deelnemers, het weerstandvermogen is opgebouwd en de overeengekomen efficientietaakstelling is gerealiseerd.

Daarnaast heeft de ODH ter kennisgeving de voorlopige jaarstukken 2015 aan de gemeenteraad toegezonden. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) voert voor het gebied van Haaglanden de milieutaken uit voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De gemeente Leidschendam-Voorburg neemt het basistakenpakket af van de ODH. Deze hebben betrekking op de wettelijke VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving). Dit betreft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de Wet milieubeheer, de Wet bodembescherming,

de Waterwet en de Wet geluidhinder. Beleidsmatige activiteiten maken hier geen deel vanuit, omdat is afgesproken dat de beleidstaken bij de gemeente blijven en niet worden uitgevoerd door de ODH.

2. Jaarstukken 2015

2a. Jaarverslag
Voor 2015 is door de ODH per deelnemer in de ODH een werkplan opgesteld als basis voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken (VTH-taken). De taken zijn in beginsel uitgevoerd volgens het werkplan 2015 en binnen de beschikbare personele inzet.

In 2015 zijn de taken zaakgericht uitgevoerd en ondersteund door geautomatiseerde processen, waardoor de ODH ook aan de afgesproken rapportageverplichting heeft voldaan. Monitoring van de taakuitvoering gebeurt aan de hand van een door het bestuur vastgesteld dashboard met kritische prestatie indicatoren (KPI's), zoals het gerealiseerde werkvolume, de tijdigheid van de taakuitvoering, naleefgedrag en het resultaat van bezwaar- en beroepszaken.

2b. Jaarrekening
De jaarrekening 2015 van de ODH sluit met een batig resultaat van € 781.471,-. Het batig resultaat is ontstaan door lagere kosten van personeel, inhuur derden, kapitaallasten en ICT-projecten en het niet volledig aanwenden van de post voor onvoorziene uitgaven.

De controlerend accountant heeft de jaarrekening voorzien van een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid.

Het algemeen bestuur van de ODH heeft bij het vaststellen van de jaarstukken 2015 besloten het rekening resultaat als volgt te bestemmen:
a. Een bestemmingsreserve van € 439.000,- in te stellen voor de financiële gevolgen van de invoering van het Individueel keuzebudget per 1 januari 2017 als gevolg van de Cao 2013-2015. In overeenstemming met de financiële regelgeving van het Besluit begroting en Verantwoording moeten de door de medewerkers opgebouwde vakantiegelden over de maanden juni tot en met december 2016 in het jaar 2016 eenmalig als last (verplichting) worden opgenomen. De ODH voorziet in de dekking door het vormen van de reserve;
b. de middelen van € 132.600,- uit 2015 voor het programma duurzaamheid in 2016 opnieuw op de begroting te brengen;
c. de middelen van € 80.000,- uit 2015 voor de opleidingen voor het nieuwe financiële systeem in 2016 opnieuw beschikbaar te stellen;
d. een bedrag van € 50.000,- beschikbaar te stellen voor een onderzoek naar de accountrelatie tussen de ODH en de deelnemers en
e. het resterende bedrag van € 79.871,- van het rekening resultaat in 2016 aan te wenden voor

dekking van de hogere salariskosten die voortvloeien uit de nieuwe Cao 2015-2017.

De bijdrage van onze gemeente aan de ODH bedroeg over 2015 € 253.479,-.

3. Begroting 2017-2020

3a. Programmabegroting
De ODH voert een van te voren afgesproken takenpakket uit. Hierbij geldt dat de gemeenten en de provincie (de deelnemers) verantwoordelijk zijn voor de beleidsvorming. Uitvoering van de taken geschiedt in 2017 voor het tweede jaar op basis van output, waarbij het werkpakket en de begroting hiervan wordt opgebouwd uit de te verrichten diensten en producten met bijbehorende productprijzen. Deze wijze van begroten sluit goed aan bij de zaakgerichte organisatie van de taakuitvoering binnen de ODH.

Programma Toetsing en Vergunningverlening
Het programma Toetsing en Vergunningverlening richt zich op de behandeling van meldingen, vergunningen en beschikkingen die volgen uit de taken die bij de ODH zijn neergelegd. Een belangrijke pijler wordt gevormd door werkzaamheden gericht op inrichtingen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet milieubeheer (Wm). Verder betreft het de uitvoering van wettelijke taken op het gebied van bodem, groen, grondwater, ontgronding, geluid, lucht en externe veiligheid, zowel als eigenstandige taken en als onderdeel van het Wm, Wabo of andere procedures.

Het jaar 2017 is (vooralsnog) het laatste jaar van de voorbereiding op de Omgevingswet. In de begroting is voorzien in een bijdrage van de ODH in de voorbereiding op deze nieuwe wet. Op dit moment is nog niet bekend wat de impact is van de Omgevingswet op de taakuitvoering van de ODH, naar verwachting zijn er wel grote gevolgen.

Programma Toezicht en Handhaving
Het programma Toezicht en Handhaving richt zich op adequaat toezicht, behandelen van overlastmeldingen en waar nodig handhavend optreden tegen inrichtingen, instellingen en personen die zich niet houden aan de wet- en regelgeving die bij de ODH is ondergebracht. Dit laatste conform de bestuurlijke vastgestelde sanctiestrategie.

Voor het programma Toezicht en Handhaving geldt dat de werkzaamheden grotendeels te plannen zijn en voor een klein deel afhankelijk zijn van klachten, incidenten of aanvragen. De ODH werkt voor Toezicht en Handhaving op basis van een regionale probleemanalyse en prioriteitenstelling.

Onderzoek overige milieutaken
Op 14 juli 2015 heeft het college besloten om onderzoek te doen naar hoe de gemeente het beste

haar resterende milieutaken kan beleggen. Dit onderzoek is uitgezet bij een aantal externe bureaus en zal in 2016 worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om milieutaken, die andere gemeenten al bij de ODH hebben belegd. Het inbrengen van deze taken bij de ODH wordt als optie in dit onderzoek betrokken.

3b. Financiële begroting 2017-2020
Het algemeen bestuur van de ODH biedt een structureel sluitende begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 aan. Het algemeen bestuur van de ODH heeft de "Kaderbrief begroting 2017 gemeenschappelijke regelingen" van de portefeuillehouders financiën van de regio als uitgangspunt genomen voor de samenstelling van de begroting 2017. In de begroting is onder andere rekening gehouden met de nieuwe gemeentelijke Cao-gemeenten die per 1 januari 2016 van kracht is geworden. Het gaat vooral om de salarisverhogingen van 3% in 2016 en daarbij 0,4% in 2017 die gedeeltelijk worden opgevangen door een loonruimte van 1,4% als gevolg van de lagere ABP-pensioenpremie voor 2016 uit het loonakkoord.

De deelnemersbijdragen zijn ten opzichte van 2016 met 1,9% geïndexeerd. De gemeentelijke bijdrage van de gemeente Leidschendam-Voorburg is in de begroting becijferd op afgerond € 235.000 voor 2017 en volgende jaren.

De ODH gaat het informatie- en activabeleid nader beschouwen en andere onderdelen van de begroting doorlichten om bij de kadernota 2017 te bezien in hoeverre ombuigingen het mogelijk maken tot een beperking van de stijging van de deelnemersbijdragen te komen. Er worden ombuigingen benoemd die zoveel als mogelijk - onder de condities van de overeengekomen kwaliteit en kwantiteit van de producten en diensten - bijdragen aan een inperking van de effecten van de indexatie.

De risico's zijn in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geactualiseerd en gekwantificeerd. Het weerstandsvermogen van de ODH is op begrotingsbasis als matig gekwalificeerd voor het opvangen van risico's (weerstandsratio van 0,99). In de jaarrekening 2015 van de ODH was het weerstandsvermogen voldoende (ratio van 1,1). Ten tijde van het samenstellen van de ontwerp begroting 2017 is de ODH begonnen met het opstellen van een nota weerstandsvermogen en risicomanagement. De planning is dat het algemeen bestuur de nieuwe nota in juni 2016 vaststelt.

<u>Financiële gevolgen ontwerp begroting 2017</u>
De bijdrage aan de ODH is in de gemeentebegroting geraamd op structureel € 231.000,- per jaar. Met het opstellen van de concept-programmabegroting 2017-2020 voor onze gemeente wordt rekening gehouden met een bijdrage aan de ODH van € 235.000,- per jaar zoals opgenomen in de ontwerp begroting 2017 van de ODH.

4. Voorstel

De gemeenteraad wordt voorgesteld:

a. de jaarstukken 2015 van de ODH voor kennisgeving aan te nemen;

b. kennis te nemen van de ontwerp begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 van de ODH en

c. de zienswijze over de ontwerp begroting kenbaar te maken conform bijgaande brief met kenmerk 1554260.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
1553724	(Brief verzoek om zienswijze begroting 2017 ODH)
1553748	(Ontwerp begroting 2017 (meerjarenraming 2018-2020) ODH)
1553753	(Voorlopige Jaarstukken 2015)
1554260	(Zienswijze op ontwerp begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 ODH)

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Koningin Wilhelminalaan 2
Leidschendam
Postbus 1005
2264 BA LEIDSCHENDAM
Telefoon 14 070
www.leidschendam-voorburg.nl
info@leidschendam-voorburg.nl

Dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst
Haaglanden
Postbus 14060
2501 GB DEN HAAG

Datum 9 juni 2016
Ons kenmerk 1554260
Uw brief/kenmerk d.d. 13 april 2016 / ODH-2016-00038997
Contactpersoon Mw. mr. E.J. Seijsener
Telefoon 070 300 9079
Bijlagen -
Onderwerp Zienswijze op concept Begroting Omgevingsdienst Haaglanden 2017

Geacht bestuur,

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van de ontwerp begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 van de Omgevingsdienst Haaglanden. Hierbij ontvangt u onze zienswijze.

Wij hebben kennis genomen van het feit dat de deelnemersbijdragen ten opzichte van 2016 met 1,9% zijn geïndexeerd. Met belangstelling zien wij de uitkomst van het onderzoek van de ODH naar het informatie- en activabeleid en het doorlichten van andere onderdelen van de begroting tegemoet om bij de kadernota 2017 te bezien in hoeverre ombuigingen het mogelijk maken tot een beperking van de stijging van de deelnemersbijdragen te komen.

Wij vinden het belangrijk dat de ODH voldoende weerstandscapaciteit heeft in relatie tot het risicoprofiel. Wij vinden het dan ook een goede ontwikkeling dat het algemeen bestuur – naar het zich laat aanzien – binnenkort een nieuwe nota weerstandsvermogen zal vaststellen.

Wij stellen vast dat de bestemming van het voordelige resultaat van de jaarrekening 2015 van de ODH direct in de begroting 2017 is verwerkt. Omdat het voordelige resultaat daardoor niet terugvloeit naar de deelnemers verzoeken wij u om de aangegeven besteding daarvan gespecificeerd te verantwoorden in de jaarrekening 2016 van de ODH.

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

01-100-0711

In de ontwerp begroting 2017 is een bescheiden budget opgenomen voor de voorbereiding op de komst van de Omgevingswet die (vooralsnog) in 2018 in werking zal treden. Wij zijn zeer benieuwd naar de (financiële) gevolgen van deze wet voor de ODH. De gevolgen van de Omgevingswet voor de taakuitvoering van de ODH zijn op dit moment nog niet bekend, maar naar verwachting zullen die wel groot zijn.

Wij nemen de ontwerp begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 voor kennisgeving aan en hebben met belangstelling kennis genomen van de voortgang van de doelstellingen van de Omgevingsdienst Haaglanden.

De voorlopige jaarstukken 2015 hebben wij ook voor kennisgeving aangenomen.

Met vriendelijke groet,

De gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg,

De griffier,

mr. G.A. van Egmond

De voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

Voorblad

ID:	10044
Onderwerp:	Raadsvoorstel (zienswijze) ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden (1554794).
Samenvatting:	Het Dagelijks Bestuur van de GGD Haaglanden vraagt de raad om voor 10 juni 2016 een zienswijze toe te sturen op het ontwerp-jaarprogramma en ontwerp-begroting 2017 en gewijzigde begroting 2016 van de GR GGD Haaglanden. Het Algemeen Bestuur stelt op basis van deze zienswijze het ontwerpjaarprogramma en de ontwerpbegroting voor 2017 en de gewijzigde begroting 2016 definitief vast in zijn vergadering van 4 juni 2016.&#13&#10&#13&#10Het college stelt de raad voor een zienswijze kenbaar te maken op de ontwerpbegroting 2017 overeenkomstig de concept-zienswijzebrief.

Financiële consequenties:	In overeenstemming met de afspraken vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling is de begroting 2017 gelijk aan de geïndexeerde begroting 2016. Daarnaast heeft ook een wijziging van het inwoneraantal gevolgen voor de gemeentelijke bijdrage. De gemeentelijke bijdrage in de begroting 2017 GGD Haaglanden ligt hierdoor &#12811.000 hoger dan gemeentelijke bijdrage in de begroting GGD Haaglanden 2016. Bij het opstellen van de gemeentelijke Meerjarenbegroting 2017 zal deze hogere bijdrage worden meegenomen.&#13&#10 &#13&#10Demutatie van de begroting 2017 ten opzichte van 2016 beperkt zich tot de indexering overeenkomstig de GR en een aanpassing naar het werkelijke aantal inwoners. Er resulteert een begroting 2017 GR GGD Haaglanden, die voor Leidschendam-Voorburg uitkomt op een totaalbedrag van &#128816.000 waarbij de inwonerbijdrage uitkomt op &#1287,72 (deze was in 2016 &#1287,62).&#13&#10De begrotingswijziging 2016 heeft voor Leidschendam-Voorburg geen financiële consequenties voor de totaalbijdrage.&#13&#10&#13&#10Omdat de uitvoeringsorganisatie van de GGD Haaglanden is ondergebracht bij de gemeente Den Haag is de begroting 2017 van de GGD Haaglanden opgezet volgens de Haagse begrotingssystematiek. Als gevolg van het dienstenmodel dat afgesproken is met de gemeente Den Haag voor de GGD is er de afgelopen jaren weinig verschil tussen begroting en realisatie. Omdat de gemeente Den Haag geen beroep heeft gedaan op de garantstelling heeft onze gemeente de laatste 3 jaar niets bij hoeven te betalen.&#13&#10&#13&#10Er bestaat een risico dat de tijdelijke RIVM bijdrage voor de structurele personeelslasten wegvalt. Dit bedraagt &#128100.000 voor de acht

	regiogemeenten gezamelijk.
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel en de concept-zienswijzebrief vaststellen.
Communicatie:	--
Ingekomen griffie:	26-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder F.J. Kist
Commissies:	Commissie MA
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	--

GGD Haaglanden

13 APR 2016

BEZOEKADRESSEN
Westeinde 128
2512 HE Den Haag

Van Bleyswijckstraat 93
2613 RR Delft

Croesinckplein 24-26
2722 EA Zoetermeer

POSTADRES
Postbus 16130
2500 BC Den Haag

T (088) 355 01 00
info@ggdhaaglanden.nl

www.ggdhaaglanden.nl
IBAN NL17BNGH0285109626

Afdeling: DIRECTIE

Aan de Raad van de gemeente
Leidschendam-Voorburg
Postbus 1005

2260 BA LEIDSCHENDAM

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Ons kenmerk:
Aantal bijlagen: 2
Datum: 11 april 2016
Inlichtingen bij: E. Vlagsma

Onderwerp: Ontwerpjaarprogramma en ontwerpbegroting 2017 en gewijzigde begroting 2016

Doorkiesnummer: 0703539116

Geachte leden van de gemeenteraad,

Bijgaand bieden wij u als Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Haaglanden het ontwerpjaarprogramma en de ontwerpbegroting 2017 en de gewijzigde begroting 2016 ter zienswijze, aan. Wij vragen u om voor **10 juni 2016** uw zienswijze op het ontwerpjaarprogramma en de ontwerpbegroting 2017 en de gewijzigde begroting 2016 aan ons te doen toekomen.
Het Algemeen Bestuur van de GR GGD Haaglanden stelt op basis van deze zienswijze het ontwerpjaarprogramma en de ontwerpbegroting voor 2017 en de gewijzigde begroting 2016 definitief vast in zijn vergadering op 4 juli 2016.

Toelichting
De GGD Haaglanden voert voor de negen gemeenten in Haaglanden het regionale Programma Publieke Gezondheid uit. Dit programma bevat zowel de aan de gemeenten in het kader van de Wet Publieke Gezondheid opgedragen taken als de bovenwettelijke taken. De uitvoeringsorganisatie van de GGD Haaglanden is ondergebracht bij de gemeente Den Haag. De voorliggende ontwerpbegroting is de jaarschijf 2017 van de bestuurlijk gemaakte meerjarige afspraken 2014-2017 over de financiering van het regionale Programma Publieke Gezondheid van de acht regiogemeenten. Het onderdeel van de gemeente Den Haag is niet in deze begroting opgenomen.

Bij de besluitvorming over de GR GGD Haaglanden door de gemeenten in de regio Haaglanden is een garantie afgegeven: in de eerste 4-jaarlijkse periode worden de taken uit het regionale Programma Publieke Gezondheid bij de gemeente Den Haag afgenomen. De gemeente Den Haag heeft daartoe als tegenprestatie bij de oprichting van de GGD Haaglanden een werkgelegenheidsgarantie voor 5 jaar af gegeven voor het personeel dat overgenomen is van de voormalige GGD Zuid-Holland West.

De ontwerpbegroting 2017 heeft de door het Algemeen Bestuur van de GR vast te stellen gewijzigde begroting 2016 als basis. De op 10 december 2015 vastgestelde verdeelsleutels tussen de gemeente Den Haag en de acht overige gemeenten zijn verwerkt in een gewijzigde begroting 2016 welke ook is bijgevoegd.

Volgens afspraak is de begroting 2017 aangepast met de binnen de gemeente Den Haag gehanteerde wijze voor aanpassing van lonen en prijzen en de wijzigingen in de inwonerbijdrage op basis van de wijziging in het inwoneraantal van de verschillende gemeenten.
Naast het gezamenlijke regionale pakket voert de GGD Haaglanden voor gemeenten in Haaglanden ook taken uit die vanuit lokaal beleid per individuele gemeente worden vormgegeven. Deze zogenaamde lokale taken vallen niet onder de gemeenschappelijke regeling. De uitvoering van deze taken wordt geregeld in bilaterale overeenkomsten tussen de gemeente Den Haag en de afzonderlijke gemeenten.

Om een compleet beeld te schetsen van de taken die de GGD Haaglanden uitvoert, zijn in overzicht van de kosten van het regionaal pakket 2017 per gemeente ook de lokale taken die individueel bij de regiogemeenten in rekening worden gebracht, opgenomen voor zover deze een relatie hebben met de garantieafspraken.

Conform het bepaalde in artikel 4 van het Reglement van Orde zal in de loop van het derde kwartaal van 2016 een evaluatie verschijnen over de gemeenschappelijke regeling. In de evaluatie zal onder meer aandacht zijn voor het in de praktijk functioneren van het dienstverleningsmodel, de mate van het behalen van de in de gemeenschappelijke regeling geformuleerde doelstellingen en de vraag of de deelnemende gemeenten over voldoende sturingsinformatie beschikken.

U kunt de correspondentie over het ontwerpjaarprogramma en de ontwerpbegroting 2017 en de gewijzigde begroting 2016 richten aan het Dagelijks Bestuur GGD Haaglanden, t.a.v. de heer A.A.H.M van Dijk, secretaris, Postbus 16130, 2500 BC Den Haag.

Hoogachtend,
namens het Dagelijks Bestuur van de GR GGD Haaglanden

A.A.H.M. van Dijk
secretaris

R.M. de Prez
Voorzitter GR GGD Haaglanden

GGD Haaglanden

BESLUIT VAN ALGEMEEN BESTUUR GGD HAAGLANDEN

Onderwerp: Eerste begrotingswijziging 2016

Het Algemeen Bestuur van de GGD Haaglanden,

Gelezen de voorgestelde eerste begrotingswijziging 2016 GGD Haaglanden van het Dagelijks Bestuur met daarin verwerkt de toepassing van de op 10 december 2015 vastgestelde verdeelsleutels tussen de gemeente Den Haag en de overige gemeenten voor de regionale taken zonder dat de bijdragen per regiogemeente daardoor wijzigen

Gezien de ontvangen zienswijzen van de gemeenteraden van de aan de Gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten

Besluit:

de begroting 2016 GGD Haaglanden overeenkomstig het bovengenoemde voorstel van het Dagelijks Bestuur te wijzigen.

Aldus besloten door het Algemeen Bestuurd in zijn vergadering op ... 2016

namens het Algemeen Bestuur GGD Haaglanden,

de secretaris,	de voorzitter,
A.A.H.M. van Dijk	R.M. de Prez

GGD Haaglanden

Kosten regionaal pakket 2016 per gemeente:

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm
Inwoners realisatie 1-1-2015 (CBS 6-2-2015)	547.264	101.101	73.952	18.708	51.212	48.208	25.784	104.275	124.024
	(x€ 1.000)								
Algemene infectieziektebestrijding	816	151	110	28	76	72	38	155	185
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	325	60	44	11	30	29	15	62	74
Tuberculosebestrijding	711	131	96	24	66	63	33	135	161
Epidemiologie	335	61	45	11	31	29	16	64	76
Gezondheidsbevordering	802	148	108	27	75	71	38	153	182
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	776	143	105	27	73	68	37	148	176
Decentrale overhead	407	75	55	14	38	36	19	77	92
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.171**	**770**	**564**	**143**	**390**	**367**	**197**	**795**	**945**
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**187**	**34**	**25**	**6**	**18**	**16**	**9**	**36**	**43**
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	146	34	24	1	5	17	12	21	31
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	354	82	67	5	12	45	17	32	94
Toezicht op de kinderopvang	549	101	73	19	57	67	28	86	118
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.049**	**217**	**164**	**25**	**74**	**130**	**57**	**139**	**243**
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.407**	**1.021**	**753**	**174**	**482**	**513**	**263**	**970**	**1.231**

Begroting totaal regionale en lokale taken

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm	Derden
Inwoners realisatie 1-1-2015 (CBS 6-2-2015)	547.264	101.101	73.952	18.708	51.212	48.208	25.784	104.275	124.024	
	(x€ 1.000)									
Algemene infectieziektebestrijding	816	151	110	28	76	72	38	155	185	
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	325	60	44	11	30	29	15	62	74	
Tuberculosebestrijding	711	131	96	24	66	63	33	135	161	
Epidemiologie	335	61	45	11	31	29	16	64	76	
Gezondheidsbevordering	802	148	108	27	75	71	38	153	182	
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	776	143	105	27	73	68	37	148	176	
Decentrale overhead / Compensatie tekorten overhead	407	75	55	14	38	36	19	77	92	
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.171**	**770**	**564**	**143**	**390**	**367**	**197**	**795**	**945**	
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**187**	**34**	**25**	**6**	**18**	**16**	**9**	**36**	**43**	
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	146	34	24	1	5	17	12	21	31	
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	354	82	67	5	12	45	17	32	94	
Toezicht op de kinderopvang	549	101	73	19	57	67	28	86	118	
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.049**	**217**	**164**	**25**	**74**	**130**	**57**	**139**	**243**	
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.407**	**1.021**	**753**	**174**	**482**	**513**	**263**	**970**	**1.231**	
Algemene infectieziektebestrijding	157	0	0	0	0	0	0	0	0	157
Reizigersadvies en vaccinatie	570	0	0	0	0	0	0	0	0	570
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	13	0	0	0	0	0	0	0	0	13
Tuberculosebestrijding	-	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Advies & Coördinatie (incl crisismanagement)	143	0	0	0	0	0	0		0	143
Opbrengst van derden in regionaal pakket	**882**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**882**
Sociaal medische advisering (excl. BTW)	349	43	24	17	5	28	28	6	166	32
OGGZ: meldpuntmeldingen	94		24			24	6		41	0
Opbrengst van gemeenten in lokaal pakket totaal	**443**	**43**	**48**	**17**	**5**	**52**	**34**	**6**	**207**	**32**
TOTAAL BEGROTING 2016 excl. BTW over inwonerbijdrage	**6.732**	**1.064**	**801**	**191**	**487**	**565**	**297**	**976**	**1.438**	**914**
Sociaal medische advisering: 21% BTW x inwonersbijdrage	18	3	2	1	2	2	1	3	4	
Forensische geneeskunde: 21% BTW x inwonersbijdrage	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
OGGZ: vangnetmeldingen: 21% BTW x inwonersbijdrage	7	1	1	0	1	1	0	1	2	
BTW over inwonerbijdrage in regionaal pakket	**25**	**5**	**3**	**1**	**2**	**2**	**1**	**5**	**6**	
TOTAAL BEGROTING 2016 incl. BTW over inwonerbijdrage	**6.758**	**1.068**	**805**	**192**	**489**	**568**	**298**	**981**	**1.444**	**914**

BESLUIT VAN ALGEMEEN BESTUUR GGD HAAGLANDEN

Onderwerp: Eerste begrotingswijziging 2016

Het Algemeen Bestuur van de GGD Haaglanden,

Gelezen de voorgestelde eerste begrotingswijziging 2016 GGD Haaglanden van het Dagelijks Bestuur met daarin verwerkt de toepassing van de op 10 december 2015 vastgestelde verdeelsleutels tussen de gemeente Den Haag en de overige gemeenten voor de regionale taken zonder dat de bijdragen per regiogemeente daardoor wijzigen

Gezien de ontvangen zienswijzen van de gemeenteraden van de aan de Gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten

Besluit:

de begroting 2016 GGD Haaglanden overeenkomstig het bovengenoemde voorstel van het Dagelijks Bestuur te wijzigen.

Aldus besloten door het Algemeen Bestuurd in zijn vergadering op ... 2016

namens het Algemeen Bestuur GGD Haaglanden,

de secretaris,	de voorzitter,
A.A.H.M. van Dijk	R.M. de Prez

GGD Haaglanden

Kosten regionaal pakket 2016 per gemeente:

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm
Inwoners realisatie 1-1-2015 (CBS 6-2-2015)	547.264	101.101	73.952	18.708	51.212	48.208	25.784	104.275	124.024
	(x € 1.000)								
Algemene infectieziektebestrijding	816	151	110	28	76	72	38	155	185
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	325	60	44	11	30	29	15	62	74
Tuberculosebestrijding	711	131	96	24	66	63	33	135	161
Epidemiologie	335	61	45	11	31	29	16	64	76
Gezondheidsbevordering	802	148	108	27	75	71	38	153	182
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	776	143	105	27	73	68	37	148	176
Decentrale overhead	407	75	55	14	38	36	19	77	92
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.171**	**770**	**564**	**143**	**390**	**367**	**197**	**795**	**945**
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**187**	**34**	**25**	**6**	**18**	**16**	**9**	**36**	**43**
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	146	34	24	1	5	17	12	21	31
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	354	82	67	5	12	45	17	32	94
Toezicht op de kinderopvang	549	101	73	19	57	67	28	86	118
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.049**	**217**	**164**	**25**	**74**	**130**	**57**	**139**	**243**
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.407**	**1.021**	**753**	**174**	**482**	**513**	**263**	**970**	**1.231**

Begroting totaal regionale en lokale taken

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm	Derden
Inwoners realisatie 1-1-2015 (CBS 6-2-2015)	547.264	101.101	73.952	18.708	51.212	48.208	25.784	104.275	124.024	
	(x € 1.000)									
Algemene infectieziektebestrijding	816	151	110	28	76	72	38	155	185	
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	325	60	44	11	30	29	15	62	74	
Tuberculosebestrijding	711	131	96	24	66	63	33	135	161	
Epidemiologie	335	61	45	11	31	29	16	64	76	
Gezondheidsbevordering	802	148	108	27	75	71	38	153	182	
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	776	143	105	27	73	68	37	148	176	
Decentrale overhead / Compensatie tekorten overhead	407	75	55	14	38	36	19	77	92	
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.171**	**770**	**564**	**143**	**390**	**367**	**197**	**795**	**945**	
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**187**	**34**	**25**	**6**	**18**	**16**	**9**	**36**	**43**	
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	146	34	24	1	5	17	12	21	31	
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	354	82	67	5	12	45	17	32	94	
Toezicht op de kinderopvang	549	101	73	19	57	67	28	86	118	
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.049**	**217**	**164**	**25**	**74**	**130**	**57**	**139**	**243**	
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.407**	**1.021**	**753**	**174**	**482**	**513**	**263**	**970**	**1.231**	
Algemene infectieziektebestrijding	157	0	0	0	0	0	0	0	0	157
Reizigersadvies en vaccinatie	570	0	0	0	0	0	0	0	0	570
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	13	0	0	0	0	0	0	0	0	13
Tuberculosebestrijding	-	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Advies & Coördinatie (incl crisismanagement)	143	0	0	0	0	0	0		0	143
Opbrengst van derden in regionaal pakket	**882**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**882**
Sociaal medische advisering (excl. BTW)	349	43	24	17	5	28	28	6	166	32
OGGZ: meldpuntmeldingen	94		24			24	6		41	0
Opbrengst van gemeenten in lokaal pakket totaal	**443**	**43**	**48**	**17**	**5**	**52**	**34**	**6**	**207**	**32**
TOTAAL BEGROTING 2016 excl. BTW over inwonerbijdrage	**6.732**	**1.064**	**801**	**191**	**487**	**565**	**297**	**976**	**1.438**	**914**
Sociaal medische advisering: 21% BTW x inwonersbijdrage	18	3	2	1	2	2	1	3	4	
Forensische geneeskunde: 21% BTW x inwonersbijdrage	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
OGGZ: vangnetmeldingen: 21% BTW x inwonersbijdrage	7	1	1	0	1	1	0	1	2	
BTW over inwonerbijdrage in regionaal pakket	**25**	**5**	**3**	**1**	**2**	**2**	**1**	**5**	**6**	
TOTAAL BEGROTING 2016 incl. BTW over inwonerbijdrage	**6.758**	**1.068**	**805**	**192**	**489**	**568**	**298**	**981**	**1.444**	**914**

GGD Haaglanden

Ontwerpjaarprogramma en begroting 2017

Voor het regionaal takenpakket Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden

CONCEPT

Vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. xxx

Datum: 1 april 2016

Versie 0.6

1. Inleiding 3

1.1 Kaders 3

2. Programmabegroting 6

2.1 Programma Bestuur en Coördinatie 8

2.2 Programma Crisisbeheersing en crisismanagement 10

2.3 Programma Epidemiologie, Beleidsadvisering en Monitoring 11

2.4 Programma Gezondheidsbevordering 13

2.5 Programma Openbare Geestelijke Gezondheidszorg 15

2.6 Programma Infectieziektebestrijding 18

2.7 Programma Medische Milieukunde en Technische Hygiënezorg 20

2.8 Programma Toezicht Kinderopvang 22

2.9 Beoogde resultaten met betrekking tot het regionale takenpakket 23

3. Financieel kader begroting 2017 28

Besluit (nu nog lege pag.) 32

Bijlagen 33

Bijlage 1 Informatief overzicht van het geheel aan activiteiten van de GGD Haaglanden 33

Bijlage 2 Gebruikte afkortingen 34

Bijlage 3a Begroting totaal regionale en lokale taken (exclusief Den Haag) 35

Bijlage 3b Begroting per programma 36

Bijlage 4 Tarieven 2015 en 2016 37

CONCEPT

1 Inleiding

Voor u ligt het jaarprogramma en de begroting 2017 van de GGD Haaglanden.

Als nieuwe gemeenschappelijke regeling is de begroting van de GR GGD Haaglanden nog in ontwikkeling. In deze begroting 2017 is daarom weer een volgende verbeterslag gemaakt. Evenals in de eerste begrotingswijziging 2016 zijn de verdeelsleutels zoals deze eind 2015 door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld verwerkt.

Het jaarprogramma en de begroting 2017 zijn nog gebaseerd op de afspraken uit 2014. In 2016 vindt de evaluatie van de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden plaats. Afhankelijk van de uitkomsten van deze evaluatie en de in dat kader te nemen besluiten, kunnen in de toekomst eventueel aanpassingen aan de orde zijn.

1.1 Kaders

De Wet publieke gezondheid (WPG) geeft de colleges van burgemeester en wethouders de opdracht zorg te dragen voor de instelling en instandhouding van een gemeentelijke gezondheidsdienst op de schaal van de veiligheidsregio. Dit is voor de gemeenten in de regio Haaglanden de wettelijke grondslag voor de gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Haaglanden.

De missie van de GGD Haaglanden is:

Wij bewaken, bevorderen en beschermen de gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden met producten en diensten die helpen gezond op te groeien en op te voeden, gezonder te leven en langer gezond te blijven.

De GGD vervult deze missie in verschillende, elkaar aanvullende rollen: onderzoek, advisering, actief optreden.

Visie

Deze missie is in 2016 nader uitgewerkt in de volgende visie:

Alle inwoners in de regio Haaglanden moeten een gelijke kans hebben op een goede gezondheid. GGD Haaglanden levert een wezenlijke bijdrage aan het verkleinen van de sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het langer gezond leven. Hieruit volgt de ambitie dat de regio Haaglanden in 2030 tot de drie regio's in Nederland behoort met de hoogste gezondheidsverwachting[1].

[1] De gezondheidsverwachting van Nederland kan worden uitgedrukt in termen van gezonde levensverwachting *met/zonder beperkingen, met/zonder chronische ziekten en in goede/slechte ervaren gezondheid.*

GGD Haaglanden werkt vanuit het positieve concept van gezondheid: 'Gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven' (Huber).

Uitgangspunten bij een dergelijke benadering van gezondheid zijn dan ook dat burgers:

- zo lang mogelijk zelfredzaam blijven;
- de regie over hun eigen leven houden;
- verantwoordelijkheid dragen voor hun gezondheid en hun welbevinden.

De ambitie is dat GGD Haaglanden wordt gezien en erkend als een innovatieve en excellente dienstverlener met een uitstekende reputatie, hoge kwaliteit van uitvoering, een krachtig netwerk en betrokken en deskundige medewerkers. GGD Haaglanden is een expert op het gebied van de publieke gezondheid en gebruikt zijn expertise om gemeenten en partners te adviseren bij de ontwikkeling, monitoring en evaluatie van nieuw en bestaand beleid. GGD Haaglanden is een toonaangevende GGD in de publieke gezondheid en maakt daarbij optimaal gebruik van de mogelijkheden die informatie- en communicatietechnologie biedt.

De context van publieke gezondheid in Haaglanden

De GGD Haaglanden werkt voor meer dan 1 miljoen inwoners in een gebied van ruim 450 km². Negen (9) gemeenten[2], variërend van grote stad, 100.000-plus steden met een grote bevolkingsdichtheid, tot landelijke dorpskernen in een agrarisch gebied waarin de Randstad soms ver weg lijkt.
Een regio met een hoge bevolkingsdichtheid, agrarische activiteiten, (zware) industrie, dienstverlening en toerisme. Met de regeringszetel, het Koninklijk Huis en de ambassades binnen haar grenzen. En met intensieve verkeersstromen, met transport van grote aantallen personen en goederen, over het spoor en over de vele drukke (snel)wegen.
Het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden geeft via een bestuursagenda en jaarlijkse werkplannen richting aan de uitvoering van de GGD Haaglanden.
In het sociale domein hebben gemeenten een grote rol in de ondersteuning van hun inwoners. Op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning, de jeugdhulpverlening en op het domein van werk en inkomen. Gemeenten en zorgverzekeraars zijn steeds meer op elkaar aangewezen om preventie, zorg en ondersteuning met elkaar te verbinden. In deze ontwikkeling dient de GGD te staan voor betrouwbare publieke gezondheid.
De uitvoeringsorganisatie GGD Haaglanden is ondergebracht bij de gemeente Den Haag en opereert als sector binnen de dienst OCW. Daarmee is de gemeente Den Haag eigenaar van de uitvoeringsorganisatie en verantwoordelijk voor de continuïteit van de uitvoeringsorganisatie.

---

[2] De regio Haaglanden bestaat uit de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.

Inwoners gemeenten Haaglanden

De GGD Haaglanden bedient in totaal negen gemeenten met samen meer dan één miljoen inwoners. Den Haag is de grootste gemeente binnen Haaglanden, met bijna de helft van het aantal inwoners. Midden-Delfland is de kleinste gemeente, met 2% van het totaal aantal inwoners. De regiogemeenten hebben in totaal 550.391 inwoners.

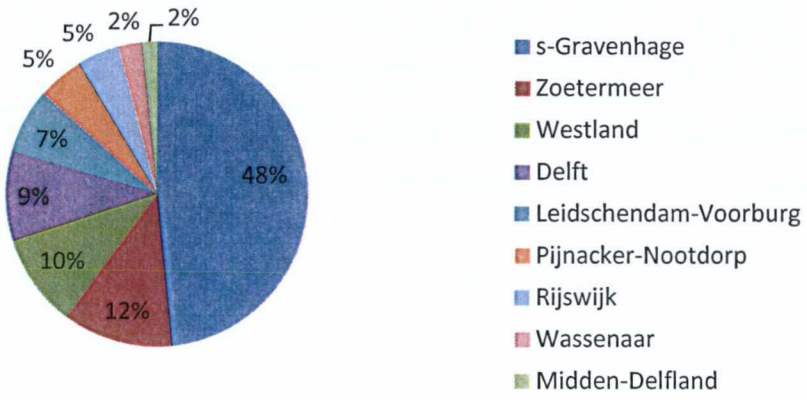

Figuur 1: Gemeenten in Haaglanden met percentage inwoners (CBS:01-01-2016).

Het wettelijk kader

De Wet publieke gezondheid (WPG) is het belangrijkste kader waarbinnen de GGD Haaglanden het regionale Programma Publieke Gezondheid realiseert voor alle gemeenten in de regio Haaglanden. Dit vormt het overall programma van de in deze begroting gepresenteerde 8 programma's. De WPG draagt het college van burgemeester en wethouders van een gemeenten op om de totstandkoming en continuïteit van en de samenhang binnen de publieke gezondheidszorg te bevorderen. Ook dient afstemming plaats te vinden met de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. In bijlage 5 zijn de bij WPG opgedragen taken aan het College van B&W van de gemeenten opgenomen. Naast de WPG zijn voor de uitvoering van de taken van de GGD Haaglanden ook andere wetten aan de orde: de Wet op de lijkbezorging, de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen, de Wet bevolkingsonderzoek, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Wet veiligheidsregio's, de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg.

2 Programmabegroting

Het Algemeen Bestuur van de GGD Haaglanden stelt voor de negen gemeenten in Haaglanden het regionale takenpakket vast. In de begroting worden de taken beschreven in programma's, die gelden voor alle negen gemeenten van de gemeenschappelijke regeling. De opzet in de vorm van een programmabegroting biedt de mogelijkheid de majeure gezondheidsonderwerpen in de regio in de toekomst op een integrale manier op te pakken. Inclusief een aan het programma gekoppelde financiële vertaling.

Deze begroting is de financiële vertaling van het regionale takenpakket en een aantal gezamenlijk afgesproken lokale taken (zoals Sociaal medische advisering). Deze vertaling is neergelegd in hoofdstuk 3 en in de bijlagen en betreft alleen de bijdrage van de 8 regiogemeenten. Het budget van de gemeente Den Haag voor het regionale takenpakket vanuit de gemeenschappelijke regeling is niet in deze begroting opgenomen. Het hierin opgevoerde budget bestaat uit de bijdragen van de regiogemeenten aan de gemeente Den Haag. Dit omdat de uitvoeringsorganisatie van de GGD Haaglanden is ondergebracht bij de sector GGD Haaglanden van de dienst OCW van de gemeente Den Haag.
De omvang van het regionale pakket van alle aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten, staat voor een periode van 4 jaar (van 2014 tot en met 2017) vast.

Schematisch is dat als volgt weer te geven:

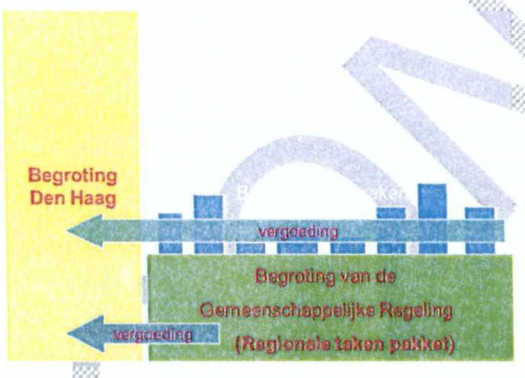

Naast het gezamenlijke regionale pakket kan GGD Haaglanden voor alle gemeenten in Haaglanden ook taken uitvoeren die vanuit lokaal beleid per individuele gemeente worden vormgegeven. Deze zogenaamde lokale taken vallen niet onder de gemeenschappelijke regeling. De uitvoering van deze taken wordt geregeld in bilaterale overeenkomsten tussen de gemeente Den Haag en iedere gemeente afzonderlijk.

De uitvoering door de GGD Haaglanden bestaat uit:

- *Actief bewaken en monitoren van de publieke gezondheid in de regio Haaglanden; op basis hiervan het lokale bestuur adviseren over het te voeren gezondheidsbeleid.*
- *Bevorderen van de gezondheid. Als proactief adviseur van het lokale bestuur en de maatschappelijke organisaties in de publieke gezondheidszorg en als uitvoerder bijdragen aan de verbetering van de gezondheid en aan het terugdringen van de verschillen in gezondheid en levensverwachting van verschillende bevolkingsgroepen.*
- *Beschermen tegen natuurlijke en / of opzettelijke bedreigingen van de volksgezondheid, door toezicht, maar ook door een actief ingrijpen bij gezondheidsbedreigingen van individuen of groepen van personen.*

In het vervolg van dit hoofdstuk is het regionale Programma Publieke Gezondheid uitgewerkt in een achttal inhoudelijke programma's. De programmabeschrijvingen zullen in de doorontwikkeling van GGD Haaglanden in de toekomst nog verder verbeterd worden, in relatie tot de op te stellen Bestuursagenda, het werkplan van GGD Haaglanden en het op het werkplan gebaseerde activiteitenprogramma.

Het hoofdstuk sluit af (par. 2.9) met overzicht van de beoogde resultaten met betrekking tot het regionale en een deel van het lokale takenpakket.

CONCEPT

2.1 Programma Bestuur en Coördinatie

Wat willen we bereiken?

Met een flexibele en wendbare organisatie inspelen op bestuurlijke en maatschappelijke vragen uit de samenleving; dit op een resultaatgerichte en kostenbewuste wijze. Als samenwerkingspartner bevorderen wij de gezondheid, preventie en eigen kracht in het sociaal domein in stad en regio waarbij grote waarde wordt gehecht aan een excellente zorg- en dienstverlener en aan een hoge kwaliteit van uitvoering van wettelijke taken.

"Een duidelijk visie op Publieke gezondheid is een voorwaarde om met het lokale gezondheidsbeleid richting te geven aan de taakuitvoering door de GGD"

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Vanuit een brede kennisbasis adviseren wij de gemeenten over hun beleid op het gebied van zorg, preventie, gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming en Publieke Gezondheid al dan niet in overleg.
2. Wij signaleren en monitoren gezondheidsrisico's in de sociale- en fysieke omgeving en wij adviseren over de gezondheidseffecten van bestuurlijke beslissingen op andere beleidsterreinen.
3. Wij formuleren maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen van de jeugd.
4. Wij bieden een platform voor kennisuitwisseling over Publieke Gezondheid en maatschappelijke gezondheidszorg.
5. Wij treden op als intermediair tussen afnemers en aanbieders van zorg waar dit vanuit openbaar belang noodzakelijk is.
6. Wij ontwikkelen een lange termijn perspectief voor GGD Haaglanden
7. Wij verwerken de uitkomsten van de evaluatie van de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden
8. Wij spelen in op nieuwe ontwikkelingen en vragen vanuit de gemeenten, zoals het Toezicht op de Wmo

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Het bestuur en de gemeenten van GGD Haaglanden adviseren over Publieke Gezondheid en aanpalende beleidsvelden.

2. De gemeenten ondersteunen en adviseren bij het opstellen, monitoren en evalueren van de nota's Volksgezondheid en het lokaal gezondheidsbeleid.
3. Op basis van signalen uit de regio Haaglanden een bijdrage leveren aan beleidsbeïnvloeding op regionaal en landelijk niveau m.b.t. de besluitvorming rond Publieke Gezondheid. Mede in dit kader deelnemen aan landelijke- en stedelijke netwerken.
4. Coördineren van activiteiten om de missie en visie van GGD Haaglanden een integraal onderdeel te laten zijn van de organisatie.
5. Op basis van bestuurlijke doelstellingen en signalen uit de negen gemeenten m.b.t. volksgezondheid (samenwerkings)partners samenbrengen.
6. Zorgdragen voor het opzetten van, coördineren en/of uitvoeren en evalueren van GGD-brede, strategische en/of medisch-inhoudelijke projecten.
7. Beleidsinnovatie ontwikkelen o.a. op het terrein van gebiedsgericht werken, vluchtelingenproblematiek, afstemming met zorgverzekeraars, Wmo-toezicht, kwaliteit, perinatale gezondheid.
8. Invulling geven aan GGD Haaglanden brede activiteiten op het gebied van opleiden en deskundigheidsbevordering.
9. Adequaat afhandelen van klachten en FONA-procedure.
10. Het in staand houden en verder completeren van het GGD brede kwaliteitssysteem, gekoppeld aan de HKZ-certificering.
11. Deelnemen in de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noordelijk Zuid-Holland, als belangrijk instrument voor de GGD waarbij beleid, onderzoek en praktijk (BOP-principe) met elkaar worden verbonden..
12. Realisatie van de bestuurlijke opdracht:
    a. Aandacht voor ouderengezondheidszorg
    b. Aandacht voor health illiteracy
    c. Aandacht voor verbetering van de evenementenadvisering;

CONCEPT

2.2 Programma Crisisbeheersing en Crisismanagement

Wat willen we bereiken?

Met het GGD Rampenopvangplan (GROP) geeft GGD Haaglanden invulling aan deze wettelijke taak en regelt GGD Haaglanden de interne crisisorganisatie ten behoeve van de primaire processen met bijbehorende profielen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Het GROP beschrijft eveneens de relatie met andere partijen in de hulpverlenersketen.

"De GGD heeft een geoefend team beschikbaar om bij calamiteiten en/of crisis de dreiging of schadelijke gevolgen hiervan weg te nemen of te beperken en de continuïteit van de eigen organisatie te waarborgen"

Wat gaan we daarvoor doen?

Het onderhouden en versterken van de crisisorganisatie

1. Het continue afstemmen van het integraal crisisplan en de onderliggende documenten van GGD Haaglanden met de relevante ketenpartners.
2. Het adequaat trainen en oefenen van de crisisorganisatie en de processen uit het GROP. Deze trainingsactiviteiten zullen vooral in een breed ketenverband plaatsvinden.
3. Het adequaat faciliteren van de crisisorganisatie op het gebied van telefonie/ICT, facilitair en personele zaken.

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Implementatie en doorontwikkeling van het in 2016 opgestelde integraal crisisplan GGD Haaglanden en oefenen op basis van dit plan.
2. Actualisatie van het bedrijfscontinuïteitsplan als onderdeel van het integraal crisisplan.
3. Uitvoering van de jaarlijkse zelfevaluatie en de voorbereiding van de hervisitatie Crisisbeheersing en OTO in 2018.

2.3 Programma Epidemiologie, Beleidsadvisering en Monitoring

Wat willen we bereiken?

Een adequate weergave van de gezondheidssituatie in combinatie met inzicht in het succes van gezondheidsinterventies en eerder gevoerd gezondheidsbeleid biedt een gemeente de kans weloverwogen beleidskeuzes voor de toekomst te maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Op basis van epidemiologische analyse inzicht geven in de gezondheidssituatie van de 9 gemeenten in de regio Haaglanden waarbij voorafgaand aandacht is voor de vraagstellingen vanuit de gemeenten.
2. Belangrijke ontwikkelingen in de gezondheidssituatie in de regio Haaglanden signaleren en toetsen op relevantie.
3. Een bijdrage leveren aan het formuleren van lokaal gezondheidsbeleid, voor zover voortvloeiend uit epidemiologische analyse, in overleg met de gemeentelijke zorg-beleidsafdelingen.
4. Innoveren op basis van een continu in ontwikkeling zijnde informatie- en communicatiesamenleving (bijvoorbeeld e-Health).
5. Genereren, borgen en delen van kennis met interne en externe partners door deskundige medewerkers met up-to-date kennis.
6. Inspelen op bestuurlijke en maatschappelijke vragen uit de samenleving door zorg te dragen voor een gezonde, flexibele en wendbare organisatie; dit op een resultaatgerichte en kostenbewuste wijze.

"Een goed inzicht in de gezondheidssituatie van zijn burgers is voorwaarde om te komen tot adequate beleidskeuzes in het belang van de burger"

Welke activiteiten ondernemen we?

1. In kaart brengen van de aard en omvang van bedreigingen van de volksgezondheid, sociaaleconomische en groepsgebonden gezondheidsverschillen en daarmee samenhangende gezondheidsproblemen.
2. Inzicht geven in mogelijkheden om gezondheidsproblemen en gezondheidsverschillen te voorkomen dan wel terug te dringen.
3. Inzicht geven in de doeltreffendheid en doelmatigheid van gepleegde interventies en het uitgevoerde beleid.

4. Opzetten van monitorsystemen, evalueren van gezondheidsprojecten en ondersteunen van anderen bij het opzetten en uitvoeren van epidemiologisch onderzoek.
5. Investeren in ontwikkelingen op het terrein van gebiedsgericht werken, e-health, open data en Bigdata.
6. Kennis delen in de vorm van presentaties, rapportages en factsheets, waaronder het Epidemiologisch Bulletin.
7. Een bijdrage leveren aan de crisisorganisatie van de GGD in de vorm van onderzoek na rampen (gezondheidsonderzoeken na rampen).

CONCEPT

2.4 Programma Gezondheidsbevordering

Wat willen we bereiken?

Doel van het programma gezondheidsbevordering is om samen met de regiogemeenten de fysieke, psychische en sociale gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden te bevorderen en daarmee hun zelfredzaamheid te vergroten, in het licht van een goede kwaliteit van leven.
Een goede gezondheid is van belang om mee te kunnen doen in de samenleving, om te participeren. Andersom bevordert participatie de gezondheid. GGD Haaglanden wil deze wisselwerking versterken door zich te richten op het gedrag van mensen (leefstijl) en de verbetering van hun leefomgeving door middel van collectieve preventie activiteiten. Dit doet GGD Haaglanden in samenwerking en afstemming met andere lokale, regionale en landelijke partners. Door het vervullen van een regie-, advies- en 'makelaarsfunctie' binnen dit netwerk streeft GGD Haaglanden naar een optimaal, passend en samenhangend preventieaanbod op maat dat gezondheidsvaardigheden versterkt en gezond gedrag makkelijker maakt.

"Van de volwassen inwoners van Haaglanden voldoet bijna twee derde aan de Nederlandse Norm Bewegen"

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Adviseren over en coördineren van de uitvoering van de gemeentelijke preventieve speerpunten in het kader van het lokale gezondheidsbeleid vanuit een integrale visie. Dit wordt afgestemd met de gemeenten en relevante partijen op dit terrein.
2. De gemeenten adviseren op basis van verworven inzicht in de gezondheidssituatie van de regio over preventieve evidence based of practice based interventies ten aanzien van gezond gedrag of een gezonde(re) leefstijl van haar inwoners.
3. Door gebiedsgericht te (net)werken haalt GGD Haaglanden signalen op, kaart gezondheidsvraagstukken aan, verbindt en adviseert partijen op het

terrein van preventie. GGD Haaglanden heeft hierin een neutrale, professionele, betrouwbare, integrale en actieve houding.
4. In contact met scholen wordt een eenduidige, integrale, structurele en vraaggerichte aanpak gevolgd (de zogenoemde integrale Gezonde School werkwijze).
5. Collectieve preventietaken koppelen aan (zorg)ontwikkelingen in het kader van de drie decentralisaties in afstemming met de gemeentelijke beleidsafdeling.
6. GB draagt bij aan het bevorderen van de veiligheid in situaties van huiselijk geweld door activiteiten te coördineren gericht op het tegengaan van geweld in afhankelijkheidsrelaties en draagt zorgt voor een goede uitvoeringsregie met betrokken ketenpartners.
7. Kennis en deskundigheid op het terrein van (collectieve) preventie is ons kapitaal; wij genereren, borgen en delen deze kennis (in- en extern).

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Samen met de gemeenten uit de regio investeren in ontwikkelingen op het terrein van gebiedsgericht en intersectoraal werken, de koppeling van (collectieve) preventie aan het sociaal domein.
2. Samen met de gemeenten investeren op het versterken van integraal gezondheidsbeleid en hierbij lokale partners betrekken (in netwerken, contextgericht).
3. Adviseren over lokaal gezondheidsbeleid (in samenspraak met de regiogemeenten), het brede terrein van public health en over preventieve interventies.
4. Mede aansturen van verander-/implementatieprocessen (innoveren) en bijdragen aan agendasetting van gezondheid.
5. Coördineren en stimuleren van gezondheidsbevorderende programma's en interventies in samenwerking met de gemeenten en de daarbij betrokken partijen in de regio. Hierbij besteedt GGD Haaglanden aandacht aan thema's als gezond en vitaal ouder worden, gezond gewicht, perinatale gezondheid, huiselijk geweld en kindermishandeling, gezondheid op school, opvoedingsondersteuning, genotmiddelen, mondgezondheid en seksualiteit.
6. Verder ontwikkelen van de GGD-informatiefunctie, waaronder het realiseren van een centraal afsprakenbureau en een doorontwikkeling van het relatiebeheersysteem.
7. Het informatiecentrum GGD Haaglanden werkt met een professioneel ingevoerde frontoffice, gebruikmakend van drie primaire informatiekanalen (click, call, face) en een relatiebeheersysteem.

2.5 Programma Openbare (Geestelijke) Gezondheidszorg (O(G)GZ)

Wat willen we bereiken?

GGD Haaglanden is vanuit het programma Openbare (geestelijke) gezondheidszorg (O(G)GZ) is werkzaam voor de kwetsbare mens in stad en regio. Zelfredzaamheid en inzet van eigen kracht en het eigen netwerk vormen in toenemende mate de kern van de zorg in onze samenleving. De ontwikkeling van *'zorgen voor'* naar *'zorgen dat'* legt een grote verantwoordelijkheid bij de burger zelf. Burgers moeten zelf en met hun sociale omgeving tot oplossingen komen. Voor een beperkte groep mensen in onze samenleving geldt dat zij niet of moeilijk in staat zijn steunsystemen aan te spreken. O(G)GZ omvat preventieve zorg voor de gehele bevolking, preventieve zorg voor risicogroepen en zorg voor kwetsbare personen die zelf geen hulp zoeken zoals dak- en thuislozen en mensen die zorgschuw zijn geworden (de zogenaamde zorgwekkende *'zorgmijders'*). Hierbij richt het programma zich ook op de maatschappelijke problematiek rond verwarde personen en het uitwerken van een adequaat preventiemodel.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. GGD Haaglanden adviseert over de gemeentelijke speerpunten en de uitvoering daarvan in het kader van het lokale (volks)gezondheidsbeleid voor kwetsbare groepen.
2. Hierbij sluit GGD Haaglanden nauw aan op de transitie naar het vormgeven van de publieke gezondheid in de informatie- en communicatiesamenleving: daar waar mogelijk werkt zij digitaal, maar daar waar nodig is heeft zij outreachend en persoonlijk contact met de (vaak kwetsbare) burger.
3. Het programma O(G)GZ borgt een klimaat van innovatie en ontwikkeling om de zorg- en dienstverlening van de GGD doorlopend te verbeteren en te vernieuwen.
4. GGD Haaglanden is op het gebied van de O(G)GZ een excellente samenwerkingspartner en bevordert (indirect) gezondheid, preventie en eigen kracht van de bevolking binnen het sociaal domein in de negen gemeenten.
5. GGD Haaglanden vervult voor de negen gemeenten de vangnetfunctie (als meldpunt voor signalen van crisis bij kwetsbare personen) en leidt toe naar zorg en hulpverlening.

"Van de volwassen inwoners in de regio Haaglanden loopt 8% een hoog risico op psychische problematiek (angst, depressie)"

6. GGD Haaglanden werkt in het kader van de O(G)GZ op lokaal niveau nauw samen met de nieuwe structuren die zijn opgezet in het Sociale Domein van de negen gemeenten.

Welke activiteiten ondernemen we?

Centraal Coördinatiepunt Dak- en Thuislozen (CCP):

1. Binnen de opzet van de sociale wijk(zorg)teams (SWTs) of gebiedsteams in de verschillende gemeenten en het CCP van GGD Haaglanden bestaan sluitende afspraken over de samenwerking rond en overdracht van cliënten.
2. Voor dak- en thuislozen zijn Delft en Den Haag de centrumgemeenten. Voor het DWO-gebied[3] werkt het CCP nauw samen met de lokale organisaties voor maatschappelijke opvang en andere ketenpartners. Voor de overige gemeenten zorgt het CCP voor de Loketfunctie en leidt het CCP rechthebbende cliënten toe naar zorg, opvang en stelt een traject op dat leidt naar een zo maximaal mogelijke zelfredzaamheid.
3. Vanuit de vangnetfunctie pakt het CCP de meldingen op van vervuilde thuissituaties, waarna de coördinatie van zorg wordt opgepakt. Ook hierin werkt het CCP nauw samen met de lokale structuren.

Sociaal-Medische Advisering (SMA):

4. Aan de hand van protocollen, richtlijnen en wet- en regelgeving geeft SMA medische adviezen aan haar opdrachtgevers (gemeentelijke diensten) die dienen om te komen tot besluitvorming rond inzetbaarheid, participatie, of toekenning van voorzieningen. Daarbij kan het gaan om WMO-voorzieningen, invalidenparkeerplaatsen, maar ook woningvoorrang, huishoudelijke hulp of het bepalen van mogelijkheden in het kader van participatie- of reïntegratieactiviteiten. Rond beslissingen over aanvragen voor voorzieningen kunnen de gemeenten een beroep doen op de medische advisering vanuit de GGD, waarbij ook huisbezoek, eventueel samen met de consulent mogelijk is. SMA werkt binnen de context van wettelijke kaders (WMO, Participatiewet, Privacy-wetgeving) en gemeentelijk beleid van de betreffende gemeente. Bij een veranderende behoefte van gemeenten in het sociale domein verandert GGD Haaglanden mee in zijn aanbod en uitvoering.

Sociaal-Medische Basiszorg:

5. GGD Haaglanden coördineert de medische basiszorg in de gemeente Den Haag vanuit de centrumgemeentefunctie. Huisartsen die aangesloten zijn bij de Haagse Straatdokter voeren de huisartsenzorg uit. Deze praktijk is ondergebracht bij gezondheidscentrum Stichting

[3] Delft, Westland, Oostland (gemeenten Delft, Midden Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Westland)

Haagse Gezondheidscentra. Tandheelkundige hulp voor Dak- en Thuislozen wordt aangeboden door 5 tandartsen die elke vrijdag voor de verzekerde dak- en thuislozen beschikbaar zijn in het Westeinde Ziekenhuis.

6. In stad en regio voert GGD Haaglanden werkzaamheden uit in het kader van het zorgvangnet illegalen en onverzekerden. Dit betreft advies aan en zorgtoeleiding van illegale en onverzekerde burgers. Hiervoor bestaat een directe lijn van GGD Haaglanden met zorgverzekeraars en zorgverleners.

Forensische Geneeskunde (FG):

7. GGD Haaglanden voert voor de gehele regio de lijkschouw uit. De gemeentelijke lijkschouwer stelt vast of iemand in alle waarschijnlijkheid op natuurlijke of niet-natuurlijke wijze is overleden. Bij euthanasie voert de gemeentelijk lijkschouwer de meldingsprocedure uit. GGD Haaglanden werkt hierbij binnen de kaders van de Wet op de Lijkbezorging.

"In de regio Haaglanden voelt bijna één op de tien inwoners zich (zeer) ernstig eenzaam"

CONCEPT

2.6 Programma Infectieziektebestrijding

Wat willen we bereiken?

Door inzet van expertise en menskracht draagt GGD Haaglanden bij aan het vroegtijdig opsporen, de behandeling van en de bescherming tegen infectieziekten, het voorkómen van verdere verspreiding van deze ziekten en kennis om in de toekomst de kans op een infectieziekte te verminderen.
In het publieke domein van de gezondheidszorg is daarbij niet alleen oog voor de patiënt, maar ook voor de gezondheid van degenen in zijn directe omgeving. Naast de zorg voor alle inwoners van de regio is er daarbij gerichte aandacht en zijn er specifieke programma's voor risicogroepen en kwetsbaren.
Ook wil GGD Haaglanden ervoor zorgen dat bestuurders goed voorbereid zijn op het voorkómen van infectieziekten. Het informeren van de bestuurder en de burger over actuele ontwikkelen op het gebied van infectieziekten draagt bij aan de eigen regie van de bestuurder, burger en ketenpartner. Het programma bevat het brede terrein van de infectieziektebestrijding inclusief seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA) en tuberculosebestrijding (TBC).

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De basistaken voor de infectieziektebestrijding zijn:
    - Surveillance
    - Taken i.h.k.v. de meldingsplicht van infectieziekten (A/B/C ziekten en Artikel 26 instellingen)
    - Beleidsadvisering
    - Preventie
    - Bron- en contactonderzoek
    - Netwerk- en regiefunctie
    - Outbreakmanagement
    - Onderzoek
2. Uitvoering van de landelijke regeling aanvullende seksuele gezondheid (vroegtijdige opsporing en behandeling soa bij risicogroepen en het Sense-programma ten behoeve van jongeren).
3. Uitvoering van de subsidieregeling hepatitis B voor de hiervoor aangewezen risicogroepen.
4. Het geven van gezondheidsadvies en vaccinaties aan reizigers en **risicogroepen,** waaronder specifieke beroepsgroepen.
5. De infectieziektebestrijding beweegt mee in de transitie van de publieke gezondheid in de informatie- en communicatiesamenleving. Daar waar mogelijk werkt zij digitaal. Ook borgt de infectieziektebestrijding een klimaat van innovatie en ontwikkeling om haar zorg- en dienstverlening doorlopend te verbeteren en vernieuwen.

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Uitvoering van de basistaken infectieziektebestrijding en relevante subsidieregelingen
2. Continue registratie van meldingsplichtige infectieziekten, bron- en contactopsporing en hieruit voortvloeiende maatregelen tegen verspreiding nemen (inclusief bestuurlijke rapportage en advisering).
3. Op basis van de surveillance worden periodieke rapportages gemaakt ten behoeve van bestuur, management en ketenpartners . Hierin worden de gegevens m.b.t. de infectieziekten weergegeven en trends
4. Verstrekken van gezondheidsadvies aan reizigers, het verstrekken van vaccinaties en de verkoop van producten ten behoeve van gezond op reis).
5. Opsporing, begeleiding en zo nodig behandeling van tbc-patiënten
6. Uitvoering van de tbc bestrijding in het gebied Zuid Holland Noord binnen het Regionaal Expertisecentrum(REC) Zuid Holland .
7. Opsporen en behandelen van seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA) en de begeleiding bij specifieke risicogroepen.
8. Voorlichting geven in het kader van seksuele vorming en ter voorkoming van Soa's.
9. Activiteiten volgend uit actuele ontwikkelingen, zoals zoönosen (van dier op mens overdraagbare aandoeningen), aanpak van antibioticaresistentie en de internationale toename van ernstige infectieziekten (bijv MERS en ebola). In het bijzonder de beleidsadvisering en de advisering van ketenpartners.

"Van degenen die het soa spreekuur bezoeken n.a.v. een partnerwaarschuwing blijkt meer dan 30% ook daadwerkelijk een soa te hebben"

2.7 Programma Medische Milieukunde en Technische Hygiënezorg

Wat willen we bereiken?

'Een gezonde leefomgeving is een voorwaarde voor een vitale samenleving', zo luidt de missie van Medische Milieukunde (MMK) en Technische Hygiënezorg (THZ). GGD Haaglanden doet dat door het leveren van medisch milieukundige zorg en technische hygiënezorg aan gemeenten, instellingen, ondernemers en inwoners van de regio Haaglanden, met als uitgangspunt dat alle inwoners een gelijke kans moeten hebben op een gezonde leefomgeving. Dit betekent dat daar waar nodig de burgers, ketenpartners en bestuurders worden ondersteund in situaties waarin deze leefomgeving is verstoord of dreigt te worden verstoord, bijvoorbeeld door uitstoot van schadelijke stoffen of ongezonde luchtkwaliteit. Minstens zo belangrijk is het bijdragen aan voorwaarden om de leefomgeving zodanig in te richten en te organiseren dat deze gezond is en/of gezonder wordt en gerichte beleidsadvisering hierover aan de negen gemeenten.

"Jaarlijks sterven 10-20 mensen door blootstelling aan koolmonoxide. Een veelvoud daarvan belandt met ernstige complicaties op de afdeling eerste hulp van ziekenhuizen"

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De GGD investeert in duurzame samenwerkingsverbanden met de diverse netwerkpartners.
2. De MMK en THZ bewegen mee in de transitie van de publieke gezondheid in de informatie- en communicatiesamenleving: daar waar mogelijk werkt zij digitaal. Ook borgen zij een klimaat van innovatie en ontwikkeling om haar zorg- en dienstverlening doorlopend te verbeteren en vernieuwen.

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Het uitvoeren van de basistaken van de medische milieukunde:
    - Behandelen van meldingen van burgers, instellingen en gemeenten.
    - (Beleids)advisering (gevraagd en ongevraagd) aan instellingen, de Omgevingsdienst Haaglanden).
    - Onderzoek, advisering en nazorg bij calamiteiten en incidenten.
    - Signalering en zo nodig (initiëren van) onderzoek.
    - Voorlichting aan burgers.
2. Het uitvoeren van de basistaken voor de THZ:
    - Behandeling van meldingen van burgers, instellingen en gemeenten.
    - Advisering legionella.
    - (Beleids)advisering.
    - Inspecties shops Tattoo en piercing, permanente make up.
    - Inspecties seksinrichtingen.
    - Hygiënische Advisering en inspectie evenementen.
    - Adviezen legionellapreventie.
3. In 2017 heeft de implementatie van gezondheid in de Omgevingswet hierbij de bijzondere aandacht, evenals de hygiënische zorg t.b.v. opvanglokaties asielzoekers en vluchtelingen.

CONCEPT

2.8 Programma Toezicht Kinderopvang (Tokin)

Wat willen we bereiken?

In de cruciale jaren van groei en ontwikkeling worden veel van onze kinderen toevertrouwd aan de zorg van de kinderopvang.
Het is de bedoeling dat deze kinderopvang bijdraagt aan een gezonde en veilige ontwikkeling van onze kinderen. De Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen heeft tot doel om de gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen te waarborgen in een verantwoorde kinderopvang.
Kinderopvanglocaties en gastouderbureaus zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun instelling. Zij moeten voldoen aan de kwaliteitseisen zoals die in de wet- en regelgeving aan kinderopvang en aan peuterspeelzalen zijn gesteld.

Het programma Toezicht op de Kinderopvang voorziet in geplande en ongeplande inspecties bij alle geregistreerde kinderopvanglocaties, gastouder bureaus en gastouders. Ook nieuwe initiatieven in de kinderopvang worden door TOKIN geïnspecteerd en moeten voldoende worden bevonden om te worden geregistreerd als kinderopvanglocatie.
Toezicht door TOKIN is alleen zinvol als door de opdrachtgevende gemeenten wordt gehandhaafd op de bevindingen die mogelijk uit dat toezicht resulteren. De GGD Haaglanden werkt dan ook altijd in nauw overleg met de gemeenten om samen een gezonde en veilige kinderopvang voor kinderen te bevorderen.
TOKIN heeft de opdracht om de gemeenten, in wiens opdracht zij het wettelijk toezicht uitoefent, de A-status te doen behalen cq. behouden: dit betekent dat de gemeente voldoet aan de wettelijke minimum eisen voor de uitvoering toezicht op en handhaving van kinderopvang.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De GGD controleert tijdens een inspectie of aan de kwaliteitseisen wordt voldaan c.q. worden nageleefd. De bevindingen daarvan worden met een rapport openbaar gemaakt en indien noodzakelijk wordt door de betreffende gemeente handhavend opgetreden.

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Bij alle kinderopvanglocaties, peuterspeelzalen, gastouderbureaus en een percentage van de gastouders houdt de GGD - nadat zij zijn opgenomen in het landelijk register en regulier zijn geïnspecteerd - jaarlijks risicogestuurd toezicht.
2. Rapportage conform de landelijke richtlijnen van instellingen van gemeenten.
3. Door bemiddeling en overtuiging in samenspraak met de verantwoordelijk beheerders en gastouders geconstateerde overtredingen en afwijkingen corrigeren.
4. Ondersteuning van de gemeenten bij hun handhavingstaak.
5. Ondersteuning van de gemeenten bij voorbereiding op de kwalitatieve invulling van Het Nieuwe Toezicht per 2018.

2.9 Overzicht van de boogde resultaten met betrekking tot het regionale en lokale takenpakket voor zover onderdeel van de garantieafspraken uit 2014.[4]

Overzicht van de beoogde resultaten met betrekking tot het regionale en lokale takenpakket 2017

Regionale takenpakket	**Beoogde resultaten**
Algemene infectieziektebestrijding	- 825 meldingsplichtige meldingen voor de hele regio Haaglanden *(realisatie 2015: 797)*
Reizigersadvies en vaccinatie	- 18.000 consulten voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 9.000 en Den Haag 9.000 *(realisatie 2015: 19.182, waarvan regio 6.063 en Den Haag 13.119)*
Seksuele gezondheid	- 10.000 consulten *(realisatie 2015: 10.688)*
Leefomgeving Medische milieukunde (MMK) - voorlichting en behandeling vragen/klachten burgers - signalering en beleidsadvisering - advisering bij milieu-aspecten	- 450 meldingen van medisch milieukundige problemen voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 150 en Den Haag 300 *(realisatie 2015: 345, waarvan regio 124, Den Haag 216, buiten regio 2 en onbekend 3)*

[4] Cijfers zijn gelijk aan de start van de geregionaliseerde GGD (2014) en niet aangepast aan de werkelijke output. De realisatiecijfers 2015 zijn de daadwerkelijke productie

Regionale takenpakket	Beoogde resultaten
Technische hygiënezorg	- 50 inspecties tatoeage- en piercingshops, waarvan regio 17 en Den Haag 33 *(realisatie 2015: 67, waarvan regio 44 en Den Haag 23)* - 81 inspecties seksinrichtingen, waarvan regio 3 en Den Haag 78 *(realisatie 2015: 82, waarvan regio 2 en Den Haag 80)* - 60 adviezen bij evenementen voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 0 en Den Haag 60 *(realisatie 2015: 72, waarvan regio 39 en Den Haag 32)* - 25 adviezen over legionella voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 0 en Den Haag 25 *(realisatie 2015: 14, waarvan regio 0 en Den Haag 14)*
Tuberculosebestrijding	- 90 TBC patiënten onderzoeken voor de hele regio Haaglanden *(realisatie 2015: 105)* - 7.500 longfoto's in de hele regio Haaglanden *(realisatie 2015: 6.487)*
Forensische geneeskunde	- 1.015 lijkschouwingen (inclusief euthanasie) voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 350 en Den Haag 665 *(realisatie 2015: 979, waarvan regio 428 en Den Haag 551)* - 25 verklaringen voor uitstel begraven/cremeren excl. Den Haag *(realisatie 2015: 0)* - 10 meldingen overleden minderjarigen excl. Den Haag *(realisatie 2015: 6)* - 50 adviezen excl. Den Haag *(realisatie 2015: 57)*

CONCEPT

Regionale takenpakket	Beoogde resultaten
OGGZ: - vangnetmeldingen	Totaal 800 meldingen *(realisatie 2015 is 309)*. Verdeling: - 189 in Delft *(realisatie 2015 is 99)* - 156 in L'dam-Voorburg *(realisatie 2015 is 37)* - 7 in Midden-Delfland *(realisatie 2015 is 2)* - 23 in Pijnacker-Nootdorp *(realisatie 2015 is 7)* - 102 in Rijswijk *(realisatie 2015 is 47)* - 36 in Wassenaar *(realisatie 2015 is 11)* - 71 in Westland *(realisatie 2015 is 19)* - 216 in Zoetermeer *(realisatie 2015 is 87)*
- signaleringsoverleggen	Totaal 32 signaleringsoverleggen *(realisatie 2015 is 16)*. Verdeling: - 4 in Delft *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in L'dam-Voorburg *(realisatie 2015 is 4)* - 4 in Midden-Delfland *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in Pijnacker-Nootdorp *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in Rijswijk *(realisatie 2015 is 4)* - 4 in Wassenaar *(realisatie 2015 is 4)* - 4 in Westland *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in Zoetermeer *(realisatie 2015 is 4)*
Epidemiologie	- Inzet van 11,53 fte, waarvan voor de regio 2,31 fte en voor Den Haag 9,22 fte *(bezetting 31-12-2015: 11,09 fte, waarvan voor de regio 2,31 fte en voor Den Haag 8,78 fte)*
Gezondheidsbevordering	- Inzet van 26,77 fte, waarvan voor de regio 6,20 fte en voor Den Haag 20,57 fte *(bezetting 31-12-2015: 23,25 fte, waarvan voor de regio 6,96 fte en voor Den Haag 16,29 fte)*
Advies & Coördinatie	- Inzet van 12,16 fte, waarvan voor de regio 6,01 fte en voor Den Haag 6,15 fte *(bezetting 31-12-2015: 10,46 fte, waarvan voor de regio 5,13 fte en voor Den Haag 5,33 fte)* - Inzet van 2,10 fte ambtelijk secretaris voor diverse commissies, waarvan voor de regio 0,34 fte en voor Den Haag 1,76 fte *(bezetting 31-12-2015: 2,30 fte, waarvan voor de regio 0,34 fte en voor Den Haag 1,96 fte)*

CONCEPT

Regionale takenpakket	Beoogde resultaten
Toezicht op de kinderopvang	Alle bekende kindercentra en nieuwe kindercentra, gastouders en gastouderbureaus voldoen aan normen op het gebied van pedagogisch klimaat en veiligheid. - 1.063 jaarlijks onderzoeken, dit zijn de inspecties kinderdagverblijven, buitenschoolse opvangen, gastouderbureaus en peuterspeelzalen (regio 528 en Den Haag 535). *(realisatie 2015 is totaal 1.003, waarvan voor de regio 482 en voor Den Haag 521)* - 81 onderzoeken voor registratie, dit zijn de nieuwe inspecties kdv/bso/gob/psz (regio 81). *(realisatie 2015 is totaal 151, waarvan voor de regio 92 en voor Den Haag 59)* - 374 inspecties gastouders (regio 274 en Den Haag 100). *(realisatie 2015 is totaal 575, waarvan voor de regio 352 en voor Den Haag 223)* - 136 nadere onderzoeken (regio 136). (*Realisatie 2015 is totaal 119, waarvan voor de regio 94 en voor Den Haag 25)* - 51 incidentele inspecties n.a.v. een klacht of incident (regio 51). *(Realisatie 2015 is totaal 178, waarvan voor de regio 59 en voor Den Haag 119)* - Totaal regio 1.086 en Den Haag 635 *(2015 regio 1.079 en Den Haag 947)*

CONCEPT

Lokale takenpakket	Beoogde resultaten
Sociaal Medische Advisering	Onderzoeken en adviezen t.b.v. sociaal medische verklaringen. Totaal begroot: 5.555 (regio 2.025, Den Haag 3.530) *(realisatie 2015 regio 1.593, Den Haag 3.146)* - 2.075 adviezen arbeidsgeschiktheid (regio 725 en Den Haag 1.350) *(realisatie 2015 regio 870, Den Haag 1250)* - 200 adviezen bijzondere bijstand (regio 150 en Den Haag 50) *(realisatie 2015 regio 45, Den Haag 5)* - 1.945 adviezen gehandicaptenparkeerkaart (regio 825 en Den Haag 1.120) *(realisatie 2015 regio 465, Den Haag 663)* - 280 adviezen leerlingenvervoer (regio 10 en Den Haag 270) *(realisatie 2015 regio 1, Den Haag 326)* - 685 adviezen huisvestingsurgentie (regio 165 en Den Haag 520) *(realisatie 2015 regio 50, Den Haag 662)* - 295 adviezen indicatie kinderopvang/sociaal medische advisering (regio 75 en Den Haag 220) *(realisatie 2015 regio 155, Den Haag 143)* - 75 adviezen inburgering (regio 75 en Den Haag 0) *(realisatie 2015 regio 7, Den Haag 97)*
OGGZ: meldpuntmeldingen	Totaal 800 OGGZ-meldingen *(realisatie 2015 is 257)*. Verdeling: - 0 in Delft *(realisatie 2015 is 1)* - 200 in L'dam-Voorburg *(realisatie 2015 is 66)* - 0 in Midden-Delfland *(realisatie 2015 is 2)* - 0 in Pijnacker-Nootdorp *(realisatie 2015 is 1)* - 200 in Rijswijk *(realisatie 2015 is 28)* - 50 in Wassenaar *(realisatie 2015 is 12)* - 0 in Westland *(realisatie 2015 is 3)* - 350 in Zoetermeer *(realisatie 2015 is 144)*

CONCEPT

3 Financieel kader begroting 2017

Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur van 10 juli 2015, is de begroting GGD Haaglanden 2016, door het bestuur goedgekeurd. Op 10 december 2015 heeft het bestuur de toepassing van de verdeelsleutels goedgekeurd. Aan het bestuur wordt een begrotingswijzing 2016, na toepassing van de verdeelsleutels, ter goedkeuring voorgelegd. De gewijzigde begroting 2016 dient als uitgangspunt voor de begroting 2017.

Vervolgens is een indexatie van loon- en prijsontwikkeling voor 2017 van 1,25% toegepast. Dit percentage is conform artikel 23 lid 3 GR GGD Haaglanden, gebaseerd op de Richtlijnenbrief van de directie Financiën van de gemeente Den Haag. Een bijstelling voor het aantal inwoners per 1-1-2016 is in deze cijfers verwerkt. In de risicoparagraaf van de begroting 2016 is het wegvallen van de tijdelijke bijdrage genoemd. Een deel van de tijdelijke bijdrage van het Erasmus Medisch Centrum ad € 53.000 is daadwerkelijk weggevallen. Hiervoor is aan de lasten en baten kant van de begroting 2017 een correctie toegepast.

Deze begroting gaat alleen over het gezamenlijke regionale pakket van de GGD Haaglanden zoals volgend uit de Gemeenschappelijke Regeling GGD Haaglanden. De lokale taken en de bijdragen derden vallen niet onder de gemeenschappelijke regeling. In de bijlage worden de lokale activiteiten van de regiogemeenten met bijbehorende bedragen, ter informatie wel genoemd.

Kosten regionaal pakket 2017 per gemeente (exclusief gemeente Den Haag):

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm
Inwoners realisatie 1-1-2016 (CBS 6-2-2016)	550.391	101.075	74.227	18.870	51.880	49.322	25.859	105.007	124.151
	(x€ 1.000)								
Algemene infectieziektebestrijding	879	161	118	30	83	79	41	168	198
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	330	61	44	11	31	30	15	63	74
Tuberculosebestrijding	719	132	97	25	68	64	34	137	162
Epidemiologie	339	62	46	12	32	30	16	65	76
Gezondheidsbevordering	805	148	109	28	76	72	38	154	182
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	756	139	102	26	71	68	36	144	171
Decentrale overhead	419	77	57	14	40	38	20	80	95
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.247**	**780**	**573**	**146**	**400**	**381**	**200**	**810**	**958**
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**190**	**35**	**26**	**7**	**18**	**17**	**9**	**36**	**43**
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	148	34	24	1	5	17	12	21	31
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	359	83	68	5	12	46	17	32	95
Toezicht op de kinderopvang	556	102	74	19	58	68	28	87	119
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.062**	**220**	**166**	**25**	**75**	**131**	**58**	**141**	**246**
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.499**	**1.034**	**764**	**177**	**493**	**528**	**266**	**987**	**1.247**

De inwonerbijdrage in de begroting wordt gebaseerd op het aantal inwoners op 1 januari van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. De inwonerbijdrage voor de acht gemeenten komt uit op een bedrag van € 7,72 per inwoner. De tijdelijke extra bijdrage komt geïndexeerd uit op 0,190 mln. en de gemeentelijke bijdrage aan het regionale pakket bedraagt 1,062 mln.

Overzicht ontwikkeling inwonerbijdrage:

Ontwikkeling inwonerbijdrage				
	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Index	100	100,8	102,2	103,4
Bijdrage per inwoner	7,46	7,52	7,62	7,72

Financieel kader Meerjarenbegroting 2017 – 2020 (x € 1.000,- afgerond)

	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Inwonerbijdrage regionaal pakket	**4.247**	**4.247**	**4.247**	**4.247**
Tijdelijke bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**190**	**0**	**0**	**0**
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket o.b.v. prestaties	**1.062**	**1.062**	**1.062**	**1.062**
OGGZ: forensische geneeskunde (excl. BTW)	*148*	*148*	*148*	*148*
OGGZ: vangnetmeldingen (excl. BTW)	*359*	*359*	*359*	*359*
Toezicht op de kinderopvang	*556*	*556*	*556*	*556*
Opbrengst derden in regionaal pakket o.b.v. prestaties	**840**	**840**	**840**	**840**
Alg. Infectiez. Bestrijding	*106*	*106*	*106*	*106*
I&H: reizigersadvies en vaccinatie	*577*	*577*	*577*	*577*
I&H: MMK/THZ: tattoo- en piercingshops	*13*	*13*	*13*	*13*
A&C (incl crisismanagement)	*144*	*144*	*144*	*144*
Gemeentelijke bijdrage in lokaal pakket o.b.v. prestaties	**449**	**449**	**449**	**449**
OGGZ: sociaal medische advisering (excl. BTW)	*354*	*354*	*354*	*354*
OGGZ: meldpuntmeldingen	*95*	*95*	*95*	*95*
Totaal baten	**6.788**	**6.598**	**6.598**	**6.598**

Overzicht uurtarieven 2016 voor extra dienstverlening GGD Haaglanden

Indien gemeenten gebruik wensen te maken van extra diensten van de GGD Haaglanden dan worden er bilateraal afspraken gemaakt tussen de betreffende gemeente en de gemeente Den Haag over de inhoud en bijbehorende kosten van een lokaal product. De afspraken worden vastgelegd door middel van een opdrachtbevestiging in reactie op een offerte.

Voor de reeds bestaande lokale taken gelden de bestaande financiële afspraken, zoals gemaakt voor de jaren 2014-2017. De hieronder genoemde tarieven gelden in die periode uitsluitend voor nieuwe taken of voor uitbreiding bij reeds overeengekomen taken.

De tarieven die worden doorberekend zijn weergegeven in onderstaande tabel. De uurtarieven zijn inclusief reguliere reiskosten, exclusief BTW en exclusief specifieke projectkosten. Extra specifieke projectkosten worden separaat in rekening gebracht.

	tarief per uur ex BTW
Salarisschaal 5	61
Salarisschaal 6	63
Salarisschaal 7	67
Salarisschaal 8	74
Salarisschaal 9	83
Salarisschaal 10	90
Salarisschaal 11	101
Salarisschaal 12	113
Salarisschaal 13	120
Salarisschaal 14	130

BTW

Ten aanzien van de manier waarop de GR GGD Haaglanden dient om te gaan met BTW, heeft afstemming plaatsgevonden met de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft schriftelijk gemeld dat de constructie van de GGD Haaglanden als gemeenschappelijke regeling met een uitvoeringsorganisatie ondergebracht bij een van de deelnemende gemeenten, geen eigenstandige BTW consequenties heeft.

Facturatie

In hoofdstuk 8 artikel 24 van de GR GGD Haaglanden, staat dat de voorschotnota's voor het regionale pakket op 1 februari en 1 augustus, telkens voor de helft van de verschuldigde bijdrage, worden verstuurd naar de regiogemeenten.

CONCEPT

Begroting en jaarrekening

De begroting 2017 voor het regionale pakket wordt vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR van de GGD Haaglanden en is de grondslag voor de vergoeding die aan Den Haag wordt betaald voor de diensten die de gemeente Den Haag krachtens de GR voor de regiogemeenten uitvoert. De gemeente Den Haag draagt de uitvoering op aan de sector GGD Haaglanden van de dienst OCW. De rekening van de gemeenschappelijke regeling omvat het geheel van baten en lasten voor de regionale taken per gemeente.

Voor de informatievoorziening naar het bestuur van de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden wordt een jaarverslag opgesteld met daarin een financiële, inhoudelijke- en kwalitatieve verantwoording van de gerealiseerde prestaties op regionale taken.

Risicoparagraaf

De tijdelijke bijdrage voor structurele personeelslasten kan wegvallen. Een deel van deze bijdrage is reeds weggevallen, namelijk de bijdrage van het Erasmus Medisch Centrum ad € 53.000.Het oorspronkelijke risicobedrag was € 153.000. Hierdoor blijft nog een risico bestaan van €100.000. Dit is een eerder aanvaard en bekend risico voor de 8 regiogemeenten gezamenlijk.

De gerealiseerde productie in 2014 voor met name SMA, vangnetmeldingen en meldpuntmeldingen blijft achter bij de begrote aantallen zoals die van GGD ZHW zijn overgenomen. Deze cijfers waren gebaseerd op gerealiseerde aantallen in 2011. Het aantal aanmeldingen vanuit de regio gemeenten blijkt lager dan begroot. Dit lijkt een trend te zijn die zich al enkele jaren eerder blijkt te hebben ingezet. De reden van vermindering bij SMA aanvragen verschilt per activiteit, bijvoorbeeld door beleidsaanpassing, waarbij een gemeente op een aanvraag besluit, zonder medisch advies. Voor de OGGZ vangnet en meldpuntmeldingen ligt de oorzaak van de daling in de ontwikkeling in het sociale domein, de vorming van de sociale wijkteams/kernteams. Met name cases waarin vervuiling/hoarding een rol speelt worden nog doorgezet, daar waar dat in het verleden meer bredere casuïstiek betrof. Voor de toekomst is nog moeilijk in te schatten of deze cijfers bestendig zullen zijn.

Met de invoering van de vennootschapsbelastingplicht (Vpb-plicht) voor overheidsondernemingen per 1 januari 2016 krijgen ook verbonden partijen te maken met het feit dat ze mogelijk voor een deel van hun activiteiten belastingplichtig worden voor de vennootschapsbelasting. Het Fiscaal Advies Team van de gemeente Den Haag heeft de activiteiten van de GGD Haaglanden getoetst. Het Fiscaal Advies Team geeft aan dat op basis van realisatie gegevens 2014 en 2015 er voor 2016 géén Vpb-plicht bestaat. Definitieve zekerheid of er over 2016 Vpb-plicht bestaat kan pas gegeven worden op basis van realisatiecijfers 2016.

Besluit

Het Algemeen Bestuur van de GGD Haaglanden,

Gezien de ontvangen zienswijzen van de gemeenteraden van de aan de Gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten

Besluit:

Tot het vaststellen van het Jaarprogramma en de begroting 2017 van de GGD Haaglanden;

Aldus besloten in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur 4 juli 2015.

De secretaris, De voorzitter,

A.A.H.M. van Dijk R.M. de Prez

CONCEPT

GGD Haaglanden

Bijlage 1: Informatief overzicht van het geheel aan activiteiten van de GGD Haaglanden

Categorie	Totaal	Extra	DCO	A&C	AIB	RAVC	TBC	MMK	EPI	GB	CCP	SMA	Forensisch	Tokin
Salarissen	4.230.832	-	228.297	534.921	682.680	298.831	264.637	330.201	236.685	522.649	392.316	271.112	-	468.505
Schaal	80.051	-	-	10.698	13.654	5.977	5.293	6.604	4.734	10.453	7.846	5.422	-	9.370
Overige personeelslasten	95.310	-	4.566	10.698	19.526	8.153	5.293	7.395	4.734	10.453	7.846	6.718	557	9.370
Subtotaal salarissen	***4.406.192***	**-**	***232.863***	***556.318***	***715.860***	***312.961***	***275.222***	***344.199***	***246.152***	***543.555***	***408.009***	***283.252***	***557***	***487.245***
Tijdelijk extra	51.719	51.719	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piketdiensten	186.529	-	-	13.163	26.325	-	-	-	-	-	-	-	147.041	-
Overige goederen en diensten	989.767	-	92.757	158.654	51.460	251.543	348.405	-	-	76.224	-	10.723	-	-
Decentrale overhead	-	-	-396.495	92.208	18.442	18.442	18.442	18.442	46.104	46.104	46.104	46.104	-	46.104
Centrale Overhead	1.153.440	-	70.875	125.955	172.125	133.245	77.355	72.698	46.778	146.408	104.895	99.630	-	103.478
Lasten	**6.787.647**	**51.719**	**-**	**946.297**	**984.211**	**716.191**	**719.424**	**435.338**	**339.034**	**812.291**	**559.008**	**439.709**	**147.598**	**636.826**
Inwonerbijdrage (GR)	4.246.937	51.719	-	704.757	878.571	139.249	719.424	329.547	339.034	812.291	105.127	86.087	-	81.131
Tijdelijke extra bijdrage (GR)	189.818	-	-	97.232	-	-	-	92.586	-	-	-	-	-	-
Piketdiensten	13.163	-	-	13.163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GROP / OTO	131.145	-	-	131.145	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RIVM	105.641	-	-	-	105.641	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inspecties technische hygiënezorg	13.205	-	-	-	-	-	-	13.205	-	-	-	-	-	-
Vangnet bijdrage*	358.718	-	-	-	-	-	-	-	-	-	358.718	-	-	-
Meldpunt bijdrage*	95.163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	95.163	-	-	-
Bijdrage obv tarieven SMA*	353.622	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	353.622	-	-
Bijdrage obv tarieven overig	1.280.236	-	-	-	-	576.942	-	-	-	-	-	-	147.598	555.695
Baten	**6.787.647**	**51.719**	**-**	**946.297**	**984.211**	**716.191**	**719.424**	**435.338**	**339.034**	**812.291**	**559.008**	**439.709**	**147.598**	**636.826**

CONCEPT

GGD Haaglanden

Bijlage 2: Gebruikte afkortingen

Afkorting	Omschrijving
DCO	Decentrale overhead
A&C	Advies & coördinatie
AIB	Algemene infectieziektebestrijding
RAVC	Reizigersadvies en vaccinatie
TBC	Tuberculosebestrijding
MMK	Medische milieukunde/Technische hygiënezorg
EPI	Epidemiologie
GB	Gezondheidsbevordering
OGGZ	Vangnet- en meldpunt meldingen
SMA	Sociaal medische advisering
Tokin	Toezicht op de kinderopvang

CONCEPT

GGD Haaglanden

Bijlage 3a Begroting totaal regionale en lokale taken (exclusief Den Haag)

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm	Derden
Inwoners realisatie 1-1-2016 (CBS 6-2-2016)	550.391	101.075	74.227	18.870	51.880	49.322	25.859	105.007	124.151	
	(x € 1.000)									
Algemene infectieziektebestrijding	879	161	118	30	83	79	41	168	198	
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	330	61	44	11	31	30	15	63	74	
Tuberculosebestrijding	719	132	97	25	68	64	34	137	162	
Epidemiologie	339	62	46	12	32	30	16	65	76	
Gezondheidsbevordering	805	148	109	28	76	72	38	154	182	
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	756	139	102	26	71	68	36	144	171	
Decentrale overhead / Compensatie tekorten overhead	419	77	57	14	40	38	20	80	95	
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.247**	**780**	**573**	**146**	**400**	**381**	**200**	**810**	**958**	
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**190**	**35**	**26**	**7**	**18**	**17**	**9**	**36**	**43**	
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	148	34	24	1	5	17	12	21	31	
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	359	83	68	5	12	46	17	32	95	
Toezicht op de kinderopvang	556	102	74	19	58	68	28	87	119	
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.062**	**220**	**166**	**25**	**75**	**131**	**58**	**141**	**246**	
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.499**	**1.034**	**764**	**177**	**493**	**528**	**266**	**987**	**1.247**	
Algemene infectieziektebestrijding	106	0	0	0	0	0	0	0	0	106
Reizigersadvies en vaccinatie	577	0	0	0	0	0	0	0	0	577
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	13	0	0	0	0	0	0	0	0	13
Tuberculosebestrijding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Advies & Coördinatie (incl crisismanagement)	144	0	0	0	0	0	0		0	144
Opbrengst van derden in regionaal pakket	**840**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**840**
Sociaal medische advisering (excl. BTW)	354	44	24	17	5	28	28	6	168	32
OGGZ: meldpuntmeldingen	95	0	24	0	0	24	6	0	40	
Opbrengst van gemeenten in lokaal pakket totaal	**449**	**44**	**49**	**17**	**5**	**53**	**34**	**6**	**209**	**32**
TOTAAL BEGROTING 2017 excl. BTW over inwonerbijdrage	**6.788**	**1.078**	**813**	**195**	**498**	**581**	**301**	**993**	**1.456**	**873**
Sociaal medische advisering: 21% BTW x inwonersbijdrage	18	3	2	1	2	2	1	3	4	
Forensische geneeskunde: 21% BTW x inwonersbijdrage	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
OGGZ: vangnetmeldingen: 21% BTW x inwonersbijdrage	8	1	1	0	1	1	0	1	2	
BTW over inwonerbijdrage in regionaal pakket	**26**	**5**	**3**	**1**	**2**	**2**	**1**	**5**	**6**	
TOTAAL BEGROTING 2017 incl. BTW over inwonerbijdrage	**6.813**	**1.083**	**816**	**196**	**501**	**583**	**302**	**998**	**1.461**	**873**

Bijlage 3b Begroting per programma

Programma	Lasten	Baten (excl. BTW)					
(x € 1.000)		Gemeentelijke bijdragen				Derden	Totaal
		Inwoners	Tijdelijk	Regionaal	Lokaal		baten
Bestuur en Coördinatie	866	625	97	0	0	144	866
Crisisbeheersing en crisismanagement	132	132	0	0	0	0	132
Epidemiologie, Beleidsadvisering en Monitoring	339	339	0	0	0	0	339
Gezondheidsbevordering	812	812	0	0	0	0	812
Openbare Geestelijke Gezondheidszorg	1.146	191	0	506	449	0	1.146
Infectieziektebestrijding	2.420	1.737	0	0	0	683	2.420
Medische Milieukunde en Technische Hygiënezorg	435	330	93	0	0	13	435
Toezicht Kinderopvang	637	81	0	556	0	0	637
	6.788	4.247	190	1.062	449	840	6.788

CONCEPT

GGD Haaglanden

Bijlage 4: Tarieven 2015 en 2016

Voor de tarieven 2017 volgt in de loop van 2016 een aanpassingsvoorstel.

Tarievenoverzicht 2016

Product		Tarief 2016		Tarief 2015
Infectieziektebestrijding				
- Vaccinatie migrantenkind tegen hepatitis A	€	8,50	€	8,00
- Griepvaccinatie (inclusief vaccin)	€	22,50	€	22,00
Toezichthouden / inspectie kinderdagopvang				
- Inspectie Gastouderopvang (GOO): TKA +TKB	€	287,50	€	283,50
- Nieuwe inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/PSZ)	€	957,50	€	944,50
- Nieuwe Inspectie Wet kinderopvang (GOB)	€	986,00	€	972,50
- Reguliere inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/PSZ)	€	695,00	€	685,50
- Reguliere Inspectie Wet kinderopvang (GOB)	€	723,00	€	713,00
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€	615,00	€	607,00
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€	803,00	€	792,50
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€	977,00	€	963,50
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€	1614,00	€	1592,00
- Nader onderzoek Wet kinderopvang	€	308,00	€	304,00
- Nieuwe Inspectie met negatief advies om tot exploitatie over te gaan (alleen voorinspectie) (aantal uren verpleegkundige +administratief medewerker)		op basis van nacalculatie		op basis van nacalculatie
- Incidentele Inspectie n.a.v. klacht of incident (aantal uren verpleegkundige +administratief medewerker)		op basis van nacalculatie		op basis van nacalculatie
Uurtarieven (basistaak prod) voor verstrekkingen op nacalculatiebasis				
- AGZ-verpleegkundige	€	58,50	€	57,50
- AGZ administratief medewerker	€	45,50	€	44,50
Technische hygiënezorg (overig)				
- Inspectie prostitutiebedrijf	€	889,50	€	877,00
- Inspectie tattoo- en piercingshop excl. reiskosten	€	508,00	€	501,00
- Inspectie tattoo- of piercingshop excl. reiskosten	€	407,00	€	401,00
- Inspectie PMU-shop (PMU' permanente make-up) excl. reisk.	€	356,00	€	351,00
- Inspectie shop voor piercing van oor/neus excl. reiskosten	€	204,00	€	201,00
- herinspectie (aantal uren verpleegkundige)		op basis van nacalculatie		op basis van nacalculatie
- reiskosten inspecties (aantal uren verpleegkundige)		op basis van nacalculatie		op basis van nacalculatie
Uurtarief (basistaak prod.) voor verstrekkingen op nacalculatiebasis (landelijk door Min. VWS vastgesteld tarief)				
- AGZ-verpleegkundige	€	101,50	€	100,00
Hep. B vaccinatiecampagne risicogroepen				
- Consult (per persoon)		gratis		gratis
- hepatitis B (Engerix)		gratis		gratis
- hepatitis A en B (Twinrix)	€	22,50	€	22,00

CONCEPT

GGD Haaglanden

Reizigersvaccinaties

- 1e consult kind	€	11,00	€	11,00
- 1e consult volwassen	€	21,00	€	21,00
- Vervolgconsult volwassen	€	12,00	€	12,00
- Vervolgconsult kind	€	10,00	€	10,00
- Receptentoeslag	€	12,00	€	12,00
- Lange reizen toeslag	€	10,00	€	10,00
- No show kosten	€	21,00	€	21,00
- Administratie kosten 9betalen op rekening)	€	8,00	€	7,50
- Afterbite balsem 110	€	5,50	€	5,50
- Ambirix Hep. A+B kind	€	53,00	€	52,00
- Basic bag sterile 15	€	10,00	€	9,95
- Bloedonderzoek Hep A vooraf	€	39,50	€	39,00
- Bloedonderzoek Hep B achteraf, titerbepaling	€	39,50	€	39,00
- Bloedonderzoek Hep B vooraf, dragerschap	€	64,00	€	63,00
- BMR	€	33,50	€	33,00
- Cholerastempel	€	4,00	€	4,00
- Deet 30% gel 80 ml.	€	11,00	€	10,95
- Deet 40% spray 100 ml.	€	11,00	€	10,95
- DTP / NVI	€	24,00	€	23,50
- DTP / REVAXIS	€	24,00	€	23,50
- EHBO Surviavl set	€	15,00	€	14,95
- Engerix Hepatitis B	€	42,00	€	41,00
- Fruh Sommer Enc.	€	60,00	€	59,00
- Gamma globuline 1 ml.	€	15,00	€	15,00
- Gele koorts	€	38,50	€	38,00
- Havrix 1440	€	43,50	€	43,00
- Havrix Junior	€	35,50	€	35,00
- Influenza	€	17,50	€	17,00
- Ixiaro	€	132,50	€	130,50
- Klamboe 1-2 pers.	€	38,50	€	37,95
- Loperamide	€	2,00	€	2,00
- Nimenrix	€	76,00	€	75,00
- Ophangset klamboe	€	6,00	€	5,99
- O.R.S.	€	7,00	€	6,99
- Pneumovax	€	25,50	€	25,00
- Rabiës	€	77,00	€	76,00
- Sunproject spf 30	€	15,50	€	15,50
- Twinrix	€	56,00	€	55,00
- Typherix	€	30,00	€	30,00
- Typhim Vi	€	34,50	€	34,00
- Vaccinatieboekje	€	3,00	€	3,00

OGGZ CCP

- Meldpuntmelding	€	116,64	€	115,05
		incl. BTW 21%		**incl. BTW 21%**
- Vangnetmelding	€	510,25	€	503,30
- Signaleringsoverleg	€	640,61	€	631,89

CONCEPT

GGD Haaglanden

Forensische zorg		incl. BTW 21%		incl. BTW 21%
- Verklaring voor uitstel van begraven/cremeren	€	29,00	€	28,50
- Advisering forensische zorg	€	58,00	€	57,00
- Melding overleden kind	€	58,00	€	57,00
- Lijkschouwing binnen kantooruren	€	321,00	€	316,50
- Lijkschouwing buiten kantooruren	€	482,00	€	475,00
- Verklaring euthanasie binnen kantooruren	€	138,50	€	136,50
- Verklaring euthanasie buiten kantooruren	€	138,50	€	136,50

Sociaal medische advisering (S.M.A.)		incl. BTW 21%		incl. BTW 21%
Advies arbeidsgeschiktheid (AG)				
- Regulier tarief	€	149,50	€	147,00
- Toeslag belastbaarheidsonderzoek	€	28,50	€	28,00
- Toeslag psychologisch onderzoek				op basis van nacalculatie
Advies arbeidsgeschiktheid (AG WSNP)				
- Regulier tarief	€	249,50	€	246,00
Advies bijzondere bijstand (BB)				
- Regulier tarief	€	144,00	€	142,00
Advies gehandicaptenparkeerkaart (GPK)				
- Regulier tarief	€	103,50	€	102,00
- Toeslag bij niet verschijnen per keer	€	48,50	€	47,50
Advies huisvestingsurgentie (HVU)				
- Regulier tarief	€	202,00	€	199,00
- Regulier tarief incl. afkoop risico niet verschijnen	€	218,50	€	215,50
- Toeslag bij niet verschijnen per keer	€	96,50	€	95,00
- Toeslag deelname vergaderingen				op basis van nacalculatie
Advies inburgering (IB)				
- Regulier tarief	€	181,00	€	178,50
- Toeslag belastbaarheidsonderzoek	€	28,50	€	28,00
Combi-advies inburgering (IB) en arbeidsgeschiktheid (AG)				
- Regulier tarief	€	282,50	€	278,50
- Toeslag belastbaarheidsonderzoek	€	28,50	€	28,00
Advies Sociaal Medische Indicatie (SMI)				
- Regulier tarief	€	144,00	€	142,00
Advies indicatie kinderopvang (IKO)				
- Regulier tarief	€	144,00	€	142,00
Leerlingenvervoer (LV)				
- Regulier tarief	€	187,50	€	184,50
Advisering naar aanleiding van een bezwaarschrift				
(aantal uren arts +0,8 uur administratief medewerker)	€	140,50	€	138,50
Advies op basis van dossieronderzoek	€	88,50	€	87,00
Toeslagen op bovengenoemde adviezen:				
- Toeslag bij niet verschijnen, behalve voor **GKP** en **HVU**	€	69,50	€	68,50
- Toeslag tolk	€	72,50	€	71,50
- Toeslag bij inwinnen informatie bij een huisarts	€	103,00	€	101,50
- Toeslag bij inwinnen informatie bij een medisch specialist	€	130,00	€	128,00
- Toeslag bij huisbezoek	€	152,50	€	150,00
- Toeslag spoedadvisering (aantal uren arts +administratief medewerker)		op basis van nacalculatie		op basis van nacalculatie
Uurtarieven (aanvullende diensten) voor verstrekkingen op nacalculatiebasis incl. 21% BTW				
- AGZ-arts	€	97,50	€	96,00
- AGZ administratief medewerker	€	54,50	€	53,50

CONCEPT

GGD Haaglanden

Bijlage 5

De bij WPG opgedragen taken aan het College van B&W van de gemeenten zijn:

a. Het verwerven van, op epidemiologische analyses gebaseerd, inzicht in de gezondheidssituatie van de bevolking;
b. Het elke vier jaar, voorafgaand aan de opstelling van de nota gemeentelijke gezondheidsbeleid, op landelijk gelijkvormige wijze verzamelen en analyseren van gegevens over deze gezondheidssituatie;
c. Het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen;
d. Het bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's met inbegrip van programma's voor de gezondheidsbevordering;
e. Het bevorderen van medische milieukundige zorg;
f. Het bevorderen van technische hygiëne zorg;
g. Het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen;
h. Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders;
i. Het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheid bevorderende en bedreigende factoren;
j. Het ramen van behoefte aan jeugdgezondheidszorg;
k. De vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen en het aanbieden van vaccinaties voorkomend uit het Rijksvaccinatieprogramma;
l. Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding op het terrein van jeugdgezondheidszorg;
m. Het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van de gezondheidsbedreigingen op het terrein van de jeugdgezondheidszorg;
n. Het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en gezondheid bevorderende en -bedreigende factoren;
o. Het ramen van de behoeften aan ouderengezondheidszorg;
p. De vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als co morbiditeit;
q. Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding op het terrein van ouderengezondheidszorg;
r. Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding op het terrein van ouderengezondheidszorg;
s. Het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van de gezondheidsbedreigingen op het terrein van de ouderengezondheidszorg;
t. Het nemen van algemene preventieve maatregelen op het gebied van de infectieziekten;
u. Het bestrijden van tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen, inclusief bron- en contactopsporing;
v. Bron- en contactopsporing bij meldingen van bepaalde omschreven infectieziekten;
w. Het op systematische wijze volgen, signaleren en bestrijden van een epidemie van een infectieziekte en de directe dreiging daarvan.

Den Haag

Accountantsdienst

GAD/2016.95

ACCOUNTANTSRAPPORT BIJ DE JAARREKENING 2015 VAN DE GEMEENSCHAPPELIJK REGELING GGD HAAGLANDEN

INHOUDSOPGAVE

1. Strekking van de controleverklaring 2
2. Resultaat 2
3. Kwaliteit financieel beheer 3
4. Uitkomsten van onze controle 4
4.1 Bevindingen over getrouwheid en rechtmatigheid 4
4.2 Fiscale regelgeving 5
5. Rechtmatigheid 5
6. Naleving statuten 5
7. Informatietechnologie/automatisering 5
8. Actuele ontwikkeling 6

1. *Strekking van de controleverklaring*

We hebben de jaarrekening 2015 van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Haaglanden (GR) gecontroleerd en op 31 maart 2016 voorzien van een goedkeurende controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. De controleverklaring is in de jaarstukken 2015 opgenomen.

2. *Resultaat*

Het resultaat is € 10.000 nadelig. Dit valt uiteen in een voordeel op het regionale pakket van € 78.000 en een nadeel van € 88.000 op het lokale pakket.

Overeenkomstig het Financieel Statuut treedt de garantieregeling voor het lokale pakket, zoals afgegeven door de regiogemeenten, in werking. Bijlage VIII in de jaarstukken bevat een voorstel hoe dit per gemeente geëffectueerd zou kunnen worden.

Voor het regionale pakket geldt dat de werkelijke baten lager zijn dan begroot en dat op totaalniveau sprake is van een nadeel. Het totale nadeel bedraagt € 10.000. Met het besluit van het Algemeen Bestuur (van 8 april 2015) is geregeld dat indien het resultaat kleiner is dan 1% van de regionale begroting wordt afgezien van de garantieregeling. In de besluitvorming is niet helder aangegeven waarover deze 1% moet worden berekend. Volgens de GR wordt deze berekend over de begrotingsomvang van het regionale deel. In dat geval ligt de grens van de garantieregeling op € 60.000 en dus treedt de garantieregeling niet in werking.

Het regionale resultaat op productniveau (€ 78.000 voordeel ten opzichte van de begroting) is samengesteld uit meerdere grote verschillen;

	Resultaat	Specificatie	
TBC	375.000	650.000 V	lagere kosten goederen en diensten
		-228.000 N	hogere kosten personeel
		422.000 V	
OGGZ	-263.000	-200.000 N	lagere opbrengst gemeenten o.b.v. tarieven
		-58.000 N	hogere kosten personeel
		-258.000 N	
Infectiebestrijding	72.000	-71.000 N	lagere opbrengst derden
		95.000 V	lagere kosten personeel
		35.000 V	hogere opbrengst gemeenten o.b.v. tarieven
		59.000 V	

De oorzaken van de verschillen zijn niet nader aan te geven.
De uitkomsten 2015 liggen redelijk in lijn met de uitkomsten 2014 maar wijken (sterk) af van de begroting. Dit vraagt om een nadere analyse van de begroting. Wij adviseren evenals vorig jaar deze analyse voorafgaand aan het opstellen van de begroting 2017 uit te voeren, zodat de uitkomsten daarvan meegenomen kunnen worden.

3. *Kwaliteit financieel beheer*

Inleiding
Het financieel beheer betreft het samenstel van maatregelen en regels om de inkomsten en uitgaven goed te verwerken en daarover verantwoording af te leggen.
De GR is vorig jaar gestart. Dat eerste jaar was een opbouwjaar, waarin zowel het financiële beheer als de kwaliteit van de verantwoording nog aanzienlijke tekortkomingen lieten zien. In 2015 is in het financieel beheer zichtbaar vooruitgang geboekt. De resterende aandachtspunten zijn hieronder verwoord. Verwacht mag worden dat dit proces in 2016 afgerond wordt.

De verantwoording
Over 2014 verliep de totstandkoming van de verantwoording, in casu de jaarrekening, moeizaam. De totstandkoming van de jaarrekening 2015 is door inspanningen van de GR aanmerkelijk verbeterd. Mede hierdoor kon dit jaar, vooruitlopend op de situatie 2018[1], middels de balans inzicht worden gegeven in de activa en passiva van de GR. Ingaande 2018 eindigt namelijk de afspraak dat de financiële voor- en nadelen in de bedrijfsvoering ten gunste of ten laste komen van de gemeente Den Haag.

Het financieel beheer
De GR heeft een eigen rechtspersoonlijkheid en een eigen bestuurlijke context zoals ook statutair is vastgelegd. Zo regelt artikel art 15 dat het Dagelijks Bestuur verantwoordelijk is voor het beheer van de vermogenswaarden, de controle daarop, de boekhouding en alle privaatrechtelijke handelingen van de GR. Vrij vertaald betekent dit dat de GR zelf verantwoordelijk is voor de kwaliteit van het financieel beheer. In het Financieel Statuut is geregeld dat de uitvoeringsorganisatie belegd is bij de GGD Haaglanden van de gemeente Den Haag. Dit betekent dat de GR de eindverantwoordelijkheid heeft over de uitkomsten van de bedrijfsvoering. Uit onze controle komt naar voren dat het financieel beheer op dit onderdeel nog een aantal verbeterpunten kent.

De GR 'huurt' haar medewerkers in bij de gemeente Den Haag (2015: € 3,6 miljoen). Dit betreft vooral oud-medewerkers van de GR GGD Zuid-Holland-West en verder voor circa € 0,4 miljoen de inzet van medewerkers van de gemeente Den Haag. Voor beide typen inhuur ontbreekt een schriftelijke overeenkomst. Een vergelijkbare inhuur van medewerkers (circa € 0,8 miljoen) is verantwoord onder de Decentrale overhead. Ook hiervoor geldt dat de doorbelasting aan de GR niet is gebeurd op basis van schriftelijke overeenkomsten vooraf. De inhuur en de daaruit voortvloeiende kosten voor de GR verlopen nu in wezen langs informele weg. We adviseren de GR om voor dit type verplichtingen vooraf overeenkomsten te maken met de gemeente Den Haag. Dit verstevigt de mate van beheersbaarheid van de begroting (ongeacht wie in de eerste vier jaar het risico draagt van een voor- of nadelig saldo) en het vergemakkelijkt de interne analyses van de uitkomsten.

De GR verantwoordt € 0,6 miljoen vorderingen voortvloeiende uit haar operationele activiteiten. Deze vorderingen behoren uit economisch opzicht toe aan de GR. De facturen zijn echter verstuurd uit naam van de gemeente Den Haag en zijn juridisch bezien invorderbaar door de gemeente Den Haag. De GR verantwoordt deze vorderingen terecht op haar balans. We adviseren de GR in het vervolg haar facturen op naam van de GR te versturen.

---

[1] Over de periode 2014 – 2017 komen voor- en nadelen op het regionale pakket in beginsel ten gunste of ten laste van de gemeente Den Haag. Voor de periode hierna zullen nieuwe afspraken met de gemeente Den Haag gemaakt kunnen worden.

Op de balans staan de voorraden (entstoffen) gewaardeerd op P.M. (Pro Memorie). Uit praktisch oogpunt is het ondoenlijk om vlot een heldere scheiding aan te brengen tussen wat van de GR is en wat van de gemeente Den Haag is, om vervolgens de waarde daarvan te bepalen.
Wel adviseren we de GR om voor de voorraadadministratie gebruik te maken van de daarvoor reeds beschikbare software in plaats van een schriftelijke aantekening bij de voorraad zelf. Het financieel beheer van deze entstoffen is nu naar ons oordeel te zwak waardoor in geval van (grote) verschillen de administratie geen aanknopingspunten biedt.

Bovenstaande bevindingen hebben voor een niet onbelangrijk deel ook hun oorzaak in de afwezigheid van een eigen financiële administratie. We herhalen derhalve ons advies van vorig jaar om een separate administratie in te richten.

4. Uitkomsten van onze controle

4.1 Bevindingen over getrouwheid en rechtmatigheid

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de niet-gecorrigeerde onjuistheden en onzekerheden (in € 1.000). Wellicht ten overvloede melden we dat getrouwheidsbevindingen ook doorwerken in de bevindingen voor rechtmatigheid.

Bedragen x € 1000,-	Getrouwheid		Rechtmatigheid	
	Onjuist	**Onzeker**	**Onjuist**	**Onzeker**
Volledigheid baten en lasten reizigersadvies & vaccinatie		147		147
Salarislasten		P.M.		P.M.

Reizigersadvies & vaccinatie
De baten van de GR zijn toegerekend aan de gemeenten op basis van de woonplaats van de klanten overeenkomstig de indeling van de begroting naar gemeenten en producten. Dit is niet gebeurd bij de baten voor reizigersadvies & vaccinatie. De toerekening daarvan is gebeurd op basis van de locatie waar de adviezen en vaccinaties worden gegeven, te weten Zoetermeer, Delft en Den Haag. De GR vindt dat de baten behaald op de locatie Den Haag toebehoren aan de gemeente Den Haag en niet aan de GR omdat de gemeente Den Haag ook de kosten draagt.

Uit ons onderzoek komt naar voren dat de vaccinatie-baten bij toeval gelijk zijn aan de verantwoorde baten. Resteren baten uit hoofde van consulten. De totale omzet consulten bedraagt voor de 3 locaties € 319.000. Hiervoor kon de GR geen klantgegevens verstrekken waardoor het ook voor ons niet mogelijk is gebleken deze objectief toe te rekenen aan de GR. Deze baten zijn nu (per saldo) niet verantwoord bij de GR. Uit een benadering op basis van de verhoudingscijfers van de vaccinatieomzet hebben wij € 147.000 toegerekend aan de regio.
Voor deze hogere omzet had de GR de daarmee gepaard gaande lasten moeten verantwoorden. Nu heeft de GR de lasten verlaagd met € 94.000. Op grond van de onzekerheden voor de baten (€ 147.000) en de daarbij behorende lasten (€ 94.000) hebben wij ons geen oordeel kunnen vormen over een mogelijk te laag verantwoord resultaat (circa € 50.000).

<u>Salarissen</u>
Wij hebben vastgesteld dat de van GGD Zuid Holland West overgenomen formatie is doorbelast aan de GR en dat daarnaast de inzet van Haags personeel is toegerekend aan de GR-activiteiten (zie ook hoofdstuk 3 van dit rapport).

De dagelijkse werkzaamheden van de GR zijn nauw verweven met die van de GGD Haaglanden van de gemeente Den Haag. Dit leidt over en weer tot de inzet van medewerkers. Voor deze inzet vindt ook verrekening van kosten plaats. In welke mate deze verrekening over en weer volledig is hebben wij niet kunnen vaststellen. Hiertoe zou een sluitende urenregistratie of de toepassing van verdeelsleutels zoals vastgelegd in de vergadering van het Algemeen Bestuur op 10 december 2015 een oplossing kunnen bieden. Op grond hiervan hebben we een onzekerheid over de juistheid en/of volledigheid van de inhuur van derden. De omvang van deze onzekerheid valt niet nader te kwantificeren en hebben we derhalve als Pro Memorie gekwalificeerd.

4.2 Fiscale regelgeving

In 2015 is de Wet Modernisering Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen aangenomen. De wet gaat in op 1 januari 2016. Of de GR belastingplichtig is volgens deze wet wordt onderzocht door het Fiscaal Advies Team van de gemeente Den Haag.

5. Rechtmatigheid

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden is opgenomen dat de accountant een oordeel geeft over de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen. Ons rechtmatigheids-onderzoek is gebaseerd op het Controleprotocol (inclusief normenkader) Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden 2015 zoals vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 10 december 2015. Hiermee is een nadere aanvulling gegeven aan het Financieel Statuut van de GR voor de controle op de rechtmatigheid. Uit onze controle komen geen verdere bijzonderheden naar voren.

6. Naleving statuten

Bij onze controle zijn wij nagegaan of voor de jaarrekening relevante bepalingen uit de statuten zijn nageleefd. Aangaande de begroting zijn de statuten nageleefd. Uit onze controle komt één bijzonderheid naar voren. Het betreft artikel 23-lid 1 waarin is geregeld dat voor de uitvoering van het takenpakket de GGD aan de gemeente Den Haag een vergoeding is verschuldigd. De hoogte daarvan wordt jaarlijks door het college van Den Haag in overeenstemming met het Algemeen Bestuur van de GR vastgesteld. Een dergelijk besluit hebben wij niet aangetroffen. Dit bleek overigens vorig jaar ook niet het geval te zijn. Volgens verkregen informatie van de GR is de tekst van het artikel in de statuten abusievelijk niet in overeenstemming met de achterliggende bedoeling. De bedoeling zou zijn de vergoeding van de regiogemeenten aan de GR voor het takenpakket. We kunnen dit niet inhoudelijk beoordelen en adviseren de GR dit artikel, indien nodig, in lijn te brengen met de achterliggende bedoeling.

7. Informatietechnologie/automatisering

Continuïteit en betrouwbaarheid van gegevensverwerking
Bij de verwerking van gegevens maakt de GR gebruik van geautomatiseerde systemen zoals Oracle EBS voor de financiële administratie, personeel en inkoop. Naast het financiële systeem gebruikt de GR voor de operationele processen onder meer Orion (Globe) voor reizigersvaccinaties en sociaal medische adviezen, Formatis voor de forensische onderzoeken en GIR voor de kinderopvang.
Voor zover we bij de jaarrekeningcontrole gebruik hebben gemaakt van deze systemen is gebleken dat de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in het algemeen toereikend zijn gewaarborgd.

Voor alle systemen geldt dat de GR gebruiker is van deze systemen, de eigenaar is de gemeente Den Haag.

De systemen voor de operationele processen zijn lang in gebruik en in voorkomende gevallen worden deze niet meer ondersteund door de leverancier. Dat kan op termijn problemen opleveren voor de continuïteit en aanvullende kosten. Volgens verkregen informatie heeft de GGD Haaglanden in het verleden gezocht naar vervangende systemen maar is daarin nog niet geslaagd door het beperkte aanbod van programmatuur voor deze sector.

Informatieveiligheid
De GR beschikt over veel informatie over haar klanten die er op mogen vertrouwen dat hiermee veilig en zorgvuldig wordt omgegaan. Dit vertrouwen vertaalt zich in de vraag of de GR toereikende maatregelen heeft genomen om de veiligheid van informatie te waarborgen.
Met uitzondering van GIR maken de door de GR gebruikte systemen onderdeel uit van het gemeentelijk Information Security Management System van de gemeente Den Haag. In dit systeem zijn de beveiligingsmaatregelen ingeregeld op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). Naar de goede werking zou de GR informatie kunnen opvragen bij de gemeente Den Haag.

Wet bescherming persoonsgegevens
In februari 2015 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel Meldplicht datalekken en boetebevoegdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) aangenomen. Opvallend zijn het instellen van een privacyfunctionaris, een meldingsplicht bij het CBP ingeval van ernstige inbreuken en de mogelijkheid tot het opleggen van boetes (tot € 0,8 miljoen). Van belang is dat de GR net als bij informatieveiligheid, over een Privacy Management Systeem beschikt, om aan het CBP te kunnen aantonen dat zij "in control" is. Uit efficiency overwegingen adviseren wij om hiervoor aansluiting te zoeken bij de gemeente Den Haag.

8. *Actuele ontwikkeling*

Ingaande 1 januari 2017 dienen de begroting en de verantwoording een apart overzicht van de kosten van overhead te bevatten. Dit vloeit voort uit het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV.

Overhead is in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het gevolg van deze wetswijziging is dat de GR twee programma's krijgt, te weten haar bestaande programma doch verlaagd met de overhead en een tweede programma genaamd Overhead. Op korte termijn komt de commissie BBV met een notitie hierover met nadere aanwijzingen. Wij adviseren u de begroting 2017 tijdig aan te passen opdat deze voldoet aan deze wetswijziging.

GAD Den Haag, 4 april 2016

drs. R. Flinterman RA
accountant

BESLUIT VAN ALGEMEEN BESTUUR GGD HAAGLANDEN

Onderwerp: Eerste begrotingswijziging 2016

Het Algemeen Bestuur van de GGD Haaglanden,

Gelezen de voorgestelde eerste begrotingswijziging 2016 GGD Haaglanden van het Dagelijks Bestuur met daarin verwerkt de toepassing van de op 10 december 2015 vastgestelde verdeelsleutels tussen de gemeente Den Haag en de overige gemeenten voor de regionale taken zonder dat de bijdragen per regiogemeente daardoor wijzigen

Gezien de ontvangen zienswijzen van de gemeenteraden van de aan de Gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten

Besluit:

de begroting 2016 GGD Haaglanden overeenkomstig het bovengenoemde voorstel van het Dagelijks Bestuur te wijzigen.

Aldus besloten door het Algemeen Bestuurd in zijn vergadering op ... 2016

namens het Algemeen Bestuur GGD Haaglanden,

de secretaris,

A.A.H.M. van Dijk

de voorzitter,

R.M. de Prez

Kosten regionaal pakket 2016 per gemeente:

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm
Inwoners realisatie 1-1-2015 (CBS 6-2-2015)	547.264	101.101	73.952	18.708	51.212	48.208	25.784	104.275	124.024
	(x € 1.000)								
Algemene infectieziektebestrijding	816	151	110	28	76	72	38	155	185
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	325	60	44	11	30	29	15	62	74
Tuberculosebestrijding	711	131	96	24	66	63	33	135	161
Epidemiologie	335	61	45	11	31	29	16	64	76
Gezondheidsbevordering	802	148	108	27	75	71	38	153	182
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	776	143	105	27	73	68	37	148	176
Decentrale overhead	407	75	55	14	38	36	19	77	92
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.171**	**770**	**564**	**143**	**390**	**367**	**197**	**795**	**945**
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**187**	**34**	**25**	**6**	**18**	**16**	**9**	**36**	**43**
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	146	34	24	1	5	17	12	21	31
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	354	82	67	5	12	45	17	32	94
Toezicht op de kinderopvang	549	101	73	19	57	67	28	86	118
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.049**	**217**	**164**	**25**	**74**	**130**	**57**	**139**	**243**
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.407**	**1.021**	**753**	**174**	**482**	**513**	**263**	**970**	**1.231**

Begroting totaal regionale en lokale taken

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm	Derden
Inwoners realisatie 1-1-2015 (CBS 6-2-2015)	547.264	101.101	73.952	18.708	51.212	48.208	25.784	104.275	124.024	
	(x € 1.000)									
Algemene infectieziektebestrijding	816	151	110	28	76	72	38	155	185	
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	325	60	44	11	30	29	15	62	74	
Tuberculosebestrijding	711	131	96	24	66	63	33	135	161	
Epidemiologie	335	61	45	11	31	29	16	64	76	
Gezondheidsbevordering	802	148	108	27	75	71	38	153	182	
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	776	143	105	27	73	68	37	148	176	
Decentrale overhead / Compensatie tekorten overhead	407	75	55	14	38	36	19	77	92	
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.171**	**770**	**564**	**143**	**390**	**367**	**197**	**795**	**945**	
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**187**	**34**	**25**	**6**	**18**	**16**	**9**	**36**	**43**	
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	146	34	24	1	5	17	12	21	31	
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	354	82	67	5	12	45	17	32	94	
Toezicht op de kinderopvang	549	101	73	19	57	67	28	86	118	
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.049**	**217**	**164**	**25**	**74**	**130**	**57**	**139**	**243**	
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.407**	**1.021**	**753**	**174**	**482**	**513**	**263**	**970**	**1.231**	
Algemene infectieziektebestrijding	157	0	0	0	0	0	0	0	0	157
Reizigersadvies en vaccinatie	570	0	0	0	0	0	0	0	0	570
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	13	0	0	0	0	0	0	0	0	13
Tuberculosebestrijding	-	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Advies & Coördinatie (incl crisismanagement)	143	0	0	0	0	0	0		0	143
Opbrengst van derden in regionaal pakket	**882**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**882**
Sociaal medische advisering (excl. BTW)	349	43	24	17	5	28	28	6	166	32
OGGZ: meldpuntmeldingen	94		24			24	6		41	0
Opbrengst van gemeenten in lokaal pakket totaal	**443**	**43**	**48**	**17**	**5**	**52**	**34**	**6**	**207**	**32**
TOTAAL BEGROTING 2016 excl. BTW over inwonerbijdrage	**6.732**	**1.064**	**801**	**191**	**487**	**565**	**297**	**976**	**1.438**	**914**
Sociaal medische advisering: 21% BTW x inwonersbijdrage	18	3	2	1	2	2	1	3	4	
Forensische geneeskunde: 21% BTW x inwonersbijdrage	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
OGGZ: vangnetmeldingen: 21% BTW x inwonersbijdrage	7	1	1	0	1	1	0	1	2	
BTW over inwonerbijdrage in regionaal pakket	**25**	**5**	**3**	**1**	**2**	**2**	**1**	**5**	**6**	
TOTAAL BEGROTING 2016 incl. BTW over inwonerbijdrage	**6.758**	**1.068**	**805**	**192**	**489**	**568**	**298**	**981**	**1.444**	**914**

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Postbus 1005
2260 BA Leidschendam
Telefoon 14 070
Twitter @Gemeente_LV
www.lv.nl
info@lv.nl

Algemeen Bestuur GGD Haaglanden
t.a.v. dhr. A.A.H.M. van Dijk
Postbus 16130
2500 BC DEN HAAG

Datum	9 juni 2016
Ons kenmerk	1546956
Uw brief/kenmerk	11 april 2016
Contactpersoon	Mevrouw Bongers
Telefoon	070 – 300 9192
Bijlagen	
Onderwerp	Zienswijze Gemeente Leidschendam-Voorburg.

Geachte heer Van Dijk,

Op 13 april 2016 hebben wij van u de ontwerpbegroting 2017 en de begrotingswijziging 2016 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) GGD Haaglanden ontvangen. Middels deze brief maken wij onze zienswijze kenbaar zodat u deze kunt betrekken bij de vaststelling van dit ontwerp in de vergadering van 10 juli 2017 van het Algemeen Bestuur.

Wij concluderen dat deze begroting voortborduurt op de begroting en afspraken van 2016. In die begroting was reeds een stevige basis gelegd om de komende periode een financieel gezond beleid te voeren. Wij kunnen daarom ook instemmen met de ontwerpbegroting 2017 GR GGD Haaglanden. Gelet op de aard van de begrotingswijziging 2016, zien wij geen noodzaak tot het geven van een zienswijze hierop.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van de gemeente Leidschendam-Voorburg d.d. 8 juni 2016.

Met vriendelijke groet,
De gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg,

De griffier,

mr. G.A. van Egmond

De voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

01-100-0711

Ontwerpjaarprogramma en begroting 2017

Voor het regionaal takenpakket
Gemeenschappelijke Regeling
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden

CONCEPT

Vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur
d.d. xxx

Datum: 1 april 2016 Versie 0.6

1. Inleiding 3

1.1 Kaders 3

2. Programmabegroting 6

2.1 Programma Bestuur en Coördinatie 8

2.2 Programma Crisisbeheersing en crisismanagement 10

2.3 Programma Epidemiologie, Beleidsadvisering en Monitoring 11

2.4 Programma Gezondheidsbevordering 13

2.5 Programma Openbare Geestelijke Gezondheidszorg 15

2.6 Programma Infectieziektebestrijding 18

2.7 Programma Medische Milieukunde en Technische Hygiënezorg 20

2.8 Programma Toezicht Kinderopvang 22

2.9 Beoogde resultaten met betrekking tot het regionale takenpakket 23

3. Financieel kader begroting 2017 28

Besluit (nu nog lege pag.) 32

Bijlagen 33

Bijlage 1 Informatief overzicht van het geheel aan activiteiten van de GGD Haaglanden 33

Bijlage 2 Gebruikte afkortingen 34

Bijlage 3a Begroting totaal regionale en lokale taken (exclusief Den Haag) 35

Bijlage 3b Begroting per programma 36

Bijlage 4 Tarieven 2015 en 2016 37

CONCEPT

1 Inleiding

Voor u ligt het jaarprogramma en de begroting 2017 van de GGD Haaglanden.

Als nieuwe gemeenschappelijke regeling is de begroting van de GR GGD Haaglanden nog in ontwikkeling. In deze begroting 2017 is daarom weer een volgende verbeterslag gemaakt. Evenals in de eerste begrotingswijziging 2016 zijn de verdeelsleutels zoals deze eind 2015 door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld verwerkt.

Het jaarprogramma en de begroting 2017 zijn nog gebaseerd op de afspraken uit 2014. In 2016 vindt de evaluatie van de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden plaats. Afhankelijk van de uitkomsten van deze evaluatie en de in dat kader te nemen besluiten, kunnen in de toekomst eventueel aanpassingen aan de orde zijn.

1.1 Kaders

De Wet publieke gezondheid (WPG) geeft de colleges van burgemeester en wethouders de opdracht zorg te dragen voor de instelling en instandhouding van een gemeentelijke gezondheidsdienst op de schaal van de veiligheidsregio. Dit is voor de gemeenten in de regio Haaglanden de wettelijke grondslag voor de gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Haaglanden.

De missie van de GGD Haaglanden is:

Wij bewaken, bevorderen en beschermen de gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden met producten en diensten die helpen gezond op te groeien en op te voeden, gezonder te leven en langer gezond te blijven.

De GGD vervult deze missie in verschillende, elkaar aanvullende rollen: onderzoek, advisering, actief optreden.

Visie

Deze missie is in 2016 nader uitgewerkt in de volgende visie:

Alle inwoners in de regio Haaglanden moeten een gelijke kans hebben op een goede gezondheid. GGD Haaglanden levert een wezenlijke bijdrage aan het verkleinen van de sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het langer gezond leven. Hieruit volgt de ambitie dat de regio Haaglanden in 2030 tot de drie regio's in Nederland behoort met de hoogste gezondheidsverwachting[1].

[1] De gezondheidsverwachting van Nederland kan worden uitgedrukt in termen van gezonde levensverwachting *met/zonder beperkingen, met/zonder chronische ziekten en in goede/slechte ervaren gezondheid.*

CONCEPT

GGD Haaglanden werkt vanuit het positieve concept van gezondheid: 'Gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven' (Huber).

Uitgangspunten bij een dergelijke benadering van gezondheid zijn dan ook dat burgers:

- zo lang mogelijk zelfredzaam blijven;
- de regie over hun eigen leven houden;
- verantwoordelijkheid dragen voor hun gezondheid en hun welbevinden.

De ambitie is dat GGD Haaglanden wordt gezien en erkend als een innovatieve en excellente dienstverlener met een uitstekende reputatie, hoge kwaliteit van uitvoering, een krachtig netwerk en betrokken en deskundige medewerkers. GGD Haaglanden is een expert op het gebied van de publieke gezondheid en gebruikt zijn expertise om gemeenten en partners te adviseren bij de ontwikkeling, monitoring en evaluatie van nieuw en bestaand beleid. GGD Haaglanden is een toonaangevende GGD in de publieke gezondheid en maakt daarbij optimaal gebruik van de mogelijkheden die informatie- en communicatietechnologie biedt.

De context van publieke gezondheid in Haaglanden

De GGD Haaglanden werkt voor meer dan 1 miljoen inwoners in een gebied van ruim 450 km². Negen (9) gemeenten[2], variërend van grote stad, 100.000-plus steden met een grote bevolkingsdichtheid, tot landelijke dorpskernen in een agrarisch gebied waarin de Randstad soms ver weg lijkt.
Een regio met een hoge bevolkingsdichtheid, agrarische activiteiten, (zware) industrie, dienstverlening en toerisme. Met de regeringszetel, het Koninklijk Huis en de ambassades binnen haar grenzen. En met intensieve verkeersstromen, met transport van grote aantallen personen en goederen, over het spoor en over de vele drukke (snel)wegen.
Het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden geeft via een bestuursagenda en jaarlijkse werkplannen richting aan de uitvoering van de GGD Haaglanden.
In het sociale domein hebben gemeenten een grote rol in de ondersteuning van hun inwoners. Op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning, de jeugdhulpverlening en op het domein van werk en inkomen. Gemeenten en zorgverzekeraars zijn steeds meer op elkaar aangewezen om preventie, zorg en ondersteuning met elkaar te verbinden. In deze ontwikkeling dient de GGD te staan voor betrouwbare publieke gezondheid.
De uitvoeringsorganisatie GGD Haaglanden is ondergebracht bij de gemeente Den Haag en opereert als sector binnen de dienst OCW. Daarmee is de gemeente Den Haag eigenaar van de uitvoeringsorganisatie en verantwoordelijk voor de continuïteit van de uitvoeringsorganisatie.

[2] De regio Haaglanden bestaat uit de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.

CONCEPT

Inwoners gemeenten Haaglanden

De GGD Haaglanden bedient in totaal negen gemeenten met samen meer dan één miljoen inwoners. Den Haag is de grootste gemeente binnen Haaglanden, met bijna de helft van het aantal inwoners. Midden-Delfland is de kleinste gemeente, met 2% van het totaal aantal inwoners. De regiogemeenten hebben in totaal 550.391 inwoners.

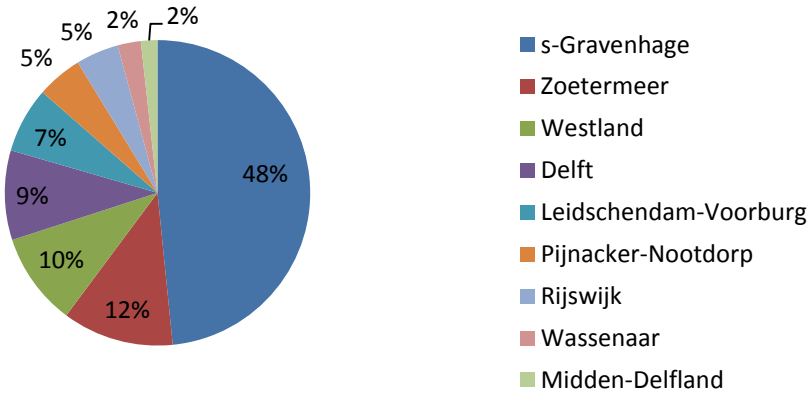

Figuur 1: Gemeenten in Haaglanden met percentage inwoners (CBS:01-01-2016).

Het wettelijk kader

De Wet publieke gezondheid (WPG) is het belangrijkste kader waarbinnen de GGD Haaglanden het regionale Programma Publieke Gezondheid realiseert voor alle gemeenten in de regio Haaglanden. Dit vormt het overall programma van de in deze begroting gepresenteerde 8 programma's. De WPG draagt het college van burgemeester en wethouders van een gemeenten op om de totstandkoming en continuïteit van en de samenhang binnen de publieke gezondheidszorg te bevorderen. Ook dient afstemming plaats te vinden met de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. In bijlage 5 zijn de bij WPG opgedragen taken aan het College van B&W van de gemeenten opgenomen. Naast de WPG zijn voor de uitvoering van de taken van de GGD Haaglanden ook andere wetten aan de orde: de Wet op de lijkbezorging, de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen, de Wet bevolkingsonderzoek, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Wet veiligheidsregio's, de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg.

CONCEPT

2 Programmabegroting

Het Algemeen Bestuur van de GGD Haaglanden stelt voor de negen gemeenten in Haaglanden het regionale takenpakket vast. In de begroting worden de taken beschreven in programma's, die gelden voor alle negen gemeenten van de gemeenschappelijke regeling. De opzet in de vorm van een programmabegroting biedt de mogelijkheid de majeure gezondheidsonderwerpen in de regio in de toekomst op een integrale manier op te pakken. Inclusief een aan het programma gekoppelde financiële vertaling.

Deze begroting is de financiële vertaling van het regionale takenpakket en een aantal gezamenlijk afgesproken lokale taken (zoals Sociaal medische advisering). Deze vertaling is neergelegd in hoofdstuk 3 en in de bijlagen en betreft alleen de bijdrage van de 8 regiogemeenten. Het budget van de gemeente Den Haag voor het regionale takenpakket vanuit de gemeenschappelijke regeling is niet in deze begroting opgenomen. Het hierin opgevoerde budget bestaat uit de bijdragen van de regiogemeenten aan de gemeente Den Haag. Dit omdat de uitvoeringsorganisatie van de GGD Haaglanden is ondergebracht bij de sector GGD Haaglanden van de dienst OCW van de gemeente Den Haag.
De omvang van het regionale pakket van alle aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten, staat voor een periode van 4 jaar (van 2014 tot en met 2017) vast.

Schematisch is dat als volgt weer te geven:

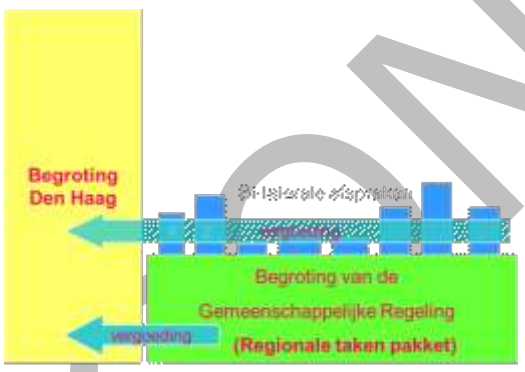

Naast het gezamenlijke regionale pakket kan GGD Haaglanden voor alle gemeenten in Haaglanden ook taken uitvoeren die vanuit lokaal beleid per individuele gemeente worden vormgegeven. Deze zogenaamde lokale taken vallen niet onder de gemeenschappelijke regeling. De uitvoering van deze taken wordt geregeld in bilaterale overeenkomsten tussen de gemeente Den Haag en iedere gemeente afzonderlijk.

CONCEPT

De uitvoering door de GGD Haaglanden bestaat uit:

- *Actief bewaken en monitoren van de publieke gezondheid in de regio Haaglanden; op basis hiervan het lokale bestuur adviseren over het te voeren gezondheidsbeleid.*
- *Bevorderen van de gezondheid. Als proactief adviseur van het lokale bestuur en de maatschappelijke organisaties in de publieke gezondheidszorg en als uitvoerder bijdragen aan de verbetering van de gezondheid en aan het terugdringen van de verschillen in gezondheid en levensverwachting van verschillende bevolkingsgroepen.*
- *Beschermen tegen natuurlijke en / of opzettelijke bedreigingen van de volksgezondheid, door toezicht, maar ook door een actief ingrijpen bij gezondheidsbedreigingen van individuen of groepen van personen.*

In het vervolg van dit hoofdstuk is het regionale Programma Publieke Gezondheid uitgewerkt in een achttal inhoudelijke programma's. De programmabeschrijvingen zullen in de doorontwikkeling van GGD Haaglanden in de toekomst nog verder verbeterd worden, in relatie tot de op te stellen Bestuursagenda, het werkplan van GGD Haaglanden en het op het werkplan gebaseerde activiteitenprogramma.

Het hoofdstuk sluit af (par. 2.9) met overzicht van de beoogde resultaten met betrekking tot het regionale en een deel van het lokale takenpakket.

CONCEPT

2.1 Programma Bestuur en Coördinatie

Wat willen we bereiken?

Met een flexibele en wendbare organisatie inspelen op bestuurlijke en maatschappelijke vragen uit de samenleving; dit op een resultaatgerichte en kostenbewuste wijze. Als samenwerkingspartner bevorderen wij de gezondheid, preventie en eigen kracht in het sociaal domein in stad en regio waarbij grote waarde wordt gehecht aan een excellente zorg- en dienstverlener en aan een hoge kwaliteit van uitvoering van wettelijke taken.

"Een duidelijk visie op Publieke gezondheid is een voorwaarde om met het lokale gezondheidsbeleid richting te geven aan de taakuitvoering door de GGD"

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Vanuit een brede kennisbasis adviseren wij de gemeenten over hun beleid op het gebied van zorg, preventie, gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming en Publieke Gezondheid al dan niet in overleg.
2. Wij signaleren en monitoren gezondheidsrisico's in de sociale- en fysieke omgeving en wij adviseren over de gezondheidseffecten van bestuurlijke beslissingen op andere beleidsterreinen.
3. Wij formuleren maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen van de jeugd.
4. Wij bieden een platform voor kennisuitwisseling over Publieke Gezondheid en maatschappelijke gezondheidszorg.
5. Wij treden op als intermediair tussen afnemers en aanbieders van zorg waar dit vanuit openbaar belang noodzakelijk is.
6. Wij ontwikkelen een lange termijn perspectief voor GGD Haaglanden
7. Wij verwerken de uitkomsten van de evaluatie van de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden
8. Wij spelen in op nieuwe ontwikkelingen en vragen vanuit de gemeenten, zoals het Toezicht op de Wmo

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Het bestuur en de gemeenten van GGD Haaglanden adviseren over Publieke Gezondheid en aanpalende beleidsvelden.

CONCEPT

2. De gemeenten ondersteunen en adviseren bij het opstellen, monitoren en evalueren van de nota's Volksgezondheid en het lokaal gezondheidsbeleid.
3. Op basis van signalen uit de regio Haaglanden een bijdrage leveren aan beleidsbeïnvloeding op regionaal en landelijk niveau m.b.t. de besluitvorming rond Publieke Gezondheid. Mede in dit kader deelnemen aan landelijke- en stedelijke netwerken.
4. Coördineren van activiteiten om de missie en visie van GGD Haaglanden een integraal onderdeel te laten zijn van de organisatie.
5. Op basis van bestuurlijke doelstellingen en signalen uit de negen gemeenten m.b.t. volksgezondheid (samenwerkings)partners samenbrengen.
6. Zorgdragen voor het opzetten van, coördineren en/of uitvoeren en evalueren van GGD-brede, strategische en/of medisch-inhoudelijke projecten.
7. Beleidsinnovatie ontwikkelen o.a. op het terrein van gebiedsgericht werken, vluchtelingenproblematiek, afstemming met zorgverzekeraars, Wmo-toezicht, kwaliteit, perinatale gezondheid.
8. Invulling geven aan GGD Haaglanden brede activiteiten op het gebied van opleiden en deskundigheidsbevordering.
9. Adequaat afhandelen van klachten en FONA-procedure.
10. Het in staand houden en verder completeren van het GGD brede kwaliteitssysteem, gekoppeld aan de HKZ-certificering.
11. Deelnemen in de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noordelijk Zuid-Holland, als belangrijk instrument voor de GGD waarbij beleid, onderzoek en praktijk (BOP-principe) met elkaar worden verbonden..
12. Realisatie van de bestuurlijke opdracht:
    a. Aandacht voor ouderengezondheidszorg
    b. Aandacht voor health illiteracy
    c. Aandacht voor verbetering van de evenementenadvisering;

CONCEPT

2.2 Programma Crisisbeheersing en Crisismanagement

Wat willen we bereiken?

Met het GGD Rampenopvangplan (GROP) geeft GGD Haaglanden invulling aan deze wettelijke taak en regelt GGD Haaglanden de interne crisisorganisatie ten behoeve van de primaire processen met bijbehorende profielen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Het GROP beschrijft eveneens de relatie met andere partijen in de hulpverlenersketen.

"De GGD heeft een geoefend team beschikbaar om bij calamiteiten en/of crisis de dreiging of schadelijke gevolgen hiervan weg te nemen of te beperken en de continuïteit van de eigen organisatie te waarborgen"

Wat gaan we daarvoor doen?

Het onderhouden en versterken van de crisisorganisatie

1. Het continue afstemmen van het integraal crisisplan en de onderliggende documenten van GGD Haaglanden met de relevante ketenpartners.
2. Het adequaat trainen en oefenen van de crisisorganisatie en de processen uit het GROP. Deze trainingsactiviteiten zullen vooral in een breed ketenverband plaatsvinden.
3. Het adequaat faciliteren van de crisisorganisatie op het gebied van telefonie/ICT, facilitair en personele zaken.

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Implementatie en doorontwikkeling van het in 2016 opgestelde integraal crisisplan GGD Haaglanden en oefenen op basis van dit plan.
2. Actualisatie van het bedrijfscontinuïteitsplan als onderdeel van het integraal crisisplan.
3. Uitvoering van de jaarlijkse zelfevaluatie en de voorbereiding van de hervisitatie Crisisbeheersing en OTO in 2018.

CONCEPT

2.3 Programma Epidemiologie, Beleidsadvisering en Monitoring

Wat willen we bereiken?

Een adequate weergave van de gezondheidssituatie in combinatie met inzicht in het succes van gezondheidsinterventies en eerder gevoerd gezondheidsbeleid biedt een gemeente de kans weloverwogen beleidskeuzes voor de toekomst te maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Op basis van epidemiologische analyse inzicht geven in de gezondheidssituatie van de 9 gemeenten in de regio Haaglanden waarbij voorafgaand aandacht is voor de vraagstellingen vanuit de gemeenten.
2. Belangrijke ontwikkelingen in de gezondheidssituatie in de regio Haaglanden signaleren en toetsen op relevantie.
3. Een bijdrage leveren aan het formuleren van lokaal gezondheidsbeleid, voor zover voortvloeiend uit epidemiologische analyse, in overleg met de gemeentelijke zorg-beleidsafdelingen.
4. Innoveren op basis van een continu in ontwikkeling zijnde informatie- en communicatiesamenleving (bijvoorbeeld e-Health).
5. Genereren, borgen en delen van kennis met interne en externe partners door deskundige medewerkers met up-to-date kennis.
6. Inspelen op bestuurlijke en maatschappelijke vragen uit de samenleving door zorg te dragen voor een gezonde, flexibele en wendbare organisatie; dit op een resultaatgerichte en kostenbewuste wijze.

"Een goed inzicht in de gezondheidssituatie van zijn burgers is voorwaarde om te komen tot adequate beleidskeuzes in het belang van de burger"

Welke activiteiten ondernemen we?

1. In kaart brengen van de aard en omvang van bedreigingen van de volksgezondheid, sociaaleconomische en groepsgebonden gezondheidsverschillen en daarmee samenhangende gezondheidsproblemen.
2. Inzicht geven in mogelijkheden om gezondheidsproblemen en gezondheidsverschillen te voorkomen dan wel terug te dringen.
3. Inzicht geven in de doeltreffendheid en doelmatigheid van gepleegde interventies en het uitgevoerde beleid.

CONCEPT

4. Opzetten van monitorsystemen, evalueren van gezondheidsprojecten en ondersteunen van anderen bij het opzetten en uitvoeren van epidemiologisch onderzoek.
5. Investeren in ontwikkelingen op het terrein van gebiedsgericht werken, e-health, open data en Bigdata.
6. Kennis delen in de vorm van presentaties, rapportages en factsheets, waaronder het Epidemiologisch Bulletin.
7. Een bijdrage leveren aan de crisisorganisatie van de GGD in de vorm van onderzoek na rampen (gezondheidsonderzoeken na rampen).

CONCEPT

2.4 Programma Gezondheidsbevordering

Wat willen we bereiken?

Doel van het programma gezondheidsbevordering is om samen met de regiogemeenten de fysieke, psychische en sociale gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden te bevorderen en daarmee hun zelfredzaamheid te vergroten, in het licht van een goede kwaliteit van leven.
Een goede gezondheid is van belang om mee te kunnen doen in de samenleving, om te participeren. Andersom bevordert participatie de gezondheid. GGD Haaglanden wil deze wisselwerking versterken door zich te richten op het gedrag van mensen (leefstijl) en de verbetering van hun leefomgeving door middel van collectieve preventie activiteiten. Dit doet GGD Haaglanden in samenwerking en afstemming met andere lokale, regionale en landelijke partners. Door het vervullen van een regie-, advies- en 'makelaarsfunctie' binnen dit netwerk streeft GGD Haaglanden naar een optimaal, passend en samenhangend preventieaanbod op maat dat gezondheidsvaardigheden versterkt en gezond gedrag makkelijker maakt.

"Van de volwassen inwoners van Haaglanden voldoet bijna twee derde aan de Nederlandse Norm Bewegen"

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Adviseren over en coördineren van de uitvoering van de gemeentelijke preventieve speerpunten in het kader van het lokale gezondheidsbeleid vanuit een integrale visie. Dit wordt afgestemd met de gemeenten en relevante partijen op dit terrein.
2. De gemeenten adviseren op basis van verworven inzicht in de gezondheidssituatie van de regio over preventieve evidence based of practice based interventies ten aanzien van gezond gedrag of een gezonde(re) leefstijl van haar inwoners.
3. Door gebiedsgericht te (net)werken haalt GGD Haaglanden signalen op, kaart gezondheidsvraagstukken aan, verbindt en adviseert partijen op het

CONCEPT

terrein van preventie. GGD Haaglanden heeft hierin een neutrale, professionele, betrouwbare, integrale en actieve houding.
4. In contact met scholen wordt een eenduidige, integrale, structurele en vraaggerichte aanpak gevolgd (de zogenoemde integrale Gezonde School werkwijze).
5. Collectieve preventietaken koppelen aan (zorg)ontwikkelingen in het kader van de drie decentralisaties in afstemming met de gemeentelijke beleidsafdeling.
6. GB draagt bij aan het bevorderen van de veiligheid in situaties van huiselijk geweld door activiteiten te coördineren gericht op het tegengaan van geweld in afhankelijkheidsrelaties en draagt zorgt voor een goede uitvoeringsregie met betrokken ketenpartners.
7. Kennis en deskundigheid op het terrein van (collectieve) preventie is ons kapitaal; wij genereren, borgen en delen deze kennis (in- en extern).

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Samen met de gemeenten uit de regio investeren in ontwikkelingen op het terrein van gebiedsgericht en intersectoraal werken, de koppeling van (collectieve) preventie aan het sociaal domein.
2. Samen met de gemeenten investeren op het versterken van integraal gezondheidsbeleid en hierbij lokale partners betrekken (in netwerken, contextgericht).
3. Adviseren over lokaal gezondheidsbeleid (in samenspraak met de regiogemeenten), het brede terrein van public health en over preventieve interventies.
4. Mede aansturen van verander-/implementatieprocessen (innoveren) en bijdragen aan agendasetting van gezondheid.
5. Coördineren en stimuleren van gezondheidsbevorderende programma's en interventies in samenwerking met de gemeenten en de daarbij betrokken partijen in de regio. Hierbij besteedt GGD Haaglanden aandacht aan thema's als gezond en vitaal ouder worden, gezond gewicht, perinatale gezondheid, huiselijk geweld en kindermishandeling, gezondheid op school, opvoedingsondersteuning, genotmiddelen, mondgezondheid en seksualiteit.
6. Verder ontwikkelen van de GGD-informatiefunctie, waaronder het realiseren van een centraal afsprakenbureau en een doorontwikkeling van het relatiebeheersysteem.
7. Het informatiecentrum GGD Haaglanden werkt met een professioneel ingevoerde frontoffice, gebruikmakend van drie primaire informatiekanalen (click, call, face) en een relatiebeheersysteem.

CONCEPT

2.5 Programma Openbare (Geestelijke) Gezondheidszorg (O(G)GZ)

Wat willen we bereiken?

GGD Haaglanden is vanuit het programma Openbare (geestelijke) gezondheidszorg (O(G)GZ) is werkzaam voor de kwetsbare mens in stad en regio. Zelfredzaamheid en inzet van eigen kracht en het eigen netwerk vormen in toenemende mate de kern van de zorg in onze samenleving. De ontwikkeling van '*zorgen voor'* naar '*zorgen dat'* legt een grote verantwoordelijkheid bij de burger zelf. Burgers moeten zelf en met hun sociale omgeving tot oplossingen komen. Voor een beperkte groep mensen in onze samenleving geldt dat zij niet of moeilijk in staat zijn steunsystemen aan te spreken. O(G)GZ omvat preventieve zorg voor de gehele bevolking, preventieve zorg voor risicogroepen en zorg voor kwetsbare personen die zelf geen hulp zoeken zoals dak- en thuislozen en mensen die zorgschuw zijn geworden (de zogenaamde zorgwekkende *'zorgmijders'*). Hierbij richt het programma zich ook op de maatschappelijke problematiek rond verwarde personen en het uitwerken van een adequaat preventiemodel.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. GGD Haaglanden adviseert over de gemeentelijke speerpunten en de uitvoering daarvan in het kader van het lokale (volks)gezondheidsbeleid voor kwetsbare groepen.
2. Hierbij sluit GGD Haaglanden nauw aan op de transitie naar het vormgeven van de publieke gezondheid in de informatie- en communicatiesamenleving: daar waar mogelijk werkt zij digitaal, maar daar waar nodig is heeft zij outreachend en persoonlijk contact met de (vaak kwetsbare) burger.
3. Het programma O(G)GZ borgt een klimaat van innovatie en ontwikkeling om de zorg- en dienstverlening van de GGD doorlopend te verbeteren en te vernieuwen.
4. GGD Haaglanden is op het gebied van de O(G)GZ een excellente samenwerkingspartner en bevordert (indirect) gezondheid, preventie en eigen kracht van de bevolking binnen het sociaal domein in de negen gemeenten.
5. GGD Haaglanden vervult voor de negen gemeenten de vangnetfunctie (als meldpunt voor signalen van crisis bij kwetsbare personen) en leidt toe naar zorg en hulpverlening.

"Van de volwassen inwoners in de regio Haaglanden loopt 8% een hoog risico op psychische problematiek (angst, depressie)"

CONCEPT

6. GGD Haaglanden werkt in het kader van de O(G)GZ op lokaal niveau nauw samen met de nieuwe structuren die zijn opgezet in het Sociale Domein van de negen gemeenten.

Welke activiteiten ondernemen we?

Centraal Coördinatiepunt Dak- en Thuislozen (CCP):

1. Binnen de opzet van de sociale wijk(zorg)teams (SWTs) of gebiedsteams in de verschillende gemeenten en het CCP van GGD Haaglanden bestaan sluitende afspraken over de samenwerking rond en overdracht van cliënten.
2. Voor dak- en thuislozen zijn Delft en Den Haag de centrumgemeenten. Voor het DWO-gebied[3] werkt het CCP nauw samen met de lokale organisaties voor maatschappelijke opvang en andere ketenpartners. Voor de overige gemeenten zorgt het CCP voor de Loketfunctie en leidt het CCP rechthebbende cliënten toe naar zorg, opvang en stelt een traject op dat leidt naar een zo maximaal mogelijke zelfredzaamheid.
3. Vanuit de vangnetfunctie pakt het CCP de meldingen op van vervuilde thuissituaties, waarna de coördinatie van zorg wordt opgepakt. Ook hierin werkt het CCP nauw samen met de lokale structuren.

Sociaal-Medische Advisering (SMA):

4. Aan de hand van protocollen, richtlijnen en wet- en regelgeving geeft SMA medische adviezen aan haar opdrachtgevers (gemeentelijke diensten) die dienen om te komen tot besluitvorming rond inzetbaarheid, participatie, of toekenning van voorzieningen. Daarbij kan het gaan om WMO-voorzieningen, invalidenparkeerplaatsen, maar ook woningvoorrang, huishoudelijke hulp of het bepalen van mogelijkheden in het kader van participatie- of reïntegratieactiviteiten. Rond beslissingen over aanvragen voor voorzieningen kunnen de gemeenten een beroep doen op de medische advisering vanuit de GGD, waarbij ook huisbezoek, eventueel samen met de consulent mogelijk is. SMA werkt binnen de context van wettelijke kaders (WMO, Participatiewet, Privacy-wetgeving) en gemeentelijk beleid van de betreffende gemeente. Bij een veranderende behoefte van gemeenten in het sociale domein verandert GGD Haaglanden mee in zijn aanbod en uitvoering.

Sociaal-Medische Basiszorg:

5. GGD Haaglanden coördineert de medische basiszorg in de gemeente Den Haag vanuit de centrumgemeentefunctie. Huisartsen die aangesloten zijn bij de Haagse Straatdokter voeren de huisartsenzorg uit. Deze praktijk is ondergebracht bij gezondheidscentrum Stichting

[3] Delft, Westland, Oostland (gemeenten Delft, Midden Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Westland)

CONCEPT

Haagse Gezondheidscentra. Tandheelkundige hulp voor Dak- en Thuislozen wordt aangeboden door 5 tandartsen die elke vrijdag voor de verzekerde dak- en thuislozen beschikbaar zijn in het Westeinde Ziekenhuis.

6. In stad en regio voert GGD Haaglanden werkzaamheden uit in het kader van het zorgvangnet illegalen en onverzekerden. Dit betreft advies aan en zorgtoeleiding van illegale en onverzekerde burgers. Hiervoor bestaat een directe lijn van GGD Haaglanden met zorgverzekeraars en zorgverleners.

Forensische Geneeskunde (FG):

7. GGD Haaglanden voert voor de gehele regio de lijkschouw uit. De gemeentelijke lijkschouwer stelt vast of iemand in alle waarschijnlijkheid op natuurlijke of niet-natuurlijke wijze is overleden. Bij euthanasie voert de gemeentelijk lijkschouwer de meldingsprocedure uit. GGD Haaglanden werkt hierbij binnen de kaders van de Wet op de Lijkbezorging.

"In de regio Haaglanden voelt bijna één op de tien inwoners zich (zeer) ernstig eenzaam"

CONCEPT

2.6 Programma Infectieziektebestrijding

Wat willen we bereiken?

Door inzet van expertise en menskracht draagt GGD Haaglanden bij aan het vroegtijdig opsporen, de behandeling van en de bescherming tegen infectieziekten, het voorkómen van verdere verspreiding van deze ziekten en kennis om in de toekomst de kans op een infectieziekte te verminderen.
In het publieke domein van de gezondheidszorg is daarbij niet alleen oog voor de patiënt, maar ook voor de gezondheid van degenen in zijn directe omgeving. Naast de zorg voor alle inwoners van de regio is er daarbij gerichte aandacht en zijn er specifieke programma's voor risicogroepen en kwetsbaren.
Ook wil GGD Haaglanden ervoor zorgen dat bestuurders goed voorbereid zijn op het voorkómen van infectieziekten. Het informeren van de bestuurder en de burger over actuele ontwikkelen op het gebied van infectieziekten draagt bij aan de eigen regie van de bestuurder, burger en ketenpartner. Het programma bevat het brede terrein van de infectieziektebestrijding inclusief seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA) en tuberculosebestrijding (TBC).

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De basistaken voor de infectieziektebestrijding zijn:
    - Surveillance
    - Taken i.h.k.v. de meldingsplicht van infectieziekten (A/B/C ziekten en Artikel 26 instellingen)
    - Beleidsadvisering
    - Preventie
    - Bron- en contactonderzoek
    - Netwerk- en regiefunctie
    - Outbreakmanagement
    - Onderzoek
2. Uitvoering van de landelijke regeling aanvullende seksuele gezondheid (vroegtijdige opsporing en behandeling soa bij risicogroepen en het Sense-programma ten behoeve van jongeren).
3. Uitvoering van de subsidieregeling hepatitis B voor de hiervoor aangewezen risicogroepen.
4. Het geven van gezondheidsadvies en vaccinaties aan reizigers en **risicogroepen,** waaronder specifieke beroepsgroepen.
5. De infectieziektebestrijding beweegt mee in de transitie van de publieke gezondheid in de informatie- en communicatiesamenleving. Daar waar mogelijk werkt zij digitaal. Ook borgt de infectieziektebestrijding een klimaat van innovatie en ontwikkeling om haar zorg- en dienstverlening doorlopend te verbeteren en vernieuwen.

CONCEPT

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Uitvoering van de basistaken infectieziektebestrijding en relevante subsidieregelingen
2. Continue registratie van meldingsplichtige infectieziekten, bron- en contactopsporing en hieruit voortvloeiende maatregelen tegen verspreiding nemen (inclusief bestuurlijke rapportage en advisering).
3. Op basis van de surveillance worden periodieke rapportages gemaakt ten behoeve van bestuur, management en ketenpartners . Hierin worden de gegevens m.b.t. de infectieziekten weergegeven en trends
4. Verstrekken van gezondheidsadvies aan reizigers, het verstrekken van vaccinaties en de verkoop van producten ten behoeve van gezond op reis).
5. Opsporing, begeleiding en zo nodig behandeling van tbc-patiënten
6. Uitvoering van de tbc bestrijding in het gebied Zuid Holland Noord binnen het Regionaal Expertisecentrum(REC) Zuid Holland .
7. Opsporen en behandelen van seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA) en de begeleiding bij specifieke risicogroepen.
8. Voorlichting geven in het kader van seksuele vorming en ter voorkoming van Soa's.
9. Activiteiten volgend uit actuele ontwikkelingen, zoals zoönosen (van dier op mens overdraagbare aandoeningen), aanpak van antibioticaresistentie en de internationale toename van ernstige infectieziekten (bijv MERS en ebola). In het bijzonder de beleidsadvisering en de advisering van ketenpartners.

"Van degenen die het soa spreekuur bezoeken n.a.v. een partnerwaarschuwing blijkt meer dan 30% ook daadwerkelijk een soa te hebben"

CONCEPT

2.7 Programma Medische Milieukunde en Technische Hygiënezorg

Wat willen we bereiken?

'Een gezonde leefomgeving is een voorwaarde voor een vitale samenleving', zo luidt de missie van Medische Milieukunde (MMK) en Technische Hygiënezorg (THZ). GGD Haaglanden doet dat door het leveren van medisch milieukundige zorg en technische hygiënezorg aan gemeenten, instellingen, ondernemers en inwoners van de regio Haaglanden, met als uitgangspunt dat alle inwoners een gelijke kans moeten hebben op een gezonde leefomgeving. Dit betekent dat daar waar nodig de burgers, ketenpartners en bestuurders worden ondersteund in situaties waarin deze leefomgeving is verstoord of dreigt te worden verstoord, bijvoorbeeld door uitstoot van schadelijke stoffen of ongezonde luchtkwaliteit. Minstens zo belangrijk is het bijdragen aan voorwaarden om de leefomgeving zodanig in te richten en te organiseren dat deze gezond is en/of gezonder wordt en gerichte beleidsadvisering hierover aan de negen gemeenten.

"Jaarlijks sterven 10-20 mensen door blootstelling aan koolmonoxide. Een veelvoud daarvan belandt met ernstige complicaties op de afdeling eerste hulp van ziekenhuizen"

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De GGD investeert in duurzame samenwerkingsverbanden met de diverse netwerkpartners.
2. De MMK en THZ bewegen mee in de transitie van de publieke gezondheid in de informatie- en communicatiesamenleving: daar waar mogelijk werkt zij digitaal. Ook borgen zij een klimaat van innovatie en ontwikkeling om haar zorg- en dienstverlening doorlopend te verbeteren en vernieuwen.

CONCEPT

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Het uitvoeren van de basistaken van de medische milieukunde:
    - Behandelen van meldingen van burgers, instellingen en gemeenten.
    - (Beleids)advisering (gevraagd en ongevraagd) aan instellingen, de Omgevingsdienst Haaglanden).
    - Onderzoek, advisering en nazorg bij calamiteiten en incidenten.
    - Signalering en zo nodig (initiëren van) onderzoek.
    - Voorlichting aan burgers.
2. Het uitvoeren van de basistaken voor de THZ:
    - Behandeling van meldingen van burgers, instellingen en gemeenten.
    - Advisering legionella.
    - (Beleids)advisering.
    - Inspecties shops Tattoo en piercing, permanente make up.
    - Inspecties seksinrichtingen.
    - Hygiënische Advisering en inspectie evenementen.
    - Adviezen legionellapreventie.
3. In 2017 heeft de implementatie van gezondheid in de Omgevingswet hierbij de bijzondere aandacht, evenals de hygiënische zorg t.b.v. opvanglokaties asielzoekers en vluchtelingen.

CONCEPT

2.8 Programma Toezicht Kinderopvang (Tokin)

Wat willen we bereiken?

In de cruciale jaren van groei en ontwikkeling worden veel van onze kinderen toevertrouwd aan de zorg van de kinderopvang.
Het is de bedoeling dat deze kinderopvang bijdraagt aan een gezonde en veilige ontwikkeling van onze kinderen. De Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen heeft tot doel om de gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen te waarborgen in een verantwoorde kinderopvang.
Kinderopvanglocaties en gastouderbureaus zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun instelling. Zij moeten voldoen aan de kwaliteitseisen zoals die in de wet- en regelgeving aan kinderopvang en aan peuterspeelzalen zijn gesteld.

Het programma Toezicht op de Kinderopvang voorziet in geplande en ongeplande inspecties bij alle geregistreerde kinderopvanglocaties, gastouder bureaus en gastouders. Ook nieuwe initiatieven in de kinderopvang worden door TOKIN geïnspecteerd en moeten voldoende worden bevonden om te worden geregistreerd als kinderopvanglocatie.
Toezicht door TOKIN is alleen zinvol als door de opdrachtgevende gemeenten wordt gehandhaafd op de bevindingen die mogelijk uit dat toezicht resulteren. De GGD Haaglanden werkt dan ook altijd in nauw overleg met de gemeenten om samen een gezonde en veilige kinderopvang voor kinderen te bevorderen.
TOKIN heeft de opdracht om de gemeenten, in wiens opdracht zij het wettelijk toezicht uitoefent, de A-status te doen behalen cq. behouden: dit betekent dat de gemeente voldoet aan de wettelijke minimum eisen voor de uitvoering toezicht op en handhaving van kinderopvang.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De GGD controleert tijdens een inspectie of aan de kwaliteitseisen wordt voldaan c.q. worden nageleefd. De bevindingen daarvan worden met een rapport openbaar gemaakt en indien noodzakelijk wordt door de betreffende gemeente handhavend opgetreden.

Welke activiteiten ondernemen we?

1. Bij alle kinderopvanglocaties, peuterspeelzalen, gastouderbureaus en een percentage van de gastouders houdt de GGD - nadat zij zijn opgenomen in het landelijk register en regulier zijn geïnspecteerd - jaarlijks risicogestuurd toezicht.
2. Rapportage conform de landelijke richtlijnen van instellingen van gemeenten.
3. Door bemiddeling en overtuiging in samenspraak met de verantwoordelijk beheerders en gastouders geconstateerde overtredingen en afwijkingen corrigeren.
4. Ondersteuning van de gemeenten bij hun handhavingstaak.
5. Ondersteuning van de gemeenten bij voorbereiding op de kwalitatieve invulling van Het Nieuwe Toezicht per 2018.

CONCEPT

2.9 Overzicht van de boogde resultaten met betrekking tot het regionale en lokale takenpakket voor zover onderdeel van de garantieafspraken uit 2014.[4]

Overzicht van de beoogde resultaten met betrekking tot het regionale en lokale takenpakket 2017

Regionale takenpakket	**Beoogde resultaten**
Algemene infectieziektebestrijding	- 825 meldingsplichtige meldingen voor de hele regio Haaglanden *(realisatie 2015: 797)*
Reizigersadvies en vaccinatie	- 18.000 consulten voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 9.000 en Den Haag 9.000 *(realisatie 2015: 19.182, waarvan regio 6.063 en Den Haag 13.119)*
Seksuele gezondheid	- 10.000 consulten *(realisatie 2015: 10.688)*
Leefomgeving Medische milieukunde (MMK) - voorlichting en behandeling vragen/klachten burgers - signalering en beleidsadvisering - advisering bij milieu-aspecten	- 450 meldingen van medisch milieukundige problemen voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 150 en Den Haag 300 *(realisatie 2015: 345, waarvan regio 124, Den Haag 216, buiten regio 2 en onbekend 3)*

CONCEPT

[4] Cijfers zijn gelijk aan de start van de geregionaliseerde GGD (2014) en niet aangepast aan de werkelijke output. De realisatiecijfers 2015 zijn de daadwerkelijke productie

Regionale takenpakket	Beoogde resultaten
Technische hygiënezorg	- 50 inspecties tatoeage- en piercingshops, waarvan regio 17 en Den Haag 33 *(realisatie 2015: 67, waarvan regio 44 en Den Haag 23)* - 81 inspecties seksinrichtingen, waarvan regio 3 en Den Haag 78 *(realisatie 2015: 82, waarvan regio 2 en Den Haag 80)* - 60 adviezen bij evenementen voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 0 en Den Haag 60 *(realisatie 2015: 72, waarvan regio 39 en Den Haag 32)* - 25 adviezen over legionella voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 0 en Den Haag 25 *(realisatie 2015: 14, waarvan regio 0 en Den Haag 14)*
Tuberculosebestrijding	- 90 TBC patiënten onderzoeken voor de hele regio Haaglanden *(realisatie 2015: 105)* - 7.500 longfoto's in de hele regio Haaglanden *(realisatie 2015: 6.487)*
Forensische geneeskunde	- 1.015 lijkschouwingen (inclusief euthanasie) voor de hele regio Haaglanden, waarvan regio 350 en Den Haag 665 *(realisatie 2015: 979, waarvan regio 428 en Den Haag 551)* - 25 verklaringen voor uitstel begraven/cremeren excl. Den Haag *(realisatie 2015: 0)* - 10 meldingen overleden minderjarigen excl. Den Haag *(realisatie 2015: 6)* - 50 adviezen excl. Den Haag *(realisatie 2015: 57)*

CONCEPT

Regionale takenpakket	Beoogde resultaten
OGGZ: - vangnetmeldingen	Totaal 800 meldingen *(realisatie 2015 is 309)*. Verdeling: - 189 in Delft *(realisatie 2015 is 99)* - 156 in L'dam-Voorburg *(realisatie 2015 is 37)* - 7 in Midden-Delfland *(realisatie 2015 is 2)* - 23 in Pijnacker-Nootdorp *(realisatie 2015 is 7)* - 102 in Rijswijk *(realisatie 2015 is 47)* - 36 in Wassenaar *(realisatie 2015 is 11)* - 71 in Westland *(realisatie 2015 is 19)* - 216 in Zoetermeer *(realisatie 2015 is 87)*
- signaleringsoverleggen	Totaal 32 signaleringsoverleggen *(realisatie 2015 is 16)*. Verdeling: - 4 in Delft *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in L'dam-Voorburg *(realisatie 2015 is 4)* - 4 in Midden-Delfland *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in Pijnacker-Nootdorp *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in Rijswijk *(realisatie 2015 is 4)* - 4 in Wassenaar *(realisatie 2015 is 4)* - 4 in Westland *(realisatie 2015 is 0)* - 4 in Zoetermeer *(realisatie 2015 is 4)*
Epidemiologie	- Inzet van 11,53 fte, waarvan voor de regio 2,31 fte en voor Den Haag 9,22 fte *(bezetting 31-12-2015: 11,09 fte, waarvan voor de regio 2,31 fte en voor Den Haag 8,78 fte)*
Gezondheidsbevordering	- Inzet van 26,77 fte, waarvan voor de regio 6,20 fte en voor Den Haag 20,57 fte *(bezetting 31-12-2015: 23,25 fte, waarvan voor de regio 6,96 fte en voor Den Haag 16,29 fte)*
Advies & Coördinatie	- Inzet van 12,16 fte, waarvan voor de regio 6,01 fte en voor Den Haag 6,15 fte *(bezetting 31-12-2015: 10,46 fte, waarvan voor de regio 5,13 fte en voor Den Haag 5,33 fte)* - Inzet van 2,10 fte ambtelijk secretaris voor diverse commissies, waarvan voor de regio 0,34 fte en voor Den Haag 1,76 fte *(bezetting 31-12-2015: 2,30 fte, waarvan voor de regio 0,34 fte en voor Den Haag 1,96 fte)*

CONCEPT

Regionale takenpakket	Beoogde resultaten
Toezicht op de kinderopvang	Alle bekende kindercentra en nieuwe kindercentra, gastouders en gastouderbureaus voldoen aan normen op het gebied van pedagogisch klimaat en veiligheid. - 1.063 jaarlijks onderzoeken, dit zijn de inspecties kinderdagverblijven, buitenschoolse opvangen, gastouderbureaus en peuterspeelzalen (regio 528 en Den Haag 535). *(realisatie 2015 is totaal 1.003, waarvan voor de regio 482 en voor Den Haag 521)* - 81 onderzoeken voor registratie, dit zijn de nieuwe inspecties kdv/bso/gob/psz (regio 81). *(realisatie 2015 is totaal 151, waarvan voor de regio 92 en voor Den Haag 59)* - 374 inspecties gastouders (regio 274 en Den Haag 100). *(realisatie 2015 is totaal 575, waarvan voor de regio 352 en voor Den Haag 223)* - 136 nadere onderzoeken (regio 136). (*Realisatie 2015 is totaal 119, waarvan voor de regio 94 en voor Den Haag 25)* - 51 incidentele inspecties n.a.v. een klacht of incident (regio 51). *(Realisatie 2015 is totaal 178, waarvan voor de regio 59 en voor Den Haag 119)* - Totaal regio 1.086 en Den Haag 635 *(2015 regio 1.079 en Den Haag 947)*

CONCEPT

Lokale takenpakket	Beoogde resultaten
Sociaal Medische Advisering	Onderzoeken en adviezen t.b.v. sociaal medische verklaringen. Totaal begroot: 5.555 (regio 2.025, Den Haag 3.530) *(realisatie 2015 regio 1.593, Den Haag 3.146)* - 2.075 adviezen arbeidsgeschiktheid (regio 725 en Den Haag 1.350) *(realisatie 2015 regio 870, Den Haag 1250)* - 200 adviezen bijzondere bijstand (regio 150 en Den Haag 50) *(realisatie 2015 regio 45, Den Haag 5)* - 1.945 adviezen gehandicaptenparkeerkaart (regio 825 en Den Haag 1.120) *(realisatie 2015 regio 465, Den Haag 663)* - 280 adviezen leerlingenvervoer (regio 10 en Den Haag 270) *(realisatie 2015 regio 1, Den Haag 326)* - 685 adviezen huisvestingsurgentie (regio 165 en Den Haag 520) *(realisatie 2015 regio 50, Den Haag 662)* - 295 adviezen indicatie kinderopvang/sociaal medische advisering (regio 75 en Den Haag 220) *(realisatie 2015 regio 155, Den Haag 143)* - 75 adviezen inburgering (regio 75 en Den Haag 0) *(realisatie 2015 regio 7, Den Haag 97)*
OGGZ: meldpuntmeldingen	Totaal 800 OGGZ-meldingen *(realisatie 2015 is 257)*. Verdeling: - 0 in Delft *(realisatie 2015 is 1)* - 200 in L'dam-Voorburg *(realisatie 2015 is 66)* - 0 in Midden-Delfland *(realisatie 2015 is 2)* - 0 in Pijnacker-Nootdorp *(realisatie 2015 is 1)* - 200 in Rijswijk *(realisatie 2015 is 28)* - 50 in Wassenaar *(realisatie 2015 is 12)* - 0 in Westland *(realisatie 2015 is 3)* - 350 in Zoetermeer *(realisatie 2015 is 144)*

CONCEPT

3 Financieel kader begroting 2017

Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur van 10 juli 2015, is de begroting GGD Haaglanden 2016, door het bestuur goedgekeurd. Op 10 december 2015 heeft het bestuur de toepassing van de verdeelsleutels goedgekeurd. Aan het bestuur wordt een begrotingswijzing 2016, na toepassing van de verdeelsleutels, ter goedkeuring voorgelegd. De gewijzigde begroting 2016 dient als uitgangspunt voor de begroting 2017.

Vervolgens is een indexatie van loon- en prijsontwikkeling voor 2017 van 1,25% toegepast. Dit percentage is conform artikel 23 lid 3 GR GGD Haaglanden, gebaseerd op de Richtlijnenbrief van de directie Financiën van de gemeente Den Haag. Een bijstelling voor het aantal inwoners per 1-1-2016 is in deze cijfers verwerkt. In de risicoparagraaf van de begroting 2016 is het wegvallen van de tijdelijke bijdrage genoemd. Een deel van de tijdelijke bijdrage van het Erasmus Medisch Centrum ad € 53.000 is daadwerkelijk weggevallen. Hiervoor is aan de lasten en baten kant van de begroting 2017 een correctie toegepast.

Deze begroting gaat alleen over het gezamenlijke regionale pakket van de GGD Haaglanden zoals volgend uit de Gemeenschappelijke Regeling GGD Haaglanden. De lokale taken en de bijdragen derden vallen niet onder de gemeenschappelijke regeling. In de bijlage worden de lokale activiteiten van de regiogemeenten met bijbehorende bedragen, ter informatie wel genoemd.

Kosten regionaal pakket 2017 per gemeente (exclusief gemeente Den Haag):

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm
Inwoners realisatie 1-1-2016 (CBS 6-2-2016)	550.391	101.075	74.227	18.870	51.880	49.322	25.859	105.007	124.151
	(x € 1.000)	18%							
Algemene infectieziektebestrijding	879	161	118	30	83	79	41	168	198
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	330	61	44	11	31	30	15	63	74
Tuberculosebestrijding	719	132	97	25	68	64	34	137	162
Epidemiologie	339	62	46	12	32	30	16	65	76
Gezondheidsbevordering	805	148	109	28	76	72	38	154	182
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	756	139	102	26	71	68	36	144	171
Decentrale overhead	419	77	57	14	40	38	20	80	95
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.247**	**780**	**573**	**146**	**400**	**381**	**200**	**810**	**958**
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**190**	**35**	**26**	**7**	**18**	**17**	**9**	**36**	**43**
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	148	34	24	1	5	17	12	21	31
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	359	83	68	5	12	46	17	32	95
Toezicht op de kinderopvang	556	102	74	19	58	68	28	87	119
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.062**	**220**	**166**	**25**	**75**	**131**	**58**	**141**	**246**
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.499**	**1.034**	**764**	**177**	**493**	**528**	**266**	**987**	**1.247**

De inwonerbijdrage in de begroting wordt gebaseerd op het aantal inwoners op 1 januari van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. De inwonerbijdrage voor de acht gemeenten komt uit op een bedrag van € 7,72 per inwoner. De tijdelijke extra bijdrage komt geïndexeerd uit op 0,190 mln. en de gemeentelijke bijdrage aan het regionale pakket bedraagt 1,062 mln.

CONCEPT

Overzicht ontwikkeling inwonerbijdrage:

Ontwikkeling inwonerbijdrage				
	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Index	100	100,8	102,2	103,4
Bijdrage per inwoner	7,46	7,52	7,62	7,72

Financieel kader Meerjarenbegroting 2017 – 2020 (x € 1.000,- afgerond)

	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Inwonerbijdrage regionaal pakket	**4.247**	**4.247**	**4.247**	**4.247**
Tijdelijke bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**190**	**0**	**0**	**0**
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket o.b.v. prestaties	**1.062**	**1.062**	**1.062**	**1.062**
OGGZ: forensische geneeskunde (excl. BTW)	*148*	*148*	*148*	*148*
OGGZ: vangnetmeldingen (excl. BTW)	*359*	*359*	*359*	*359*
Toezicht op de kinderopvang	*556*	*556*	*556*	*556*
Opbrengst derden in regionaal pakket o.b.v. prestaties	**840**	**840**	**840**	**840**
Alg. Infectiez. Bestrijding	*106*	*106*	*106*	*106*
I&H: reizigersadvies en vaccinatie	*577*	*577*	*577*	*577*
I&H: MMK/THZ: tattoo- en piercingshops	*13*	*13*	*13*	*13*
A&C (incl crisismanagement)	*144*	*144*	*144*	*144*
Gemeentelijke bijdrage in lokaal pakket o.b.v. prestaties	**449**	**449**	**449**	**449**
OGGZ: sociaal medische advisering (excl. BTW)	*354*	*354*	*354*	*354*
OGGZ: meldpuntmeldingen	*95*	*95*	*95*	*95*
Totaal baten	**6.788**	**6.598**	**6.598**	**6.598**

CONCEPT

Overzicht uurtarieven 2016 voor extra dienstverlening GGD Haaglanden

Indien gemeenten gebruik wensen te maken van extra diensten van de GGD Haaglanden dan worden er bilateraal afspraken gemaakt tussen de betreffende gemeente en de gemeente Den Haag over de inhoud en bijbehorende kosten van een lokaal product. De afspraken worden vastgelegd door middel van een opdrachtbevestiging in reactie op een offerte.

Voor de reeds bestaande lokale taken gelden de bestaande financiële afspraken, zoals gemaakt voor de jaren 2014-2017. De hieronder genoemde tarieven gelden in die periode uitsluitend voor nieuwe taken of voor uitbreiding bij reeds overeengekomen taken.

De tarieven die worden doorberekend zijn weergegeven in onderstaande tabel. De uurtarieven zijn inclusief reguliere reiskosten, exclusief BTW en exclusief specifieke projectkosten. Extra specifieke projectkosten worden separaat in rekening gebracht.

	tarief per uur
	ex BTW
Salarisschaal 5	61
Salarisschaal 6	63
Salarisschaal 7	67
Salarisschaal 8	74
Salarisschaal 9	83
Salarisschaal 10	90
Salarisschaal 11	101
Salarisschaal 12	113
Salarisschaal 13	120
Salarisschaal 14	130

BTW

Ten aanzien van de manier waarop de GR GGD Haaglanden dient om te gaan met BTW, heeft afstemming plaatsgevonden met de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft schriftelijk gemeld dat de constructie van de GGD Haaglanden als gemeenschappelijke regeling met een uitvoeringsorganisatie ondergebracht bij een van de deelnemende gemeenten, geen eigenstandige BTW consequenties heeft.

Facturatie

In hoofdstuk 8 artikel 24 van de GR GGD Haaglanden, staat dat de voorschotnota's voor het regionale pakket op 1 februari en 1 augustus, telkens voor de helft van de verschuldigde bijdrage, worden verstuurd naar de regiogemeenten.

CONCEPT

Begroting en jaarrekening

De begroting 2017 voor het regionale pakket wordt vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR van de GGD Haaglanden en is de grondslag voor de vergoeding die aan Den Haag wordt betaald voor de diensten die de gemeente Den Haag krachtens de GR voor de regiogemeenten uitvoert. De gemeente Den Haag draagt de uitvoering op aan de sector GGD Haaglanden van de dienst OCW. De rekening van de gemeenschappelijke regeling omvat het geheel van baten en lasten voor de regionale taken per gemeente.

Voor de informatievoorziening naar het bestuur van de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden wordt een jaarverslag opgesteld met daarin een financiële, inhoudelijke- en kwalitatieve verantwoording van de gerealiseerde prestaties op regionale taken.

Risicoparagraaf

De tijdelijke bijdrage voor structurele personeelslasten kan wegvallen. Een deel van deze bijdrage is reeds weggevallen, namelijk de bijdrage van het Erasmus Medisch Centrum ad € 53.000.Het oorspronkelijke risicobedrag was € 153.000. Hierdoor blijft nog een risico bestaan van €100.000. Dit is een eerder aanvaard en bekend risico voor de 8 regiogemeenten gezamenlijk.

De gerealiseerde productie in 2014 voor met name SMA, vangnetmeldingen en meldpuntmeldingen blijft achter bij de begrote aantallen zoals die van GGD ZHW zijn overgenomen. Deze cijfers waren gebaseerd op gerealiseerde aantallen in 2011. Het aantal aanmeldingen vanuit de regio gemeenten blijkt lager dan begroot. Dit lijkt een trend te zijn die zich al enkele jaren eerder blijkt te hebben ingezet. De reden van vermindering bij SMA aanvragen verschilt per activiteit, bijvoorbeeld door beleidsaanpassing, waarbij een gemeente op een aanvraag besluit, zonder medisch advies. Voor de OGGZ vangnet en meldpuntmeldingen ligt de oorzaak van de daling in de ontwikkeling in het sociale domein, de vorming van de sociale wijkteams/kernteams. Met name cases waarin vervuiling/hoarding een rol speelt worden nog doorgezet, daar waar dat in het verleden meer bredere casuïstiek betrof. Voor de toekomst is nog moeilijk in te schatten of deze cijfers bestendig zullen zijn.

Met de invoering van de vennootschapsbelastingplicht (Vpb-plicht) voor overheidsondernemingen per 1 januari 2016 krijgen ook verbonden partijen te maken met het feit dat ze mogelijk voor een deel van hun activiteiten belastingplichtig worden voor de vennootschapsbelasting. Het Fiscaal Advies Team van de gemeente Den Haag heeft de activiteiten van de GGD Haaglanden getoetst. Het Fiscaal Advies Team geeft aan dat op basis van realisatie gegevens 2014 en 2015 er voor 2016 géén Vpb-plicht bestaat. Definitieve zekerheid of er over 2016 Vpb-plicht bestaat kan pas gegeven worden op basis van realisatiecijfers 2016.

CONCEPT

Besluit

Ruimte voor besluit dd 4 juli 2016

CONCEPT

Bijlage 1: Informatief overzicht van het geheel aan activiteiten van de GGD Haaglanden

Categorie	Totaal	Extra	DCO	A&C	AIB	RAVC	TBC	MMK	EPI	GB	CCP	SMA	Forensisch	Tokin
Salarissen	4.230.832	-	228.297	534.921	682.680	298.831	264.637	330.201	236.685	522.649	392.316	271.112	-	468.505
Schaal	80.051	-	-	10.698	13.654	5.977	5.293	6.604	4.734	10.453	7.846	5.422	-	9.370
Overige personeelslasten	95.310	-	4.566	10.698	19.526	8.153	5.293	7.395	4.734	10.453	7.846	6.718	557	9.370
Subtotaal salarissen	***4.406.192***	**-**	***232.863***	***556.318***	***715.860***	***312.961***	***275.222***	***344.199***	***246.152***	***543.555***	***408.009***	***283.252***	***557***	***487.245***
Tijdelijk extra	51.719	51.719	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piketdiensten	186.529	-	-	13.163	26.325	-	-	-	-	-	-	-	147.041	-
Overige goederen en diensten	989.767	-	92.757	158.654	51.460	251.543	348.405	-	-	76.224	-	10.723	-	-
Decentrale overhead	-	-	-396.495	92.208	18.442	18.442	18.442	18.442	46.104	46.104	46.104	46.104	-	46.104
Centrale Overhead	1.153.440	-	70.875	125.955	172.125	133.245	77.355	72.698	46.778	146.408	104.895	99.630	-	103.478
Lasten	**6.787.647**	**51.719**	**-**	**946.297**	**984.211**	**716.191**	**719.424**	**435.338**	**339.034**	**812.291**	**559.008**	**439.709**	**147.598**	**636.826**
Inwonerbijdrage (GR)	4.246.937	51.719	-	704.757	878.571	139.249	719.424	329.547	339.034	812.291	105.127	86.087	-	81.131
Tijdelijke extra bijdrage (GR)	189.818	-	-	97.232	-	-	-	92.586	-	-	-	-	-	-
Piketdiensten	13.163	-	-	13.163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GROP / OTO	131.145	-	-	131.145	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RIVM	105.641	-	-	-	105.641	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inspecties technische hygiënezorg	13.205	-	-	-	-	-	-	13.205	-	-	-	-	-	-
Vangnet bijdrage*	358.718	-	-	-	-	-	-	-	-	-	358.718	-	-	-
Meldpunt bijdrage*	95.163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	95.163	-	-	-
Bijdrage obv tarieven SMA*	353.622	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	353.622	-	-
Bijdrage obv tarieven overig	1.280.236	-	-	-	-	576.942	-	-	-	-	-	-	147.598	555.695
Baten	**6.787.647**	**51.719**	**-**	**946.297**	**984.211**	**716.191**	**719.424**	**435.338**	**339.034**	**812.291**	**559.008**	**439.709**	**147.598**	**636.826**

CONCEPT

Bijlage 2: Gebruikte afkortingen

Afkorting	Omschrijving
DCO	Decentrale overhead
A&C	Advies & coördinatie
AIB	Algemene infectieziektebestrijding
RAVC	Reizigersadvies en vaccinatie
TBC	Tuberculosebestrijding
MMK	Medische milieukunde/Technische hygiënezorg
EPI	Epidemiologie
GB	Gezondheidsbevordering
OGGZ	Vangnet- en meldpunt meldingen
SMA	Sociaal medische advisering
Tokin	Toezicht op de kinderopvang

CONCEPT

Bijlage 3a Begroting totaal regionale en lokale taken (exclusief Den Haag)

	Totaal	Delft	L-V	M-D	P-N	Rsw	Wa	We	Ztm	Derden
Inwoners realisatie 1-1-2016 (CBS 6-2-2016)	550.391	101.075	74.227	18.870	51.880	49.322	25.859	105.007	124.151	
	(x € 1.000)									
Algemene infectieziektebestrijding	879	161	118	30	83	79	41	168	198	
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	330	61	44	11	31	30	15	63	74	
Tuberculosebestrijding	719	132	97	25	68	64	34	137	162	
Epidemiologie	339	62	46	12	32	30	16	65	76	
Gezondheidsbevordering	805	148	109	28	76	72	38	154	182	
Advies & Coördinatie (incl. crisismanagement)	756	139	102	26	71	68	36	144	171	
Decentrale overhead / Compensatie tekorten overhead	419	77	57	14	40	38	20	80	95	
Inwonerbijdrage regionaal pakket (excl. BTW)	**4.247**	**780**	**573**	**146**	**400**	**381**	**200**	**810**	**958**	
Tijdelijke extra bijdrage gemeenten (2014 t/m 2017)	**190**	**35**	**26**	**7**	**18**	**17**	**9**	**36**	**43**	
Forensische geneeskunde (excl. BTW)	148	34	24	1	5	17	12	21	31	
OGGZ: vangnetmeldingen + signaleringsoverleggen (excl. BTW)	359	83	68	5	12	46	17	32	95	
Toezicht op de kinderopvang	556	102	74	19	58	68	28	87	119	
Gemeentelijke bijdrage in regionaal pakket	**1.062**	**220**	**166**	**25**	**75**	**131**	**58**	**141**	**246**	
Opbrengst van gemeenten in regionaal pakket totaal	**5.499**	**1.034**	**764**	**177**	**493**	**528**	**266**	**987**	**1.247**	
Algemene infectieziektebestrijding	106	0	0	0	0	0	0	0	0	106
Reizigersadvies en vaccinatie	577	0	0	0	0	0	0	0	0	577
Medische milieukunde/Technische hygiënezorg	13	0	0	0	0	0	0	0	0	13
Tuberculosebestrijding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Advies & Coördinatie (incl crisismanagement)	144	0	0	0	0	0	0		0	144
Opbrengst van derden in regionaal pakket	**840**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**840**
Sociaal medische advisering (excl. BTW)	354	44	24	17	5	28	28	6	168	32
OGGZ: meldpuntmeldingen	95	0	24	0	0	24	6	0	40	
Opbrengst van gemeenten in lokaal pakket totaal	**449**	**44**	**49**	**17**	**5**	**53**	**34**	**6**	**209**	**32**
TOTAAL BEGROTING 2017 excl. BTW over inwonerbijdrage	**6.788**	**1.078**	**813**	**195**	**498**	**581**	**301**	**993**	**1.456**	**873**
Sociaal medische advisering: 21% BTW x inwonersbijdrage	18	3	2	1	2	2	1	3	4	
Forensische geneeskunde: 21% BTW x inwonersbijdrage	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
OGGZ: vangnetmeldingen: 21% BTW x inwonersbijdrage	8	1	1	0	1	1	0	1	2	
BTW over inwonerbijdrage in regionaal pakket	**26**	**5**	**3**	**1**	**2**	**2**	**1**	**5**	**6**	
TOTAAL BEGROTING 2017 incl. BTW over inwonerbijdrage	**6.813**	**1.083**	**816**	**196**	**501**	**583**	**302**	**998**	**1.461**	**873**

CONCEPT

Bijlage 3b Begroting per programma

Programma	**Lasten**		**Baten (excl. BTW)**					
(x € 1.000)			Gemeentelijke bijdragen				Derden	Totaal
			Inwoners	Tijdelijk	Regionaal	Lokaal		baten
Bestuur en Coördinatie	866		625	97	0	0	144	866
Crisisbeheersing en crisismanagement	132		132	0	0	0	0	132
Epidemiologie, Beleidsadvisering en Monitoring	339		339	0	0	0	0	339
Gezondheidsbevordering	812		812	0	0	0	0	812
Openbare Geestelijke Gezondheidszorg	1.146		191	0	506	449	0	1.146
Infectieziektebestrijding	2.420		1.737	0	0	0	683	2.420
Medische Milieukunde en Technische Hygiënezorg	435		330	93	0	0	13	435
Toezicht Kinderopvang	637		81	0	556	0	0	637
	6.788		4.247	190	1.062	449	840	6.788

CONCEPT

Bijlage 4: Tarieven 2015 en 2016

Voor de tarieven 2017 volgt in de loop van 2016 een aanpassingsvoorstel.

Tarievenoverzicht 2016

Product	Tarief 2016	Tarief 2015
Infectieziektebestrijding		
- Vaccinatie migrantenkind tegen hepatitis A	€ 8,50	€ 8,00
- Griepvaccinatie (inclusief vaccin)	€ 22,50	€ 22,00
Toezichthouden / inspectie kinderdagopvang		
- Inspectie Gastouderopvang (GOO): TKA +TKB	€ 287,50	€ 283,50
- Nieuwe inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/PSZ)	€ 957,50	€ 944,50
- Nieuwe Inspectie Wet kinderopvang (GOB)	€ 986,00	€ 972,50
- Reguliere inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/PSZ)	€ 695,00	€ 685,50
- Reguliere Inspectie Wet kinderopvang (GOB)	€ 723,00	€ 713,00
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€ 615,00	€ 607,00
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€ 803,00	€ 792,50
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€ 977,00	€ 963,50
- Inspectie Wet kinderopvang (KDV/BSO/GOB/PSZ)	€ 1.614,00	€ 1.592,00
- Nader onderzoek Wet kinderopvang	€ 308,00	€ 304,00
- Nieuwe Inspectie met negatief advies om tot exploitatie over te gaan (alleen voorinspectie) (aantal uren verpleegkundige +administratief medewerker)	op basis van nacalculatie	op basis van nacalculatie
- Incidentele Inspectie n.a.v. klacht of incident (aantal uren verpleegkundige +administratief medewerker)	op basis van nacalculatie	op basis van nacalculatie
Uurtarieven (basistaak prod) voor verstrekkingen op nacalculatiebasis		
- AGZ-verpleegkundige	€ 58,50	€ 57,50
- AGZ administratief medewerker	€ 45,50	€ 44,50
Technische hygiënezorg (overig)		
- Inspectie prostitutiebedrijf	€ 889,50	€ 877,00
- Inspectie tattoo- en piercingshop excl. reiskosten	€ 508,00	€ 501,00
- Inspectie tattoo- of piercingshop excl. reiskosten	€ 407,00	€ 401,00
- Inspectie PMU-shop (PMU' permanente make-up) excl. reisk.	€ 356,00	€ 351,00
- Inspectie shop voor piercing van oor/neus excl. reiskosten	€ 204,00	€ 201,00
- herinspectie (aantal uren verpleegkundige)	op basis van nacalculatie	op basis van nacalculatie
- reiskosten inspecties (aantal uren verpleegkundige)	op basis van nacalculatie	op basis van nacalculatie
Uurtarief (basistaak prod.) voor verstrekkingen op nacalculatiebasis (landelijk door Min. VWS vastgesteld tarief)		
- AGZ-verpleegkundige	€ 101,50	€ 100,00
Hep. B vaccinatiecampagne risicogroepen		
- Consult (per persoon)	gratis	gratis
- hepatitis B (Engerix)	gratis	gratis
- hepatitis A en B (Twinrix)	€ 22,50	€ 22,00

CONCEPT

Reizigersvaccinaties

- 1e consult kind	€	11,00	€	11,00
- 1e consult volwassen	€	21,00	€	21,00
- Vervolgconsult volwassen	€	12,00	€	12,00
- Vervolgconsult kind	€	10,00	€	10,00
- Receptentoeslag	€	12,00	€	12,00
- Lange reizen toeslag	€	10,00	€	10,00
- No show kosten	€	21,00	€	21,00
- Administratie kosten 9betalen op rekening)	€	8,00	€	7,50
- Afterbite balsem 110	€	5,50	€	5,50
- Ambirix Hep. A+B kind	€	53,00	€	52,00
- Basic bag sterile 15	€	10,00	€	9,95
- Bloedonderzoek Hep A vooraf	€	39,50	€	39,00
- Bloedonderzoek Hep B achteraf, titerbepaling	€	39,50	€	39,00
- Bloedonderzoek Hep B vooraf, dragerschap	€	64,00	€	63,00
- BMR	€	33,50	€	33,00
- Cholerastempel	€	4,00	€	4,00
- Deet 30% gel 80 ml.	€	11,00	€	10,95
- Deet 40% spray 100 ml.	€	11,00	€	10,95
- DTP / NVI	€	24,00	€	23,50
- DTP / REVAXIS	€	24,00	€	23,50
- EHBO Surviavl set	€	15,00	€	14,95
- Engerix Hepatitis B	€	42,00	€	41,00
- Fruh Sommer Enc.	€	60,00	€	59,00
- Gamma globuline 1ml.	€	15,00	€	15,00
- Gele koorts	€	38,50	€	38,00
- Havrix 1440	€	43,50	€	43,00
- Havrix Junior	€	35,50	€	35,00
- Influenza	€	17,50	€	17,00
- Ixiaro	€	132,50	€	130,50
- Klamboe 1-2 pers.	€	38,50	€	37,95
- Loperamide	€	2,00	€	2,00
- Nimenrix	€	76,00	€	75,00
- Ophangset klamboe	€	6,00	€	5,99
- O.R.S.	€	7,00	€	6,99
- Pneumovax	€	25,50	€	25,00
- Rabiës	€	77,00	€	76,00
- Sunproject spf 30	€	15,50	€	15,50
- Twinrix	€	56,00	€	55,00
- Typherix	€	30,00	€	30,00
- Typhim Vi	€	34,50	€	34,00
- Vaccinatieboekje	€	3,00	€	3,00

OGGZ CCP

- Meldpuntmelding	€	116,64	€	115,05
		incl. BTW 21%		**incl. BTW 21%**
- Vangnetmelding	€	510,25	€	503,30
- Signaleringsoverleg	€	640,61	€	631,89

CONCEPT

Forensische zorg		incl. BTW 21%		incl. BTW 21%
- Verklaring voor uitstel van begraven/cremeren	€	29,00	€	28,50
- Advisering forensische zorg	€	58,00	€	57,00
- Melding overleden kind	€	58,00	€	57,00
- Lijkschouwing binnen kantooruren	€	321,00	€	316,50
- Lijkschouwing buiten kantooruren	€	482,00	€	475,00
- Verklaring euthanasie binnen kantooruren	€	138,50	€	136,50
- Verklaring euthanasie buiten kantooruren	€	138,50	€	136,50

Sociaal medische advisering (S.M.A.)		incl. BTW 21%		incl. BTW 21%
Advies arbeidsgeschiktheid (AG)				
- Regulier tarief	€	149,50	€	147,00
- Toeslag belastbaarheidsonderzoek	€	28,50	€	28,00
- Toeslag psychologisch onderzoek				op basis van nacalculatie
Advies arbeidsgeschiktheid (AG WSNP)				
- Regulier tarief	€	249,50	€	246,00
Advies bijzondere bijstand (BB)				
- Regulier tarief	€	144,00	€	142,00
Advies gehandicaptenparkeerkaart (GPK)				
- Regulier tarief	€	103,50	€	102,00
- Toeslag bij niet verschijnen per keer	€	48,50	€	47,50
Advies huisvestingsurgentie (HVU)				
- Regulier tarief	€	202,00	€	199,00
- Regulier tarief incl. afkoop risico niet verschijnen	€	218,50	€	215,50
- Toeslag bij niet verschijnen per keer	€	96,50	€	95,00
- Toeslag deelname vergaderingen				op basis van nacalculatie
Advies inburgering (IB)				
- Regulier tarief	€	181,00	€	178,50
- Toeslag belastbaarheidsonderzoek	€	28,50	€	28,00
Combi-advies inburgering (IB) en arbeidsgeschiktheid (AG)				
- Regulier tarief	€	282,50	€	278,50
- Toeslag belastbaarheidsonderzoek	€	28,50	€	28,00
Advies Sociaal Medische Indicatie (SMI)				
- Regulier tarief	€	144,00	€	142,00
Advies indicatie kinderopvang (IKO)				
- Regulier tarief	€	144,00	€	142,00
Leerlingenvervoer (LV)				
- Regulier tarief	€	187,50	€	184,50
Advisering naar aanleiding van een bezwaarschrift				
(aantal uren arts +0,8 uur administratief medewerker)	€	140,50	€	138,50
Advies op basis van dossieronderzoek	€	88,50	€	87,00
Toeslagen op bovengenoemde adviezen:				
- Toeslag bij niet verschijnen, behalve voor **GKP** en **HVU**	€	69,50	€	68,50
- Toeslag tolk	€	72,50	€	71,50
- Toeslag bij inwinnen informatie bij een huisarts	€	103,00	€	101,50
- Toeslag bij inwinnen informatie bij een medisch specialist	€	130,00	€	128,00
- Toeslag bij huisbezoek	€	152,50	€	150,00
- Toeslag spoedadvisering (aantal uren arts +administratief medewerker)		op basis van nacalculatie		op basis van nacalculatie
Uurtarieven (aanvullende diensten) voor verstrekkingen op nacalculatiebasis incl. 21% BTW				
- AGZ-arts	€	97,50	€	96,00
- AGZ administratief medewerker	€	54,50	€	53,50

CONCEPT

Bijlage 5

De bij WPG opgedragen taken aan het College van B&W van de gemeenten zijn:

a. Het verwerven van, op epidemiologische analyses gebaseerd, inzicht in de gezondheidssituatie van de bevolking;
b. Het elke vier jaar, voorafgaand aan de opstelling van de nota gemeentelijke gezondheidsbeleid, op landelijk gelijkvormige wijze verzamelen en analyseren van gegevens over deze gezondheidssituatie;
c. Het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen;
d. Het bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's met inbegrip van programma's voor de gezondheidsbevordering;
e. Het bevorderen van medische milieukundige zorg;
f. Het bevorderen van technische hygiëne zorg;
g. Het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen;
h. Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders;
i. Het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheid bevorderende en bedreigende factoren;
j. Het ramen van behoefte aan jeugdgezondheidszorg;
k. De vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen en het aanbieden van vaccinaties voorkomend uit het Rijksvaccinatieprogramma;
l. Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding op het terrein van jeugdgezondheidszorg;
m. Het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van de gezondheidsbedreigingen op het terrein van de jeugdgezondheidszorg;
n. Het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en gezondheid bevorderende en –bedreigende factoren;
o. Het ramen van de behoeften aan ouderengezondheidszorg;
p. De vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als co morbiditeit;
q. Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding op het terrein van ouderengezondheidszorg;
r. Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding op het terrein van ouderengezondheidszorg;
s. Het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van de gezondheidsbedreigingen op het terrein van de ouderengezondheidszorg;
t. Het nemen van algemene preventieve maatregelen op het gebied van de infectieziekten;
u. Het bestrijden van tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen, inclusief bron- en contactopsporing;
v. Bron- en contactopsporing bij meldingen van bepaalde omschreven infectieziekten;
w. Het op systematische wijze volgen, signaleren en bestrijden van een epidemie van een infectieziekte en de directe dreiging daarvan.

CONCEPT

Raadsbesluit 1554807

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders met nummer 1546570 met de volgende bijlagen:

1. Ontwerpbegroting 2017 GR GGD Haaglanden (verseon 1546840);
2. Begrotingswijziging 2016 GGD Haaglanden (verseon 1589931);
3. Conceptzienswijze op de ontwerpbegroting 2017 GR GGD Haaglanden (verseon 1546956);

gelet op het bepaalde in art. 22 van de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden;

b e s l u i t :

Zijn zienswijze kenbaar te maken over de ontwerpbegroting 2017 van de GR GGD Haaglanden overeenkomstig de brief (1546956).

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg d.d. 8 juni 2016.

de griffier, de voorzitter,

mr. G.A. van Egmond drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 25 april 2016
Onderwerp Zienswijze op ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden
Categorie A

Verseonnummer 1546570 / 1554794
Portefeuillehouder Wethouder Kist
Behandeld door Mevrouw Bongers

1.Samenvatting

De ontwerpbegroting 2017 van de GGD Haaglanden is opgesteld. Op 14 april 2017 heeft het dagelijks bestuur van de GGD-Haaglanden de raad de ontwerpbegroting 2017 toegestuurd. Met dit voorstel geeft het college de raad advies over de ontwerpbegroting 201. Hiermee ondersteunt zij de raad bij de mogelijkheid n om binnen 8 weken (uiterlijk voor 4 juli) een zienswijze op de ontwerpbegroting te geven.

2. Inleiding

Na de samenvoeging van GGD Zuid-Holland West en GGD Den Haag is per 1 januari 2014 in de veiligheidsregio Haaglanden nog één GGD actief. Dit is de GGD Haaglanden.
Op 7 april 2016 heeft het Algemeen Bestuur (AB) van de GGD Haaglanden de ontwerpbegroting besproken en besloten deze per 15 april toe te zenden aan de gemeenteraden. Uw raad wordt gevraagd binnen 8 weken, uiterlijk op 10 juni, een zienswijze uit te brengen aan het Dagelijks Bestuur (DB) van de GGD Haaglanden.
Met in achtneming van deze zienswijzen stelt het Algemeen Bestuur van GGD Haaglanden de begroting 2016 definitief vast.

Bij de oprichting van GGD Haaglanden zijn vierjaarlijkse afspraken (tot en met 2017) gemaakt. Deze zijn uitgewerkt in de voorliggende ontwerpbegroting 2017.
De begroting 2017 voor het regionale pakket wordt vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GGD Haaglanden en is de grondslag voor de vergoeding die aan Den Haag wordt betaald voor de diensten die de gemeente Den Haag krachtens de GR voor de regiogemeenten uitvoert. De gemeente Den Haag draagt de uitvoering op aan de sector GGD Haaglanden van de dienst OCW. Deze legt over de bedrijfsvoering verantwoording af aan het college van B&W van de gemeente Den Haag. De rekening van de gemeenschappelijke regeling omvat het geheel van baten en lasten voor de regionale taken per gemeente.

De lokale taken en de bijdragen derden vallen niet onder de gemeenschappelijke regeling. Om een compleet beeld te schetsen van de taken die GGD Haaglanden uitvoert, zijn in het overzicht van de kosten van het regionaal pakket 2017 per gemeente echter ook de lokale taken die individueel bij de gemeenten in rekening worden gebracht, opgenomen.

3. Inhoudelijke toelichting

a. Wettelijk kader
Bij vaststelling van de GR GGD Haaglanden is vastgelegd dat het regionale pakket staat voor een periode van 4 jaar (van 2014 tot en met 2017). De begroting 2017 heeft dan ook de begroting 2016 als uitgangspunt, met - conform eerdere afspraken-::

- toepassing van een indexatie van loon- en prijsontwikkeling van 1.25 %
- in de cijfers de verwerking van het aantal inwoners per 1 januari 2016.

Het bestuur toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot afgesproken volume en kwaliteitsniveau.
Per 1 januari 2018 moet over de afspraken opnieuw zijn onderhandeld. Het algemeen bestuur draagt zorg voor een vierjaarlijkse evaluatie van de regeling.

De GR worden brengt kosten in rekening naar evenredigheid van inwoneraantallen (art. 24, lid 1). Doordat in de GR is gekozen voor het dienstverleningsmodel kent de begroting van de GGD Haaglanden als uitgaven de overeengekomen vergoeding aan de gemeente Den Haag. Daarom zal de jaarrekening conform begroting zijn, tenzij er sprake is van onvoorziene extra taken of er meer (of minder) wordt afgenomen van die producten die per prestatie worden afgerekend.
De inkomsten worden gevormd door de bijdragen die -conform de overeengekomen vergoeding- aan de 8 regiogemeenten in rekening worden gebracht.

4. Financiële toelichting en risico's
In overeenstemming met de afspraken vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling is de begroting 2017 gelijk aan de geïndexeerde begroting 2016. Daarnaast heeft ook een wijziging van het inwoneraantal gevolgen voor de gemeentelijke bijdrage.
De gemeentelijke bijdrage in de begroting 2017 GGD Haaglanden ligt hierdoor € 11.000 hoger dan gemeentelijke bijdrage in de begroting GGD Haaglanden 2016. Bij het opstellen van de gemeentelijke Meerjarenbegroting 2017 zal deze hogere bijdrage worden meegenomen.

De mutatie van de begroting 2017 ten opzichte van 2016 beperkt zich tot de indexering overeenkomstig de GR en een aanpassing naar het werkelijke aantal inwoners. Er resulteert een begroting 2017 GR GGD Haaglanden, die voor Leidschendam-Voorburg uitkomt op een totaalbedrag van € 816.000 waarbij de inwonerbijdrage uitkomt op € 7,72 (deze was in 2016 € 7,62).

De begrotingswijziging 2016 heeft voor Leidschendam-Voorburg geen financiële consequenties voor de totaalbijdrage.

Omdat de uitvoeringsorganisatie van de GGD Haaglanden is ondergebracht bij de gemeente Den Haag is de begroting 2017 van de GGD Haaglanden opgezet volgens de Haagse begrotingssystematiek. Als gevolg van het dienstenmodel dat afgesproken is met de gemeente Den Haag voor de GGD is er de afgelopen jaren weinig verschil tussen begroting en realisatie. Omdat de gemeente Den Haag geen beroep heeft gedaan op de garantstelling heeft onze gemeente de laatste 3 jaar niets bij hoeven te betalen.

Risico's
Er bestaat een risico dat de tijdelijke RIVM bijdrage voor de structurele personeelslasten wegvalt. Dit bedraagt €100.000 voor de acht regiogemeenten gezamelijk. Dit is een eerder aanvaard en bekend risico.

5. Communicatie
Zienswijzebrief

6. Conclusie en voorstel
Het college concludeert dat deze begroting voortborduurt op de begroting en afspraken van 2016. Het college adviseert de raad dan ook de vertegenwoordiger van Leidschendam-Voorburg in het bestuur te laten instemmen met de voorliggende ontwerpbegroting en bijgevoegde conceptzienswijzebrief waarin deze instemming is verwoord toe te zenden aan het DB van de GR GGD Haaglanden.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk: 1546840	Onderwerp: ontwerpbegroting 2017 GGD Haaglanden
Registratiekenmerk: 1546849	Onderwerp: begrotingswijziging 2016
Registratiekenmerk: 1546967	Onderwerp: concept brief zienswijze

Voorblad

ID:	10046
Onderwerp:	Raadsvoorstel (zienswijze) concept begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018-2020 Inkoopbureau H-10 (1583876).
Samenvatting:	De gemeenteraad wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2017 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Inkoopbureau H10. De uiterlijke termijn voor het indienen van een zienswijze is 15 juni 2016. Het college stelt de raad voor kennis te nemen van de concept begroting 2017 en concept meerjarenbegroting 2018-2020 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H-10 en in te stemmen met de bijgevoegde ontwerp zienswijze.

Financiële consequenties:	De eerste begrotingen (over 2015 en 2016) hadden een omvang van &#1281.097.811. De onderschattingen in de eerste begrotingen zijn vertaald naar de ontwerpbegroting voor 2017, die een omvang heeft gekregen van &#1281.714.133. De ontwerpbegroting gaat uit van 5,1 fte extra formatie, reële raming van accountantskosten en het op peil brengen van de ict-voorzieningen. De hierbij door het Inkoopbureau in rekening te brengen BTW krijgen de gemeenten gecompenseerd, waardoor de netto lastenstijging &#128542.452 bedraagt. De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van het inwonertal per 1 januari van het jaar voorafgaand aan het jaar van de begroting. Het aandeel van Leidschendam-Voorburg is 6,77%.&#13&#10Voor de gemeente Leidschendam-Voorburg is de bijdrage voor 2017 gesteld op &#128116.065. De kosten zijn structureel verhoogd. De uitvoeringskosten moeten worden gemaakt om het inkoopplan jeugdhulp uit te kunnen voeren en daarmee de continuïteit van jeugdhulp voor inwoners te garanderen. De gevraagde bijdrage maakt deel uit van de geraamde kosten in het lokale inkoopplan. Het college is tijdig op de hoogte gebracht en acht de stijging aannemelijk. De structurele verhoging wordt verwerkt in de Kadernota 2017-2020. De dekking voor deze stijging kan gevonden worden binnen de ruimte die aanwezig is in het sociaal domein.
Behandelvoorstel commissie:	De zienswijze op hoofdlijnen bespreken en een standpunt bepalen.

Communicatie:	De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om uiterlijk 15 juni 2016 een zienswijze op de begroting te geven. Daartoe is een concept zienswijze bijgevoegd. Na vaststelling van de begroting zendt het Inkoopbureau H-10 de begroting aan de colleges en Gedeputeerde Staten.
Ingekomen griffie:	15-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder S. Bruines
Commissies:	Commissie MA
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	--

Inkoopbureau
Postbus 15
2700 AA Zoetermeer
Tel 079-8896024

www.h10inkoop.nl

Email: info@h10inkoop.nl

BEGROTING

BJ 2017

Zoetermeer, 24 maart 2016

INHOUDSOPGAVE

Inhoud

1. Aanbieding 1

1.1. INLEIDING 1

1.2. De gemeenschappelijke regeling en haar bestuur 2

1.3. Leeswijzer 2

2. Begroting 3

3. Financiële begroting 2017-2020 4

3.1 Inleiding 4

3.2 Uitgangspunten 4

3.3 Programma 4

3.4 Financiële meerjarenbegroting 5

3.5 Algemene dekkingsmiddelen 6

3.6 Reservemutaties 6

4. Paragrafen 7

4.1 Inleiding 7

4.2 Paragraaf weerstandsvermogen 7

4.3 Paragraaf Financiering 10

4.4 Paragraaf Bedrijfsvoering 11

5. Besluit bestuur 13

Bijlagen 14

Inkoopbureau 18

BEGROTING INKOOPBUREAU

1. Aanbieding

1.1. INLEIDING

Voor u ligt de begroting 2017-2020 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H-10 (hierna te noemen het Inkoopbureau).

Het Inkoopbureau is op 24 november 2014 opgericht. Volgens artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling behartigt het Inkoopbureau de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein.

Op basis van de gemeenschappelijke regeling is een dienstverleningsovereenkomst (DVO) opgesteld tussen het Inkoopbureau (opdrachtnemer) en de deelnemende gemeenten (opdrachtgever). In de DVO is de hoofdtaak (zoals verwoord in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling) verfijnd naar deeltaken waarmee het Inkoopbureau belast is ter uitvoering.

Belangrijkste onderdelen van de uitvoering betreft contractering aanbieders die gedecentraliseerde Jeugdhulp leveren aan jeugdigen uit de deelnemende gemeenten, contractmanagement met deze aanbieders en controle op de facturering van de aanbieders. Daarnaast heeft het Inkoopbureau een signalerende taak in het kader van budgetuitputting.

Het Inkoopbureau is vooralsnog opgericht met de optie dat vóór 1 januari 2018, door de tien deelnemende gemeenten, bepaald wordt of de gemeenschappelijke regeling gehandhaafd wordt. Daar waar in de begroting bedragen benoemd zijn in de jaren vanaf 2018 is dit dan ook onder voorbehoud van de continuering van de gemeenschappelijke regeling.

Op 15 december 2015 is de gemeenschappelijke regeling van het Inkoopbureau gewijzigd. Op basis van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen is het Inkoopbureau omgezet van een openbaar lichaam met een algemeen en een dagelijks bestuur naar de rechtsvorm van een uitvoeringsorganisatie met één verantwoordelijk bestuur.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dienen Gemeenschappelijke Regelingen een sluitende meerjarenbegroting aan te bieden over het begrotingsjaar en de drie daarop volgende jaren. De onderhavige meerjarenbegroting betreft derhalve de periode 2017-2020.

1.2. DE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING EN HAAR BESTUUR

Het doel van de gemeenschappelijke regeling (artikel 3) is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein. Het Inkoopbureau heeft tien deelnemende gemeenten, namelijk:

- ✓ Delft;
- ✓ Den Haag;
- ✓ Leidschendam-Voorburg;
- ✓ Midden-Delfland;
- ✓ Pijnacker-Nootdorp;
- ✓ Rijswijk;
- ✓ Voorschoten;
- ✓ Wassenaar;
- ✓ Westland;
- ✓ Zoetermeer.

Het bestuur bestaat per datum van de begroting uit de volgende leden:

Voorzitter:	mw. I.K. van Engelshoven	(wethouder Gemeente Den Haag)
plv. Voorzitter:	mw. A.H. Hekker	(wethouder Gemeente Delft)
Penningmeester:	dhr. R.C. Paalvast	(wethouder Gemeente Zoetermeer)
Secretaris:	mw. P. Flick	(directeur Inkoopbureau H-10)

Het Inkoopbureau kent een eenhoofdige directie: mw. P. Flick.

1.3. LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 is de inhoudelijke beschrijving van de doelstellingen van het Inkoopbureau beschreven. In dit hoofdstuk worden de eerste twee W-vragen beantwoord, namelijk "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?".

Hoofdstuk 3 bevat de financiële begroting met een toelichting op de uitgangspunten en de beantwoording van de derde W-vraag, namelijk "Wat gaat het kosten?".

In hoofdstuk 4 staan de verplichte paragrafen beschreven.

In hoofdstuk 5 is het besluit van het Bestuur opgenomen.

De bijlagen staan in hoofdstuk 6.

P. Flick MBA
24 maart 2016

2. Begroting

Het Inkoopbureau voert een van tevoren afgesproken basispakket (gebaseerd op de DVO) voor de tien deelnemende gemeenten uit. Dit pakket is bepaald door de gedecentraliseerde Jeugdhulp. Onder Jeugdhulp wordt in dit verband verstaan: Jeugdhulp, Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (ook wel G.I.). Hierbij geldt dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de beleidsvorming. Zij doen dat aan de hand van landelijke kaders, landelijke regelgeving en door invulling te geven aan de eigen (gezamenlijke) beleidsruimte.

De algemene doelstelling van het Inkoopbureau is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein. Een daaruit vloeiende doelstelling is om door gezamenlijke inkoop en afhandeling van de facturering efficiency voordelen (door synergie effecten) te behalen.

Het Inkoopbureau heeft op basis van de gemeenschappelijke regeling de volgende taken:

- Uitvoering van de gezamenlijke inkoop en contractering – dat wil zeggen het bepalen van de wijze van inkoop, de inkoopprocedure en het contract – en leveranciersmanagement;
- Het op verzoek namens gemeenten optreden richting leveranciers om de voorwaarden en eisen, waaronder de overeenkomsten worden afgesloten te harmoniseren (gecombineerde inkoop);
- Het op verzoek van een individuele (of cluster van) gemeente(n) contracteren met leveranciers (individuele inkoop en contractering).

De bovengenoemde taken zijn uitgewerkt in een DVO, die tussen de deelnemende gemeenten (opdrachtgever) en het Inkoopbureau (opdrachtnemer) is afgesloten. In de DVO zijn verfijnde afspraken (spelregels) opgenomen tussen opdrachtgever en opdrachtnemer opgenomen. De voornaamste taken (afspraken) zijn:

- het afsluiten van contracten met de aanbieders van Jeugdhulp en het bijbehorende contractmanagement;
- het ontvangen en beoordelen van de facturen van de aanbieders;
- het controleren op het woonplaatsbeginsel door middel van de controle op de aanwezigheid van de toewijzing vanuit de gemeente (JW301) en op basis hiervan doorzetten van de desbetreffende facturen naar de verantwoordelijke gemeente;
- het analyseren van de gegevens en het signaleren van mogelijke onder- en overschrijdingen.

Jaarlijks wordt een verdergaande detaillering van de DVO in een uitvoeringsprogramma opgenomen.

De daadwerkelijke betaling van de ontvangen facturen – van aanbieders van Jeugdhulp – gebeurt, op aangeven van het Inkoopbureau door de individuele gemeenten die zelf budgetverantwoordelijk zijn. Het Inkoopbureau genereert hiervoor wekelijks een betaalbatch. De begroting van het Inkoopbureau bevat alleen de uitvoeringslasten.

Zoals aangegeven in de inleiding zijn eventuele bedragen die benoemd zijn vanaf 1 januari 2018 onder voorbehoud van de continuering van de gemeenschappelijke regeling.

3. Financiële begroting 2017-2020

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de financiële begroting 2017-2020 van het Inkoopbureau weergegeven. Dit is een begroting die de structurele kosten van het Inkoopbureau weergeeft. In tegenstelling tot de begrotingen voor jaren 2015 en 2016 is de begroting voor 2017 een meer realistische begroting, die gebaseerd is op de realisaties over 2015 en de verplichtingen die het Inkoopbureau is aangegaan. De begrotingen voor de jaren 2015 en 2016 waren gestoeld op (rekening houdend met de geldende indexaties) schattingen. De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is op 15 november 2012 ingesteld. De bezoldiging van het personeel van het Inkoopbureau is op basis van de gemeentelijke cao (CAR) en blijft onder de WNT-norm. Voor het personeel wordt de CAR/UWO van gemeente Zoetermeer gehanteerd.

3.2 Uitgangspunten

Voor de begroting hanteert het Inkoopbureau normaliter de uitgangspunten zoals verwoord in de "Kaderbrief begroting 2017 gemeenschappelijke regeling". Voor 2017 is ervoor gekozen om een realistische begroting te handteren waarin de ontwikkelingen zoals deze zich in 2015 en 2016 hebben voorgedaan zijn verwerkt. Voornaamste redenen van deze afwijking betreft uitbreiding takenpakket, uitbreiding personele inzet en beter inzicht in de ICT-kosten.

3.3 Programma

Het Inkoopbureau is aangemerkt als een uitvoeringsorganisatie met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein. Dit vormt voor het Inkoopbureau het programma dat in 2017 zal worden uitgevoerd. In de jaarstukken 2017 zal het Inkoopbureau binnen dit programma zich verantwoorden over de uitgevoerde taken (afspraken volgens DVO):

- het afsluiten van contracten met de aanbieders van Jeugdhulp en het bijbehorende contractmanagement;
- het ontvangen en beoordelen van de facturen van de aanbieders;
- het controleren op het woonplaatsbeginsel door middel van de controle op de aanwezigheid van de toewijzing vanuit de gemeente (JW301) en op basis hiervan doorzetten van de desbetreffende facturen naar de verantwoordelijke gemeente;
- het analyseren van de gegevens en het signaleren van mogelijke onder- en overschrijdingen.

3.4 Financiële meerjarenbegroting

Het Inkoopbureau is een kleine en platte organisatie met een beperkte begroting waarbij de kostenposten onder te verdelen zijn in personele kosten, huisvesting en ICT. In 2015 heeft het Inkoopbureau prioriteit gegeven aan de inrichting van het primaire proces (inkoop, contractmanagement en declaratiecontrole van de Jeugdhulp). In 2016 is het Inkoopbureau gestart met de professionalisering van de (interne) bedrijfsvoering. Hiertoe heeft het Inkoopbureau in ICT (eigen apparatuur en vervanging van het pakket waarmee gewerkt wordt) en (kwalitatief) in medewerkers geïnvesteerd. Het Inkoopbureau zal deze professionalisering in 2017 e.v. voortzetten. Hiervoor zijn geen additionele middelen in de begroting opgenomen. Afhankelijk van de behoefte zal blijken of en welke additionele middelen benodigd zijn. Samen met de deelnemende gemeenten zal het Inkoopbureau vervolgens naar de best passende oplossingen gaan zoeken.

Tabel nominale begroting 2017-2020

Begroting 2017				
Personele formatie	2017	2018	2019	2020
Uitvoering basis taken inkoop/ contract en leveranciersmanagement	€ 1.227.143	€ 1.227.143	€ 1.227.143	€ 1.227.143
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsvoering (excl. huisvesting en ict)	€ 39.340	€ 39.340	€ 39.340	€ 39.340
Accountantskosten (GAD)	€ 169.400	€ 169.400	€ 169.400	€ 169.400
Automatisering (ICT)				
Automatisering (ICT) (inclusief financieel administratief systeem)	€ 145.200	€ 145.200	€ 145.200	€ 145.200
Huisvesting				
Huisvesting (inclusief werkplek, schoonmaak en belasting)	€ 51.425	€ 51.425	€ 51.425	€ 51.425
Subtotaal	€ 1.632.509	€ 1.632.509	€ 1.632.509	€ 1.632.509
Onvoorzien (5%)	€ 81.625	€ 81.625	€ 81.625	€ 81.625
Totaal	**€ 1.714.134**	**€ 1.714.134**	**€ 1.714.134**	**€ 1.714.134**

Voor de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn de bedragen nog niet geïndexeerd.

Volgens artikel 31 lid 2 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau wordt voor 1 januari 2018, op basis van een evaluatie van de samenwerking door de samenwerkende colleges van burgemeesters en wethouders besloten of de samenwerking door middel van deze regeling wordt voortgezet dan wel tot opheffing wordt besloten.

3.5 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Het Inkoopbureau wordt gefinancierd door de tien deelnemende gemeenten. De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van het bewonersaantal per 1 januari van het jaar voorafgaande aan de begroting.

Tabel algemene dekkingsmiddelen (baten)

Kostenverdeling naar gemeenten op basis van aantal inwoners	2017	2018	2019	2020
Delft	€ 157.952	€ 157.952	€ 157.952	€ 157.952
Den Haag	€ 814.131	€ 814.131	€ 814.131	€ 814.131
Leidschendam-Voorburg	€ 116.065	€ 116.065	€ 116.065	€ 116.065
Midden-Delfland	€ 29.507	€ 29.507	€ 29.507	€ 29.507
Pijnacker-Nootdorp	€ 81.145	€ 81.145	€ 81.145	€ 81.145
Rijswijk	€ 77.184	€ 77.184	€ 77.184	€ 77.184
Voorschoten	€ 39.415	€ 39.415	€ 39.415	€ 39.415
Wassenaar	€ 40.518	€ 40.518	€ 40.518	€ 40.518
Westland	€ 164.115	€ 164.115	€ 164.115	€ 164.115
Zoetermeer	€ 194.103	€ 194.103	€ 194.103	€ 194.103
Totaal	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134

Verdeling is op basis van inwonersaantallen per 1 januari 2016. De (kosten)verdeling over 2018 en verder zal worden aangepast op basis van de inwonersaantallen per 1 januari van het jaar voorafgaand.

Tabel inwonersaantallen (1 januari 2016)

Gemeente	Bevolking	Percentage
Delft	101.022	9,21%
Den Haag	520.697	47,50%
Leidschendam-Voorburg	74.232	6,77%
Midden-Delfland	18.872	1,72%
Pijnacker-Nootdorp	51.898	4,73%
Rijswijk	49.365	4,50%
Voorschoten	25.209	2,30%
Wassenaar	25.914	2,36%
Westland	104.964	9,57%
Zoetermeer	124.143	11,32%
Totaal H-10	**1.096.316**	**100,00%**

Indien additionele opdrachten worden verkregen zullen deze bij begrotingswijzing in 2017 worden voorgelegd ter besluitvorming.

3.6 RESERVEMUTATIES

In de jaarstukken 2015 heeft het Inkoopbureau een voorstel gedaan voor de vorming van de algemene reserve. Dit voorstel betreft de toevoeging van het positieve exploitatieresultaat 2015 aan de algemene reserve. Oorzaak van het positieve exploitatieresultaat 2015 is met name een verschuiving van de werkzaamheden van 2015 naar 2016 waardoor dit resultaat in 2016 waarschijnlijk ingezet zal worden ter dekking van deze kosten.

4. Paragrafen

4.1 Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording zijn zeven verplichte paragrafen opgenomen voor provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen. Deze zijn niet allemaal relevant voor het Inkoopbureau. Om die reden zijn de paragrafen lokale heffingen, grondbeleid, onderhoud kapitaalgoederen en verbonden partijen niet opgenomen.

4.2 Paragraaf weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate het Inkoopbureau in staat is tegenvallers op te vangen.

1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen;
    a. De weerstandscapaciteit; zijnde de middelen en de mogelijkheden waarover het Inkoopbureau beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
    b. Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
2. De paragraaf betreffende het weerstandvermogen bevat ten minste:
    a. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
    b. Een inventarisatie van de risico's
    c. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin het Inkoopbureau middelen beschikbaar heeft om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden.

Het Inkoopbureau heeft geen afgezonderd weerstandsvermogen. Onverwachte tegenvallers dienen direct gemeld te worden bij het bestuur, waarna gezamenlijk en in overleg met de tien gemeenten bekeken wordt hoe deze tegenvallers op te lossen. Financieel technisch zijn de tien gemeenten verantwoordelijk voor eventuele tegenvallers.

Weerstandscapaciteit (=beschikbare vermogen)

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van het Inkoopbureau kunnen twee posten worden gerekend:

- Reserves[1];
- Post onvoorzien.

[1] In de jaarstukken 2015 heeft het Inkoopbureau voorgesteld om het positieve resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserves. Indien dit door het Bestuur wordt goedgekeurd heeft het Inkoopbureau reserves opgebouwd ter grootte van € 123.244 ter dekking van de weerstandscapaciteit.

Na uitnutting van deze capaciteit is het Inkoopbureau op de bijdrage van de deelnemers aangewezen. De gekwantificeerde risico's dienen op de weerstandscapaciteit in mindering te worden gebracht.

Risico's (=benodigde vermogen)

Uit het geheel van (geïnventariseerde) bedrijfs- en bestuur risico's worden de hiernavolgende specifiek benoemd. Dit zijn dus niet uitputtend alle risico's, maar wel risico's die naar inschatting van het Inkoopbureau de behoeven. Deze risico's kunnen financiële gevolgen hebben:

Risico	Maatregel
Te grote variëteit in wensen van deelnemers waardoor niet de gewenste noodzakelijke efficiency kan worden bereikt.	Deelnemers zijn gehouden aan de gemeenschappelijke regeling en DVO. Bij additionele wensen en behoeften wordt dit besproken met de deelnemende gemeenten. Bij additionele wensen van individuele gemeenten worden maatwerkafspraken gemaakt.
Terugtredende deelnemers en/of het niet doorzetten van de GR per 1 januari 2018 hebben een risico voor de continuïteit van het Inkoopbureau.	Terugtreding is alleen mogelijk volgens de uittredingsafspraken in de gemeenschappelijke regeling. Daarnaast dienen, conform de bepalingen van artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling, de deelnemende gemeenten een besluit te nemen over het al dan niet voortzetten van de gemeenschappelijke regeling. Bij het niet doorzetten ontstaat per 1 januari 2018 een (financiële) verplichting in het kader van de wachtgeldregeling. Thans is het (door verscheidene oorzaken) voor het Inkoopbureau niet mogelijk om dit laatste risico te kwantificeren.
Risico's die voortvloeien uit rechtsgedingen als gevolg van handelen van het Inkoopbureau (reguliere taakuitvoering).	Inmiddels zijn een aantal verzekeringen afgesloten. Verder wordt een analyse uitgevoerd op welke verzekeringen noodzakelijk zijn om nog af te sluiten, zodat dit risico wordt afgedicht.
Technische incidenten zoals gebouwen, ICT, administratieve organisatie, archief e.d.	In voorkomend geval wordt een beroep gedaan op de post onvoorzien of de overige weerstandscapaciteit. De benodigde kantoorruimte wordt gehuurd van de gemeente Zoetermeer. Deze gemeente faciliteert tevens, tegen vergoeding, de inrichting van de benodigde kantoorruimte.
Gedragsrisico's: integriteit, fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik van bevoegdheden, rechtmatigheid.	In de financiële verordening zijn spelregels opgenomen voor rechtmatigheid. Het Inkoopbureau wil de goede werking van de administratieve organisatie en interne controle waarborgen door middel van een intern controleplan. Er is aandacht van het management voor rechtmatigheid. In 2017 zal dit proces geactualiseerd worden.

Externe onvoorziene ontwikkelingen: benodigde investeringen vanwege wettelijke ontwikkelingen.	Aanpassingen van wetgeving en/of verschuiving in zorgsoorten leveren spanning op de personele bezetting van het Inkoopbureau. In overleg met de deelnemende gemeenten zal naar oplossingen worden gezocht.
Onvoorziene omstandigheden als gevolg van de opbouwfase van het Inkoopbureau zoals archiefvorming en ICT die niet in beginsel waren voorzien.	In voorkomend geval is er een meldingsplicht vanuit het Inkoopbureau naar het bestuur en worden gezamenlijk de acties uitgezet en bepaald. De financiering vindt hetzij plaats door een beroep te doen op de post onvoorzien of na bestuurlijke besluitvorming hierover via een beroep op de deelnemende gemeenten.
Het risico van extra dan wel hogere kosten i.v.m. noodzakelijke aanpassing hard- en software die in de opstartfase niet is voorzien.	Met de implementatie van nieuwe software in 2016/2017 blijft dit risico bestaan.
Het risico dat de werkzaamheden meer personele capaciteit vragen dan vooraf ingeschat.	In voorkomende gevallen loopt dit via de post onvoorzien. Eventueel wordt een beroep gedaan op de deelnemende gemeenten.
Nieuwe risico's	
Wijzigingen (per 1 januari 2016) van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp); Wet meldplicht datalekken.	De Wbp bepaalt (onder meer) dat persoonsgegevens door middel van passende technische en organisatorische maatregelen dienen te worden beveiligd. De gegevens moeten derhalve niet alleen op technische wijze worden beschermd tegen toegang door derden, maar een organisatie dient er bijvoorbeeld ook intern voor te zorgen dat de gegevens uitsluitend toegankelijk zijn voor die onderdelen van een bedrijf of concern die de gegevens nodig hebben voor de uitvoering van hun taken. Indien hier niet aan voldaan wordt kan er een boete worden opgelegd tot een maximum van € 810.000. Indien de bestuurder verwijtbaar is, kan deze boete bij de bestuurder worden neergelegd. Momenteel wordt door het Inkoopbureau onderzocht wat de effecten zijn van deze nieuwe wetgeving. Afhankelijk van de beheersmaatregelen kan dit effect hebben op de begroting. Vooralsnog zal dit uit de post 'onvoorzien' betaald worden.
Implementatie nieuwe (ICT) software pakketten.	Het Inkoopbureau zal een aantal (ICT) software pakketten aanschaffen teneinde de efficiency bij de uitvoering van de taken te optimaliseren. De implementatie hiervan vindt plaats in 2016/2017. Eventuele tegenvallers in de implementatie worden opgevangen in de post 'onvoorzien'. Bij grote

	(onvoorziene) tegenvallers wordt geëscaleerd naar het bestuur en de deelnemende gemeenten.
Uitvoering nieuwe cao voor de gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen.	De nieuwe cao voor de gemeenten (en hun gemeenschappelijke regelingen) is in de maak. Momenteel vindt consultatie met de achterban van de vakbonden plaats. De cao gaat uit van een salarisverhoging van 3% in 2016 en 0,4% in 2017. In de 'Kaderbrieven begroting 2016 en begroting 2017 gemeenschappelijke regeling' is uitgegaan van een indexatie van 1% respectievelijk 0,3%. Deze indexatie is als zodanig verwerkt in de begroting 2016 en de begroting 2017. De begroting bestaat voor 72% uit personele lasten. Met de salarisverhoging in het verschiet resteert een risico van 2% van de personele lasten voor het Inkoopbureau over 2016 en 1,4% voor de begroting 2017. In de voorliggende begroting 2017 is hier rekening mee gehouden.

4.3 Paragraaf Financiering

Volgens de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), is elke gemeenschappelijke regeling verplicht om een financieringsparagraaf in haar begroting en jaarrekening op te nemen. Daarin worden de ontwikkelingen aangegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de renterisiconorm, de verwachte toe- en afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van treasury. Deze paragraaf Financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan in welke mate in de financiering van investeringen mag worden voorzien in de vorm van kortlopende middelen. Volgens de Wet FIDO bedraagt de kasgeldlimiet 8,8% van het totaal van de (primitieve) begroting en dat is voor 2017 € 150.844.

Het Inkoopbureau heeft in 2016 een treasurystatuut opgesteld. Hierbij is het uitgangspunt dat het Inkoopbureau geen leningen aangaat en niet anders middelen uitzet dan binnen het schatkistbankieren. Voorziene investeringen (in ICT) zijn in de begroting opgenomen. In het treasurystatuut is tevens aangegeven dat voor financieringsdoeleinden het gebruik van derivaten (conform de financiële verordening) niet is toegestaan.

Schatkistbankieren

Met ingang van 16 december 2013 is de wet Schatkistbankieren voor decentrale overheden in werking getreden. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Iedere euro die decentrale

overheden aanhouden in de schatkist, verminderd de externe financieringsbehoefte van het Rijk. In 2017 neemt het Inkoopbureau deel aan het schatkistbankieren.

4.4 Paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en realisatie van beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Een efficiënte, doelmatige en transparante bedrijfsvoering is van essentieel belang om de opgedragen taken uit te voeren. In onderstaande organogram is de structuur van het Inkoopbureau weergegeven.

Organogram

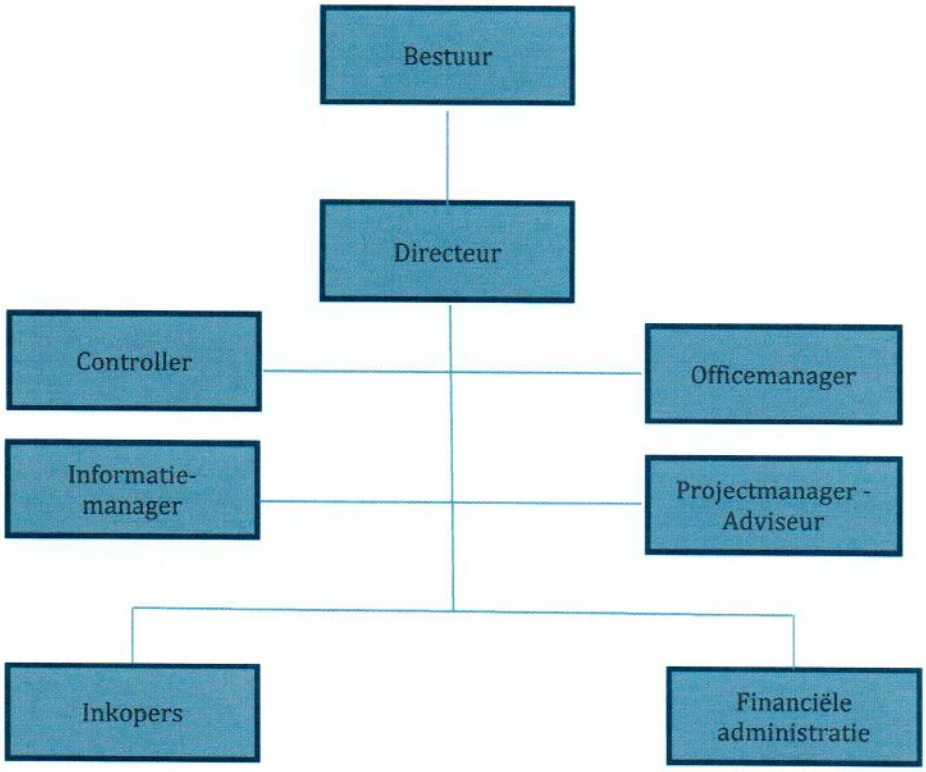

Op basis van de eerder genoemde structuur worden de volgende onderwerpen behandeld:

Personeel en Organisatie

Per datum van de begroting heeft het Inkoopbureau een formatie van 14,8 FTE. Dit is inclusief 2,8 FTE voor de nieuwe toegewezen taak voor informatiemanagement/businessanalyse. In de loop van 2016 wordt bepaald of deze taak permanent bij het Inkoopbureau wordt belegd.

Financieel beheer en Administratieve Organisatie

Het Inkoopbureau heeft geëntameerd met het opstellen van de benodigde verordeningen en kaders. Het Inkoopbureau heeft onder andere de financiële verordening, het treasurystatuut en beschrijvingen van de administratieve organisatie (inclusief beheersmaatregelen) op- en vastgesteld.

Planning en Control

Het Inkoopbureau heeft een planning en control cyclus opgezet. De planning en control cyclus is in opzet beschreven en voldoet aan de daaraan te stellen eisen. In de planning en control cyclus is de verantwoording aan het bestuur voorzien.

Informatisering en automatisering

Voor het inrichten van de ICT is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande systemen. Het Inkoopbureau heeft ICT middelen aangeschaft voor de uitvoering van de (wettelijke) taken. Daarnaast wordt op verscheidene terreinen van ICT tijdelijk personeel ingehuurd. Het Inkoopbureau maakt gebruik van de (ICT) infrastructuur van de Gemeente Zoetermeer. Voor software pakketten (o.a. voor het jeugdsysteem) is geen geld gereserveerd voor eventuele vervanging. Investeringen die niet in de begroting zijn voorzien, worden aan het Bestuur voorgelegd. Eventueel wordt tezamen met de deelnemende gemeenten gezocht naar oplossingen.

Digitale informatievoorziening

Het Inkoopbureau heeft een informatiemanager aangesteld, die het ICT-plan heeft opgesteld. Het ICT-plan wordt in 2016 geïmplementeerd en uitgevoerd. Het ICT-plan voorziet onder andere in de implementatie en stabilisatie van de diverse systemen. In 2017 zal het Inkoopbureau, op basis van de informatiebehoefte van de gemeenten, zorgdragen voor maandelijkse budget uitnuttingsoverzichten, wekelijkse betaalbatches van goedgekeurde declaraties inclusief journaalposten en specificaties.

5. Besluit bestuur

Het bestuur van het Inkoopbureau H-10;

Gelezen de toezending van de ontwerpbegroting aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten van Zuid-Holland, zes weken voor de vaststelling in het Algemeen Bestuur;

BESLUIT:

1. De begroting van baten en lasten voor het jaar 2017 vast te stellen;
2. De meerjarenbegroting van de jaren 2018-2020 voor kennisgeving aan te nemen;
3. De bevoorschotting conform bijlage vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het bestuur op 24 maart 2016.

De voorzitter,

Mr. drs. I.K. van Engelshoven

de secretaris,

P. Flick MBA

Bijlagen

Bijlage 1: Staat van reserves en voorzieningen

In de jaarstukken 2015 heeft het Inkoopbureau voorgesteld om het positieve resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserves. Indien dit door het Bestuur wordt goedgekeurd heeft het Inkoopbureau reserves opgebouwd ter grootte van € 123.244 ter dekking van de weerstandscapaciteit.

Bijlage 2: Overzicht van rente en afschrijvingen

N.v.t. Op grond van het op te stellen ICT-plan zal hier alsnog invulling aangegeven worden.

Bijlage 3: Staat van materiële vaste activa

N.v.t. Op grond van het op te stellen ICT-plan zal hier alsnog invulling aangegeven worden.

Bijlage 4: Voorschotbedragen 2017 e.v.

Kostenverdeling naar gemeenten op basis van aantal inwoners	2017	2018*	2019*	2020*
Delft	€ 157.952	€ 157.952	€ 157.952	€ 157.952
Den Haag	€ 814.131	€ 814.131	€ 814.131	€ 814.131
Leidschendam-Voorburg	€ 116.065	€ 116.065	€ 116.065	€ 116.065
Midden-Delfland	€ 29.507	€ 29.507	€ 29.507	€ 29.507
Pijnacker-Nootdorp	€ 81.145	€ 81.145	€ 81.145	€ 81.145
Rijswijk	€ 77.184	€ 77.184	€ 77.184	€ 77.184
Voorschoten	€ 39.415	€ 39.415	€ 39.415	€ 39.415
Wassenaar	€ 40.518	€ 40.518	€ 40.518	€ 40.518
Westland	€ 164.115	€ 164.115	€ 164.115	€ 164.115
Zoetermeer	€ 194.102	€ 194.102	€ 194.102	€ 194.102
Totaal	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134

* Bedragen 2018 t/m 2020 zijn nog niet geïndexeerd. 2018 en verder is alleen van toepassing in het geval de deelnemende gemeenten tot continuering van de GR hebben besloten.

Na verrekening via het btw-compensatiefonds ontstaat voor de gemeenten het volgende beeld:

Tabel kosten gemeenten na verrekening via het btw-compensatiefonds

Kostenverdeling exclusief BTW naar gemeenten op basis van aantal inwoners	2017	BTW	Netto kosten
Delft	€ 157.952	€ 6.807	€ 151.145
Den Haag	€ 814.131	€ 35.085	€ 779.046
Leidschendam-Voorburg	€ 116.065	€ 5.002	€ 111.063
Midden-Delfland	€ 29.507	€ 1.272	€ 28.236
Pijnacker-Nootdorp	€ 81.145	€ 3.497	€ 77.648
Rijswijk	€ 77.184	€ 3.326	€ 73.858
Voorschoten	€ 39.415	€ 1.699	€ 37.717
Wassenaar	€ 40.518	€ 1.746	€ 38.771
Westland	€ 164.115	€ 7.072	€ 157.043
Zoetermeer	€ 194.102	€ 8.365	€ 185.738
Totaal	€ 1.714.134	€ 73.870	€ 1.640.264

Verdeling is op basis van inwonersaantallen per 1 januari 2016. De verdeling over 2018 en verder zal worden aangepast op basis van de inwonersaantallen per 1 januari van het jaar voorafgaand.

Bijlage 5: Exploitatie overzicht met toelichting

Exploitatieoverzicht				
Lasten	2017	2018	2019	2020
1. Personele formatie	€ 1.227.143	€ 1.227.143	€ 1.227.143	€ 1.227.143
2. Bedrijfsvoering	€ 208.740	€ 208.740	€ 208.740	€ 208.740
3. Automatisering (ICT)	€ 145.200	€ 145.200	€ 145.200	€ 145.200
4. Huisvesting	€ 51.425	€ 51.425	€ 51.425	€ 51.425
5. Onvoorzien	€ 81.625	€ 81.625	€ 81.625	€ 81.625
Totaal lasten	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134
Dekking exploitatie regulier				
Algemene Dekkingsmiddelen	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134
Totaal baten	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134	€ 1.714.134
Resultaat	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

De bovenstaande lasten zijn inclusief btw. De begrotingen 2015 en 2016 waren exclusief btw. De betaalde btw over 2015 en 2016 heeft het Inkoopbureau doorgeschoven (in het kader van de btw-compensatiefonds) naar de deelnemende gemeenten. Uit pragmatische overwegingen hebben de gemeenten het Inkoopbureau verzocht de btw te verwerken in de begroting. Dit verzoek heeft het Inkoopbureau vanaf 2017 in de begroting verwerkt.

Toelichting op exploitatieposten

LASTEN

1. *Personele formatie*
   Het Inkoopbureau H-10 heeft een vastgestelde formatie van 9,7 FTE. Het Inkoopbureau mag in 2016 de personele formatie uitbreiden met 5,1 fte, waarvan 2,4 fte voor 2016 en 2017 en 2,7 fte voorlopig voor 2016. De uitbreiding heeft te maken met meer werk in de bestaande taken en nieuwe taken voor het Inkoopbureau. De uitbreiding van de personele formatie ad 5,1 FTE is vooralsnog volledig verwerkt in de begroting 2017. In de laatste periode van 2016 zal besluitvorming plaatsvinden in hoeverre deze FTE-uitbreiding, die verbonden is aan de taak informatiemanagement / businessanalyse gecontinueerd wordt in 2017. In deze begroting is rekening gehouden met de inmiddels gewaardeerde schaalniveaus en de recente cao-ontwikkelingen.

2. *Bedrijfsvoering*
   Het betreft hier o.a. accountantskosten, kosten salarisadministratie, telefoonkosten etc. De accountantskosten zijn verreweg de grootste kostenpost. Dit heeft vooral te maken met het opstellen van het controleprotocol, het reviewen van de controleverklaringen van de zorgaanbieders en de controle op de analyses door het Inkoopbureau.

3. *Automatisering (ICT)*
   Dit betreft de kosten van infrastructuur, systemen en licenties. De komende jaren zullen nieuwe systemen worden aangeschaft en worden door het Inkoopbureau geïmplementeerd. De aanschaf van ICT middelen (hard- en software) is ook onder deze begrotingspost opgenomen.

4. *Huisvesting*
   De huisvesting en werkplekken worden gefaciliteerd door de gemeente Zoetermeer.

5. *Onvoorzien*
   Het primaire budget is met 5% verhoogd om op deze wijze een buffer te hebben voor onvoorziene kosten. Deze buffer is eveneens nodig in het kader van de risico's die genoemd zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen.

BATEN

In bijlage 4 zijn de voorschotbijdragen voor de komende vier jaar per deelnemer vermeld. Deze moeten nog worden bijgesteld met de inflatiecorrectie.

Bijlage 6: Toelichting op de verschillen tussen begroting 2017 en begroting 2016

Begroting 2017 (inclusief BTW)				
Personele formatie	2016	2017	verschil	
Uitvoering basis taken inkoop/ contract en leveranciersmanagment	€ 779.431	€ 1.227.143	€ 447.712	1)
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsvoering (excl. Huisvesting en ict)	€ 33.428	€ 39.340	€ 5.912	
Accountantskosten (GAD)	€ 75.523	€ 169.400	€ 93.877	2)
Automatisering (ICT)				
Automatisering (ICT) inclusief financieel administratief systeem)	€ 101.000	€ 145.200	€ 44.200	3)
Huisvesting				
Huisvesting	€ 53.025	€ 51.425	€ -1.600	
(Inclusief werkplek, schoonmaak en belasting)				
Subtotaal	**€ 1.042.407**	**€ 1.632.509**	**€ 590.102**	
Omvoorzien (5%)	**€ 52.120**	**€ 81.625**	**€ 29.505**	
Totaal	**€ 1.094.527**	**€ 1.714.134**	**€ 619.608**	

De verschillen tussen de begroting 2017 en 2016 worden verklaard door:

1) De uitbreiding van de personele formatie ten behoeve van de verdere professionalisering van het inkoopbureau. Hierover bent u eerder geïnformeerd;
2) Uit het jaarrekeningproces 2015 is gebleken dat een hogere inzet van de accountantsdienst op de uitvoerende taken van het Inkoopbureau noodzakelijk is, het betreft hier met name het opstellen van het controleprotocol, het reviewen van de controleverklaringen van de zorgaanbieders en de controle op de analyses gemaakt door het Inkoopbureau inzake de uitnutting van de budgetten;
3) Voor het verder verbeteren van de effectiviteit en efficiency van het inkoopbureau is doorontwikkeling van de informatievoorziening noodzakelijk.

Daarnaast is deze begroting, in tegenstelling tot de begroting 2016, nu opgesteld inclusief de compensabele BTW. De tabel in bijlage 4 geeft de netto gevolgen van deze begroting per gemeente.

Bijlage 7: Inwonersaantallen per gemeente

Peildatum	**1-1-2016**
	Bevolking
Delft	101.022
Den Haag	520.697
Leidschendam-Voorburg	74.232
Midden-Delfland	18.872
Pijnacker-Nootdorp	51.898
Rijswijk	49.365
Voorschoten	25.209
Wassenaar	25.914
Westland	104.964
Zoetermeer	124.143
Totaal	1.096.316

Inkoopbureau

Inkoopbureau
Postbus 15
2700 AA Zoetermeer
Tel 079-8896024
www.h10inkoop.nl

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Griffie

Herenstraat 72/74
Voorburg
Postbus 905
2270 AX Voorburg
Telefoon 14 070
Fax (070) 320 13 02
www.leidschendam-voorburg.nl
griffie@leidschendam-voorburg.nl

Dagelijks Bestuur GR H-10
T.a.v. mevrouw N. Flick
Postbus 15
2700 AA Zoetermeer

Datum 9 juni 2016
Ons kenmerk 1563969
Uw brief/kenmerk
Contactpersoon L.H. Hoksbergen
Telefoon (070) 300 8270
Bijlagen
Onderwerp Zienswijze concept begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018 – 2020 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H-10.

Geacht bestuur,

Hierbij bieden wij u de zienswijze aan van de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg ten aanzien van de concept begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018 – 2020 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H-10.

Wij realiseren ons dat er voor 2017 voor het eerst een reële begroting ligt en vinden het niveau van deze begroting acceptabel. Het is prettig als het positieve exploitatieresultaat van 2015 wordt toegevoegd aan de algemene reserves.

Er zijn wel zorgen ten aanzien van de kostenontwikkeling. Wij gaan er van uit dat er geen verdere kostenstijging zal zijn, zodat in volgende jaren wel het indexpercentage uit de Kaderbrief begroting gemeenschappelijke regelingen gehanteerd kan worden. Wij gaan er van uit dat u de gemeente tijdig en adequaat blijft informeren.

De gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg stelt er prijs op dat het inkoopbureau de gemeenteraden actief en gericht meeneemt in zowel inhoudelijke ontwikkelingen (en inkoopresultaten) waar het zich mee bezig houdt, als ontwikkelingen van de organisatie. Dit met een verwijzing naar het rapport 'Wisselwerking' van de Raad voor het Openbaar Bestuur.

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

01-100-0711

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Wij wensen u succes met de bedrijfsvoering van het Inkoopbureau en vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben ingelicht.

Met vriendelijke groet,
de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg,

De griffier,

mr. G.A. van Egmond

De voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

Aan: de gemeenteraden van Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden- Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer

Afschrift aan: de colleges van burgemeester en wethouders van Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden- Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer

Geachte leden van de raad,

Conform de Gemeenschappelijke Regeling Inkoopbureau H-10 zenden wij u de jaarrekening 2015 en de ontwerpbegroting 2017 met toelichting toe. Middels de jaarrekening legt het Inkoopbureau H-10 verantwoording af over het eerste jaar van zijn bestaan. De jaarrekening 2015 en ontwerpbegroting zijn tot stand gekomen in overleg met de tien deelnemende gemeenten.

Met betrekking tot de begroting 2017 kunt u binnen acht weken na ontvangst uw zienswijze bij het bestuur naar voren brengen. Graag ontvangen wij uw zienswijze uiterlijk 15 juni 2016, zodat wij voor 15 juli de begroting kunnen vaststellen en aan de colleges en Gedeputeerde Staten toezenden.

De eerste begrotingen van het Inkoopbureau (over 2015 en 2016) zijn opgesteld toen er nog geen praktijkgegevens waren. In eerste instantie is gekozen voor een minimale omvang van het Inkoopbureau, zo nodig aan te vullen met een flexibele schil van personele capaciteit uit de gemeenten. In de praktijk is gebleken dat zowel het contractmanagement als de financieel-administratieve werkzaamheden uitermate complex zijn. Het bleek niet haalbaar om bij knelpunten snel te beschikken over specifiek benodigde extra mankracht vanuit de gemeenten. In plaats daarvan namen de gemeenten de extra kosten voor hun rekening buiten de begroting van het Inkoopbureau.

Naast een reëler inzicht in de benodigde capaciteit is ook geconstateerd dat de taken breder zijn dan in eerste aanleg voorzien. Met name voor de ontwikkeling van nieuwe inkoopconcepten (met het oog op zorgtransformatie) en noodzakelijke sturingsinformatie doen de gemeenten een beroep op het Inkoopbureau. Ook deze taakuitbreiding vergt extra formatie.

De reeds vermelde financieel-administratieve complexiteit werkt overigens niet alleen door in de personele behoefte, maar ook in de te ramen accountants- en ict-kosten. De benodigde budgetten zijn nu voor het eerst volledig in de begroting van het Inkoopbureau opgenomen. De specifieke verschillen met 2015/2016 lichten we toe in de bijlagen bij de ontwerpbegroting.

Wij gaan er van uit hiermee afdoende te hebben geïnformeerd.

Het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Inkoopbureau H-10
hoogachtend,

Drs. I.K. van Engelshoven
Voorzitter

P. Flick MBA
Secretaris

H10Inkoopbureau

Jeugdhulp Zuid - Holland West

2015

Jaarstukken 2015

Zoetermeer, 24 maart 2016

VREDE
EN
RECHT
Den Haag

Gemeente Delft

gemeente
Zoetermeer

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

GEMEENTE WESTLAND

gemeente
Pijnacker-Nootdorp

gemeente VOORSCHOTEN

Gemeente Wassenaar

Rijswijk

Gemeente
Midden-Delfland

Inhoud

Bestuursverslag 3

Directieverslag 5

1 Samenvattend resultaat 7

1.1 Inleiding 7

1.2 Leeswijzer 7

1.3 Exploitatieresultaat en voorstel resultaatbestemming 2015 7

1.4 Organogram/samenstelling bestuur en directie 8

2 Programmaverantwoording 9

2.1 Inleiding 9

2.2 Het volgens artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling behartigen van belangen door het Inkoopbureau 9

2.2.1 Het afsluiten van contracten met de aanbieders van Jeugdhulp en het bijbehorende contractmanagement 9

2.2.2 Het ontvangen en beoordelen van de facturen van de aanbieders (inclusief controle op woonplaatsbeginsel) 9

2.2.3 Het analyseren van de gegevens en het signaleren van mogelijke onder – en overschrijdingen 10

2.2.4 Wat hebben de doelen gekost en opgebracht? 10

3 Paragrafen 11

3.1 Inleiding 11

3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 11

3.3 Paragraaf Financiering 14

3.4 Paragraaf Bedrijfsvoering 15

4 Jaarrekening 16

4.1 Overzicht van baten en lasten 16

4.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 18

4.3 Balans 19

4.4 Toelichting op de balans 20

4.5 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 23

4.6 SiSa bijlage (Single information Single audit) 24

4.7 Overzicht Wet Normering Topinkomens 25

Bijlage: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 26

Bijlage: Toetsingskader rechtmatigheid 27

Bestuursverslag

Met trots presenteer ik u de eerste jaarstukken van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H-10. De gemeenschappelijke regeling is opgericht op 24 november 2014 en sindsdien zijn er op bestuurlijk niveau de volgende afspraken gemaakt.

Gemeenschappelijke regeling

Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling stuurt als eigenaar van het Inkoopbureau op zorgvuldige uitvoering van het inkoopproces (toezicht op zelfstandig functionerende directie) en feedback ten aanzien van de effectiviteit van samenwerkende opdrachtgevers richting gemeenten. De inhoudelijke sturing op de invulling van de inkooptaken vindt plaats via de opdrachtgeverslijn. De colleges van de deelnemende gemeenten sluiten een dienstverleningsovereenkomst met het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.

Rol van het bestuur

Het bestuur is ingericht naar een enkelvoudig bestuursmodel geënt op de uitvoeringsorganisatie.

Benoeming van het AB

De drie AB-leden kiezen uit hun midden mevrouw Engelshoven als voorzitter en mevrouw Hekker als plaatsvervangend voorzitter.

Regelgeving

Het bestuur gaat akkoord met het reglement van orde AB, de mandaatregeling, het volgen van de algemene voorwaarden inkoop (Jeugdhulp) VNG; het volgen van het kader inkoopbeleid (intern) van de gemeente Zoetermeer; de financiële verordening en de archiefregeling.

Benoeming van het DB

De voorzitter is wettelijk ook voorzitter van het DB. Het besluit is genomen om de overige AB-leden allen te benoemen als DB-lid en de plaatsvervangende AB- leden als plaatsvervangend DB-lid aan te wijzen. Portefeuilleverdeling DB-leden; naast de voorzitter is slechts de aanwijzing van een penningmeester nodig. Dhr. Paalvast wordt aangewezen als penningmeester.

Begroting

De concept begrotingen 2015 en 2016 worden vastgesteld. Het Inkoopbureau H-10 zal in de komende periode haar planning en control cyclus verder inrichten. Het Inkoopbureau stelt ook een treasurystatuut op.

Benoeming nieuwe medewerkers

Een procesvoorstel voor de aanstelling van nieuwe personeelsleden is vastgesteld. Het mandaatbesluit Inkoopbureau H-10, paragraaf B. personeelsbesluiten geeft de directeur de bevoegdheid tot het aanstellen van medewerkers. Het mandaatbesluit is op 16 december 2014 bekrachtigd door de voorzitter van het bestuur. Het Inkoopbureau zal een directiestatuut opstellen en deze ter goedkeuring inbrengen in de volgende vergadering. Het directiestatuut is niet opgesteld. Dit statuut zal worden vervangen door het nieuwe mandaatbesluit waar momenteel aan wordt gewerkt.

Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Het bestuur gaat akkoord met het aangaan van de overeenkomst. Op 20 augustus 2015 is de DVO goedgekeurd door de gemeenten onder voorbehoud dat in de overeenkomst de mogelijkheid wordt benoemd om zelf de contracten met zorgaanbieders te ondertekenen. Dit betekent in de praktijk dat iedere gemeente elke overeenkomst met de zorgaanbieders jeugdhulp, die namens de tien gemeenten gezamenlijk wordt afgesloten, dient te ondertekenen.

Wijziging gemeenschappelijke regeling

Op 15 december 2015 is de gemeenschappelijke regeling van het Inkoopbureau H-10 gewijzigd. Op basis van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen is het Inkoopbureau H-10 omgezet van een openbaar lichaam met een algemeen en een dagelijks bestuur naar de rechtsvorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie met één verantwoordelijk bestuur.

Namens het bestuur spreek ik mijn dank en waardering uit aan het personeel van Inkoopbureau H-10 voor de inzet en de geleverde kwaliteit van de dienstverlening.

Den Haag, 24 maart 2016.

Mr. drs. I.K. van Engelshoven

Voorzitter

Directieverslag

Met deze jaarstukken legt het Inkoopbureau H-10 verantwoording af over het gevoerde beleid over het jaar 2015. De verslaglegging is ingericht conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het zijn de eerste jaarstukken van het Inkoopbureau H-10 in haar bestaan.

Oprichting

De gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H-10 is in november 2014 formeel opgericht. Door de beperkte capaciteit binnen het Inkoopbureau was het noodzakelijk om prioriteiten te stellen. In eerste instantie lag de prioriteit niet op de (interne) bedrijfsvoering, maar op invulling geven aan de primaire taak: inkoop, contractmanagement en declaratiecontrole van de Jeugdhulp.

Begroting en resultaat

De begroting 2015 is op 13 maart 2015 formeel vastgesteld; de meerjarenbegroting 2015-2018 loopt door tot na 31 december 2017. Dit is een wettelijke verplichting vanuit het BBV. Het is mogelijk dat de gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2018 wordt beëindigd.
Het resultaat over 2015 is ondanks onzekerheden in ICT en inhuur van personeel € 123.244 positief. Dit is met name veroorzaakt door het verschuiven van werkzaamheden en de daarbij behorende kosten van 2015 naar 2016.

Bedrijfsvoering

Personele formatie

Het budget voor de tijdelijke krachten is benut om Zorgned mede in te richten, de afgesloten contracten met de zorgaanbieders in te voeren, gemeenten en zorgaanbieders aan te sluiten op de portal en opstartproblemen op te lossen. Deze inzet is binnen het afgesproken budget gerealiseerd.

Huisvesting

Het Inkoopbureau H-10 is gehuisvest in het gemeentehuis van de Gemeente Zoetermeer. Hiervoor zijn vooraf afspraken gemaakt over huur, werkplekken, toegang systeem, ondersteuning P&O etc.

Bedrijfsvoering

Het Inkoopbureau H-10 heeft geconstateerd dat de opstart- en implementatiekosten in 2014 en 2015 de Europese aanbestedingsgrens voor diensten raken. Dit betekent dat eind 2015 het Inkoopbureau H-10 moest overgaan tot een nieuwe aanbesteding deze diensten. Deze aanbesteding is in het 4e kwartaal 2015 opgestart. Dit impliceert dat er in 2016 extra implementatiekosten ICT in de begroting moeten worden opgenomen.

Dienstverlening

Contractmanagement

Het Inkoopbureau H-10 heeft in het eerste kwartaal het contractmanagement ingericht. Ieder zorgaanbieder met een omzet van € 1 miljoen of hoger wordt periodiek uitgenodigd voor een gesprek om de voortgang van de dienstverlening te bespreken.

Voorbereiding inkoop 2016

In de afgelopen periode zijn door de tien gemeenten het Regionaal Kader 2016- 2017 en het lokale inkoopplan opgesteld en besproken in de Colleges en Raden. Het Inkoopbureau H-10 kreeg op 16 juli 2015 de opdracht tot het inkopen van de regionale jeugdhulp 2016.

Declaraties

De afgelopen tijd is veel tijd en energie gestoken in het druk uitoefenen op zorgaanbieders om vooral te gaan declareren. Veelal dient handmatig gecontroleerd te worden of de zorgaanbieder de declaratie bij de juiste gemeente heeft ingediend.

Informatiemanagement

Het Inkoopbureau H-10 levert op basis van de ingediende declaraties managementinformatie aan de gemeenten. Rapportages richten zich onder andere op het verschaffen van inzicht op de uitnutting van de budgetplafonds en garanties per leverancier per gemeente.

Zoetermeer, 24 maart 2016.

P. Flick MBA

Directeur

1 Samenvattend resultaat

1.1 Inleiding

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag (de programmaverantwoording en de paragrafen) en de jaarrekening. Met deze jaarstukken legt het Inkoopbureau H-10 – hierna te noemen het Inkoopbureau – verantwoording af over het in 2015 gevoerde beleid.

1.2 Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit de programmaverantwoording, de paragrafen, en de jaarrekening. Voor de programmaverantwoording dient het bij de begroting 2015 vastgestelde beleid als uitgangspunt. Voor het programma van het Inkoopbureau wordt ingegaan op de drie 'w-vragen':

- Wat hebben we bereikt?

  Deze vraag wordt in de paragrafen 2.2.1 t/m 2.2.3 beantwoord.
- Wat hebben we gedaan?

  Deze vraag wordt in de paragrafen 2.2.1 t/m 2.2.3 beantwoord.
- Wat heeft het gekost en opgebracht?

  Deze vraag wordt in de paragraaf 2.2.4 beantwoord.

In de programmaverantwoording zijn 'gekwalificeerde indicatoren' opgenomen om de uitvoering van het beleid te meten. In de toelichtingen van het programma staat of de doelstellingen gehaald zijn.

1.3 Exploitatieresultaat en voorstel resultaatbestemming 2015

Het rekeningresultaat bedraagt € 123.244 positief. Het Inkoopbureau heeft op het programma (in totaal) geen kostenoverschrijding, hiermee is voldaan aan de begrotingsrechtmatigheid.

Voorgesteld wordt dit voordelig exploitatieresultaat toe te voegen aan de algemene reserve. Na de voorgestelde resultaatbestemming is het eigen vermogen ultimo 2015 opgebouwd uit:

Tabel: Algemene reserve (bedragen in gehele euro's)

Algemene reserve	Bedrag
Balans ultimo 2015	€ -
Voorstel resultaatbestemming	€ 123.244
Na voorgestelde bestemming	€ 123.244

In 2016 zal dit resultaat voor een groot deel benut worden doordat de accountant diverse werkzaamheden, zoals de controles op de uitnutting 2015, voor een deel pas in 2016 kan uitvoeren terwijl deze kosten origineel in de begroting 2015 waren opgenomen.

1.4 Organogram/samenstelling bestuur en directie

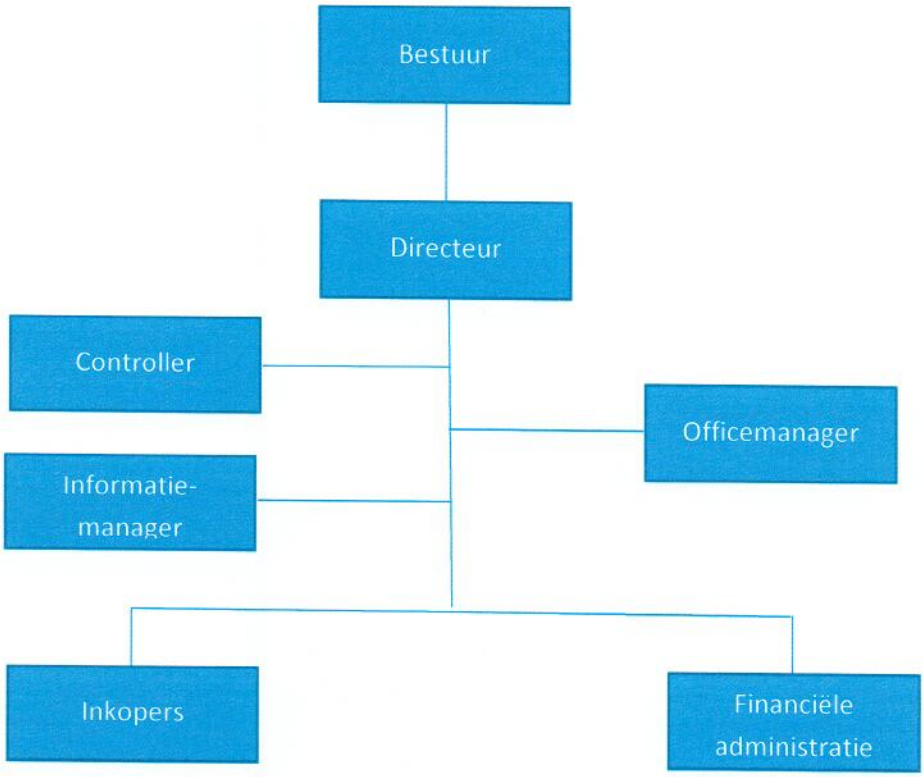

Samenstelling bestuur per 31 december 2015

Voorzitter:	mw. I.K. van Engelshoven	(wethouder Gemeente Den Haag)
plv. Voorzitter:	mw. A.H. Hekker	(wethouder Gemeente Delft)
Penningmeester:	dhr. R.C. Paalvast	(wethouder Gemeente Zoetermeer)
Secretaris:	mw. P. Flick	(directeur Inkoopbureau H-10)

Samenstelling directie per 31 december 2015

Directeur:	mw. P. Flick

2 Programmaverantwoording

2.1 Inleiding

Volgens artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling behartigt het Inkoopbureau de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van uitvoering van de inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein. Ter behartiging van de hierboven genoemde belangen is het Inkoopbureau belast met de volgende in de begroting 2015 verfijnde taken:

- Het afsluiten van contracten met de aanbieders van Jeugdhulp en het bijbehorende contractmanagement;
- Het ontvangen en beoordelen van de facturen van de aanbieders (inclusief controleren op woonplaatsbeginsel middels controle op toewijzing (JW301)) en het doorzetten van de desbetreffende facturen naar de verantwoordelijke gemeenten;
- Het analyseren van de gegevens en het signaleren van mogelijke onder – en overschrijdingen.

2.2 Het volgens artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling behartigen van belangen door het Inkoopbureau

2.2.1 Het afsluiten van contracten met de aanbieders van Jeugdhulp en het bijbehorende contractmanagement

Doel: het afsluiten van contracten met de aanbieders van Jeugdhulp en uitvoeren van het bijbehorende contractmanagement	
Wat hebben we bereikt	Het Inkoopbureau heeft in 2015 met 194 aanbieders van Jeugdhulp een contract voor 2015/2016 afgesloten.
Wat hebben we gedaan	In 2014 is het Inkoopbureau opgericht om contracten af te sluiten met de aanbieders van jeugdhulp. Het Inkoopbureau heeft hiervoor een contract set ontwikkeld (proces- en uitvoeringsovereenkomst). Met aanbieders van Jeugdhulp zijn voor de hulpverlening in 2015 contracten afgesloten. Bereikte efficiencyslagen: - Contractenportal voor digitale contracten - Controle opgegeven tarieven 2014 - Kwartaalgesprekken met zorgaanbieders met omzet hoger dan € 1 miljoen - Gesprekken m.b.t. budgetplafonds en budgetgarantie - Second opinion traject harmonisering tarieven

2.2.2 Het ontvangen en beoordelen van de facturen van de aanbieders (inclusief controle op woonplaatsbeginsel)

Doel: het ontvangen en beoordelen van de facturen van de aanbieders (inclusief uitvoeren controle op woonplaatsbeginsel) en het doorzetten van de desbetreffende facturen naar de verantwoordelijke gemeenten	
Wat hebben we bereikt	Over 2015 heeft het Inkoopbureau, 8.200 facturen met 177.000 factuurregels in ontvangst genomen. Hiervan zijn 101.000 factuurregels verwerkt en afgestemd.
Wat hebben we gedaan	Het indienen van de facturen door aanbieders van Jeugdhulp is in 2015 moeizaam verlopen. Het Inkoopbureau heeft meerdere malen de aanbieders van Jeugdhulp moet aanschrijven en rappelleren voor het indienen van facturen. Daarnaast zijn er ook aanbieders die na het indienen van facturen, deze hebben ingetrokken. Dit heeft een enorme impact gehad bij de afwikkeling van de facturen.

	Systeemtechnisch worden allerhande controles geautomatiseerd uitgevoerd. De verwachting van het Inkoopbureau was dat ook de controle op het woonplaatsbeginsel systeemtechnisch te ondervangen zou zijn. Tot april is dit echter handmatig georganiseerd door de gemeente Zoetermeer, vanaf april tot oktober door het Inkoopbureau en vanaf oktober door de 10 gemeenten. Van de 101.000 afgewikkelde factuurregels betreffen circa 7.600 factuurregels niet bevoorschotte zorgaanbieders. In het totaal is hiervan in 2015 € 6,7 miljoen betaalbaar gesteld. De overige factuurregels – circa € 67,5 miljoen – betreffen zorgaanbieders die in 2015 zijn bevoorschot. Zij ontvangen in 2016 een afrekening op basis van het bevoorschotte bedrag onder aftrek van de goedgekeurde declaraties. Het bevoorschotte bedrag is in totaal circa € 165 miljoen. De afrekening hiervan vindt in 2016 plaats.

2.2.3 Het analyseren van de gegevens en het signaleren van mogelijke onder – en overschrijdingen

Doel: Het analyseren van de gegevens en het signaleren van de mogelijke onder – en overschrijdingen	
Wat hebben we bereikt	In het kader van zorgcontinuïteit heeft het Inkoopbureau een inventarisatie naar alle mogelijke aanbieders van Jeugdhulp uitgevoerd. De geïnventariseerde aanbieders van Jeugdhulp zijn uitgenodigd zich aan te melden bij het Inkoopbureau. Er hebben zich 194 aanbieders aangemeld. Voor deze aanbieders heeft het Inkoopbureau een budgetplafond vastgesteld. Gedurende 2015 is er op verschillende momenten een analyse opgesteld (inclusief signalen op mogelijke onder – en overschrijdingen) en via het Bedrijfsvoeringsoverleg (BVO) gedeeld met de Gemeenten.
Wat hebben we gedaan	1) Inventarisatie omzet per zorgaanbieder binnen de regio Haaglanden over 2014. 2) Analyses uitgevoerd t.b.v. de gemeenten: - 1e indicatie budgetuitnutting eerste vijf maanden met als resultaat bijstelling van de verstrekte voorschotten. - 2e indicatie budgetuitnutting negen maanden per gemeente over 2015. - 3e indicatie budgetuitnutting 12 maanden per gemeente over 2015. Hierbij is rekening gehouden met de ontvangen controleverklaringen. - 4e indicatie budgetuitnutting 12 maanden per gemeente over 2015. Hierbij is tevens rekening gehouden met alle ontvangen declaraties t/m 24 februari 2016.

2.2.4 Wat hebben de doelen gekost en opgebracht?

Het realiseren van de op de voorgaande pagina's genoemde doelen heeft in totaal € 1.405.317 gekost.
De begrote en ontvangen opbrengst over 2015 is € 1.528.561.
Het verschil is met name veroorzaakt door een afwijkende planning bij controlewerkzaamheden door de accountant. Kosten die in de begroting 2015 waren opgenomen zullen pas in 2016 daadwerkelijk uitgevoerd worden en komen derhalve ook pas in 2016 tot uitdrukking in de jaarrekening.

3 Paragrafen

3.1 Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording zijn zeven verplichte paragrafen opgenomen voor provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen. Deze zijn niet allemaal relevant voor het Inkoopbureau. Om die reden zijn de paragrafen lokale heffingen, grondbeleid, onderhoud kapitaalgoederen en verbonden partijen niet opgenomen.

3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de belangrijkste financiële risico's voor het Inkoopbureau. De omvang van deze risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit bepalen of het Inkoopbureau over voldoende weerstandsvermogen beschikt.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin het Inkoopbureau middelen beschikbaar heeft om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden.

Het Inkoopbureau heeft geen afgezonderd weerstandsvermogen. Onverwachte tegenvallers dienen direct gemeld te worden bij het bestuur waarna gezamenlijk en in overleg met de 10 gemeenten bekeken wordt hoe deze tegenvallers op te lossen. Financieel technisch zijn de 10 gemeenten verantwoordelijk voor eventuele tegenvallers.

Weerstandscapaciteit (=beschikbare vermogen)

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van het Inkoopbureau kunnen twee posten worden gerekend:

- Reserves (vooralsnog zijn er geen reserves opgebouwd);
- Post onvoorzien.

Na uitnutting van deze capaciteit is het Inkoopbureau op de bijdrage van de deelnemende gemeenten aangewezen. De gekwantificeerde risico's dienen op de weerstandscapaciteit in mindering te worden gebracht.

Risico's (=benodigde vermogen)

Uit het geheel van de geïnventariseerde bedrijfs- en bestuur risico's worden de hiernavolgende risico's per peildatum december 2015 specifiek benoemd:

Risico	Maatregel
Te grote variëteit in wensen van deelnemers waardoor niet de gewenste noodzakelijke efficiency kan worden bereikt.	Het Inkoopbureau heeft verschillende additionele activiteiten uitgevoerd naar de wensen en behoeften van de deelnemende gemeenten. Het inkoopbureau heeft zich tijdelijk versterkt op de volgende terreinen: financieel administratief en functioneel beheer (voor het inregelen van het administratieve proces), inkoop, en juridische taken (als overbrugging totdat de definitieve formatie compleet was).
Terugtredende deelnemers en/of het niet doorzetten van de GR per 1 januari 2018	Terugtreding is alleen mogelijk volgens de uittredingsafspraken in de gemeenschappelijke regeling. Daarnaast dienen, conform de bepalingen van artikel 31 van

hebben een risico voor de continuïteit van het Inkoopbureau.	de gemeenschappelijke regeling, de deelnemende gemeenten een besluit te nemen over het al dan niet voortzetten van de gemeenschappelijke regeling. Bij het niet doorzetten ontstaat per 1 januari 2018 een (financiële) verplichting in het kader van de WW-regeling. Thans is het (door verscheidene oorzaken) voor het Inkoopbureau niet mogelijk om dit laatste risico te kwantificeren.
Risico's die voortvloeien uit rechtsgedingen als gevolg van handelen van het Inkoopbureau (reguliere taakuitvoering).	Er zijn een aantal verzekeringen afgesloten. Het risico rondom privacy is nog in onderzoek.
Technische incidenten zoals gebouwen, ICT, administratieve organisatie, archief e.d.	In voorkomend geval (aanschaf hardware) is een beroep gedaan op de post onvoorzien of de overige weerstands-capaciteit.
Gedragsrisico's: integriteit, fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik van bevoegdheden, rechtmatigheid.	In de financiële verordening zijn spelregels opgenomen voor rechtmatigheid. Er is een start gemaakt met de beschrijving van de administratieve organisatie en interne controle.
Externe onvoorziene ontwikkelingen: benodigde investeringen vanwege wettelijke ontwikkelingen.	Verschuivingen in zorgsoorten en andere ontwikkelingen hebben spanning geleverd op de personele bezetting van het Inkoopbureau. Er heeft extra inhuur plaatsgevonden.
Onvoorziene omstandigheden als gevolg van de opbouwfase van het Inkoopbureau zoals archiefvorming en ICT die niet in beginsel waren voorzien.	In voorkomend geval is er een meldingsplicht vanuit het Inkoopbureau naar het bestuur en worden gezamenlijk de acties uitgezet en bepaald.
Het risico van extra dan wel hogere kosten i.v.m. noodzakelijke aanpassing hard- en software die in de opstartfase niet is voorzien.	In de opstartfase is meer uitgegeven aan hard- en software dan was begroot. Enerzijds zijn de kosten hoger uitgevallen en anderzijds heeft het Inkoopbureau (door omstandigheden) ICT middelen aangeschaft. De begroting ICT is overschreden. De begroting van het Inkoopbureau in totaal is niet overschreden. Met de implementatie van nieuwe software in 2016 blijft dit risico bestaan.
Het risico dat de werkzaamheden meer personele capaciteit vragen dan vooraf ingeschat.	Door additionele wensen en behoeften van gemeenten (vermeerdering van activiteiten voor het Inkoopbureau) was additionele personele capaciteit benodigd. Er heeft extra inhuur plaatsgevonden.
Nieuwe risico's na goedkeuring begroting 2015	
Wijzigingen (per 1 januari 2016) van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp); Wet meldplicht datalekken.	De Wbp bepaalt (onder meer) dat persoonsgegevens door middel van passende technische en organisatorische maatregelen dienen te worden beveiligd. De gegevens moeten derhalve niet alleen op technische wijze worden beschermd tegen toegang door derden, maar een organisatie dient er bijvoorbeeld ook intern voor te zorgen dat de gegevens uitsluitend toegankelijk zijn voor die onderdelen van een bedrijf of concern die de gegevens nodig hebben voor de uitvoering van hun taken. Indien hier niet aan voldaan wordt kan er een boete worden opgelegd tot een maximum van € 810.000. Indien de bestuurder verwijtbaar is, kan deze boete bij de bestuurder worden neergelegd. Er is een start gemaakt naar de effecten van deze nieuwe wetgeving.
Implementatie nieuwe (ICT) software pakketten.	Er zijn een aantal (ICT) software pakketten aangeschaft teneinde de efficiency bij de uitvoering van de taken te optimaliseren. De implementatie hiervan vindt plaats in 2016.
Uitvoering nieuwe cao voor de gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen.	De nieuwe cao voor de gemeenten (en hun gemeenschappelijke regelingen) is in de maak.

De bovengenoemde risico's kunnen niet afzonderlijk gekwantificeerd worden. De waarschijnlijkheid waarbij deze risico's zich kunnen manifesteren wordt door het Inkoopbureau ingeschat op "gemiddeld". Deze classificatie komt overeen met een (geschatte) benodigde omvang van het weerstandsvermogen van het Inkoopbureau van 15% van de omzet.

3.3 Paragraaf Financiering

Volgens de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), is elke gemeenschappelijke regeling verplicht om een financieringsparagraaf in haar begroting en jaarstukken op te nemen. Daarin worden de ontwikkelingen aangegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de renterisiconorm, de verwachte toe- en afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van treasury. Deze paragraaf Financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan in welke mate in de financiering van investeringen mag worden voorzien in de vorm van kortlopende middelen. Volgens de Wet FIDO bedraagt de kasgeldlimiet 8,8% van het totaal van de (primitieve) begroting. Voor het Inkoopbureau is dit voor 2015, € 125.342.

Het treasurystatuut is opgesteld, besluitvorming vindt plaats in 2016. Het treasurystatuut sluit aan op de wet FIDO, waarbij het uitgangspunt is dat alleen geleend wordt voor kapitaaluitgaven die de reguliere bedrijfsvoering betreffen. Dit zullen naar het huidige beeld met name ICT-investeringen zijn. Voorziene investeringen waren in de begroting opgenomen. De ICT investeringen zijn – doordat de financiële verordening hierop niet was ingericht – eenmalig als exploitatiekosten verantwoord. Het Inkoopbureau heeft geen leningen afgesloten. In het treasurystatuut wordt tevens aangegeven dat voor financieringsdoeleinden het gebruik van derivaten niet is toegestaan.

Schatkistbankieren

Met ingang van 16 december 2013 is de wet Schatkistbankieren voor decentrale overheden in werking getreden. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Iedere euro die decentrale overheden aanhouden in de schatkist, verminderd de externe financieringsbehoefte van het Rijk.

Het Inkoopbureau heeft niet volledig meegedaan aan schatkistbankieren. Het Inkoopbureau heeft de BNG opdracht gegeven om dagelijks af te romen naar de rekening die is aangemaakt voor het schatkistbankieren. Dit is niet gebeurd, omdat een formeel document van het Ministerie van Financiën niet ontvangen was. Het Inkoopbureau gaat dit samen met de BNG in 2016 bewerkstelligen.

3.4 Paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en realisatie van beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Een efficiënte, doelmatige en transparante bedrijfsvoering is van essentieel belang om de opgedragen taken uit te voeren. Hierbij gaat het om de volgende onderwerpen:

Personeel en Organisatie

Ultimo 2015 had het Inkoopbureau een formatie van 9,7 FTE en een bezetting van 9,1 FTE. In de formatie is een halve fte voor een juridisch adviseur ingeruimd. Deze formatieplaats is in 2015 niet ingevuld. Hiervoor is bij een gemeente ingehuurd. De uitvoering van de (wettelijke) taken door het Inkoopbureau heeft spanning opgeleverd bij de aanwezige personele capaciteit. Hiervoor heeft extra inhuur plaatsgevonden.

Financieel beheer en Administratieve Organisatie

Het Inkoopbureau heeft onder andere de financiële verordening en beschrijvingen van de administratieve organisatie (inclusief beheersmaatregelen) op- en vastgesteld. Dit wordt in 2016 verder uitgewerkt.

Planning en Control

Het Inkoopbureau heeft een planning en control cyclus opgezet. De planning en control cyclus is in opzet beschreven en voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Er is een viermaands- en een achtmaands rapportage opgesteld en aangeboden aan het bestuur. Het bestuur heeft deze rapportages vastgesteld.

Informatisering en automatisering

Voor het inrichten van de ICT is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande systemen. Voor de kantoorautomatisering zou initieel gebruik worden gemaakt van de faciliteiten van de gemeente Zoetermeer. Dit bleek een niet haalbare scenario. Het Inkoopbureau heeft derhalve ICT middelen aangeschaft. Daarnaast is op verscheidene terreinen van ICT tijdelijk personeel ingehuurd. Het Inkoopbureau maakt gebruik van de (ICT) infrastructuur van de Gemeente Zoetermeer.

Digitale informatievoorziening

Er is een informatiemanager aangesteld, die het ICT-plan heeft opgesteld. Het ICT-plan wordt in 2016 geïmplementeerd en uitgevoerd. Het ICT-plan voorziet onder andere in de implementatie en stabilisatie van de diverse systemen.

Rechtmatigheid

De accountant geeft naast de verklaring over de getrouwheid van de jaarrekening een afzonderlijke verklaring af over de rechtmatigheid.

De aard van de verklaring – goedkeurend, met beperking of afkeurend – is afhankelijk van de feitelijke omvang van de geconstateerde onrechtmatigheden. Een goedkeurende verklaring wordt afgegeven bij onrechtmatigheden met een totaalomvang van maximaal 1% van het begrotingstotaal; een verklaring met beperking bij onrechtmatigheden met een totaal omvang tussen de 1 en 3% van het begrotingstotaal. De geconstateerde onrechtmatigheden: PM.

Begrotingsonrechtmatigheid

Er is sprake van begrotingsonrechtmatigheid als de lasten van programma's of van investeringen worden overschreden en deze overschrijdingen niet passen binnen het bestaand beleid. Het Inkoopbureau voert één programma uit en op dit programma is geen overschrijding van de begroting gerealiseerd.

4 Jaarrekening

4.1 Overzicht van baten en lasten

Op de volgende pagina's vindt u het overzicht van baten en lasten. In dit overzicht kunt u informatie vinden over de financiën van het Inkoopbureau over 2015.

De tabel op de volgende pagina bevat zowel de nominale begroting 2015 als de realisatie 2015. De nominale begroting 2015 geeft aan welke lasten (=kosten) en baten (= opbrengsten) het bestuur op 9 juli 2015 geautoriseerd heeft voor 2015. De realisatie 2015 geeft aan welke baten en lasten gerealiseerd zijn in 2015. Het resultaat na bestemming, dat wil zeggen nadat de onttrekkingen aan en stortingen in reserves hebben plaatsgevonden, bedraagt € 123.244 voordelig. Het Inkoopbureau heeft op het programma (in totaal) geen kostenoverschrijding, hiermee is voldaan aan de begrotingsrechtmatigheid.

Het Inkoopbureau heeft één programma; uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein. Deze taak kent –volgens artikel 4 van de gemeenschappelijke regeling – drie deeltaken:

- Uitvoering van de gezamenlijke inkoop en contractering – dat wil zeggen het bepalen van de wijze van inkoop, de inkoopprocedure en het contract – en leveranciersmanagement;
- Het op verzoek namens gemeenten optreden richting leveranciers om de voorwaarden en eisen, waaronder de overeenkomsten worden afgesloten te harmoniseren (gecombineerde inkoop);
- Het op verzoek van een individuele (of cluster van) gemeente(n) contracteren met leveranciers (individuele inkoop en contractering).

Nominale begroting 2015 en realisatie 2015

	Begrote kosten 2015	Gerealiseerde kosten 2015	Verschil	Verwijzing
Personele formatie				
• Uitvoering basis taken inkoop/ contract en leveranciersmanagement	556.900	641.110	71.790	a
• Uitvoering administratieve taken	156.000			
• Tijdelijke krachten	180.000	173.930	6.070	a
		Subtotaal	*77.859*	*a*
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsvoering (excl. huisvesting en ict)	260.373	190.864	69.508	b
Berichtenverkeer Jeugd				
Jeugdsysteem (WMO-Zorg)	100.000	153.352	-53.352	c
Huisvesting				
Huisvesting (inclusief werkplek, schoonmaak, belasting en PC's)	52.500	38.216	14.284	d
Opstartkosten ICT				
Infrastructuur en systeem	150.000	206.345	-56.345	e
Subtotaal	*1.455.773*	*1.403.817*	*51.955*	
Onvoorzien (5%)	72.789	1.500	71.289	f
Totaal	**1.528.561**	**1.405.317**	**123.244**	

	Begrote baten 2015	Gerealiseerde baten 2015	Verschil	Verwijzing
Algemene dekkingsmiddelen	1.528.562	1.528.561	1	
Totaal	**1.528.562**	**1.528.561**	**1**	

Bedragen in hele euro's.

Volgens artikel 31 lid 2 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau wordt voor 1 januari 2018, op basis van een evaluatie van de samenwerking door de samenwerkende colleges van burgemeesters en wethouders besloten of de samenwerking door middel van deze regeling wordt voortgezet dan wel tot opheffing wordt besloten.

Het Inkoopbureau wordt gefinancierd door de 10 deelnemende gemeenten. De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van het bewonersaantal per 1 januari van het jaar voorafgaande (2014) aan de begroting. De baten over 2015 bedragen derhalve € 1.528.562 (afgerond).

4.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Exploitatieresultaat

Het gerealiseerde resultaat bedraagt € 123.244 voordelig en is afzonderlijk op de balans – saldo van de rekening van baten en lasten – opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen. Het voordelige resultaat bestaat met name uit de doorgeschoven btw naar de deelnemende gemeenten. Indien de doorgeschoven btw buiten beschouwing wordt gelaten, had het Inkoopbureau een nadelig exploitatieresultaat behaald van € 33.190. Daarnaast zijn werkzaamheden doorgeschoven in de tijd (controle op indicatie budgetuitnutting 12 maanden en de controle op de jaarrekening 2015) waardoor de rekening in een ander boekjaar valt.

Toelichting verschillen tussen de begroting en de rekening van de baten en lasten per kostensoort

A) Personele formatie

Verschil lasten € 77.859 voordelig
Door latere aanstelling van het personeel is een voordeel behaald van € 71.790. Daarnaast is er iets minder ingehuurd uit eigen budget (€ 6.070). Voorts heeft het Inkoopbureau sinds juni 2015 drie fte inhuur tijdelijke krachten die door de gemeenten worden betaald ('om niet'). Sinds december 2015 zijn er additioneel vier fte inhuur tijdelijke krachten 'om niet' bijgekomen. De werkzaamheden die door deze inhuur wordt uitgevoerd behoren in feite bij de gemeenten, maar om pragmatische redenen is er voor gekozen de werkzaamheden bij het Inkoopbureau uit te laten voeren. Deze tijdelijke inhuur is niet door het Inkoopbureau gebudgetteerd en wordt ook niet door het Inkoopbureau betaald.

B) Bedrijfsvoering

Verschil lasten € 69.508 voordelig
Het voordelig verschil is voornamelijk behaald doordat de Gemeentelijke Accountantsdienst van Den Haag (GAD) (de externe accountant van het Inkoopbureau) niet alle geplande opdrachten in 2015 heeft uitgevoerd. Een aantal opdrachten en de daarbij behorende kosten zijn doorgeschoven naar 2016.

C) Berichtenverkeer jeugd

Verschil lasten € 53.352 nadelig
Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van huur ICT-middelen naar aanschaf hardware. Door inzet extra personeel is er meer apparatuur (inclusief licenties) aangeschaft.

D) Huisvesting

Verschil lasten € 14.284 voordelig
De huisvestingskosten waren initieel inclusief huur ICT-hardware. De hardware is door het Inkoopbureau zelf aangeschaft. Dit heeft geresulteerd in een voordelig verschil op de kostenpost huisvesting. Het voordeel is lager uitgevallen dan verwacht, omdat het Inkoopbureau meer ruimte in gebruik heeft genomen dan initieel was verwacht. Deze additionele ruimte is noodzakelijk geworden door de inhuur van tijdelijke krachten.

E) Opstartkosten ICT

Verschil lasten € 56.345 nadelig
De ICT aanschaffingen ten behoeve van Zorgned als eenmalige kosten in 2015 verantwoord. Dit heeft met name het nadelig verschil veroorzaakt. Daarnaast heeft het inregelen van Zorgned meer gekost dan was voorzien. Het Inkoopbureau heeft in 2015 geen ICT aanschaffingen geactiveerd.

F) Onvoorzien

Verschil lasten € 71.289 voordelig
Het Inkoopbureau heeft in de begroting 2015 een post opgenomen voor onvoorzien. Deze post bedraagt € 72.789. Hierop heeft het Inkoopbureau € 1.500 gerealiseerd. De realisatie heeft te maken met een uitgevoerde analyse in het kader van het project "Regio en gemeentemonitor Haaglanden". In principe had de aanschaf van de hardware (ICT) en inhuur functioneel beheerder ook onder deze post opgenomen kunnen worden. Voor een eenduidige beeldvorming is ervoor gekozen om dit niet te doen.

4.3 Balans

Activa	Stand per 24-11-2014*	Stand per 31-12-2015	Verwijzing
Vlottende activa	**0**	**251.434**	
Kortlopende vorderingen			
• Vorderingen op openbare lichamen	0	156.434	A
• Overige vorderingen	0	0	
Liquide middelen			
• Schatkistbankieren BNG	0	95.000	B
Overlopende activa	**0**	**50.720**	C
Totaal activa	**0**	**302.154**	

Passiva	Stand per 24-11-2014*	Stand per 31-12-2015	Verwijzing
Vaste passiva	**0**	**123.244**	
Eigen vermogen			
• Algemene reserves	0	0	
• Bestemmingsreserves	0	0	
• Saldo van de rekening van baten en lasten	0	123.244	D
Voorzieningen	**0**	**13.283**	
• Voorziening WW	0	13.283	E
Vlottende passiva	**0**	**113.516**	
Kortlopende schulden			
• Kortlopende schulden	0	113.516	F
• Overige schulden	0	0	
Vlottende schulden	**0**	**8.821**	
Liquide middelen			
• Bank BNG	0	8.821	B
Overlopende passiva	**0**	**43.290**	G
Totaal passiva	**0**	**302.154**	

Bedragen in hele euro's.

*Omdat de bedrijfsvoering van het Inkoopbureau in 2014 nog niet de gewenste stabiliteit had bereikt is over 2014 geen jaarrekening opgemaakt. De onderhavige jaarrekening betreft de periode 24 november 2014 – de start van het Inkoopbureau – tot en met 31 december 2015.

4.4 Toelichting op de balans

Algemeen

Het Inkoopbureau is op 24 november 2014 opgericht. Het Inkoopbureau is – volgens artikel 4 van de gemeenschappelijke regeling – belast met de volgende taken:

- Uitvoering van de gezamenlijke inkoop en contractering – dat wil zeggen het bepalen van de wijze van inkoop, de inkoopprocedure en het contract- en leveranciersmanagement;
- Het op verzoek namens gemeenten optreden richting leveranciers om de voorwaarden en eisen, waaronder de overeenkomsten worden afgesloten te harmoniseren (gecombineerde inkoop);
- Het op verzoek van een individuele (of cluster van) gemeente(n) contracteren met leveranciers (individuele inkoop en contractering).

De onderhavige jaarrekening betreft de periode 24 november 2014 – start van het Inkoopbureau – tot en met 31 december 2015.

Activa

Vlottende activa

A) Vorderingen op openbare lichamen

Dit betreft één post waarin is opgenomen de doorbelasting van de door het Inkoopbureau betaalde btw. Het Inkoopbureau mag in het kader van de BTW compensatiefonds de betaalde btw – voor de uitvoering van gezamenlijke inkoop en contractering van de relevante zorg ten behoeve van de deelnemende gemeenten – doorschuiven naar de deelnemende gemeenten. Over 2015 is € 156.343 doorgeschoven. Het Inkoopbureau heeft advies ingewonnen bij een fiscalist van Gemeente Den Haag. De fiscalist heeft geadviseerd de btw door middel van facturen door te belasten aan de deelnemende gemeenten.

B) Liquide middelen

Op 16 december 2013 is de wet Schatkistbankieren ingegaan. Deze wet verplicht decentrale overheden om hun overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist van het Rijk. Het betreft middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Tot een bepaald bedrag (drempelbedrag, gebaseerd op de begrotingsomvang) mogen de decentrale overheden overtollige middelen buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Voor 2015 was dit drempelbedrag voor het Inkoopbureau, € 125.342. Dit drempelbedrag is in 2015 regelmatig overschreden. Het Inkoopbureau heeft in 2015 de BNG opdracht gegeven dagelijks af te romen. Omdat een formeel document van het Ministerie van Financiën niet ontvangen was, heeft het afromen in 2015 niet plaatsgevonden. Het Inkoopbureau gaat dit samen met de BNG in 2016 bewerkstelligen.

Het Inkoopbureau had ultimo 2015 een banksaldo (op de lopende rekening) bij de BNG van € 8.821 negatief (verantwoord onder "Vlottende schulden"). Op de rekening van de BNG – die bestemd is voor het schatkistbankieren – had het Inkoopbureau ultimo 2015 een saldo van € 95.000 positief (zie onderstaande tabel).

In de onderstaande tabel is de liquiditeitspositie van het Inkoopbureau gedurende 2015 opgenomen.

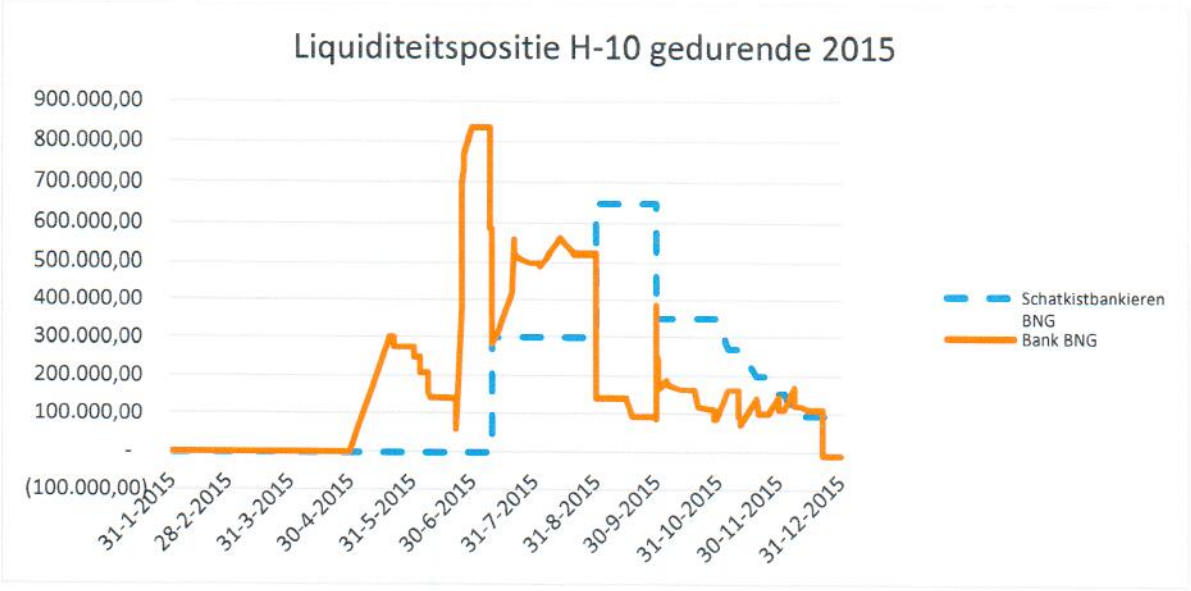

In de bovenstaande tabel is te lezen dat het Inkoopbureau de eerste vier maanden van 2015 geen liquiditeiten had. In deze periode kon het Inkoopbureau nog niet over een zelfstandige bankrekening beschikken. Een aantal gemeenten heeft in deze periode de uitgaven van het Inkoopbureau betaald. Deze betalingen zijn in mei 2015 verrekend met de bijdragen, die ontvangen zijn van de desbetreffende gemeenten voor de dekking van de kosten van het Inkoopbureau. Tevens geeft de tabel weer dat het Inkoopbureau ultimo 2015 een liquiditeitstekort had om de aan de lopende verplichtingen te voldoen. Om tekorten te voorkomen is het wenselijk dat het Inkoopbureau de bijdragen ter dekking van de kosten in december ontvangt.

Overlopende activa

C) Overlopende activa

Dit betreft uitgaven die in 2015 zijn gedaan, maar de lasten zullen feitelijk in 2016 effect hebben. Dit is inclusief een factuur ad € 43.290 die doorbelast wordt naar de deelnemende gemeenten.

Passiva

Vaste passiva

D) Eigen vermogen / Gerealiseerd resultaat

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2015 is afzonderlijk – saldo van de rekening van baten en lasten – in de balans vermeld als onderdeel van het eigen vermogen.

Voorzieningen

E) Voorziening voor WW-recht

Ultimo 2015 is het contract van een personeelslid niet verlengd. Dit personeelslid heeft recht op WW. Het Inkoopbureau heeft een nauwkeurige schatting gemaakt van de WW-rechten. Dit komt neer op een bedrag van € 13.283. Deze voorzienig is in 2015 voor het eerst gevormd en zal volledig in 2016 wegvloeien. De betaling vindt volledig in 2016 plaats. Derhalve wordt nog geen verloopoverzicht van de voorzieningen gepresenteerd.

Vlottende passiva

F) Kortlopende schulden

Het betreft hier voornamelijk verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn aangegaan en in het daarop volgend begrotingsjaar tot betaling komen.

Vlottende schulden

B) vlottende schulden

Het Inkoopbureau had ultimo 2015 een banksaldo (op de lopende rekening) bij de BNG van € 8.821 negatief. Op de rekening van de BNG – die bestemd is voor het schatkistbankieren – had het Inkoopbureau ultimo 2015 een saldo van € 95.000 positief (verantwoord onder "Vlottende activa").

Overlopende passiva

G) Overlopende passiva

Dit betreft ontvangsten die betrekking hebben over 2015, maar de ontvangst zal feitelijk in 2016 effect hebben. Het betreft hier een factuur die doorbelast wordt naar de 10 deelnemende gemeenten.

Niet in de Balans Opgenomen Belangrijke Financiële Verplichtingen

- ICT contracten:
  In 2015 zijn een aantal partijen gecontracteerd voor het leveren van ICT diensten. AppyCare is gecontracteerd voor het berichtenverkeer en de portal, onderhoud en beheer van deze systemen. De totale waarde van het contract is € 85.000. Voor de financiële administratie is Bizon Software gecontracteerd. De totale waarde van dit contract is (€ 61.759 /PM). Daarnaast levert @Valley ondersteuning voor de ICT van het Inkoopbureau. De totale waarde van dit contract is € 16.620. Bedragen zijn exclusief btw.
- Vakantiegeld personeel € 21.593:
  Dit betreft het recht op vakantiegeld voor het personeel over de periode juni tot en met december 2015, dat in mei 2016 wordt uitbetaald.

4.5 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële Verordening Inkoopbureau daarvoor geeft.

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van de verkrijgings – of vervaardigingsprijs. Tenzij in de balanstoelichting anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd op grond van de aanschafwaarde, verminderd met ontvangsten van derden en afschrijvingen. De afschrijvingsmethodiek wordt momenteel ontwikkeld. Het Inkoopbureau zou initieel geen materiële vaste activa in eigendom hebben. Door onvoorziene omstandigheden heeft het Inkoopbureau in 2015 ICT middelen (hard – en software) aangeschaft voor de bedrijfsuitoefening. Aangezien dit niet was voorzien in de financiële verordening, zijn de aanschaffingen 2015 in totalen als kosten verantwoord in de programmarekening.

Vlottende activa

Vorderingen worden tegen de nominale waarde gewaardeerd, onder vermindering van de voorziening dubieuze debiteuren.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking en worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende activa

De posten worden verantwoord tegen de nominale waarde. Het betreft bedragen die betrekking hebben op 2016, maar al in 2015 zijn voldaan, nog te ontvangen bedragen voor 2015 en overige overlopende activa.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserves en bestemmingsreserves, evenals het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn opgenomen de, op het moment van opstellen van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en/of risico's, voor zover de omvang hiervan redelijkerwijs is in te schatten. Hier zijn tevens de van derden ontvangen (verplicht te besteden) bijdragen opgenomen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden tegen de nominale waarde gewaardeerd.

Overlopende passiva

De posten worden verantwoord tegen de nominale waarde. Het betreft bedragen die betrekking hebben op 2016, maar al in 2015 zijn ontvangen, nog te betalen bedragen voor 2015 en overige overlopende passiva.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Conform het BBV is voor de jaarstukken voor gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen een gemodificeerd stelsel van baten en lasten gehanteerd. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Dat wil zeggen dat het jaar waarin de prestatie is verricht (levering van goederen

of diensten), bepalend is voor de toerekening. Of de baat of last al feitelijk ontvangen of betaald is, doet niet ter zake. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Per balansdatum nog lopende verplichtingen (met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume) of rechten betreffende het boekjaar zijn als nog verschuldigde (nog te betalen) c.q. nog te vorderen (nog te ontvangen) bedragen opgenomen.

4.6 SiSa bijlage (Single information Single audit)

Het Inkoopbureau heeft voor 2015 geen invulwaarden voor de SiSa bijlage.

4.7 Overzicht Wet Normering Topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) schrijft topfunctionarissen een bezoldigingsmaximum voor; over 2015 is dat € 178.000. Daarnaast geldt een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van één jaarsalaris met een maximum van € 75.000. Topfunctionarissen zijn personen die leiding geven aan de gehele organisatie. Bij het Inkoopbureau is dat de directeur. Politieke ambtsdragers vallen niet onder de wet. De WNT verplicht tot een jaarlijkse publicatie in de jaarrekening van de bezoldiging (en eventuele ontslagvergoedingen) van iedere (gewezen) topfunctionaris, ongeacht de hoogte ervan en van iedere andere (reguliere) functionaris in dienstbetrekking, indien de bezoldiging of de ontslaguitkering het bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen overschrijdt. Onderstaand overzicht is opgemaakt met inachtneming van de door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 23 december 2014 vastgestelde Beleidsregels toepassing WNT 2015.

(Gewezen) Topfunctionarissen (ongeacht het dienstverband en de hoogte van de bezoldiging)

Naam	Functienaam	Duur en omvang dienstverband in 2015	Beloning	Belastbare onkostenvergoedingen	Pensioenvoorziening	Totale bezoldiging	Ontslagvergoeding
P. Flick	Directeur	Vanaf 1 februari 2015, 36 uur per week	€ 81.497	€ 0	€ 12.301	€ 93.798	0

In de periode 24 november 2014 tot 1 februari 2015 heeft het Inkoopbureau een interim-directeur gehad. Deze interim-directeur is niet door het Inkoopbureau betaald.

In 2015 waren er geen (gewezen) reguliere functionarissen in dienstbetrekking van wie de totale bezoldiging hoger was dan de maximumnorm.

Bijlage: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Bijlage: Toetsingskader rechtmatigheid

In het kader van de rechtmatigheidstoets maakt de accountant gebruik van een normenkader. Dit omvat zowel externe- als interne regelgeving. Het interne normenkader is uitgewerkt tot een toetsingskader.

Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Financieel
Algemeen financieel	1. Grondwet	V
	2. Burgerlijk Wetboek (titel 9 bw2)	V
	3. Gemeentewet (artikel 212 en 213)	V
	4. Besluit begroting en verantwoording	V
	5. Wet gemeenschappelijke regelingen	V
	6. Algemene wet bestuursrecht	V
	7. Wet Markt & Overheid	V
	8. Fraudewet	V
	9. Besluit accountantscontrole decentrale overheden	V
Treasury-beheer	10. Wet financiering decentrale overheden	V
Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	11. Ambtenarenwet	V
	12. Fiscale wetgeving	V
	13. Sociale verzekeringswetten	V
	14. CAR/UWO van gemeente Zoetermeer	V
	15. Wet Normering Top Inkomens	V
Inkopen en contractbeheer	16. Europese richtlijnen voor overheidsopdrachten voor diensten, werken en leveringen	V
	17. Aanbestedingswet	V

Specifieke activiteit	Wetgeving intern	Financieel
Algemeen financieel middelenbeheer	1. Dienstverleningsovereenkomst (artikel 9)	V
	2. Verordening ex art 212: financieel beleid, beheer en inrichting financiële organisatie	V
	3. Verordening ex art. 213: accountantscontrole	V
	4. Gemeenschappelijke regeling H10 Inkoopbureau (artikelen: 21, 22, 23 en 24)	V
Inkopen en contractbeheer	5. Volmachtsbesluiten	V
	6. Inkoop en aanbestedingsbeleid Gemeente Zoetermeer	V

Raadsbesluit 1583919

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 10 mei 2016, (1556875);

b e s l u i t :

1. Kennis te nemen van de concept begroting 2017 en concept meerjarenbegroting 2018-2020 van de gemeenschappelijke regeling Inkoopbureau H-10.
2. In te stemmen met de ontwerp zienswijze.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 10 mei 2016
Onderwerp Concept Begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018 - 2020 Inkoopbureau H-10
Categorie A

Verseonnummer 1556875 / 1583876
Portefeuillehouder Wethouder Bruines
Behandeld door Mevrouw Hoksbergen

Samenvatting
Als deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling van het Inkoopbureau H-10, ontvangt de gemeente Leidschendam-Voorburg de jaarstukken, een concept begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018 - 2020 van het Inkoopbureau H-10 De begroting is voor het eerst een reële begroting op basis van inzicht in de benodigde taakinvulling en capaciteit. De kostenstijging in de gemeentelijke bijdrage wordt meegenomen in de Kadernota 2017-2020. Met bijgevoegde ontwerp zienswijze tekst wordt de gemeenteraad in staat gesteld om een zienswijze op de begroting te geven, die het bestuur van de gemeenschappelijke regeling betrekt bij het vaststellen van de begroting. De raad is vrij de zienswijze naar eigen inzicht aan te passen en aan te vullen.

Kader
De gemeente Leidschendam-Voorburg neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling (GR) H-10 Inkoopbureau. De GR heeft als taak om namens tien gemeenten jeugdhulp in te kopen, het contract- en leveranciersmanagement te verzorgen en administratieve processen voorvloeiende uit de contracten te beheren. Dit zijn puur uitvoerende taken en daarom is het inkoopbureau vormgegeven als een bedrijfsvoering organisatie op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen, met een enkelvoudig bestuur waarin de colleges zijn vertegenwoordigd. Het bestuur van het inkoopbureau heeft de ontwerpbegroting 2017 verzonden aan de gemeenteraad. De jaarrekening is ter informatie bijgevoegd. In de tekst van de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de directeur van het Inkoopbureau jaarlijks een ontwerp-jaarrekening ter vaststelling voorlegt aan het bestuur van het Inkoopbureau. Er is als gemeente gelegenheid om op basis van artikel 15, lid 3 van de GR schriftelijk, binnen twee maanden na verzending van de begroting, een zienswijze kenbaar te maken op de ontwerpbegroting (bijlage 4 ontwerp zienswijze). Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling betrekt de zienswijzen van de betrokken gemeenteraden bij de vaststelling van de begroting voor 15 juli 2016.

De gemeenten bepalen de beleidsmatige kaders voor inkoop van jeugdhulp door middel van een

Regionaal en Lokaal Inkoopplan Jeugdhulp. In dit inkoopplan wordt onder meer vastgelegd dat de uitvoeringskosten worden gedekt uit de middelen die voor het bieden van jeugdhulp beschikbaar zijn. De bijdrage van de gemeente Leidschendam-Voorburg aan de begroting van het inkoopbureau maakt deel uit van deze uitvoeringskosten.

Begroting 2017 en Meerjarenbegroting 2018-2020
De begroting 2017 is voor het eerst een reële begroting op basis van inzicht in de benodigde taakinvulling en capaciteit. Het Inkoopbureau H-10 is eind 2014 opgericht. De eerste begrotingen (over 2015 en 2016) zijn opgesteld zonder praktijkgegevens. Taakinvulling en benodigde capaciteit waren toen niet te overzien. In de praktijk bleek de eerder gekozen minimale omvang van het Inkoopbureau niet toereikend. Hoewel het uitgangspunt voor de begroting normaliter de Kaderbrief begroting 2017 gemeenschappelijke regeling is (Verseon 1455172/1461203), is dit voor 2017 losgelaten. Voor 2017 is er gekozen om een realistische begroting te hanteren waarin de ontwikkelingen uit 2015 en 2016 zijn verwerkt. Voornaamste redenen van afwijking betreft uitbreiding in het takenpakket (andere inkoop met het oog op de transformatie, genereren van sturingsinformatie), beter inzicht in ICT kosten en uitbreiding van personele inzet. De personele omvang is met 5,1 fte toegenomen, vanwege taakuitbreiding en de omvang en complexiteit van het contractmanagement en de financieel-administratieve werkzaamheden. Het was niet haalbaar om bij knelpunten snel te beschikken over specifiek benodigde extra mankracht vanuit de deelnemende gemeenten, zoals bij oprichting werd aangenomen. In plaats daarvan namen de gemeenten vanuit hun beschikbare uitvoeringsbudgetten extra kosten voor hun rekening buiten de begroting van het Inkoopbureau. De benodigde budgetten zijn nu voor het eerst volledig in de begroting van het Inkoopbureau opgenomen.

Hoewel de verhoging van de bijdrage aan de GR Inkoopbureau H-10 aanzienlijk is, is de totaalbijdrage voor de gemeente Leidschendam-Voorburg redelijk, afgezet tegen de taken die het Inkoopbureau H- uitvoert. Het gaat concreet om het voorbereiden van ca. 220 contracten met zorgaanbieders, het controleren en verwerken van alle declaraties van zorgaanbieders, het verzamelen en genereren van informatie en voor een belangrijk deel het verwerken van de administratieve verantwoording van de zorgaanbieders.

Financiële toelichting
De eerste begrotingen (over 2015 en 2016) hadden een omvang van €1.097.811. De onderschattingen in de eerste begrotingen zijn vertaald naar de ontwerpbegroting voor 2017, die een omvang heeft gekregen van € 1.714.133. De ontwerpbegroting gaat uit van 5,1 fte extra formatie, reële raming van accountantskosten en het op peil brengen van de ict-voorzieningen. De hierbij door het Inkoopbureau in rekening te brengen BTW krijgen de gemeenten gecompenseerd, waardoor de netto lastenstijging € 542.452 bedraagt.

De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van het inwonertal per 1 januari van het jaar

voorafgaand aan het jaar van de begroting. Het aandeel van Leidschendam-Voorburg is 6,77%. Voor onze gemeente is de bijdrage voor 2017 gesteld op € 116.065. De kosten zijn structureel verhoogd. De uitvoeringskosten moeten worden gemaakt om het inkoopplan jeugdhulp uit te kunnen voeren en daarmee de continuïteit van jeugdhulp voor inwoners te garanderen.

De gevraagde bijdrage maakt deel uit van de geraamde kosten in het lokale inkoopplan. Het college is tijdig op de hoogte gebracht en acht de stijging aannemelijk. De structurele verhoging wordt verwerkt in de Kadernota 2017-2020. De dekking voor deze stijging kan gevonden worden binnen de ruimte die aanwezig is in het sociaal domein.

Risico's

1. Het Inkoopbureau heeft geen afgezonderd weerstandsvermogen. Onverwachte tegenvallers worden direct bij het bestuur gemeld, waarna in overleg met de tien gemeenten wordt bekeken hoe dit wordt opgelost. De jaarrekening laat zien dat 2015 sluit met een positief exploitatieresultaat van € 123.244,-. Normaliter zou dit terugvloeien naar de deelnemende gemeenten, maar in de jaarstukken heeft het Inkoopbureau voorgesteld om het positieve resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserves. Indien dit door het bestuur wordt goedgekeurd heeft het Inkoopbureau reserves opgebouwd ter dekking van de weerstandscapaciteit.

2. De gemeenschappelijke regeling kent risico's die kunnen leiden tot financiële gevolgen. Volgens het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' geeft de gemeenschappelijke regeling expliciet inzage in (wijzigingen in) risico's en beheersmaatregelen. Hier is gehoor aan gegeven. In de concept begroting is een niet limitatieve lijst van negen bedrijfs- en bestuur risico's opgenomen, die bij vergelijkbare organisatie als het Inkoopbureau H-10 zouden kunnen leiden tot (financiële) gevolgen. Er is een negental beheersmaatregelen aangegeven om de in de concept begroting benoemde risico's te beperken, c.q. te elimineren.

3. De concept meerjarenbegroting 2017-2020 is niet geïndexeerd voor de jaren 2018, 2019 en 2020. De gemeenschappelijke regeling is in 2015 voorlopig aangegaan voor 3 jaar. In de eerste helft van 2017 wordt, op basis van een evaluatie, besloten over continuering na 31 december 2017.

Communicatie

De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om uiterlijk 15 juni 2016 een zienswijze op de begroting te geven. Daartoe is een concept zienswijze bijgevoegd. Na vaststelling van de begroting zendt het Inkoopbureau H-10 de begroting aan de colleges en Gedeputeerde Staten.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	mw. drs. S. Bruines
secretaris	loco-burgemeester

Bijlagen bestemd voor de raad:

1554121	Brief van Inkoopbureau H10: inzake jaarrekening 2015 en ontwerp-begroting 2017
1554133	Begroting 2017
1554132	Jaarstukken 2015
1563969	Ontwerp zienswijze Inkoopbureau H-10 2017

Bijlagen 1554133 en 1554132 zijn gekoppeld aan Zaak 1554121 en op die manier te raadplegen.

Voorblad

ID:	10014
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2022 (15397782).
Samenvatting:	De beleidscyslus voor het beleidsplan openbare verlichting is ten einde. Voorgesteld wordt het bestaande beleid voort te zetten voor de periode 2016-2022 met daarbij de volgende wijzigingen: aanpassen op technische ontwikkelingen (LED-verlichting), keuzes over waar verlichting wordt toegepast en aan welke normen moet worden voldaan.
Financiële consequenties:	Er is een investeringskrediet &#128400.000,- euro per jaar beschikbaar. In de komende 20 jaar worden hiervoor alle lampen vervangen door LED-verlichting. Er is geen aanvullende dekking benodigd. Lampen worden pas vervangen aan het einde van hun levensduur.
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren te besluiten conform het voorstel
Communicatie:	Het college ontvangt jaarlijks een rapportage over de gerealiseerde energiebesparing op de openbare verlichting. Het college informeert de gemeenteraad hierover indien de rapportage daartoe aanleiding geeft.
Ingekomen griffie:	07-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder N. Stemerdink
Commissies:	Commissie OG
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	nvt

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Rapport
Beleidsplan Openbare Verlichting

Gemeente Leidschendam-Voorburg

Rapport
Beleidsplan Openbare Verlichting

Gemeente Leidschendam-Voorburg

Versie: 04/Finale versie

Datum: 3 Maart 2016

Inhoud

1 **Inleiding** 3
- 1.1 Aanleiding nieuw beleidsplan 3
- 1.2 Doelstelling beleidsplan 3
- 1.3 Leeswijzer 3

2 **Huidige situatie** 4
- 2.1 Areaalgegevens 4
- 2.2 Energieverbruik 4
- 2.3 Bewonerstevredenheid 4
- 2.4 Wettelijke kaders en belangrijke richtlijnen 5

3 **Ontwikkelingen en trends** 6
- 3.1 LED-verlichting 6
- 3.2 Dimmen van verlichting 6
- 3.3 Duurzaam inkopen en maatschappelijk verantwoord ondernemen 6
- 3.4 Energiebesparing en duurzaamheid 6

4 **Beleidsdoelstellingen Leidschendam-Voorburg** 8
- 4.1 Veiligheid en de richtlijn openbare verlichting 8
- 4.2 Duurzaamheid en milieuaspecten 8
- 4.3 Energiebesparing en versnelde vervanging 8
- 4.4 Beleidsdoelstellingen 2016-2022 8

5 **Beheer en onderhoud** 10
- 5.1 Klein onderhoud 10
- 5.2 Groot onderhoud en Vervanging 10
- 5.3 Communicatie 10

6 **Financieel** 11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding nieuw beleidsplan

Voor u ligt het Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2020. De technologie van de openbare verlichting is sterk in ontwikkeling en er worden ambitieuze maar haalbare doelstellingen vanuit de Rijksoverheid opgedragen. Ook de gemeente zelf zet zich hard in om efficiëntie en milieuwinst te behalen. Daarom is het tijd om het beleidsplan openbare verlichting 2005 - 2015 te vernieuwen.

Het belangrijkste thema voor de komende jaren is het besparen van energie door middel van LED-verlichting, dimmen en slim aan- en uitschakelen van de verlichting. Hierdoor haalt de gemeente een reductie in de energiekosten en levert de gemeente een belangrijke bijdrage aan de vermindering van CO2 uitstoot.

1.2 Doelstelling beleidsplan

De gemeente heeft verlichting aangebracht om de veiligheid van mensen, tijdens de periode dat het buiten donker is, te verbeteren. Waar openbare verlichting is aangebracht moet deze voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Daarnaast wil de gemeente een bepaalde kwaliteit aan inwoners en bezoekers van de gemeente leveren. Gemeentelijke doelen zijn bijvoorbeeld genoemd in het collegeprogramma 2015-2018 en de Structuurvisie 2040.

Dit beleidsplan is opgesteld om de gemeentelijke doelen betekenis te geven voor het specifieke taakveld van de openbare verlichting in de gemeente.

De beheerder stelt op basis van deze doelen het beheerplan ofwel zijn programmering voor de komende periode op. Hier vertaalt hij deze doelen naar concrete maatregelen en gaat hij in op de middelen die noodzakelijk zijn om dit te bereiken.

Het figuur hiernaast geeft aan hoe het beleidsplan (beheerbeleid) past binnen professioneel beheer.

1.3 Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 wordt de huidige situatie beschreven. Dit is belangrijk om te bepalen waar de gemeente nu staat.
- In hoofdstuk 3 gaan we in op de landelijke ontwikkelingen en trends die op dit moment van toepassing zijn voor de openbare verlichting.
- In hoofdstuk 4 beschrijven we de ambities die de gemeente voor deze planperiode hanteert.
- In hoofdstuk 5 worden een aantal praktische zaken toegelicht die de basis zullen vormen voor het beheerplan
- Tot slot vormt hoofdstuk 6 een overzicht van de financiële kaders waarbinnen de ambities moeten worden gerealiseerd.

2 Huidige situatie

2.1 Areaalgegevens

Het areaal voor de openbare verlichting van de Gemeente Leidschendam-Voorburg bestaat per 2015 uit: 12.625 lampen. Veruit de meeste lampen zijn in enkelvoudige armaturen op een mast bevestigd. Op enkele plaatsen zijn hangende armaturen geplaatst (zonder mast) en op een beperkt aantal plekken zijn armaturen met meerdere lampen geplaatst.

De komende periode zal een deel van het areaal vervangen moeten worden. Ca. 8% van de masten moet worden vervangen volgens de theoretische levensduur van 40 jaar en dit geldt ook voor ca 23% van de armaturen op basis van de theoretische levensduur van 20 jaar.

2.2 Energieverbruik

- Het opgesteld vermogen in 2015 van alle lichtpunten bedraagt 545.676 Watt.
- Totaal energieverbruik 2015: 2.318.000 Kwh per jaar.
- Per lichtpunt komt dit neer op ca. 178 Kwh per jaar.

Het verbruik van de gemeente Leidschendam-Voorburg voor Openbare Verlichting is in vergelijking met andere gemeenten gemiddeld. In de komende jaren zal het opgesteld vermogen verder afnemen door de overschakeling naar steeds meer LED-verlichting.

2.3 Bewonerstevredenheid

Bewoners zijn aldus de Wijkatlas tevreden met de openbare verlichting. Per wijk en per jaar verschillen de rapportcijfers die bewoners geven aan het aspect straatverlichting. Gemiddeld genomen is de beleving van bewoners stabiel met een rapportcijfer 7.2 in 2010 naar 7.3 in 2014. De verschillen tussen de cijfers van bewoners uit verschillende wijken zijn wel afgenomen.

Tabel 1: Waardering openbare verlichting

	2010	2012	2014
Beleving Straatverlichting (hoogste cijfer)	7.8	8.1	7.9
Beleving Straatverlichting (laagste cijfer)	5.8	6.6	6.6
Verschil Hoogste-laagste cijfer	2.0	1.5	1.3
Gemiddeld cijfer	7.2	7.2	7.3

(Bron: Wijkatlas/Buurtmonitor, 2015)

2.4 Wettelijke kaders en belangrijke richtlijnen

De gemeente baseert haar beleid ten aanzien van de openbare verlichting op gemeentelijke plannen, maar er is ook landelijk beleid, landelijke richtlijnen en verplichtingen vanuit de Nederlandse wet waar de gemeente zich aan moet houden. In de onderstaande tabel worden de belangrijkste weergegeven.

Tabel 2: Wet- en regelgeving

Landelijk	Inhoud	Gevolgen OVL
Nederlands Burgerlijk Recht	Verplichtingen t.a.v. het onderhoud van eigendommen en aansprakelijkheid.	De gemeente onderhoud de lichtmasten; Stedin de kabelnetten. Deze partijen zorgen dat de installaties voldoende veilig blijven en in principe geen schade aan eigendommen veroorzaken.
NEN1010 / 3140	Veiligheidseisen voor nieuwe en bestaande installaties.	Hierin worden o.a. zaken als inspectiemethoden, verantwoordelijkheid voor de installatie en veiligheidsaspecten bij werken met installaties geregeld.
Flora- en faunawet	Vertaling van Vogel- en habitatrichtlijn, te beschermen diersoorten.	Bescherming van leefomgeving van dieren en planten door zo spaarzaam mogelijk te verlichten.
Natuurbeschermingswet 2005	Vertaling van Vogel- en habitatrichtlijn, te beschermen gebieden.	Bescherming van leefomgeving vandieren en planten door zo spaarzaam mogelijk te verlichten.
Wegcategorisering	Indeling van wegen en bijbehorende richtlijnen.	Het weg type is bepalend voor welke verlichting noodzakelijk wordt geacht voor de veiligheid van de weggebruiker.
Gemeentelijk	**Inhoud**	**Gevolgen OVL**
Handboek duidelijkheid op straat	Gemeentelijke keuze t.a.v. materiaalgebruik en locatiekeuzes voor de openbare ruimte.	Geen, handboek is ondergeschikt aan het beleidsplan en wordt aangepast indien nodig.

3 Ontwikkelingen en trends

3.1 LED-verlichting

De ontwikkelingen van de LED-verlichtingstechniek gaan in een hoog tempo en deze techniek kent een tweetal belangrijke voordelen ten opzichte van conventionele verlichting:

1. LED is onderhoudsarm omdat de lampen lang mee gaan, het is dus veel minder vaak nodig om lampen te vervangen;
2. LED heeft een lager stroomverbruik dan conventionele lamptypen.

Beide voordelen kunnen leiden tot een aanzienlijke kostenreductie in zowel energie als onderhoudskosten, en een reductie van CO2 uitstoot.

LED-verlichting is op dit moment nog wel duurder in de aanschaf en de techniek is nog in ontwikkeling; de LED armaturen worden jaarlijks zuiniger en goedkoper. Wel is de verwachte levensduur van deze relatief nieuwe producten nog sterk gebaseerd op producenten informatie en minder op de praktijk.

De voordelen van LED zijn wel zo groot dat deze opwegen tegen de risico's. Wel is het belangrijk om in het kader van kosten en duurzaamheid te letten op alle drie de fases waarin er een belasting op het milieu plaatsvindt;

1. Productiefase,
2. Gebruiksfase,
3. Recyclefase.

Versneld invoeren van LED bespaart wel direct energie(kosten) in de gebruiksfase maar omdat een werkend product voortijdig wordt afgedankt wordt de milieudruk uit de productiefase over een kortere periode verspreid. Het optimaal gebruiken van de restlevensduur van conventionele armaturen is daarom voor zowel het milieu als financieel de meest voordelige optie.

3.2 Dimmen van verlichting

Als het gebruik van de openbare ruimte verandert gedurende de avond en/of nacht, is het mogelijk dat er minder licht op straat nodig is. Op doorgaande wegen is op rustige momenten de informatiebehoefte van de weggebruiker bijvoorbeeld lager en is een lager lichtniveau voldoende om zich veilig over de weg te verplaatsen. Dit kan bereikt worden door het dimmen van de installatie, waardoor de uitgestraalde hoeveelheid licht afneemt naarmate het rustiger is in de openbare ruimte. Andersom kan op drukke plekken de hoeveelheid licht normaal gedimd worden en juist bij evenementen of verhoogd risico volledig worden aan gezet.

Bij eventuele toepassing van dimmen op het bestaande openbare verlichtingsnet geldt dat dit een hoge investering vergt voor relatief lage winst op energiegebruik. Op dit moment is de techniek interessant in (winkel)centra of langs hoofdwegen maar het grootste gedeelte van de gemeentelijke lichtmasten staat in de woonwijken, daar levert deze techniek relatief weinig winst op en is de investering het hoogst.

3.3 Duurzaam inkopen en maatschappelijk verantwoord ondernemen

De gemeente neemt alleen groene energie af; dit gebeurt sinds 2012 door collectief met 10 gemeenten energie in te kopen. De gemeente kiest daarnaast al voor het gebruik van duurzame materialen binnen het gestelde budget en houdt daarbij rekening met de totale kosten gedurende de levensduur.

In het gemeentelijk inkoopbeleid worden normen gesteld voor het inkopen van leveringen, diensten en werken. Hierin staan ook ambities voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord inkopen.

3.4 Energiebesparing en duurzaamheid

De in de vorige paragrafen benoemde trends hebben vooral te maken met de afspraken die de Nederlandse overheid zich vanaf 2007 in het kader van de transitie naar duurzamer energiegebruik heeft opgelegd.

Door de overheid is in 2007 de Taskforce Openbare Verlichting in het leven geroepen, die de ambitie had, dat het energieverbruik met 20% gedaald moet zijn in 2013 t.o.v. 2007. Dit is in de gemeente Leidschendam-Voorburg behaald.

De opgave uit het gemeentelijk beleidsplan OV 2006-2015 om 14% te besparen is daarmee ook ruim behaald.

Tabel 3: Behaalde energiebesparingen per jaar 2007-2014

Jaar	Aangesloten vermogen (kW, per 31-12)	Reductie t.o.v voorgaand jaar	Cumulatieve reductie t.o.v. 2007	Cumulatieve reductie t.o.v. 2013
2007	721,6340	0,00%	0,00%	
2008	692,0875	4,09%	4,09%	
2009	660,3150	4,59%	8,50%	
2010	638,4180	3,32%	11,53%	
2011	609,5317	4,52%	15,53%	
2012	585,8260	3,89%	18,82%	
2013	566,2020	3,35%	21,54%	3,35%
2014	545,6760	3,63%	24,38%	6,85%
2015	525,3905	3,72%	27,19%	10,32%

(bron: gemeente Leidschendam-Voorburg, 2015)

Inmiddels zijn er vier nieuwe doelstellingen uit het SER[1] Energieakkoord voor Openbare Verlichting en Verkeersregelinstallaties. De voor de gemeente relevante doelen zijn:

1. 20% energiebesparing bij OVL en VRI's[2] in 2020 ten opzichte van 2013
2. 50% energiebesparing bij OVL en VRI's in 2030 ten opzichte van 2013
3. 40% van de OVL is voorzien van slim energiemanagement in 2020
4. 40% van de OVL is energiezuinig in 2020

In Leidschendam-Voorburg betekent dat dus dat de doelstelling wordt om in 2020 een aangesloten vermogen van 436.540 Watt te realiseren en in 2030 mag dit nog 272.838 Watt zijn.

De eerste doelstelling voor 2020 wordt met het reguliere vervangingsprogramma en de lopende integrale projecten zoals het Winkelcentrum Leidsenhage behaald. De doelstelling voor energie reductie tot 2030 en die van slim energiemanagement kan alleen gehaald worden bij volledige vervanging van verlichting voor LED in combinatie met dimmen en/of slim schakelen.

De sociale veiligheid in woonwijken is een belangrijke reden om het verlichtingsniveau in de woonwijken niet verder omlaag te brengen, dit is het grootste gedeelte van het areaal. Op basis van de huidige technologie wordt mogelijk de derde doelstelling niet volledig behaald. Dimmen biedt wel kansen voor stroomwegen en ontsluitingswegen waar de verkeersveiligheid leidend is. De beheerder volgt de ontwikkelingen van deze techniek en streeft er naar om de hoofddoelstelling, 50% energiebesparing voor 2030 te behalen.

Voor de vierde doelstelling worden LED-verlichtingsbronnen als 100% duurzaam geteld. In de gemeente is in 2020 ruim 30% LED-verlichting aanwezig. Het overige areaal telt gedeeltelijk mee afhankelijk van het lamp type. De verwachting is dat de verlichting voldoende energiezuinig[3] is om te voldoen aan de doelstelling 40% energiezuinige verlichting in 2020.

1 Sociaal Economische Raad

2 Openbare Verlichting (OVL) en Verkeersregel-installaties (VRI)

3 Conform tabel RWS - Monitoring Energie-akkoorddoelstellingen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties, 3-2015, par. 2.3

4 Beleidsdoelstellingen Leidschendam-Voorburg

De gemeente moet keuzes maken tussen de prestaties van de openbare verlichting en in het bijzonder de mate waarin energiebesparing op korte termijn wordt gerealiseerd en de kosten.

Om de afweging in het beheer van de openbare verlichting te kunnen maken zijn 9 beleidsdoelstellingen opgesteld die betrekking hebben op de thema's financiën, duurzaamheid, milieu en veiligheid. Dit vormen de kaders waarbinnen de beheerder deze periode werkt. Na deze periode wordt het beleidsplan herijkt.

4.1 Veiligheid en de richtlijn openbare verlichting

Openbare Verlichting bestaat in de eerste plaats om verkeersveiligheid te verbeteren. Een tweede doel is het bevorderen van een veilig gevoel van bewoners (sociale veiligheid). Een klein deel van de verlichting is bedoeld om bijzondere plekken te accentueren in de avond en nacht.

De gemeente voldoet minimaal aan de minimumeisen die gesteld worden in de landelijke Richtlijn Openbare Verlichting 2011 om voldoende verkeersveiligheid en sociale veiligheid te bereiken zowel wat betreft de lichtsterkte als de gelijkmatigheid.

Een hoge gelijkmatigheid is voor Leidschendam-Voorburg een belangrijk streven omdat hiermee het beeld rustiger wordt bij een gelijke hoeveelheid licht. Dit is belangrijk voor weggebruikers en in het bijzonder voor de groeiende groep oudere inwoners[4].

4.2 Duurzaamheid en milieuaspecten

De gemeente kijkt bewust naar het nut en de noodzaak van verlichting omdat te veel verlichting zorgt voor een hoog energieverbruik; verstoring van flora en fauna en lichthinder. De gemeente kiest er daarom voor om achterpaden niet te verlichten en om spaarzaam te verlichten van het buitengebied en parken. Voor achterpaden wordt eventuele verlichting om veiligheidsredenen overgelaten aan de betreffende bewoners of woningbouwcorporaties. Lichtarchitectuur wordt spaarzaam ingezet en alleen op A-locaties[5].

Duurzaamheid gaat niet alleen om de 'zuinigste lamp' maar ook om aantoonbare kwaliteit, garanties over de levensduur en service. De gemeente neemt deze aspecten mee in het inkoopproces.

4.3 Energiebesparing en versnelde vervanging

De gemeente Leidschendam-Voorburg gaat de doelstellingen die in het energieakkoord zijn afgesproken voor 2020 halen door bij reguliere vervangingen van armaturen te kiezen voor energiezuinige LED-varianten. Naast reguliere vervanging worden mogelijk ook in integrale projecten lichtmasten vervangen.

Dit resulteert in een opgesteld vermogen van maximaal 468.660W in 2020 en 40% energiezuinige verlichting in 2020. De doelstelling voor slim energiemanagement wordt vermoedelijk niet gehaald omdat dit in woonwijken hoge investeringen met zich meebrengt en omdat dit op deze plek een geringe meerwaarde heeft.

De verwachting is dat de komende jaren nog een efficiencyslag gemaakt wordt met het volwassen worden van diverse LED- en schakeltechnieken. Hierdoor is het op dit moment niet verstandig om versneld oudere armaturen af te schrijven. Ook is het versneld afschrijven van goede producten geen duurzame keuze; een aanzienlijk deel van de impact op het milieu is al gemaakt bij de productie van armaturen. Na de levensduur wordt tijdens het terugwinnen van grondstoffen opnieuw energie gebruikt. Het zo lang mogelijk gebruiken van functionele armaturen helpt om de totale druk op het milieu zo laag mogelijk te houden en geeft de gelegenheid om in latere jaren te profiteren van de verwachte verbeteringen in de techniek.

4.4 Beleidsdoelstellingen 2016-2022

In de onderstaande tabel worden de doelstellingen voor 2016-2022 kort weergegeven. Keuzes die in het beheer van de openbare verlichting worden gemaakt worden getoetst aan deze beleidsdoelstellingen.

4 Bij ouderen vermindert het aanpassingsvermogen van de ogen waardoor verschillen tussen licht en donker minder goed kunnen worden opgevangen. Gelijkmatiger licht zorgt dat dit minder nodig is en verbetert daardoor het zicht zonder dat méér licht benodigd is.

5 Locatietypering gemeente Leidschendam-Voorburg: A-locaties zijn de centra en B-locaties de overige gebieden in de gemeente.

Tabel 4: Beleidsdoelstellingen 2016-2022

1	De verkeersveiligheid is het primaire doel van de openbare verlichting. Voldoende verkeersveiligheid en sociale veiligheid zijn leidend in de keuzes die de gemeente maakt ten aanzien van het verlichtings-niveau.
2	De openbare verlichting voldoet in deze beleidsperiode minimaal aan het minimumniveau voor de hoeveelheid licht en de gelijkmatigheid daarvan van de ROVL-2011
3	In de periode t/m 2022 worden armaturen die aan het einde van de levensduur zijn vervangen door efficiënte LED-verlichting zodat tijdens de gebruik fase een laag energieverbruik gerealiseerd wordt. De gemeente streeft naar een opgesteld vermogen van maximaal 436.540 Watt in 2020.
4	De gemeente gaat geleidelijk volledig over op LED maar maakt nog wel gebruik van de restlevensduur van het huidige areaal zodat geen kapitaalvernietiging plaatsvindt en zodat de milieudruk vanuit de productiefase zo laag mogelijk blijft.
5	Oude armaturen en masten worden zo goed mogelijk gerecycled.
6	De gemeente hanteert het principe verlichten waar nodig, donker waar mogelijk vanwege kosten en milieuaspecten. Parken worden niet verlicht behalve op punten waar dit voor de oriëntatie noodzakelijk is. Achterpaden vormen semi-publieke ruimte en worden door de gemeente niet verlicht maar het staat woningbouwcorporaties en particulieren vrij hier zelf te verlichten.
7	Lichtarchitectuur zoals het aanlichten van bijzondere gebouwen en verlichten van kunstobjecten gebeurt waar nodig op A-locaties waar dit een duidelijke meerwaarde biedt aan de beleving van de openbare ruimte en de uitstraling van de gemeente voor bijvoorbeeld recreanten en het winkelend publiek. Deze verlichting is bedoeld als bijdrage aan het imago van de A-locatie; een goed imago is belangrijk vanwege de belangen van ondernemers en bezoekers.
8	Er worden keuzes gemaakt voor masten en armaturen op basis van bewezen techniek; garanties van de leverancier en een goede prijs/kwaliteitverhouding. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het vigerende inkoopbeleid van de gemeente.
9	De gemeente stelt de budgetten vast op basis van actuele techniek voor het in stand houden van het juiste niveau van openbare verlichting. Indien door innovatie, langere levensduren of verlaging van energiekosten financiën resteren worden deze t/m 2020 ingezet voor verhoging van de kwaliteit, indien mogelijk voor verduurzaming als dit niet leidt tot kapitaalvernietiging en het oplossen van eventueel achterstallig onderhoud.

5 Beheer en onderhoud

5.1 Klein onderhoud

Het klein onderhoud aan de openbare verlichting bestaat uit het vervangen van lampen en het verhelpen van storingen en schade. De gemeente besteedt deze werkzaamheden uit middels een onderhoudscontract. De afspraak is dat een lichtpunt door de aannemer weer werkend gemaakt wordt binnen 5 werkdagen.

5.2 Groot onderhoud en Vervanging

Vervanging van lichtmasten en armaturen gebeurt op basis van de technische kwaliteit van de verlichting. Beoordeling van deze kwaliteit gebeurt bij het afhandelen van storingen en op basis van incidentele schouwen. De beheerder stelt op basis van deze informatie een meerjarenplan op voor vervangingen.

Als door een storing of schade een lichtmast vervangen wordt in het geval van LED-verlichting een gelijkwaardige variant geplaatst. Als het nog een conventionele lichtmast betreft wordt gekozen voor vervanging door een LED variant, ook als dit tot gevolg heeft dat er een kleurverschil ontstaat op straat[5].

Er wordt gekozen voor het groepsgewijs vervangen van lampen, armaturen en masten om de hinder door werkzaamheden tot een minimum te beperken.

5.3 Communicatie

Richting het bestuur

De gemeente zorgt minimaal elke twee jaar voor een update richting het gemeentebestuur in de vorm van een memo. Hierin wordt kort de stand van zaken met betrekking tot de openbare verlichting toegelicht.

Binnen de organisatie

De beheerder van de openbare verlichting neemt actief deel in het beheerdersoverleg zodat het team dat samen verantwoordelijk is voor het beheer van de openbare ruimte integraal keuzes kan maken ten aanzien het beheer en de (her)inrichting van de openbare ruimte.

Richting de bewoners

Bij gepland onderhoud dat hinder kan veroorzaken op het moment dat de installatie in werking is worden bewoners geïnformeerd. Werkzaamheden die overdag worden uitgevoerd en die dezelfde dag nog klaar zijn worden niet gemeld. Dit betreft een groot deel van de werkzaamheden.

5 Kleurverschil kan optreden omdat in het verleden 'gele' verlichting is geplaatst omdat dit met de destijds beschikbare techniek het meeste rendement opleverde. Voor LED-verlichting is uitgevoerd met wittere lichtkleur voor een optimale prestatie.

6 Financieel

De gemeente gaat uit van de bestaande financiële kaders; dit is naar verwachting voldoende om te kunnen voldoen aan de in dit beleidsplan gestelde doelen.

Tabel 5: Beschikbare financiële middelen exploitatie 2016-2020, in euro's

	2016	2017	2018	2019	2020
Energiekosten	286.000	286.000	286.000	286.000	286.000
Uitbesteed werk	222.200	207.200	192.200	177.200	162.200
TOTAAL	508.200	493.200	478.200	463.200	448.200

Tabel 6: Beschikbare financiële middelen investeringen 2016-2020, in euro's

		2016	2017	2018	2019	2020
Investeringen	Masten	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
	Armaturen	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
TOTAAL		400.000	400.000	400.000	400.000	400.000

Financiële strategie

In de komende periode is de verwachting dat kredieten op peil blijven. De gemeente streeft er naar de doelen te behalen binnen de huidige kredieten die voor het product beschikbaar zijn.

Binnen het product kunnen de verhoudingen tussen de exploitatielasten en de kapitaallasten in de loop van de tijd veranderen als gevolg van de omschakeling naar LED verlichting. Energiekosten en het uitbestede werk nemen door het lagere verbruik en verminderde onderhoudsbehoefte af, maar daar tegenover staat dat investeringen en daarmee de kapitaallasten iets hoger kunnen zijn.

Indien door innovatie, een langere levensduur in de praktijk of besparingen op het energieverbruik middelen over blijven zullen deze worden als eerste ingezet worden om achterstallig onderhoud op te lossen en vervolgens om een grotere energiebesparing te realiseren. De gemeente streeft dus naar maximaal resultaat binnen de huidige financiële kaders.

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Leidschendam-Voorburg
Postbus 1005, 2260 BA Leidschendam
www.lv.nl/contactformulier
T 14 070

Tekst: Lennert van Dien, Royal HaskoningDHV
Gecontroleerd: Ron van der Meer - 03-03-2016

Fotografie: Ron van der Meer
Vormgeving en realisatie: Document Productie Centrum (DPC)

Maart 2016

Raadsbesluit 1539783

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 5 april 2016, (1501005);

b e s l u i t :

kennis te nemen van het Beleidsplan Openbare Verlichting en besluit het plan voor de periode 2016-2022 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 5 april 2016
Onderwerp Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2022
Categorie A

Verseonnummer 1501005 / 1539782
Portefeuillehouder Wethouder Stemerdink
Behandeld door De heer Van Dien

1. Samenvatting

Het beleid voor de openbare verlichting is in 2005 voor het laatst vernieuwd; in de tussentijd zijn er technische ontwikkelingen geweest die nieuwe keuzes noodzakelijk maken. De gemeenteraad stelt daarom het Beleidsplan Openbare Verlichting voor 2016-2022 vast. Hierin is beschreven dat de gemeente volledig overschakelt op LED-verlichting. Verder worden keuzes gemaakt over waar verlichting wordt toegepast en aan welke normen de verlichting moet voldoen als deze is aangebracht.

2. Inleiding

Ontwikkeling van de LED-techniek en het SER Energieakkoord (2013) zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor de Openbare Verlichting.

3. Stand van zaken en overzicht van het plan

De gemeente heeft vanaf 2007 al meer dan 25% bespaard op het energieverbruik van de openbare verlichting. De doelstelling vanuit het SER Energieakkoord in 2014 is dat de gemeente ten opzichte van dat jaar 20% besparing realiseert in 2020 en 50% in 2030 op het energieverbruik. De gemeente gaat dit met het huidige reguliere vervangingsprogramma en de vandaag beschikbare techieken halen. De techniek is daarnaast volop in ontwikkeling: efficientere lampen, mogelijkheden voor het dimmen van verlichting en slim aan/uit schakelen zullen de komende jaren toenemen. Dit beleidsplan biedt de ruimte om hier op in te spelen en schijft daarom geen standaard materialen voor. De kwaliteit van de verlichting blijft op peil; hiervoor hanteren we normen uit de Richtlijn Openbare Verlichting uit 2011. De gemeente voldoet aan de richtlijn voor wat betreft de minimale hoeveelheid licht en streeft naar zo hoog mogelijke gelijkmatigheid van de openbare verlichting.

4. Risico's

LED-techniek is een jonge techniek. De inschatting is dat deze vorm van verlichting veel langer

mee gaat dan conventionele lampen. Omdat er nog geen historische gegevens beschikbaar zijn is de informatie hierover vooral gebaseerd op productinformatie van fabrikanten. Om risico's te beperken wordt conform het inkoopbeleid ingekocht en worden garanties van fabrikanten meegenomen in het inkoopproces.

5. Financiële toelichting

De overschakeling naar LED-verlichting gebeurt geleidelijk binnen het reguliere vervangingsprogramma. De gemeente heeft de financien hiervoor op orde en heeft een investeringskrediet €400.000,- euro per jaar beschikbaar. In de komende 20 jaar worden alle conventionele lampen vervangen voor de meest efficiente (LED) lichtbron binnen dit bestaande krediet. Er is dus geen aanvullende dekking benodigd.

Conventionele verlichting wordt eerst volledig gebruikt en pas daarna vervangen, dit is voor het milieu de meest verantwoorde manier van het gebruik van materialen en zorgt ervoor dat de investeringskosten gespreid worden.

6. Communicatie

Het college ontvangt jaarlijks ter informatie een rapportage over de gerealiseerde energiebesparing op de openbare verlichting. Hierin wordt de prestatie vergeleken met de doelstellingen op basis van de gerealiseerde vervangingen. Het college informeert de gemeenteraad hierover indien de rapportage daartoe aanleiding geeft.

7. Conclusie

De raad wordt voorgesteld het bijgevoegde beleidsplan vast te stellen.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Voorblad

ID:	10018
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Ruimtelijk kader Wilsveen 17 (1544428)
Samenvatting:	De eigenaar van Wilsveen 17 wil op zijn agrarische grond een weidelandgoed bouwen. Omdat het bestemmingplan daartoe geen mogelijkheid biedt, wordt een haalbaarheidsonderzoek gestart. De raad wordt gevraagd het ruimtelijk kader voor de herontwikkeling van de locatie Wilsveen 17 vast te stellen.
Financiële consequenties:	nvt
Behandelvoorstel commissie:	Raad adviseren over het voorstel
Communicatie:	nvt
Ingekomen griffie:	13-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder S. Bruines
Commissies:	Commissie OG
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	Om de woningen mogelijk te maken wordt gebruik gemaakt van de ruimte-voor-ruimte regeling.&#13&#10Het onderwerp is eerder besproken in de commissie en aangeboden aan de raad. In verband met een toegezegd gesprek tussen wethouder en een belanghebbende inspreker is besluitvorming uitgesteld.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Wilsveen 17

Ruimtelijk kader

LEIDSCHENDAM
LEIDEN 11
VOORBURG 4
DEN HAAG 7
GOUDA 24
UTRECHT
DELFT 8

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5

2. Plangebied 7

3. Hoofdlijnen Ruimtelijk kader 9

4 Beleidskaders 11

5. Analyse en kaderstelling 15

Vastgesteld

College: ntb
Raad: ntb

1. Inleiding

Aanleiding
Voor u ligt het gemeentelijk ruimtelijk kader voor de bouw van een nieuwe woonboerderij aan het Wilsveen. Omdat het perceel nu een agrarische bestemming heeft is er een ruimtelijk procedure nodig om het de bestemming te wijzigen. Een ruimtelijk kader is daarbij de eerste stap.
Het ruimtelijk kader biedt ruimtelijke en functionele randvoorwaarden waarbinnen de ontwikkeling mogelijk is.
Dit ruimtelijk kader is een resultante van een intensieve samenwerking tussen bewoners, belanghebbenden en de initiatiefnemer.

Het initiatief
Het initiatief bestaat uit een boerenerf met een woning aan de dijk en twee “schuren“ achter deze woning. De woning aan de dijk is een kopie van de woning die daar heeft gestaan. Daarachter zullen twee schuren worden gerealiseerd. Een van de twee schuren zal gebruikt worden als woning. De andere schuur zal als bijgebouw functioneren.
Het initiatief is mogelijk gemaakt door de provinciale ruimte voor ruimte regeling. Hierbij worden nieuwbouw van burgerwoningen (woonrechten) in het buitengebied mogelijk gemaakt in ruil voor de sloop van agrarische bebouwing. Deze burgerwoningen hoeven niet gebouwd te worden op de plek waar de agrarische bebouwing weggehaald is. Zij mogen overal in de provincie worden gebouwd.
De gemeente ziet met dit initiatief een goede toepassing van deze woonrechten.

De gemeente ziet ruimtelijk mogelijkheden voor dit initiatief op de locatie voor Wilsveen 17. Zij ziet Wilsveen 17 als onderdeel van het daar aanwezige bebouwingscluster. Een toevoeging aan dit cluster met respect voor de cultuurhistorische en landschappelijke setting middels het ontwikkelen van een nieuw boeren erf, ziet de gemeente als een goede manier om dit cluster aan de deze zijde van het Wilsveen ruimtelijk te versterken.

Doel
Doel van dit ruimtelijk kader is het vertalen van de wensen van de verschillende belanghebbenden naar een ruimtelijk model welke ter goedkeuring aan de gemeenteraad wordt aangeboden.
Na goedkeuring door de gemeenteraad kan de gemeente de bestemmingsplanprocedure starten die uiteindelijk lijdt tot een bouwvergunning.

Leeswijzer
In hoofdstuk 2 wordt het plangebied kort toegelicht, waarna in hoofdstuk 3 de hoofdlijnen van het ruimtelijk kader worden weergegeven. Deze hoofdlijnen worden verder onderbouwd en toegelicht in de hoofdstuk 4 Beleidskaders en hoofdstuk 5 Analyse en kaderstelling.

Locatie projectgebied Wilsveen 17

Projectgebied Wilsveen 17

2. Plangebied

Het plangebied is gelegen langs het Wilsveen in het buitengebied van Leidschendam-Voorburg. De projectkavel bestaat uit het agrarisch perceel tussen Wilsveen 15 en 21. De grens aan de polderzijde wordt bepaald door de teensloot van de dijk van het Wilsveen. De voorzijde door de watergang van de Molenvaart. De zijkanten worden begrensd oor de eigendomsgrenzen van de woonpercelen.

Verbeelding Ruimtelijk kader

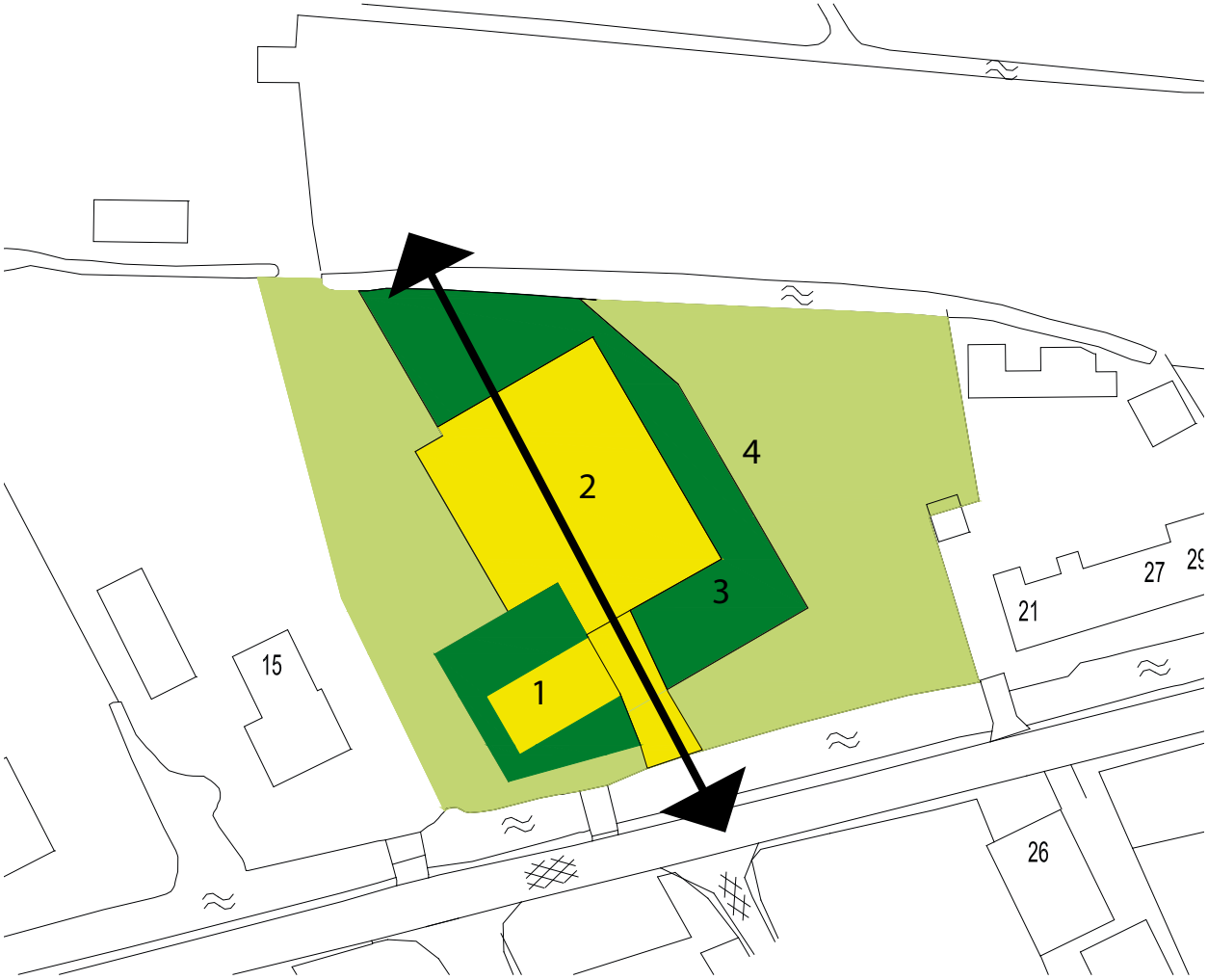

LEGENDA

1. LOCATIE DIJKWONING
2. LOCATIE WONING EN SCHUUR ONDER AAN DE DIJK
3. TUIN
4. GRASLAND
5. ZICHTLIJN

3. Hoofdlijnen Ruimtelijk kader

Bebouwing
Het ruimtelijk kader biedt ruimte aan een woonboerderij bestaande uit twee woningen: één woning aan de dijk, één woning onderaan de dijk. De dijkwoning (zonder bijgebouw) past binnen de maatvoering van woningen zoals omschreven in het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder. De woning onderaan dijk mag de maat hebben van twee woningen. Naast deze woning is een schuur mogelijk. Voor de maatvoering wordt het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder als referentie genomen.

Ligging
De voorgevel van de dijkwoning mag op ongeveer 12 meter vanaf de weg liggen. De voorgevel van de woning onder aan de dijk op ongeveer 29 meter.

Bouwhoogte en kapvorm
De dijkwoning mag uit één bouwlaag met een schuin dak bestaan. Het huis staat parallel aan het Wilsveen. De woning en de schuur onder aan de dijk mogen elk uit één bouwlaag met steile kappen bestaan. Deze kappen moeten parallel staan aan de richting van de achter liggende poldersloten. De bouwhoogte van de woning onderaan de dijk, wordt berekend vanaf de gemiddelde hoogte van het bouwterrein ter plaatse.

Zicht op de polder
De strook grasland tussen de woonboerderij en Wilsveen 21 zorgt ervoor dat het achterliggende landschap goed waarneembaar blijft vanaf de weg. Behoud van deze zichtlijn is een belangrijke randvoorwaarde voor de realisatie van dit plan. Het belang van deze zichtlijn dient dan ook specifiek benoemd te worden in het te wijzigen bestemmingsplan. Daarnaast moet er tussen de bebouwing één open zichtlijn naar het achterliggend landschap komen.

Grasland
Het grasland blijft weide. Opgaande beplanting hoort hier dan ook niet niet thuis. Het gebruik van het grasland is en blijft agrarisch en de achterliggende weilanden worden ontsloten via een route die tussen de dijkwoning en de schuur zal komen te liggen.

Verkeer en parkeren
Uitgangspunt is dat de verkeersdruk in de omgeving niet groter wordt dan in de huidige situatie. Er moet op eigen terrein worden geparkeerd.

Beeldkwaliteit
Als referentie voor de gewenste beeldkwaliteit geldt de welstandsnota van de Gemeente Leidschendam-Voorburg. Agrarische erfopzet is uitgangspunt.

Geluid
De woonbebouwing heeft een maximale gevelbelasting van 53 dB. Akoestisch onderzoek moet met name voor de Dijkwoning meer duidelijkheid bieden.

Water
Toevoegen van sloten en/of vijver bij bouw van nieuwe gebouwen. Bouwen binnen bepaalde diepte in de dijk is niet wenselijk. Diep wortelende bomen op de dijk zijn niet toegestaan.

Geur
Nieuwe woningen mogen niet te dicht bij de veestallen (afstand 50 meter). De dijkwoning valt daar gedeeltelijk binnen.

Archeologie
Bij uitvoering van graafwerkzaamheden moet eerst een archeologische quick-scan worden uitgevoerd waarbij gelet moet worden op de mate van verstoring.

Bodemkwaliteit
De locatie dient nader onderzocht te worden.

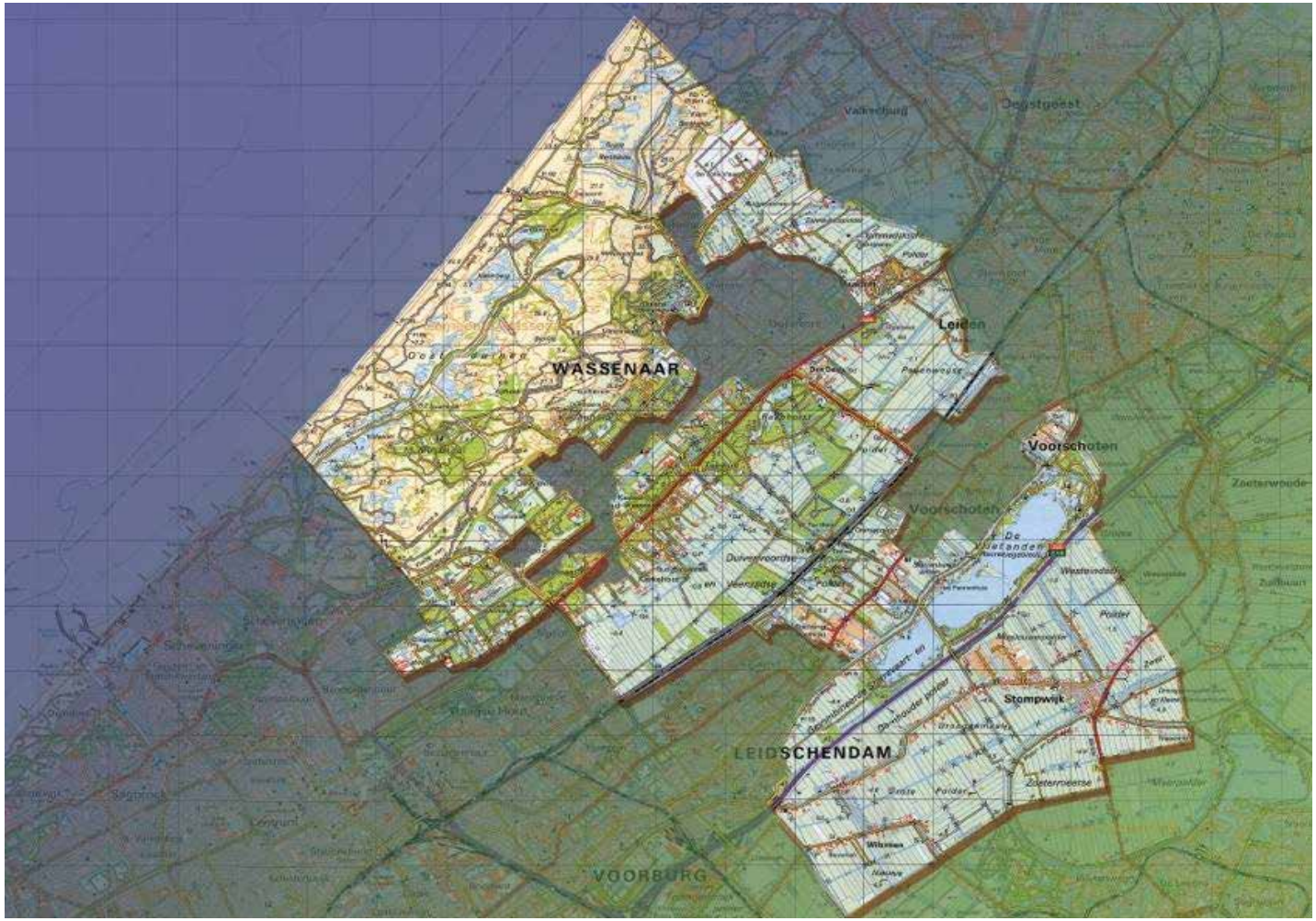

Projectgebied Pact van Duivenvoorde

4. Beleidskaders

Direct van belang op het plangebied zijn de beleidskaders van de gemeente. Deze gemeentelijke beleidskaders zijn gestoeld op nota van hogere overheden (stadsgewest Haaglanden, waterschap Holland Rijnland, Provincie Zuid- Holland, het Rijk en Europa). Hoewel deze hogere overheden geen directe link leggen met het projectgebied geven ze wel een richting aan waarbinnen de ontwikkeling van een nieuwe woning geplaatst kan worden.

4.1 Rijk

Het rijk heeft in de structuurvisie infrastructuur en ruimte de ontwikkeling van de voormalige nationale landschappen overgedragen aan de provincies. Zo ook het nationaal landschap "Het Groene Hart".

4.2 Provincie

In de Verordening Ruimte geeft de provincie aan hoe om te gaan met nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied. Hierbij kijken zij naar de ruimtelijke impact van een ontwikkeling en stellen hierbij eisen ter compensatie. In het gebiedsprofiel Land van Wijk en Wouden worden de belangrijkste landschappelijke en cultuurhistorische waarden beschreven. Deze vormen de basis voor het toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen.

4.3 Hoogheemraadschap van Rijnland

Omdat het plangebied gelegen is in een beschermingszone van een waterkering van het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn de regels (de keur) en beleid (waterbeheerplan) van belang.

De 'Keur en Beleidsregels' maken het mogelijk dat het hoogheemraadschap haar taken als waterkwaliteits- en kwantiteitsbeheerder kan uitvoeren. De Keur is een verordening van de waterbeheerder met wettelijke regels (geboden verbodsbepalingen) voor:

- Waterkeringen (onder andere duinen, dijken en kaden);
- Watergangen (onder andere kanalen, rivieren, sloten en beken);
- Andere waterstaatswerken (onder andere bruggen, duikers, stuwen, sluizen en gemalen).

Voor de planperiode 2010-2015 zal het Waterbeheerplan (WBP) van het Hoogheemraadschap van Rijnland van toepassing zijn. In dit plan zijn drie hoofddoelen opgesteld: veiligheid tegen overstromingen, voldoende water en gezond water. Wat betreft veiligheid is cruciaal dat de waterkeringen voldoende hoog en stevig zijn en blijven en dat rekening wordt gehouden met mogelijk toekomstige dijkverbeteringen.

4.4 Zuidvleugel

Op het niveau van de zuidvleugel wordt er gesproken over het metropolitane landschap Duin Horst & Weide. Hier wordt de nadruk gelegd op de recreatieve opgave voor het buitengebied en de stad-landrelatie. Daarnaast wordt de focus gelegd op een vitaal platteland.

4.5 Pact van Duivenvoorde

Het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg, het pact van Duivenvoorde, heeft voor haar gezamenlijke buitengebied een landschapsontwikkelingsplan laten opstellen. Hierin wordt gesteld dat investeringen in het buitengebied ervoor zorgen dat het gebied aantrekkelijker wordt voor de stedeling en economisch gezond blijft. Behoud van het kenmerkende landschap is hierbij het uitgangspunt.

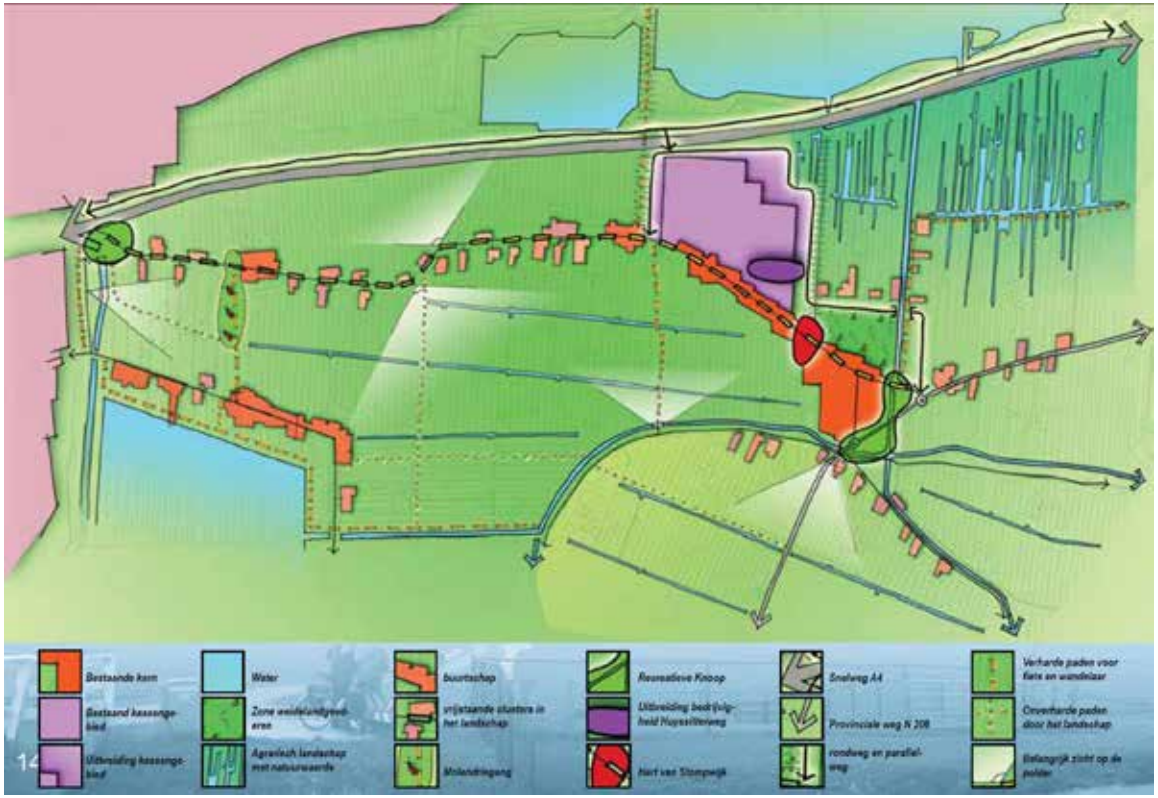

Afbeelding Integrale gebiedsvisie Stompwijk

Uitsnede ontwerp Nieuwe Driemanspoder

4.6 Gemeente Leidschendam-Voorburg

Structuurvisie Ruimte voor Wensen 2020 herijking 2012

Structuurvisie ruimte voor wensen herijking 2012 en de Integrale Gebiedsvisie voor Stompwijk, geven de kaders aan voor verdere ontwikkelingen in het buitengebied. Naast de doelstelling de stad land relatie te versterken wordt ook hier aandacht besteed aan het behoud van het cultuurhistorisch landschap.

Groenstructuurplan gemeente Leidschendam-Voorburg (2012)

In het groenstructuurplan zijn verbeteringen en ambities bepaald voor de ontwikkeling vooral op het gebied van groen en landschap, openbare ruimte en cultuurhistorie.

Bestemmingsplan landelijk gebied

De in dit bestemmingsplan opgenomen kwaliteitsparagraaf wordt door de gemeente op het gehele buitengebied toegepast als uitgangspunt voor de ruimtelijke kwaliteit.

Bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder

Het projectgebied is gelegen in het plangebied van het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder. In dit bestemmingsplan wordt woningbouw mogelijk gemaakt dat door de inzet van de sloop van agrarische bebouwing. Met de zogenaamde ruimte voor ruimte regeling kan hierbij in ruil voor sloop van 10 000 m2 kassen of 1000 m2 erfbebouwing een woning worden gebouwd.

Integrale Gebiedsvisie Stompwijk (2007)

De gebiedsvisie Stompwijk beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen van het buitengebied en de kern Stompwijk. Een vitaal buitengebied met een grote recreatieve opgave zijn hierbij de twee pijlers. Dit doet zij met behoud en versterking van de bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Bebouwingskenmerken en erfindelingen spelen hierbij een belangrijke rol

4.7 Ontwikkelingen

Nieuwe Driemanspolder
De belangrijkste ontwikkeling in de omgeving van het Wilsveen is de transformatie van de Nieuwe Driemanspolder en polder Potteveen. Hier wordt een nieuw recreatie- en natuurgebied ontwikkeld gecombineerd met een calamiteitenwaterberging. Naast de grootschalige transformatie van landbouwgrond, wordt bij dit project het landschap voorzien van nieuwe dijken, watergangen en recreatieve voorzieningen.
Vooral de nieuwe dijken zorgen voor een nieuw profiel van het Wilsveen

Naast deze nieuwe dijklichamen worden er wandel-, men- en fietspaden aangelegd. Deze worden onder andere aangelegd in de polder Potteveen ten zuidwesten van de Molendriegang.

Kenmerkende driehoek in de hoek Molenvaart / Wilsveen (onder) en driehoek in de hoek Molenvaart/Stompwijkseweg.

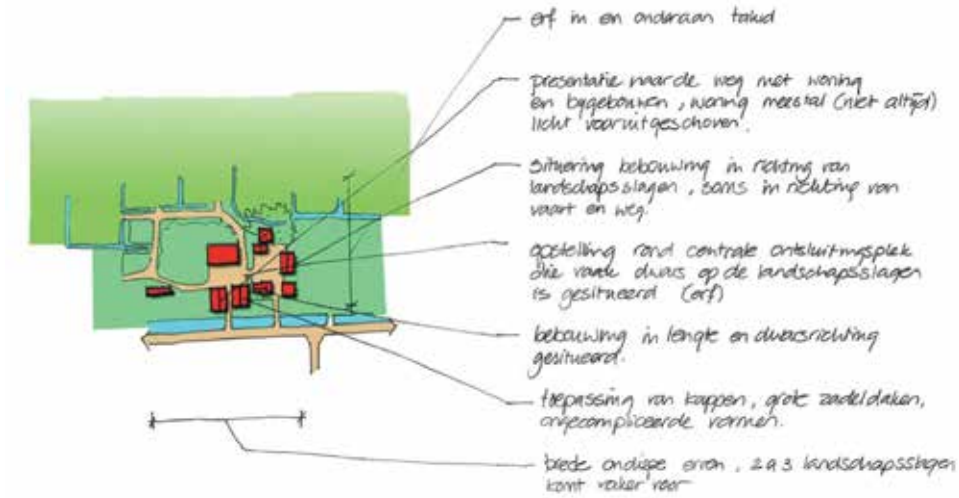

Kenmerken gebiedseisen erfopbouw

Twee clusters (buurtschappen) langs het Wilsveen

5. Analyse en kaderstelling

In dit hoofdstuk zijn aan de hand van analyses de belangrijkste sectorale kaders opgesteld.

5.1 Ruimtelijke analyse

In deze paragraaf wordt de ruimtelijke analyse opgemaakt voor het plangebied. Hierbij worden de belangrijkste kenmerken en waarden benoemd en omschreven. Deze analyse geeft de fundatie voor de ruimtelijke kaderstelling.

Analyse gebied

Het gebied kenmerkt zich door het open veenweidelandschap. Deze openheid is niet overal waarneembaar. De openheid wordt gestuurd door bebouwing en beplanting langs het Wilsveen.
Daar waar de het Wilsveen op het maaiveldniveau ligt van de polder is deze openheid over het algemeen beter waarneembaar, omdat hier minder bebouwing aanwezig is. Daar waar het Wilsveen een dijklichaam vormt intensiveert de bebouwing en is de relatie met het open veenweidegebied minder sterk aanwezig. Waar het open veenweidegebied op het hoge gedeelte wel waarneembaar is, is het landschap goed waarneembaar door het grote hoogteverschil tussen het Wilsveen en de polder. Het landschap wordt als het ware vanaf een balkon waargenomen.
Aan de hoge zijde van het Wilsveen zijn twee bebouwingsclusters te benoemen. Het eerste cluster is gelegen rondom de locatie bij de begraafplaats. Wilsveen 17 maakt onderdeel uit van dit cluster. Het andere cluster is gelegen rondom de hoek in het Wilsveen.
De open ruimte tussen deze twee clusters is zeer waardevol. Hier is er vol zicht op de Drie molens en kan de weidsheid van het polderlandschap het beste waargenomen worden. De open ruimte van Wilsveen 17 is ondergeschikt aan de open ruimte tussen de 2 clusters.

Het sterkste kenmerk van het cluster waar Wilsveen 17 in is gelegen is de wigvormige ruimte tussen de molenvaart en de watergang langs de drie molens. Deze ruimte kent een gesloten karakter door de aaneengesloten tuinen.
Het projectgebied maakt onderdeel uit van deze wigvorm maar heeft minder erfbeplanting waardoor er zicht is op het landschap. Wilsveen 21 t/m 29 vormen met een gesloten rij woningen het sluitstuk van de wigvorm
Bebouwing aan het Wilsveen

Bij het Wilsveen is in de loop der tijd een mengvorm ontstaan tussen burgerwoningen en agrarische bebouwing. De “arbeiderswoningen” direct naast Wilsveen 17 zijn daar een goed voorbeeld van. Later zijn er woningen gebouwd welke qua bebouwingstypologie niet goed aansloten bij de agrarische bebouwingsvormen die kenmerkend zijn voor het gebied.
Kenmerkend is de locatie van bebouwing aan beide zijden van de weg, waarbij over de bebouwing aan de overzijde van de Molenvaart hoog gelegen is. De bebouwing aan de wegzijde van het Wilsveen is over het algemeen laag in de polder gelegen. De agrarische bebouwing kenmerkt zich door een woonhuis georiënteerd op de weg. De daarachter gelegen schuren hebben overheersende kapvormen en gesloten wanden en zijn daarmee niet tot weinig georiënteerd op de omgeving. Wel bestaat er onderling een vooral functionele relatie.

Verkeer

Kenmerkend voor het Wilsveen is de doorgaande karkater van de weg Hierdoor heeft de weg ogenschijnlijk een vooral verkeersfunctie. Daarnaast heeft de weg ook een verblijfs- en recreatieve functie Aan het Wilsveen wordt niet geparkeerd. Het parken vindt plaats op het eigen erf.

Zicht op de locatie vanaf het Wilsveen

Analyse projectkavel.

Het projectgebied is gelegen aan het dijklichaam van het Wilsveen.
Het perceel wordt aan beide zijden begrensd door bebouwing.
De zichtlijnen vanaf de weg over het perceel richting de polder strekken zich uit tot aan de Stompwijkseweg. De overzijde van de weg wordt begrensd door een recreatieboerderij met een brede huiskavel. Deze kavel is middels hagen afgeschermd van het Wilsveen, waardoor de relatie met het gebied achter deze kavel zwak is.
De kavel wordt aan de westzijde begrensd door de groene rand van de tuin van nummer 15. Nummer 21 aan de andere zijde van de kavel heeft minder erfbeplanting.

Samenvatting belangrijkste ruimtelijke componenten

- De hoge ligging van het Wilsveen;
- De landschappelijke driehoek bij de molen
- De variatie in situering van de bebouwing kort op de weg dijk of vaart;
- Sterke diversiteit aan bouwvormen met 'individuele' architectuur en oriëntatie;
- Kleinschalige lage bebouwing bestaande een laag met kap
- Bebouwingsvormen sluiten aan bij agrarische context.
- Belangrijkste doorzicht is gelegen tussen de 2 bebouwingsclusters;
- Wilsveen als landschappelijke en cultuurhistorisch belangrijk polderlint.
- Parkeren op eigen terrein.

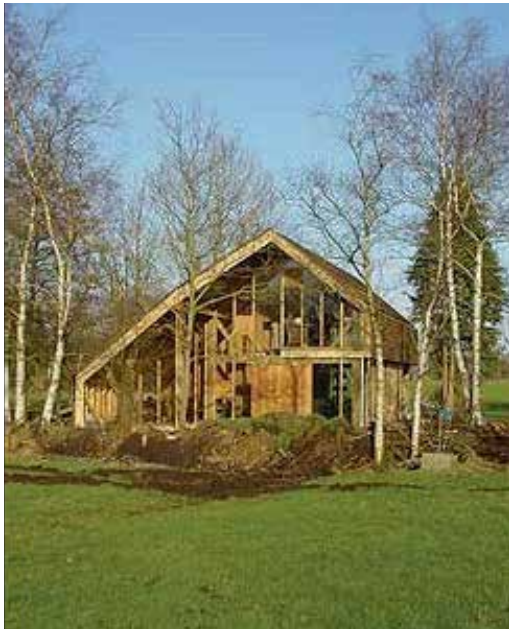

Voorbeelden eigentijdse architectuur

5.2 Ruimtelijke kaderstelling

Ruimtelijke Inpassing

Vanuit landschappelijk oogpunt is een ontwikkeling tussen nummer 15 en 21 inpasbaar. Hierdoor wordt het cluster rondom de kop van de molendriegang ruimtelijk meer een eenheid, analoog aan het cluster langs de Stompwijkseweg. Het Wilsveen kan met deze ontwikkeling een sterkere ruimtelijke identiteit krijgen. De ontwikkeling dient landschappelijk goed ingepast te worden waarbij de relatie tussen het Wilsveen en het achterliggende landschap waarneembaar dient te blijven. Nieuwbouw dient aan te sluiten bij de schaal van de komliggende erven. Aangezien een groter volume moeilijk in te passen is in de typologie van het hoofdhuis ligt het voor de hand dat een grotere woning ingepast wordt als boerenschuur. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de karakteristieke erfopbouw in het buitengebied waarbij tussen de (agrarische) bebouwing vaak een zichtlijn aanwezig is naar het achterliggend landschap.
Naast het te bebouwen gedeelte van de locatie (de huiskavel) dient de locatie vrij van bebouwing en beplanting te blijven zodat hier optimaal het achterligend landschap kan worden beleefd. Opgaand groen, kan hierbij als structurerend element, de afscherming vormen met de huiskavel.
De ontwikkeling blijft binnen de plangrenzen.

Bebouwing

De bebouwing dient aan te sluiten bij de kenmerkende bebouwingsvormen binnen het buitengebied van Leidschendam-Voorburg. Hierbij wordt gerefereerd aan de opbouw van de boerenerven. Kenmerkend hierbij is de opzet waarbij de boerenwoning vóór de schuren ligt. Tussen de bebouwing door is er vaak een zichtlijn naar het achter liggend landschap.
De bebouwing bestaat uit één bouwlaag met overheersende steile kapvorm. De kappen van de schuren staan hierbij met de kopgevel richting het Wilsveen terwijl woonhuis een afwijkende kaprichting kan hebben.
Het hoofdhuis heeft hierbij de oriëntatie op de weg, terwijl de schuren een weinig tot geen oriëntatie hebben naar hun omgeving. Wel kunnen ze onderling een relatie aangaan.

Beeldkwaliteit

Als uitgangspunt wordt de gemeentelijke welstandsnota gebruikt als kwaliteitskader voor de beeldkwaliteit. Het toepassen van gebiedseigen en landschappelijke materialen is hierbij het uitgangspunt. Ook de kwaliteitsparagraaf uit het bestemmingsplan landelijk gebied biedt richtlijnen voor de ontwikkeling in het buitengebied. Met name worden hier richtlijnen geboden voor de toepassing en inpassing van onder andere beplanting en hekwerken.

Inpassing programma.

Het programma bestaat uit twee woningen. Door het inzetten van drie woonrechten uit de ruimte voor ruimte regeling ontstaat er ruimte om één van de woningen een groter volume te geven dan volgens het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder mogelijk is. De maximale maatvoering hierbij is de samenvoeging van twee woonrechten (300 m2 bebouwd oppervlak met een maximaal volume van 1200m2). De overige woning kan dan met een maximale maatvoering van 150 m2 aan bebouwd oppervlak en een volume van 600 m3, analoog aan het bestemmingsplan worden ingepast
Om tot een goede erfinrichting te komen dient er een schuur als bijgebouw te worden gebouwd die wat volume betreft als tegenhanger van de woonschuur kan dienen. Dit bijgebouw kan worden samengesteld uit 3 bijgebouwen voortkomende uit de drie woonrechten, met een maximale maat van 180 m2.
In totaal worden hierdoor 3 woonrechten ingezet.

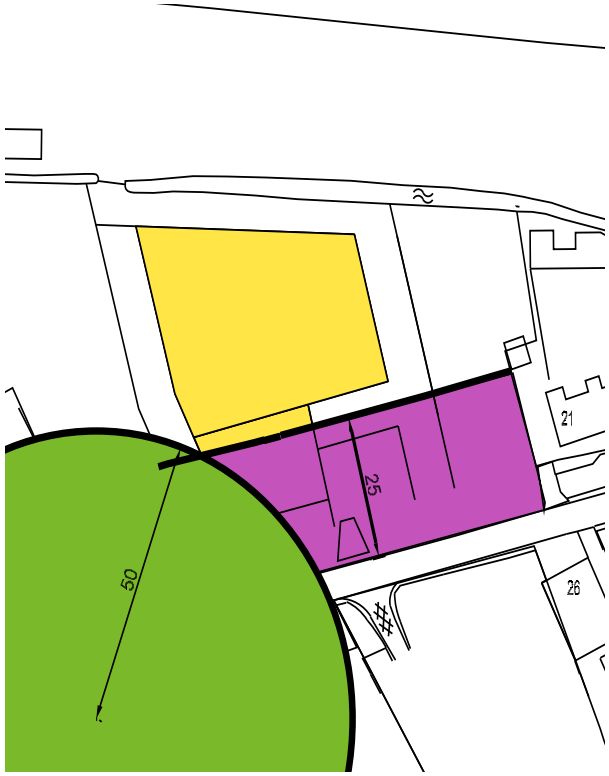

Milieucontouren

Gesaneerd deel en niet gesaneerd deel (donkere delen).

5.3 Functionele analyse en kaderstelling

Archeologie

Het projectgebied bevindt zich op een locatie met een hoge archeologische verwachting. Om die reden moet er bij uitvoering van graafwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan10 m2 eerst een archeologische quick-scan worden uitgevoerd waarbij gelet moet worden op de mate van verstoring.

Bodem

De locatie bestaan voor de bodemkwaliteit uit twee delen.
Het deel van de voormalige woning en het deel daarnaast richting nummer 21. Per deel volgen hieronder de te nemen stappen om te kunnen bouwen aan het Wilsveen.

Het linker deel van de nieuwbouwlocatie:
-De puinlaag en de restverontreiniging dienen t.b.v. de nieuwbouw gesaneerd te worden. Het bevoegd gezag Omgevingsdienst Haaglanden dient met deze sanering in te stemmen.

Het rechter deel van de nieuwbouwlocatie is niet onderzocht en dient vooralsnog t.b.v. de nieuwbouw onderzocht te worden. Deze helft is namelijk i.v.m. de volgende punten verdacht:
-op de locatie bevindt zich een voormalige sloot. Dempingsmateriaal van deze sloot is verdacht;
-eventuele puin houdende laag (dijkverharding) langs de sloot. Tpv de linkerhelft is analytisch aangetoond dat de laag (dijkverharding) langs de sloot sterk verontreinigd is. Vermoedelijk loopt deze laag door richting de rechterhelft;
-de locatie valt binnen een oude lintbebouwing. De bovengrond van de oude lintbebouwing is verdacht op puin houdende grond die eventueel verontreinigd kunnen zijn met o.a. zware metalen, PAK, asbest;
-de verontreiniging die tpv de linkerhelft is aangetoond is buiten de toenmalige nieuwbouwlocatie (dus tpv de rechterhelft) niet onderzocht.

Geluid

Geluidsbelasting op nieuwe voorzieningen door wegverkeer

De 48 dB lijn loopt op een afstand van ongeveer 55 meter langs het Wilsveen. Dit houdt in dat er niet zonder meer mag worden gebouwd binnen een afstand van 55 meter van het Wilsveen. Uit de gemeentelijke geluidskaart en het akoestisch onderzoek dat voor het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder is verricht, blijkt dat ter plaatse van nieuwbouw de voorkeursgrenswaarde (48 dB) vanwege het Wilsveen zal worden overschreden.
Vanwege deze te verwachten overschrijding is ingevolge artikel 76a van de Wet geluidhinder akoestisch onderzoek verplicht.
Voordat dit plan kan worden vergund, is de vaststelling van hogere grenswaarden noodzakelijk. Het vereiste akoestisch onderzoek moet in ieder geval aantonen dat voor de nieuwbouw voldaan zal worden aan de maximaal vast te stellen hoge grenswaarde van 53 dB. De grens van deze maximale ontheffingswaarde ligt waarschijnlijk op ongeveer 25 afstand vanaf de wegas. Mocht dit niet mogelijk zijn dan kan onderzocht worden of maatregelen aan de gevel mogelijkheden biedt.

Zicht op Wilsveen 17 naar het noorden

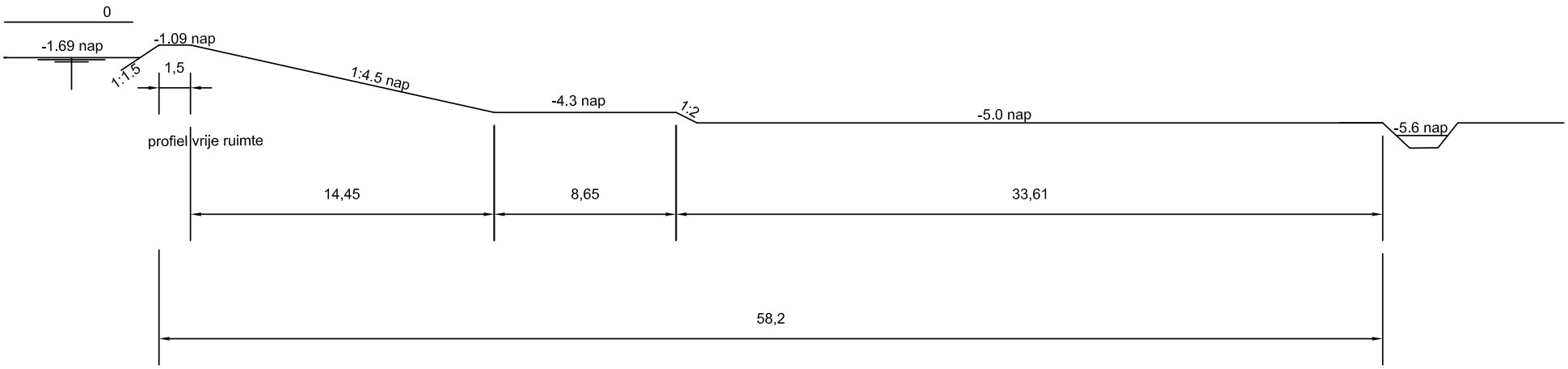

Profiel van vrije ruimte dijklichaam

Relatie Luchtkwaliteit en agrarische bedrijven

Nieuwe woningen moeten in het buitengebied rekening houden met de geuremissie van de agrarische bedrijven. Daarbij moet een afstand in acht worden genomen van 50 meter. Daarnaast mag een nieuwe woonfunctie geen belemmering vormen voor de bedrijfscontinuïteit van de agrarische ondernemers. Een gedeelte van Wilsveen 17 valt binnen de milieuhindercirkel van het agrarisch bedrijf op Wilsveen 24a. De verwachting is dat de bestemming van dit perceel omgezet gaat worden naar wonen.

Relatie luchtkwaliteit en verkeer

Uit de landelijke monitoringstool blijkt dat overal aan het Wilsveen ruimschoots aan de heersende luchtkwaliteitseisen (concentraties fijnstof en stikstofdioxide) voor zowel NO2 als PM10 wordt voldaan.
De ruimtelijke ontwikkelingen die gewenst zijn op basis van dit ruimtelijk kader zijn zodanig beperkt dat deze ook niet zullen leiden tot overschrijdingen. Mede gelet op de voortschrijdende vermindering van de verkeersuitstoot is er dus voor het plangebied geen sprake van een feitelijke of dreigende overschrijding van luchtkwaliteitseisen.

Externe veiligheid

Binnen het plangebied vallen geen externe veiligheidscontouren.
Kabels en leidingen
Binnen het plangebied liggen geen belangrijke kabels en leidingen.

Water

Het voorgestelde bouwplan is geprojecteerd in het dijklichaam (beschermingszone en kernzone) van het tussenboezemwater de Stompwijksevaart en kan daardoor gedeeltelijk in de Kernzone van dit dijklichaam komen te liggen. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft tot doel gesteld deze waterkering te versterken om zo de veiligheid van de polders te garanderen. Hierdoor moeten er extra maatregelen getroffen worden die de stabiliteit van de dijk garanderen.

Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld keerwanden. Deze oplossingen voor het bouwen in de Kernzone dienen zorgvuldig met het Hoogheemraadschap te worden afgestemd. Voor het project is er dan ook een vergunning nodig van het Hoogheemraadschap.

Bij toename van het verhard oppervlak binnen het projectgebied zal er een deel van deze verharding moeten worden gecompenseerd in de vorm van uitbreiding oppervlaktewater binnen het projectgebied of in de directe omgeving.

Verkeer

De toename van de belasting op het Wilsveen door de ontwikkeling is acceptabel. Wel dient het parkeren op eigen terrein plaats te vinden.

Duurzaam bouwen

De gemeente wenst dat er gebruik wordt gemaakt van de laatste methodieken mbt energiebesparing,(vuil-) waterhuishouding en energieopwekking.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft aan de samenstelling van deze uitgave uiterste zorg besteed. Het is evenwel niet uit te sluiten dat gegevens inmiddels zijn achterhaald of verwachtingen wekken. Aan deze publicatie kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

Haalbaarheidsonderzoek weidelandgoed Wilsveen

Zoetermeer, 15 april 2015

Verslag gesprekken, werkbijeenkomst en adviesraadvergadering

Voorwoord en inhoudsopgave

De gemeente is benaderd door de heer Vaandrager met het initiatief om een weidelandgoed te realiseren in Wilsveen. De gemeente en de initiatiefnemer hebben een intentie afgesloten om gezamenlijk te verkennen of een weidelandgoed op die plek gerealiseerd kan worden. Dit betekent dat de gemeente in nauwe samenwerking met de initiatiefnemer en omwonende een ruimtelijk kader gaat opstellen waarin de haalbaarheid wordt onderzocht. Dit ruimtelijk kader moet dan ook aangeven of een weidelandgoed gerealiseerd kan worden. Tevens laat het ruimtelijk kader ook zien onder welke condities dit weidelandgoed gerealiseerd kan worden. Indien er geen weidelandgoed gerealiseerd kan worden laat het ruimtelijk kader zien wat dan wel mogelijk is op de locatie.

In het proces voor een ruimtelijk kader worden omwonende altijd betrokken. Gezien de onduidelijkheid en de weerstand die was ontstaan heeft de gemeente besloten het proces voor het weidelandgoed intensiever te maken met de omwonenden. De gemeente staat een open en transparant proces voor. Van belang is alle argumenten inzichtelijk te maken zodat er bestuurlijke keuzes gemaakt kunnen worden ten aanzien van het wel of niet realiseren van het weidelandgoed.

In dit verslag staan de bevindingen beschreven van de tafelgesprekken met omwonenden en de werksessie met omwonenden, initiatiefnemer en gemeente. Tevens zijn deze bevindingen gedeeld en aangescherpt in de Adviesraadvergadering. Deze bevindingen nemen de gemeente en initiatiefnemer nadrukkelijk mee in het haalbaarheidsonderzoek.

Inhoudsopgave

1. Proces tot nu toe 3
2. Belangrijkste bevindingen 5
3. Vervolgproces 7
4. Betrokken tafelgesprekken en deelnemers werkbijeenkomst 8

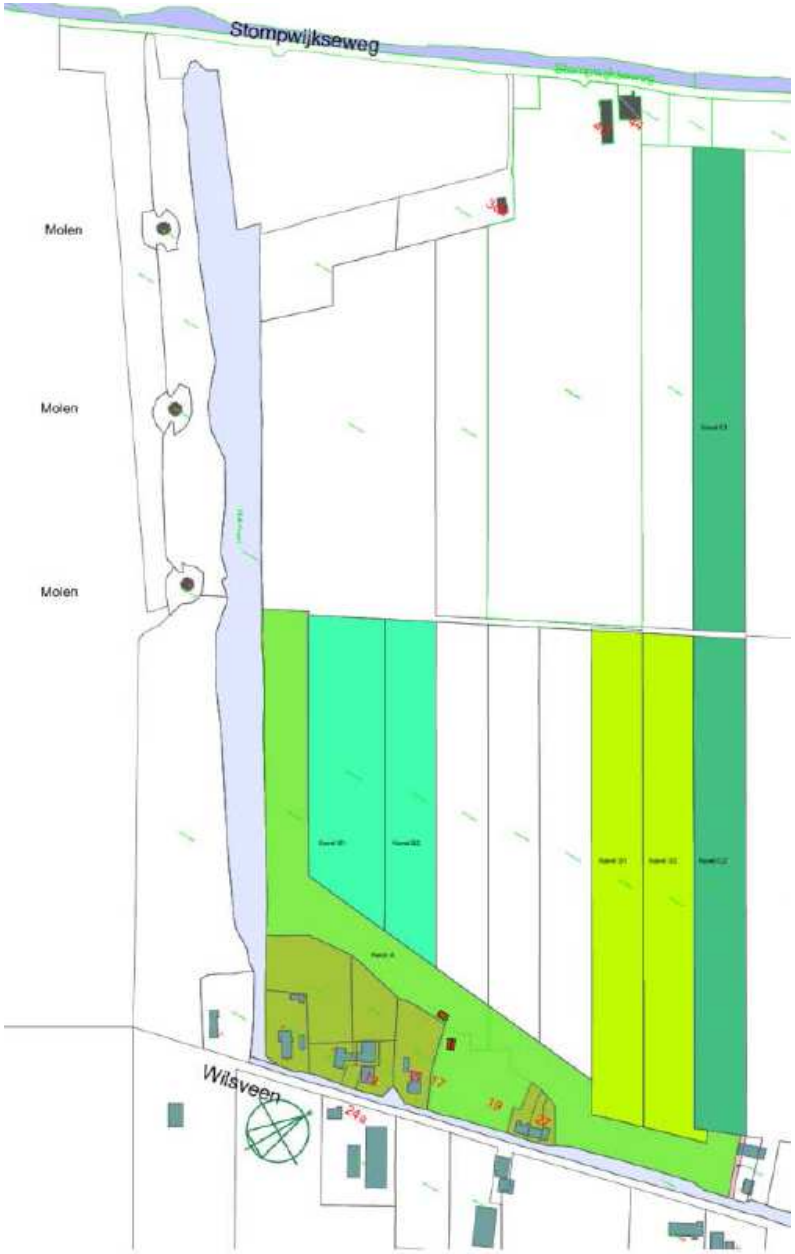

Proces tot nu toe

Initiatief voor een weidelandgoed

- Initiatiefnemer heeft grond + bouwrecht gekocht
- Later heeft initiatiefnemer nog een bouwrecht gekocht
- Initiatiefnemer heeft bij de gemeente een verzoek tot realisatie van een weidelandgoed ingediend (1000m2, 3 wooneenheden, 1 gebouw)

Intentieovereenkomst haalbaarheidsonderzoek weidelandgoed

- De gemeente en initiatiefnemer tekenen intentieovereenkomst voor de verkenning haalbaarheid weidelandgoed
- Onderdeel ruimtelijk proces gemeente

Proces bewoners

- In april 2014 vindt er een bewonersavond plaats die niet goed is verlopen. Er was veel weerstand en onduidelijkheid.
- De gemeente start een nieuw proces met bewoners:
  - Individuele gesprekken (eind 2014 – begin 2015)
  - Werksessie klein comité (9 april 2015)
  - Adviesraadvergadering (13 april 2015)

Belangrijkste bevindingen

Proces

- De bewoners voelden zich overvallen door het initiatief. Tijdens de avond in april 2014 werd het gevoel van bewoners bevestigd dat de gemeente achter het initiatief staat.
- De bewoners zijn opgelucht dat de gemeente nog geen keuze voor of tegen het initiatief heeft gemaakt. De stap die nu genomen wordt kunnen de bewoners waarderen.
- Belofte ten aanzien van het toesturen van het verslag van de bijeenkomst eerder dit jaar moet wel worden nagekomen.

Oud zeer

- Er zit veel oud zeer in Wilsveen en Stompwijk ten aanzien van de gemeente. Met name te aanzien van het bestemmingsplan en de acties die daarmee gepaard gingen. Eerst werd alles gedoogd en vervolgens mocht niets meer. Tegelijk worden overal woningen gerealiseerd. Gevoel van willekeur heerst.

Beleid

- In het verleden is beleid gemaakt voor het landelijk gebied. De kwaliteiten van dit gebied stonden centraal. Op welke wijze houd de gemeente rekening met dit beleid? (Gebiedsvisie Stompwijk, Landschapsontwikkelingsplan, …)
- Beleid ten aanzien van Weidelandgoederen. Wat is leidend en waar houdt de gemeente rekening mee? Het provinciale beleid lijkt iets anders te zeggen dan dat wat de gemeente op de avond heeft benoemd. Met name ten aanzien van het vastgoed.
- Er zijn zorgen om meer weidelandgoederen. Heeft de gemeente een beleid ten aanzien van weidelandgoederen of wordt elk initiatief per keer bekeken?

Belangrijkste bevindingen (2)

Kwaliteiten landelijk gebied

- Het open, weidse en rustige landschap zijn kwaliteiten van dit landelijk gebied. Deze zouden bewaard moeten blijven. Evenals de daarbij komende ontwikkelingen zoals weidevogels.
- Het landelijk gebied is onderhevig aan veranderingen.Vijftig jaar geleden zag het gebied er anders uit. Dat is logisch en wordt door de bewoners ook erkend. Tegelijk maakt dit dat de belangrijkste kwaliteiten goed beschermd moeten worden.
- De openheid en het weidse landschap aan deze zijde van de molendriegang moet bewaard blijven. Een weidelandgoed aan de andere kant van de Molendriegang (tegen de Kostverlorenweg) zou minder erg zijn. Dan bescherm je het landschap tegen de oprukkende stad.
- Er wordt veel bij gebouwd in het landelijk gebied. Hier zijn zorgen over. De buurtschappen groeien en de doorzichten vanaf de dijken worden steeds minder. Met name in Wilsveen zou het beperkte aantal doorzichten afnemen door het weidelandgoed.
- Hoe worden de molenbiotopen meegenomen in de plannen, tot nu wordt een visie en naleving van het bestemmingsplan op dit punt gemist.

Recreatie

- De poort naar het Groene Hart moet centraal staan. Een balans met recreatie en het waardevolle open landschap. Deze balans is er nu met de Nieuwe Driemanspolder.
- De Nieuwe Driemanspolder wordt gezien als de plek waar recreatie plaats moet vinden. Bewoners zijn tegen het verder uitbreiden van recreatie in het landelijk gebied.
- Er zijn suggesties voor het aanleggen van recreatieve routes aan de andere zijde van de molengang of gekoppeld aan de molengang. Dus niet op de nu voorziene plek.
- Er is bij de bewoners een zorg om de aantrekkende werking van recreanten. Op zich is meer recreatie niet erg, maar pas op dat deze overal in het gebied kunnen komen. Daarmee verstoor je de kwaliteit als rust die het gebied nu zo kenmerken.
- De beoogde functie zoals een museum past niet in Wilsveen. Daarnaast zijn er zorgen over aantrekken verkeer.

Belangrijkste bevindingen (3)

Weidelandgoed: vastgoed en landgoed

- De realisatie van een woning op de plek waar vroeger de boerderij heeft gestaan is voor bewoners geen probleem. Sluit aan bij de historie. De realisatie van een nieuw woonhuis op een nieuwe plek wordt als niet wenselijk ervaren. Evenals het plaatsen van een woonhuis ver in het landelijk gebied (onderaan de dijk).
- Een weidelandgoed in de vorm van een boerenerf zou passen qua beeld.
- Er zijn zorgen om het creëren van een landschapspark (en ingericht weidelandgoed), met beplanting (heesters), picknickplekken en wandelpaden. Men vindt dit niet passend op deze locatie bij dit type landschap.
- De nieuwe wet- en regelgeving omtrent de melkquota maakt dat er meer grond moet zijn wil men meer melk produceren. Het realiseren van een weidelandgoed onttrekt agrarische grond en is niet wenselijk.

Conclusies en aanbevelingen

Vanuit de tafelgesprekken en de werkbijeenkomst zijn de volgende conclusies getrokken door alle betrokkenen (initiatiefnemer, bewoners en gemeente):

- Openstelling weidelandgoed
  - De openstelling van een weidelandgoed wordt niet gezien als een toegevoegde waarde. Er zijn niet meer recreatieve routes gewenst in het gebied. Dit mede door de aanwezigheid van de Nieuwe Driemanspolder. Het aanmerken van de gronden als weidelandgoed is daarmee niet meer gewenst en noodzakelijk.

- Bebouwing
  - Het realiseren van bebouwing op/aan of pal onderaan de dijk wordt als en goede mogelijkheid gezien. Eerder heeft er op die wijze ook bebouwing gestaan.
  - Bebouwing elders aan de dijk wordt als niet wenselijk gezien.
  - De bebouwing zodanig vormgeven dat deze aansluit bij de boerenerven die er zijn in het gebied wordt als zeer wenselijk ervaren.

- Beleid
  - Er moet duidelijkheid komen over het beleid. Wat is leidend qua beleid? De gemeente besteed hier in het ruimtelijk kader nadrukkelijk aandacht aan.

Samenvattend kan gezegd worden dat de weidelandgoedstatus als eerste onderzocht moet worden. Dit betekent dat er een keuze gemaakt moet worden: komt er een weidelandgoed of krijgt de initiatiefnemer een bouwrecht op deze locatie. Dit gesprek (tussen initiatiefnemer en gemeente) en onderzoek maakt onderdeel uit van het proces om te komen tot een ruimtelijk kader.

Planning: streven is om voor de zomer de eerste contouren van het ruimtelijk kader te maken. Hiervoor worden gesprekken gevoerd tussen de gemeente en de initiatiefnemer. De (tussen)resultaten worden besproken in een brede bijeenkomst. Na de zomer wordt het ruimtelijk kader definitief gemaakt.

Vervolgproces en planning

Vervolgproces

- Op basis van alle bevindingen gaat de gemeente een concept ruimtelijk kader opstellen. De contouren worden bestuurlijk en met de initiatiefnemer besproken.
- Tevens worden belanghebbende uit het gebied geraadpleegd indien noodzakelijk.

Planning

- Na de zomer vindt er een bijeenkomst plaats waarin het concept ruimtelijk kader wordt besproken. Deze bijeenkomst is een brede bijeenkomst waar iedereen voor uitgenodigd wordt.
- Hierna wordt op basis van de brede bijeenkomst het ruimtelijk kader definitief gemaakt. Het definitieve ruimtelijke kader wordt voorgelegd aan het college ter besluitvorming. Voorafgaand kan deze nog aan de direct belanghebbende worden toegestuurd.

Tafelgesprekken bewoners

Met een aantal direct omwonenden zijn tafelgesprekken geweest om te verkennen wat er speelt inzake het weidelandgoed.

- De heer Spaan
- De heer Van den Bosch
- De heer Mooijman
- De heer en mevrouw Kenemans
- De heer Vellekoop
- De heer en mevrouw Kolman
- De heer en mevrouw Dogterom
- Mevrouw Kranenburg
- Familie van Haastert
- Mevrouw Groenewegen

Openbare vergadering adviesraad (13 april)

Tijdens de adviesraadvergadering zijn de bevindingen zoals beschreven in deze rapportage gedeeld met alle aanwezigen.

Aanwezigen werksessie klein comité – direct omwonenden (9 april)

De direct omwonenden waren uitgenodigd om deel te nemen aan de werksessie. Hier staan de uiteindelijke deelnemers benoemd.

- De heer Spaan
- De heer Van den Bosch
- De heer en mevrouw Mooijman
- De heer Vellekoop
- De heer en mevrouw Kolman
- De heer en mevrouw Dogterom
- De heer en mevrouw Kranenburg
- Familie van Haastert

- De heer Vaandrager (initiatiefnemer weidelandgoed)
- De heer Kaashoek (adviseur initiatiefnemer)
- De heer Van de Lindeloof (adviseur initiatiefnemer)

- Wethouder Bruines
- De heer Van der Wiel (gemeente)
- De heer Van de Ven (gemeente)
- Mevrouw Jurgens (gemeente)

- Jantien van den Berg (procesmanager)

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 12 april 2016
Onderwerp Ruimtelijk kader Wilsveen 17
Categorie A

Verseonnummer 1532530 / 1544428
Portefeuillehouder Wethouder Bruines
Behandeld door De heer van der Wiel

1. Samenvatting

Uw raad wordt gevraagd om bijgevoegd ruimtelijk kader voor de herontwikkeling van de locatie Wilsveen 17 vast te stellen. In onderstaand voorstel wordt het proces van de totstandkoming van het ruimtelijk kader geschetst en wordt het kader op hoofdlijnen toegelicht.

2. Aanleiding

De eigenaar van Wilsveen 17 wil op zijn agrarische grond een weidelandgoed bouwen. Omdat het bestemmingplan daartoe geen mogelijkheid biedt heeft het college zich bereid gevonden om een haalbaarheidsonderzoek te starten (Het ruimtelijk kader).

3. Proces tot nu toe

Het college wil dat de toekomstige invulling van de locatie Wilsveen 17 aansluit bij de wensen van de buurt. Om die reden is er een informatieavond geweest, waarbij het idee van een Weidelandgoed is gepresenteerd. Op dat idee zijn veel reacties gekomen. Deze gaven aanleiding om via een-op-een gesprekken de reden van deze reacties te achterhalen. Het resultaat van deze gesprekken is opgenomen in bijlage 2, Het Haalbaarheidsonderzoek Weidelandgoed. Hieruit is geconcludeerd dat een weidelandgoed niet tot de mogelijkheden behoort, maar dat de bouw van woningen niet wordt uitgesloten.

4. Toelichting ruimtelijk kader

Voorliggend ruimtelijk kader maakt een ontwikkeling mogelijk van een nieuwe woonboerderij bestaande uit een woning op de dijk met daarachter twee bijgebouwen. Een van deze bijgebouwen zal als woning worden gebruikt. De woning aan de dijk is een replica van de boerderijwoning die daar heeft gestaan. De drie gebouwen sluiten aan bij de kenmerkende erfstructuur van historische boerderijen in het buitengebied van Leidschendam-Voorburg. Om deze woningen mogelijk te maken wordt gebruik gemaakt van de ruimte-voor-ruimte regeling. Hierbij zijn agrarische opstallen in het buitengebied gesloopt in ruil van bouwrechten voor woningen. Omdat de onwikkeling meer

dan één woning betreft zijn voor de locatie drie bouwrechten ingezet.

5. Conclusie en voorstel

Bij het opstellen van het ruimtelijk kader heeft het college rekening gehouden met de wensen en reacties uit de omgeving, de opmerkingen van de eigenaar en met het algemeen belang. Uw raad wordt gevraagd om bijgevoegd ruimtelijk kader voor de herontwikkeling van de locatie Wilsveen 17 vast te stellen.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman
secretaris

drs. J.W. van der Sluijs
burgemeester

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Wilsveen 17

Ruimtelijk kader

LEIDSCHENDAM
LEIDEN 11
VOORBURG 4
DEN HAAG 7
GOUDA 24
UTRECHT
DELFT 8

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5

2. Plangebied 7

3. Hoofdlijnen Ruimtelijk kader 9

4 Beleidskaders 11

5. Analyse en kaderstelling 15

Vastgesteld

College: ntb
Raad: ntb

1. Inleiding

Aanleiding
Voor u ligt het gemeentelijk ruimtelijk kader voor de bouw van een nieuwe woonboerderij aan het Wilsveen. Omdat het perceel nu een agrarische bestemming heeft is er een ruimtelijk procedure nodig om het de bestemming te wijzigen. Een ruimtelijk kader is daarbij de eerste stap.
Het ruimtelijk kader biedt ruimtelijke en functionele randvoorwaarden waarbinnen de ontwikkeling mogelijk is.
Dit ruimtelijk kader is een resultante van een intensieve samenwerking tussen bewoners, belanghebbenden en de initiatiefnemer.

Het initiatief
Het initiatief bestaat uit een boerenerf met een woning aan de dijk en twee “schuren“ achter deze woning. De woning aan de dijk is een kopie van de woning die daar heeft gestaan. Daarachter zullen twee schuren worden gerealiseerd. Een van de twee schuren zal gebruikt worden als woning. De andere schuur zal als bijgebouw functioneren.
Het initiatief is mogelijk gemaakt door de provinciale ruimte voor ruimte regeling. Hierbij worden nieuwbouw van burgerwoningen (woonrechten) in het buitengebied mogelijk gemaakt in ruil voor de sloop van agrarische bebouwing. Deze burgerwoningen hoeven niet gebouwd te worden op de plek waar de agrarische bebouwing weggehaald is. Zij mogen overal in de provincie worden gebouwd.
De gemeente ziet met dit initiatief een goede toepassing van deze woonrechten.

De gemeente ziet ruimtelijk mogelijkheden voor dit initiatief op de locatie voor Wilsveen 17. Zij ziet Wilsveen 17 als onderdeel van het daar aanwezige bebouwingscluster. Een toevoeging aan dit cluster met respect voor de cultuurhistorische en landschappelijke setting middels het ontwikkelen van een nieuw boeren erf, ziet de gemeente als een goede manier om dit cluster aan de deze zijde van het Wilsveen ruimtelijk te versterken.

Doel
Doel van dit ruimtelijk kader is het vertalen van de wensen van de verschillende belanghebbenden naar een ruimtelijk model welke ter goedkeuring aan de gemeenteraad wordt aangeboden.
Na goedkeuring door de gemeenteraad kan de gemeente de bestemmingsplanprocedure starten die uiteindelijk lijdt tot een bouwvergunning.

Leeswijzer
In hoofdstuk 2 wordt het plangebied kort toegelicht, waarna in hoofdstuk 3 de hoofdlijnen van het ruimtelijk kader worden weergegeven. Deze hoofdlijnen worden verder onderbouwd en toegelicht in de hoofdstuk 4 Beleidskaders en hoofdstuk 5 Analyse en kaderstelling.

Locatie projectgebied Wilsveen 17

Projectgebied Wilsveen 17

2. Plangebied

Het plangebied is gelegen langs het Wilsveen in het buitengebied van Leidschendam-Voorburg. De projectkavel bestaat uit het agrarisch perceel tussen Wilsveen 15 en 21. De grens aan de polderzijde wordt bepaald door de teensloot van de dijk van het Wilsveen. De voorzijde door de watergang van de Molenvaart. De zijkanten worden begrensd oor de eigendomsgrenzen van de woonpercelen.

Verbeelding Ruimtelijk kader

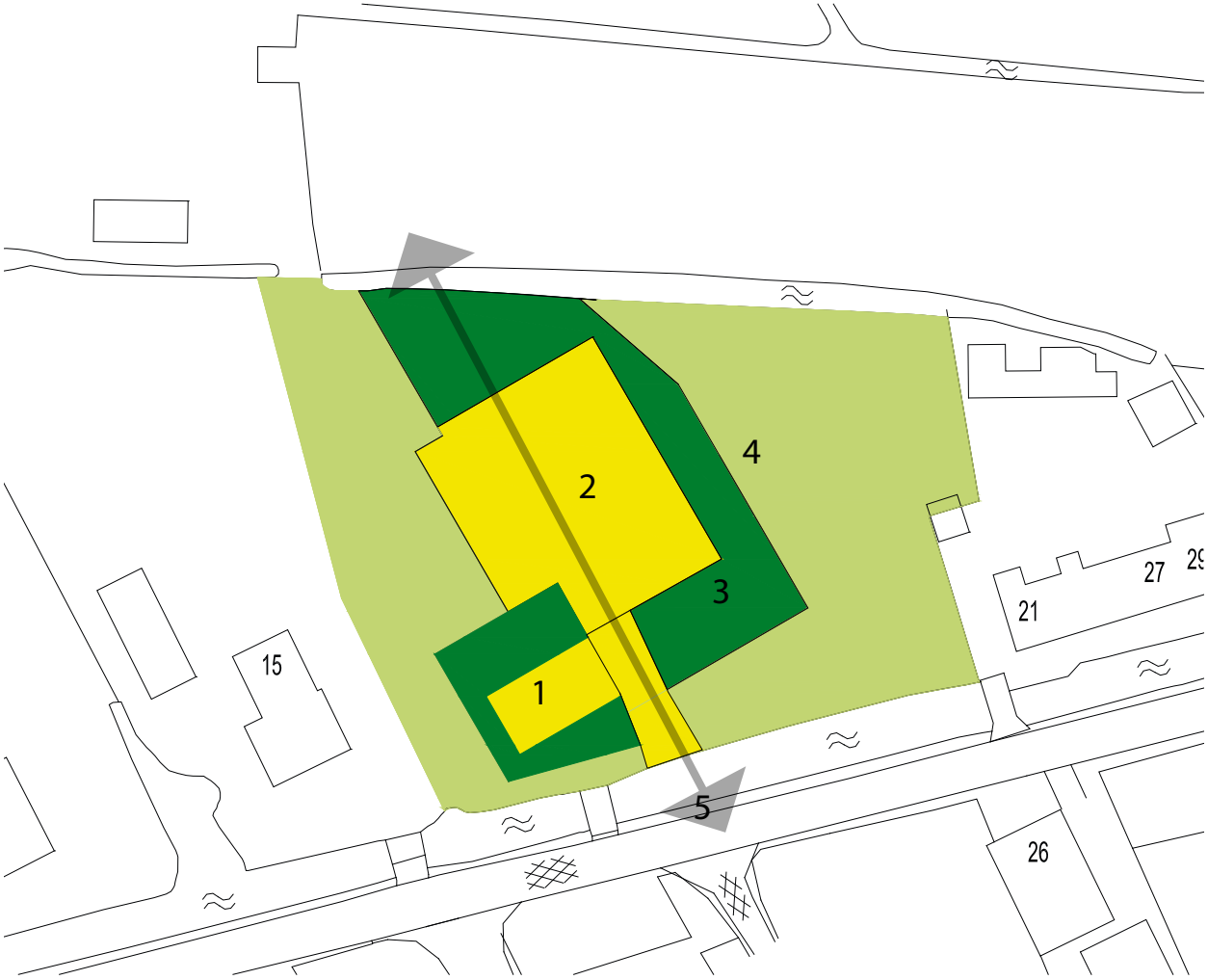

LEGENDA

1. LOCATIE DIJKWONING
2. LOCATIE WONING EN SCHUUR ONDER AAN DE DIJK
3. TUIN
4. GRASLAND
5. ZICHTLIJN

3. Hoofdlijnen Ruimtelijk kader

Bebouwing
Het ruimtelijk kader biedt ruimte aan een woonboerderij bestaande uit twee woningen: één woning aan de dijk, één woning onderaan de dijk. De dijkwoning (zonder bijgebouw) past binnen de maatvoering van woningen zoals omschreven in het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder. De woning onderaan dijk mag de maat hebben van twee woningen. Naast deze woning is een schuur mogelijk. Voor de maatvoering wordt het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder als referentie genomen.

Ligging
De voorgevel van de dijkwoning mag op ongeveer 12 meter vanaf de weg liggen. De voorgevel van de woning onder aan de dijk op ongeveer 29 meter.

Bouwhoogte en kapvorm
De dijkwoning mag uit één bouwlaag met een schuin dak bestaan. Het huis staat parallel aan het Wilsveen. De woning en de schuur onder aan de dijk mogen elk uit één bouwlaag met steile kappen bestaan. Deze kappen moeten parallel staan aan de richting van de achter liggende poldersloten. De bouwhoogte van de woning onderaan de dijk, wordt berekend vanaf de gemiddelde hoogte van het bouwterrein ter plaatse.

Zicht op de polder
De strook grasland tussen de woonboerderij en Wilsveen 21 zorgt ervoor dat het achterliggende landschap goed waarneembaar blijft vanaf de weg. Behoud van deze zichtlijn is een belangrijke randvoorwaarde voor de realisatie van dit plan. Het belang van deze zichtlijn dient dan ook specifiek benoemd te worden in het te wijzigen bestemmingsplan. Daarnaast moet er tussen de bebouwing één open zichtlijn naar het achterliggend landschap komen.

Grasland
Het grasland blijft weide. Opgaande beplanting hoort hier dan ook niet niet thuis. Het gebruik van het grasland is en blijft agrarisch en de achterliggende weilanden worden ontsloten via een route die tussen de dijkwoning en de schuur zal komen te liggen.

Verkeer en parkeren
Uitgangspunt is dat de verkeersdruk in de omgeving niet groter wordt dan in de huidige situatie. Er moet op eigen terrein worden geparkeerd.

Beeldkwaliteit
Als referentie voor de gewenste beeldkwaliteit geldt de welstandsnota van de Gemeente Leidschendam-Voorburg. Agrarische erfopzet is uitgangspunt.

Geluid
De woonbebouwing heeft een maximale gevelbelasting van 53 dB. Akoestisch onderzoek moet met name voor de Dijkwoning meer duidelijkheid bieden.

Water
Toevoegen van sloten en/of vijver bij bouw van nieuwe gebouwen. Bouwen binnen bepaalde diepte in de dijk is niet wenselijk. Diep wortelende bomen op de dijk zijn niet toegestaan.

Geur
Nieuwe woningen mogen niet te dicht bij de veestallen (afstand 50 meter). De dijkwoning valt daar gedeeltelijk binnen.

Archeologie
Bij uitvoering van graafwerkzaamheden moet eerst een archeologische quick-scan worden uitgevoerd waarbij gelet moet worden op de mate van verstoring.

Bodemkwaliteit
De locatie dient nader onderzocht te worden.

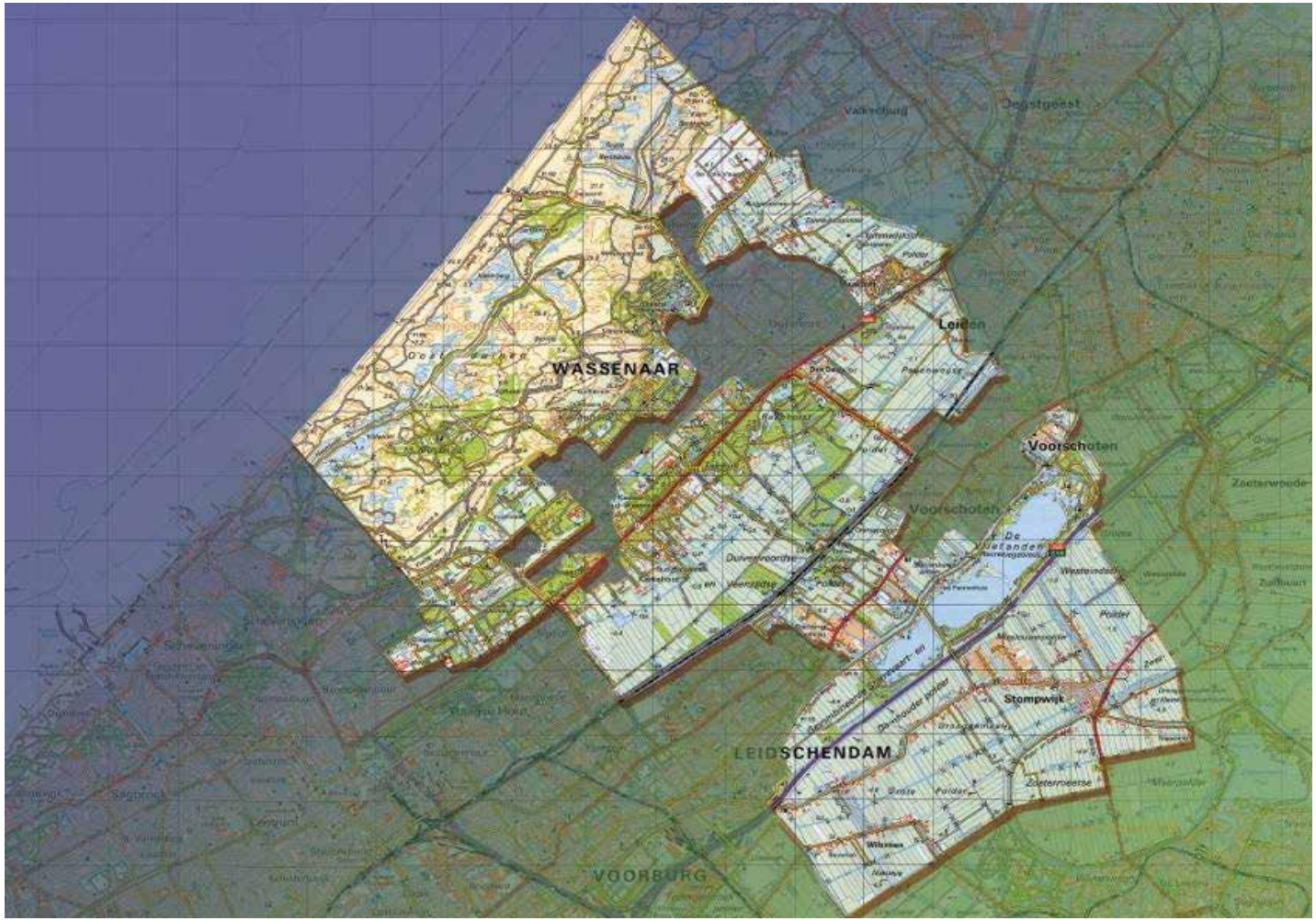

Projectgebied Pact van Duivenvoorde

4. Beleidskaders

Direct van belang op het plangebied zijn de beleidskaders van de gemeente. Deze gemeentelijke beleidskaders zijn gestoeld op nota van hogere overheden (stadsgewest Haaglanden, waterschap Holland Rijnland, Provincie Zuid- Holland, het Rijk en Europa). Hoewel deze hogere overheden geen directe link leggen met het projectgebied geven ze wel een richting aan waarbinnen de ontwikkeling van een nieuwe woning geplaatst kan worden.

4.1 Rijk

Het rijk heeft in de structuurvisie infrastructuur en ruimte de ontwikkeling van de voormalige nationale landschappen overgedragen aan de provincies. Zo ook het nationaal landschap "Het Groene Hart".

4.2 Provincie

In de Verordening Ruimte geeft de provincie aan hoe om te gaan met nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied. Hierbij kijken zij naar de ruimtelijke impact van een ontwikkeling en stellen hierbij eisen ter compensatie. In het gebiedsprofiel Land van Wijk en Wouden worden de belangrijkste landschappelijke en cultuurhistorische waarden beschreven. Deze vormen de basis voor het toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen.

4.3 Hoogheemraadschap van Rijnland

Omdat het plangebied gelegen is in een beschermingszone van een waterkering van het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn de regels (de keur) en beleid (waterbeheerplan) van belang.

De 'Keur en Beleidsregels' maken het mogelijk dat het hoogheemraadschap haar taken als waterkwaliteits- en kwantiteitsbeheerder kan uitvoeren. De Keur is een verordening van de waterbeheerder met wettelijke regels (geboden verbodsbepalingen) voor:

- Waterkeringen (onder andere duinen, dijken en kaden);
- Watergangen (onder andere kanalen, rivieren, sloten en beken);
- Andere waterstaatswerken (onder andere bruggen, duikers, stuwen, sluizen en gemalen).

Voor de planperiode 2010-2015 zal het Waterbeheerplan (WBP) van het Hoogheemraadschap van Rijnland van toepassing zijn. In dit plan zijn drie hoofddoelen opgesteld: veiligheid tegen overstromingen, voldoende water en gezond water. Wat betreft veiligheid is cruciaal dat de waterkeringen voldoende hoog en stevig zijn en blijven en dat rekening wordt gehouden met mogelijk toekomstige dijkverbeteringen.

4.4 Zuidvleugel

Op het niveau van de zuidvleugel wordt er gesproken over het metropolitane landschap Duin Horst & Weide. Hier wordt de nadruk gelegd op de recreatieve opgave voor het buitengebied en de stad-landrelatie. Daarnaast wordt de focus gelegd op een vitaal platteland.

4.5 Pact van Duivenvoorde

Het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg, het pact van Duivenvoorde, heeft voor haar gezamenlijke buitengebied een landschapsontwikkelingsplan laten opstellen. Hierin wordt gesteld dat investeringen in het buitengebied ervoor zorgen dat het gebied aantrekkelijker wordt voor de stedeling en economisch gezond blijft. Behoud van het kenmerkende landschap is hierbij het uitgangspunt.

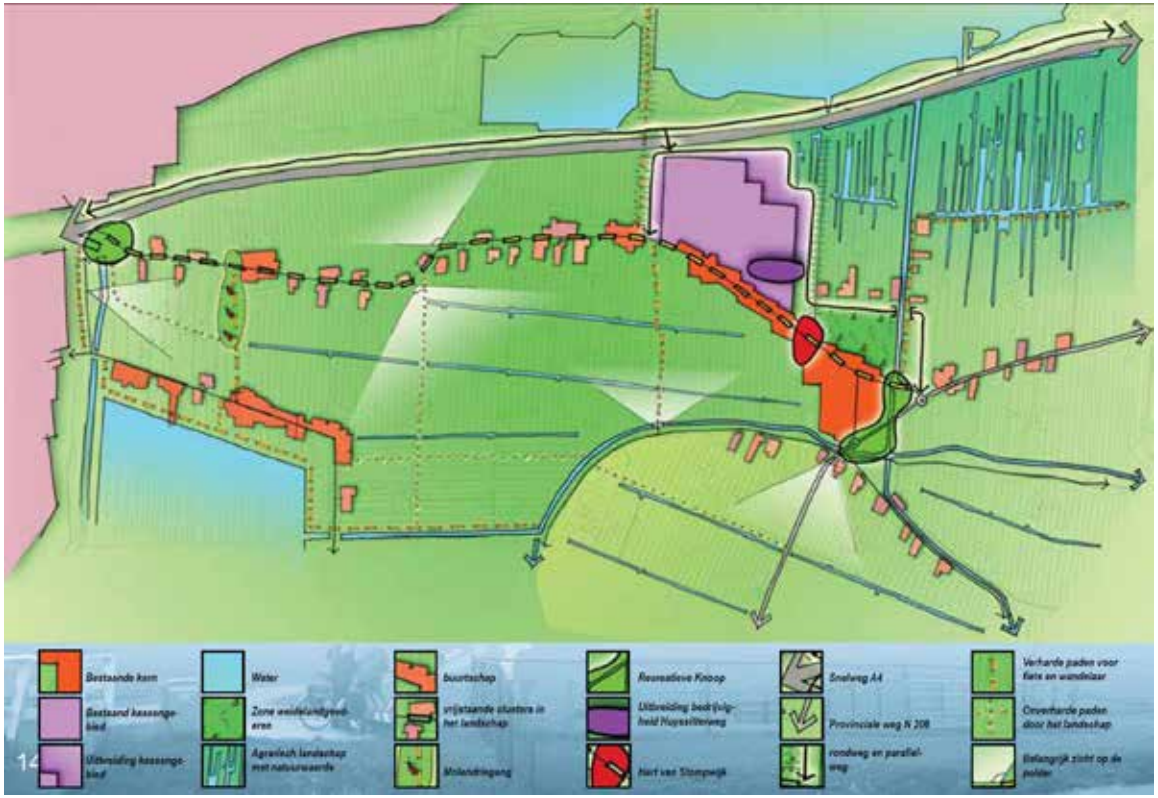

Afbeelding Integrale gebiedsvisie Stompwijk

Uitsnede ontwerp Nieuwe Driemanspoder

4.6 Gemeente Leidschendam-Voorburg

Structuurvisie Ruimte voor Wensen 2020 herijking 2012

Structuurvisie ruimte voor wensen herijking 2012 en de Integrale Gebiedsvisie voor Stompwijk, geven de kaders aan voor verdere ontwikkelingen in het buitengebied. Naast de doelstelling de stad land relatie te versterken wordt ook hier aandacht besteed aan het behoud van het cultuurhistorisch landschap.

Groenstructuurplan gemeente Leidschendam-Voorburg (2012)

In het groenstructuurplan zijn verbeteringen en ambities bepaald voor de ontwikkeling vooral op het gebied van groen en landschap, openbare ruimte en cultuurhistorie.

Bestemmingsplan landelijk gebied

De in dit bestemmingsplan opgenomen kwaliteitsparagraaf wordt door de gemeente op het gehele buitengebied toegepast als uitgangspunt voor de ruimtelijke kwaliteit.

Bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder

Het projectgebied is gelegen in het plangebied van het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder. In dit bestemmingsplan wordt woningbouw mogelijk gemaakt dat door de inzet van de sloop van agrarische bebouwing. Met de zogenaamde ruimte voor ruimte regeling kan hierbij in ruil voor sloop van 10 000 m2 kassen of 1000 m2 erfbebouwing een woning worden gebouwd.

Integrale Gebiedsvisie Stompwijk (2007)

De gebiedsvisie Stompwijk beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen van het buitengebied en de kern Stompwijk. Een vitaal buitengebied met een grote recreatieve opgave zijn hierbij de twee pijlers. Dit doet zij met behoud en versterking van de bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Bebouwingskenmerken en erfindelingen spelen hierbij een belangrijke rol

4.7 Ontwikkelingen

Nieuwe Driemanspolder
De belangrijkste ontwikkeling in de omgeving van het Wilsveen is de transformatie van de Nieuwe Driemanspolder en polder Potteveen. Hier wordt een nieuw recreatie- en natuurgebied ontwikkeld gecombineerd met een calamiteitenwaterberging. Naast de grootschalige transformatie van landbouwgrond, wordt bij dit project het landschap voorzien van nieuwe dijken, watergangen en recreatieve voorzieningen.
Vooral de nieuwe dijken zorgen voor een nieuw profiel van het Wilsveen

Naast deze nieuwe dijklichamen worden er wandel-, men- en fietspaden aangelegd. Deze worden onder andere aangelegd in de polder Potteveen ten zuidwesten van de Molendriegang.

Kenmerkende driehoek in de hoek Molenvaart / Wilsveen (onder) en driehoek in de hoek Molenvaart/Stompwijkseweg.

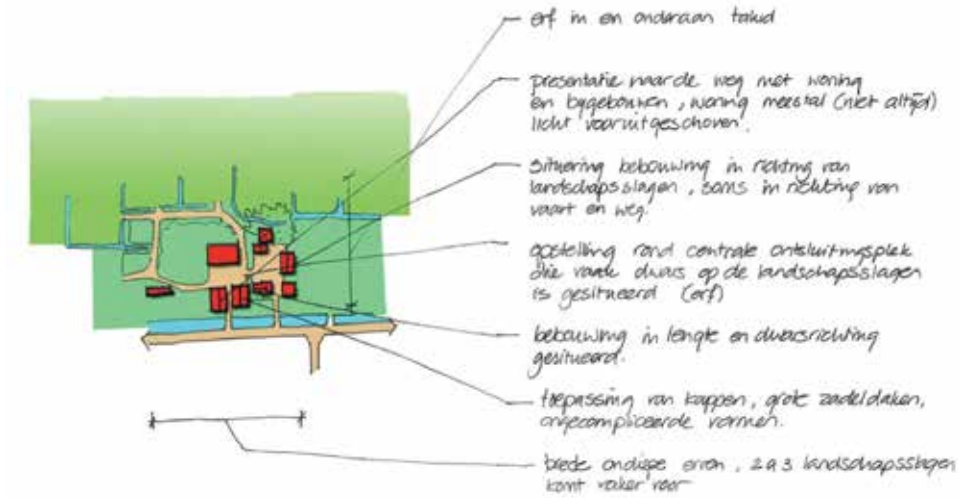

Kenmerken gebiedseisen erfopbouw

Twee clusters (buurtschappen) langs het Wilsveen

5. Analyse en kaderstelling

In dit hoofdstuk zijn aan de hand van analyses de belangrijkste sectorale kaders opgesteld.

5.1 Ruimtelijke analyse

In deze paragraaf wordt de ruimtelijke analyse opgemaakt voor het plangebied. Hierbij worden de belangrijkste kenmerken en waarden benoemd en omschreven. Deze analyse geeft de fundatie voor de ruimtelijke kaderstelling.

Analyse gebied

Het gebied kenmerkt zich door het open veenweidelandschap. Deze openheid is niet overal waarneembaar. De openheid wordt gestuurd door bebouwing en beplanting langs het Wilsveen.
Daar waar de het Wilsveen op het maaiveldniveau ligt van de polder is deze openheid over het algemeen beter waarneembaar, omdat hier minder bebouwing aanwezig is. Daar waar het Wilsveen een dijklichaam vormt intensiveert de bebouwing en is de relatie met het open veenweidegebied minder sterk aanwezig. Waar het open veenweidegebied op het hoge gedeelte wel waarneembaar is, is het landschap goed waarneembaar door het grote hoogteverschil tussen het Wilsveen en de polder. Het landschap wordt als het ware vanaf een balkon waargenomen.
Aan de hoge zijde van het Wilsveen zijn twee bebouwingsclusters te benoemen. Het eerste cluster is gelegen rondom de locatie bij de begraafplaats. Wilsveen 17 maakt onderdeel uit van dit cluster. Het andere cluster is gelegen rondom de hoek in het Wilsveen.
De open ruimte tussen deze twee clusters is zeer waardevol. Hier is er vol zicht op de Drie molens en kan de weidsheid van het polderlandschap het beste waargenomen worden. De open ruimte van Wilsveen 17 is ondergeschikt aan de open ruimte tussen de 2 clusters.

Het sterkste kenmerk van het cluster waar Wilsveen 17 in is gelegen is de wigvormige ruimte tussen de molenvaart en de watergang langs de drie molens. Deze ruimte kent een gesloten karakter door de aaneengesloten tuinen.
Het projectgebied maakt onderdeel uit van deze wigvorm maar heeft minder erfbeplanting waardoor er zicht is op het landschap. Wilsveen 21 t/m 29 vormen met een gesloten rij woningen het sluitstuk van de wigvorm
Bebouwing aan het Wilsveen

Bij het Wilsveen is in de loop der tijd een mengvorm ontstaan tussen burgerwoningen en agrarische bebouwing. De “arbeiderswoningen” direct naast Wilsveen 17 zijn daar een goed voorbeeld van. Later zijn er woningen gebouwd welke qua bebouwingstypologie niet goed aansloten bij de agrarische bebouwingsvormen die kenmerkend zijn voor het gebied.
Kenmerkend is de locatie van bebouwing aan beide zijden van de weg, waarbij over de bebouwing aan de overzijde van de Molenvaart hoog gelegen is. De bebouwing aan de wegzijde van het Wilsveen is over het algemeen laag in de polder gelegen. De agrarische bebouwing kenmerkt zich door een woonhuis georiënteerd op de weg. De daarachter gelegen schuren hebben overheersende kapvormen en gesloten wanden en zijn daarmee niet tot weinig georiënteerd op de omgeving. Wel bestaat er onderling een vooral functionele relatie.

Verkeer

Kenmerkend voor het Wilsveen is de doorgaande karkater van de weg Hierdoor heeft de weg ogenschijnlijk een vooral verkeersfunctie. Daarnaast heeft de weg ook een verblijfs- en recreatieve functie Aan het Wilsveen wordt niet geparkeerd. Het parken vindt plaats op het eigen erf.

Zicht op de locatie vanaf het Wilsveen

Analyse projectkavel.

Het projectgebied is gelegen aan het dijklichaam van het Wilsveen.
Het perceel wordt aan beide zijden begrensd door bebouwing.
De zichtlijnen vanaf de weg over het perceel richting de polder strekken zich uit tot aan de Stompwijkseweg. De overzijde van de weg wordt begrensd door een recreatieboerderij met een brede huiskavel. Deze kavel is middels hagen afgeschermd van het Wilsveen, waardoor de relatie met het gebied achter deze kavel zwak is.
De kavel wordt aan de westzijde begrensd door de groene rand van de tuin van nummer 15. Nummer 21 aan de andere zijde van de kavel heeft minder erfbeplanting.

Samenvatting belangrijkste ruimtelijke componenten

- De hoge ligging van het Wilsveen;
- De landschappelijke driehoek bij de molen
- De variatie in situering van de bebouwing kort op de weg dijk of vaart;
- Sterke diversiteit aan bouwvormen met 'individuele' architectuur en oriëntatie;
- Kleinschalige lage bebouwing bestaande een laag met kap
- Bebouwingsvormen sluiten aan bij agrarische context.
- Belangrijkste doorzicht is gelegen tussen de 2 bebouwingsclusters;
- Wilsveen als landschappelijke en cultuurhistorisch belangrijk polderlint.
- Parkeren op eigen terrein.

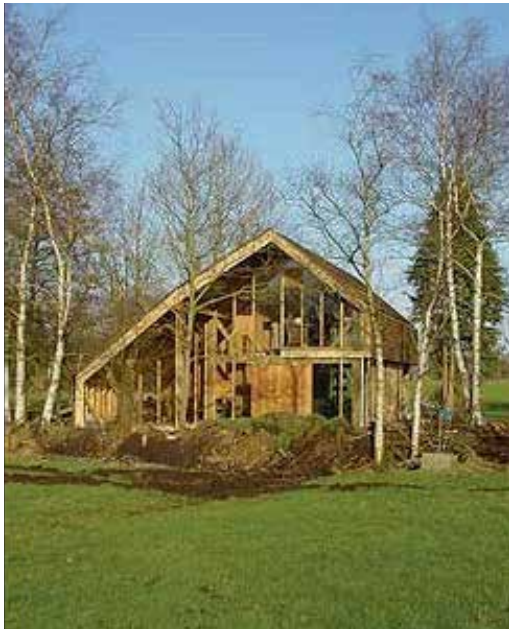

Voorbeelden eigentijdse architectuur

5.2 Ruimtelijke kaderstelling

Ruimtelijke Inpassing

Vanuit landschappelijk oogpunt is een ontwikkeling tussen nummer 15 en 21 inpasbaar. Hierdoor wordt het cluster rondom de kop van de molendriegang ruimtelijk meer een eenheid, analoog aan het cluster langs de Stompwijkseweg. Het Wilsveen kan met deze ontwikkeling een sterkere ruimtelijke identiteit krijgen. De ontwikkeling dient landschappelijk goed ingepast te worden waarbij de relatie tussen het Wilsveen en het achterliggende landschap waarneembaar dient te blijven. Nieuwbouw dient aan te sluiten bij de schaal van de komliggende erven. Aangezien een groter volume moeilijk in te passen is in de typologie van het hoofdhuis ligt het voor de hand dat een grotere woning ingepast wordt als boerenschuur. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de karakteristieke erfopbouw in het buitengebied waarbij tussen de (agrarische) bebouwing vaak een zichtlijn aanwezig is naar het achterliggend landschap.
Naast het te bebouwen gedeelte van de locatie (de huiskavel) dient de locatie vrij van bebouwing en beplanting te blijven zodat hier optimaal het achterligend landschap kan worden beleefd. Opgaand groen, kan hierbij als structurerend element, de afscherming vormen met de huiskavel.
De ontwikkeling blijft binnen de plangrenzen.

Bebouwing

De bebouwing dient aan te sluiten bij de kenmerkende bebouwingsvormen binnen het buitengebied van Leidschendam-Voorburg. Hierbij wordt gerefereerd aan de opbouw van de boerenerven. Kenmerkend hierbij is de opzet waarbij de boerenwoning vóór de schuren ligt. Tussen de bebouwing door is er vaak een zichtlijn naar het achter liggend landschap.
De bebouwing bestaat uit één bouwlaag met overheersende steile kapvorm. De kappen van de schuren staan hierbij met de kopgevel richting het Wilsveen terwijl woonhuis een afwijkende kaprichting kan hebben.
Het hoofdhuis heeft hierbij de oriëntatie op de weg, terwijl de schuren een weinig tot geen oriëntatie hebben naar hun omgeving. Wel kunnen ze onderling een relatie aangaan.

Beeldkwaliteit

Als uitgangspunt wordt de gemeentelijke welstandsnota gebruikt als kwaliteitskader voor de beeldkwaliteit. Het toepassen van gebiedseigen en landschappelijke materialen is hierbij het uitgangspunt. Ook de kwaliteitsparagraaf uit het bestemmingsplan landelijk gebied biedt richtlijnen voor de ontwikkeling in het buitengebied. Met name worden hier richtlijnen geboden voor de toepassing en inpassing van onder andere beplanting en hekwerken.

Inpassing programma.

Het programma bestaat uit twee woningen. Door het inzetten van drie woonrechten uit de ruimte voor ruimte regeling ontstaat er ruimte om één van de woningen een groter volume te geven dan volgens het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder mogelijk is. De maximale maatvoering hierbij is de samenvoeging van twee woonrechten (300 m2 bebouwd oppervlak met een maximaal volume van 1200m2). De overige woning kan dan met een maximale maatvoering van 150 m2 aan bebouwd oppervlak en een volume van 600 m3, analoog aan het bestemmingsplan worden ingepast
Om tot een goede erfinrichting te komen dient er een schuur als bijgebouw te worden gebouwd die wat volume betreft als tegenhanger van de woonschuur kan dienen. Dit bijgebouw kan worden samengesteld uit 3 bijgebouwen voortkomende uit de drie woonrechten, met een maximale maat van 180 m2.
In totaal worden hierdoor 3 woonrechten ingezet.

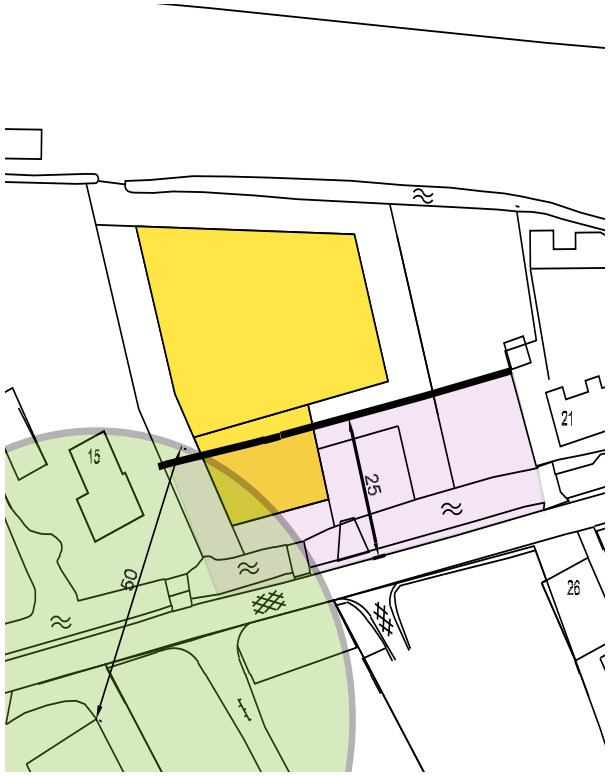

Milieucontouren

Gesaneerd deel en niet gesaneerd deel (donkere delen).

5.3 Functionele analyse en kaderstelling

Archeologie

Het projectgebied bevindt zich op een locatie met een hoge archeologische verwachting. Om die reden moet er bij uitvoering van graafwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan10 m2 eerst een archeologische quick-scan worden uitgevoerd waarbij gelet moet worden op de mate van verstoring.

Bodem

De locatie bestaan voor de bodemkwaliteit uit twee delen.
Het deel van de voormalige woning en het deel daarnaast richting nummer 21. Per deel volgen hieronder de te nemen stappen om te kunnen bouwen aan het Wilsveen.

Het linker deel van de nieuwbouwlocatie:
-De puinlaag en de restverontreiniging dienen t.b.v. de nieuwbouw gesaneerd te worden. Het bevoegd gezag Omgevingsdienst Haaglanden dient met deze sanering in te stemmen.

Het rechter deel van de nieuwbouwlocatie is niet onderzocht en dient vooralsnog t.b.v. de nieuwbouw onderzocht te worden. Deze helft is namelijk i.v.m. de volgende punten verdacht:
-op de locatie bevindt zich een voormalige sloot. Dempingsmateriaal van deze sloot is verdacht;
-eventuele puin houdende laag (dijkverharding) langs de sloot. Tpv de linkerhelft is analytisch aangetoond dat de laag (dijkverharding) langs de sloot sterk verontreinigd is. Vermoedelijk loopt deze laag door richting de rechterhelft;
-de locatie valt binnen een oude lintbebouwing. De bovengrond van de oude lintbebouwing is verdacht op puin houdende grond die eventueel verontreinigd kunnen zijn met o.a. zware metalen, PAK, asbest;
-de verontreiniging die tpv de linkerhelft is aangetoond is buiten de toenmalige nieuwbouwlocatie (dus tpv de rechterhelft) niet onderzocht.

Geluid

Geluidsbelasting op nieuwe voorzieningen door wegverkeer

De 48 dB lijn loopt op een afstand van ongeveer 55 meter langs het Wilsveen. Dit houdt in dat er niet zonder meer mag worden gebouwd binnen een afstand van 55 meter van het Wilsveen. Uit de gemeentelijke geluidskaart en het akoestisch onderzoek dat voor het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder is verricht, blijkt dat ter plaatse van nieuwbouw de voorkeursgrenswaarde (48 dB) vanwege het Wilsveen zal worden overschreden.
Vanwege deze te verwachten overschrijding is ingevolge artikel 76a van de Wet geluidhinder akoestisch onderzoek verplicht.
Voordat dit plan kan worden vergund, is de vaststelling van hogere grenswaarden noodzakelijk. Het vereiste akoestisch onderzoek moet in ieder geval aantonen dat voor de nieuwbouw voldaan zal worden aan de maximaal vast te stellen hoge grenswaarde van 53 dB. De grens van deze maximale ontheffingswaarde ligt waarschijnlijk op ongeveer 25 afstand vanaf de wegas. Mocht dit niet mogelijk zijn dan kan onderzocht worden of maatregelen aan de gevel mogelijkheden biedt.

Zicht op Wilsveen 17 naar het noorden

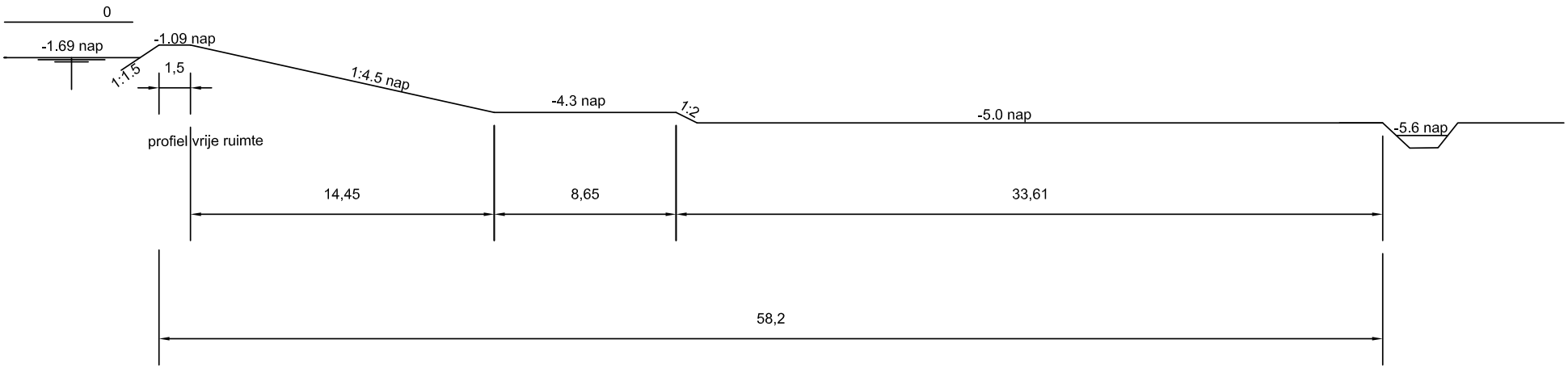

Profiel van vrije ruimte dijklichaam

Relatie Luchtkwaliteit en agrarische bedrijven

Nieuwe woningen moeten in het buitengebied rekening houden met de geuremissie van de agrarische bedrijven. Daarbij moet een afstand in acht worden genomen van 50 meter. Daarnaast mag een nieuwe woonfunctie geen belemmering vormen voor de bedrijfscontinuïteit van de agrarische ondernemers. Een gedeelte van Wilsveen 17 valt binnen de milieuhindercirkel van het agrarisch bedrijf op Wilsveen 24a. De verwachting is dat de bestemming van dit perceel omgezet gaat worden naar wonen.

Relatie luchtkwaliteit en verkeer

Uit de landelijke monitoringstool blijkt dat overal aan het Wilsveen ruimschoots aan de heersende luchtkwaliteitseisen (concentraties fijnstof en stikstofdioxide) voor zowel NO2 als PM10 wordt voldaan.
De ruimtelijke ontwikkelingen die gewenst zijn op basis van dit ruimtelijk kader zijn zodanig beperkt dat deze ook niet zullen leiden tot overschrijdingen. Mede gelet op de voortschrijdende vermindering van de verkeersuitstoot is er dus voor het plangebied geen sprake van een feitelijke of dreigende overschrijding van luchtkwaliteitseisen.

Externe veiligheid

Binnen het plangebied vallen geen externe veiligheidscontouren.
Kabels en leidingen
Binnen het plangebied liggen geen belangrijke kabels en leidingen.

Water

Het voorgestelde bouwplan is geprojecteerd in het dijklichaam (beschermingszone en kernzone) van het tussenboezemwater de Stompwijksevaart en kan daardoor gedeeltelijk in de Kernzone van dit dijklichaam komen te liggen. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft tot doel gesteld deze waterkering te versterken om zo de veiligheid van de polders te garanderen. Hierdoor moeten er extra maatregelen getroffen worden die de stabiliteit van de dijk garanderen.

Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld keerwanden. Deze oplossingen voor het bouwen in de Kernzone dienen zorgvuldig met het Hoogheemraadschap te worden afgestemd. Voor het project is er dan ook een vergunning nodig van het Hoogheemraadschap.

Bij toename van het verhard oppervlak binnen het projectgebied zal er een deel van deze verharding moeten worden gecompenseerd in de vorm van uitbreiding oppervlaktewater binnen het projectgebied of in de directe omgeving.

Verkeer

De toename van de belasting op het Wilsveen door de ontwikkeling is acceptabel. Wel dient het parkeren op eigen terrein plaats te vinden.

Duurzaam bouwen

De gemeente wenst dat er gebruik wordt gemaakt van de laatste methodieken mbt energiebesparing,(vuil-) waterhuishouding en energieopwekking.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft aan de samenstelling van deze uitgave uiterste zorg besteed. Het is evenwel niet uit te sluiten dat gegevens inmiddels zijn achterhaald of verwachtingen wekken. Aan deze publicatie kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

Voorblad

ID:	10078
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Ontwikkelvisie Stompwijk (1569603)
Samenvatting:	De raad wordt gevraagd de ontwikkelvisie voor de kern Stompwijk vast te stellen. Hiermee wordt voldaan aan de vraag naar ruimtelijke richtlijnen voor het bouwen van woningen. De visie is een ruimtelijke verdieping van de integrale gebiedsvisie Stompwijk uit 2007 en geeft initiatiefnemers snel duidelijkheid over de ruimtelijke mogelijkheden.
Financiële consequenties:	Geen
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel
Communicatie:	Voor de visie is input geleverd door de adviesraad Stompwijk en mogelijke initiatiefnemers. De visie is begin december aan de bewoners gepresenteerd.
Ingekomen griffie:	04-05-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder S. Bruines
Commissies:	Commissie OG
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Concept

Ontwikkelvisie Stompwijk

april 2016

Visie kaart kern Stompwijk ▶

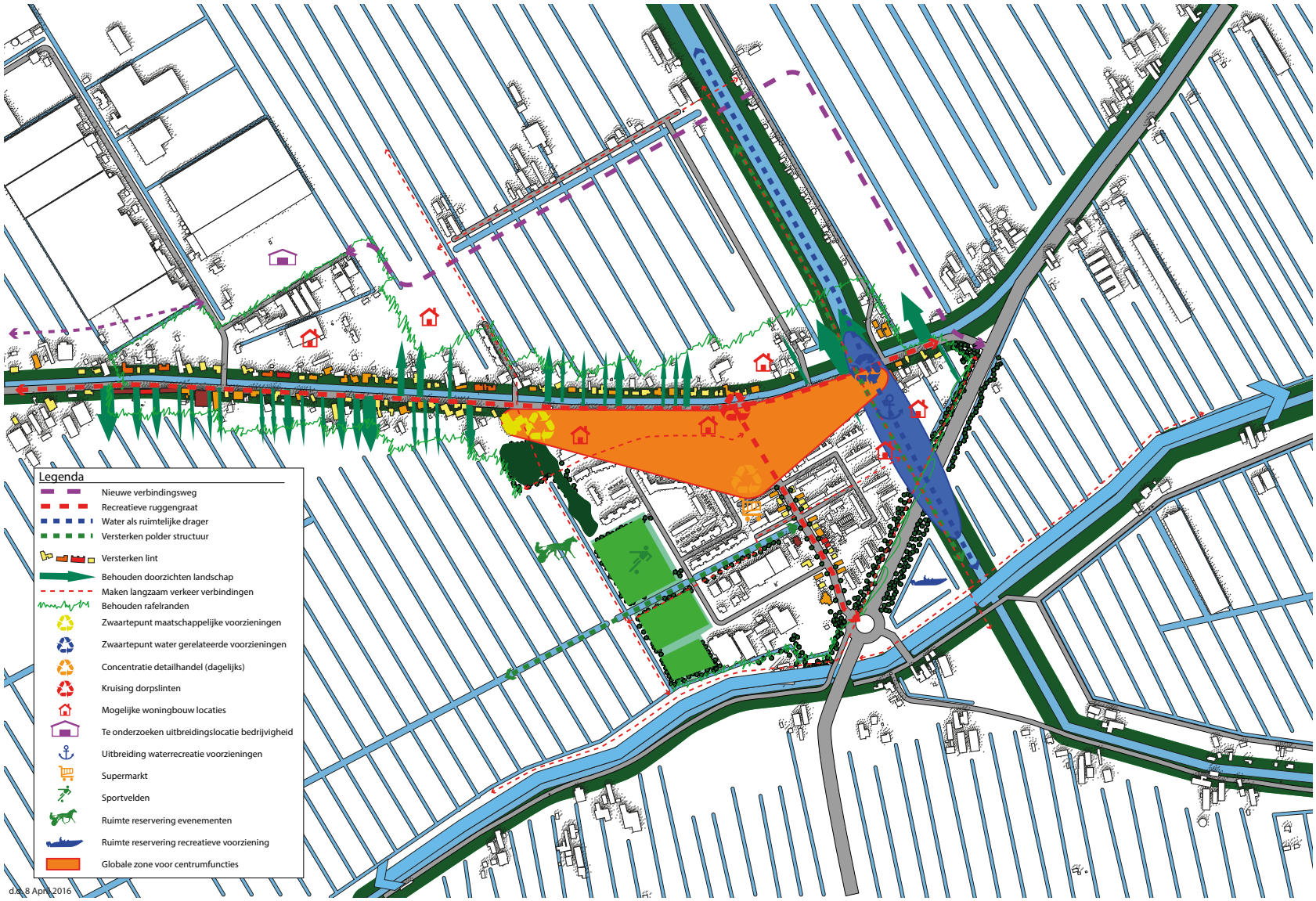

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
2	Input Ontwikkelvisie	7
3	Visie versterken vanuit de basis	9
4	Uitwerking visie op onderdelen	17
5	Uitvoeringsparagraaf	27
Colofon		29

Versie 0.1: 26 april 2016
Vastgesteld door de gemeenteraad op .....

Kaart Integrale Gebiedsvisie Stompwijk
Vertrekpunt voor Ontwikkelvisie▶

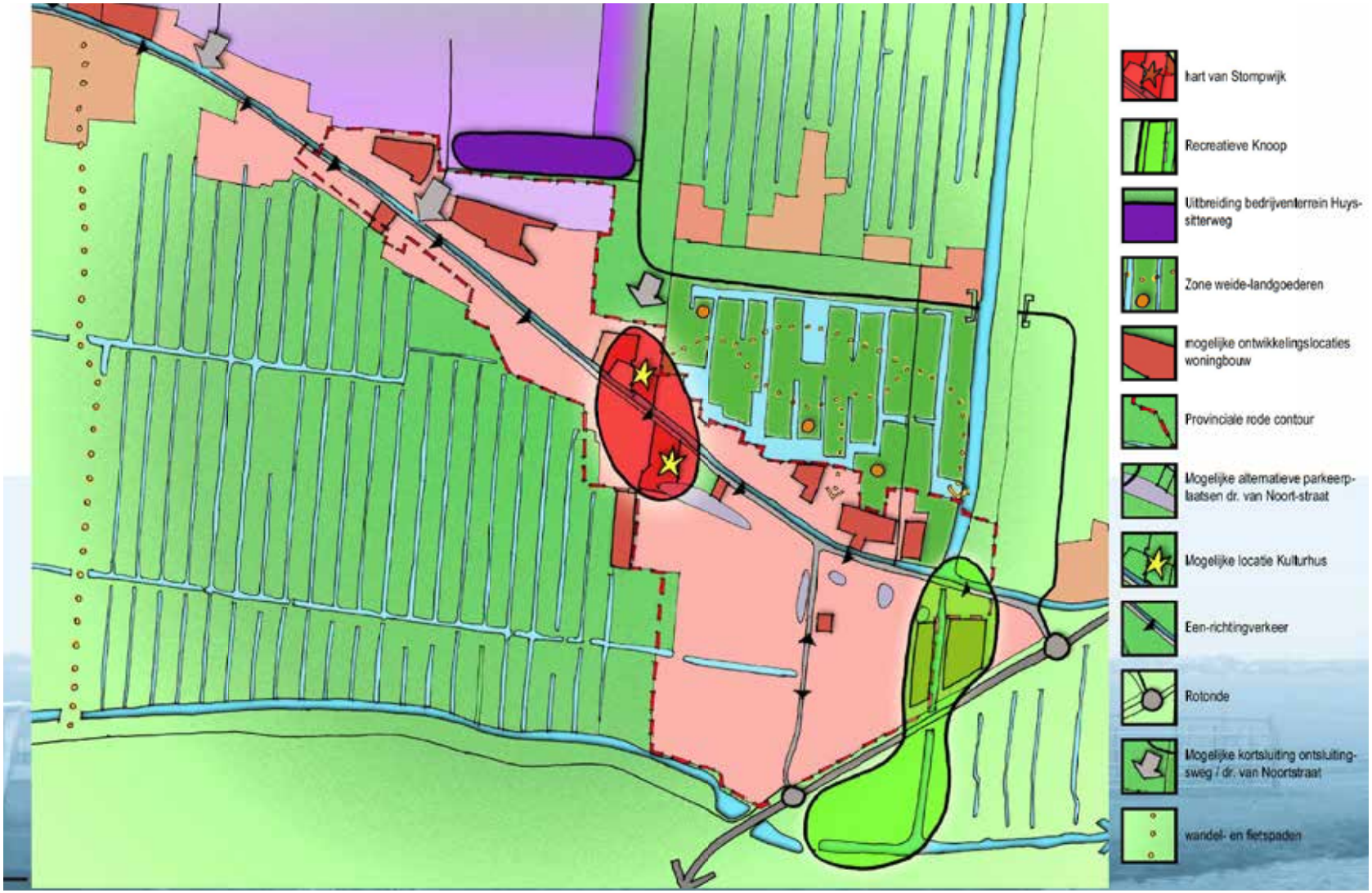

1 INLEIDING

Aanleiding

In 2006 heeft de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg een Structuurvisie Ruimte voor Wensen vastgesteld. Met deze Structuurvisie heeft de gemeente voor zichzelf, voor andere overheden en voor bewoners, ondernemers, instellingen en marktpartijen een samenhangend ruimtelijk beleidskader voor handen waarin zowel de kenmerken, de kwaliteiten als de ruimtelijke opgaven beschreven staan. In 2012 is deze Structuurvisie herijkt en zijn er wijzigingen en aanvullingen aangebracht op de bestaande ambities uit 2006. De maatschappelijke ontwikkelingen en de grote veranderingen in het economische landschap waren hier belangrijke redenen voor. De Structuurvisie Ruimte voor Wensen 2040 is de leidraad voor de toekomst. Ambities en uitgangspunten zijn hierin voor de gehele gemeente geformuleerd, zoals de constatering dat Stompwijk zijn cultuurhistorisch karakter moet behouden en versterken en de recreatieve kwaliteit moet verbeteren. Dit komt overeen met de ambities uit de Integrale Gebiedsvisie voor Stompwijk uit 2007.
In de Integrale Gebiedsvisie Stompwijk zijn de grove lijnen uitgezet richting de toekomst. De Gebiedsvisie biedt echter niet voldoende handvatten om ontwikkelinitiatieven te toetsen en daarmee richting te geven aan de toekomstbestendigheid van Stompwijk. Daarom is de wens ontstaan om de Gebiedsvisie door te vertalen naar een lager schaalniveau en een visie te maken voor de kern Stompwijk. De Ontwikkelvisie zal niet alleen een uitwerking zijn van de Integrale Gebiedsvisie, het is tevens een herijking door lopende ontwikkelingen, veranderde inzichten, nieuw beleid en veranderingen in de maatschappij en economie De Integrale Gebiedsvisie (zie afbeelding hiernaast) blijft duidelijk wel de basis voor de Ontwikkelvisie.

Relatie bestemmingsplan met de Ontwikkelvisie

Het bestemmingsplan is het juridische instrument waarmee de gemeente de rechten van de inwoners en ondernemers in ruimtelijke zin vastlegt. Het gaat hierbij om een conserverend bestemmingsplan, waarin vooral de huidige ruimtelijke situatie wordt vastgelegd met hier en daar wat ruimte voor uitbreiding. Vanuit de gemeente is om verschillende redenen gekozen om ontwikkelingen die de gemeente wil stimuleren niet mee te nemen in het Bestemmingsplan.

- Veel van de ontwikkelingen zijn nog niet concreet genoeg om in het bestemmingsplan op te nemen.
- In de kern van Stompwijk zijn buren altijd in de buurt. Daarom kunnen niet voldoende concrete plannen leiden tot onnodige bezwaren en of planschade.
- Als de gemeente zonder overeenkomst met initiatiefnemers ontwikkelingsruimte biedt in een bestemmingsplan, zijn zij aansprakelijk voor eventuele planschade verzoeken.
- Met de ontwikkelvisie Stompwijk willen wij ontwikkelingen en investeringen in de kern van Stompwijk stimuleren.

Opgave

De opgave is om een integrale visie te maken, waarin de kern van Stompwijk zich verder ontwikkelt als aantrekkelijk dorp om te wonen, werken en verblijven. En zich binnen het recreatieve netwerk ontwikkelt tot attractieve pleisterplaats en entree van het Groene Hart.

Plangebied

Het plangebied omvat de kern van Stompwijk inclusief het bedrijventerrein Huyssitterweg, het geprojecteerde recreatief knooppunt en de Verbindingsweg.

Doel

Met deze visie heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg, na consultatie van vele betrokkenen en belanghebbenden en na vaststelling door de gemeenteraad, een actueel ruimtelijk en functioneel beleidskader voor handen dat vanuit de lokale overheid richting geeft, stimuleert en initiatieven en investeringen toetst. Oftewel: een visie dat bestaande kwaliteiten koestert, nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zorgvuldig inpast en benut alsmede ook een kader biedt voor nu nog onbekende ontwikkelingen in de toekomst. Hiermee hoopt het nadrukkelijk aan te sluiten bij en inspiratie te geven aan al die anderen die betrokken zijn en belang hebben bij een Stompwijk waar op harmonieuze wijze gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt.

Leeswijzer

In hoofdstuk 3 is de visie op de kern Stompwijk beschreven, het gaat daarbij vooral om kansen die de gemeente ziet en biedt. Daarna volgt in hoofdstuk 4 een uitwerking van ontwikkelprincipes in relatie met het polderlandschap. In hoofdstuk 2 worden kort de hoofdlijnen van de analyse aangestipt die als input voor de visie zijn gebruikt.

Uitgangspunten en opgaven ▶

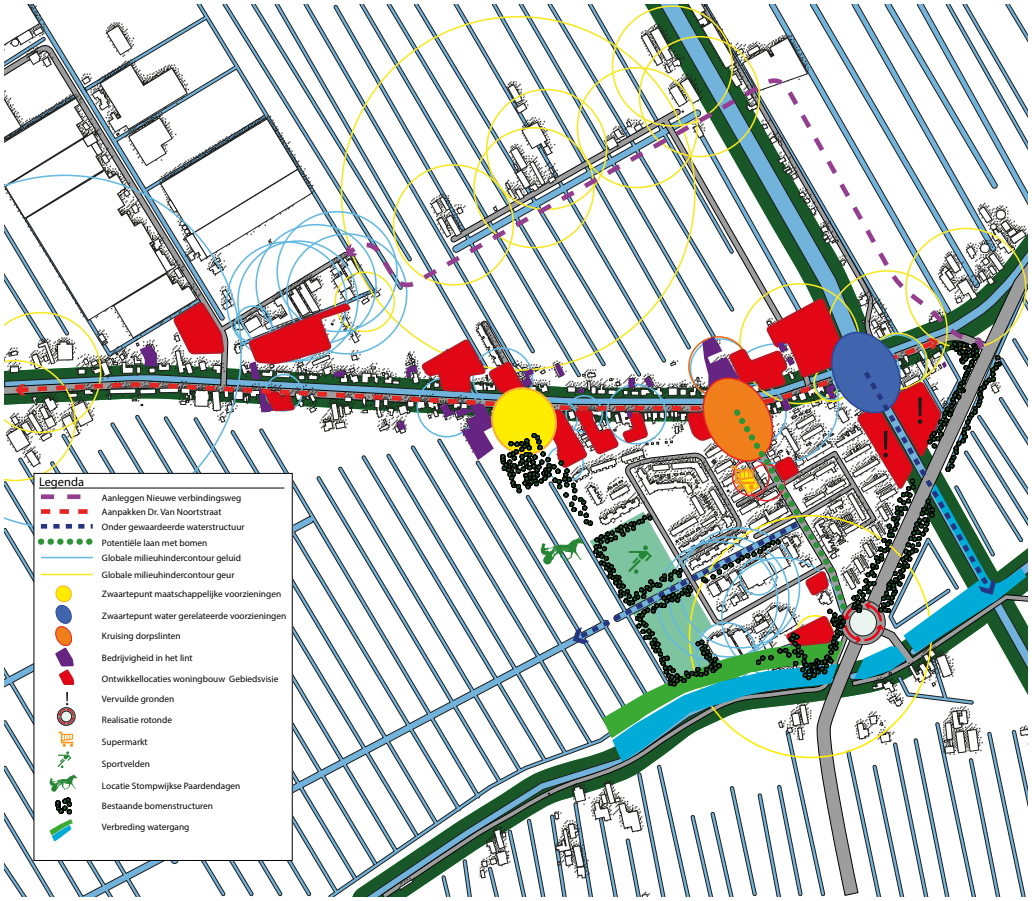

Locaties waar nu of in het verleden iets heeft gespeeld ▶

2 INPUT ONTWIKKELVISIE

In dit hoofdstuk zijn uitgangspunten vanuit de analyse samengevat. Dit resulteert in uitgangspunten, opgaven en aanpassingen van de Integrale Gebiedsvisie (begeleid met een uitgangspuntenkaart) als input voor de Ontwikkelvisie.

Ruimtelijke uitgangspunten en opgaven

Behoud open landschap rondom Stompwijk

Het behoud en zo mogelijk versterking van het cultuurhistorisch waardevol veenweidelandschap rondom Stompwijk is een belangrijk uitgangspunt. De agrarische sector met haar graasdieren blijft de hoeder van het landschap, waarbij het accent verschuift in de richting van productie naar recreatie, zorg, natuur en landschap. In deze visie wordt de kwaliteit van het landschap gezien als input. De relatie met het landschap is belangrijk voor de kern, maar dit is geen visie op de toekomst van het buitengebied.

Lintdorp Stompwijk

Uitgangspunt is het behoud van de ruimtelijke kwaliteit van het lint van de Dr. van Noortstraat de karakteristieke vaart en aangrenzende bebouwing. De Dr. van Noortstraat zal verder als recreatieve ruggengraat gaan dienen van de stad naar het Groene Hart. Voor de Meerlaan ligt er de opgave om de ruimtelijke kwaliteit en samenhang te verbeteren.

Ontsluiting (verbindingsweg)

Een nieuwe verbindingsweg moet de Dr. van Noortstraat ontlasten en een duurzame ontsluiting vormen voor de bedrijvigheid in het huidige glastuinbouwgebied en op bedrijventerrein Huysitterweg. Door de verbindingsweg kan bij de Dr. van Noortstraat het recreatieve langzaam verkeer voorrang krijgen.

Water

De nog bestaande oorspronkelijke waterlopen van het polderlandschap in het dorp versterken en een kwalitatief onderdeel van de ruimtelijke structuur laten uitmaken. Deze waterlopen ook koppelen aan water-, wandel- en fietsrecreatie.

Ontwikkelingen

Er zijn de afgelopen jaren verschillende ontwikkelingen in gang gezet als input voor de Ontwikkelvisie zoals het Kulturhus, de Verbindingsweg, herinrichting Dr. van Noortstraat, de verbreding van de Ringsloot en verschillende ontwikkelingen vanuit particulieren en marktpartijen.

Functionele uitgangspunten en opgaven

Wonen

Een beperkte groei van het aantal woningen in Stompwijk wordt door de gemeente en provincie nodig geacht om het dorp vitaal te houden. Het gaat hierbij om een zeer geleidelijke groei van het aantal woningen, toegesneden op de woningbehoefte van de Stompwijkers. Tijdens verschillende bijeenkomsten en gesprekken met inwoners en marktpartijen blijkt dat zowel senioren als starters graag in het dorp willen blijven wonen. Echter zijn er op dit moment nauwelijks betaalbare mogelijkheden.

Kern Stompwijk als toeristische recreatieve functie

Voor Stompwijk ligt de focus op het versterken van de toeristische recreatieve functie van het dorp als geheel. Opgaven zijn om de Stompwijkseweg en de Dr. van Noortstraat aantrekkelijk te maken als recreatieve route, kleinschalige recreatievormen te stimuleren en het water toegankelijk te maken voor recreanten. Daarnaast dient vanuit het dorp het landschap bereikbaar gemaakt te worden voor recreatief gebruik en aansluiting gezocht te worden op het toekomstige recreatieve langzaamverkeernetwerk.

Ondernemersdorp

Stompwijk is een ondernemersdorp. Dit is van groot belang voor de dynamiek, vitaliteit en leefbaarheid in het dorp. Er dient ruimte te zijn voor bedrijfsverplaatsingen vanuit de linten en kleine startende ondernemers op de bedrijfslocaties.

Voorzieningen

De voorzieningen in de kern van Stompwijk staan onder druk en detailhandel is nog maar beperkt aanwezig. De aanwezigheid van voorzieningen in het dorp zijn een belangrijk onderdeel van de leefbaarheid en vitaliteit van het dorp en het voorkomt (onnodige) verkeersbewegingen richting Leidschendam, Zoetermeer of Zoeterwoude. Uitbreiding van de woningvoorraad kan dienen om het voorzieningenniveau op peil te kunnen houden. De realisatie van het Kulturhus is een middel om de (culturele) voorzieningen in stand te kunnen houden.

▲ *Historisch beeld lint Dr. van Noortstraat*

▲ *Huidige beeld lint Dr. van Noortstraat*

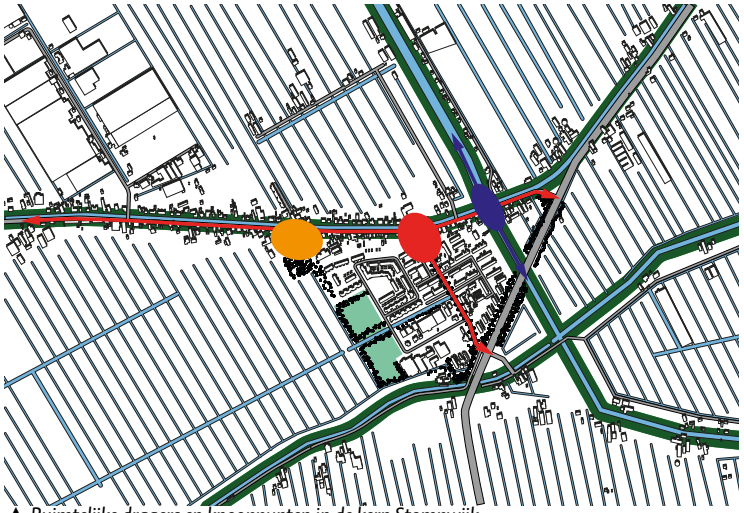

▲ *Ruimtelijke dragers en knooppunten in de kern Stompwijk*

▲ *Voorruimte kerk*

3 VISIE VERSTERKEN VANUIT DE BASIS

Inleiding

In dit hoofdstuk zijn alle uitgangspunten van de diverse beleidsrapporten en de conclusies uit de analyse verwerkt tot één beeld voor de toekomst.

Structurerende identiteitsdragers Stompwijk

De kern Stompwijk heeft vanuit zijn oorsprong een sterke relatie met het omliggende polderlandschap. De grote ruimtelijke kwaliteit die dit cultuurhistorisch waardevolle landschap heeft zal de basis zijn voor de visie en het versterken van de kern. De ontginningslinten, boezems en vaarten waarlangs het dorp is ontstaan bieden kansen om als structurerende identiteitsdragers ingezet te worden. Het karakteristieke hoger gelegen lint van de Doctor van Noortstraat en de hooggelegen vaarten geven het dorp een sterke identiteit, uitstraling en aantrekkingskracht. Een stevige basis voor inwoners, ondernemers en recreanten om verder te bouwen aan een fraai polderdorp. Een dorp wat zich onderscheidt in de regio.

Ruimtelijke drager Dr. van Noortstraat

De Dr. van Noortstraat is samen met de naast gelegen Stompwijksevaart de belangrijkste ruimtelijke drager van de kern Stompwijk. Het is een prachtige verhoogde cultuurhistorische lijn door het landschap waar zowel bewoners als recreanten in de toekomst van zullen genieten. Heerlijk en ontspannen ervaren ze de rust en ruimte van de prachtige Hollandse vergezichten over de polder, de kwaliteit van de karakteristieke bebouwing in het lint en de herkenbare molendriegang langs hun route. De Dr. van Noortstraat vormt samen met de Stompwijkseweg de recreatieve fietsverbinding tussen Den Haag en de polders tussen Leiden, Alphen aan den Rijn en Zoetermeer (Groene Hart). Het gebruik door zwaar vrachtverkeer, de verkeersintensiteit en inrichting van de straat moeten hiervoor aangepakt worden. De Dr. van Noortstraat kan op deze manier transformeren naar de recreatieve ruggengraat die het in potentie is. De realisatie van de nieuwe verbindingsweg naar het bedrijventerrein Huyssitterweg en de bedrijven in het huidige glastuinbouwgebied levert een belangrijke bijdrage aan het verminderen van het gebruik door zware vrachtwagens en het verlagen van de verkeersintensiteit op de Dr. van Noortstraat.

Door de realisatie van de recreatieve ruggengraat over de Dr. van Noortstraat ontstaan er langs deze route allerlei kansen om plekken te versterken en beter te benutten. Het gaat hierbij om plekken waar in de huidige structuur van het dorp al zwaartepunten liggen, structuurlijnen elkaar kruisen of samenkomen. De drie belangrijkste hiervan zijn de omgeving van de markante kerk en het te ontwikkelen Kulturhus, de kruising met de structuurlijn Meerlaan en de kruising met de waterstructuur Nieuwe Vaart/Jan Koenensloot.

Structuur Nieuwe Vaart/Jan Koenensloot

De Nieuwe Vaart en Jan Koenensloot is een blauwe cultuurhistorische structuurlijn die in verbinding staat met een groot vaarnetwerk en zelfs kan reiken tot in Delft en via de Vliet naar Leiden. Dit biedt kansen om het water niet alleen ruimtelijk een kwaliteitsimpuls te laten zijn, maar ook een bijdrage te laten leveren aan de recreatieve ambities van Stompwijk.
De waterstructuur ligt evenals de Stompwijksevaart verhoogd ten opzichte van de omgeving. De kruising van deze twee structuurlijnen geeft aanleiding om op dit prachtige punt het water en de kwaliteit die het met zich meebrengt meer uit te nutten. Langs de Nieuwe Vaart zal de sterke relatie met het landschap en de open vergezichten het uitgangspunt blijven. Het zorgt zo op een belangrijke plek in het dorp voor verweving met het landschap en levert een grote bijdrage aan de identiteit van het dorp.
Het water is ter hoogte van de kern in potentie een mooie waterstructuur door het dorp, waarover wordt gevaren, langs wordt gewandeld, gezeten en gewoond. Op dit moment is hij echter nauwelijks benaderbaar en wordt hij ontkend door de stedenbouwkundige opzet van de omliggende bebouwing. Daarom wil de gemeente ruimte geven aan initiatieven die zich richten op het bruikbaar, bereikbaar en beleefbaar maken van het water. In de toekomst zullen de oevers bereikbaar zijn en hoogwaardige op het water gerichte bebouwing worden toegevoegd. Op deze manier zullen de oevers transformeren naar een prachtige plek langs het water voor alle inwoners en ontstaat een nieuw leefmilieu binnen het dorp.
Nadat de Jan Koenensloot de N206 is gepasseerd vormt hij weer een belangrijk onderdeel van het open landschap. Hier ligt een overhoek die voor agrarisch gebruik nauwelijks waarde heeft. Hier kan gedacht worden aan een recreanten- en passantenhaven, een (polder)museum of andere op het water of polder gerichte activiteiten. Ook kan hier aangesloten worden op de al in gang gezette ontwikkelingen van bijvoorbeeld boerderij ‘t Geertje, de recent gerealiseerde bloementuin, de Kaasboerderij en het Polderkringlooppad. Dit kan als toevoeging dienen op en versterking van de overige watergerichte ontwikkelingen langs de Jan Koenensloot en de regionale betekenis van Stompwijk in het recreatieve netwerk vergroten. Met deze ontwikkelingen zal de Jan Koenensloot zich ontplooien naar een belangrijke blauwe structuurlijn voor Stompwijk.

▲ *Herstel oorspronkelijke beeld laanbeplanting en poldersloot langs de Meerlaan*

▲ *Visualisatie wandelpad langs polder structuur*

▲ *Openheid vanuit het dorp, behouden aanhechting Dorp landschap*

Structuurlijn Meerlaan

De Meerlaan zal in de toekomst ondersteunend aan de Dr. van Noortstraat een belangrijke kwaliteitsdrager zijn voor het dorp Stompwijk. De afwijkende identiteit van de Meerlaan is een toevoeging aan de leefomgeving en oriëntatie binnen het dorp. De iets hogere ligging maar met name het herstel van de oude poldersloten en de oorspronkelijke laanbeplanting aan weerszijden uit het historische straatprofiel maken deze straat bijzonder. De Meerlaan wordt met het terug brengen en versterken van deze historische elementen weer een verfrissende groene lijn geënt op de oorspronkelijke polderstructuur. De bebouwing langs de Meerlaan dient dit kwalitatieve beeld te ondersteunen. Het straatbeeld zal daarom groeien naar de karakteristieke uitstraling van een lint. Het lint langs de Meerlaan gaat dan steeds meer bestaan uit losse, kwalitatief hoogwaardige bebouwing met een kleine korrel en een duidelijk gezicht naar de Meerlaan. Het lint ontwikkelt zich organisch, door kleine toevoegingen, eventuele herstructurering en/of vervangende nieuwbouw.
De laanbeplanting zal op een aantal plekken versterkt worden door op sommige stukken de begeleidende bomen te verdichten en juist op andere gedeelten rommelige struiken te verwijderen. De oorspronkelijke verkeerskundige inrichting is reeds getransformeerd naar een eenvoudig, vriendelijk ogende dorpsstraat.
Uitzonderingen op dit eenduidige beeld van een laan met lintbebouwing kunnen de aansluiting met de Dr. van Noortstraat, de ruimte voor de supermarkt en de kruising met de oude poldersloot zijn. Op deze plekken kunnen verbijzonderingen in groen of bebouwing komen om ze te accentueren of extra waarde te geven.
De ruimte tussen de supermarkt en de Meerlaan inclusief de bebouwing zal door zijn ligging langs de Meerlaan meer uitstraling moeten krijgen. Deze ruimte kan transformeren naar een vriendelijk ogende pleinruimte. Dit kan bijvoorbeeld door versterking met bijzondere beplanting en/ of gevelwanden. Of door het invullen van de ruimte met kwalitatief hoogwaardige bebouwing met het gezicht op de Meerlaan. De vestiging van de benzinepomp in het centrum langs de Meerlaan is niet meer gewenst.

Knooppunt Cultureel ontmoetingen centrum

De plek rond de kerk en het nieuwe Kulturhus kan verder uitgroeien tot de ontmoetingsplek van het dorp. Onder andere de kerkgemeenschap, school, kinderopvang, verschillende lokale verenigingen, plaatselijke disco, de muziekschool en de huisarts kunnen hier een plek krijgen. Naast de functies in de bebouwing ligt er een opgave om de openbare ruimte rondom de verschillende gebouwen meer te richten op ontmoeting en verblijf. Dit zou in de vorm van een plein kunnen zijn die ook een relatie aangaat met de bestaande Dorpshuis locatie.
Achter de kerk ligt een groene oase van rust en bezinning, eigenlijk het enige openbare groen van betekenis in het dorp. De kerketuin en het achterliggende parkje zijn via een doorsteek langs de kerk goed te bereiken en vormen de directe overgang naar het polderlandschap en het achterliggende woongebied. Het openbaar maken van de kerketuin en deze direct verbinden met het parkje zou een toegevoegde waarde zijn voor het dorp. Zo ontstaat een aantrekkelijk en afwisselend wandelrondje die een bijdrage levert aan zowel de plek als het dorp. In het park worden zitplekken gecreëerd met uitzicht op het mooie en uitgestrekte polderlandschap. Op meer intieme plekjes worden bankjes geplaatst om tot rust te komen.
Het Hazepad, één van de weinige nog herkenbare polderstructuren evenwijdig aan het lint mond direct uit op de overgang van de kerketuin en het parkje. Op deze plek dient de openheid en de doorkijk over de uitgestrekte polder vanuit het Hazepad versterkt te worden. Daarbij dient de oorspronkelijke poldersloot getransformeerd te worden van weinig zeggend achterpad naar herkenbare verbindende langzaamverkeerroute. Zo wordt een belangrijke route vanuit de woonomgeving naar het culturele ontmoetingscentrum van het dorp of de dorpsrand weer representatief.

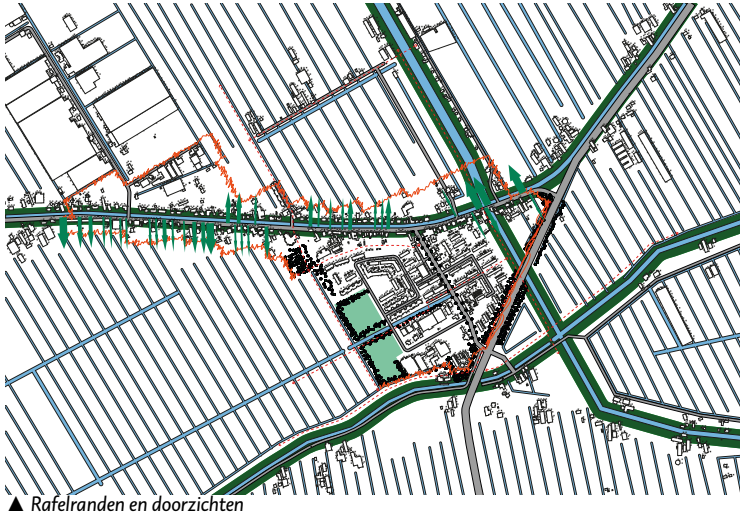

▲ *Rafelranden en doorzichten*

▲ *Karakteristiek beeld van de rafelranden kern Stompwijk*

▲ *Behouden open beeld Meeslouwerpolder*

▲ *Visualisatie wandelpad door dorpsrand*

Overgangen Dorp – Landschap

Naast de herkenbare ruimtelijke structuren door het dorp zijn ook de randen van de kern Stompwijk een belangrijke kwaliteitsdrager voor het dorp. De verwevenheid van Stompwijk met het landschap is groot. Op een fors aantal plekken zijn er prachtige doorzichten naar de weidse polder die de agrarische geschiedenis van het dorp vertellen. De rafelige randen die het dorp heeft met het landschap, met name achter de bebouwing langs de Dr. van Noortstraat is karakteristiek voor Stompwijk. Dit levert een belangrijke bijdrage aan de beleving en inbedding van het dorp in het landschap. De rafelranden dienen daarom zoveel mogelijk behouden te blijven.
Door mogelijke toevoegingen aan en transformatie van bedrijfsactiviteiten van boeren richting recreatie worden de dorpsranden vanuit het landschap beter zichtbaar en benaderbaar. Door langzaamverkeerroutes te maken vanuit het dorp naar de randen en routes te realiseren door de randen, ontstaan er mogelijkheden om deze aan te knopen op boerenlandpaden door het landschap. Zo ontstaan interessante en afwisselende mogelijkheden voor de bewoners en recreanten van Stompwijk om de polders op een unieke manier te ontdekken. De dorpsrand langs de sportvelden en de groene afbakening van de N206 hebben een wat meer gestileerd parkachtig karakter. Hier is de overgang naar het landschap vrij hard en is het landschap en het dorp helder afgebakend. Door deze heldere afbakening kan op deze plek het landschap worden aangeraakt en goed worden beleeft.

Het glastuinbouwgebied

Het openhouden, versterken en beleven van het polderlandschap rond Stompwijk is voor de kwaliteit van het dorp erg belangrijk. In een deel van de Meeslouwerpolder is een kassengebied en een klein bedrijventerrein ontstaan. Dit gebied is afwijkend van de omliggende open polders. Door structurele, conjuncturele en locatiefactoren staat de glastuinbouw in de Meeslouwerpolder al enige jaren onder druk. Onderzoek (Decisio, 2014) wijst uit dat alleen menging van glastuinbouw met andere bedrijvigheid toekomstperspectief heeft. Voor een compact en economisch vitaal gebied wil de gemeente de goed functionerende tuinders de ruimte geven en daarnaast op basis van maatwerk vestiging van andere bedrijvigheid vanuit de linten in Stompwijk mogelijk maken. Er wordt in 2016 in samenspraak met ondernemers, bewoners en de provincie gekeken naar mogelijke groen- of bedrijfsfuncties voor verouderde en leegstaande bebouwing. Door beperkt bedrijfsfuncties toe te staan en verouderde opstallen te saneren ten gunste van weidegebied kan het gebied beter bijdragen aan de verschillende opgaven in Stompwijk. Dit vraagt echter om goed overleg met alle betrokkenen in het gebied, want voor elke wijziging van bestemming is instemming nodig van Provinciale Staten.

De locaties die vrijkomen na bedrijfsverplaatsing kunnen een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Daarnaast kunnen de locaties in het gebied ruimte bieden aan de bestaande woningbouwbehoefte. De huidige open agrarische akkers van de Meeslouwerpolder dienen een bijdrage te leveren aan het open beeld van het landschap en het agrarisch gebruik te ondersteunen. Om de openheid van deze akkers te kunnen garanderen, zijn ondergeschikte vanuit de maatschappij geïnitieerde toevoegingen in de Meeslouwerpolder mogelijk. Deze ontwikkelingen dienen een toegevoegde waarde te hebben aan het recreatieve profiel van Stompwijk en tegelijkertijd het open polderlandschap te behouden.

Verbindingsweg

In de toekomst zal het huidige glastuinbouwgebied worden ontsloten door een nieuwe verbindingsweg vanaf de N206 om de Dr. van Noortstraat (de recreatieve ruggengraat) te ontzien. Deze nieuwe weg zal met respect voor het landschap ingepast worden en de identiteit krijgen van een polderweg. Om het agrarisch gebruik van de resterende akkers te kunnen garanderen, is het van belang dat er goede oversteken over de verbindingsweg gemaakt worden voor het vee.

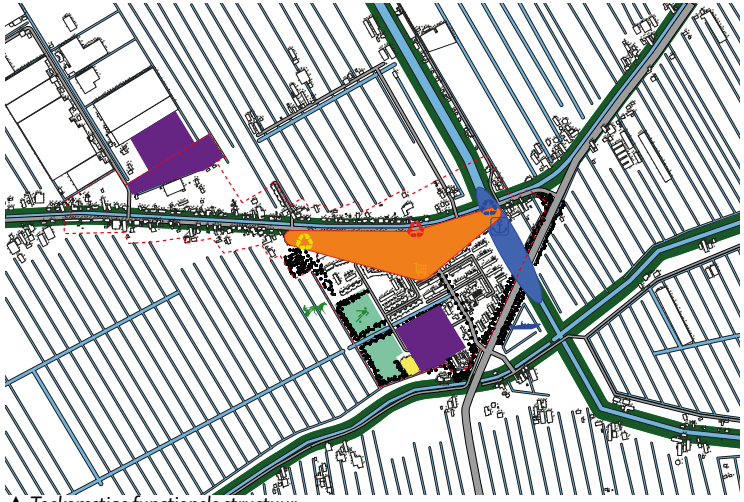

▲ *Toekomstige functionele structuur*

Functionele structuur

De functionele structuur van Stompwijk is sterk verweven met de ruimtelijke structuur. De agrarische sector rondom Stompwijk zal erg belangrijk blijven om het landschap en de economische bedrijvigheid in stand te houden. Daarnaast leveren de overige functies als wonen, recreatie, detailhandel, sport, ondernemerschap, het intensieve verenigingsleven een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en toekomstwaarde van het dorp. Daarom worden deze aansluitend op het ruimtelijke deel hierna per thema uiteengezet.

Wonen

Een beperkte groei van het aantal woningen in Stompwijk wordt nodig geacht om het Dorp vitaal te houden. Het gaat hierbij om een zeer geleidelijke groei van ongeveer 10 woningen per jaar tot 2025, toegesneden op de woningbehoefte van de Stompwijkers en passend bij de kleinschaligheid van het dorp. De doelgroepen zijn vooral ouderen en jongeren. Uit regionaal onderzoek (De Grote Woontest) blijkt ook een relatief grote behoefte aan dorpse woonmilieus.

Behoud van het eigen karakter en de identiteit van de Stompwijkse dorpsgemeenschap worden door de bewoners van Stompwijk belangrijk gevonden. De mate waarin kan worden gebouwd hangt ook af van de fysieke mogelijkheden. De provincie Zuid-Holland en de gemeente zijn terughoudend in het bouwen buiten de BSD. Het openhouden van de polders zijn voor hen en de bewoners van Stompwijk essentie.
Een aantal woningen kunnen binnen de BSD worden gebouwd. Een aantal zullen echter aan de rand van het dorp worden gerealiseerd om voldoende ruimte te bieden aan de woningbouwopgave en het dorp niet ongewenst te verdichten. Deze woningen buiten de BSD zijn zoals in deze visie wordt toegelicht ondersteunend aan het afhechten van de kern.

Vanuit de Grote Woontest is een behoefte aan het woonmilieu landelijk wonen naar voren gekomen. Voor deze behoefte is geen ruimte opgenomen in deze ontwikkelingsvisie. Woningen binnen dit woonmilieu dienen buiten de kern te worden gerealiseerd gebruikmakend van de provinciale middelen uit de verordening ruimte en de ladder duurzame verstedelijking.

Recreatie

Stompwijk is de eerste kern die veel mensen tegenkomen als ze vanuit Den Haag en omgeving het landelijk gebied intrekken. Hiervan zal Stompwijk meer kunnen profiteren, het is daarom van belang dat het dorp zich meer richt op deze recreanten en potentiële klanten. Stompwijk zal zich in de toekomst meer profileren als een belangrijke pleisterplaats in de omgeving. Recreanten die hun auto aan de rand van het dorp hebben staan of met de fiets of boot het dorp doorkruizen worden verleid tot een kop koffie of een andere activiteit. De Nieuwe Vaart en Jan Koenensloot zullen hierin naast de bekende molendriegang een belangrijke rol spelen. De directe fysieke verbinding met een groot vaarnetwerk en visueel met het karakteristieke polderlandschap biedt daarvoor voldoende potentie. Dat is ook de verklaring voor de watergerichte focus langs de Nieuwe Vaart/Jan Koenensloot in het ruimtelijke deel. Recreatieve initiatieven vanuit de markt in en om de kern worden gestimuleerd om zo een aantrekkelijk dorp te worden voor dagjesmensen. Naast de landschappelijke aanleidingen kan er ingehaakt worden op de bestaande recreatieve ontwikkelingen in met name de Drooggemaakte Geer- en Kleine Blanaardpolder. Het organiseren van evenementen als de harddraverij, jaarmarkt en optochten kunnen het dorp verder promoten en op de kaart zetten.

Naast ontwikkelen tot een pleisterplaats voor de recreant van buiten de kern, is het ook van belang dat er recreatieve voorzieningen voor de inwoners komen. Daarom wordt voorgesteld om, gekoppeld aan bestaande landschappelijke elementen, boerenlandpaden vanuit de kern de polder in te maken. Voorbeelden hiervan zijn een pad over de Zustersdijk en langs de tocht de Grootte Drooggemaakte Polder in. Deze tocht haakt direct aan op de Meerlaan. Hierdoor ontstaat de kans om vanuit het hart van de kern een wandelroute het buitengebied in te realiseren. Ook met het realiseren van verbindingen van de kern naar de Jan Koenensloot (doortrekken van de paden die tussen de Van Santhorststraat en de Jan Koenensloot liggen) en vandaar onder de N206 door het landelijk gebied in, wordt de kern beter verbonden met het landschap. Het doortrekken van de Westeindseweg uit Zoeterwoude Dorp naar het Laantje van Kampen, kan een prachtige informele route worden dwars door het polderlandschap.

Detailhandel

De detailhandel in de kern van Stompwijk blijft kleinschalig en vooral gericht op de lokale markt. Grootschalige toevoegingen zijn dan ook niet passend. Kleinschalige winkeltjes met bijvoorbeeld plaatselijke producten kunnen daarentegen een interessante toevoeging zijn ter ondersteuning van het recreatieve profiel. Toevoegingen vinden bij voorkeur hun plaats nabij de ruimtelijke dragers de Dr. van Noortstraat en de Jan Koenensloot.

Horeca

Langs de Dr. van Noortstraat bevindt zich op een aantal plekken in het lint horeca. Deze horeca zal zowel de plaatselijke als recreatieve vrijetijdsbesteding ondersteunen. Eventuele toevoegingen of uitbreiding vindt bij voorkeur plaats op de kruising van de Dr. van Noortstraat en de Jan Koenensloot of elders langs de Jan Koenensloot. Hierbij staat de verbetering van de plek aan het water en het uitzicht op het landschap centraal.

Sport en vrijetijd

De sportvoorzieningen aan de rand van het dorp zijn op een logische plek gelegen en vormen een goede overgang van het dorp naar het landschap. Het toevoegen van een wandelpad langs de doorlopende oude poldersloot die de sportvelden doorkruist is vanuit de beleefbaarheid en bereikbaarheid van het landschap een waardevolle toevoeging. Ook een doorlopende wandelgelegenheid langs de sportvelden, door de dorpsrand, zal een interessante bijdrage leveren aan de ervaring van de polder en het langzaamverkeernetwerk.

Bedrijvigheid

De bedrijventerreinen Huyssitterweg en Klaverblad zijn beide gesitueerd aan de rand of net buiten het dorp. Er bevinden zich in het dorp, met name in het lint van de Dr. van Noortstraat ook bedrijven die op basis van huidige inzichten niet meer passen in een dorpskern.
Vanuit het leefbaarheidsaspect is het wenselijk dat deze bedrijven in de toekomst naar een locatie verhuizen die minder ingrijpt op de woonkwaliteit. De gemeente zal de bedrijven informeren over de mogelijkheden die er zijn. De bedrijventerreinen in Stompwijk worden op dit moment volledig benut en vanuit het dorp is er vraag om meer ruimte te creëren voor kleinschalige bedrijvigheid. Op dit moment is dat niet mogelijk. De gemeente is in gesprek met de provincie over deze situatie. Dit is een traject dat buiten de scope van deze visie valt.

Visie kaart kern Stompwijk ▶

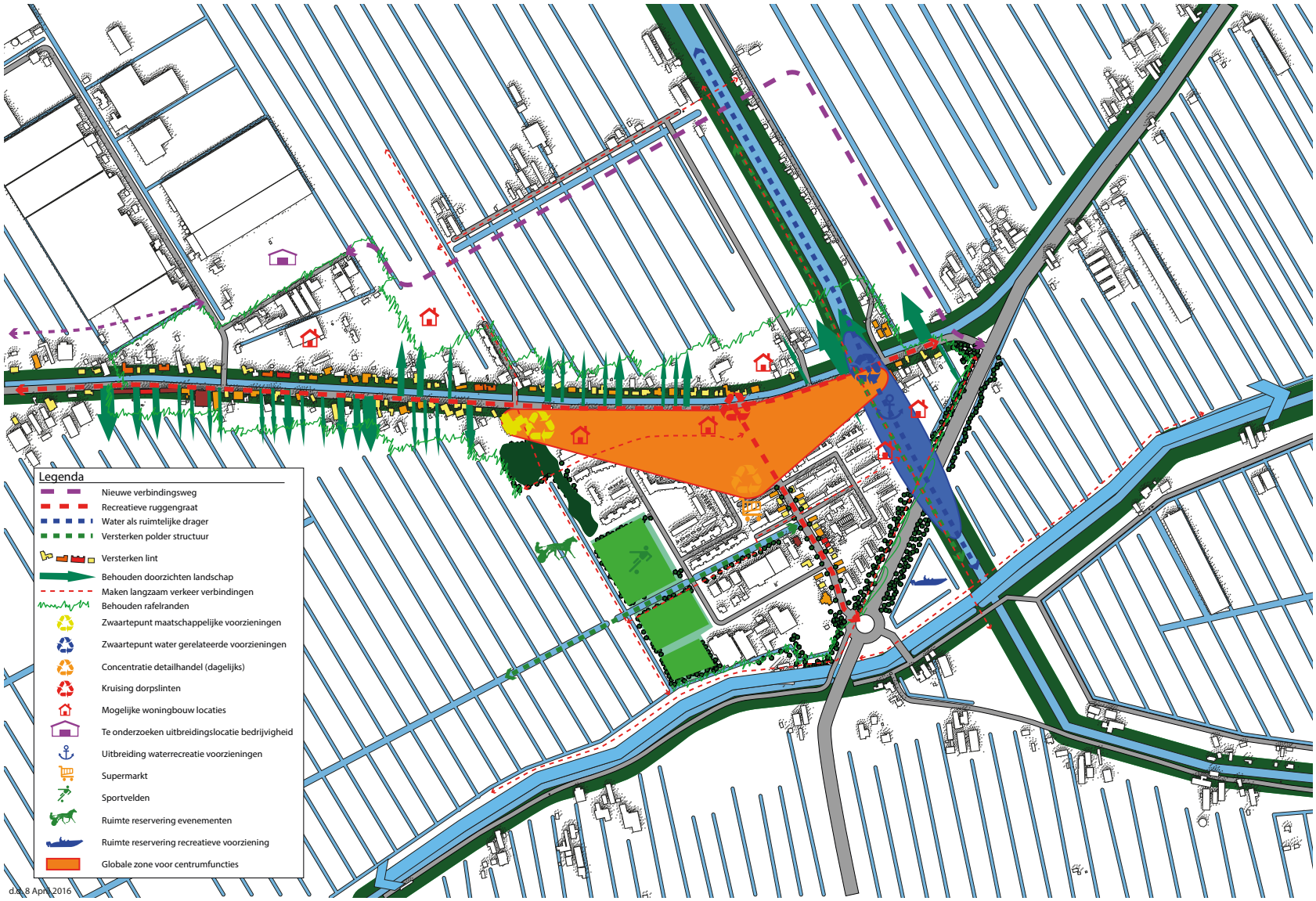

4 UITWERKING VISIE OP ONDERDELEN

Uitwerking hoofdlijnen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitgangspunten en randvoorwaarden voor toekomstige ontwikkelingen per type gebied nader uitgewerkt en toegelicht. De gebieden, de invulling ervan en uitgangspunten hangen sterk samen met de relatie met het landschap. Er wordt op de volgende type ontwikkelingen ingegaan:

- In het lint;
- Achter het lint of aan de dorpsrand;
- Achter het lint zonder relatie met de polder;
- Overige ontwikkelingen;

Initiatiefnemers hebben daarmee een helder startpunt bij het maken van plannen.

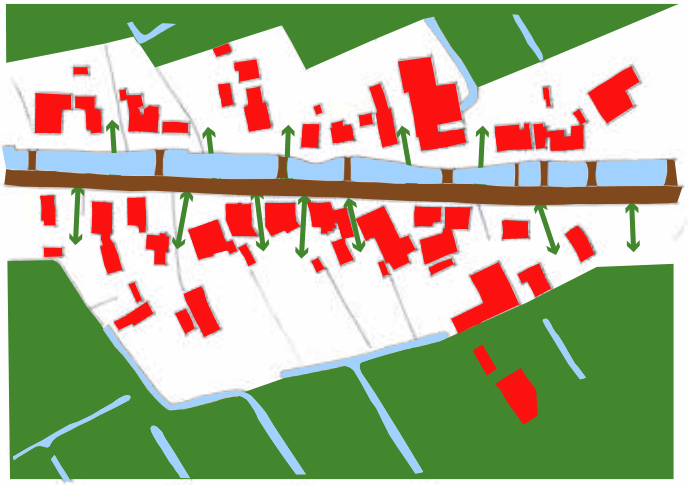

ONTWIKKELEN IN HET LINT; AANSLUITEN OP HET BESTAANDE KARAKTER

Inleiding
Bij ontwikkelingen in het lint op locaties waar een directe relatie met het polderlandschap is zal terughoudend met verdichting omgegaan worden. De directe zichtrelatie met het landschap is namelijk een zeer belangrijke kwaliteit en het dorp ontleent ook grotendeels zijn identiteit aan de vergezichten over het groene polderlandschap. Iedere ontwikkellocatie in het lint wordt locatie specifiek door de gemeente afgewogen, waarbij ruimtelijke kwaliteit centraal staat.

Inpassing in de omgeving
Het karakter van het dorpslint wordt bepaald door de oorspronkelijke bebouwing die een fijne korrel heeft, wisselend van architectuur, materiaalgebruik en rooilijn. Daarnaast heeft de bebouwing aan het dorpslint een oriëntatie op de weg en doorzichten op de polders. Het is belangrijk om het karakter als ontginningslint te behouden en waar mogelijk te versterken door de relatie met het omliggende landschap meer kracht te geven.

Doorzichten
De doorzichten tussen de bebouwing door naar het veenweidegebied handhaven en waar mogelijk versterken. Mochten er zichtlijnen verdwijnen moeten deze worden gecompenseerd.

Oriëntatie en situering
Er is sprake van een enkelzijdige oriëntatie, op de weg of de vaart en niet (zoals bij erven) op het landschap. De woningen verspringen net als de bestaande situatie qua rooilijn en zijn hier en daar gedraaid, zodat het afwisselende beeld wordt versterkt. De woningen hebben relatief diepe achtertuinen. Deze diepte is gerelateerd aan de diepte van het dijktalud.

Bouwmassa
De woningen hebben een kleine korrelgrootte en worden individueel vormgegeven.

Bouwhoogte en kapvorm
Boven op de dijk, direct langs de straat zijn de woningen maximaal 1 laag met een kap. Verder vanaf de weg en achter de Stompwijksevaart kan dit afgewisseld worden naar 2 lagen met een kap. Op alle hoofdgebouwen komen kappen, deze leveren een bijdrage aan het afwisselende beeld in het lint.

Verkeer en parkeren
Het parkeren dient volgens het parkeernormenbeleid op eigen terrein opgelost te worden. Aan de zuidzijde van het lint is parkeren op eigen terrein voor de voorgevelrooilijn onwenselijk. Waar mogelijk dienen extra parkeerplaatsen te worden gerealiseerd, om zo de parkeerdruk op de Doctor van Noorstraat te ontlasten.

Bijbehorende bouwwerken (bijgebouwen en extra woningen)
Bijbehorende bouwwerken dienen zoveel mogelijk achter het hoofdgebouw gesitueerd te worden. Extra woningen dienen zeer dichtbij het hoofdgebouw gebouwd te worden, tegen of onderdeel van het hoofdgebouw. Uitgangspunt hierbij is een zeer compacte opzet met behoud van een grote variatie in bouwvolumes, kaprichtingen en zicht op het achterliggend landschap. De bouwvolumes blijven ondergeschikt aan de perceelgrootte, waarbij de tuin het beeldbepalende element blijft.

Uitvoeringsaspecten
Water; Er dient rekening te worden gehouden met de eisen van het Hoogheemraadschap als het gaat om het bouwen in/op een waterkering en met watercompensatie bij het vergroten van het verhard oppervlak.
Milieu; Bij nieuwe ontwikkelingen dient voldoende afstand in acht genomen te worden tussen milieubelastende activiteiten (zoals bedrijven) en milieugevoelige functies (zoals woningen). Bebouwingslinten zijn gebieden waar de beide functies gemengd voorkomen. Bij iedere ontwikkeling zal daarom individueel moeten worden gekeken naar de omliggende milieubelastende activiteiten en milieugevoelige functies, om te kunnen afwegen of een ontwikkeling mogelijk is binnen aanvaardbare voorwaarden.
Bodem; Bij ontwikkeling van een locatie is een milieukundig bodemonderzoek noodzakelijk als mede een asbestonderzoek.
Archeologie; Bij nieuwbouw dient een rapport overlegd te worden van een archeologisch onderzoek, waarbij de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie in acht zijn genomen en de archeologische waarde naar het oordeel van het bevoegd gezag is vastgesteld.
Flora en Fauna; Er moet ten behoeve van de ruimtelijke procedure een degelijke quickscan uitgevoerd worden in overeenstemming met de Flora en Faunawet.

ONTWIKKELEN ACHTER HET LINT OF AAN DE DORPSRAND; AANSLUITEN OP HET BOERENERF PRINCIPE

Inleiding
Bij ontwikkelingen achter het lint op locaties waar een directe relatie met het polderlandschap is zal terughoudend met verdichting omgegaan worden. De directe zichtrelatie met het landschap is namelijk een zeer belangrijke kwaliteit en het dorp ontleent ook grotendeels zijn identiteit aan de vergezichten over het groene polderlandschap. Iedere ontwikkellocatie achter het lint wordt locatie specifiek door de gemeente afgewogen, waarbij het toevoegen van ruimtelijke kwaliteit centraal staat.

Inpassing in de omgeving
Het karakter van het landschap wordt mede bepaald door de boerenerfbebouwing, die de rafelrand naar het polderlandschap vormt. Deze bebouwing heeft een forse korrel, een eenduidige/herkenbare architectuur, herkenbaar materiaalgebruik en heldere situering. Daarnaast heeft de bebouwing een oriëntatie op het erf met zichten op de polders. Het is belangrijk om het karakter van boerenerven te versterken door de relatie met het omliggende landschap centraal te stellen.

Doorzichten
Vanaf de 'nieuwe' erven is openheid en het zicht op en over het veenweidegebied een belangrijk uitgangspunt.

Oriëntatie en situering
Er is sprake van een dubbele oriëntatie, op het erf en het landschap. De woningen (schuren) zijn losse gestrooide objecten in de ruimte en zijn overwegend in de lengte gesitueerd in de richting van het slagenlandschap.

Bouwmassa
De woningen hebben een forse korrelgrootte en worden eenduidig vormgegeven.

Bouwhoogte en kapvorm
De bouwhoogte is afhankelijk van de ruimte rond het gebouw en de lengte en breedte van de 'schuur', maar bedraagt over het algemeen 1 á 1,5 laag met een kap. Op alle hoofdgebouwen komen kappen, deze leveren een bijdrage aan het afwisselende beeld en sluiten aan op de karakteristieke boerenerf bebouwing.

Verkeer en parkeren
Het parkeren dient volgens het parkeernormenbeleid op eigen terrein opgelost te worden. Het parkeren dient zo centraal mogelijk op het 'boeren' erf gesitueerd te worden en niet aan de randen tegen de polders aan. Waar mogelijk dienen extra parkeerplaatsen te worden gerealiseerd, om zo de parkeerdruk op de Doctor van Noorstraat te ontlasten.

Bijbehorende bouwwerken (bijgebouwen)
Bijbehorende bouwwerken dienen zoveel mogelijk op te gaan in de opzet en uitstraling van het boerenerf.

Uitvoeringsaspecten
Water; Er dient rekening te worden gehouden met de eisen van het Hoogheemraadschap als het gaat om het bouwen in/op een waterkering en met watercompensatie bij het vergroten van het verhard oppervlak.
Milieu; Bij nieuwe ontwikkelingen dient voldoende afstand in acht genomen te worden tussen milieubelastende activiteiten (zoals bedrijven) en milieugevoelige functies (zoals woningen). Bebouwingslinten zijn gebieden waar de beide functies gemengd voorkomen. Bij iedere ontwikkeling zal daarom individueel moeten worden gekeken naar de omliggende milieubelastende activiteiten en milieugevoelige functies, om te kunnen afwegen of een ontwikkeling mogelijk is binnen aanvaardbare voorwaarden.
Bodem; Bij ontwikkeling van een locatie is een milieukundig bodemonderzoek noodzakelijk als mede een asbestonderzoek.
Archeologie; Bij nieuwbouw dient een rapport overlegd te worden van een archeologisch onderzoek, waarbij de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie in acht zijn genomen en de archeologische waarde naar het oordeel van het bevoegd gezag is vastgesteld.
Flora en Fauna; Er moet ten behoeve van de ruimtelijke procedure een degelijke quickscan uitgevoerd worden in overeenstemming met de Flora en Faunawet.

ONTWIKKELEN ACHTER HET LINT ZONDER RELATIE MET DE POLDER; EIGEN IDENTITEIT EN AANSLUITEN OP OMGEVING

Inleiding

Bij ontwikkelingen in en achter het lint op locaties waar geen directe relatie met het polderlandschap is, liggen mogelijkheden voor het dorp om de maatschappelijke vraag naar senioren en starterswoningen in te vullen. Iedere ontwikkellocatie achter het lint wordt locatie specifiek door de gemeente afgewogen, waarbij het toevoegen van ruimtelijke kwaliteit centraal staat.

Inpassing in de omgeving

De 'tussen' gebieden achter het lint bieden de mogelijkheid om bebouwing aan het dorp toe te voegen, zonder dat dit de kernkwaliteiten van het dorp raakt. De gebieden staan ruimtelijk op zichzelf. Bij de invulling van deze ruimte gaat het om het creëren van een kwalitatieve leefomgeving. Het kan een eigen wereldje worden, waarbij wordt aangesloten op de maat en schaal van de omgeving. De dorpse sfeer staat bij deze gebiedjes centraal, met aandacht voor de buitenruimte.

Doorzichten

Het gaat in deze dorpse ruimten niet om de directe relatie met het landschap, maar om de intimiteit van de dorpse sfeer.

Oriëntatie en situering

De bebouwing heeft een dubbele oriëntatie, op elkaar en de binnenruimte en op de omgeving waar aan de locatie grenst. De situering van de bebouwing kan gestrooid zijn, maar kan ook meer rechtlijnig zijn en ingaan op bijvoorbeeld een nog aanwezige poldersloot.

Bouwmassa

De nieuwe woningen sluiten qua bouwmassa aan bij de reeds bestaande woonbebouwing, rijwoningen niet langer dan 4 aaneengesloten woningen.

Bouwhoogte en kapvorm

De bouwhoogte sluit aan op de omgeving en kan incidenteel iets afwijken. De bouwhoogte bedraagt over het algemeen 2 lagen met een kap en incidenteel 3 lagen met kap. Op alle hoofdgebouwen komen kappen, deze leveren een bijdrage aan het afwisselende beeld en sluiten aan op de dorpse sfeer.

Verkeer en parkeren

Het parkeren dient volgens het parkeernormenbeleid op eigen terrein opgelost te worden. Het parkeren dient zo veel mogelijk uit het zicht vanaf het lint gerealiseerd te worden. Waar mogelijk dienen extra parkeerplaatsen te worden gerealiseerd, om zo de parkeerdruk op de Doctor van Noorstraat te ontlasten.

Bijbehorende bouwwerken (bijgebouwen)

Bijbehorende bouwwerken dienen ondergeschikt te zijn aan de hoofdvolumes.

Woningbouw programma

In de tussengebieden liggen met name kansen voor woningen voor senioren en starters.

Uitvoeringsaspecten

Water; Er dient rekening te worden gehouden met de eisen van het Hoogheemraadschap als het gaat om het bouwen in/op een waterkering en met watercompensatie bij het vergroten van het verhard oppervlak.
Milieu; Bij nieuwe ontwikkelingen dient voldoende afstand in acht genomen te worden tussen milieubelastende activiteiten (zoals bedrijven) en milieugevoelige functies (zoals woningen). Bebouwingslinten zijn gebieden waar de beide functies gemengd voorkomen. Bij iedere ontwikkeling zal daarom individueel moeten worden gekeken naar de omliggende milieubelastende activiteiten en milieugevoelige functies, om te kunnen afwegen of een ontwikkeling mogelijk is binnen aanvaardbare voorwaarden.
Bodem; Bij ontwikkeling van een locatie is een milieukundig bodemonderzoek noodzakelijk als mede een asbestonderzoek.
Archeologie; Bij nieuwbouw dient een rapport overlegd te worden van een archeologisch onderzoek, waarbij de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie in acht zijn genomen en de archeologische waarde naar het oordeel van het bevoegd gezag is vastgesteld.
Flora en Fauna; Er moet ten behoeve van de ruimtelijke procedure een degelijke quickscan uitgevoerd worden in overeenstemming met de Flora en Faunawet.

OVERIGE ONTWIKKELEN

▲ *Voorbeeld moderne Stompwijkse nieuwbouw*

▲ *Voorbeeld ingetogen Stompwijkse bouw*

Meerlaan

De Meerlaan maakt deel uit van de ruimtelijke dragers en is een plek in de kern Stompwijk waar de polderstructuur versterkt moet worden. De nieuwbouw langs deze weg dient aangesloten te worden bij de karakteristiek van de bestaande kleinschalige bebouwing nabij de kruising met de Dr. van Noortstraat. Dit houdt in dat de bebouwing een relatief kleine korrelgrootte moet hebben, (per korrel) individueel vormgegeven is en een verspringende rooilijn heeft t.o.v. zijn buurman. Dit wordt ook wel de Stompwijkse wijze van bouwen genoemd.

Algemene uitgangspunten voor bebouwing in de bouwzone 'Meerlaan' zijn:

- De nieuwbouw is georiënteerd op de Meerlaan;
- De woningen hebben een kleine korrelgrootte en worden (per blokje) individueel vormgegeven (Stompwijkse bouwen);
- Er ontstaat een wisselende voorgevelrooilijn;
- Bij rijtjeswoningen maximaal 4 woningen per rijtje;
- Een afwisseling van vrijstaande, halfvrijstaande en rijtjeswoningen;
- Het parkeren dient in principe op eigen terrein opgelost te worden, achter de voorgevelrooilijn;

Jan Koenensloot

De Jan Koenensloot is onderdeel van het geraamte waar de polderstructuur versterkt moet worden. Zijn ligging aan de boezem is hierbij belangrijk en dient optimaal benut te worden. Individueel vormgegeven panden leveren een bijdrage aan de identiteit van de plek.

Algemene regels voor bebouwing in de bouwzone 'Jan Koenensloot' zijn:

- Het is de insteek om van de Jan Koenensloot een recreatieve pleisterplaats te maken, kleinschalige horeca en andere recreatieve voorzieningen zijn wenselijk;
- Aan de Jan Koenensloot kunnen grondgebonden woningen gerealiseerd worden;
- Aan de Jan Koenensloot kunnen kleinschalige appartementengebouwen gebouwd worden met eventueel in de plint aan het water voorzieningen;

- Grondgebonden woningen hebben een wisselende korrelgrootte, oftewel een afwisseling van vrijstaande, halfvrijstaande en rijtjeswoningen;
- Bij rijtjeswoningen maximaal 4 woningen per rijtje;
- Voor de appartementen geldt ook een wisselende korrelgrootte van de bebouwing, waarbij kleinschaligheid het uitgangspunt is;
- Er is sprake van oriëntatie op het water;
- De oevers zijn openbaar; hier loopt minimaal een wandelpad;
- De woningen hebben een kleine korrelgrootte en worden (per blokje) individueel vormgegeven;
- Het parkeren dient in principe op eigen terrein opgelost te worden, uit het zicht vanaf het water;

Vanwege het grote belang om de polder te ervaren, is het niet wenselijk dat nieuwbouw tot aan de waterlopen gebouwd wordt. Er moet altijd een openbaar (wandel)pad blijven langs de boezems, tochten en hoofdwaterlopen.

De jaren '60-'80 wijken

Deze wijken zijn allemaal in een relatief kort tijdsbestek gebouwd. Op het ogenblik zijn er geen ontwikkel voornemens binnen deze wijken bij de gemeente bekend. Indien er op termijn geherstructureerd gaat worden, is het de verwachting dat het dan om relatief grote locaties gaat. Op dat moment zullen daar dan, afhankelijk van de locatie en de mogelijkheden, stedenbouwkundige eisen aan worden gesteld. Deze ontwikkelingen dienen dan beter aan te haken op de oorspronkelijke landschappelijke structuur, de nog aanwezige polderrelicten te integreren in het plan en eventueel cultuurhistorische lijnen terug te brengen.

Toevoegen van nieuwe bedrijvigheid

Insteek is om ondernemerschap in de kern te stimuleren. Hierbij dient echter wel goed gekeken te worden naar het type bedrijf dat zich in Stompwijk wil vestigen. Insteek van deze visie is immers het versterken van het karakter van het veenweidegebied en daarmee het stimuleren van recreatie en woongenot in en om de kern. Om Stompwijk als recreatieve pleisterplaats te ontwikkelen, is het van belang dat Stompwijk een aantrekkelijk dorp blijft dat goed verbonden is met het omliggende landelijk gebied. Grote bedrijfsloodsen in of rondom het dorp passen daarom niet. Deze moeten daarom beperkt blijven tot de daarvoor geschikte locaties het Klaverblad en de Huyssitterweg.

Maatschappelijke voorzieningen

Voorzieningen dienen zoveel mogelijk een aanvulling te zijn op de bestaande maatschappelijke voorzieningen. Ze dienen ook zoveel mogelijk in of nabij het Kulturhus gerealiseerd te worden.

▲ *Voorbeeld retro Stompwijkse nieuwbouw*

Grove weergave proces ruimtelijk kader ▶

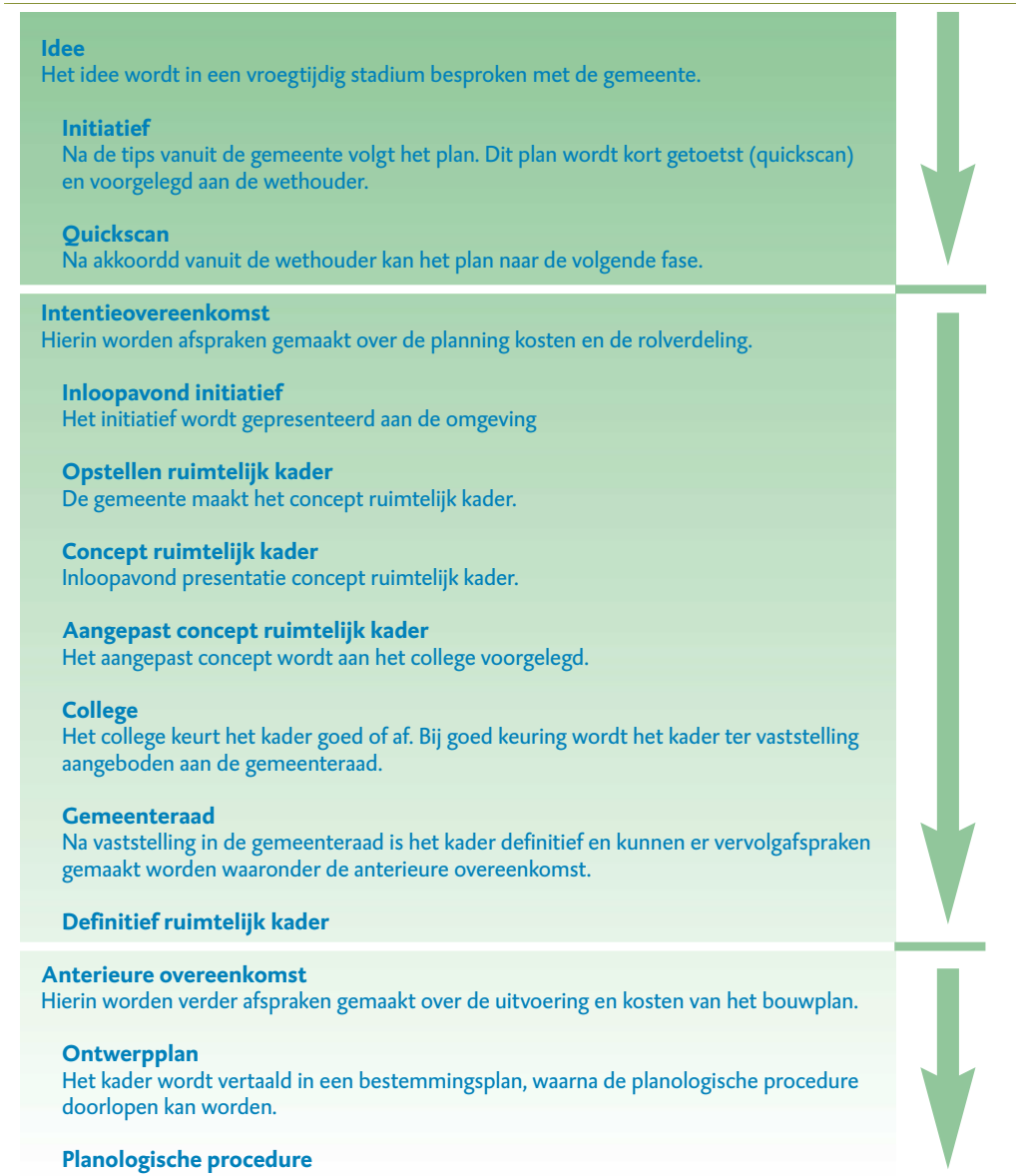

5 UITVOERINGSPARAGRAAF

De gemeente gebruikt de Ontwikkelvisie in zijn quickscan om te beoordelen of een initiatief kansrijk is of niet. Op deze manier kan een initiatiefnemer in hoofdlijnen zien waar hij op moet letten als hij met zijn idee richting de gemeente gaat. En kunnen omwonenden zien wat ruimtelijk belangrijk is voor de gemeente.
Als de gemeente mogelijkheden ziet in een idee of initiatief zal er zoals gebruikelijk binnen de gemeente Leidschendam-Voorburg een intentie overeenkomst worden afgesloten met de initiatiefnemer. Nadat deze overeenkomst is gesloten stelt de gemeente in samenspraak met de omgeving, andere belanghebbenden en de initiatiefnemer een ruimtelijk kader op. Hierin worden uitspraken gedaan over programma, oriëntatie, bouwmassa, rooilijnen en andere stedenbouwkundige en beeldkwaliteitsrichtlijnen, aangevuld met eventueel randvoorwaarden vanuit verkeer, water, archeologie, bodem, milieu, wonen etc.. Dit ruimtelijk kader zal vervolgens eerst door het college en daarna door de gemeenteraad worden vastgesteld. Nadat het ruimtelijk kader is vastgesteld en de initiatiefnemer zich kan vinden in de gestelde voorwaarden wordt er een anterieure overeenkomst gesloten tussen de gemeente en de initiatiefnemer om tot de realisatie van het initiatief te komen. De initiatiefnemer maakt dan zijn plannen concreet en wordt aan de hand hiervan een GRO (Goede Ruimtelijke Onderbouw) of een bestemmingsplan opgesteld. Bij kleine ontwikkeling van één á twee woningen kan in overleg met de gemeente gekeken worden om geen ruimtelijk kader op te stellen en met een GRO te volstaan.

COLOFON

Ontwikkelvisie Stompwijk

Dit is een uitgave van de gemeente Leidschendam-Voorburg
Postbus 905, 2270 AX Voorburg
www.leidschendam-voorburg.nl
T 14 070
F (070) 320 1302
E info@lv.nl

Leidschendam-Voorburg
april 2016

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft aan de samenstelling van deze uitgave uiterste zorg besteed. Het is evenwel niet uit te sluiten dat gegevens inmiddels zijn achterhaald of verwachtingen wekken. Aan deze publicatie kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

Raadsbesluit 1583208

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d. 25 april 2016 (1540974);

b e s l u i t :

De Ontwikkelvisie voor de Kern van Stompwijk vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 25 april 2016
Onderwerp Ontwikkelvisie Stompwijk
Categorie A

Verseonnummer 1540974 / 1569603
Portefeuillehouder Wethouder Bruines
Behandeld door De heer Van der Wiel

Middels dit voorstel wordt u gevraagd de ontwikkelvisie voor de kern Stompwijk vast te stellen. Met deze visie wordt voldaan aan de vraag vanuit Stompwijk naar ruimtelijke richtlijnen voor het bouwen van woningen in de kern van Stompwijk. De visie is daarmee een ruimtelijke verdieping van de integrale gebiedsvisie Stompwijk uit 2007. De ontwikkelvisie geeft een impuls om het dorp levendig en vitaal te houden en geeft initiatiefnemers snel duidelijkheid over de ruimtelijke mogelijkheden voor het bouwen van nieuwe woningen in Stompwijk.
De visie maakt gebruik van de bestaande kwaliteiten zoals de relatie tussen het dorpslint en het open landschap. Aan de hand van de kwaliteiten wordt ruimte geboden aan een beperkte groei van het aantal woningen. Daarnaast geeft de visie richting aan de ontwikkeling van Stompwijk als recreatieve kern, Stompwijk als ondernemersdorp en het behoud van voorzieningen in Stompwijk.
De ontwikkelvisie Stompwijk is mede tot stand gekomen door de input van stakeholders zoals de adviesraad Stompwijk en mogelijke initiatiefnemers. De visie is begin december aan de bewoners van Stompwijk gepresenteerd.
De visie fungeert mede als ruimtelijke kwaliteitsparagraaf binnen de afstemming met de Provincie Zuid-Holland voor het bouwen buiten het bestaand stedelijk gebied.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

mw. mr. C.A. van der Burg
loco-secretaris

drs. J.W. van der Sluijs
burgemeester

Voorblad

ID:	10095
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Ontwerp verklaring van geen bedenkingen ten behoeve van de aanvraag omgevingsvergunning voor het oprichten van 31 eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan in Voorburg met toepassing van artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3° van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (1583991).
Samenvatting:	Er is een aanvraag omgevingsvergunning ontvangen voor eenendertig eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan in Voorburg. De nieuwbouw is in strijd met het bestemmingsplan en kan derhalve alleen gerealiseerd middels een projectafwijkingsbesluit en een (ontwerp) verklaring van geen bedenkingen.
Financiële consequenties:	Geen
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren te besluiten conform het voorstel
Communicatie:	Na publicatie in de gemeenterubriek en de Staatscourant wordt het voorstel voor zes weken ter inzage gelegd. Een ieder heeft dan de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.
Ingekomen griffie:	11-05-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder S. Bruines
Commissies:	Commissie AZ
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Behorende bij:

Ontwerp Raadsbesluit
Ontwerp Verklaring van geen bedenkingen

Onderwerp
Gelet op de strijdigheden met het ter plaatse geldende bestemmingsplan “Voorburg-Midden” kan slechts medewerking aan onderhavig project worden verleend als de gemeenteraad een Verklaring van geen bedenkingen afgeeft.

Ontwerpbesluit Verklaring van geen bedenkingen ex artikel 6.5 Besluit omgevingsrecht voor het oprichten van eenendertig eengezinswoningen met parkeervoorzieningen met bijbehorende bouwwerken, werken, geen bouwwerk zijnde, en aanlegwerkzaamheden dan wel gebruik op de percelen kadastraal bekend gemeente Voorburg, sectie: E, nummers 7216 en 8690, plaatselijk gemerkt Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg.

Het raadsbesluit Ontwerp Verklaring van geen bedenkingen maakt integraal onderdeel uit van ons besluit.

Artist impression nieuwbouw vanuit Marcellus Emantslaan

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

ONTWERPBESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING voor de activiteiten:

1. Bouwen, artikel 2.1, eerste lid, onder a, Wabo;
2. Uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, artikel 2.1, eerste lid, onder b, Wabo (aanleggen);
3. Strijdig gebruik, artikel 2.1, eerste lid, onder c, juncto artikel 2.12, eerste lid, onder a.3°, Wabo (buitenplanse afwijkingsmogelijkheid op basis van een goede ruimtelijke onderbouwing);
4. Maken of veranderen van een uitweg, artikel 2.2, eerste lid, onder e, Wabo, juncto artikel 1:8 en artikel 2:12, eerste lid, Algemene plaatselijke verordening Leidschendam-Voorburg (aanleggen in-/uitritvoorziening);

Nr. 20152034

Aanvraag
Op 25 november 2015 hebben wij van de heer Th.J. van Oosten, handelend namens Schouten, De Tol 8, 2260 BD Leidschendam, een aanvraag omgevingsvergunning ontvangen voor het oprichten van eenendertig eengezinswoningen op de percelen kadastraal bekend gemeente Voorburg, sectie: E, nummers 7216 en 8690, plaatselijk gemerkt Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg.

Korte beschrijving nieuwbouwproject
Het nieuwbouwproject omvat het oprichten van in totaal eenendertig eengezinswoningen in vijf bouwblokken. Hiervan worden vier bouwblokken uitgevoerd in drie bouwlagen met plat dak. Het vijfde bouwblok wijkt hiervan af en wordt uitgevoerd in vier bouwlagen met plat dak. Bij dit vijfde bouwblok vindt het wonen op de eerste verdieping plaats met aan achterzijde een ruim dakterras als buitenruimte. Dit dakterras bevindt zich boven de parkeervoorzieningen en inpandige garages van deze woningen. De hoofdentree ‘s van de woningen bevinden zich allen aan de straatzijden.

Ten behoeve van het nieuwbouwproject vinden diverse grondwerkzaamheden (bijvoorbeeld: funderingswerkzaamheden) op een grotere diepte dan 30 cm plaats. Deze grondwerkzaamheden zijn slechts mogelijk na afgifte van de, op grond van het bestemmingsplan vereiste, (aanleg)vergunning.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Artist impression appartementen vanuit Jacob van den Eyndenstraat

Artist impression woningen vanuit de Johan de Meesterstraat

Artist impression woningen vanuit de Marcellus Emantslaan

Artist impression doorsnede over woningen in de Marcellus Emantslaan

Bij aanvraag behorende gegevens en bescheiden
Onderstaande gegevens en bescheiden hebben wij beoordeeld en maken integraal onderdeel uit van dit besluit:

Algemeen
- aanvraagformulier omgevingsvergunning

Bouwen & Aanleggen & Strijdig gebruik
- tekeningen, rapportages en aanverwante stukken zoals vermeld in Bijlage I - Overzichtslijst van de bij de omgevingsvergunning behorende stukken, kenmerk KCC/20152034/1453958 – Nieuwbouw 31 eengezinswoningen Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, d.d. datum 2016

Strijdig gebruik
- ruimtelijke onderbouwing t.b.v. bouw 31 eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, d.d. februari 2016

Ontvankelijkheid
Ontvankelijkheid (artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht)
Na ontvangst van de aanvraag en de daarbij verstrekte gegevens en bescheiden hebben wij geconstateerd dat de aanvraag nog niet volledig was. Op 20 januari 2015 hebben wij schriftelijk om aanvulling verzocht. Aanvrager heeft op 16 februari 2016 de aanvraag zodanig aangevuld, zodat wij deze verder in behandeling hebben kunnen nemen.

Voorbereidingsprocedure
Uitgebreide uniforme openbare voorbereidingsprocedure
Het ingediende bouwplan is in strijd met het vigerende bestemmingsplan “Voorburg Midden” en kan slechts worden vergund middels de uitgebreide Wabo-procedure met goede ruimtelijke onderbouwing.

Teneinde te voldoen aan het gestelde in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht hebben wij ons voornemen tot medewerking aan de aanvraag om omgevingsvergunning op 15 juni 2016 op de gebruikelijke wijze gepubliceerd. Hierbij is gelijktijdig mededeling gedaan van de vereiste terinzagelegging voor een periode van zes weken, ingaande op 16 juni 2016. Ook hebben wij ons voornemen langs elektronische weg kenbaar gemaakt. Tevens is, voor zover noodzakelijk, een kennisgeving gestuurd naar de wettelijke adviseurs.

Gedurende de periode van terinzagelegging kunnen zienswijzen omtrent de voorgenomen medewerking aan de aanvraag en het raadsbesluit Ontwerp Verklaring van geen

bedenkingen worden gemaakt. Na behandeling van (eventueel) ingekomen zienswijzen zal er een definitief besluit op de aanvraag worden genomen.

Naar aanleiding van de terinzagelegging en kennisgevingen van de ontwerpbesluiten zijn wel / geen zienswijzen naar voren gebracht.

Beoordeling aanvraag – activiteit Bouwen en Strijdig gebruik
De aanvraag hebben wij beoordeeld op de toetsingsgronden c.q. weigeringsgronden zoals genoemd in artikel 2.10, eerste lid, onderdelen a tot en met e, van de Wabo.

Bouwbesluit (artikel 2.10, eerste lid, onderdeel a)
De aanvraag dient te voldoen aan de voorschriften van het Bouwbesluit 2012.
Wij achten het aannemelijk dat voldaan zal worden aan de voorschriften van het Bouwbesluit 2012, voor zover de ingediende stukken een toets aan de voorschriften van het Bouwbesluit 2012 mogelijk maken.

Bij de definitieve besluitvorming op de aanvraag zullen wij zowel in het besluit als in bijlage B onder “Verplichtingen vanuit het Bouwbesluit 2012 - SPECIFIEK” voorschriften uit het Bouwbesluit 2012 vermelden waaraan voldoen dient te worden, dan wel voor aanvang van de desbetreffende werkzaamheden aannemelijk gemaakt dient te worden dat hieraan voldaan wordt.

Bouwverordening (artikel 2.10, eerste lid, onderdeel b)
De aanvraag is in overeenstemming met de bepalingen van de bouwverordening Leidschendam-Voorburg voor zover die van toepassing zijn op de aanvraag.

In de ruimtelijke onderbouwing “Nieuwbouw 31 eengezinswoningen Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg”, wordt in hoofdstuk 5.6 Bodem nader ingegaan op het uitgevoerde verkennend en aanvullend bodemonderzoek. Gelet op de resultaten van het uitgevoerde onderzoek zijn er geen milieu-hygiënische belemmeringen voor het voorgenomen bouwplan te verwachten.

Bestemmingsplan (artikel 2.10, eerste lid, onderdeel c)
De aanvraag is in strijd met het ter plaatse geldende bestemmingsplan "Voorburg-Midden". De percelen waarop het ingediende bouwplan betrekking heeft, hebben de bestemmingen:

- Maatschappelijk – artikel 12
- Tuin – artikel 15
- Waarde - Archeologie 5 – artikel 21

Fragment plankaart

De aanvraag is in strijd met artikelen 12 en 15 van het ter plaatse geldende bestemmingsplan "Voorburg-Midden" en kan slechts worden vergund met toepassing van een afwijking als bedoeld in artikel 2.12, eerste lid, onder a.3°, van de Wabo en voor zover de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening en de motivering van het besluit een goede ruimtelijke onderbouwing bevat. De volgende strijdigheden zijn geconstateerd:

Maatschappelijk – artikel 12

1. Overeenkomstig artikel 12.1.1, sub a, zijn de voor “Maatschappelijk” aangewezen gronden bestemd voor maatschappelijke voorzieningen. Overeenkomst artikel 1.66 wordt onder “*maatschappelijke voorzieningen*” verstaan: *educatieve, sociaal-medische, sociaal-culturele en levensbeschouwelijke voorzieningen en daaraan ondergeschikte voorzieningen ten behoeve van dienstverlening, alsmede ondergeschikte vormen van detailhandel en/of horeca ten dienste van deze voorzieningen*.
   Het bouwplan voldoet niet aan bovengenoemde bepaling omdat eengezins-woningen worden gebouwd (strijdig gebruik);
2. Overeenkomstig artikel 12.2.2, sub b, mag de goothoogte, respectievelijk de bouwhoogte van (hoofd)gebouwen niet meer bedragen dan op de verbeelding is aangegeven.
   Het bouwplan voldoet niet aan bovengenoemde bepaling omdat de maximale bouwhoogte van 5,5 meter, respectievelijk 6,5 meter en 7,5 meter door de eengezinswoningen wordt overschreden.

Tuin – artikel 14

1. Overeenkomstig artikel 14.1.1, sub a, zijn de voor “Tuin”' aangewezen gronden bestemd voor tuinen.
   Het bouwplan voldoet niet aan bovengenoemde bepaling omdat een deel van de eengezinswoningen in de bestemming “Tuin” worden gebouwd (strijdig gebruik);
2. Overeenkomstig artikel 14.2.1 mag, met uitzondering van sublid 14.2.2, 14.2.3 en 14.2.4, op deze gronden niet worden gebouwd.
   Het bouwplan voldoet niet aan bovengenoemde bepaling omdat een deel van de eengezinswoningen in de bestemming “Tuin” worden gebouwd en geen sprake is van een van de uitzonderingen.

In de Ruimtelijke onderbouwing “Nieuwbouw 31 eengezinswoningen Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg”, welke integraal onderdeel uitmaakt van ons besluit, wordt in hoofdstuk 3.1 nader ingegaan op de bestemmingsplanvoorschriften en de geconstateerde strijdigheden met het bestemmingsplan.

Waarde – Archeologie 5 – artikel 21

Op grond van artikel 21.4.1, van de bestemmingsplanvoorschriften dient voor de benodigde bouwkundige ingrepen in de bodem een aanlegvergunning verleend te worden. In de Ruimtelijke onderbouwing “Nieuwbouw 31 eengezinswoningen Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg”, wordt hier in hoofdstuk 6.2 nader op ingegaan.

Eindconclusie

De Ruimtelijke onderbouwing “Nieuwbouw 31 eengezinswoningen Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg”, geeft in voldoende mate aan waarom afwijken van het bestemmingsplan ruimtelijk aanvaardbaar is, mede gelet op de geboden bebouwingsmogelijkheden binnen de bestemming “Maatschappelijk” en de bezonningsstudie die is gemaakt voor het vierlaagse bouwblok aan de Marcellus Emantslaan, grenzende aan het bestaande appartementencomplex.

Welstand (artikel 2.10, eerste lid, onderdeel d)

De welstands- en monumentencommissie heeft in haar vergadering van 8 december 2015 ons geadviseerd dat de aanvraag voldoet aan redelijke eisen van welstand. Op grond van dit advies zijn wij van oordeel dat de aanvraag voldoet aan artikel 12a van de Woningwet.

Tunnelveiligheid (artikel 2.10, eerste lid, onderdeel e)

De aanvraag betreft niet een plan, waarvoor een advies van de Commissie voor tunnelveiligheid, bedoeld in artikel 6, derde lid, onder b, van de Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels, nodig is. Deze toetsingsgrond is daarom niet aan de orde.

Beoordeling aanvraag – activiteit Uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde
De aanvraag hebben wij beoordeeld op de toetsingsgronden c.q. weigeringsgronden zoals genoemd in artikel 2.11 van de Wabo.

Bestemmingsplan (artikel 2:11, eerste lid)
Een omgevingsvergunning als bedoeld in het eerste lid wordt geweigerd, indien het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, in strijd is met het geldende bestemmingsplan.

De locatie van de uit te voeren grondwerkzaamheden is gelegen in het bestemmingsplan “Voorburg-Midden” in de bestemming “Waarde – Archeologie 5” – artikel 21.

In artikel 21.1.1 is te lezen: *De voor 'Waarde - Archeologie 5' aangewezen gronden zijn bestemd voor de bescherming en het behoud van de op en/of in deze gronden voorkomende en te verwachten archeologische waarden.*

In artikel 21.4.1 is te lezen: *Het is verboden om op of in de gronden als bedoeld in lid 21.1 zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:*

a. *het uitvoeren van grondbewerkingen waartoe worden gerekend afgraven, woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, ontginnen, ophogen en aanleggen van drainage;*
b. *het uitvoeren van heiwerkzaamheden en het op een of andere wijze indrijven van voorwerpen;*
c. *het verlagen of verhogen van het waterpeil;*
d. *d. het aanleggen of rooien van bos of boomgaard waarbij stobben worden verwijderd;*
e. *e. het aanleggen of verwijderen van ondergrondse kabels en leidingen en het aanbrengen van daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur;*
f. *f. het aanbrengen of verwijderen van diepwortelende beplantingen.*

In artikel 21.4.3 is te lezen: *De omgevingsvergunning wordt verleend, indien:*

a. *de werkzaamheden waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd zijn toegestaan op grond van de regels van de andere bestemmingen, waarmee de dubbelbestemming samenvalt;*
b. *de aanvrager van de omgevingsvergunning een rapport heeft overgelegd van archeologisch onderzoek, waarbij de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie in acht zijn genomen en de archeologische waarde van de betrokken locatie naar het oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate is vastgesteld. Voornoemd rapport hoeft niet overgelegd te worden indien het*

bevoegd gezag reeds over voldoende gegevens beschikt om de archeologische waarde van de betrokken locatie vast te stellen;

c. *de betrokken archeologische waarden, gelet op sublid 22.4.3 sub b , door de activiteiten niet worden geschaad of mogelijke schade kan worden voorkomen door aan de omgevingsvergunning voorschriften te verbinden, gericht op:*
1. het treffen van maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
2. het doen van opgravingen waarbij de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie in acht worden genomen;
3. begeleiding van de bouwactiviteiten door een archeoloog waarbij de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie in acht worden genomen.

In artikel 21.4.4 is te lezen: *Alvorens de gevraagde omgevingsvergunning als bedoeld in lid 21.4 te verlenen, vraagt het bevoegd gezag aan een archeologisch deskundige advies, waarbij de archeologisch deskundige voldoet aan de eisen zoals deze gesteld worden in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.*

Voor de betreffende locatie is een bureauonderzoek Archeologie uitgevoerd door Hamaland Advies, inclusief een Plan van Aanpak met betrekking tot een inventariserend booronderzoek (verkennende fase). In de Ruimtelijke onderbouwing “Nieuwbouw 31 eengezinswoningen Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg”, wordt in hoofdstuk 6.2 nader ingegaan op de archeologische aspecten, de uitgevoerde onderzoeken en de bevindingen.

De conclusie van de uitgevoerde onderzoeken is dat het plangebied nader onderzocht dient te worden door middel van een proefsleuvenonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek dient te worden verricht conform de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en conform een daartoe opgesteld Programma van Eisen (PvE). Het PvE is voor aanvang van het onderzoek ter goedkeuring aan de gemeente aangeboden en na verwerking van opmerkingen goedgekeurd.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek dienen nog verwerkt te worden in het archeologische rapport conform het PvE en de KNA, en vervolgens ter goedkeuring bij de gemeente te worden ingediend. Na indiening van het archeologische rapport van het proefsleuvenonderzoek met daarin de archeologische waardering van het terrein kan een besluit genomen over het vervolg (opgraven, in situ behouden, technische maatregelen treffen of (bouw)werkzaamheden onder archeologische begeleiding). Het is mogelijk dat de vergunning of ontheffing in het belang van de archeologie niet kan worden verleend. Of dat deze kan worden verleend onder voorwaarden, zoals het treffen van maatregelen om de archeologische resten in de bodem te behouden, of de verplichting tot het verrichten van nader archeologisch onderzoek. Indien uit het proefsleuvenonderzoek echter blijkt dat

er geen behoudenswaardige resten in het projectgebied aanwezig zijn, is daarmee aan de verplichting in het kader van de archeologische monumentenzorg voldaan.

Gelet op het voornoemde zal uit de resultaten van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek nader moeten blijken of het verzoek om aanlegvergunning in overeenstemming met het ter plaatse geldende bestemmingsplan "Voorburg-Midden".

Beoordeling aanvraag – activiteit Maken of veranderen van een uitweg
De aanvraag hebben wij beoordeeld op de toetsingsgronden c.q. weigeringsgronden zoals genoemd in artikel 2.18 van de Wabo, juncto artikel 1:8 en artikel 2:12 van de Algemene plaatselijke verordening Leidschendam-Voorburg.

Weigeringsgronden (artikel 1:8)
De vergunning of ontheffing kan door het bevoegd gezag of het bevoegde bestuursorgaan worden geweigerd in het belang van:

a. de openbare orde;
b. de openbare veiligheid;
c. de volksgezondheid;
d. de bescherming van het milieu.

Verbodsbepaling (artikel 2:12, eerste lid)
Het is verboden zonder vergunning van het bevoegd gezag een uitweg te maken naar de weg of verandering te brengen in een bestaande uitweg naar de weg.

Weigeringsgronden (artikel 2:12, vierde lid en artikel 2:12, vijfde lid)
In afwijking van artikel 1:8 kan een vergunning worden geweigerd in het belang van:

a. de bruikbaarheid van de weg;
b. het veilig en doelmatig gebruik van de weg;
c. de bescherming van het uiterlijk aanzien van de omgeving;
d. de bescherming van groenvoorzieningen in de gemeente.

Bestemmingsplan (artikel 2:12, zesde lid)

e. Een vergunning als bedoeld in het eerste lid wordt geweigerd, indien door de aanleg of verandering van de uitweg in strijd is met het geldende bestemmingsplan.

De aanvraag is in overeenstemming met het ter plaatse geldende bestemmingsplan "Voorburg-Midden".

Het bevoegd gezag weigert de vergunning in ieder geval indien door de aanleg van een uitweg of de verandering van een bestaande uitweg een voor het verkeer gevaarlijke

situatie ontstaat die niet door het verbinden van voorschriften aan de vergunning kan worden voorkomen.

De aanvraag is positief beoordeeld door de Politie, de Brandweer, de afdeling Stadsbeheer en de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling / cluster Mobiliteit. Gelet hierop kan worden ingestemd met de aanleg van een in- en uitritconstructies ter plaatse van de in totaal 37 aan te leggen parkeerplaatsen aan zijde van Guido Gezellestraat.

Ontwerpbesluit
Gelet op artikel 2.1, eerste lid, onder a en b, en artikel 2.1, eerste lid, onder c, juncto artikel 2.12, eerste lid, onder a.3°, van de Wabo, alsmede artikel 2.2, eerste lid, onder e, van de Wabo, juncto artikel 1:8 en artikel 2:12, eerste lid, Algemene plaatselijke verordening Leidschendam-Voorburg besluiten wij:

1. aan de heer Th.J. van Oosten, handelend namens Schouten, omgevingsvergunning te verlenen voor het afwijken van het gestelde in artikelen 12 en 14 van het ter plaatse geldende bestemmingsplan "Voorburg-Midden", en het nieuwbouwproject met bijbehorende Goede Ruimtelijke Onderbouwing toe te staan;

2. aan de heer Th.J. van Oosten, handelend namens Schouten, omgevings-vergunning te verlenen voor het uitvoeren van diverse grondwerkzaamheden, dieper dan 30 cm, ten behoeve van het oprichten van eenendertig woningen met bijbehorende parkeervoorzieningen, bouwwerken, werken, geen bouwwerk zijnde, en aanlegwerkzaamheden op de percelen kadastraal bekend gemeente Voorburg, sectie: E, nummers 7216 en 8690, plaatselijk gemerkt Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, overeenkomstig de bij dit ontwerpbesluit behorende en gewaarmerkte gegevens en bescheiden en met inachtneming van de in de bijlage genoemde voorschriften en/of verplichtingen;

3. aan de heer Th.J. van Oosten, handelend namens Schouten, onder voorwaarden omgevingsvergunning te verlenen voor het oprichten van eenendertig eengezinswoningen met bijbehorende parkeervoorzieningen, bouwwerken, werken, geen bouwwerk zijnde, en aanlegwerkzaamheden dan wel gebruik op de percelen kadastraal bekend gemeente Voorburg, sectie: E, nummers 7216 en 8690, plaatselijk gemerkt Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, overeenkomstig de bij dit ontwerpbesluit behorende en gewaarmerkte gegevens en bescheiden en met inachtneming van de in de bijlage genoemde voorschriften en/of verplichtingen;

4. dat het niet toegestaan is met bouw- en/of constructieve werkzaamheden aan te vangen voordat het bouwveiligheidsplan, met bijbehorende bouwplaatsinrichting-tekening, is goedgekeurd en dat deze bescheiden uiterlijk drie weken voor de aanvang van bouw- en/of constructieve werkzaamheden dienen te worden aangeleverd (zie bijlage 3);

5. dat het niet toegestaan is met de uitvoering van de constructieve werkzaamheden aan te vangen voordat de navolgende constructie-technische bescheiden door ons college zijn goedgekeurd en dat deze bescheiden uiterlijk drie weken voor de aanvang van de betreffende werkzaamheden dienen te worden aangeleverd:
   a. monitoringsplan;
   b. (definitief) funderingsadvies met berekening paaldraagvermogen;
   c. palenplan, paalberekening(en) en paalwapeningstekeningen;
   d. resultaten van het heiwerk (doormeting indien van toepassing);
   e. stabiliteits- en gewichtsberekeningen;
   f. constructieve tekening(en) en berekening(en) van de funderingen;
   g. constructieve tekeningen en berekeningen van de begane grondvloeren;
   h. constructieve tekeningen en berekeningen van de verdiepingsvloeren;
   i. constructieve tekeningen en berekeningen van de dakconstructies;
   j. constructieve tekeningen en berekeningen van de (prefab) betonwanden, inclusief wapening;
   k. constructieve tekening(en) en berekening(en) van de (dak)kappen;
   l. constructieve tekeningen en berekeningen van de staalconstructies;
   m. constructieve tekeningen en berekeningen van houtconstructies;
   n. constructieve tekening(en) en berekening(en) van de vloerafscheidingen;
   o. constructieve tekeningen en berekeningen van overige, niet genoemde constructieonderdelen;
   p. capaciteitsberekening(en) van de noodoverlaten / noodafvoeren;

6. dat het niet toegestaan is met de uitvoering van de betreffende werkzaamheden aan te vangen voordat de navolgende bouwtechnische bescheiden door ons college zijn goedgekeurd en dat ondergenoemde bescheiden uiterlijk drie weken voor de aanvang van de betreffende werkzaamheden dienen te worden aangeleverd:
   a. aansluitdetails van verblijfsruimte-scheidende wanden, met hierbij de soort en de dikte wand bij vermeld;
   b. bemonstering van toe te passen gevelstenen;
   c. bemonstering van toe te passen dakpannen;
   d. certificaten waaruit blijkt dat constructieonderdelen zoals kozijnen, ramen, deuren en hang- en sluitwerk voldoen aan inbraakwerendheidklasse 2;

e. nadere bouwtechnische specificaties omtrent de te treffen voorzieningen zoals voorgeschreven in het rapport SPV1501R001_ Brandveiligheids- en ventilatieconcept, d.d. 11-02-2016 van ZRi adviseurs ingenieurs;

KOMO-attesten

f. KOMO-attest van de (prefab) begane grondvloer;
g. KOMO-attest van de (prefab) gevelelementen;
h. KOMO-attest van de (prefab) dakelementen;
i. KOMO-attest van de (akoestische) beglazingen;
j. KOMO-attest van alle toe te passen isolatiematerialen, met hierbij aangegeven waar welke soort, type en dikte wordt toegepast;
k. KOMO-attest waaruit blijkt dat de verblijfsruimte-scheidende wanden voldoen aan de geluidseis D ≥ 32 dB / L ≥ 79 dB;
l. KOMO-attest van de toegangsdeuren en garagedeuren van de eengezinswoningen aan zijde stallingsgarage, waaruit blijkt dat aan afdeling 3.5 van het Bouwbesluit 2003 wordt voldaan;

7. dat het niet toegestaan is met de uitvoering van de betreffende werkzaamheden aan te vangen voordat de navolgende brandtechnische bescheiden door ons college zijn goedgekeurd en dat ondergenoemde bescheiden uiterlijk drie weken voor de aanvang van de betreffende werkzaamheden dienen te worden aangeleverd:
   m. productcertificaat van de toe te passen paniekssluitingen c.q. paniekbeslag;
   n. nadere brandtechnische specificaties omtrent de te treffen voorzieningen zoals voorgeschreven in het rapport SPV1501R001_ Brandveiligheids- en ventilatieconcept, d.d. 11-02-2016 van ZRi adviseurs ingenieurs;

   KOMO-attesten

   o. KOMO-attest en/of T.N.O.-rapport van de leidingdoorvoeren, inclusief brandmanchetten, welke door een brandwerende wand-, plafond- of vloerconstructie gaan, waaruit de vereiste brandwerendheid blijkt;
   p. KOMO-attest en/of T.N.O.-rapport van de brandwerende kozijn- en deurconstructie(s), waaruit de vereiste brandwerendheid blijkt;
   q. KOMO-attest en/of T.N.O.-rapport van de brandwerende beglazing(en), waaruit de vereiste brandwerendheid blijkt;

8. dat gedurende het bouwproces ten behoeve de controletoets van de Energieprestatie, foto's van de thermische schil en de installaties ter goedkeuring worden aangeleverd (zie bijlage 4);

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

9. dat na gereedmelding van het werk door een door de afdeling Handhaving aanvaarde deskundige instantie of persoon, in het bijzijn van een inspecteur van de afdeling Handhaving, de navolgende metingen dienen te worden verricht:
   a. geluidsmetingen, waaruit blijkt dat er aan afdeling 3.1 en afdeling 3.4 van Bouwbesluit 2012 wordt voldaan;
   b. ventilatiemetingen, waaruit blijkt dat er aan afdeling 3.6 van Bouwbesluit 2012 wordt voldaan;
   c. blowerdoortest (Qv10-meting), waaruit blijkt dat de luchtdichtheid van de woningen overeenkomt met de gehanteerde waarde uit de EPC-berekening, overeenkomstig opgaaf afdeling Handhaving;
   d. infraroodmetingen van de uitwendige vloer-, gevel- en dakconstructies, overeenkomstig opgaaf afdeling Handhaving.

Leidschendam, datum 2016

namens burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg

Klant Contact Centrum

Dit document is digitaal vervaardigd en daarom niet ondertekend

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Bijlage 1, behorende bij omgevingsvergunning nr. 20152034

A. Verplichtingen vanuit het Bouwbesluit 2012 – ALGEMEEN

Wij wijzen u op artikelen 1.23, 1.25 en 8.2 t/m 8.8 van het Bouwbesluit 2012 die u, voor zover van toepassing, een aantal verplichtingen oplegt die u in acht behoort te nemen tijdens de bouw en het sloopterrein. Deze artikelen luiden:

Artikel 1.23 – Aanwezigheid bescheiden

Tijdens het bouwen zijn, voor zover van toepassing, de volgende bescheiden of een afschrift daarvan op het terrein aanwezig:

a. vergunning voor het bouwen;
b. bouwveiligheidsplan als bedoeld in artikel 8.3;
d. overige voor het bouwen van belang zijnde vergunningen en documenten met nadere voorwaarden en ontheffingen.

Artikel 1.25 – Mededeling aanvang en beëindiging bouwwerkzaamheden

Aan de Afdeling Handhaving dient vergunninghouder schriftelijk en/of telefonisch kennis te geven van de volgende zaken en op de volgende tijden:

- ten minste twee werkdagen voor de feitelijke aanvang van bouwwerkzaamheden, waarvoor een vergunning voor het bouwen is verleend, van de aanvang van die werkzaamheden, met inbegrip van ontgravingswerkzaamheden;
- de aanvang van het heien van funderingspalen, waaronder ook de proefpalen, ten minste twee werkdagen van te voren per telefoon;
- de aanvang van grondverbeteringswerkzaamheden, ten minste twee werkdagen van te voren per telefoon;
- voorgenomen storten van beton, ten minste één werkdag van te voren per telefoon;
- gereedkomen van putten en van grondrioleringswerkzaamheden, terstond na gereedkomen per telefoon, waarbij deze niet aan het oog mogen worden onttrokken gedurende ten minste twee werkdagen na de kennisgeving;
- ten minste op de dag van beëindiging van de bouwwerkzaamheden, waarvoor een vergunning voor het bouwen is verleend

U kunt de aanvang- en gereedmelding digitaal doen op www.lv.nl/aanvang-gereed

Artikel 8.2 – veiligheid in de omgeving

Bij het uitvoeren van bouw- of sloopwerkzaamheden worden maatregelen getroffen ter voorkoming van:

a. letsel van personen op een aangrenzend perceel of een aan het bouw- of sloopterrein grenzende openbare weg, openbaar water of openbaar groen;
b. letsel van personen die het bouw- of sloopterrein onbevoegd betreden, en

c. beschadiging of belemmering van wegen, van in de weg gelegen werken en van andere al dan niet roerende zaken op een aangrenzend perceel of op een aan het bouw- of sloopterrein grenzende openbare weg, openbaar water of openbaar groen.

Artikel 8.4 – Geluidhinder

Bouw- of sloopwerkzaamheden die een geluidniveau veroorzaken van ten minste 60 dB(A) op de gevel van een aangrenzende woonfunctie of van een aangrenzende gebruiksfunctie op een ander perceel, worden op werkdagen tussen 7:00 uur en 19:00 uur uitgevoerd. Bij het uitvoeren van die werkzaamheden worden de in tabel 8.4 aangegeven dagwaarden en de bij die dagwaarden aangegeven maximale blootstellingsduur in dagen dat de dagwaarde is bereikt niet overschreden.

Tabel 8.4

dagwaarde	≤ 60 dB(A)	> 60 dB(A)	> 65 dB(A)	> 70 dB(A)	> 75 – ≤ 80 dB(A)
maximale blootstellingsduur	onbeperkt	50 dagen	30 dagen	15 dagen	5 dagen

Het bevoegd gezag kan ontheffing verlenen van het eerste lid. Indien met een ontheffing van het bevoegd gezag bouw- of sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd op werkdagen tussen 19:00 uur en 7:00 uur en op zaterdag, zondag of feestdagen wordt onverkort het gestelde in de ontheffing gebruik gemaakt van de akoestisch bezien best beschikbare stille technieken en meest gunstige werkwijze.

De in tabel 8.4 aangegeven waarden gelden op gevels als bedoeld in artikel 1 juncto artikel 1b, vijfde lid, van de Wet geluidhinder van woningen en gebouwen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als andere geluidsgevoelige gebouwen en op de grens van terreinen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als geluidsgevoelige terreinen.

Artikel 8.5 – Trillingshinder

Trillingen veroorzaakt door het uitvoeren van bouw- of sloopwerkzaamheden bedragen in geluidsgevoelige ruimten als bedoeld in artikel 1 van de Wet geluidhinder en in verblijfsruimten als bedoeld in artikel 1.1, onderdeel e, van het Besluit geluidhinder niet meer dan de trillingsterkte, genoemd in tabel 4 van de Meet- en beoordelingsrichtlijn deel B «Hinder voor personen in gebouwen» 2006. Het bevoegd gezag kan ontheffing verlenen van de trillingsterkte.

Artikel 8.6 – Stofhinder
Tijdens het uitvoeren van bouw- en sloopwerkzaamheden worden maatregelen getroffen om visueel waarneembare stofverspreiding buiten het bouw- of sloopterrein te voorkomen.

Artikel 8.7 – Grondwaterstand
Het bemalen van bouwputten, leidingsleuven en andere tijdelijke ontgravingen ten behoeve van bouwwerkzaamheden leidt niet tot een zodanige wijziging van de grondwaterstand dat gevaar kan ontstaan voor de veiligheid van belendingen.

Artikel 8.8 – Afvalscheiding
Bouw- en sloopwerkzaamheden worden zodanig uitgevoerd dat tijdens de uitvoering vrijkomend bouw- en sloopafval deugdelijk wordt gescheiden.

Het afval op de sloop-/bouwplaats dient in ieder geval gescheiden te worden in fracties bestaande uit:
- gevaarlijke stoffen;
- steenwol indien dit meer is 1 m³;
- glaswol indien dit meer is dan 1 m³, en
- overig afval.

Indien het totale afval niet meer bedraagt dan 10 m³ dan mag de aannemer dit voor tijdelijke opslag naar zijn bedrijf meenemen. Bij meer dan 10 m³ afval behoort de aannemer dit aan te bieden aan een inzamelaar die bevoegd is om dit afval te ontvangen.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Bijlage 2, behorende bij omgevingsvergunning nr. 20152034

B. Verplichtingen vanuit het Bouwbesluit 2012 – SPECIFIEK

Wij hebben uw aanvraag getoetst aan het Bouwbesluit 2012, voor zover de ingediende gegevens en bescheiden dit mogelijk maakten. Naar aanleiding van onze toets vragen wij uw aandacht voor het volgende. Uit de door u overlegde gegevens en bescheiden is niet (of niet geheel) na te gaan of aan de volgende artikelen uit het Bouwbesluit zal worden voldaan (terwijl u hiertoe wel bent verplicht).

Bij de definitieve besluitvorming op de aanvraag zullen wij zowel in het besluit als in bijlage B onder "Verplichtingen vanuit het Bouwbesluit 2012 - SPECIFIEK" voorschriften uit het Bouwbesluit 2012 vermelden waaraan voldoen dient te worden, dan wel voor aanvang van de desbetreffende werkzaamheden aannemelijk gemaakt dient te worden dat hieraan voldaan wordt.

Bijlage 3, behorende bij omgevingsvergunning nr. 20152034

C. Indieningsvereisten Sloop- / bouwveiligheidsplan

De vergunninghouder dient ten minste drie weken voor aanvang van de bouw- en/of sloopwerkzaamheden een bouwveiligheidsplan ter toetsing voorleggen.

Het bouwveiligheidsplan heeft alleen betrekking op de veiligheid van de weg, de in de weg gelegen werken, de weggebruikers, de naburige bouwwerken, open erven en terreinen en hun gebruikers. Een V&G-plan is niet afdoende als bouwveiligheidsplan.

Een bouwveiligheidsplan moet naast een beschrijving van het werk of aard van de werkzaamheden de volgende onderdelen bevatten:

<u>Indieningsvereisten bouwveiligheidsplan</u>

1. de geplande startdatum van de bouwwerkzaamheden in verband met een schouw van de openbare weg rondom de bouwlocatie;

2. één of meerdere tekeningen waaruit de bouwplaatsinrichting blijkt:
   a. de ligging van het te bebouwen perceel en de omliggende wegen, bouwwerken e.d.;
   b. de situering van het bouwwerk;
   c. de aan- en afvoerwegen, inclusief in- en uitrit van de bouwplaats;
   d. eventuele stremmingen, al dan niet tijdelijk in verband met bijzondere werkzaamheden tijdens de uitvoering;
   e. de plaats van de (vaste) bouwkranen;
   f. de laad-, los- en hijszones (welke kranen, stempeldrukken, draaicirkel 1:100);
   g. parkeerplaatsen, benodigd voor personeel en bezoekers;
   h. de plaats van de bouwketen;
   i. de grenzen van het bouwterrein (inclusief steigers en afrastering) waarbinnen alle bouwactiviteiten inclusief het laden en lossen, plaatsvinden;
   j. de in of op de bodem van het perceel of in de directe omgeving van de bouwplaats aanwezige leidingen;
   k. het aanwezige straatmeubilair, met daarbij aangegeven wat eventueel tijdelijk moeten worden verwijderd;
   l. de aanwezige bomen (kopieën van verleende kapvergunningen als bijlage meesturen, indien van toepassing);
   m. de plaats van ander hulpmaterieel en opslag van materialen, met speciale aandacht voor eventuele tanks voor brandstof, olie en propaangas en gevaarlijke stoffen;

De schaal van bedoelde tekeningen mag niet kleiner zijn dan 1:100 of 1:1000 wanneer details op een schaal van 1:100 zijn bijgevoegd;

3. Gegevens en bescheiden:
   a. over de toe te passen bouwmethodiek, en
   b. de toe te passen materialen, materieel, hulp- en beveiligingsmiddelen bij de bouwwerkzaamheden;

4. Controleberekening stabiliteit bouwkranen en steigers als deze bij omvallen de openbare straat of belendingen kunnen raken;

5. De uitgangspunten voor een monitoringsplan ter voorkoming van schade aan naburige bouwwerken (o.a. trillingen, zettingen, rotaties, grondwaterstand en bijbehorende grenswaarden);

6. Geluidsberekeningen dat er met toepassing van geluidswerende maatregelen dat er voldaan kan worden aan artikel 8.4 van het Bouwbesluit, tenzij gekozen is voor geluids- en trillingsarme palen;

7. Een ingevuld modelbouwveiligheidsplan.
   Het modelbouwveiligheidsplan is een sjabloon om invulling te geven aan de veiligheid van de directe omgeving van een bouwproject. Het modelbouwveiligheidsplan dient onderdeel uit te maken het gehele bouwveiligheidsplan;

8. Een bewijs van notariële vastlegging van een nul-opname van de omliggende bouwwerken, alsmede een nul-opname van het aangrenzende openbare gebied en de terreininrichting;

9. Diverse gegevens
   a. werktijden;
   b. de wijze van voorlichting omwonende;
   c. de te nemen maatregelen tegen sloop of bouwstof;

10. Contactgegevens:
    a. verantwoordelijke namens de opdrachtgever;
    b. verantwoordelijke namens de uitvoerder;
    c. verantwoordelijke c.q. een 24-uurs dienst in geval van calamiteiten.

Bijlage 4, behorende bij omgevingsvergunning nr. 20152034

D. Opnameprotocol Energieprestatie

Gaandeweg het bouwproces moet er een dossier gevormd worden in de vorm van een foto- en bonnenboek van belangrijke momenten. Waar nodig is het dossier gedocumenteerd met pakbonnen of stickers van de verpakkingen van de bouwmaterialen.

Het eerste opnamemoment is wanneer het isolatiemateriaal op de bouwschil wordt aangebracht. Niet-aansluitende lagen kunnen immers zorgen voor koudebruggen of 'valse spouw' (koude lucht achter isolatie). Ook moet het gebruikte type en de toegepaste dikte van het isolatiemateriaal worden vastgelegd c.q. worden bevestigd. Dat kan met behulp van foto's of afleverbonnen, eventueel aangevuld met stickers, barcodes en een KOMO-certificaat.

Het tweede opnamemoment is als het dak op de woning of het appartementencomplex wordt geplaatst. Ook hier kunnen de aansluitingen worden gefotografeerd.

Het derde opnamemoment vindt plaats als de leidingen worden aangebracht en dekvloeren gestort. Ook hier kunnen foto's aantonen dat de leidingen volgens afspraak zijn geïsoleerd en dat dit op de juiste wijze is gebeurd.

Het laatste opnamemoment vindt plaats bij de plaatsing van de installaties: ruimteverwarming, (balans)ventilatie, tapwater, Ook hier is het doel om aan te tonen dat de installaties en de aansluitingen op de juiste manier zijn aangebracht.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Bijlage 5, behorende bij omgevingsvergunning nr. 20152034

E. Aanleg in- en uitritconstructie

Aan deze omgevingsvergunning verbinden wij tevens de volgende voorschriften:

1. De kosten voor het aanleggen van in-/uitrit langs de openbare weg worden op basis van nacalculatie aan u doorberekend;
2. De gemeente past de bestrating aan van de in-/uitrit langs de openbare weg;
3. De bestrating of verharding van de in-/uitrit zal een afwijkende kleur hebben ten opzichte van de bestrating of verharding in de openbare weg;
4. Het door u op de in-/uitrit te parkeren voertuig mag niet uitsteken op de openbare weg c.q. het trottoir;
5. Voor de planning van voornoemde werkzaamheden dient u contact op te nemen met de afdeling Stadsbeheer, de heer G. van Rhijn, telefoon (070) 300 8236;
6. De gemeente Leidschendam-Voorburg wordt gevrijwaard voor alle schade, die als gevolg van het gebruik van de in-/uitrit ontstaat, tenzij de gemeente opzet of schuld inzake het ontstaan van de schade kan worden verweten.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Bijlage 6, behorende bij omgevingsvergunning nr. 20152034

F. Voorwaarden m.b.t. archeologie

Meldingsplicht bij archeologische vondsten

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien 2007) aanmelding van de betreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, c.q. de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS). Tevens dient de gemeente Leidschendam-Voorburg direct te worden geïnformeerd bij een eventuele ontdekking van archeologische resten.

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Bijlage 7, behorende bij omgevingsvergunning nr. 20152034

G. Overigen

Nulmeting

Voorafgaande aan de werkzaamheden dient door u een nulmeting uitgevoerd te worden van de staat van het openbaar gebied in het bijzijn van een medewerker van de afdeling Stadsbeheer en de toezichthouder van de afdeling Handhaving.

Voorwerpen op de openbare weg

Uit uw aanvraag valt op te maken dat u gebruik zult moeten maken van het gemeentelijk grondgebied om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren. We willen u erop attenderen dat u voor het plaatsen van voorwerpen op de plaats, zoals steigers, mogelijk een melding moet doen dan wel een vergunning moet aanvragen op grond van de Algemene plaatselijke verordening.

U kunt een melding doen of een vergunning aanvragen via het digitaal loket (http://www.leidschendam-voorburg.nl > Digitaal Loket > Product of Dienst op Thema “Bouwen & Wonen” > Voorwerp op de openbare weg plaatsen) van de gemeente.

Raadsbesluit 1584016

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien de aanvraag omgevingsvergunning voor het oprichten van eenendertig eengezinswoningen op de percelen kadastraal bekend gemeente Voorburg, sectie: E, nummers 7216 en 8690, plaatselijk gemerkt Marcellus Emantslaan in Voorburg en de daarbij behorende ruimtelijke onderbouwing;

gezien het voorstel van het college d.d. 10 mei 2016 (1513286) en gelet op artikel 2.27 van de Wet Algemene bepalingen omgevingsrecht en het bepaalde in artikel 6.5 van het Besluit omgevingsrecht;

b e s l u i t :

1. Een ontwerp verklaring van geen bedenkingen af te geven voor het afwijken van het bestemmingsplan voor het oprichten van eenendertig eengezinswoningen op de percelen kadastraal bekend gemeente Voorburg, sectie: E, nummers 7216 en 8690, plaatselijk gemerkt Marcellus Emantslaan in Voorburg.

2. De ontwerp verklaring van geen bedenkingen als definitief aan te merken indien blijkt dat tegen dit besluit geen zienswijzen zijn ingediend.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de Gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,	de voorzitter,
mr. G.A. van Egmond	drs. J.W. van der Sluijs

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 10 mei 2016
Onderwerp Ontwerp verklaring van geen bedenkingen ten behoeve van de aanvraag omgevingsvergunning voor het oprichten van 31 eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan in Voorburg met toepassing van artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3° van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (projectafwijkingsbesluit)
Categorie A

Verseonnummer 1513286 / 1583991
Portefeuillehouder Wethouder Bruines
Behandeld door De heer Frijlink

1. Samenvatting
Op 25 november 2015 hebben wij een aanvraag omgevingsvergunning ontvangen voor het oprichten van eenendertig eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan in Voorburg. De nieuwbouw is in strijd met het geldende bestemmingsplan en kan alleen gerealiseerd worden met een projectafwijkingsbesluit (artikel 2.12, eerste lid, onder a.3°,Wabo). Hiervoor is een (ontwerp) verklaring van geen bedenkingen nodig van de raad (artikel 2.27, lid 1 Wabo).

2. Inleiding
Het nieuwbouwproject omvat het oprichten van eenendertig eengezinswoningen in vijf bouwblokken. Vier bouwblokken worden uitgevoerd in drie bouwlagen met plat dak. Het vijfde bouwblok wijkt af en wordt uitgevoerd in vier bouwlagen met plat dak. Bij dit vijfde bouwblok vindt het wonen op de eerste verdieping plaats met aan de achterzijde een dakterras als buitenruimte. Dit dakterras bevindt zich boven de parkeervoorzieningen en inpandige garages van deze woningen. De hoofdentree's van de woningen bevinden zich aan de straatzijden.

3. Inhoudelijke toelichting

Wettelijk kader, huidig beleid en bestaande kaders
Het project valt binnen het bestemmingsplan "Voorburg - Midden". De woningen worden gerealiseerd op gronden met de bestemmingen: "Maatschappelijk" (artikel 12) en "Tuin" (artikel 14). Ook zijn de bepalingen "Waarde - Archeologie 5" van toepassing en mogen geen grondbewerkingen plaatsvinden, op een grotere diepte dan 30 cm vanaf het maaiveld. Met een archeologisch onderzoek, gevolgd door een proefsleuvenonderzoek, moet de archeologische waarde van de grond vastgesteld worden. Het bouwplan wijkt af van de voorschriften uit het

bestemmingsplan. De afwijkingen zijn samengevat als volgt te omschrijven:

1. De voor "Maatschappelijk" aangewezen gronden zijn bestemd voor maatschappelijke voorzieningen. Het bouwplan voldoet hier qua gebruik niet aan, omdat sprake is van het realiseren van woonfuncties.
2. (Hoofd)gebouwen mogen uitsluitend binnen de bouwvlakken worden gebouwd. Het bouwvlak wordt plaatselijk door de nieuwe woningen overschreden;
3. De goothoogte danwel de bouwhoogte van (hoofd)gebouwen mag niet meer bedragen dan op de plankaart is aangegeven. De bouwhoogte van de woningblokken bedraagt meer dan de maximale bouwhoogte die op de plankaart staat aangegeven;
4. De voor "Tuin" aangewezen gronden zijn bestemd voor tuinen. Het bouwplan voldoet hier qua gebruik niet aan, omdat sprake is van het realiseren van woonfuncties;
5. Binnen de bestemming "Tuin" mag (m.u.v. een aantal specifiek benoemde bouwwerken) niet worden gebouwd. Het bouwplan voldoet hier niet aan, omdat plaatselijk wel in deze bestemming wordt gebouwd en geen sprake is van een van de beschreven uitzonderingen.

Het plan kan alleen met een uitgebreide procedure met een projectafwijkingsbesluit mogelijk worden gemaakt. In de ruimtelijke onderbouwing is nader onderbouwd waarom aan het plan medewerking kan worden verleend. De raad wordt verzocht om een ontwerp vvgb af te geven. Na terinzagelegging van zes weken wordt (rekening houdend met eventuele ingekomen zienswijzen) een definitief besluit genomen. Hierbij moet eveneens een definitieve vvgb afgegeven worden. Aan de raad wordt voorgesteld de ontwerp vvgb als definitief aan te merken, als er geen zienswijzen tegen de verklaring van geen bedenkingen worden ingediend, zodat er niet opnieuw een raadsbesluit hoeft te worden genomen.

Vastgesteld ruimtelijk kader
De raad heeft op 1 juli 2015 het ruimtelijk kader voor de herontwikkeling van de Marcellus Emantslaan vastgesteld. Het voorgestelde bouwplan voldoet aan de randvoorwaarden die in het ruimtelijk kader zijn opgenomen.

4. Financiële toelichting en risico's
Met de initiatiefnemer is na de intentieovereenkomst een anterieure overeenkomst gesloten. Hiermee is vastgelegd dat de realisatie van de ontwikkeling voor de gemeente geen negatieve financiële gevolgen oplevert. In de overeenkomst is ook een regeling opgenomen over het verhaal van een eventuele tegemoetkoming in planschade. Het kostenverhaal is hiermee anders verzekerd in de zin van artikel 6.12 tweede lid van de Wro wat betekent dat geen exploitatieplan hoeft te worden vastgesteld.

5. Communicatie
De ontwerp vvgb wordt samen met de ontwerp omgevingsvergunning en de bijbehorende stukken

(o.a. de ruimtelijke onderbouwing) na publicatie in de gemeenterubriek en de Staatscourant voor zes weken ter inzage gelegd. Een ieder heeft dan de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen.

6. Conclusie en voorstel

Het college stelt voor aan de raad een ontwerp verklaring van geen bedenkingen af te geven voor het oprichten van eenendertig eengezinswoningen op de percelen kadastraal bekend gemeente Voorburg, sectie: E, nummers 7216 en 8690, plaatselijk gemerkt Marcellus Emantslaan in Voorburg. Het college stelt tevens voor de ontwerp verklaring van geen bedenkingen als definitief aan te merken als blijkt dat er geen zienswijzen zijn ingediend tegen de ontwerp vvgb.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	mw. drs. S. Bruines
secretaris	loco-burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
1525822	Ontwerpbesluit omgevingsvergunning nieuwbouw 31 woningen Marcellus Emantslaan in Voorburg
1550635	Ruimtelijke onderbouwing nieuwbouw 31 woningen Marcellus Emantslaan in Voorburg
1550627	Situatietekening nieuwbouw 31 woningen Marcellus Emantslaan in Voorburg
1553728	Artist impression nieuwbouw 31 woningen Marcellus Emantslaan in Voorburg

RUIMTELIJKE ONDERBOUWING

| t.b.v. bouw 31 eengezinswoningen
| aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg

Zaltbommel, maart 2016

Ruimtelijke onderbouwing
t.b.v. het doorlopen van een afwijkingsprocedure als bedoeld in artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor planologisch mogelijk maken van 31 eengezinswoningen aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg.

Opdrachtgever *: Schouten Bouw*
Opgesteld door *: Legalexion*
Opsteller *: mr. A.G. van Keulen*
Datum *: maart 2016*
Versie *: 2*
Kenmerk *: 15111/2*

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Plangebied 5
1.3 Vigerend bestemmingsplan 6
1.4 Planologische procedure 6
1.5 Leeswijzer 6

2. RUIMTELIJK(E) BELEID EN REGELGEVING 7
2.1 Nationaal 7
2.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte 7
2.1.2 Besluit ruimtelijke ordening 7
2.1.3 Verdrag van Malta 8
2.2 Provinciaal 9
2.2.1 Visie Ruimte en Mobiliteit 9
2.2.2 Verordening Ruimte 2014 10
2.3 Regionaal 10
2.3.1 Algemeen 10
2.3.2 Regionaal beleid door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) 10
2.4 Gemeentelijk 11
2.4.1 Structuurvisie Ruimte voor Wensen 2040 (herijking 2012) 11
2.4.2 Woonvisie 2020 12
2.4.3 Parkeernota 13
2.4.4 Water- en rioleringsplan Leidschendam-Voorburg 14

3. STEDENBOUWKUNDIGE ANALYSE 15
3.1 Strijdigheid bestemmingsplan 15
3.2 Stedenbouwkundige onderbouwing 16
3.2.1 Beschrijving van de bestaande omgeving 16
3.2.2 Visie en ambitie gebied 17
3.2.3 Beschrijving van het plan 17
3.2.4 Welstand 21

4. VERKEERSKUNDIGE ASPECTEN 22
4.1 Parkeren 22
4.2 Verkeersontsluiting en bereikbaarheid 23

5. OMGEVINGS- EN MILIEUASPECTEN 24
5.1 Geluid 24
5.1.1 Inleiding 24
5.1.2 Geluidsbelasting Wgh-zone en 30 km/h-wegen (goede ruimtelijke ordening) 24
5.1.3 Milieuzonering 25
5.2 Luchtkwaliteit 26
5.3 Flora en fauna 27
5.3.1 Inleiding 27
5.3.2 Natuurtoets 27
5.4 Externe veiligheid 28
5.4.1 Inleiding 28
5.4.2 Onderzoek projectgebied 29
5.5 Water 30

5.5.1 INLEIDING 30
5.5.2 WATERTOETS 30
5.6 BODEM 31
5.7 VORMVRIJE M.E.R.-BEOORDELING 32
5.7.1 INLEIDING 32
5.7.2 ONDERZOEKSRESULTATEN VORMVRIJE M.E.R.-BEOORDELING 32
6 CULTUURHISTORIE & ARCHEOLOGIE 34
6.1 MONUMENTEN / BESCHERMD STADS- EN DORPSGEZICHT 34
6.2 ARCHEOLOGIE 34
6.2.1 INLEIDING 34
6.2.2 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK 34
6.2.3 VERKENNEND EN KARTEREND BOORONDERZOEK 34
7 UITVOERBAARHEID 36
7.1 ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID 36
7.2 MAATSCHAPPELIJKE UITVOERBAARHEID 36
BIJLAGEN: 37

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Voor een perceel aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg bestaat het voornemen om aldaar 31 eengezinswoningen te realiseren. Op de betreffende locatie bevindt zich een schoolgebouw dat in gebruik is geweest bij het ROC Mondriaan. Het gebouw staat nu grotendeels leeg, op enkele lokalen na, welke nog in gebruik zijn vanwege particuliere initiatieven. De nu op het perceel aanwezige opstallen worden geheel gesloopt.
Om tot deze herontwikkeling te komen, heeft de gemeente in 2014 een intentieovereenkomst gesloten met de eigenaar van het perceel, ROC Mondriaan, en met de ontwikkelaar, Schouten Bouw. Uiteindelijk heeft dit ertoe geleid dat de gemeenteraad op 1 juli 2015 een ruimtelijk kader heeft vastgesteld met daarin de eisen waaraan het woningbouwplan moet voldoen.

1.2 Plangebied

De bouwlocatie wordt kadastraal aangeduid als gemeente Voorburg, sectie E, nummers 7216 en 8690. De locatie heeft een oppervlakte van ongeveer 5.500 m².
Zoals opgemerkt, zullen de nu op het perceel aanwezige opstallen, namelijk een voormalig schoolgebouw, worden gesloopt. Het projectgebied is gelegen in het 'schil-centrum' van Voorburg en wordt globaal begrensd door de:

- *Marcellus Emantslaan*
- *Jacob van den Eyndestraat*
- *Johan de Meesterstraat*
- *Guido Gezellestraat*

Luchtfoto Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg met projectlocatie rood omkaderd

De planlocatie ligt op een kansrijke strategische plek aan de rand van het winkelcentrum, langs twee aanloopstraten en aan een park. Dit zijn kwaliteiten welke meegenomen worden in het stedenbouwkundige ontwerp van het herontwikkelingsplan en daarbij ook voorwaarden scheppen aan de ontwikkeling die voortkomen uit het functioneren van de

openbare ruimte en het winkelcentrum (zie voor het stedenbouwkundige plan nader hoofdstuk 3 van deze onderbouwing).

1.3 Vigerend bestemmingsplan

Ingevolge het vigerende bestemmingsplan 'Voorburg Midden', vastgesteld 26 maart 2013, rust op het plangebied hoofdzakelijk de bestemming 'Maatschappelijk'. Binnen deze bestemming is geen woningbouw mogelijk.

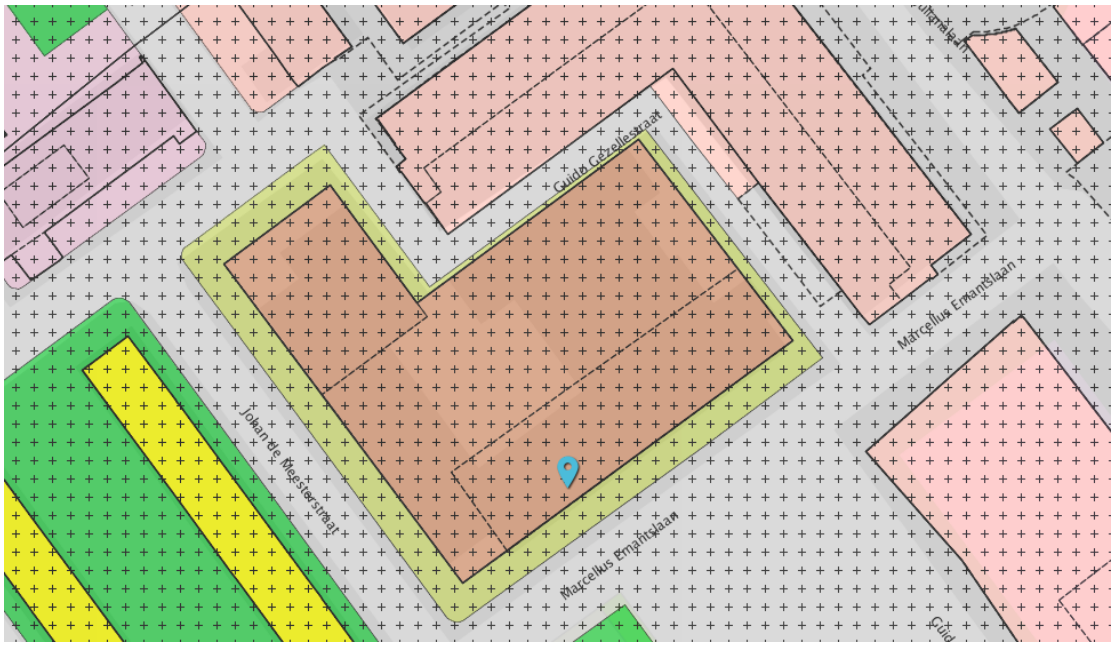

Uitsnede verbeelding bestemmingsplan 'Voorburg Midden'

1.4 Planologische procedure

Om het gewijzigde woningbouwplan planologisch te kunnen inpassen, is het noodzakelijk dat er een speciale procedure wordt gevolgd ter afwijking van het bestemmingsplan. Middels het verlenen van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) kan worden afgeweken van het bestemmingsplan. Hier gaat het om een geval als bedoeld in artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3 van de Wabo. Voor een dergelijke omgevingsvergunning is de zogenaamde uniforme voorbereidingsprocedure van toepassing, als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Voor het verlenen van deze omgevingsvergunning stelt artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3 Wabo als voorwaarde dat het uiteindelijke afwijkingsbesluit een 'goede ruimtelijke onderbouwing' bevat. Dit document voorziet in een dergelijke 'goede ruimtelijke onderbouwing'.

1.5 Leeswijzer

Allereerst volgt in hoofdstuk 2 een overzicht van het geldende ruimtelijke beleid. Vervolgens bevat hoofdstuk 3 een stedenbouwkundige analyse, waarbij het gebied gekarakteriseerd wordt en ook het bouwplan zelf aan de orde komt. Hoofdstuk 4 gaat in op de verkeerskundige aspecten van het project. De milieu- en omgevingsaspecten worden in hoofdstuk 5 beschreven. Daarna een hoofdstuk over cultuurhistorie en archeologie. Ten slotte onderbouwt hoofdstuk 7 de uitvoerbaarheid van het plan.

2. RUIMTELIJK(E) BELEID EN REGELGEVING

Dit hoofdstuk bevat het relevant ruimtelijk beleid en de relevante ruimtelijke regelgeving voor het projectgebied en nieuwbouwplan, dat door de verschillende overheden in verdragen, visies, beleidsnota's en overige documenten is vastgelegd.

2.1 Nationaal

2.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Vanuit het nationaal beleid zijn relevant de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro).
De SVIR geeft een totaalbeeld van het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid op rijksniveau. De SVIR bepaalt welke kaderstellende uitspraken zodanig zijn geformuleerd dat deze bedoeld zijn om beperkingen te stellen aan de ruimtelijke besluitvormings-mogelijkheden op lokaal niveau. Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) bevestigt in juridische zin die kaderstellende uitspraken.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte schetst het kabinet hoe Nederland er in 2040 uit moet zien: concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Het ruimtelijke en mobiliteitsbeleid wordt meer aan provincies en gemeenten overgelaten. Hieronder valt bijvoorbeeld het landschapsbeleid. De Rijksoverheid richt zich op nationale belangen, zoals een goed vestigingsklimaat, een degelijk wegennet en waterveiligheid.

Tot 2028 heeft het kabinet in de SVIR een drietal Rijksdoelen geformuleerd:

- *de concurrentiekracht vergroten door de ruimtelijk-economische structuur van Nederland te versterken. Dit betekent bijvoorbeeld een aantrekkelijk (internationaal) vestigingsklimaat;*
- *de bereikbaarheid verbeteren;*
- *zorgen voor een leefbare en veilige omgeving met unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden.*

Afspraken over verstedelijking, groene ruimte en landschap laat het Rijk over aan de provincies en gemeenten. Gemeenten krijgen ruimte voor kleinschalige natuurlijke groei en voor het bouwen van huizen die aansluiten bij de woonwensen van haar inwoners.

Conclusie
Het nationale ruimtelijke beleid vormt geen belemmering voor de realisatie van de woningen aan de Marcellus Emantslaan te Voorburg.

2.1.2 Besluit ruimtelijke ordening

Algemeen
Sinds 1 oktober is de ladder voor duurzame verstedelijking opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening. Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Het Rijk wil met de introductie van de ladder vraaggerichte programmering bevorderen. De ladder beoogt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten. De ladder is als procesvereiste opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening.

Uit artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit ruimtelijke ordening blijkt dat de ladder drie treden kent die achter elkaar worden doorlopen:

- *Trede 1: Bepalen regionale behoefte naar ruimte;*
- *Trede 2: Bouwen binnen bestaand stedelijk gebied;*
- *Trede 3: Bouwen buiten bestaand stedelijk gebied.*

Toetsing Ladder
Voor de toevoeging van de woningen aan Marcellus Emantslaan te Voorburg dient echter allereerst de vraag te worden beantwoord of hier daadwerkelijk sprake is van een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling'. Artikel 1.1.1 lid 1 onder i van het Besluit ruimtelijke ordening geeft voor 'stedelijke ontwikkeling' immers de volgende definitie:

"ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen."

De realisatie van de nieuwbouw moet hier inderdaad worden beschouwd als een 'stedelijke ontwikkeling' zoals bedoeld in voornoemde definitie uit het Besluit ruimtelijke ordening. Om die reden dienen bovengenoemde treden van artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit ruimtelijke ordening doorlopen te worden. Hierover het volgende.

De provincie is verantwoordelijk voor de gedecentraliseerde woningbouwplanning en de (wettelijk vereiste) toepassing van de Ladder van Duurzame Verstedelijking. Als sturingsfilosofie in de VRM (Visie Ruimte en Mobiliteit) is gekozen voor kwalitatieve afstemming en risicoduiding. Wanneer de provincie een regionale woonvisie aanvaardt, is daarmee de behoefte aan en de regionale afstemming van het woningbouwprogramma in de bestemmingsplannen (zoals bedoeld in trede 1 van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking) verantwoord.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben het geactualiseerde regionale woningbouwprogramma tot juli 2017 aanvaard als kader voor de verantwoording van de woningbouwopgave in bestemmingsplannen. De woningbouwprogramma's tot 2020 in de plannen uit de planlijst zijn voldoende afgestemd om te voldoen aan trede 1 van de ladder voor duurzame verstedelijking.

Dit plan voor de Marcellus Emantslaan is opgenomen in het regionale woningbouwprogramma (zie hieronder, paragraaf 2.3). Dat betekent dat daarmee de behoefte aan het woningbouwplan voldoende is onderbouwd.
Voorts betreft dit plan een herstructurering binnen het bestaand stedelijk gebied. Daarmee is stap 2 van de Ladder eveneens verantwoord en wordt aan stap 3 niet meer toegekomen.

Conclusie
Gelet op het voorgaande kan geconcludeerd worden dat de duurzaamheidsladder uit artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit ruimtelijke ordening geen belemmering vormt voor onderhavige bestemmingswijziging.

2.1.3 Verdrag van Malta

In 1992 is in Valletta (Malta) het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed (Verdrag van Malta) ondertekend. Het Verdrag van Malta, ook wel de conventie van Malta of het verdrag van Valletta genoemd, beoogt het cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt beter te beschermen. Het gaat daarbij om archeologische resten als nederzettingen, grafvelden, en gebruiksvoorwerpen. Uitgangspunt van het verdrag is dat het archeologische erfgoed integrale bescherming nodig heeft en krijgt. Dit is gevat in drie principes:

1. *streven naar behoud in situ van archeologische waarden. De bodem is de beste garantie voor goede conservering;*
2. *tijdig rekening houden in de ruimtelijke ordening met de mogelijkheid of aanwezigheid van archeologische waarden;*
3. *de verstoorder betaalt voor het doen van opgravingen en het documenteren van archeologische waarde.*

Deze bescherming is in Nederland wettelijk verankerd in de Monumentenwet. Het Verdrag van Malta heeft tot doel het archeologisch erfgoed in Europa te beschermen. Als de bodem wordt verstoord, moeten volgens het verdrag belangrijke archeologische resten intact worden gehouden, bij voorkeur op locatie in de bodem en, als het niet anders kan, door opgraving en archivering. Voor de verdere toetsing van dit plan aan mogelijk aanwezige archeologische waarden, alsmede de conclusies, wordt verwezen naar paragraaf 6.2.

2.2 Provinciaal

2.2.1 Visie Ruimte en Mobiliteit

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben op 9 juli 2014 de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) vastgesteld. Hoofddoel van de VRM is het scheppen van voorwaarden voor een economisch krachtige regio. Dat betekent: ruimte bieden om te ondernemen, het mobiliteitsnetwerk op orde en zorgen voor een aantrekkelijke leefomgeving. De VRM bevat een nieuwe sturingsfilosofie. De kern daarvan is:

- *Ruimte bieden aan ontwikkelingen;*
- *Aansluiten bij de maatschappelijke vraag naar woningen, bedrijfsterreinen, kantoren, winkels en mobiliteit;*
- *Allianties aangaan met maatschappelijke partners;*
- *Minder toetsen op regels en meer sturen op doelen.*

Verder zet de provincie in de VRM in op vier belangrijke hoofdthema's:

1. *Beter benutten en opwaarderen;*
2. *Versterken stedelijk gebied (agglomeratiekracht);*
3. *Versterken ruimtelijke kwaliteit;*
4. *Bevorderen van een water- en energie-efficiënte samenleving.*

Een van de 4 thema's van de VRM betreft 'het beter benutten en opwaarderen'. De provincie wil de groei van de bevolking, de mobiliteit en de economische activiteit vooral opvangen in de bestaande netwerken en bebouwde gebieden. Steden bieden nog volop kansen om te bouwen en te verbouwen. Beter benutten van de bebouwde ruimte krijgt ruimtelijk invulling door verdichting, herstructurering en binnenstedelijke transformatie. De provincie bevordert daarbij de consequente toepassing van de ladder door deze op te nemen in de Verordening ruimte en daarbij een aantal begrippen te verhelderen. Een van die begrippen is het 'bestaand stads- en dorpsgebied' (BSD). De provincie verstaat daaronder: *'het bestaand stedenbouwkundig stelsel van bebouwing, met inbegrip van daartoe bouwrijp gemaakte terreinen, ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid (uitgezonderd glastuinbouw), detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal-culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur'*. Volgens de ladder voor duurzame verstedelijking moet nieuwe stedelijke ontwikkeling primair plaatsvinden binnen het BSD (zie nader paragraaf 2.1.2 en 2.2.2 van deze onderbouwing).

De herstructurering aan de Marcellus Emantslaan sluit aan bij de doelstelling van 'beter benutten en opwaarderen'. Voorts draagt de herontwikkeling bij aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de woon- en leefomgeving aan en rondom de Marcellus Emantslaan. Er worden immers nieuwe woningen toegevoegd welke voldoen aan de laatste kwaliteitseisen van deze tijd.

Conclusie
Onderhavig plan sluit goed aan op de doelstellingen van de VRM door een binnenstedelijke locatie te herstructureren ten behoeve van de bouw van woningen welke voldoen aan de kwaliteitseisen van deze tijd.

2.2.2 Verordening Ruimte 2014

De provinciale ruimtelijke verordening stelt regels waaraan bestemmingsplannen, wijzigings- en uitwerkingsplannen, beheersverordeningen en omgevingsvergunningen waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan dienen te voldoen. Deze regels vloeien voort uit de Visie Ruimte en Mobiliteit.
De herontwikkeling aan de Marcellus Emantslaan betreft een plan dat gerealiseerd wordt binnen 'het bestaand stads- en dorpsgebied'. Binnen het bestaand stads- en dorpsgebied laat de Verordening Ruimte 2014 nieuwe ontwikkelingen toe. Ingevolge de Verordening Ruimte dient dan wel getoetst te worden aan de ladder voor duurzame verstedelijking. Wat betreft dit onderwerp wordt verwezen naar paragraaf 2.1.2 van deze ruimtelijke onderbouwing, waaruit reeds blijkt dat de duurzaamheidsladder geen belemmering vormt voor dit plan. Ook voor het overige bevat de Verordening Ruimte 2014 geen bepalingen die een belemmering vormen voor onderhavige ontwikkeling.

Conclusie
De Verordening Ruimte 2014 vormt geen belemmering voor onderhavig plan aan de Marcellus Emantslaan.

2.3 Regionaal

2.3.1 Algemeen

Het Regionaal Structuurplan Haaglanden 2020 (hierna: RSP) is in 2008 vastgesteld door het algemeen bestuur van het Stadsgewest Haaglanden. Per 1 januari 2015 zijn de beleidstaken van het Stadsgewest Haaglanden echter overgegaan naar de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (hierna: MRDH). De gemeente Leidschendam-Voorburg valt ook onder deze regio.

2.3.2 Regionaal beleid door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Het RSP is een integraal plan voor de ruimtelijke ontwikkeling van de MRDH, het kader voor het regionale beleid op het gebied van milieu, groen, mobiliteit, wonen en economie, en het kader voor lokale plannen, zoals bestemmingsplannen.
Het RSP kijkt naar 2020 (en soms 2030) en omvat de grote lijnen voor de ambities en ontwikkelingen op verschillende terreinen. In het stedelijk gebied, waartoe ook Leidschendam-Voorburg behoort, ligt het accent op de woningbouwopgave en integrale kwaliteitsverbetering van de wijken. De woningbouwopgave dient zoveel als mogelijk in bestaand stedelijk gebied gerealiseerd te worden. Hiervoor moeten keuzes worden gemaakt. Leidschendam-Voorburg streeft ernaar om een aantrekkelijke groene woon- en werkstad te zijn.

In de verstedelijkingsafspraken tussen Rijk en de regio is in 2010 afgesproken dat over de periode tot 2020 63.500 woningen in Haaglanden (nu dus: Metropoolregio Rotterdam Den

Haag) gebouwd worden. Voor de gemeente Leidschendam-Voorburg staat voor de periode 2014 – 2019 een woningbouwopgave gepland van in totaal 670 woningen. Het plan aan de Marcellus Emantslaan is opgenomen in het regionale woningbouwprogramma en maakt daarna onderdeel uit van deze woningbouwopgave.

Conclusie
De ontwikkeling aan de Marcellus Emantslaan is in overeenstemming met het regionale beleid.

2.4 Gemeentelijk

2.4.1 Structuurvisie Ruimte voor Wensen 2040 (herijking 2012)

Het gemeentelijke ruimtelijke beleid is geformuleerd in de structuurvisie *Ruimte voor Wensen*. Bij de vaststelling van de structuurvisie (2006) is de afspraak gemaakt om de visie elke vier jaar te herijken. Op 25 september 2012 is de structuurvisie *Ruimte voor Wensen 2040* (herijking 2012) vastgesteld. De herijkte structuurvisie vormt de basis voor de (bestuurlijk) strategische keuzes en geeft richting aan de hoofdlijnen van het gewenste ruimtelijke ontwikkelingsbeeld van de gemeente tot 2040. Als overkoepelende ambitie streeft de structuurvisie naar een positionering van de gemeente als aantrekkelijke, groene en duurzame woonwerkstad. De herijkte uitgangspunten (opgaven, doelstellingen en ambities) zijn vertaald naar drie pijlers:

- *versterken van de groene woonstad;*
- *verbeteren van economische kansen en voorzieningenstructuur;*
- *beter benutten en verbeteren van bereikbaarheid.*

De structuurvisie daarbij gaat uit van een indeling voor de gemeente in een stedelijk gebied, de Vlietzone en het buitengebied. Onderhavig plangebied valt binnen het stedelijke gebied.

Binnen het stedelijk gebied van Leidschendam-Voorburg ligt het realiseren van 80% van de woningbouwopgave en het faciliteren van 5% groei van de bevolking in de periode 2012-2040. Er wordt ingezet op het behoud en versterking van het groene karakter van de stad en van de kwaliteit van de bestaande woonmilieus. Tevens wordt aandacht gegeven aan de verbetering van de leefbaarheid van bestaande wijken en kwaliteitsverbetering van het stedelijk raamwerk en de identiteitsdragers.

Een belangrijk uitgangspunt in de structuurvisie is het behoud en de versterking van de woonkwaliteit van de gemeente. In het belang van het welzijn van jong en oud en van de concurrentiekracht van de gemeente binnen de regio zal daarbij bewust een sterkere focus worden gelegd op hoogwaardige kwaliteit in woon-, werk- en verblijfsruimten. Het gemeentelijk streven is gericht op ‘complete wijken’ met alle voorzieningen en verschillende woningtypen in verschillende prijsklassen in aansluiting op de behoefte en de markt.

De voorgenomen planontwikkeling levert een bijdrage aan het behoud en de versterking van de woonkwaliteit van de gemeente. De realisatie van dit plan betekent immers een toevoeging van nieuwe woningen aan de bestaande woningvoorraad die voldoen aan de eisen van de tijd. Voorts draagt de nieuwbouw bij aan de kwaliteit de ruimtelijke omgeving.
Belangrijk is dat de toevoeging van de 31 woningen direct voorziet in de behoefte aan woningen voor (jonge) gezinnen en indirect voorziet in woningen jongeren en starters (namelijk via doorstroming). Met een sterke positionering binnen de regio wil de gemeente Leidschendam-Voorburg gezinnen met kinderen en hoogopgeleide kenniswerkers

aantrekken. De nieuwe instroom is gewenst voor een gezonde en evenwichtige ontwikkeling van de gemeente.

Uitsnede Structuurvisie Ruimte voor Wensen

Conclusie
Het voorliggende bouwplan voor de Marcellus Emantslaan sluit aan op de uitgangspunten van de structuurvisie. De toevoeging van de 31 eengezinswoningen levert namelijk een bijdrage aan de kwaliteit van de woningvoorraad en woonkwaliteit van Voorburg en voorziet in de behoefte aan woningen voor zowel jongeren als voor gezinnen met kinderen.

2.4.2 Woonvisie 2020

De hoofddoelstelling van de Woonvisie 2020 is het streven naar een aantrekkelijke (leefbare) groene woongemeente met een evenwichtige bevolkingsopbouw, een beperkte groei en het creëren van keuzemogelijkheden voor elke bewoner in Leidschendam-Voorburg. De Woonvisie fungeert als leidraad voor ander gemeentelijk beleid dat het wonen raakt en toetsingskader bij plannen en ontwikkelingen waarbij het wonen een belangrijke rol speelt.

De Woonvisie:

- geeft richting aan de keuze voor bepaalde woonmilieus;
- geeft een beschrijving van de wijken, de gewenste woonmilieus en de benodigde strategie daarvoor. Daarbij is er vanuit gegaan dat alle wijken een woonkarakter blijven behouden. Het inzetten van de strategie is dan ook bedoeld voor het versterken van dat woonkarakter;
- geeft geen richting aan mogelijke bouwlocaties. Dit wordt nader uitgewerkt in het woningbouwprogramma dat jaarlijks wordt geactualiseerd.

Een van de sleutelwoorden van de Woonvisie 2020 is ‘variatie’ (‘voor ieder wat wils’). Het is volgens de Woonvisie belangrijk dat woonconsumenten iets hebben om uit te kiezen. Verschillende woningen en verschillende woonmilieus. Wat de woonconsument wenst, is het uitgangspunt in het ontwikkelen van bouwplannen. De vraag naar bepaalde woningtypen, prijsklassen, woonmilieus, is bepalend.

Binnen de Woonvisie 2020 valt de projectlocatie binnen ‘Voorburg Midden’. De Woonvisie geeft voor dit gebied als gewenste woonmilieu ‘Groenstedelijk wonen – parkstad’. Dit

woonmilieu kenmerkt zich door de aanwezigheid van een groot aantal woningen (50) per hectare. De Woonvisie zegt hier verder over: *"De woningen zijn vaak bouwblokken, gelegen in een parkachtige omgeving, met veel doorkijkjes. Een lichte en groene buurt. Het is een rustige woonwijk, met zowel koop- als huurwoningen in de goedkope en middeldure prijsklasse. Voorzieningen liggen niet in de wijk, maar zijn vanuit de wijk wel goed bereikbaar."*

De wijze waarop dit woonmilieu wordt nagestreefd, is via het 'benutten van de aanwezige mogelijkheden'. Hierover vermeldt de Woonvisie het volgende: *"Dit woongebied is redelijk aantrekkelijk voor de woningmarkt. Toch kan deze nog verbeterd worden. Het gebied heeft zeker de mogelijkheden in huis om de verandering door te maken naar het gewenste woonmilieu. In dit woongebied stimuleert de gemeente de initiatieven van anderen en schept hiervoor ook de juiste voorwaarden. Ook stelt de gemeente de randvoorwaarden vast."*

In hoofdstuk 3 ('Visie') van het 'Ruimtelijk kader Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg' van 16 april 2015 (zie bijlage I) wordt een diepgaandere analyse gegeven van de kwaliteiten en het karakter van de projectlocatie en stedelijke omgeving van de Marcellus Emantslaan. Tevens wordt daarin onderbouwd op dat, en op welke wijze, het bouwplan bijdraagt aan het realiseren van het gewenste woonmilieu en aansluit op die stedelijke omgeving.

Volgens het woningbouwprogramma van de gemeente is er vooral behoefte aan eengezinswoningen in de goedkope en middeldure sector in Leidschendam. De gemeente wil meer starters en jonge gezinnen op de woningmarkt een plek geven.
Het bouwplan omvat 31 eengezinswoningen van 141 m2 gbo[1] tot 187 m2 gbo. De v.o.n.-prijzen van de woningen bedragen € 334.850,-- tot € 429.850,--. Daarmee vallen de woningen binnen de middeldure sector.
De toevoeging van betreffende woningen (binnen deze middeldure sector) biedt directe woonruimte voor (jonge) gezinnen, maar maakt ook dat indirect, via doorstroming, weer meer woningen vrijkomen voor starters.

Conclusie
Gelet op het voorgaande luidt de conclusie dat het plan aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg aansluit bij de uitgangspunten van de Woonvisie 2020. Nu het plan voorziet in eengezinswoningen in de middeldure sector, sluit plan tevens aan bij het woningbouwprogramma van de gemeente Leidschendam-Voorburg.

2.4.3 Parkeernota

Het gemeentelijk parkeerbeleid is opgenomen in de gemeentelijke Parkeernota 2005. In deze nota komen verschillende vormen van parkeerregulering, inclusief bijbehorend afwijkingsbeleid, aan de orde. Daarnaast wordt onder andere aangegeven hoe wordt omgegaan met parkeren voor diverse doelgroepen, parkeren bij ruimtelijke ontwikkelingen en de handhaving van het parkeerbeleid. Op basis van een inventarisatie van parkeerknelpunten biedt de nota een overzicht van oplossingsrichtingen voor de korte, middellange en lange termijn.
Eén van de uitgangspunten van het gemeentelijk parkeerbeleid is dat bouwplannen niet mogen leiden tot extra parkeerdruk in de directe omgeving. De te hanteren parkeernormen bij nieuwbouw, functiewijziging of verbouw zijn opgenomen in de Nota Parkeernormen Leidschendam-Voorburg. De Nota Parkeernormen is een uitwerking van de Parkeernota 2005 en is in 2012 vastgesteld.

[1] *gbo = gebruiksoppervlak*

In hoofdstuk 4 van deze ruimtelijke onderbouwing wordt verder ingegaan op de toetsing van dit bouwplan aan de Nota Parkeernormen. Daaruit blijkt dat de beoogde ontwikkeling aan de Marcellus Emantslaan kan voldoen aan de uitgangspunten van de betreffende parkeernota (verwezen zij verder naar hoofdstuk 4 van deze ruimtelijke onderbouwing).

Conclusie
De ontwikkeling aan de Marcellus Emantslaan voldoet wat betreft parkeren aan de uitgangspunten van de Nota Parkeernomen (verwezen zij verder naar hoofdstuk 4 van deze ruimtelijke onderbouwing).

2.4.4 Water- en rioleringsplan Leidschendam-Voorburg

Het Water- en rioleringsplan Leidschendam-Voorburg is een gezamenlijk product van de gemeente Leidschendam-Voorburg, het Hoogheemraadschap van Delfland en het Hoogheemraadschap van Rijnland. Het water- en rioleringsplan gaat ervan uit dat het watersysteem vanaf 2015 zo veel water kan bergen dat wateroverlast en verdroging voorkomen kunnen worden. Bovendien moet het water dan schoon en ecologisch gezond zijn en bijdragen aan een prettige leefomgeving. Om de ambitieuze doelen van het water- en rioleringsplan te realiseren moet water een integraal onderdeel zijn van alle strategische en ruimtelijke plannen. Het water- en rioleringsplan moet het waterbeheer inhoudelijk en procesmatig verbeteren, met voortdurende aandacht voor duurzaamheid.
Bij een ruimtelijk plan dient in het kader van de watertoets overleg gevoerd te worden met de waterbeheerder over het ruimtelijke planvoornemen. Hiermee wordt voorkomen dat ruimtelijke ontwikkelingen in strijd zijn met duurzaam waterbeheer.

Conclusie
Voor dit plan is overleg gevoerd met het Hoogheemraadschap van Delfland. Delfland heeft aangegeven in te kunnen stemmen met het bouwplan. Het plan kan voldoen aan de eisen die vanuit het waterschap en de gemeente ten aanzien van de waterhuishouding worden gesteld. Voor de verdere toetsing wordt verwezen naar paragraaf 5.5 van deze ruimtelijke onderbouwing.

3. STEDENBOUWKUNDIGE ANALYSE

Het bouwplan voor de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg voorziet in het realiseren van 31 eengezinswoningen op een locatie waar voorheen een schoolgebouw op stond. De voorgenomen ontwikkeling wijkt af van het vigerende bestemmingsplan voor deze gronden. De stedenbouwkundige, kwalitatief-ruimtelijke en welstandstechnische aanvaardbaarheid van het bouwplan zal daarom nader moeten worden beoordeeld en onderbouwd. Hierna zal eerst nader worden ingegaan op de strijdigheden met het bestemmingsplan. Vervolgens zal een stedenbouwkundige onderbouwing worden gegeven van het bouwplan.

3.1 Strijdigheid bestemmingsplan

Ingevolge het vigerende bestemmingsplan 'Voorburg Midden' uit 2013 rusten op het plangebied de volgende bestemmingen:

1. Maatschappelijk
2. Tuin
3. Archeologische Waarde – 5

Ad 1 Maatschappelijk
Op het perceel rust de bestemming 'Maatschappelijk'. Uit artikel 12 van de planregels volgt dat onder deze bestemming enkel de volgende functies mogelijk zijn: educatieve, sociaal-medische, sociaal-culturele en levensbeschouwelijke voorzieningen en daaraan ondergeschikte voorzieningen ten behoeve van dienstverlening, alsmede ondergeschikte vormen van detailhandel en/of horeca ten dienste van deze voorzieningen. Woningbouw is binnen deze bestemming niet mogelijk.

Ad 2 Tuin
Het nieuwe bouwplan zal voor een deel worden geprojecteerd binnen de bestemming 'Tuin'. Ingevolge artikel 14.1.1. van de planregels is het niet toegestaan binnen deze bestemming de hoofdbebouwing van woningen te realiseren.

Vanwege bovengenoemde strijdigheden met het bestemmingsplan wordt een procedure doorlopen om af te wijken van het bestemmingsplan (zie paragraaf 1.3).

Ad 3 Archeologische Waarde - 5
Gronden met deze bestemming zijn mede bestemd voor de bescherming en veiligstelling van archeologische waarden. Artikel 21.2 van de planregels bepaalt dat ter plaatse van de in deze bestemming bedoelde gronden mag niet worden gebouwd, tenzij het bouwplan betrekking heeft op een of meer van de aldaar genoemde bouwwerken. Onderhavige herontwikkeling kan niet onder laatstbedoelde bouwwerken worden geschaard. Artikel 21.3 van de planregels geeft echter de mogelijkheid om af te wijken van het bepaalde in artikel 21.2 op basis van een rapport waarmee de archeologische waarde van de betrokken gronden in voldoende mate is vastgesteld en de betreffende waarden door de verwezenlijking van het bouwplan niet worden geschaad (zie verder paragraaf 6.2 van deze ruimtelijke onderbouwing).

Ingevolge artikel 21.4 van de planregels dient ook een zogenaamde aanlegvergunning te worden aangevraagd. De omgevingsvergunning zal tevens zien op deze activiteit (als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder b Wabo). Aan deze omgevingsvergunning, of dit deel ervan, kunnen nadere voorwaarden worden verbonden in het belang van het behoud van archeologische

waarden van de betrokken locatie. Wat betreft het aspect ‘archeologie’ wordt opnieuw verwezen naar paragraaf 6.2 van deze ruimtelijke onderbouwing.

3.2 Stedenbouwkundige onderbouwing

Zoals hierboven beschreven, wijkt het nu voorliggende bouwplan voor Marcellus Emantslaan af van de vigerende bestemmingsregeling voor deze gronden. Hierna zal verder worden ingegaan op de stedenbouwkundige en kwalitatief-ruimtelijke aanvaardbaarheid van het bouwplan.

3.2.1 Beschrijving van de bestaande omgeving

De planlocatie aan de Marcellus Emantslaan 19 ligt Voorburg-Midden. Dit is een stedelijk gebied met een belangrijke woonfunctie, maar ook met het winkelcentrum De Julianabaan - één van de vier hoofdwinkelcentra in Leidschendam-Voorburg. Ook zijn scholen, sportvoorzieningen, kantoor en bedrijfsruimten in Voorburg-Midden te vinden.
In het winkelcentrum zijn de publiekgerichte functies gesitueerd in de eerste bouwlaag. In de lagen daarboven bevinden zich appartementen. Rond het centrum liggen gebieden met vrijwel alleen woningen, bijna alleen in de vorm van appartementen.

De planlocatie wordt begrensd door de Jacob van den Eyndestraat, de Guido Gezellestraat, de Marcellus Emantslaan en de Johan de Meesterstraat. De locatie grenst zowel aan het winkelcentrum als aan het woongebied dat rond dit centrum is gelegen. De ligging aan de Marcellus Emantslaan en de Jacob Van den Eyndestraat betekent, dat de planlocatie ligt aan twee aanloopstraten naar het winkelcentrum en aan het park dat zich tegenover de Marcellus Emantslaan bevindt.

Dit betreft ook direct de grootste kwaliteiten van het projectgebied. Deze elementen bieden een stedelijk karakter (openbaar, levendig, voorzieningen om de hoek, hoge dichtheid) waar de ontwikkeling van kan profiteren.

Het winkelcentrum Julianabaan is sterk naar binnen gekeerd en gericht op de hoofdontsluiting voor de auto. Hierdoor kent het centrum ook een duidelijke achterkant van dienststraten waardoor de relatie met de aangrenzende wijken op bepaalde plekken slecht is. Veel potentiële aanloopstraten lopen ‘dood’ op deze achterkanten. De entree naar het centrum vanaf de Jacob van den Eyndestraat loopt wel door, maar is visueel ‘dichtgezet’ waardoor het geen uitnodigende entree is.

De Marcellus Emantslaan is een aanloopstraat die wel goed verbonden is en eindigt op het Corbuloplein. Ook is de laan sterk geïntegreerd in de omliggende wijk en verbindt het de Laan van Nieuw Oosteinde met het centrum. De Marcellus Emantslaan kent weinig voordeuren. Vanaf de Machinesloot (naam van de nabijgelegen watergang) kent alleen het St-Maartenscollege een entree aan de weg. De andere gebouwen staan met de kopgevels richting de weg gekeerd. De aanliggende gebouwen leggen dus niet de nadruk op de belangrijkere Marcellus Emantslaan, maar op de zijstraten. Dit heeft een negatief effect op de oriëntatie in de stad en beperkt de ontwikkelingsmogelijkheden van de weg die kunnen leiden tot een levendige laan.

Het karakter van de wijk wordt gekenmerkt door veelal jaren ’50 gebouwen met een sobere maar kwalitatieve architectuur (van lichte baksteen) in de vorm van portiek-etagewoningen (ca. 4 hoog) en hogere bebouwing langs de Julianalaan. Latere uitbreidingen hebben het centrum flinke hoogteaccenten gegeven waardoor op bepaalde plekken een coulissewerking is ontstaan.

3.2.2 Visie en ambitie gebied

Zoals opgemerkt heeft de gemeenteraad op 1 juli 2015 een ruimtelijk kader vastgesteld waarin de eisen waaraan het woningbouwplan moet voldoen zijn opgenomen. In het betreffende ruimtelijk kader, welke als bijlage I bij deze ruimtelijke onderbouwing is toegevoegd, is de visie geformuleerd voor de herontwikkeling van de planlocatie. De visie geeft aan hoe de opgaven uit het beleid samen met de ruimtelijke kansen, kwaliteiten en problemen, zoals beschreven in de ruimtelijke analyse van het ruimtelijk kader en de bewonersinbreng, worden aangegrepen om de herontwikkeling vorm te geven. Zodoende kan de herontwikkeling bijdragen aan de gemeentelijke ambities, kan deze profiteren van de aanwezige kwaliteiten en deze nieuwe ontwikkeling de bestaande structuur versterken.

In het betreffende ruimtelijk kader (zie bijlage I) is tevens een visie geformuleerd (zie hoofdstuk 3) voor de planlocatie in relatie met de omgeving, met daarbij de volgende gemeentelijke ambities voor de herontwikkeling:

- *Het maken van aantrekkelijke, onderscheidende woonmilieu's met verschillende woontypen en prijsklassen*
- *Aansluiten op de marktvraag (rustig stedelijk woonmilieu)*
- *Aantrekken van jonge gezinnen, starters en jongeren*
- *Versterking van het winkelcentrum*
- *Identiteit van het park versterken*

Uit een eerder georganiseerde informatieavond bleek dat onder de direct omwonenden de volgende wensen leefden:

- *Veel groen in het plan is wenselijk*
- *Goed inpassen van de Guido Gezellestraat*
- *Laagbouw-woningen*
- *Parkeeroverlast voorkomen (parkeren op eigen terrein)*

De planlocatie ligt op een kansrijke strategische plek aan de rand van het winkelcentrum, langs de twee aanloopstraten en aan het park. Volgens de visie zijn dit de kwaliteiten waar de herontwikkeling van kan profiteren, maar ook scheppen deze kwaliteiten voorwaarden voor de nieuwe ontwikkeling die voortkomen uit het functioneren van de omliggende openbare ruimte en het winkelcentrum.
Zo geeft de visie onder meer aan dat de Marcellus Emantslaan ter plaatse van de planlocatie ruimtelijk begeleid moet worden door voorgevels en entrees. Tevens meldt de visie dat de herontwikkeling moet resulteren in een representatieve gevel aan de Marcellus Emantslaan vanwege de ruimtelijke begeleiding van het park en het daaraan grenzende parkeerterrein. Ook beschrijft de visie onder andere hoe het overgangsgebied tussen de nieuwe woningen en de achterzijde van het winkelcentrum ter plaatse van de Guido Gezellestraat, de bevoorradingstraat voor de aangrenzende supermarkt vorm dient te krijgen.

Alle eisen uit de visie (in hoofdstuk 4 van het ruimtelijke kader) zijn samengevat tot de kaders waaraan het nieuwbouwplan voor de herontwikkeling moet voldoen (zie hoofdstuk 4 van het ruimtelijke kader). Het ruimtelijk kader is volledig opgenomen in bijlage I, waar verder naar zij verwezen. Op basis hiervan is het plan ontworpen zoals hierna in paragraaf 3.2.3 wordt beschreven.

3.2.3 Beschrijving van het plan

Het plan bestaat uit een vijftal woonblokken: 4 blokken met 3 bouwlagen en 1 blok met 4 bouwlagen. De woonblokken zijn in een compositie geplaatst ten opzichte van de omgeving

en elkaar. Door de gekozen posities ontstaan er verblijfsruimten en plekken in de openbare ruimte. Deze dragen bij aan de positieve beleving en de aansluiting op de omgeving.

Eén blok ligt aan de Jacob van den Eyndestraat, één blok aan de Johan de Meesterstraat en twee blokken liggen aan de Marcellus Emantslaan. In hoogte (3 en 4 laags) begeleiden de twee blokken aan de Marcellus Emantslaan richting de hoogbouw aan het Koningin Julianaplein.

Het blok aan de Jacob van den Eyndestraat ligt in de rooilijn van de zijgevel van de bestaande bebouwing aan de Johan de Meesterstraat. Hierdoor ontstaan er voortuinen en een breed trottoir welke ruimte geven naar het winkelcentrum. Het blok aan de Johan de Meesterstraat ligt ten opzichte van de nieuwbouw aan de Jacob van den Eyndestraat en Marcellus Emantslaan wat terug. Hierdoor ontstaat er, met de voortuinen en iets breder trottoir, meer 'lucht' in de straat. Voor de 2 blokken aan de Marcellus Emantslaan ligt een breed trottoir, waardoor dit als een prominente wandelroute naar het naastgelegen winkelcentrum is vormgegeven. Mede hierdoor is er aan de Marcellus Emantslaan voor gekozen de voortuintjes uit te voeren als 'Delfse stoepen' (bestrating met gebakken klinkers).

Het vijfde blok bevindt zich op aan een hof dat wordt gevormd door de vier genoemde blokken en de bestaande haakvormige bebouwing die behoort tot het winkelcentrum en waarin zich een supermarkt en woningen bevinden. De Guido Gezellestraat loopt met twee bochten centraal door dit hof. Het vijfde blok grenst met de zijgevel aan de Guido Gezellestraat. Het hof, dat enkel voor voetgangers bereikbaar is, verbindt de ingang van het winkelcentrum aan de Guido Gezellestraat / Jacob van den Eyndestraat met de Marcellus Emantslaan en het park, en is openbaar toegankelijk. Het hof wordt ingericht met gebakken klinkers en groen (6 bomen met onderbegroeiing).

Door het stedenbouwkundig gewenste hoogteaccent (4 laagse woning) aan de Marcellus Emantslaan is er een 8-tal woningen ontwikkeld met de woonkamer en het terras op de 1ste verdieping. Onder het terras wordt een stallinggarage ontwikkeld met in totaal 15 parkeerplaatsen en 6 inpandige garageboxen.
Ter hoogte van de oksel van de Guido Gezellestraat wordt voorzien in de realisatie van een parkeergelegenheid voor 22 parkeerplaatsen. Daarmee wordt tegelijkertijd ook enige afstand en openheid gecreëerd richting het naastgelegen winkelcentrum.

Op de Guido Gezellestraat naast deze parkeergelegenheid vindt de bevoorrading van de supermarkt plaats. Het parkeerterrein is zodanig aan de Guido Gezellestraat gesitueerd dat er naast de supermarkt voldoende ruimte beschikbaar komt om de bevoorradingswagens te kunnen parkeren en dat tevens voldoende verkeersruimte aanwezig blijft voor het langs rijdend autoverkeer. De Guido Gezellestraat wordt enkel toegankelijk voor bestemmingsverkeer en twee-richtingsverkeer. Zodoende is het voor de bewoners mogelijk om ten alle tijden van hun privé-parkeerplaats gebruik te maken. Dit komt de parkeerdruk op de openbare straat ten goede.

De 4 buitenste blokken volgen qua woningoriëntatie de bestaande openbare straten. Ten behoeve van een gunstige ligging ten opzichte van de zon is er wat betreft de diepte van de achtertuinen waar mogelijk gevarieerd. Door de ligging van blok 5 wordt er een nieuwe wandelroute door een zogenaamd hof gecreëerd.

De vijf blokken zijn vormgegeven en gematerialiseerd in baksteen. Deze 'baksteen-architectuur' sluit aan bij het beeld van de omgeving en versterkt het karakter van de locatie.

Ieder blok bestaat uit twee kleuren baksteen en is voorzien van rijke accenten. Hierdoor worden de blokken in individueel herkenbare woningen verdeeld en ontstaat overzicht. Het baksteen wordt toegepast als materialisering, detaillering en bepaalt de identiteit van de woningen. De detaillering geeft maat en schaal aan de gevel, een referentie naar de menselijke maat. Over het geheel hebben de woningen een karaktervolle en robuuste uitstraling.

Impressie bouwplan vanaf Jacob van den Eyndenstraat

Impressie bouwplan vanaf Johan de Meesterstraat

Impressie bouwplan met doorsnede 4 laagse woningen met stallinggarage onder terras op 1ste verdieping aan de Marcellus Emantslaan

Impressie bouwplan vanaf Marcellus Emantslaan

Situatietekening herontwikkeling M. Emantslaan

Conclusie

Het voorgaande rechtvaardigt de conclusie dat het voorliggende bouwplan weliswaar afwijkt van de bestemmingsregeling uit het vigerende bestemmingsplan, maar wel resulteert in een goede aansluiting op de bestaande bebouwing. Vanuit stedenbouwkundig oogpunt wordt het bouwplan daarom positief beoordeeld en bestaat er (stedenbouwkundig gezien) geen bezwaar tegen de afwijkingen van het vigerende bestemmingsplan.

3.2.4 Welstand

Ieder bouwplan dient te worden getoetst aan redelijke eisen van welstand. Voor de gemeente Leidschendam-Voorburg geldt de 'Welstandsnota Leidschendam-Voorburg' van 13 september 2011 als basis. De toetsing van plannen geschiedt door de Welstands- en monumentencommissie.

Op 28-09-2015 is het bouwplan voor de Marcellus Emantslaan als beginselplan behandeld in deze commissie. De commissie is akkoord met het voorliggende bouwplan: het bouwplan voldoet zowel op zichzelf beschouwd als in relatie tot zijn omgeving aan redelijke eisen van welstand.

Voor zover relevant voor de ruimtelijke onderbouwing van de omgevingsvergunning is de conclusie dat ook in welstandstechnische zin (welstand zowel beoordeeld op zichzelf als in relatie tot de omgeving) geen belemmeringen bestaan voor het realiseren van de afwijkingen van het vigerende bestemmingsplan.

4. VERKEERSKUNDIGE ASPECTEN

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de voor dit project relevante aspecten met betrekking tot het parkeren en met betrekking tot de ontsluiting van het gebied.

4.1 Parkeren

Zoals in paragraaf 2.3.3 reeds opgemerkt is het gemeentelijk parkeerbeleid opgenomen in de gemeentelijke Parkeernota 2005. Eén van de uitgangspunten van het gemeentelijk parkeerbeleid is dat bouwplannen niet mogen leiden tot extra parkeerdruk in de directe omgeving. De te hanteren parkeernormen bij nieuwbouw, functiewijziging of verbouw zijn opgenomen in de Nota Parkeernormen Leidschendam-Voorburg.

De project locatie ligt binnen de bebouwde kom, in het gebied 'zeer sterk stedelijk, schil centrum'. In de oude situatie was er een ROC aanwezig met ca. 350 leerlingen. In de nieuwe situatie 31 woningen (koophuis, tussenwoning/hoekwoning). Daarvoor gelden de volgende parkeernormen:

ROC	4,3	Per 100 leerlingen	
Koophuis, tussenwoning/hoekwoning	1,6	Per woning	Waarvan 0,3 voor bezoekers

Voor het ROC geldt daarbij de volgende berekening (bestaande parkeerdruk):
4,3 x 350/100 = 15 parkeerplaatsen. Deze parkeerdruk ontstond vooral overdag en werd in de openbare ruimte opgevangen.

Woningen (toekomstige parkeerdruk):
31 x 1,6 = 50 parkeerplaatsen, waarvan 31 x 0,3 = 9 openbaar toegankelijk voor bezoekers. De parkeerdruk voor woningen is het hoogst in de nacht, gevolgd door de avond. Het plan voorziet in een privé parkeerterrein voor 22 auto's, 15 privé parkeerplaatsen onder een dek en 6 garages in de woningen.
Op basis van de Nota Parkeernormen 2012 tellen de garages in de woningen niet volledig mee, maar als 0,4 parkeerplaats. Deze kunnen namelijk ook als berging gebruikt worden.

Totaal worden op eigen terrein 22 + 15 + (6 x 0,4) = 39 parkeerplaatsen gerealiseerd. Dit betekent een tekort van 11 parkeerplaatsen.

De maximale parkeerdruk voor de woningen treedt op in de nacht. Ook in de avond is de parkeerdruk hoog. Overdag is maar 50-60% van de parkeerplaatsen nodig omdat veel bewoners dan met de auto weg zijn. Vanwege de ligging van het plangebied naast het winkelcentrum is de parkeerdruk in de omgeving juist overdag hoog.
In juni 2015 is de parkeerdruk in de directe omgeving gemeten. Uit de meting blijkt dat op het parkeerterrein tegenover het plangebied (aan Guido Gezellestraat, ten zuiden van het plangebied, aan de overzijde van de Marcellus Emantslaan) op alle momenten ruim voldoende parkeergelegenheid leeg staat om de extra druk van 11 parkeerplaatsen op te vangen.
Om die reden is het acceptabel om ten behoeve van dit bouwplan 39 parkeerplaatsen te realiseren. Het tekort van 11 (met name in de avond en nacht) kan opgevangen worden op de huidige parkeerplaatsen van het parkeerterrein tegenover het plangebied. Minimaal 9 parkeerplaatsen dienen voor bezoekers toegankelijk te zijn. Dit aantal valt binnen de 11 parkeerplaatsen die in de openbare ruimte kunnen worden gebruikt. Bovendien is het aantal

bezoekers minder dan het aantal bezoekers en werknemers dat in de oude situatie (ROC) in de openbare ruimte parkeerde. Zie voor wat betreft de situering van de parkeerplaatsen het overzicht in paragraaf 3.2.3.

Conclusie
Gelet op het voorgaande wordt geconcludeerd dat uit het oogpunt van 'parkeren' geen belemmeringen bestaan voor de realisatie van dit project.

4.2 Verkeersontsluiting en bereikbaarheid

De woningen worden ontsloten zowel via de Marcellus Emantslaan, de Johan de Meesterstraat, de Jacob van den Eyndestraat als via de Guido Gezellestraat. Het aanwezige parkeerterrein en de stallinggarage worden ontsloten via de Guido Gezellestraat. De Guido Gezellestraat wordt enkel voor bestemmingsverkeer toegankelijk en wijzigt van één naar twee-richtingsverkeer. Deze wijzigingen zijn met de gemeente en huldiensten ter plaatse besproken. Door de vormgeving van de laad- en losplek t.b.v. de supermarkt aan de Guido Gezellestraat blijft er voor de personenauto's die gebruik maken van de parkeerplaats een maat van circa 2,6 meter over tussen het trottoir en de ladende en / of lossende vrachtwagen (zie situatie-overzicht hieronder). Tevens kunnen de eigenaren hun parkeerplaats ook via de andere zijde van de Guido Gezellestraat bereiken. De overige verkeersrichtingen in de omliggende straten blijven onveranderd. De goede bereikbaarheid van de woningen en bijbehorende parkeerplaatsen kan hiermee worden gegarandeerd.

Situatie-overzicht laad- en losplaats

Conclusie
Gelet op het voorgaande wordt geconcludeerd dat uit het oogpunt van 'verkeer' geen belemmeringen bestaan voor de realisatie van dit project.

5. OMGEVINGS- EN MILIEUASPECTEN

Dit hoofdstuk bevat een verantwoording van de milieu(hygiënische) aspecten die voor het bouwplan aan de Marcellus Emantslaan relevant kunnen zijn. Daarbij wordt ook ingegaan op de milieutechnische consequenties die verwezenlijking van het project zowel binnen het projectgebied als daarbuiten kan hebben. Ook wordt in dit hoofdstuk nader ingegaan op de ecologische aspecten en consequenties van het bouwplan (gevolgen voor flora & fauna).

5.1 Geluid

5.1.1 Inleiding

Voor de planologische inpassing van de woningen aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg dient te worden voldaan aan de normen uit de Wet geluidhinder. In dit geval is wegverkeerslawaai van belang.
Tevens is het noodzakelijk om te onderzoeken in hoeverre in de nabije omgeving van het plangebied bedrijvigheid aanwezig is waarmee rekening gehouden moet worden bij de gewenste planontwikkeling (milieuzonering).
Beide onderwerpen zullen hieronder afzonderlijk worden besproken.

5.1.2 Geluidsbelasting Wgh-zone en 30 km/h-wegen (goede ruimtelijke ordening)

Er is akoestisch onderzoek uitgevoerd door SPA Ingenieurs (Akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai Wet geluidhinder, Plan woningbouw Marcellus Emantslaan in Voorburg, d.d. 27 augustus 2015, zie bijlage II). Op basis van dit onderzoek kan het volgende worden geconcludeerd.
De nieuwe woningen liggen in de geluidzone (als bedoeld in de Wet geluidhinder) van de Prins Bernhardlaan. Voor de Marcellus Emantslaan, de Koningin Julianalaan, de Guido Gezellestraat, de Johan de Meesterstraat en de Jacob van den Eyndestraat geldt een maximale rijsnelheid van 30 km/uur. In het kader van de Wet geluidhinder hebben deze wegen geen geluidszone. Wel hebben deze wegen effect op de geluidssituatie van de nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen. Wettelijk gezien zijn dergelijke wegen niet geluidsgezoneerd. Om in het kader van een goede ruimtelijke ordening een zorgvuldige afweging te kunnen maken, is het desondanks wenselijk om toch de geluidssituatie (gevelgeluidsbelasting) inzichtelijk te maken. Op basis daarvan kan worden bepaald of er in het kader van een goede ruimtelijke ordening al of niet sprake is van een aanvaardbaar geluidsniveau resp. akoestisch klimaat.

Uit het onderzoek blijkt dat:

- de geluidbelasting op de nieuwe woningen ten gevolge van de Prins Bernhardlaan (gezoneerde weg) ruim lager is dan de voorkeurswaarde van 48 dB overeenkomstig de Wet geluidhinder;
- alleen ten gevolge van de Marcellus Emantslaan en de Guido Gezellestraat (beide 30 km-wegen) de geluidbelasting bij enkele woningen hoger is dan de voorkeurswaarde uit de Wet geluidhinder, maar ruim lager dan de maximale ontheffing, zoals deze geldt voor gezoneerde wegen. De voorkeurswaarde wordt bij 15 woningen overschreden (14 woningen ten gevolgen van de Marcellus Emantslaan en 1 woning ten gevolge van de Guido Gezellestraat, zie het betreffende Akoestisch onderzoek);
- ten gevolge van de overige 30 km-wegen de geluidbelasting lager is dan de voorkeurswaarde uit de Wet geluidhinder, zoals deze geldt voor gezoneerde wegen;
- alle nieuwe woningen beschikken over meerdere geluidluwe gevels.

Gezien de situatie en de berekende waarden zijn er binnen het bouwplan geen reële maatregelen mogelijk om de geluidbelasting ten gevolge van de 30 km-wegen bij de nieuwe

woningen te reduceren tot maximaal 48 dB (de voorkeurswaarde). Omdat 30 km-wegen volgens de Wet geluidhinder niet gezoneerd zijn, hoeft en kan er voor de geluidbelasting vanwege de Marcellus Emantslaan en de Guido Gezellestraat geen hogere waarde worden verleend. Wel dient te worden voldaan aan het geluidsbeleid van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Hierover het volgende.

Uit voornoemd geluidsonderzoek blijkt dat de cumulatieve geluidbelasting ten hoogste 57 dB bedraagt ter plaatse van de voorgevel van de nieuwe woningen. De gemeente Leidschendam-Voorburg hanteert op grond van het gemeentelijk geluidsbeleid (Beleidsregel hogere grenswaarden) voor nieuwe woningen langs 30 km/h-wegen de volgende normen:

1. de maximaal aanvaardbare geluidsbelasting (gecumuleerd en na aftrek van 5 dB conform artikel 110g Wet geluidhinder) door 30 km/h-wegen bedraagt 63 dB;
2. elke nieuwe woning dient over ten minste één geluidluwe gevel (geluidsbelasting maximaal 53 dB) te beschikken;
3. buitenruimten bij woningen worden bij voorkeur gesitueerd aan de geluidluwe zijde, als een woning beschikt over één buitenruimte die niet aan de geluidluwe zijde is of kan worden gerealiseerd is het toegestaan om de buitenruimte aan de geluidbelaste zijde te situeren onder de voorwaarde dat de maximale geluidsbelasting ter plaatse van deze buitenruimte niet meer dan 58 dB bedraagt.

Ad 1. Uit het verrichte onderzoek blijkt dat op geen van de gevels van het bouwplan als gevolg van de 30 km/h-wegen de maximale geluidsbelasting meer bedraagt dan 63 dB. Er is dus sprake van een aanvaardbare geluidsbelasting.

Ad 2. Alle nieuwe woningen zullen beschikken over ten minste één geluidluwe gevel (achterzijde).

Ad 3. De meeste woningen zijn voorzien van buitenruimten die zijn gesitueerd aan de geluidluwe zijde (achterzijde). De woningen die geen buitenruimte hebben aan de geluidsluwe zijde hebben ter plaatse van die buitenruimte een maximale geluidsbelasting die onder de 58 dB ligt. Daarmee wordt alsnog voldaan aan voornoemd geluidsbeleid.

Voor de nieuw te realiseren woningen moet worden voldaan aan de eisen uit het Bouwbesluit 2012 ten aanzien van de geluidwering van de gevels, waarbij wordt uitgegaan van de cumulatieve geluidbelasting exclusief aftrek ex artikel 3.4 RMV 2012. Wanneer het ontwerp voor de nieuw te realiseren woningen verder is uitgewerkt, zal de geluidwering van de gevel separaat worden beoordeeld.

Conclusie
Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat ‘geluid’ geen belemmering vormt voor het verwezenlijken van het bouwplan aan de Marcellus Emantslaan.

5.1.3 Milieuzonering

De scheiding van milieubelastende en milieugevoelige functies is noodzakelijk in het kader van een goede ruimtelijke ordening. Op die manier wordt voorkomen dat bij nieuwe ontwikkelingen sprake kan zijn van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies en wordt voldoende zekerheid geboden aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam binnen aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.
De milieuhinder van bedrijven dient te worden geanalyseerd op hun invloed op mogelijke ontwikkelingen. Indien milieubelastende functies in het plangebied mogelijk worden gemaakt, dient de invloed op de omgeving inzichtelijk te zijn. Om te beoordelen of de afstanden tussen de milieubelastende activiteit en de milieugevoelige functie acceptabel is,

kan worden aangesloten bij de richtafstanden zoals opgenomen in de VNG-brochure ('Bedrijven en Zonering').

Voor onderhavig plan is één activiteit van belang om nader bij stil te staan. Direct naast het plan bevindt zich immers een bestaande geluidsproducerende functie, namelijk de laad- en loszone van een supermarkt. In het kader van een goede ruimtelijke ordening moet beoordeeld worden of in het plan voldoende afstand tot deze functie in acht wordt genomen met het oog op aanvaardbaar woon- en leefklimaat en ongestoorde bedrijfsvoering van de supermarkt.

Voor de beoordeling van het voorgaande wordt aangesloten bij de VNG-Brochure 'Bedrijven en milieuzonering'. Voor detailhandel (o.m. supermarkten) geeft de VNG-Brochure een richtafstand van 10 meter, vanwege geluid en gevaar. Dat is de richtafstand ingeval van een 'rustige woonwijk'.
Nu de woningen op meer dan 10 meter zijn gelegen, wordt voldaan aan de richtafstanden uit de VNG-brochure. Bovendien kan nog worden opgemerkt dat de huidige afstand tussen (andere) bestaande woningen tot de betreffende laad- en losplaats al korter is dan de afstand tot de nieuw te bouwen woningen. Dat betekent dat ook uit het oogpunt van milieuzonering geen belemmeringen worden verwacht voor de realisatie van dit plan.

Er zijn geen andere bedrijven en / of instellingen in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig die in het kader van 'milieuzonering' relevant zijn.

Conclusie
Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er vanuit 'milieuzonering' geen belemmering bestaat voor het verwezenlijken van het bouwplan aan de Marcellus Emantslaan.

5.2 Luchtkwaliteit

De Wet milieubeheer bevat de regelgeving op het gebied van luchtkwaliteit. In deze wet zijn luchtkwaliteitseisen opgenomen voor diverse verontreinigende stoffen, waaronder stikstofdioxide (NO2) en fijn stof (PM10). In artikel 5.16 van de Wet milieubeheer is vastgelegd in welke gevallen de luchtkwaliteitseisen geen belemmering vormen voor een nieuwe ontwikkeling. Dit is het geval wanneer:

- *een ontwikkeling niet leidt tot overschrijding van de grenswaarden voor luchtkwaliteit;*
- *ten gevolge van een ontwikkeling de concentraties van de betreffende stoffen verbeteren of ten minste gelijk blijven;*
- *een ontwikkeling niet in betekenende mate bijdraagt aan de concentraties van de betreffende stoffen in de buitenlucht;*
- *een ontwikkeling past binnen een vastgesteld programma (zoals het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit);*
- *een nadere uitwerking van de regelgeving met betrekking tot het begrip 'niet in betekenende mate' is vastgelegd in het 'Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)' en de 'Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)'.*

In de Regeling zijn categorieën van gevallen benoemd die in ieder geval als 'niet in betekenende mate' worden aangemerkt en waarvoor toetsing aan de grenswaarden dus zonder meer achterwege kan blijven. Er is blijkens deze regeling geen onderzoek nodig voor 'woningbouwlocaties, indien een dergelijke locatie, in geval van één ontsluitingsweg, netto

niet meer dan 1.500 nieuwe woningen omvat, dan wel, in geval van twee ontsluitingswegen met een gelijkmatige verkeersverdeling, netto niet meer dan 3.000 woningen omvat'.

Het project heeft betrekking op het realiseren van 31 woningen. Daarmee valt het project onder de categorie 'niet in betekenende mate'. Het plan is niet in strijd met het bepaalde in de Wet milieubeheer. Een specifiek luchtkwaliteitsonderzoek behoeft om die reden niet te worden uitgevoerd.
Voorts is er ter hoogte van het plan geen sprake van een feitelijke of dreigende overschrijding van een geldende luchtkwaliteitseis.

Conclusie
Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat 'luchtkwaliteit' geen belemmering vormt voor het verwezenlijken van het bouwplan aan de Marcellus Emantslaan.

5.3 Flora en fauna

5.3.1 Inleiding

Vanuit de huidige natuurwetgeving is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van de in het projectgebied mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden. Het plan dient zowel aan de Flora- en faunawet als aan de Natuurbeschermingswet 1998 getoetst te worden. Deze natuurwetgeving kan mogelijk beperkingen opleggen aan de voorgenomen sloop- en nieuwbouwactiviteiten.

De Natuurbeschermingswet heeft als doel de volgende gebieden te beschermen. De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet:
- *Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden)*
- *Beschermde Natuurmonumenten en,*
- *Wetlands.*

Voor onderhavig project zijn echter geen beschermde gebieden aan de orde.

Op grond van de Flora- en faunawet gelden algemene verboden tot het verwijderen van beschermde plantensoorten van hun groeiplaats, het beschadigen, vernielen, wegnemen of verstoren van voortplantings- of vaste rustplaatsen of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten of het opzettelijk verontrusten van een beschermde diersoort. Voor activiteiten die een bedreiging kunnen vormen voor deze beschermde soorten, moet ontheffing worden gevraagd. Vooral wanneer er soorten voorkomen uit de zogenaamde 'strenge' categorie (Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn en de bedreigde soorten van de diverse Rode Lijsten), kan dit een belemmering vormen voor het plan. Dit is het geval wanneer een plan significant nadelige effecten kan hebben voor deze soorten.

5.3.2 Natuurtoets

Gelet op het voorgaande is een natuurtoets uitgevoerd door Blom Ecologie ('Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg', d.d. 17 februari 2015, zie bijlage III) waarbij onderzocht is of er beschermde natuurwaarden en / of flora en fauna op het perceel aanwezig zijn.

Hieronder volgt een overzicht van de conclusies uit het rapport:

- In het plangebied, of de directe omgeving daarvan, komen vanuit de Flora- en faunawet beschermde diersoorten voor. Het plangebied heeft, behoudens

vleermuizen, geen essentiële betekenis voor zwaarder en strikt beschermde soorten (tabel 2 & 3 van de Flora- en faunawet).

- In het schoolgebouw zijn op diverse plaatsen potentiële invliegopeningen aanwezig voor vleermuizen. Nader onderzoek diende uit te wijzen of het gebouw een vaste rust- en verblijfplaats biedt voor vleermuizen. Dit onderzoek heeft inmiddels plaatsgevonden (Vleermuisonderzoek, Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, Blom Ecologie, d.d. 5 oktober 2015, zie bijlage IV). De conclusie van dit rapport is dat binnen de grenzen en in de directe omgeving van het plangebied een gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn waargenomen. Het is uitgesloten dat de te slopen gebouwen een functie hebben die voorziet in een vaste rust of verblijfplaats van vleermuizen. Door het plangebied lopen diverse foerageer- en vliegroutes. Gelet op het kleinschalige karakter van de ingrepen en de structuurrijke (directe) omgeving leidt de sloop van de opstallen en de herinrichting van het terrein aannemelijk niet tot een significante verslechtering van het foerageergebied en vliegroutenetwerk. Effecten op de gunstige staat van instandhouding kunnen worden uitgesloten. Mits correct uitgevoerd hebben de voorgenomen handelingen en ingrepen geen negatief effect op het voorkomen van vleermuizen en het functioneel habitat. Aangezien de werkzaamheden niet leiden tot overtreding van de Flora- en faunawet behoeft geen ontheffing (art. 75 Ff-wet) aangevraagd te worden.

- De planlocatie is geen onderdeel van een Natura 2000-gebied, Beschermd natuurmonument, Wetland, Nationaal Park, Nationaal Landschap of Ecologische Hoofdstructuur. De beoogde ontwikkeling leidt niet tot aantasting van beschermde landschapstypen en is derhalve niet strijdig met wet- en regelgeving. Effecten door externe werking kunnen eveneens worden uitgesloten (zie .

Voorts worden de volgende aanbevelingen gegeven:

- Tijdens de werkzaamheden moet voorzichtig worden gehandeld met alle voorkomende flora en fauna. De ‘Zorgplicht’ uit artikel 2 van de Flora- en faunawet blijft immers wel van kracht;

- Aanbevolen wordt om maatregelen te treffen om tijdens de sloop de foerageerroutes zoveel mogelijk intact te laten en deze niet te verstoren. Effectieve maatregelen zijn o.a.: werkzaamheden uitvoeren tussen zonsopgang en zonsondergang, geen tot zeer matig gebruik van verlichting en toepassing van een vleermuisvriendelijke verlichtingswijze

- Wanneer ondanks zorgvuldig handelen, onderzoek en advies schade lijkt te ontstaan voor beschermde flora en fauna, dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake kundige.

Conclusie

Met in achtneming van bovenstaande aanbevelingen, kan worden geconcludeerd dat er uit het oogpunt van flora en fauna geen belemmeringen zijn voor de realisatie van het project.

5.4 Externe veiligheid

5.4.1 Inleiding

Bij externe veiligheid gaat het om het beheersen van de veiligheid van personen in de omgeving van activiteiten met gevaarlijk stoffen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet men rekening houden met verplichte afstandsnormen tussen de ruimtelijke ontwikkeling en de

risicobron (inrichtingen met of vervoer van gevaarlijke stoffen) volgens onderstaande wetten:

- Besluit externe veiligheid inrichtingen 2004 (Bevi), staatsblad 2004 nr. 250
- Besluit externe veiligheid buisleidingen 2011 (Bevb), staatsblad 2010 nr. 636
- Circulaire risiconormering vervoer van gevaarlijke stoffen (Crnvgs) voor transport van gevaarlijke stoffen over de weg, het spoor of het water, juli 2012

Tevens dient men rekening te houden met het beleid Externe Veiligheid dat door stadsgewest Haaglanden is vastgesteld op 28 november 2012.
Risicovolle objecten zijn o.a.:

- ondergrondse buisleidingen met transport van aardgas of andere stoffen;
- transport van gevaarlijke stoffen over o.a. rijkswegen en spoorbanen;
- bedrijven vallend onder de Wet Milieubeheer met grootschalige opslag van chemische stoffen;
- grootschalige opslag van chemische stoffen (PGS15);
- LPG-tankstations.

Bij externe veiligheid gaat het om het beheersen van de veiligheid van personen in de omgeving van activiteiten met gevaarlijke stoffen. Het beleid is er op gericht te voorkomen dat er te dicht bij gevoelige bestemmingen activiteiten met gevaarlijke stoffen plaatsvinden.
Het algemene uitgangspunt is dat niemand blootgesteld mag worden aan een kans om door een activiteit met gevaarlijke stoffen te overlijden, die groter is dan één op de miljoen (10-6). In dat geval wordt gesproken over het plaatsgebonden risico, dat wordt weergegeven in een risicocontour. Daarnaast bestaat er een zogenoemd groepsrisico: de kans dat bij één gebeurtenis een groep met ten minste een bepaalde omvang om het leven komt. Het groepsrisico wordt niet weergegeven in een contour, maar in een grafiek.

Een aantal calamiteiten met gevaarlijke stoffen, zowel in binnen- als buitenland, heeft aangetoond dat een maatschappij zonder risico's niet bestaat. Het beleid op het gebied van externe veiligheid richt zich op het beheersen van deze risico's. De beleidsmatige kernpunten zijn:

- het ontstaan van nieuwe knelpunten tegengaan;
- het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van inrichtingen;
- het saneren van bestaande knelpunten;
- zorgvuldige risicocommunicatie;
- hulpverlening: het bevorderen van de samenwerking en de kwaliteit van de uitvoering en het richting geven aan de organisatorische versterking.

5.4.2 Onderzoek projectgebied

Om inzicht te verkrijgen in voor het projectgebied van het bouwplan aan de Marcellus Emantslaan relevante risicobronnen is door ingenieursbureau Search onderzoek uitgevoerd. (Quickscan Externe Veiligheid, d.d. 20 augustus 2015, bijlage V). Naar de inhoud van bijgevoegd rapport zij verder verwezen. Search komt tot de volgende conclusie:

Ten aanzien van de huidige risicovolle activiteiten in de directe omgeving van de planlocatie kan op basis van de gegevens van de Risicokaart worden gesteld dat er geen belemmeringen bestaan voor de voorgenomen herontwikkeling op de planlocatie. In de omgeving van de planlocatie zijn diverse risicobronnen aanwezig, echter gezien de eigenschappen en de afstand tot de planlocatie wordt het niet noodzakelijk geacht aanvullend onderzoek uit te voeren.

Conclusie

Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat 'externe veiligheid' geen belemmering vormt voor het verwezenlijken van het bouwplan aan de Marcellus Emantslaan.

5.5 Water

5.5.1 Inleiding

De waterparagraaf is een vast onderdeel van een planologisch besluit en is in samenspraak met de waterbeheerder(s) tot stand gekomen. In de waterparagraaf komen alle relevante wateraspecten aan bod die van belang zijn in het plangebied. Het Hoogheemraadschap van Delfland is verantwoordelijk voor de waterkwantiteit en -kwaliteit van de hoofdwatergangen binnen het plangebied. De Provincie Zuid-Holland is vaarwegbeheerder van de Vliet en beheert de oeverbeschoeiing, maar de verantwoordelijkheid voor het water (kwantiteit, kwaliteit, waterkeringen) ligt bij het Hoogheemraadschap. De gemeentelijke taken zijn o.a. het riool- en oeverbeheer en dagelijks onderhoud van het overige oppervlaktewater voor zover dat niet in beheer is van particulieren.

5.5.2 Watertoets

Door Ingenieursbureau Search is een watertoets uitgevoerd (Watertoets, Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, d.d. 13 oktober 2015, projectnummer 28.15.00129.1). Voor wat betreft de 'waterparagraaf' wordt naar deze watertoets, welke als bijlage VI is bijgevoegd, verwezen. Bij e-mailbericht d.d. 9 november 2015 heeft het Hoogheemraadschap Delfland laten weten akkoord te kunnen gaan met de inhoud van deze waterparagraaf.

Hierna wordt volstaan met de weergave van de belangrijkste conclusies uit betreffende watertoets:

- Door de ontwikkelingen in het gebied zal er een toename optreden van het verhard oppervlak binnen de planlocatie. Hiervoor is compensatie nodig. Door middel van de watersleutel is bepaald dat er 50 m3 extra waterberging noodzakelijk is. Deze compensatie wordt behaald door het uitvoeren van de bijgebouwen en het dakterras (bouwblok 4-laags woningen) met een hemelwaterafvoer die het hemelwater van de betreffende gebouwen direct infiltreert in de bodem en zo min mogelijk op het gemeentelijk hemelwaterafvoerstelsel wordt aangesloten.

- Door de initiatiefnemer / ontwikkelaar wordt de voorziening aangebracht, overeenkomstig de beschrijving in de waterparagraaf van Search. De werkelijke doorlatendheid van de bodem op de planlocatie dient door geohydrologisch onderzoek te worden vastgesteld, ten behoeve van het definitief dimensioneren van de benodigde infiltratievoorziening en eventuele koppeling op het gemeentelijke hemwaterafvoerstelsel.

- De gemeente Leidschendam-Voorburg zal een voorwaarde in de omgevingsvergunning opnemen dat vergunninghouder 3 weken voor de start van de infrawerkzaamheden een positief advies van het Hoogheemraadschap van Delfland moet overleggen aan de gemeente Leidschendam-Voorburg over de wijze waarop de benodigde watercompensatie wordt behaald;

- Na het aanbrengen van de voorziening wordt gecontroleerd of deze doelmatig is aangebracht. De voorziening dient onderhouden en in stand te worden gehouden, teneinde er voor zorg te dragen dat de doelmatigheid van de hemelwaterinfiltratie niet verminderd of wegvalt. De toekomstige eigenaren van de woningen (VvE) zijn verantwoordelijk voor de doelmatigheid van de voorziening en controle hierop.

- Het onderhoud en de instandhoudingsplicht van de infiltratievoorziening wordt onder meer geregeld in een notariële akte, te ondertekenen door de nieuwe eigenaren van de woningen.

- Voor het project zijn er geen overige bijzonderheden te melden. Binnen het gebied ligt geen waterkering en er liggen geen afvalwatertransportleidingen in de ondergrond. Voor nieuwe ontwikkelingen geldt wel dat de riolering moet voldoen aan de Leidraad rioleringen en de Beslisboom afkoppelen.

Conclusie
Geconcludeerd wordt dat er voor genoemde locatie een wateropgave ligt en dat het plan voorziet in het oplossen van die opgave. Voor de instandhouding van de alternatieve waterberging is met het waterschap een borgingsprocedure afgesproken.

5.6 Bodem

Als er sprake is van ernstige bodemverontreiniging, dan is de Wbb van toepassing. Het doel van de Wbb is in de eerste plaats het beschermen van de land- of waterbodem zodat deze kan worden benut door mens, dier en plant, nu en in de toekomst. Via de Wbb heeft de rijksoverheid de mogelijkheid algemene regels te stellen voor de uitvoering van werken, het transport van stoffen en het toevoegen van stoffen aan de bodem.
Ontwikkelingen kunnen pas plaatsvinden als de bodem, waarop of waarin deze ontwikkelingen gaan plaatsvinden, geschikt is of geschikt is gemaakt voor het beoogde doel. Bij nieuwbouwactiviteiten dient de bodemkwaliteit door middel van onderzoek in beeld te zijn gebracht. In het algemeen geldt dat nieuwe bestemmingen bij voorkeur op een schone bodem dienen te worden gerealiseerd.

In verband met de voorgenomen bouw is in 2008 door Adverbo reeds een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd. Uit dit verkennende bodemonderzoek blijkt het volgende:

- De bodem bevat tot ca. 2 meter zand gevolgd door een veenlaag.
- De bovengrond van 0,0 tot 0,5 m – m.v. rondom het gebouw bevat een licht verhoogd gehalte aan PAK en plaatselijk licht verhoogde gehalten aan kwik en zink.
- De ondergrond van 0,5 tot 1,0 m – m.v. bevat plaatselijk een licht verhoogd gehalte aan PAK.
- Het grondwater bevat geen verhoogde gehalten.
- De bodem onder het gebouw is niet onderzocht. De kwaliteit van de grond onder het pand zal waarschijnlijk niet veel afwijken van de kwaliteit rondom de school.

Vanwege de datering van het verkennend bodemonderzoek (uit 2008), is door Adverbo een aanvullend bodemonderzoek uitgevoerd (Aanvullend bodemonderzoek Marcellus Emantslaan 19, d.d. 31 oktober 2013, zie bijlage VII). Het betreffende onderzoek is weliswaar iets ouder dan 2 jaar, echter kan nog steeds als voldoende actueel worden beschouwd.

Adverbo komt in dit onderzoek tot de volgende conclusies:

- In de opgeboorde grond zijn geen bodemvreemde bijmengingen, waaronder asbestverdacht materiaal, aangetroffen;
- De bovengrond / toplaag is licht verontreinigd met kwik en lood;
- De ondergrond is licht verontreinigd met kwik, lood, minerale olie en PAK's;
- Het grondwater is licht verontreinigd met barium en som xylenen.

Het doel van het aanvullend bodemonderzoek was om, in aanvulling op het in 2008 uitgevoerde bodemonderzoek, de algemene bodemkwaliteit onder het pand vast te stellen. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de bodem (grond en grondwater) onder het pand licht

verontreinigd is. De bodemkwaliteit onder het pand is vergelijkbaar met de kwaliteit van de bodem rondom het pand, zoals dit in 2008 onderzocht.

Conclusie
Adverbo komt tot de conclusie dat de aangetoonde verontreinigingen dermate gering zijn dat een aanvullend onderzoek niet noodzakelijk is. De bodemkwaliteit onder het pand vormt uit milieuhygiënisch oogpunt geen belemmering voor de herontwikkeling van de locatie.

5.7 Vormvrije m.e.r.-beoordeling

5.7.1 Inleiding

Op 1 april 2011 is het gewijzigde Besluit milieueffectrapportage in werking getreden. Een belangrijke wijziging betreft het indicatief maken van de drempelwaarden in onderdeel D (betreft de m.e.r.-beoordeling) van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage. Concreet betekent dit dat, ook wanneer ontwikkelingen onder de in bijlage D opgenomen drempelwaarden blijven, het bevoegd gezag zich er nog steeds van moet vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben. Voor elk besluit of plan dat betrekking heeft op activiteit(en) die voorkomen op de D-lijst die beneden de drempelwaarden vallen, moet daarom een toets worden uitgevoerd of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen worden uitgesloten. Deze zogenaamde vormvrije m.e.r.-beoordeling kan tot twee conclusies leiden:

- belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten: er is geen m.e.r.(-beoordeling) noodzakelijk;
- belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn niet uitgesloten: er moet een m.e.r.-beoordeling plaatsvinden of er kan direct worden gekozen voor m.e.r.

De toetsing in het kader van de vormvrije m.e.r.-beoordeling dient te geschieden aan de hand van de selectiecriteria in bijlage III van de EEG-richtlijn milieueffectbeoordeling. In deze bijlage staan drie hoofdcriteria centraal:

1. de kenmerken van het project;
2. de plaats van het project;
3. de kenmerken van de potentiële effecten.

5.7.2 Onderzoeksresultaten vormvrije m.e.r.-beoordeling

De woningbouwontwikkeling aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg kan worden geschaard onder 11.2 van de D-lijst van het Besluit milieueffectrapportage:

'de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen.'

Dit plan van 31 woningen wordt (in beginsel) niet gezien als een m.e.r.-plichtige activiteit omdat deze pas geldt bij:

- een oppervlakte van 100 hectare of meer,
- een aaneengesloten gebied en 2000 of meer woningen omvat, of
- een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m2 of meer.

Gelet op de kenmerken van het project (de aard en de omvang in vergelijking met de drempelwaarden uit het Besluit m.e.r.) zijn er geen belangrijke milieugevolgen te verwachten. Voor onderhavig plan aan de Marcellus Emantslaan geldt voorts dat het niet binnen een kwetsbaar of waardevol gebied ligt (zoals bijv. Natura 2000-gebied) of in de nabije omgeving daarvan.

Mede gelet op de overige in dit hoofdstuk behandelde milieu- en omgevingsaspecten, kan geconcludeerd worden dat het milieubelang van de ontwikkeling van de woningen aan de Marcellus Emantslaan in voldoende mate is afgewogen, en dat er geen belangrijke negatieve milieugevolgen zullen optreden.

Conclusie
Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten en dat er geen m.e.r.(-beoordeling) noodzakelijk is.

6 CULTUURHISTORIE & ARCHEOLOGIE

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de eventueel in of direct nabij het projectgebied aanwezige cultuurhistorische - en/of archeologische waarden en de eventuele consequenties daarvan voor de verwezenlijking van het bouwplan.

6.1 Monumenten / Beschermd stads- en dorpsgezicht

Binnen het projectgebied bevinden zich geen gemeentelijke -, provinciale of rijksmonumenten. Ook op de gronden, die direct aan het projectgebied grenzen of anderszins in de directe nabijheid van het projectgebied zijn gelegen, zijn geen monumenten aangewezen. Er is ook geen aanleiding om aan te nemen dat in de toekomst een dergelijke aanwijzing zal plaatsvinden. Voorts ligt het plan niet binnen een beschermd stads- en dorpsgezicht.

6.2 Archeologie

6.2.1 Inleiding

De Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) verplicht gemeenten om bij het opstellen van o.a. nieuwe bestemmingsplannen rekening te houden met mogelijke archeologisch waardevolle vindplaatsen. Om die reden heeft voor onderhavige locatie archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Hierover het volgende.

6.2.2 Archeologisch bureauonderzoek

Hamaland Advies heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de planlocatie (Bureauonderzoek Archeologie, Plangebied Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg Gemeente Leidschendam-Voorburg, d.d. 2 december 2015, zie bijlage VIII).
Op grond van de bestudeerde bronnen kan geconcludeerd worden dat het plangebied een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit de periode vanaf het Neolithicum tot aan de Nieuwe Tijd met uitzondering van de perioden in de IJzertijd en de Romeinse Tijd tot de Vroege Middeleeuwen toen er veen werd gevormd. De aanwezige bebouwing in het plangebied vanaf 1964 en 1985 heeft de bodem ter plaatse van de funderingen verstoord tot 0,80 cm-mv. De nieuwe bodemverstoring veroorzaakt een nieuwe diepere verstoring dan de al aanwezige verstoorde bodem en zal daarbij potentiële archeologische niveaus raken. Daarom adviseerde Hamaland Advies om een vervolgonderzoek uit te laten voeren met behulp van een inventariserend veldonderzoek (verkennende en karterende boringen). Doel van het booronderzoek is de toetsing van de intactheid van de bodem en bij een intacte bodem het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen en zo ja welke en waar (welke diepte) en in welke vorm.

6.2.3 Verkennend en karterend booronderzoek

Inmiddels heeft Hamaland Advies een verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd (Rapportage Verkennend en Karterend Booronderzoek Archeologie, d.d. 30 maart 2016, zie bijlage IX). Hamaland Advies komt tot de volgende conclusies.

In alle boringen bevindt zich een verstoorde toplaag. De bodem in het plangebied is verstoord tot op een diepte variërend van 60 cm-mv tot 200 cm-mv. Er zijn onder de verstoorde laag in de intacte bodem geen archeologische indicatoren of cultuurlagen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied.
De hoge verwachting op archeologische vindplaatsen conform de archeologische beleidskaart van de gemeente en het uitgevoerde bureauonderzoek wordt niet bevestigd door het uitgevoerde archeologisch booronderzoek. De verwachting was dat er binnen de

verstoringsdiepte archeologische vindplaatsen aanwezig konden zijn. Deze zouden in dat geval dateren uit de periode vanaf het Midden Mesolithicum tot en met de Nieuwe Tijd met uitzondering van de periodes dat het plangebied bedekt raakte met veen in de IJzertijd en de Romeinse Tijd / Vroege Middeleeuwen. Tijdens het booronderzoek zijn er geen aanwijzingen aangetroffen voor archeologische vindplaatsen in de vorm van spoor- of vondstniveaus of vegetatiehorizonten en/of ontkalkte niveaus. De oudste sporen van menselijke activiteiten in het plangebied bestaan uit de ontginning van het veenpakket die vermoedelijk in de Late Middeleeuwen of het begin van de Nieuwe Tijd op gang is gekomen.

Op grond van de bodemgesteldheid en het ontbreken van een behoudenswaardige archeologische vindplaats in het plangebied, acht Hamaland Advies een vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen zullen geen archeologisch waardevolle resten verloren gaan.

Verder dient bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 53 Monumentenwet 1988) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: *'Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister'.* Deze aangifte dient te gebeuren bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort en de archeologisch adviseur van de Gemeente Leidschendam-Voorburg.

Conclusie
Uit bovengenoemd archeologisch (boor)onderzoek dat voor deze locatie is uitgevoerd, blijkt dat er geen archeologische indicatoren of cultuurlagen zijn aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied. Op grond van de bodemgesteldheid en het ontbreken van een behoudenswaardige archeologische vindplaats in het plangebied, wordt een vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht. Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen zullen geen archeologisch waardevolle resten verloren gaan.

7 UITVOERBAARHEID

Dit hoofdstuk beschrijft de haalbaarheid van dit project. Het plan waarvoor de planologische procedure wordt doorlopen, moet zowel in financieel als in maatschappelijk opzicht haalbaar zijn. Er wordt daarom een korte financiële toelichting gegeven en daarnaast worden de doorlopen procedures weergegeven.

7.1 Economische uitvoerbaarheid

De economische uitvoerbaarheid van een ruimtelijk besluit moet op grond van het Bro onderzocht worden respectievelijk aannemelijk worden gemaakt. Dat betekent enerzijds dat aannemelijk moet worden gemaakt dat de door de gemeente te maken kosten moeten zijn gedekt dan wel op de bij de uitvoering van het project betrokken partijen moeten kunnen worden verhaald. Anderzijds moet worden onderzocht of:
1) de kosten van overige partijen van een deugdelijke dekking zijn voorzien en
2) het project naar objectieve maatstaven, ook geabstraheerd van de concreet betrokken partijen, vanuit financieel-economisch perspectief tot uitvoering zou kunnen komen.

De herontwikkeling aan de Marcellus Emantslaan 19 is een ontwikkeling van Schouten Bouw. De ontwikkeling van de locatie en de daarmee samenhangende kosten, inclusief planvoorbereiding geschieden voor rekening en risico van de ontwikkelende partij.
Om de gemeentelijke kosten die gemaakt worden bij uitvoering van voorgestane ontwikkeling te verhalen, is na de intentieovereenkomst ook een anterieure overeenkomst gesloten met de initiatiefnemer. Hiermee is vastgelegd dat de realisatie van de ontwikkeling voor de gemeente geen negatieve financiële gevolgen oplevert. In de betreffende overeenkomst wordt ook een regeling opgenomen inzake het verhaal van een eventuele tegemoetkoming in planschade.
Voor de gemeente Leidschendam - Voorburg verloopt het plan dus budgettair neutraal. Het kostenverhaal is met het bovenstaande anderszins verzekerd in de zin van artikel 6.12 tweede lid van de Wro wat ook betekent dat kan worden besloten géén exploitatieplan vast te stellen.

De ontwikkelende partij heeft inmiddels een omgevingsvergunning op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht aangevraagd voor de nieuw te bouwen woningen. Dit maakt voldoende aannemelijk dat het project ook daadwerkelijk tot uitvoering zal komen, waarmee de economische uitvoerbaarheid afdoende is aangetoond.

7.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Het opstellen van ruimtelijke besluiten dient zorgvuldig te gebeuren. In dat kader blijft het van belang dat diverse instanties, burgers en maatschappelijke organisaties bij de voorbereiding van dergelijke besluiten worden betrokken zodat in een vroeg stadium knelpunten, belangen en verbeterpunten kunnen worden gesignaleerd. De verplichting hiertoe vloeit voort uit de artikelen 3.1.1 en 3.1.6 sub e. van het Bro in samenhang met het in artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gecodificeerde zorgvuldigheidsbeginsel.

Gekoppeld aan het opstellen en vaststellen van het ruimtelijk kader zijn er in oktober 2014 en maart 2015 twee informatie-avonden georganiseerd. Nadien is er een klankbordgroep geformeerd met belangstellende omwonenden. Deze klankbordgroep wordt actief geïnformeerd over de aanvraagprocedure.

Het voorliggende plan wordt niet aan inspraak onderworpen op grond van de *'Inspraakverordening gemeente Leidschendam-Voorburg 2006'*. Door het verplicht toepassen van de procedure als bedoeld in Afd. 3.4 Awb wordt een ieder de gelegenheid geboden voldoende actief te worden betrokken bij de voorbereiding van de te verlenen omgevingsvergunning. Een extra inspraakronde voegt daaraan niets toe.

De ontwerp-verklaring van geen bedenkingen heeft samen met de ontwerp-omgevingsvergunning en de bijbehorende stukken na publicatie in de gemeenterubriek en de Staatscourant vanaf …….. t/m …….. ter inzage gelegen. Direct omwonenden zijn door middel van een brief op de hoogte gesteld van de ter inzage legging en de mogelijkheid om gedurende deze periode zienswijzen in te dienen. Er zijn tijdens de ter inzage periode wel / geen zienswijzen ingediend.

Zoals in deze ruimtelijke onderbouwing is beschreven, wijkt het bouwplan voor de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg af van de bepalingen uit het vigerende bestemmingsplan. Het bouwplan voldoet echter wel aan de kwalitatief-ruimtelijke en stedenbouwkundige doelstellingen voor het betreffende plangebied. Ook de stedenbouwkundige toetsing bevestigt dat het voorliggende bouwplan past binnen de ruimtelijke - en beeldkwaliteit van het betreffende woon- en leefgebied.

Gelet op het vorenstaande is het voorliggende plan vanuit maatschappelijk oogpunt in algemene zin aanvaardbaar en daarmee uitvoerbaar te achten.

BIJLAGEN:

I Ruimtelijk kader Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, 16 april 2015, Gemeente Leidschendam-Voorburg
II Akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai Wet geluidhinder, SPA Ingenieurs, Plan woningbouw Marcellus Emantslaan in Voorburg, d.d. 27 augustus 2015
III Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna aan de Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, Blom Ecologie, d.d. 17 februari 2015
IV Vleermuisonderzoek, Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, Blom Ecologie, d.d. 5 oktober 2015
V Quickscan Externe Veiligheid, Ingenieursbureau Search, d.d. 20 augustus 2015
VI Watertoets, Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg, d.d. 13 oktober 2015, projectnummer 28.15.00129.1
VII Aanvullend bodemonderzoek Marcellus Emantslaan 19, Adverbo, d.d. 31 oktober 2013
VIII Bureauonderzoek Archeologie, Plangebied Marcellus Emantslaan 19 te Voorburg Gemeente Leidschendam-Voorburg, d.d. 2 december 2015
IX Rapportage Verkennend en Karterend Booronderzoek Archeologie, d.d. 30 maart 2016

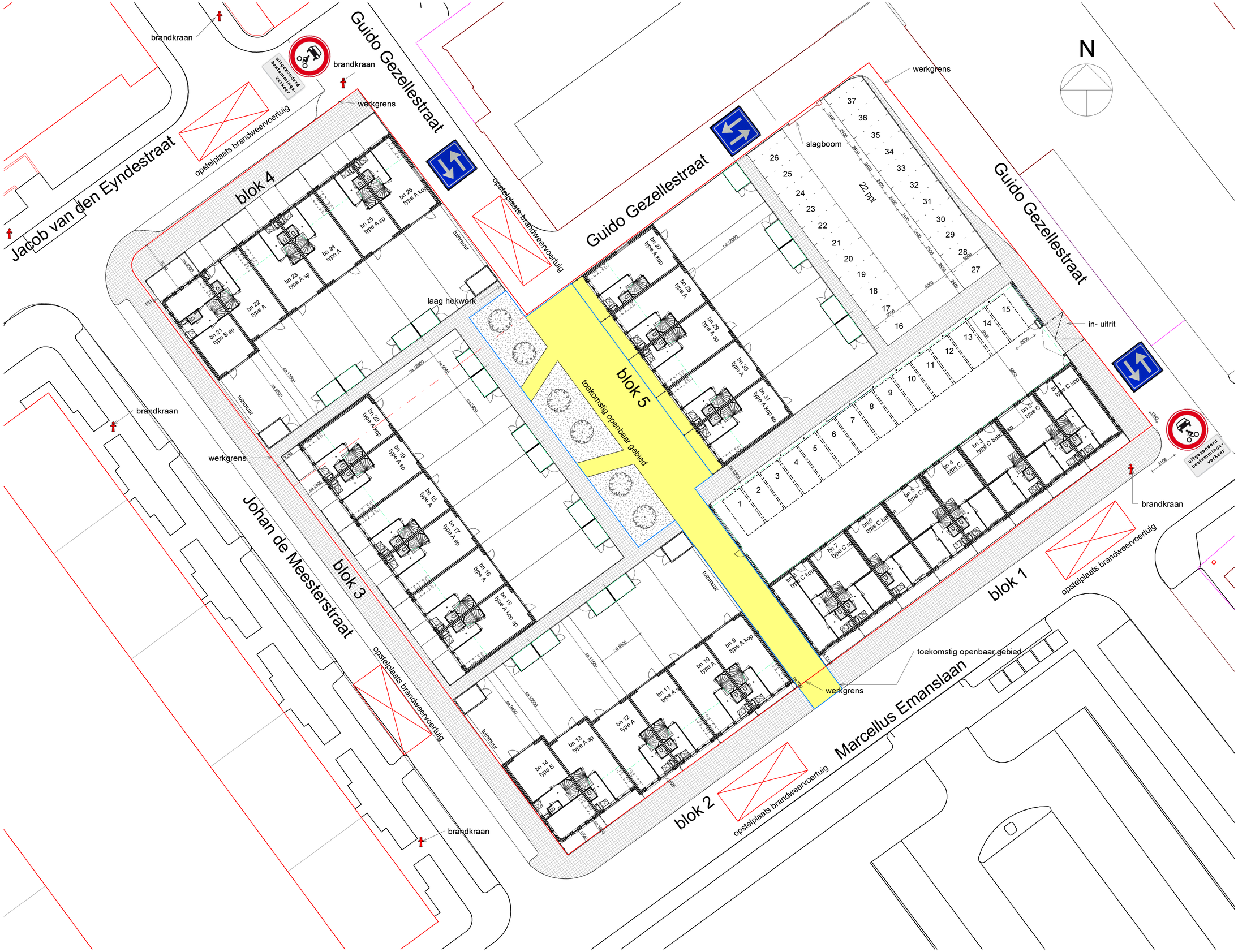

situatie
1 : 200

HET SCHRIJVERSHOF
VOORBURG

ARCHITEKTENBURO
J.J. VAN VLIET B.V.

Delftsekade 31
2266 AJ Leidschendam
070 327 16 00
info@archipakhuis.nl
www.archipakhuis.nl

PROJECT
"Het Schrijvershof"
Marcellus Emantslaan Voorburg

OPDRACHTGEVER
Schouten b.v.

TEKENING
situatie

SCHAAL 1:200
FORMAAT A1
DATUM a 04-12-2015
b 18-01-2015
c 18-02-2016
d 01-03-2016
e

FASE + BLAD
OV
2235 OV001

Voorblad

ID:	10043
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Beschut werk onder de Participatiewet (1552688).
Samenvatting:	Een van de instrumenten binnen de Participatiewet is beschut werk (nieuwe stijl). Het college doet de raad een tweeledig voorstel: - het structureel inbedden van de trajecten uit de pilot 'alternatief beschut werk' (geen loonvormende arbeid) in de vorm van een laagdrempelig (instap)traject; - stapsgewijs te beginnen met het organiseren van nieuwe beschutte werkplekken (loonvormende arbeid).
Financiële consequenties:	Het college stelt voor de kosten voor de pilot te dekken via herverdeling van de Integratieuitkering sociaal domein (IUSD). Voor het dekken van de kosten voor het organiseren van beschut werk (loonvormende arbeid) worden drie scenario's geschetst. Het voorstel van het college is te kiezen voor scenario 1 en ook deze kosten te dekken via herverdeling van de Integratieuitkering sociaal domein. Komende jaren wordt hier onderbesteding verwacht.
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel.
Communicatie:	--
Ingekomen griffie:	26-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder N. Stemerdink
Commissies:	Commissie MA
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	--

Bijlage 1

1. Pilot 'alternatief beschut werk' (geen loonvormende arbeid)

Naar aanleiding van het gevraagde onderzoek naar beschut werk door de gemeenteraden is voor de drie gemeenten Voorschoten, Leidschendam-Voorburg en Wassenaar een pilot 'alternatief beschut werk' ontwikkeld. De belangrijkste criteria hiervoor zijn:

- binnen gemeentegrenzen.
- arbeidsmatige activiteiten.
- in samenwerking met (liefst bij) een reguliere werkgever.

Aanbod
Na een onderhandse aanbesteding hebben zorginstelling Middin, welzijnsorganisatie Woej en de Dienst Sociale Werkvoorziening (DSW) de opdracht gekregen voor het uitvoeren van de pilot. Het aanbod is als volgt:

Middin
Het aanbod van Middin bestaat uit twee fasen. Deelnemers beginnen met het doen van werkzaamheden ter assistentie van professionele medewerkers van Middin op de locatie Buitengoed Dorrepaal. Hierin zijn allerlei keuzes te maken. Een werkbegeleider van Middin biedt de deelnemers coaching bij het ontwikkelen van werknemers- en vakvaardigheden. Na de eerste fase kan een deelnemer doorstromen naar een reguliere lokale werkgever uit het netwerk van Middin (in Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar). De keuze in de eerste fase kan richting geven aan de keuze voor een werkgever in de tweede fase.

Middin biedt normaal gesproken (arbeidsmatige) dagbesteding op buitengoed Dorrepaal. Door mee te doen aan de pilot wordt optimaal gebruik gemaakt van de infrastructuur van Middin en vindt er samenhang plaats tussen dagbesteding (WMO) en een vorm van werk (Participatiewet). Middin streeft naar een sluitende keten van (arbeidsmatige) dagbesteding tot betaald werk (met ondersteuning op maat).

DSW
Het aanbod van DSW bestaat ook uit twee fasen. Voor deze pilot gebruikt DSW een locatie in Voorburg, waar productiewerk van DSW naar toe is gebracht. Na de intake worden de kandidaten hier voor de periode van bijvoorbeeld een maand geplaatst ter observatie. Na deze fase wordt de kandidaat geplaatst op een voor hem/haar passend project bij een van de reguliere werkgevers die hiervoor geselecteerd zijn (m.n. schoonmaak en groen).

Woej
Het vrijwilligerspunt van Woej zoekt op basis van de wensen en mogelijkheden van de deelnemer naar een geschikte reguliere werkgever bij het MKB binnen de drie gemeentes. De kandidaten en de werkgevers worden begeleid door getrainde vrijwilligers van het vrijwilligerspunt. Werkzaamheden zijn aanvullend, zodat geen verdringing op de arbeidsmarkt plaats vindt.

Tussentijdse evaluatie
Ten tijde van het opstellen van dit voorstel is de pilot nog in volle gang. Toch kunnen er al voorzichtige conclusies worden getrokken over de instroom, deelname, voordelen en nadelen.

Instroom
De instroom van cliënten komt vanuit verschillende kanten: vanuit de voormalige wachtlijst Wsw (hiervan was alleen sprake in L-V), uit het klantenbestand van afdeling Werk & Inkomen en nieuwe instroom vanuit het onderwijs (praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs). Vanuit het Schakenbosch College in Leidschendam doen ook leerlingen mee. Voor het Schakenbosch College zijn de trajecten een uitkomst. Sommige leerlingen zijn op deze school 'uitgeleerd' maar nog niet duidelijk is waar ze kunnen gaan wonen, werken of dagbesteding kunnen krijgen. Doordat voordat de trajecten in de pilot geen

indicatie nodig is en de kosten relatief laag zijn, kunnen ze direct aan de slag tot er een andere oplossing is gevonden.

Deelname
In totaal waren er bij de drie aanbieders samen 22 plekken beschikbaar, die volledig zijn ingevuld. Er zijn meer kandidaten dan het huidige aantal deelnemers benaderd voor deelname, maar sommige kandidaten bleken niet geschikt (te goed of (nog) te slecht). Er zijn ook cliënten benaderd die zelf niet wilden (deelname aan pilot is op vrijwillige basis).

Perspectief
Cliënten die meedoen aan de pilot hebben soms lang thuis gezeten of waren nog niet eerder bekend bij afdeling Werk & Inkomen (nieuwe instroom). Door deelname aan de pilot, wordt duidelijk wat hun ontwikkelingsniveau, potentieel en interesse is. Bij een enkele cliënt blijkt het niveau van de trajecten in de pilot -ondanks de laagdrempeligheid en intensieve begeleiding- te hoog. Voor deze cliënten wordt onderzocht of een indicatie dagbesteding mogelijk is. Voor een groot deel is het niveau op dit moment goed, maar is er wellicht meer ontwikkeling mogelijk. Voor andere cliënten is het niveau van de werkzaamheden te laag en blijkt dat ze veel meer in hun mars hebben. Voor deze cliënten kunnen andere trajecten worden gezocht. Bij de cliënten in de laatste twee categoriën wordt ook gestuurd op een indicatie banenafspraak. Bij een deel van de cliënten is, gezien niveau en motivatie, de verwachting dat de voorziening beschut werk het beste perspectief biedt.

Voordelen pilot
- Lage kosten in vergelijking met beschut werk.
- Geen indicatieprocedure vooraf noodzakelijk zoals bij dagbesteding of beschut werk. Cliënten kunnen daardoor direct aan de slag.
- Handelingsruimte voor professional, geen dominantie van procedures/regels.
- Bij de trajecten van Middin samenhang met dagbesteding, optimale benutting infrastructuur.
- Bij de trajecten van Woej: samenwerking met lokale welzijnsorganisatie en vrijwilligers.
- Binnen de gemeentegrenzen, lage vervoerskosten.
- Keuze voor cliënt tussen verschillende soorten werkzaamheden.
- Het wordt inzichtelijk wat een cliënt aan kan; cliënt komt beter in beeld.
- Cliënt kan zich ontwikkelen.
- Begeleiding op maat.
- Oplossing voor leerlingen van Schakenbosch College die (tijdelijk) geen school, dagbesteding of werk hebben.

Nadelen pilot
- Er is geen sprake van loonvormende arbeid, zoals bij beschut werk wordt bedoeld.
- Er is geen sprake van uitstroom uit de uitkering.
- Doordat het om vrijwilligerswerk gaat, kan de motivatie van cliënten afnemen, met uitval tot gevolg.

Financiën
De kosten voor de pilot alternatief beschut werk bedragen € 60.000 voor zes maanden (gebaseerd op huidige kosten). Bij voortzetting van de pilot worden nieuwe afspraken gemaakt over de kosten en aantallen.

Bijlage 2: Landelijke ontwikkelingen beschut werk (loonvormende arbeid)

Sinds de vaststelling van het beleidsplan Participatiewet zijn er landelijk verschillende stappen genomen, die van invloed kunnen zijn op de lokale besluitvorming omtrent beschut werk. Er is lagere regelgeving vastgesteld, een motie aangenomen, onderzoek gedaan door SZW en een Kamerbrief verschenen, waarin extra ondersteuning is aangekondigd.

Besluit advisering beschut werk
Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een aantal onderdelen van de Participatiewet uitgewerkt in lagere regelgeving, via een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). In het 'Besluit advisering beschut werk' (11 december 2014) worden de criteria vastgelegd op basis waarvan UWV mensen beoordeelt die door gemeenten worden voorgedragen voor een advies beschut werk. UWV adviseert uitsluitend op verzoek van het college of iemand tot de doelgroep beschut werken behoort; een duidelijk onderscheid met de Wsw waar de persoon zelf een verzoek tot indicatie kon indienen. Voorwaarde voor positieve advisering door UWV is dat de betreffende persoon in staat is loonvormend werk te doen. Indicatie tot de doelgroep leidt tot een zware inspanningsverplichting voor de gemeente om de betreffende persoon in een dienstbetrekking onder beschutte omstandigheden aan de slag te helpen.

Onderzoek SZW
De inspectie SZW heeft in 2015 onderzoek uitgevoerd naar de stand van zaken wat betreft de invulling van beschutte werkplekken bij alle gemeenten. Uit het onderzoek blijkt dat er veel sprake is van beleidsvoornemens bij de gemeenten, maar nog niet van concrete invulling. De overwegingen van gemeenten om wel of geen beschut werk aan te bieden zijn zowel financieel als sociaal van aard. Veel is afhankelijk van lokale omstandigheden.

Motie Karabulut en Kerstens
Op 23 september 2015 is een motie aangenomen waarin de regering verzocht wordt om afspraken te maken met VNG, Cedris, sociale partners en UWV over beschutte werkplekken. Het uitgangspunt hierbij is het realiseren van banen *tegen een salaris* en dus geen dagbesteding of vrijwilligerswerk voor een uitkering. In de pilot alternatief beschut werk is geen sprake van een salaris.

Kamerbrief over stimulering beschut werk
Op 18 september 2015 is een Kamerbrief over beschut werk gepubliceerd van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Jetta Klijnsma). In de Kamerbrief wordt verwezen naar het rapport van de Inspectie SZW, waaruit blijkt dat gemeenten weliswaar bezig zijn met de inrichting van beschut werk, maar daarin ook erg afwachtend zijn. De staatssecretaris geeft in de brief aan de voorziening beschut werk van groot belang te achten en daarom de inzet op beschut werk nauwgezet te volgen. Klijnsma doet een oproep aan alle gemeenten om beschut werk vorm te geven, maar geeft ook aan ze daarbij verder te ondersteunen. In de jaren 2016-2020 worden daarom landelijk extra middelen van in totaal €100 miljoen cumulatief beschikbaar gesteld. Deze middelen worden ingezet voor drie tijdelijke maatregelen:

1. Een financiële stimulans (bonus) voor gemeenten om beschut werkplekken te realiseren;
2. Extra implementatieondersteuning (met aanjaagteam);
3. Uitbreiding uniforme no-risk polis door UWV met de doelgroep beschut werk.

Financiële stimulans (bonus) beschut werk
Voor de financiële stimulans (bonus) voor gemeenten per gerealiseerde beschut werkplek is circa € 74 miljoen beschikbaar. Het idee is dat gemeenten achteraf op basis van daadwerkelijk gerealiseerde beschut werkplekken de extra middelen ontvangen. Dit gaat volgens het principe één persoon is gelijk aan één plek, ongeacht het aantal uren dat deze persoon op een beschut werkplek werkt. Hierbij wordt gedacht aan een bedrag van circa € 3000 per gerealiseerde beschut werkplek (op grond van artikel 10b Participatiewet) per jaar voor een tijdelijke periode van 5 jaar. Als blijkt dat gemeenten meer beschut werkplekken realiseren dan waarmee in de ramingen rekening is gehouden, wordt dit bedrag navenant verlaagd. De middelen worden toegekend via een decentralisatie-uitkering en zijn vervolgens dus vrij besteedbaar. In 2017 ontvangen gemeenten middelen voor de eventueel in 2015 en 2016 gerealiseerde beschut werkplekken. Gemeenten worden, zodra hier meer over bekend is, zo snel mogelijk

geïnformeerd over het betalingsmoment. De middelen worden verkregen voor alle beschut werkplekken die in een jaar zijn gerealiseerd dan wel gecontinueerd.

Klijnsma geeft aan dat, mocht in 2016 blijken dat gemeenten ondanks de hierboven beschreven handreikingen onvoldoende werk maken van het creëren van beschut werkplekken, zich genoodzaakt te zien wettelijk te verankeren dat gemeenten beschut werkplekken beschikbaar stellen.

Algemeen Overleg (AO) Participatiewet
Op 16 maart 2016 heeft Jetta Klijnsma Algemeen Overleg over de Participatiewet gevoerd met de Tweede kamer. Zij heeft tijdens dit overleg een concrete datum genoemd voor het verplichten van beschut werk: 1 januari 2017. Voor deze wetswijziging is toestemming van de Eerste en Tweede Kamer nodig, dus of dit lukt is nog de vraag.

Omvang
Op Rijksoverheid.nl (voorheen Gemeenteloket) staat informatie over theoretische aantallen beschutte werkplekken per gemeente. SZW gaat in haar overzicht uit van het volgend aantal plekken voor Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar. Het gaat hier niet om personen, maar om jaargemiddelde plaatsen. Dit betekent dat het aantal personen hoger kan zijn.

	L-V	Vs	Ws	Totaal
2016	8	2	1	11
2017	13	4	2	19
2018	17	5	3	25

Conclusie beschut werk
Uit bovenstaande blijkt dat de beleidsvrijheid voor gemeenten voor wat betreft het vormgeven van beschut werk, zoals aangekondigd in de Participatiewet, steeds meer ingeperkt wordt. Onder dreigement van wettelijke verankering, worden gemeenten geacht beschutte werkplekken (loonvormende arbeid) in te richten.

Invulling beschut werk
De wijze waarop invulling wordt gegeven aan deze beschutte werkplekken moet verder worden uitgewerkt. Hierbij staat niet de bestaande infrastructuur (Sw-bedrijven) centraal, maar de beste oplossing voor de inwoner. Hierbij moet een afweging worden gemaakt tussen mogelijkheden van de cliënt, reisafstand en kosten (maatwerk). Voor wat betreft de toekomst van de huidige infrastructuur (Leidschendam-Voorburg), de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW), vindt onafhankelijk extern onderzoek plaats. De resultaten hiervan worden deze zomer verwacht.

Bijlage 3: Financiën

Hieronder worden de financiën toegelicht voor Leidschendam-Voorburg. Voor Wassenaar en Voorschoten worden de bedragen naar rato in rekening gebracht.

1. Pilot alternatief beschut werk (geen loonvormende arbeid)
De kosten voor de pilot alternatief beschut werk bedragen € 60.000 voor zes maanden (gebaseerd op huidige kosten). Deze kosten worden gedekt uit incidentele middelen (zie BBV 1362807). De pilot loopt eind juni af. Het voorstel is om de pilot de tweede helft van 2016 voort te zetten en hiervoor nogmaals € 60.000 beschikbaar te stellen. Dekking kan in 2016 gevonden worden binnen bestaande middelen. Voorgesteld wordt om hiervoor dezelfde posten te kiezen als bij de eerste opzet:

1.	Budget platform EOA 2016	€ 20.000
	Integratie-uitkering sociaal domein:	
2.	Participatiebudget 2016	€ 20.000
3.	WMO budget 'begeleiding groep' 2016	€ 20.000
	Totaal:	€ 60.000

De gevolgen worden verwerkt via de Turap 2016. Het voorstel is daarnaast om de pilot vanaf 2017 om te zetten in structureel beleid en de kosten te dekken via herverdeling van de Integratieuitkering sociaal domein. Met de aanbieders moeten dan nieuwe afspraken worden gemaakt over prijs en aantal plekken.

2. Beschut werk (loonvormende arbeid)
Voor de uitvoering van beschut werk zijn in het landelijke macrobudget extra middelen toegevoegd aan het Participatiebudget (€ 8.500 per plek) en het Inkomensdeel (€ 14.000 per persoon). De bedragen zijn niet geoormerkt en worden hiervoor ook nog niet ingezet. Daarnaast worden in de jaren 2016-2020 landelijk extra middelen van in totaal €100 miljoen cumulatief beschikbaar gesteld ('financiële stimulans beschut werk'). Dit betekent dat gemeenten vanaf 2017 met terugwerkende kracht per georganiseerde plek een bonus van € 3.000 in een decentralisatieuitkering toegevoegd krijgen. Deze bonus krijgen gemeenten echter pas na afloop en voor een tijdelijke periode van vijf jaar.

Kosten per plek
Uit landelijke analyse (onder meer van organisatieadviseur Robert Capel) blijkt dat de hier bovengenoemde middelen niet voldoende zijn. Er is een tekort op de loonkosten en een tekort op de bedrijfsvoering. Dit telt op tot een aanzienlijk verlies voor de werkgever (bijvoorbeeld SW-bedrijf). Te dekken loonkosten die overblijven na ontvangen loonkostensubsidie uit het Inkomensdeel zijn minimaal € 7.000 maar kunnen oplopen tot € 14.000. Tekorten op de bedrijfsvoering zijn gemiddeld € 4.000. Hierbij is rekening gehouden met de opbrengsten van werk. Een bijdrage van € 8.500 uit het Participatiebudget blijkt daarmee echt ontoereikend. Kosten zijn minimaal € 11.000 (€ 7.000 plus € 4.000) en kunnen oplopen tot € 18.000 (€ 14.000 plus € 4.000). Als gekozen wordt voor de organisatie van beschutte werkplekken, is het noodzakelijk om meer middelen te begroten dan de € 8.500 waarvan het Rijk uitgaat. Gezien bovenstaande wordt hier uitgegaan € 12.500 per plek (naast het Inkomensdeel).

Dekking kosten beschut werk (loonvormende arbeid)
De kosten ad € 12.500 per plek (naast Inkomensdeel) kunnen op verschillende manieren worden gedekt. Hieronder worden drie scenario's toegelicht. Hierbij wordt het volgende opgemerkt:
Via een decentralisatie-uitkering kan per beschutte plek, voor een periode van vijf jaar, achteraf een bedrag van € 3.000 worden 'terugverdiend' voor de algemene middelen. Definitieve informatie hierover volgt nog vanuit het Rijk ('financiële stimulans beschut werk').[1] Dit geldt bij alle dekkingsscenario's.

Scenario 1
Dekking via herverdeling van de Integratieuitkering sociaal domein (IUSD). In de IUSD wordt komende jaren onderbesteding verwacht.

Beschut werk (met arbeidscontract)	Aantal plaatsen (cumulatief)	Benodigd budget naast Inkomensdeel[1]
2016	8	100.000
2017	13	162.500
2018	17	212.500

Scenario 2
Dekking via de algemene middelen. Het benodigd budget is gelijk aan scenario 1.

Scenario 3
Dekking door:

A. het oormerken van de genoemde middelen ad € 8.500 per plek in het Participatiebudget. Dit gaat ten koste van andere re-integratieactiviteiten (zie onder gevolgen).
B. het resterende benodigde bedrag ad € 4.000 per plek via:
   - de algemene middelen (Kadernota) of
   - herverdeling IUSD

Dekking volgens scenario 3

Beschut werk (met arbeidscontract)	Aantal plaatsen (cumulatief)	Benodigd budget naast Inkomensdeel	Beschikbaar in Participatiebudget (niet geoormerkt)	Benodigd budget uit algemene middelen of IUSD[1]
2016	8	100.000	68.000	32.000
2017	13	162.500	110.500	52.000
2018	17	212.500	144.500	68.000

Gevolgen scenario 3
De keuze voor scenario 3 heeft gevolgen voor de omvang van het Participatiebudget. Als de middelen voor beschut werk (deels) gedekt worden uit het Participatiebudget, blijft er minder budget over voor re-integratie. Zonder rekening te houden met beschut werk zijn de komende jaren de volgende bedragen beschikbaar:

	2016	**2017**	**2018**
IUSD - Participatiebudget	5.876.592	5.554.480	5.343.770
Af: budget Wsw[1]	- 3.378.357	- 3.106.120	- 2.853.351
Bij: Incidentele middelen Werkgeversservicepunt	120.000	120.000	120.000
Af: PvA Arbeidsmarktoffensief (1356054)	- 770.000	- 770.000	- 770.000
Budget re-integratie	**1.848.235**	**1.798.360**	**1.840.419**

[1]Budget Wsw volgens opgave Rijk. In de praktijk kan dit afwijken.

Het aantal cliënten in de gemeentelijke uitkering (L-V) betreft 1842 (per 31 december 2015).
Dat betekent dat er onder de huidige omstandigheden in 2017 een bedrag van € 1.003 per cliënt per jaar beschikbaar is voor re-integratie (€ 1.848.235 / 1842). Ter informatie: een eenvoudig arbeidsontwikkeltraject kost € 300 per maand per persoon. Uiteraard verschilt de aanpak en inzet van middelen per cliënt. Als beschut werk ook betaald moet worden van dit budget, gaat dit dus ten koste van andere re-integratie activiteiten.

Naast bovenstaande middelen zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor het actieplan jeugdwerkgelegenheid (1474566). Het gaat om € 228.000 per jaar in de periode 2016-2018. Acties hiervoor zijn in volle gang.

Risico's

- Met beschut werk (loonvormende arbeid) wordt een structurele verplichting aangegaan, maar de toekomstige financiering van loonkostensubsidie (Inkomensdeel) is onduidelijk. Weliswaar zijn in het landelijke budget structureel middelen toegevoegd aan het Inkomensdeel, maar voor individuele gemeenten is niet duidelijk of met de jaarlijks oplopende volumes en verplichtingen er sprake is van structureel hogere middelen voor langere termijn.
- De genoemde financiële impuls van het Rijk is vooralsnog tijdelijk (de 'bonus' per plek van € 3.000 voor een periode van vijf jaar).
- Als de lijn van de Rijksoverheid blijvend wordt gevolgd, neemt het aantal plekken na 2018 nog toe en de kosten evenredig.

Raadsbesluit 1554556

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d 19 april 2016, (1539452);

b e s l u i t :

1.a. Het structureel aanbieden van de trajecten uit pilot alternatief beschut werk (geen loonvormende arbeid);
1.b. Het dekken van de kosten van dit instrument via herverdeling van de integratie-uitkering sociaal domein.

2.a. Het organiseren van nieuw beschut werk (loonvormende arbeid) volgens de aantallen zoals genoemd door de Rijksoverheid;
2.b. Het geven van invulling aan nieuw beschut werk (loonvormende arbeid) via maatwerk.
2.c. Het dekken van de kosten van nieuw beschut werk via scenario 1: herverdeling integratieuitkering sociaal domein.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 19 april 2016
Onderwerp Beschut werk onder de Participatiewet
Categorie A

Verseonnummer 1539452 / 1552688
Portefeuillehouder Wethouder Stemerdink
Behandeld door Mevrouw Ettema

Samenvatting
Een van de instrumenten binnen de Participatiewet is beschut werk (nieuwe stijl). Het college doet de raad een tweeledig voorstel:

- het structureel inbedden van de trajecten uit de pilot 'alternatief beschut werk' (geen loonvormende arbeid) in de vorm van een laagdrempelig (instap)traject
- stapsgewijs te beginnen met het organiseren van nieuwe beschutte werkplekken (loonvormende arbeid).

Deze twee instrumenten vullen elkaar goed aan. Het voorstel is de kosten voor de pilot te dekken via herverdeling van de Integratieuitkering sociaal domein (IUSD). Voor het dekken van de kosten voor het organiseren van beschut werk (loonvormende arbeid) worden drie scenario's geschetst. Het voorstel van het college is te kiezen voor scenario 1 en ook deze kosten te dekken via herverdeling van de Integratieuitkering sociaal domein. Komende jaren wordt hier onderbesteding verwacht.

Inleiding
Per 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. Doelstelling van de Participatiewet is om iedereen met arbeidsvermogen toe te leiden naar (bij voorkeur regulier) werk. Met ingang van 1 januari 2015 is geen nieuwe instroom in de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) meer mogelijk. Binnen de Participatiewet is het wel mogelijk om beschut werk (nieuwe stijl) te organiseren, maar de definitieve keuze om dit wel of niet te doen moet door onze drie gemeenten nog gemaakt worden. Ten tijde van het opstellen van het beleidsplan Participatiewet 2015-2016 was landelijk nog veel onduidelijk over het nieuwe instrument beschut werk. In de gemeenteraden van Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar werd daarom afgesproken om eerst nader onderzoek te doen, alvorens een definitief besluit te nemen over de invoering en de organisatie van het instrument. Aan dit onderzoek is concreet invulling gegeven door de organisatie van een pilot 'alternatief beschut werk'. Ook landelijk is ondertussen meer duidelijk geworden. De volgende kwesties liggen in onze drie gemeenten nu voor:

- De keuze om de pilot alternatief beschut werk (geen loonvormende arbeid) wel of niet in te bedden in structureel beleid.
- De keuze om de voorziening beschut werk nieuwe stijl (loonvormende arbeid) wel of niet aan te bieden.
- De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de voorziening beschut werk nieuwe stijl (loonvormende arbeid).
- De financiering.

Afbakening
Dit voorstel gaat over het instrument beschut werk onder de Participatiewet. Inwoners die beschut werken onder de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) behouden hun rechten en plichten. Over deze categorie gaat het dan ook niet in dit voorstel. Dit voorstel gaat ook niet direct in op de toekomst van de huidige SW-bedrijven, hoewel de besluitvorming hierop wel van invloed kan zijn. Voor wat betreft de toekomst van de huidige infrastructuur, de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW), vindt onafhankelijk extern onderzoek plaats. De resultaten hiervan worden deze zomer verwacht.

Doelgroep
De doelgroep voor de pilot 'alternatief beschut werk' en voor beschut werk nieuwe stijl (loonvormende arbeid) zijn inwoners die uitsluitend in een beschutte omgeving, onder aangepaste omstandigheden, mogelijkheden tot arbeidsdeelname hebben. Er is veel structurele begeleiding nodig en er zijn aanpassingen nodig aan werk en/of werkplek. Vertaald naar de Participatieladder gaat het om cliënten op trede twee en drie.

Resultaten pilot alternatief beschut werk (geen loonvormende arbeid)
De tussentijdse resultaten van de 'pilot alternatief beschut werk' zijn veelbelovend. Cliënten kunnen zonder ingewikkelde procedures instromen, zodat er snel met een traject begonnen kan worden. Lokale infrastructuur voor dagbesteding wordt benut vanuit andere hoek en de kosten zijn relatief laag. Tijdens de trajecten komen cliënten beter in beeld, waardoor bekeken kan worden wat een eventueel vervolgtraject kan zijn. Hierbij zijn er verschillende keuzes te maken en duidelijk is dat dit per cliënt ook erg verschillend is. Bij een aantal cliënten lijkt beschut werk (met loon) de beste optie, maar bij anderen ligt de banenafspraak, dagbesteding of vrijwilligerswerk (voortzetting deelname traject pilot) meer voor de hand. Voor een uitgebreide toelichting op de pilot zie bijlage 1.

Landelijke ontwikkelingen beschut werk (loonvormende arbeid)
Sinds de vaststelling van het beleidsplan Participatiewet zijn er landelijk verschillende stappen genomen die van invloed zijn op de lokale besluitvorming omtrent beschut werk. Er is lagere regelgeving vastgesteld, een motie aangenomen, onderzoek gedaan door SZW en een Kamerbrief verschenen, waarin extra ondersteuning is aangekondigd. Het ministerie geeft aan zich genoodzaakt te zien wettelijk te verankeren dat gemeenten nieuwe beschutte werkplekken gaan

creëren, mocht in 2016 blijken dat gemeenten hier, ondanks de handreikingen, onvoldoende werk van maken. Voor een uitgebreidere toelichting op de landelijke ontwikkelingen zie bijlage 2.

Omvang
Op Rijksoverheid.nl (voorheen Gemeenteloket) staat informatie over theoretische aantallen beschutte werkplekken per gemeente. SZW gaat in haar overzicht uit van het volgend aantal plekken voor Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar. Het gaat hier niet om personen, maar om jaargemiddelde plaatsen. Dit betekent dat het aantal personen hoger kan zijn.

	L-V	Vs	Ws	Totaal
2016	8	2	1	11
2017	13	4	2	19
2018	17	5	3	25

Conclusie beschut werk (loonvormende arbeid)
Uit bovenstaande blijkt dat de beleidsvrijheid voor gemeenten voor wat betreft het vormgeven van beschut werk, zoals aangekondigd in de Participatiewet, steeds meer ingeperkt wordt. Onder dreigement van wettelijke verankering, worden gemeenten geacht beschutte werkplekken (loonvormende arbeid) in te richten. Omdat bij de trajecten in de pilot geen sprake is van loonvormende arbeid, tellen deze plaatsen voor het ministerie niet mee. Gezien de positieve resultaten, die in lijn liggen met de gewenste transformatie in het sociaal domein, wil het college deze trajecten toch aan blijven bieden.

Voorstel
Het voorstel is tweeledig:
- het structureel inbedden van de pilot 'alternatief beschut werk' in de vorm van een voortraject of laagdrempelig (instap)traject
- stapsgewijs te beginnen met het organiseren van beschutte werkplekken waarbij sprake is van loonvormende arbeid.

Deze twee instrumenten vullen elkaar goed aan. De activiteiten uit de pilot kunnen ingezet worden voor cliënten die weliswaar arbeidsvermogen hebben, maar binnen die doelgroep de grootste afstand tot de arbeidsmarkt tot de arbeidsmarkt hebben. In gevallen kan er sprake zijn van doorstroom van het ene traject naar het andere traject. Voorgesteld wordt om de landelijke norm voor het tempo van de opbouw van beschut werk nieuwe stijl aan te houden als maximaal volume.

Invulling beschut werk (loonvormende arbeid)
De wijze waarop invulling wordt gegeven aan deze beschutte werkplekken moet verder worden uitgewerkt. Hierbij staat niet de bestaande infrastructuur (Sw-bedrijven) centraal, maar de beste oplossing voor de inwoner. Hierbij moet een afweging worden gemaakt tussen mogelijkheden van

de cliënt, reisafstand en kosten (maatwerk). De ervaring met de aanbieders uit de pilot wordt hierbij betrokken.

Financiën
De kosten kunnen worden verdeeld onder kosten voor:
1. de trajecten van de pilot alternatief beschut werk (geen loonvormende arbeid)
2. beschutte werkplekken (loonvormende arbeid).

Voor het dekken van de kosten van nieuwe beschutte werkplekken (loonvormende arbeid) worden drie scenario's geschetst. Het advies van het college is akkoord te gaan met dekking van de kosten via scenario 1: herverdeling Integratieuitkering sociaal domein. Ook voor het dekken van de structurele kosten van de pilot alternatief beschut werk wordt herverdeling van de Integratieuitkering sociaal domein voorgesteld. Komende jaren wordt onderbesteding van dit budget verwacht. Bovendien is het college van mening dat in sommige gevallen 'Werk de beste zorg' is. Voor een uitgebreide financiële toelichting wordt verwezen naar bijlage 3.

Juridisch kader
Beschut werk nieuwe stijl (loonvormende arbeid) valt onder de Participatiewet, artikel 10b. Geargumenteerd kan worden dat de trajecten uit de pilot buiten artikel 10b vallen, omdat er geen sprake is van loonvormende arbeid. Op dit moment is de wet echter niet zo strak geformuleerd. De rijksoverheid is voornemens de wet aan te scherpen, waardoor gemeenten verplicht worden beschut werk met loon te organiseren.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlagen
1: Toelichting pilot 'alternatief beschut werk' (geen loonvormende arbeid)
2: Toelichting landelijke ontwikkelingen beschut werk (loonvormende arbeid)
3: Toelichting financiën

Voorblad

ID:	10019
Onderwerp:	Raadsvoorstel: vaststellen van een geactualiseerd Algemeen delegatiebesluit (1544436)&#9
Samenvatting:	De raad heeft een of meer eigen wettelijke bevoegdheden gedelegeerd (overgedragen) aan het college. Door wetswijzigingen zijn sommige van deze delegatiebesluiten overbodig geworden. Voorgesteld wordt de bestaande delegatiebesluiten te actualiseren en onder te brengen in één (hernieuwd) algemeen delegatiebesluit.
Financiële consequenties:	nvt
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren te besluiten conform het voorstel
Communicatie:	Het delegatiebesluit zal worden bekendgemaakt op de manier zoals dat voorgeschreven is voor verordeningen, via het elektronisch Gemeenteblad.
Ingekomen griffie:	13-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Burgemeester J.W. van der Sluijs
Commissies:	Commissie AZ
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Algemeen delegatiebesluit gemeente Leidschendam-Voorburg

(behorende bij het raadsbesluit van 8 juni 2016)

Nr.	Omschrijving en wettelijke basis van de gedelegeerde bevoegdheid	Voorschriften / beperkingen
1	Het beslissen op verzoeken om informatie naar aanleiding van besluiten van de gemeenteraad, als bedoeld in de Wet openbaarheid van bestuur (Artikel 2, 5 en 6 Wet openbaarheid van bestuur)	Aan de delegatie is het voorschrift verbonden dat het college de beslissing op het Wob-verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de gemeenteraad brengt.
2	Het verdagen of verder uitstellen van de beslissing op een bezwaarschrift tegen een besluit van de gemeenteraad (Artikel 7:10, derde en vierde lid, Algemene wet bestuursrecht)	
3	Het aanwijzen van een trouwlocatie als ‘huis der gemeente’ voor een huwelijksvoltrekking of partnerschapsregistratie (Artikel 108, eerste lid, en artikel 147, tweede lid, Gemeentewet; Artikel 1:63 Burgerlijk wetboek en Artikel 5, eerste lid, Wet rechten burgerlijke stand)	
4	Het onttrekken van een weg aan het openbaar verkeer (Artikel 9, eerste lid, Wegenwet)	De delegatie is beperkt voor zover deze onttrekking voortvloeit uit of noodzakelijk is voor bouwplannen met voldoende bruikbare vergunningen, die niet meer geschorst kunnen worden.
5	Het benoemen of herbenoemen van de voorzitter en andere leden van de welstandscommissie (Artikel 1, eerste lid, en artikel 12 b, vierde lid, Woningwet	Aan de delegatie is het voorschrift verbonden dat het college de raad informeert over een (her)benoeming.

Raadsbesluit 1544437

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het college d.d 12 april 2016, (1531943;)

gelet op artikel 156 van de Gemeentewet en Afdeling 10.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht;

b e s l u i t :

I. Vast te stellen het bij dit besluit gevoegde "Algemeen delegatiebesluit gemeente Leidschendam-Voorburg".

II. In te trekken de delegatiebesluiten van 31-1-2006, 13-11-2007, 26-6-2012 en 1-10-2013.

III. Dit besluit treedt in werking op de dag na de dag van bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 12 april 2016
Onderwerp Raadsvoorstel tot het vaststellen van een geactualiseerd Algemeen delegatiebesluit
Categorie A

Verseonnummer 1531943 / 1544436
Portefeuillehouder Burgemeester
Behandeld door De heer Görtz

Samenvatting
Uw raad heeft in de afgelopen jaren enkele malen een of meer eigen wettelijke bevoegdheden gedelegeerd (overgedragen) aan het college. Door wetswijzigingen zijn sommige van deze delegatiebesluiten vervallen of overbodig geworden. Voorgesteld wordt de bestaande delegatiebesluiten te actualiseren en uit oogpunt van transparantie tevens onder te brengen in één document, een (hernieuwd) algemeen delegatiebesluit.

1. Inleiding
Artikel 156 van de Gemeentewet (Gw) maakt het mogelijk dat de raad hem toekomende bevoegdheden onder voorwaarden delegeert (overdraagt) aan het college of aan een bestuurscommissie. Delegatie heeft als gevolg dat het ontvangende orgaan de overgedragen bevoegdheid onder eigen naam en verantwoordelijkheid uitoefent. De raad kan de overgedragen bevoegdheid dan niet meer zelf uitoefenen.
Bij de totstandkoming van het huidige artikel 156 Gw werden de mogelijkheden tot delegatie uitgebreid. De overweging daarbij was dat de raad, binnen het voor alle gemeenten geldende stelsel van de Gemeentewet, zoveel mogelijk ruimte moet hebben te bepalen wat de beste wijze van inrichting van het gemeentebestuur is. Als uitgangspunt werd in artikel 156 Gw neergelegd dat delegatie mogelijk is, tenzij het tegendeel bepaald is. De raad kan een groot deel van zijn bevoegdheden aan zich houden, maar hij kan ook, gebruikmakend van het artikel, een groot deel van zijn bevoegdheden aan het college of een door hem ingestelde bestuurscommissie overdragen.
Overdracht van bevoegdheden kan op twee manieren. De raad kan een afzonderlijk besluit nemen tot delegatie van een individuele bevoegdheid. Het is ook mogelijk dat de raad een zogeheten "algemeen delegatiebesluit" neemt waarin een aantal bevoegdheden tegelijkertijd wordt gedelegeerd.

2. Delegatie in Leidschendam-Voorburg sinds 2002

Sinds de vorming van onze gemeente in 2002 heeft uw raad meermaals een of meer eigen bevoegdheden overgedragen aan het college. In 2006 is een algemeen delegatiebesluit genomen, waarin een 5-tal bevoegdheden werden overgedragen. Nadien vonden per afzonderlijk delegatiebesluit nog 3 andere overdrachten plaats. Vrijwel altijd was de reden van de overdracht de wens om procedures te bekorten en de administratieve lasten voor de gemeente te verminderen.

Inmiddels zijn twee overdrachten overbodig geworden omdat de betreffende bevoegdheid door wetswijzigingen nu rechtstreeks aan het college zijn toebedeeld. Eén overdracht is vervallen omdat de wet zelf, waarop de betreffende bevoegdheid stoelt, is komen te vervallen. Hieronder volgt een overzicht van alle overdrachten en de huidige status daarvan.

Algemeen delegatie besluit 31-1-2006

- Beslissen op aanvragen gehandicapten-parkeerkaarten (overbodig, college thans rechtstreeks bevoegd)
- Beslissen op Wob verzoeken aan de raad (nog van kracht)
- Beslissen op aanvragen om vrijstelling van een bestemmingsplan ex artikel 19, lid 1 WRO oud (vervallen, oude WRO is vervallen)
- Besluiten tot rechtsgedingen die de raad aangaan (overbodig, het college is thans op grond van artikel 160 lid 1 sub f van de Gemeentewet rechtstreeks bevoegd om (over kwesties die de raad aangaat) namens de raad te besluiten tot rechtsgedingen en deze ook te voeren. Overigens blijft de raad te allen tijde bevoegd om in voorkomende gevallen zelf over een eventueel rechtsgeding dat de raad aangaat, te beslissen.)
- Het verdagen van beslissingen op bezwaarschriften tegen raadsbesluiten (nog van kracht)

Delegatiebesluit 13-11-2007

- Aanwijzen van trouwlocaties (nog van kracht)

Delegatiebesluit 26-6-2012

- Onttrekken van een weg aan het openbaar verkeer (nog van kracht)

Delegatiebesluit 1-10-2013

- Benoemen van leden van de welstandscommissie (nog van kracht)

3. Nieuw algemeen delegatiebesluit

Wij stellen uw raad voor om alle delegatiebesluiten te actualiseren en deze opnieuw onder te brengen in één document, een nieuw algemeen delegatiebesluit. Dat geeft overzicht en verhoogt de transparantie van alle gedelegeerde bevoegdheden. Er worden geen nieuwe bevoegdheden gedelegeerd.

4. Financiële gevolgen

Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen.

5. Communicatie
Een delegatiebesluit wordt aangemerkt als een algemeen verbindend voorschrift. In artikel 156, vierde lid Gw is dan ook bepaald dat een delegatiebesluit moet worden bekendgemaakt op de manier zoals dat voorgeschreven is voor verordeningen, namelijk in het elektronisch Gemeenteblad.

6. Voorstel
Wij stellen uw raad voor alle bestaande delegatiebesluiten te actualiseren door vaststelling van bijgevoegd nieuw algemeen delegatiebesluit.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
1537351	Algemeen delegatiebesluit gemeente Leidschendam-Voorburg
1537354	Tekst artikel 156 en artikel 160, lid 1 van de Gemeentewet

Tekst artikel 156 en artikel 160, lid 1 van de Gemeentewet

Artikel 156

1. De raad kan aan het college en aan een door hem ingestelde bestuurscommissie bevoegdheden overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich daartegen verzet.

2. De raad kan in ieder geval niet overdragen de bevoegdheid tot:

a. de instelling van een rekenkamer, bedoeld in artikel 81a, of het bij verordening stellen van regels voor de uitoefening van de rekenkamerfunctie, bedoeld in artikel 81oa;
b. de instelling van een onderzoek, bedoeld in artikel 155a, eerste lid;
c. de vaststelling of wijziging van de begroting, bedoeld in artikel 189;
d. de vaststelling van de jaarrekening, bedoeld in artikel 198;
e. het stellen van straf op overtreding van de gemeentelijke verordeningen;
f. de vaststelling van de verordeningen, bedoeld in de artikelen 212, eerste lid, 213, eerste lid, en 213a, eerste lid;
g. de aanwijzing van een of meer accountants, bedoeld in artikel 213, tweede lid;
h. de heffing van andere belastingen dan de belastingen, genoemd in artikel 225, de precariobelasting, de rioolheffing, bedoeld in artikel 228a, de rechten, genoemd in artikel 229, de rechten waarvan de heffing geschiedt krachtens andere wetten dan deze wet en de heffing, bedoeld in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer.

3. De bevoegdheid tot het vaststellen van verordeningen, door strafbepaling of bestuursdwang te handhaven, kan de raad slechts overdragen voor zover het betreft de vaststelling van nadere regels met betrekking tot bepaalde door hem in zijn verordeningen aangewezen onderwerpen.

4. De artikelen 139, tweede lid, 140 en 141 zijn van overeenkomstige toepassing op een besluit dat wordt genomen op grond van het eerste lid.

Artikel 160

1. Het college is in ieder geval bevoegd:

a. het dagelijks bestuur van de gemeente te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet de raad of de burgemeester hiermee is belast;
b. beslissingen van de raad voor te bereiden en uit te voeren, tenzij bij of krachtens de wet de burgemeester hiermee is belast;
c. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van de gemeente, met uitzondering van de organisatie van de griffie;
d. ambtenaren, niet zijnde de griffier en de op de griffie werkzame ambtenaren, te benoemen, te schorsen en te ontslaan;
e. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de gemeente te besluiten;
f. te besluiten namens de gemeente, het college of de raad rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij de raad, voor zover het de raad aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist;
g. ten aanzien van de voorbereiding van de civiele verdediging;
h. jaarmarkten of gewone marktdagen in te stellen, af te schaffen of te veranderen.

2. (…).

3. (…)

Voorblad

ID:	10037
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Rapport Rekenkamer inzake digitale dienstverlening (1600889).
Samenvatting:	De rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar de opzet van de digitale dienstverlening en doet een aantal aanbevelingen
Financiële consequenties:	Aan het overnemen van de aanbevelingen zijn geen financiële consequenties verbonden. Het overnemen van de aanbevelingen kan echter wel betekenen dat in de uitvoering financiële consequenties zijn te voorzien.
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	21-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder S. Bruines
Commissies:	Commissie AZ
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Oegstgeest
Wassenaar
Voorschoten
Leidschendam-Voorburg

Rekenkamercommissie

Aan:
Aan de gemeenteraden van de gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Voorschoten, 13 april 2016

Betreft:
Rekenkamerrapport 'Beter sturen op digitale dienstverlening'

Geachte mevrouw, heer,

Met genoegen bieden wij u hierbij het rapport 'Beter sturen op digitale dienstverlening' aan. Voor de inhoud verwijzen wij u naar het rapport.

Graag lichten wij het rapport nader toe in een vergadering van de raadscommissie.

Afzonderlijk is het college van burgemeester en wethouders en de gemeentesecretaris geïnformeerd over de aanbieding van het rapport aan de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Peter van den Berg, voorzitter

Secretariaat: Postbus 393, 2250 AJ Voorschoten
info@rekenkamerwvolv.nl • www.rekenkamerwvolv.nl

Rekenkamercommissie

PERSBERICHT

Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Datum:	13 april 2016
Contactpersoon:	Peter van den Berg, voorzitter
Telefoonnummer:	Te bereiken via 06 18544305 Rini Teunissen, secretaris
Onderwerp:	Beter sturen op digitale dienstverlening

Persbericht voor (lokale) kranten met Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Beter sturen op digitale dienstverlening

De Rekenkamercommissie concludeert in haar onderzoek naar de digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg dat er geen sprake is van een volwaardig beleid. Het kan hierbij gaan om het onvoldoende maken van keuzes, een gebrekkige uitwerking en uitvoering van het beleid of het onvoldoende meten of de gebruikers tevreden zijn met de geboden dienstverlening en of zij specifieke wensen hebben. De gemeenteraden sturen nauwelijks (bij) op het onderwerp digitale dienstverlening en de projectbeheersing en -sturing is nog niet altijd in voldoende mate ingericht. Het onderzoeksrapport bevat aanbevelingen aan de gemeenteraden hoe zij de aansturing van het beleid inzake digitale dienstverlening kan verbeteren.

Een belangrijke tekortkoming is dat verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties van de gemeenten nauwelijks worden aangestuurd op het gebied van digitale dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Het gaat hier vaak om samenwerkingsverbanden van de gemeenten die namens deze gemeenten taken uitvoeren. Deze verbonden partijen of de uitvoeringsorganisaties waar gemeenten aan deelnemen zijn de laatste jaren steeds belangrijker geworden. Dit gebrek aan sturing op digitale dienstverlening kan leiden tot dienstverlening waar de gemeenten zich niet in herkennen of zelfs tot ontevreden klanten, maar ook tot bijvoorbeeld inbreuken op de privacy zonder dat de gemeente daar zicht op heeft.

Er blijkt ook dat de vier gemeenten nog veel werk moeten verrichten op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming. Omdat de gemeenten (nog) geen risicoanalyses hebben uitgevoerd, zijn de risico´s ten aanzien van informatiebeveiliging niet voldoende in beeld. Het beeld per gemeente verschilt onderling. Leidschendam-Voorburg is met haar doelstellingen, kaders, uitvoering en organisatie duidelijk beter dan Wassenaar, Voorschoten en Oegstgeest.

In de bestuurlijke reacties op het rapport geven de colleges van burgemeester en wethouders van Wassenaar en Voorschoten een identieke reactie en tonen zich vooral tevreden over de positief scorende onderdelen in het rapport. Op belangrijke negatief scorende onderdelen wordt niet of nauwelijks ingegaan. De Rekenkamercommissie is van mening dat de colleges van beide gemeenten zich wat luchtig tonen over de conclusie dat beide gemeenten een stevig risico, ook financieel, lopen op het gebied van informatiemanagement, informatieveiligheid en privacybescherming. Wel wordt toegezegd door de colleges enkele aanbevelingen van de Rekenkamercommissie over te nemen en dat deze zaken ‘de komende periode worden opgepakt’.

Secretariaat: Postbus 393, 2250 AJ Voorschoten
info@rekenkamerwvolv.nl • www.rekenkamerwvolv.nl

Het college van burgemeester en wethouders van Oegstgeest geeft in de bestuurlijke reactie aan zich te kunnen vinden in de conclusies en zijn blij met de aanbevelingen. Het college van Leidschendam-Voorburg herkent en onderschrijft de conclusies en aanbevelingen en geeft tevens aan op welke manier de aanbevelingen nader uitgewerkt kunnen worden.

De Rekenkamercommissie overweegt, afhankelijk van de behandelingen van het rapport in de vergaderingen van de gemeenteraden, om een vervolgonderzoek uit te voeren. Dit onderzoek zou dan vanuit het perspectief en de behoeften van burgers, bedrijven en instellingen kunnen plaatsvinden.

Het rapport en meer informatie over de Rekenkamercommissie is te vinden op de website, www.rekenkamerwvolv.nl

Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg
De Rekenkamercommissie is een commissie die de gemeenteraad ondersteunt bij zijn kaderstellende en controlerende taak. Zij voert onafhankelijke onderzoek uit, waarbij wordt onderzocht in welke mate de gemeente doelmatig, doeltreffend en rechtmatig heeft gehandeld. Dat betekent onder meer dat de Rekenkamercommissie bekijkt of de doelen die de gemeente heeft gesteld worden bereikt en of dit is gebeurd tegen zo laag mogelijke kosten. Het accent bij de onderzoeken ligt op de (maatschappelijke) effecten van het beleid (doeltreffendheid).

Raadsbesluit 1600878

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van de commissie Algemene Zaken van 21 april 2016 (registratienummer 1600889);

gezien de rapportage van de Rekenkamer 'Beter sturen op digitale dienstverlening' (registratienummer: 1552655);

b e s l u i t :

1. De volgende aanbevelingen uit het rapport over te nemen en het college te verzoeken hieraan uitvoering te geven:
    a. zorg dat alle elementen uit de beleidscyclus voor digitale dienstverlening ingericht zijn;
    b. stuur op de digitale dienstverlening door verbonden partijen en uitvoerings-organisaties;
    c. zorg voor risicoanalyses betreffende informatiebeveiliging en voer de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) in;
    d. betrek inwoners en bedrijven bij de planvorming op het gebied van digitale dienstverlening en monitor op structurele wijze hun ervaringen en tevredenheid;
    e. maak gericht beleid voor niet-digitaal vaardigen, mits…
2. De aanbeveling aan de raad om een actievere en betrokken rol te nemen betreffende digitale dienstverlening over te nemen.
3. Het advies aan colleges, raad en ambtelijke organisatie om van elkaar te leren te onderschrijven.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier, de voorzitter,

mr. G.A. van Egmond drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 3 mei 2016
Onderwerp Raadsbrief: Rapport Rekenkamercommissie Digitale dienstverlening
Categorie B

Verseonnummer 1547873 / 1581914
Portefeuillehouder Wethouder Bruines
Behandeld door Mevrouw De Klerk

Het college heeft het rapport van de Rekenkamercommissie 'Beter sturen op digitale dienstverlening' ontvangen. Eerder heeft het college hierop een bestuurlijke reactie gegeven. De Rekenkamercommissie heeft deze opgenomen in het rapport. Volledigheidshalve is de bestuurlijke reactie onderaan deze brief opgenomen.

Het college neemt de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie over en is altijd bereid om met de raad over de voortgang van de aanbevelingen ten aanzien van de (digitale) dienstverlening te praten. Dit kan zowel bij de behandeling van de reguliere planning & control-producten als bij de bespreking van specifieke onderdelen van de voortgangsrapportage (via het projectenboek) van het programma Moderne Overheid.
De investeringen die gemoeid zijn met de (verbetering van de) digitale dienstverlening, zullen waar nodig terugkomen in de tussentijdse rapportage en de kadernota.

Terecht vraagt de Rekenkamercommissie aandacht voor de informatiebeveiliging en privacywetgeving. Het college constateert dat de Rekenkamercommissie aangeeft dat met de invoering van de Baseline Informatiebeveiliging de gemeente Leidschendam-Voorburg belangrijke stappen heeft gezet. De laatste maanden is deze aanpak doorgezet, wat onder andere heeft geleid tot een positieve DigiD-audit 2015.
De indruk die door de berichtgeving over het rapport van de Rekenkamercommissie is gewekt als zou de gemeentelijke website onveilig zijn wat betreft persoonsgegevens, berust dan ook niet op de werkelijkheid. De gemeentelijke website voldoet aan alle wettelijke eisen die op het terrein van persoonsgegevens worden gesteld.

De bestuurlijke reactie per conclusie/aanbeveling:

<u>Hoofdconclusie/aanbeveling 1: beleidscyclus</u>
De Rekenkamercommissie concludeert dat de beleidscyclus op het gebied van digitale dienstverlening nog onvoldoende wordt toegepast en beveelt het college aan ervoor te zorgen dat

alle elementen uit deze cyclus worden ingericht.
In het rapport wordt door PBLQ over Leidschendam-Voorburg de volgende eindbalans opgemaakt. De gemeente geeft aan een groot deel van de aspecten van de beleidscyclus op een succesvolle wijze invulling. In de eerste plaats is positief te noemen dat de gemeente met het programma Moderne Overheid op een heel projectmatige, gestructureerde manier invulling geeft aan de doelstellingen op het gebied van de digitale dienstverlening. Bovendien wordt met behulp van projectrapportages en -overleggen gestructureerd gemonitord hoe de projecten verlopen.
Het college herkent dit beeld en merkt op dat er al de nodige vervolgstappen zijn gezet en nog zullen worden gezet, ook ten aanzien van de specifieke conclusies/aanbevelingen van de Rekenkamercommissie; zie hierna. In meer algemene zin zal het college de conclusies en aanbevelingen meenemen in de verdere uitwerking van de nieuwe dienstverleningsvisie, in het bijzonder bij het onderdeel digitale dienstverlening.

Conclusie/aanbeveling 2: betrokkenheid raad
De Rekenkamercommissie concludeert dat de betrokkenheid van de raden bij het onderwerp digitale dienstverlening minimaal is en beveelt de raad aan een actievere en betrokken rol te nemen.
Het college neemt hier kennis van en constateert dat er onlangs een eerste, goede discussie met een aantal raadsleden heeft plaatsgevonden over de nieuwe dienstverleningsvisie. Hiernaast is het college altijd bereid om met de raad over het onderwerp (digitale) dienstverlening te spreken. Dit kan zowel bij de behandeling van de reguliere planning & control-producten als bij de bespreking van specifieke onderdelen van of voortgangsrapportages van het programma Moderne Overheid. Tevens is het college uiteraard graag bereid dit Rekenkamerrapport met de raad te bespreken.

Conclusie/aanbeveling 3: verbonden partijen
De Rekenkamercommissie concludeert dat verbonden partijen (en uitvoeringsorganisaties) nauwelijks worden aangestuurd op het gebied van digitale dienstverlening aan inwoners en ondernemers, en beveelt het college aan hierop te sturen.
Het college begrijpt deze conclusie en zal met de partnergemeenten in gesprek gaan over hoe ten aanzien van de Omgevingsdienst en GGD Haaglanden de aanbeveling kan worden opgepakt.

Conclusie/aanbeveling 4: informatieveiligheid
De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeenten risico's lopen op het gebied van informatieveiligheid en beveelt het college aan te zorgen voor risicoanalyses en de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) in te voeren. In het rapport wordt door PBLQ over Leidschendam-Voorburg ten aanzien van informatieveiligheid de volgende eindbalans opgemaakt. Ook ten faveure van de gemeente is dat er een informatiebeveiligingsplan is opgesteld en een senior informatiemanager is aangenomen om het informatiemanagement en de informatiebeveiliging verder te verbeteren. Het laat zien dat de gemeente ruimte, tijd en capaciteit vrij maakt om een belangrijk onderwerp als informatiebeveiliging op de agenda te krijgen en er

gestructureerd uitvoering aan te geven.
Het college herkent dit beeld en merkt op dat er alweer de nodige vervolgstappen zijn gezet, waaronder het aanstellen van een coördinator informatiebeveiliging, die onder andere verder uitvoering geeft aan risicoanalyses en de invoering van de BIG.

Conclusie/aanbeveling 5: klanttevredenheid
De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeenten de wensen en klanttevredenheid van inwoners en ondernemers slechts beperkt onderzoeken en monitoren, en beveelt het college aan hen bij de planvorming op het gebied van digitale dienstverlening en op structurele wijze hun ervaringen en tevredenheid te monitoren.
Het college herkent de conclusie in zoverre dat er in de klanttevredenheidsonderzoeken inderdaad nog niet voldoende aandacht wordt besteed aan de digitale dienstverlening. Daarnaast worden, in lijn met de aanbeveling, momenteel al gewerkt aan het opzetten van meer structurele methoden om inwoners en ondernemers te betrekken, onder andere rond de nieuwe website, een dashboard dienstverlening, het in kaart brengen van zogenoemde klantreizen en een burgerpanel.
Conclusie/aanbeveling 6: niet-digitaal vaardigen
De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeenten aandacht hebben voor niet-digitaal vaardigen, maar geen specifiek beleid voeren ten aanzien van de dienstverlening aan hen, en beveelt het college aan dit zo nodig wel te doen.
Het college stelt, met de Rekenkamercommissie, vast dat deze aanbeveling pas relevant is als de kanaalstrategie ertoe zou leiden dat bepaalde producten en diensten alleen digitaal worden aangeboden. In de dienstverlenings- en digitaliseringsvisie van Leidschendam-Voorburg is het centrale uitgangspunt echter: digitaal, tenzij ... Dit betekent dat als een inwoner of ondernemer op een andere wijze geholpen wil worden, dit altijd kan.

Tot slot: colleges, raden en ambtelijke organisaties, leer van elkaar!
Het college onderschrijft deze oproep van harte. Op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau worden al veel kennis en goede voorbeelden met andere gemeenten gedeeld en dat zal in de toekomst alleen maar meer gebeuren.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman
secretaris

drs. J.W. van der Sluijs
burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad:

Registratiekenmerk:	Onderwerp:
1552655	Rekenkamerrapport Digitale Dienstverlening

«VLogoGr»

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum
Onderwerp Rapport Rekenkamer inzake Digitale dienstverlening
Categorie A

DIS Nummer 1600889
Portefeuillehouder
Behandeld door Commissie Algemene Zaken
Samenvatting Verslag van het onderzoek naar visie, beleid, sturing en rollen inzake de digitale dienstverlening bij deelnemende gemeenten

1. Inleiding

De rekenkamer doet eigenstandig onderzoek naar het beleid in de deelnemende gemeenten. Recent is onderzoek gedaan naar de opzet van de digitale dienstverlening in de vier gemeenten. Dit met het oog op de wens van het kabinet dat burgers en bedrijven in 2017 al hun zaken met de overheid online kunnen regelen. Met bijgaande rapportage wordt verslag uitgebracht over de resultaten van het dit onderzoek.

Centrale vraag in het onderzoek luidt:
Wat is de visie en het beleid van de vier gemeenten ten aanzien van digitale dienstverlening, en de sturing en controle daarop - zowel de digitale dienstverlening door de eigen gemeente, als door verbonden partijen en uitvoeringspartijen? En wat is de rolverdeling van de raden en de colleges van burgemeester en wethouders hierin?

2. Aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderzoek doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen aan de deelnemende gemeenten:

Richting de colleges:
1. zorg dat alle elementen uit de beleidscyclus voor digitale dienstverlening ingericht zijn;
2. stuur op de digitale dienstverlening door verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties;
3. zorg voor risicoanalyses betreffende informatiebeveiliging en voer de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) in;
4. betrek inwoners en bedrijven bij de planvorming op het gebied van digitale dienstverlening en monitor op structurele wijze hun ervaringen en tevredenheid;
5. maak gericht beleid voor niet-digitaal vaardigen, mits…

Richting de Gemeenteraden:
1. neem een actievere en betrokken rol betreffende digitale dienstverlening

Voorts merkt de Rekenkamer dat Colleges, raden en ambtelijke organisaties zich moeten inspannen om van elkaar te leren.

3. Voorstel

Voorgesteld wordt de aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen en de betrokkenen te verzoeken hieraan uitvoering te geven.

4. Financiële consequenties/middelen

Aan het overnemen van de aanbevelingen zijn geen financiele consequenties verbonden. Het overnemen van de aanbevelingen kan echter wel betekenen dat in de uitvoering financiele consequenties zijn te voorzien.

De commissie Algemene Zaken

De griffier, De voorzitter,

Dhr. S.G.W.M. Heerdink Dhr. H.P. Klazenga

Bijlage(n)

Nr.	Datum	Onderwerp
1	19-04-2016	Rekenkamerrapport Beter sturen op digitale dienstverlening (aanbiedingsbrief) - 1548343
2	19-04-2016	Bijlage: ‘Beter sturen op digitale dienstverlening’ - 1548354
3	19-04-2016	Persbericht Beter sturen op digitale dienstverlening - 1548355

Rekenkamercommissie

Beter sturen op digitale dienstverlening

Rekenkameronderzoek naar digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Wassenaar Voorschoten Oegstgeest Leidschendam-Voorburg

Secretariaat: Postbus 393, 2250 AJ Voorschoten
info@rekenkamerwvolv.nl • www.rekenkamerwvolv.nl

Colofon

‘Beter sturen op digitale dienstverlening’, Rekenkameronderzoek naar digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg.

Leden Rekenkamercommissie:

Peter van den Berg, voorzitter
Saskia van der Haagen, vice-voorzitter
William Segers
Bert Jan Smallenbroek
Michiel Sorber
Wim Wensink
Rolf Willemse

Secretaris:

Rini Teunissen

Uitgave:

Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest, Leidschendam-Voorburg
Postbus 393
2250 AJ Voorschoten

www.rekenkamerwvolv.nl

13 april 2016

Opmaak:
Grapefish, Voorschoten

Voorwoord

Aan de gemeenteraden,

Voor u ligt het rapport ‘Beter sturen op digitale dienstverlening’. In dit rapport ligt het accent op visie, beleid, sturing en rollen met betrekking tot digitale dienstverlening. Dit in tegenstelling tot de verscheidene onderzoeken die regelmatig verschijnen en gaan over de kwaliteit van de digitale dienstverlening en het gebruik ervan door burgers, bedrijven en instellingen. Wij vinden de dienstverlening (en daarmee ook digitale dienstverlening) een kerntaak van de gemeentelijke overheid en daarom ook belangrijk dat de raad deze rol zorgvuldig oppakt. Zeker ook in het licht dat uitvoeringspartijen en verbonden partijen de digitale dienstverlening voor de gemeente uitvoert.

Voor het analyseren van de bevindingen is de beleidscyclus (zie ook rapport met bevindingen paragraaf 1.4.1) als vertrekpunt genomen. De aanname hierbij is dat de ontwikkeling van de digitale dienstverlening beheerst en succesvol wordt uitgevoerd, wanneer de ontwikkeling plaatsvindt volgens de beleidscyclus. De gemeentelijke organisatie is dan ‘in control’ als het gaat om de veranderingen en bovendien kunnen de beoogde resultaten worden bereikt. Uit het onderzoek kwamen bij alle vier de gemeenten ‘witte vlekken’ voor in de beleidscyclus. Wij geven hiervoor aanbevelingen. Dit betekent ook dat er voor de vier gemeenten nog mogelijkheden zijn de (ontwikkeling van de) digitale dienstverlening doeltreffender en doelmatiger in te richten.

De gebrekkige sturing op de digitale dienstverlening door de gemeenteraden, in combinatie met een beperkte monitoring van ervaringen van burgers, bedrijven en instellingen, kan leiden tot risico’s, ongewenste besteding van middelen en tot dienstverlening die mogelijk niet aansluit bij de wensen van burgers, bedrijven en instellingen binnen de gemeenten. Ook onvoldoende aandacht voor de beveiliging van gegevens van burgers, bedrijven en instellingen door de gemeente, en onvoldoende sturing op hoe verbonden partijen met digitale dienstverlening en informatiebeveiliging omgaan, kan tot grote risico’s leiden voor de gemeenten én voor de burgers, bedrijven en instellingen van wie gegevens worden verwerkt.

In het Onderzoeksplan 2016-2017 hebben we aangegeven dat we, afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek en de behandelingen van het rapport in de vergaderingen van de gemeenteraden, zullen overwegen om een vervolgonderzoek uit te voeren. Een onderzoek vanuit het perspectief en de behoeften van burgers, bedrijven en instellingen. Wij bespreken dit graag u.

We willen iedereen bedanken die heeft meegewerkt aan dit onderzoek. In het bijzonder bedanken wij de onderzoekers van PBLQ, Erik Dolle, Tessa van den Berg en Peter Keur voor de prettige samenwerking.

Tot slot wenst de Rekenkamercommissie alle betrokkenen bij dit beleidsonderwerp in de vier gemeenten veel succes.

Peter van den Berg, voorzitter

Aanbiedingsbrief van de Rekenkamercommissie

Aanleiding en doel van het onderzoek

Het kabinet wil dat burgers en bedrijven in 2017 al hun zaken met de overheid online kunnen regelen. Bijvoorbeeld een vergunning aanvragen of een vraag stellen per e-mail. Gemeenten hebben met het Rijk afspraken gemaakt over de digitale dienstverlening. In 2011 is het I-NUP (Implementatieagenda voor het Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en E-overheid) van start gegaan. Dit programma omvat de implementatie van 23 ICT-basisvoorzieningen die noodzakelijk zijn om bij gemeenten de basis op orde te brengen en de digitale dienstverlening aan burgers en ondernemers sneller, beter en efficiënter te maken. De gemeenten hebben met het Rijk afgesproken dat ze de basisvoorzieningen uiterlijk 1 januari 2015 hebben geïmplementeerd. Voorbeelden van deze basisvoorzieningen zijn de berichtenbox van MijnOverheid, het gemeentelijk 14+netnummer, eHerkenning, de webrichtlijnen en het stelsel van basisregistraties.

Tegelijk heeft ook de beveiliging rondom de e-overheid de afgelopen jaren veelvuldig in de schijnwerpers gestaan. DDos aanvallen op overheidsorganisaties, misbruik van persoonsgegevens (onder andere Suwinet) en incidenten rondom DigiD beheersten met name in negatieve zin het nieuws. Nog in januari dit jaar bleek uit onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP (voorheen het College Bescherming Persoonsgegevens, CBP), dat gemeenten de privacy van burgers onvoldoende beschermen: er zijn bijvoorbeeld geen of onduidelijke regels over welke ambtenaren de informatie mogen inzien.

Regelmatig verschijnen er onderzoeken met betrekking tot de volwassenheid van de digitale dienstverlening in gemeenten. Hoewel daarin diverse aspecten worden gemeten, wordt nergens ingegaan op de rol van de gemeenteraad wat betreft ontwikkeling en vaststelling van een visie op digitale dienstverlening, of op het stellen van kaders voor en het controleren op de prestaties van digitale dienstverlening. Dienstverlening (en daarmee ook digitale dienstverlening) is een kerntaak van de gemeentelijke overheid. De Rekenkamercommissie vindt het daarom belangrijk dat de raad deze rol zorgvuldig oppakt. Bovendien is het extra interessant in het licht van de toenemende samenwerking tussen gemeenten en verbonden partijen, waarbij delen van de digitale dienstverlening worden uitgevoerd door deze samenwerkingsverbanden. Naar of en hoe de gemeenteraden zowel voorafgaand als tijdens de samenwerking voorwaarden stellen aan de digitale dienstverlening is nog maar weinig onderzoek gedaan.

De Rekenkamercommissie heeft daarom een onderzoek gedaan naar digitale dienstverlening, waarbij zowel is gekeken naar de rol van het college als die van de raad. Digitale dienstverlening is het op een andere manier uitvoeren van de traditionele dienstverleningskanalen als het loket in het gemeentehuis, toezending via de post of informatieverstrekking via de telefoon. Goede digitale dienstverlening is echter meer dan digitale diensten leveren. Zo vergt digitale dienstverlening een visie op het niveau van dienstverlening op andere tijden dan de traditionele openingstijden, het moet het gemak en de efficiency voor de burger vergroten, het vergt een robuuste beveiliging van persoonsgegevens en andere gevoelige data die worden uitgewisseld en er moet aandacht zijn voor niet-digivaardige burgers. Deze zaken zijn te omvangrijk om alleen aan de uitvoerende partijen over te laten en vragen om kaders vanuit de raad en college. Dit geldt ook als digitale dienstverlening wordt uitgevoerd door een verbonden partij. Bovendien is een goede controle en sturing op digitale dienstverlening vereist, wat door het innovatieve en snel ontwikkelende karakter ervan het nodige vergt van colleges en raden.

Centrale onderzoeksvraag

De centrale vraag in het onderzoek naar de opzet van de digitale dienstverlening de vier gemeenten luidt:

Wat is de visie en het beleid van de vier gemeenten ten aanzien van digitale dienstverlening, en de sturing en controle daarop - zowel de digitale dienstverlening door de eigen gemeente, als door verbonden partijen en uitvoeringspartijen? En wat is de rolverdeling van de raden en de colleges van burgemeester en wethouders hierin?

Voor het analyseren van de bevindingen is de beleidscyclus[1] als vertrekpunt genomen. De aanname hierbij is dat de ontwikkeling van de digitale dienstverlening beheerst en succesvol wordt uitgevoerd, wanneer de ontwikkeling plaatsvindt volgens de beleidscyclus. De gemeentelijke organisatie is dan 'in control' als het gaat om de veranderingen en bovendien kunnen de beoogde resultaten worden bereikt. Doorgaans zijn deze resultaten dan: tevreden inwoners en bedrijven èn een efficiënte en effectieve uitvoering van de digitale dienstverlening.

De beleidscyclus bestaat uit een vijftal stappen:
1. Het maken van keuzes: het formuleren van doelstellingen en te bereiken effecten.
2. De uitwerking van het beleid: het opstellen van een veranderstrategie en een implementatieprogramma.
3. De uitvoering: het opstellen van projectplannen, de inrichting van de organisatie, het uitvoeren van projecten.
4. Het gebruik: nieuwe voorzieningen, processen en werkwijzen worden gebruikt door inwoners, bedrijven en ambtenaren.
5. De monitoring en evaluatie: gemeten wordt of de gebruikers tevreden zijn met de geboden dienstverlening en of zij specifieke wensen hebben. Dit kan weer input zijn voor het (nieuwe) beleid.

In dit onderzoek hebben wij vooral gekeken naar de stappen één, twee, drie en vijf van de cyclus. Het gebruik van de voorzieningen (ofwel de mate waarin de ambities worden waargemaakt) maakt geen onderdeel uit van het onderzoek. In het Onderzoeksplan 2016-2017 van de Rekenkamercommissie hebben we een optie genomen om een vervolgonderzoek uit te gaan voeren naar (digitale) dienstverlening vanuit het perspectief en de behoeften van burgers en bedrijven en instellingen.

Hoofdconclusie

De hoofdconclusie van het onderzoek (het antwoord op de centrale vraag) luidt:

Bij de vier gemeenten wordt de beleidscyclus op het gebied van digitale dienstverlening nog onvoldoende toegepast.

In het onderzoek hebben wij geconstateerd dat geen van de vier gemeenten alle stappen in de beleidscyclus op het gebied van digitale dienstverlening volledig heeft ingericht of uitgevoerd. Om digitale dienstverlening tot een succes te maken en geen onnodige risico's te lopen, dient een gemeente de hele beleidscyclus continue te doorlopen. Vanaf het maken van keuzes en het uitwerken en uitvoeren van programma's of projecten, het daadwerkelijk gebruik van digitale diensten door inwoners en ambtenaren tot het evalueren en monitoren van de beoogde doelstellingen en het bijstellen van het beleid.

Bij alle vier de gemeenten zijn één of meerdere stappen uit de cyclus niet of niet volledig doorlopen. Het gevolg hiervan is onder andere dat de uitvoering een enigszins ad-hoc karakter krijgt en dat op elementen de ontwikkeling van digitale dienstverlening niet optimaal is ingericht. Zo is met name zichtbaar geworden dat de raden nauwelijks (bij) sturen op het onderwerp digitale dienstverlening, dat er beperkt wordt gemonitord op hoe inwoners en ondernemers de dienstverlening ervaren en dat de projectbeheersing en -sturing nog niet altijd in voldoende mate is ingericht. Dergelijke 'witte vlekken' brengen risico's met zich mee. Ook betekent dit dat er voor de vier gemeenten nog mogelijkheden zijn de (ontwikkeling van de) digitale dienstverlening doeltreffender en doelmatiger in te richten.

Meer specifiek is voor dit onderzoek aan de hand van een normenkader getoetst of de gemeenten voldoen aan specifieke verwachtingen op drie niveaus van digitale dienstverlening:
1. Doelstellingen en kaders.
2. Uitvoering en organisatie.
3. Rollen en verantwoordelijkheden.

1 Zie ook rapport bevindingen onderzoek, paragraaf 1.4.1.

De verklaring van de beoordelingen is als volgt:
++ = voldoet geheel aan de norm + = voldoet grotendeels wel aan de norm
- = voldoet grotendeels niet aan de norm -- = voldoet niet aan de norm

Beoordeling aan normen	Wassenaar Voorschoten	Oegstgeest	Leidschendam-Voorburg
1. Doelstellingen en kaders			
a. De gemeenten hebben een visie en doelstellingen voor digitale dienstverlening opgesteld, zowel voor de eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van verbonden partijen en uitvoeringspartijen.	+	+	+
b. De gemeenten hebben kaders opgesteld op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen.	-	-	+
c. De gemeenten volgen in de opzet van hun beleid de landelijke, wettelijke en overige richtlijnen en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.	+	-	+
2. Uitvoering en organisatie			
d. De visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening zijn in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen binnen de gemeentelijke organisaties belegd, georganiseerd en geïmplementeerd. Dit is inclusief de processen om veranderingen aan te brengen in de bestaande digitale dienstverlening.	+	+	++
e. De gemeenten hebben vastgelegd hoe de realisatie van de doelstellingen voor de digitale dienstverlening wordt gemonitord, zowel van hun eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen. Die werkwijze wordt ook als zodanig gevolgd, of er wordt onderbouwd van afgeweken.	+	+	+
f. De gemeenten hebben in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen invulling gegeven aan de kaders op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen.	--	-	+
g. De processen bij de vakinhoudelijke afdelingen sluiten (inhoudelijk, technisch en organisatorisch) aan bij de front-office dienstverlening van de gemeenten en worden ook als zodanig uitgevoerd.	-	-	-
h. De gemeenten inventariseren hoe de kwaliteit van de digitale dienstverlening wordt ervaren door bewoners en bedrijven.	+	--	--
3. Rollen en verantwoordelijkheden			
i. De colleges en raden zijn betrokken (geweest) bij het vaststellen van en het (waar nodig) bijsturen op de realisatie van de visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.	-	+	+
j. De colleges en raden stellen zich als een effectief en proactief opdrachtgever op ten opzichte van de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.	-	--	--
k. De colleges en raden worden met enige regelmaat geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van de digitale dienstverlening van de gemeenten en hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.	+	+	+
l. De colleges en raden nemen een actieve rol in bij het waar nodig bijsturen op de realisatie van de visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.	-	-	--

Aanbeveling 1:

College, zorg dat alle elementen uit de beleidscyclus voor digitale dienstverlening ingericht zijn.

Zorg ervoor dat de gehele beleidscyclus op het gebied van digitale dienstverlening is geïmplementeerd: alle elementen moeten uitgewerkt, belegd en aangestuurd worden. Inclusief inspelen op landelijke richtlijnen, kaders voor verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties, het informeren van de raad en het monitoren van de ervaringen en wensen van burgers en ondernemers. Alleen dan is het mogelijk om de digitale dienstverlening succesvol, doeltreffend en doelmatig vorm te geven.

Overige conclusies

Conclusie 2:

De betrokkenheid van de raden bij het onderwerp digitale dienstverlening is minimaal.

In het onderzoek is gebleken dat er onder geïnterviewde raadsleden nog veel onbekendheid bestaat met het onderwerp digitale dienstverlening in hun gemeente. Binnen de vier raden wordt tot op heden nauwelijks een richtinggevende discussie gevoerd over het onderwerp, en worden niet actief of in het geheel geen kaders gesteld over wat zij goede digitale dienstverlening vinden en wat het bijbehorende financiële kader is. Daardoor zijn de raden niet in staat goed te kunnen monitoren of de doelstellingen binnen de gestelde (financiële) voorwaarden worden gehaald.

De raden van de vier gemeenten hebben zich tot op heden ook niet als proactief opdrachtgever opgesteld voor de digitale dienstverlening door verbonden partijen of uitvoeringsorganisaties waar de gemeenten aan deelnemen en die namens de gemeente diensten verlenen.

De gebrekkige kaderstelling en sturing op digitale dienstverlening door de raden, in combinatie met een beperkte monitoring van ervaringen van burgers en bedrijven, kan leiden tot ongewenste besteding van middelen en tot dienstverlening die mogelijk niet aansluit bij de wensen van inwoners en ondernemers binnen de gemeenten.

In voor dit onderzoek georganiseerde raadsbijeenkomsten in de vier gemeente trokken de aanwezige raadsleden de conclusie dat zij zelf de afgelopen jaren weinig bezig zijn geweest met het onderwerp digitale dienstverlening. De aanwezige raadsleden zouden hier meer bij betrokken willen worden.

Aanbeveling 2:

Raad, neem een actievere en betrokken rol betreffende digitale dienstverlening

De raadsleden van de vier gemeenten moeten op korte termijn ondersteund worden bij het krijgen van een antwoord op hun vragen over de digitale dienstverlening, zoals:

- *Wat is goede (digitale) dienstverlening?*
- *Wat mag het kosten?*
- *Welke prioriteiten stellen we?*
- *Wat vinden inwoners belangrijk en hoe kunnen we daar goed invulling aan geven?*
- *Welke eisen stellen we aan informatieveiligheid?*
- *Welke risico's loopt de gemeente op dit moment?*
- *Hoe kunnen we ook de niet-digivaardigen de gewenste dienstverlening bieden?*
- *Aan welke eisen zou de dienstverlening door verbonden partijen moeten voldoen?*

De antwoorden op deze vragen zijn voor de raadsleden op dit moment nog niet duidelijk. Deze informatie hebben zij echter wel nodig om in een informatiepositie te komen op basis waarvan zij goede kaders kunnen stellen.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Vraag het college en/of de griffier daarnaast om het onderwerp digitale dienstverlening één of twee keer per jaar als expliciet thema op de raads- of commissieagenda te (blijven) zetten. Deze nadrukkelijke aandacht voor het onderwerp digitale dienstverlening is mede gerechtvaardigd door de uitvoerende taken die de gemeente gedecentraliseerd krijgt vanuit het rijk: de gemeente is voor steeds meer aspecten van dienstverlening verantwoordelijk.

Conclusie 3:

Verbonden partijen worden nauwelijks aangestuurd op het gebied van digitale dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

De vier gemeenten hebben op het gebied van digitale dienstverlening vrijwel geen kaders meegegeven aan hun verbonden partijen of de uitvoeringsorganisaties waar zij aan deelnemen. Als de kaders er wel zijn dan verschillen ze per verbonden partij. Afspraken over dienstverlening die contractueel of in een gemeenschappelijke regeling zijn gemaakt, zijn vooral gericht op de overdracht en uitvoering van primaire taken en niet specifiek op gebied van digitale dienstverlening. Richtlijnen over de dienstverlening aan inwoners en ondernemers zijn niet opgesteld. Via gangbare gremia binnen een gemeenschappelijke regeling, zoals het algemeen of dagelijks bestuur, bestaat de mogelijkheid om hier invloed op uit te oefenen. In de praktijk van de vier gemeenten wordt daar echter nauwelijks actief gebruik van gemaakt.

De verbonden partijen die namens de gemeenten diensten leveren hebben zelf niet altijd behoefte aan kaders op het gebied van digitale dienstverlening. Voor hen is in de regel de harmonisatie van bedrijfsprocessen en de daarmee gepaard gaande efficiency een belangrijk criterium voor de samenwerking. Als deelnemende gemeenten elk aparte kaders over uitvoeringskwesties als digitale dienstverlening aan inwoners en ondernemers gaan formuleren, dan leidt dat mogelijk juist tot inefficiëntie, zo menen de geïnterviewden bij de verbonden partijen.

Voor wat betreft digitale dienstverlening lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de wens om efficiënter te werken (door het uitbesteden van taken), heeft geleid tot een gebrekkige kaderstelling en controle op digitale dienstverlening. Dit ondanks dat de gemeente nog steeds eindverantwoordelijk is voor die dienstverlening en de beveiliging van gegevens die namens de gemeente worden verwerkt. Dit gebrek aan sturing op digitale dienstverlening kan leiden tot dienstverlening waar de gemeenten zich niet in herkennen of zelfs tot ontevreden klanten, maar ook tot bijvoorbeeld inbreuken op de privacy zonder dat de gemeente daar zicht op heeft.

Aanbeveling 3:

College, stuur op de digitale dienstverlening door verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties.

Stuur expliciet op het formuleren van heldere en concrete kaders op het gebied van digitale dienstverlening (inclusief informatieveiligheid en privacy) door de verbonden partijen of uitvoeringsorganisatie waar de gemeenten aan deelnemen. Zoek daarbij nadrukkelijk de afstemming met de andere gemeenten in de gemeenschappelijke regeling of de samenwerkingsovereenkomst, zodat de aansturing op het gebied van digitale dienstverlening zo eenduidig mogelijk plaatsvindt. Maak tevens heldere afspraken over de wijze waarop een verbonden partij of uitvoeringsorganisatie verantwoording aflegt over de ambities en voortgang van de digitale dienstverlening, bijvoorbeeld in de vorm van een verplichte paragraaf in de begroting en/of jaarrekening.

Conclusie 4:

Op het gebied van Informatieveiligheid lopen de gemeenten risico's

Op het terrein van informatiebeveiliging en privacybescherming moeten in de vier gemeenten nog grote stappen worden gezet. Allen hebben het belang van deze thema's onderkend en zich tijdens de algemene ledenvergadering van

de VNG gecommitteerd aan implementatie van de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG). Leidschendam-Voorburg heeft in 2014 een gemeente breed informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld op basis van de BIG. Concrete uitwerking ervan heeft nog niet plaatsgevonden. Bij Wassenaar en Voorschoten is informatiebeveiliging op operationeel niveau opgepakt, maar er is geen prioriteit gegeven aan het inrichten van een goede informatiebeveiliging op strategisch/tactisch niveau conform BIG. Wel is de verantwoordelijkheid voor informatiebeveiliging binnen zowel Leidschendam-Voorburg als bij Wassenaar en Voorschoten ambtelijk belegd bij een informatiebeveiligingsmedewerker. Oegstgeest heeft een verouderd kader (sluit niet aan op de BIG) voor zowel de organisatie van Oegstgeest als voor de diensten die Oegstgeest afneemt van Servicepunt71.

Omdat de gemeenten (nog) geen risicoanalyses hebben uitgevoerd, zijn de risico´s ten aanzien van informatiebeveiliging niet voldoende in beeld. Gezien de toenemende dreigingen op het gebied van cybersecurity en de toegenomen maatschappelijke aandacht voor zorgvuldige omgang met (persoons)gegevens lopen de gemeenten hierdoor een onverantwoord risico. Niet alleen financiële risico's voor het herstellen van bijvoorbeeld een hack, maar ook risico op datalekken, verlies aan gemeentelijke gegevens en documenten en imagoschade. Dit geldt voor zowel de gegevens die de gemeente zélf verwerkt, als voor gegevens van de gemeente en haar burgers en bedrijven die door verbonden partijen worden verwerkt.

Aanbeveling 4:

College, zorg voor risicoanalyses betreffende informatiebeveiliging en voer de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) in.

De BIG is de standaard voor informatieveiligheid, ofwel het minimale niveau waar gemeenten aan dienen te voldoen. Voer zo snel mogelijk de BIG in, geef het prioriteit en maak er middelen voor vrij. De gemeenten hebben zich in 2013 aan deze landelijke richtlijn gecommitteerd. Nu zij er in 2016 nog niet aan voldoen is een versnelling op zijn plaats. Ook dienen de gemeenten aanvullende maatregelen te nemen voor systemen en processen die na een risicoanalyse een hoger niveau aan beveiliging nodig blijken te hebben. In voorkomende gevallen dienen risico's opgenomen te worden in de paragraaf Weerstandsvermogen van de Programmabegroting.

Conclusie 5:

De gemeenten onderzoeken en monitoren slechts beperkt de wensen en klanttevredenheid van inwoners en ondernemers.

De vier gemeenten onderzoeken niet op structurele wijze de ervaringen en tevredenheid onder inwoners en ondernemers ten aanzien van de digitale dienstverlening. Oegstgeest heeft in 2013 wel een marktonderzoek uit laten voeren naar de wensen van inwoners over de digitale dienstverlening, als input voor de visie op dienstverlening.

Om de klanttevredenheid te meten doen Wassenaar en Voorschoten mee aan de Dashboard dienstverlening van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) en aan 'Waarstaatjegemeente', een benchmarkonderzoek van het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING). Leidschendam-Voorburg heeft hiertoe ook voornemens: de gemeente wil aansluiten bij de Dasboard dienstverlening van de NVVB en onderzoekt het gebruik van monitoringsinstrumenten, zoals klantevaluaties en werken met de methode 'customer journey mapping'. Oegstgeest meet op dit moment de klanttevredenheid niet.

Ten aanzien van het gebruik van 'Waarstaatjegemeente' als monitoringinstrument zijn overigens nog wel een aantal kanttekeningen te plaatsen. Alleen op het moment dat 'Waarstaatjegemeente' meet wat de gemeente wil bereiken kan het gebruikt worden als enige monitor. De gemeente dient zich de vraag te stellen of de benadering van 'Waarstaatjegemeente' in lijn is met de eigen kaders/visie. Zo ja, dan is het een uitstekend en goedkoop instrument om de (voortgang van) de dienstverlening te monitoren. Komt dat niet overeen, dan meet de gemeente het verkeerde en vertroebelt dit het beeld van de mate waarin zij hun doelen halen; in ieder geval zijn dan aanvullende monitors

noodzakelijk. Bovendien dient beseft te worden dat met 'Waarstaatjegemeente' kwantitatieve scores verzameld worden, maar dat dit nog niet voldoende zicht geeft op het kwalitatieve beeld daarachter.

Door het gebrek aan monitoring hebben de gemeenten te weinig zicht op wat de inwoners willen. Dat leidt er toe dat keuzes worden gemaakt op basis van algemene aannames over wat de inwoners willen, waarvan niet is gezegd dat deze overeen komen met wat de inwoners daadwerkelijk wensen.

Aanbeveling 5:

College, betrek inwoners en bedrijven bij de planvorming op het gebied van digitale dienstverlening en monitor op structurele wijze hun ervaringen en tevredenheid.

Peil periodiek wat de ervaringen, wensen en ideeën van inwoners en ondernemers zijn. Deze ervaringen en wensen zijn van groot belang om de dienstverlening conform de verwachtingen in te richten. Er zijn allerhanden meetmethoden denkbaar, met elk hun specifieke impact. Denk aan:

- *Tools om online snel en kort feedback te vragen, zoals online enquêtetools. Ook Facebook of Twitter kunnen goede instrumenten zijn.*
- *Mystery-bezoekers, die kunnen helpen bij het duiden van mogelijke verbeteringen in de dienstverlening.*
- *Het bevragen van Wmo-cliëntenraden, jongerenraden en/of maatschappelijke organisaties.*
- *Inwonerspanels, bedrijvenpanels, deelname aan 'Waarstaatjegemeente' of het NVVB dashboard dienstverlening.*

Conclusie 6:

De gemeenten hebben aandacht voor niet-digitaal vaardigen, maar voeren geen specifiek beleid ten aanzien van de dienstverlening aan niet-digitaal vaardigen.

Binnen de vier gemeenten is er aandacht voor het verlenen van diensten aan niet-digitaal vaardigen. Het adagium 'Digitaal, tenzij' wordt in meerdere gemeenten gebruikt. In Leidschendam-Voorburg en in Oegstgeest wordt aan niet-digivaardigen dienstverlening aan huis geboden. Wassenaar en Voorschoten letten bij de inrichting van hun website op de afkomst van bewoners en hebben delen van de website in het Engels vertaald.

Toch beschouwen wij de genoemde activiteiten en uitgangspunten als relatief abstract: bij geen van de vier gemeenten is informatie gevonden over hoe deze activiteiten concreet in de praktijk (moeten) worden uitgewerkt, waar het in de praktijk toe leidt en in op welke aspecten er dan daadwerkelijk met kanaalsturing[2] wordt gewerkt.

We maken hierbij volgende noot: 'Digitaal tenzij' betekent feitelijk dat er voor is gekozen om alle dienst-verleningskanalen open te houden (omni-channel). Een burger kan dan altijd bij de gemeente terecht, ook via een loket of telefonisch. Daarom is specifiek beleid voor niet-digitaal vaardigen nog niet noodzakelijk. Kiest een gemeente ervoor bepaalde producten of diensten alleen nog maar via de website aan te bieden of andere kanalen te sluiten, dan is specifiek beleid op kanaalsturing en niet-digivaardigen wel noodzakelijk.

2 Met kanaalsturing bedoelt de Rekenkamercommissie dat de 'klanten' van de gemeente gestuurd (moeten) worden van persoonlijke kanalen (balie, telefoon) naar zelfbediening via het digitale kanaal. De bedrijfsdoelstelling of gedachte achter kanaalsturing is dat digitale transacties per stuk goedkoper zijn dan transacties aan de balie of telefoon.

Aanbeveling 6:

College, maak gericht beleid voor niet-digitaal vaardigen, mits…

Het is belangrijk om de uitgangspunten voor de dienstverlening aan niet-digitaal vaardigen concreet uit te werken. Maak bijvoorbeeld duidelijk wat je als gemeente verstaat onder het adagium 'Digitaal, tenzij' en wat dit in de praktijk betekent.

Deze aanbeveling is wel pas relevant als de gemeenten ook gerichte kanaalsturing gaan toepassen en producten of diensten alleen nog via internet gaan aanbieden. Nu bieden de vier gemeenten nog alle vormen van dienstverlening aan (via internet, telefoon, brief en loket) en is een specifiek beleid voor niet-digivaardigen nog niet belangrijk. Wel is aandacht voor taal en begrijpelijk taalgebruik belangrijk en kan overwogen worden de gebruiksvriendelijkheid van de website te laten beoordelen.

Tot slot:

Colleges, raden en ambtelijke organisaties, leer van elkaar!

Maak gebruik van elkaars kennis en goede voorbeelden en wissel geregeld ervaringen uit. We noemen hier enkele voorbeelden die ons inziens als leermateriaal voor de andere gemeenten kunnen dienen:

- Wassenaar en Voorschoten: Deze gemeenten hebben enkele eerste stappen gezet op het gebied van kanaalsturing. Zo is er recent gekozen voor het geven van korting op de leges wanneer een inwoner of ondernemer een product digitaal aanvraagt.
- Wassenaar en Voorschoten: Deze gemeenten monitoren en benchmarken de tevredenheid van inwoners via www.waarstaatjegemeente.nl.
- Gemeente Oegstgeest: Deze gemeente werkt met een gestructureerde projectaanpak en bijbehorende project- en voortgangsrapportages. Dit maakt het mogelijk effectief te sturen en transparant verantwoording af te leggen.
- Gemeente Leidschendam-Voorburg: Deze gemeente werkt met een projectenboek op internet. Dit biedt helderheid en transparantie over de voortgang van alle projecten op het gebied van digitale dienstverlening, zowel voor de interne gemeentelijke organisatie, de raad en inwoners.
- Gemeente Leidschendam-Voorburg: In deze gemeente is duidelijk zichtbaar dat zowel het ambtelijk management als de portefeuillehouder 'sponsor van de veranderingen' op het gebied van digitale dienstverlening zijn. Dit zorgt voor enthousiasme en snelheid in het realiseren van de beoogde doorontwikkeling.
- Gemeente Leidschendam-Voorburg: Deze gemeente heeft een gemeente breed informatiebeveiligingsbeleid opgesteld en is nu gestart hier in de praktijk uitvoering aan te geven.

Bestuurlijke reacties van de colleges van burgemeester en wethouders en naschrift van de Rekenkamercommissie

Gemeente Wassenaar

Gemeente Voorschoten

Gemeente Oegstgeest

Gemeente Leidschendam-Voorburg

Gemeente Wassenaar

**Rekenkamercommissie Wassenaar,
Voorschoten, Oegstgeest en
Leidschendam-Voorburg**
De heer P. van den Berg
Postbus 393
2250 AJ VOORSCHOTEN

Van	College van B&W	**Verzonden**	– 5 APR. 2016
Referentie		**Kenmerk**	Z – 20148 – WS
Datum	29 maart 2016	**Pagina**	1 van 2
Bijlage(n)			

Onderwerp Bestuurlijke reactie op het Rapport Rekenkameronderzoek naar digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg.

Geachte heer Van den Berg,

Naar aanleiding van het door u uitgevoerde onderzoek naar digitale dienstverlening in Wassenaar geven wij onze bestuurlijke reactie op de conclusies zoals deze staan vermeld in het Rapport Rekenkameronderzoek naar digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg.

Wij hechten als college veel waarde aan een goede dienstverlening aan onze inwoners. De (digitale) dienstverlening heeft als beleidsterrein daarom onze bijzondere aandacht. Vooral omdat de digitale dienstverlening een beleidsterrein is dat de afgelopen jaren volop in ontwikkeling is. Daarom hebben wij binnen ons college een aparte portefeuillehouder aangewezen die de dienstverlening in haar takenpakket heeft. Zij heeft samen met de portefeuillehouder van de gemeente Voorschoten regelmatig overleg over de verdere ontwikkelingen binnen dit beleidsterrein.

Wij zien het daarom als een steun in de rug dat we volgens uw rapport op een aantal belangrijke terreinen goed scoren en aan de gestelde normen voldoen.
Volgens u hebben wij een duidelijke visie en duidelijke doelstellingen en voldoen wij hiermee aan de landelijke normen. Ook bent u van mening dat deze visie en doelstellingen duidelijk zijn uitgewerkt in een implementatieplan en dat deze implementatie plaatsvindt via diverse deelprojecten. Hierbij is volgens u ook duidelijk aandacht voor nieuwe ontwikkelingen. In uw rapport geeft u aan dat de resultaten van deze projecten duidelijk worden gemonitord, ook bij de diverse verbonden partijen. Ook vermeldt u dat middels onderzoeken als Waarstaatjegemeente wordt geïnventariseerd hoe de kwaliteit van de dienstverlening door de inwoners wordt ervaren. Tenslotte vermeldt u dat college en raad voldoende worden geïnformeerd over de behaalde resultaten.

In uw rapport doet u ook een aantal aanbevelingen om de kwaliteit van de digitale dienstverlening binnen de gemeente te verbeteren. Deze betreffen met name de beleidscyclus en de informatieveiligheid. Wij nemen uw aanbevelingen graag over en zullen ervoor zorgen dat deze zaken de komende periode worden opgepakt. Sommige aanbevelingen die u doet betreft zaken die niet op papier zijn vastgelegd, maar in de praktijk al wel worden uitgevoerd.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

In uw rapport meldt u dat een aantal zaken met betrekking tot informatiemanagement, informatieveiligheid en privacybescherming niet op orde zijn. De informatiebeveiliging binnen de gemeente voldoet echter aan alle voorgeschreven objectieve normen die er zijn. Normen die voor alle gemeenten hetzelfde zijn. Dit blijkt uit de resultaten van alle audits die worden uitgevoerd binnen de diverse domeinen zoals reisdocumenten, basisregistratie persoonsgegevens en website.
Wij zullen het beleid dat op de verschillende domeinen wel aanwezig is (zoals wettelijk is voorgeschreven) doorvertalen in een gemeentelijk vastgesteld informatieveiligheidsbeleid[i].
Naar uw mening lopen wij ook risico's omdat er nog geen invulling gegeven is aan de afspraken die zijn gemaakt over de invoering van de BIG. Gemeenten hoeven echter pas vanaf 2017 te voldoen aan deze norm. De gemeente zal in 2017 de BIG hebben geïmplementeerd. Hiermee loopt de gemeente in de pas met landelijke ontwikkelingen en voldoet daarmee aan de gestelde normen.

Tot slot willen wij u danken voor het door u uitgebrachte rapport en de door u gedane aanbevelingen. Wij zien dit rapport als een opsteker om ons nog meer in te zetten voor vernieuwing en verbetering van de digitale dienstverlening ten behoeve van onze inwoners.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

Secretaris, burgemeester

[i] In het informatieveiligheidsbeleid zullen ook de benodigde maatregelen worden opgenomen met betrekking tot de beveiliging van persoonsgegevens welke verband houden met het gebruik van Suwinet.

gemeente VOORSCHOTEN

Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg
De heer P. van den Berg
Postbus 393
2250 AJ VOORSCHOTEN

Van	College van B&W	**Verzonden**	- 5 APR. 2016
Referentie		**Kenmerk**	Z – 24280 – VS
Datum	29 maart 2016	**Pagina**	1 van 2
Bijlage(n)			

Onderwerp Bestuurlijke reactie op het Rapport Rekenkameronderzoek naar digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg.

Geachte heer Van den Berg,

Naar aanleiding van het door u uitgevoerde onderzoek naar digitale dienstverlening in Voorschoten geven wij onze bestuurlijke reactie op de conclusies zoals deze staan vermeld in het Rapport Rekenkameronderzoek naar digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg.

Wij hechten als college veel waarde aan een goede dienstverlening aan onze inwoners. De (digitale) dienstverlening heeft als beleidsterrein daarom onze bijzondere aandacht. Vooral omdat de digitale dienstverlening een beleidsterrein is dat de afgelopen jaren volop in ontwikkeling is. Daarom hebben wij binnen ons college een aparte portefeuillehouder aangewezen die de dienstverlening in haar takenpakket heeft. Zij heeft samen met de portefeuillehouder van de gemeente Wassenaar regelmatig overleg over de verdere ontwikkelingen binnen dit beleidsterrein.

Wij zien het daarom als een steun in de rug dat we volgens uw rapport op een aantal belangrijke terreinen goed scoren en aan de gestelde normen voldoen.
Volgens u hebben wij een duidelijke visie en duidelijke doelstellingen en voldoen wij hiermee aan de landelijke normen. Ook bent u van mening dat deze visie en doelstellingen duidelijk zijn uitgewerkt in een implementatieplan en dat deze implementatie plaatsvindt via diverse deelprojecten. Hierbij is volgens u ook duidelijk aandacht voor nieuwe ontwikkelingen. In uw rapport geeft u aan dat de resultaten van deze projecten duidelijk worden gemonitord, ook bij de diverse verbonden partijen. Ook vermeldt u dat middels onderzoeken als Waarstaatjegemeente wordt geïnventariseerd hoe de kwaliteit van de dienstverlening door de inwoners wordt ervaren. Tenslotte vermeldt u dat college en raad voldoende worden geïnformeerd over de behaalde resultaten.

In uw rapport doet u ook een aantal aanbevelingen om de kwaliteit van de digitale dienstverlening binnen de gemeente te verbeteren. Deze betreffen met name de beleidscyclus en de informatieveiligheid. Wij nemen uw aanbevelingen graag over en zullen ervoor zorgen dat deze zaken de komende periode worden opgepakt. Sommige aanbevelingen die u doet betreft zaken die niet op papier zijn vastgelegd, maar in de praktijk al wel worden uitgevoerd.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

In uw rapport meldt u dat een aantal zaken met betrekking tot informatiemanagement, informatieveiligheid en privacybescherming niet op orde zijn. De informatiebeveiliging binnen de gemeente voldoet echter aan alle voorgeschreven objectieve normen die er zijn. Normen die voor alle gemeenten hetzelfde zijn. Dit blijkt uit de resultaten van alle audits die worden uitgevoerd binnen de diverse domeinen zoals reisdocumenten, basisregistratie persoonsgegevens en website.
Wij zullen het beleid dat op de verschillende domeinen wel aanwezig is (zoals wettelijk is voorgeschreven) doorvertalen in een gemeentelijk vastgesteld informatieveiligheidsbeleid[i].
Naar uw mening lopen wij ook risico's omdat er nog geen invulling gegeven is aan de afspraken die zijn gemaakt over de invoering van de BIG. Gemeenten hoeven echter pas vanaf 2017 te voldoen aan deze norm. De gemeente zal in 2017 de BIG hebben geïmplementeerd. Hiermee loopt de gemeente in de pas met landelijke ontwikkelingen en voldoet daarmee aan de gestelde normen.

Tot slot willen wij u danken voor het door u uitgebrachte rapport en de door u gedane aanbevelingen. Wij zien dit rapport als een opsteker om ons nog meer in te zetten voor vernieuwing en verbetering van de digitale dienstverlening ten behoeve van onze inwoners.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

Secretaris, burgemeester

[i] In het informatieveiligheidsbeleid zullen ook de benodigde maatregelen worden opgenomen met betrekking tot de beveiliging van persoonsgegevens welke verband houden met het gebruik van Suwinet.

GEMEENTE OEGSTGEEST

Aan:
Rekenkamercie. Wassenaar Voorschoten Oegstgeest
Leidschendam & Voorburg
Postbus 393
2250 AJ VOORSCHOTEN

Datum	:	30 maart 2016
Verzonden	:	30 MAART 2016
Ons kenmerk	:	Z-16-14326 / 9233
Uw identificatie	:	
Contactpersoon	:	J. de Ruiter
Telefoonnummer	:	14071
Onderwerp	:	Onderzoek Rekenkamercommissie "Digitale Dienstverlening", bestuurlijke reactie op conceptrapport

Geachte Rekenkamercommissie,

Hartelijk dank voor de toezending van het conceptrapport 'Digitale dienstverlening' ten behoeve van de bestuurlijke reactie. Graag willen wij uw kamer bedanken voor de goede samenwerking waarin dit rapport tot stand is gekomen. Wij kunnen ons vinden in de algemene conclusie in de aanbiedingsbrief dat de beleidscyclus op het gebied van digitale dienstverlening nog onvoldoende wordt toegepast, omdat nog niet alle stappen in de beleidscyclus volledig zijn ingericht en worden doorlopen. Wij zijn het dan ook eens met de onderliggende conclusies uit de aanbiedingsbrief en zijn blij met de aanbevelingen die u daarbij maakt. Wel willen wij de conclusies 4, 5 en 6 graag nog nuanceren.

Conclusie 4: Op het gebied van Informatieveiligheid lopen de gemeenten risico's

In de aanbiedingsbrief met conclusies en aanbevelingen stelt u dat Oegstgeest een verouderd kader heeft ten aanzien informatieveiligheid, dat niet aansluit op de BIG, voor zowel de organisatie van Oegstgeest als voor de diensten die Oegstgeest afneemt van Servicepunt71. Daarnaast stelt het rapport in de eindbalans dat gemeente Oegstgeest een stevig risico heeft op het gebied van informatiemanagement, informatieveiligheid en privacybescherming en licht dit nader toe. U geeft aan dat dit besef aanwezig is binnen de gemeente en informatieveiligheid een belangrijk agendapunt voor 2016. Hierover merken wij graag het volgende op.

Informatieveiligheid en privacybescherming

Het klopt dat ten tijde van het onderzoek Oegstgeest het kader voor informatieveiligheid verouderd was. De ontwikkeling van een nieuw kader voor informatieveiligheid heeft in 2015 een periode stil gelegen in verband met een vacature. Sinds september is dit onderwerp voortvarend opgepakt. Als resultaat heeft het College op 29 maart jl.:

Gemeentehuis Rhijngeesterstraatweg 13
Postbus 1270 2340 BG Oegstgeest
Telefoon 14 071 • info@oegstgeest.nl
www.oegstgeest.nl

- het lokaal ontwikkelde Governance Informatieveiligheidsbeleid vastgesteld als addendum op het huidige Statuut Informatiebeveiliging;
- het regionaal ontwikkelde beleid Gegevensbescherming vastgesteld. Hiermee beschikt de gemeente over een geactualiseerd beleid op het gebied van privacybescherming afgestemd op de huidige wet- en regelgeving en voorbereid op toekomstige Europese wet- en regelgeving op dit terrein. Het beleid wordt na vaststelling, samen met de regio, verder uitgewerkt in een uitvoeringsplan;
- en het regionaal ontwikkelde proces "Melden Datalek en Beveiligingsincident" vastgesteld, waarmee we maatregelen treffen om te voldoen aan de Wet meldplicht datalekken.

Daarnaast wordt met de regio hard gewerkt aan een informatiebeveiligingsbeleid op basis van de BIG. De verwachting is dat dit in het tweede kwartaal van 2016 gereed is.

Tenslotte willen wij graag nog aangeven dat Oegstgeest op 7 februari jl. is bezocht door de Visitatiecommissie Informatieveiligheid van de VNG. De conclusie van de commissie is dat de gemeente Oegstgeest zich het belang van informatieveiligheid voor haar dienstverlening beseft. Daarbij viel de Commissie specifiek positief op dat Oegstgeest op bestuurlijk en topambtelijk niveau doordrongen is van het belang van informatieveiligheid en gemotiveerd is om stappen voorwaarts te maken. Tegelijkertijd zag de Commissie dat Oegstgeest

- zich realiseert dat niet alle stappen tegelijk genomen kunnen worden en de gemeente werkt aan een uitvoerbaar programma dat op korte termijn eerste resultaten oplevert.
- daarbij nadrukkelijk aandacht heeft voor de verbinding tussen informatieveiligheid als onderdeel van het primaire proces en het perspectief voor ogen heeft dat informatieveiligheid waarde toevoegt aan de dienstverlening. De Commissie gaf aan ook voor deze benadering te staan.

Risico-analyse
In uw aanbiedingsbrief stelt u bij conclusie 4 dat gemeenten (nog) geen risicoanalyse hebben uitgevoerd, waardoor risico's ten aanzien van informatiebeveiliging onvoldoende in beeld zijn. U geeft aan dat gemeenten hiermee een onverantwoord risico lopen in de zorgvuldige omgang met (persoons)gegevens.

Naast de regionale bijdrage aan het kader voor informatieveiligheid is Oegstgeest voor de verbetering van haar informatieveiligheid in oktober 2015 ook een individueel traject gestart op basis van de BIG. Dit traject bestaat uit vier stappen, waarbij een risicoanalyse en een gap-analyse zijn uitgevoerd in de periode van 20 januari tot 10 maart jl. Daarnaast zal een dataclassificatie worden vastgesteld. Deze stappen leiden tot een plan van aanpak met maatregelen voor alle geïnventariseerde risicogebieden. Dit geheel zal eind tweede kwartaal 2016 zijn afgerond. Het plan van aanpak zal jaarlijks worden geactualiseerd. Informatieveiligheid zal tevens onderdeel gaan uitmaken van de jaarlijkse P&C cyclus en -rapportages.

De aanpak is erop gericht om de kansen en risico's ten aanzien van onze informatieprocessen in kaart te brengen, zodat inzicht ontstaat in de veiligheid van gemeentelijke informatie (de mate waarin de gemeente in control is ten aanzien van haar informatieprocessen). Dit stelt ons in staat om beheersingsmaatregelen te treffen om de veiligheid van de informatievoorziening te waarborgen. Daarnaast besteden we in dit traject ook aandacht aan de zogenoemde zachte controls, de personele en culturele aspecten, omdat bewustzijn een belangrijk onderdeel vormt bij de uitvoering van informatieveiligheid. Daarom wordt in het traject ook veel aandacht besteed aan kennisoverdracht en bewustwording. De campagne hiervoor wordt regionaal ontwikkeld en lokaal uitgevoerd.

Informatiemanagement
Ten aanzien van het risico op het gebied van informatiemanagement, zoals ook gesteld in de eindbalans van het rapport, is het juist dat Oegstgeest op dit moment nog werkt met een verouderd beleidskader. Ondanks het feit dat er op dit moment geen recent informatiemanagementbeleid is vastgesteld werkt de gemeente op

het gebied van architectuur al wel volgens het nieuwe beleid dat ons voor ogen staat. Op andere terreinen, zoals bijvoorbeeld beheer en leveranciersmanagement, is dit nog niet het geval.

De directie heeft in haar kaderbrief voor 2016 dan ook nadrukkelijk binnen onze organisatie aandacht gevraagd voor het ontwikkelen van een visie op informatievoorziening en het uitwerken van een plan informatievoorziening in samenhang met verbeteringen in dienstverlening en bedrijfsvoering. Deze opdracht wordt opgepakt in samenwerking met de regio. Binnen onze begroting hebben wij middelen beschikbaar om het plan uit te werken. Wij zullen, indien nodig, onze gemeenteraad voorstellen meer middelen beschikbaar te stellen voor de uitwerking van het plan.

Op initiatief van de CIO van Leiden werkt Oegstgeest sinds september 2015 met de regio aan het VRIS (Verbetering Regionale I Samenwerking). Deze samenwerking is o.a. gericht op het regionaal tot stand brengen van informatiestrategie- en beleid. Er wordt momenteel gewerkt aan de opbouw van het programma waarover wij voornemens zijn binnenkort een besluit te nemen. Het einddoel is om in de tweede helft van 2016 een regionale visie voor de komende 2 jaren, in de vorm van informatiestrategie en -beleid te hebben.

Conclusie 5: De gemeenten onderzoeken en monitoren slechts beperkt de wensen en klanttevredenheid van inwoners en ondernemers.

Deze conclusie in de aanbiedingsbrief beamen wij. Oegstgeest heeft in 2013 voor het laatst de wensen van haar 'klanten' gemeten. De resultaten hebben als basis gediend voor de doorontwikkeling van de dienstverlening en de projecten die hiervoor zijn opgestart in 2014. In 2016 ronden we de laatste projecten af. Vanaf dat moment zal de gemeente monitoring instrumenten inzetten en de klanttevredenheid meten. De aanbevelingen bij deze conclusie nemen we dan ook graag over.

Conclusie 6: De gemeenten hebben aandacht voor niet-digitaal vaardigen, maar voeren geen specifiek beleid ten aanzien van de dienstverlening aan niet-digitaal vaardigen.

Conclusie 6 uit de aanbiedingsbrief willen wij graag wat nuanceren. Documenten waarin de uitwerking van specifiek beleid uitgebreid is vastgelegd zijn weliswaar niet voorhanden, dit neemt echter niet weg dat er wel degelijk gewerkt wordt aan het bereiken van niet-digitaal vaardigen. Voor niet-digitaal vaardigen zijn er publicaties in de lokale pers en het telefoonkanaal wordt gestimuleerd. Wij kunnen ons dan ook vinden uw aanbeveling dat de uitwerking van dienstverlening aan niet-digitaal vaardigen pas relevant wordt als de gemeenten ook gerichte kanaalsturing gaan toepassen en producten of diensten alleen nog via internet gaan aanbieden.

Tenslotte geeft u bij uw aanbeveling bij conclusie 6 ook aan, dat aandacht voor taal en begrijpelijk taalgebruik wel belangrijk is en overwogen kan worden de gebruiksvriendelijkheid van de website te laten beoordelen. Tijdens uw onderzoek hebben wij aangegeven in 2016 onze website te laten onderzoeken op gebruiksvriendelijkheid.

Tot slot

Wij hopen u met bovenstaande reactie toegevoegde waarde te leveren aan uw onderzoek.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Oegstgeest,

H.A. Leegstra
de secretaris

E.R. Jaensch
de burgemeester

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Rekenkamercommissie
info@rekenkamerwvolv.nl

Leidschendam
Postbus 1005
2260 BA Leidschendam
Telefoon 14 070
Twitter @Gemeente_LV
www.lv.nl
info@lv.nl

Datum 6 april 2016
Ons kenmerk 1533882
Uw brief/kenmerk
Contactpersoon de heer M.R. Gorsse
Telefoon 14070
Bijlage
Onderwerp Bestuurlijke reactie concept Rekenkamerrapport
Digitale dienstverlening

Geachte Rekenkamercommissie,

Het college heeft met belangstelling kennisgenomen van het conceptrapport 'Digitale dienstverlening' van de Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. Het herkent en onderschrijft de conclusies en aanbevelingen die de Rekenkamercommissie heeft geformuleerd op basis van het onderzoek dat bureau PBLQ in de vier gemeenten heeft gedaan, uiteraard voor zover deze Leidschendam-Voorburg en het college betreffen. De bestuurlijke reactie kan dan ook kort zijn en volgt hierna per conclusie/aanbeveling.

Hoofdconclusie/aanbeveling 1: beleidscyclus
De Rekenkamercommissie concludeert dat de beleidscyclus op het gebied van digitale dienstverlening nog onvoldoende wordt toegepast en beveelt het college aan ervoor te zorgen dat alle elementen uit deze cyclus worden ingericht.
In het rapport wordt door PBLQ over Leidschendam-Voorburg de volgende eindbalans opgemaakt. De gemeente geeft aan een groot deel van de aspecten van de beleidscyclus op een succesvolle wijze invulling. In de eerste plaats is positief te noemen dat de gemeente met het programma Moderne Overheid op een heel projectmatige, gestructureerde manier invulling geeft aan de doelstellingen op het gebied van de digitale dienstverlening. Bovendien wordt met behulp van projectrapportages en –overleggen gestructureerd gemonitord hoe de projecten verlopen.
Het college herkent dit beeld en merkt op dat er al de nodige vervolgstappen zijn gezet en nog zullen worden gezet, ook ten aanzien van de specifieke conclusies/aanbevelingen van de Rekenkamercommissie; zie hierna. In meer algemene zin zal het college de conclusies

Graag bij uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden

01-100-0711

en aanbevelingen meenemen in de verdere uitwerking van de nieuwe dienstverleningsvisie, in het bijzonder bij het onderdeel digitale dienstverlening.

Conclusie/aanbeveling 2: betrokkenheid raad
De Rekenkamercommissie concludeert dat de betrokkenheid van de raden bij het onderwerp digitale dienstverlening minimaal is en beveelt de raad aan een actievere en betrokken rol te nemen.
Het college neemt hier kennis van en constateert dat er onlangs een eerste, goede discussie met een aantal raadsleden heeft plaatsgevonden over de nieuwe dienstverleningsvisie. Hiernaast is het college altijd bereid om met de raad over het onderwerp (digitale) dienstverlening te spreken. Dit kan zowel bij de behandeling van de reguliere planning & control-producten als bij de bespreking van specifieke onderdelen van of voortgangsrapportages van het programma Moderne Overheid. Tevens is het college uiteraard graag bereid dit Rekenkamerapport met de raad te bespreken.

Conclusie/aanbeveling 3: verbonden partijen
De Rekenkamercommissie concludeert dat verbonden partijen (en uitvoeringsorganisaties) nauwelijks worden aangestuurd op het gebied van digitale dienstverlening aan inwoners en ondernemers, en beveelt het college aan hierop te sturen.
Het college begrijpt deze conclusie en zal met de partnergemeenten in gesprek gaan over hoe ten aanzien van de Omgevingsdienst en GGD Haaglanden de aanbeveling kan worden opgepakt.

Conclusie/aanbeveling 4: informatieveiligheid
De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeenten risico's lopen op het gebied van informatieveiligheid en beveelt het college aan te zorgen voor risicoanalyses en de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) in te voeren.
In het rapport wordt door PBLQ over Leidschendam-Voorburg ten aanzien van informatieveiligheid de volgende eindbalans opgemaakt. Ook ten faveure van de gemeente is dat er een informatiebeveiligingsplan is opgesteld en een senior informatiemanager is aangenomen om het informatiemanagement en de informatiebeveiliging verder te verbeteren. Het laat zien dat de gemeente ruimte, tijd en capaciteit vrij maakt om een belangrijk onderwerp als informatiebeveiliging op de agenda te krijgen en er gestructureerd uitvoering aan te geven.
Het college herkent dit beeld en merkt op dat er alweer de nodige vervolgstappen zijn gezet, waaronder het aanstellen van een coördinator informatiebeveiliging, die onder andere verder uitvoering geeft aan risicoanalyses en de invoering van de BIG.

Conclusie/aanbeveling 5: klanttevredenheid
De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeenten de wensen en klanttevredenheid van inwoners en ondernemers slechts beperkt onderzoeken en monitoren, en beveelt het college aan hen bij de planvorming op het gebied van digitale dienstverlening en op structurele wijze hun ervaringen en tevredenheid te monitoren.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

01-100-0711

Het college herkent de conclusie in zoverre dat er in de klanttevredenheidsonderzoeken inderdaad nog niet voldoende aandacht wordt besteed aan de digitale dienstverlening. Daarnaast worden, in lijn met de aanbeveling, momenteel al gewerkt aan het opzetten van meer structurele methoden om inwoners en ondernemers te betrekken, onder andere rond de nieuwe website, een dashboard dienstverlening, het in kaart brengen van zogenoemde klantreizen en een burgerpanel.

Conclusie/aanbeveling 6: niet-digitaal vaardigen
De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeenten aandacht hebben voor niet-digitaal vaardigen, maar geen specifiek beleid voeren ten aanzien van de dienstverlening aan hen, en beveelt het college aan dit zo nodig wel te doen.
Het college stelt, met de Rekenkamercommissie, vast dat deze aanbeveling pas relevant is als de kanaalstrategie ertoe zou leiden dat bepaalde producten en diensten alleen digitaal worden aangeboden. In de dienstverlenings- en digitaliseringsvisie van Leidschendam-Voorburg is het centrale uitgangspunt echter: digitaal, tenzij … Dit betekent dat als een inwoner of ondernemer op een andere wijze geholpen wil worden, dit altijd kan.

Tot slot: colleges, raden en ambtelijke organisaties, leer van elkaar!
Het college onderschrijft deze oproep van harte. Op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau worden al veel kennis en goede voorbeelden met andere gemeenten gedeeld en dat zal in de toekomst alleen maar meer gebeuren.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman
secretaris

drs. J.W. van der Sluijs
burgemeester

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

01-100-0711

Naschrift van de Rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie heeft van de colleges van burgemeester en wethouders van Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg een bestuurlijke reactie ontvangen, waarvoor onze hartelijk dank. Per gemeente geven we een reactie.

Wassenaar en Voorschoten
De colleges van Wassenaar en Voorschoten hebben een identieke reactie gegeven. De beide colleges tonen zich in de brief tevreden over de positief scorende onderdelen uit het onderzoek. De Rekenkamercommissie merkt hierbij op dat de colleges van Wassenaar en Voorschoten wel wat selectief parafraseren uit de conclusies zoals die in de Eindbalans op bladzijde 24 voor beide gemeenten in het rapport zijn opgenomen. Waar de colleges van Wassenaar en Voorschoten stellen dat het rapport vermeldt '*... dat college en raad voldoende worden geïnformeerd over de behaalde resultaten,' stelt het rapport juist ook: 'De rapportages en projectplannen bevatten niet altijd de informatie die we daar verwachten. Denk hierbij aan kosten-baten analyses, planningen en risicoparagrafen. Sturing en verantwoording is daardoor lastig. De raad wordt op hoofdlijnen geïnformeerd. De eerste rapportage aan de hand van de gedefinieerde effectindicatoren moet echter nog plaatsvinden.*'

Voorts wijst de conclusie uit het rapport over verbonden partijen '*Voorschoten en Wassenaar hebben bovendien geen generieke kaders vastgesteld voor de digitale dienstverlening door verbonden partijen. Daardoor kunnen de colleges en de raden geen grip houden op de dienstverlening aan inwoners en ondernemers'* in een geheel andere richting dan hetgeen door de colleges worden gesteld: *'de resultaten van ... projecten duidelijk worden gemonitord, ook bij de diverse verbonden partijen.*'

De colleges van Wassenaar en Voorschoten tonen zich wat luchtig over de conclusie dat beide gemeenten een stevig risico lopen op het gebied van informatiemanagement, informatieveiligheid en privacybescherming: '*Het informatiebeleidsplan is verouderd en er zijn maar heel beperkt kaders gesteld waar de ICT en informatievoorziening aan moet voldoen. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot verkeerde keuzes voor applicaties en daarmee langdurige implementatieprojecten van nieuwe software. Doordat er nog geen invulling wordt gegeven aan de afspraken die zijn gemaakt over de invoering van de BIG is er onvoldoende zicht op de beveiligingsrisico's die de gemeenten lopen. Bij inbreuken op de beveiliging kan dat ernstige financiële gevolgen hebben.*' Weliswaar stellen de colleges dat de BIG in 2017 in beide gemeenten zal zijn geïmplementeerd, maar dit gaat er aan voorbij hoe risico's worden beheerst tot het moment van volledige invoering van de BIG, en hoe men wil omgaan met de risico's die voortvloeien uit het verouderd zijn van het informatiebeleid.

Over sommige, niet nader door de colleges genoemde aanbevelingen, wordt in de bestuurlijke reactie aangegeven dat dit zaken betreft '*die niet op papier zijn vastgelegd, maar in de praktijk al wel worden uitgevoerd.*' Waarschijnlijk betreffen dit de aanbevelingen 3, 4 (1e deel), 5, 6 en tot slot (leer van elkaar). De Rekenkamercommissie neemt er kennis van dat deze zaken wel in de praktijk worden uitgevoerd, echter dit zijn 'witte vlekken' voor de gemeenteraden. Hierop sturen of controleren is niet mogelijk.

Oegstgeest
Het college geeft in de bestuurlijke reactie aan zich te kunnen vinden in de algemene conclusie. Zij zijn het dan ook eens met de onderliggende conclusies uit de aanbiedingsbrief van de Rekenkamercommissie en zijn blij met de aanbevelingen. Ten aanzien van de conclusies 4,5 en 6 maakt het college nuanceringen. De Rekenkamercommissie is verheugd met deze reactie. Van de nuanceringen neemt de Rekenkamercommissie kennis.

Leidschendam-Voorburg
Het college herkent en onderschrijft de conclusies en aanbevelingen. In de bestuurlijke reactie geeft het college aan op welke manier de aanbevelingen nader uitgewerkt kunnen worden. De Rekenkamercommissie is verheugd met deze reactie. Van de uitwerkingen nemen wij kennis.

Rapport met bevindingen onderzoek

PBLQ

voor een sterke publieke sector

Rapport

Rekenkameronderzoek naar de digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Colofon

Voorwoord

Conclusies en aanbevelingen

Bestuurlijke reactie en naschrift

Rapport bevindingen

PBLQ

Rekenkameronderzoek naar de digitale dienstverlening in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

project 004938
versie DEFINITIEF
datum 4 april 2016

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

PBLQ

Inhoud

1. Inleiding 5

1.1 Achtergrond 5
1.2 Vraagstelling 5
1.3 Wat is digitale dienstverlening? 5
1.4 Het normenkader 7
1.5 Werkwijze 10
1.6 Leeswijzer 10

2. Wassenaar en Voorschoten 11

2.1 Beleid, visie en ambities 11
2.2 Aanpak, uitvoering en organisatie 15
2.3 Rollen en verantwoordelijkheden college en raad 20
2.4 Eindbalans 24

3. Oegstgeest 26

3.1 Beleid, visie en ambities 26
3.2 Aanpak, uitvoering en organisatie 30
3.3 Rollen en verantwoordelijkheden college en raad 36
3.4 Eindbalans 39

4. Leidschendam-Voorburg 41

4.1 Beleid, visie en ambities 41
4.2 Aanpak, uitvoering en organisatie 44
4.3 Rollen en verantwoordelijkheden college en raad 48
4.4 Eindbalans 50

Bijlage A Onderzoeksvragen en toetsingskader 52

Bijlage B Het perspectief van de verbonden partijen 55

Bijlage C Landelijke invoerings- en ondersteuningsprogramma's 57

Bijlage D Geïnterviewde personen 59

PBLQ

Bijlage E **Bestudeerde documentatie** **62**

Bijlage F **Gebruikte afkortingen** **67**

PBLQ

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

De gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg (WVOLV) investeren elk geld, tijd en energie in het verbeteren en uitbreiden van de digitale dienstverlening. De rekenkamercommissie van deze vier gemeenten heeft nu onderzoek gedaan naar de volgende aspecten van deze gemeentelijke digitale dienstverlening:

- doelstellingen en kaders;
- uitvoering en organisatie;
- rollen en verantwoordelijkheden van het college en de raad bij (de sturing en controle op) digitale dienstverlening.

Het is voor de rekenkamercommissie WVOLV belangrijk om zowel naar de (sturing op de) digitale dienstverlening van de vier gemeenten zelf, als naar de digitale dienstverlening van de verbonden partijen en uitvoeringspartijen van de vier gemeenten te kijken. De rekenkamercommissie heeft tevens een aantal specifieke aandachtspunten benoemd: informatieveiligheid, niet-digivaardige burgers, klanttevredenheid- en andere onderzoeken of benchmarks en tot slot de visie op de toekomst (van digitale dienstverlening).

1.2 Vraagstelling

De centrale vraagstelling van het onderzoek is als volgt:

"Wat is de visie en het beleid van de vier gemeenten ten aanzien van digitale dienstverlening? En hoe vindt de sturing en controle plaats, op zowel de digitale dienstverlening door de eigen gemeente als door verbonden partijen?"

De deelvragen en het toetsingskader die bij de centrale vraagstelling horen, zijn opgenomen in bijlage A. Het (feiten)onderzoek is van augustus tot december 2015 uitgevoerd door PBLQ. De volgende stappen zijn uitgevoerd:

- Interviews (zie bijlage D voor een overzicht van de respondenten uit de verschillende gemeenten);
- Raadsbijeenkomst (zie bijlage D voor een overzicht van de geïnterviewde raadsleden);
- Documentanalyse (zie bijlage E voor een overzicht van de bestudeerde documenten);
- Analyse.

1.3 Wat is digitale dienstverlening?

Voor dit onderzoek definiëren we digitale dienstverlening door de gemeente als: *"Alle activiteiten van de gemeente om individuele burgers, ondernemers en instellingen digitaal van informatie te voorzien of digitaal diensten en producten te leveren. Hieronder vallen ook de digitale activiteiten van de verbonden partijen die namens de gemeente individuele burgers, ondernemers en instellingen van informatie voorzien of diensten en producten leveren."*

Het gaat hierbij dus om de informatievoorziening en het digitaal indienen van aanvragen via website, social media en apps. Daarnaast betreft digitale dienstverlening het verstrekken van informatie over de status van aanvragen en het inzichtelijk maken van gegevens die bij de gemeente bekend zijn via digitale dossiers of 'mijn'-omgevingen (bijvoorbeeld MijnOverheid of MijnOegstgeest). We verstaan hieronder ook het digitaal leveren van producten en diensten, bijvoorbeeld digitale vergunningen via een berichtenbox of digitale consulten bij een Centrum Voor Jeugd en Gezin. Tot slot heeft digitale dienstverlening betrekking op de wijze waarop toezicht en handhaving gebruik maakt van (mobiele) digitale middelen om de handhaving voor klant en gemeente effectief en efficiënt te laten verlopen.

Figuur 1 Digitale Dienstverlening bevat vele aspecten. Deze collage is gebruikt in de bijeenkomsten met raadsleden.

In het onderzoek hebben we ons gericht op individuele burgers, ondernemers en instellingen[1], omdat zij zich ten opzichte van de gemeente in een afhankelijke positie bevinden. De gemeente is monopolist voor de producten en diensten die inwoners aanvragen. Ze kunnen niet naar een andere gemeente, een uitzondering als 'trouwen' daargelaten. Omdat inwoners nergens anders terecht kunnen is het belang van een toegankelijke, begrijpelijke, effectieve, betrouwbare en efficiënte dienstverlening groot.

[1] We spreken van 'burgers, ondernemers en instellingen', omdat dit in lijn is met de doelgroepen die het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onderkent in haar overheidsbrede visie op digitale dienstverlening (Digitaal 2017).

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Dienstverlening is het resultaat van de samenwerking tussen een aantal organisatieonderdelen. Wanneer de afstemming (van de processen) tussen deze verschillende afdelingen niet optimaal is, kunnen klanten lange doorlooptijden, onvolledige informatievoorziening of een relatief hoog aantal negatieve beschikkingen (afwijzingen) ervaren.

Samenhang is nog belangrijker wanneer verbonden partijen namens de gemeente diensten aanbieden. Er dient dan zowel sprake te zijn van samenhang tussen de interne organisatieonderdelen, alsook tussen de gemeente en de verbonden partij waar de gemeente (een deel van) haar dienstverlening heeft belegd. Als er geen goede afstemming tussen is of er geen heldere samenwerkingsafspraken zijn gemaakt, kunnen er klachten over de dienstverlening ontstaan die inwoners in de eerste plaats zullen koppelen aan (het functioneren van) de gemeente. Daarmee loopt de gemeente dus direct imagoschade op.

1.4 Het normenkader

Voor dit onderzoek hebben wij gebruik gemaakt van een normenkader. Het normenkader is voorafgaand aan het onderzoek opgesteld door PBLQ en vastgesteld door de Rekenkamer. De inhoud van het normenkader en de toepassing ervan in het onderzoek(srapport) vindt zijn basis in:

- de beleidscyclus, landelijke richtlijnen en ontwikkelingen (de ‘theorie’),
- de kennis en ervaring van de onderzoekers met gemeentelijke digitale dienstverlening (expertoordeel op basis van de ‘praktijk’).

Het normenkader bevat een aantal inhoudelijke elementen. In de eerste plaats moet de gemeente het beleidsproces voor de digitale dienstverlening volledig hebben ingericht. Dit is te zien als een procesnorm. Daarnaast hebben we een aantal specifiek inhoudelijke normen benoemd op het gebied van:

1. Beleid visie en ambitie.
2. Aanpak, uitvoering en organisatie.
3. Rollen en verantwoordelijkheden van college en raad.

We verwachten dus dat de gemeenten ten aanzien van digitale dienstverlening een aantal zaken hebben ingericht. Wanneer de gemeenten voldoen aan deze normen, zijn zij ‘in control’ op hun digitale dienstverlening. In de hierna volgende paragrafen beschrijven wij wat de normen zijn. In bijlage A is het normenkader in een overzichtstabel weergegeven. In de hoofdstukken 2, 3 en 4 geven we per gemeente aan in welke mate de gestelde normen zijn gehaald.

1.4.1 Ontwikkelen volgens de beleidscyclus

Voor het analyseren van de bevindingen is de beleidscyclus als vertrekpunt genomen. De aanname hierbij is dat de ontwikkeling van de digitale dienstverlening beheerst en succesvol wordt uitgevoerd, wanneer de ontwikkeling plaatsvindt volgens de beleidscyclus. De gemeentelijke organisatie is dan ‘in control’ als het gaat om de veranderingen en bovendien kunnen de beoogde resultaten worden bereikt. Doorgaans zijn deze resultaten dan: tevreden inwoners en bedrijven èn een efficiënte en effectieve uitvoering van de digitale dienstverlening.

De beleidscyclus bestaat uit een vijftal stappen:

1. Het maken van keuzes: het formuleren van doelstellingen en te bereiken effecten.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

2. De uitwerking van het beleid: het opstellen van een veranderstrategie en een implementatieprogramma.
3. De uitvoering: het opstellen van projectplannen, de inrichting van de organisatie, het uitvoeren van projecten.
4. Het gebruik: nieuwe voorzieningen, processen en werkwijzen worden gebruikt door inwoners, bedrijven en ambtenaren.
5. De monitoring en evaluatie: gemeten wordt of de gebruikers tevreden zijn met de geboden dienstverlening en of zij specifieke wensen hebben. Dit kan weer input zijn voor het (nieuwe) beleid.

In dit onderzoek hebben wij vooral gekeken naar de stappen één, twee, drie en vijf van de cyclus. Het gebruik van de voorzieningen maakt geen onderdeel uit van het onderzoek.

We hanteren een beleidscyclus waar nadrukkelijk verbinding is gelegd met ontwikkelingen van buiten de gemeente. Het gaat dan om:

- landelijke ontwikkelingen (zoals gedefinieerd door bijvoorbeeld de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) of de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK));
- opvattingen, wensen en ideeën van inwoners, bedrijven en instellingen binnen de gemeente.

Daarnaast zou dat beleid voor digitale dienstverlening door moeten werken naar de verbonden partijen of uitvoeringsorganisaties die namens de gemeente diensten en producten aanbieden.

De gehanteerde beleidscyclus voor digitale dienstverlening staat in onderstaand figuur:

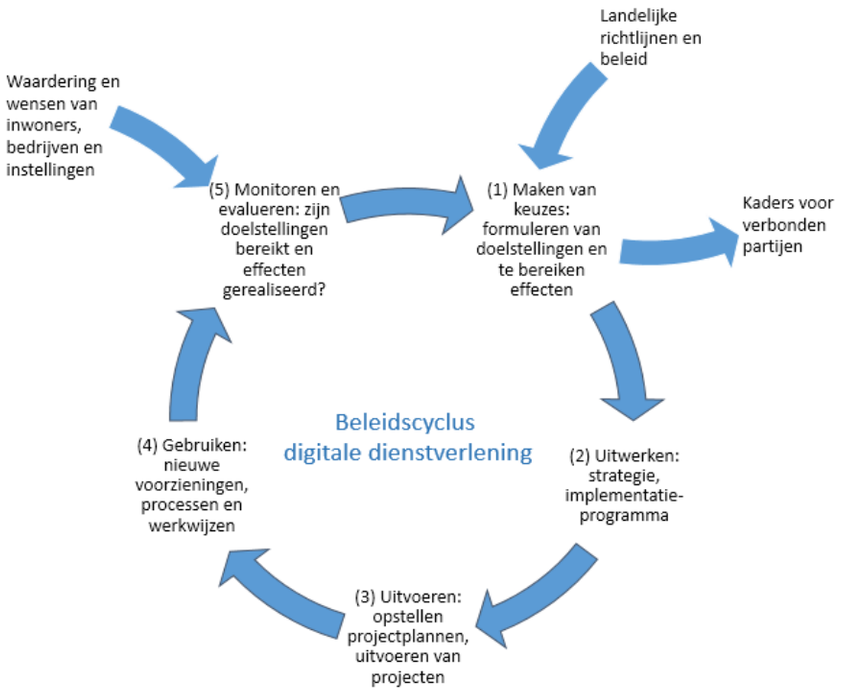

Figuur 2 De beleidscyclus voor de digitale dienstverlening.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

1.4.2 Beleid, visie en ambitie

In de paragraaf Beleid, visie en ambitie beschrijven wij hoe het beleid, de visie en de ambitie van de gemeente er uit ziet. Er zouden documenten moeten zijn die het beleid en de visie beschrijven. Idealiter is de raad hierbij betrokken geweest en zijn de visie op digitale dienstverlening en belangrijke kaderdocumenten vastgesteld door de gemeenteraad. Deze documenten zijn van kwalitatief goede aard en de doelstellingen en ambities zijn bovendien concreet en meetbaar beschreven. Er zijn tevens richtinggevende documenten voor de kaders aan digitale dienstverlening van verbonden partijen. Ook zouden er organisatiebrede plannen voor het verbeteren van (digitale) dienstverlening moeten zijn, bijvoorbeeld in de vorm van programmaplannen, uitvoeringsplannen en projectplannen. Deze plannen bevatten tenminste financiële kaders, maar ook meetbare doelstellingen die de gemeente wenst te halen. Ten aanzien van informatieveiligheid verwachten wij een informatiebeveiligingsbeleid en –plan dat aansluit bij de landelijke standaard BIG (Baseline Informatieveiligheid Gemeenten). De gemeente zou aan verbonden partijen en leveranciers overeenkomende eisen moeten stellen.
Wij verwachten dat de gemeente servicenormen heeft opgesteld en een beleid heeft om dienstverlening aan niet-digivaardigen aan te bieden. De gemeente heeft de 20 iNUP-bouwstenen (Nationaal Uitvoeringsprogramma e-overheid) ingevoerd en gebruikt deze organisatiebreed. De gemeente heeft concrete plannen om te voldoen aan, onder andere, de landelijke ambitie ‘Digitaal 2017’ (Ministerie van BZK), ‘Overheidsbrede Dienstverlening 2020’ (van de Vereniging van Directeuren Publieksdiensten), ‘Digitale Agenda 2020’ (VNG) en het ‘Digiprogramma’ (van de Nationale Commissaris Digitale Overheid). De gemeente heeft beleid over de inzet van apps, social media en open data bij dienstverlening.

1.4.3 Aanpak, uitvoering en organisatie

In de paragraaf Aanpak, uitvoering en organisatie gaan wij in op de uitvoering van de visie. Wij verwachten dat de gemeentelijke organisatie een implementatieplan heeft om onderdelen van de digitale dienstverlening te realiseren of te verbeteren, bijvoorbeeld in de vorm van een projectplan. Dat plan zou minimaal de volgende onderdelen moeten bevatten: een planning, financiële kaders, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden en de samenhang met andere projecten en ontwikkelingen. De gemeente rapporteert zowel ambtelijk als bestuurlijk schriftelijk over de voortgang van de projecten. De rapportages behelzen zowel de planning als de financiën als samenhang met andere projecten. Deze rapportages worden schriftelijk of digitaal aangeboden aan de directie, college en de raad. De gemeente monitort ook de manier waarop haar klanten de dienstverlening ervaren en geeft actief opvolging aan de resultaten van die monitoring. Informatieveiligheid wordt serieus aangepakt. Het is te verwachten dat de gemeente de BIG heeft ingevoerd, het DigiD-assessment heeft gehaald en een informatiebeveiliger (of Chief Information Security Officer, CISO) heeft aangesteld. De gemeente heeft werkprocessen rond de inzet van apps, social media en open data. De gemeente heeft vastgelegd hoe zij verbonden partijen aanstuurt op het gebied van digitale dienstverlening.

1.4.4 Rollen en verantwoordelijkheid van college en raad

In de paragraaf Rollen en verantwoordelijkheid van college en raad gaan wij in op de bestuurlijke en politieke betrokkenheid bij digitale dienstverlening. De raad zou een visie op dienstverlening moeten hebben vastgesteld. De colleges en de raden stellen zich proactief als opdrachtgever aan verbonden partijen op en zij geven actief kaders aan de verbonden partijen mee voor de inzet van digitale dienstverlening. We verwachten dat de colleges en raden met enige regelmaat worden geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van de digitale dienstverlening van de gemeenten en hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen. De colleges en

raden nemen een actieve rol in bij het waar nodig bijsturen op de realisatie van de visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.

1.4.5 Oordeelsvorming aan de hand van het normenkader

Zoals aangegeven, geven wij in de volgende hoofdstukken voor iedere gemeenten in 'tussenbalansen' aan in welke mate een gemeente voldoet aan de gestelde normen en waarom die score is toegekend. Per norm kan als volgt gescoord worden:

Oordeel	Toelichting
Voldoet geheel aan de norm	Op alle aspecten wordt voldaan aan de norm.
Voldoet grotendeels wel aan de norm	Op veel aspecten wordt voldaan aan de norm. Waar dit nog niet het geval is, zijn adequate en gestructureerde acties ingezet.
Voldoet grotendeels niet aan de norm	Op veel aspecten wordt niet voldaan aan de norm. Op (essentiële) onderdelen zijn er slechts plannen of voornemens of is sprake van een eerste aanzet voor concrete actie.
Voldoet niet aan de norm	Nergens wordt voldaan aan de norm, essentiële onderdelen zijn soms niet eens als probleem geïdentificeerd of slechts geagendeerd.

1.5 Werkwijze

Bij het uitvoeren van dit onderzoek zijn een aantal stappen doorlopen. Voor iedere gemeente zijn documenten bestudeerd (deskresearch). Vervolgens zijn interviews afgenomen met de ambtelijke organisatie en de portefeuillehouder dienstverlening. Ook zijn interviews afgenomen met enkele verbonden partijen: zie bijlage B voor de uitkomsten van die interviews. Op basis van een casus is met een vertegenwoordiging van iedere gemeenteraad een gesprek gevoerd over de rol van de raad bij digitale dienstverlening. De periode waarin het (feiten)onderzoek is uitgevoerd liep van augustus tot eind november.

1.6 Leeswijzer

In deze rapportage staan de belangrijkste bevindingen en conclusies van het onderzoek weergegeven. De bevindingen zijn per gemeente gepresenteerd, in aparte hoofdstukken. Van de bevindingen in de gemeenten Wassenaar en Voorschoten wordt in één gecombineerd hoofdstuk verslag gedaan. De Werkorganisatie Duivenvoorde voert voor de colleges van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten de voorbereiding en uitvoering van het beleid uit. De daaropvolgende hoofdstukken gaan in op de bevindingen in Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. Per gemeente:

- beschrijven we de belangrijkste bevindingen;
- wegen we in een 'tussenbalans' de bevindingen tegen de onderzoeksthema's uit het toetsingskader;
- maken we in een slotparagraaf de 'eindbalans' voor de gemeente op.

In bijlage A tot met F staan onder meer het normenkader, de geïnterviewden en gebruikte afkortingen.

2. Wassenaar en Voorschoten

Dit hoofdstuk bevat de bevindingen van het onderzoek in de gemeenten Wassenaar en Voorschoten. De Werkorganisatie Duivenvoorde is de gezamenlijke ambtelijke organisatie die sinds januari 2013 voor de colleges van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten de voorbereiding en uitvoering van het beleid uitvoert. In de praktijk blijken er tussen beide gemeenten op het terrein van de digitale dienstverlening nauwelijks verschillen te bestaan. Waar dat wel nodig is, maken we een specifiek onderscheid in Wassenaar respectievelijk Voorschoten.

2.1 Beleid, visie en ambities

In deze paragraaf beschrijven wij kort het beleid en de visie op digitale dienstverlening van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten.

2.1.1 Beleid voor digitale dienstverlening

Wassenaar
In het Coalitieakkoord 2014-2018 geeft het college van Wassenaar een ambitie voor de dienstverlening: *"Goede dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers is van groot belang en moet tijdig, duidelijk, klantgericht en toegankelijk zijn. We zien toe op de naleving van en verantwoording over de hiertoe ingestelde richtlijnen. We monitoren zorgvuldig om hieraan blijvend te voldoen en verdere verbeteringen te realiseren. Het Klant Contact Centrum (KCC) is een basisvoorziening dat werkt vanuit het klantbelang. Ook ondernemers en mensen met een zorgvraag kunnen hier terecht. We bieden de dienstverlening digitaal aan, tenzij persoonlijk contact een meerwaarde heeft of gewenst is. Het KCC blijft daarom fysiek bestaan. Het uitgangspunt is 'digitaal waar het kan, persoonlijk waar nodig'. Bijzondere aandacht gaat uit naar dienstverlening aan onze inwoners die de Nederlandse taal niet machtig zijn."*

Voorschoten
Het is de ambitie van het college om een betrouwbare en bereikbare partner voor zijn inwoners te zijn. Als het gaat om de bereikbaarheid en digitale dienstverlening vertaalt zich dat in het Coalitieakkoord als volgt: "*De gemeente Voorschoten wil in 2017 alle dienstverlening aan bedrijven en burgers in ieder geval voor het eerste contact langs digitale weg afhandelen. Hiermee conformeert Voorschoten zich aan het kabinetsvoornemen: "Vanaf 2017 kan iedereen zijn zaken met de overheid digitaal regelen. Voor wie dat wil, blijven niet-digitale alternatieven bestaan"*." De gemeentelijke loketten blijven geopend, er is geen voornemen om alleen nog via de digitale weg met de inwoners te communiceren of om gemeentelijke loketten te sluiten. De gemeente kijkt zelfs naar het verruimen van openingstijden van de loketten.

Om de betrouwbaarheid te vergroten is het voornemen om de afhandeling van correspondentie en vergunningaanvragen te versnellen en goed af te handelen. Het college zet daarnaast in op deregulering: "*De coalitie wil dat de gemeente de komende periode een apart dereguleringsproject opzet waarin bestaande regels en procedures op basis van een helder normenkader worden doorgelicht*". De gemeente wil de voorspelbaarheid vergroten door uit te gaan van het principe 'aanvragen is toekennen'.

Het college heeft in het Coalitieakkoord aangegeven, dat de gemeenteraad periodiek wordt geïnformeerd over de voortgang van de verbetering van de dienstverlening.

De visie op dienstverlening van Wassenaar en Voorschoten
Vanuit de Werkorganisatie Duivenvoorde is de visie op de dienstverlening in de twee gemeenten geschreven. De visie is in januari 2014 door de colleges van Wassenaar en Voorschoten vastgesteld en via een raadsinformatiebrief aan de gemeenteraden gecommuniceerd. Het motto van het beleid is*: "Wij gaan voor een vijf- sterren dienstverlening!!!"* en laat zich kort samenvatten als: "digitaal als het kan, persoonlijk als dat nodig is". Hieraan zijn vier doelstellingen gekoppeld:

1) *Duidelijk: Inwoners weten waar ze aan toe zijn.*
2) *Tijdig: Inwoners worden tijdig geholpen.*
3) *Klantgericht: Inwoners worden klantgericht geholpen.*
4) *Toegankelijk: Inwoners hebben gemakkelijk toegang tot gemeentelijke diensten.*

De horizon van de visie is 2019. Over het uitvoeren van de visie wordt het volgende gesteld: "*De visie zal worden vertaald in een implementatieplan en een uitvoeringsprogramma 2014-2016."* Uit de interviews is gebleken dat het digitaal aanbieden van alle producten vanaf 2016 hoge prioriteit heeft.

Specifiek beleid voor niet-digivaardigen is er niet, wel houdt de gemeente de fysieke loketten open voor alle dienstverlening en is er oog voor inwoners die een andere taal dan het Nederlands spreken. Zo worden delen van de website in het Engels aangeboden. De programmabegroting 2015 van de gemeente Wassenaar zegt daarover: "*Er is aandacht voor inwoners die de Nederlandse taal niet of in onvoldoende mate machtig zijn. Laaggeletterden kunnen de informatie (in begrijpelijke en heldere taal) goed tot zich nemen.*"

Financiële kaders
De gemeenten maken via de programmabegroting middelen vrij voor de digitale dienstverlening en de ontwikkeling daarvan. Voor de wijze van uitvoering door de Werkorganisatie wordt aangesloten bij de plannings- en begrotingscyclus van de gemeenten en in het bijzonder de gemeentelijke programmabegrotingen. Betaling voor de uitvoering van de taken vindt in beginsel plaats via de jaarlijkse bijdrage van de deelnemer aan de Werkorganisatie Duivenvoorde conform de begroting van de Werkorganisatie Duivenvoorde.

Voor realisatie van de visie is er geen specifiek (geoormerkt) meerjarig implementatiebudget. Middelen voor invoering, onderzoek of begeleiding worden betaald vanuit het budget dienstverlening. In 2014 was daar per gemeente ca. € 65.000 voor gereserveerd. Dat budget is in 2015 niet verhoogd. Voor 2015 was er budget voor: waarstaatjegemeente.nl, het dashboard dienstverlening, inhuur van capaciteit voor de digitalisering van producten en diensten en voor het in gebruik nemen van de app "verbeterdebuurt".

Voor investeringen in ICT (hardware, software, informatiebeveiliging), vaak een randvoorwaarde om de dienstverlening te verbeteren, zijn de kosten apart begroot. Investeringen voor de digitale dienstverlening komen vanuit de ICT-vervangingsinvesteringen daar waar het vernieuwing van systemen of applicaties betreft. Een deel is ook bedoeld voor verbetering van de digitale dienstverlening. Voor 2015 zijn deze investeringen geraamd op € 250.000.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Het is niet bekend of (investeringen in) dienstverlening en ICT (inclusief informatieveiligheid en privacy) beoordeeld zijn op financiele risico's. In de risicoparagraaf bij de begrotingen zijn zij in ieder geval niet als zodanig benoemd.

Verbonden partijen
Uit het Implementatieplan Dienstverlening blijkt dat de gemeenten de dienstverlening door verbonden partijen gelijk schakelen met de dienstverlening die door de gemeente zelf wordt geleverd. Uit de gevoerde gesprekken blijkt niet dat daar nu al algemeen geldende inhoudelijke kaders voor zijn gesteld. Wel zijn er bilaterale afspraken die in samenwerkingsovereenkomsten staan. Medio 2015 is een onderzoek naar de kwaliteit van de dienstverlening van de verbonden partijen (op basis van INK-model, Instituut Nederlandse Kwaliteit) uitgevoerd. De resultaten hiervan waren ten tijde van het onderzoek nog niet bekend."

2.1.2 Informatiemanagement en -veiligheid

Informatiemanagement
Voorafgaand aan de bundeling van de ambtelijke organisaties in de Werkorganisatie was al onderkend dat de ICT-afdelingen in kwalitatief en kwantitatief opzicht te kwetsbaar zijn om de digitale overheid vorm te geven. De samenwerking heeft onder andere geleid tot één ICT-beleid. Het Informatiebeleidsplan Wassenaar – Voorschoten uit 2009 beschrijft de kaders voor de inrichting van de ICT-omgeving in Wassenaar en Voorschoten. Hoewel de werkorganisatie zich realiseert dat het beleidsplan geactualiseerd moet worden, heeft dat volgens de geinterviewden de afgelopen periode geen prioriteit gekregen. Wel is aangegeven dat er in 2016 een nieuw informatiebeleidsplan zal worden opgesteld.

Als basis voor het nemen van beslissingen over bijvoorbeeld de aanschaf van nieuwe applicaties wordt gebruikt gemaakt van een GEMMA-tekening (de GEMeentelijke Model Architectuur van de VNG en het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING)). Deze tekening geeft een overzicht van applicaties die binnen Wassenaar en Voorschoten worden gebruikt en de relaties daartussen. De Werkorganisatie ziet de tekening als een instrument dat gebruikt kan worden om keuzes te maken voor de inrichting van de informatievoorziening. Het bevat echter geen nadere uitwerking of op de werkorganisatie toegesneden achterliggende principes of uitgangspunten die gehanteerd worden bij het maken van de keuzes. Het ontbreekt aan een beeld van het toekomstige ICT-landschap, doorgaans het doel van een informatiearchitectuur. Belangrijke onderwerpen als beheer en beveiliging worden niet benoemd.

Informatieveiligheid
Op het terrein van informatieveiligheid is de reikwijdte van het formele beleid beperkt tot de persoonsregistratie (Gemeentelijke Basisadministratie Personen (GBA) of Basisregistratie Personen (BRP)) en reisdocumenten. In het beveiligingsbeleid wordt dit als volgt onderkend: "*Een gemeentebreed beveiligingsbeleid met daarop afgestemde plannen is noodzakelijk om de totale bedrijfsvoering van de gemeente Wassenaar te (kunnen) beveiligen.*" Er is een medewerker van de Werkorganisatie die als beveiligingsfunctionaris (Chief Information Security Officer) verantwoordelijk is voor de informatiebeveiliging. De afgelopen jaren is informatiebeveiliging op operationeel niveau opgepakt, maar er is geen prioriteit gegeven aan het inrichten van een goede informatiebeveiliging op strategisch/taktisch niveau conform de BIG, waartoe de gemeente zich eind 2013 heeft verplicht.
Voor de invoering is op de ICT-begroting een klein bedrag geraamd (€ 10.000), waarbij is aangetekend dat de Werkorganisatie vanaf 2015 fasegewijs met de BIG aan de slag gaat, zodat het in 2017 gereed is. Dat is het jaar waarin ook de visie 'Digitaal 2017' gerealiseerd moet zijn.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

De gemeenten zijn, net als alle andere gemeenten, aangesloten bij de Informatie Beveiligingsdienst Gemeenten (IBD). Dat betekent dat beveiligingsincidenten worden gemeld en de gemeente op de hoogte blijft van actuele dreigingen. Zowel de geïnterviewde ambtenaren, de portefeuillehouder dienstverlening als de raadsleden zien het belang van een informatieveilige dienstverlening. Deze ambitie is echter nog niet vertaald naar doelstellingen en rapportages over incidenten, geïdentificeerde risico's en getroffen maatregelen.

2.1.3 Servicenormen voor inwoners

De gemeente Wassenaar hanteert geen specifiek kwaliteitshandvest waarin staat wat inwoners van de gemeente kunnen verwachten. De gemeente Voorschoten heeft deze wel sinds 2012. Hierin zijn regels vastgelegd over de manier waarop de gemeente met haar klanten omgaat en de termijn waarbinnen zij antwoord geeft of zaken afhandelt via de balie, brief, telefoon of e-mail. Tevens bevat het een artikel over de toegankelijkheid en de kwaliteit van de informatie op de website.
In de praktijk hanteert de Werkorganisatie Duivenvoorde het kwaliteitshandvest voor beide gemeenten. Het kwaliteitshandvest is gebaseerd op de minimale branchenormen van de VNG. De servicenormen hebben niet specifiek betrekking op digitale dienstverlening en de ontwikkeling daarvan.

2.1.4 Landelijke richtlijnen

Uit de interviews blijkt dat de gemeenten Wassenaar en Voorschoten de landelijke doelstellingen op het gebied van informatiebeleid en dienstverlening volgen. Dit blijkt ook uit de verkregen documenten van de Werkorganisatie. De afgelopen jaren heeft de Werkorganisatie zich gericht op de iNUP-bouwstenen en nu is "Digitaal 2017" van het ministerie van BZK de kapstok om steeds meer gemeentelijke producten digitaal aan te bieden en af te handelen. Uit de interviews blijkt dat nog niet alle NUP-bouwstenen zijn geïmplementeerd. Uit een rapportage van de Werkorganisatie blijkt dat met name aan de BGT en de aansluiting op de berichtenbox MijnOverheid nog wordt gewerkt. Dit blijkt ook uit de begroting voor de ICT vervangingsinvesteringen 2015.
Met de NUP-bouwstenen en het volgen van nationaal beleid op een aantal terreinen realiseert de gemeente randvoorwaarden om de digitale dienstverlening mogelijk te maken, zoals de inrichting en het gebruik van basisregistraties.

2.1.5 Tussenbalans 'Beleid, visie en ambities'

➔ *Norm: De gemeente heeft een visie en doelstellingen voor digitale dienstverlening opgesteld, zowel voor de eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
Het visiedocument op het gebied van dienstverlening van Wassenaar en Voorschoten hanteert als motto 'digitaal als het kan, persoonlijk als dat nodig is'. Het gaat om 'dienstverlening met een menselijke maat' waarbij vertrouwen en maatwerk belangrijke uitgangspunten zijn. De visie geeft vier elementen die voor de gemeenten belangrijk zijn en formuleert doelstellingen hierbij waaraan getoetst kan worden. De visie is richtinggevend voor de uitvoering tot 2019.
Er zijn in het visiedocument geen doelstellingen geformuleerd voor dienstverlening door verbonden partijen. De beleidskaders voor de informatievoorziening zijn verouderd. Hierbij verwachten we, hoewel buiten de directe scope van dit onderzoek, juist ook actuele kaders, omdat de informatievoorziening en ICT randvoorwaarden zijn voor het succes.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

➔ *Norm: De gemeenten hebben kaders opgesteld op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen.*
Er zijn beperkte financiële kaders ten aanzien van ICT en dienstverlening. Investeringen komen uit het reguliere budget voor dienstverlening en – als het gaat om ICT – uit de vervangingsinvesteringen voor ICT. Noch het implementatieprogramma, noch de projectplannen zijn voorzien van business cases waarmee keuzes worden onderbouwd.
Voor de digitale veiligheid is er beleid ten aanzien van enkele aspecten, maar er is geen gemeentebreed beveiligingsbeleid dat door college of gemeenteraad is vastgesteld. De informatie-architectuur die wordt gehanteerd is onvoldoende om als kader of sturingsinstrument te dienen voor de vernieuwing van de informatievoorziening. Er is geen kader voor de dienstverlening aan niet-digivaardigen, behalve de randvoorwaarde dat alle dienstverlening ook via het (fysieke) loket toegankelijk moet zijn. Er is een kader voor het gebruik van social media.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De gemeenten volgen in de opzet van hun beleid de landelijke, wettelijke en overige richtlijnen en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.*
Aangegeven is dat landelijke ontwikkelingen van grote invloed zijn op de wijze waarop de gemeenten hun dienstverlening in de toekomst zullen vormgeven. Het wordt echter niet concreet gemaakt om welke ontwikkelingen het gaat en in welke mate deze worden gevolgd of waar kan worden afgeweken. Uit het Implementatieplan blijkt dat landelijk beleid, zoals de NUP-doelstellingen, de invoering van de BIG, 'Digitaal 2017' en de ambities van de Digicommissaris (Nationaal Commissaris Digitale Overheid) mede de richting voor ontwikkelingen in Wassenaar en Voorschoten bepalen.
De BIG is nog niet geïmplementeerd en er is geen organisatiebreed informatiebeveiligingsbeleid. Het gebrek aan aandacht hiervoor kan ernstige gevolgen hebben voor de betrouwbaarheid van de dienstverlening en het imago van de gemeenten. In het kader van 'Digitaal 2017' is de doelstelling om, waar dat kan, alle producten vanaf 2016 digitaal aan te bieden.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

2.2 Aanpak, uitvoering en organisatie

2.2.1 Implementatieplan

De visie op dienstverlening is door de Werkorganisatie vertaald naar een 'Implementatieplan dienstverlening 2015 & 2016 – Op weg naar vijf sterren dienstverlening' dat vastgesteld is door de colleges en waarover de gemeenteraden in mei 2015 middels een informatiebrief met een samenvatting van het implementatieplan zijn geïnformeerd. De gemeenteraden hebben niet van de gelegenheid gebruik gemaakt om dit onderwerp te agenderen.
In het Implementatieplan worden ambities op een aantal terreinen, zoals het gebruik van de verschillende dienstverleningskanalen, het lerend vermogen ("meten, weten en verbeteren") of het HRM-beleid, verder uitgewerkt. Het implementatieplan bestaat uit een zevental projecten:

1. Zaakgericht werken.
2. Invoering omgevingswet.

3. Doorontwikkeling digitale dienstverlening.
4. Regeldrukvermindering.
5. Invoering Basiskaart Grootschalige Topografie (de BGT).
6. Doorontwikkeling digitale infrastructuur.
7. Drie decentralisaties.

Aangegeven is hoe de projecten worden aangestuurd en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn.

Daarnaast is een ontwikkeltraject voor bestuur, management en medewerkers van de Werkorganisatie opgestart. De reden hiervoor is dat de organisatie zich realiseert dat het verbeteren van dienstverlening niet alleen van ICT afhankelijk is, maar ook eisen stelt aan houding en gedrag.

In het implementatieplan worden de doelstellingen uit de visie 'Tijdig, Duidelijk, Klantgericht en Toegankelijk' genoemd, maar het is niet duidelijk hoe daarop gestuurd wordt. Het implementatieplan bevat een summiere beschrijving van de inhoud van de projecten en hoe de relatie met de dienstverlening is. Per project zijn zogenaamde effectindicatoren benoemd en vastgesteld. Via deze indicatoren wordt de raad bij de voorjaarsnota en de najaarsnota geïnformeerd over de stand van zaken van de dienstverlening.

Aan de projecten zijn in het implementatieplan geen andere kwaliteitscriteria of een begroting, tijdsplanning of aanpak verbonden. In de interviews met ambtenaren van de Werkorganisatie hebben we gehoord dat dit een bewuste keuze is geweest. Hierdoor bestaat de mogelijkheid om gedurende de uitvoering aanpassingen te kunnen doorvoeren. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het implementatieplan is belegd bij de Regiegroep dienstverlening waarbij meerdere afdelingen en de concerndirectie bij zijn betrokken. Het implementatieplan bevat enkele passages waaruit blijkt dat er is gekeken naar risico's ten aanzien van kritische opleverdata, budget en beschikbare capaciteit.

Voor het opstellen van projectplannen en rapportages wordt een format aangehouden. De projectdocumenten bevatten niet altijd de informatie die we daarin verwachten, zoals een business case, risicomaatregelen of

Figuur 3 Schematisch overzicht van het implementatieprogramma (bron: Implementatieplan dienstverlening)

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

tijdsplanning. Het is lastig te oordelen in hoeverre er projectsturing kan plaatsvinden op basis van deze documenten.

2.2.2 Monitoring van voortgang en klanttevredenheid

Voortgang verbeteren digitale dienstverlening
De voortgang van de projecten wordt mondeling besproken in de regiegroep Dienstverlening. Ook wordt de voortgang besproken in de portefeuillehoudersoverleggen. Voor sommige projecten, zoals de invoering van de BGT en zaakgericht werken zijn er voortgangsrapportages. Voor het project zaakgericht werken is er een tussentijdse evaluatie uitgevoerd.

In maart 2014 zijn beide gemeenteraden uitgebreid geïnformeerd over de voortgang van projecten op het terrein van dienstverlening. In de informatiebrief die daarover aan de raad is verstuurd is aangegeven dat dit in het vervolg gebeurt in de reguliere planning- en control cyclus. Hiervoor zullen, zoals uit de raadsinformatiebrief van mei 2015 blijkt, de genoemde effectindicatoren worden gebruikt. Indicatoren zijn onder meer: het aantal producten dat digitaal wordt aangeboden, het percentage correcte topografische gegevens en de procentuele vermindering van het aantal regels. Uit de interviews blijkt dat een eerste rapportage te verwachten is bij de Jaarrekening 2015.

Klanttevredenheid
Aanvullend hierop zijn de gemeenteraden vlak voor de zomer van 2015 geïnformeerd over de resultaten van “Waar staat je gemeente”, een onderzoek onder ca. 1800 inwoners dat in opdracht van de gemeenten is uitgevoerd. Ongeveer 500 inwoners hebben gereageerd. De reikwijdte van dit onderzoek is weliswaar beperkt, het levert wel concrete verbeterpunten op. De resultaten hiervan zijn, nadat de raad is geïnformeerd, door VNG en KING verwerkt en gepubliceerd. Wassenaar en Voorschoten scoren voor ‘tevredenheid over de dienstverlening’ hierin iets hoger dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten (Wassenaar: 6,7 vs. 6,6 en Voorschoten 7,0 vs. 6,6). De beide colleges zijn hier blij mee en hebben de raden over de resultaten geïnformeerd en op onderdelen verbeteracties geformuleerd. Deze gaan over de tijd van afhandeling, over het op de hoogte houden van de inwoners over (de afhandeling van) aanvragen of verzoeken en over het taalgebruik. De eerste twee verbeterpunten worden opgepakt binnen het project zaakgericht werken. Daarnaast worden verbeterpunten ten aanzien van de dienstverlenende houding en communicatie door de Werkorganisatie opgepakt binnen het ontwikkeltraject voor management, teamleiders en medewerkers.

Heel recent zijn de gemeenten via de Werkorganisatie gestart met het ‘Dashboard dienstverlening’ dat is ontwikkeld door de NVVB (Nederlandse Vereniging Voor Burgerzaken). Doel van het Dashboard is om de kwaliteit en prestaties van de gemeentelijke dienstverlening via fysieke en digitale kanalen te meten en inzichtelijk te maken. Aan inwoners wordt gevraagd enkele vragen te beantwoorden, nadat zij gebruik hebben gemaakt van de gemeentelijke dienstverlening. De resultaten zijn op het moment van schrijven nog niet bekend en er zijn nog geen afspraken over rapportages hierover aan de raad.

In het Economisch Overleg, met ondernemers in Wassenaar resp. Voorschoten, is de dienstverlening aan bedrijven geregeld een bespreekpunt blijkt uit gesprekken met de Werkorganisatie.

2.2.3 Informatiemanagement en –veiligheid

Het team ICT van de Werkorganisatie stelt op technisch vlak eisen aan applicaties die intern of extern worden gehost. Er is periodiek afstemming tussen ICT en dienstverlening over nieuwe ontwikkelingen. Het is in het onderzoek niet duidelijk geworden in hoeverre ICT specifieke eisen of randvoorwaarden meegeeft wanneer applicaties worden aangeschaft. Wel wordt een document met aansluitvoorwaarden gebruikt. Er zijn voorbeelden dat de aansluiting niet helemaal vlekkeloos verloopt, zoals bij de nieuwe website (het raadsarchief is al maanden niet toegankelijk) en zaakgericht werken (de koppeling van systemen van twee leveranciers functioneert niet, waardoor het project sterk is vertraagd). De gemeenten voldoen aan de eisen voor het gebruik van DigiD, zo blijkt uit rapporten van een onafhankelijke auditor uit 2014 en 2015.

De verbetering van de informatiebeveiliging is een doel waar de gemeenten zich tijdens de Bijzondere Algemene Ledenvergadering van de VNG eind 2014 toe hebben verplicht. Er worden binnen de Werkorganisatie echter weinig zichtbare stappen gezet. Ook de accountant concludeert in haar concept-managementletter bij de jaarrekening 2014 van de Werkorganisatie dat er een achterstand is en dat risico's worden gelopen, bijvoorbeeld door onvoldoende procedures voor het verstrekken en innemen van rechten tot het netwerk en applicaties.

De gemeenten hebben geen invoeringsproject om de BIG te implementeren en nog geen risicoanalyses uitgevoerd voor alle processen. Dat betekent niet zondermeer dat de informatieveiligheid onvoldoende is of dat er onzorgvuldig met persoonsgegevens wordt omgegaan, maar garanties zijn er ook niet. In een toelichting bij de programmarekening 2014 geeft de Werkorganisatie aan dat de invoering van de BIG in 2017 gereed moet zijn. Een projectplan hiervoor is op het moment van schrijven nog niet beschikbaar.

2.2.4 Social media en Webrichtlijnen

De Werkorganisatie Duivenvoorde heeft een social media beleid opgesteld. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de afdeling POI/team communicatie. Het beleid bevat richtlijnen over welke social media, waarom en wanneer voor de verschillende kanalen wordt gebruikt. Ook bevat het aanwijzingen voor het gebruik van social media door individuele ambtenaren.
Het kader heeft als doel om regels te stellen over de inzet van social media om inwoners, ondernemers, media en andere belangstellenden te informeren over nieuws van en over de gemeente en het bestuur. Daarnaast wordt social media gebruikt om de dialoog aan te gaan, vragen te beantwoorden of stemmingen te peilen. Bij het team communicatie van de Werkorganisatie is tevens de verantwoordelijkheid voor de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de websites belegd. De leverancier van de websites (SIM) heeft aangegeven dat Wassenaar en Voorschoten voldoen aan Webrichtlijnen versie 2, niveau AA, wat betekent dat de websites goed toegankelijk zijn. Het bijbehorende Waarmerk Drempelvrij is echter nog niet toegekend, omdat de formele toetsing nog niet heeft plaatsgevonden.

2.2.5 Aansturing van verbonden partijen

De verbonden partijen die taken uitvoeren namens de gemeenten Voorschoten en Wassenaar hanteren hun eigen kaders voor de digitale dienstverlening. Algemeen geldende afspraken of kaders over de kwaliteit van de digitale dienstverlening, de informatieveiligheid en het gebruik van gegevens zijn in het onderzoek niet teruggevonden.
In het geval van de dienstverlening in het sociaal domein worden taken uitgevoerd door de gemeente Leidschendam-Voorburg. Leidend hierbij zijn de dienstverleningskaders van Leidschendam-Voorburg. In deze

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

samenwerkingsovereenkomst is opgenomen dat Leidschendam-Voorburg moet voldoen aan de eisen die voortkomen uit de Wet bescherming persoonsgegevens. Deze gemeente rapporteert over de uitvoering aan de Werkorganisatie. Leidschendam-Voorburg rapporteert aan Voorschoten en Wassenaar door middel van periodieke managementrapportages. In deze rapportages wordt ook aandacht besteed aan de stand van zaken inzake informatieveiligheid en privacybescherming.

Bij andere verbonden partijen, meestal via een Gemeenschappelijke Regeling, zijn de gemeenten vertegenwoordigd door een wethouder in het algemeen of dagelijks bestuur. Daar is de mogelijkheid om sturing te geven aan de digitale dienstverlening van partijen en de monitoring daarvan. De overeenkomsten met en rapportages van verbonden partijen die in het kader van dit onderzoek zijn verstrekt, bevatten niet of nauwelijks specifieke informatie over de digitale dienstverlening aan inwoners en bedrijven en de ontwikkeling daarvan.
Zie bijlage B voor een weergave van de opvattingen van enkele verbonden partijen of uitvoeringsorganisaties over hoe zij worden aangestuurd op het onderwerp digitale dienstverlening aan inwoners.

2.2.6 Tussenbalans ‘Aanpak, uitvoering en organisatie’

De uitvoering van beleid over digitale dienstverlening van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten wordt door de Werkorganisatie Duivenvoorde verzorgd. Er zijn geen in het oog springende inhoudelijke verschillen in ambities, doelstelling en uitvoering tussen beide gemeenten.

➔ *Norm: De visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening zijn in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen binnen de gemeentelijke organisaties belegd, georganiseerd en geïmplementeerd. Dit is inclusief de processen om veranderingen aan te brengen in de bestaande digitale dienstverlening.*
De uitvoering van de ambities op het gebied van digitale dienstverlening is met het Implementatieplan Dienstverlening verder uitgewerkt. De projecten die daarin zijn geformuleerd zijn binnen de Werkorganisatie belegd en georganiseerd. De gemeente besteedt daarbij aandacht aan nieuwe ontwikkelingen als het verbeteren van de huidige interne werkprocessen. Dit krijgt vorm in een aantal concrete projecten, aangestuurd door een regiegroep dienstverlening.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeenten hebben vastgelegd hoe de realisatie van de doelstellingen voor de digitale dienstverlening wordt gemonitord, zowel van hun eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen. Die werkwijze wordt ook als zodanig gevolgd, of er wordt onderbouwd van afgeweken.*
In het Implementatieplan is aangegeven dat de realisatie van de doelstellingen wordt gemeten aan de hand van enkele inhoudelijke effectindicatoren. Het bevat geen essentiële informatie over de monitoring van de uitvoering ten aanzien van budget, planning, risicobeheersing en afhankelijkheden.
In de regiegroep dienstverlening vindt monitoring en sturing van de projectvoortgang plaats.
De gemeenteraden worden in beginsel over de voortgang geïnformeerd middels de reguliere planning- en control cyclus. Het kwaliteitsniveau van de digitale dienstverlening wordt tot nu toe niet structureel gemeten.
Verbonden partijen rapporteren periodiek over hun bedrijfsvoering. Niet altijd wordt daarin melding gemaakt van de digitale dienstverlening. De gemeente Leidschendam-Voorburg levert periodiek

rapportages aan de Werkorganisatie waarin ook over de dienstverlening en informatieveiligheid (privacy) wordt gerapporteerd.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeenten hebben in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen invulling gegeven aan de kaders op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen.*
Op het gebied van financiën en informatieveiligheid zijn er geen heldere, vastgelegde afspraken in relatie tot de digitale dienstverlening. In projectplannen hebben deze onderwerpen weinig aandacht. Een business case is niet standaard. Gemeentebrede afspraken en processen op het gebied van informatieveiligheid ontbreken. Voor het gebruik van 'moderne' dienstverleningskanalen is er het social media beleid. Ten aanzien van dienstverlening aan niet-digivaardigen zijn geen heldere afspraken en doelstellingen geformuleerd, anders dan dat de gemeentelijke informatie in begrijpelijk Nederlands moet zijn geformuleerd.

Oordeel: voldoet niet aan de norm

➔ *Norm: De processen bij de vakinhoudelijke afdelingen sluiten (inhoudelijk, technisch en organisatorisch) aan bij de front-office dienstverlening van de gemeenten en worden ook als zodanig uitgevoerd.*
De gemeente werkt aan de digitalisering van zowel de interne werkprocessen als de klantprocessen, om er op die manier voor te zorgen dat de processen goed op elkaar aansluiten. Onder andere de bevindingen uit "waarstaatjegemeente" hebben aangetoond dat de aansluiting nog onvoldoende is gerealiseerd en naar aanleiding hiervan zijn verbeteracties geformuleerd. Het project zaakgericht werken beoogd dit te realiseren, maar is door technische problemen vertraagd.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De gemeenten inventariseren hoe de kwaliteit van de digitale dienstverlening wordt ervaren door bewoners en bedrijven.*
Waarstaatjegemeente geeft hierin inzicht op een aantal aspecten. De Werkorganisatie is gestart met het gebruik van het Dashboard Dienstverlening om de kwaliteit van de dienstverlening te meten. Met bedrijven in Wassenaar en Voorschoten wordt gesproken over de de ontwikkeling van de digitale dienstverlening.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

2.3 Rollen en verantwoordelijkheden college en raad

2.3.1 Perspectief Werkorganisatie

De geïnterviewden uit de Werkorganisatie Duivenvoorde geven aan dat de wethouders van Wassenaar en Voorschoten grote betrokkenheid tonen bij de ontwikkeling van de digitale dienstverlening. Iedere maand vindt er overleg plaats vanuit de Werkorganisatie met de betrokken portefeuillehouders uit Wassenaar en Voorschoten. Het is de uitdaging van de Werkorganisatie om de afweging te maken tussen verschillende

bestuurlijke wensen en deze te vertalen naar een efficiënte en effectieve organisatie. De contacten met en tussen de beide portefeuillehouders zijn goed.

De geïnterviewde ambtelijk medewerkers van de Werkorganisatie geven aan dat het lastig is om een beeld te krijgen van de wijze waarop de raadsleden geïnformeerd willen worden over de (digitale) dienstverlening. Wel komen soms via raadsleden klachten van burgers over de geleverde dienstverlening naar voren. De afgelopen tijd zijn naast formele rapportagemomenten ook voorlichtingen, workshops en informatiebrieven aan raadsleden gegeven. De raadsleden zijn echter zelf niet gekomen met suggesties over te hanteren kaders of de wijze waarop zij hun controlerende rol over dit onderwerp willen vormgeven. Ook constateren zij dat er vrijwel geen vragen over de dienstverlening worden gesteld, ook niet naar aanleiding van informatiebrieven. Dit wordt overigens niet per definitie als een probleem ervaren, zo hebben de geïnterviewden uit de Werkorganisatie aangegeven.

2.3.2 Perspectief gemeentebestuur

De colleges van burgemeester en wethouders van beide gemeenten hebben de Visie op de Dienstverlening vastgesteld en de directie van de Werkorganisatie Duivenvoorde het Implementatieplan Dienstverlening. Bij beide gemeenten is er een wethouder met dienstverlening in portefeuille. Echter specifieke dienstverlening per domein, bijvoorbeeld in het sociaal domein, behoort tot de portefeuille van collega-wethouders die verantwoordelijk zijn voor dit specifieke beleidsterrein. Informatieveiligheid is als onderwerp belegd bij de burgemeesters. Met beide portefeuillehouders is in het kader van dit onderzoek gesproken.

Wassenaar
De wethouder vindt het belangrijk dat de dienstverlening toegankelijk blijft voor iedereen. Het is daarom van belang dat de fysieke loketten ook gewoon open blijven. Wel denkt zij na over mogelijkheden om inwoners zoveel mogelijk via het digitale kanaal te bedienen. Dit is modern, efficiënt en dus goedkoper voor de gemeente. De visie op (digitale) dienstverlening is voor haar voldoende concreet. Met name de uitwerking ervan heeft haar aandacht. Het is hierbij van belang dat resultaten ook echt gemeten worden, zodat de gemeente steeds weet waar verbetering nodig is.
De wethouder heeft het initiatief genomen om de leges voor bepaalde diensten te verlagen voor sommige producten uit de Basisregistratie Personen die digitaal worden aangevraagd. Het idee hierachter is om zo mensen te verleiden over te stappen naar de digitale dienstverlening. Dit idee is nu uitgewerkt in het voorstel voor aanpassing van de Legesverordening 2016 voor Wassenaar en ook voor Voorschoten.

Voorschoten
De wethouder ziet de digitale dienstverlening als een integraal onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening en maakt geen specifiek onderscheid. Daarnaast koppelt zij aanverwante onderwerpen, zoals deregulering, ook sterk aan de portefeuille dienstverlening. Volgens de wethouder is dienstverlening een belangrijk onderwerp voor de gemeenteraad. De gemeenteraad krijgt via de inwoners en bedrijven veel informatie. De gemeenteraad wordt ook twee maal per jaar formeel geïnformeerd over (digitale) dienstverlening, via de begroting en de jaarrekening en via informatiebrieven over specifieke onderwerpen.

2.3.3 Perspectief raadsleden

Tijdens een tweetal discussiebijeenkomsten, één in Voorschoten en één in Wassenaar is met raadsleden van de beide gemeenten gesproken over hun rol bij digitale dienstverlening. Hierbij waren steeds slechts enkele

raadsleden aanwezig en niet alle fracties vertegenwoordigd. De resultaten van deze bijeenkomsten kunnen dus niet gezien worden als representatief voor de gemeenteraad, maar zij geven wel een beeld.

De meeste aanwezige raadsleden bevestigden, mede aan de hand van een fictieve casus, dat de gemeenteraad een kaderstellende en controlerende rol heeft bij het onderwerp dienstverlening en digitale dienstverlening. Echter, doorvragend naar de digitale dienstverlening, bleek dat de raadsleden eigenlijk geen goed beeld hadden van de stand van zaken, de visie “Wij gaan voor een vijf-sterren dienstverlening!!!” en de uitdagingen en risico’s. Tot op heden hebben de raadsleden ook geen initiatief genomen om de betrokkenheid te vergroten.

De aanwezige raadsleden in *Wassenaar* realiseerden zich dat zij de afgelopen jaren weinig aandacht hebben gehad voor de digitale dienstverlening. Het idee werd geopperd voor een raadswerkgroep om dit onderwerp meer gewicht te geven. De raadsleden zouden beter op de hoogte willen zijn van de voortgang en effecten van de dienstverlening. Overige punten die belangrijk werden gevonden:

- Het zorgvuldig omgaan met gegevens van inwoners door de Werkorganisatie en de afspraken die daarover zijn met verbonden partijen.
- De toegankelijkheid van de dienstverlening en de zorgvuldigheid die betracht moet worden bij het steeds verder digitaliseren.
- Informatieverstrekking over informatiebeveiligingsincidenten.
- De noodzaak om inwoners van Wassenaar te betrekken bij de verdere ontwikkeling.
- De manier waarop de raad over de digitale dienstverlening wordt geïnformeerd. Wellicht zijn er effectievere manieren dan raadsinformatiebrieven.

In *Voorschoten* trokken raadsleden ook de conclusie dat ze zelf weinig hebben gedaan om te sturen op de digitale dienstverlening. De raadsleden zouden meer betrokken willen worden bij het vaststellen van doelstellingen en kaders. Zij noemden daarnaast de volgende punten die meer aandacht behoeven:

- Aandacht voor de behoeften van de inwoners en bedrijven.
- Het zorgvuldig omgaan met gegevens van inwoners.
- De toegankelijkheid van de dienstverlening, ook voor inwoners die niet digitaal vaardig zijn of door bijvoorbeeld een visuele beperking niet in staat zijn via het digitale kanaal met de gemeente te communiceren.
- De landelijke ontwikkelingen die op gemeenten af komen.

Beide raadsbijeenkomsten hebben geleid tot een groter bewustzijn van de rol die de gemeenteraad kan nemen bij het vormgeven van de digitale dienstverlening. De bijeenkomsten hebben gezorgd voor een beter inzicht in wat er kan spelen en de noodzaak om goed na te denken over de te stellen kaders en de verantwoording over de uitvoering aan de gemeenteraad.

2.3.4 Tussenbalans ‘Rollen en verantwoordelijkheden college en raad’

➔ *Norm: De colleges en raden zijn betrokken (geweest) bij het vaststellen van en het (waar nodig) bijsturen op de realisatie van de visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.*
De colleges tonen zich betrokken bij het vaststellen en aansturen op de realisatie van de ambities op het gebied van digitale dienstverlening. De colleges hebben de Visie en het Implementatieplan vastgesteld. Daarnaast zijn de portefeuillehouders dienstverlening actief betrokken bij het monitoren van de voortgang van de projecten.

De Visie en het Implementatieplan zijn ter kennisname aan de gemeenteraden gestuurd. Agendering en bijsturing door de raden heeft voor zover bekend niet plaatsgevonden. De gemeenteraden van Wassenaar en Voorschoten hebben weinig betrokkenheid getoond op het gebied van digitale dienstverlening. In het oordeel weegt dit zwaar.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden stellen zich als een effectief en proactief opdrachtgever op ten opzichte van de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
Volgens de geïnterviewden vanuit de gemeentelijke organisatie en de raadsleden die zijn gesproken, stellen de raden zich niet als proactief opdrachtgever op ten opzichte van de digitale dienstverlening van de gemeenten of van de verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties. De geïnterviewde raadsleden hebben aangegeven dat er binnen de huidige raden tot op heden nog geen discussie is gevoerd over de kaders voor dienstverlening. We hadden verwacht dat raadsleden een grotere betrokkenheid bij de digitale dienstverlening zouden hebben.
De portefeuillehouders dienstverlening zijn actief betrokken bij de uitvoering van het implementatieplan en voeren hierover maandelijks overleg met de Werkorganisatie Duivenvoorde. Zij nemen ook initiatieven om de dienstverlening te verbeteren. Het opdrachtgeverschap aan verbonden partijen is nauwelijks ingevuld. Taken zijn overgedragen aan de partijen, kaders voor dienstverlening zijn hierbij nauwelijks meegegeven.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden worden met enige regelmaat geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van de digitale dienstverlening van de gemeenten en hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
Raadsinformatiebrieven worden regelmatig aan de gemeenteraad verstuurd.
De voortgang met betrekking tot de digitale dienstverlening komt structureel aan de orde in de P&C-documenten, te weten de begroting, de voorjaarsnota, de najaarsnota en de jaarrekening. De verbonden partijen informeren de Werkorganisatie middels periodieke rapportages, waar in enkele gevallen ook de (digitale) dienstverlening in aan de orde komt. Deze rapportages worden ter kennisgeving aan de raden gestuurd.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden nemen een actieve rol in bij het waar nodig bijsturen op de realisatie van de visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
Via de P&C-stukken worden de raden geïnformeerd over de voortgang van de (digitale) dienstverlening van de gemeente. Hierin wordt geen informatie verstrekt over dienstverlening door verbonden partijen. De geleverde informatie leidt niet tot agendering van het onderwerp in de raad, of tot vragen van raadsleden aan het college. Het maandelijkse overleg tussen portefeuillehouders en Werkorganisatie wordt gebruikt voor monitoring en bijsturing op de eigen projecten.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

2.4 Eindbalans

De gemeenten Wassenaar en Voorschoten geven aan een aantal aspecten van de beleidscyclus invulling. Er is een visie op (digitale) dienstverlening opgesteld en uitgewerkt in een implementatieprogramma met meetbare doelstellingen. Er is op vaste momenten een voortgangsoverleg met de wethouders en de raad wordt via raadsinformatiebrieven geïnformeerd. Via de Werkorganisatie Duivenvoorde wordt tevens op enkele aspecten de klanttevredenheid gemeten via Waarstaatjegemeente en sinds kort via het Dashboard Dienstverlening.

Tegelijkertijd zijn er ook enkele verbeterpunten te noemen voor de toepassing van de beleidscyclus. We constateren dat er nu weliswaar vanuit de regiegroep gestuurd wordt op de voortgang van de projecten, maar ook dat een aantal algemene kaders er niet is of dat ze niet formeel zijn vastgelegd. Voorbeelden hiervan zijn kaders op het gebied van informatieveiligheid en informatievoorziening. Hierdoor heeft de uitvoering een enigszins ad-hoc karakter. De rapportages en projectplannen bevatten niet altijd de informatie die we daar verwachten. Denk hierbij aan kosten-baten analyses, planningen en risicoparagrafen. Sturing en verantwoording is daardoor lastig. De raad wordt op hoofdlijnen geïnformeerd. De eerste rapportage aan de hand van de gedefinieerde effectindicatoren moet echter nog plaatsvinden.

Voorschoten en Wassenaar hebben bovendien geen generieke kaders vastgesteld voor de digitale dienstverlening door verbonden partijen. Daardoor kunnen de colleges en de raden geen grip houden op de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Het voornemen in het Implementatieplan Dienstverlening om dienstverlening door verbonden partijen te toetsen aan de Visie op Dienstverlening en het gehouden INK-onderzoek kan hiervoor wel een goede eerste stap zijn.

Een tweede, grote, zorg in de context van de beleidscyclus is de minimaal sturende rol van de raad van Wassenaar en Voorschoten. Tot nu toe is er geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid het onderwerp Digitale Dienstverlening te agenderen. De raad heeft geen duidelijke kaders gesteld over wat zij goede dienstverlening vindt, wat het mag kosten en welke prioriteiten daarin gemaakt dienen te worden. Dat heeft direct tot gevolg dat de raad ook niet kan monitoren of het wel ‘goed’ gaat met de digitale dienstverlening, of de bijbehorende kosten wel ‘in de pas lopen’ en of de inwoners daar dan ook ‘blij’ mee zijn. De financiële risico’s lijken in eerste instantie beperkt, vanwege het lage budget dat beschikbaar is voor de digitale dienstverlening. Betrekken we hier echter ook het ICT-vervangingsbudget bij, dan gaat het toch om aanzienlijke bedragen.

Als laatste punt in relatie tot de beleidscyclus noemen we de betrokkenheid van inwoners bij het opstellen of bijsturen van het beleid. Klantervaringen van inwoners worden gemeten en er is overleg met ondernemers over de dienstverlening aan bedrijven. Uitgebreid marktonderzoek naar wensen en behoeften is niet verricht. Hierdoor is het niet onderbouwd of de projecten waar de gemeente mee bezig is, ook voldoende aansluiten bij de wensen van inwoners. Er is wel overleg met ondernemers over de dienstverlening aan bedrijven.

Tot slot benoemen we één heel specifiek punt. De gemeenten lopen een stevig risico op het gebied van informatiemanagement, informatieveiligheid en privacybescherming. Het informatiebeleidsplan is verouderd en er zijn maar heel beperkt kaders gesteld waar de ICT en informatievoorziening aan moet voldoen. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot verkeerde keuzes voor applicaties en daarmee langdurige implementatieprojecten van nieuwe software. Doordat er nog geen invulling wordt gegeven aan de afspraken die zijn gemaakt over de

invoering van de BIG is er onvoldoende zicht op de beveiligingsrisico's die de gemeenten lopen. Bij inbreuken op de beveiliging kan dat ernstige financiële gevolgen hebben.

3. Oegstgeest

3.1 Beleid, visie en ambities

In deze paragraaf beschrijven wij kort het beleid en de visie op digitale dienstverlening van de gemeente Oegstgeest.

3.1.1 Beleid voor digitale dienstverlening

Visie
Het coalitieakkoord 2014-2018 stelt dat de gemeente vasthoudt aan de 'Toekomstvisie 2020 – Oegstgeest in beweging' (hierna: Visie 2020). Het collegeakkoord besteedt een aparte paragraaf aan dienstverlening en bedrijfsvoering. Hierin ligt de nadruk voornamelijk op de manier waarop de gemeente om zal gaan met de schuldvermindering. Het collegeprogramma bevat ook onderdelen die betrekking hebben op dienstverlening. Over de website wordt gezegd dat deze het visitekaartje van de gemeente is en dat het college streeft naar *"een betere toegankelijkheid, gebruiksvriendelijkheid, actualiteit en volledigheid".* In de paragraaf over economie, werkgelegenheid en activering staat dat *"de dienstverlening aan ondernemers verder wordt verbeterd"*. De gemeente zal een pilot uitvoeren om vergunningen sneller te verlenen. Het ondernemersloket is het centrale aanspreekpunt voor ondernemers. In de paragraaf over samenwerkingsverbanden is aandacht voor verbonden partijen, maar niet over het onderwerp digitale dienstverlening.

De gemeente is een organisatie-ontwikkeltraject gestart. Het document 'Naar een nieuwe (kern)organisatie voor de gemeente Oegstgeest – Kaderstellend ontwerp' is het resultaat van de eerste fase. Daarin beschrijft de gemeente dat ontwikkeling van de kernorganisatie in lijn dient te zijn met de landelijke ontwikkeling die de decentralisatie van een aantal taken van de rijksoverheid betreft (de drie decentralisaties).

De beleidsnota 'Visie op dienstverlening' uit 2013 bevat de visie op dienstverlening. Daarin staat het volgende: *"Concreet is onze visie: wij leveren vriendelijke, betrouwbare, transparante, effectieve en efficiënte dienstverlening. Standaard producten en diensten leveren wij snel en van goede kwaliteit. Wij zijn geen koploper, maar luisteren wel naar de klant en zijn creatief in de uitvoering. Daarom is onze dienstverlening vooral digitaal, en fysiek waar dat moet. Voor maatwerkproducten en diensten benutten wij potentieel, leggen wij verbindingen en zijn wij op een duurzame manier meewerkkracht. Wij verlenen onze diensten met onze hele organisatie en daar waar mogelijk in samenwerking met andere gemeenten."*
Uit det programma 'Informatie en Automatisering 2010 – 2014' uit 2010 blijkt dat er eerder geen visie op digitale dienstverlening was.

Tevens bevat de visie op dienstverlening een analyse van de kanaalvoorkeuren van diverse doelgroepen. Verder stelt de gemeente over dienstverlening: "digitaal waar het kan en fysiek waar het moet". 'Niet-digivaardigen' kunnen aanspraak maken op een huisbezoek, blijkt tijdens een interview met de ambtelijke organisatie. De visie op dienstverlening noemt de inzet van social media, maar geeft daar geen verdere invulling aan. In de visie noemt de gemeente dat landelijke ontwikkelingen, zoals bezuinigingen en decentralisaties in het sociale domein de aanleiding zijn voor het aanscherpen de visie. Op 27 mei 2014 is het programma 'Oegstgeest gaat verder' gestart. Een onderdeel van dat programma is het project 'Verder met…

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Visie op dienstverlening'. In het programma zijn doelstellingen die met dat project gehaald moeten worden benoemd.

Uit interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat er geen beleid is voor apps of open data. Er is beleid voor social media, maar dat richt zich op de manier waarop je als ambtenaar of bestuurder social media gebruikt. Het richt zich niet op social media als onderdeel van digitale dienstverlening.

Financiële kaders
Uit een interview met de ambtelijke organisatie blijkt dat het 'Plan van Aanpak eGemeente' door het College ongewijzigd is vastgesteld op 21 oktober 2008. Voor de realisatie hiervan en de doorontwikkeling van de (digitale) dienstverlening is door de Raad € 1.070.000 euro beschikbaar gesteld. Van dit budget wordt nog steeds gebruik gemaakt.

In de raadsnota van 24 april 2012 stelt de raad financiële kaders voor het programma e-dienstverlening, waar digitale dienstverlening een onderdeel van is. Het betreft een verzoek om een aanvullend krediet van € 160.000. Dat budget zal budgetneutraal verkregen worden. Hiermee komt de totale investering voor de periode 2013 tot 2017 op € 495.500 voor het programma e-dienstverlening. De visie op dienstverlening verwijst naar het programma e-dienstverlening. Het programma 'Oegstgeest gaat verder' bevat het beschikbare aantal uren dat beschikbaar is voor het uitvoeren van het programma. De projecten binnen het programma bevatten de financiële budgetten die beschikbaar zijn voor het realiseren van de projecten.

Investeringen in dienstverlening en ICT wordt niet als financieel risico aangemerkt door de gemeente Oegstgeest. Dit blijkt uit de toelichtingen en paragrafen van de begroting van Oegstgeest (zoals de paragraaf Weerstandsvermogen).

Verbonden partijen
In de beleidsnota Visie op dienstverlening noemt de gemeente verbonden partijen, in de zin dat de verbonden partijen verwachtingen hebben van de dienstverlening van de gemeente aan de verbonden partijen. Bijvoorbeeld de partijen ODWH (Omgevingsdienst West-Holland), BSGR (Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland) en SP71 (Servicepunt 71). De visie stelt geen kaders aan de verbonden partijen voor de manier waarop deze partijen hun digitale dienstverlening in dienen te richten.

3.1.2 Informatiemanagement en –veiligheid

Ambtelijke organisatie
De gemeente werkte aan de verbetering van haar informatiemanagement. In de visie van de gemeente worden basisregistraties en kerngegevens een essentieel onderdeel van de backoffice en informatiestromen naar de frontoffice. De ambtelijke organisatie hanteert voor informatiemanagement de GEMMA als basis voor alle huidige en toekomstige I&A-ontwikkelingen en aanbestedingen bij de gemeente Oegstgeest.

Uit interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat er geen concrete visie op informatieveiligheid is. De gemeente Oegstgeest heeft geen lokaal informatiebeveiligingsbeleid en geen informatiebeveiligingsplan. In het vierde kwartaal van 2015 wil de gemeente starten met opstellen van het beleid, het uitvoeren van een gemeente brede risicoanalyse en het opstellen van een plan van aanpak. Dit alles om volledig te kunnen voldoen aan de BIG. Ook blijkt uit een interview met de ambtelijke organisatie dat informatieveiligheid in het sociale zekerheidsdomein beter kan. Gemeente Oegstgeest is in september 2015 gestart met het actualiseren

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

van het beveiligingsplan voor het domein werk en inkomen (SUWI). Er worden binnen de gemeente wel plannen gemaakt, maar op het moment van onderzoek nog geen concrete acties uitgevoerd om de informatieveiligheid te verbeteren.

SP71
De gemeente hanteert een statuut informatiebeveiliging. Het statuut is in gezamenlijkheid met SP71 opgesteld en geldt zowel voor de gehele organisatie van Oegstgeest als voor de diensten die van SP71 worden afgenomen. Het statuut stamt uit 2013 en is van de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude en SP71. In dat statuut is informatieveiligheid benoemd tot een gedeelde eindverantwoordelijkheid van de gemeenten (opdrachtgever) en SP71 (leverancier). Uit interviews blijkt dat de ambtelijke organisatie van mening is dat er voor gegevensbeveiliging meer afspraken moeten komen met SP71.

3.1.3 Servicenormen voor inwoners

De gemeente Oegstgeest hanteert beperkt eigen servicenormen voor haar dienstverlening. Op dit moment houdt de gemeente voornamelijk de wettelijke termijnen uit de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) aan. De gemeente heeft beperkt aanvullende servicenormen. In het Teamplan Publieksvoorlichting 2015 heeft de gemeente het project om servicenormen te ontwikkelen en in te voeren gepland in het vierde kwartaal van 2015. Tijdens een interview bleek dat dit project nog niet is gestart en dat de gemeente inmiddels de ambitie heeft dit project 2016 te starten.

Uit de interviews blijkt dat “de gemeente zo veel mogelijk diensten digitaal gaat maken. Pas nadat de burger het digitaal heeft geprobeerd, mag hij gaan bellen. Als men er dan nog niet uit komt, kan de burger een afspraak maken. Per 1 januari streeft de gemeente ernaar 100% op afspraak te gaan werken.” Ook blijkt uit interviews met de ambtelijke organisatie dat burgers die niet-digivaardig zijn ook telefonisch of op afspraak worden geholpen. Burgers die echt niet mobiel zijn worden aan huis geholpen. Dit is niet vastgelegd in beleid.

3.1.4 Landelijke richtlijnen

Uit de interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat de gemeente de ambitie heeft landelijke kaders te volgen. Het is door de gemeente niet vastgelegd, uitgewerkt of onderzocht of de gemeente in staat is het tempo van de landelijke ontwikkelingen te volgen. Er zijn geen documenten van die onderbouwen of beschrijven hoe de gemeente de diverse ontwikkelingen in beeld heeft.

De gemeente werkte via het ‘Realisatie Programma e-Dienstverlening 2e fase’ tot halverwege 2014 aan het invoeren van de 20 e-overheidsbouwstenen van het landelijke kader iNUP. Dit document heeft betrekking op de periode tot halverwege 2014. De gemeente werkt ook na de eerste helft van 2014 aan implementatie van de 20 e-overheidsbouwstenen en heeft meer tijd nodig voor de implementatie dan oorspronkelijk gepland. Overigens heeft de Rijksoverheid van de 20 e-overheidsbouwstenen er 16 gereed voor implementatie. Dat betekent dat de gemeente er vier niet kan invoeren, omdat deze niet beschikbaar zijn.

De gemeente stelt in de memo ‘Status i-NUP verplichtingen Gemeente Oegstgeest’ dat: *“…het organisatiebreed gebruik van de overheidsinfrastructuur, nog veel inspanning en tijd zal vergen.”* In het programmaplan ‘Oegstgeest gaat verder’ geeft de gemeente aan dat het project ‘Verder met… Visie op dienstverlening’ het invoeren van iNUP af zal ronden. De manier waarop dit project uitvoering geeft aan het afronden van het invoeren van iNUP is niet uitgewerkt.

De gemeente heeft ook de ambitie het landelijke kader ‘Digitaal 2017’ te volgen. Er is geld beschikbaar gesteld voor het inhuren van mensen om de implementatie van de aankomende Omgevingswet mogelijk te maken.

3.1.5 Tussenbalans

➔ *Norm: De gemeente heeft een visie en doelstellingen voor digitale dienstverlening opgesteld, zowel voor de eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
De gemeente had tot 2013 geen visie op (digitale) dienstverlening. In 2013 is de visie op dienstverlening vastgesteld door de gemeenteraad. Het realiseren van deze visie is onderdeel van het programma ‘Oegstgeest gaat verder’. In dat programma zijn te bereiken doelstellingen voor digitale dienstverlening uitgewerkt. Een van de projecten binnen dat programma is het project ‘Verder met … Visie op dienstverlening’. Het project heeft als doel de doelstellingen ten aanzien van digitale dienstverlening te realiseren. Dit is vastgelegd in een projectopdracht. De gemeente heeft geen visie op digitale dienstverlening door verbonden partijen en uitvoeringspartijen, waardoor onduidelijk is wat de gemeente hierin van verbonden partijen of uitvoeringspartijen verwacht.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeente heeft kaders opgesteld op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van ‘moderne’ digitale dienstverleningskanalen.*
De gemeente heeft wel kaders op het gebied van financiën ten aanzien van het programma e-dienstverlening. Het is onduidelijk hoe dit kader zich verhoudt tot de visie op dienstverlening en de projecten die daar uit voortkomen, waardoor de samenhang onduidelijk blijft. De gemeente heeft financiële kaders bij de projecten uit het programma ‘Oegstgeest gaat verder’. Deze zijn, bijvoorbeeld voor ‘Verder met… Visie op dienstverlening´, uitgewerkt in de vorm van beschikbaar budget.
De gemeente heeft geen kaders voor informatieveiligheid voor de eigen organisatie, waar we dat wel verwachten. De gemeente heeft een kader voor informatieveiligheid voor zowel de organisatie van Oegstgeest als voor de diensten die van SP71 worden afgenomen. Dat kader is verouderd, omdat het niet aansluit bij de landelijke standaard (de BIG). De gemeente heeft geen vastgesteld kader voor het bereiken van niet-digivaardigen. Wel kunnen niet-digivaardigen aanspraak maken op een huisbezoek. De gemeente heeft geen kader voor het gebruik van ‘moderne’ digitale dienstverleningskanalen als apps, social media en open data, waardoor onduidelijk is wat hierin de gewenste koers en ‘spelregels’ van de gemeente zijn. De gemeente heeft wel een kader voor het gebruik van social media door ambtenaren en bestuurders.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De gemeente volgt in de opzet van hun beleid de landelijke, wettelijke en overige richtlijnen en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.*
De gemeente heeft de wens landelijke, wettelijke en overige richtlijnen en doelstellingen te volgen. De ambtelijke organisatie heeft niet in beeld of zij daar de capaciteit voor heeft. Het plan dat de gemeente maakte om de e-overheidsbouwstenen uit het iNUP in te voeren heeft een looptijd tot halverwege 2014. Ook na deze looptijd werkt de gemeente aan het invoeren van deze bouwstenen. Het is

onduidelijk hoe de gemeente werkt aan het afronden en volledig invoeren van de e-overheidsbouwstenen uit het iNUP. Omdat het landelijke deel van het iNUP-programma formeel is afgerond door BZK, zou dat wel duidelijk moeten zijn. De gemeente heeft plannen voor het invoeren van de BIG en werkt actief aan het invoeren van de BIG sinds november 2015. Er is geld beschikbaar gesteld voor het inhuren van mensen om de implementatie van de Omgevingswet mogelijk te maken.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

3.2 Aanpak, uitvoering en organisatie

In deze paragraaf beschrijven wij kort de aanpak, uitvoering en organisatie van digitale dienstverlening door de gemeente Oegstgeest.

3.2.1 Implementatie-aanpak

Van visie naar programma naar projecten
De gemeente Oegstgeest heeft in diverse (beleids-)documenten de aanpak, uitvoering en organisatie van digitale dienstverlening beschreven: globaal in de Visie 2020 en concreet in diverse projectplannen. In onderstaand figuur beschrijven we de tijdslijn en samenhang tussen deze documenten. Dit geeft mede een beeld van het tempo waarin de gemeente de verbetering van dienstverlening in gang (heeft ge)zet.

Figuur 4 Tijdslijn waarin documenten tot stand zijn gekomen en de samenhang daartussen

De visie op dienstverlening beschrijft een tijdspad voor de door te voeren veranderingen. In twee jaar na 25 april 2013 zou het volgende gerealiseerd moeten zijn:
- Vervangen van de website;
- Invoeren zaakgericht werken;
- Aanschaffen en implementeren Klant Contact Systeem (KCS);
- Invoeren en aansluiten op basisregistraties, digitaal gegevensmagazijn en digitaal zakenmagazijn.

Tijdens het onderzoek heeft de gemeente een aantal onderdelen technisch geimplementeerd en een aantal onderdelen technisch én organisatorisch geimplementeerd. Onder technisch geimplemeteerd verstaan we dat de ICT werkt zoals de gemeente dat voor ogen heeft. Onder organisatorisch geimplementeerd verstaan we dat

de gehele ambtelijke organisatie het systeem daadwerkelijk gebruikt. De stand van zaken is tijdens het onderzoek als volgt:

Onderdeel	Status
Vervangen van de website.	Technisch en organisatorisch geïmplementeerd
Invoeren zaakgericht werken.	Technische implementatie grotendeels gereed, start gemaakt met organisatorische implementatie
Aanschaffen en implementeren Klant Contact Systeem (KCS)	Organisatorisch geïmplementeerd
Invoeren en aansluiten op basisregistraties, digitaal gegevensmagazijn en digitaal zakenmagazijn.	Technische implementatie grotendeels gereed (aangesloten op de voorziening van de basisregistraties, bezig om een RGBZ zakenmagazijn RSGB gegevensmagazijn in te voeren).

Uit interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat de gemeente in het eerste kwartaal van 2016 de visie op dienstverlening verder wil uitvoeren. Door de hoge werkdruk onder de ambtenaren en een reorganisatie is het niet gelukt hier eerder mee te starten. Nu de nieuwe website is ingericht, wil de ambtelijke organisatie vervolgens de bestaande dienstverlening digitaliseren en tot slot 100% op afspraak gaan werken. Ook wil de gemeentelijke organisatie het aantal e-formulieren uitbreiden. De gemeente heeft geen concreet doel voor het aantal te realiseren e-formulieren. Wat subsidies en vergunningen betreft kijkt de gemeente naar de producten met de meeste aanvragen: die komen als eerste in aanmerking voor digitalisering van het aanvraagformulier. Het programma ‘Oegstgeest gaat verder’ is het programma voor de organisatieontwikkeling van Oegstgeest. Het bevat projecten die zich richten op dienstverlening, bedrijfsprocessen, zaakgericht werken, financiële sturing, bestuurlijke ondersteuning, de omgevingsvergunning, verwerven van inkomsten en de basis op orde. Het programma bevat onder meer een visie, doelstellingen afspraken en werkprocessen voor het verbeteren van digitale dienstverlening. Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn beschreven en belegd. De projectopdracht ‘Implementatie visie op dienstverlening’ bevat een resultaatbeschrijving, afbakening en randvoorwaarden waarbinnen het project gerealiseerd wordt. Ook zijn beheersfactoren als risico´s, geld en kwaliteit uitgewerkt.

Processen
De gemeente richt negen processen in volgens LEAN. Voor vijf van die processen heeft zij vastgelegd hoe de processen van de front-office (het KCC en de website) zijn afgestemd op de processen van de back-office (vakinhoudelijke afdelingen). Voor twee van die processen is dit niet van toepassing, omdat dat front-office processen zijn. De gemeente heeft haar processen deels ingericht volgens Lean-management. De gemeente heeft in kaart wat dit betekent voor de aansluiting tussen de back- en front-office.

Concrete verbeteringen zijn beschreven in de ‘Voortgangsrapportage LEAN project verder met bedrijfsprocessen’ van eind 2015. Het proces waarmee producten digitaal aangevraagd en afgehandeld worden is niet volledig gedigitaliseerd. De koppeling tussen het digitale aanvraagformulier en het systeem in de back-office is niet automatisch. De gemeente is van plan dit in het eerste kwartaal van 2016 te realiseren. De gegevens worden handmatig ingevoerd en komen digitaal in het systeem terecht.

Implementatie eGemeente, NUP en iNUP
Op 24 april 2012 is de raad akkoord gegaan met een budgetneutrale ophoging van het krediet voor het implementeren van het Mid Office met € 160.000. In de notitie 'Realisatie Programma e-Dienstverlening 2e fase' van 1 november 2011 is te lezen dat het aanschaffen van een KCS, zaaksysteem (zakenmagazijn), gegevensmagazijn en koppelingen (op basisregistraties) gerealiseerd worden door middel van de ophoging van het budget. In dezelfde notitie geeft de gemeente aan bij de aanschaf en inrichting van nieuwe ICT zo veel mogelijk rekening te houden met de keuze van andere deelnemers uit SP71.[2]

Het i-NUP bestaat uit 20 'e-overheidsbouwstenen'. In de memo 'Status i-NUP verplichtingen Gemeente Oegstgeest' van 9 september 2015 geeft de gemeente een stand van zaken van de implementatie van de e-overheidsbouwstenen die onderdeel zijn van het iNUP. De gemeente stelt dat: "*de gemeente Oegstgeest in belangrijke mate invulling heeft gegeven aan de gestelde i-NUP verplichtingen*." Van de 20 bouwstenen zijn er 15 implementeerbaar zijn gemaakt door de Rijksoverheid. Dat betekent dat er vijf bouwstenen zijn die niet geïmplementeerd kunnen worden door de gemeente. Dat ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente Oegstgeest. Van de 15 bouwstenen die wel implementeerbaar zijn, heeft Oegstgeest er 5 volledig, 3 deels en 7 niet geïmplementeerd. Het is niet duidelijk hoe de projecten uit het programma 'Oegstgeest gaat verder' samenhangen met het afronden van het invoeren van de iNUP-bouwstenen.

3.2.2 Monitoring van voortgang en klanttevredenheid

Voortgang verbeteren digitale dienstverlening
Het programma 'Oegstgeest gaat verder' en de projecten die binnen dat programma vallen, rapporteren over de voortgang die zij boeken. Er zijn voortgangsrapportages, kwartaalrapportages en tussenrapportages. Dit zijn gestructureerde rapportages, waarin aandacht is voor afwijkingen ten opzichte van de originele plannen en samenhang tussen projecten. Ook is aandacht voor financiële impact van afwijkingen. Deze worden besproken in het directieteam.

Het college wordt halfjaarlijks geïnformeerd over dienstverlening, ook over de voortgang van het realiseren van de visie op dienstverlening. De raad wordt geïnformeerd via de jaarrekening, de paragraaf over bedrijfsvoering en via de begroting voor het volgende jaar (paragraaf 4.2 van de begroting). Dit betreft informatie over de mate waarin de planning wordt gehaald, de doelen die behaald zijn en projecten die worden doorgeschoven.

De ambtelijke organisatie heeft het voornemen eens per jaar een informele bijeenkomst te organiseren voor de raad, waarin deze wordt geïnformeerd over de organisatieverandering. Verbeteren van dienstverlening is daar dan een agendapunt.

Klanttevredenheid
Uit de interviews blijkt dat "de monitoring van de prestaties ten aanzien van dienstverlening op dit moment te mager is, omdat er op dit moment niet wordt gemonitord." De gemeente gaat werken met servicenormen. Het meten van de dienstverlening past in dat kader. De gemeente voert geen klanttevredenheidsonderzoek uit.

[2] Service Punt 71 zorgt voor de interne bedrijfsvoering van de Leiderdorp, Leiden, Zoeterwoude en Oegstgeest en levert producten en diensten op het gebied van ICT, HRM, Financiën, Juridische Zaken en Inkoop.

Daar is geen budget voor. Wel doet de gemeente mee aan de 3D-monitor. Deze heeft betrekking op de taken van de gemeente in het kader van de drie decentralisaties.

De gemeente stelt in de visie op dienstverlening dat zij de dienstverlening gaat meten. De gemeente geeft aan dat zij die meetgegevens zal gebruiken om *"de balans tussen dienstverleningskanalen te optimaliseren"*. Aan het eind van 2016 is een klanttevredenheidsonderzoek gepland om te meten of de visie op dienstverlening werkt. Momenteel halen de medewerkers informatie over de kwaliteit van de dienstverlening uit de signalen die burgers afgeven als zij met de gemeente bellen (telefonie). De gemeente voert gebruikersonderzoek uit naar de bruikbaarheid van de website door middel van het analyseren van het gebruik en klikgedrag van bezoekers aan de hand van webstatistieken.

De gemeenteraad heeft op 11 april 2013 ingestemd met de visie op dienstverlening. Voor het meten en bijsturen van de dienstverlening is gebruik gemaakt van bestaande middelen (publicatiebudget).

De gemeente heeft in februari 2013 een marktonderzoek uit laten voeren naar de wens van de inwoners over digitale dienstverlening. Uitkomsten hebben betrekking op de leeftijdsopbouw, opleidingsniveau en kanaalvoorkeur (38% van de inwoners wordt graag via het digitale kanaal geholpen). Dit is input voor de beleidsnota 'Visie op dienstverlening'.

3.2.3 Informatiemanagement en –veiligheid

De gemeente werkt sinds 2010 aan het verbeteren van informatiemanagement. Zo zijn er stappen gezet op het gebied van ICT-opdrachtgeverschap, servicemanagement, applicatiebeheer, gegevensbeheer, technisch applicatiebeheer en systeem / databasebeheer. Dit deed de gemeente onder meer om ICT-kosten inzichtelijk te maken en de doorbelasting aan het SP71 vast te kunnen stellen.

De verantwoordelijkheid voor het behalen van het DigiD-assessment[3], een onderdeel van informatiebeveiliging, heeft de gemeente volledig belegd bij de leverancier van e-formulieren die DigiD gebruiken. Dat is de Nederlandse Vereniging voor Sociale Innovatie, waar Oegstgeest de Toolkit E-formulieren afneemt. De leverancier heeft in 2015 het assessment gehaald.

Ook geeft de ambtelijke organisatie in een interview aan dat de BIG op veel onderdelen is ingevoerd. Tijdens het interview is gesteld dat de gemeente hier een heel eind mee is. In de regio pakt men gezamenlijk het Informatiebeveiligingsbeleid op. Het proces voor het aanstellen van een CISO is gestart. De evaluatie van het informatiebeveiligingsstatuut wordt met de regio opgepakt. Dat is ten tijde van het onderzoek nog niet gestart.

3.2.4 Social media en Webrichtlijnen

Uit interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat de gemeente Oegstgeest geen gemeentebreed social media beleid heeft dat betrekking heeft op dienstverlening. De afdeling communicatie heeft een plan voor social media, maar dit zijn richtlijnen voor het gebruik van social media voor college en ambtenaren. Dat plan stamt uit 2011. Er is geen beleid over de inzet van apps of open data. Uit de interviews blijkt dat de gemeente

[3] Alle organisaties die DigiD gebruiken, moeten voldoen aan een beveiligingsnorm. Via een ICT-beveiligingsassessment moeten zij dit vervolgens laten toetsen. Haalt de gemeente de norm niet, dan wordt zij uitgesloten van het gebruik van DigiD. Zie: https://www.logius.nl/ondersteuning/digid/beveiligingsassessments/

niet de ambitie heeft een voorloper te zijn op het gebied van social media, apps of open data. De gemeente is ten tijde van het onderzoek van plan om in december 2015 een app voor meldingen openbare ruimte in gebruik te nemen.

De gemeente heeft in oktober 2013 een overstap gemaakt naar een nieuwe website die gebouwd is met opensource software. De gemeente heeft vervolgens de tijd genomen om zich te verdiepen in de klantvraag op de website en moderne en klantgerichte vormgeving. Met die input is in september 2015 een vernieuwde website gelanceerd. Zowel het systeem als de teksten van beide websites voldeden / voldoen aan de Webrichtlijnen. Begin 2016 wordt de website opnieuw getest door een bureau dat daartoe gecertificeerd is. Met die toets kan de gemeente onafhankelijk vast laten stellen of de website voldoet aan de Webrichtlijnen en door het halen van de toets het waarmerk Drempelvrij behalen. Dat is het waarmerk dat wordt verstrekt door de Stichting Drempelvrij.nl en waarmee de gemeente aantoont dat zij voldoet aan de Webrichtlijnen.

3.2.5 Aansturing van verbonden partijen

De gemeente heeft nergens concreet vastgelegd hoe zij verbonden partijen aanstuurt op het gebied van digitale dienstverlening. In de visie van de portefeuillehouder dienstverlening worden de opdrachten (kaders) aan verbonden partijen voor wat betreft digitale dienstverlening “op de hand gewogen”. Per geval weegt de betreffende portefeuillehouder die namens de gemeente plaats heeft in het bestuur van een verbonden partij de besluiten over digitale dienstverlening. Hier zijn geen kaders voor.

Tijdens interviews met de ambtelijke organisatie van de gemeente blijkt dat de gemeente de GEMMA als kader mee geeft. Ook geeft de gemeente andere landelijke informatie-architectuurstandaarden mee[4]. Daarbij is gesteld dat de gemeente daar actief op stuurt, maar er zijn geen documenten die dat ondersteunen of waaruit blijkt dat hier ook op wordt gemonitord. De gemeente neemt wel deel aan het Programma Verbetering Regionale InformatievoorzieningsSamenwerking. In dit programma wordt met de Leidse regiogemeenten een plan opgesteld waarin informatiestrategie en -beleid breed worden gedocumenteerd met de bedoeling dit door de vier gemeenten en SP71 te laten vaststellen in 2016. Op het moment van onderzoek is dit programma nog niet zo ver dat de gemeente Oegstgeest documenten kan overleggen die een beeld geven bij deze ontwikkeling. Aan die documenten wordt gewerkt. Daar waar leveranciers nu nog niet aan deze eis kunnen voldoen, maakt de gemeente afspraken om dit op termijn wel te kunnen. De gemeente ziet verbonden partijen ook als leveranciers en vragen van hen om aan de architectuur standaarden te voldoen.

De gemeente investeert in het “in een keer goed doen”: dat betekent dat de gemeente wil dat nieuwe ontwikkelingen moeten voldoen aan standaarden, zodat er later geen herstelacties nodig zijn om alsnog aan standaarden te voldoen. Maar het stellen van kaders aan verbonden partijen wordt niet altijd op deze manier geregeld. Bij iedere verbonden partij zijn de eisen (aan digitale dienstverlening) anders.

Op hoofdlijnen geldt dat een bestuurder (wethouder) van de gemeente lid is van het algemeen bestuur van een verbonden partij. De gemeente kan via dat algemeen bestuur sturing geven aan de verbonden partij. Dat geldt ook voor het monitoren van en sturen op de digitale dienstverlening van die partijen. Zie bijlage B voor een weergave van de opvattingen van enkele verbonden partijen of uitvoeringsorganisaties over hoe zij worden aangestuurd op het onderwerp digitale dienstverlening aan inwoners.

[4] Zoals RSGB (voor basisgegevens), RGBZ (voor zaakinformatie) en StUF-koppelvlakken (voor de uitwisseling van gegevens).

3.2.6 Tussenbalans

➔ *Norm: De visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening zijn in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen binnen de gemeentelijke organisaties belegd, georganiseerd en geïmplementeerd. Dit is inclusief de processen om veranderingen aan te brengen in de bestaande digitale dienstverlening.*
De doelstellingen ten aanzien van digitale dienstverlening zijn helder vastgelegd in een visie op dienstverlening, een programma om de visie uit te voeren en de projecten binnen dat programma. De visie is vertaald naar doelen die meetbaar zijn. De gemeente heeft processen ingericht om verandering aan te brengen in bestaande digitale dienstverlening, via de projecten binnen het programma 'Oegstgeest gaat verder'. De gemeente heeft geen normen voor producten die als eerste in aanmerking komen voor digitalisering.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeente heeft vastgelegd hoe de realisatie van de doelstellingen voor de digitale dienstverlening wordt gemonitord, zowel van hun eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen. Die werkwijze wordt ook als zodanig gevolgd, of er wordt onderbouwd van afgeweken.*
De gemeente monitort en rapporteert over de projecten om digitale dienstverlening te verbeteren via voortgangsrapportages, kwartaalrapportages en tussenrapportages. Dit is vastgelegd in het programmaplan en de projectplannen. Via de reguliere jaarstukken rapporteert het college aan de raad. De monitoring van digitale dienstverlening door verbonden partijen is ingericht via de reguliere bestuursstructuur van de verbonden partijen, bijvoorbeeld via een algemeen en dagelijks bestuur. Op uitvoerend niveau is er soms sprake van rapportage en bijsturing door bijvoorbeeld een redactieraad waar ambtenaren van de gemeente aan deel nemen.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeente heeft in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen invulling gegeven aan de kaders op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen.*
De gemeente heeft afspraken en werkprocessen voor het bewaken van de financiële kaders bij het uitvoeren van projecten voor de verbetering van digitale dienstverlening. Dit vindt plaats via de voortgangsrapportages, kwartaalrapportages en tussenrapportages. Er zijn geen business cases voor de projecten.
Er zijn voor het uitvoeren van de projecten in beperkte mate afspraken en werkprocessen voor informatieveiligheid. Waar deze er wel zijn, zijn ze verouderd. Er zijn geen vastgelegde afspraken en werkprocessen voor het bereiken van niet-digivaardigen. Er is geen visie of beleid bij apps, social media en open data in relatie tot digitale dienstverlening. Hieruit vloeit voort dat er ook geen afspraken of werkprocessen zijn om deze uit te voeren.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De processen bij de vakinhoudelijke afdelingen sluiten (inhoudelijk, technisch en organisatorisch) aan bij de front-office dienstverlening van de gemeenten en worden ook als zodanig uitgevoerd.*
De processen van de vakinhoudelijke afdeling sluiten in beperkte mate aan bij de processen uit de front-office, waardoor er geen goede aansluiting of integratie is. Dat betekent bijvoorbeeld dat een aanvraag voor een product nu digitaal via de website wordt ontvangen, maar dat deze door de vakinhoudelijke afdeling wordt geprint en op papier wordt behandeld. De manier waarop de processen op elkaar aan moeten sluiten is vastgelegd. Bij slechts twee processen zijn er verbeteringen door het invoeren van Lean-management. Deze verbeteringen zijn niet meetbaar gemaakt, waardoor de gemeente op dit moment niet kan onderbouwen of er werkelijk sprake is van een verbetering. Er is deels automatische koppeling tussen digitale aanvraagformulieren en het systeem waarmee de gemeente de aanvraag afhandelt.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De gemeenten inventariseren hoe de kwaliteit van de digitale dienstverlening wordt ervaren door bewoners en bedrijven.*
De gemeente inventariseert op dit moment niet hoe bewoners en bedrijven de kwaliteit van de digitale dienstverlening ervaren. Het eerstvolgende klanttevredenheidsonderzoek staat gepland voor het vierde kwartaal van 2016. Er is geen burgerjaarverslag over 2014. De gemeente voerde een marktonderzoek, een 3D-monitor (waarbij 3D staat voor de drie decentralisaties in het sociaal domein) en een inwonersenquête uit. Deze hebben een bredere scope dan alleen digitale dienstverlening. De ambtelijke organisatie monitort de prestaties ten aanzien van dienstverlening op dit moment niet. De enige manier waarop zij monitort is via webstatistieken. De raad stelde geen middelen beschikbaar voor het meten van de kwaliteit van dienstverlening, waar we dat wel verwachten als het onderdeel is van de visie op dienstverlening.

Oordeel: voldoet niet aan de norm

3.3 Rollen en verantwoordelijkheden college en raad

In deze paragraaf beschrijven wij kort de rollen en verantwoordelijkheden van college en de gemeenteraad ten aanzien van digitale dienstverlening door de gemeente Oegstgeest. Ook beschrijven wij wat de verbonden partijen vinden van de kaderstellende rol van de gemeente bij de digitale dienstverlening van de verbonden partijen.

3.3.1 Perspectief ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie over de rol van het college
Uit de gesprekken met de ambtelijke organisatie blijkt dat het college in hetzelfde proces als de raad betrokken wordt bij dienstverlening, namelijk via het proces van raadsbesluiten en de stukkenstroom die daar bij hoort. Vanuit het college is er vooral aandacht voor de 'hardere' beleidsterreinen zoals de 'decentralisaties in het sociaal domein en de schuldpositie van de gemeente. De ambtelijke organisatie vindt het niet bezwaarlijk wanneer het college meer richting zou bepalen voor dienstverlening.

Uit de gesprekken met de ambtelijke organisatie blijkt wel dat het college zich interesseert voor digitale dienstverlening. Ze zijn op de hoogte van de ontwikkelingen. De portefeuillehouder weet goed wat speelt in de wereld van digitalisering.

De ambtelijke organisatie over de rol van de raad
Uit interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat raad en college geen richtinggevende uitspraken doet over dienstverlening.

Uit interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat de raad wordt geïnformeerd over dienstverlening via het proces van raadsbesluiten en de stukkenstroom die daar bij hoort. Initiatief vanuit de raad rond dienstverlening is er op dit moment niet. De aandacht is er vooral voor de 3D's en de schuldpositie van de gemeente. De ambtelijke organisatie vindt het niet bezwaarlijk wanneer de raad meer richting bepaalt voor dienstverlening. De raad geeft op dit moment geen bijsturing aan het college over digitale dienstverlening.

De medewerkers van de gemeente hebben de raad geïnformeerd. In 2013 is een aparte avond georganiseerd voor de raad over het onderwerp digitale dienstverlening (raadsinformatieavond). Vanuit de raad werd enthousiast gereageerd op dit initiatief.

Uit de interviews blijkt ook dat de raad geen directe normen of kaders heeft meegegeven voor digitale dienstverlening. Voor Oegstgeest is het budget beperkt. Binnen de mogelijkheden moet het maximale geleverd worden. Wat het maximale is, is niet vastgelegd door directie, college of raad. Normen waar de dienstverlening in ieder geval aan moet voldoen zijn bijvoorbeeld de iNUP-bouwstenen.

3.3.2 Perspectief van het college

Volgens het college moet de digitale dienstverlening van de gemeente Oegstgeest een hardheidsclausule bevatten, namelijk dat maatwerk altijd mogelijk blijft. Deze clausule is uitgewerkt als "fysiek waar dat moet" in de Visie op dienstverlening. Ook zijn volgens het college de landelijke kaders van VNG en BZK heel bepalend voor Oegstgeest. Oegstgeest hanteert het uitgangspunt dat de gemeente de modelverordeningen van de VNG overneemt.

De raad heeft geen directe focus op digitale dienstverlening. De volksvertegenwoordiging is meer met beleidsinhoudelijke issues bezig. In de reguliere rapportages (planning en control cyclus) wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de verbetering van dienstverlening.

3.3.3 Perspectief van raad

Raad als kadersteller, controleur en volksvertegenwoordiger

Tijdens een raadsinterview op 26 november 2015 is een aantal raadsleden aan de hand van een casus geïnterviewd over de manier waarop zij haar rol wenst in te vullen ten aanzien van digitale dienstverlening. De resultaten zijn hieronder opgenomen. Zij zijn niet representatief voor de gehele raad, immers niet alle raadsleden waren aanwezig, maar het geeft wel een beeld van de manier waarop de raad haar wil wenst in te vullen.

Vanuit haar kaderstellende rol wil de raad, net als nu al het geval is, het kader meegeven dat er een visie en een beleidsplan voor dienstverlening is. Daarin zijn de volgende zaken uitgewerkt:

- Wat zijn de doelen die de gemeente wil bereiken?
- Wanneer is digitale dienstverlening een succes?
- Heeft digitaal de voorkeur?
- Wat doe je met niet-digivaardige burgers?

Daarnaast wil de raad zelf een uitspraak doen over doelstellingen ten aanzien van: kosten, het volgen van landelijke richtlijnen en de procesinrichting. De raad vindt dat zij ten aanzien van digitale dienstverlening een kaderstellende rol heeft en wil rol die steviger invullen dan nu het geval is. De raad wil proactief normen stellen ten aanzien van digitale dienstverlening.

In haar controlerende rol wil de raad rapportages ontvangen over de mate waarin de gemeente haar doelstellingen haalt, de uitvoering van verbeterplannen en de prioriteiten die het college stelt. De raad wil dat het college haar bij structurele achterstanden proactief informeert. De raad wil de volgende vragen stellen aan de portefeuillehouder:

- Past het beleid bij de afspraken en kaders die wij stelden?
- Is de basis op dit moment op orde?
- Voldoet de digitale balie (het deel van de website waar producten en diensten kunnen worden aangevraagd)?
- Voldoet de website?
- Voldoet de beveiliging?

Vanuit haar rol als volksvertegenwoordiger wil de raad weten wat de gemeente voor digibeten doet. Daarnaast zou zij een steungroep/ klankbordgroep in willen stellen en een onderzoek uit willen laten voeren onder gebruikers. Tot slot wil zij zelf burgers actief betrekken bij kaderstelling.

3.3.4 Tussenbalans

In deze paragraaf beschrijven we op basis van het normenkader de tussenbalans over de rollen en verantwoordelijkheden van college en de gemeenteraad en hoe verbonden partijen de kaderstellende rol van de gemeente op het gebied van digitale dienstverlening beoordelen.

➔ *Norm: De colleges en raden zijn betrokken (geweest) bij het vaststellen van en het (waar nodig) bijsturen op de realisatie van de visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.*
Het college en de raad zijn betrokken bij het vaststellen van de visie op dienstverlening. Het initiatief voor het opstellen van een visie op dienstverlening komt van de ambtelijke organisatie. Het college en de raad worden via de reguliere stukken die horen bij de jaarcyclus geïnformeerd over digitale dienstverlening. Zij stellen indirect kaders en sturen niet bij. In de praktijk stelt de raad voornamelijk

over de uitvoering van digitale dienstverlening vragen aan het college en wordt de meer kaderstellende of controlerende rol niet genomen.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden stellen zich als een effectief en proactief opdrachtgever op ten opzichte van de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
De gemeenteraad geeft het college geen kaders voor digitale dienstverlening aan zijn verbonden partijen en uitvoeringspartijen. Het college is in de gelegenheid om via de reguliere bestuurlijke overlegstructuren van verbonden partijen invloed uit te oefenen op de digitale dienstverlening van zijn verbonden partijen en uitvoeringspartijen. In de praktijk gebeurt dit niet of nauwelijks.

Oordeel: voldoet niet aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden worden met enige regelmaat geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van de digitale dienstverlening van de gemeenten en hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
Het college en de raad worden via de reguliere stukken die horen bij de jaarcyclus geïnformeerd over digitale dienstverlening van de gemeente. Het college en de raad worden niet direct geïnformeerd over digitale dienstverlening van de verbonden partijen en uitvoeringspartijen van de gemeente. Dat vindt plaats via de reguliere bestuurlijke overlegstructuren van verbonden partijen. Alleen het algemeen bestuur van de ODWH krijgt een rapportage over (de voortgang van) digitale dienstverlening. Een wethouder van de gemeente Oegstgeest is lid van dat algemeen bestuur en ontvangt via die weg informatie over digitale dienstverlening.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden nemen een actieve rol in bij het waar nodig bijsturen op de realisatie van de visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
De visie op dienstverlening is slechts een raadsbesluit dat is genomen conform het ambtelijk voorstel. Het college en de raad nemen geen actieve rol in het bijsturen van digitale dienstverlening van de gemeente of de verbonden partijen. Het college stelt weinig vragen aan de ambtelijke organisatie over digitale dienstverlening. Raad en college geven indirect richting aan dienstverlening, via het instemmen met door de ambtelijke organisatie voorgelegde besluiten. De raad legt niet de focus op digitale dienstverlening.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

3.4 Eindbalans

De gemeente Oegstgeest geeft aan een aantal aspecten van de beleidscyclus invulling. Er is een visie op (digitale) dienstverlening opgesteld, waarin de gemeente impliciet rekening houdt met landelijke ontwikkelingen. Op hoofdlijnen zijn daarin doelstellingen en te bereiken effecten vastgelegd. Dit is uitgewerkt als onderdeel van een programma voor organisatieontwikkeling (dit bevat elementen van veranderstrategie en implementatieagenda).

Binnen dat programma is een project dat de visie op dienstverlening uitwerkt en invoert. Digitale dienstverlening is daar een onderdeel van, de doelstellingen en te bereiken effecten kunnen concreter en meer meetbaar uitgewerkt worden. Het programma en de projecten rapporteren op vaste momenten volgens een vastgesteld stramien. Op ambtelijk niveau bespreekt de gemeente dat met het directieteam. De raad en het college ontvangen de gecondenseerde informatie als onderdeel van de jaarstukken. Dit is voor de raad te beperkt om te kunnen sturen op de ontwikkeling van digitale dienstverlening. Tussen de projecten zoekt de gemeente samenhang. De gemeente heeft gekozen voor een bepaalde aanpak (namelijk Projectmatig Realiseren) waarlangs zij het programma en de projecten uitvoert.

Tegelijkertijd zijn er ook enkele verbeterpunten te noemen voor de toepassing van de beleidscyclus. Bij de gemeente Oegstgeest heeft de raad een minimaal sturende rol. De raad heeft geen duidelijke kaders gesteld over wat zij goede dienstverlening vindt, wat het mag kosten en welke prioriteiten daarin gemaakt dienen te worden. Dat heeft direct tot gevolg dat de raad ook niet kan monitoren of het wel ‘goed’ gaat met de digitale dienstverlening, of de bijbehorende kosten wel ‘in de pas lopen’ en of de inwoners daar dan ook ‘blij’ mee zijn.

De gemeente kan in haar visiedocumenten ook nadrukkelijker de verbinding maken met landelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld door helder te benoemen en te onderbouwen waar zij wel of juist niet in mee gaat.

De klanttevredenheid onder inwoners en ondernemers wordt nu niet op een structurele manier gemonitord. Hierdoor is het vrijwel onmogelijk om goed in het vizier te krijgen of de projecten waar de gemeente mee bezig is, voldoende aansluiten bij de wensen van inwoners en ondernemers. In het meest ongunstige geval zou de gemeente nu geld en tijd stoppen in het realiseren van projecten waar inwoners en ondernemers in Oegstgeest niet in geloven of waar zij geen gebruik van willen maken. Ook het gebruik van de nieuwe (digitale) dienstverlening en processen die de gemeente ontwikkelt wordt zeer, zeer beperkt gemeten (webstatistieken). Het is niet geschikt als stuurinformatie voor het bijsturen van de projecten.

De gemeente Oegstgeest heeft geen formele afspraken gemaakt met verbonden partijen over de kaders waarbinnen deze partijen de digitale dienstverlening uitvoeren. Informeel, op ambtelijk niveau, zijn deze afspraken er wel. Dit betekent dat college en raad geen grip houden op de dienstverlening door deze partijen.

De gemeente Oegstgeest loopt een stevig risico op het gebied van informatiemanagement, informatieveiligheid en privacybescherming. De gemeente heeft geen concrete visie op informatieveiligheid. Daar wordt wel aan gewerkt. Er is geen informatiebeveiligingsbeleid en geen informatiebeveiligingsplan. De gemeente heeft de BIG niet ingevoerd en er is geen informatiebeveiliger aangesteld. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot verkeerde keuzes voor applicaties en daarmee langdurige implementatieprojecten van nieuwe software. Doordat er nog geen invulling wordt gegeven aan de afspraken die zijn gemaakt over de invoering van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten is er onvoldoende zicht op de beveiligingsrisico’s die de gemeenten lopen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy. Bij inbreuken op de beveiliging kan dat ernstige financiële gevolgen hebben. Dit besef is aanwezig binnen de gemeente, informatieveiligheid is een belangrijk agendapunt voor 2016.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

PBLQ

4. Leidschendam-Voorburg

4.1 Beleid, visie en ambities

In deze paragraaf beschrijven wij kort het beleid en de visie op digitale dienstverlening van de gemeente Leidschendam-Voorburg.

4.1.1 Beleid voor digitale dienstverlening

Visie
In het Coalitieakkoord 2015-2018 verwoordt het college van Leidschendam-Voorburg haar ambities op het gebied van (digitale) dienstverlening als volgt: *"Wij werken aan de verbetering van de (digitale) dienstverlening voor inwoners, instellingen en bedrijven. De website passen wij hierop aan, zodat deze aansluit bij de vraag van gebruikers."* In het Collegeprogramma 2015 is deze ambitie in een aantal activiteiten uitgewerkt:

- *"Q2: Het programmaplan voor de Moderne Overheid en de planning voor de nieuwe website wordt vastgesteld. Wij gaan aan de slag met de nieuwe website. Wij stellen een integrale dienstverleningsvisie op.*
- *Q4: Wij breiden het aantal digitale producten (minimaal 10 in 2015) uit en stimuleren het gebruik door hier intern en extern op te sturen. De website is ingericht met een nieuwe homepage, digitale dienstverlening centraal."*

De gemeentelijke ambitie zoals geformuleerd in het Programmaplan Moderne Overheid is als volgt: *"In 2018 is er een volwaardige nieuwe website en is de digitale dienstverlening van Leidschendam-Voorburg zodanig verbeterd dat deze volledig aansluit bij onze topprioriteit om de dienstverlening verder door te ontwikkelen en te optimaliseren. De digitale dienstverlening wordt hoger gewaardeerd dan de fysieke dienstverlening (waarbij het streven is dat die met een 8 wordt gewaardeerd). Voor 80% van al onze diensten is het mogelijk een digitaal proces te volgen."* Om deze doelen te kunnen te bereiken moeten volgens de gemeentelijke organisatie zowel de voorkant (de website) als de achterkant (de werkprocessen) opnieuw ingericht worden. De ambities worden opgepakt en uitgevoerd binnen het Programma Moderne Overheid. Dit programma is opgezet om op het gebied van digitalisering en informatisering goede stappen voorwaarts te kunnen zetten, zowel voor de dienstverlening aan inwoners als voor de interne organisatie. Te lezen is het volgende: "*Digitalisering is geen doel op zich. Het doel is betere dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen. Digitalisering kan daar direct aan bijdragen door de dienstverlening veiliger, betrouwbaarder, eenvoudiger, sneller en goedkoper te maken. Indirect zal digitalisering er echter ook voor zorgen dat de gemeente efficiënter en effectiever kan werken (minder overhead), waardoor er meer middelen beschikbaar komen voor het primaire proces."*

Op het gebied van digitale dienstverlening hanteert de gemeente een aantal uitgangspunten. "De klant centraal" en "Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet" zijn de twee belangrijkste. Het uitgangspunt "De klant centraal" is met name van belang bij de inrichting van de nieuwe website. De website sluit volgens de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever van het Programma Moderne Overheid op dit moment niet meer goed aan bij de concrete vragen van inwoners en ondernemers: de website is volgens hen nu te aanbodgericht. Op de nieuwe website moet daarom de vraag van de gebruikers veel meer centraal komen te staan. Het uitgangspunt "Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet" is onder meer zichtbaar in de

maatwerkondersteuning die de gemeentelijke organisatie aanbiedt. Volgens de gemeentelijke organisatie zijn sommige inwoners niet digitaal vaardig genoeg om zelf hun zaken te regelen: zij moeten door de gemeente op weg geholpen worden. Daar wil de gemeentelijke organisatie aan tegemoet komen met keukentafelgesprekken bij inwoners die niet (meer) naar het gemeentehuis kunnen komen of niet digitaal vaardig genoeg zijn.

Financiële kaders
In 2013 is voor het Programmaplan Moderne Overheid vanuit de afdelingen Facilitaire Zaken en het KCC een gezamenlijk budget bijeengebracht: tot en met 2015 is er 2,4 miljoen beschikbaar. Dit is per jaar 0,8 miljoen, dat bijvoorbeeld in 2013 gelijk staat aan circa 0,9% van de totale begroting van 91 miljoen voor de programma's (zie: Programmabegroting 2013-2016 Leidschendam-Voorburg). De investeringen voor het Programma Moderne Overheid worden blijkens de (paragrafen Weerstandsvermogen in de) Programmabegrotingen 2013, 2014 of 2015 niet als een financieel risico gezien. De budgetten zullen vanaf 2016 weer terugkomen bij de afdelingen KCC en Facilitaire Zaken. Er zijn geen nieuwe project- of programmabudgetten vrijgemaakt.

Verbonden partijen
De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft geen kaders of uitgangspunten opgesteld over de digitale dienstverlening door zijn verbonden partijen. De gemeente kan daardoor niet sturen op het (al dan niet) behalen van de kaders en de kwaliteit van de digitale dienstverlening van verbonden partijen of uitvoeringsorganisaties.

4.1.2 Informatiemanagement en -veiligheid

Voor de gemeentelijke organisatie is informatiemanagement een cruciaal element voor het succes van digitale dienstverlening, zo is gebleken in de interviews. Eén van de vier pijlers van het Programma Moderne Overheid is daarom 'informatiemanagement'. In het Programmaplan is daarover het volgende te lezen: *"We zitten in een ontwikkeling waarbij de verhouding tussen burgers en bedrijven en overheid wijzigt en waarbij verlangd wordt dat burgers en bedrijven steeds meer zelfredzaam moeten zijn. Daarbij neemt ook de noodzaak toe om de informatiepositie van burgers en bedrijven te verbeteren en hen regie over hun eigen gegevens en dienstverleningsvraag te geven. Voorwaarde hiervoor is dat de informatievoorziening vanuit de overheid veiliger, betrouwbaarder en eenvoudiger te raadplegen en gebruiken is. Dit wordt nog belangrijker aangezien steeds meer dienstverlening online plaatsvindt en fysieke kantoren sluiten."* In de interviews voor dit onderzoek werd dit ook continu benadrukt. Het verbeteren van de digitale dienstverlening houdt vanuit het perspectief van de ambtelijke organisatie niet op bij de voorkant, dus de website. Verbeteren van de digitale dienstverlening betekent volgens de ambtelijk betrokkenen ook dat de achterliggende informatiestromen en processen aangepast of verbeterd moeten worden.

In de Kadernota 2015 van Leidschendam-Voorburg is het volgende te lezen: *"Onlangs is een onderzoek uitgevoerd naar het informatiemanagement binnen de gemeente. Hieruit blijkt dat de organisatie op bepaalde terreinen een fundamentele inhaalslag moet maken. Onderdeel hiervan is het aanstellen van een senior informatiemanager en twee informatieadviseurs."* Inmiddels is deze senior informatiemanager aangesteld door de gemeente. De gemeente heeft binnen deze functie informatieveiligheid een hoge prioriteit gegeven. De betrokkenen geven aan dat als ergens de lat wat betreft informatiebeveiliging hoog ligt, dat wel bij de gemeente zou moeten zijn. Immers: de gemeente beschikt onder meer over financiële gegevens, gegevens over gezondheid en gegevens over kinderen. In het Programmaplan Moderne Overheid is hierover te lezen:

"De bescherming van de privacy en persoonsgegevens moet worden gewaarborgd, zonder dat dit – onnodig – ten koste gaat van de kwaliteit en de efficiëntie van de dienstverlening."

4.1.3 Servicenormen voor inwoners

In het Kwaliteitshandvest, vastgesteld in juni 2015 staat wat inwoners van de gemeente Leidschendam-Voorburg kunnen verwachten. Zo is bijvoorbeeld het volgende te lezen:

- *"U kunt uw zaken regelen via website, telefoon, brief en balie. Maar ook via twitter en Facebook.*
- *Vaak is een bezoek aan het Klantcontactcentrum niet meer nodig. Wij gaan uit van digitale dienstverlening via www.lv.nl/digitaalloket.*
- *Onze website www.leidschendam-voorburg.nl is 24 uur per dag toegankelijk.*
- *Jaarlijks breiden wij het aantal producten dat u volledig digitaal bij ons kunt aanvragen uit."*

4.1.4 Landelijke richtlijnen

De gemeente heeft de afgelopen jaren fors ingezet op het realiseren van de verplichtingen uit het iNUP-programma. Zo zijn blijkens het Programmaplan Moderne Overheid in de afgelopen jaren met name de mogelijkheden verruimd om via het Digitaal Loket van de gemeente digitaal diensten of producten aan te kunnen vragen. Ook zijn de wettelijk verplichte basisregistraties ingericht. Op dit moment richt de gemeente zich op de doelstellingen uit Digitaal 2017 en de ambities van de NCDO op het gebied van de e-overheidsvoorzieningen, zo stelt de gemeentelijke organisatie. Deze sluiten volgens de betrokkenen goed aan op de gemeentelijke ambitie "Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet". De gemeente volgt deze landelijke kaders overigens alleen als ze passen bij de ambities van de gemeente of als ze verplichtend van karakter zijn, zoals het invoeren van de basisregistraties. Die verplichtingen wil de gemeente Leidschendam-Voorburg volgen, zo blijkt uit de interviews met de gemeentelijke organisatie. Op niet verplichte kaders voor digitale dienstverlening, is de gemeente kritischer, zo stellen de geïnterviewden voor dit onderzoek: de gemeentelijke organisatie wil het liefst zelf zijn ruimte bepalen bij het inrichten van de digitale dienstverlening.

4.1.5 Tussenbalans

➔ *Norm: De gemeente heeft een visie en doelstellingen voor digitale dienstverlening opgesteld, zowel voor de eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
De gemeentelijke organisatie heeft in het Programmaplan Moderne Overheid helder uitgeschreven wat de visie op digitale dienstverlening is, samen te vatten als: "Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet". Het Programmaplan Moderne Overheid richt zich op de doelen en activiteiten tot eind 2018: dan moeten de gemeentelijke ambities op het gebied van digitale dienstverlening zijn bereikt.
Deze visie bevat de ambities voor de digitale dienstverlening van de gemeente zelf, maar niet de digitale dienstverlening van verbonden partijen of uitvoeringspartijen. Dit brengt potentiële imagorisico's voor de gemeente Leidschendam-Voorburg met zich mee.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeente heeft kaders opgesteld op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen.*

De gemeentelijke organisatie heeft één uitgangspunt voor de financiering van de digitale dienstverlening opgesteld: tot en met 2015 is er 2,4 miljoen beschikbaar voor het realiseren van de projecten binnen het Programma Moderne Overheid. Nadere voorwaarden aan deze financiering worden echter niet gesteld, wat een goede monitoring van de bestedingen vrijwel onmogelijk maakt.
De gemeentelijke organisatie heeft duidelijke kaders opgesteld op het gebied van informatieveiligheid: de gemeentelijke organisatie heeft informatieveiligheid een hoge prioriteit gegeven en wil op basis van een eerder in 2015 door een onafhankelijk adviesbureau uitgevoerd onderzoek specifieke verbeterpunten oppakken. Hier gaat een senior informatiemanager nu invulling aan geven.
De gemeentelijke organisatie heeft servicenormen op het gebied van dienstverlening opgesteld, die zijn vastgelegd in het Kwaliteitshandvest van juni 2015.
Ook weet de gemeente goed wat het wil met niet-digivaardigen: die bezoekt de gemeente aan huis.
Dit beleidsuitgangspunt is tevens helder beschreven in de visiedocumenten zoals het Programmaplan Moderne Overheid.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeente volgt in de opzet van zijn beleid de landelijke, wettelijke en overige richtlijnen en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.*
De gemeentelijke organisatie van Leidschendam-Voorburg volgt in zijn aanpak van de digitale dienstverlening de landelijke kaders op het gebied van digitale dienstverlening, zoals iNUP en Digitaal 2017. De gemeente geeft daar met de projecten van het Programma Moderne Overheid invulling aan. Daarbij richt de gemeentelijke organisatie zich op de verplichtende kaders (zoals de invoering van de basisregistratie) en op wat de gemeente zelf voldoende bij de eigen gemeentelijke ambities vindt passen. Dit uitgangspunt is nergens als zodanig vastgelegd: monitoring van de vraag of de landelijke richtlijnen worden gehaald is daardoor vrijwel onmogelijk.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

4.2 Aanpak, uitvoering en organisatie

4.2.1 Programma-aanpak

Binnen de gemeente Leidschendam-Voorburg wordt digitale dienstverlening afdelingsoverstijgend opgepakt, in het Programma Moderne Overheid. Het Programma Moderne Overheid versie 1.0 liep tot 1 april 2015 en had vooral betrekking op de modernisering en digitalisering van de interne werkprocessen. Versie 2.0 is gericht op de digitalisering en modernisering van de klantprocessen. Het programma kent vier pijlers:

- Digitale Dienstverlening, met als focus een nieuwe website;
- Vernieuwing Planning & Control, met als focus een digitale begroting;
- Informatiemanagement, met als focus het inhalen van achterstanden op het gebied van informatiebeveiliging;
- Digitaal Werken / Het Nieuwe Werken.

De doelen en activiteiten binnen het Programma Moderne Overheid zijn niet voor vijf jaar vastgelegd, maar worden steeds opnieuw besproken en vastgelegd. Aan het hoofd van het Programma Moderne Overheid staat een programmadirecteur, tevens ambtelijk opdrachtgever en één van de afdelingshoofden van de gemeente. Ook kent het programma een programmamanager. De programmamanager is verantwoordelijk voor onder

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

meer capaciteit, tijd en een goede koppeling tussen de projecten. Een wethouder is bestuurlijk opdrachtgever voor het Programma Moderne Overheid. De wethouder heeft tweewekelijks een voortgangsoverleg met de programmadirecteur. De formele besluitvorming over (de projecten binnen) het Programma Moderne Overheid gebeurt op twee plaatsen: in het college en het managementteam.

4.2.2 Monitoring van voortgang en klanttevredenheid

Voortgang verbeteren digitale dienstverlening
Binnen het Programma Moderne Overheid wordt door middel van tweewekelijkse overleggen en projectrapportages over de voortgang gerapporteerd aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever. Ook wordt er twee keer per jaar een (inmiddels digitaal) projectenboek opgesteld en aangeboden aan raad[5]. In dit projectenboek staan ook de projecten binnen het Programma Moderne Overheid opgenomen, met informatie over: doelstellingen, voortgang (per project), planning, financiën, communicatie en risicomanagement.

Klanttevredenheid
De gemeente Leidschendam-Voorburg peilt eens per twee jaar de mening van inwoners met behulp van enquêtes. Hierin wordt summier aandacht geschonken aan de (meningen over) digitale dienstverlening Betrokkenen uit de gemeentelijke organisatie hebben in de interviews aangegeven dat zij deze klanttevredenheidsonderzoeken niet beschouwen als de meest effectieve manier van het ophalen van klantervaringen. Liever zouden zij zien dat klantevaluaties gekoppeld worden aan een feitelijk klantcontact, of dat met een ‘Customer Journey Mapping’ methode onderzocht wordt hoe de (digitale) dienstverlening wordt ervaren en hoe dit beter kan. Dit wil de gemeente in de komende maanden invulling gaan geven.

Over het al dan niet behalen van de servicenormen voor inwoners en bedrijven wordt niet gerapporteerd. Wel hebben de geïnterviewden aangegeven dat de gemeentelijke organisatie bezig is een ‘dashboard dienstverlening’ te ontwikkelen, naar het voorbeeld van de NVVB[6]. Met het dashboard wil de gemeente de kwaliteit en prestaties van de gemeentelijke dienstverlening en de betrokken medewerkers inzichtelijk maken.

4.2.3 Informatiemanagement en -veiligheid

Volgens de geïnterviewden is op het gebied van informatieveiligheid binnen de gemeentelijke organisatie inmiddels een aantal stappen gezet. Zo zijn de verantwoordelijkheden op het gebied van informatiebeveiliging inmiddels helder uitgeschreven en zijn er kaders opgesteld voor het classificeren van documenten. Tegelijkertijd is er volgens de geïnterviewden ook nog veel te doen: zowel in de verbetering van de systemen en applicaties alsook in de verbetering van processen, houding en gedrag. De gemeente heeft in 2015 een informatiebeveiligingsplan opgesteld, vastgesteld door het college. Daar wordt nu uitvoering aan gegeven. Recent heeft de gemeente tevens een senior informatiemanager aangesteld. De opdracht die hij heeft meegekregen is om het informatiemanagement op orde te brengen. De verschillende onderdelen van het informatiemanagement zijn nu namelijk op verschillende plekken belegd, zonder duidelijke centrale kaders en aansturing. De ambitie is om dat meer gestructureerd, centraal op te pakken en te beleggen. Informatiebeveiliging krijgt daarbij de hoogste prioriteit. De gemeente is verplicht jaarlijks een DigiD-audit uit te voeren. Tot nu toe heeft de gemeente die audit steeds gehaald. De laatste keer is de gemeente geslaagd na

[5] Zie: http://projectenboek.leidschendam-voorburg.nl/
[6] Zie: https://nvvb.nl/nl/producten/dashboard-dienstverlening/

een her-audit, toen bleek dat een aantal processen rondom informatiebeveiliging nog niet helder op papier waren uitgeschreven.

4.2.4 Social media

De gemeente Leidschendam-Voorburg maakt gebruik van social media: er wordt getweet en de gemeente heeft een Facebook-pagina[7]. De gemeente heeft begin 2015 enkele richtlijnen voor het gebruik van social media opgesteld. Hierin is onder meer het volgende te lezen: *"Als ambtenaar is het belangrijk om rekening te houden met de invloed van de berichten die je via social media verspreidt. We moedigen iedereen aan de verschillende toepassingen te verkennen en deel te nemen binnen netwerken. Ze zijn immers niet meer weg te denken. Maar we benadrukken dit correct en verstandig te doen."*

Tot nu toe wordt social media met name ingezet voor het aankondigen van evenementen of het plaatsen van nieuwsberichten. De gemeentelijk organisatie wil het gebruik van social media in de komende tijd verder professionaliseren, zo hebben de geïnterviewden verteld. Overigens is deze ambitie niet als zodanig vastgelegd in visiedocumenten of uitvoeringsplannen.

4.2.5 Aansturing van verbonden partijen

Leidschendam-Voorburg zet steeds meer taken en activiteiten 'op afstand', bij verbonden partijen of uitvoeringsorganisaties. Om daar goed grip op te kunnen houden en die processen goed te kunnen blijven controleren is het nodig om heel goede afspraken te maken met deze partijen, zo stellen de geïnterviewden voor dit onderzoek. Afspraken over de kwaliteit van de digitale dienstverlening van deze partijen zijn in het onderzoek echter niet teruggevonden. Volgens de geïnterviewden krijgen in steeds meer contracten of aanbestedingen ook ICT en digitalisering de aandacht, maar dan met name op het gebied van de informatie- en gegevensuitwisseling tussen de gemeente en de verbonden partij of uitvoeringsorganisatie. Afspraken over de digitale dienstverlening aan inwoners en bedrijven worden niet gemaakt. Zie bijlage B voor een weergave van de opvattingen van enkele verbonden partijen of uitvoeringsorganisaties over hoe zij worden aangestuurd op het onderwerp digitale dienstverlening aan inwoners.

4.2.6 Tussenbalans

➔ *Norm: De visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening zijn in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen binnen de gemeentelijke organisaties belegd, georganiseerd en geïmplementeerd. Dit is inclusief de processen om veranderingen aan te brengen in de bestaande digitale dienstverlening.*
De uitvoering van de ambities op het gebied van digitale dienstverlening is met het Programma(plan) Moderne Overheid binnen de gemeentelijke organisatie gestructureerd belegd en georganiseerd. De gemeente besteedt daarbij aandacht aan de digitalisering van zowel de huidige interne werkprocessen als de huidige klantprocessen. Dit krijgt vorm in een aantal concrete projecten, aangestuurd door een ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever.

Oordeel: voldoet geheel aan de norm

[7] Zie bijvoorbeeld: https://twitter.com/gemeente_lv

➔ *Norm: De gemeente heeft vastgelegd hoe de realisatie van de doelstellingen voor de digitale dienstverlening wordt gemonitord, zowel van hun eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen. Die werkwijze wordt ook als zodanig gevolgd, of er wordt onderbouwd van afgeweken.*
Over de voortgang van het Programma Moderne Overheid wordt door middel van tweewekelijkse overleggen en projectrapportages gerapporteerd aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever. Ook wordt er twee keer per jaar een projectenboek opgesteld en aangeboden aan de raad, met informatie over de doelstellingen, de voortgang (per project), planning, financiën, communicatie en risico's. Dit biedt op programmaniveau een helder inzicht in de voortgang van de doelstellingen. De voortgang van de doelstellingen voor de dienstverlening van de verbonden partijen wordt niet gemonitord, aangezien die doelstellingen ook niet zijn vastgelegd.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De gemeente heeft in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen invulling gegeven aan de kaders op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen.*
De gemeentelijke organisatie geeft met de programmastructuur van het Programma Moderne Overheid heel gestructureerd uitvoering en sturing aan de doelstellingen en kaders op het gebied van financiën, informatieveiligheid, het bereiken van niet-digivaardigen en 'moderne' dienstverleningskanalen. De gemeentelijke organisatie geeft aan dat informatieveiligheid daarbij één van de topprioriteiten heeft, aangezien hierin nog diverse verbeterpunten zijn aan te wijzen op basis van eerder in 2015 uitgevoerd onderzoek. Met behulp van de programmastructuur is helder welke projecten worden uitgevoerd, wie daar voor verantwoordelijk is en hoe de voortgang verloopt. Op die manier is de gemeente goed in staat 'in control' te blijven op de doelstellingen zoals die binnen het Programma geformuleerd zijn.

Oordeel: voldoet geheel aan de norm

➔ *Norm: De processen bij de vakinhoudelijke afdelingen sluiten (inhoudelijk, technisch en organisatorisch) aan bij de front-office dienstverlening van de gemeente en worden ook als zodanig uitgevoerd.*
De gemeente werkt aan de digitalisering van zowel de interne werkprocessen als de klantprocessen, om er op die manier voor te zorgen dat de processen goed op elkaar aansluiten. Dit is conform onze verwachtingen, aangezien zowel de externe als interne processen gedigitaliseerd moeten worden om te kunnen spreken van digitale dienstverlening en die voldoet aan de verwachtingen van inwoners en ondernemers. De gemeente werkt in de praktijk echter nog niet volledig digitaal, waardoor de aansluiting tussen de interne werkprocessen en klantprocessen nog niet voldoende is.

Oordeel: voldoet grotendeels niet aan de norm

➔ *Norm: De gemeente inventariseert hoe de kwaliteit van de digitale dienstverlening wordt ervaren door bewoners en bedrijven.*
De gemeente Leidschendam-Voorburg peilt eens per twee jaar de mening van inwoners met behulp van enquêtes. Hierin wordt slechts summier aandacht geschonken aan de (meningen over) digitale

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

dienstverlening. Het al dan niet behalen van de servicenormen voor inwoners en bedrijven op het gebied van digitale dienstverlening wordt niet geïnventariseerd. Het is daarmee niet duidelijk in hoeverre de servicenormen worden gehaald. Wel hebben de geïnterviewden aangegeven dat de gemeentelijke organisatie bezig is een 'dashboard dienstverlening' te ontwikkelen: daarmee wil de gemeentelijke organisatie de kwaliteit en prestaties van de gemeentelijke dienstverlening inzichtelijk maken. Dit dashboard is echter nog niet beschikbaar.

Oordeel: voldoet niet aan de norm

4.3 Rollen en verantwoordelijkheden college en raad

4.3.1 Perspectief gemeentelijke organisatie

Volgens de geïnterviewden uit de gemeentelijke organisatie staat digitale dienstverlening niet hoog op de bestuurlijke agenda. Het college is op hoofdlijnen betrokken bij het onderwerp. De betrokkenheid is wel toegenomen sinds het aantreden van het nieuwe college (in 2015). Het huidige college denkt oplossingsgericht mee en monitort hoe de digitale dienstverlening vordert, zo stellen de geïnterviewden voor dit onderzoek. Digitale dienstverlening staat ook als doelstelling in het huidige Collegeakkoord opgenomen. Overigens heeft het college in de eerste plaats aandacht voor dienstverlening als breed concept. Digitale dienstverlening is daar dan een onderdeel van, zo is gebleken in het interview met de portefeuillehouder.

Het college heeft het informatiebeveiligingsplan en het Programmaplan Moderne Overheid vastgesteld en zal ook een Dienstverleningsvisie gaan vaststellen. Verder is een van de wethouders bestuurlijk opdrachtgever voor het Programma Moderne Overheid: de wethouder voert tweewekelijks overleg met de programmadirecteur Moderne Overheid.

Volgens de voor dit onderzoek geïnterviewde personen uit de gemeentelijke organisatie is de raad van Leidschendam-Voorburg op dit moment niet actief betrokken bij het onderwerp (digitale) dienstverlening. De raadsleden spreken zich volgens de geïnterviewden niet nadrukkelijk uit over hun ambities op het gebied van dienstverlening en al helemaal nauwelijks over hun wensen op het gebied van digitale dienstverlening. Het onderwerp komt vrijwel alleen op de agenda wanneer de gemeentelijke organisatie daartoe het initiatief neemt. Dit is bijvoorbeeld zo bij de ontwikkeling van de nieuwe website: op initiatief van de gemeentelijke organisatie worden ook raadsleden uitgenodigd om mee te denken over de nieuwe website. Volgens de geïnterviewden in de gemeentelijke organisatie zijn sommige individuele raadsleden meer geïnteresseerd (bijvoorbeeld vanwege hun persoonlijke achtergrond), maar de interesse heeft volgens de betrokkenen uit de gemeentelijke organisatie vaak vooral betrekking op de vraag: "Wat doen we met de mensen die niet digitaal kunnen werken, hebben we daar nog wel voldoende oog voor?". De raadsleden willen volgens de geïnterviewden dat er ook voor de niet-digivaardigen nog steeds voldoende mogelijkheden (blijven) bestaan om diensten en producten af te nemen.

In de formele P&C- (planning- en control) stukken (zoals de jaarrekening en tussenrapportages) wordt aan de raad gerapporteerd over de realisatie van de doelstellingen op het gebied van (digitale) dienstverlening. Dit leidt vrijwel nauwelijks tot vragen van raadsleden, zo geven de geïnterviewden aan. Bij eventuele incidenten die betrekking hebben op digitale dienstverlening is er wel aandacht voor vanuit de raad. Bijvoorbeeld toen begin 2015 bleek dat de informatiebeveiliging nog niet voldoende op orde was: daarover hebben enkele

fracties vragen gesteld. Tevens heeft de raad een rol bij het vaststellen van de dienstverleningsvisie en het vaststellen van het budget voor dienstverleningsprojecten (in de programmabegroting).

4.3.2 Perspectief raadsleden

Op 15 oktober jl. is met enkele raadsleden uit Leidschendam-Voorburg gesproken over hun rol bij digitale dienstverlening.[8] De aanwezige raadsleden gaven aan dat de raad met name een kaderstellende en controlerende rol heeft bij het onderwerp dienstverlening. Digitale dienstverlening is daarbinnen vervolgens één van de aandachtspunten. Vraagstukken die opgepakt zouden kunnen worden zijn volgens de geïnterviewde raadsleden de volgende:

- Wat is goede dienstverlening?
- Wat mag het kosten?
- Welke prioriteiten stellen we?
- Wat vinden inwoners belangrijk en hoe kunnen we daar goed invulling aan geven?
- Welke eisen stellen we aan informatieveiligheid?

De aanwezig raadsleden gaven aan dat er binnen de huidige raad nog niet eerder een dergelijke discussie over de kaders voor dienstverlening is gevoerd. Zij zouden graag zien dat dit op korte termijn een keer plaatsvindt. Dat zou volgens hen kunnen voorkomen dat er alleen op basis van incidenten wordt gesproken over (digitale) dienstverlening. Het kan er volgens hen tevens aan bijdragen dat er een duidelijke koers komt op het gebied van dienstverlening, waar vervolgens ook concreet de voortgang van kan worden gemonitord. Ook de controlerende rol is volgens de geïnterviewde raadsleden van belang. Zij vinden het belangrijk om in ieder geval te blijven controleren op de financiën, eventuele klachten over de (digitale) dienstverlening en de kwaliteit van de informatieveiligheid.

4.3.3 Tussenbalans

➔ *Norm: Het college en de raad zijn betrokken (geweest) bij het vaststellen van en het (waar nodig) bijsturen op de realisatie van de visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.*
Het college toont zich betrokken bij het vaststellen van en aansturen op de realisatie van de ambities op het gebied van digitale dienstverlening. Dit is in de eerste plaats terug te zien in de betrokkenheid van een wethouder als bestuurlijk opdrachtgever van het programma Moderne Overheid. Ook heeft het college een rol gehad bij het vaststellen van het programmaplan Moderne Overheid. De raad heeft echter alleen een rol (gehad) bij het vaststellen van de P&C-stukken. De raad heeft bijvoorbeeld geen besluit kunnen nemen over het Programma Moderne Overheid. Het programmaplan is niet aan de raad voorgelegd, terwijl dit wel een sturingsinstrument had kunnen zijn. In het Programmaplan worden immers heel wezenlijke doelstellingen uitgewerkt.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: Het college en de raad stellen zich als een effectief en proactief opdrachtgever op ten opzichte van de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*

[8] Let op: De in deze paragraaf weergegeven standpunten zijn dus niet per definitie de standpunten van de (volledige) raad, maar geven op hoofdlijnen een beeld van deze ideeën en wensen van de raadsleden.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Volgens de geïnterviewden vanuit de gemeentelijke organisatie stelt de raad zich niet als proactief opdrachtgever op ten opzichte van de digitale dienstverlening van de gemeente of van de verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties. De geïnterviewde raadsleden hebben aangegeven dat er binnen de huidige raad tot op heden nog geen discussie is gevoerd over de kaders voor dienstverlening. Daardoor ontbreekt er een goede sturing op de digitale dienstverlening van de gemeente.

Oordeel: voldoet niet aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden worden met enige regelmaat geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van de digitale dienstverlening van de gemeenten en hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
Via de P&C-stukken wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de (digitale) dienstverlening van de gemeente. Ook kunnen de raadsleden via het digitale projectenboek inzicht krijgen in de voortgang van de projecten op het gebied van digitale dienstverlening. Dit leidt vrijwel nauwelijks tot vragen van raadsleden. Over de voortgang van de digitale dienstverlening bij de verbonden partijen van de gemeenten wordt de raad niet geïnformeerd, waardoor de raadsleden geen grip kunnen houden op de kwaliteit van de dienstverlening van hun belangrijkste ketenpartners.
De voor dit onderzoek geïnterviewde raadsleden zouden graag zien dat zij gezamenlijk een duidelijke koers op het gebied van dienstverlening bepalen, waar vervolgens concreet de voortgang van kan worden gemonitord.

Oordeel: voldoet grotendeels wel aan de norm

➔ *Norm: De colleges en raden nemen een actieve rol in bij het waar nodig bijsturen op de realisatie van de visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.*
Het college van Leidschendam-Voorburg toont zich actief en betrokken in de aan- en bijsturing van (de realisatie van) de ambities op het gebied van digitale dienstverlening. Het college en de raad nemen echter geen zichtbare of actieve rol in het bijsturen van digitale dienstverlening van de verbonden partijen. De raad stelt vrijwel geen vragen over de (voortgang van de) digitale dienstverlening van de verbonden partijen of uitvoeringspartijen en stuurt niet actief bij.

Oordeel: voldoet niet aan de norm

4.4 Eindbalans

De gemeente Leidschendam-Voorburg geeft aan een groot deel van de aspecten van de beleidscyclus op een succesvolle manier invulling. In de eerste plaats is positief te noemen dat de gemeente met het Programma Moderne Overheid op een heel projectmatige, gestructureerde manier invulling geeft aan de doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening. Bovendien wordt met behulp van projectrapportages en -overleggen gestructureerd gemonitord hoe de projecten verlopen. Ook ten faveure van de gemeente is dat Leidschendam-Voorburg een informatiebeveiligingsplan heeft opgesteld en een senior informatiemanager heeft aangenomen om het informatiemanagement en de informatiebeveiliging verder te verbeteren. Het laat zien dat de gemeente ruimte, tijd en capaciteit vrij maakt om een belangrijk onderwerp als informatiebeveiliging op de agenda te krijgen en er gestructureerd uitvoering aan te geven.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

Tegelijkertijd zijn er ook twee ‘witte vlekken’ te noemen in de beleidscyclus. In de eerste plaats wordt de klanttevredenheid onder inwoners en ondernemers niet op een structurele manier gemonitord. Hierdoor krijgt de gemeente niet goed in het vizier of de projecten waar de gemeente mee bezig is, voldoende aansluiten bij de wensen van inwoners en ondernemers. In het meest ongunstige geval zou de gemeente nu geld en tijd stoppen in het realiseren van projecten waar inwoners en ondernemers in Leidschendam-Voorburg geen gebruik van willen maken. Ook kan de gemeente zo niet weten of het beoogde ‘cijfer’ 8 wordt gehaald, dat als doelstelling in het Programmaplan Moderne Overheid wordt benoemd.

Een tweede grote zorg in de context van de beleidscyclus is de beperkte sturende rol van de raad van Leidschendam-Voorburg. Dit brengt zowel risico’s op imagoschade alsook financiële schade met zich mee. De raad heeft geen duidelijke kaders gesteld over wat zij goede dienstverlening vindt, wat het mag kosten en welke prioriteiten daarin gemaakt dienen te worden. Dat heeft direct tot gevolg dat de raad ook niet kan monitoren of het wel ‘goed’ gaat met de digitale dienstverlening, of de bijbehorende kosten wel ‘in de pas lopen’ en of de inwoners daar dan ook ‘blij’ mee zijn. De ambtelijke organisatie krijgt nu de ruimte om te bepalen hoe het de gemeentelijke digitale dienstverlening wil inrichten. In Leidschendam-Voorburg ontbreken bovendien goede afspraken met verbonden partijen over de kwaliteit van de digitale dienstverlening van deze partijen. Daardoor kunnen zowel de gemeentelijke organisatie als de raad slechts beperkt grip houden op de dienstverlening aan inwoners en ondernemers binnen Leidschendam-Voorburg.

PBLQ

Bijlage A Onderzoeksvragen en toetsingskader

DEELVRAGEN

Doelstellingen en kaders

1. Welke visie, doelstellingen en randvoorwaarden hebben de vier gemeenten op het gebied van:
   a. (het verbeteren van) de eigen digitale dienstverlening,
   b. (het verbeteren van) de digitale dienstverlening van verbonden partijen en uitvoeringspartijen?
2. Welke kaders hanteren de vier gemeenten voor (het verbeteren van) de digitale dienstverlening op het gebied van:
   a. financiën (kortom: het budget),
   b. digitale veiligheid (van de diensten),
   c. niet-digivaardigen,
   d. gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen?
3. In hoeverre volgen de vier gemeenten in de opzet van hun beleid de landelijke, wettelijke en overige richtlijnen en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening?

Uitvoering en organisatie

4. Hoe hebben de gemeenten de realisatie van hun visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening georganiseerd?
5. Op welke manier monitoren de gemeenten de voortgang van de realisatie van hun visie en doelstellingen op het gebied van:
   a. hun eigen digitale dienstverlening,
   b. de digitale dienstverlening van verbonden partijen en uitvoeringspartijen?
6. Hoe hebben de gemeenten in de praktijk invulling gegeven aan hun kaders op het gebied van:
   a. financiën,
   b. digitale veiligheid (van de diensten),
   c. niet-digivaardigen,
   d. gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen?
7. Hoe zijn de processen bij de vakinhoudelijke afdelingen globaal ingericht? In welke mate sluiten deze aan op de front-office digitale dienstverlening aan bewoners en bedrijven?
8. Welke informatie is er over de manier waarop bewoners en bedrijven de digitale dienstverlening van de vier gemeenten ervaren? Wat zijn de resultaten van klanttevredenheidsonderzoeken en (externe) benchmarkonderzoeken?

Rollen en verantwoordelijkheden

9. Hoe vullen de colleges hun rol in ten aanzien van:
   a. het bepalen van de visie en doelstellingen op het gebied van de digitale dienstverlening;
   b. het waar nodig bijsturen van de realisatie van hun visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening?
10. Hoe vullen de raden hun rol in ten aanzien van:
    a. het bepalen van de visie en doelstellingen op het gebied van de digitale dienstverlening;
    b. het waar nodig bijsturen van de realisatie van hun visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening?

11. Op welke manier wordt invulling gegeven aan het opdrachtgeverschap richting de verbonden partijen en uitvoeringspartijen op het gebied van hun digitale dienstverlening:
    a. welke normen (standaarden) vragen de raden ten aanzien van verbonden partijen wanneer zij digitale dienstverlening in samenwerking met de gemeenten realiseren;
    b. hoe en hoe vaak worden de colleges en de raden geïnformeerd over de voortgang van de realisatie van de visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen;
    c. welke instrumenten gebruiken de colleges en raden om waar nodig bij te sturen op de realisatie van hun visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen?

NORMENKADER

Onderzoeksvraag/ aandachtsgebied	Relevante normen
De beleidscyclus	a. De gemeenten gebruiken de beleidscyclus (plan-do-check-act) om te sturen op de (doorontwikkeling van de) digitale dienstverlening.
Doelstellingen en kaders	b. De gemeenten hebben een visie en doelstellingen voor digitale dienstverlening opgesteld, zowel voor de eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van verbonden partijen en uitvoeringspartijen. c. De gemeenten hebben kaders opgesteld op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen. d. De gemeenten volgen in de opzet van hun beleid de landelijke, wettelijke en overige richtlijnen en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.
Uitvoering en organisatie	e. De visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening zijn in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen binnen de gemeentelijke organisaties belegd, georganiseerd en geïmplementeerd. Dit is inclusief de processen om veranderingen aan te brengen in de bestaande digitale dienstverlening. f. De gemeenten hebben vastgelegd hoe de realisatie van de doelstellingen voor de digitale dienstverlening wordt gemonitord, zowel van hun eigen digitale dienstverlening als de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen. Die werkwijze wordt ook als zodanig gevolgd, of er wordt onderbouwd van afgeweken. g. De gemeenten hebben in de vorm van heldere afspraken en werkprocessen invulling gegeven aan de kaders op het gebied van financiën, digitale veiligheid (van de diensten), het bereiken van niet-digivaardigen en het gebruik van 'moderne' digitale dienstverleningskanalen. h. De processen bij de vakinhoudelijke afdelingen sluiten (inhoudelijk, technisch en organisatorisch) aan bij de front-office dienstverlening van de gemeenten en worden ook als zodanig uitgevoerd. i. De gemeenten inventariseren hoe de kwaliteit van de digitale dienstverlening wordt ervaren door bewoners en bedrijven.
Rollen en verantwoordelijkheden	j. De colleges en raden zijn betrokken (geweest) bij het vaststellen van en het (waar nodig) bijsturen op de realisatie van de visie en doelstellingen op het gebied van digitale dienstverlening.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

	k. De colleges en raden stellen zich als een effectief en proactief opdrachtgever op ten opzichte van de digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen. l. De colleges en raden worden met enige regelmaat geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van de digitale dienstverlening van de gemeenten en hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen. m. De colleges en raden nemen een actieve rol in bij het waar nodig bijsturen op de realisatie van de visie, doelstellingen en kaders op het gebied van digitale dienstverlening van hun verbonden partijen en uitvoeringspartijen.

Bijlage B Het perspectief van de verbonden partijen

Voor het onderzoek zijn ook enkele verbonden partijen geïnterviewd. Hen is gevraagd:

- of zij digitale dienstverlening aanbieden;
- of er vanuit de gemeenten kaders zijn meegegeven over de wijze waarop zij de (digitale) dienstverlening in dienen te richten;
- in hoeverre van hen wordt verwacht dat zij rapporteren over de (voortgang van de) digitale dienstverlening;
- hoe wenselijk het is als de gemeente op het gebied van digitale dienstverlening meer kaderstellend of controlerend zou optreden.

De belangrijkste bevindingen per onderzochte verbonden partij beschrijven we hieronder:

De **Omgevingsdienst West Holland (ODWH)** werkt (onder andere) voor Oegstgeest en Voorschoten en wordt aangestuurd via de gangbare gremia van de GR (Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur). Over de nieuwe website van ODWH heeft de gemeente Oegstgeest actief meegedacht door deel te nemen aan een werkgroep die bestaat uit afgevaardigden van alle deelnemende gemeenten. De dienst geeft aan dat het zeer wenselijk is als de gemeenten meer kaderstellend of controlerend gaan optreden, via de kanalen die er nu voor zijn (AB en DB). De dienst heeft een duidelijke opdracht nodig, zo geven de geïnterviewden aan. Op het moment dat de gemeenten onvoldoende concreet beeld geven van die opdracht, dan ontstaat er mismatch tussen vraag en aanbod. ODWH geeft aan dat het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst West Holland rapportages vraagt over (de voortgang van) digitale dienstverlening.

De **Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden** werkt (onder andere) voor Oegstgeest en Voorschoten. De dienst heeft vanuit de deelnemende gemeenten geen kaders over digitale dienstverlening meegekregen. De dienst hanteert wel eigen kaders en legt die aan de gemeenten voor. De dienst vindt het wenselijk als de deelnemende gemeenten als collectief kaders meegeven voor digitale dienstverlening. De dienst wil zoveel mogelijk met gemeenten in gesprek over hun opdrachtgeverschap. Op dit moment loopt bij de dienst RDOG 2020. Dat is een programma waarin gemeenten zich beraden op de manier waarop zij opdrachtgeverschap aan de dienst invullen.

De **Omgevingsdienst Haaglanden** (ODH) voert vooral milieutaken uit voor (onder andere) Wassenaar en Leidschendam-Voorburg. Voor de dienstverleningstaak berust de front-office voor het eerste contact bij gemeenten. Een concrete aanvraag bereikt de ODH via de landelijk ontwikkelde kanalen zoals het Omgevingsloket Online. Er is geen koppeling tussen systemen van de gemeenten en de ODH. Kaderstelling gebeurt door het algemeen bestuur waarin de gemeenten zitting hebben. ODH heeft geen behoefte aan meer kaders of controle, al is maatwerk voor gemeenten wel mogelijk. ODH zou graag zien dat beide gemeenten een verordening vaststellen die het digitaal publiceren van bekendmakingen mogelijk maakt. Dat verhoogt de uniforme digitale werkwijze binnen de ODH en het bespaart kosten.

Holland Rijnland werkt (onder andere) voor Oegstgeest en Voorschoten. Het samenwerkingsverband heeft van de deelnemende gemeenten geen kaders meegekregen voor de inrichting van haar digitale dienstverlening. Holland Rijnland vindt het ook niet wenselijk dat de gemeenten kaders gaan opleggen voor

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

digitale dienstverlening. Men verwacht geen kaders van de gemeenten, omdat het samenwerkingsverband een platform- en een netwerkfunctie vervult. Het uitvoeren van dienstverlening is een klein onderdeel van hun taken.

De **gemeente Leidschendam-Voorburg** werkt voor Wassenaar en Voorschoten op het terrein van Werk en Inkomen. De taken zijn aan Leidschendam-Voorburg gemandateerd en afgesproken is dat de dienstverleningskaders van Leidschendam-Voorburg worden gehanteerd. Er wordt aan de Werkorganisatie gerapporteerd over de dienstverlening (inclusief digitale dienstverlening).

De **GGD Haaglanden** werkt (onder andere) voor Wassenaar en Leidschendam-Voorburg en is intensief bezig met de vraag waar de digitale dienstverlening verbeterd kan worden. Denk aan het Centraal Afsprakenbureau Digitaal, zodat cliënten thuis digitaal hun eigen afspraken kunnen inplannen. Deze initiatieven ontstaan vanuit de GGD zelf, niet op aansturing van de deelnemende gemeenten. Het DB en AB (kortom: de deelnemende gemeenten) zouden volgens de GGD Haaglanden meer sturend en kaderstellend mogen optreden, maar dan wel in gezamenlijkheid met de professionals bij de GGD zelf. In de begroting en de jaarstukken rapporteert de GGD over de ontwikkelingen en activiteiten op het gebied van digitale dienstverlening en e-health.

De **Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)** werkt (onder andere) voor Oegstgeest, Wassenaar en Voorschoten. De gemeenten hebben aan het samenwerkingsverband geen kaders meegegeven voor digitale dienstverlening, zo blijkt uit een interview met het samenwerkingsverband. De BSGR stelt met deelnemende gemeenten wel een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) op. Deze overeenkomst is voor BSRG het kader waarbinnen het diensten verleent aan de gemeenten. De BSGR zou het goed vinden wanneer de gemeenten zich meer kaderstellend of controlerend opstellen. Dat mag dan echter niet ten koste gaan van de harmonisatie van processen en dienstverlening van de verschillende deelnemers, zo hebben de geïnterviewden uitgesproken.

Bijlage C Landelijke invoerings- en ondersteuningsprogramma's[9]

Digitaal 2017 Bedrijven en burgers kunnen uiterlijk in 2017 hun zaken met de overheid digitaal afhandelen. Dus 's avonds na het werk makkelijk en snel vanaf de bank die gewenste parkeervergunning voor je nieuwe auto aanvragen of een terrasvergunning voor je café. De overheid richt zijn processen in op de (dienstverlenings)vraag van burgers en bedrijven en voorkomt daarmee dat burgers en bedrijven steeds weer hun weg moeten vinden in het brede en complexe landschap van overheidsorganisaties. Ook stelt één overheid geen overbodige vragen meer en zorgt dat burgers en bedrijven met minder regels en procedures te maken krijgen.

Voor een samenhangende en effectieve e-overheid realiseert **Operatie NUP** een beperkt aantal (basis)voorzieningen eenmalig te ontwikkelen, te bouwen en te implementeren. In het NUP is afgesproken dat deze voorzieningen prioriteit hebben. De basisinfrastructuur is een selectie van de bouwstenen van de e-overheid. De criteria voor de selectie zijn dat deze bouwstenen de minimale randvoorwaarden zijn om de verbetering van de dienstverlening mogelijk te maken. De overheden hebben afgesproken deze basisinfrastructuur tot stand te brengen en gezamenlijk in gebruik te nemen (Ondersteuningsprogramma is beëindigd per 1 januari 2015). Er zijn op dit moment negentien bouwstenen, verdeeld over de categorieën:

1. elektronische toegang tot de overheid (e-toegang)
2. e-authenticatie
3. informatienummers
4. basisregistraties
5. elektronische informatie-uitwisseling

Met de **Digitale Agenda 2020** zetten VNG en KING in op een collectieve aanpak voor gemeenten. De vernieuwingen die in de maatschappij, de wetenschap en de technologie plaatsvinden dringen ook tot de gemeenten door. Onze eigen innovatieve kracht wordt meer en meer aangesproken. Een onderdeel daarvan is de gemeentelijke dienstverlening. Hier blijven inwoners en ondernemers nieuwe eisen aan stellen. En om de diensten goed te verlenen is steeds meer van belang dat we onze informatiehuishouding op orde hebben. We moeten de juiste gegevens hebben, we moeten ons beleid erop kunnen baseren, we moeten er verantwoording mee kunnen afleggen. De doelstellingen van de Digitale Agenda 2020 zijn:

1. Voordelen van efficiënt samenwerken aan digitale dienstverlening, de informatiesamenleving en e-overheid
2. Vergroten van het innovatievermogen gemeenten
3. Stroomlijnen van gemeentelijke processen

[9] Informatie over deze programma's is afkomstig van de verschillende websites.

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

4. Impuls geven in het opdrachtgeverschap richting softwareleveranciers

INFORMATIE BEVEILIGINGS DIENST

Met de Resolutie ‘Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente’, onderschrijft iedere gemeente om het informatieveiligheidsbeleid vast te stellen aan de hand van de **Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG)**. Het toepassen van de baseline leidt tot een informatievoorziening waarin de betrouwbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van gemeentelijke gegevens is geborgd. Gemeenten willen hiermee een krachtig geluid afgeven en verklaren dat zij de verantwoordelijkheid voor informatieveiligheid (verder) op zich nemen. De gemeenten hebben zich onder meer het volgende voorgenomen:

1. Informatieveiligheid wordt onderdeel van collegeambities 2014-2018 en opgenomen in de portefeuille van een van de leden van het college van B&W.
2. Gemeenten zorgen voor verankering van informatieveiligheid op de gemeentelijke agenda, waarbij het college de gemeenteraad informeert. Dit gebeurt door middel van een aparte paragraaf informatieveiligheid in het jaarverslag.
3. Gemeenten stellen de BIG vast als hét gemeentelijke basisnormenkader voor informatieveiligheid.

PBLQ

Bijlage D Geïnterviewde personen

Wassenaar

#	Datum	Naam	Organisatie
1	21-9-2015	Edwin Ykema Adviseur I&A, CISO	Werkorganisatie Duivenvoorde
2	21-9-2015	Willem Loos Senior adviseur ICT	Werkorganisatie Duivenvoorde
3	21-9-2015	Hester van Leeuwen Programmamanager Dienstverlening	Werkorganisatie Duivenvoorde
4	5-10-2015	Peter Buschman Afdelingshoofd Publiekszaken	Werkorganisatie Duivenvoorde
5	5-10-2015	Sabine Verschoor Wethouder Dienstverlening	Wethouder Dienstverlening
6	6-10-2015	Geertje de Schipper Raadsgriffier	Gemeente Wassenaar
7	11-11-2015	G.M.A. den Hartog-Fast S.W.M. Derks G.R.H de Voogd E.C.M. Ooms	CDA Wat Wassenaar Wil VVD (commissielid) Passie voor Wassenaar

Voorschoten

#	Datum	Naam	Organisatie
1	21-9-2015	Edwin Ykema Adviseur I&A, CISO	Werkorganisatie Duivenvoorde
2	21-9-2015	Willem Loos Senior adviseur ICT	Werkorganisatie Duivenvoorde
3	21-9-2015	Hester van Leeuwen Programmamanager Dienstverlening	Werkorganisatie Duivenvoorde
4	5-10-2015	Peter Buschman Afdelingshoofd Publiekszaken	Werkorganisatie Duivenvoorde,
5	5-10-2015	Marc van de Veer Gemeentesecretaris, directeur Werkorganisatie Duivenvoorde	Werkorganisatie / Gemeente Voorschoten
6	5-10-2015	Inge Nieuwenhuizen Wethouder Dienstverlening	Gemeente Voorschoten
7	6-10-2015	Hans van der Does Raadsgriffier	Gemeente Voorschoten
8	28-10-2015	E.C. van Herk A. Schrijver, R. Zoetemelk J. Middelburg M. Lamers S. van den Dool	CDA ONS Voorschoten CDA PVDA GroenLinks VVD

PBLQ

Oegstgeest

#	Datum	Naam	Organisatie
1	15-10-2015	C. Puliga en E. Barten Hoofd publieksvoorlichting en Senior medewerker publieksvoorlichting	Gemeente Oegstgeest
2	15-10-2015	H. Tans en M. Miggels Senior Adviseur Informatievoorziening en E-adviseur	Gemeente Oegstgeest
3	12-11-2015	J. Waaijer Burgemeester	Gemeente Oegstgeest
4	12-11-2015	H. Leegstra Directeur Dienstverlening	Gemeente Oegstgeest
5	26-11-2015	S. Spaargaren J. Vos R. Pasterkamp F. van Dissel F. Kromhout	VVD D66 Progressief Oegstgeest Leefbaar Oegstgeest Raadsgriffier

Leidschendam-Voorburg

#	Datum	Naam	Organisatie
1	23-9-2015	Harry Slump, Afdelingshoofd Klant Contact Centrum	Gemeente Leidschendam-Voorburg
2	23-9-2015	Michiel Gorsse, Programmadirecteur Moderne Overheid 2.0	Gemeente Leidschendam-Voorburg
3	23-9-2015	Dimitri IJzerman, Teamleider Basisregistraties	Gemeente Leidschendam-Voorburg
4	23-9-2015	André Huykman, Gemeentesecretaris	Gemeente Leidschendam-Voorburg
5	2-10-2015	Saskia Bruines, Portefeuillehouder ICT en Dienstverlening	Gemeente Leidschendam-Voorburg
6	5-10-2015	Brigit de Klerk, Programmanager Moderne Overheid 2.0	Gemeente Leidschendam-Voorburg
7	5-10-2015	Robert van der Poel, Informatiemanager	Gemeente Leidschendam-Voorburg
8	5-10-2015	Gerard van Egmond, Raadsgriffier	Gemeente Leidschendam-Voorburg
9	15-10-2015	S. Duijvestijn T. Overmeire G. Nijhof D. Veelenturf S. van de Griendt	GBLV VVD VVD CDA D66

Verbonden partijen

#	Datum	Naam	Organisatie
1	3-11-2015	Marion Steijn	GGD Haaglanden
3	2-12-2015	Leo Hopman	Omgevingsdienst Haaglanden
4	3-12-2015	Wim Zwanenburg	Gemeente Leidschendam-Voorburg
5	11-12-2015	Karin van Rijn en Rob Vroonland	Belastingsamenwerking Gouwe Rijnland
6	19-11-2015	Frans van Silfhout en Jeroen Smits	Omgevingsdienst West Holland

7	10-11-2015	Sjaak de Gouw	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands-Midden
8	10-11-2015	Annemarije van Overschot	Holland Rijnland

PBLQ

Bijlage E Bestudeerde documentatie

Wassenaar

#	Documentnaam	Datum
1	Informatiebeleidsplan Wassenaar – Voorschoten	1-11-2009
2	Samenwerkingsovereenkomst Werk & Inkomen met de gemeente Leidschendam-Voorburg	29-11-2011
3	Dienstverleningsovereenkomst tussen de BSGR en haar deelnemers betreffende de uitvoeringstaken op het gebied van de wet WOZ en de gemeentelijke en waterschapsbelastingen	3-12-2012
4	Raadsinformatiebrief: Visie op dienstverlening	29-11-2013
5	Plan van Aanpak Project deregulering gemeente Wassenaar	onbekend
6	Burgerjaarverslag 2013 Wassenaar	2014
7	Coalitieakkoord 2014-2018 Gemeente Wassenaar “Vernieuwen, verbinden, vertrouwen”	2014
8	DigiD- beveiligingsassessment DigiD aansluiting “Gemeente Wassenaar”, Baker Tilly Berk	31-7-2014
9	Adviesnota College: Informatiebeveiliging BRP en Waardedocumenten Gemeente Wassenaar 2014	14-10-2014
10	Informatiebeveiliging BRP en Waardedocumenten Gemeente Wassenaar	2014
11	Digitale dienstverlening aan inwoners Wassenaar (Meting aanbod digitale dienstverlening, Deloitte, BZK)	April 2015
12	Raadsinformatiebrief: Implementatieplan dienstverlening 2015&2016 ‘Op weg naar vijf sterren dienstverlening’	26-5-2015
13	Gemeente Wassenaar neemt de volgende stap in digitale dienstverlening voor ondernemers(17-06-2015) (http://www.wassenaar.nl/portal-wassenaar/nieuws_297/item/gemeente-wassenaar-neemt-de-volgende-stap-in-digitale-dienstverlening-voor-ondernemers_6449.html)	17-6-2015
14	Raadsinformatiebrief: Uitkomsten Waarstaatjegemeente	17-7-2015
15	Jaarrapportage 2014 Omgevingsdienst Haaglanden	23-7-2015
16	Jaarrekening 2014, Voorjaarsnota 2015, Najaarsnota 2015, Begroting 2016	2015

Voorschoten

#	Documentnaam	Datum
1	Informatiebeleidsplan Wassenaar – Voorschoten	1-11-2009
2	Samenwerkingsovereenkomst Werk & Inkomen met de gemeente Leidschendam-Voorburg	29-11-2011

3	Dienstverleningsovereenkomst tussen de BSGR en haar deelnemers betreffende de uitvoeringstaken op het gebied van de wet WOZ en de gemeentelijke en waterschapsbelastingen	3-12-2012
4	Kwaliteitshandvest gemeente Voorschoten	2012
5	Raadsinformatiebrief: Visie op dienstverlening	29-11-2013
6	Plan van Aanpak Project deregulering gemeente Wassenaar	onbekend
7	Coalitieakkoord 2014-2018 Gemeente Voorschoten "Vertrouwen in mensen, verbinden van krachten"	2014
8	Burgerjaarverslag 2013 Voorschoten	2014
9	Raadsinformatiebrief "Voortgang dienstverlening"	25-3-2014
10	DigiD- beveiligingsassessment DigiD aansluiting "Gemeente Voorschoten", Baker Tilly Berk	31-7-2014
11	Adviesnota College: Informatiebeveiliging BRP en Waardedocumenten Gemeente Wassenaar 2014	14-10-2014
12	Informatiebeveiliging BRP en Waardedocumenten Gemeente Voorschoten	12-8-2014
13	Digitale dienstverlening aan inwoners Wassenaar (Meting aanbod digitale dienstverlening, Deloitte, BZK)	April 2015
14	Voorschoten top 15 landelijk beste Digitale Dienstverleners (http://www.voorschoten.nl/portal-voorschoten/nieuws_288/item/voorschoten-top-15-landelijk-beste-digitale-dienstverleners_5627.html)	23-04-2015
15	Raadsinformatiebrief: Implementatieplan dienstverlening 2015&2016 'Op weg naar vijf sterren dienstverlening'	26-5-2015
16	Gemeente Voorschoten neemt de volgende stap in digitale dienstverlening voor ondernemers (http://www.voorschoten.nl/portal-voorschoten/nieuws_288/item/gemeente-voorschoten-neemt-de-volgende-stap-in-digitale-dienstverlening-voor-ondernemers_6452.html)	17-6-2015
17	Raadsinformatiebrief: Uitkomsten Waarstaatjegemeente	17-7-2015
18	Jaarverslag 2014-2015 Holland Rijnland regionaal bureau leerplicht	September 2015
19	Eindrapportage 2014 Omgevingsdienst West-Holland	2015
20	Jaarrekening 2014, Voorjaarsnota 2015, Najaarsnota 2015, Begroting 2016	2015

Werkorganisatie Duivenvoorde

#	Documentnaam	Datum
1	Projectplan Pilot zaakgericht werken	Oktober 2013
2	Ontwerp begroting 2015 en meerjarenramingen 2016-2018	2014
3	Tussentijdse projectrapportage Zaakgericht werken	2014
4	Programmarekening 2014	10-4-2015
5	Plan van Aanpak Invoering Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) Wassenaar en Voorschoten	25-4-2014

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

6	Standaard aansluitvoorwaarden voor extern gehoste applicaties / oplossingen	5-11-2014
7	Gemeenschappelijke Regeling Werkorganisatie Duivenvoorde Concept-Managementletter 2014, Baker Tilly Berk	2015
8	A3-Jaarplan afdeling Publiekszaken 2015-2018	2015
9	Diverse managementrapportages Belastingssamenwerking Gouwe-Rijsland	2015
10	Diverse managementrapportages sociaal domein, Gemeente Leidschendam-Voorburg	2015
11	Diverse verslagen Regiegroep Dienstverlening	2015
12	Standaard aansluitvoorwaarden voor intern gehoste applicaties / oplossingen	5-2-2015
13	DigiD beveiligingsassesment Duivenvoorde, Baker Tilly Berk	23-3-2015
14	Projectaanvraag E-formulieren 2017 Definitiefase	24-4-2015
15	Social mediabeleid Werkorganisatie Duivenvoorde	Juli 2015

Oegstgeest

#	Documentnaam	Datum
1.	Adviesnota Financiering programma e-dienstverlening 2e fase	10 -5-2013
2.	Adviesnota Visie op Dienstverlening (DMS: 13.01974)	11-4-2013
3.	Antwoord op schriftelijke vragen fractie D66 d.d. 04-05-2015 (Verplicht gebruik formulier voor Wob-verzoeken die langs elektronische weg worden ingediend)	29-5-2015
4.	Antwoord op schriftelijke vragen fractie VVD d.d. 05-02-2013 (Mystery Calling)	6-2-2013
5.	Beleidsnota Visie op dienstverlening	25-5-2013
6.	Burgerjaarverslag 2013	2014
7.	Coalitieagenda 2014 – 2018	5-2014
8.	Collegebesluit Kaderstellend Ontwerp Kernorganisatie Oegstgeest na advies Ondernemingsraad	26-2-2013
9.	Collegebesluit Plan van aanpak project eGemeente Oegstgeest	21-10-2008
10.	DMT Voorstel Richtlijnen gebruik social media voor college en ambtenaren	21 april 2011
11.	Dorpsagenda Oegstgeest	5-2014
12.	GEMMA Applicatieslandschappen	2015
13.	Informatienota 'Informatie en Automatisering Oegstgeest 2010-2014'	26-10-2010
14.	Inwonersenquete	2015
15.	Jaarstukken	2012, 2013, 2014
16.	Kaderstellend Ontwerp Kernorganisatie Oegstgeest	27-11-2012
17.	Lean rapportage en implementatieplan procesverbetering registreren meldingen openbare ruimte (RMOR)	10-4-2015
18.	LEAN-rapportage verbetering Melding Openbare Ruimte (MOR)	25-11-2015

Colofon
Voorwoord
Conclusies en aanbevelingen
Bestuurlijke reactie en naschrift
Rapport bevindingen

19.	Medewerkerstevredenheidsonderzoek	2012 en 2014
20.	Memo status i-NUP verplichtingen Gemeente Oegstgeest (en bijlage)	9-9-2015
21.	Notitie Realisatie Programma e-Dienstverlening 2e fase	1-11-2011
22.	Oegstgeest in beweging, Het levende dorp - Visiedocument 2020	28-10-2011
23.	Overzicht aantallen digitale producten	2015
24.	Plan van Aanpak Project eGemeente Oegstgeest	6-10-2008
25.	Programma Informatie en Automatisering Gemeente Oegstgeest	25-4-2013
26.	Programma Oegstgeest gaat verder (plan en portfolio)	27-5-2015
27.	Projectopdracht Implementatie visie op Dienstverlening	14-5-2014
28.	Projectopdracht Invoering KCS	13-5-2014
29.	Projectopdracht verder met bedijfsprocessen	17-7-2014
30.	Projectplan Verder met bedrijfsprocessen	2014
31.	Raadsadviesnota Visie op Dienstverlening	25-04-2013
32.	Raadsvoorstel 'Het reguleren van de elektronische weg van WOB-verzoeken'	30-10-2014
33.	Statistieken voor burgerjaarverslag 2014	nb
34.	Status implementatie ZGW tbv rekenkamer	2016
35.	Statuut informatiebeveiliging Gemeente Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude & Servicepunt71	13-3-2013
36.	Teamplan Team Publieksvoorlichting 2015	2014
37.	Technische vragen TO PR 11 april	11 april 2013
38.	Tevredenheidsonderzoek gezamenlijke bedrijfsvoering	9-4-2015
39.	Toelichting bij i-NUP verplichtingen	2016
40.	Tussenrapportage website februari 2015	4-3-2015
41.	Verordening Elektronische Bekendmaking Oegstgeest 2014	21-11-2013
42.	Voortgangsrapportage LEAN project Verder met Bedrijfsprocessen	
43.	Voortgangsrapportage, kwartaalrapportages en tussenrapportages 'Oegstgeest gaat verder'	Aug 2014 - 2015
44.	Waar staat je gemeente, onderdeel dienstverlening (www.waarstaatjegemeente.nl)	2015

Leidschendam-Voorburg

#	Documentnaam	Datum
1	Kadernota Informatiebeleid 2013	okt-13
2	Bijlage Kadernota Informatiebeleid	okt-13
3	Collegevoorstel Programmaplan Moderne Overheid	mrt-14
4	Programma Moderen Overheid, Communicatieplaat	mrt-14
5	Rapport DigiD assessment (Verdonck, Klooster en Associates)	apr-14
6	GAP-analyse t.b.v. BIG	jun-14

7	Klanttevredenheidsonderzoek	jun-14
8	Burgerjaarverslag 2013	jun-14
9	Gemeentebreed Informatiebeveiligingsbeleid	okt-14
10	Coalitieakkoord 2015-2018	3-2-2015
11	Collegeprogramma 2015	Onbekend
12	Kadernota 2015	Onbekend
13	Eerste tussentijdse rapportage 2015	Onbekend
14	Organisatiejaarplan 2015	Onbekend
15	Productenoverzicht KCS	Onbekend
16	Social Media Richtlijnen	Onbekend
17	Onderzoek Digitale Volwassenheid gemeenten (Deloitte)	apr-05
18	Digitale toegankelijkheid van gemeentelijke websites (Stichting Drempelvrij)	13-5-2015
19	Kwaliteitshandvest	jun-15
20	Brief betreffende DigiD-assessment (Waack Accountants)	15-7-2015
21	Programmaplan Moderne Overheid 2.0	29-9-2015

PBLQ

Bijlage F Gebruikte afkortingen

Afkorting	Betekenis
AB	Algemeen Bestuur
Awb	Algemene Wet Bestuursrecht
BGT	Basiskaart Grootschalige Topografie
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BRP	Basisregistratie Personen
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CISO	Chief Information Security Officer
DB	Dagelijks Bestuur
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
GEMMA	GEMeentelijke Model Architectuur
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie Personen
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GR	Gemeenschappelijke Regeling
IBD	Informatie Beveiligingsdienst Gemeenten
I&A	Informatisering en Automatisering
INK	Instituut Nederlandse Kwaliteit
iNUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma e-overheid
KCC	Klant Contact Centrum
KCS	Klant Contact Systeem
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten
NCDO	Nationaal Commissaris Digitale Overheid
NVVB	Nederlandse Vereniging Voor Burgerzaken
ODH	Omgevingsdienst Haaglanden
ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
P&C	Planning- en control
RDOG Hollands Midden	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden
SP71	Servicepunt 71
VDP	Vereniging van Directeuren Publieksdiensten
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WVOLV	Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg
3D	drie decentralisaties in het sociaal domein

Colofon

Voorwoord

Conclusies en aanbevelingen

Bestuurlijke reactie en naschrift

Rapport bevindingen

Wassenaar Voorschoten Oegstgeest Leidschendam-Voorburg

Secretariaat: Postbus 393, 2250 AJ Voorschoten
info@rekenkamerwvolv.nl • www.rekenkamerwvolv.nl

Voorblad

ID:	10136
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Instellen Werkgroep Omgevingswet (1601992).
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Raadsbesluit (1601993)

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien het voorstel van het presidium van Leidschendam-Voorburg d.d. 2 juni 2016 (1601992);

b e s l u i t :

1. Een werkgroep Omgevingswet in te stellen die:
   - Bestaat uit één lid van elke fractie;
   - Een voorzitter kiest uit zijn midden;
   - Wordt ondersteund vanuit de griffie.
2. De werkgroep de volgende taakomschrijving mee te geven ter nadere uitwerking:
   Bereid de raad voor op de invoering van de nieuwe omgevingswet, zodat hij zicht heeft op de voor de raad belangrijke veranderingen en in staat is (en wordt gesteld) zijn rol binnen de nieuwe wetgeving per 2019 optimaal in te vullen.
3. De werkgroep te verzoeken gebruik te maken van het aanbod vanuit het College om kort na het zomerreces een bijeenkomst te plannen met de raad.
4. De werkgroep te verzoeken enkele bijeenkomsten te (laten) organiseren ten behoeve van de informatieverstrekking aan en betrokkenheid van de andere raads- en commissieleden.
5. Het college te verzoeken deel te nemen aan de werkgroep (en eventuele bijeenkomsten voor de raad) en deze waar nodig ambtelijke te ondersteunen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum	2 juni 2016
Onderwerp	Raadsvoorstel tot instelling van een werkgroep Omgevingswet
Categorie	A

Verseonnummer	1601992
Portefeuillehouder	Presidium
Behandeld door	S. Heerdink (06 46 930 247)
Samenvatting	De invoering van de omgevingswet per 2018 is een omvangrijke wetswijziging. Om de raad optimaal voor te bereiden op de implementatie van de wet en de consequenties voor de raad, wordt voorgesteld een werkgroep in te stellen.

Voorstel
De Gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg wordt voorgesteld om:

1. Een werkgroep Omgevingswet in te stellen die:
   - Bestaat uit één lid van elke fractie;
   - Een voorzitter kiest uit zijn midden;
   - Wordt ondersteund vanuit de griffie;
2. De werkgroep de volgende taakomschrijving mee te geven ter nadere uitwerking:
   Bereid de raad voor op de invoering van de nieuwe omgevingswet, zodat hij zicht heeft op de voor de raad belangrijke veranderingen en in staat is (en wordt gesteld) zijn rol binnen de nieuwe wetgeving per 2019 optimaal in te vullen.
3. De werkgroep te verzoeken gebruik te maken van het aanbod vanuit het College om kort na het zomerreces een bijeenkomst te plannen met de raad;
4. De werkgroep te verzoeken enkele bijeenkomsten te (laten) organiseren ten behoeve van de informatieverstrekking aan en betrokkenheid van de andere raads- en commissieleden.
5. Het college te verzoeken deel te nemen aan de werkgroep (en eventuele bijeenkomsten voor de raad) en deze waar nodig ambtelijke te ondersteunen.

1. Inleiding
In 2019 wordt naar alle waarschijnlijkheid de nieuwe Omgevingswet ingevoerd. De invoering van de wet heeft grote impact, zowel maatschappelijk als op het handelen van de gemeente. Ook voor de gemeenteraad gaat dit verder dan het nemen van een aantal besluiten.

De Omgevingswet integreert 26 wetten en vele Algemene Maatregelen van Bestuur op het gebied van de fysieke leefomgeving. Deze wetten en maatregelen zijn veelal sectoraal opgebouwd. Met de Omgevingswet wil de overheid ze in samenhang zien en toepassen. Belangrijkste argument is dat daarmee snelheid en flexibiliteit wordt gewonnen, wat meer aansluit bij de behoefte van deze tijd. Onder de nieuwe wet vallen onderwerpen als bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur.
De wetgeving in het ruimtelijk domein wordt daarmee wezenlijk anders. Dit heeft directe invloed op de rol die de gemeenteraad speelt in het besluitvormingsproces. De raad zal moeten wennen en leren omgaan met deze nieuwe rol en de verwachtingen die daarbij horen.

2. Wat willen we bereiken?
Gezien de hoge impact van de in 2019 in te voeren Omgevingswet op het werk van de gemeenteraad wil deze zich optimaal voorbereiden op de invoering hiervan. Ze wil daarbij expliciet de focus leggen op de verwachtingen die de nieuwe wet met zich meebrengt ten aanzien van de rol van de raad.

3. Wat gaan we daarvoor doen?
De raad stelt een werkgroep in en geeft deze de opdracht mee de voorbereiding ter hand te nemen en regelt de samenstelling en ondersteuning van de werkgroep. Ook verzoekt de raad het college deel te nemen aan de werkgroep en waar nodig te voorzien in ambtelijke ondersteuning. Waar mogelijk sluit de werkgroep aan op initiatieven die reeds van uit het college worden ontwikkeld.
De werkgroep wordt ingesteld met het oog op de implementatie van nieuwe wetgeving en zal derhalve pas worden opgeheven na invoering van de omgevingswet in Leidschendam-Voorburg. De vergaderfrequentie wordt door de werkgroep zelf bepaald.

4. Argumenten
Omdat de werkgroep de raad als geheel moet voorbereiden op de invoering van de omgevingswet is het van belang dat alle fracties betrokken zijn en geïnformeerd worden. Gezien het aantal fracties en de gewenste omvang van de werkgroep wordt voorgesteld deze samen te stellen uit één lid per fractie. Met dezelfde motivatie wordt voorgesteld, bij verhindering van een lid van de werkgroep, een fractie toe te staan dat lid te vervangen door een ander raads- of commissielid.

Ook vanuit het college zijn inmiddels initiatieven ontwikkeld die betrekking hebben op de invoering van de omgevingswet. Daarbij is aangegeven dat er behoefte is aan een bijeenkomst met de Gemeenteraad kort na het zomerreces. De werkgroep wordt daarom nadrukkelijk verzocht aan te sluiten bij deze initiatieven en op korte termijn te komen tot een eerste afstemming.
In het verlengde hiervan wordt het college verzocht deel te nemen aan de werkgroep en waar nodig te voorzien in ambtelijke ondersteuning.

5. Kanttekeningen
De omgevingswet is geen eenvoudige materie. Daarnaast gaat het om nieuwe wetgeving die pas in 2019 wordt ingevoerd. Optimaal voorbereiden betekent in een dergelijke situatie dat met een aantal onzekerheden rekening moet worden gehouden. Denk daarbij aan exacte wettelijke formulering of gemaakte planningen.

Eén lid per fractie maakt de werkgroep redelijk omvangrijk. Daarentegen heeft elke fractie dan de mogelijkheid te participeren en zich op de hoogte te stellen. Er moet daarom enerzijds op worden toegezien dat fracties zich beperken tot één deelnemer in de werkgroep. Anderzijds nemen de leden deel aan de werkgroep ten behoeve van het functioneren van hun fractie en de Gemeenteraad. Los van de bijeenkomsten die georganiseerd worden voor alle raads- en commissieleden, wordt van de leden verwacht dat zij hun fractiegenoten op de hoogte brengen en houden.

6. Financiële consequenties
Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan het voorstel.

Het presidium

De griffier, De voorzitter,

Mr. G.A. van Egmond Drs. J.W. van der Sluijs

Voorblad

ID:	10137
Onderwerp:	Raadsvoorstel: drie bejegeningsklachten (1601882).
Samenvatting:	Klaagster heeft een drietal bejegeningsklachten ingediend &#150hierna voortaan aangeduid als klacht A, B en C - welke onder verantwoordelijkheid van de raad moeten worden afgehandeld. &#13&#10Metbetrekking tot klacht A en klacht B heeft de klachtencommissie advies aan de raad uitgebracht. Deze adviezen zijn op 19 mei jl. bij de griffie ontvangen.
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren te besluiten conform het voorstel.
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	Burgemeester J.W. van der Sluijs
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	Het volledige dossier ligt voor raadsleden ter inzage.&#13&#10

Raadsbesluit 1601883

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

gezien de adviezen van de klachtencommissie;

gelezen het voorstel van het presidium d.d. 2 juni 2016;

b e s l u i t :

A Met betrekking tot de klacht van **10 september 2015** inzake een gedraging van een griffiemedewerker:

1. Het advies van de klachtencommissie d.d. 27 april 2016 over te nemen.
2. De klacht over het niet nakomen van de toezegging ongegrond te verklaren.
3. Het klachtonderdeel over algemeen beleid en algemene beleidsuitvoering met betrekking tot gebrekkige informatievoorziening niet ontvankelijk te verklaren.
4. Het klachtonderdeel over de wijze van deze klachtafhandeling met betrekking tot gebrekkige registratie en termijnoverschrijding niet te behandelen, omdat dit voorbehouden is aan de Nationale Ombudsman.
5. Klaagster middels bijgevoegde brief van dit oordeel in kennis te stellen.

B Met betrekking tot de klacht van **4 januari 2016** inzake het niet nakomen van een toezegging aan de raad door de burgemeester, een email van 9 februari 2015 en een onheuse bejegening in de ontmoetingsruimte:

1. Het advies van de klachtencommissie d.d. 25 april 2016 over te nemen.
2. De klacht op alle drie de onderdelen ongegrond te verklaren.
3. Klaagster middels bijgevoegde brief van dit oordeel in kennis te stellen.

C Met betrekking tot de klacht van **19 april 2016** inzake de verslaglegging van de raadscommissie AZ en het algemeen functioneren van de griffie:

1. De klacht op beide onderdelen niet ontvankelijk te verklaren.
2. Klaagster middels bijgevoegde brief van dit oordeel in kennis te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier, de voorzitter,

mr. G.A. van Egmond drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum	2 juni 2016
Onderwerp	Klachten afhandeling
Categorie	A
Verseonnummer	1601882
Behandeld door	Klachtencommissie

1. Inleiding.

Klaagster heeft een drietal bejegeningsklachten ingediend – hierna voortaan aangeduid als klacht A, B en C - welke onder verantwoordelijkheid van de raad moeten worden afgehandeld.
Met betrekking tot klacht A en klacht B heeft de klachtencommissie advies aan de raad uitgebracht. Deze adviezen zijn op 19 mei jl. bij de griffie ontvangen.

2. Inhoudelijke toelichting.

Klacht A d.d. 10 september 2015 (verseon 1418477)

Met betrekking tot deze klacht heeft de klachtencommissie op 27 april 2016 haar advies uitgebracht.

De klacht is op 10 september 2015 ingediend en gaat over het niet nakomen van een gedane toezegging door een medewerker van de griffie. Tevens wordt geklaagd over gebrekkige informatievoorziening in het algemeen. Aangezien de griffie onder de verantwoordelijkheid van de raad valt, is de raad het bestuursorgaan dat de klacht dient af te handelen. Kortheidshalve wordt hier verwezen naar het advies van de klachtencommissie.

De klachtencommissie adviseert u om:
1. De klacht over het niet nakomen van de toezegging ongegrond te verklaren.
2. Het klachtonderdeel over algemeen beleid en algemene beleidsuitvoering met betrekking tot gebrekkige informatievoorziening niet ontvankelijk te verklaren.
3. Het klachtonderdeel over de wijze van deze klachtafhandeling met betrekking tot gebrekkige registratie en termijnoverschrijding niet te behandelen, omdat dit voorbehouden is aan de Nationale Ombudsman.

U wordt voorgesteld het advies van de klachtencommissie te volgen.

Klacht B d.d. 4 januari 2016 (verseon 1492655)

Met betrekking tot deze klacht heeft de klachtencommissie op 25 april 2016 haar advies uitgebracht.

De klacht is op 4 januari 2016 ingediend en gaat over:

1. het niet nakomen van een door de burgemeester - in zijn hoedanigheid als voorzitter van de raad - gedane toezegging aan de raad;
2. een email van 9 februari 2015 en
3. een onheuse bejegening in de ontmoetingsruimte.
Kortheidshalve wordt hier verwezen naar het advies van de klachtencommissie.

De klachtencommissie adviseert u om de klacht op alle drie de onderdelen ongegrond te verklaren.

U wordt voorgesteld het advies van de klachtencommissie te volgen.

Klacht C d.d. 19 april 2016 (verseon 1558847)
Op 19 april 2016 heeft klaagster middels een inspreeknotitie geklaagd over de verslaglegging van de raadscommissie AZ en het algemeen functioneren van de griffie. Deze klacht is niet voor advies voorgelegd aan de klachtencommissie, omdat duidelijk is dat dit geen bejegeningsklachten zijn. U wordt voorgesteld om deze klacht op beide onderdelen niet ontvankelijk te verklaren, omdat dit geen klachten zijn als bedoeld in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht.

Het Presidium van Leidschendam-Voorburg,

De secretaris,
Mr. G.A. van Egmond

De voorzitter,
drs. J.W. van der Sluijs

Voorblad

ID:	10059
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Bekrachtiging geheimhouding Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016 (1552288).
Samenvatting:	De rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen bevat informatie over de financieel economische positie van de gemeente. Het college stelt daarom de raad voor om de door het college opgelegde 'voorlopige' geheimhouding ten aanzien van de rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen te bekrachtigen.
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel. &#10
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	22-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder P.F. Rozenberg
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	De geheime bijlage wordt via de mail toegestuurd en ligt ter inzage bij de griffie.

Raadsbesluit 1552292

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg,
- gezien het raadsvoorstel ter bekrachtiging van de geheimhouding van 19 april 2016, documentnummer 1551668;
- gelet op artikel 25, eerste en derde lid van de Gemeentewet en artikel 10, tweede lid, onderdeel b van de Wet openbaarheid van bestuur;

b e s l u i t:
te bekrachtigen de opgelegde geheimhouding ten aanzien van de geheim ter inzage gelegde rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van

de griffier,	de voorzitter,
mr. G.A. van Egmond	drs. J.W. van der Sluijs

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 19 april 2016
Onderwerp Bekrachtiging geheimhouding Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016
Categorie A

Verseonnummer 1551668 / 1552288
Portefeuillehouder Wethouder Rozenberg
Behandeld door De heer Georges

1. Samenvatting

De rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen bevat informatie over de financieel economische positie van de gemeente. Het college stelt daarom de raad voor om de door het college opgelegde 'voorlopige' geheimhouding ten aanzien van de rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen te bekrachtigen.

2. Bekrachtiging geheimhouding

Voor nadere informatie en een samenvatting van de herziening 2016 wordt verwezen naar de (ter inzage gelegde) geheime rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' met bijlagen en de 'Openbare samenvatting Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' (documentnummer 1530981). De geheim (ter inzage gelegde) rapportage geeft inzicht in de uitgangspunten van de herziening. Ter nadere informatie zijn hierin bijlagen opgenomen van de berekening van het ruimtegebruik, de residuele grondwaarde en de berekening van het geconsolideerde resultaat. Nadere onderbouwingen van overige uitgangspunten zijn vanwege hun technische complexiteit, bedrijfsgevoeligheid of ondergeschiktheid niet als bijlage opgenomen in de rapportage. Op verzoek kunnen raadsleden via de griffie om een nadere toelichting op de door hen aangewezen uitgangspunten vragen.
Daar de rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen informatie bevat over de financieel economische positie van de gemeente, is het college van mening dat geheimhouding hiervan zwaarder weegt dan het belang van openbaarheid (artikel 25 lid 2 Gemeentewet en artikel 10 lid 2 sub b WOB). Daarom wordt geadviseerd om de door het college opgelegde geheimhouding ten aanzien van de rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' en daarbij behorende bijlagen te bekrachtigen.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman	drs. J.W. van der Sluijs
secretaris	burgemeester

Bijlage(n) bestemd voor de raad, welke geheim bij de Griffie (ter inzage) liggen
Onderwerp: rapportage 'Herziening grondexploitatie Nieuwe Duivenvoordecorridor 2016' met bijlagen

Voorblad

ID:	10060
Onderwerp:	Raadsvoorstel: Bekrachtiging geheimhouding bijlage Berekening element De Groene Grens (1552050).
Samenvatting:	Bij de vaststelling van de Ruimtelijke uitnodiging met daarin de spelregelkaarten voor de Duivenvoordecorridor, is het effect berekend van het doorvoeren van een element uit het plan De Groene Grens. Deze berekening laat zien met welke parameters de gemeente rekent bij de ontwikkeling van het plan. De gemeente zoekt marktpartijen als partners voor de herontwikkeling van de negen plandelen in de Duivenvoordecorridor. Om de positie van de gemeente in onderhandelingen niet potentiële marktpartijen te borgen, weegt het belang om de financiële gegevens geheim te houden zwaarder dan het belang van de openbaarheid.
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	De raad adviseren over het voorstel.
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	22-04-2016
Verantw. Portefeuillehouder:	Wethouder P.F. Rozenberg
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	De geheime bijlage wordt via de mail toegestuurd en ligt ter inzage bij de griffie. Het raadsbesluit zal later op de dag worden toegevoegd ivm een technische storing in het systeem.

Raadsbesluit 1552055

De raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg,

gezien het raadsvoorstel ter bekrachtiging van de geheimhouding van 20 april 2016, (verseonnummer 1551582);

gelet op artikel 25, eerste en derde lid van de Gemeentewet en artikel 10, tweede lid onderdeel 2b van de Wet openbaarheid van bestuur;

b e s l u i t :

te bekrachtigen de opgelegde geheimhouding op bijlage Berekening element De Groene Grens, bijlage 1551587 bij het raadsvoorstel.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg van 8 juni 2016.

de griffier,

mr. G.A. van Egmond

de voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

01-100-0711

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 19 april 2016
Onderwerp Geheimhouding Bijlage Berekening element De Groene Grens
Categorie A

Verseonnummer 1551582 / 1552050
Portefeuillehouder Wethouder Rozenberg
Behandeld door De heer versteeg

Bij de vaststelling van de Ruimtelijke uitnodiging met daarin de spelregelkaarten voor de Duivenvoordecorridor, is het effect berekend van het doorvoeren van een element uit het plan De Groene Grens. Deze berekening laat zien met welke parameters de gemeente rekent bij de ontwikkeling van het plan. De gemeente zoekt marktpartijen als partners voor de herontwikkeling van de negen plandelen in de Duivenvoordecorridor. Om de positie van de gemeente in onderhandelingen niet potentiële marktpartijen te borgen, weegt het belang om de financiële gegevens geheim te houden zwaarder dan het belang van de openbaarheid.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

B.J.D. Huykman
secretaris

drs. J.W. van der Sluijs
burgemeester

Voorblad

ID:	9470
Onderwerp:	Lijst van ingekomen stukken (1600336).
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Raad van 8 juni 2016
Agendapunt: Ingekomen stukken en mededelingen (1600336).

1 Ingekomen stukken van burgers/instellingen

Nr	Omschrijving	Wijze van afdoening
1	Email inzake Jaarrekening 2015/Ontwerpbegroting 2017/Aanbiedingsbrief (1554121).	Om advies in handen gesteld van burgemeester en wethouders.
2	Brief inzake verkoop bedrijfsafval Avalex (1554459).	Voor kennisgeving aannemen.
3	Brief van Metropoolregio Rotterdam Den Haag inzake aanbiedingsbrief Regionaal Investeringsprogramma 2016 (1554453).	Voor kennisgeving aannemen. Betrekken bij commissie Algemene Zaken.
4	Brief inzake zienswijze ontwerp verklaringen van geen bedenkingen oprichten 20 appartementen en 9 eengezinswoningen Van Ravesteijnkade/ Warmoezierstraat (1556611).	Om advies in handen gesteld van burgemeester en wethouders .
5	Brief inzake zienswijze bebouwing van woningen en appartementen Plaspoelkade (Ravesteijnkade) (1555886).	Om advies in handen gesteld van burgemeester en wethouders.
6	Email inzake verzoek om besparen milieu door beschikbaar stellen ja/ja sticker voor brievenbussen (1554145).	Voor kennisgeving aannemen.
7	Brief inzake zienswijze ontwerp van geen bedenkingen voor oprichten van 20 appartementen aan de Van Ravesteijnkade/Warmoezierstraat (1555174).	Om advies in handen gesteld van burgemeester en wethouders.
8	Brief inzake rapport Gezondheid en Geluid (1544509).	Voor kennisgeving aannemen.
9	Aanbiedingsbrief inzake onderzoek knelpunten 18-/18+ (1555253).	Voor kennisgeving aannemen.
10	Aanbiedingsbrief Jaarstukken Avalex 2015 (1555384).	Voor kennisgeving aannemen.
11	Brief inzake Zelfstandig Raadsbudget (1557076).	Voor kennisgeving aannemen.
12	Brief inzake zienswijze concept-begroting 2017 Omgevingsdienst Haaglanden (1555277).	Om advies in handen gesteld van burgemeester en wethouders. Bespreken in commissie OG (mei 2016). Om pré-advies naar college.
13	Email inzake vestiging dierklinieken in detailhandel (1569071).	Voor kennisgeving aannemen. Ter kennisname voor college.
14	VZHG Journaal voor de gemeenten nr. 4 (1582699).	Voor kennisgeving aannemen.
15	Brief inzake FLO overgangsrecht wijziging leeftijdsafhankelijke factoren (1554921).	Voor kennisgeving aannemen.

16	Brief inzake Rekeningcommissie verslag over jaarrekening 2015 (1564056).	Voor kennisgeving aannemen.
17	Brief inzake herinrichting (slinger)vijver in park Arentsburg-Hoekenburg (1590696).	Ter afdoening in handen gesteld van burgemeester en wethouders.
18	Brief inzake reactie omwonendenbrief park Sijtwende (1589573).	Voor kennisgeving aannemen.
19	Brief inzake aankondiging Rijksimpuls Jeugdsportfonds t.b.v. voorjaarsnota gemeente (1590138).	Voor kennisgeving aannemen.
20	Email inzake brandbrief onrechtmatige korting huishoudens (1591623).	Voor kennisgeving aannemen.
21	Brieven inzake beroep diverse partijen inzake BP Leidsenhage (1591729).	Voor kennisgeving aannemen.
22	Brief inzake beroep Bestemmingsplan Leidsenhage (1593284).	Voor kennisgeving aannemen.
23	Brief inzake zienswijze ontwerp-verklaring van geen bedenkingen oprichten 20 appartementen en 9 eengezinswoningen Van Ravensteijnkade/ Warmoezierstraat (1593347).	Om advies in handen gesteld van burgemeester en wethouders.
24	Brief inzake intrekking beroep Bestemmingsplan Leidsenhage (1594421).	Voor kennisgeving aannemen.
25	Inspreektekst in commissie OG d.d. 24 mei 2016 m.b.t. Duivenvoordecorridor (1593945).	Voor kennisgeving aannemen.
26	Email inzake voorstel voor locatie World Expo 2025 en Rotterdam The Hague Airport (1594001).	Voor kennisgeving aannemen.
27	Inspreektekst commissie OG 24 mei 2016 inzake bezwaar plannen Wilsveen 17 (1595255).	Voor kennisgeving aannemen.
28	Brief inzake Manifest Samen op de bres voor de markt (1592011).	Voor kennisgeving aannemen.
29	Brief inzake Jaarverslag 2015 Stadstuin Rusthout (1597054).	Voor kennisgeving aannemen.
30	Brief inzake Gemeentefonds geen pinautomaat voor VNG beleid (1598847).	Voor kennisgeving aannemen.

2 Ingekomen stukken van externen

Nr	**Omschrijving**	**Wijze van afdoening**
1	Brief van Provincie Zuid-Holland inzake rapport verbonden partijen van de 65 gemeenten in de provincie Zuid-Holland (1554927).	Voor kennisgeving aannemen.
2	Aangenomen motie gemeente Krimpen aan den IJssel: Gratis ter beschikking stellen VOG (Verklaring Omtrent	Voor kennisgeving aannemen.

	Gedrag) (1557264).	
3	Brief van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake circulaire wettelijke regeling m.b.t. geheimhouding (1574954).	Voor kennisgeving aannemen.
4	Brief van Vereniging van Nederlandse Gemeenten inzake Uitnodiging ALV 8 juni 2016 (1585889).	Voor kennisgeving aannemen.
5	Brief van Vereniging van Nederlandse Gemeenten inzake elektronisch factureren (1592213).	Voor kennisgeving aannemen.
6	Brief van Vereniging van Nederlandse Gemeenten inzake Ledenbrief gemeentelijke Telecommunicatie (1596710).	Voor kennisgeving aannemen.
7	Brief van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland inzake Inventarisatie kengetallen Zuid-Hollandse gemeenten (1597080).	Voor kennisgeving aannemen.

3 Schriftelijke vragen ex art. 42 van het reglement van Orde van de gemeenteraad

Nr	Omschrijving	Wijze van afdoening
1	Schriftelijke vragen van de fractie VVD inzake Project Damcentrum (1583773).	Voor kennisgeving aannemen.
2	Schriftelijke vragen van de fractie CDA inzake Concept Locale Prestatieafspraken 2016 (1588093).	Voor kennisgeving aannemen.
3	Schriftelijke vragen van de fractie CDA inzake huishoudelijk hulp (1592891).	Voor kennisgeving aannemen.
4	Schriftelijke vragen van de fractie VVD inzake Pilot parkeerplaatsen (1594024).	Voor kennisgeving aannemen.

4 Beantwoording schriftelijke vragen ex art. 42 van het reglement van Orde van de gemeenteraad

Nr	Omschrijving	Wijze van afdoening
1	Beantwoording schriftelijke vragen van de fractie CDA inzake zonnepanelen schoolgebouwen (1546470/1554840).	Voor kennisgeving aannemen.
2	Beantwoording schriftelijke vragen van de fractie GBLV inzake info - en bezoekerscentrum Leidsenhage (1546888/1554840).	Voor kennisgeving aannemen.
3	Beantwoording schriftelijke vragen van de fractie CDA inzake Concept WOONvisie 2016-2020 (1563933/1588460).	Voor kennisgeving aannemen.
4	Beantwoording schriftelijke vragen van de fractie CDA inzake prestatieafspraken met de woningcorporaties (1591569/1599588).	Voor kennisgeving aannemen.

Voorblad

ID:	9471
Onderwerp:	Vaststellen besluitenlijst Raad d.d. 26 april 2016 (1564539).
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	

Besluitenlijst van de openbare vergadering van de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg, gehouden op dinsdag 26 april 2016 (1564539).

Aanwezig 17.30 uur:	34 raadsleden (35 raadsleden vanaf 19.30 uur)
GBLV	S.J. Duijvestijn – van Leusden, R.T.M. Guleij, N. Hooijmans, H.P. Klazenga, W.J.B.M. Rosbenders, M. Velù, W.F. Steutel en R.C. van Wissen (vanaf 19.30 uur)
VVD	J. Brokke, A.J.W. van Eekelen, B. Eleveld, M. van der Houwen, L.C. Kortman, A.C.P. Overmeire, G.H. Nijhof en Ph. van Veller
D66	A.P. Breedijk, H.J.M. Blanke, S. van de Griendt, B. Nijhof, P. van Dolen en W.E.C. Plomp
CDA	J.J. Bouw, J.L. Geluk, J. Geurts, A.P. Paardekooper en A.J.M. Veelenturf
PvdA	C.C. Altay, D. Blokland en M.J.H.A. van Giezen
GroenLinks	H. Knoester, S. Okçuoğlu en J. van Rossum
ChristenUnie-SGP	J.W. Rouwendal
Fractie Hohage	Ph. Hohage.
Afwezig:	--
Voorzitter:	J.W. van der Sluijs, burgemeester
Griffier:	G.A. van Egmond
De wethouders:	S. Bruines (als adviseur Vertrouwenscommissie aanwezig vanaf 17.30 uur), F.J. Kist, N. Stemerdink en P.F. Rozenberg (vanaf 19.30 uur)
Verder aanwezig:	Mw. A. Meijerink (notulist van 17.30 – 18.15 uur) Mw. S. Jagesar (griffie)

1. Opening, mededelingen en vaststelling agenda.
De **burgemeester** opent de vergadering. De eventuele hoofdelijke stemming begint bij de heer Rosbenders (GBLV). Hij deelt mee dat spreektijden worden gehanteerd (de spreektijden gaan in na het vragenuur). Hij merkt op (m.b.t. agendapunt 12 (HTM/RET), dat aan de conceptzienswijzebrief inzake het verkrijgen van zeggenschap over HTM en RET, naar aanleiding van de bespreking in de commissie, nog een zin is toegevoegd. Het betreft de zin '*Wij vememen graag op korte termijn of zeggenschap over de RET en/of de HTM ook op een andere manier dan met aandelen kan worden geregeld*'. De commissie stemt hiermee in.

1.a Besluit om de deuren te sluiten voor een besloten vergadering.
De burgemeester laat de deuren sluiten voor een besloten vergadering.

Van de besloten vergadering is een apart verslag gemaakt.

1.b Heropening van de vergadering in openbaarheid.
De **burgemeester** heropent de vergadering om 19.30 uur.

1.c Openbare bekendmaking kandidaat van voorkeur (aanbeveling burgemeester Leidschendam-Voorburg).
De voorzitter van de Vertrouwenscommissie, mevrouw **Van Eekelen**, deelt mee dat de heer Klaas Tigelaar wordt aanbevolen als nieuwe burgemeester van de gemeente Leidschendam-Voorburg.

Tekst mevrouw Van Eekelen (voorzitter Vertrouwenscommissie):

Voorzitter
Dames en heren

De gemeenteraad heeft zojuist in beslotenheid op voordracht van de vertrouwenscommissie -bestaande uit 7 fractievoorzitters- een besluit genomen over de aanbeveling van een nieuwe burgemeester. Aan mij als voorzitter van de vertrouwenscommissie het openbaar te maken. Klaas Tigelaar wordt aanbevolen als nieuwe burgemeester van de gemeente Leidschendam-Voorburg.
Klaas Tigelaar (48 jaar) is sinds 2007 werkzaam als burgemeester van de gemeente Oud-Beijerland. Daarvoor was hij wethouder jeugd, onderwijs, volksgezondheid en sport in de gemeente Alphen aan den Rijn namens de ChristenUnie.
De fractievoorzitters zijn begin dit jaar de straat en markt op geweest om zoveel mogelijk inwoners van de gemeente te spreken. Mensen wilden vooral een burgemeester die goed kan luisteren. Een burgemeester die een verbinder, regiospeler, boegbeeld, benaderbaar en iemand met een luisterend oor is. We menen met deze kandidaat iemand gevonden te hebben die deze eigenschappen bezit.

Met Klaas Tigelaar hebben wij iemand die open staat en toegankelijk is voor alle inwoners en met een echt luisterend oor'.
Met de aanbeveling is de procedure tot benoeming van de nieuwe burgemeester nog niet afgerond. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft eerst nog een gesprek met de kandidaat en daarna benoemt de Koning op voordracht van de minister de nieuwe burgemeester. Hij wordt vervolgens op 5 september 2016 geïnstalleerd in een bijzondere raadsvergadering.

De vergadering wordt geschorst van 19.40 tot 19.50 uur.

2. Spreekrecht burgers (maximaal 30 minuten).
M.b.t. agendapunt 4 (speelruimteplan / burgerinitiatief voetbalveld Appelgaarde):
- 4 indieners van het burgerinitiatief (**Lars**, **Laura**, **Max** en **Cyanne**).
- mevrouw **Timmer**.

M.b.t. agendapunt 8 (spoorboekje Duivenvoordecorridor):
- mevrouw **Timmer**.

Aanvullende vragen / opmerkingen worden gemaakt door mevrouw **Van Giezen** (PvdA) en de heer **Rosbenders** (GBLV).

3. Vragenuur.
Er zijn geen aanmeldingen voor het vragenuur.

4. Raadsvoorstel: Speelruimteplan Leidschendam-Voorburg 2016-2025 (1520253).
Het woord wordt gevoerd door de heer **Van Dolen** (D66), de heer **Van Veller** (VVD), de heer **Paardekooper** (CDA), de heer **Van Rossum** (GroenLinks), de heer **Rouwendal** (CU-SGP), mevrouw **Hohage** (fractie Hohage), de heer **Steutel** (GBLV), de heer **Blokland** (PvdA) en wethouder **Stemerdink**.

De heer **Van Veller** (VVD) dient een amendement in (wordt later gewijzigd).

De vergadering wordt geschorst van 20.35-20.45 uur.

De heer **Van Veller** (VVD) wijzigt het amendement **(1564204)** m.b.t. de bekostiging van het kunstgrasveld Appelgaarde. Voorgesteld wordt de onderdelen 2 en 3 van het besluit te wijzigen in: '*2. Nog in 2016 uitvoering te geven aan het burgerinitiatief kunstgrasveld Appelgaarde; 3. De bekostiging van het kunstgrasveld te realiseren door een voorfinanciering uit de algemene reserve; 4. Dit bedrag bij de 2e Turap 2016 terug te storten in de algemene reserve*'.

*Het gewijzigde amendement **(1564204)** m.b.t. de bekostiging van het kunstgrasveld Appelgaarde wordt met algemene stemmen aangenomen.*

Het raadsvoorstel, versie 2, (met geamendeerde besluit) wordt met algemene stemmen aangenomen.

5. Raadsvoorstel: Onderzoek en benchmark Theater Ludens (1527589).
Het woord wordt gevoerd door de heer **Guleij** (GBLV), de heer **Paardekooper** (CDA), de heer **Blokland** (PvdA), mevrouw **Hohage** (fractie Hohage), de heer **Van Rossum** (GroenLinks), de heer **Brokke** (VVD), de heer **Van de Griendt** (D66), de heer **Rouwendal** (CU-SGP) en wethouder **Rozenberg**.

De heer **Paardekooper** (CDA) dient een amendement in **(1564292)** m.b.t. theater Ludens. Voorgesteld wordt de in het besluit opgenomen bullits (drie bullits) te vervangen door één nieuw bullit: '*Eerst het afgesproken masterplan van theater Ludens te ontvangen, alvorens als raad te besluiten over eventuele extra exploitatiesubsidie*'.

De vergadering wordt geschorst van 21.20 – 21.35 uur.

*Wethouder **Rozenberg** zegt toe:*
- *Het Masterplan te toetsen en de raad daarvan in kennis te stellen d.m.v. een raadsbrief.*

*Het amendement **(1564292)** m.b.t. theater Ludens wordt verworpen met 15 stemmen voor (VVD, CDA, CU-SGP en fractie Hohage) en 20 stemmen tegen (GBLV, D66, PvdA en GroenLinks).*

Het raadsvoorstel wordt aangenomen met 20 stemmen voor (GBLV, D66, PvdA en GroenLinks) en 15 stemmen tegen (VVD, CDA, CU-SGP en fractie Hohage).

6. Motie m.b.t. de wijkverenigingen.
Het woord wordt gevoerd door mevrouw **Duijvestijn-Van Leusden** (GBLV), de heer **Van Rossum** (GroenLinks), de heer **Paardekooper** (CDA), mevrouw **Hohage** (fractie Hohage), de heer **Van Veller** (VVD) en wethouder **Kist**.

Mevrouw **Duijvestijn-Van Leusden** (GBLV) dient een motie in **(1564320)** m.b.t. visie op wijkverenigingen. In de motie wordt het collega opgedragen: '*• met de wijkverenigingen en andere vrijwilligersverenigingen in gesprek te treden en in een open dialoog te verkennen wat hun bijdrage kan zijn aan preventie en tegengaan van eenzaamheid, behoud en versterking van de sociale samenhang en bevordering van sociale cohesie en daarmee van de leefbaarheid in de wijken; • de uitkomsten van deze dialoog om te zetten in afspraken over de wijze waarop de wijkverenigingen en andere vrijwilligersverenigingen hun bijdrage als hiervoor bedoeld vorm kunnen geven; • deze gesprekken tevens als startpunt te gebruiken om te komen tot een visie op de rol die wijkverenigingen en andere vrijwilligersverenigingen kunnen vervullen bij het bereiken van de doelen genoemd in de Doelenboom Sociaal Domein.*'

*De motie **(1564320)** m.b.t. visie op wijkverenigingen wordt met algemene stemmen aangenomen.*

7. Raadsvoorstel: Uitvoering gezamenlijk afvalbeleid (1535244).
Het woord wordt gevoerd door de heer **Nijhof** (D66), mevrouw **Hohage** (fractie Hohage), mevrouw **Okcuoglu** (GroenLinks), mevrouw **Van Giezen** (PvdA), de heer **Geluk** (CDA), mevrouw **Kortman** (VVD), mevrouw **Duijvestijn-Van Leusden** (GBLV), de heer **Knoester** (GroenLinks) en wethouder **Kist**.

Mevrouw **Van Giezen** (PvdA) dient een amendement in **(1564243)** m.b.t. inzameling GFT in de zomermaanden. Voorgesteld wordt het besluit aan te passen: '*• Artikel 2 van het Raadsbesluit als volgt komt te luiden: "aan de hand van een pilot in het eerste jaar van de implementatie van Omgekeerd Inzamelen wordt bezien of de wekelijkse inzameling van GFT in de zomerperiode tot het gewenste doel leidt: namelijk behoud van het serviceniveau en minder overlast voor onze inwoners. En op basis hiervan te besluiten of de motie met betrekking tot de wekelijkse inzameling zal worden voortgezet"; • Aan art. 4 van het Raadsbesluit wordt toegevoegd: " Tevens zal voor de pilot met de wekelijkse invoering van GFT-afval in de zomermaanden een budget van 84.000 euro worden toegevoegd, conform inschatting Avalex. Dit bedrag zal bij voorkeur worden opgevangen binnen de post Onvoorzien.*'

De heer **Geluk** (CDA) dient een amendement in **(1564413)** m.b.t. schrappen van beslispunt 2. Voorgesteld wordt: '*beslispunt 2 te schrappen*'.

Mevrouw **Kortman** (VVD) dient een motie in **(1564349)** m.b.t. verlaging afvalstoffenheffing. In de motie spreekt de raad uit: '*Dat de in de eerdere motie gestelde overwegingen nog steeds gelden; En draagt het college nogmaals op uiterlijk per 1 januari 2017 voor de inwoners substantiële verlaging in de afvalstoffenheffing door te voeren, bijvoorbeeld ter hoogte van € 20 - € 25 per huisaansluiting.*'

De heer **Geluk** (CDA) dient een motie in **(1564386)** m.b.t. ruimtelijk-esthetische eisen inzamelcriteria. In de motie wordt het college verzocht: '*• Advies in te winnen bij de Welstandscommissie inzake het toevoegen van ruimtelijk-esthetische eisen aan de inzamelcriteria; • Hierbij het geheel van afvalvoorzieningen te betrekken; • De raad uiterlijk in het derde kwartaal van 2016 verslag uit te brengen over de bevindingen.*'

*Het amendement **(1564413)** m.b.t. schrappen van beslispunt 2 wordt verworpen met 14 stemmen voor (VVD, CDA, fractie Hohage) en 21 stemmen tegen (GBLV, D66, PvdA, GroenLinks en CU-SGP).*

*Het amendement **(1564243)** m.b.t. inzameling GFT in de zomermaanden wordt met algemene stemmen aangenomen.*

*De motie **(1564386)** m.b.t. ruimtelijk-esthetische eisen inzamelcriteria wordt verworpen met 14 stemmen voor (VVD, CDA, fractie Hohage) en 21 stemmen tegen (GBLV, D66, PvdA, GroenLinks en CU-SGP).*

*De motie **(1564349)** m.b.t. verlaging afvalstoffenheffing wordt verworpen met 14 stemmen voor (VVD, CDA, fractie Hohage) en 21 stemmen tegen (GBLV, D66, PvdA, GroenLinks en CU-SGP).*

Het raadsvoorstel (met geamendeerde besluit) wordt aangenomen met 25 stemmen voor (GBLV, D66, CDA (vier leden voor te weten (mw. Bouw, dhr. Geluk, dhr. Paardekooper en dhr. Veelenturf), PvdA, GroenLinks en CU-SGP) en 10 stemmen tegen (VVD, fractie Hohage en de heer Geurts (CDA).

8. Raadsvoorstel: Spoorboekje Duivenvoordecorridor (1535236).
Het woord wordt gevoerd door mevrouw **Plomp** (D66), de heer **Knoester** (GroenLinks), de heer **Rosbenders** (GBLV), mevrouw **Hohage** (fractie Hohage), mevrouw **Van Giezen** (PvdA), de heer **Eleveld** (VVD), de heer **Geurts** (CDA) en wethouder **Rozenberg**.

De heer **Knoester** (GroenLinks) dienst een amendement in (wordt later gewijzigd).

De vergadering wordt geschorst van 23.20 – 23.30 uur.

De heer **Knoester** (GroenLinks) wijzigt het amendement **(1564257)** m.b.t. spoorboekje Duivenvoordecorridor. Voorgesteld wordt het besluit te wijzigen zodat het luidt: *'Akkoord te gaan met de voorgestelde procedurestappen in de bestuurlijke afstemming en besluitvorming. Deze afstemming en besluitvorming krijgt inhoud met de volgende producten: - raadsbrieven waarin de raad wordt geïnformeerd over de onderhandelingsresultaten voor elk deelplan in zowel Duivenvoordecorridor Zuid als Noord (waaronder Noorthey en het schakelstuk); - een raadsvoorstel over de strategie inclusief hoofdstructuur, nader uitgewerkt in spelregelkaarten voor alle deelgebieden.'*

*Het gewijzigde amendement **(1564257)** m.b.t. spoorboekje Duivenvoordecorridor wordt met algemene stemmen aangenomen.*

Het raadsvoorstel (met geamendeerde besluit) wordt met algemene stemmen aangenomen.

9. Raadsvoorstel: Project Bereikbaar Stompwijk: inrichtingsvarianten Huyssitterweg (1531891).
Het woord wordt gevoerd door de heer **Geluk** (CDA), mevrouw **Okcuoglu** (GroenLinks), de heer **Blanke** (D66), mevrouw **Kortman** (VVD), mevrouw **Hohage** (fractie Hohage), de heer **Hooijmans** (GBLV), mevrouw **Van Giezen** (PvdA), de heer **Rouwendal** (CU-SGP) en wethouder **Rozenberg**.

De heer **Geluk** (CDA) dient een amendement in **(1564451)** m.b.t. voorkeursvariant 4. Voorgesteld wordt:
'• In beslispunt 1 de tekst 'de voorkeursvariant' te vervangen door de tekst 'variant 4'.

*Het amendement **(1564451)** m.b.t. voorkeursvariant 4 wordt verworpen met 5 stemmen voor (CDA) en 30 stemmen tegen (GBLV, VVD, D66, PvdA, GroenLinks, CU-SGP en fractie Hohage).*

Het raadsvoorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

10. Raadsvoorstel: Op de begroting brengen en verrekening van kosten bouw- en woonrijpmaken project Leidsenhage (1532392).
Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

11. Raadsvoorstel: Transformatie CBS-locatie (1535030).
Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

12. Raadsvoorstel: Concept zienswijze op het regelen van zeggenschap door middel van aandelen van de Vervoersautoriteit MRDH in de HTM en RET (1544685)
Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.
De gewijzigde zienswijzebrief wordt vastgesteld.

13. Raadsvoorstel: Wijziging van de huidige bouwverordening Leidschendam-Voorburg (1523140).
Het raadsvoorstel wordt zonder beraadslagingen en stemming aangenomen.

14. Lijst van ingekomen stukken (1551435).
De lijst van ingekomen stukken wordt ongewijzigd vastgesteld.

15. Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering d.d. 29 maart 2016 (1537019).
De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

16. Sluiting.
De voorzitter sluit de vergadering om 23.45 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg d.d. 8 juni 2016.

De griffier,

mr. G.A. van Egmond

De voorzitter,

drs. J.W. van der Sluijs

Het integrale videoverslag van deze vergadering is te zien via:
http://leidschendam-voorburg.raadsinformatie.nl/

Voorblad

ID:	9472
Onderwerp:	Sluiting.
Samenvatting:	
Financiële consequenties:	
Behandelvoorstel commissie:	
Communicatie:	
Ingekomen griffie:	
Verantw. Portefeuillehouder:	(Geen)
Commissies:	
Gepubliceerd op:	19-07-2018
Opmerking griffie:	